24. évf. 1929. No. 1–52 + tj

Hi. 5.6.

25. évf. 1930. No. 1–51/52 + tj

Hi. 21.

58/59 – 1980.

EGYMÁZKERÜLETI SÁROSPATAK NAGYKÖNYVTÁR

Sárospataki Református Lapok

1929.

TARTALOMMUTATÓ.

I. Vezércikkek és hasonló irányúak.

A döntés órái. Marton János. 21.
A főiskola monstre küldöttsége. 29, 33.
A gimnáziumi épületszárny Sárospatakon. D Z. 260.
A jugoszláviai reformátusság egyházszervezete. Dr. Trócsányi József. 89, 95.
A két legnagyobb skót ref. egyház egyesülése. Forgács Gyula. 160.
Alantas közegek. Dr. Trócsányi József. 290, 294.
Áldott órák. Szentmártoni Dániel. 290.
A legnagyobb aktualitás. Puky Endre. 130.
A lelkésztanitóság. Farkas István. 297.
A lelkészi nyugdíjintézet reformja. Román Ernő. 257.
A lelkipásztori címről. Dr. Komjáthy Aladár. 208.
A 8 osztályú népiskola és a falu. Kérészy István. 228, 233.
A pataki gimnázium új ágának tipusa. Elekes Imre 93.
A régi és a mostani. — yr. 281.
A sárospataki áll. tanitóképző átvétele. T. J. 241.
A sárospataki nagy napok. M. J. 265.
A szórványok gondozásáról. Komjáthy Aladár dr. 301.
A templom szentségéről. Komjáthy Aladár dr. 237.
Az angol collegekről. Münich Aladár. 9, 23, 59
Az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló I. t.-c. reviziójához. Szepessy Orbán. 245, 254.
Belmisszió és Kálvin-Szövetség. Benke József. 238.
Bethlen Gábor 293
Egyházkerületi gyűlést megnyitó beszéd. Dókus Ernő. 189, 198.
Életünk értelme a husvéti sír fényében. Andrássy Kálmán 81.
Embert keresünk. Román Ernő. 141, 147, 153, 218 221.
Embert keresünk. Téglássy Andor. 177.
Emlékbeszéd Bethlen Gábor halálának 300. évfordulóján. Szabó A. Lajos 293.
Falusi levelek. Andrássy Kálmán. 167, 180, 203, 221, 246, 313.
Farkasfalvi Farkas Géza beszéde. 157.
Felekezeti béke kérdése. Dókus Ernő. 281.
Főpásztorunknak, dr. Révész Kálmánnak ünneplése egyházkerületi közgyűlésünk alkalmával. 213.
Gondolatok a sárospataki tanitóképző-intézet átvétele körül. M. E. 241.
Harmathullás után. Janka Károly. 45.
Helyreigazítás. 201.
Induljunk el már. Dr. Komjáthy Aladár. 69.
Internátusok napja Sárospatakon. 78, 84.
Jelek és bizonyságok. Tóth János. 30.
Jogos bírálat e, vagy lekritizálás? Dr. Komjáthy Aladár. 155.
Karácsony. Szabó Zoltán. 309.
Kazinczy Lajos, aradi vértanú. Kazinczy Gábor. 125.
Klebelsberg gróf miniszter cikke. 41.
Kövy Sándor. Dr. Finkey Ferenc. 310.
Magyar protestáns könyvtárpolitika. Gulyás József. 131.
Megjegyzések a theol. internátus vitás kérdése tisztázásához. Dr. Mátyás Ernő. 207.
Megjegyzések az egységes liturgia kérdéséhez. Román Ernő. 101, 111.
Megnyitó beszéd az országos zsinat második ülésszakában. Dókus Ernő. 109.
Mi is az az árvabélyegakció? 278.
Milyen legyen a pataki gimnázium iskolatipusa? Dr. Gulyás József. 84.
Nagy összefogás III. országos presbiteri értekezlet. Dr. M. E. 225.
Orvoslást kérünk. Dr. Komjáthy Aladár. 112.
Pünkösti üzenet. Farkas István. 129.
Püspöki jelentés. Dr. Révész Kálmán. 189, 197.
Reflexió. Dr. Mátyás Ernő. 215.
Szász Károly. Gulyás József. 290.
Tényállás és indokok. Dávid Zoltán. 214.
Theologiai internátusunkért. M. E. 185.
Üdvözöljük püspök urunkat! 89.
Új esztendő. 1.
Új feladataink szolgálata internátusaink által. Dr. Mátyás Ernő. 57, 65.
Válasz a helyreigazításra. Marton János. 205.

II. Közéletünk.

A bpesti theol. akadémia januári konferenciája. 31.
A felsőborsodi egyházmegyei közgyűlésről. Szentmártoni Dániel. 149.
A felsőborsodi egyházmegye tanügyi-bizottságának gyűlése. Kovács Pál. 261.
A főiskolai igazgató-tanács ülése. M. J. 169, 174, 193, 274.
A Főiskolai Kórus a debreceni XXII-ik Országos Dalosversenyen. Sz. Z. 181.
A gömör-tornai ref. egyházmegye 1929 ápr. 16-án Ragályon tartott tavaszi rendes közgyűlése jegyzőkönyve 136, közigazgatási birósági gyűlése jkve. Orosz László. 140.
A gömör-tornai ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. D—ő. 121.
A kerületi Kálvin Szöv. szervező-bizottságának tájékoztató felhivása. 82.
Alsóborsodi lelkészértekezlet. 186.
A magyarországi ref. egyház nagy napjai. 186.

A magyarországi ref. egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény reviziója tárgyában. Makláry Károly. 47, 54, 58, 66, 70.
A Patakí Diákók Bpesti Szövetsége. Dr. Panka Károly. 105, 132.
A Zentralstelle bázeli gyűlése. Marton János. 230, 234.
Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlése. Kovács István. 161, 167, 174.
Az abaúji egyházmegye őszi közgyűlése. Kovács István. 254, 259
Az alsózempléni egyházmegye tanító-egyesülete okt. 2-iki gyűlése. B. L. 263.
Az alsózempléni egyházmegye őszi közgyűlése. Batta János. 278.
Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése K. A. 168, 277.
Az áthelyezés kérdéséhez. Makláry Károly. 2.
Az Országos Ref. Lelkész-Egyesület konferenciája, közgyűlése és kirándulásai. 227.
Egyetemes tanügyi-bizottsági gyűlés. 78.
Egyházkerületi közgyűlés. M. J. 191, 201.
Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban. Szentmártoni Dániel. 260, 273.
Egyházkerületünk őszi közgyűlése. Forgács Gyula. 282, 285.
Egyházunk szociális feladatai és a Kálvin-Szövetség. Szabó Zoltán. 97
Felhívás a Kálvin-Szövetségbe való tömörülésre. Janka Károly. 72.
Főiskolai építkezéseink ügye. 159.
Helyzet a főiskola függő kérdéseiben. 31.
Hitélet a Bánvölgyén. —ös. 303.
Kálvineumi védő-szövetség.
Károlyi emlékünnepélyek. Ss. Z. 249.
Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter Sárospatakon. 311.
Konventi gyűlésünk. —ly. 103, 115.
Kornis Gyula az angol Collegekről. Zsiros József. 24.
Kövy Sándor emlékestély. Dr. Panka Károly. 313.
Közigazgatói jelentés az 1928—29. évről. Dr. Mátyás Ernő. 165, 174, 178.
Megoldásra váró feladatok. Téglássy Andor. 46, 53.
Mérleg. Janka Károly 22.
Országos zsinatunk második ülésszaka. M. J. 110, 121, 126.
Dr Rácz Lajos ünneplése. — Ünnepi tett.
Speyer. 106. 113, 245.
Szegény gyülekezetek megsegítése. Dr. Komjáthy Aladár. 102.
Theol. tanárok orsz. konferenciája. 62, 67.
Vallástanári konferencia. —y —s. 30, 37.

III. **Tárca.**

A református ker.-ség lélek és életformáló ereje. Dr. Enyedy Andor. 34.
Bőjt (vers). Győry Kálmán. 78.
Egy református lelkész temetése (vers). Vargha Gyula. 131.
Emlékezés Dr. Székely Györgyről. Tóth János. 61.
Kinek köszönhetjük hazánkat. Nádházy Bertalan. 49.
Komáromy Sándor: Jézus ölében (vers). 304.
Múlt és jövő (vers). Győry Kálmán. 7.
Őr az éjszakában (vers). Novák Sándor. 248.
Vissza Istenhez (vers). Bodnár István. 2.

IV. **Irodalom.**

15, 50, 63, 74, 117, 219, 250, 255, 215 oldalon.

V. **Könyvismertetés.**

Bodnár István: Mesemondás. R—s. 38.
Böszörményi Jenő: Magyar ég alatt. M. E. 251.
Füleki Kovács Mihály: Praeludiumok, Modulatiok és Melediosus Interludiumok. G. N. B. 182.
Hallelujah és zsoltár. Hodossy Béla. 302, 305.
Incze Gábor: Keresztelési beszédek. Sz. Z. 210.
Dr. Kun Zoltán: Népszerű ismeretterjesztő értekezések. M. J. 182.
Makkai Sándor: A mi utunk. M. E. 228.
Mitrovics Gyula: A magyar esztétika irod. története. G. J. 15.
Dr. Muzsnai László: A lélek rejtelmes világa. Sz. Z. 117.
Dr Rácz Lajos: Rosseau élete és művei. Dr. Gulyás József.
Dr. Rácz Lajos: Keleti hatások a görög filozófia kezdeteire. M. E. 230.
Szabó László: A hún király. Zs. J. 314.
Takács Mihály: Megnyilt szemek. tj. 118.
Dr. Vasady Béla: Girgensohn Károly élete és munkássága. M. E. 209.
Vidorszky Kálmán: Imádkozó fiúk. Sz. Z. 250.
Vincze Károly: Az Istennek angyalai.

VI. **Halottaink.**

Benedek Elek. 223. Bizáki Puky László felett „A hazatérő ember“. Nádházy Bertalan. 200. Emlékezés Dobozy Istvánról. Cziáky Endre 42. Emlékbeszéd Vadászy Pál felett. Szigethy Ferenc. 148, 154, 159. Ifj. Farkasfalvi Farkas Géza. 243. Dr. Gagyi Dezső. 56. Özv. szolnoki Jármy Lászlóné 155 Kovácsy Sándor. 14. Meczner Béláné. 55. Dr. Meczner Sándor. 183. Özv. Péter Károlyné szül. Nágler Matild. 287. Dr. Rácz Lajosné szül. kisbaconi Benedek Ilona. 283. Ráczkövy János. 155. Id Sebeő Gyula. 187. Székely István. Id. Tóbiás Gyula. 25. Verebélyi Barnáné. 155. Vitányi Miklós Dr. Özv. Trócsányi Bertalanné. 127. Zelles Lajos. 4.

VII. **Vegyes közlemények**

minden számban; továbbá szerkesztői üzenetek, pályázatok, hirdetések és hivatalos rész.

XXIV. évfolyam. 1. szám. Sárospatak, 1929 január 1.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MÁRTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Új esztendő. — *Bodnár István:* Vissza Istenhez. (Költemény.) — *Makláry Károly:* Az áthelyezés kérdéséhez. — Zelles Lajos. — Kivonat. — Egyházfegyelem. — *Győry Kálmán:* Mult és jövő. (Költemény.) — Előfizetési felkivás. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Uj esztendő.

Mennyei Atyánk uj esztendőt adott a mi ujságunknak is. Hálával fogadjuk azt szent kezéből. Ingyen adta; kegyelméből, érdemünkön kivül. De nem adta hiába. Bizonyára célja van a munkánkkal. Vár tőlünk valamit.

A mi óhajtásunk az volna az uj évfolyam első számának inditásakor, hogy bárcsak minden irás, ami ez évben lapunk hasábjain megjelen, az első sortól az utolsóig, az Ő erejét árasztaná, az Ő dicsőségének bélyegét hordozná magán.

Mert ennek a szegény, elesett, tétova, szükség, nyomor és bajverte magyar életnek, amelyet véresre gázolt a történet vasszekere, most, amikor még mindig csupa seb vagyunk s gyötrő fájdalom — gyermeteg álmodozás és hiu reménykedés helyett egyre van szüksége: Isten erejére. Arra a szentséges hitre, hogy Ő örök dicsőségét végre is ki fogja jelenteni a világ felett, az igazságot diadalra viszi, az elesetteket felemeli s az övéinek elhozza az ő jókedvének esztendejét.

Itt mi már nagyon emberekben, földi hatalmasságokban és összeköttetésekben bizakodunk. Mintha elfelejtettük volna régi hitünket, amelynek ez volt a zsoltára: az Isten a mi reménységünk. Pedig megtartó erő, szabadulás és menekülés nincs az ő karjának hatalmán kivül. S Isten az ő ügyét ez évben sem hagyja el miközöttünk. Fog épiteni ellenállhatatlanul és dicsőséggel. Mi csak engedjünk neki és fogadjuk be szent lelkét szivünkbe.

Örök szeretetének szent szövetségébe vette Ő a mi életünket már formáltatásunk előtt és szivén hordozza szenvedő országunkat, megalázott népünket, hogy feltámadjon halottaiból. Mikor tengernyi nehézségeink elhordozására elégtelen a mi erőnk, miért ne kérnénk segitséget az Ő ereje végtelenségéből?!

Nekünk különben nehezebb, mint más nemzetnek, utat nyitnunk Isten ereje érvényesülésére. Evangéliumi egyházaink megpróbálták a világ összes keresztyénei testvéri összefogását a világ ijesztő sebei orvoslására. De Róma ellenmondott. Visszautasitotta a feléje nyujtott kezet; a hivó szóra gyalázkodással felelt. S amikor szinte az egész világon iszonyat futott át e rideg szeretetlenség láttára, a mi kis összetépett hazánkban némelyek pápábbak letiek a pápánál és semmit sem éreztek, amit pedig még Pázmány Pétertől megtanulhattak volna, hogy a mi nagy nemzeti szerencsétlenségünk idején a vallás nálunk csak vigasztalás, tiszta ihlet és magasabb erő forrása lehet, még ha máshol egyenetlenség, feszültség és versengés fakadna is a nyomában.

Mert nem is vallás az amelyik ilyen jelenségeket mutat fel, hanem önző és hatalmaskodó egyház, amely uralkodni akar.

Vajha az Ő ereje velünk lenne és segitene minket, hogy mi csak szolgálni akarjuk nemzetünket és azt örök javak birtokába juttassuk a nekünk adott kegyelem gazdagsága szerint. És tudjuk éreztetni a testvéri érzületet nemzetünk békességéért azzal az egyházzal is, amely — ugy tünik fel, hogy az államélet egész erejét ki akarja sajátitani önmagának a maga céljaira — más, nagy érdekeket semmibe sem véve, fóképen pedig elfeledve, hogy éppen az önző, uralomra törő és világba merült egyházak miatt nőtt gyilkossá közöttünk a fékevesztett szociális elégületlenség és kivánta halálra az evangélium szolgáit.

A ma megoldatlan nagy kérdései láttán, amikor ismét azt kell szemlélni, hogy az egyházak némelyike ujra uralkodni, fényelegni, hatalmaskodni és terpeszkedni akar, nem csodáljuk, ha a mi oldalunkról nagyon mértékadó helyről vetik fel az állam és az egyházak leszámolásának óriási kérdését és tiszta helyzetet kivánnak legalább is a terhek alatt roskadozó állam számára.

Mi nem tudunk ehhez a felfogáshoz csatlakozni. Mi becsüljük, óvjuk, védjük a történet nagy tartó edényeit. De megértjük azok felháborodását, akik megunták azokat az egyházakat, amelyek csak magukat szolgáltatják ki és nem szolgálnak és inkább viszályt keltenek, mint szeretetet.

És Isten erejét kivánjuk a magunk egyházának is.

Mennyi reménykedéssel vártuk a zsinat megnyiltát s mennyi bizakodással nézünk az uj ülésszak megkezdése elé is! De mit érne, ha csak a külső, jogilag müvészileg megformált egyház épülne fiskálisos törvénykezéssel, agyonszabályozott lelkészválasztással s emellett nem nőne látatlanul Isten lelkének ereje által az Ő szent népe és öröksége s az Ige szolgálatára Istennek a csontokba rekesztett törvénye által bensőleg elhivottak serege.

Szolgáljuk ez éven Istenünk ügyét az Ő lelkének erejével.

Vissza Istenhez.

Irta: *Bodnár István*

Volt már Itélet e világ felett,
Mikor négy sarka táncolt, reszketett.
A hegyből völgy lett. S tarajos habot
Vad Titán-erő fel, égig csapott.
Napok kiégtek, csillag hullt, esett,
Föld romlott gyomra lávát hányt, vetett.
Majd víz csókolta el a tűz hevét
S világot robbant gőz s gáz szerteszét.
A szép földi lét mig megdermedett,
A mély elnyelé a rengeteget,
Óriás fákat, sok állat csodát,
Égcsatorna özönvizet bocsát
S a hegyek helyén bőszült tenger ár
S ami még élet, rá jégpáncélja vár . . .
— Óh, de akkor is, ugy-e, furcsaság?:
Nem volt oly puszta, mint ma a — világ!

Mert — ma csak puszta, kietlen, kopár!
Mit nem borít még iszap, szenny, a sár?!
A hamvas üszök, fojtó füst, korom?!
— Szálló pernye, mindent homályba von.
Elvakítja ember, népek szemét:
Nem találjuk meg *egymás* kezét . . .
S mikor szivet keresni kellene,
Nem — szív keresi: gyűlölség, epe,
Vad bosszúvágy, felejtni nem tudás . . .
— Minden csárdában mást fuj a dudás
S minden karmester máskép dirigál:
Ki — *békét* hirdet, — *tőrén* keze már!
Szánalom, részvét, a szivekben nincs:
Mi — ott *szabadság?* — másoknak — *bilincs.*
Ami ott — *élet?* — másoknak — *halál,*
Hasztalan sikolt szív . . . csonka határ,
Vonagló testtel a véres kereszt:
Ma is üvöltik, hogy: *feszítsd meg ezt!*
Pedig szívünk száz dárda járta át
S mi kell még, ha már — *több* vért nem bocsát?!

Puszta lett e föld, kietlen, kopár,
Nem melengeti éltető sugár.
Nemzetek, ország, hova lettetek?!
Maguknak élnek ma az embere!
Szivükben önzés, haszon, kapzsi vágy,
Kenyérkésük is hányszor — szívbe vág?:
Mig más falatját mohón elszeli . . .
Állatösztönnel van a szív teli.
Világot mozgat ez a szó: *enyém*
S pusztulhat barát, testvér, csak ne — *én!*

Pedig kutatsd ősbarlang titkait,
Az ott talált csont sokra megtanit:
Együtt hiéna, szarvas, elefánt,
Medve, bölény, ősfarkas egyaránt!
— Ha hát nem tart össze a — *szeretet?!:*
Veszély hozhatna össze, emberek!

De félre bús kép . . . Fényt is lát szemem,
Szép, új szivárványt a borus egen:
Kis harang kondul, Isten-házba hiv,
Földi bilincsét dobja már a szív!
Ivelő szárnnyal felrepülni kezd,
De égről is nekünk kiáltja ezt:
Ember, megállj! Utad *őrvénybe* visz,
Tátja már száját rád száz pokol is!
Most még választhatsz, hogy hát merre menj:
Balra kárhozat, jobb felöl a — menny!
Ott *taposott* út, itt *ösvényke* csak,
Raj!' keskeny palló, az is roskatag
S e kis pallóról nincsen vissza út:
Mélybe taszít le, ki nyomodba fut!
— Ember sorsa úgyis — *előre* csak:
Vissza Istenhez! — Ez út még — szabad!
— Ezt a világot egy válthatja meg:
Szeressetek, higyjetek emberek!

Az áthelyezés kérdéséhez.

Téglássy András e. ker. tanácsbiró e lapok m. évi 45—46. sz.-ban „Töprengések" cim alatt egy igen nagyértékü és közérdekü tanulmányt adott közre, mely ragyogó bizonyságtétele a hivatott világi vezér odaadó egyházszeretetének.

Megható és példaadó az a hüség, a féltő gondnak az a teljessége, mely a közlemény minden sorából kicsendül és minden elismerésre méltó az az éleslátás, mellyel egyházi közéletünk legégetőbb sebeire rávilágit.

Az általa fe vetett problémák közül, anélkül, hogy akár a stólakérdésben, akár a temetési szertartásaink rendszertelensége tárgyában elfoglalt igen objektiv állaspontjának helyességét érinteni akarnám, ezuttal a véleményem szerint leglényegesebbel: a lelkészáthelyezés kérdésével kivánok részletesebben foglalkozni, mint olyan problemával, melyet a lelkészválasztási törvény reviziójával való szoros connexusa révén a közérdeklődés erősen az aktualitás homlokterébe állitott.

Elvitathatatlan, hogy még a legkifogástalanabb választási eljárás mellett is megtörténhetik, hogy a gyülekezet nem szerencsésen választott. És akár azért, mert a megválasztott lelkész nem tudna belehelyezkedni a gyülekezet mentalitásába, vagy nem képes azt a hangot megütni, ami a gyülekezetnek kedves, akár azért, mert a gyülekezet tagjai előtt a lelkész személye iránt, hivatali szolgálata és magatartása, vagy egyéni viselkedése miatt akár indokoltan, akár indokolatlanul olyan általános ellenszenv támad, ami a gyülekezeti közjóra irányuló közös munka eredményét károsan befolyásolja, vagy veszélyezteti és az egyre szaporodó surlódások és ellentétek a gyülekezeti hitéletet fel őrlik, magát a gyülekezetet züllés utjára taszitják: akkor kétségtelen, hogy legelső renden az a kivá-

natos, hogy az egymáshoz nem illő felek egymástól minél előbb megszabadittassanak.

Ezt célozza a hivatalos lelkészválasztási törvénytervezet 8. § a is, melynek indokolása szerint az a körülmény, hogy „csak a lelkésznek legyen szabad megbontani a köteléket, de sem a gyülekezetnek, sem az egyházi felsőbbségnek nem: a lelkészek számára olyan megokolatlanul adott kedvezés, amely sok esetben keserves bosszut áll egyházi életünkön.“

Azt hiszem nem tulzok, ha azt állitom, hogy ez a § az egész törvénytervezet legáltalánosabban támadott pontja. Nagyon sokan a kivánatos lelkészi tekintély alábecsülését látják benne és attól tartanak, hogy ez a § alkalmas arra, hogy az el öregedett, vagy elbetegesedett vagy a maga épitő hivatását teljes ambicióval felfogó lelkészt egyik másik rosszindulatu presbiterium személyes invektiváinak kitegye. Elismerem, hogy ez az aggodalom jórészben megokolt. De nem azért, mintha az áthelyezés lehetőségének alapelve volna rossz, hanem azért, mert a kifogásolt § szövegezése nem szerencsés. Ez a szövegezés csakugyan teret nyit a lelkész ellen megindítható indokolatlan zaklatásnak, amely ellen a lelkésznek alig van, vagy csak igen korlátozott mértékben van védekezési lehetősége, mig az alaptalanul meghurcoló presbiterium minden következmény nélkül indithat hajszát a lelkész ellen. Épen azért az áthelyezésre vonatkozó intézkedéseket csupán igen gondos és részletes szövegezésben lehet a törvénykönyvbe felvenni.

Bár az alapelveket és megokolást illetően Téglássy András e ker. tanácsbiróval teljesen egyetértek, mégis az áthelyezés gyakorlati keresztülvitele tekintetében nem lehetek vele teljesen azonos álláspontón. Ő ugyanis az áthelyezést csupán fegyelmi birósági itélet alapján tartja megvalósitandónak. Ezt a véleményét nem tehetem teljesen magaméva. — Hiszen megeshetik, és bizonyára meg is esik sokszor, hogy a lelkész és a gyülekezet között nincs meg a kivánatos kontaktus anélkül, hogy a lelkész fegyelmi büntetésre méltó cselekményt követne el. És mégis a viszony közötte és a gyülekezet között annyira elmérgesedett, hogy tőle abban a gyülekezetben jóravaló épitő munka nem várható. Ily esetekben az áthelyezést, — ami pedig kétségtelenül kivánatos, — fegyelmi uton megoldani nem lehet. Különben is a fegyelmi ut, még ha az felmentéssel végződik is, többékevésbbé sárt freccsent a lelkész igen kényes és érzékeny tisztességére.

Véleményem szerint meg lehet és meg is kell valósitani az áthelyezésnek nemcsupán fegyelmi, hanem közigazgatási uton való megoldását is. Ezt célozza alább körvonalazandó fejtegetésem.

Az egyházi hivatalnokok (rendes. missziói, vallástanitó lelkészek, tanitók, önálló énekvezérek) áthelyezése történhetik:

1. Gyülekezeti közérdekből, közigazgatási uton.

2. fegyelmi vétség miatt, fegyelmi birósági itélet következtében.

Gyülekezeti közérdekből, közigazgatási uton kérheti az áthelyezést:

1. az érdekelt egyházi hivatalnok,

2. a gyülekezet presbiteriuma, a presbiterium összes tagjainak abszolut többsége által hozott határozatával.

Az áthelyezésre irányuló kérelem az illetékes egyházmegye elnökségéhez intézendő és az illetékes esperesi hivatalhoz nyujtandó be.

A kérelem a panaszolt ténybeli (concret) adatok pontos feltárásával, részletesen és oly módon indokolandó meg, hogy az az elrendelendő helyszini vizsgálat foganatositására, az esetleges tanukihallgatásokra alkalmas legyen.

Az illetékes egyházmegye elnöksége a kérelmet megvizsgálja és 15 napon belől vagy maga kiszáll, vagy 1 lelkészi és 1 világi em. tanácsbirót küld ki a helyszini vizsgálat foganatositására.

A helyszini vizsgálat a bejelentett panaszok, tanukihallgatások és egyéb bizonyitékok alapján a tényállást felderiti.

Ha kilátás van arra, hogy a felek kölcsönös engedékenysége által a megzavart békés együttmüködés lehetősége helyreáll, ugy a presbiteriumot, mint az egyházi hivatalnokot megfelelő intések és figyelmeztetések mellett a békés viszony helyreállitására felhivja és e tekintetben maga is közremunkál. Amennyiben a megbékélés sikerül, utasitja a feleket, hogy három hónap elteltével külön-külön jelentsék az esperesi hivatalhoz a megbékélés eredményét.

Ha a megbékélés kisérlete sikertelen maradna, megállapitja, hogy az egyházi hivatalnok és a gyülekezet közötti viszony valóban annyira elmérgesedett-e, hogy még kölcsönös engedékenység esetén sincs kilátás arra, hogy a békés együttmüködés lehetősége biztositassék.

Ebben az esetben kideriteni igyekszik, hogy melyik félnek a magatartása, hibája okozza a kiegyenlithetetlen ellentétet.

Ha a vizsgálat eredménye azt igazolja, hogy a békés együttmüködés lehetetlensége az egyházi hivatalnok magatartásának, egyéni hibájának és viselkedésének következménye, akkor az iratok felterjesztése mellett az esperesi hivatalhoz javaslatot tesz az egyházi hivatalnoknak, — ennek hibájából —, gyülekezeti közérdekből, közigazgatási uton hivatalból történő áthelyezésére. Ebben az esetben az összes eljárási költségek az érdekelt egyházi hivatalnokot terhelik és a hivatalnok esetleg csekélyebb javadalmazásu helyre is áthelyezhető.

Ha a vizsgálat eredménye azt igazolja, hogy a békés együttmüködés lehetetlensége a gyülekezet indokolatlan ellenszenvének, vagy egyes gyülekezeti tagok gyülölködő izgatásának a következménye, akkor az iratok felterjesztése mellett az esperesi hivatalhoz javaslatot tesz az egyházi hivatalnoknak — a gyülekezet hibájából — gyülekezeti közérdekből közigazgatási uton hivatalból történő áthelyezésére.

Ebben az esetben az összes eljárási költségek a gyülekezetet terhelik. Az áthelyezendő hivatalnok javadalmi csökkenést nem szenvedhet és ha mégis csekélyebb javadalmazásu helyre helyeztetnék át, a két hely javadalma közötti hivatalosan megállapitandó különbözetet a hibásnak talált gyü-

lekezet negyedévi előleges részletekben az illetékes esperesi hivatal utján az önhibáján kivül károsult egyházi hivatalnoknak megtéríteni tartozik. E mellett a hibásnak talált gyülekezet lelkészválasztási jogát elveszti és türni tartozik, hogy az elhelyezett hivatalnok helyére az egyházi felsőbbség mást helyezzen.

Ha a vizsgálat eredménye azt igazolja, hogy a békés együttmüködés lehetetlensége ugy az egyházi hivatalnok, mint a gyülekezet kölcsönös hibájának a következménye, akkor az iratok felterjesztése mellett az esperesi hivatalhoz javaslatot tesz az egyházi hivatalnoknak, — mindkét fél hibájából —, gyülekezeti közérdekből, közigazgatási uton történő áthelyezésére.

Ebben az esetben az eljárási költségek a feleket kölcsönösen terhelik, és mindkét fél türni tartozik, hogy az egyházi felsőbbség az áthelyezés iránt a lehetőségekhez képest intézkedhessék.

Ha a megejtett vizsgálat során az egyházi hivatalnok részéről olyan cselekmények, vagy mulasztások derittetnének ki, melyek az E. T. V. t. c. 34. §-ában körvonalazott vétségek közé tartoznak, akkor a vizsgálat teljesitésére kiküldöttek az iratok felterjesztése mellett javaslatot tesznek a törvényszerü fegyelmi eljárás megindítására. Ebben az esetben az E. T. V. t.-c. vonatkozó rendelkezései alapján foganatositott törvényes eljárás után, törvényszerü birósági itélettel lehet a hivatalnok áthelyezését „fegyelmi vétség miatt, fegyelmi birósági itélet következményeképen“ kimondani. Ennek módozatai tárgyában a biróság itéletileg határoz.

Az áthelyezést az illetékes egyházkerület elnöksége az illetékes egyházmegye szerveinek meghallgatásával eszközli.

Ezek mellett a módozatok mellett — véleményem szerint — az áthelyezés igen kényes kérdése megnyugtató módon volna megoldható.

Ha a gyülekezet tisztában van azzal, hogy az áthelyezésnek a gyülekezet hibája folytán történő bekövetkezése esetére nemcsak sulyos anyagi elkötelezések szakadnak a nyakába, hanem még lelkészválasztási jogát is elveszíti, bizonyosan tartózkodni fog attól, hogy indokolatlan invektivákkal, megokolatlan személyi hajszával, a hivatalnoki tekintély megtiprásával igyekezzék hivatalnokától megszabadulni.

Viszont a sulvos következmények a hivatalnokra nézve is inditást adhatnának arra, hogy szolgálati magatartásában, egyéni viselkedésében olyan pásztori prudentiát tanusitson, mely nem hivja ki maga ellen a gyülekezet megokolt ellenszenvét.

Kivánatos volna egyébként, ha e kérdéshez sokan hozzászólnának. Mert a lelkészválasztási törvények korszerü reviziója során lontos volna a zsinat tagjaira nézve ismerni az e kérdés körül kialakuló egyházi közvéleményt is.

Makláry Károly
egyh. ker. tanácsbiró.

ZELLES LAJOS.

Sárospataki főiskolánknak ismét gyásza van. Karácsony első napján a halál álmára húnyta le szemét egyik tanára: Zelles Lajos. Nem tudott megbirkózni a kórral, amely tüdejét támadta meg. Hiába volt szeretteinek odaadó, gondos, önfeláldozó ápolása, hiába az emberi tudás minden erőfeszítése, a korai véget elhárítani nem lehetett. Zelles Lajos még csak 53 ik életévében volt. Betegsége, bár úgy látszik, régebben megtámadta szervezetét, egész a legutóbbi időkig nem mutatkozott. A szorgalmas tanár zavartalanul végezte munkáját. Csak a szüreti vakáció után kellett abbahagynia a munkát. Ekkor már súlyos, előrehaladt és elhanyagolt tüdőbajt állapitottak meg nála. És dec. 25-én bekövetkezett a vég.

A tanítványai és kartársai osztatlan szeretetétől övezett tanár halála városszerte mély részvétet keltett.

A főiskola és a család a temetésre megtette a szükséges intézkedéseket.

A közigazgató bejelenti a köziskolai széknek a halálesetet.

Dec. 25-én Dr. Mátyás Ernő főiskolai közigazgató köziskolai széki ülésre hívta össze a főiskolai tanári kart és az elhúnytat megkapó hűséggel jellemző szavakkal jelentette be a szeretett kartárs elhúnytát ekképen:

„Megdöbbent érzésekkel és a veszteség nagysága felett érzett mélységes fájdalommal jelentem, hogy *Zelles Lajos*, szeretett kartársunk és barátunk ma reggel ½9 órakor elköltözött az élők sorából.

Akik az utóbbi napokon látták őt, azt mondják, hogy a közelgő halál megdöbbentő munkát végzett az ő külső alakján, szivettépő módon összeroncsolta az ő földi porhüvelyét. Ámde a halál el is simogatja a kinoktól eltorzult arcot s valahogy a halott ábrázatára előhívja mindazt a lelkiszépséget, ami az élőnek arcára nem igen szokott kiülni. Üressé lett itt közöttünk egy kedves hely, amelyet Zelles Lajos betöltött, de úgy érzem, hogy most mégis megjelenik előttünk s hogy ő, aki mindig szerényen a háttérbe vonult, most a főhelyre ül s mi ma különös tisztaságában láthatjuk meg az ő a halál által megvilágított lelkiarculatát.

Az egyszerüség volt lelkületének egyik alapjellemző vonása. Sokan azt hiszik, hogy a lélek egyszerűsége egyenlő a lélek szegénységével, én úgy gondolom, hogy a lélek egyszerűsége gazdagsága annak, mert ennek adatik a látás tisztasága, a világnak, a dolgoknak elfogulatlan, gyermekies lelkülettel való szemlélete. Zelles Lajosnál az egyszerűség jelentette a lélek tisztaságát, őszinte megnyilatkozását, egyenességét.

Ez az egyszerű lélek pedig telistele volt szívjósággal. Ez a szívjóság pedig egy nemes léleknek szívjósága volt. Ezért volt az, hogy valahányszor megáradt rajtunk szívének érzése, derült ke-

délye, mindannyiszor tiszta légkörben éreztük magukat az ő környezetében. Szívjósága a becsületességnek szokatlan mértékével párosult, azért az ő barátsága kipróbált jóbarátság volt.

A rejtett jóság volt életének alapeleme. Nem jól érezte magát ebben az önzéssel, tülekedéssel teljes világban. Nem szerette a forumot, a harcok színterét, ösztönösen bezárult a lelke akkor, ha feléje hullámzottak a harcos életnek hullámai, de annál szelidebben sugárzott az ő életének tiszta fényü lámpása rokon, baráti lelkek körében s ahol szabadon megnyilatkozhatott szíve, ott betöltötte a házat az ő nemes kedélyének jó illatával. Mondják, hogy utolsó napjaiban szelid zsoltáréneklással próbálta el-elűzni szeretett hitvesének súlyos aggodalmát.

A szerénységnek és a tartózkodásnak különös mértékével ajándékozta meg őt Isten. Öröm volt számára elismerni másoknak nagyságát és természete volt, hogy magát kisebbnek lássa önmagánál. Amint azonban most egymásután bontakoznak ki életének különös szépségei, úgy látom, hogy felénk nő az ő kedves alakja s egy isteni igében bontakozik ki előttünk: „*A szívnek elrejtett embere a szelid és gondos lélek romolhatatlanságával — az — ami igen becses Isten előtt.*“ (I. Péter 3 : 4.)

Ritkák már világunkban ezek a lelki szépségek, de mégis örökszépségek, amiket a nevelés sohasem nélkülözhet. Az ilyen tiszta lelkek hatása alól kerül ki igazi ifjúság. Zelles Lajos pedig magát mindenestől adta munkájában s a növekedő évekkel egyre becsesebb lelki szépségeket szőtt bele munkájába, kötelességérzetét, hűségét, főiskola és a keze alatt álló növendékek szeretetét.

Életének külső folyása hű tükre volt az ő belső lelkiségének. Csöndesen, zajtalanul hullámzott az tova, kivülről talán szegényesnek is látszott, annál gazdagabban megáldott volt belülről.

Tanári szolgálatát 1899 ben kezdette a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó kollegiumban. Az 1902. évi tavaszi egyházkerületi kőzgyűlés választotta meg főiskolánk tanárává szép oklevele és gyakorló tanári működése alapján több pályázó közül. 1924. évben tanári szolgálatának 25 éves jubileuma alkalmával meleg ünneplésben részesítették őt kartársai, előljárói.

Szorosabb értelemben vett tanári szolgálatán kivül irodalmi munkásságának szép jeleivel is találkozunk. Hiven buzgólkodott ünnepi alkalmakkor előadások tartásával. Irodalmi munkásságának figyelemre méltóbb jele: I. Rákóczy György és a 30 éves vallásháború c. tanári székfoglaló értekezése.

Különös érzéke volt számviteli ügyekhez s e tekintetben mindenkor készséggel állott főiskolánk szolgálatára. Hosszú és nehéz időkön át volt főiskolánknak számviteli ügyeinek intézője, mint helyettes számvevő.

Buzgó, hű fia volt egyházunknak, mint presbiter mindig nagy odaadással fáradozott egyházunk építésén.

Élete elsősorban a főiskoláé volt, mégis azon túl is terjedt ügybuzgalma s mint a Hangya Szövetkezet igazgatósági tagja végzett hűséges szolgálatokat.

Hamar tovatünt élete, gyorsan kilobbant annak lángja. Rajta igazán beteljesedett a zsoltáríró szava: „*Elragadod őket és olyanná lesznek, mint az álom, mint a fű, mely reggel sarjad, reggel virágzik és sarjad és estére elhervad és megszárad.*“ (90. Zsolt. 5—6.) De amint tünődve tekintünk az ő oly gyorsan elsiető alakja után, arra érzünk mindig erősebb indíttatást, hogy egyre tartósabban őrizzük, ápoljuk kedves kartársunk, igaz barátunk emlékét.“

Zelles Lajos temetése. A főiskolai tanári kar és tanuló ifjúság búcsúja.

A temetés dec. 27-én történt meg a hagyományos módon. A halottas házból a kartársak kiviszik a koszorukkal megrakott koporsót. A gyászszertartás a főiskola udvarán az ősi falak közt megy végbe. A főiskolai nagy-csengő utolsót kondul a távozó tanárnak. Kicsengeti az utolsó órát. A vigasztalás igéit a család felkérésére Forgács Gyula lelkész hirdeti a Jób könyve 19. R. 25. v. alapján.

A temetőben a tanári kar nevében Elekes Imre gimn. igazgató mond búcsúszavakat:

„A főiskola tanári testülete nevében kell búcsút vennem Tőled, korán elköltözött kartársunk és barátunk, Zelles Lajos. Mikor mindenfelé öröménekek égtek az ajkakon Krisztus Urunknak áldott születésén, — Te a földtől vettél búcsút, hogy zsoltáros szóval még halálos ágyadon is felkeresett Uradnak szent szine elé járulj. Mikor az emberi szivek, az Istennek szeretetétől meggyúlva, hallelujáját mondtak az angyalok nyelvén, Te az anyagiság kötelékeiből oldozkodva, az örökkévalóság ajtaján zörgettél. Mikor kartársaid családi körben boldogan fogadták azt, aki eljövendő vala, Te Neked adatott szinről-szinre látni a Názáretit, de a karácsony örömét szeretteid számára örökre a fájó emlékezések napjává avattad. És mikor a szerteszéjjel lévő tanítványok, szerető szüleik lábánál örvendezve játszottak a megszületett üdvözítő ajándékaival, — nem is sejtették, hogy ugyanaz az óra megfosztotta őket szerető és melegszivű mesterüktől, a pataki iskola egyik kipróbált s a próbákon megállott, áldott lelkű tanárától.

Eltávozásod olyan volt, mint egész életed. Csöndes, halkszavú, szerény és alázatos, de a kötelességteljesítésben kemény és állhatatos. Az Istentől adott talentumokat nem ástad el, hanem igyekeztél hasznositani. A hivatásos tanárnak szent hevületével szórtad szét agyad sejtjeinek tartalmát, mint a gazda az áldott barázdákba a nemes magot: az Úr adta rá alkalmatos időben a meleget és az esőcseppet, hogy mennyi keljen ki belőle. Nem szeretted a bántó szót, amely az igazságot is utálatossá teszi. Nem szedegetted úton-útfélen zsebedbe a botránkozás köveit, hogy dobáljad embertársaidat, mert tudtad, hogy ez megcsúfolja a Jézus Krisztust és súlyával mélységekbe ránt, messz-messze erénytől, becsülettől, Istentől. Nem voltak szavaidnak fulánkjai, hogy égő fájdalom és kínzó sebek jelöljék nyomát: embertársadban az

embert, mint Istenfiuságban testvért becsülted." Majd így folytatta beszédét: „Nem a fórum volt kedvelt helyed, hanem a szerető otthon s az ajkaidon csüngő tanítványok között oszlott meg szived, amely szeretetre volt teremtve, hogy még fájó szóval se enyhítsd az eltávozásod feletti fájdalmat. Csak a jóságban voltál határt nem ismerő s ezért tépi a sziveket fájdalom a mindig korai veszteség miatt.

A közelgő halál árnyékában még új vásznak szálait kötözgette reszkető kezed, hogy az elárvult család ne maradjon özvegyet-árvát védő férfi nélkül. Még megengedte érni a Gondviselő, hogy életed szemefényét, egyetlen leányodat férjhez adjad s így örök gyászba omlott hitvesed számára új életcélokat adtál. És csak mondtad, hogy „nyissanak ablakot," hogy felszabaduló lelked Égbe szállhasson.

A vakáció végével visszatérő, melegszivű tanítványok keresni fognak: hol van a mi jóságos tanárunk? És a sikoltozó kérdésekre csak e néma sír fog felelni. És a száz- meg száz megriadt szív imádkozva fogja Istennek kegyelmét kérni a fagyos hantokra, amelyek forró szivedet takarják.

Mi is, itt maradt kartársaid és barátaid, néma kegyelettel őrizzük drága emlékedet. Legyenek áldottak poraid s az Isten fogadja örök kegyelmébe felszálló lelkedet!"

A tanuló ifjúság nevében a főiskolai szenior, Darányi Lajos beszélt a nyitott sírnál:

Szeretett Tanárunk!

A távollevő főiskolai egyetemes ifjúság nevében mondok neked búcsúzó-köszönést.

Aki úgy szeretett, mint Te, az nem is halhatott meg máskor, csak a Szeretet ünnepén. Én mindig úgy gondolom, hogy azok a mennyből alászállott angyalok is, akik a legeslegelső karácsony éjtszakán örömhirt hirdettek s szeretetet árasztottak, úgy első nap 9 óra tájban tértek vissza az égi hazába.

Aki olyan szerény volt, mint Te, az nem is halhatott meg máskor, csak fagyos, téli időben és vakációs napokban, amikor nem ontják a virágot gondosan ápolt kertek és nem adhatja meg Neked a tanárok temetésének legékesebb, élő pataki diákokból font, könnytől harmatozó, halotti koszorút az Anyaiskola.

Aki olyan gyöngéd és figyelmes volt diákjaival szemben, mint Te, az nem is halhatott meg máskor, csak akkor, midőn ők távol, szeretve mosolygó szülői hajlékokban vannak. Így nem éri őket olyan hirtelen a lesujtó hir, így a kitörő fájdalmat vigasztalni tudják a testvérek mosolya és az édes anya csókja.

Mégis bátran kijelentem, hogy Zelles Lajos, a pataki diákok szeretett földrajz- és történelem tanára, rajtunk keresztül beépültél a magyar jövendőbe.

Sok földrajz- és történelem óra vár a Te iskoládból kikerült tanítványaidra is.

Mikor itt állunk megásott sirod szélén és az élő Isten vigasztalását vesszük ajkunkra, nem teszünk egyebet, mint földrajz órán vagyunk, hol az Isten országának földrajzát tanuljuk. Amikor pedig bátran hirdetjük, hogy nem örök a halál, hogy találkozunk, nem teszünk egyebet, mint történelem órán vagyunk, hol Isten országának történetét tanuljuk.

S amikor majd pataki diákjaid, akár mint a magyar haza katonái, akár mint a Jézus Krisztus jó vitézei leborulnak a szeretett magyar rögökre, hogy piros véröket ontsák ki, vagy fehér, alázatos imádságot rebegjenek: szintén nem tesznek egyebet, mint földrajz- és történelem órán vannak, hol alakul, nő a magyar térkép és fényesedik a magyar jövendő.

A főiskolán kitűzött gyászlobogót az aláhulló hópelyhek lassan belepték, hófehérré tették. Az általam ide hozott pataki diákok áldó sóhajai így lepjék el, így szépitsék meg gyászos koporsódat.

A nagy búcsúzáskor többet nem mondhatok: Zelles Lajos, nagy szeretetedért, ránk pazarolt, nekünk kibeszélt életedért halóporaidban is áldjon meg az Isten!"

A szenior beszéde és gyülekezeti ének után a göröngyök betakarják a koporsót. S a kedves, jó ember, a szeretett tanár, a drága és hűséges barát sírjának fekete göröngyeit kezdi beszitálni szállongó pelyhével a fehér hó.

KIVONAT.

Az Országos Református Lelkészegyesület 1928. szeptember hó 3. napján Hódmezővásárhelyen tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből.

18. szám. Ferenczy Károly a választmányait terjeszti elő s azok alapján a közgyűlés a következőket határozza:

a) Felhivást intéz a közgyűlés mindazon egyházközségekhez, amelyekben állami iskolák vannak, tegyenek meg minden lehetőt arra nézve, hogy a tanszemélyzetben a növendékek vallási számarányának megfelelően történjék azok alkalmazása. Egyúttal feliratot intéz az Egyetemes Konventhez, hogy az egyes egyházakat erre utasítsa.

Kmft.

Kiadta:

Csikesz Sándor
főtitkár.

EGYHAZFEGYELEM.

— **Kizárás.** A boldvai ref. egyház presbitériuma egy beköltözött egyént, Molnár Pál gépészt a gyülekezet kebeléből kirekesztett és részére az elbocsátót kiadni határozta, mert róm. kath. nővel kötött házasságából születendő összes gyermekeit — a lelkipásztor oktatása és intése dacára — átengedte a róm. kath. egyháznak és így egyházunk ellen hütlen árulást követett el. A határozat — okulás kedvéért — a gyülekezet előtt kihirdettetett. Bárhol való felbukkanása esetén a lelkészek, illetve presbitériumok ne mulasszák el vele szemben a kizárás következményeit érvényesíteni.*

* Igy küldetett be. *Szerkesztő.*

Mult és jövő.

Pogány berkekben meghalt az öröm;
Fagyasztóra hült a büszke oltár;
Sápadva, gyáván döbben a táltos,
Ajkán a szózat nem rivalog már.

Áldozati tűz vérlángja körül
Fehér lánysereg már nem lejt táncot:
Meghalt az Isten, a pogány Isten,
Pedig még tegnap öröknek látszott.

Uj Ige gyult ki nagy fényességgel,
Nyilt mint az égbolt, drága mint nárdus.
Reszketve rogyott láttán a földre,
A titokzatos, két arcu Janus.

Mult és jövőnek határkövénél,
Ráncos arcu gond többé már nem ül,
Szárnya támadt a szolga embernek,
S a felhős jövőn bízva átrepül.

Nem vagyunk többé bujdosó vakok,
Sápasztó búra okunk már nincsen;
Jövőnk szálait Égi Kéz szövi . . .
Meghalt az Isten, a pogány Isten!

Győry Kálmán.

Előfizetési felhívás!

Lapunk jelen számával előfizetési felhivást bocsátunk ki az 1929-ik évre. Szeretnénk azt hangsulyozni, hogy egyházkerületünknek nagy szüksége van erre a lapra. Református egyházunk egyetemes életébe — jórészben — ennek a segítségével illeszkedünk be és a mi saját életünket ennek a tükrében mutathatjuk be.

A gyülekezeti munka vezetésére mindig alkalmasabbak-alkalmasabbak akarunk lenni.

Amikor az egyházi lapok válságáról beszélnek, mi azt mindig ösztönzésnek vesszük a magunk részére, hogy minél többet tegyünk lapunk szinvonalának emelésére és életteljességének fokozására.

Sem megállni, sem elmaradni nem akarnánk.

De azt kérjük, hogy kisebb gyülekezeteinkben 3—4, nagyobb gyülekezeteinkben 10—15 példányban rendeljék meg lapunkat. Ez az eredményes Kálvin-Szövetségi- és — legyen szabad rámutatni — általános gyülekezeti munka szempontjából szükséges. Lelkipásztorainknak nem lesznek munkatársaik, ha olyan gyülekezeti tagok nem állnak oldalaikon, akiknek kellő egyházi látókörük van.

Ilyen számu előfizetők mellett, az előfizetési dijat, amely most

gyülekezetekre évi . . . . 14 pengő
Kálvin-Szövetségi tagokra évi 7 pengő,

azonnal lejebb szállithatjuk, mert a mi kiadásaink — egy szerény összeg leszámitásával — a lap nyomdai és postai költségére mennek.

Felhivásunk megszivlelését kérve, olvasóinknak, munkatársainknak és előfizetőinknek kivánunk Istentől kegyelmesen megáldott új évet!

A Szerkesztőség.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Változás lapunk szerkesztőségében.** *Domby László* miskolci leánygimn. igazgató, a Kálvin-Szövetség ügyvezető-elnöki tisztéről lemondott s ezzel együtt szerkesztőségünk köréből is kilépett. Amint a Kálvin-Szövetség, úgy mi is nagy sajnálattal vettük tudomásul Domby László úr elhatározását. De tudjuk, hogy sokágú, más munkája miatt teszi ezt a lépést és arról is meg vagyunk győződve, hogy Domby László mindenütt, ahol csak dolgozik, a Kálvin-Szövetség szellemében végez nagyértékű munkát. Helyette a szerkesztőségbe a Kálvin Szövetség *Janka Károly* Kálvin Szövetségi elnököt delegálta. Janka Károly magas tisztségeket tölt be egyházi életünkben. Itteni munkája elé is jogos reménységgel és várakozással tekintünk.

— **A budapesti januári konferencia programmja.** A budapesti református theologiai akadémia, mint már évek óta, a reánk következő új esztendő kezdetén is megrendezi a maga ismert és népszerü konferenciáját. Ennek az idén az lesz a nevezetessége, hogy minden egyes előadása, úgy délelőtt, mint délután, egyformán nyilvános lesz mindenki számára. Részt vehet tehát azon a vidékiek közül is mindenki, aki a magyar református egyház nagy kérdései és sorsa iránt érdeklődik. A véglegesen megállapított programm egyébként a következő: Január 8-án délelőtt a konferencia istentisztelettel kezdődik fél tiz órakor. Prédikál Vincze Elek esperes, úrvacsorai beszédet mond Nyáry Pál esperes. Utána előadás: A református ébredés sorsa és eredményei külföldön és Magyarországon. Dr. Lencz Géza. Január 8 án délután 5 órakor: A Magyar Ref. Egyházak Világszövetségének és a Középeurópai Ref. Egyházak Szövetségének terve. Dr. Juhász Nagy Sándor. Utána: Az újabb theologiai irányzatok és az igehirdetés. Előadás. Tartja: B. Pap István. Bibliamagyarázat. Január 9 én délelőtt: Ima és bibliaolvasás, utána I. A falu élete református szempontból. Előadás. Tartja: Varga Sándor. II. A református munkásság megnyerése és megszervezése. Előadás. Tartja: Bogdán Gyula. Ugyanazon napon délután I. A modern élet nagy erkölcsi problémái. Előadás. Tartja: Veress Jenő. Bibliamagyarázat. Január 10-én délelőtt ima és bibliaolvasás. Utána I. Az új magyar közszellem és a református keresztyénség. Előadás. Tartja: Szabó Imre. II. A belmissziói kérdés megoldása. Előadás Tartja: dr. Ravasz László. Ugyanezen napon délután: A református keresztyénség lélek- és életformáló ereje. Előadás. Tartja: Enyedy Andor. Befejező istentisztelet. Tartja: Győry Elemér. Tájékozás végett közölnünk kell még a következőket: Az összes előadások egy helyen, azaz a Budapesti Ref. Theol. Akadémia (II. Rádai u. 28. II. em.) dísztermében lesznek. A konferenaia tartama alatt tartja a Ref. Lelkésznék Szövetsége is a maga külön konferenciáját is; január 7 én pedig a vallástanárok tartanak országos konferenciát. Kedvezményes vasuti jegyről a rendezőség gondoskodott. Az erre vonatkozó igényeket legkésőbb január 4-én estig kell a bu-

dapesti ref. theol. akadémia igazgatóságának a jelentkezési díjjal, mely személyenként két (2) pengő, beküldeni. Olcsó szállást férfiak részére korlátolt számban a budapesti ref. theol. akadémián is lehet napi 1 pengős áron biztosítani. Akik azonban e szállásokat igénybe akarják venni, azok egy kis párnát, továbbá lepedőt és takarót hozzanak magukkal és szándékukat jóelőre jelentsék a budapesti ref. theol. akadémia igazgatóságának (Budapest, II. Rádai u. 28.)

Együttétkezésről nem hallunk semmit.

— **Rövid hirek.** Dr. Vasady Béla január hó nagyobb felére az előljáróságtól tanulmányi szabadságot kért. Berlinben végez vallástelektani tanulmányokat. — B. Szücs Ferenc főiskolai ének- és zenetanárt a debreceni Dóczi-intézet választotta meg tanárává. Az iskolai év végén megválik főiskolánktól. — Ifj. Mitrovics Gyula a sárospatak—kácsárdi tanítói állásra kineveztetett. — Buzi Márton esperes halálával megüresedett gömöri esperesi tiszt jelöltjei: Dusza János pelsőci és Pósa Lajos nemesradnóti lelkész.

— **Meghivó** Nagy nyomatékkal hivjuk fel a lelkésznék figyelmét arra, hogy Országos Szövetségük jan. 8—10 napjain Budapesten konferenciát és közgyűlést rendez. Menjenek fel szinte valamennyien lelkészné testvéreink erre az összejövetelre. Ne maradjanak el. Lássák meg, hogy mit készit Isten ott számukra. Várjanak ott áldott hatásokat és vigyenek oda áldásos kezdeséket. A konferenciának gazdag programmja van. A költségek is minimálisak. Hiszen a budapestiek még olyan kérdéseket is feladnak a menni készülőknek, amilyenekhez nem vagyunk tőlük hozzászokva: pl. Ki óhajt vendégszállást igénybe venni? Igényeljék ezt a vendégszállást ismerkedés és takarékosság szempontjából. Kellő időben jelentkezők félárú vasúti kedvezményt is kapnak. Jelentkezési cim: Ref. Lelkésznék Országos Szövetsége. Budapest, Ráday utca, 28.

— **A cserépfalui ref. egyházban** nov. 17-én, az idei első vallásos estély keretében alakult meg az ifjúsági egyesület, melynek lelkes vezetője Mizser János tanító. Farkas István esperes megrázó bibliamagyarázatot, Demes Péter vallástanár pompás, világos, áttekinthető előadást tartott az ifj. munkamezőről. Helybeli lelkész kezdő, Nádházy B. bezáró imádságot mondott. Ugyanott két új tanterem épitésére 14.000 P államsegélyt nyert az egyház, miután a túlzsúfoltság csak igy szüntethető meg; a tankötelesek száma olyan örvendetesen emelkedik, hogy túlhaladja a békeévek létszámát. Káros hatásoktól megőrzött ősi ref. nép, amely közé az egyke veszedelme nem tudott behatolni.

— **Országos diákgyülés.** A Magyar Evang. Ker. Diákszövetség 1929 február 2—4-ig rendezi országos téli naggyülését Budapesten. A gyülés tárgya a magyar kérdés lesz. Az első nap a magyarság világhelyzete, a második napon a magyarság belső problémái, a harmadikon pedig a magyar diákságnak hazánk, fajtánk és az emberiség megujhodásában jutott szerepe állnak az előadások és a megbeszélések középpontjában. A gyülésre vonatkozólag mindennemü felvilágositást készséggel ad a szövetség központi irodája Budapest IX., Üllői-ut 19. II. 4.

— **A Budapesti Lórántfy Zsuzsánna Egyesület** Budapesten VIII. József körut 59—61. sz. III. 17. alatt női ruhakészitő tanfolyamot tart fenn, melyre bárki beiratkozhat s ahol a szabászati, rajz és gyakorlati modellkészitésből és a női ruhakészitéssel járó egyéb ismeretekből teljes kiképzést nyujtanak nemcsak mükedvelőknek, hanem ipari képesités szerzése céljából is. Olvasóink szives figyelmébe és meleg pártfogásába ajánljuk ezen intézetet annál is inkább, mert egyrészt annak tiszta jövedelme protestáns jótékonycélokat szolgál, másrészt mert a nőiruhakészités elsajátitásaval igen jelentékeny megtakaritásokat érhetünk el. De különösen hézagpótló ezen intézet azáltal is, hogy az ipari képesités nélkül dolgozó varrónők a képesités megszerzéséhez szükséges kiképzésben részesülhetnek, Ugyanis az uj ipartörvény a nőiruhakészitést képesitéshez kötött iparnak minősitette s igy azok, akik ipari képesités nélkül vállalnak munkát, mint kontárok szigorú büntetés alá esnek. Különösen ujabban a kereskedelemügyi miniszterium nagy sulyt helyez arra, hogy a képesitéshez kötött iparágakat a kontároktól megszabaditsa s igy mindenkinek, aki a nőiszabósággal hivatásszerüen kiván foglalkozni érdeke, hogy az ipari képesitést megszerezze. Azok, akik a tanfolyamot elvégzik, az iparoktatási főigazgató által láttamozott látogatási bizonyitványt kapnak. Az egyesület a fenti helyiségben divatszalont is tart fenn, ahol mindennemü angol, francia és gyermekruhakészitést vállal, a legegyszerübbtől a legdiszesebb kivitelig igen mérsékelt áron. Részletesebb felvilágositást a tanfolyam igazgatónője válaszbélyeg beküldése esetén levélben is szivesen nyujt.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe! Az uj esztendő első üzenése — minden lelkésztestvérem és gyülekezete számára, az Istentől — boldog uj esztendő kivánása! . . . Kérésem az első közleményben a következő: 1. Az 1928. évi mindennemü családi állapot változást igazoló anyakönyvi kivonatokat *1929 január hó 15-ig legkésőbb*, kérem címemre megküldeni. Azok is kötelezettek erre, akik az elmulott évben már egyszer beküldötték. Ugyanis azokat a kivonatokat már annak idején felterjesztettem, más irányu felsőbb parancsnak eleget téve. 2. Korpótlékra kik ez év elejétől számitanak, azok kérvényüket a Kult. Miniszterhez címezve, az esperes útján terjesztik fel. 3 Költségvetések közül még sok nem jött be hozzám. Nagyon sürgősen kérem beküldeni. 4. A gondnoki zárszámadások, nyugták, mult évi költségvetésekkel, az illetékes mult évi Számvevőkhöz küldendők és pedig idejében!! Testvéri köszöntéssel: Miskolc, 1929 január 1-én. *Farkas István*, esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIV. évfolyam. 2. szám Sárospatak, 1929 január 6.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Az angol collegekről. — Új főiskolai világi gondnok. — Gyülekezeti élet. — Halálozás. — Vegyes közlemények.

Az angol collegekről.

Részletek *Münich Aladár* építészmérnök jelentéséből, amelyet angliai tanulmányútjáról a sárospataki főiskola igazgató tanácsa elé terjesztett.

Még el sem kezdődött a főiskolai internátusok építése, de a tervezgetéseknek, előtanulmányoknak és nagyon értékes munkálatoknak, amelyeket a főiskolai tanári kar az előljáróság felhivására készített, már hosszú története van. Az internátusi telket (5 kat. hold terjedelmű), mely közvetlenül a főiskolai kert mellett, attól északra terül el, még 1912-ben megvette a főiskola. 1926 júniusában az igazgató tanács, amikor Janka Károly főiskolai gondnok jelentette az igazgató tanácsnak, hogy Petry Pál államtitkár hivatalosan tudatja a főiskolával, hogy az 1927/28. évi költségvetésbe a sárospataki főiskola gimnáziumi internátusa építési segélyére 360,000 a. k. vétetett fel (ehelyett lett később az évi 30,000 P.-nyi annuitás), az igazgató-tanács felhívta Janka Károly főiskolai I. gondnokot és Elekes Imre gimn. tanárt, hogy „a főiskola megbizásából a hazai legkiválóbb és legpraktikusabb internátusokat látogassák meg, tegyék a leggondosabb tanulmány tárgyává.“ A kiküldöttek megbizatásuknak lelkiismeretesen eleget is tettek.

Mikor pedig 1928 júniusában gr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter úr látogatást tett Sárospatakon, az ő látogatása után új lendületet és határozottabb irányt vett az internátus ügye. Ő küldte ki az angol collegek tanulmányozására államköltségen Münich Aladár műépitész urat, akinek érdekes és tanulságos jelentéséből részleteket fogunk lapunkban bemutatni. A jelentés természete szerint építészeti szempontból világítja meg az internátusi kérdést. Kiemeljük belőle a következőket:

I.

„A bejáró iskola, a Day-School, mely nagyjában a mi iskoláinknak felel meg, csak a szegényebb angolok gyermekeinek iskolája; a jobbmódúak gyermekeiket, majdnem kivétel nélkül — a collegekbe adják be. Ezek sokszor igen messze feküsznek a szülők lakóhelyétől és a rövid vakációt kivéve, a szülők évekig nem látják gyermekeiket és igy a gyermekek nevelése teljesen a collegekre van bizva. Igen sok azoknak a gyermekeknek a száma, akik még a szünidőben sem mennek haza. Különösen áll ez akkor, hogyha a szülők a gyarmatokon laknak, ahová sokszor hónapokig tartana az utazás.

Angliának egészen speciális helyzete, mely óriási dominiumok szervezését, igazgatását, fékentartását, továbbá annak ipari és kereskedelmi vezetését teszi szükségessé, megkivánja, hogy a nevelésben a fősulyt a jellemképzésre és testi épségre fektessék, mert ők — nagyon helyesen — abból indulnak ki, hogy ha egy praktikus gondolkozású, ép, egészséges és tisztességes férfit állitanak alacsonyabb morális erővel bíró népek fölé vezető helyre, akkor azoknak igazságszerető, kemény fellebbvalójuk lesz, a helyét meg fogja állani és a szükséges speciális ismereteket is meg fogja szerezni. De szükségük van tisztességes, fegyelmezett férfiakra azért is, hogy a birodalom óriási szervezetét otthon is ellássák.

Az angol collegek *ennek* a társadalmi osztálynak a nevelésére vannak berendezve és igy merőben ellentétei a németországiaknak, melyek — szintén az ország helyzetéből kifolyólag — arra fektetik a fősúlyt, hogy minél tökéletesebb tudományos felkészültséggel engedjék ki az életbe fiaikat, mert a németek viszont csak az óriási szorgalommal és tudományos felkészültséggel tudnak a világban előre jutni.

Az angol nevelés tudományos téren a némettel természetesen nem versenyezhet és az ő tisztán a jellemképzésre fektetett nevelésük egyoldalusága a termelés terén már a háború előtt erősen éreztette káros hatását. Igyekeznek is újabban

tudományos téren nagyobb előhaladást felmutatni. Az ehhez szükséges reformokat azonban csak igen nehezen tudják keresztülvinni. mert az angol közvélemény mégsem a tudományok elsajátítására, hanem arra helyezi a fősúlyt, hogy gyermekei fegyelmezett, praktikus, igazságos és jellemes emberekké váljanak.

II.

Ezen nézőponton át kell az angol collegek építését is megbirálni. E nézőpontból egyik leg fontosabb eszköze a nevelésnek a *tradiciók* tisztelete és ápolása. Az angol collegek ennek kitünően megfelelnek, mert nagyobbára rendkivül hires, ódon épületekben vannak elhelyezve, melyeket hajdan nagy művészi készséggel létesitettek és igen tisztán és rendesen tartanak fenn. A gyermekre ugyanis nagy hatást tesz az, hogy az épületnek melyben nevelődik, több százéves múltja és dicső története van. Ezen épületek természetesen részünkre nem lemásolhatók, mert beosztásukban, szerkezeteikben lényegesen elavúltak.

A tradició ápolása szempontjából jellemző, hogy az angolok ujabban épitett, sőt legujabb iskoláikat is a régi hangulatában tartják. Ezen a téren különösen ujabban szép eredményeket értek el, mert mig a 90-es években épült collegek többnyire a régi gótikus épületeknek merő utánzatai, addig ezen legujabb épületek minden stilus másolást elkerülve és teljesen anyagszerü kivitellel és modern szerkezettel ellátva, fel tudják kelteni a régi collegek bájos hangulatát.

Az önkormányzattal párosult *fegyelem* az angol jellemképzésnek második főeszköze. A fegyelmet főleg a House-system van hivatva fenntartani ahol kb. 40—60 diák lakik egy Master felügyelete alatt. Ezek a diákok természetesen ismét tovább vannak osztályozva — lower boysra és uper school boysra. Van továbbá Captain of the House és egy sorozat más diáksarzsi, melyek segitségével a diákok egymásnak fölé és alá vannak rendelve, ugy hogy az ilyen házban összegyült diákok teljesen önmagukat igazgatják, mint egy-egy kis ország és csak a legritkább esetben kerül ügy a House-Master és még sokkal ritkábban a Head-Master elbirálása alá.

Az egyes házak bennlakóinak megkülönböztető szineik vannak. A házak egymással állandóan rivalizálnak és tanulásban, de sokkal inkább a sportban igyekeznek egymás elől az elsőbbséget elhóditani. A dijak többnyire vándordijak és azokat az étkezdéjükben az asztal közepén tartják és azokra természetesen nagyon büszkék.

Építészetileg ez a kisebb házakra való tagoltság a másik főjellemvonása az angol collegeknek. A leghiresebb három college, a Winchester, Eton és Harrow, tulajdonképen 1—1 kis városka igen szép fekvéssel, hatalmas öreg fák és növényzet közt, szükebb és tágabb utcákká sorakoztatott „Hous"-okkal, melyben a diákok laknak. Ezen Housokon kivül vannak természetesen a kápolnák, előadótermek, laboratoriumok stb.

A harmadik jellemvonása az angol Collegeknek a *sportoknak* rendkivüli mértékben való ápolása. Minden egyes collegehez óriási kertek és játékterek tartoznak, melyek nagysága ritkán kisebb 50 kat. holdnál, de gyakran több száz kat. hold területtel is birnak. Ezen területek hatalmas pázsitfelületekkel, cricket, golf, tennis, football stb. pályákkal vannak elátva. Többnyire van evezősházuk is és zárt uszodájuk.

Jellemképzés, férfiasság és egészség szempontjából természetesen ezeknek a sportoknak és az azzal kapcsolatos állandó vetélkedéseknek igen nagy jelentőségük van. Építészetileg az angol collegek fogalmával egy mondjuk 50 holdas kert és playfield elválaszthatatlanul össze van kötve. A sportoknak ezen nagymérvü kultiválásából következik természetesen, hogy a college épületek egy része sportcélokat szolgál, illetve a Housok nak a legbőségesebb helyiségei a sportszerek öltözők stb. részére vannak fenntartva.

Ha rossz az idő, akkor a sportok helyett a diákot a *mühelymunka* foglalja le

A jellemképzés szempontjából fontos, hogy a diákokat demokratikus szellemben arra tanitják, hogy egymásban a tisztességes embert kölcsönösen megbecsüljék, bármilyen hivatást juttatott is neki a sors. Részben ezt a célt szolgálja, részben pedig a praktikus életre való nevelést az, hogy minden diák választ magának egy kézmüves foglalkozást, ahogy ők maguk csufolják „Hobby-t" és szabad óráikban azzal szórakoznak. Igy vannak közöttük asztalosok, lakatosok, elektrotechnikusok, könyvkötők stb. Ez a „Hobby" az angol lélek egyik legsajátságosabb virága. Ezt az iskolák elvégzése után is folytatják és eunek tulajdonitható részben az, hogy bármily körülmények között is tudnak magukon segiteni és hogy bármikor készek saját kezükkel is a munkának nekilátni.

Épitési szempontból ezen sajátosságnak következménye az, hogy a collegek el vannak látva a szorosan vett normális iskola épületek mellett work shoppokkal, azaz mühelyépületekkel, melyek gyalupadokkal, transmissziókkal, présekkel és az egyéb szükséges felszerelésekkel el vannak látva.

A fenti alapelvekből kifolyólag az angol collegek általában a következő részekből állnak:

Mindenek előtt egy 50 holdon felüli óriási park, sporterekkel. A parkban, vagy amellett többnyire földszintes, de legfeljebb 1—2 emeletes épületek. Ezen épületek egymástól különállóak és csak a modernebb iskolákban vannak árkádos, nyitott folyosókkal egymással összekötve. A diákok elhelyezésére szolgálnak a lakóépületek, melyeknek száma természetesen a collegek nagyságától függ. Az iskola épület, melyben az egyes osztályok vannak elhelyezve. Külön épületben vannak csoportositva az u. n. „sciences". mely név alatt a fizikai és kémiai laboratoriumokat értik, de nem ritkán ezekhez sorolják a földrajzot is. Egy épületben van a diszterem, könyvtár, továbbá ülésterem, — ahol az iskolafenntartó „board of Governors ülésezik, — a kápolna. Továbbá egy külön épületben vannak a work shoppok, azaz mühelyek, azután az elmaradhatatlan swimming bath, azaz uszoda, a gimnasium, azaz tornaterem, five courts

(ez egy külön labdajátéknak való épitmény) és végül a kórház épület.

Némely collegeben van egy nagy gazdasági épület is, ebben foglaltatik a többnyire gótikusan kiképzett nagy étterem, melyhez ideális tisztaságu konyhák csatlakoznak, továbbá mosoda és cseléd-szobák. Az igazi régi collegeben azonban minden háznak külön kisebb étterme van és külön gazdasági helyiségei.

Természetesen az itt megadott általános elrendezés mellett az egyes collegek mind különböznek egymástól, amelynek főleg az a magyarázata, hogy azokat nem az állam létesiti és az ottani board of education, azaz kultuszminiszterium vajmi keveset törődik velük, olyannyira, hogy ezen miniszterium épitési osztályának vezetője pl. csak véletlenül tudott megnevezni egynéhány olyan colleget, melyet a közelmultban épitettek. Ezeket az iskolákat ugyanis felekezetek, egyesületek és mágnások alapitják és tartják fenn és az összes ügyeket a fenntartók gyülekezete intézi.

A collegek között mégis 3 fő typust különböztetünk meg. Az egyik az *ősi intézetek*, melyek — mint emlitettem — voltaképen nem egyebek, mint egy egy kis város, az *ujabb intézetek*, melyek már tervszerüen és egységesen vannak felépitve és végül igen nagy számban vannak az olyan magánintézetek és *kisebb alapitványok*, melyek kastélyokat alakitottak át collegekké. Ezek főleg a háboru óta, — mióta igen sok nagy vagyon elpusztult — szaporodtak meg és részben üzleti alapon, részben valamely ideális cél elérésére létesültek, t. i. az ifjuságot a coeducatio elvei szerint, vagy society of friend, vagy valamely más, vallásos, humanista eszmekörben kivánják nevelni.

(Folyt. köv.)

Új főiskolai világi gondnok.

Lapzárta után értesülünk, hogy főiskolánk világi főgondnoki állására beérkezett szavazatok felbontása megtörtént. Gondnokká választatott ***Farkasfalvi Farkas Géza*** kir. kamarás, abaúji egyházmegyei gondnok, országgyűlési képviselő. Az új gondnokot lapunk is tisztelet- és szeretetteljesen üdvözli.

EGYHÁZI ÉLET.

Pitypalatyvölgy. A felsőborsodi egyházmegye területén fekvő u. n. „Pitypalatyvölgy“ egyházközségeiben megindúlt s a háborús idők romlá sait pótolni hivatott, külső egyházépités örvendetes jeleiként két lélekemelő, az illetékes egyházak gyülekezeteinek életében sokáig felejthetetlen ünnepélyről számolhatunk be És pedig:

A radostyáni egyház dec. 23-án, advent utolsó vasárnapján tartotta gyönyörüen kirenovált ősi templomának, újonnan felszerelt orgonájának s a világháborúban elesett 10 (tiz) hősi halottjának emlékére a templom belső falába beillesztett, fekete márványtáblájának ünnepélyes felavatását.

A zsúfolásig megtelt templomban lefolyt avató istenitiszteleten, — amelyre a völgy többi községeinek lelkészei s azok hivei közül is sokan összejöttek, — az új orgonán felbúgó zsoltárok és alkalmi dicséretek után, mint az e.-m. képviselője: Elek József felsőborsodi esperes mélyen átérzett, bensőséges imában emelte az Egek Urához a gyülekezet — Isten jóságáért és áldozatos munkájukban velük közölt megsegítő kegyelmeért hálát adó — lelkét. Imádkozása és közvetlen szavakba öntött, avató áldása végeztével a gyülekezet több évtizedes munkára visszatekintő, érdemes tanitója: Karácsonyi János vezetése mellett a férfikar gyönyörködtette az ünneplőket, mely után ifj. Kőrössy István boldvai lelkész, e.-m. i aljegyző mondotta el *Mikeás VI. r 6—8 versei* alapján szép gondolatokban bővelkedő, avató beszédét. Tanitása mellett elismeréssel adózott a gyülekezet szakadatlan áldozatkészségéért, amellyel 1914. évben iskolát, 1922-ben parókiát épitett, 1926-ban két harangot öntetett a háborúban elrequiráltak helyére, mig végre a jelen ünnepéllyel betelt a hősei emlékéhez méltó gyülekezet temploma megujitására vágyakozó lelkének adventi várakozása.

Beszédje után a szintén ez alkalomra betanitott *vegyeskar* adott elő egy páratlan szépségű s kitünően sikerült gyászéneket a hősök emlékére, mely — célját elérve — meleg könnyeket csalt, de Istenben bizó, reményébresztő, tiszta irredentizmusával csakhamar fel is száritotta azokat a jelenlévők szemeiben.

Az avatásról távozók nagy serege egy feledhetetlen ünnepnap fenséges élményeivel s azzal a benső megállapitással gazdagodott szivében, hogy nincs és nem is lehet Istentől nagyobb ajándéka egy gyülekezetnek, mint az ünneplő egyház hűséggel sáfárkodó lelkipásztora, a radostyáni egy ház mélyhitü, lankadatlan buzgóságu s közszeretetben álló lelkésze, kinek egy évtizedes, csendben végzett belső épitését, lelkes apostolkodását koronázta s jutalmazta meg ez ünnepnappal, mint a legszebb karácsonyi ajándékkal, a pásztorok Pásztora.

A parasznyai egyház december 26-án, ünnep másodnapján avatta fel iskolájának második tantermét.

A délelőtti templomi istentisztelet után az új tanteremben megtartott avató ünnepély az egyház derék tanitójának: Dely Illyésnek vezetése alatt működő férfikar alkalmi énekével vette kezdetét, mely után Szabó Lajos helybeli lelkész foglalta imába a gyülekezet Isten iránti mélységes hálájának keresetlen szavakba öntött köszönetét a szép karácsonyi ajándékért, mellyel Isten megajándékozta a kedves gyermekek seregét. Utána Juhos Zsuzsika szavalta el Baja Mihály „Jelszó“ c. költeményét. Majd Svingor Jenő radostyányi lelkész, e.-m. i tanácsbiró a tőle megszokott melegséggel s hallgatóságát lebilincselő ékeszólással felavatta s az e.-m. nevében átadta rendeltetésének a kor követelményeinek minden tekintetben megfelelő. modern tantermet, mely a gyülekezett nagyobb részben bányamunkás s kisebb részben törpe birtokosokból álló tagjainak áldozatkészségéből kö-

vette az alig két évvel előbb óriási áldozatkészséggel befejezett templom renoválását. Végül Madarász Piroska szavalata és a Székely Sarolta tanítónő vezetése alatt lévő Leánykar „Hiszek egy"-jének előadása egészitette ki az ünnepély müsorát, amely a Hymnusz eléneklésével ért véget.

Karácsonyfaünnepély Sajószentpéteren. A gyülekezeti szeretet és jószivü könyörület áldott ünnepe volt az az óra, melyben lefolyt december 23 án este a sajószentpéteri egyház karácsonyfaünnepélye. Az eloltott lámpák sötétjében kezdte az összegyűlt nagy gyülekezet a 81-ik dicséretet: Krisztus Urunknak áldott születésén. Majd egyszerre a második-harmadik sornál felgyult a villanykörtékkel teletűzdelt csillogó, gazdag, nagy karacsonyfa. Az ének végeztével a karácsonyfa világa mellett imádkozott s alkalmi egyházi beszédet mondott *Szigethy Ferenc* Máté II. 11. alapján. Utánna, mikor a terem lámpái is felgyultak, *Erdőss Károly* helybeli tanító szavalta művészi előadásban Várady Antal: Melyiket cimü alkalmi költeményét. Szavalat után *Nagy Zoltán* és *neje* szép csengő énekduettjében gyönyörködött a közönség. Ez után *Bencs Lajos* segédlelkész olvasta fel Hegyaljai Kiss Géza: Nem ragyog a karácsonyfa cimü szintén alkalmi elbeszélését. Majd újra szavalat következett: *Lévay Lajos* szavalta Szigethy Ferenc: Beszélgetés egy karácsonyfával cimü versét. Ezeknek a számoknak végeztével következtek a karácsonyi szeretetadományok: egész öltözet ruhák, cipők, leányruhára valók, szvetterek, kendők, harisnyák kiosztása. Minden szegény iskolásgyermek külön becsomagolva kapta meg a maga ajándékát, összesen 63 an mintegy 650 pengő értékben, melyet részint a teadélutánokból, részint gyűjtésből adott össze a gyülekezet. Egy segélyezett leányka köszönte meg ezután könnyekre fakasztó versével a szeretetadományokat, majd a Himnusz eléneklésével véget ért a szép és áldásteljes ünnepély.

HALÁLOZÁS.

Molnár József a miskolci ref. reálgimnázium nyugalmazott tanára életének 62 ik, nyugalomba vonulásának 2 ik évében f. év december 18-án Miskolcon elhunyt. 36 évi tanári szolgálat után ment nyugalomba. Pályafutását a nagyenyedi Bethlen-Kollégiumban kezdte, mint segédtanár 1890-ben. Innen a kisújszállási, majd rövidesen a miskolci ref. gimnáziumba került, mely utóbbi intézetnek egykor maga is kiváló növendéke volt. A hűséges, ragaszkodó tanítvány meleg szeretete vitte vissza a saját iskolájába, melyben mint az ókori filologia mindvégig buzgó, lelkes tanára, maradandó érdemeket szerzett magának. Áldott legyen emlékezete!

— **Karácsonyi szeretetmunka.** A diósgyőri ref. egyház vasgyari Nőegylete mintegy 1000 pengő értékben segélyezett 65 iskolást és nehány arra rászorult familiát. A segélyezés egyes egyháztagokkal szemben állandó jellegű.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A cigándi ref. egyház** dec. 22-én tartotta meg szokásos karácsonyfa-ünnepélyét. A belmisszsziói bizottság nőtagjai és az ifjúsági egyesület által előkészített ünnepélyen az érdeklődők teljesen megtöltötték a szűknek bizonyult egyik iskolai tantermet. Janka Károly lelkész gyülekezeti ének után bibliamagyarázatot tartott és imádkozott. Kántor Mihály igazgató-tanító vezetése mellett az iskolai kar énekelt szabatosan, nagy meghatottság közepette. Az ifjúsági egyesület elnökének és egy iskolás gyermeknek a szavalata emelte az ünnepi hangulatot. Bagócsy Lajos s.-lelkész osztotta ki 35 szegénynek a gyülekezet szeretetadományait. Ünnep második napján a lelkész és s.-lelkész a község más-más, két távoli pontján magánháznál tartottak istenitiszteletet és osztottak úrvacsorát Egyik helyen 44, másik helyen 28 erőtelen, gyönge ruházatu gyülekezeti tag vett részt az ünnepi áhitaton és élt úrvacsorával. — Az ifjúsági egyesület karácsony első és harmadik napján este működővelői előadást rendezett Bagócsy Lajos s. lelkész előkészítése mellett szép erkölcsi sikerrel, de alkalmas terem hiányában, szerény anyagi eredménnyel.

Felejthetetlen kedves emléke a gyülekezetnek a sárospataki theol. akadémia két ifjú tanárának, Zsiros Józsefnek és dr. Vasady Bélának, a dec. 9 én megtartott templomi ünnepélyen való szereplése, melyen Zsiros József meleg, buzgó imádsággal és lebilincselő bibliamagyarázatával lopta be magát az áhitatos hallgatók szivébe; dr. Vasady Béla pedig lelkes, szines, közvetlen előadásával szántott mély barázdát a lelkekben, úgy hogy azokban Isten országa számára sok áldott mag terem gazdag gyümölcsözésre. Az énekkarnak programmszerinti két énekszáma Nagy Dezső karnagy nagy rátermettségét, az ifjúsági egylet két tagjának szavalata pedig Kántor Mihály igazgató-tanító fáradhatatlan tevékenységét dicsérte.

— **Imaterem avatás.** A diósgyőri ref. egyház harmadik istentiszteleti helyét, egy erre a célra berendezett iskolatermet, 23-án avatta fel Pereces bányatelepen. Imádkozott és bibliát olvasott: Komjáthy József diósgyőri lelkész, predikált. mint esperesi megbizott Nádházy Bertalan diósgyőri lelkész. A vasgyári egyházrész vegyeskara, Szűcs Loránt karnagy vezetése mellett igen szépen énekelt.

— **Szeretetvendégség.** Mintegy hatszázan vettek részt 1928 dec. hó 19-én a diósgyőri egyház vasgyári egyházrészében rendezett szeretetvendégségén. Volt bibliamagyarázat, zene, énekszám, bibliai képek bemutatása. A szeretetvendégséget a Nőegylet és agilis titkára *Nagy Sándor* hitoktató lelkész rendezte.

— **Ládházán** dec. 27-én d. u. 5 órakor az elemi iskolások számára volt karácsonyfaünnepély hazafias jellegü élőkép bemutatásával. — **Nyéken** Paxyné Hörömpő Jolán 2 szindarabot adatott elő a rendes és ismétlő-iskolai tanulókkal.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIV. évfolyam. 3. szám Sárospatak, 1929 január 13.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. Kovácsy Sándor. — *—s —f:* Az amerikai magyar reformátusság helyzete. — *G. J.:* Könyvismertetés. (Dr. Mitrovics Gyula: A magyar esztétikai irodalom története.) — Kovácsy Sándor tanár temetése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész

KOVÁCSY SÁNDOR
1850—1929.

Sárospataki főiskolánkból ismét könnyeink hullása között távozik valaki. Kovácsy Sándor. Nyugalmazott tanár, de egy a szivünkhöz nőtt régiek közül, akikből reánk áradt és akiken keresztül élő valóság lett reánk nézve a drága Alma Mater szerető jósága, kedves gondossága, feddő figyelmeztetése, nevelő szigora és sok áldott serkentgetése.

Mert lehetnek a főiskolának fejedelmi alapitói, nagy, történeti személyiségei, akik századokba néznek és öröknek látszó anyagi fundamentumokat vetnek, lehetnek tündöklő lángelméi, akik meteorragyogással futnak át korszakok egén, vagy bántó élességgel ütköznek bele a sötét, sulyos és mozdithatatlan viszonyokba; lehetnek hatalmas kormányzói, akik vaskézzel vezetik át a nehézségek szirtjei közt, de szivünk táplálói és életünk kedves formálói azok az áldott lelkek, akikben mindennapivá válik és növő, fejlődő, alakuló lelkünk kenyerévé lesz a jóság, a türelem, a gondosság, komolyság és szeretet

Olyan áldásos, mint a mindennapi kenyér és olyan nélkülözhetetlen, mint a levegő, volt a Kovácsy Sándor tanári egyénisége, a mi régi pataki tanártypusunk egyik nagyértékü megtestesitőjének tevékenysége.

Megadatott neki, hogy kibeszélje szent eszményeit s hüséggel végigszolgálja lelke álmait. Amikor kinőttek keze alól tanitványai, elvitték magukkal szólásokban, közmondásokban és példázatokban intéseit, költeményekben honszerelmét, zsoltárokban szent hitét és életük formálgatásában tiszta életét. Igy megnőtt és megsokasodott élete s maga megmaradt igénytelennek és ugyanazonosnak, amint igénytelen és napról-napra ugyanaz a szent, tápláló kenyér.

Amikor hivatali évei leszoritották a tanári kathedráról, megrázkódott, mint a virágos ág, amelyen fagyos szél fu át, de nem kezdett el hervadozni. Elcsodálkozott, mint a termő fa, melyet más talajba akarnak átültetni. De nem tartott sokáig lelke dus ágainak borzongása. Bele kezdett egy másodvirágzásba, termése egy gazdagabb őszi gyümölcsözésbe.

A tanári kathedra munkáitól mentesült Kovácsy Sándor kathedrája területévé tette mindazt a helyet, ahová szolgálata elért. Az ő közéleti szolgálata ekkor lett valóságos nagy. Érett gyümölcsöket vitt, aranyalmát ezüsttálcán, mert ilyen a a helyén mondott szó. Szelidség, jóság, szeretet sugára sütött be szava nyomán azokba a tárgyakba, amelyek más nap levegője alatt szoktak érni főiskolai gazdasági választmányi, nyomda-, könyvkereskedés- és takarékpénztári ügyekbe. Az irodalom volt tanára megszépitette a tárgyakat és a vallás professzora igazabbakká tette a kötő és oldó feleket.

Szürke világunk olyan, hogy nem távozik nagy külső fénnyel és emberekadta dicsőséggel, de mégis fény követi az utját. Az apotheozis, — a mint mondotta a nagy olasz katona, meghamisitja a történetet, de az Irás szerint: az igazság felmagasztalja a nemzetet és hisszük, felmagasztalja az egyént is. Felmagasztalja a Kovácsy Sándor eltünő koporsóját is Kiragyogtatja életéből ezt az igét: „Az értelmesek fénylenek, mint az égnek fényessége és akik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok örökkön-örökké.“

Lényének apró jellegzetességeit hiven elmondották azok, akik temetésénél beszéltek. Megdicsőült lelke előttünk ennek az igének örök fényességébe öltözve távozik tőlünk s ennek fényességét hagyja a drága Alma Maternek — mai és mindenkori tanárainak szétosztandó örökségül, folytonos buzdításul és követendő, szent eszményül.

Az amerikai magyar reformátusság helyzete.

Az egyetemes magyar reformátusság életében a megoldásra váró feladatok között alig van sürgősebb és kényesebb kérdés, mint az Amerikába szakadt testvéreink sorsának kérdése. Bármennyire igyekeznek is megnyugtatni innen és onnan, hogy „az amerikai reformatusság helyzete, sorsa, jövendőjének kialakulása, magyarságának megtartása, nagysága, életképessége teljesen az amerikai magyar reformátusság kezében van lefektetve" s hogy „amilyen áldásos volt a hazai egyházhoz való tartozás, éppen olyan hátrányos volna ma : az „óhazai" anyaegyháznak, ha nem is a szülei rendelkezés, de az anyaság legjellegzetesebb vonása: a féltő szeretet jogán maradt egy lehetőség arra nézve, hogy felvegye a kérdést a maga ügyei közé, mert az amerikai magyar reformátusság sorsát a jelen körülmények, az egymás életét emésztő harcok között nem látja biztosítva.

Ha tárgyilagosak akarunk maradni, el kell fogadnunk azt a megállapitást, hogy ezt a harcot nem gonosz indulatok szülték, hanem az egymással való törődés, a másik jövőjét is biztositani akaró gondoskodás hozta létre. Az amerikai magyar reformátusságnak u. i. speciális helyzete van. Mindenki által jól ismert okok miatt, dolgozni szerető népünkből egyre többen keresték fel az új világrészt. Ezeket az idegenbe szakadt véreinket az idegen világ szokatlan viszonyai összesodorták, egymásra utalták elannyira, hogy egész kis városrészeket foglaltak le, vagy épitettek ki maguknak. Az akkor már szépen működő amerikai missziós társulatok a pásztor nélkül élő magyarokat új missziói területnek tekintették s fennhatóságuk alatt igyekeztek tömöriteni őket. A presbiterianusok, a congregacionálisták, különösen pedig a német eredetű Reformed Church in the U S. volt az, amely gondozás alá vette a támogatta a mi ref. magyarjainkat. Közben a hazai ref. egyház s annak hivatalos szerve az Egyetemes Konvent is felismerte idegenbe szakadt gyermekei gondozásának vallásos és nemzeti jelentőségét s 1904-ben kiküldötte képviselőjét gr. Dégenfeld József szemelyében, aki a már meglévő egyházakat a Konvent fennhatósága alatt a Dunamelléki egyházkerület amerikai egyházmegyéjében egyesitette. Ettől az időtől kezdve a Konvent támogatásával és felügyelete alatt folyt a magyar ref. munka mindaddig, mig a világháború ránk nézve oly szomorú befejezése s a velejáró gazdasági romlás megakasztotta a további gondoskodást. A gyülekezetek tehát ismét irányitás és támogatás nélkül állottak Ekkor alakúlt ki sok tanácskozás és tervezgetés után az a nézet, hogy ha a magyarországi ref. egyháznak az anyagi eszközök hiányában fel kell adni az amerikai magyar munkát, a gyülekezetek olyan amerikai egyháztesthez csatlakozzanak, melynek keretén belül egységes szervezetüket megtarthatják.

S megindúltak a tárgyalások, melyeknek eredménye az 1893 ban magyar munkát kezdett Reformed Church in the U. S.-el 1922-ben létrejött tiffini (Ohió) egyezmény. E szerződés értelmében a magyar ref. egyházak úgy amint vannak; anyagi javaikkal és szervezeti rendjükkel belépnek a Reformed Church kötelékébe, ezzel szemben a Ref. Church magára vállalja az egyházak adminisztrációját és anyagi támogatását. Az egyezményt a Konvent nevében dr. Boér Elek és Takaró Géza irták alá. Nehezebb dolog volt az egyezményben foglalt feltételek érvényesitése. Hogy mily következményei lettek, azt a ma is meglévő áldatlan állapot igazolja. A gyülekezetek egy része (kb. 40) magára nézve érvényesnek vette a tiffini egyezményben előirt feltételeket, a többi gyülekezetek azonban a tiffini egyezmény rájuk nézve káros voltára és autonomiájukra való hivatkozással, más idegen gyülekezetekhez csatlakoztak. (Reformed Church in Amerika holland eredetű, Presbyterian church in th U. S. A.; Presbyterian church in the U. S.. Protestans Episcopal church, Congregacionalisták stb.) Voltak olyanok, amelyek megtakarított vagyonukat féltve, nem csatlakoztak sehová; megmaradtak függetleneknek. Nem célunk rámutatni arra, hogy az egyes gyülekezetek is hogyan szakadtak darabokra? hogyan zárták be egymás előtt a templomok ajtaját?, hogyan foglalták el a lelkipásztorok egymás parókiáit és templomait? s mily ádáz harcot indítottak egymás ellen a hirlapok hasábjain? Ezek mellőzésével azokat a belső, illetve elvi ellentéteket kell megvilágítanunk, melyeket, mint meggyőződésük és állásfoglalásuk kriteriumait a maguk igazának bizonyítására felhoznak A Reformed Church höz csatlakozott egyházak azt állítják, hogy 1. rájuk nézve erkölcsi követelmény volt a becsatlakozás, hálául az 1893-ban megkezdett támogatásért. 2. A kicsiny magyar gyülekezetek támogatás nélkül megsemmisültek volna, mert a nagyobb és tehetősebb gyülekezetek nem siettek segitségükre. 3. A magyar nemzetet is így támogatják hathatósabban, mert állandó érintkezésben állanak a nagy amerikai egyházak politikai tekintetben is befolyásos vezető embereivel. 4 Állásfoglalásukat igazolta az idő; a Ref. church oly nagylelkű velük szemben, hogy bár a magyar munka vállalása miatt számadásait deficittel zárja, a lancasteri theologián egy magyar tanár alkalmazásával magyar tanszéket szervezett, sőt tovább ment: Bloomfielden szemináriumot creált a magyar lelkészek kiképzésére. Magyarországi diákokat vitet ki s azoknak tanúlmányait támogatja. Ezzel szemben a függetlenek azt állítják, hogy 1. a becsatlakozottak elhagyták ősi kálvinista hitüket, mert a Ref. Church in the U. S. csak a Heidelbergi Kátét fogadja el, a Confessio Helvetica prosteriort nem; a Ref. Church in the U. S. A. és a Presberian Church egyiket sem fogadja el. 2. Egyházszervezetükben is eltérnek a hazai egyháztól; az idegen egyházi szervezetben nem tarthatták meg egységüket, ami a csatlakozásnál döntőleg hatott elhatározásukra, hanem szétszórva, azokhoz az amerikai egyházmegyékhez tartoznak, amelyeknek területén élnek. 3. Igaz, hogy az idegen denominációk segitették a becsatlakozott egyházakat, illetve azok lelkészeit, de ugyanakkor 20—30 szor akkora vagyont kebeleztek be magyar részről. 4. Nemzeti szempontból

sem helyes a becsatlakozás, mert az amerikai egyházakban Losa és Miller cseh vezető férfiak révén magyar ellenes propaganda folyik, amit a magyarok — bár együtt dolgoznak az amerikai akkal — nem tudnak ellensulyozni. Nem helyes a becsatlakozás amerikai szempontból sem, mert ellentétben áll az oly jellegzetes help yourself amerikai elvvel; éppen a becsatlakozás, a segélykérés mutatja, hogy nem vagyunk életre valók s Amerika, mint ilyen elemet bizonyos előítélettel néz s ebből a szempontból ítéli meg a hazai magyarság helyzetét is. 5. A csatlakozottak amaz érvelésére, hogy a magyarság 2—3 emberöltőn belül elenyészik, azzal felelnek, hogy ezt ők is tudják, de angol nyelven is lehet hirdetni szintiszta magyar ref. igazságokat.

Ime a leginkább szembenálló két tábor érvelése, ami alapját képezi az egymással folytatott elkeredett harcnak. Az egyesülésre mindkét részen meg van a hajlandóság, de csak a saját kebelében, a másik fél elveinek feladásával. A többi denominációkhoz tartozók most ennek, majd annak, a legtöbbször egyiknek sem adnak igazat. Ilyen körülmények között a szemben álló két tábor egymásközötti egyesüléséről szó sem lehet. A kérdés megoldása egy 3-ik független félnek, a magyar Konventnek a feladata. Közös érintkezési pont ez: „az amerikai reformátusság sorsa az amerikai reformátusok kezébe van letéve.“ A tiffini egyezmény korrigálásával egyidejűleg az összes magyar ref. gyülekezetek bevonásával szerveztessék meg hát a magyar Konvent fennhatósága alatt a magyar reformátusok amerikai egyházkerülete, melynek létele autonomiájánál, szervezeténél s hittani adottságánál fogva a lelkiek és anyagiak terén mind a két félre megnyugvást fog hozni; az erők egyesítésében bizonyos kötelezettségek vállalása által az eddigi támogatásért az amerikai egyházakat kárpótolhatja, de sokat jelentene magyar nemzeti szempontból is. *s. — j.*

KÖNYVISMERTETÉS.

Mitrovics Gyula: A magyar esztétikai irodalom története. Debr.. Bud 1928. 448 l.

E hatalmas mű szerzője, Mitrovics Gyula, nem ismeretlen lapunk közönsége előtt. Apja a sárospataki főiskolának volt nagynevű tanára, ő maga is több éven át volt a pataki főgimnáziumnak tanára, majd a miskolci leányiskolának igazgatója. Innen ment át Debrecenbe, de még éveken keresztül tevékeny részt vett az egyházkerület ügyeinek intézésében. Műve évekig tartó szorgalom gyümölcse s benne a pataki főiskolának az esztétikai irodalomban való szerepe kellőleg ki van domborítva. Igy a pataki tanárok közül szerepel Nyiri István, Erdélyi János, akikkel több helyen is foglalkozik (111—113 és 138—142, 232—3. lap.)

Nyiri Schelling hatása alatt kezdett dolgozni s a Tudományok összesége c. művében psychologiai alapon indul. Schelling egyik tanítványa: Eschenmayer fogta a kezét aki bizony nem bizonyult minden tekintetben jó kalauznak. A szépnek 3 faját ismeri s Kruggal polemizál.

Erdélyi János az egyéniről s az eszményiről irván, állást foglalt a kelmeiség ellen s hangoztatja. hogy a *szép* meghatározása ingadozik az egyénivel szemben. Követeli a kritikai függetlenséget. — Patakon már Hegel hatása alá kerül s itt. az irodalmi élet sodrától távol, jobban elmélyülhet tanulmányaiba. Esztétikai előtanulmányok c. művében azt mondja. hogy az esztétika tárgya nem a természeti szép, hanem a művészi szép lehet. Hegelt követi, de a vaslogikájú írót elhagyja olykor, ha önálló felfogásának nyilvánítására teret lát. Patakon különben ekkor még egy Hegeliánus volt: Szeremley Gábor (akinek nevét nem látjuk a névmutatóban). Eléggé behatóan ismerteti Székely György munkásságát is, aki szintén pataki tanár volt előbb. Ő a psychologiai irány követője (1903—4) s nagy súlyt fektet a hatásosra. Pataki tanár volt a mű illustris szerzője is, aki. mint esztétikus több helyen is ismertetés tárgya (271—2., 331—6, 379—381 l.) Még Zombori Andorról sem feledkezik el. Akik pedig pataki diákok voltak s az esztétika kiváló művelői lettek. azoknak a száma egész sereg (Bessenyei, Kazinczy, Csokonai, Fogarassi.)

Ilyenkor az is megtörténik, hogy egy-egy embert kettévág. Erdélyi pl. az első tárgyalás idejében individualista, a másodikban (Patakon) Hegel követője. Igy jár maga a szerző is. Az újabb idők tanárait is érinti olykor-olykor (Rácz Lajos.) A hatalmas méretű anyag egyébként kis magból nőtt ki: a Pintér féle Irodalomtudomány kézikönyve számára készült volna először. de az anyag oly bőségesen jött, hogy egy teljes könyvre való lett belőle. A nagy anyagot 4 korszakra osztja: az elsőt az úttörők korszakának nevezi; a második a romanticizmus kora; a harmadik a reál-idealizmus kora; a negyedik az új század. Végül áttekinti az esztétika történetét is. Nem csekély örömmel látjuk. hogy e nagy mű megírásában nagy segítségére volt a sárospataki főiskola hatalmas könyvtára is. amint ő azt a Bevezetésben fel is említi Bizonyára még sok tudósunk fogja használni ezután is.

A nagy mű az esztétika történetének vázlatával végződik. Itt Jánosi emlékének hódol, (akiről a Bevezetésben is megemlékezik). Itt magáról hallgat. de nekünk pótolni kell az ő fölsorolását s méltó helyet kell neki juttatni e fejezetben.

Ugy tudjuk. hogy a szerző nem elégszik meg azzal a babérral. amelyet e könyvével aratott. hanem hozzáfogott egy Rendszeres esztétika írásához is. Ha ezzel is elkészül. akkor igazán elmondhatja: exegi monumentum aere perennius. Mert könyve sokáig lesz kiinduló pontja a további kutatásoknak. *G. J.*

IRODALOM.

* **Emléklapok 1928. okt. 6.-ról.** A hősi halált halt sárospataki diákok második emléktáblájának leleplezési ünnepélyéről és a Pataki Diákok Országos Szövetségének megalakulásáról. Összeállította *Novák Sándor* gimn. tanár. Kiadja a Pataki

Diákok Országos Szövetsége. 8⁰ 60 l. Ára 1 P. Nem sablonmunka, amelyben ügybuzgó emberek friss sütetű lelkesedés tüzében papirra is akarták volna „ólmositani" ünnepi órák muló hangulatát. Nem, itt igazán nem lehet „bőrharangok" álmos kongását hallani, ami oly nagy veszedelme szokott lenni a tucatünnepélyek tucatemlékkönyveinek. A címlap barna kollégium képe mintha egy végtelen távlatú kaleidoszkop benéző lencséje lenne, ezer kép mozaikjából formálva a végén ott áll a pataki iskolától formált, valamiképen egyedülállóan jellegzetes fája a magyar erdőnek: a pataki diák, gyökereivel belenőve az evangéliumon fundált anyaiskolába, koronájával — hősi halált halt diákjaival — felhőkön túli, örökké való magasságokba emelkedve. A nemsokára 400 éves kollégium történetét, Patak volt diákjainak életrajzát, úgy érezzük, sohasem lehet megírni a klasszikusan szép „Bevezető" „A város és a Főiskola varázsa" és „A pataki diák" c. fejezetei nélkül. A füzet ismerteti a diákszövetség megalakulásának előzményeit, célját, az alakulás ünnepélyének lefolyását. Ennek keretében Dr. *Mátyás Ernő* közigazgató ünnepi és üdvözlő beszédei, *Kazinczy Gábor* elnöki székfoglalója, *Pálóczi Horváth Zoltán* és *Darányi Lajos* beszéde adják nemesveretű rajzát azoknak a gondolatoknak, melyekkel az Alma Mater fiai múltba, jelenre és jövőbe néznek. Vitéz *Somody János* dr.-nak a hősi halottak emléktáblájának leleplezésénél mondott beszéde rávilágító bizonysága annak a maradéknélküli hazaszeretetnek, melynek a pataki diák itt örökké klasszikus iskoláit járja. *Marton János* közölt felolvasása: ismerése, értése és szeretete Pataknak és programmja jövendőknek. Zsiros József. Bodnár István versei a pataki diák meleg lelkének lirai áradása. *Enyedy Andor* imája — annak vallásos mélysége. Büszkeségünk a megjelentek neveseinek és „névtelenjeinek" névsora, dicsekvésünk a két tábla diákhőseinek hosszú listája. Értékes része a füzetnek az elesett diákok egy részének életrajzi adatait közlő része. Ezt a munkát minden testületnek el kellene végezni, amely elesett hőseinek emlékét megörökitette, vagy meg akarja örökiteni. A füzet megvételét, metszetét a pataki léleknek, egyik összetartó kapcsát a páratlan és hagyományos szeretetnek mely az iskola diákjait, az Alma Materhez és egymáshoz fűzi szeretettel kötjük a lelkére az iskola minden volt diákjának és barátjának.

Kovácsy Sándor temetése.

Városszerte fájó meglepetést keltett Kovácsy Sándor nyug. tanár halála. Tudtuk, hogy az év végén súlyos betegség támadta meg. De az a jó hir terjedt el, hogy a közvetlen veszély elmult s hirtelen katasztrófától nem lehet tartani.

Azonban hiábavalónak bizonyult a reménykedés. Kovácsy Sándornak mennie kellett a mi földi szemeink elől. Beszédes ajkának nem halljuk többé a szavát. A bölcs tanítómester elhallgatott. S könnyes szemekkel nézünk távozó kedves alakja után diáknemzedékekkel együtt és azokkal, akik valaha érintkeztek ügyes-bajos dolgaikban, ezzel a folyton és örökké tanító, nevelő, jóságos emberrel.

A köziskolai szék ülésén Dr. Mátyás Ernő közigazgató jelentette be a főiskolát ért sulyos veszteséget a következő jellemző szavakkal:

Főiskolánkon még ott sötétlenek egy közeli gyász fellegei, szivünkben még ott ég a veszteség fájdalma s már is a gyásznak új harangkondulása ütődik a szivünkhöz. Jan. 9-én déli ½1 órakor életének 79-ik évében meghalt *Kovácsy Sándor*, főiskolánk nyugalmazott tanára s gazdasági választmányának és ig. tanácsának tagja.

Hányszor elhaladt mellettünk az ő tiszteletet parancsoló patriarchális alakja s most mégis bizonyára sokunknak a lelkében felvetődik a kérdés, hogy ki volt Kovácsy Sándor és ha közülünk többeknek sokszor volt alkalmunk rápillantani az ő egyéniségére és egyik másik vonására, most arra törekszünk, hogy előttünk álljon az ő *egész* személyisége.

Akkor szereztem először erős benyomásokat az ő személye felől, amikor először léptem az ő lakásába. Meglepett abban a szokatlan egyszerűség. A tisztaság szinte világított ott. A vele párosult rend pedig valósággal fegyelmezett. Ha valakinek a lakásáról mindig következtethetünk egyéniségére, az Ő lakása valósággal szimboluma volt annak. Mert az ő rendkivül puritán, belsőleg jól elrendezett, gondos, takarékos, munkás egyénisége sugárzott annak minden zugából.

Talán az ő otthonából arra következtethetne valaki, hogy hideg és zárt volt az ő belső világa, másik otthonában, az iskolában, meglátható volt annak egész melegsége és nyiltsága, mert azt mondják róla, hogy ő valóban *atyai szerető mester* volt. Tanítványai forró bizonyságtételekben szólanak arról, hogy tanári működésében sugárzott jósága, melegített a szeretete, lebilincselt a türelme, lefegyverezett a szelídsége s valósággal táplált a gondossága. S ez az atyai szeretet akkor sem szünt meg, ha a tanítványok kikerültek szárnyai alól, egyik-másik diákját azután is fiaképpen szerette. De ha atyai szeretettel viseltetett tanítványai iránt, maga is mindvégig fiúi szeretetet ápolt az Édes Anya, a sárospataki főiskola iránt, amelyik őt gyermekségétől fogva melengette, karjaiban hordozta. Ez az ő szeretete körül ölelte főiskolánkat a maga egészében és munkásaiban külön-külön. De hordozója volt az ő multjának is, mert egy élő történet tűnik el most *Kovácsy Sándorral* a sirban.

Szemünk megtelik fénnyel, szivünk melegséggel, ha egy ilyen gazdag léleknek a termeiben körültekintünk. De még mindig nem léptünk be a szentek-szentjébe s mégis csak az a legfőbb kérdés, hogy mi volt ennek a gazdag emberéletnek titka? Azt mondják Felőle, hogy tanári szolgálatában mindenek felett a zsoltárok lelkének az ékes szavu megszólaltatója volt. És azt mondom, hogy azért volt oly beszédes bizonyságtevője a zsoltároknak, mert azoknak testet öltése volt az ő élete. Azért volt oly jól megépített az ő életé-

nek vára, mert ez az ige testesült meg az ő imádságos életében: *Az Úr az én kősziklám, váram, szabadítóm, az én Istenem, az én kősziklám, Ő benne bízom, Ő az én paizsom, idvességem szarva, menedékem.*"

Fájó érzések ömlenek végig lelkünkben, ha életének külső folyására vetünk egy futó pillantást, mert Benne is egy tipikusan régi pataki diák élete hullott ujra porba. Gyermekségétől fogva főiskolánkhoz fűződött az ő élete. Főiskolánkban végezte gimn. és akadémiai tanulmányait. Úgyszólván az 1873. évtől kezdve főiskolánk szolgálatában van. Az 1873—74. iskolai évben helyettes tanár, az 1874—75.-ben szenior, az 1875—76. évet a jénai egyetemen tölti. Hazajövetele után pár hónapig mint tállyai s. lelkész működött, 1876. év szept.-ben választják gimn. tanárrá s állomását 1877. év febr. 1-én foglalja el. Ettől kezdve megszakítás nélkül működött főiskolánkban nyugalomba vonulásáig.

Tanári szolgálatát termékenyen egészítette ki irodalmi munkásságával. S e tekintetben épen olyan téren munkálkodott, amely munkája által csak fokozhatta nevelő munkájának sikerét. — Vallástani kézikönyveket irt, amelyek különös keresettségnek örvendeztek. Munkáinak címei: 1. *Bibliai vallástan* a gimn. I—II. osztálya számára, 8 kiadás 2. *Ker. egyháztörténet* a gimn. felsőbb osztályu növendékei számára. 3. *Ker. vallástan* I. rész ker. hittan a gimn. III. o. növendékei számára. II. rész ker. erkölcstan a gimn. IV. o. számára. E munkáin kivül kisebb dolgozatai is jelentek meg.

Ereje javakorában vált meg tanári szolgálatától, 1910 szept. 1-én, de szemeit továbbra is rajta hordozta a szeretett főiskolán. Hosszú évekig volt bölcs tanácsadója a főiskola gazdasági választmányának, mint annak tagja s mint ilyen, tagja volt a főiskola igazgató tanácsának is.

De más téren is gyömölcsöztette munkásságát. Buzgó munkásságot folytatott, mint a Sárospataki Irodalmi Körnek az elnöke. Különös nagy érzéke volt gazdasági, pénzügyi dolgokhoz, nagy odaadással vett részt a Sárospataki Takarékpénztár Részvénytársaság dolgaiban, mint annak igazgatósági tagja valamint a Tokajhegyaljai Szőlőgazdasági Részvénytársaság ügyeiben szintén, mint annak igazgatósági tagja.

Külső élete folyása is azt mutatja, hogy termékeny volt az, „*mint a folyóvizek mellé ültetett fa, amely ideje korán megadja gyümölcsit . . . . . és minden munkájában is jó szerencsés lévén,*" mert „*az Úr törvényében* volt *gyönyörűsége*" (125.) Élete gazdag bizonyságtétel az Istenben való élet áldásai felöl. Ápoljuk azért kegyelettel az ő emlékét s rajta keresztül áldjuk a mi Mindenható Urunkat, aki így megáldja az Ő benne bízókat!

A temetési szertartás a főiskolai udvaron folyt le. A család kivánsága szerint egy imádságot kellett a koporsó felett mondani. Forgács Gyula lelkész imádsága után Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok tolmácsolta a főiskolai előljáróság búcsúját:

Kedves Halottunk! De Istennél örökkön élő drága Testvérünk, Példányképünk, Atyánk, Mesterünk, Előljáró Társunk!

Három meleg könnycseppet hoztam ravatalodhoz ebben a téli fagylaló hidegben, fagyolvasztóul, engesztelőül dermesztő, zordon éjjeledhez. A hála, szeretet és tisztelet könnycseppjei ezek, melyek kedveseid, családod, vérszerinti hozzádtartozóid szemében együtt jelennek meg. Mi, a Te nagy családod, melyet számodra a sárospataki főiskola jelentett, a maga különös jelentőségével külön külön ejtjük el feletted ezt a három meleg könnycseppet éjjeledhez. Az első a tanárnak szól és a tanitvány szemében rengedez.

Sok-sok tanítvány hálakönnye ez. Ennek tükrében ma angyalok emelnek földöntúli magasságokba egy királyi széket, a Te 19 évvel ezelőtt elhagyott tanári katedrádat. 34 éven át királyi méltósággal töltötted be azt. Alázatosság volt abban a királyi fenséged, Isten előtt való hódolat a főbölcsességed és mindent lehivó hatalom volt a jóságos, áldott szived, amellyel leszálltál hódoló népedhez, tanitványaid seregéhez, hogy a királyok királyának felemelő igéjével a tévelygőt, a gyöngét, az úttalant is Istenhez vezéreld, amikor igy szóltál: „Eredj el és többé ne vétkezzél, hogy jól legyen dolgod!" Óh, az az ajak, a Tanár ajka, a Mester ajka, az Atya ajka haló porában is legyen áldott!

A másik könnycsepp a szeretet könnye, egy harmatos tiszta könny, a pataki diák könnye, a család könnye közzé elvegyülve. Mert mi pataki diákok egy nagy család vagyunk. Akárhol élünk, akárhol halunk, ide, ehez az édes otthonhoz tartozunk. Ennek az otthonnak az öröme a mi örömünk, bánata a mi bánatunk. Bárhol találjon a hir, hogy Te meghaltál, — pataki diákot, — ez a könny szemébe oda szivárog és azt mondja rebegő ajka: „Légy áldott!"

A tisztelet könnycseppje a harmadik, melyen ravatalodnál a tiszáninneni ref. egyházkerület, a sárospataki főiskola igazgató tanácsa és gazdasági választmánya egymásnak találkozót adnak, hogy a gyászban összeforrva az elismerés és tisztelet hervadhatatlan virágaiból koszorút fonjanak. Egy bibliai kép az összetartó abroncsa ennek a koszorúnak. Mikor az első ember az első narkótikus álomból, mellyel Isten altatta el, hogy elvégezze rajta az első műtétet, felébredt és körülnézett és meglátta Évát, ki álma alatt oldalcsontjából teremtetett, így kiáltott fel: „Ez már csontomból való csont és testemből való test!" Ebben a kiáltásban benne volt évezredek álma, szerelme, vágya, szívdobbanása, sors tragédiája.

Aki csak ösmerte a pataki iskolához való boldog és áldott viszonyodat, aki valaha elemezte, szétszedte érte folytatott munkádat, hűségedet, szerelmedet, áldozataidat, epedő álmaidat, az azt mondta, hogy Te az „Alma Mater" narkótikus álmának tiszta inkarnációja vagy. A csontjából való csont, a húsából való hús, a véréből való vér, az idegéből való ideg. Most azzal a vallomással hoztam ide a tisztelet könnyét, hogy amig élni fog e falak között a tanár lelkében a Te ide-

álizmusod, amellyel tovább szövik itt az új nemzedékeket lelkileg formáló álmot, amelyben csontjukból a csontot, vérükből a vért, lelkükből a lelket, szellemükből a szellemet a Te módszereddel Isten útján, Isten által generációknak tovább adják, addig őrizni fogják itt még a kövek is a Kovácsy Sándorok emlékét és imádkozó ajkak fogják kérni Rád s haló poraidra is az Isten áldását. Nevedet, emlékedet az „Alma Mater" folyton megújúló, teremtő álmainak adjuk át."

A temetőben felemelő szavakkal búcsúzott a megboldogúlttól Elekes Imre gimn. igazgató a következő beszéddel:

A főiskola tanári kara nevében kell végső búcsut vennem Tőled, főiskolánk tisztessége, dísze, minden idők legharmonikusabb életü tanító-mestere: *Kovácsy Sándor!* Sok sok szomoru tisztem közt is ez a legfájdalmasabb, mert mérhetetlen tisztelettel, gyermeki szeretettel csüngtem egész Valódon, amely egy szebb, tisztább, nemesebb időből maradt itt magasztos például, követendő mintaképül a törpe időkben. Nem tudom, melyiket sirassam e sirnál, amely földi porodat zárja magába: a *tanárt-é*, akinél hivatottabbat soha nem ismertem. Mily komolyan vetted e tisztnek minden mozzanatát. Nem volt előtted az iskolában senki és semmi oly kicsiny, hogy szemedben fel ne magasztosuljon. Templommá vált jelenlétedben a terem, amelyben akár a vallás felséges igazságait, akár a nemzeti irodalom nagyszerü tanulságait ismertetted, sziveden keresztül szürted a szót s a szeretet áldott melegével tetted fogékonnyá a lelkeket. Hogy mennyi mélységes, igaz, áhitatos szeretet sugárzott ki lényedből, csak olyankor láthattuk, mikor messzi vidékekről az Alma Mater kebelére visszatért fiak tanubizonyságot tettek s boldogok voltak, ha köntösöd érinthették. Mikor egyiktől tudakoltam, hogy mégis, mivel nyerte meg annyira, egy egész életre egykori tanitványai szivét, egyik azt felelte: „Mert ez az ember jóságos és igaz volt." Élte is azt, amit hirdetett Nem volt álnokság benne. Lénye oly szelid, szemérmes, tiszta és fenkölt volt, hogy mindenki hódoló tisztelettel hajolt meg előtte. És amikor, mint a mult idők élő krónikása, beszélte a főiskolának és intézményeinek csodába illő történeteit, mély áhitattal hallgatta szavát mindenki. Most is fülembe cseng sokszor ismételt szava: ha százszor születnék s a Gondviselő megengedné, százszor tanár lennék és pedig mind a százszor sárospataki lanár! Előkelő barátaid, nagyszerü összeköttetéseid felkinálták az akadémiai tanári tisztet, magasabb megbizatásokkal óhajtottak kitüntetni, — de végtelen szerény, alázatos és szelid lényed kitért előle s megmaradtál 34 éven át gimnáziumi tanárnak.

Vagy a tudós és népszerü *tankönyviród* sirassam e sirnál? Egy emberöltő meritette könyveidből áhitatos vallási ismeretét. És amikor a büszke idő mással cserélte ki, ugy érzi, hogy hiányzik valami belőlük. A tudomány ujabb lehet, a szavak hangzatosabbak, de mintha csak csengő érc és pengő cimbalom volna, mivelhogy nincsen benne szeretet.

Vagy a főiskoláért élő-haló, halálig *hűséges fiut* sirassam? 70 esztendeje, hogy először átlépted a szent küszöböt s végig élve annak minden fokozatát, végigszolgálva annak minden érdekét, még utolsó óráidnak is meleg, szeretetteljes gondja volt mindaz, ami Rád bizatott. Tanácsokat adtál, figyelmeztettél tudakozódtál, intettél, buzditottál, hogy e szent helyen mindenek ékes és szép rendben legyenek. És amikor, alig elhunytad előtt, ott ülve betegágyad előtt, örvendezve láttuk éber szellemedet, érdeklődő figyelmedet, mindenre gondoló tervezgetéseidet, mégis féltő szeretettel félbeszakitottunk, hogy ne fárasszon a beszéd, derült lélekkel, bizó hittel mondtad: *„De nekem még sok mondanivalóm van!"*

Vagy az *embert* sirassam, a békesség, szelidség, tisztaság ruháiba öltözött embert, a puritán kálvinista jellemet, amelyik mindenkiben merte és tudta ostromolni a gyarlóságot, dicsérni és védelmezni az érdemet?! Nem voltál harcos ember: egész lényed tagadása volt az erőszaknak s érzékeny, finom valód visszavonult az áldott, békés otthon falai közé s ott emésztődött, — gondjait hüségesen megosztó, hódoló tisztelettel körülvett hitvese oldalán várva és keresve a megkönnyebbülést. Ritkán található higgadt tárgyilagosságod ugy a tanácskozásoknál, mint társadalmi érintkezésnél, lebilincselte az ellenkezéseket s a bölcs nyugalmával lecsillapitottad a háborgó szenvedélyeket. Philemon és Baucis klasszikus életére emlékeztető egyszerü, kevés igényü, természetes és takarékos életfelfogásod világitó torony volt a háborgó élet hajótöröttjeinek. Emberi nagyságod képe talán abban a nagyszerü alapitványban élesedik ki legjobban, amelyet egyike azok közül, akiket titkos jótéteménnyel felemeltél, egy messzi Amerikában lakó gyámoltad tett a főiskolánál neved megörökitésére, hálás szeretetből.

De nemcsak alapitvány fogja őrizni neved, hanem az a *szellem*, amely messze kiemelkedő emberi és tanári személyiségednek, a mult idők ből fennmaradt egyéniségednek, tiszta és nemes lényednek oly fényesen élő bizonysága! E sir bezárhatja kihült hamvaidat, de alkotó, szerető, féltő szellemednek ott kell élnie a főiskolában, mint a 400 éves hagyomány legdrágább örökségének És mig én mély fájdalommal borulva e sirra, haló porodban is soha meg nem szünő fiui szeretettel siratlak, a főiskola tanári testülete nevében azzal veszek bucsut: áldott legyen a hant, mely földi részedet takarja; lebegjen örökre felettünk jóságos, nemes, dicsőült szellemed! Isten Veled! Isten Veled!

Az egyetemes ifjúság részvétét Darányi Lajos szénior juttatta kifejezésre:

Apáinknak Szeretett Tanára!

Amikor azok, akik legközelebb állottak Hozzád, már az utolsó búcsúval búcsúztak el Tőled, mi, a főiskola mostani egyetemes ifjúsága, most találkozunk először Veled. Amikor régi ismerőseid már kezdnek kitörölni ismerőseik közül, mi akkor jöttünk össze nagyszerü bemutatkozásra.

Mi, akik a sirod szélén állunk, az az ifjúság vagyunk, amelynek útját, mint évtizedek vallás-

tanára, imádságos munkával Te is készítgetted. Sokszor talán ismeretlen és idegen voltunk előtted, de az Úristen gazdagságát s a mi szeretett főiskolánk életerejét mindig az a különbség, értékekben és szinekben való másszerűség, a meglevőtől a jobb felé való elhajlási szög nagysága méri, ami van a múlt és jelen között. Sokszor talán kalapmegemelés nélkül rohantunk el melletted, mert nem volt időnk hátratekinteni, mert olyan epekedéssel várt minket a magyar jövendő, mint ahogy Ti vártátok régen a magyar jövendőt

Az az ifjúság, amely sirodig elkísért, annyira hasonlít ahoz a sírhoz, amelynek a mélyén fekszel. Mi is áldozatot várunk és kapuja vagyunk egy dicsőbb jövendőnek. Az életnek az a termé szetes rendje, hogy a test sírba kerüljön. Az értékes emberi életnek az a hivatása, rendeltetése, hogy beletékozolja, belepazarolja magát az ifjúságba. Az ifjúság az a postaláda, amely titkos jövendőkbe kézbesít; az az egyedüli hadsereg, amely még a föld rablótanyáin keresztül is képes örökértékeket átcsempészni Isten országába! Csak az fekhet le a halál sírjába, aki már magát beépítette az ifjúság életébe.

Hogy Te ki voltál??... ezt mi nem tudnánk elmondani, de érezzük hogy benne vagy az életünkben. Nem voltál olyan közel hozzánk, hogy beszéltél volna nekünk és olyan távol sem voltál, hogy Rólad beszéltek volna. Még tankönyveidben is életed csak úgy volt előttünk, mint ahogy a sziklák közötti magvetés, a sivatagban való kútásás fáradsága és nehézsége benne van az éhezőnek nyújtott kenyérben, a szomjúhozónak adott pohár vízben.

Egy kedves képet nem tudok elfelejteni. A múlt éven, amikor már földi szemeid igen elhomályosodtak, úgy mentél ki az utcára, hogy egy nálad lakó, kedves diákod vezetett karodnál fogva. A Te temetésed egy ilyen, Isten előtt való összeölelkezés. Összeölelkezik a halott professzor és az élő ifjúság, az anyaföldé lett múlt és a csirábaszökkent jövendő.

Milyen jó, hogy itt nem az ember áll az emberrel szemben. Milyen jó, hogy így az örökkévalóság területén vagyunk.

Mi, a tanítványapák diák unokái, úgy köszönjük meg Neked, néhai Kovácsy Sándor, szerető munkádat, hogy hálát adunk Istennek, aki még a halálban is új kezdetet, életgyarapodást ad az övéinek."

A Sárospataki Takarékpénztár nevében Harsányi Gyula takarékpénztári vezérigazgató mondott meghatott és szép szavakat:

„Gyászoló Gyülekezet! Sebesült és fájdalmas szívek képviseletében jelentem meg e tátongó sírnál, mely rövidesen egy ragyogóan fénylő léleknek porhüvelyét fogja örökre magába zárni.

A Sárospataki Takarékpénztár 37 évvel ez előtt igazgatóságába választott egy férfiút, aki e tisztséget megszakitással 26 éven keresztül annyira lélekszerint és az intézettel összeforrva teljesítette, hogy annak belső embere lett a szó legnemesebb értelmében.

Annyira lélekszerinti volt ez a kapcsolat, hogy ezt gondolkodásának megfelelően, másoktól is feltétlenül megkívánta.

Nap mint nap közöttünk volt, ami nem csak nekünk volt elengedhetetlenül fontos, hanem neki is életszükséglet volt . . .

Most mély megindulással mondjuk el egymásnak, hogy már többé nem lépeget óvatos lépésekkel a mi folyosónkon. Nem foglalja el azt a karosszéket, amely várja, várja, de hiába várja őt!

Hát miért? Elment? Hosszabb ideig betegeskedett és mégis azt kell mondanunk, hogy hirtelen ment el, váratlanul. Sajnos, az ő gondosan őrzött egészségének is halál lett a vége.

Megilletődve látjuk most az örökkévalóság januári zúzmarás ködfátyolában eltünni . . . Elszállt, mint a karácsonyfa illata.

Kovácsy Sándornak, a mi kedves Sándor Bátyánknak magánélete csendesen, simán folyt le és boldogan. Közéleti szereplése szerény és komoly volt Élő forrása volt a multnak, aminek nagyon sokszor hasznát vettük, valahányszor oly hiányokat kellett pótolni, amelyekre féljegyzéseink nem voltak s amelyeknek megőrzésére a mult nem is gondolt.

Nem volt beszédesen törtető hegyipatak, amely dübörgéssel mos sziklapartokat és merész zuhatagokkal kápráztatja az élet turistáit, de csendesen, méltóságteljesen ömlött, mint egy nagy folyam, amelynek mélysége és belső ereje van. Beszéde is halk és szabatos volt, amely nem csapongó gondolatoknak, hanem szabatos és világos eszméknek volt igazán klaszikus kifejezője.

Ezt nem halljuk többé! Átlép küszöbén ama ismeretlen Tartománynak, ahonnan a vándor még nem tért meg.

Amidőn igen nagy fájdalommal és veszteségünktől lesulytva leteszünk immár a magyar anyaföldbe, végső búcsút veszünk Tőled! Búcsúzik a tanítvány, a barát a munkatárs és a Sárospataki Takarékpénztárnak minden egyes tagja. Isten veled! Isten veled!"

A főiskolai énekkar gyászéneke után Forgács Gyula imádkozásának hangján emeltük fel lelkünket a feltámadás és élet mennyei Urához.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Internátusi bizottsági gyűlés.** A sárospataki főiskola internátusi bizottsága január hó 4 én Sárospatakon nagyfontosságu internátusi bizottsági ülést tartott. Ezen az ülésen Farkasfalvi Farkas Géza elnök jelentést tett a vallás és közoktatásügyi miniszteriummal folytatott tárgyalásokról E jelentés szerint lehet bizalmunk aziránt, hogy az internátusok ügyében kedvező fordulat fog beállni A nehézségek, amelyek fennforognak, nem elháríthatatlanok; a mi akaratunk pedig az internátusok ügyének biztosítására csüggedetlen és pihenést nem ismerő. A bizottság állást foglalt amellett, hogy az internátusi tervek elkészítendők. Tehát elkészül a magasabb díjszabású, az alacsonyabb díjszabású gimn. internátus és a theol. internátus terve. Az alacsonyabb díjszabásu inter-

nátusban annak teljesen modern berendezése és lelki irányítása mellett nagy következetességgel és teljes biztossággal akarjuk keresztülvinni, hogy Patak a szegények iskolája. A legszegényebb kálvinista tehetséges gyermeknek is legyen biztos lehetősége arra, hogy a főiskola áldott nevelő kezének vezetése mellett nőhessen. Az általános terv megállapítása után 3 építészmérnök fog felszólíttatni szűkebbkörű tervpályázatra.

— **Szavazatbontás.** Boldogemlékü Dókus Gyula halálával megüresedett három tisztségre folyó hó 4 én bontotta fel a beérkezett szavazatokat a bizottság. A beérkezett 225 szavazatból a főiskolai világi gondnokságra Farkas Géza egyházmegyei gondnok nyert 208 szavazatot; így, mint lapunk mult számában is jelentettük, főiskolai világi gondnokká Farkasfalvi farkas Géza választatott meg. Ugyancsak ő nyerte meg a szavazatok többségét a zsinati világi rendes képviselőségre is. Egyházkerületi vil. tanácsbíró lett id. Dobozy István. A választások eredménye egyházkerületszerte nagy örömet keltett.

— **Egyházkerületi főjegyző.** A dunamelléki egyházkerület Dr Kováts J. István theol. tanárt, nyug. államtitkárt, egyházi közéletünk nagy munkabirásu és ritka agilitásu harcosát választotta meg egyházkerületi főjegyzőnek. Kisérje Istenünk áldása a választást.

— **A budapesti theol. akadémia konferenciája** jan. hó 8—10 én szép sikerrel zajlott le. Tudósítás a jövő számban.

— **Lelkészválasztás.** A rásony—sáp—szárazberencsi ref egyházak hiveinek szeretete jan. 6 án egyhangu meghivással a megürült lelkészi állásba *Pásztor* István bárcai lelkészt hozta vissza, ki a gyülekezetnek 22 évvel ezelőtt már lelkésze volt. Épitő munkájának továbbfolytatásán legyen Isten áldása.

— **Rövid hirek.** A megszállt gömöri egyházmegye esperesévé *Dusza János* pelsőci lelkészt választotta. — A zempléni gyülekezet lelkészi állásába Horkay Andor megválasztott lelkészt Horkay Lajos és Szombathy Károly egyházmegyei kiküldöttek iktatták be. — Az alsózempléni egyházmegye időszaki birósága jan. 29-én Sátoraljaujhelyben ülést tart.

— **A sárospataki egyházban** az 1928 évben született: (zárójelben az előző évi adatok) 44 fi, 48 nő, össz.: 92 (89). Meghalt 22 fi és 33 nő, össz.: 55 (50). Konfirmált 23 fi és 44 nő, össz.: 67 (65). Urvacsorával élt 2763 (2441). Esküdött 15 tiszta és 16 vegyes pár. Ezek közül javunkra adott reverzálist 12, nem adott 4. Templomunkban nem esküdött és kárunkra adott reverzálist 8 (15). Hozzánk tért 3 férfi és 3 nő, össz. 6 (6). Tőlünk nem tért ki senki.

— **A felsőfügödi** ref. egyház áldozatkész gyülekezete 1350 pengőért egy orgonaharmoniumot szerzett be. A harmonium használatba vétele a karácsony esteli istentisztelet alkalmával történt meg, amikor is a lelkész gondolatokban gazdag imában adott hálát a Mindenhatónak ez újabb ajándékért.

— **Hirek Zilizről.** A zilizi gyülekezetben a vasárnapi iskolán, a fiukkal és leányokkal tartott összejöveteleken, vallásos estélyeken kivül, bűnbánati héten esti istentiszteletek tartatnak. A karácsony előtti bűnbánati istentiszteleteken kivül dec. 24-én este templomi ünnepély volt, melyen gyülekezeti éneklésen, szavalatokon kivül Kövér Pál lelkész bibliát magyarázott, lelkésznė és Bakó István tanító ének duettet adott elő, a férfikar négy hangra, a leánykar két hangra énekelt. Az ünnep mindkét napján a tanító és felesége betanításában az iskolás gyermekek vallásos szindarabokat mutattak be és karácsonyfaünnepélyt is rendeztek.

HIVATALOS RÉSZ.

I.

27/1929. **Püspöki körlevél.**

Szavazatok elrendelése.

a) A Fodor György perkupai lelkész nyugdijazása folytán megürült zsinati lelkészi rendes képviselőségre,

b) A Farkas Géza zsinati rendes képviselővé választása folytán megürült zsinati világi pótképviselőségre

szavazást rendelek el.

A szavazati lapot kettős boritékba tenni nem szükséges, csak a boriték cimlapjára irandó fel aláhúzva „*Szavazatok*". A szavazólapok folyó évi *február 28-ig (huszonnyolcadikáig)* küldendők be a püspöki hivatalba.

Hibás vagy hiányos, elkésett vagy elmaradt szavazatok 20 (húsz) pengő birság alá esnek.

Miskolc, 1929 január 7.

Dr Révész Kálmán
püspök.

II.

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe! *I.* Felkérem lelkésztársaimat, hogy az 1928. év folyamán családjukban előfordult változásokat igazoló születési, házasságkötési, halálozási egyh. anyakönyvi kivonatot nyugdijintézeti ügyben hozzám f. évi *január 20-ig* okvetlenül küldjék be Ugyszintén az *1928. julius 1-től vagy 1929. évi januar hó 1-től* uj korpótlékok is bejelentendők, melyek még a nyugdijigénybe beszámitva nincsenek. *II.* Azok a lelkészek, akik az 1929-ik évi költségvetést még nem küldték be, január 20-ig minden sürgetés bevárása nélkül terjesszék be. *III.* A főtiszt. Konvent által minden lelkészi hivatalnak megküldött statisztikai kimutatást pontosan töltsék ki s hivatalomhoz *azonnal* forduló postával küldjék be, nehogy a késedelemből kellemetlenség származzék. Atyafiui szeretettel vagyok: Sajóbábony, 1929 évi január hó 6-án. *Elek József,* felsőborsodi esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929

XXIV. évfolyam. 4. szám Sárospatak, 1929 január 20.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Marton János:* A döntés órái. — *Janka Károly:* Mérleg — Az angol collegekről. (Folyt. köv.) — *Zsiros József:* Kornis Gyula az angol collegekről. — Id. Thóbiás Gyula. — Gyülekezeti élet. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

A döntés órái.

A döntés órái kondulnak meg a napokban sárospataki főiskolánk életbevágó, nagy ügyei fölött. Értjük az állam részéről legutóbbi kérdéseinkben a döntést. A legmagasabb helyről jött igéretek megtartását. Elodázhatatlan terveink megvalósulását. Az ősi, százados főiskola áldott munkájának szeretetteljes felkarolását. Annak a történeti lépésnek a megtételét, amellyel a nemzet végre jelentékenyebb áldozattétellel is a magáénak fogadja el a hamisitatlan, tüzes magyar nemzeti lélek ősi sziklavárát, a dicsőséges multú főiskolát és segít megépiteni — önmaga számára — annak a korkövetelte kőfalait.

Nemzeti lelkünknek dicsőségére szolgálhat, hogy mélységes elestünk vak éjszakájában rádöbbent arra a halálosan szent hazaszeretetre, amely előtt leomlanak az eddigi elválasztó határfalak és eggyé lett a nemzet megtartásának munkájában. Érdeme az gróf Klebelsberg miniszter nacionalizmusának és hatalmas mértékben gazdagítja annak tartalmát, ha a nemzet nagy erőforrásait egyesiteni tudja a nemzeti feltámadás szolgálatában, a nemzet örök élete munkálására. Bármennyire kicsiny, gyönge ez a palánta és vészek fenyegetik életét, annál többet kell tenni a megizmosodására.

Mi az elsők közt voltunk annak a meglátásánál, hogy a nemzet élete megmaradásáért milyen áldozatokat kell hozni és milyen új szolgálatokat kell vállalni. Szivünk vérzett, de a nemzet érdekét tartva szemünk előtt, feláldoztuk jogakademiánkat. Vártuk a teljesitését annak, amit ezért ellenszolgáltatásként Petry államtitkár a tanitóképző-intézet átadását illetőleg kijelentett. Nem a magasban járt a tekintetünk, hanem a falvak mélyén, amelyeknek magyarságát a nagy lelki megrendülés után nemcsak az elemi iskola ismeretével, hanem Isten evangéliumával, az Ige örök eledelével kell megerősíteni azért, hogy legyen ép, erős és vihart álló az a gerendázat, amelyen a magyar nemzeti élet felépül.

Miért ne mondanánk meg, hogy tárgyalásainkban csalódtunk? És az államhatalom részéről a nagyvonaluság árnyékát se találtuk. Számadatok röpködtek a levegőben, amelyek szinte leszorítani igyekeztek egyházunkat a felajánlott szolgálat területéről Pedig mi, mint egyház hajlandók voltunk annyi anyagi terhet vállalni, amennyit elbirunk. El kell olvasni az olyan nyilatkozatokat, aminők mai számunkban, a *Mérleg* cimü közleményünkben vannak és kiderül, hogy erején felüli terhekkel megrakva jár református egyházunk roskadozó vállakkal. S valóban úgy tünik fel, hogy igen magas helyeken halovány fogalmuk sincs döntő tényezőknek afelől, hogy szegény magyar kálvinista parasztok micsoda hősies áldozatokat hoznak kis fehér templomaikért és azért, hogy gyermekeik zsoltárttanító iskolában nőhessenek, mert szivök legalább gyermekeikért remeg, tudván az Igét: „Elvész az én népem, mivelhogy tudomány nélkül való.“ (Hist. 4:6.)

S a szétszakadt, lerongyolódott, otthontalanná lett növő magyarság számára zörgettünk az internátusokért. Tisztább lelkű, bajtállóbb, munkabiróbb, megőrzöttebb és keményvágásúbb magyar nemzedéket akartunk, a kezét fogva, a testét és lelkét védve, nevelni! Mióta küzdünk? Mennyi tervet készitettünk? Mennyi jajt kiáltottunk? És mi az eredmény?

A megvalósulás percénél majdnem szörnyű csalódás.

Adjanak már nekünk nyugodt, nevelő-tanitó munkára alkalmat. Mi nem törődünk a politikával. A mi politikánk lesz az Isten szivén növő magyarság buzgó és szent hüségű nevelése.

A mi lelkünkön már ott hullámzanak az 1931-iki, ránk következő négyszázados évforduló nagyszerű ünnepszombatjának érzései; mi nem akarnánk, hogy méltatlanoknak találtassunk ez évforduló számadoltató tekintete előtt, azért kívánjuk eszközeinket fényesíteni, fegyvereinket használhatókká tenni, illendőképen felkészülni erre az ünnepre s ezzel szemben az államkormány olyan

illetékes nyilatkozatok után, mint aminők megtörténtek, a múltkor — az anyagi támogatást és lelki megértést illetőleg, a merev elzárkózás útjára látszott lépni.

Református közönségünk legszélesebb rétegeinek a szíve mélyéig hasít az a fájó sejtelem, hogy itt talán újra kétféle mértékkel mér az állam. Amig katholikus egyházi és szerzetesi célokra van pénz, addig a legszükségesebb felszerelésért s a leggyümölcsözőbb igéretű fejlesztésért hiába emeli fel igényét egy ősi magyar református kollégium.

Mi nem mernénk elgondolni, hogy a magára ébredt nemzeti érzés szent egységének új és felekezeti széttépését egy pillanatra is vállalná a gróf Klebelsberg iskolapolitikája.

Hisszük, hogy az ő pártokon, intrikákon és szűk felekezetiségen felülemelkedő terve az, hogy a nemzeti ujjáépítés munkájába évszázados jelentőségének impozáns sulyával állítsa be a sárospataki főiskolát is. Tévedne és nem volna vezéri szeme, ha nem látná, hogy mennyi magyar lélek lángoló szeretete öleli körül ezt a drága helyet és emeli fokozódó jelentőségre. Nem látná a jövőt, ha nem venné észre, hogy erre a végvárra itt újabb feladatok megoldása vár. És szegényítené a maga programmját, ha kikapcsolná annak az elgondolásnak a szolgálatából, önmagán alul maradva, amelyet a külföldi kapcsolatok kiépítése körül egy termékeny, elfogulatlan és sokat igérő tervezetben számára elgondolt.

Egyházkerületi közgyülésünk a vallás- és közoktatásügyi miniszter igéretére és kijelentésére épitve, hozta meg fontos határozatait.

A döntés elé mi nyugodt lélekkel nézünk. Várjuk jogos kívánságaink teljesítését, egyházkerületünk felzudult közvéleményének lecsendesitését.

Marton János
főiskolai igazgató-tanácsos.

Mérleg.

Egyházi számadásaink a polgári évvel zárulnak; költségvetéseink a polgári évhez igazodnak. Amazok a lezárt év toldozott-foltozott nyomorúságainak elnyűtt lepedői, melyeken a rájok vetett foltoktól a lepedő eredeti vásznát már alig lehet felismerni; emezek a jövőnek rongyos, lyukas függönyei, melyeken át a bútortalan, inséges lakásba az útonjárónak is maga megerőltetése nélkül könnyen be lehet pillantani. Aki pedig ezeken belül ott vergődik, vívódik ölbeejtett kezekkel, lehorgasztott fejjel, gondterhes arccal, redős homlokkal, reménytelenül és bánatosan: *az a gyülekezet angyala.* Vészterhes idők minden terhét hordozza vállán; a szíve szorul össze az anyaszentegyház ezer nyomorúságán. Mert rajtunk át, a mi palástos testünkön keresztül, fut végig az anyaszentegyházon az a gálvánikus folyamat, amelybe beerázkódik minden picinyke tag. Mi vagyunk az ütköző pont, mi vagyuuk a fokozódó követelmények és növekvő nyomorúságok tusájában a felvonulási harci terep, minket gázolnak el, rajtunk dübörögnek át az ütegek. Körültünk süvöltenek el az éles bírálatok golyózáporai, minket bombáznak a kárhoztatás felettünk terjengő vészmadarai. Mi vagyunk az okai mindennek. Hogy a jövedelmek elapadnak, hogy a terhek növekednek. Hogy az egyház és iskola korszerű fejlesztésének követelményei évről-évre újabb feladatok elé állítanak. Hogy itt egy tetőt kell foltozni, amott újból rakni egy düledező falat. Hogy az állam kimaradt segélyei még mindig késnek, hogy az adókivetés megduzzadt tételei az élethez igazodva egyre nőnek. Mindez alatt pedig első helyen és mindenkiért a gyülekezet angyala görnyed. Mert a pap az oka mindennek. Ez már valóságos jelszóvá lett.

Ti, akiket az Isten ebben a vészterhes időben a nemzet kormányrúdja mellé ültetett, ne tétovázzatok, ne filléreskedjetek, hanem gyorsan és gyökeresen segítsetek!! Ne dobjatok oda az anyagi bajok bünbakjaiul bennünket a népnek!

Valláserkölcsi nevelést végezni, megfertőzött lelkeket megtisztítani, gyűlölet által szított belső tüzeket oltani, marcona arcokat krisztusi vonásokra lágyítani, száradó hajtásokat az új nemzeti célok vérző törzsébe beoltani, széthullt erőket jövendő nagy feladatok szolgálatára összekötni, a pusztában új nemzedéket nevelni, ott lelkeket mannával táplálni, kősziklákból is forrást fakasztani, mindezt anyagi terheltség feszültséggel teljes atmoszférájában megvalósítani, nem lehet. Ne erőtlenítsétek meg a hit karját, ne hatálytalanítsátok a lélek munkáját. Minden erőfeszítés hiábavaló, ha felfakadnak a kelevények, kiújulnak az ellentétek. A pap gyülekezeti munkájának a háttere nem lehet meghasonlás és gyűlölet.

A prófétálás az anyagi bajok árjában fuldokló anyaszentegyházban nem egyéb, mint pusztába kiáltás. *Eddig is rossz befektetés volt az államsegélyekkel rovásunkra folytatott szükmarkuskodás, ennek tovább folytatása azonban egyenesen könnyelmű tékozlás számba menne, mert ezen a nyitott csatornán át elfolyna a nemzet legértékesebb részének erkölcsi ereje.*

Az állandósított 100—200—, sőt 300%-os egyházi adó a hitnek és vallási öntudatnak olyan próbatétele, amely alatt a lelkek legörbednek és áldozatai lesznek a szekták és a láthatatlan, földalatti erők bujtogatásainak és kisértéseinek.

Számadásaink szomorú dolgokról beszélnek. Eladósodásról, felvett kisebb, nagyobb kölcsönökről, kifizetetlenül maradt évi szükségletekről, úgy ebben, mint abban a jövő rendszeres megterheléséről.

Minő felkészültséggel megyünk mi elébe a nyolc osztályú elemi népiskola felállításának, mikor egyházközségünk a hat osztályú iskola megsokasodott terhei alatt is összeroskadnak?!

Költségvetéseink az egyházi élet fejlesztésével még csak nem is számolhatnak; ahol pedig ilyenekül a törvény által ránk parancsolt követelmények tételei jelentkeznek, — amelyek miatt emelni kell az adót, fokozni az egyházi tehervíselést, metsző hideg szélként sivít be falaink közé az ellenszenv, a gyűlölet, amelynek nyomában

mutatkoznak az egyháztól való elhidegülések. Ki csinálhat így reális mérleget?!

Ezen segíteni kell hamarosan!

Ha a vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur megbecsüli és felvirágoztatni kívánja azokat az erkölcsi erőket, amelyeket meggyőződése szerint a többnyire idegenből ide telepített női szerzetrendek jelentenek, nem hunyhat szemet a mi szinmagyar erkölcsi erőink és értékeink mellett. Ezeket az erőket mesterségesen elsorvasztani nem lehet.

Az 1848:XX. t.-c. igazságos és részrehajlatlan végrehajtását követeljük, mert teljesitőképességünk legvégső határáig immár elérkeztünk.

Az adósegélyek teljes értékü folyósítását elodázni tovább már nem lehet. Teljes értékükben kérjük és várjuk a tandíjpótló államsegélyeket, mert e nélkül egy iskolafentartó jövedelmünk helyrehozhatatlanul elveszett. A tanítói nyugdíjjárulék kérdését sürgősen rendezni kell magának a törvényhozásnak. Ezekkel a járulékokkal még viszonylag erősebb egyházközségeink is évek óta hátralékban vannak. Nincs, amiből azokat fizessék. Jövedelmeket visszatartani, ellenben terheket fokozni, ez merőben képtelenség. A tanítói nyugdíjjárulékok kérdése visszamenőleg is rendezendő, a fizetésképtelen egyházközségeken adósságként hagyni meg azokat lehetetlen, természetszerűen hárul át szokásjog alapján is a polgári községekre ez a teher.

Ha a kormányzat felfigyel azokra a feljajdulásokra, melyek a súlyos adóterhek miatt az adózók ajkáról előtörnek és ennek nyomában szőnyegre kerülnek az adókönnyítések, ez a kormányzat a mi jajjainkkal szemben sem lehet süket.

Az állam sokkal könnyebben elhordozhatja a súlyos adóterhek bírálatát, mint az egyház az azonos okok miatt létét alapjában veszélyeztető és ki sem védhető demagógiát. Amott időszaki, itt halálos lehet a válság.

Mi magunk is tisztában vagyunk vele, hogy a jövő nagy küzdelmeihez egyházunknak át kell szerelnie, de az erők új csoportosításához egy bizonyos időre van szüksége Ezt az időt az állam segítő szeretetének kell kitöltenie. Ennek a szeretetnek pedig nem lehet mostoha gyermeke. Az édesanya jobbjában minden gyermeke számára csak egyforma lehet az áldás mérlege.

Janka Károly.

Az angol collegekről.

III.

1. Az ősi collegek közül leghiresebb az Eton, Harrow és Winchester.

Az *Eton College* a windsori királyi várkastély alatt fekszik, dombos vidéken a Themze partján. Az épületek teljesen szabálytalanul vannak elhelyezve és az évszázados tölgyfák és platánok alatt igen festői képet nyujtanak.

A kollegium multját 1440-ig viszi vissza. Az épületek ettől kezdve a legkülönbözőbb időkből származnak. Maga a Scool yard, a kollegiumi élet központját képező udvar festői épületcsoportja nagyrészt még az alapitási időből származik.

Az épületek között a kápolna, Weston yard, stb. igen számottevő müemlékek. Maguk a diákok házai közül a legujabb is legfeljebb 1890 körül épülhetett és abban bizony a fiuk nincsenek tulságos kényelemmel elhelyezve. A diákok egyenkint, legfeljebb kettesével laknak. Szobáik 3·5×3·5 m nagyok és cca 2·60 m magasok. A szobák tehát oly kicsinyek, hogy az ágyak alig férnek el bennük, azért azok egy primitiv szerkezettel vannak ellátva, melynek segitségével nappal a falra függőlegesen felcsaphatók. A szobaberendezés az ágyon kivül áll egy nagy kosárszékből, egy könyvespolcból és egy alacsony asztalkából, továbbá elmaradhatatlan egy kis kandalló. A vizvezeték a szobákba nincsen bevezetve, hanem gyakran — függönnyel elkeritve — egy primitiv famosdó, bádog lavorral. A padló tölgyfából, vagy pedig a mienknél sokkal jobb minőségü külföldi fenyőfából készült hajópadló. Az ablakok majdnem kivétel nélkül tolóablakok, melyek igen rosszul zárnak, de az az angol klima mellett nem is fontos, mert ők, még az esős, hideg téli időben is állandóan nyitott ablakok mellett élnek és élvezik a léghuzatot, a glorious draught-ot. Természetesen a fiuk állandóan meleg alsóruházatot hordanak, hogy tulságosan ne fázzanak.

A diákok lakószobáinak primitiv berendezését kiegészitik a különböző jelvények, szalagok, dijak és sportszerek, melyek a falakra vannak felakasztva.

Minden 10—15 diák részére van 1—1 fürdőfülke, mely éppen csak akkora, hogy egy kád belefér. A fülke fala gyakran bőrtapétával van leragasztva, a padlója linoleum de a kád és a szerelvények elsőrendüek és rendkivül masszivak.

A házban lakó master szobája már tekintélyes nagyságú és igen puha elsőrendű szőnyeg borítja. Benne nagy kényelmes kosárszékek, vagy virágos kretonnal behúzott fauteuil ök vannak. Kis asztalkák, kandalló, könyvtár és néhány csinosabb kép, esetleg egy iróasztal egészitik ki a master nappali szobáját, melyhez még külön hálófülke is tartozik.

Az egyes házak földszintjén van egy tanulószoba is, a sportruhák és sportszerek raktára továbbá 1—1 étterem, többnyire tölgyfaborítású fallal, de egyébként egyszerű kivitelben Ezzel összefüggésben e konyha, mely voltaképen igen primitiven van felszerelve — a padlóburkolatok sok helyen teljesen kikopott téglából vannak — azonban minden ragyog a tisztaságtól és általában az épület egyszerű berendezései majdnem kivétel nélkül izlésesek. Az épületek tisztántartását 1—1 energikus idősebb úri hölgy vezetése alatt álló igen pontos és igen tiszta és lelkiismeretes szolgáló személyzet (boys-maids) bonyolítják le. Hogy ezek milyen példásan dolgoznak, azt csak az tudja megítélni, aki az épületek primitiv és nehezen fenntartható voltát ismeri. Természetesen nem kis része van a diákok fegyelmezettségének és végtelen tisztességtudásának abban, hogy az épületek ilyen tiszták és rendes kinézésüek.

A Collegehez többszáz holdas, hatalmas play-fieldek tartoznak, melyek egész a Themse partjáig elnyúlnak. A Themse partján csinos csónakházak állanak a diákok rendelkezésére, akik az evezést szorgalmasan gyakorolják. A vizen évente több nagy ünnepséget tartanak, melyek régi ceremóniákkal vannak összekötve s melyeken az angol királyi család is meg szokott jelenni. A Collegenak külön tradicionális játékai vannak, így pl. a wall-game, melyet kizárólag csak Eton-ben játszanak. Az evezésben és a többi játékokban való részvétel csapatvezetőket, kapitányokat tesz szükségessé, mely a diákokban az alá- és fölérendeltséget és az önkormányzati szellemet van hivatva kifejleszteni.

A *Harrow-College* hirben és tekintélyben az Eton-nel majdnem egyenlő rangú és alapítási ideje nem sokkal későbbi annál.

A College mintegy 800 diák számára nyújt férőhelyet, de dacára ezen nagy számnak, oda bejutni igen nehéz és úgy az Eton, mint a Harrow intézetnél a megfelelő családi összeköttetésen kivül még az is szükséges, hogy a gyermeket már közvetlenül születése után az intézetbe beirassák.

Harrow épp úgy mint Eton, Londonból a száguldó villamos gyorsvasúttal mintegy 20 perc alatt megközelíthető.

Harrow tulajdonképen egy rendes, tiszta kis város, melynek szélén egy magas dombtetőn fekszik az ősi intézet. Az intézet egy kis öreg templom körül van elhelyezve, mely a domb legtetején áll, egy egész kis régi, jól gondozott temető közepén. A temető-kertből és az egyes College épületekből is gyönyörű kilátás nyilik a lankás, barátságos dombvidékre, ahol végeláthatatlan rétek és facsoportok között 1—1 barátságos cottage húzódik meg.

Hazai viszonyainkra gondolva, Sárospatak fekvése bizonyos fokig mégis vetekszik vele, de sajnos, nálunk a Bodrog felett elterülő gyönyörű kilátástól egy igénytelen házsor zárja el a collegiumot és még hozzá ezen házsor lakóhelyiségeinek ablakai a poros uccára néznek, ahelyett, hogy azokon át a gyönyörű kilátást lehetne élvezni.

Az ottani alacsony telekárak mellett csekély költséggel, de sok müizléssel, könnyen lehetne a harrowihoz hasonló festői városképet elérni.

A diákok Harrow-ban is kisebb nagyobb hause okban laknak, melyek a kanyargós uccák mellett feküsznek, lombos, öreg fák között. Hogy az uccák — természefesen — teljesen pormentesek és tiszták, azt nem kell külön kiemelnem. A külföldi látogatóktól eltekintve, a forgalom minimális és az uccákon jóformán csak egymásba kapaszkodott diákokat látni, csodálatos szalmakalapjaikban és a Collegere jellemző, az etoni viselettől különböző viseletükben.

Az egyes házak a legkülönbözőbb időkből származnak és hozzáépitésekkel és toldalékokkal össze-vissza vannak épitve, azonban a felfutó dus repkény, borostyán és lombok között az architektónikus szempontból még annyira megoldatlan épületeknek is bájos összképet nyujtanak.

Természetesen itt is vannak elsőrendü müemlék számba menő régi gótikus perpendicular és renaisance épületek, melyekben az előadó termek, laboratoriumok stb. vannak elhelyezve. A legujabb időkben épitettek a könyvtárhoz egy gótikus szárnyat és egy lépcsős, terraszos elrendezést, melyben a háboruban elesett diákoknak méltó emléket emeltek. Az épületek belső berendezése az etoniakhoz hasonló, primitiv.

(Folyt. köv.)

Kornis Gyula az angol Collegekről.

Magyar életünk arculatán alig van megnyugtatóbb vonás, mint az, hogy vezető embereinket a harcos keresők, a többet s nagyobbat akarók között látjuk. Megnyugtató, mert végre mégis csak eljutottunk ahhoz a ponthoz, ahol kezdenünk kellett volna: meglevő értékeink mérlegeléséhez, ami maga után vonja mindannak a megismertetését, amit lételünkben hordozunk, ami történelmünkben kifejezésre jut, — de a mutatkozó hiányok pótlását is. Említenünk sem kellene, hogy egyetemes emberi értékekről beszélünk, azaz mindarról, amit a *kultúra* szó magába foglal. Esettségünkben ez az egyetlen mező, mely a jövendő feltételeként számunkra megmaradt.

Ilyen kulturális mérlegelésnek vesszük Kornis Gyula államtitkár úrnak a „Magyar Szemle“ mult évi decemberi, ez évi januári számában az „Angol középiskolákról,“ közelebbről a mi iskoláinktól elütő Public Schoolokról megjelent ismertetését. Nem véletlen, hogy ez az iskolatypus ragadta meg s kötötte le figyelmét. Mint kulturpolitikus és mint paedagogus nem maradhat az oktatás régióiban; keresnie kell azt a belső erőt, láthatatlanul munkáló hatalmat, mely egy nemzetet hivatása magaslatára emel. Ebből a szempontból nem lehet másodrendü kérdés, hogy egy olyan államnak is, mint Anglia, honnan kerülnek ki vezetői? hol nőnek fel gyermekei? mi adja népe jellemének kristályos tisztaságát s akaratának határozottságát? Történelmi távlatokból figyel. Az önkormányzattal bíró középiskolák keletkezéséig a XIV. századba megy vissza. Érinti a középkort és a reformáció idejét. Tantervet közöl. Kimutatja a Day Schoolok (megfelel a mi középiskoláinknak), és az internátussal egybekötött, tehát bentlakást biztosító Public Schoolok közötti különbséget; hangsulyozza, hogy mig amazok az általános tanítási rendszer alkalmazásával mindenki számára oktatást nyújtanak, a Public Schoolok sajátos, individuális, tradiciókból táplálkozó szellemükkel férfias, becsületes, igazságszerető embereket, tiszta jellemeket, minden tekintetben gentleman-eket nevelnek.

A Public Schoolok helye nem a nagy városok zajos tere. Történelmi nevezetességü vidéki városkák csendjében húzódnak meg, ahol a multról beszélnek a fák, a kövek, a síremlékek, az épületek stylje, a tantermek boltozata; a padok faragványai, a templomokban s más épületeken elhelyezett plakettek. Ezeken a helyeken a nemzet életének egy darab történelme buzdit a köteles-

ségek elvégzésére s vési a lelkekbe a felelősség érzését. — Központi épület mindenütt a templom (Chapel), ekörül csoportosulnak a többiek: a könyvtár (library) jóltevők, alapítók, hires tanítványok, tanárok képeivel, a különböző (históriai, etnologiai, geologiai stb.) múzeumok; a Speech Room (nálunk az imaterem, vagy tanácsterem) iskolai ünnepélyek tartására; a tornaterem (gymnasium); a fizikai és kémiai terem, zeneterem; a beteg-pavillon és a fa- és fémipari műhely (nálunk nincs). Az épületek mögött, mint a testi nevelés elmaradhatatlan kelléke, óriási játéktér u. n. play ground terül el. A közeli folyók s tavak a vizi és jégsportok fejlődésére gyakorolnak nagy befolyást.

A Public Schoolba való felvételre az elemi iskolai oktatás után a Preparatory Schoolok (előkészítő iskolák) képesitenek, itt kiképzést nyer a tanuló a játékokból, társadalmi és collégiumi szokásokból is.

A Public Schoolok beosztása más rendszerű, mint a mi középiskoláinké. Négy osztályból áll (III., IV., V., VI.), a harmadik osztályból a IV. o. 1-ső fokába lépnek (Middle Fourth), innen a második fokba (upper fourth). Az V ik osztályban 3 fok van, u. m. lower, middle és upper division, itt az utolsó fokban meg kell szerezni az iskolai bizonyítványt (School Certificate), amire az egyetemre való lépésnél feltétlenül szükség van; ezután az V. osztálynak még egy foka, a „first hundred" következik, honnan a VI. osztályba lép a tanuló. Az V-ik osztályban már specializálhat, amit a „bizonyítvány" megszerzése után legtöbbször még két évig folytat s csak aztán kerül az egyetemre, vagy a katonai főiskolára. A School Certificate megszerzéséhez szükséges tantárgyak: 1. angol nyelv, irodalom, történelem, földrajz; 2. idegen nyelvek: latin és görög, vagy: latin és francia, vagy: francia és német; 3. végül a matematika és természettudományok. Ujabban a klaszszikus nyelveket mellőzik; a görög nyelv felvétele egyre ritkább, ez a sors vár a latinra is. Hátránya ennek az oktatásnak, hogy a korai specializálás az általános műveltség megszerzése rovására történik.

Ettől eltekintve felmérhetetlen előnye a Public Schoolban folyó nevelésnek mindaz a paedagogiai forma s eszköz, aminek igénybevételével a tanulóból egész embert próbálnak formálni. Az iskolai oktatással egyidejű katonai nevelés fegyelmezettebbé teszi őket. Az egyleti élet, atlétika, játék mind-mind jellemformáló tényező. Az internátus a diák családi otthona; egy-egy tanár felügyelete mellett 30—40 tanuló lakik együtt; felelősek egymásért, de függetlenek egymástól, ez már magában véve elegendő ahhoz, hogy szabad, önálló személyiségek fejlődjenek egymás mellett, de sohasem egymás ellen.

Még egyszer leírtuk ezeket mi is részint a „Magyar Szemle," részint saját tapasztalataink nyomán. Örvendezve húzzuk alá az államtitkár úr minden sorát, amit az angol Collegekről ír, mert látjuk, hogy mérleget készitett s érezzük, hogy nemzetünk jövendője égeti a lelkét. De leírtuk azért is, mert mérleget készitettünk mi is, melynek egyik serpenyőjében az államtitkár úr kitűzött programmja, a másikban a Sárospataki Főiskola egész élete fekszik. A „Magyar Szemle" két cikkének minden gondolata reánk talál. Az a miljő, amelyben az angol Collegek megjelennek: a vidéki csendes városka, a lételhez szükséges feltételek (víz, hegy, múzeumok, park, könyvtár stb.); egyleti élet, a történelmi múlt, nagy elődök, szent tradiciók, mintha csak Sárospatakról volnának lemásolva. Abban a két cikkben csak a nevek mások, a lélek ugyanaz. Nem ismerünk helyet, ahol a tanár annyira atyja lenne a diáknak, a tanuló annyira testvére tanulótársának, mint itt. Sárospatakon csak egy dolog hiányzik, aminek minden tanár, minden diák a legkisebbtől a legnagyobbig égető hiányát érzi: *az internátus*. A nemzet lelkének megfelelő jellemek formálása folyt itt a múltban, az történik itt ma is, de az eszközök hiányában kétségbeesett erőfeszitések árán.

Ha a főúri gyermekek neveltetése figyelembevételével mérlegelünk is: járhatnak-e a magyar arisztokraták gyermekei szentebb nyomokon, mint a Kossuth Lajos és Szemere Bertalan útján? Hol éghet bele jobban a magyarság jövendő vezetőinek lelkébe a nemzeti önérzet, ha nem az Erdélyi János, Tompa Mihály és Kazinczy Ferenc Alma Máterében, melynek emeleti ablakából a trianoni határ látására elfacsarodik a szív?! Meg vagyunk győződve arról, hogy annak, — ha Sárospatak tervei nem sikerülnek, az ellenségeink fognak legjobban örülni, mert ez egyjelentésű azzal, hogy a 20-ik században Sárospatak a magyar szabadság oroszlántanyája, az Északkeleti Felvidék sziklavára eszközök hijján elveszitette befolyását ama felvidéki megszállott községek lakóira, amelyek innen kapták vezetőiket, amelyekből még ma is idejönnek a lelkipásztori szolgálatra készülő ifjak.

Nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt sem hogy Sárospatakon csak pótolni kell a hiányt, másutt mindent előlről kezdeni — Patak lelke rokon a protestáns angol amerikai lélekkel. A Colledgeok szerinti nevelés feltétele nemcsak a nyelv elsajátítása; a nevelésnél fogalmak, gondolatok, szokások, világnézet és lélek átadásáról van szó Ez is Sárospatak felé mutat

Zsiros József.

Id. Thóbiás Gyula
1856—1929.

A felső—alsólánci—buzita—restei ref. egyházak nyugalmazott lelkésze f. hó 8-án agyvérzés és tüdőgyulladás következtében az abaúji Detek községben váratlanúl elhunyt. Id. Thóbiás Gyula mint csöndes visszavonultságban élő szorgos munkása az Úr szőlőjének, nagyon számottevő értékes lelkész volt. Baktán született 1856-ban, a gimnáziumot Miskolcon végezte, majd 1874—1878-ig a sárospataki theologiának volt kedvelt tanítványa. Tanárai közül a nagy Mitrovics professzor példa-

ként emlegette éveken át hallgatói előtt. 1878 tól 1888-ig előbb segéd, majd helyettes lelkész volt Garbócbogdányban, Telkibányán, Simán, Abaújváron, Aszalón és Szikszón. 1888—1922-ig Abaúj elszakított területére első négy egyháznak volt lelkésze. 34 évi fáradhatatlan szorgalmú és odaadású munkájával a gondjaira bizott négy egyházat aggasztóan nehéz anyagi helyzetéből a megerősödés magas fokára juttatta. Négy templomot és három iskolát épittetett egyházaiban. Sikerült elérnie, hogy megboldogúlt királyunk, Ferenc József Őfelsége magánpénztárából jelentős összeggel járúlt hozzá a felsőlánci templom ujjáépítési költségeihez. Pásztori működése alatt, állandóan zsúfoltak voltak templomai, úrvacsoraosztáskor még idegen egyházak hivei is felkeresték. Minden ujjászületett környezetében, csak a parókia maradt a régi elavúlt állapotában, mert cselekedetekkel bizonyitott meggyőződése volt, hogy az anyaszentegyház erősítésére van rendelve nagyfontosságú hivatásában, nem saját kényelmének keresésére. A lelkészlakot körülölelő öt kertből paradicsomot varázsolt, nemes fajgyümölcsökkel, szőlőlugasokkal, méhessel, a gazdasága mintagazdaság volt, gyönyörű példaadásul szolgálva egyháztagjai anyagi izmosodását. A róm. kath. egyház évek hosszú során át örömmel adta át szabadkézből földjeit haszonbérbe részére.

Mindenki rendkivül nagyrabecsülle szivélyes jóságáért s vallásfelekezeti különbség nélkül nyitva állt ajtaja tanácsadás, támogatás végett a szüköl ködőknek, bajbajutottaknak. Hivei forró szeretettel csüngtek rajta, mint gyermekek édesapjukon s amikor megható beszédében elbúcsúzott tőlük székhelyének templomában, nem maradt szem szárazon s feltörő zokogás volt a bizonysága a fájó válásnak. 1922-ben megválva állásától, nyugalomba vonúlt deteki birtokára, ahol gazdálkodott, de a trianoni válaszfal sem tudta szétszakitani a kapcsolatot hiveivel, régi meghitt kurátorai átszökdöstek a határon és minden éven felkeresték, hogy lássák felejthetetlen, kedves papjukat. Ezek voltak fáradtságos hivatásának benső örömnapjai amelyek a hálának és megbecsülésnek szivárványos ragyogású sugarait vetitették ezüstös fejére, örökifjú üde arcára és csillogó szemeire, amely úgy látszott, mintha a feltámadás édes örömében úszott volna.

Temetése f. hó 10 én a környékbeli lelkészek, földbirtokosok általában az úri társadalom és a községek lakóinak impozáns képviseletében folyt le. Megjelent Farkasfalvi Farkas Géza cs. és kir. kamarás, egyházmegyei gondnok s a vármegye tisztikarának képviselői. A szikszói dalárda gyászdalokat adott elő, majd Ujj Lajos felsőkázsmárki lelkész mély gondolatokkal gazdag imája után, Farkas Dezső bereti lelkész emelte fel a vigasz balzsamával a gyászoló gyülekezetet s költői képekkel ékes szárnyaló beszédében hű jellemrajzot adva az elhunyt egyéniségéről és 44 évi lelkipásztori működésének eredményeiről. Utána a koporsót a baktai családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. Elhunytát egyetlen fia, Dr. Thóbiás Gyula földbirtokos és négy testvére s rokonai gyászolják.

EGYHÁZI ÉLET.

Ároktőn. A tél beálltával, kivált az adventi napok kezdetétől fogva, Ároktőn is megindult az erőteljesebb belmissziói munkálkodás. Minden csütörtökön nagyszámu közönség jelenlétében vallásos- és ismeretterjesztő előadások folynak, melyeket éneklés, a lelkész imádsága és bibliamagyarázat nyit meg. Az ifjúság egy-két tagja szavalatokat ad elő s Szabó Gyula és Kiss Albert tanitók felváltva, közérdekü kérdések felett jó hozzáértséggel szabadelőadásokat tartanak. Megalakult a Leány Egyesület s annak kebelében a Leányénekkar (de vegyes énekkar is van), melyek minden adventi vasárnap délelőtti istentiszteleten és az ünnepnapokon s többször a csütörtöki vallásos estéken is szereplésükkel közreműködtek. A Leány-Egylet karácsony másodnapján este szegény gyermekek részére karácsonyfa ünnepélyt rendezett, melynél az ajándéktárgyak — és pedig bőségesen — közadakozásból gyültek egybe. Emellett mindkét nembeli ifjuság karácsony estéjén „Amit az erdő mesél“ c. szindarabot mutatta be, oly sikerrel, hogy másik este is meg kellett ismételni és a tiszta jövedelem a 200 P-t felülhaladta. A férfi énekkar január 1 én rendezett müsoros estélyt, mely szintén 80 P-t jövedelmezett és az ekként egyéb bevételekkel 350 P szerzett tőkét „Ref. Kulturház“ alapjára tették le. Ime egy kicsiny, még 1000 lelket sem számláló gyülekezet is tud kellő lelkesültséggel hasznos és eredményes munkát kifejteni az egyébként sivár téli hónapokban... Isten dicsőségére!

Borsodgeszten. A borsodgeszti református gyülekezetben a tél beköszöntével fokozott mértékben indult meg a belmissziós egyházépitő munka. November 15 től kezdődően, köznapokon minden nap d u 5—7 ig az ifjuság nagy része jött össze az iskolai tanteremben szindarab tanulására, amikor is Tóth Ede „A tolonc“ c. örökszép népszinmüve került betanulásra. Karácsony előtt 2 héttel már folytak a szinpadi próbák is, ugy, hogy dec. 25-én, a rendes szinielőadáson a nép egyszerü fiai és leányai meglepően biztos és szép játékkal jutalmazták a lelkész és tanitó fáradtságos munkáját. — A sikerben nagy részük volt Sólyom Mariska és Sólyom Annuska urhölgyeknek és Lábos Bertalan jegyzőgyakornoknak, mint adarab főszereplőinek. — A szindarab tanulással egyidőben kezdődött az énekkar munkája, eleinte minden második nap, majd naponkint este 7—10 ig. Eredményképen két szép darabot énekelt a templomban karácsony első napján. — December 2-án megkezdődtek a vasárnapesti vallásos esték is az iskolában. December 9-én és 16 án a lelkész a rádióját is átvitte a vallásos estére. Az érdeklődés e rádiós vallásos esték iránt oly nagy, hogy dec. 9 én a lelkészt, — aki Kálvin Szövetségi ügyben Felsőábrányban munkálkodott —, az iskolát zsufolásig megtöltő egyháztagok 2 óra hosszat várták nagy türelemmel. E rádiós vallásos esték fél 5 órától fél 8-ig tartanak. Programm a vallásos esték szokásos programmja, kibővitve rádióval. Köznapreggeli bibliamagyarázatos istentiszte-

letek, s családok látogatása egészitik ki az egyházépitő munkásságot.

Az ózdi misszió-egyház statisztikája 1928-ban. Született 113 gyermek, ebből 63 fi és 50 nő. Meghalt 44, ebből 28 fi és 16 nő. Házasságot kötött 33 pár, ebből 10 tiszta, vegyes 23 pár. Reverzális javunkra 20 párnál, 3 pár a vőlegény külföldi honossága miatt nem köthetett reverzálist. Reverzális kárunkra 12 esetben. Konfirmált 31 gyermek, ebből 15 fi és 16 nő. Áttért hozzánk 9, ebből 7 fi és 2 nő. Kitért tőlünk 2 fi. A gyülekezet lélekszáma 2.200. A szórványok száma 21. Minden hónapban van istentisztelet egyszer 7 szórványban. Minden héten van házi istentisztelet 3 szórványban, majd 2-ben. 13 iskolában folyt a vallástanitás, 263 növendék részesült benne. Nincs gyermek a misszióban, aki vallástanitásban nem részesült. Utazást is számitva, lelkész 20 órát segédlelkész 27 órát tanitott hetenként. A misszió egyház életében jelentős esemény az elmult esztendőben az evangelizációs terem megépités. Még nincsen teljesen kész, de azért a Kálvin-Szövetség női, leány és ifjúsági szervezet január 1-től már ott tartja bibliaóráit. Az ózdi misszió-egyház 40 esztendős. Első lelkésze, aki szervezni kezdte, Kazay Géza laki lelkipásztor. Második lelkipásztora Osváth Zoltán volt, ki a szervezést teljesen befejezte és a templomot, paróchiát épittette, 1917-ben meghalt.

— **Az igrici ref. egyház** nov. elejétől minden héten közművelődési és vallasos estéket tart. Rendes előadói az estélyeknek a lelkész, két tanító és a közs. jegyző. Ezek az esték messze túlszárnyalják az előző években tartott ilyen estéket, gazdagabb, változatosabb műsorukkal. Különös vonzó erővel hatnak a leányegylet és az énekkar szereplései. Ezen kivül a változatosság emelése céljából, ha vonta egy-két alkalommal, idegen előadóról is gondoskodik a lelkész. Többek között Eötvös Ferenc ládházai ref. lelkész is tartott zsúfolásig telt teremben, a falusi közönséget érdeklő, lebilincselő, tartalmas és tanulságos előadást. Karácsony első napján este a tanitók fényesen sikerült karácsonyfaünnepélyt rendeztek a következő tárgysorozattal: 1. Gecse Albert ref. lelkész megnyitó beszéde. 2. Alkalmi költeményt szavalt Nagy Ágnes. 3. Ferenczy Ilona tanitónő lebilincselő karácsonyi mesét mondott nagy érdeklődés mellett. 4. Az iskolás gyermekek, névszerint Kovács Ilona, Szilvási Mariska, Osvát Ilona, Dudás Erzsi, Szép Ilona, Veres Anna, Gecse Kata, Nagy Jolánka és Halász József ügyesen adták elő az „Annikó üzenete" c. karácsonyi egyfelvonásos darabot, Ihász Károly tanító betanitása mellett. Ezt követte a szegénysorsu gyermekek felruházása és a karácsonyi ajándékok kiosztása. Kapott 7 gyermek meleg téli felsőkabátot, 8 leány meleg téli felsőruhát és 8 kapott meleg téli alsóruhát és minden gyermek egy csomag cukorkát. A kiadásokat a politikai község, a ref. egyház, a ref. leányegylet és a ref. énekkar fedezte. Karácsony másodnapján a leányegylet, szilveszter estén pedig a ref. énekkar rendezett szépen sikerült teaestélyt.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Dobozy István. Az abaúji egyházmegyének, de egész ref. közéletünknek is súlyos vesztesége Dobozy Istvánnak, az abaúji egyházmegye fáradhatatlan munkásának, tisztelettel és szeretettel övezett tanácsbirájának, megválasztott egyházkerületi tanácsbirónak elhunyta, ki január 10-én, 61 ik életévében költözött el váratlanul az élők sorából. Temetése Hidasnémetiben jan. 12-én nagy részvét mellett ment végbe. Világi papunk áldott emlékét mindnyájunk kegyelete őrzi.

— **Küldöttség.** Úgy értesültünk, hogy tiszáninneni egyházkerületünk, a Sárospataki Diákok Országos Szövetsége és a Kerületi Kálvin-Szövetség a jövő hét folyamán küldöttséggel járul a vallás- és közoktatásügyi és a pénzügyminiszter urakhoz, hogy a sárospataki főiskola meginduló terveihez az állam szükséges anyai hozzájárulását kérjék.

— **A zsinati tagválasztás.** Több helyről nyerjük azt az értesitést, hogy az egyháztanácsok a papi rendes zsinati tagságra Pósa Péter egyházkerületi tanácsbiróra, a világi póttagságra pedig Bárczay László egyházmegyei tanácsbiróra adják szavazatukat.

— **Adomány a főiskolának.** *Bernátfalvi Bernáth Aladár* alispán, főiskolai igazgató tanácsos, az általa néhai Bernátfalvi Bernáth Aladárné szül. Meczner Sarolta emlékére korábban tett 1200 P ős alapitványát újabb 400 P-vel 1600 P re emelte.

— **A miskolci egyházban** az 1928. évben született: (zárójelben az előző évi adatok) 415 gyermek (407), 210 fi, 205 nő; törvényes 353, törvényteten 62 (68). Meghalt 337 (313), 168 fi, 169 nő, szaporodás 78. Házasságot kötötött 140 pár (147), ebből tiszta ref. 62, vegyes 78. Reverzális köttetett 75 (78-ból!!! Ez mutatja, menynyire igyekszik mind a két egyház nyerni a maga javára.) ebből javunkra 45, kárunkra 30, itt a nyereségünk 15 (13). Konfirmált 192 (412), ez a nagy különbség azért van, mert sok iskolánál most tértek át a 14 éves kori konfirmálásra. Áttért hozzánk 40, kitért tőlünk 25. Lélekszám 16.986. Ezeket az adatokat — a szokás szerint az év első napján — a templomokban a lelkészek felolvasták azzal a hozzáadással, hogy akik hitüket megtagadva, ellenünk adtak reverzálist, azokat névszerint megnevezték.

— **Szegények felsegélyezése Szirmán.** A nagy gyülekezetek példátadó szép munkája mellett, méltó helyet foglal el a szirmai egyház is, ahol 21 gyermek és 4 elaggott gyülekezeti tag részesült felruházásban. Dec. 20-án, a szokott csütörtök esti istentisztelet után, melyet Arday László s.-lelkész végzett, a paróchián megterített asztalok mellé összegyülekeztek az egyház segélyben részesülő szegényei, hozzátartozóikkal együtt s áhitattal vettek részt a bensőséges házi istentiszteleten. Apostol Bertalanné, özv. lelkészné vendégelte itt meg az egybegyűlteket s osztotta ki számukra a ruhákat és vallásos olvasmányokat. Fáradságot nem ismerve,

ugyancsak ő végezte a gyűjtést Arday László s.-lelkésszel, hogy tanubizonyságát adja annak, mennyire szereti hiveit még akkor is, amikor már eltávozik közülük. Szeretetének és fáradtságának méltó jutalma volt látni a boldog örvendezéssel eltávozó szegényeket, akiknek szemeikből, hacsak kevés időre is, letörölte a nyomoruság könnyeit.

— **Népmozgalmi adatok a cigándi egyházban** az 1928. évben. Született fi 73, nő 73. összesen 146. Hiterősítést nyert 16 fi, 15 nő = 31. Házasságot kötött 22 tiszta ref. vallásu és 3 vegyes pár. Megegyezés nem volt. Meghalt fi 30, nő 31, összesen 61. Kitért 1 nő. Adakozás 435 P. Úrvacsorával élő 2981. A konfirmáltak csekély száma a háborús születések nagy lecsökkenésének eredménye. Ezzel szemben oly rohamosan növekedik a gyülekezet népessége, hogy az 1929/30. tanévtől kezdve egyszerre 120 al lesz több a mostaninál mindennapi tankötelese.

— **Lelkészbeiktatás** volt 1928 dec. 23-án a bodroghalomi (lukai) ref. egyházban. A másodszori választásnál egyhangú szavazattal megválasztatott *Vitkay Bertalan* volt kiskövesdi (megszállt terület) lelkészt iktatta be állásába Molnár László alsóberecki ref. lelkész, esperesi megbizott, II. Tim. 2: 1—3 alapján intézett hozzá szeretetteljes, lelkes szavakat, mire a megválasztott lelkész tartotta meg az első beszédét az Ap. Csel. XX: 24. alapján. Isten tegye áldásossá a lelkész és gyülekezet együttes munkáját anyaszentegyházunk javára és isten dicsőségére.

— **Diósgyőri egyház mult évi statiszlikai adatai.** Lélekszám 4 300. Keresztelésben részesült 59 fi, 60 nő, összesen 119. Eltemettetett 24 fi, 22 nő, összesen 46. Házasságot kötött tiszta ref pár 15, vegyespár 22. Megegyezés: javunkra 12, kárunkra 10. Ebből nem helybeli 3. Hozzánk tért 10 nő, kitért 4 férfi és nő. Természetes szaporodás 76. Konfirmált: felnőtt 8, fiú 32, leány 35, összesen 75 Úrvacsorával élt 1167 fi, 1548 nő, összesen 2715.

— **Szabadegyetemi délutánok sárospataki főiskolánkon.** Sárospataki főiskolánk mindenkor tudatában volt az ő nagy kulturális jelentőségének. Ezt a kulturális munkát mindenkor a legnagyobb odaadással végezte az ifjúság nevelésében. Főiskolánk vezetősége azonban tudatában van annak, hogy a benne levő világosság távolabbra ható világosság is kell hogy legyen. E tekintetben pedig azt tartja elsőrendü feladatának, hogy épen *Sárospatak városának életében világoljon.* Ilyen módon érzett felelősségének tudatában elhatározta, hogy ujra felveszi egy régebben elejtett munkájának fonalát és minden vasárnapon d u. 5 órai kezdettel a főiskola imatermében *szabadegyetemi délutánokat rendez.* Minden ilyen délután központjában egy tudományos illetve irodalmi, művészeti aktuális kérdésről szóló előadás fog állani. Az előadások keretét pedig művészi ének-, zeneszámok, illetve szavalatok fogják képezni. Az első szabadegyetemi délután f. január hó 20 án lesz a következő programmal: 1. *Huber* Károly: A harmonia dicséneke. Énekli a főiskolai kórus. 2. *Petőfi*: Egy gondolat bánt engemet c. költeményét szavalja *Tóth* Miklós VIII. g. o. tanuló. 3. *Petőfi* eltűnéséről előadást tart *Novák* Sándor főgimn. tanár. 4. *Petőfi:* A munkácsi várban c. költeményét szavalja *Fodor* Lajos VIII. g. o. tanuló. 5. *Haydn:* Részlet a 17-ik szimfoniából. Előadja a gimnáziumi ifj. zenekar. 6. *Petőfi:* Ki gondolná, ki mondaná. Családom c. költeményét szavalja *Majoros* István. 7. *Kacsó* Pongrác: Késő ősz van. Énekli a főiskolai kórus. — Bízunk benne, hogy a magas nivóju délutánok iránt nagyarányu érdeklődés fog támadni és főiskolánknak ez a munkája termékeny magvetés lesz városunk életében.

— **Bőcsi hirek.** Bőcsön az elmult év folyamán emelkedett az úrvacsorázók száma. Az iratterjesztés eredménye is elegendő. Elfogyott 5 újszövetség, 1 imakönyv, 250 énekeskönyv és 60 másféle könyv. A Téli Ujság jár 50 példányban, a Virágos Kert 5, a Hajnal 2 példányban. Zilahi Lajos: „Süt a Nap" cimü pompás életképének előadása a falusi közönség körében meleg fogadtatásra talált.

— **A bényei lelkészi kör** jan. 16-án Vámosujfaluban tartott vallásos estélyt. Halmy Miklós bodrogolaszi lelkész imádsága után Makó Dezső bényei lelkész tartott bibliamagyarázatot, Győry Kálmán erdőhorváti lelkész előadást. Az estélyt Verebélyi Barna olaszliszkai lelkész imádsága zárta be.

— **Bodrogolasziban** jan. 10-én volt vallásos estély gazdag programmal. A lelkész imádsága és bibliamagyarázata után Kertész Sándor tanító tartott szabadelőadást.

— **A budapesti** theol. akad. és a vallástanárok konferenciájáról a tudósítás anyagtorlódás miatt a jövő számra maradt.

— **Rövid hirek.** Mezőkaszonyba Csók József tiszakereszturi lelkész választatott meg. A választás ellen fellebbezést adtak be. — Király Zoltán főiskolánk volt szeniora Kajdanóra ment segédlelkésznek. — Nagy József volt IV. éves hittanhallgatónk pedig — kitöltvén a katonaságot —, Mezőkaszonyban lesz segédlelkész. — A *budapesti* központi *KIE-házra* még külföldről is érkeztek adományok, igy Németországból és Norvégiából. A dunamelléki egyházkerület pedig 500 pengőt szavazott meg számára. — A *Soli Deo Gloria Szövetség* wekerle telepi diákkonferenciája iránt nagy érdeklődés mutatkozik. A rendezőség a jelentkezés határidejét meghosszabbította. Soli Deo Gloria Szövetség, Budapest, IX., Kálvin-tér 7. II. 15. — *Dr. Baltazár Dezső* püspök egy készülő budapesti Református Estélyen e cimen tart elő adást: „Mit várhat a magyarság a kálvinismustól?"

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek Rövid híreket legajánlatosabb lev. lapon irni meg lapunknak. — Nyomda alá a papirnak mindig csak egyik oldalára irunk. — Olyan szövegü tudósitás, amely más lapban is megjent, lapunkban nem jelenhet meg. Ha valaki több lapban akar tudósitást közölni, tegye azt meg más szöveggel. mint amit egy lapnak küldött. — **V. K. B—t.** A cikk megérkezett. — **T. I. S—d.** Már körözteti akartalak. Jön legközelebb.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. evfolyam. 7. szam Sarospatak, 1929 február 10.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KALMAN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JANOS
Főmunkatársak ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Gr. Klebelsberg miniszter cikke. — *Cziáky Endre:* Emlékezés Dobozy Istvánról. — Igazaink mellett. — Sürgöny. — Egyházi élet. — Határokon túlról. — Özv. Apostol Bertalanné felhivása. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

Gr. Klebelsberg miniszter cikke.

Január 24 én járt főiskolánk nagy küldöttsége a kultuszminisztériumban. A kecskeméti ref. egyház reszéről is megjelent ekkor előtte egy másik küldöttség.

Igyekeztünk ügyünket elvi magaslaton tartani. Multunkból fakadó nagy nemzeti missziónk szolgálatát feltüntetni és a jövőre egyes pontokon a nélkülözhetetlen eszközök megnyerését biztositani.

Örülünk, hogy a kultuszminiszter úr prot. napnak jelzi jan. 24 ét. *Nyugati tudás és magyar gondolat* cimen cikket irt róla a Pesti Napló jan. 27 iki számába.

Ez a cikk pataki törekvéseinknek históriai jelentőségü kifejtését adja. Elengedhetetlen kötelességünknek tartjuk, hogy főbb részeit lapunkban is megörökítve, egyházkerületünk közvéleménye elé tárjuk — a következőkben:

„Most csütörtökön protestáns nap volt a kultuszminisztériumban; protestáns nap olyan értelemben, hogy két nagyobb református intézmény tervszerű és szerves megsegítésével foglalkoztunk.

Az alapgondolat, melyen a két akció nyugszik, elsősorban *nemzeti*. Egyházpolitikánk alapelve, hogy *az állam és a történeti egyházak Magyarországon nem lehetnek az iskolaügy terén sem versenytársak.* Szerencsétlen viszonyunk a régi Ausztriával hosszú időn át akadálya volt annak, hogy a bécsi befolyások alatt álló helytartótanács a nemzeti művelődés nagy gondolatát erőteljesen felkarolhassa. Történelmi egyházaink voltak azok, amelyek iskoláikban nemzeti nyelvet és nemzeti műveltséget nehéz időkben ápolták. Ez a nemzeti szempont megnyerte és megtartotta a magyar tömegek rokonszenvét történelmi egyházaink tanitó munkája iránt. Rút hálátlanság lenne, ha ma az ízig vérig nemzetivé vált államhatalom azt mondaná történeti egyházainak: elismerem ugyan, hogy a multban értékes szolgálatot tettetek a nemzeti közművelődésnek, de most már nincs többé rátok szükségem, államosítom, laikussá teszem az egész magyar iskolaügyet. Ez a pedagógiai radikalizmus beleütköznék a mult értékeit megbecsülő tradiciókhoz ragaszkodó magyar közfelfogásba. A mi iskolapolitikai tézisünk nem az, hogy állami vagy felekezeti oktatás, hanem állami és felekezeti oktatás aszerint, amint az ország egyes részeiben a történeti fejlődés és a helyi viszonyok kívánják.

Ha többen közös célra együtt dolgoznak, a munkának tervszerű megosztására van szükség, aminek szintén magasabb elvi szempontok szerint kell megtörténni. A katholicizmus könnyebben megtalálja az utat a latin nemzetekhez, a protestantizmus meg a germán és az angol-szász világhoz. A katholikus és a protestáns magyaroknak pedig nem a hazai felekezeti fronton kell vetélkedniök, hanem abban, hogy *minden egyház a maga módja szerint és a maga eszközeivel mentől sikeresebben szolgálja a nemzeti feltámadás ügyét.*

E nagy nemzeti munkamegosztás szemszögéből nézve művelődési alapproblémáinkat, önként adódik, hogy a magyar protestantizmusnak leginkább az angol-szász világgal való kapcsolatok ápolására kell vetnie a fősúlyt. Két oka is van ennek. Történetünk alakulása sok tekintetben az osztrák-német kultúra befolyása alá hajtott bennünket. Nehéz volt az áttörés a nagy német művelődés eredeti forrásaihoz, ki a német birodalomba, a legtöbb magyar ember megakadt Bécsben A XVIII. század folyamán a hatalom nagyon rossz szemmel nézte, ha az ifjak nem osztrák, hanem német birodalmi főiskolákra mentek. Az osztrák-német kulturának ez a túltengő befolyása nálunk annyival kedvezőtlenebb volt, mert *kis nép nemzeti és szellemi önállóságára mi sem veszedelmesebb, mintha egyetlen külföldi kultúra egyoldalú uralma alá kerül.* Eszemágában sincs, hogy az eddigi kulturális orientáció helyébe egy más nemzet monopóliumát akarnók állitani.

Elmentünk Rómába és szivesen láttak bennünket és most keressük a kapcsolatot az angol-szász népekhez, mert ezek a világháborúnak egyedüli igaz nyertesei, elsősorban az Egyesült Államok és némileg Anglia is.

Ezek a megfontolások régen élnek elmémben. Alighogy kultuszminiszter lettem, ösztöndíjasokat küldtem az aberdeeni, a londoni, az oxfordi és a cambridgei egyetemekre. Az erősen protestáns aberdeeni miliőbe főleg reformátusokat, akik ott az angol nyelvből és irodalomból szereztek és szereznek középiskolai tanári oklevelet. Ezek az ösztöndíjasok most már nagyobb számmal jönnek haza és így elérkezett a cselekvés ideje.

Bessenyey Zenó és Farkas Géza protestáns képviselők a tavasszal elhívtak Sárospatakra, hogy nézzem meg a kis bodrogmenti iskolavárost és közvetlen szemlélet alapján adjak szakvéleményt. A ragyogó multtal szemben stagnálást találtam. Addig, míg a Perényiek, Rákócziak, a nagy Lorántffy Zsuzsánna birták a várat és az uradalmat, meg volt a kollégiumnak természetes hátvédje. De utóbb minden megváltozott. Az anyagi eszközök megtorpantak és a tiszáninneni egyházkerület még abba is kénytelen volt beletörődni, hogy mikor az államosítás volt a divat, az állam vette át még a sárospataki református tanítóképzőt is. Minden zsugorodóban volt.

Ennek láttára azt mondtam, csináljunk a kollégium mellett egy angol rendszerű college-ot, hogy a tiszaparti intelligencia gyermekeit továbbra is Sárospatakra küldhesse, nemzeti szellemü puritán nevelésre és angol nyelvre.

Mondtam, hogy ösztöndíjasaink sorra jönnek meg Aberdeenből, protestáns fiatalemberek, akikből egy csoportot szivesen küldök Sárospatakra tanárnak a gimnáziumba és nevelőül a college-ba. Eszmém akkor udvarias, de hideg fogadtatásra talált. Az igazság azonban mindig vájja a maga útját és most csütörtökön nagy örömmel láttam, hogy hatalmas küldöttség nyomatékosan követelte tőlem azt, amit Sárospatakon a tavasszal inkább odavetve mondtam.

És én szivesen látom ezt a folyamatot, mert *végzetes hibának tartom nevelésügyünknek koncentrálását Budapesten.* Aki belekóstolt a budapesti életbe, nem akar a sok tekintetben primitiv vidékre visszamenni, a fővárosban rengeteg ember lebzsel és nyomorog, de kinevezést a vidékre nehéz szivvel fogad el. Új életre kell tehát kelteni vidéki iskolavárosainkat, különösen az olyanokat, amilyen Sárospatak is, ahol van genius loci. Elhatároztuk, hogy közös erővel mindent megteszünk, hogy a kollégium 400 éves fennállásának közelgő ünnepe a pangás vége és újabb fejlődés kezdete legyen.

— — — — — — — — — — — — — —

Igyekeztem megmutatni, hogy magasabb elgondolások alapján és nagy előkészületek után cselekszünk. Öntudatosan érintkezést keresünk az angol-szász kultúrával, évek során át tanárokat neveltettünk angol egyetemeken. Műépitész és és szociálpedagógust küldtünk Angliaba és Amerikába. Minden előre át volt gondolva.

Úgy érzem, hogy csak egy aggodalmat kell eloszlatnunk. *Nem vagyunk-e külföldieskedők, nem viszünk-e be idegen angol szellemet a tősgyökeres magyarság sárospataki kollegiumába?* Erre a kérdésre a történelemmel kell válaszolnunk. Az erdélyi fejedelemség és a tiszai magyarság mindig büszke volt hazafiságának tősgyökerességére és a gyulafehérvári és a sárospataki kollegiumokban virulo müveltségére. De ezt a müveltséget a XVI és XVII. szazadban is olyan ifjak tették magyarrá, akik azt német és hollandi egyetemeken szivták magukba. A magyar nyelven üzött tudományosság megalapitójának Apácai Cseri Jánost tartják aki az 1600 as évek közepén irt magyar enciklopédiájában számos tudományágat szólaltatott meg magyarul. Ám előbb majdnem öt évig tanult Hollandiában és doktorátust tett az utrechti egyetemen. Ilyen előkészület után jött haza irni és tanitani. Itt van a nagyszerű történeti példa és Sárospataknak is vissza kell térnie a Perényiek és a Rákócziak korának nagy tradícióihoz, egyesiteni kell a nyugati tudást magyar nemzeti érzéssel és tősgyökeres gondolkozással.

Ezek voltak a vezérgondolatok most csütörtökön a protenstáns napon a magyar kultuszminisztériumban."

Emlékezés Dobozy Istvánról.[1]

Az abaúji ref. egyházmegyére gyász fátyolt borított a folyó év január 10 ének napja, mert ezen elveszítette általános szeretettel és tisztelettel övezett világi tanácsbiráját, ki most kapott többséget az egyházker. tanácsbirói állásra is, melyet oly édes boldogsaggal várt, — dobozi és kisszántói Dobozy Istvánt, ki 61 éves korában, férfiúi erejének teljességében váratlanul elhunyt.

Lehetetlen nekünk, akik ismertük az ő önzéstelen szolgálatkészségét anyaszentegyházunk ügyei iránt; becsületes őszinteséget az igazság keresése közben; meleg szivének jóságát az egyházi és a társadalmi élet minden viszonylatában: lehetetlen, hogy mi sirhalmára reá ne terítsük az emlékezésnek ama selyem fátyolát, melyre az abaúji egyház megye szolgálatában eltöltött 35 esztendő buzgó munkássága, lelkes kitartása van feljegyezve.

Lehetetlen, hogy a közélet viszonyának ama becses szálait, melyek úgy polgári, mint az egyházi társadalom minden rétegét átszőtték, most amikor a halál összetépte, reménytelen lélekkel mi is lebocsássuk a mulandóság sötét mélységébe. Mert az ő halála nem pusztulás, hanem a mai időkben figyelmeztető példa, hogy az elválasztottaknak minő életet kell folytatni; az ő koporsója, melybe érzékeny, jóért lángoló nemes szivét, szép férfias alakját zárták, az nem a halottá vált ember sötét hajléka, hanem egy hűségben, szorgalomban, szeretetben folytatott élet bevégzett könyvének mutató táblája, melynek betűiből eszmék, gondolatok kelnek ki; a lelki ember szellemének vezető és világító fénye árad szét, melyeket ha lelki világunkba felfogunk, ezekből beszélő emlékek támadnak melyek hirdetik, hogy a Dobozy István törekvése, lelke és szivének sokakra kiáradó szeretete lekötelezte az életet, hogy sirja mellé odaállítsa az

[1] Ez a kegyeletes hangú megemlékezés lapunkon és megiróján kivülálló okok miatt elkésve jelenik meg. De a megboldogult emléke iránti mély kegyeletünk folytán elkésve is közöljük. *Szerk.*

emlékezetet, amely halála után ezt kiáltsa egyház-társadalmi életünkhöz: keressétek és megtaláljátok a bölcső és koporsó határfái között látható nyomain az ember, a család, a haza, az egyház és a kötelesség szeretet magasra emelő tényeit, ama nemes munkákat, melyeket szóval és tettel olyan nagy hűséggel végzett, hintegetve a mai nehéz idők sötét barázdáiba az életet megnemesítő erények magvait.

Életboldogságát, szívének tisztaságában, lelkiismeretének nyugalmában, lelkének békéjében és ezek mellett verőfényes családi életének, amely oly csodálatosan és nemesen egyszerű, hiuságot és tettetést nem ismerő volt: eszményies szeretetében kereste és találta fel. Jellemének ez a szépséges vonása magyarázza meg életének, gondolkozásának, lelkivilágának ama példaszerűségét, amelyből állandóan merítette az erőt ahoz hogy a kötelesség útján lankadni, a haza jövőjeért való reményében csüggedni, egyháza iránti meleg vonzalmában hidegülni, kedveseinek önfeláldozó szeretetében megfogyatkozni egy pillanatig sem tudott.

Ha visszanézek most, amikor már nincs közöttünk, életösvényére s keresem nyomait, ezek fölött az én lelkem három gránitoszlopot talál, amelyek hűségének szeretetének buzgóságának a gyöngyeiből támadtak. Az első oszlopon, mely főszolgabírói munkakörében áll, ott ragyog gróf Széchenyi István eme mondása: „csak a kötelesség teljesítése tehet boldoggá."

A másodikon, mely a családapa nyomait őrzi, e szeretettől lángoló és ragyogó életelv: mindent feláldozok, csak lássam arcotokon az örömök fényét s halljam ajkatokon megzendülni a boldogság édes énekét. A harmadik oszlop egyházi közéletünkben végzett munkája fölött áll s rajta felírva ez a nagy igazság, melyet egy francia író mondott s melyet a boldogult meggyőződésekánt vallott: „a hit az embernek Isten által küldött nemesi levele, melyet szeretni, megőrizni szent kötelesség. Mert az ember vallásos hit nélkül olyan, mint a forrás víz nélkül, a fa gyümölcs nélkül, a könyv tartalom nélkül!

Gazdag életet vesztett el tehát az abaúji egyházmegye Dobozy István tanácsbíróban s vigaszt és megnyugvást csak ama gondolatból tudunk meríteni, hogy aki sokak emlékében él, az nem halt meg, csupán elntazott; halott csak az, kit elfelejtenek.

Cziáky Endre
ref. esperes.

Igazaink mellett.

Jólesőleg hatott a főiskoláért folytatott küzdelmünkben és mély hálával emlékszünk meg róla, hogy mind a világi, mind az egyházi sajtó lelkesen szállt síkra igazaink mellett.

A *Budapesti Hirlap*ban éppen a legalkalmasabb időben, jan. 23 án, a küldöttségjárás előtt jelent meg *Dr. Panka Károly* országgyűlési könyvtárigazgatótól egy pompás lendületü cikk. Ez a közlemény nemcsak mai helyzetünket ismertette teljes tájékozottsággal, hanem ügyes áttekintéssel multunkat is megszólaltatta mellettünk.

A *Magyarság*ban *K—i J—s* Patak — a „magyar Cambridge" címen írt melegen, szépen és megkapóan.

A *Magyar Protestánsok Lapjának* jan. 27 iki száma adott vészjelt értünk.

A *Kálvinista Szemle* — *Dr. Sebestyén Jenő* vezércikkétől kezdve állandóan figyelemmel kisérte ügyünket.

A *Református Figyelő*-ben *Deme László* Egy pataki diák emlékei és reményei cimen drága értékü vallomást tesz az Alma Mater mellett. Dicsősége lesz mindig az ősi háznak, hogy szerteröppent fiai lelkében a hűségnek és szeretetnek olyan meleg tüzei égnek, mint amelyek ott lobognak a Deme László írásában.

Legalább is hírrovatukban az összes főbb egyházi lapok megemlékeztek rólunk.

Sürgöny!

Farkasfalvi Farkas Géza megválasztott főiskolai gondnok sürgönyileg tudatta főiskolánk igazgatóságával, hogy internátusi összes kéréseink teljesítve vannak. (Reszletekről lapzártáig nem értesültünk.)

EGYHÁZI ÉLET.

A felsőborsodi egyházmegye s.-vámosi egyházlátogatói járásának lelkészei január hónapban Sajóvámoson, Zilizen és Sajóecsegen tartották meg vasárnapi iskolai mintatanításból, lelkészi értekezletből álló s a gyülekezet részére rendezett vallásos estéllyel egybekapcsolt összejöveteleiket. Vasárnapi iskolai tanítást tartottak: Kövér Pál zilizi és Várady József s. vámosi lelkészek. A szükebbkörü értekezleteken a helybeli lelkészek bevezetésében megbeszélés tárgyait speciális helyi vonatkozású iskolai, egyetemes jellegü egyházi és belmissziói kérdések (A lelkipásztori családlátogatás jelentősége és módozatai) képezték. A vallásos estélyeken Bibliát magyarázott ifj. Kőrössy István boldvai lelkész és Kövér Pál. Előadások tárgyai voltak: A református gondolkozás; a Biblia és a Brit és Külföldi Bibliaterjesztő társ, munkája; a Heidelbergi Káté keletkezése, sorsa és tartalma; az ö dögök eredete és munkája. Ezenkivül S. vámoson Országh László k. tanító. S. ecsegen Gaál György k.-tanító vezetésével férfikar, Zilizen Kövér Pálné szóló énekén kivül Bakó István k.-tanító vezetésével férfikar, vegyeskar, gyermekkar működött közre.

Özv. Apostol Bertalanné felhivása.

Özv. Apostol Bertalanné kéri azokat, akik b e. ferje kis művét *(Templomi énekek)* megkapták, de az árát még nem küldték el, sziveskedjenek azt megtenni az annak idején mellékelt, kitöltött postautalvány felhasználásával. Cimè különben: Szirma, Borsod vm. A füzet ára 1 P.

Hat rokon túlról.

Ssavazatbontás. A megszállt tiszáninneni egyházkerületi választás a következő eredményt tűnteti fel. 1. Egyházkerületi *főgondnok* lett: *Tornallyay Zoltán* gömöri e. m. gondnok. 2. Világi főjegyző: *Dr. Lengyel László* ügyvéd Kirá yhelmec. 3. Lelkészi tanácsbíró: *Dr Magda Sándor* lelkész, Csicser. 4. Vil. tanácsbiróságnál *pótválasztás* rendeltetett el *Dr. Sutka István* ügyvéd, Nagykapos és *Barna Béla* nyug. ezredes, Melléte között 5. A zsinati lelkészi r. képviselőségnél pótszavazás rendeltetett el: *Virágh József* esperes, Kisazar. *Lengyel József* lelkész Abaujszina és *Dusza János* esperes, Pelsőc között. 6. Zsinati vil. r. képviselőségre: *Dr. Sutka István* ügyvéd. Nagykapos és *Dr. Kathona László* ügyvéd, Rozsnyó — között.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A Hit és Szolgálat Mozgalma** lapjának megjelenése ujra nagy élénkséggel fordította a figyelmet a mozgalom körül felcsapott hullámok felé. A Debreceni Prot. Lapban Dr. Révész Imre vette tollhegyre az utóbbi idők eseteit. Erre a cikkre Czeglédy Sándor, Dr. Victor János és Bereczky Albert, a Mozgalom elnökei és főtitkára a Debreceni Prot. Lapban kijelentették, hogy: a Hit és Szolgálat Mozgalma vezetősége egyházunk forrón óhajtott s eddig is komoly és állandó áldozatokkal munkált belső egysége és békéje érdekében bármikor és *minél sürgősebben* is hajlandó a Dr. Révész Imre által javasolt választott bíróság elé vinni az egész felmerült kérdés-komplexumot.

— **Adományok internátusaink javára.** *Biró Lajos* ny. járasbiró 50 P. és a *Kálvinista Szemle* útján egy magát meg nem nevező egyén 40 P. összeget küldött főiskolánk internátusainak céljaira. A theol. tanárok 1928 ban: Dr. Rácz Lajos 24 P, Nagy Béla 16 P, Dr. Trócsányi József 24 P, Harsányi István 24 P, Dr. Mátyás Ernő 24 P, Marton János 24 P.

— **Diák konferencia.** Különösen nagyszabású programm keretében folyt le a M. E K. D Sz. f. évi téli konferenciája febr. 2—4. napjain Budapesten. *A magyar kérdés sokféle vonatkozása* képezte a konferencia előadásainak, eszmecseréinek tárgyát. Idejegyzünk egy pár témát: *A magyarság és a mai vallásos áramlatok. Ezeréves kulturegység. A magyar művészlélek válsága. Magyarság és külmisszió. A parasztság szerepe a nemzetek életében. A magyarság nemzetközi helyzete. A magyar lélek és az evangélium. Irredenta külpolitika.* Különösen megragadó volt *Kapi* Béla: *Mohácsok útja* c. előadása egy vallásos estélyen, amelyen *Ravasz* László mondotta a záró imát és dr. *Révész* Imréé: *Világok határán.* Az előadók között ott voltak még *Bernát* István, *Karácsony* Sándor, *Pongrácz* József, *Muraközy* Gyula, *Forgács* Gyula, *Árokháty* Béla és sokan mások. Főiskolánk köréből dr. *Mátyás* Ernő tartott ezen a diákkonferencián előadást: *A magyar lélek és az evangélium* címen.

— **A Prot. Sajtóirodávai** szemben — kérésére — még közreadjuk, hogy: „a (jan. 24-iki) küldöttségjárásról senkitől előzetes értesítést nem kapott." Ez igy rendben is volna. Azonban minket nem is ez az egy eset érdekel. Előttünk a végsőbb cél vo na a fontos. Az, hogy a Prot. Sajtóirodát szellemileg és anyagilag úgy kiépitenék s egyházi sajtónkkal is olyan szoros kapcsolatba hoznák, hogy a prot. egyházakról a hirszolgálat lehetőleg tökéletes legyen. Ebben erőnk szerint támogatni is készek vagyunk a Prot. Sajtóiroda munkáját.

Halász Gábor. ki a st. andrái bibliai iskolában 3 évi tanulás után diakonusnak felavattatott s ki jelenleg a Skót Bibliaterjesztő Társulat kolportőrje, ifjúsági és gyülekezeti munkára állandó alkalmazásra ajánlkozik. Megkereséseket állandó lakóhelyére: Poroszló, (Heves m.) kér.

— **A Miskolci Leány-Egylet üdülőháza** javára özv. Balaton Antalné úrnő telket adományozott. A nemes cél anyagi támogatását szivesen ajánljuk hittestvéreink szociális jóindulatába.

— **A Soli Deo Gloria Szövetség** téli konferenciája Wekerletelepen volt február 1—3 napjaiban. 320 református diák volt jelen, nagyobbrészt középiskolások, fiúk és lányok körülbelül egyenlő számmal. A vidéki résztvevőket a gyülekezet tagjai látták vendégül, a gyűlések szinhelye a templom volt. Már maga a gyülekezet és a templom bizonyságtétel. A gyülekezet tagjai csupa munkás és kistisztviselő emberek, mégis most épült templomuknak keresni kell a párját. Az előadások a legjobb kezekben voltak. Dr. Enyedy Andor, Hegedűs Lóránt, Bogdán Gyula, Sebestyén Jenő, Kovács J. István, valamint az Ige hirdetői és a „hozzászólók" építőek voltak mindvégig. Úgy volt most is, mint mindig: az ilyen konferencián nem a kritikus a boldog, hanem aki éhezi és szomjúhozza az igazságot. Akadémiánkról négy ifjú volt jelen.

— **Szabadegyetem.** A sárospataki főiskola f. február hó 10 én a következő programmal tartja meg szabadegyetemi délutánját: 1. *Metz:* Ballada. Előadja a tanitóképző intézet ifjusági énekkara. 2. *Reményik* Sándor költeményeiből szaval *Kovács* József IV. é. hittanhallgató 3. *Zichy* Mihály illusztráló művészetéről *vetítőgépekkel* kisért előadást tart *Ecsedy* Lajos tanitóképezdei tanár. 4. Magyar népdalok. Előadja a tanitóképző intézet ifjusági énekkara.

— **Dr. Siska István ügyvéd** szabadegyetemi előadása a neonacionalizmus sokrétü és termékeny gondolatát ügyesen illesztette be a magyar nacionalizmus keretei közé.

— **A miskolci Kálvin-Szövetség** jan. 18 án elnöki értekezletet és nagyválasztmányi ülést tartott.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. F. F. B—t. A régi viszony felújítása gyanánt inkább cikket bátorkodnánk kerni. — **Dr. E. A M c.** Az elvi jellegű tudósitás jövő számunkban jön. — **T. A K—t.** Most már megnyilt a tér az értékes cikk közlésére. — **R E Zs—a.** Jó. Jön.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában. Sárospatakon. 1929.

XXIV. evfolyam. 5. szám Sárospatak, 1929 január 27.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. A főiskola monstre-küldöttsége. (Folyt. köv.) — *Tóth János:* Jelek és bizonyságok. —*y—s:* Vallástanári konferencia (Folyt. köv.) — A budapesti theol. akadémia januári konferenciája. — A helyzet. — A konvent híradása. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

A főiskola monstre-küldöttsége

szinültig töltötte meg csütörtökön, január 24-én két miniszter fogadó termét. Előbb a Klebelsberg grófét a kultuszminisztériumban, azután a dr. Wekerle Sándor penzügyminiszterét, a parlament kupolás palotájában.

A folyosó járó-kelői előtt kivülről talán a nagyobb felvonulások szokványos képét mutatta a küldöttség. De mikor a megnyilatkozások nagy percei jöttek, előttünk nyilvánvalóvá lett, hogy az alkalom ünnepjárássá mélyült. A Perényiek és Rákóczyak dicsőséges neve még mindig nem fér be a legnagyobb paloták fogadótermeibe sem. És érezni kellett, hogy oldott sarukkal lehet csak megállni akkor, amikor arról a helyről van szó, amelybe Kossuth Lajos járt iskolába. S a százados főiskola tisztes orcáját csak hódolat illetheti meg. S igazságát és életét, amely egyszerre égmagasra nőtt mindenki lelkében, ahogy közeledni kezdtünk hozzá és ahogy bontogattuk örökkévalóságból szőtt drága köntösét, láttuk, hogy csak szolgálni lehet mindenkinek. Az állam hatalomkezelő minisztere, az anyaszentegyház vezető kormányosa megtapasztalhatta, hogy csak úgy nő, csak úgy él és csak úgy hathat, ha minél alázatosabb hűséggel és minél szentségesebb hódolattal vállalja annak a sziveket megdobogtató eszménynek a szolgálatát, amelyet tűnő századok forgandóságai közt, emberek és idők felé növe, hord vállain az ősi kollégium, az örökkévaló Isten dicsőségének áldott tűzhelye, melyet az Ő lelke véd és takargat, az Ő karja emel.

Lelkek leborulása volt Isten dicsőségének ez alázatos, hű eszköze előtt. Nem ő ment másokhoz, hanem mi örvendeztünk, hogy lelkünk felemelkedhetett hozzá. A ő jelenléte töltötte be dicsüséggel és fénnyel a termeket s a lelkeket. És ennek így is kell lenni A folytatás is természetesen csak így lehet. A ma vezetősége csak úgy épülhet be a nemzeti történet örökkévalóságába, ha a nemzet örök értékeihez emelkedik fel.

Ezen a magaslaton folytak le a nap órái. Ünnepi nyitányt *Dókus* Ernő egyházkerületi főgondnok, konventi és zsinati elnök adott ős-igazaink lelkét kitáró e fényes beszédében, melyet szivünk dobogása kisért:

Nagyméltóságu Miniszter Úr!
Kegyelmes Urunk!

A tiszáninneni ref. Egyházkerület és a sárospataki diákok országos szövetsége nevében és képviseletében jelentünk meg Nagyméltóságod magas színe előtt, hálát mondani azon kitüntetésért, amelyben részesiteni kegyeskedett, hogy nem elégedve meg bölcs tanácsadói vizsgálataival, megállapításaival, jelentéseivel, személyesen kereste fel Alma Materünket, sárospataki Főiskolánkat, a mi büszkeségünket, dicsekedésünket, szemünkfényét, hogy közvetlen tapasztalat útján állapitsa meg a segitség szükségét, annak módját és mértékét. Hálát jöttünk mondani azért, hogy a sárospataki állami Tanitóképezde recompensátióként leendő átadását, remélnünk engedte és soha nem muló hálánkat jöttünk kifejezni azon segitségért, me yet mostanáig nyujtani és a jövőre nézve, kilátásba helyezni kegyes volt, belátva, hogy ezen segitség nélkül Főiskolánkat nem fejleszteni, de még jelen niveaun fenntartani se lennénk képesek. Mi minden tekintetben arra az alapra helyezkedtünk, amelyet Nagyméltóságod bölcsessége, széles látóköre, tapasztalai gazdagsága, részünkre kijelölt, s boldogan és büszkén láttuk lelki szemeinkkel a képet, amelyet Nagyméltóságod áldozatkészsége, elfogulatlan itélete, éles jövőbe látása, elképzelése, Főiskolánk hivatása és jövője tekintetében elénk rajzolt, de amikor ennek megvalósításával foglalkozni kezdettünk, megmértük anyagi erőinket és a Szentirás parancsolata szerint a templomunk épitésének megkezdése előtt megszámláltuk tálentumainkat, arra a szomoru tapasztalatra kellett jutnunk, hogy ezek elégtelenek, hogy ezekből talán megépithetők lennének falaink, de hiányoznék a tető, mely nélkül alkotásunk csonka és hasznavehetetlen fogna lenni. Az áldozatkészségben kimerült híveink további hozzájárulását igénybe nem vehetjük, ezért jövünk

Nagyméltóságod elé, hogy kulturánk ezen hatalmas alkotása befejezhetésében minket támogatni kegyeskedjék.

Én nem foglalkozom a részletekkel, a segítés módjával és mértékével, meg fogja ezt tenni Főiskolánk erre hivatott gondnoka, én nem vetem mérlegre értékeinket nem foglalkozom statisztikai táblázatokkal, se összehasonlításokkal, én csak azt tudom, hogy Nagyméltóságod mindenütt megjelenik segítő kezével, ahol arra a tudománynak, művelődésnek szüksége van, ahol ezeket támogatni, segíteni, ezekért áldozatot hozni kell, én csak azt tudom, hogy Főiskolánk, amely közel jövőben fogja megünnepelni fennállásának 400 éves évfordulóját, ezen hosszú idő alatt nagy szolgálatokat tett, és mint őrálló a határon, még sok szolgálatot van hivatva tenni magyar hazánknak, magyar kulturánknak, — én csak az tudom, hogy Főiskolánk ezen segítség nélkül internátusokat nem állíthat, internátusok nélkül pedig nem fejlődhetik, hanem lassanként el fog sorvadni, ezért esdve kérem Nagyméltóságodat, jöjjön segítségünkre, kérem nemcsak Egyházkerületünk, Főiskolánk, az itt megjelent küldött társaim, hanem kérem az egész magyarországi református Egyetemes Egyház nevében is, melynek a sárospataki Főiskola egyik hatalmas bástyája volt mindenkor és hivatva lenni, mind az időknek végeig.

Engedje Nagyméltóságod, hogy emléke örökké éljen a bodrogparti Cambridge falai között, nevét pedig Főiskolánk történelmének lapjain, a Rákóczyak, Lórántffyak, Perényiek, Bethlenek, Baldácsyak, P. Horváthok és többi jóltevőink sorába iktathassuk. (Folyt. köv.)

Jelek és bizonyságok.

A mult év utolsó hónapjainak három eseményét szeretnénk átkönyvelni ez esztendőre, melyek mint jelek és bizonyságok esetleg lendületet adnának más lelkeknek is a megmozdulásra és elhatározásokra.

Kezdjük azzal, mely legközelebb áll hozzánk, s amellyel már replikaképen két cikk is foglalkozott e lap hasábjain. Azok a *„töprengések,"* melyeket Téglássy tanácsbiró úr papira vetett, nem csupán jelentéktelen önvallomásnak tekinthetők, hanem egyházunk lelki élete szempontjából igen figyelemre méltók. Ne csak szimpatikus jelenségnek tartsuk, mely sokakból talán bizonyos kellemes érzést vált ki, hogy egy világi tanácsbíró ilyen kérdések felett nagyon komolyan töpreng. Hanem, ha felfogásunk az általa felvetett kérdésekben nem is mindenben találkozik az övével, figyeljünk fel és tartsuk eszünkbe, hogy már vannak világi vezető embereink közt olyanok, kik örömmel vallják, hogy a szentirást rendszeresen olvassák s egyházi életünk jelenségeit *nem kivülről*, talán jogászi, talán egyháztagsági, talán a nekik juttatott állásból folyó *érdeklődésből* vizsgálják, hanem *belülről*, a lelkük vallásos átélésein és vivódásain keresztül.

A másik, melyet az elmondottak mellé rovunk, csaknem teljesen rokon ezzel, bár külső történé-ében semmi azonos vonás nincs a kettő között. *Petri* kultusz állam-titkár úr, egy, az egyházi előkelőségeinknek adott vacsorán, üdvözlő beszédében azt mondta a többek közt, hogy „nekünk világiaknak első sorban nem a kormányzói és bírói funkcióra kell, hogy sulyt helyezzünk, hanem a nemesebb értelemben vett presbiteri és diakónusi tevénységet kell kifejeznünk "

E szavakban is megmozdult egy világi emberünk lelke. Mert ez is a lélek beszéde, melyet annak bizonyos foku vivódása előzött meg. Tudatára ébredni annak, hogy épen az egyetemes papság elve egyhazában csupán csak adminisztrációs munkát végezni egy világinak s egyházával szemben csak e nemü tevékenykedéséig terjedő érdeklődést tanusítani, — micsoda felemás, lélektelen sivár és gyümölcstelen munka: — erre a lélek tanitja meg az embereket. A hideg udvarias készség, mely az érdeklődést épen csak a fagyponton felül tudja tartani, a konvencionális templomlátogatás a megszabott időkben s a tulzottan elnéző jóindulat a közéletben mutatkozó bajok, kinövések operálásanál abban a lendületben, mellyel a kálvinista egyháznak ma előre kell jutnia, — nemcsak nem tud rajtunk segíteni, hanem a régi lespedésbe visz. Szeretnénk mennél több megrendült lélekkel találkozni, kiken fájó nyugtalanság vesz erőt, mely nem pihen el addig, mig nem tesz valamit. Nem pihen addig, míg a visszásságok, a felbnrjánzott bajok, az apró lelkiismeretlenségek s a kiáltó visszaélések el nem tűnnek; nem pihen addig, mig észre nem veszi, hogy most már nem visszafelé megyünk, hanem — előre.

A harmadik, mit odavésünk az új év táblájára mementónak, egy — *carmen lugubre* Olyan gyászdal, mely minden, a pataki iskolában nőtt diáknak szivéből sir fel. Nem is annyira az iskolát siratjuk, hanem a felett a mostohaság felett kesergünk, melyben nemcsak egyházunknak, hanem a magyar nemzetnek e nagymultu intézetét részesitik.

Azonban a főiskola feletti gyászéneknek győzelmi dallá kell lennie. Mert ezt kivánja hazánk és anyaszentegyházunk drága, szent érdeke. S mi a győzelem kivívásáig meg nem nyugszunk. A harcban mindnyájan ott leszünk. A végekről, a szélekről is. Valamennyien csak vagyunk mindnyájan.

Tóth János.

Vallástanári konferencia.

A magyarországi reform. egyetemes Konvent 142 1927. sz. határozata értelmében 1929. év jan. 7. és 8. napjain *másodszor* jöttek immár össze Budapesten a középiskolai ref. vallástanárok *Lic. Rácz Kálmán* pápai ref. th. m. és gimn. vallástanár elnöklete alatt (jegyző, *Nagy Sándor* debreceni gimn. vallástanár) tanácskozni azok felett a vallás- pedagógiai kérdések felett, melyeknek célja egyfelől a vallásos nevelés, oktatás korszerü problemáinak gyakorlati megvalósitása a ref. ifjuság nevelésében, másfelől pedig egységes szempontok érvényesítése a lelki pastorizáció körül. A január hó 7-én, hétfőn délelőtt 9 órakor a zsinat

nagy termében a „A jövel szentlélek Úristen“ első versének eléneklésével és az elnöklő Lic. Rácz Kálmán magasan szárnyaló imádságával kezdődött konferencia az elnökség által előre összeállított tárgysorozat szerint folyt le komoly és tartalmas elméleti és gyakorlati kérdések felszinre hozásával és megvitatásával, végződvén kedden délután a ref. Theol. Akad. épületében a Középisk. Miszsziói Bizottság jelentésével. A két napos konferencia főbb pontjait alkották az „új barázdák szántásainak“ szükségességét hangoztató, lendületes elnöki *megnyitót* követő *beszámoló,* s a mult évi konferencia felterjesztésének a konvent által való határozati intézkedéséről, (vallástanári vizsgát tevők próba tanitási kötelezettsége, szemelvényes biblia ármérséklése, bibliai vezérkönyv. énektanítás stb.), melyben az elnök jelenti, hogy az egyetemes konvent elnökségétől felhatalmazást nyert a konferencia évenkénti tanácskozásainak oly értelmű kibővítésére, hogy most már ne csak a középiskolák rendes vallástanárai, hanem a középiskolákban tanító *ref. hitoktató lelkészek* is általában meghivassanak, ami mostani alkalommal is kellő időben megtörtént. — *Biky Gábor* (Halas) *„Az ó szövetség“* —, *Lovass Aladár* (Hajdunánás) pedig *„Az új szövetség tanításának célja és főbb elvei“* cimen tartottak magas előadásokat, értékes hozzászólásokat váltván ki a résztvevők soraiból, előbbi több újitást ajánló tárgyi bővítésével az ó testamentumi kijelentésnek, utóbbi pedig elmélyülő lelkesedéssel az új szövetségi könyvek tartalma és az azokban foglalt isteni kijelentések iránt. Ezek után a konferencia résztvevői a Barcsay utcai áll. gimnáziumba vonultak, hol d. u. 2 órakor az I—II. (összevont) osztály növendékeinek mintatanitást tartott *Bódy Dénes* (Sárospatak) vallástanár, melynek a konvent épületében történt tanulságos megbeszélése után *Ilyés Endre* (Szeged) hitoktató lelkész értekezett *„A biblia használata tanításunkban“* cimen gyakorlati valláspedagógiai eljárásnak bőséges és a „hit gyümölcseire„ hivatkozó példáival illusztrálván előadását. Ezután *„A középiskolai ref. énektanítás anyagáról“* tartott előadást *Bódy Dénes*, kifejtvén azokat a szempontokat, melyek a középisk. énektanítás intenzivebbé tételét követelik és bemutatta osztályonként csoportosítását az egyes fentebbi szempontoknak megfelelőleg felvehető énekeknek. Konferencia megbizást adott előadónak, hogy munkálatát terjessze a konvent elé általános anyagául a középiskolai egységes egyh. énektanításnak.

Kedden reggel 8 órakor *Csürös István* mutatott be saját osztályában a Lónyay ref. gimn. VI. ik osztályában, egy második mintatanitást, melynek szokásos tartalmas megbeszélése után *„Az Erő“* ifjúsági lapnak szerkesztősége, ref. szelleme közleményeinek iránya és nivója foglalkoztatta a hosszas vitákban a konferenciát.

(Folyt. köv.) — *y* — *s.*

— **Itélet.** A Kuria visszautasította azt a semmiségi panaszt, amelyet Ván Benjámin emelt a Dr. Sebestyén Jenő ellen indított perben. A hir mindenfele örömet és megnyugvást kelt.

A budapesti theol. akadémia januári konferenciája.

Nagy sajnálatunkra térszüke miatt csak röviden emlékezhetünk meg a budapesti theol. akadémia téli konferenciájáról (jan. 8—10.). Az volt a benyomásunk különben a konferencián is, hogy ez a jól átgondolt programmú és magas szinvonalú konferencia most nem részesült abban a figyelemben, amelyet megérdemelt volna. Nem annyira a lelkészekre gondolunk, akik most a máskorinál kisebb számban jelentek meg, hanem a nagy közönség feltünőbb érdeklődésének hiányára, amelynek a konferencia vezetősége készséggel nyitotta meg összes előadásait. Kevesen jelentek meg a konferencián és alig vettek tényleges részt annak tanácskozásában.

A konferencián igehirdetéssel (Vincze Elek külsősomogyi esperes) és úrvacsoraosztással (Nyári Pál felsőbaranyai esperes) kezdődött. A megjelenteket Hamar István elnök üdvözölte szives szavakkal. Az első előadásban Bilkei Papp István: Az újabb theol. irányzatok befolyását ismertette az igehirdetésre, nagy figyelmet keltve és hálás elismerést aratva a Barth-irányzat bemutatásával. Dr. Juhász Nagy Sándor tervét — A magyar ref. egyházak világszövetsége és a középeurópai ref. egyházak szövetsége, — nem lehet elég nyomatékosan a közfigyelembe ajánlani. Dr. Lencz Géza előadása: A református ébredés sorsa és eredményei külföldön és Magyarországon, — nem röppent el nyomtalanul. A Kálvinista Szemlében megjelenik.

A következő napok előadásai is gyökerig ható problémákat vetettek fel és világítottak meg: Az őskálvinista zamattal teljes Varga Sándoré (A falu élete ref. szempontból), Veress Jenőé (A modern élet nagy erkölcsi problémái), Szabó Imréé (Az új magyar közszellem és a ref. keresztyénség), Bogdán Gyuláé (A református munkásság megnyerése), a Buday Gergelyé (A református intelligencia egyháziassága) és az Enyedy Andoré (A református keresztyénség lélek- és életformáló ereje. Nagy sajnálattal nélkülöztük a Ravasz László elmaradt előadását, akinek témája volt: A belmissziói kérdés megoldása.

A konferenciát Uray Sándor debreceni lelkész bibliamagyarázata zárta be.

A helyzet a főiskola függő kérdéseiben.

A sárospataki főiskola érdekében nagy küldöttség járt a vallás s közoktatásügyi és a pénzügyminiszter úrnál. A miniszterek ajkairól megnyugtató kijelentések hangzottak el. A küldöttség-járásról részletes tudósitást adunk.

Meg kell azonban nyiltan mondanunk annak a nagyon szélesre nőtt érdeklődési körnek, amely szeretetének és aggódó figyelmének annyi nyilvánvaló és minket mélyen lekötelező jelével kísérte ügyünket, hogy *konkrét döntés a felmerült ügyekben még nincs.*

A tanitóképző-intézet visszavétele — egyház-

kerületünk tetemes áldozatvállalása folytán — már biztositottnak látszik.

De az internátusok ügyében a tárgyalások tovább tartanak. A miniszteriumok közt a megegyezés még nincs meg.

S megvalljuk, meglep bennünket, ha a mi nagy koncepciójú és felelősségüket mélyen érző miniszterein ktől azt halljuk, hogy ők a nemzet szavára hallgatnak a nagy áldozatok hovafordítása tekintetében a mi ügyünkre nézve is.

A legiiletékesebbek nyilatkozatait, egyházi főhatóságaink állásfoglalását, világi és vallási sajtónk hangját már megszólaltattuk.

Egyelőre nem akarunk, teljesen tudatosan és magunkat féken tartva, egyháztanácsaink népi fórumai elé menni, mert az ő érveik vaskosak és ők minden izgalom nélkül is megkaphatják azt, ami nekik kulturális eszközök megnyerése szempontjából jogosan kijár. Mi már a propaganda útját szeretnők befejezettnek látni.

Korszakos alkotásról és igazi nemzeti ajándékról csak akkor lenne szó, ha az angol typusú, új középiskolát is teljes berendezésével együtt (tan- és nevelőszemélyzet, épületek stb.) megépitenék Sárospatakon úgy, ahogy Tihanyba tervezik.

Ebben a tervben tudnánk mi lelkes és odaadó hivei lenni a kultuszminiszter úrnak.

Ennek a megvalósítása lenne kulturtörténeti nagy cselekedet.

A Konvent hiradása.

Népiskolai vallás- és egyházi énektanitási tanterv. *Az egyetemes konvent* 260/1928. sz. határozatával kötelezővé tett népiskolai vallás- és egyházi énektanitási tantervet az egyetemes konvent, tekintettel az ez iránt megnyilvánuló nagy érdeklődésre, 3000 példányban újból kinyomatta. A két tanterv együtt egy füzetben 40 fillér példányonkénti ár ellenében megrendelhető a püspöki hivataloknál.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Alapitvány.** Dr. *Polchy István*, a kárpátaljai egyházkerület beiktatott főgondnoka tizezer csehkoronás közegyházi célú alapitványt tett.

— **Főiskolánk január 27-iki szabadegyetemi délutánját** a következő programmal tartja meg: 1. *Angol karének.* Előadja a gimnáziumi vegyeskar. 2. *Áprily* verseket ad elő *Nagy* Barna hittanhallgató. 3. *A neonacionalizmusról* előadást tart dr. *Siska* István ügyvéd. 4. *a) Mozart:* Lento; *b)* Renfi: *Barcarolle.* Előadja az ifjúsági kvintet. 5. *Kinczl:* A népdal varázsa. Előadja a gimn. vegyeskar.

— **A Prot. Sajtóiroda** jelenlétét nélkülöztük a pataki főiskola küldöttségének miniszteri látogatásainál.

— **Szabadegyetem.** Kedves és hasznos tradiciót elevenitett fel a köziskolai szék, amikor jan. 20-án megkezdte újból a vasárnap délutáni liceális előadások megtartását. Szép közönség megjelenése és lelkesedése tanúskodott az első előadás nagy sikeréről is. Petőfi emlékét szolgálta *Novák* Sándor gimn. tanár „Petőfi eltünéséről" elhangzott előadása, mely oly sok friss gondolattal, megkapó adatokkal kapcsolta hozzá a közönséget ehez a megható témához, hogy ez az előadás valóban sikeres propaganda volt a következendők számára is. Tóth Miklós, Fodor Lajos, Majoros István VIII. g. tanulók Petőfi verseket szavaltak, a gimn. zenekar Haydin szimfóniát játszott nagy hatással, a Kórus *B Szűcs* Ferenc vezetése alatt kétszer énekelt igen szépen.

— **Apró hirek.** A *Miskolci Kálvin-Szövetség* I. és III körzete jan. 20-án fényes sikerű kultúrdélutánt rendezett gazdag programmal, melynek középpontjában *Enyedy* Andor és *Szabó* Dániel beszéde, illetőleg előadása állottak. Ugyanekkor volt a szép sikerek között haladó ref. vegyeskar koszorú avató ünnepe is. — *Basel* január 27 én ünnepli a város reformációjának négyszázados emlékünnepét. — A *miskolci szabadegyetemen* jan. 25-én Dr. *Rácz* Lajos „Voltaire és Rousseau" cimmel tartott nagysikerű előadást. — Jan. 23-án volt a híres *utrechti unio* 350 éves évfordulója, ahonnan Hollandia politikai és vallási önállóságát és felszabadulását lehet számitani. — A MEKDSz. konferenciáján (febr. 2—4) előadást tart Dr. Mátyás Ernő és Forgács Gyula. — A *Hit és Szolgálat* mozgalmának közlönye gazdag tartalommal megjelent. Visszatérünk rá.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe! Egyházmegyei *tanitó képviselőre* beadott szavazatok felbontatván, általános többséget senki sem nyert. Pótszavazást rendelünk el és pedig *Fövenyessy János* sajókeresztúri és *Nagy Károly* mezőkeresztesi tanitók közöttt. Szavazatok beadási ideje: *1929. március hó 1.* 2. A konventi, minden egyháznak megküldött kérdő ivekből, még 8 egyház lelkészétől máig sem kaptam meg a befelelést. Birság terhe alatt azonnali intézkedést kérek. Miskolc, 1929. január 21 Testvéri köszöntéssel: Farkas István esperes.

Szerkesztői üzenetek.

E. A. M—c. mindkettő mepérkezett, jövő számunkban adjuk. — **M. K. K—s.** Köszönjük. — **K. I. B—a** A *Nyilt levél* nekem sok gondot okozott. Azonban tartalmával most nem érthetek egyet. Mert egyházi életünk vezetői közt nincsenek olyanok, akik „nagy lelkesedéssel vállalnak terveket az egyházak számlájára." A tervek vállalása alól olykor nem térhetünk ki. Végre is egyház vagyunk. Isten ügyeért áldozni kell. Mások nem tarthatják fenn a mi egyházunkat stb stb Igy, ha közéadnám a Nyilt-levelet, egy jóindulatu s általam megbecsült munkatársammal kellene vitázni s felfogását támadnom. Alapintencióját pedig, hogy a gyülekezeteket tul nem szabad terhelni, minden felelősállásban levő egyén osztja és képviseli is. Megpróbáltam megzárójelezni a levelet, igy pedig a sava-borsa hullt ki. Nyugodjék meg abban, hogy a lapunk méltányolja felszólalását, de az adakozás, áldozatkészség, terhek vállalása ellen mi nem irhatunk. Mi csak ezek mellett lelkesithetünk. Ha meg akarunk halni, akkor lemondhatunk céljaink támogatásáról, de ha élni akarunk, áldoznunk kell. Kedves munkatársunk bizonyára egy lesz velünk ebben. Eddigi munkássága biztositék arról.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 6. szám Sárospatak, 1929 február 3.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. A főiskola monstre-küldöttsége. (Folyt. és vége.) — *Dr. Enyedy Andor:* A református keresztyénség lélek- és életformáló ereje. — *Makláry Károly:* A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény reviziója tárgyában. — *—y—s:* Vallástanári konferencia. (Folyt. és vége.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek. — Hivatalos rész.

A főiskola monstre-küldöttsége

(Folyt. és vége.)

Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok beszéde után *Janka* Károly főiskolai lelkészi gondnok konkrét adatokban terjesztette elő a küldöttség kérelmét. Ezután a miniszter következő szavakkal válaszolt:

Gróf Klebelsberg kultuszminiszter válasza.

„Igen tisztelt barátaim! Én a legnagyobb helyeslessel hallottam mindazt, amit a nagyrabecsült szónokok előadni szívesek voltak. Helyeslem egyházpolitikai, helyeslem pedagógiai és helyeslem nemzeti szempontból.

Helyeslem egyházpolitikai szempontból mert egészen elhibázott politikának látnám, ha valaki azt a kérdést vetné fel, hogy a kulturális építés munkája az állam, vagy a történeti egyház fel adata-e. A vagy helyett én az és szócskát teszem. Mert igen sokáig külső nyomás folytán a magyar állam nem is volt abban a helyzetben, hogy számot tevő áldozatokat hozzon a magyar iskolák érdekében. És ezekben a nehéz századokban a történeti egyházak képviselték a magyar művelődési és iskola ügyet. Ezért rut hálátlanságot látnék abban, ha a magyar állam, amikor az iskola szervezésekre most már nagyobb összeget tud fordítani, ma azt mondaná évszázados munkatársainak, hogy én ma már nem kérek közreműködésükből és nem is támogatom őket. Ez nagy hálátlanság volna és hiba volna, ha az állam a nemzeti újjáépítés gondolatát össze nem kapcsolná a történeti egyházak újjáépítésének gondolatával. Igy itéltem meg a sárospataki tanitóképző intézet gondolatát is. Kezdettől fogva nem értettem meg, miért kelljen egy protestáns tradicióktól átitatott területen állami iskolát felállítani és erőltetni. Menjen az állam oda ahol még szabad a tér, de átmenni Sárospatakra és elvenni egy kulturtradicióktól megszentelt protestáns területet, nem volna helyes. Kérem méltóztassanak két teljeshatalmu megbizottjukat kijelölni, akik egy-két napig Budapesten maradnának, akikkel ezt a már régóta húzódó ügyet referenseimmel együtt véglegesen megbeszélném.

Helyeslem a kérdést pedagógiai szempontból is. A protestantizmus felvirágozásának magyarázatát mindenkor abban láttam, hogy a protestantizmusnak sikerült a tősgyökeres nemzeti és a haladó külföldi irányzatot össze kapcsolni. Csak egyetlen nevet említek meg, Apácai Cseri János nevét, aki nemzeti művelődésünk elsőrendü apostola volt, aki 5 évig járt hollandi egyetemen, mielőtt hazai működését megkezdette volna. Gyulafehérvár, Debrecen és Sárospatak virágzásának fő oka is az volt, hogy a magyar protestáns egyház sohasem mulasztotta el a nemzeti eszmények és a külföldi haladó szellemnek összeegyeztetését. Ez jövőnk érdekében különösen fontos, mert amint a katholikus magyarok könnyebben tudnak a katholikus latin nemzeteknél, igy az olasznál rokonszenvet ébreszteni hazánk fájó kérdései iránt, azonképen a protestánsok is könnyebben orientálódhatnak a protestáns nagy külföldi nemzetek irányában. Fontos az, hogy akár katholikusok, akár protestánsok vagyunk, mindig a nemzeti feltámadás gondolata vezessen bennünket a külfölddel való szellemi érintkezésünkben. Ez a szempont az, amely szinte szükségessé teszi, hogy Sárospatakon angol irányu középiskolai internátus létesüljön.

Helyeslem nemzeti szempontból is. A nemzeti érzés, történeti érzés. Nagy szerepet játszik a történeti érzés felkeltésében a genius loci. Amikor Önöknél Sárospatakon megjelentem, úgy éreztem, hogy megszentelt talajból a magyar szellemnek ősi friss forrása buzog fel és lehetetlennek tartom, hogy ezt ne hasznositsuk. A Perényiek és Lórántfyak szelleme kell, hogy megihlesse a mai magyarokat is Ott kell fenntartani egy intézetet, oda kell vinni a magyar ifjúságot, ahol a régi történeti érzés ereje ilyen bőséges forrásból fakad. Oda kell vinni, mert régi és megdönthetetlen tapasztalat, hogy a kis városok sokkal kedvezőbbek iskolák számára, — akármit mondjanak is a Budapesten kívül sem-

mit sem látó fővárosiak — mint a nagy városok. Ezek az okok azok, amelyekre támaszkodva örömmel helyeslem mindazt, amit elő méltóztattak adni.

Ami Sárospatakon tett igéretemet illeti jogal mondhatom, hogy formálisan már megfeleltem annak, amit igértem. Megtettem minden rendelkezést, hogy a kérdések megoldhatók legyenek. Időközben azonban az eredeti programm kibővült, most már nemcsak a református tanítókéző intézet internátusáról, hanem a tiszaparti intelligencia gyermekei részére szükséges angol irányu internátusról van szó, tehát egy helyett két internátusról, sőt tulajdonképen a theologiai kar internátusával együtt *három internátusról van szó.* Ezt a nagy koncepciót az eddig kilátásba helyezett összeg nem fedezi. Megigértem és minden erőmmel rajta leszek, hogy a kultusztárca 1930/31. évi költségvetésébe felvegyek 240.000 pengő államsegélyt. Most értesültem arról, hogy még 40.000 pengő évi annuitásra is szükség van. Ezt szintén megfogom beszélni a pénzügyminiszterrel. Ennek sikere azonban nemcsak tőlem és nemcsak a pénzügyminisztertől vagy a kormánytól függ, hanem a nemzet közhangulatától. Igen tisztelt Barátaim, akik publicisztikai működésemet és parlamenti beszédeimet figyelemmel kisérni szívesek voltak, látták, hogy legutóbb ismételten vészjeleket adtam. Mert újabb időkben ismét kezdi magát belopni a közvéleménybe az a nézet, hogy tul sokat költünk a kulturára. Budapesten szaturáltság van, ez ennek a nézetnek eredő oka, de tessék meglátni a vidék helyzetét is. Mindenütt észre fogják venni a nagy fogyatékosságokat és a nagy hiányokat. Mint minden országban nálunk is a fővárosi közvélemény nagy erővel nehezedik rá az ország közvéleményére s a kormány s a pénzügyminiszter helyzete, a kultuszminiszterről nem is szólva, igen megnehezül, ha betudják csempészni a nemzet lelkébe azt a felfogást, hogy sok a kulturális kiadás és nem növelni, de csökkenteni kellene azokat. Igen kérem Önöket legyenek szövetségeseim a kulturális kérdésekben. Álljanak mellém, hogy együtt hirdessük a magyar kultura nagy igazát és akkor az egész magyar művelődésnek szükséges teljes összeget elő tudjuk teremteni és Sárospatak kulturális fellendítése is sikerülni fog.

Legyenek róla meggyőződve, hogy igazi nagy belső átérzéssel képviselem ügyeiket.

A kultuszminiszter előtt a Pataki Diákok Országos Szövetségének nevében talpraesett szavakkal, a helyhez és pillanathoz mért rövidséggel, élénk helyesléssel kisérve, felszólalt még *Kazinczy* Gábor ny. kuriai biró, a Pataki Diákok Országos Szövetségének elnöke.

Dr. Wekerle Sándor pénzügyminiszternél.

Gr. Klebelsberg kultuszminiszter után dr. Wekerle Sándor pénzügyminiszter fogadta a parlamentben a küldöttséget. Higgadt, nyugodt, de megnyerő és biztató kijelentéseket tett a pénzügyminiszter. Azt mondotta, hogy mint volt tanár különösebben méltányolja a kulturális befektetéseket. Megnyugtatja őt főleg a pataki nevelés. Az a puritán forma, amely a pataki nevelésben érvényesül, illik az ország mai gazdasági helyzetéhez. Egyszerü falak közt, müvelt, lelkes tanárok vezetése mellett nőjön az ifjuság. Szerinte a kultuszminiszter ur, mint Sárospataknak jóismerője, azok közt a keretek közt, amelyeket, neki a költségvetés nyujt, kielégitheti a sárospatakiak igényeit. Ő a maga részéről — a legjobb indulattal fogja tárgyalni az ügyet.

Tisztelgett még a küldöttség *Darányi* Kálmán miniszterelnökségi államtitkárnál és *Karaffiáth* Jenőnél, az OTT. elnökénél s mindkettőnél szives fogadtatásra és nagy megértésre talált. Darányi Kálmán kijelentette, hogy a miniszterelnök úr megbízta, hogy a patakiak ügyét figyelemmel kisérje s neki erről részletesen referáljon.

A küldöttségben résztvettek az egyházkerület részéről *Dókus Ernő* főgondnok vezetése alatt a főiskola lelkészi és világi gondnoka: Janka Károly és Farkasfalvi Farkas Géza; Bernáth Aladár ig. tanácsos, a főiskolai tanárok közül Dr. Mátyás Ernő, Elekes Imre, Dr. Rácz Lajos, Dr Trócsányi József és Marton János; az egyházmegyék esperesei és gondnokai közül: Cziáky Endre, Elek József, Farkas István, Juhász László, Kiss Ernő esperesek, br. Ragályi-Balassa Ferenc egyházmegyei gondnok, a Pataki Diákszövetség tagjai közül: *Kazinczy* Gábor elnök, Finkey Ferenc dr. koronaügyészhelyettes, Német József ny. miniszteri tanácsos, Mészáros Károly dr. ügyvéd, Forgon Lajos dr. postaigazgató, Okruczky Árpád nyug. máv. főfelügyelő, Rásonyi Papp Pál ügyvéd Csongrádról, Szűts Ernő gyógyszerész, vitéz Somody János dr. ügyészségi alelnök, Dr. Trócsányi Zoltán iró, Katona Endre máv. mérnök, Dr. Rácz Lajos bankügyész, Panka K. országgy. könyvtárigazg. stb. Értékes háttért alkotott a küldöttséghez nemzetgyülési képviselők csatlakozása Közülök sikerült lejegyezni Dr. Puky Endre, Bessenyey Zénó, dr. Szabó Zoltán, Dr. Szabó Sándor, Kálnoki Bedő Sándor, Erdőhegyi Lajos, Maillot Nándor és Fekete Lajos nevét. Nagy lelkesedést váltott ki a küldöttségnél, hogy csatlakozott hozzá br. *Perényi Zsigmond* nyug. miniszter, a Pataki Diákok Országos Szövetségének egyik fővédnöke is. Ősei iskolája védelmében ez volt a mély tisztelettel övezett védnök első szereplése.

A református keresztyénség lélek- és életformáló ereje.

Minden vallásnak van lélek- és életformáló ereje, sőt ha nem is a legelső, de nem is a legutolsó mértéke egy vallás igazságának és értékének a lélek és élet, amelyet az illető vallás, követőiben és követői közt kialakit. A keresztyénségnek a hóditó hatalmát épen az általa kiformált lelkek és a belőle fakadt élet adták. A keresztyénség legszellemibb és legtisztúltabb formájának, a református keresztyénségnek is hatalmas lélek- és életformáló ereje van. Ezt bizonyitják a külföldi és hazai történelem nagy alakjai, meg az a nagy ellenállás és hóditó erő, amivel a református keresztyénség kicsi száma mellett a multban

érvényesülni tudott. Ez a lélek- és életformáló erő a református keresztyénségnek először is magában az alapelveiben van. A reformációnak két alapelvét különböztetjük meg, az egyik az alaki vagy formális alapelv a szentirás hit- és életszabályozó tekintélye; a második a tartalmi, vagy lényegi alapelv, a hit általi megigazulás. Mind a kettő megvan a református keresztyénségben. A református keresztyénség annyira össze van forrva a szentirással, hogy nincs szomorubb negativum, kiáltóbb üresség, tartalmatlanabb tagadás, lyukasabb mogyoró, mint a szentirás nélküli református keresztyénség. Sem kifelé nem tudjuk igazolni létjogosultságunkat, igazságunkat, felekezeti különállásunkat, sem befelé nem tudunk par excellence református életet teremteni a szentirás nélkül. A szentirással való táplálkozás adja meg a református ember külső egyszerüségét, befelé élését, lelki gazdagságát. Ez adja meg a valóság érzését, józan ember ismeretét, fejlett itélőképességét; hiszen lelki szemei előtt szüntelen ott áll az ótestamentumban a létező ember és a létező világ, amelylyel számolni kell. De ott áll — különösen az uj testamentumban — az eszményi ember és az eszményi világ is, amely felé törekedni kell, A biblia alakitja ki azt a különleges református keresztyén légkört, amelyben meg sem születnek, vagy hamar elhalnak a beteges rajongás, a babona, a különféle tévelygés csirái, nem élesedik ki a tőke és a munka, felebbvaló és alattvaló, a gazdag és a szegény közti ellentét, nem különül el a vallástól az erkölcs, a tudomány, a politika, az ipar és a kereskedelem, mert ezek is még a müvészet is mind az evangélium szellemétől nemesednek át. A hit általi megigazulás elve által neveli ki a református keresztyénség az emberi lelket a kiskoruságból, a ma annyira uralkodó kisebbségi érzésből, amelvet néhány egyházi és vallási irányzatok annyira kihasználnak. Mikor az üdvösség egyik pillérét a lélekbe, annak elfogadó készségébe helyezi, ezzel kiemeli, hangsulyozza a lélek értékét, méltóságát, de egyuttal a komoly és szent felelősséget a lélek gondozásáért, ápolásáért s a hit általi megigazulás elvénél fogva épit ki a keresztyénség megint egy különleges közéletet, az ugynevezett hit általi életet, amelyben titokzatos, diadalmas erők müködnek és teszi lehetővé a lehetetlent., győznek le minden akadályt és szül naponkint uj csodákat. De amig a hit általi megigazulás a protestáns keresztyénség némely testvér felekezeteit a subjektiv relativizmus, az egyén körül forgás ingoványos területeire csalogatta, addig a református keresztyénség ennek az elvnek a lépcsőjén felemelkedik az Isten abszolut fenségének, szuverénitásának a gondolatába. Egyedül Istené a dicsőség, mondja Kálvin és ez az elv kizár a református keresztyénség életéből minden öntetszelgést, minden érdem hánytorgatást és minden emberi bálványozást. Ez Isten abszolut fenségéből, mindenhatóságából folyik. A református keresztyénség nevezetes hitcikkelye: a predestináció. Csodálatos, hogy a predestináció, amely mindig az egyéni üdvbizonyosság eszköze és megvallása volt, sokaknál a legnagyobb kétely, találgatás és töprengés tárgya. Ez azért van, mert a predestináció nagy gondolatához a legtöbben azzal közelednek, aminek ez a gondolat éppen ellenmondása, tudniillik a maguk és mások jövendő sorsának kérdése előtérbe állitásával. Nem a mi jövendő sorsunk az első kérdés, hanem Isten ügyének sorsa diadala. Nem nekem kell kihasználnom Istent jövendő boldogságom érdekében, hanem oda kell adnom magamat, a jelenemet és a jövendőmet eszközül Isten szolgálatába. Nem az üdvösségemben és azon át keresnem az Istent, hanem Istenben és Istenen át keresnem az üdvösségemet. Önthet-e acélosabb keménységet egy lélekbe valami, mint az a tudat, hogy én, az egyén, a porszem, a mosónő, a napszámos, az iparos, a kereskedő, a gyermek, a felnőtt, a nő, a férfi, a mindenható Istennek eszköze vagyok, annak az Istennek az eszköze, aki eltemeti az ő munkását, de a munkáját bevégzi, de aki megbecsüli a halálban is azokat és örök élettel jutalmazza, akik az ő szolgálatára, rendelkesésére odaadták magukat. Milyen szent, termékeny és áldott közélet az, amelyben ilyen Istenszolgáló lelkek vannak. Öröm itt minden születés és ajándék minden gyermek, mert benne Isten munkájának uj eszköze támad, és természetes és magától értetődő dolog minden halál, mert szükséges, hogy ami halandó, azt elnyelje bennünk az élet, mert szükség, hogy Isten munkája uj meg uj nemzedékeken át folyjon és fejlődjön és mindég nagyobb fejlődésre jusson. Hatalmas lélek és életformáló erő van a református keresztyénség vallásos életében, istentiszteleti gyakorlatában is. Istentiszteletünk lelke, központja a hirdetett ige, amely a leghathatósabb eszköze az egyén és a társadalom annyira kivánatos ujjászületésének; az érzéki ember megöldöklésének és a lelki ember felébresztésének. Erőtől duzzadó énekünknek és más felekezetek imagyakorlatától elütő imaéletünknek szintén csodálatos léleképitő, fejlesztő hatása van. Templomaink egyszerüsége, amikor hidegen és kielégitetlenül hagyja az érzékeket, a legnagyobb mértékben igényli a lelket. Szertartásunk egyszerüsége, a felébredt vallásos energiákat nem engedi vallásos gyakorlatokba kimerülni, hanem fenntartja és meghagyja a mindennapi élet, a köznapi világ megszentelésére. És lélek- és életformáló ereje van a református keresztyénség alkotmányának is. Ez a mi demokratikus alkotmányunk Istennek szolgáló lelkeket kiván és használ fel és állit munkába, ezáltal fejleszti a legigazabb arisztokráciát a szolgálat arisztokráciáját és a legeszményibb demokráciát, az Isten gyermekeinek elhivatásban és jutalomban való egyenlőségét Hogy a református keresztyénség élet- és lélekformáló erejét inkább a történelem bizonyitja, mint a jelen, hogy a református keresztyén emberek élete és lelkülete ma alig különbözik más vallásu vagy épen zsidó emberek életétől és lelkületétől, annak az az oka, hogy a református keresztyénség élet és lélekformáló erejének forrásai eldugultak. A biblia a padlásra került, de mindenesetre alászállott hit és életszabályozó tekintélyének a magaslatáról. A hit általi megigazulás nagy gondolata elhalványult, a lelki élet iránti felelősségérzet meg-

lazult, közéletünket a hit vakmerőségei helyett az anyagias gondolkodás nem lehetjei fertőzik meg. Isten fönsége helyett emberi kicsinységeket magasztalunk, a predestináció aktiv tudata tétlen fatalizmussá merevedett, az eszközök mögött nem akarjuk látni a mozgató kezet. Istentiszteletünk a lelkész retorikai szereplésévé és a hivők esztétikai élvezetévé fajult. Egyszerü szertartásunkból elillant a lélek pompázása, alkotmány és jogrendszerünk a liberális alkotmányi és jogi elvek utánzásává és alkalmazásává lettek. Egyházi életünkből hiányzik a két református vonás, a fegyelem és az igazi értékek tárgyilagos kiválogatása. A református keresztyénség eredeti nagy elveinek háttérbeszorulásával együtt estek ki a református keresztyén lélekből és életből a legeredetibb jellemvonások. De nekünk fel kell ujra nyitnunk a református keresztyénség lélek és életformáló erejének ezeket az ősi eldugult forrásait. Tartozunk ezzel a multunknak, mert nemcsak a nemesség kötelez, hanem a mult is, tartozunk a jelenünknek, amelynek sok kinzó sebe, problémája, erőbeli meghanyatlásunkra vezethető vissza, és tartozunk a jövendőnknek, mert csak ugy vagyunk méltóak a jövendőre, ha abban a nekünk adott különleges hivatást akarjuk betölteni. De tartozunk ezzel a hazánknak is, amelynek nem tehetünk nagyobb szolgálatot, mintha hazánk oltárára jellegzetesen és erőteljesen kiformált református keresztyén lelkületet és életet teszünh fel. És tartozunk Isten országának is. Nekünk nem szabad lelki szemeink előtt eltünni hagyni azt az álmot: mi lehetne a magyarság, a magyar nemzet, milyeneké lehetnének a szomszéd nemzetek a református keresztyénség élet és lélek formáló erői által, nem lehet addig nyugalmunk, amig el nincs érve a református keresztyénség önzetlen nagy és szent célja, hogy Isten legyen minden mindenekben. Ő legyen minden léleknek fénye, ereje, minden életnek központja, legszebb álma és legigazabb valósága. *Dr. Enyedy Andor.*

A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény revíziója tárgyában.

Az Országos Zsinat 234/1928. sz. határozatával a zsinatelőkészítő bizottság lelkészválasztási albizottsága által a lelkészi állások betöltése tárgyában beterjesztett törvénytervezetet áttanulmányozás és hozzászólás céljából a magyarországi összes ref. egyházmegyékhez azon felhivás kapcsán tette le, hogy az ezen törvénytervezetre vonatkozó megjegyzéseiket és felterjesztéseiket illetékes egyházkerületük útján ezek határozatával együtt az 1928. év végéig a Zsinathoz terjesszék fel.

E felhivás következtében az egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslataikat felterjesztették. Nem adott véleményt a dunamelléki egyházkerület közgyűlése, mely 59/1928. sz. határozatával a hozzátartozó 7 egyházmegye véleményes javaslatát minden megjegyzés nélkül a zsinatelőkészitő bizottsághoz terjesztette fel. A tiszántúli egyházkerület békésbánáti egyházmegyéjéből csupán a lelkészegyesület jelentése terjesztetett fel, mig a beregi egyházmegye minden indokolás nélkül csak annyit jelent, hogy a hivatalos törvénytervezetet elfogadhatónak nem tartja.

A beérkezett véleményes javaslatok ismertetése a következőkben foglalható össze:

I. A dunamelléki egyházkerületből:

1. A *felsőbaranyai* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet tárgyalási alapul nem tartja elfogadhatónak. Kívánja az érvényben álló lelkészválasztási törvény további fenntartását azzal a módosítással, illetőleg bővítéssel, hogy:

a) a gyülekezet figyelme már a választási eljárás kezdetén nyomatékosan hivassék fel a meghivás útjáni választás előnyeire. Evégből az E. T. II. t.-c. 6 §-ában előirt előkészitési teendők el végzése után aznapra, vagy másnapra gyülekezeti közgyűlés hivandó egybe, ahol az esperes vagy megbizottja ismertesse a lelkészválasztási törvény főbb rendelkezéseit és nyomatékosan ajánlja a gyülekezet figyelmébe a meghivás fontos előnyeit. Hívja fel a gyülekezet tagjait, hogy meghivni szándékolt jelöltjét, vagy jelöltjeit a presbiterium útján az esperesi hivatalhoz 15 nap alatt jelentse be.

b) Ha a választók nem egy, hanem két jelölt meghivását hozzák javaslatba, mindkét jelölt próbára bocsátandó s az egyszerű többséget nyert jelölt meghivott lelkésznek jelentendő ki.

c) Amennyiben a meghivási eljárás az első alkalommal nem vezetne sikerre, az esperes a presbiterium kérésére újból adjon nyolc napot más meghivandó jelölt bejelentésére.

d) Meghivás alá bocsátandó az a lelkész is, aki még egy évet gyülekezetében el nem töltött, ez azonban megválasztatása esetén állását addig nem foglalhatja el, mig régebbi gyülekezetében egy évi szolgálata be nem telik.

e) Kívánja a bemutatkozó szolgálat engedélyezését kellő felügyelet és ellenőrzés mellett.

f) Szavazás esetére csupán hivatalos, egyenlő, gyülekezeti bélyegzővel ellátott szavazólapok használatát kivánja megengedni.

2. A *kecskeméti* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet tárgyalás alapjául nem tartja alkalmasnak. Az érvényben levő törvényrevizióját kivánja a következő módosításokkal:

a) Ha gyülekezet, illetve a gyülekezet nagy többsége egy jelölt mellett foglal állást, akkor fenntartandó a jelenleg érvényben lévő törvénynek a meghivás utjáni lelkészválasztásra vonatkozó intézkedése azzal a módosítással, hogy abban az esetben, ha a presbiterium többsége által ajánlott jelöltet a gyülekezet választó tagjai nem fogadják el, a gyülekezet választó közgyűlése elé terjesztendő a kisebbség által ajánlott jelölt is.

b) Amennyiben a választás meghivás utján nem sikerülne, pályázat hirdetendő s a pályázók közül az erre a célra 3 évre alakitott jelölő bizottság, melynek tagjai a választó gyülekezet, a presbiterium, az egyházmegye és az egyházkerület 2—2 képviselője, a püspök elnöklete alatt 3 egyént kijelöl s a gyülekezet csak ezek közül választhat lelkészt.

c) A bemutatkozó szolgálat engedélyezését a szükséges kautélák mellett szükségesnek tartja.

3. A *külsősomogyi* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet elvetendőnek tartja.

Kiindulva abból az elvi alapból, hogy magyar ref. egyházunk történeti multjából kifejlett gyakorlat alapján a lelkésyválasztásnál egyenlő sulyu befolyás biztosítandó a gyülekezet presbiterium és az egyházi felsőbbség számára; a választási eljárást a következő új alapokon kivánja felédíteni:

a) Minden lelkészválasztás pályázat hirdetéssel kezdődjék. Egyéb állásokat is pályázat utján töltenek be s ebben a lelüészekre nézve semmi megalázó nincs. De magának az ügynek sem állana érdekében, hogy a legalkalmasabb lelkész kivá lasztásának dolga egy gyülekezet meglehetősen szük ismeretkörére bizassék. A pályázat lejárta után az egyházmegyei lelkészminősítő bizottság titkos szavazással állapitja meg, hogy a törvényben megengedett számig kiket tart jogosultnak arra, hogy a gyülekezetnek rendes istenitisztelet alkalmával végzett szolgálat utján bemutatkozzanak. A bemutatkozás módja a törvényben szigoruan körülirandó

b) A bemutatkozás után a presbiterium többsége, a gyülekezet általános hangulatára támaszkodva kimondhatja, hogy a bemutatkozott pályázók valamelyikét meghivás utján óhajtja lelkészévé választani. Ahhoz, hogy a lelkész meghivott legyen, a presbiterium indítványát a gyülekezeti választók 30 %-nyi szavazatának kell támogatnia.

c) Ha a presbiterium meghivni senkit sem akar, vagy ha akar is, de jelöltje az összes jogosult választók szavazatának 30 %-át el nem nyerte, akkor szavazás utján való lelkészválasztásnak van helye. A gyülekezet tagjai a bemutatkozott pályázók közül akármelyikre szabadon szavazhatnak, de ahhoz, hogy valaki megválasztott lelkész legyen, az összes jogosult szavazók 50 % nyi szavazatát kell elnyernie.

d) Ha az 50 %-nyi szavazatot egyik jelöltnek sem sikerült elnyerni, a szavazatot nyert egyének közül, az egyházmegyei lelkészkinevező bizottság nevez ki lelkészt.

e) Csere csak az érdekelt lelkészek kérésére, vagy az e.-m. elnökség részletesen megindokolt javaslatára eszközölhető, a szerzett jogok sérelme nélkül. A csere szükségét hatósági kezdeménye zésre az e.-m. bíróságnak kell kimondania, magát a cserét az e.-ker. lelkészkinevező bizottság eszközli,

4. A *pesti* egyházmegye bár a hivatalos törvénytervezetet nagy gonddal és alapvető tudományos készültséggel megszerkesztett értékes munkálatnak tartja, mégis szövevényes volta miatt annak elejtését és a jelenlegi törvénynek a szükséges módosítások melletti fenntartását kéri. Hangsúlyozottan kiemeli, — és erre igen figyelemre méltó alapos megokolásban mutat rá — hogy elsősorban a gyülekezeti választói jogosultság megszorítását, a választók gondos és lelkiismeretes szelekcióját tartja kivánatosnak. A lelkészválasztási törvény reviziójánál szükségesnek véli annak kimondását, hogy az e.-m. kandidáló bizottság végezze a lelkészek okmányainak felülvizsgálását, választhatóságuk megállapirását és ez állapitsa meg azt a sorrendet is, melyben az egyházmegye küldöttsége őket a gyülekezetnek megválasztásra ajánlja. A lelkészválasztást, mint egyházi választást, konferencta, illetőleg tanácskozás előzze meg, amelyen imádságok, önvizsgáló kérdések, esetleg úrvacsoravétel által kell a hiveket arra a lelki szinvonalra felemelni, ahol azok a Lélek szavát már világosan hallják és annak engedelmeskedni készek.

Kivánatosnak tartja annak a megengedését, hogy a választási idő alatt a pályázók a gyülekezet meghivására bemutatkozó szolgálatot végezzenek.

A kényszercsere, vagy áthelyezés elvét csak nagyon alapos átdolgozással tartaná alkalmasnak az egyébkent tényleg orvoslásra szoruló helyzetek megoldására.

5. A *solti* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet egészében elvetendőnek tartja. Kivánja a bemutatkozó szolgálat engedélyezését és azt, hogy a lelkész egy éven belül is pályázhassék más állásra, úgy azonban, hogy kötelezteassék egy évet szolgálati helyén kitölteni.

Minden egyházmegyében jelölő bizottság alakitandó az esperes elnöklete alatt 2 lelkészi és 1 világi tagból, kikhez a választó gyülekezet 3 tagot küld ki. Ez a jelölő bizottság a pályázók közül legalább 3 de legfeljebb 5 pályázót kijelöl, akik közül a gyülekezet választani köteles.

A választási viszaélések szigoru megtorlását kivánja és a fegyelmi bűntetések közé az E. T. V. t.c. 35. §-ának c. és d. pontjai közé egy új fegyelmi bűntetésmódot ajánl ezzel a szövegezéssel: „Viselt hivataltól azon helyről való elmozdítás záros határidő alatt végbemenő szabad csere utján."

(Folyt. köv.) *Makláry Károly.*

Vallástanári konferencia.

(Folyt. és vége.)

A középisk vallástanárok utánpótlásának szükségével kapcsolatban foglalkozott a konferencia a vallástanári képesitési szabályzat magas követelményeivel és megállapitotta, hogy az ide vonatkozó szabályzat módositásra szorul, mivel hogy ez a vizsgálat anyagának csoportosításában az amúgy is szórványosan jelentkező jelöltekkel szemben oly magas követelményeket állit, hogy nem áll arányban a képesítéssel elérhető eredménnyel. Épen azért felterjesztéssel él a Konventhez emez, a theológiai m tanári anyagával versenyző va lástanári vizsgálat penzumbeli követelményének redu kálására, de ugyanakkor a középiskolákban működő hitoktató lelkészeket is utasittatni kivánja emez új mérték alapján elnyerhető középisk. vallástanári oklevél megszerzésére. Több indítvány elhangzása után először került szóba a didacticai kérdésekkel kapcsolatban a vallástanárok sérelmes jogi helyzete is, melynek sérelmessége az előbbi ponttal összevetve még szembeötlőbben tűnik ki, ha, t. i. elgondoljuk hogy e ma még fennálló magas szinvonalu vizsga letevésére csak lelkészi oklevél birtokában jelentkezhetik valaki, mi a gyakorlatban

több évi segéd-, sőt rendes lelkészi szolgálatot jelent, (mint ahogy ezt több példa mutatja is sorainkban) és mégis a középiskolai más tanárokkal való egyenlősítési eljárás és *szemben* a sok tekintetben *hasonló egyházi* jellegü és állásu theológiai tanárokkal az állami törvények rideg §-ai a tulajdonképpen ugyanazon munkakörban (legtöbbször hitoktató, vagy lelkész) működött ref. középiskolai tanároknak ezen előzetes tanulmányait, szolgálatait sem a fizetési statusba való beosztásnál, sem a nyugdijba való besorolásnál mindezideig figyelembe nem vették.

Ezen sérelmeknek méltányos, orvosló közbenjárására Konferencia Egyet. Konventünkhöz felterjesztést intéz. Eme remélt és várva-várt orvosló intézkedése az államkormánynak ma, a múltnál is általánosan *több és magasabb* követelmény idején, nemcsak több méltánytalanságot orvosolna, de megszüntetné azt a kényszerhelyzetet is, hogy a vallástanári vizsgálatokra elégtelen jelentkezés hiányában, az eddigi színvonalas vallástanári vizsgálatok követelményeinek *leszállításával*, tehát kisebb felkészültséggel kelljen középiskoláink vallásos nevelését és oktatását ellátni. De ettől eltekintve is az 1914. évi XXVI. t. c. 4., 11., 13., 15 § ainak, valamint a 8400/1924. sz. M E rendelet I. fejezet 2. (a 2. § hoz) szakaszainak rendelkezései sem zárják ki a jóakaratú törvényértelmezők szerint sem a vallástanárok kéréseinek teljesíthetését, annyival is kevésbbé, mert ha mind ezek birtokában lennének is, akkor sem élvezné nek képzettségüket és szolgálataikat tulhaladó előnyöket senkivel szemben. Mert amikor a theol. tanároknak 10—15 esztendei gyakorlati lelkészség is beszámítható: nem lenne túlzott igénylés az előbbiek részéről sem, legalább 50%-nyi hasonló beszámítása sokszor középiskolai vallástanári oklevéllel eltöltött lelkészi éveiknek. Magasabb képzettség és előkészület nem szolgálhat hátrányúl előbbhaladásukra.

Ezek után a tanúlságos, áldásokban gazdag és mindvégig komoly tónusban folyó Konferencia egy buzgó hálaadásban véget vért. —*y* —*s*.

IRODALOM.

Bodnár István: Mesemondás. Tárcák, elbeszélések. Herczeg Ferenc előszavával. I. kötet. Franklin-Társulat kiadása, 1928. 320 lap

Bizonyára e lap minden olvasója tudja, hogy Bodnár I. régi pataki diák, aki 1886 ban Szegszárdra került s immár 43 év óta ott fejt ki gazdag és értékes irodalmi munkásságot, teremtett — mint a Garay Társaság elnöke — e kis vidéki városkában eleven irodalmi életet. Nem történhetik Szegszárdon irodalmi, művészeti és kulturális akció, összejövetel, ahol a B. I. szép tollát, hol verses, hol prózai prologusát vagy előadását nélkülözni tudnák. De eleven, zamatos, játszi humortól csillogó előadású tollát a fővárosi írói körökben is ismerik és méltányolják, — a *Budapesti Hirlap*-nak rendes tárcairója, akinek az évek során közzétett tárcái már régóta várták az összegyűjtést, kötetbefoglalást.

Igy került kiadásra a *Mesemondás* c. kötet, mely 35 tárcát és elbeszélést foglal magába. Ha többet ismerünk is közülök a lapok közléseiből, mégis újra és szívesen elolvassuk őket, mint ahogy a mező illatos, üde virágaiban minden egyes alkalommal szívesen és egész lélekkel gyönyörködünk. Valóban, ezek nem egy tekintetben hasonlítanak a mezei virágokhoz: mesterkéltség nélküli, egyszerű, de a nép nyelvéből merített és a nép lelkére, gondolkozására élesen rávilágító előadásukkal, egyszerű, nagyobb bonyodalom nélküli cselekményükkel, és azzal, hogy legnagyobb részt falun, a nép egyszerű fiai, leányai közt játszódnak le, mind erre emlékeztetnek. Tartalmuk hol egy-egy egyénnek, karakternek jellemző vonásokkal való bemutatása, hol valami szerelmi vagy birtokszerzési história.

Szerzőnk gondolkozására, felfogására nézve még a régi — sajnos, egyre ritkuló — iskola híve: neki még szent érzés a szerelem, amellyel nem szabad könnyelmüen játszani, még szentebb Isten és a haza szeretete Ő nem szereti festeni a házasságtörést, az erkölcsi eltévelyedéseket; az ő emberei az ezerév óta kipróbált és jónak bizonyult ösvényen haladnak: mikor fiatalok szerelmi lázban égnek, érte bolondságokat is képesek elkövetni; de azután meghiggadnak, gyermekeket nevelnek, imádják Istent s veszély esetén védik a hazát. Sajnos, az újkor szelleme közéjük is mind erősebben behatol, a régi, művészi szépségü háziszőttest az asszonynép egyre jobban elhagyja és bolti rongyba öltözik, — s a viselet, az életmód változása mintha az erkölcsök régi tisztaságát se hagyná érintetlenül!

Alakjai, a szereplők nyelve, viselete, erkölcse, szokásai: mint tolnamegyeiek; tolnamegyei a színes, zamatos, nem egyszer tréfálkozó, az egyéneket és helyzeteket remekül jellemző tősgyökeres magyar nyelv. A kötetben mi sem emlékeztet sem régen elhagyott beregi szülőföldjére, sem a pataki Alma Materre. De mégis — az Isten-, a vallás- és hazaszeret, az ideálok kultusza, mely a szerző egész egyéniségének alapját képezi, — ez pataki, az itt-ott fölzendülő zsoltárének pedig még — beregi örökség!

A kötet előfizetési ára 7 pengő s ennyiért a szerzőnél (Szegszárd) még mindig megrendelhető.

R—s.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Dr. Székely György. A tudomány muzsája mellett a sárospataki főiskolának is gyászolnia kell az ő kidőltét, hiszen életéből 15 szép esztendőt a spataki főiskola szolgálatában töltött, mint a filozofia akadémiai professzora. Keleméren született 1866-ban. Sárospatakon tett 1884 ben érettségi vizsgálatot, azután a budapesti egyetemen folytatta, majd Lipcsében fejezte be tanúlmányait. A német nyelv tanárának készült s a nagykőrösi főgimnáziumbam 1890—1892-ben a német nyelv tanáraként működött; de aztán 1892-ben a tiszáninneni egyházkerület köz-

gyűlése a spataki főiskolában a Kun Pál halálával megüresedett bölcsészeti tanszékre választotta meg rendes tanárnak. Ekkor nagy erővel feküdt neki a bölcsészet tanúlmányozásának; 1897. ben jelent meg „*A qualitativ érzelmek psyhologiája,*“ 1903. ban „*Művészet és erkölcs*“ c. munkája (ez utóbbit a M. Tud. Akadémia dicséretben részesítette); 1903—1905. évehben főiskolánk akad. és közigazgatói tisztségét töltötte be; 1906. elején a budapesti egyetem bölcsészeti kara a psyhologiából magántanárrá habilitálta; 1907. junius havában a közoktatási miniszter az Erzsébet nőiskola tanárává nevezte ki, honnan 1919 ben a budai Paedagogiumhoz ment át tanárnak. Ezzel 15 évi működés után búcsút mondott Pataknak és a főiskolának, eladta az iskolakert közelében épített házát és Budapestre költözött. A fővárosban csakhamar élénk irodalmi és tudományos munkásságot fejtett ki; egymás után jelentek meg „*Lélektan*“ (1916.) és „*Morálpaedagógiai problemák*“ (1913.) c. művei. A világháború reá nézve is aggodalmat és gyászt hozott: egyik fia a harctéren esett el, a másikat összeroncsolt idegzete vitte a sírba. E csapások előbb a felesége szivét törték meg, aki pár év előtt hunyt el, majd a Székely György testi és lelki erejét is elsorvasztották, úgyhogy néhány évvel ezelőtt megtörten nyugdijba kellett vonulnia. Benne a filozófia és paedagogia szorgalmas, lelkiismeretes munkását veszíti el, mig barátai a jó szívü, becsületes és korrekt férfiút siratják benne, akinek január 26 án hosszú szenvedés után bekövetkezett halála őszinte részvéttel tölti el szivüket. Áldott legyen emlékezete!

— **Tárgyalások a tanítóképezde átvétele tárgyában.** A vallas és közoktatásügyi miniszter felhívására Janka Károly és Farkasfalvi Farkas Géza főiskolai gondnokok és Dr. Trócsányi József gazd. választmányi elnök január hó 30-án lefolytatták az érdembeli tárgyalást azzal a bizottsággal, amely a *Dr. Petry Pál* államtitkár elnöklete alatt a sárospataki tanítóképezde visszaadása ügyében ült össze. A tárgyalások befejezése után az egyházkerületi elnökség a képezde visszavételére nézve megköti a szerződést.

— **Theológiai tanárok konferenciája.** Az ország négy theológiájának tanárai ez évben, febr. 23. án Sárospatakon tartják szokásos tanácskozásukat, melyen ezuttal is a lelkészképzés sok fontos kérdése válik beható tanácskozás tárgyává.

— **Főiskolai tanárok munkája.** Dr. Gulyás József a sátoraljaujhelyi Kazinczy-Körben „Zempléni költők“ cimmel tartott értékes és nagy tetszéssel fogadott előadást. — A hécei „Katona“ gyülekezeti teremben folyó egyházi és gazdaköri népmüvelési tanfolyamokon a tanári karok számos tagja működik állandóan előadásaival. — Vasady Béla dr. egyhónapos lipcsei tanúlmányútjáról visszaérkezett.

— **Tápintézeti gondnoknőváltozás.** *Szinyei* Boriska és Viktória kisasszonyok az annyi szeretettel megkezdett és viselt munkát egészségi szempontból január hó végén félbe kell, hogy szakitsák. Február 1.-től *Tömösközy* Józsefnéra, a dunaalmási árvaház volt gondnoknőjére vár az a feladat, hogy a jóságos özv. *Jármy* Lászlóné helyett átvegye tápintézetünk gondnoknői munkáját.

— **A sárospataki gyülekezet** ifjúságának jan. 27-én örömnapja volt közös teaestélyük alkalmából. Örömnap volt, mert a megalakult Leány- és Ifj. Egyletek tagjai ilyen alkalommal, a Krisztus zászlója alatt először most találkoztak egymással. Örvendetes ez azért is, mert gyülekezetünk jövendő életére e találkozásnak messze kiható jelentősége van. Az imádságos küzdelem lassanként legyőzi azokat az akadályokat amelyeket a közöny, előitélet, más felekezetek ellenséges véleménye s a szektáskodó lekicsinyés minden igazi evangeliumi munka útjába állított. Személyes ráhatás, családok látogatása, szinte egyenkénti pasztorálás áldott eszköznek bizonyult. Az összejövetel középpontjában Forgács Gyula lelkipásztornak a Krisztushoz való hűség fontosságát ecsetelő irásmagyarása állott. Nagy tetszésre talált Boda Béla és Szatmáry Lajos gim. tanárok hegedüjátéka, amit 2 leány és 3 fiú szavalat követett. A teaestélyhez szükséges dolgokat a két egyesület tagjai ajándékozták.

— **A Prot. Sajtóiroda** igazolja magát egy hozzánk intézet levelében a mult számunkban megjelent megjegyzéssel szemben. Azt mondja legfőbb érvül, hogy „hivatalos miniszteri bureau nyilatkozatok közlésére . . . a Magyar Távirati Iroda van rendelve.“ „Az ő hiradása a Távirati Irodánál gyengébb hitelü lett volna.“ Prot. szempontból nem helyeseljük ezt az eljárást. Nem hisszük, hogy a Prot. Sajtóiroda a január 24-iki „prot. napot“ olyan telivér szarvashibával bocsátotta volna útnak, mint amilyen a M. T I. hiradásában szembe szökően ott ágaskodik és végigjárta a hirlapokat. A Prot. Sajtóiroda tájékozottsága itt nagyobb lett volna

— **Bibliaköreink.** A gimnázium népes bibliaköreiben buzgón folyik a „Jézus életé“nek tanulmányozása. — A tanítóképző intézet ref. növendékei pedig ez évben az új-testamentum csodáival foglalkoznak az összejöveteleken.

— **A gimn. „Erdélyi Önképzőkör“** febr. 9-én tartja műsoros estélyét. Gazdag programmjában *Komáromy* János, a pataki diákság irodalmi alakjának koszoru megörökitője, egy felolvasással szerepel

— **Téli cserkésztáborok.** A félévi vakáció napjait a 184. sz. „Hegyaljai Erő“ Vilypusztán, a 763. sz. «Sztáray Mihály“ kiscserkészcsapat Óhután tölti testet lelket erősítő táborukban *Szabó* Károly, *Szabó* Zoltán tanárok, *Szabó* Lajos theol. cserkésztisztek vezetése alatt.

Szerkesztői üzenetek.

C. E Sz—ó. Nagy sajnálatomra, a megemlékezés elkésve érkezett. — **S. Sz. J. D —n.** A pénzt megkaptuk. Az *Emléklapok*at *Novák Sándor* főtitkár küldi. — **K G. D—n.** Köszönöm a segitést. Pár napig késik az üdvözlő-irat elküldése. Még egy született angollal akarjuk a fordítást átnézetni.

HIVATALOS RÉSZ.

108/1929. **Püspöki körlevél.**

I.

A lelkész urak figyelmébe!

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrtól 210—1/50—1929. sz. alatt az alábbi leiratot kaptam:

Méltóságos és Főtiszteletü Püspök Úr!

Az állami költségvetésben a lelkészek támogatására megállapított hitelek havonkint bocsáttatván rendelkezésemre nekem e hiteleket rendszerint még ugyanabban a hónapban fel is kell használnom. A hitelek felhasználása, vagyis az igényjogosultak járandóságainak kiutalványozása azonban csak úgy lehetséges, ha az igényjogosultságot létesítő változások hozzám mindenkor késedelem nélkül bejelentetnek. A késedelmes bejelentések azonban azt eredményezhetik, hogy a rendelkezésemre bocsátott hitelek időközben elévülnek s akkor az igényjogosultak járandóságai hitel hiányában visszamenőleg többé ki nem utalhatók.

Erre való tekintettel a következőket van szerencsém Méltóságoddal, továbbá szives eljárás végett, közölni:

1. A kongruás lelkészi állását újonnan elfoglaló lelkész kongruája csak abban az esetben utalványozható, ha az állás betöltése és az új lelkész kongruaigénye hozzám kellő időben bejelentetik, vagyis a bejelentés az állás elfoglalása napjától számított 30 napon belül hozzám tényleg beérkezik.

A hozzám az előírt 30 napon túl beérkező bejelentések késedelmesnek tekintendők. Késedelmes bejentés esetén pedig a kongrua csak a bejelentés beérkezésének napjától kezdődőleg utalványozható.

2. Az újonnan született gyermek után járó családipótlék csak abban az esetben utalványozható, ha a lelkésznek az újonnan született gyermek utáni családipótlék igénye kellő időben bejelentetik, vagyis a bejelentés a születéstől számított 30 napon belül tényleg beérkezik. Késedelmes vagyis az itt megjelölt 30 napon túl érkező bejelentés esetén az újonan született gyermek utáni családipótlék csak a bejelentés beérkezését követő hónaptól kezdődőleg utalványozható.

Minthogy a fentiek szerint a bejelentés körüli késedelem az érdekelt lelkésznek érzékeny anyagi károsodást okozhat, e károsodás elhárítása végett van szerencsém Méltóságodat tisztelettel felkérni, méltóztassék

a) a bölcs főhatósága alá tartozó lelkészeket figyelmeztetni, hogy a kongrua vagy a családipótlék újonnan való folyósítása iránti kérvényeiket vagy bejelentéseiket a vezetésem alatt álló miniszteriumhoz cimzetten, de a szolgálati út betartásával mindenkor az illetékes espereshez haladék nélkül terjesszék be;

b) az illetékes espereseket nyomatékosan figyelmeztetni, hogy a személyváltozási jelentéseket, valamint az érdekelt lelkészektől hozzájuk érkező kérvényeket vagy beadványokat mindenkor postafordultával terjesszék tovább Méltóságodhoz.

Méltóságodat pedig tisztelettel kérem, hogy e kérvényeket vagy beadványokat a lelkészek érdekében mindenkor *soron kívül* méltóztassék hozzám juttatni*, hogy azok kellő időben beérkezvén, az igényjogosultak járandóságai itteni részről hiánytalanul legyenek kiutalhatók, vagyis hogy az érdekelt lelkészeket önhibájukon kivül károsodás ne érje. Amennyiben a bejelentés körüli késedelem az esperes mulasztásából származik, úgy a lelkészre háruló anyagi károkért is az illetékes esperest teszem felelőssé.

Végül hangsulyozom, hogy amennyiben az érdekelt lelkészeknek a fenti kongrua vagy családipótlék bejelentéséhez okmányok beszerzése hosszabb időt venne igénybe, úgy a bejelentés akkor is haladéktalanul teendő meg, csupán a kérvényben kell jelezni, hogy a szükséges okmányok utólag fognak beküldetni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1929. évi január hó 19 én. A miniszter helyett: *Dr. Petri Pál* s. k. államtitkár.

II.

A lelkész és tanító urak figyelmébe!

Arany Géza poroszlói ref. kántortanító úr „Énektárgymutató a predikációkhoz való alkalmazkodáshoz“ cím alatt egy közhasznu könyvet bocsátott sajtó alá. A könyv Farkas István esperes úr melegen ajánló vezérszavával van ellátva. Ennek alapján én is készséggel ajánlom a könyv megszerzését (ára 4 pengő) a közvetlenül érdekelt lelkész és tanító urak figyelmébe.

III.

A miskolci Kálvin-Szövetség kórházgondozó bizottsága sok olyan vidékről való kórházi beteget segélyez és lát el különösen utiköltséggel, akik e segítségre nagyon reá vannak utalva. Mivel azonban a Szövetség a miskolci tagok és hivek segítségére is alig tud fedezetet teremteni s viszont a szenvedő vidéki testvérek támogatásától a jövőben sem akarnak elzárkózni: felkérem a kebelbeli egyházakat, hogy perselypénzből, gyűjtésből vagy másnemű adakozásból juttassanak bizonyos pénzösszeget e nemes, önzetlen munkát végző bizottság számára; hiszen ezzel saját kórházba kerülő tagjaik ügyét karolják fel. A perselygyűjtést kérem előző vasárnap a szószékről kihirdetni és a hivek áldozatkész jóindulatába ajánlani. Az adományok utalványon az esperesi hivatalhoz küldendők.

Miskolc, 1929 január 29.

Dr Révész Kálmán
püspök.

* Nálam eddig is mindig igy történt. R. K.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 8. szám Sárospatak, 1929 február 17.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Janka Károly:* Harmathullás után. — *Téglássy Andor:* Megoldásra váró feladatok. (Vége köv.) — *Maklády Károly:* A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény reviziója tárgyában. (Folyt köv.) — *Nádházy Bertalan:* Kinek köszönhetjük hazánkat? — *—y —r:* A magyar Kálvin-Szövetség budapesti értekezlete. — Irodalom. — Egyházi élet. — Határokon túlról. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Harmathullás után.

(II. Móz. XVI: 14. 15.)

Most, midőn a részletes tárgyalások után a tanítóképző visszaadása, illetőleg visszavétele szigorúan az egyházkerület amaz elvi álláspontjának betartása mellett, — hogy az egyházkerület a visszavétellel nem vállalhat évi 15 000 P-nél több fenntartási terhet, — abba a stádiumba jutott, hogy a visszaadás, illetőleg visszavétel tisztázott feltételei a kölcsönös szerződés pontjaiba befoglalhatók s midőn a főiskolánk jövendő fejlődéséhez elengedhetetlenül szükséges internátusok létesítése az újabb építési annuitásos államsegélynek az állami költségvetés tételei közé történt felvételével biztosítottnak látszik: világi gondnoktársammal együtt úgy ítéltünk magunk felől, hogy nem külső illedelemből, de szívünk teljességéből kell köszönetet mondanunk gróf Klebelsberg Kunó vallás és közokt. ügyi Miniszter Úrnak és buzgó tanácsosainak, kik a megértés útján nem csak elindultak, de a cél felé velünk együtt megtették a félutat. A továbbiakra nézve a törvényhozás belátása és egyházkerületünk bölcsessége határoznak.

Nem lehet kétségünk afelől, hogy az ország gyűlés mindkét háza megszavazza ezeket a költségvetési tételeket s ezzel a tényével a közvélemény legilletékesebb nyilatkozataképen főiskolánk négyszázados multjára a nemzet nevében annak hálája és elismerése gyanánt koronát tesz, jövője alapjául pedig oly köveket helyez, amelyeken mint újabb alapokon újabb évszázadokra szólólag megáll a nagy épület úgy, hogy abba bátran megütközhetnek a szelek anélkül, hogy akár a nemzeti nevelés hagyományos szellemében, akár evangyéliomi világnézetünk elegyítetlen, puritán jellegében kárt tehetnének.

Jó reménységgel számítunk a törvényhozásnak nemcsak prot. tagjaira, hanem főiskolánknak minden jó barátjára, akár a képviselőház, akár a felsőház tagjai legyenek, hogy szíveikből is fognak vetíteni főiskolánkra egy meleg sugárt ezek a költségvetési tételek. Át kell érezniök a súlyos valót, hogy ma nemzetünk a megpróbáltatások pusztai vándorútját járja és fel kell emelkedniök az elgondolások és célok ama magaslatára, ahova közoktatásügyünk nagystilű vezére történelmi levegővel telítetti főiskolánkat felemelni kívánja. Egy acélszemet céloz ezzel a magyar lélekből belekovácsolni a nyugati művelődés fényes láncába.

Egyházkerületünk pedig segít megépíteni azt az aranyhidat, amelyen át fiaink a legtávolabbi nyugatra velünk hitegységben élő, művelt, nagy nemzetek fiainak szívéhez eljutnak. Kiszámíthatatlan az a nemzeti, erkölcsi és anyagi erőgyarapodás, amelyet főiskolánknak a közoktatásügyi Miniszter Úr által elgondolt és kitervezett jellege adni fog. Egy lelki diplomáciai kar fog felnőni falaink között A magyar szív, ész és jellem új hevületet, új meglátásokat és új erőt kapnak a nemzet egységéért megvívandó szent küzdelemhez. Új utak nyilnak meg a magyar élni akarás számára is; új bizonyságtételre nyilik alkalom nemcsak igazaink mellett, hanem új fénnyel ötvözhetik ifjaink a régi tisztes magyar nevet.

Üdv annak a közoktatásügyi Miniszternek, akinek gondolatai merész sasként a nemzet komor jelene fölé emelkednek, hogy lelke izzó kohójában megszülessenek és kiforrjanak a jövőt építő tervek!!

Mi várjuk Őt és hívjuk a szeretet bizalmával, hogy együtt teregessük ki térképeinket lelkünk asztalára, hogy minden bástyájával a maga helyén erősíttessék meg a nemzeti művelődés négyszázados sziklavára.

Janka Károly
lelkészi gondnok.

— **Putnoky István** miskolci nyug. igazgató-tanitót 40 évi eredményes tanítói szolgálatáért a vallás- és közoktatásügyi miniszter elismerő oklevéllel tüntette ki.

Megoldásra váró feladatok.

Irta: *Téglássy András* e.-ker. tanácsbíró.

E lapok hasábjain napvilágot látott szerény cikkemre, visszhangként több kiváló becsü válasz jelent meg, melyekhez mielőtt szerény megjegyzéseimet hozzafüzném, el nem mulaszthatom, hogy szerzőiknek köszönetemet ne fejezzem ki azért az érdemen felül való megbecsültetésért, hogy azt figyelmükre méltatni és ez által a felvetett kérdéseket bölcs nézeteik nyilvánításával megvilágítani és így előbbre vinni szivesek voltak.

Örömmel üdvözlöm Makláry Károly e.-ker. tanácsbíró úrnak a lelkészek áthelyezhetőségére vonatkozó tervezetét és azt, annak alátámasztására előadott indokai alapján, készséggel magamévá teszem annyival is inkább, mivel az igazságosság és méltányosság alapelvén épülvén fel, alkalmasnak látszik előttem arra, hogy ezen az alapon, ez a nehéz és kényes, de egyben égetően szükséges probléma általános megnyugvásra és megelégedésre elintézhető legyen, mivel úgy a gyülekezeteket, valamint a lelkészeket is egyenlő jogokhoz juttatja.

Eddig az volt a felfogásom, hogy a lelkész csupán fegyelmi úton legyen áthelyezhető, mert ez úton véltem jobban biztosíthatónak a lelkészek jogos érdekeit, de Makláry Károly érveinek hatása alatt, megváltoztattam álláspontomat ás a közigazgatási úton való áthelyezés lehetőségét készséggel teszem magamévá, mivel teljesen igaza van abban, hogy „a fegyelmi út, még ha az felmentéssel végződik is, többé kevésbbé sarat freccsent a lelkész igen kényes és érzékeny tisztességére," ezt pedig mindenképpen kerülnünk kell!

Maradjon tehát a fegyelmi úton való áthelyezés csak ultima rátiónak, mikor a sár amugy is felfreccsent!

Ellenben elengedhetetlennek tartottam mindig és tartom ma is, hogy az áthelyezési eljárás megindításánál a kezdeményezes joga egyaránt megadassék úgy a gyülekezetnek, valamint a lelkésznek is, mert a jog, igazság és méltányosság legelemibb szabályába ütköznék az, ha egy kétoldalu szerződést csupán csak az egyik fél bonthatná fel, illetve az erre való eljárás megindítása, csak az egyik fél joga lenne.

Én legalább nemcsak igazságérzetemnél fogva, de azért sem járulhatnék hozzá ehez a megoldáshoz, mert a kálvinizmus minden, az emberek közötti hierarchiának ellene van!

Az ellen, hogy a gyülekezetet is megillesse a kezdeményezés joga, sokan azzal érvelnek, hogy ez esetben egy lelkész sem fejthetne ki igazi egyházépítő munkát, — mely sokszor a kivánatos szigor és fegyelmezés alkalmazásával is jár, — ha Damokles kardjaként, állandóan a feje felett függne, az egyházból való megbélyegző eltávolításnak a lehetősége.

Megvallom, ebben az érvelésben, az általam oly magasra értékelt lelkészi kar lebecsülését látom, mert szerintem nem tételezhető fel egy, a hivatásától áthatott, Isten dicsőségében felolvadt lelkészről az, hogy képzelt rémképek hatása alatt zavarni engedje magát egyházépítő munkájában és ne azt cselekedje, amit lelkiismerete és Istenhez való hűsége sugall!

A fenti aggodalmakat, különösen Makláry Károly tervezete alapján másnak, mint rémképnek nem minősíthetem, mert annyi igazságérzetet, becsületességet, elfogulatlanságot és annyi judiciumot fel kell tételeznünk a vezető férfiainkban, miszerint képesek lesznek megítélni, hogy vajjon, *csak* a gyülekezet részéről megindított közönséges és rosszindulatu és jogtalan zaklatásról van e szó s ha igen, úgy meg ne találják, annak módját és lehetőségét, hogy felelősségük legteljesebb tudatában, a legmesszebbmenő elégtételben ne résszesitsék az ártatlanul megtámadott lelkészt, vagy pedig megállapitsák azt, hogy a gyülekezet kérelme jogos, mely esetben felette kivánatos, sőt egyenesen szükséges és helyén való lesz „az egyházból való megbélyegző eltávolítás," mégpedig mielőbb, mert azok a kálvinisták, akiknek élő hit tölti be a lelküket, nem nézhetik tétlenül és ölbe tett kezekkel, hogy egy valaki, aki épitő munkára lenne hivatott büntetlenül kisebbithesse és csorbát ejthessen Isten dicsőségén!

Ha pedig valakinek a lelkiismerete nem tiszta és azt suttogja, hogy az a bizonyos Damokles kardja a feje felett függ, úgy nézetem szerint, ijesztő mementóként, nagyon üdvös lenne az illetőnek a feje fölé még egy másik kardot is elhelyezni, mert a törvény a bűn miatt lett teremtve és csakis a bűn kerül azzal szembe, mert ki alkalmazna kötést ott, ahol nincs sérülés, vagy ki nyulna mankó után ott, ahol a láb jó? De viszont nem árt, ha a kötés is, a mankó is kéznél van, hogy a sebeket bekötni, a félrelépőket mankóval ellátni lehessen!

Áttérve a stóla megváltás kérdésére, a nyájával érző hü pásztor iránti mély tiszteletemből kifolyólag arra kérem Svingor Jenő Nagytisztetetü úrat, miszerint ne vegye rossznévén tőlem, ha arra vagyok kénytelen szives figyelmét felhívni, hogy a stóla megváltás tekintetében tett javaslatomat, talán félreértette.

Távol áll tőlem a lelkészi jövedelem megnyirbálásának az óhaja vagy szándéka, mert nagyon is átérzem, hogy a mai nehéz megélhetési viszonyok közepette, erről szó sem lehet!

Csupán mentesíteni óhajtanám a lelkészeket és pedig az anyaszentegyházunk érdekében, azoktól az esetleges kellemetlen pillanatoktól, melyek a stólának, közvetlenül a hivek kezeiből való átvételével járnak, mely nem ritkán az alkudozási kisérletektől sem mentes s ennélfogva alkalmas a súrlódások előidézésére s így az egyházi hitélet visszafejlesztésére.

Nem lehet csodálkozni azon, ha az a vagyontalan, akinek temetési költségek előteremtése nagy erőfeszítésbe, gyakran egész vagyonának, egyetlen tehenének eladásába kerül, a stóla fizetés alkalmával alkudozásba kezd és ha eredményt nem ér el, tövis marad a szivében.

Volt alkalmam tapasztalni, hogy a stóla fizetés miatti elégedetlenség képes elmélyíteni a lelkész és a hivek közötti elhidegülést.

Az ilyen elhidegülésnek, minden esetben az

egyház látja a kárát, mert „a belső ember“ igaz munkájának a szeretet a mozgató rugója, mert szeretet nélkül Isten országának az építése el sem képzelhető!

Ahol a lelkész és a hivek között hiányzik a szeretet, eme minden emberi gyarlóságot áthidaló kapocs, ott hiába hirdetí a szószékről a lelkész az Igét, mert az terméketlen talajra hull és nem hajt csirát!

Igaz, hogy a stóla eredete messze a multba nyúlik vissza, az is elvitázhatatlan, hogy a mi népünk felette conservativ és újításokra nehezen rávehető, de erre most sem mondhatok mást, minthogy a mi egyházunk nem élhet csupán a multjából, de ha azt látjuk, hogy valamely előbbi szokás, vagy intézkedés nem felel meg a megváltozott viszonyoknak, úgy minden lelkiismeret furdalás nélkül meg kell azt reformálnunk, esetleg egészen új intézkedéssel pótolnunk.

Ha én arról volnék meggyőződve, hogy az egész ref. lelkészikar egytől-egyig csupa Svingor Jenőkből áll, úgy eszembe sem jutott volna ezt a kérdést felemlíteni, de sajnos, az élet másra tanított.

Legyen szabad erre vonatkozólag egy esetet elmondanom, amit úgy adok elő, minden szépítés nélkül, amint azt nekem elmondották, ami aztán megérlelte bennem a stóla megváltásának szükséges és kivánatos voltát.

Pár évvel ezelőtt a pesti sebészeti klinikán tartózkodva, az oda feljáró borbélysegéd mesélte nagy felháborodással, hogy az egyik jászsági községben (a község nevére már nem emlékszem) ahol még a közelmultban is a kálvinistaság volt többségben, az arány az utóbbi időkben hátrányunkra változott meg, melynek kis mértékben az volt az oka, hogy az ottani ref. lelkész azt a szegényt, akinek hozzátartozói a stólát megfizetni nem tudták, nem temette el, ellenben a plebánus, érthető okokból örömmel kapott az alkalmon és készséggel tette meg azt. A következmény az elidegenedés, majd az áttérés lett!

Nehezen hihető eset és én magam is azt hiszem, hogy ily beállításban a rosszakarat erősen szerepet játszik, de eme nézetem dacára is figyelmen kivül nem hagyhatom és vérző szivvel bár, de fel kell tételeznem, hogy esetleg ilyen hivatást nem érző lelkészek is létezhetnek, akiknek megkeményedett szivük sugalta cselekedeteikkel szemben a stóla megváltása védekezési eszközül is szolgálhatna. Másrészt úgy a kálvinizmus szellemének, valmint az igazságosság elvének is inkább megfelelne, ha az egyháztagok minden egyházi terhet, úgy a stólát, valamint a párbért is vagyon arányában viselnék, mert: „Valakinek sokat adtak, sokat követelnek tőle s valakire sokat biztak többet kivánnak tőle.“

Mélyen átérzem Svingor Jenő Nagytiszteletü úrnak az egyházak teherviselő képessége felett nyilvánított féltő aggodalmát!

Elismerem, hogy egyháztagjaink vállaira, a mai kedvezőtlen közgazdasági viszonyok között, újabb terheket rakni veszélyes kisérlet lenne és azt jó lélekkel ajánlani magam sem tudnám, de szerény nézetem szerint, a stóla megváltás nem jelent újabb terhet, csupán egyenlő teherviselést, melynek keresztülvitelével éppen azokon sgítenénk és könnyítenék, akiknek még mindennapijuk sincs biztosítva.

S hogy ez így van, annak igazolására a 260 lelket számláló egyházamban az utosó 10 év átlaga és a ma érvényben lévő stóladijak alapján számítást végeztem, mely azt eredményezte, hogy tekintetbe véve családtagjaim számát, ezentúl stóladij fejében összesen már csak 70 pengőt fizethetnék, mig megváltás esetén vagyon arányában fizetve azt,évi 30 pengő esnék rám. Tehát egy bizonyos összeggel tehermentesíteném a szegénységet, amit bizonyára jóleső érzéssel vennék tudomásul, én pedig fényesen kárpótolva lennék azzal a biztos tudattal, hogy mondjuk, a jászsági eset soha többé meg nem ismétlődhetnék!

S ha aztán a stóla megváltással kapcsolatban a szertartásainkat is körvonalaznánk, hogy senki a pénze fejében megkülönböztetésben nem részesülhetne, úgy nagy mértékben hozzájárulnánk a hivek lelkében felburjánzotta hiuság ördögének a kigyomlálásához!

Mert a hiuság, melynek kiindulási pontja a hiábavalóságokra való bűszkeség, önmagunknak, vagy javainknak oly mértékben való túlbecsülése, mely arra nem méltó, nagy betegsége az emberiségnek, mely betegségből még puritán kálvinista szellem sem tudta kigyógyitani a hiveit, mely kárhozatos gyarlóságnak nemcsak a hivek, de még inkább az anyaszentegyházunk vallja kárát.

(Vége köv.)

A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény reviziója tárgyában.

(Folytatás.)

6. A *tolnai* egyházmegye a hivatalos törvény tervezetet tárgyalási alapul elfogadhatónak nem tartja. Kivánatosnak tartaná a Makláry-féle javaslat elfogadását, mely ma a fizetés és egyetemes adózással kapcsolatban a közhangulat méltó kifejezője De mivel ennek gyakorlati előfeltételei ez idő szerint még hiányzanak, egyelőre a jelenlegi törvény fenntartását kívánja oly módon, hogy annak gerincévé a meghívás tétessék, mely ha nem sikerül, pályázat hirdetendő és erre az esetre a felsőbb egyházi hatóság a pályázók közül 3, 4 egyént jelöljön ki, a kiknek a bemutatkozó szolgálat kellő felügyelett mellett megengedendő. A gyülekezet csak a kijelöltek közül választhasson lelkészt. Szigoru intézkedést kér a választási visszaélések ellen.

7. A *vértesaljai* egyházmegye a hivatalos törvénytervezet elvetésével teljes egészében fenntartandónak véli az 1904. évi E. T. II. tc-ét. Kifejezetten ragaszkodik a gyülekezetek szabad és közvetlen lelkészválasztási jogának korlátlan fenntartásához. A választási visszaéléseket a lelkészi fizetések egységesítése révén reméli és erre a Zsinat intézkedését kéri.

A dunamelléki egyházkerület a hivatalos törvénytervezetre, vagy általában a lelkészválasztási törvény reviziójára vonatkozólag semmiféle nyilat-

kozatot nem tesz, hanem a fentebb ismertetett e.-m. javaslatokat minden megjegyzés és állásfoglalás nélkül a zsinatelőkészítő bizottsághoz felterjeszti.

II. A dunántuli egyházkerületből.

1. A *belsősomogyi* egyházmegye a hivatalos törvénytervezet alapelveit helyesli és magáévá teszi, de annak megszövegezését homályosnak, szövevényesnek tartja, épen ezért csak lényeges átalakítások és módosítások mellett véli elfogadhatónak.

A Makláry-féle tervezetekből megvalósítandónak tartja a lelkészek fizetési osztályba sorozásának korszerü gondolatát és kéri a Zsinatot, hogy azt törvénybe iktassa.

Az e.-m. és e.-ker. lelkészelhelyező bizottságokat, már csak a költség és időkimélés szempontjából is egy közös bizottsággá kívánja egyesíteni.

A lelkészek áthelyezésének kérdését elvileg helyesli ugyan, de gyakorlati megvalósítását csupán fegyelmi bírósági itélet következményeként tartja lehetőnek.

Az esperes jogkörének csorbitatlan fenntartását javasolja és a kegyeleti évnek a csonka év leteltétől számított egy teljes évi javadalmát óhajtja az özvegy és árvák részére biztosítani.

2. A *drégelypalánki* egyházmegye a hivatalos tervezetet nem minősíti elfogadhatónak. Az érvényben álló törvény fenntartását kívánja a következő módosítások mellett:

a) Kivánatosnak tartja az egyházak osztályozását oly módon, hogy a nagyobb gyülekezetekbe a lelkészek csak bizonyos szolgálati idő után juthassanak.

b) Kéri a próbaszónoklat engedélyezését és a választási visszaélések legszigorúbb megtorlását.

3. A *mezőfö'di* egyházmegye részletes és terjedelmes elaborátumban mutat rá a hivatalos tervezet hiányaira és hibáira és annak teljes elvetését javasolja. Az érvényben álló törvény további fenntartását kívánja, de ehhez lényegbe vágó módosításokat javasol:

a) A gyülekezeteket 4 osztályba kívánja a helyi javadalom és a gyülekezet exponált volta szerint sorozni. Ez osztályba sorozás alapján kívánja a lelkészek minősítését is a szolgálati idő és a tanúlmányi eredmény figyelembevételével.

b) Jelölőbizottság alakitását kívánja a presbiterium 2 tagjának bevonásával. Ez a bizottság a pályázók közül kettőt jelölne, kikhez a püspök egy harmadikat volna jogosúlt jelölni. A jelöltek próbaszónoklatra meghivandók, azok kellő ellenőrzés mellett bemutatkozó szolgálatot végezhetnek.

A gyülekezet a jelöltek közül szabadon választhatna.

c) A választási visszaéléseket rendkivül szigorúan kívánja megtorolni és evégből a vétkes lelkészeket 2000 P-ig terjedhető pénzbüntetéssel, választhatósági joguknak 5—10 évre való elvonásával, sőt a lelkészi állástól való végleges megfosztással kívánja megbüntetni. A vétkes választók büntetését is 500 P-ig terjedhető pénzbirsággal és a választási jogosúltságnak 5 évre terjedő elvonásával kontemplálja. Simonia (fizetésleengedés) esetére az elévülési határidőt 5 évre óhajtja kitolni.

d) Végül nyomatékosan kívánja a lelkészi fizetések korszerü rendezését a közalkalmazottak fizetésosztálya szerinti előlépés biztosításával, mert a választási korrupciók megszünését csupán e rendezés végrehajtása esetére lehet remélni.

4. Az *őrségi* egyházmegye egy részletesen kidolgozott és bőséges indokolással ellátott kész törvénytervezetet terjeszt fel és ajánl elfogadásra.

Ez a tervezet a hivatalos törvénytervezet alapúlvétele mellett a Makláry-féle javaslat egyes részeinek, valamint az érvényben lévő törvények némely intézkedéseinek felhasználásával készült.

Abból az alapelvből indúl ki, hogy a lelkész választása ne a könnyen befolyásolható tömeg által, hanem *választottak útján*, de mégis a gyülekezet consensusával történjék.

Evégből a rendes presbiterválasztásokkal egyidejűleg gyülekezeti választóbizottság alakitását kívánja, mely a presbiterium mellett a 3000, vagy ennél kevesebb lelket számláló gyülekezetekben a presbiterek számának kétszereséből, a 3000-nél nagyobb lélekszámú gyülekezetekben a presbiterek számának egyszereséből állana.

A lelkész alkalmazása kinevezés, meghívás, vagy választás útján történhetnék

Kinevezés útján azok a rendes lelkészi állások volnának az e.-ker. elnökség által betöltendők, melyekben a lelkészi helyi javadalom kisebb, mint az állam és az egyetemes egyház által együttesen, vagy egyenként nyújtott segély összege.

A többi egyházakban a lelkész alkalmazása meghívás, vagy választás által történnék.

A meghivást a gyülekezeti választóbizottság volna jogosúlt elhatározni és ez a határozat csak abban az esetben volna meghiusítható, ha annak a gyülekezet jogosúlt választóinak $^1/_3$ ad része ellene mondana.

Ha a meghívás nem sikerülne, akkor pályázat volna hirdetendő. A jogosúlt pályázók közül a gyülekezeti választóbizottság választana, de ehez a választáshoz a jelenlévő tagok $^2/_3$ ad részének a szavazata volna szükséges. Ez a választás is csak a gyülekezet jogosúlt választói $^1/_3$ ad részének ellenmondása által volna érvényteleníthető.

Ha a gyülekezeti választóbizottság a választást bármi okból nem teljesítené, az e.-m. küldöttség a választást a gyülekezet jogosúlt választói által ejtené meg.

A csere és a lelkész áthelyezése kérdésében a hivatalos törvénytervezet álláspontjára helyezkedik.

A tervezet a bemntatkozó szolgálatot úgy a meghívás, mint a választás esetére megfelelő ellenőrzés mellett engedélyezni kívánja.

Az itt felsorolt eltéréseken kivül a tervezet szerint az érvényben lévő lelkészválasztási törvények intézkedései nyernének alkalmazást.

(Folyt. köv.) *Makláry Károly.*

— **Dr. Vass Vince** pápai theol. tanárt febr 5-én enyingi lelkésszé választották meg. A pápai heol. akadémia értékes tanárt veszített el.

Kinek köszönhetjük hazánkat?

Mindig csak akad valami, ami a némaságra szorított ajkakat szétnyitja. És valami fájdalmas, keserű kiáltásban keres az ember megkönnyebbülést, amikor az imádság halk hangja már nem bírja egészen megenyhíteni a sebeket. Ilyen ez a mi magyar világunk . . .

Most is egyéb sűrű dolgaim között olvasom, hogy az esztergomi hercegprimás XI. Pius pápa ünneplése alkalmából ezt mondotta a Vigadóban, Budapesten, Magyarország fővárosában:

— Amikor az egész világ megmozdul, hogy a Szentséges Atyát ünnepelje, akkor mi magyarok nem maradhatunk némán, mert nekünk sokszoros okunk van arra, hogy Őszentségét ünnepeljük. Mi a pápaságnak nemcsak keresztény katholikus hitünket köszönhetjük, hanem *a pápaságnak köszönhetjük édes hazánkat is* . . . XI. Pius pápa pedig nemcsak anyagi, de erkölcsi tekintben époly méltó utóda azoknak a nagy pápáknak, akiknek mi szent hitünket és *édes hazánkat köszönhetjük* . . .

Három újságot is előveszek. Nem tévedés. Mindenikben ugyanígy van. Ugyanez van megírva.

Előttem újság ez a kijelentés. S bár tisztelettel viselkedem mindenkinek a meggyőződésével szemben, mégis, hogy a magam meggyőződésében meg ne rendüljek, hirtelen előkapom a Zrinyi ászt s ebben ezt olvasom az I. énekben:

„U szentsége előtt arkangyal áll vala:'
„Magad te tekintsd meg körösztyén világot:
Nem találsz azok közt kivel tettem több jót;
Ki hoztam Scythiából, mely nékik szűk volt,
Az én szent lelkem is üreájuk szállott

Scithiából, azt mondom, kihoztam üket,
Miként Aegyptusbul a zsidó népeket
Hatalmas karommal verém nemzeteket,
Mindenütt rontám, vesztém ellenségeket.

Tejjel-mézzel folyó szép Pannoniában
Megtelepitém üket, Magyarországban
És meg is áldám minden állapotjában,
Meghallgatám, segítém minden dolgokban,

Sőt vitéz szűvel is megáldottam üket,
Úgy hogy egy jó magyar tizet mást kergetett.
Sohul nem találtak oly nagy ellenséget,
Az ki, mint por szél előtt, el nem kerengett.

Szentséges lelkemet reájok szállattam,
Az körösztyén hitre FIAM által hoztam.
Szent királyokkal is megajándékoztam,
Békeséget, tisztességet nekik adtam."

Zrinyi tehát az Istennek tulajdonítja országunk szerzését, keresztyénné lételét és a „szent királyokat" is.

De hátha téved Zrinyi? furódott belém a kételkedés.

Előrántom a „*Kuruc költészet*"-et. Csak úgy találomra megkönnyebbülten olvasom a *Fölséges nagy Isten* című versben:

„Ha kihoztál minket, Uram, Scythiából
Régi pogányságunk mélységes tavából,

Ne hagyj pusztítani mi ellenségünknek,
Hogy láttassál lenni a „mi Istenünknek."

Gondja van az Istennek igaz híveire
De bizonnyal, hiszem, a magyar nemzetre."

Előveszem Pázmány munkáit is és hirtelen olvasom az I. Rákóczy Györgyhöz írott levelében:

„Isten az, ki a pogányság ellen megsegíti a keresztyéneket."

Cardinalis Pázmány így látta Magyarország dolgait 1636 október 6 án.

Eszembe csapódik a Hymnuszból:

„Őseinket felhozád Kárpát szent bércére
Általad nyert szép hazát Bendegúznak vére."

Megcsendesülnek a háborgó érzések . . .

Eddig úgy tudtuk, hogy édes hazánkat Istennek köszönhetjük. Ezen a szent, gazdagító áldott tudaton nincs okunk változtatni, mert ebből csak nagy kárunk származhatnék.

De jó számon tartani az ellenkező irányú törekvéseket s Isten ügyének védelmében, édes hazánk érdekében is résen lenni.

1929 február 12. *Nádházy Bertalan.*

A Magyar Kálvin Szövetség budapesti értekezlete.

Időben már két hónapja elmúlt; de pontosság tekintétében ma is időszerü és említésre méltó az a Kálvin szövetségi értekezlet, amely a mult év vége felé (nov. 27.-én) a budapesti theológiai akadémia Ráday könyvtártermében folyt le. Fontos volt ez az értekezlet mindenekelőtt a benne résztvevők személyi és hivatalos súlyánál fogva. Ott voltak a Magyar Kálvin Szövetség régi és jelenlegi vezető emberei: Bernáth István, Torcsai Biber Gyula, Hamar István, Bilkei Pap István, Porcs István, Kovács J. István, vitéz Sáfrány Géza stb. És jelen voltak az egyes egyházkerületek vezetői, illetve képviselői. A dunamelléki egyházkerületből dr. Antal Géza püspök, Balogh Jenó főgondnok, Győry Elemér egyh. ker. belm. előadó, Medgyasszay Vince esperes, Jókai Ihász Miklós; a dunamellékiből dr. Ravasz László püspök, gróf Teleky József főgondnok, Szabó Zsigmond ker. belm. előadó, Göde Lajos püspöki másodlelkész; tiszáninnenről: Janka Károly főjegyző, Dókus Ernő főgondnok, Forgács Gyula, Puky Endre, Enyedy Andor, tiszántúlról dr. Baltazár Dezső püspök, dr. Révész Imre főjegyző, Görömbey Péter; azonkivül dr. Sebestyén Jenő, dr. Csia Sándor és még sokan egyházi közéletünk kiemelkedő alakjai közül. Nemkevésbé fontosak azonban az értekezleten elhangzott felszólalások sem. Az értekezlet tárgyalását vitéz Sáfrány Géza ny. altábornagy, országos szervező bizottsági elnök előterjesztése vezette be. Erőteljes szavakkal, érvekkel mutatott rá az egyháztársadalmi szervezkedés sürgős szükségességére, térképpel is illusztrálva annak fájdalmas hiányait. Az előterjesztés után elsőnek dr. Révész Imre fejtette ki a tiszántúli egyházkerület vezetőségének a Kálvin-Szövetségre vonatkozó álláspontját, mely röviden abban foglalható össze, hogy a Szövetség a belmissziói munkáról lemondva, illetve azt az egyháznak, az egyház erre rendelt és rendelendő

szerveinek átengedve, tisztán az egyháztársadalmi munkára szentelje magát; ami alatt értené az egyházpolitikát, a munkáskérdést, a felekezetközi helyzetben kellő sulyunk és egységes fellépésünk biztosítását. Enyedy Andor a miskolci munka eredményeire, az egyháztagok foglalkoztatásának szemmel látható lelki hatásaira mutatott rá s arra, hogy a Kálvin Szövetség belmissziói munkája Miskolcon nem jelent, s bizonyára seholsem jelentene zavart, mert ezt az Egyház megépülése és szervei kiépítése haladásával bármikor átveheti és az elsőrenden Kálvin-szövetségi munkáktól elkülönítheti; egyúttal reményét fejezte ki a széthullott református társadalom, az egyháztól elhasadt tömegek temérdek kiáltó sebe által nagyon is indokolt és sürgős szükséggé tett szervezkedés sikere iránt. Forgács Gyula a Kálvin-Szövetségben az egyház szociális szervét látja, amelynek az egész országban való megindulását, munkába állását felfogása szerint semmi nem akadályozza, ellenben mindenütt örömmel és reménységgel várják. Bernát István megjegyzi, hogy a K.-Sz. nemcsak szociális szerv, hanem egyháztársadalmi és köztársadalmi kérdésekkel is évek óta foglalkozik. Janka Károly kijelenti, hogy a tiszáninneni kerületi K.-Sz. szervezkedő munkáját is az tartotta eddig vissza, hogy Szövetségnek az Egyházzal való viszonya nem volt kellőképen tisztázva, azért örömét fejezi ki az értekezlet összehivása és eszmecseréje felett. Szerinte a Szövetség hivatása a kálvinista öntudat felébresztése és az örökkévaló Isten szuverénitása nagy gondolatának végigvitele minden vonalon, a legkisebb lélekben, különösen azon a ponton, ahol az egyház ezt nem tudja elérni. Győry Elemér indítványozza, hogy a K.-Sz. vezetősége lépjen érintkezésbe a Konvent belmissziói bizottságával és osszák el egymás között a munkaterületet. Dr. Puky Endre aláhúzza és kiemeli vitéz Sáfrány Gézának, a bibliás katonának nagy és szép elgondolását, mely szerint az ország református társadalmát egy szervezetbe akarja tömöríteni, hogy ezen keresztül ez a társadalom a saját sulyát országos vonatkozásban érvényesiteni tudja. Másrészt azonban a belmissziói munkát sem kellene elvonni ettől a szervezettől, mert ebben a munkában is mindenkinek részt kell adni, aki arra készséges és ahoz ért is. A különféle egyházi szervezeteknek önállóságot kell adni és ezek együttműködését a képviseleti alapon összeállitott bizottság elosztása alapján biztosítani. Ilyen módon kellene átalakitani a szerinte is helytelen missziói törvénytervezetet. Dr. Ravasz László szerint meg kell várni a zsinatnak a belmissziói intézmények megszervezésére vonatkozó határozatát; a jelenlegi értekezlet sem mehet tovább, mint hogy kifejezi respectusát, nagyrabecsülését a K.-Sz. munkája és tervei iránt.

Nagy elvi kérdések merülnek fel itt, amelyek tárgyalásába jóhiszemü és tiszteletreméltó, de nagy tévedések is vegyülnek. Mivel ezek tisztázására az értekezlet ideje rövid, a sajtóban kell ezt megkisérelni. Dr. Csia Sándor a Puky Endre álláspontjához csatlakozva szintén az egyesület szabad, önálló működésének biztosítását ajánlja. Torcsay-Biber Gyula nem helyesli és semmiképen nem tartja indokoltnak a jóváhagyott alapszabály szerint a hivatalos egyház felfogásával és érdekeivel összhangban működő K. L. térfoglalásának, tevékenykedésének akadályozását és különféle feltételekhez kötését. Indítványozza a Szövetségi munka erőteljes folytatását. Dr. Antal Géza hangsúlyozza, hogy az egyháznak elsőrendü kötelezettsége a belmissziói munkát a kezébe venni; ez az egyháznak újszövetségi alapon tisztázott s a reformáció által megerősített hivatása. A munkakörök tisztázását ezen az értekezleten a K. Sz. kezdeményezte, s ha ehez az Egyház a maga részéről hozzájárálni akar, azt nem kifogásolni kell, hanem inkább elősegiteni. Ő is egy 3 tagu bizottság kiküldését javajavasolja, mely érintkezésbe lépne a missziói bizottsággal; állapodjon meg abban, hogy milyen módon vegye a mindenért, még hivei és tagjai jólétéért is felelős egyház a társadalmi egyesületek munkáját. Dr. Sebestyén Jenő a Révész Imre felszólalásának második részéből indul ki, amely szerint a K.-Sz-re szükség van. A Szövetségnek a maga tagjait az evangélizáltak tömegéből kell toboroznia, s ezeket minden irányban kell foglalkoztatnia, a lelki, társadalmi és nemzeti életben is. Ha a K. Sz. belmissziói munkát is végez, annak csak örülni kell, de mindenek az Egyház felügyelete alatt kell történnie. A K.-Sz. re s az öntudatos hivők társadalmilag is szervezett táborára igen nagy munka vár. Görömbey Péter a munka eszközeiről, a pénz és sajtó nélkülözhetetlen fontosságáról szólott. Vitéz Sáfrány Géza és Forgács Gyula felvilágositó, illetve helyreigazító szavai után Bernát István elnök indítványára kimondotta az értekezlet, hogy Antal Géza püspök úr javaslata szerint vitéz Sáfrány Géza, Torzsay-Biber Gyula, Enyedy Andor és Dr. Csia Sándor tagokból álló bizottságot küld ki a missziói bizottsággal leendő tárgyalásra.

yr.

IRODALOM.

* **Szekfü Gyula:** Bethlen Gábor. Kiadja a Magyar Szemle Társaság, Budapest. 1929. Ára 12 P 50 fill. Szekfü Gyula az ő ismert jéghideg objektivitásu(?) módszerével most Bethlen Gáborról irt könyvet. A mű körül a kritika fellángolt. Szekfütől most jelent meg a Magyar Történet IV. kötete gyanánt a XVI. század története. Legigazabb megitélése Bethlen Gáborának a XVII. század történetének megjelenése után válik lehetővé. Történetszemlélete ez fogja még teljesebb világitásba helyezni. A Bethlen Gábor c. mű közelebbi ismeretésére ekkor térünk vissza A XVII. század története c mű Szekfütől megjelenőben.

* **Dr. Hegyaljai Kiss Géza:** Kossuth. I. kötet. Ára 4 P. Magyar Jövő Rt könyvnyomdája. Miskolc. A kötet a Kiss Géza ismert, vonzó, szines stilusán irt mű.

* „**Emmaus felé**“ címmel a soproni ev. theologusok havonként megjelenő ifjúsági lapot indítottak. A vezető cikk szerint e lapocska lelki tükör kiván lenni először magának az ifjúságnak; más-

részt a munkájuk iránt érdeklődőknek is meg akarják mutatni, hogy „minémű lélek lakozik bennük.“ A cím eszményül, megvalósítandó célúl szolgál. Elmélkedések, vallásos elbeszélések, ugyanilyen jellegű tanulmányok s versek élénkítik tartalmát. Augustinus és II. Rákóczi Ferenc vallomásainak összehasonlítása s a Tolsztoj-ról írt sorok komoly munkára vallanak. Kedves benne az igazi lelkipásztor szolgálatos életének rajza. Az a cikksorozat, mely „Lutheránus falu — Lutheránus pap“ címen indúl reális gondolataival, a gyakorlati élet minden mozzanatára kiterjedő megfigyeléseivel, a magyar falu rajzával s a falusi lelkipásztori munka fontosságára való utalással nem kis jelentőségű. Ideje, hogy felhívjuk ifjúságunk figyelmét arra a munkamezőre, mely reá vár, ahol munkálkodni nem lealacsonyító, hanem megszentelő élet hivatás. Hírei közt a theologus életet ismerteti. Kritikai rovatában kisebb bírálatokat találhatunk. Őszinte örömmel üdvözöljük a testvér ev. intézet ifjúságának megmozdulását. Közös munkamezőn közös célokkal erősek lehetünk. A lap megrendelhető a kiadóhivatalban (Sopron, Torna-utca 6., I. em.) Ára egy évre: 5 P.

EGYHÁZI ÉLET.

A pamlényi (abaúj m.) 105 lelket számláló kicsiny gyülekezet, melyet itt a végeken egy kedves kis oázisnak kell tekintenünk, hol a jövendőért aggódó kálvinista hitünk megnyugodhat, e hó 10 én avatta fel a háborúba elrekvirált, de a hivek áldozatos buzgósága útján öntetett nagy harangját. Elismeréssel kell adóznunk e kicsiny gyülekezet nagyjainak, kicsinyeinek, melynek minden egyes tagja áldozatos szeretetének ez újabb bizonyságát adta akkor, amikor nem is olyan régen 500% os kivetéssel templomát széppé téve, tornyot is emeltetett. Jertek, lássátok Ti saját zsebeteket féltő, sem hideg-, sem melegszivüek s nézzétek, mit tud tenni hitéért kálvinista arravalósággal a hivek kicsiny lelkesült tömege. Óh áldott a nagykegyelmü Isten, ki ily szép példát tartogat számunkra, sokak tanulságára. A könnyező lelkek buzgóságos szívét Frenczel Bertalan szászfai lelkész, kormányfőtanácsos, mint esperesi megbizott hálaimája vezette a mennyei Édesatya elé, az Igét pedig Radácsi István gagybátori lelkész hirdette. Legyen Istennek gazdag áldása továbbra is e kicsiny, szent vallásáért élni-halni tudó áldozatos gyülekezeten. Az „egyke“ szomorú bélyegét viselőknek legyen szabad csak annyit mondani, hogy a 105 lélek 14 családból vagyon. *R. I.*

A Bényei Lelkészi Kör február 6-án Olaszliszkán tartotta meg vallásos estélyét gazdag programmal. Gyülekezeti ének után Makó Dezső erdőbényei lelkész imádkozott. A helybeli énekkar szereplése után Nagy Sándor Béla tartott egyházi beszédet. Ezt követte Szilvássy Ica szavalata, Kastély Erzsike szóló éneke. Majd újra az énekkar, s Borisza Ferenc szavalata következett. Kastély Erzsike szóló éneke, Halmay Miklós előadása és Győry Kálmán imádságával végett ért a szivet lelket gyönyörködtető ünnepély.

Helyreigazitás. Lapunk 7.-ik számában az „Egyházi Élet“ c. rovatban közölt hír egyik mondata hiányosan lett kinyomtatva. Teljes egészében így hangzik a kérdéses mondat: „A vallásos estélyeken Bibliát magyarázott ifj. Kőrössy István boldvai lelkész és Várady József; előadást tartottak Lőkös Sándor sajóecsegi lelkész, ifj. Kőrössy István és Kövér Pál.“

Határokon túlról.

Jubileumok fénye világít át hozzánk a trianoni határon. Innen közvetlen közelünkből, a megszállt tiszáninneni egyházkerület területéről. Az egyik a *Pálóczi Czinke István* püspöké.

Különös jubileum! Ötven éves fordulója jött el az Úr szolgálatának. Isten küldötte eljutott a magasra. És semmi sem úgy van, amint ő és amint mi gondoltuk volna. A magasban egyedül áll az imádság és lélek embere. Vihar sikong körülötte. Nincs semmiféle ünnepi jellege a félszázados évfordulónak. Az őrálló palástját fújja, hogy majdnem széttépi, a történet orkánszele. S neki állnia kell ott, ahová az események forgataga és Isten kezének végzése állította. Nem csoda, ha az ünnep összes gyertyáit elfútta a vihar. Más fény világít. Csak a lelkek mélyén izzhat a hála tüze és csak a szivekben mozdulhat ünnepi érzés.

A másik jubileum a *Szűcs István* esperesé. Ő is ötven évvel ezelőtt indult el az Ige szolgálatára. Az ungi völgyek szelídebb enyhhelyén az ősz pásztor elé hagyományos módon rakhatta oda hódolata készséges adóját egyházmegyéjének egész közönsége el egész a megértő, az igaz érdem előtt udvariasan meghajló cseh járásfőnökig.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Baltazár püspök beszéde,** melyet február 10-én a régi képviselőházban a református diákok irodalmi ünnepén mintegy ezer főnyi közönség előtt tartott, hatalmas felelet volt arra a kérdésre, hogy mit vár a magyarság lelke a reformátusoktól. „Várja tőlünk, hogy folytassuk négyszáz éven át dicsőséggel betöltött hivatásunkat, melynek küzdelmekkel és szenvedésekkel teljes útjain mindig ott voltunk, ott harcoltunk hittel is, tudománnyal is, fegyverrel is, a lelkiismereti és alkotmányos szabadság zászlói alatt. Várja tőlünk a lélek és igazság hitének bizonyságtevését; az ó-szöv. és új szövetségi vallás lelkiségének kiszabaditását, a pogány bálványosság felé hajló testi, anyagi kultuszok alól. Várja a jézusi és apostoli egyszerüség példaadását. Várja a magyar kálvinizmustól Jézus evangéliumának azt a világosságát és szabadságát, melyből a tudományos haladás, emberi egyenlőség, jogkiterjedés, általános szellemi fellendülés és anyagi jólét forrása fakad. Várja a nemzeti eszmének azt a szolgálatát, a honfiúi hűségnek

azt a példáját, melynek koronájához Jézus maga sírta ékességül a drága gyöngyöket."

— **Főiskolánk köréből.** *Febr. hó 17-én* tartandó szabadegyetemi délutánunk központjában *Petőfi* költészete fog állani, akinek humoráról fog előadást tartani *Emődy* László kir. törvényszéki tanácselnök Sátoraljaújhelyről. Petőfi költészetének humorát özv. *Ujváry Zoltánné* szavalatai fogják szemléltetni. A Főiskolai Kórus, valamint Hörcsik Béla IV. é. hittanhallgató Petőfi dalokat fognak énekelni. — *Február 10-én* tartott szabadegyetemi délutánunkon *Ecsedy* Lajos tanítóképző-intézeti tanár tartott vetítő-képekkel szemléltetett vonzó és tartalmas előadást *Zichy Mihály* illusztráló művészetéről. Méltó keretül szolgált e szép előadáshoz a tanítóképző-intézet ifjuságának két énekszáma és *Kovács* József hittanhallgató szavalata

— **A Vatikán és Quirinál békéjét** Róma ötszáz harangjának zúgása ünnepli. Mindenesetre egy szégyenfoltja szünik meg a pápai széknek a concordatummal az olasz nemzeti lélek előtt. A többi nemzetek pedig vigyázhatnak, hogy az új fordulat a pápai szék politikájában, mit jelent majd reájuk nézve. Nem most, hanem majd később! Mert Róma sem a szabadságot, sem a nemzetek egyenlőségét nem tudta különösebben sose megérteni.

— **Választott bíróság.** Ezt a gondolatot vetette fel, — amint mult számunkban mi is megírtuk, a *Hit és Szolgálat Mozgalmának* kapcsán előállt vitáknak megvizsgálására nézve egy sulyos cikkében Dr. Révész Imre. A *Kálvinista Szemlében* (6. szám) *Dr. Sebestyén Jenő* szerkesztőségi és baráti értekezletek alapján kijelenti, hogy a *választott bíróság* gondolatát ők nem fogadják el. Terméketlennek és eredménytelennek gondolják ezt az eljárást.

— **Szász Károly püspök emlékezete.** Születésének százados évfordulója alkalmából az emlékezések sorát a Kisfaludy-Társaság kezdette meg *Szász Károly* nagy püspökkel szemben. Bizonyára egyházunk is lerója kegyelete adóját története e kivételes értékű személyiségével szemben. Az ünnepi megemlékezést a Kisfaludy Társaságban Dr. *Ravasz László* püspök tartotta. A nagystilű megemlékezés szerint *Szász Károly volt a XIX. század legnagyobb papliterátora.* Ravasz beszéde fényes és szárnyaló tanulmány is egyúttal.

— **A főiskolai nagykönyvtárban** a régi magyar könyvek összeállításán dolgozik *Dr. Gulyás* József h. főkönyvtárnok. A munka már jelenlegi állásában is sokatigérő eredményekkel biztat. Annyi már is megállapitható, hogy könyvtárunkban legalább 50 százalékkal több értékes régi magyar könyv van, mint amennyi Szabó Károly ismert könyvében fel van sorolva. — Ez utóbbi műnek átdolgozása és kibővítése már ez alapon is indokolt és szükséges. Ismeretes az is, hogy Zempléni Árpád tanítványi hálájának bizonyságául 3000 kötetes könyvtárát főiskolánkra hagyta. A főkönyvtárnok a Zempléni könyvtár könyveinek tüzetesebb átvizsgálásánál különböző könyvekben a nagy költőnek több mint száz kézíratát találta meg, melyeknek legnagyobb része nyugati költők verseiből készült műfordítás s a költő életének utolsó éveiből valók.

— **Tervpályázat hirdetése.** Főiskolánk internátusi bizottsága serényen dolgozik annak a tervpályázati felhivásnak az összeállításán, amelynek alapján tervpályázatokat kiván elismert nevü, felkért műépitészektől. Ha Isten segítő kegyelme velünk lesz, szeptemberhez egy évre internátusaink megnyilnak.

— **Felolvasás.** Gulyás József, aki az elmúlt félévben a debreceni egyetem bölcsészeti karán a kuruc költészetről adott elő s január 22-én a Tisza-Társaságban Nagy Istvánról, a Dicséret irótról emlékezett meg, febr. 13 án a Philologiai Társaságban Zempléni Árpád 100 ismeretlen versémutatja be, amelyeket a pataki főiskolának hagyott, könyveibe felejtett cédulákon talált.

— **Rövid hírek:** *Bécsben* a háború után 119 870 katholikus lépett ki az egyházból és lett felekezeten kivüli; 1928-ban 28.837. Bécsben a *reformátusok* száma 9133. — A német férfi és női misszionáriusok száma 1265. 7956 benszülött férfi és nő áll mellettük még a német misszió társaságok szolgálatában. — *Windisch* H-t Leindenből Kielbe hivták meg tanárnak, Köhler, ismert Zwinglikutatót pedig Zürichből Heidelbergbe. — Varsóban a theol. fakultásnak 86 hallgatója van. — Schweizban 600 millió frankot adnak ki évente alkoholra.

HIVATALOS RÉSZ.

160/1929. **Püspöki körlevél.**

I.

Az adósegély nyugták a következő egyházközségekből nem érkeztek be eddig: Damak, Igrici, Kovácsvágás, Mezőkövesd Parasznya, Révleányvár, Sára, Szilvásvárad, Szin, Szögliget, Tiszaoszlár, Zemplénagárd, Varbó.

A nyugták késedelmes beküldése miatt az elszámolásnak is késni kell. Felhivom az illetékes lelkész urakat, hogy a nyugtákat sürgősen küldjék be az egyházkerületi pénztárba. Aki folyó hó 25-ig be nem küldi, 20 pengő birságot fizet.

II.

Figyelmeztetem az érdekelteket, hogy a zsinati rendes és póttagra hirdetett szavazatok beküldésének határideje folyó hó 28-a.

Miskolc, 1929. február 12.

Dr Révész Kálmán
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

G L. K-n. Küldjük a nyugtákat. — **G. J. Zs-a.** Köszönjük a pótmegjegyzést. — **Cz. E. Sz-o.** A lev. lapot majd máskor használjuk fel. Kimutatás ment más formában.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929

XXIV. évfolyam. 9. szám Sárospatak, 1929 február 24.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Cziáky Endre*: Felhivás. — *Téglássy Andor:* Megoldásra váró feladatok. (Vége.) — *Maklány Károly:* A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény reviziója tárgyában. (Folyt. köv.) — Halálozás. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

FELHIVÁS!

Egyházkerületünk espereseinek a megbizásából, folyó évi január 23-án Budapesten történt megállapodás és február 19-én illetékes helyről vett kiegészítő értesítés nyomán, felhivom egyházkerületünk lelkészeit, hogy a tanitói nyugdijfenntartói járulék ügyében, mindazon egyházközségek részéről, melyeknek javára a politikai község képviselőtestülete határozatilag megszavazza a tanitói nyugdijfenntartói járulek fizetését: a lelkész urak járjanak el, hogy a képviselőtestület ez irányú határozatát, a községi és körjegyző urak vigyék be a községi költségvetésnek azon tárgyalására, midőn azt a vármegyéken a Miniszterközi bizottság veszi elbirálás alá; mert illetékes helyen igéret tétetett arra, hogy ha a nyugdijjárulék nem emeli túlságosan a község pótadóját, a miniszteri kiküldöttek minden egyes esetben engedelyezni fogják e járulékoknak a polgári községek által való viselését. Az ügy nagyon sürgős, mert a vármegyéken való tárgyalás vagy február hó utólján, vagy március elején történik meg. Az esperes urak pedig a vármegyei alispán úr figyelmét hivják fel ezen ügyre, ne hogy tájékozódás hiánya miatt, a jegyzőségeknél akadályokat gördítsenek ez ügy intézése elé.

CZIÁKY ENDRE
esperes.

*

Lapunk első helyére tesszük ezt a felhivást. Ezzel is nyomatékosan rá akarjuk terelni a figyelmet.

Sajnos, azt a nehéz kérdést, amiről szó van benne, nem oldja meg. De rámutat egy olyan útra, amely egyes helyeken megoldási mód lehet.

Véleményünk szerint az a kinos és gyötrő erőfeszités, amelyet a tanítói nyugdíjjárulékkal szemben elkövettek egyházközségeink, meggyőzhette már államkormányunkat arról, hogy itt neki kell végre segítségül jönni és ezt a kérdést véglegesen megoldani. A megoldás halogatásából csak kár származhat.

Egyházközségeink ezirányú odafordulása az államkormányhoz, törvényes alapon nyugszik.

Szerk.

Megoldásra váró feladatok.

Irta: *Téglássy András* e.-ker. tanácsbiró.

(Folyt. és vége.)

Ennek elgondolása egy másik szőnyegen lévő kérdésnek az érintésére is késztet, melyet, ha szerencsés kézzel képesek lennénk megoldani, közelebb jutnank Isten országának a felépitéséhez.

Elvitázhatatlan tény, hogy a hívek legnagyobb része anyagilag túlságosan igénybe van véve, úgy annyira, hogy szinte félős, hogy ez a nagy megterheltetés nem fog e az egyház iránti elhidegüléshez vezetni, melynek nyomai itt-ott máris észlelhetők!

Ennek dacára gyakran azt látjuk, hogy egyikmásik nyomoruságosan szegény gyülekezet, csupán gyarló hiúságból, prestige kérdést csinál abból, hogy neki is külön papja legyen. Természetesen a büszke mellveregetés csak a lelkészválasztásig terjed, s ha az már megtörtént, legfőbb tevékenységük a szegénységük feletti siránkozásban s a lelkészi javadalom lealkuvásában merül ki.

Ha ez csak az állást vállalt lelkész s a gyülekezet belső ügye maradna, még csak hagyján lenne, de sajnos, ennek eredménye az anyaszentegyházunk szempontjából felette szomorú: egy terheivel megbirkózni képtelen gyülekezet, melynek tagjai, eme áldatlan állapot miatt, szinte ellenségesen tekintenek úgy az egyházra, valamint a lelkészre is, bennük látván minden baj kútforrását továbbá egy csekély jövedelmen tengődő lelkész, akinek, hacsak a lelkében magasan és ellenállhatatlan erő-

vel nem lobog az isteni tűz, a megélhetés súlyos gondjainak terhe alatt megroskad a lelke és nemhogy híveit el tudná vezetni az egyedü boldogító érzéshez a hithez, sőt maga is lelkivigaszra szorul!

Ezt az anyaszentegyházunk szent testén tátongó és vérző sebet, melyet a hiúság bacillusa fertőzött meg, Isten dicsőségének alázatos szolgálatából merített elhatározással, ki kellene operálni.

Nézetem szerint megállapítandó lenne egy minimális lelkészi javadalom (melynél kisebb javadalomra lelkészt választani, vagy lelkésznek ennél kisebb javadalomra állást vállalni tiltva lenne), melyből a lelkész családjával együtt, minden anyagi gondoktól mentesen, tisztességesen megélhessen, hogy ezáltal kiegyensúlyozott, megnyugodott lélekkel, egyedül Isten dicsőségének és hívei lelkigondozásának élhessen.

Továbbá minden, ezentúl megüresedő lelkészi állás betöltése előtt, szigoru tárgyilagossággal megvizsgálandó lenne az illető egyház anyagi ereje (függetlenül a gyülekezet lélekszámától, tehát ellentétben az Egyetemes Konvent belmissziói albizottságának a lelekszámra vonatkozó inditványával) és ha a vizsgálat eredménye azt mutatná, hogy a már előzetesen megállapított minimális lelkészi javadalom biztosítása, minden állami, vagy esetleges más külső segitség mellett is nehézségbe ütközik, vagy a hivek anyagi ereje nem áll arányban az elvállalandó teherrel, úgy az egyházat, más egyházközséggel való társulásra kellene utasítani és a lelkész választástól eltiltani.

Valószinü, hogy ez által csökkenne az önálló, de viszont emelkednék a vagyonilag erős és életképes, a saját terheivel megbirkózni tudó gyülekezeteinknek a száma, mely gyülekezetekben fellángolna a buzgóság, növekednék az egyházszeretet és új életre kelne az örökös anyagi gondok nyomása következtében lábrakapott mindennapos surlódások emésztő súlya alatt senyvedő egyházi hitélet, melynek megszentelő szárnyainak védelme és oltalma alatt, a belmissziói munka is biztosabban és bőségesebben teremné meg a maga áldásos gyümölcsét és nem utolsó sorban, végérvényesen eltünhetnének a nyomoruságos szegénységünket szemléltetően hirdető roskadozó egyházi épületeink.

Valószinü, hogy csökkenne a lelkészeink mai létszáma, de ezzel szemben emelkednék az anyagi gondoktól mentes, a megszélesedett munkatér által felfokozott munkakedvü és hivatottságának érzetében, egyedül magasztos hivatásának élő, igazi lelkipásztoraink száma, kik híveiknek szeretetétől átölelve, zavartalanul és eredményesen végezhetnék nagyfontosságú egyházépítő munkájukat.

Tehát nagyobb jövedelem, több munka! A nagyobb jövedelem nyugodt életet, a több munka a hívek előtt a szorgalomban való példaadást, az esetleges világi szenvedélyektől való elvonatást és így a hitben való elmélyedést jelent!

Ne feledjük, hogy az elvilágiasodás ásta alá a kath. egyház tekintélyét és keltette életre a reformátiót.

Vigyázzunk, hogy azt a lelket gyönyörködtető és üdvözitő üde, zöld pázsitot, melyet az Úr gondos keze nagy szeretettel vetett el és Kálvin oly önfeláldozóan tisztitott meg a konkolytól, ismét fel ne verje a felburjánzott gaz!

Szinte hallom, miszerint egyesek, kik e sorokat olvasni fogják, a híveknek — hacsak bizonyos körülmények között is — a lelkészválasztástól való eltiltását hallják, felszisszennek és önkénytelenül is az autonómia szó hagyja el az ajkukat.

Megnyugtathatok mindenkit, hogy én is törhetetlen híve vagyok autonomiánknak, csakhogy azt nem mint célt, de mint eszközt tekintem, mert szerintem az autonómia csak eszköz, a cél pedig as Isten dicsősége! S ha itt-ott egy kis parányi részecskét le is faragunk az eszközből, az kisebb baj, mintha ezt elmulasztva, a célt áldoznánk fel: „Mert Ő tőle, Ő általa és Ő reá nézve vannak mindenek. Övé a dicsőség mindörökké. Ámen."

Végezetül, azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok úgy az egyházi, valamint a világi férfiainkhoz, miszerint minnél többen nyilvánitsák nézeteiket, véleményüket úgy a felvetett kérdésekről, valamint mindazon tapasztalataikról, melyek véleményük szerint javitásra szorulnak, mert csakis az igy megindult vélemény-kicserélés alapján leszünk képesek begyógyitani azokat az sebeket, melyek veszélyeztetik anyaszentegyházunk nyugodt és békés fejlődését és tagjainak harmonikus együttműködését, ha az a sok fényes tehetség és bölcs elme, melyek anyaszentegyházunk rendelkezésére állanak, alkalmat nyujtanak nézeteik megismerésére és ez által a leghelvesebb elintézési mód kijegecesedésére, mert „Gyertyát sem azért gyujtanak, hogy a véka alá, hanem hogy a gyertyatartóba tegyék és fényljék mindazoknak, akik a házban vannak."

A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény reviziója tárgyában.

(Folytatás.)

5. A *pápai* egyházmegye az egyházakat az egyházmegye javaslata alapján az egyházkerület közgyülése által I—III. osztályba kivánja sorozni. Ehez képest kivánja a lelkészek minősítését is, a szolgálati idő és a tanulmányi eredmény figyelembevétele alapján.

Pályázat esetére az egyházi felsőbb hatóság által megállapitandó minősitési sorrend alkalmazását óhajtja.

A fegyelmi büntetések közé az V. tc. 35. §-ának d. pontjául a „cserélésre kényszerítés"-t javasolja felvenni.

6. A *tatai* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet elvetendőnek tartja. Fenntartani kivánja az érvényben levő törvényt azzal a módosítással, hogy

a) pályázat esetére az egyházkerület 1, az egyházmegye 2 és a választó egyház 2 küldöttjéből lelkészjelölőbizottság alakittassék, amely bizottság a pályázók közül sorrendi megállapitás szerint 3 egyént jelölne.

b) A jelöltek közül a választást a *presbiterium* ejtené meg, mely erre a célra a választók közül

évről évre delegálandó, de a presbiterek számát tul nem haladó tagokkal bővülne ki.

c) A választási visszaélések szigorú megtorlását, az elévülési határidőnek 5 évben való megállapítását, a fegyelmi eljárásnak esetleg az érdekelt felek kérése nélkül az egyházi hatóságok által való elrendelését is kívánja.

7. A *veszprémi* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet nem találja elfogadhatónak Ragaszkodik az érvényben levő törvények további fenntartásához, mert a kálvinista egyház demokratikus felfogásához illőnek csupán a gyülekezet szabad és korlátozás nélküli lelkészválasztási jogát biztosító törvényt minősíti. Ezen túlmenőleg legfeljebb a fegyelmi büntetések szigorítását tartja kívánatosnak

A *dunántúli* egyházkerület közgyűlése a zsinati lelkészválasztási törvénytervezetet a egyházmegyék többségének véleménye alapján nem tartja elfogadhatónak és törvényerőre emelhetőnek, mert magyar ref. egyházunkban kifejlődött demokratikus alapon nyúgvó a jog és kötelesség elvét összhangba hozó eddigi választási gyakorlattal szemben retrográd és jogfosztó, szövegezésében nehezen érthető Az ajánlási és különféle jelölő és választóbizottsági rendszer statuálásával a választást beláthatatlan időkik megoldhatatlanná teszi, ami a tiltott eszközöknek mind tágabb teret és alkalmat enged, amellett, hogy költséges és választási visszaéléseket sem szünteti meg

Ezért a dunántúli egyházkerület az egyházmegyék többségi véleménye alapján fenntartandónak tartja az 1904.-i E. T. II. tc. ét és kívánja, hogy abba pótlólag szerkesztessenek be:

a) A lelkészek bizonyos mérvű előhaladását biztosító,

b) az egyházi hatóságoknak a jelölésnél befolyást nyújtó és szabályozó.

c) a bemutatkozó és próbaszónoklatokat megengedő.

d) a visszaéléseket szigorúan megtorló és kiküszöbölő intézkedések.

III. A tiszáninneni egyházkerületből

1. Az *abaúji* egyházmegye véleménye szerint a zsinati törvényjavaslat az általános tárgyalás alapjául nem fogadható el. Fenntartandó az érvényben levő lelkészválasztási törvény a követhező alapelvek érvényesítése melletti átalakitással:

a) Csorbítatlanul meghagyandó a gyülekezet alkotmányos választói joga, melynek kifejezési módja a meghívás útján való választás. Ha ez meghiusulna, pályázat hirdetendő. Ez esetre azonban az egyházmegye korlátozandónak tartja a gyülekezet szabad választási jogát annyiban, hogy e. m. lelkészjelölőbizottság alakítását javasolja, melybe egy tagot a választó egyház is küldene. A bizottság a pályázók közül 3 érdemes és alkalmas egyént jelölne, kik közül egyet a gyülekezet választani köteles.

b) Törvénybe kívánja iktatni a jelöltek azon jogát, hogy a választógyülekezetben megfelelő felügyelet és ellenőrzés mellett bemutatkozó istenitiszteletet tarthassanak.

c) A cserét mai formájában kívánja meghagyni azzal a hozzáadással, hogy az mint fegyelmi büntetés is alkalmazható az e.-m. illetőleg e.-ker. bíróság ítélete alapján, de semmiesetre sem tartja megengedhetőnek, hogy a cserénél a gyülekezetnek és presbiteriumnak irányitó szerep és kezdeményezési jog biztosittassék.

d) A titkos szavazás fenntartását kívánja hivatalos pecséttel ellátott szavazólapok használata mellett.

e) Elengedhetetlen követelménynek tekinti a választási visszaélések legszigorubb megtorlását, nemcsak a lelkészek, hanem a választói joggal visszaélő egyháztagok ellen is.

2. Az *alsóborsodi* egyházmegye véleménye szerint a hivatalos tervezet teljesen új javaslat készítése végett a zsinati albizottságnak visszaadandó.

Az új javaslat elkészítésénél a következő szempontokat kívánja érvényre juttatni:

a) A jelenlegi választási törvény alapul vétele mellett kell az idők követelményeinek és a szerzett tapasztalatoknak megfelelő változásokat érvényre juttatni.

b) A meghívási eljárás épségben hagyandó azzal a megszükítéssel, hogy azt mindig a presbiteriumnak kell kezdeményezni Ha a presbiterium többségének jelöltjét a gyülekezet el nem fogadná, akkor a kisebbség jelöltje is próbára bocsátandó.

c) A meghívás sikertelensége esetén pályázat hirdetendő. A pályázók közül az e.-m lelkészjelölőbizottság 3–4 egyént jelöl, kiknek sorában a jelölőbizottság első helyen azokat tartozik jelölni, kiket a gyülekezet képviselői óhajtanak. A bizottságban az egyházmegye és a választó gyülekezet tagjai, valamint az egyházkerület 1—1 taggal volnának képviselve. Az egyházkerület képviselőjének azonban csak szavazási és ellenőrzési joga volna, de a jelölésben tanácskozás által nem vehetne részt.

(Folyt. köv.) *Makláry Károly.*

HALÁLOZÁS.

Sulyos gyász érte főiskolánk igazgató tanácsosát, alsózempléni egyhá megyénk gondnokát, *Meczner* Bélát. F. február hó 16 án Budapesten elköltözött az élők sorából felesége, miklósvári *Miklós* Louis. Temetése Sátoraljaujhelyen ment végbe a református templomból febr. 19 én az egész város közönségének mély részvéte mellett. A gyászszertartást *Kiss* Ernő esperes végezte Péld. könyve 22:1. alapján nemesveretü igehirdetéssel. Főiskolánk előljáróságának, tanári karának, az alsózempléni egyházmegye papi testületének gyászát a temetés előtt juttatta kifejezésre *Janka* Károly egyh.-ker. főjegyző, főiskolai gondnok. A megboldogultat szélesen kiterjedt rokonság gyászolja, közöttük veje, Bernáth Aladár alispán, főiskolánk igazgató-tanácsosa A gyászbaborult családra, elsősorban az elhunyt férjére akinek nemes egyéniségét, mélyen érző szivét mélyen megrendítette a gyász, ezúton is kérjük Isten vígasztaló kegyelmét.

Dr. Gagyi Dezső sárospataki járásorvos, Gagyi Károly olaszliszkai nyug. ref. tanítónak fia, orvosi hivatásának teljesítése közben szerzett betegsége folytán egy évi kinos szenvedés után, életének 43 ik évében, f. év február 19-én visszaadta lelkét Teremtőjének. Temetése Olaszliszkán, a családi háznál és a ref. templomban tartott gyászszertartással február 20-án ment végbe. A háznál Verebélyi Barna olaszliszkai lelkész mondott imát, a templomban pedig Forgács Gyula sárospataki lelkész tartott felemelő s vigasztaló halotti beszédet A temetésen Patakról is számosan jelentek meg az elhunyt tisztelői és barátai közül s koszorúkkal boritották el a közszeretetnek örvendő, munkás, áldozatos lelkű, ref. egyházához mindig hű elhunytnak koporsóját. Elköltözése nagy veszteség a sárospataki ref. társadalom számára, de főleg nagy a szülőkre, akiknek veszteségében igaz részvéttel osztozunk s az egek Urától kérünk vigasztalást az ő kibeszélhetetlen szülei fájdalmukra.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Pataki diákszövetségi összejövetel.** A Pataki Diákok Szövetsége népes összejövetelt tartott Budapesten. Panka Károly a Szövetség alelnöke üdvözölte a megjelenteket s kegyeletes szavakkal parentálta el a közelmúltban elhunyt Székely György ny. polgári iskolai tanárképző főiskolai és egyetemi m. tanárt, valamint Zelles Lajos sárospataki gimnáziumi tanárt. Majd jelentette, hogy a főiskola internátusainak ügyében a Szövetség jan. 24-én az egyházkerület küldöttségével együtt megjelent a kultusz és pénzügyminiszternél, valamint a miniszterelnökségi államtitkárnál, akik előtt a Szövetség kérését Finkey Ferenc társelnök tolmácsolta Végül javaslatára elhatározták, hogy kiadják Mitrovics Gyulának Kazinczy Ferenc esztétikai törekvései című értékes művét Kazinczynak a sárospataki főiskola kertjében felállítandó szobra javára és hogy a Kovácsy Sándor tanár emlékestélyét márciusban tartják meg. *Dr. Panka Károly.*

— **Főiskolánk köréből.** Dr. *Trócsányi* József theol. tanár fog előadni a f. febr. 24 iki szabadegyetemi délutánon a *Drágaságról.* Az aktuális kérdésről szóló előadás iránt nagy az érdeklődés s hisszük, hogy imatermünk megtelik a város érdeklődő közönségével. A műsoron szerepel még a Gimn. Vegyeskar és a zenekar, valamint *Técsy* Béla hittanhallgató, aki *Ady* verseket fog szavalni.

Igen nagy érdeklődés mellett és nagy lelki gyönyörűséget nyújtóan folyt le főiskolánk febr. 17-iki szabadegyetemi délutánja. Valahogy úgy éreztük, hogy a zord téli időben friss tavasz költözött szivünkbe, *Petőfi* szelleme hozta, akinek lelke szólalt meg a szabadegyetemi délután minden darabjából. Mély megértéssel és veleérzéssel adott elő Petőfi humoráról *Emődy* László kir. törvényszéki tanácselnök. Elragadóak voltak *Pfan* Józsefné úrnő sajátzenésitésü, zongorakisérettel előadott Petőfi-dalai Ezeket a számokat pedig szerencsésen egészitették ki a főiskolai Kórus, *Hörcsik* Béla pompásan előadott énekdarabjai és *Horkay* Barna ügyesen előadott humoros szavalatai.

— **Jótéteményekmegállapitása.** A II. félév folyamán kisebb összegü jótéteményekmegállapitására készitett az ig.-tanács elé febr. 21-iki ülésében a főiskola erre kiküldött bizottsága javaslatot. A tápintézet körében kiosztatott 567·13 P.; az internátusoknál 2 ¾ ingyenes hely.

— **Internátusi bizottsági gyűlés.** Február 19-én a főiskolai internátusi bizottság Janka Károly főiskolai gondnok és Farkasfalvi Farkas Geza elnöklete alatt plenáris ülést tartott. Megállapitotta a tervpályázati felhivás szövegét és nagyjában az épitkezési programmot. Épülni fog 3 pavillon 1. a gimn. internátus, 2. az angol internátus, 3. a theologiai internátus. Az épületek egy emeletesre terveztetnek és 60—60 tanuló befogadására. A tervek a pályázatok beérkezte után még módosulhatnak. Pénz is egyelőre csak 500,000 pengő áll rendelkezésre. Előre fel kell hívni a figyelmet arra, hogy ez az épitkezési programm csak úgy helyes, ha az államkormány még több pavillon megépitésének terhét vállalja.

— **A theol. tanárok országos konferenciája** febr. 23-án gazdag programm alapján Sárospatakon ülésezik. Tudósitást a jövő számunkban adunk.

— **Egyházkerületi leánykonferencia Miskolcon.** A kerületbeli leányegyletek vezetői és tagjai, valamint a leánymunka iránt érdeklődők számára konferencia lesz Miskolcon, amire minden gyülekezetből minél számosabb jelentkezést és részvételt kér Dr. Enyedy Andorné, a Miskolci Leányegylet elnöknője (Palóczy u. 35., telefon 10—88.) A délelőtt 9 órakor templomi istentisztelettel kezdődő konferencia helyét és részletes programmját következő számunkban közölni fogjuk.

— **Február 26-án kedden délig bezárólag** még lehet jelentkezni a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek vezetőképző tanfolyamára, amennyiben a rendezőség a vasúti és postai mizériákra való tekintettel egy nappal meghosszabbitotta a jelentkezési határidőt. Sőt kivételesen még azok is jelentkezhetnek, akik a rendezőségtől szállást és kosztot is kérnek. Jelentkezéseket sürgönyileg is elfogadnak. Cim: Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetsége Budapest, IX., Üllői-út 29., II.

— **Tóth Lajos,** az Orsz. Ref. Lelkészegyesület diakonusa febr. 23—24-én Sátoraljaujhelyben vetitett képes előadást tart.

— **Kérelem.** „*Szálljon a dal*“ c. daloskönyvem a nagy kereslet folytán elfogyott s II ik kiadása már sajtó alatt van. Szives türelmét kérem azért kedves rendelőimnek; megjelenés után a művet nemsokára küldöm. Minden további rendelés Ferenczi B. könyvkereskedésébe — Miskolc — intézendő. Szeretettel: Fövenyessy János ref. tanító, Sajókeresztúr.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. K. A. Ó. Levelet irtam. — Gy—y K—n E—i. Türelmet kérek. Sort kerítünk rájuk. — T. J. S—d. Legközelebb jön. — I—sz L. ó P—k. A kiadóhivatal pontosan utána néz. Az eredményt megüzenjük.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 10. szám. Sárospatak, 1929 március 3.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Mátyás Ernő*: Új feladataink szolgálata internátusaink által. (Folyt. köv.) — *Makláry Károly*: A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény revíziója tárgyában. (Folyt. köv.) — Az angol collegekről. — *Tóth János*: Emlékezés Dr. Székely Györgyre. — Theol. tanárok országos konferenciája. — Irodalom. — Egyházi élet. — Vegyes közlemények.

Új feladataink szolgálata internátusaink által.

Olyan korban élünk, amelyben újra magasan lobog eszményeink zászlója s az élet rejtelmes mélyeiről titáni erők utáni kiáltás hangzik. Ma, amikor különös feszültségek tágítják lelkünket, minden arra ösztönöz, hogy átértekeljük értékeinket, céljainkat, hogy számba vegyük eszközeinket, hogy számot vessünk azzal, hogy miképen tudunk megállani egy születendő új világnak a küzdelmeiben. Mert mindnyájan érezzük, hogy nehéz, kinos vajudások közben új világ van születendőben.

Régen éreztük már azt, hogy a születendő új világgal új útra kell indulni sárospataki főiskolánknak is. A legutóbbi hetekben körülötte támadt tapasztalások új ösztönzéssel kényszerítenek arra, hogy egyre mélyrehatóbban vessünk számot céljainkkal, eszményeinkkel, szükségleteinkkel, erőinkkel, hogy főiskolánk életének épen legalapvetőbb kérdéseiben lássunk világosan.

Csaknem döntő jelentőségü e tekintetben a célnak a tisztázása. Főiskolánk szolgálatára gondolva, sok cél bontakozhatik ki szemeink előtt, mégis azoknak mindenike egyetlen egy pontban fut össze s világosan áll előttünk, hogy főiskolánknak nem lehet más célja, mint *a jövő szolgálata*, amint bizonyosak vagyunk afelől, hogy ha egy iskola öntudatosan és eszményien fogja fel hivatását, nem tűzhet ki maga elé más célt. Ámde a jövő mindenkor homályba volt burkolva, annál rejtelmesebben, olykor megdöbbentő félelmességgel mered felénk most, amikor egy születendő új világ reggelén állunk. Most valóban prófétai intuicióra van szükségünk, hogy látni tudjunk, hogy célokat biztosan tudjunk kitűzni. Ezzel a jövőt elrejtő fátylat ellebbenteni akaró intuicióval keresi főiskolánk azokat a feladatokat, amelyeknek szolgálata útján leghivebben teljesítheti hivatását.

Bármily rejtélyesek is a születendő új világ uralkodó eszményei, mégis vannak a jövőben fix pontok is, amelyek felé futnunk kell. Főiskolánknak a *magyar jövő* szolgálata a mindenek felett való feladata. Nevelni, formálni akar olyan jövendő nemzedéket, amelyik biztosítani tudja nemzetünknek ezeréves jogaiba való visszahelyezését. Minél öntudatosabban tudunk számot vetni e tekintetben saját erőinkkel, a valósággal, annál világosabban áll előttünk, hogy emberfelettiek a feladatok e tekintetben a jövő generáció előtt s hogy épen ezért heroikus elszántságok nevelése, emberfeletti erők felébresztése szükséges. Gyakran ráfigyeltem arra, hogy mérhetetlen lehetőségek szenderegnek az emberi szellem képességeiben. Olyan nevelésre gondolunk, amely által a gazdag igéreteket tartalmazó képességek mind duzzadó, életet akaró és életet teremtő energiákká legyenek.

Legyenek bármily ködösek is a születendő új világ tájai, mégis más fix pont is van a jövőben, amelyre bizton tekinthetünk. Rendületlenül hisszük, hogy *Isten uralmának* kell megvalósulnia abban. Ezért nemcsak bizonyossággal szegezzük tekintetünket a jövőbe, hanem azzal az öntudattal is hogy amikor az Isten országáért küzdünk, akkor magunk is alkotó, teremtő tényezőivé leszünk a jövőnek. És abban a meggyőződésben vagyunk, hogy magyar ifjuságunk rejtett életlehetőségei is csak akkor lehetnek hegyeket mozgató, világot rengető erőkké, ha tüzet tudnak szítani a lelkekben Krisztus jövendő királyságának a kiharcolására. Annyira csüggünk ezen a gondolaton, hogy ezzel a jövőt takaró titokzatos leplet is el akarjuk lebbenteni.

Minő eszközökkel szolgálhatjuk e felséges hivatásunkat? Ha a cél tisztázása szempontjából szükségképen a jövőre szegződött tekintetünk, az eszközök keresése közben önkénytelenül is a *múltra* vetődik tekintetünk. Mert nem épithetjük más eszközökkel tovább főiskolánkat, mint ami azt egyszer megteremtette, az *evangeliommal*. Alkossa bármily gazdag tárházát az eszközöknek az új világ, mi elsősorban hivek akarunk maradni önmagunkhoz, ősi javainkhoz. Meg vagyok győződve arról hogy az evangeliom az Örökkévalóság számára elégséges kincseket tartalmaz az em-

beriség számára, mégis azt vallom, hogy mindig bizonyos korok uralkodó szükségletei szerint meríthetünk abból bizonyos javakat. Ma olyan korszakban élünk, amelyben nagy feladatok vetődnek fel lelkünk horizontjára. Minél magasabban szárnyaló azonban az eszmény, annál több a tettekre motiváló hatalma s annál nagyobb erőnek a szükségét érzi a lelkünk. Ha lelkünknek ezzel a hiányérzetével elmerülünk az evangeliom világában s megfürdünk annak légkörében, egyfelől még tündökletesebben fognak kibontakozni eszményeink, másfelől különös mértékben felfokozódik tettvágyunk és heroikus erővel telik meg akarásunk. Így akarunk mi az *evangeliom kincseivel főiskolánkban lelkületet formálni, férfias jellemerőt teremteni, egy bizonyos lelki militarizmust ápolni*, amint Ravasz László mondja, hogy ezzel a kitermelt férfias jellemerővel szolgálják majd ifjaink mint Krisztusnak jó vitézei, magyar népünk örök céljait is. Ámde épen ennek a célnak a szolgálatára fő iskolánknak tovább is eszközökre van szüksége. Jelen berendezkedésében talán alkalmas volt ismeretközlésre, a tudás kincseinek a gyarapítására. Ha azonban egyfelől arról teszünk bizonyságot, hogy főiskolánknak elsőrendűbb feladata lelkület- és jellemnevelő munkája, másfelől valljuk azt, hogy ezt a célt csakis *az internátusi nevelés útján képes szolgálni*. A családiasságot biztosító internátus ennek az evangeliomi léleknek a melegágya, mert a közösség ennek a teremtő talaja és sehol sem képes az szebben kivirágzani és dúsabb gyümölcsöket teremni, mint épen az ifjú lelkek közösségében. És semmi sem képes inkább acélos, férfias jellemerőt ápolni, mint a puritán evangeliomi szellemet lehelő, evangeliomi fegyelmet biztosító internátus. Az ilyen héroikus evangeliomi lélektől áthatott internátus az, amelyik egyedül képes nevelni olyan jövő nemzedéket, amilyenre nemzetünknek jövendő nagy feladatai teljesítése szempontjából szüksége van. *Dr. Mátyás Ernő.*

(Folyt. köv.)

A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény reviziója tárgyában.

(Folytatás.)

d) A jelölő bizottság által kijelölt pályázók e.-m. kiküldött ellenőrzése mellett a gyülekezetben bemutatkozó szolgálatot végezhetnek. Ez a körülmény a törvényben pontos körülírással szabályozandó.

e) A zsinati törvénytervezetnek a cserére vonatkozó 8. §-át azzal a módosítással fogadja el, hogy a presbiteriumnak a cserére vonatkozó kezdeményezési joga ejtessék el s ezzel a joggal a felsőbb hatóság is csak abban az esetben élhessen, ha közigazgatási bírósági ítélettel állapíttatott meg, a lelkésznek a gyülekezetre nézve hátrányos működése.

f) A választási visszaéléseket úgy a visszaélő lelkészek, mint a gyülekezeti tagokkal szemben a legszigorúbban kivánja megtorolni.

3. Az *alsózempléni* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet általános tárgyalás alapjául sem fogadja el és az érvényben levő törvény következő módosítására tesz javaslatot:

a) A meghívás útján való lelkészválasztás fenntartandó, úgy azonban, hogy abban az esetben, ha a meghívás a választók többsége részéről aláírási ívekkel történik, melyen az aláírások hitelességét a presbiterium megállapította és a meghívásnak egyébként nincs törvényes akadálya: akkor a szavazás mellőztessék és az e.-m. küldöttség csak abból a célból jelenjék meg a választó gyülekezetben, hogy a meghívás sikerét kihirdesse.

A presbiterium részéről bejelentett meghívási készség esetére is a titkos szavazás csak akkor rendeltessék el, ha a szavazást a választásra jogosultaknak legalább $^1/_3$ része kívánja.

b) Ha a meghívás meghiusult, vagy nem is volt: pályázat hirdetendő. A beérkezett pályázatokat egy minősítő és jelölő bizottság vizsgálja felül abból a szempontból, hogy a pályázók mennyiben alkalmasak a megüresedett helyre. Ez a bizottság állapítja meg a pályázók sorrendjét és a gyülekezet nagyságához képest egyéb körülmények figyelembevételével is, a választásra bocsáthatók számát. A bizottságban a választó gyülekezet és az egyházmegye kiküldöttei, valamint a theol. akadémia képviselete nyerne helyet. A bizottság határozata ellen a hasonlóképen szervezendő e.-ker. bizottsághoz volna felebbezésnek helye.

c) A kijelöltek próba szónoklatának engedélyezését kívánja.

d) A választás gyors lefolytatása érdekében javasolja, hogy a választási határidő csak egyszer és pedig az azt megelőző vasárnapon hirdettessék ki.

e) A cserére nézve a jelenlegi törvény rendelkezését kívánja teljes egészében fenntartani.

f) A választási visszaélésekkel szemben a legsulyosabb büntető szankciók életbeléptetését javasolja.

g) A parókhiális körökre felosztott gyülekezetekben a választást akként kívánja szabályozni, hogy a választásba csak a parókhiális kör érdekelt tagjainak legyen joguk szavazataikkal befolyni.

h) A választói jogot erkölcsi censushoz kívánja kötni, végül

i) a választási visszaélések teljes kiküszöbölése érdekében a lelkészi javadalmak arányositását kéri.

4 A *felsőborsodi* egyházmegye temperamentumos indokolásában megállapítja, hogy a hivatalos törvénytervezet a mai törvény hibáinak orvoslására őszintén törekszik ugyan, de bonyolult, körülményeskedő és szövevényes volta miatt a visszaélések megszüntetésére teljességgel nem alkalmas. Különösen sérelmesnek tartja a „paphallgatási" intézmény további fenntartását, mert ebben a gyakorlatban látja a korrupció szerteágazó gyökereit. Új törvényjavaslat készítését javasolja, melynek szempontjai: I. elviek: 1. A ref egyház demokratikus jogának egészséges fejlődése nem tűr kinevezési rendszert. 2 A gyülekezet választói joga nem lehet korlátlan. 3 Egyetemes egyházi érdek, hogy minden hely lehetőleg megkapja a maga meg-

felelő lelkészét és minden lelkész a maga megfelelő helyét; II. gyakorlatiak: 1. A törvény a visszaélések lehető kiküszöbölése végett szerkezetében és rendelkezéseiben, nem pedig büntető szankciói által akarja célját elérni s evégből 2. világos, határozott és erélyes legyen. 3. biztosítsa a választási aktus gyors és kiveteleket nem tűrő lefolyását.

A meghívás sikertelensége esetén pályázat hirdetendő. A pályázatokat a lelkészjelölőbizottság felülvizsgálja és a pályázók közül 3 egyént kijelöl, akikhez a választó gyülekezet szintén hármat jelölhet. A kijelöltek e.-m. kiküldött jelenlétében próbaszónoklatot tarthatnak.

A választási szabalytalanságok ellen 5 évi elévülhetetlenséget, valamint súlyos büntetéseket, magas pénzbirságot és állászcserét kiván törvénybe iktatni. A csere szükségének erőteljes kidomborítása mellett megfelelő szankciókkal és fegyelmi eljárással kivánja a kényszercserét körülbástyázni.

5 A *gömör-tornai* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet elfogadásra nem ajánlja. E helyett némi módosítással ajánlja a dr. Révész Kálmán és Nagy Ferenc által készített törvényjavaslatot és annak elfogadását kéri.

Ez a törvényjavaslat egy hatalmas munkálat, mely a lelkészek alkalmazásának módozatait 72. §-ban kodifikálja Lényeges ismertető eleme, hogy a választás korlátlanságát megszorítja.

A választók szabad választási jogát csak meghívás esetére tartja fent, de már pályázat esetére egy jelölőbizottság, mely a választó egyház, az illetékes egyházmegye és az egyházkerület 2—2 tagjából az esperes elnöklete alatt szervezendő, végzi a jelölést s a jelöltek közé köteles az illetékes egyházmegye lelkészei által ajánlott jelöltet is kijelölni. A bizottság a jelölés megtörténte után választó bizottsággá alakul át és a kijelöltek közül titkos szavazással megejti a választást.

A választási visszaélések szigorú megtorlását részletesen kidolgozott szabályzat szerint kivánja.

A *tiszáninneni egyházkerület* közgyűlése a hivatalos törvénytervezetet az egyházmegyék többségi véleménye alapján elfogadásra nem ajánlja, ellenben javasolja, hogy a ma érvényben levő lelkészválasztási törvény a szerzett tapasztalatok alapján úgy módositassék, hogy a visszaélések lehetősége kiküszöböltessék és ezzel egyidejüleg az érdemesség érvényesülésének tér adassék.

E célból a tiszáninneni egyházkerület azt kivánja, hogy a szabad választás elve a kijelölő bizottságoknak a választási eljárásokba való beiktatásával nyerjen korrekciót.

Nyujtassék alkalom a jelölteknek a választó gyülekezetben való bemutatkozásra és próbaszónoklás tartására.

A szavazólapok egységes külseje és hivatalos jellege által intezivebben biztosítassék a szavazás titkossága.

Vétessenek fel a törvénybe szigorú szankciók a választási visszaélések megtorlására úgy a vétkes lelkészek, mint a visszaélő választókkal szemben.

Az egyébként egyetemlegesen kivánatosnak véleményezett lelkészi cserénél papmarasztásnak még csak az árnyéka se kisértsen.

A választási eljárás a lehető legrövidebb időre korlátoztassék. A választói jog nagy erkölcsi tartalma erősen domboritassék ki és végül a lelkészi javadalom a lelkészi alapfizetés korszerű emelésével arányosittassék.

IV. A tiszántúli egyházkerületből.

1. Az *alsószabolcs-hajduvidéki* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet nem tartja tárgyalás alapjául elfogadhatónak. A ma érvényben levő lelkészválasztási törvény fenntartását javasolja a következő módosítások mellett:

a) Az érdemesebb és szolgálatban idősebb lelkészek előhaladásának megkönnyitése végett a segédlelkészek és hitoktatók bizonyos háttérbe szorítását véli szükségesnek. E célból az egyházakat I. II. osztályba kivánja sorozni és ez osztályozás alapján azt javasolja, hogy II osztályu egyházakba a rendes lelkészek bármikor, a nem rendes lelkészek oklevelük keltétől számított 2 év elteltével, I. osztályu egyházakba pedig a rendes lelkészek meghívás esetére bármikor, pályázat útján azonban 3 évi II. osztályu szolgálat után, mig a nem rendes lelkészek oklevelük keltétől számított 5 év elteltével legyenek választhatók.

b) A meghívás a presbiterium abszolut többségének jogerős határozata, vagy a választók általános többségének irásban beterjesztett akaratához kötendő.

c) A próbaszónoklat engedélyezését megfelelő ellenőrzés mellett kivánja.

(Folyt. köv.) *Makláry Károly.*

Az angol collegekről.

(Folyt. és vége.)

Münich jelentése előadja, hogy a virágzó angol collegeknek egész sorát lehet megemliteni, melyek ugyanazokkal a jellemző vonásokkal dicsekedhetnek; esetleg multjukra nézve különböznek egymástól Az ősi intézetek közül egyike a legérdekesebbeknek a *winchesteri college*. Maga a városka a Krisztus előtti Britannia fővárosa, számtalan régi történelmi emlékkel. A reformáció korából a *Rugby college*, a Felső Avon partján. Az ujabbak közül a gyermek- és anyavédő intézmények hires *Bushey* körül fekvő iskolák birnak nevezetességgel. A modern collegek mintája az 1900 ban angol gót stylban épitett *Royal Masonic School* és a mult évben készült *Royal Masonic New School*. Az utóbbi stylje, elrendezése egészen modern nem történelmien gótikus; ruhatárakkal, tanulóteremmel, öltözőkkel, fürdővel és központi melegvizfütéssel. A quacker jellegü *Leigthon Park School*, melynek ujonnan épült része már 2 emeletes. *Reading School* bejáró iskola; épületei között ott van a kerékpár raktár a 400 bejáró „day boys" kerékpárjai számára. Érdekes a kastélyból átalakitott *Caldecote* leánynevelő internátus a régi kastély eredeti butoraival.

Müszaki részletek. Ha végignézünk az előbb felsorolt Collegeken, úgy azt látjuk, hogy azok müvészi szempontból rendkivül megnyerőek, de

azok egy része a mai célszerüségi és higiénikus kivánságoknak — talán a fürdőszobák számától eltekintve — nem felelnek meg tökéletesen.

Az épületeknek általában nemcsak a felszerelése, de az alapszerkezetei is primitivek, a falak vékonyak, a födémek igen csekély sulyra vannak méretezve, az ablakok szimplák és rosszul záródnak és legfeljebb csak vászonredőnnyel vannak ellátva. A tetőteret a legtöbb esetben kiépitik, de minden külön egesebb hőszigetelés nélkül. A padlók gyakran puhafa hajópadlók. A csempe falburkolat ritka. A lépcsők fából néhol közönséges betonból készültek és rendkivül meredekek. Fütés többnyire csak kandallókkal történik. Az épitkezés egyszerüségét az ottani klimatikus viszonyok magyarázzák, melyek nagyobb hőszigetelést és gondosabb füthetőséget nem tesznek szükségessé. Az iskolás gyermekek az óraközökben és az órákon kivül állandóan a szabadban vannak és esővel, ködděl, hideg széllel egyáltalában nem törődnek. A tökéletes szellőzésre annyira gondot helyeznek, hogy majdnem állandóan léghuzamban élnek, viszont a helyiségek magassága a mieinknél jóval kisebb. (2·60—3·00 m.)

Viszont a nálunk szokásosnál sokkal jobb minőségüek és sokkal masszivabbak a vizvezetéki berendezések, a padlóburkolatok faanyagja. Az ajtók asztalos-munkái ideálisan jók. A falak, sőt mennyezetek is többnyire krém színü csiszolt olajmázolással készülnek, ami által teljesen moshatók és igen kellemes hatásuak. A legmodernebb iskoláknál a mennyezetig csempézett mellékhelyiségeket látunk és kitünő égetett lapokból készitett padlóburkolatokat. Máshol a padlók Pitch pineből, az ajtók különleges tengerentúli fenyőfajtákból mázolás nélkül, sötétre pácolva készülnek. A lépcsők acélbetonból, az ablakok kitűnő, modern acélszerkezettel. Érdekes, hogy nemcsak a vízvezetékeket, de a villanyvezetékeket is külsőleg szerelik páncélcsövekbe. Ezen szerelések azonban olyan pontosak és tökéletesek, hogy igen megnyugtató képet nyújtanak.

A modern konyha és a modern mosókonyha fogadóhelyiségnek is beillik, azokban kézi erővel csak a legminimálisabbat dolgozzák; minden gáz- és villanygépekkel történik. A konyhában a legkisebb ételszag nem érezhető és a mosókonyhában gőz egyáltalában nincsen. A szolgáló személyzet hófehér kötényekben segédkezik a gépek körül.

A Royal Masonic School mosókonyhájához pl. nagyjából a következő gépek tartoznak: előáztató-, kékitő-, gáz-mosógép, villamos centrifuga, gáz mángorló, villamos vasaló, stb.

Az uszodák az ottani klimának megfelelően alig fűthetők. Egy egyszerű, de igen tágas beton medencéből állnak, egy azt langyos vizzel tápláló kazánszerkezettel. A medence fölött egyszerü fatető, palafedéssel. A szimpla üvegezésü felülvilágitókat mindenütt széltében használják, ami azzal magyarázható, hogy náluk a havazás igen ritka.

Az éttermek falai mindenütt magas sötét tölgyfaburkolatot nyertek és rendkivül ünnepélyes, komoly és mégis barátságos benyomást nyujtanak. A kápolnák és tanácstermek is hasonló szépen vannak kiképezve.

Az iskolatermek világosak, szellősek és nem túl nagy befogadóképességüek Helyesebbnek vélik a sok, mint a nagy tantermek létesitését.

A linoleum padlóburkolat gyakori

A fogadóhelyiség és a tanári szobák élénkszinü, puha szönyegekkel vannak borítva, a butorzat virágos, színes kretonnal behúzva A falakon szép régi metszetek. Ezen helyiségek semmiben sem maradnak hátra a közismert izléses, barátságos angol interieuröktől.

Ha az angol Collegeket a hazai hasonló intézményeinkkel összevetjük, mindenekelőtt meg kell állapitani, hogy annak fő éltető eleme a hatalmas nagy kert, mely méreteiben a mieinket sokszorosan felülmulja. A kert ideális kertszerű vidékbe folytatódik, ami nálunk már el nem érhető tekintettel arra, hogy nálunk a földeket mezőgazdasági művelés alatt tartják. A teljesen pormentes és tiszta környező utak egy nagyobb gazdaságnak és előrehaladottabb kulturának a következményei, melyre nálunk is törekedni kellene.

Az épületük külső megjelenésükben az általános angol épitési módba bele illenek és ezt a modern irányu törekvések sem tévesztik szem elől. Az intézetek tradició ápolásának egyik legfontosabb eszköze az architektura.

Speciálisan a sárospataki kollégiumra gondolva, ott az angol Collegek szellemében való tovább fejlesztést sok tekintetben megvalósithatónak látom. A kollégiumnak úgy régi épülete, mint a szomszédos Rákóczy kastély, a multak tiszteletét ébresztik a növendékben. Úgy ezek, mint a városban fellelhető többi műemlékszerű kis házak fennmaradásának biztositása és műemlékszerű ápolása fontos feladat volna A város nem nagy s abban a diákok igazán otthonosan érezhetik magunkat. A város fekvése rendkivül bájos, azonban szükségesnek vélném, hogy annak rendezését művészi szempontból mielőbb kézbe vegyék, hogy az ott található természeti szépségek igazán érvényre juthassanak. A koliégium kertjének a Bodrog partjáig való kiterjesztését szükségesnek vélem.

Az angol épület-szerkezetek a mi klimatikus viszonyaink mellett egyáltalában nem használhatók és ennek következtében az egyes épület-részleteket csak nagy kritikával szabad átvennünk. A nálunk nem kapható kitűnő angol épitési anyagok is (pl. klinker tégla, amerikai fenyőfajták) az angol példák felhasználásánál további óvatosságot tesznek szükségessé. A csiszolt olajmázolást az egyes helyiségekben higiénikus és kitűnő megoldásnak találom. A bőséges szellőztetésre nálunk is súlyt kell helyeznünk, az éghajlat adta határok között A soros mosdók és nyitott fürdőfülkék nálunk is alkalmazhatók.

Amennyiben a nevelést több szabadban való foglalkoztatással lehetne egybe kötni, úgy a földszinten elhelyezett nagy öltöző ruhatár és mosdóhelyiségek szintén szükségesek lesznek. A központi melegvíz-fütés nálunk elkerülhetetlen. Az üzemi helyiségekben alkalmazott modern gépek nálunk is bizonyára rentábilisak. A műhely foglalkoztatás

bevezetése és műhely-épületek létesítése nálunk is igen kivánatos lenne. Az uszodák nálunk csak nagyobb költséggel létesíthetők, de megfizethetetlenek az egészségápolás hatásában. Az elmondottakat összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a Collegek építése terén is számos olyan részlet és gondolat van, melynél az angol példából okulhatunk, mert ezen építkezési mód is egyik igen fontos eszköze azon nevelési szellemnek, mely az angol nemzetet oly naggyá tette.

* * *

Münich bőven ismertetett jelentéséből láthatjuk, hogy a collegek világa tipikusan angol. A bennük uralkodó szellem az angol művelődés-történelem sajátos gyümölcse. Az a környezet, amelyben előttünk állanak, a belső berendezkedés, az épület stylje, az oktatás módszere, a nevelés befelé és kifelé ható iránya, a testi edzés s ennek az oktatás rovására történő fokozódása úgy amint van, csak angol földön valósítható meg. A magyar tudományosság és a magyar diák nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy csak annyit tudjon egy idegen országról, amennyit az egyik angol földrajzkönyvből Magyarországról olvastunk: Hungary Capitel is Budapest (Magyarország. Főváros Budapest.) S alatta egy bundás juhász s kutyája képe jellemezte népünket.) Hazánknak nagytudású, kemény akaratú polgárokra, ragyogó *jellemekre* van szüksége. Ezeknek a jellemeknek a formálása csak magyar stylű, magyar rendszerű internátusokban, a magyar művelődés-történet pillérein álló pedagógia alapelvei szerint történhet ott, ahol évszázadok történelme tanít, lelkesít, ahol mohos omladékok felett örökké-élő vezérek lelke őrködik; ahol a jövendő hadseregének minden katonája a legfőbb *Vezérnek* engedelmeskedik. A külföld csak a példát adhatja, azt átszűrve életünkön, a mult által megszentelt s a jövendő által megkivánt úton kell haladnunk. — Áldottak az angol collegektől kölcsönvett eszközök, de csak akkor, ha magyar lélek ömlik el rajtok.

Emlékezés dr. Székely Györgyről.

Mint tanárra úgy emlékezünk vissza, aki bizonyos távolságot tartott tanítványai s maga közt. Némi hűvösség áradt belőle növendékei felé, mely sokszor már a ridegség határáig jutott. Épen azért, aki nem ismerte, magatartásából csak a zárkózott bölcselőt és a kötelességtudó professort látta meg benne.

Akik azonban közelebbről ismerték, tudták, hogy az a hűvösség, vagy magára erőszakolt külsőség, vagy ami még valószínűbb: énjének tudatalatti reflexmozgásszerű megnyilvánulása volt, mellyel *védekezni* akart. Ő ugyanis csupa szívember, meleg kedély volt, kit mindunalan az a veszély fenyegetett, hogy szivjósága felboritja azt az egyensúlyt melynek érzelmeink és akarati tevékenységünk közt fel kell állnia, ha kötelességünknek komolyan meg akarunk felelni Igen, attól félt, hogy hallgatói az ifjúság veleszületett könnyelműségével és komisz felelőtlenségével visszaélnek az ő jószívűségével, ha egyszer is rájönnek, hogy milyen szívesen — engedne. Mi lesz akkor az ő komoly studiumaival és közigazgatói tekintélyével?!

Igy történt, hogy nagyon tudta mutatni a haragost, szigorút és kérlelhetetlent, de mit ért, ha a kollokviumokon nem nyugodott addig, mig valamit ki nem csikart a dadogó delikvenstől s inkább ő beszélt, mint az izzadó vizsgázó.

Mint pataki professornak a filozófia volt a főtárgya, azon felül a neveléstudományt és művelődéstörténetet adta elő a tudós komolyságával és alaposságával. Csak az a baj, hogy a fiatalságnak nincs kellő érzéke e tárgyak iránt. Hiszen nagyszerű hogy ezredévekkel ezelőtt valami Anaxagoras, Tales, Sokrates nevű férfiak elméjét milyen világrengető és megoldatlan problémák feszegették; hogy Plató hogyan képzelte el az ideális államot és Aristoteles milyen zseni volt, de a húsz éves agyak és szivek valahogy másra vannak berendezve. A filozófus élvezetével adta elő közvetlenül és vonzóan a tárgykörébe tartozó mindeme „rendes és speciál collegiumokat," de hiába, a legtöbb leánynevet valószínüleg az ő előadása alatt faragta be a padba az ábrándozó diák, vagy egy jó regénnyel „biztosította" magát az órára. Mindezt tudta, látta, de egy bölcs nyugalmával, s egy meleg szív szánalmával elnézett felette.

Már különösen úgy tavasztájon nagyon megcsappant a hallgatók száma az előadó termekben. Istenem, hisz' olyan szépen zsendült a fű az iskolakertben, a fák zöldbe öltözködtek, a fák ébredésének olyan különös, vérpezsdítő illata suhant végig a kert kanyargós útjain, a pataki lányok lenge, könnyű tavaszi ruhájukban olyan kecsesen sétáltak, hogy mindez teljesen elragadta az érdeklődést minden filozófiai és teologiai eszmevilágtól. A száraz, szigorú professzor ilyenkor elővette nehány órán az ijesztő mumust: a „katalogust" s azzal egyenlőre biztosította a hallgatóság megfelelő létszámát. Nem emlékszem, hogy ő valamikor ezt megtette volna. Egyszer, mikor már több izben nagyon tátongtak a padok az üresség től, egy pedagógus ügyes diplomáciájával jelentette ki az óra végén:

— Uraim, a jövő órán a szerelemről fogok beszélni.

Természetesen tömött padsorok várták. Azt mondanom sem kell, hogy az előadás a hallgatóság jó részét nem elégítette ki, mert a felcsigázott kiváncsiság e témáról mást várt, nem komoly filozófiai fejtegetést.

Magánéletének középpontja szépszámú családja volt, hol egy gondos, eszes, nemes érzésű feleség szeretete és gyermekei vidámsága vették körül. Sokáig zavartalan volt ez a boldog, meleg, családi fészek. De jött a háború: az egyik fiát áldozatul adta e Molochnak, a másik meg, ki tanulmányait elvégezte s az apa jogos büszkeséggel nézhetett ambiciozus fia jövője elé, nem birta el a háború és forradalmak utáni megrázkódtatásokat; fiatal életét, jövőjét céltalannak találta s önkeze által vetett véget annak. Alig két éve hit vese is elköltözött szerettei köréből. Mindezek

olyan sebek voltak mélyérzésü szívén, melyek soha nem gyógyulhattak be. Különben is az az egyéniség volt, kinél minden érzelem szinte idegrostjá, versejtté testesül át s a szervezet holtig tartó alkatrészévé válik. Virágszirom lélek, mely minden gyűrődést megérez, minden durva érintés nyoma megmarad rajta a — lehullásig.

Alázatos türelemmel hordozta sebeit s azokat nem a filozófus cinizmusával és ész okaival vizsgálta, hanem egy mélyen vallásos lélek töprengésével és önvizsgálatával.

A pataki akadémiának 15 évig volt tanára, 3 éven át közigazgatója. Tudós híre s tudományos ambiciói 1907-ben Pestre vitték; az akkori közoktatásügyi miniszter, Apponyi, az Erzsébet nőiskola tanárává nevezte ki. Így megszakadt közvetlen kapcsolata főiskolánkhoz. De tudjuk róla, hogy mindig visszavágyott az Alma Materhez. Az ő lelkületéhez idegen volt a főváros lármája, lélek nélkülisége és szivében mindig megmaradt pataki diáknak.

Tizenöt évi pataki működésével, egyénisége annak a boldog korszaknak volt kifejezője előttünk, mikor a vén kollégium felett még csak árnyéka sem suhant el az azóta bekövetkezett időknek. Napsütésben fürdött minden . . . csonka ország, csonka iskola még kinzó álomnak is rossz lett volna.

Barátai, tanítványa, tisztelői meghatódva, könnyes szemmel intünk utána búcsút és eltűnt alakját megaranyozzuk az emlékezet színes, nagyon sokáig el nem foszló szálaival . . . *Tóth János.*

Theol. tanárok országos konferenciája.

A ref. theologiai tanárok országos konferenciájukat ez éven Sárospatakon tartották február 23-án. A durva merényletekkel fenyegetőző hideg miatt ez a terminus nem bizonyult alkalmasnak az összejövetelre. Sokan távol maradtak, akik egyébként szivesen készültek erre a tanácskozásra.

Jelen voltak a konferencián; Budapestről: dr. Victor János és Dr. Csekey Sándor; Debrecenből: Csikesz Sándor és Dr. Erdős Károly; Pápáról: Tóth Lajos, Dr. Vass Vince, Győry Elemér és Dr. Tóth Endre; Sárospatakról: Dr. Rácz Lajos, dr. Trócsányi József, Marton János, Dr. Vasady Béla, Szabó Zoltán és Zsiros József. Részt vett a konferencián Forgács Gyula sárospataki lelkész, theol. akad. m.-tanár is.

A sárospataki főiskola főgondnokai és gondnokai — levélben üdvözölve a konferenciát, kimentették távollétüket. A konferencia mély tisztelete jeléül táviratilag üdvözölte őket, valamint egyházkerületeink püspökeit.

Elnök lett Dr. Mátyás Ernő sárospataki theol. igazgató; jegyző Marton János, az egyetemes tanügyi bizottság theol. előadója.

A konferencia tárgysorozata majdnem zsúfolt volt. 16 pontból állt. De a tárgysorozatból kiemelték a behatóbb tárgyalást igénylő témákat. Ezek közt a legfontosabb volt a lelkésztanítóság kérdése. A dunántúli egyházkerület részéről, a törpegyülekezetek igazi hazájából került ez az ügy Dr. Antal Géza püspök útján az Egyetemes Konvent tárgyalási asztalára. A lelkésztanítóságok ügyében a tárgyalást is a miniszteriumokkal Dr. Antal Géza püspök végezte.

Előbb nagyon biztatóan indult az ügy. Úgy látszott, hogy a theologiai hallgatás több féléve 6 (hat) félév, — nem is számítva a gimnáziumi végzettséget és az érettségi vizsgálatot jelenteni fog valamit a tanítóképző intézeti szakférfiaknál, a miniszterium szakreferenseinél. Arra számítottunk, hogy *tanítóképesítő különbözeti vizsgálatot* kell majd tenni a theologusnak. Elterveztük ennek a vizsgálatnak az idejét a theologiai tanfolyam harmadik évének végére. Eddig átmegy a theologus a bölcsészeti, bölcsészettörténeti, nevelés-, oktatástani és neveléstörténeti tárgyakon, amelyek részint kollokviumi, részint alapvizsgálati tárgyak; végez majd valláspedagogiai tanulmányokat és gyakorlatokat, amelyek szervesen odatartoznak a theologiához, de tekintettel a leteendő tanítóképesítő vizsgálatra megfelelő kiképzést nyer az ének- és zenében, valamint általában végez tanítási gyakorlatokat a kellő óraszámban. Ilyen elgondolás és eltervelés mellett nyugodtan állhat minden theologus a tanítóképesítő különbözeti viszgálatra, sőt ha másként nem lehet: a teljes tanítóképesítő vizsgálatra.

A vizsgát ismeret, tudás szempontjából nehéznek nem lehetett gondolni a theologusra, mert ő a theologiai tanfolyam 3 teljes éve alatt súlyosabb és nehezebb tárgyakkal birkózott meg, mint amilyenekkel foglalkoznak a tanítóképző növendékei. Életkorukban is jelentékenyen felülmulják ezeket. Szellemi fejlettségüknek, értelmi képzettségüknek, közismereti tudásuknak összehasonlíthatatlanul magasabbnak, többnek kell általában lenni erre az időre, mint a tanítóképző intézet tanulóinak. A gyakorlati tanítás képezne egyedül érzékeny pontot. De erre se nehéz a készség megszerzése. Az a pásztori, nevelői, lelkigondozói, gyülekezet befolyásoló munka, amelyre a ma theologusa felkészíttetik, talán még magasabb nevelői, összetettebb tanítói, lélekformálóbb és élettámasztóbb tevékenység, mint a jórészben ismeretközlő tevékenység, melyet a tanító végez. Nincs fajilag és nemileg különböző munkáról szó. A lelkész tanító is volt évszázadokon át. Azt hittük, hogy a nagyobb munkában a kisebb benne van. De mivel ezt meg is kell mutatni, azért a képesítő vizsgát, vagy a különbözeti vizsgát, amelyre való előkészület szempontjából a theologiai tanulmányi rendet is revizió alá kell venni, szükségesnek ítéltük. Hadd hangoztassam és hadd ismételjem, hogy: egy vizsgát. Azonban minél tovább folyt a tárgyalás, a szakreferensek annál nehezebbé tették a kérdést.

Pár évi tárgyalás után a miniszterium talán az utolsó szót kimondta.

Egyenesen meglepő, amit most a vizsgálatokra nézve kíván.

„1. A vizsgálatok számának csökkentésére vonatkozó kívánalmat őszinte sajnálatomra nem teljesíthetem, mivel ez ellentétben állana a tanítóképesítő vizsgálatok tárgyában kiadott Szabályzatok lényegbe vágó rendelkezéseivel; a három vizs-

gálat (I—IV. osztálybeli különbözeti. V. osztálybeli és tanítóképesítő vizsgálat terminusának olyan módon való összébbvonása ellen azonban nem teszek észrevételt, hogy az I—IV. osztálybeli különbözeti vizsgálat a theologiai második év végén, az V. osztálybeli vizsgálat a III. év végén tartassék meg s ez utóbbi után ugyanezen terminuson tegyék le a lelkészjelöltek a tanítóképesítő vizsgálatot.

2. A vizsgálatok tárgyára vonatkozóan hozzájárulok ahhoz, hogy a *földrajz* IV. osztálya anyagából, továbbá a *szerves kémiából* a lelkészjelöltek az I—IV. osztályok különbözeti vizsgálatán, valamint a *mennyiségtan V. osztályos anyagából* az V. osztály osztályvizsgálatán a vizsgálat alól felmentessenek; ellenben fenntartandónak tartom a vizsgálati kötelezettséget a *test-* és *élettan*ból az I—IV osztálybeli különbözeti vizsgálaton, minthogy e tárgy kapcsán igen sok neveléstani mozzanat merül fel; ugyancsak vizsgálatra kötelezettek lesznek a lelkésztanítójelöltek a *magyar nyelvtanból* a tanítóképesítő vizsgálaton, minthogy e tárgy anyagát jórészben szintén a népiskolai tanítás érdekei határozzák meg."

A miniszteri leirat 3. pontja felajánlja a lelkészjelölteknek a népiskolai tanítás gyakorlatában való kiképzésre az állami tanítóképző intézetet olyan helyeken, ahol ref. egyházunknak theologiája mellett tanítóképző-intézetei nincsenek. Ime tehát szinte lehetetlen többé beszélni arról, hogy theologusaink tanítói oklevelet szerezzenek.

Egy vizsgálat helyett három vizsgálatra köteleztetnének. Ujra kellene átvenni tantárgyakat, amelyekkel már unodalomig traktáltattak a gimnázium és a tantárgyakban igen bővelkedő theologia padjain. A hajuk szála sem fogna kilátszani a vizsgákból. A theologiai alapvizsga mellé pótlékul és ráadásul a II-ik év végére odatelepittetnék a képezde I—IV. osztályából a különbözeti vizsgálat A tantárgyak egész sora rémítgetné őket a tanításra, a a nevelésre, a gyakorlati tanítói munkára szinte semmi befolyást nem gyakorló száraz ismeretek tömegével.

A tárgyalásra nem lehet elmondani, hogy ezen a téren szerencsés vágányon mozog.

Kevés jót igér a miniszteri leirat a lelkésztanítói állás díjazására nézve is.

„A lelkésztanítói állásokon működő lelkészek részére az illetménykiegészítés a lelkészi javadalom alapul vételével zavartalanul továbbra is folyósitandó lenne épúgy, mint a korpótlék és a családi pótlék."

Ez ugyan éppen nem jelent semmit. Mert eddig még nem képezte kérdés tárgyát, hogy a lelkészi állás után a kongruát, korpótlékot és családi pótlékot ne kapná a lelkész. Hogy több munkát végez majd a tanítói munkakör betöltésével, ezért talán nem fogjuk még a lelkészi állását is megrendíteni.

Ezt nem is akarja a miniszterium, csak a hajlandóság van meg benne, hogy a tanítói állás helyi jövedelmét beolvassza a lelkészi állás jövedelmébe, hogy a lelkésznek kevesebb kongruát kelljen majd adni. Ám egyházunk semmiképen nem teheti, hogy a tanítói állás helyi jövedelmének megszüntetésével egyszersmindenkorra megfosszon egy állástól egy gyülekezetet.

Igér aztán a miniszterium egy gyerek után évi 25 pengő összeget. (Folyt. köv.)

IRODALOM.

* **Tóth István levele.** Irta: *Szabó Mária.* Koszorú füzet. A Magy. Prot. Ir. Társ. népies kiadványa.

Eleven rajz a szépen induló, de áldozatul esett magyar falusi ember életéből. Minden községben vannak Tóth Istvánok akiket csábítanak a a messzi világ aranyai. Magyar tragédia van abban is, hogy a haza földjének szeretete, e föld magáénak tudása űzi, hajtja a keménygerincű falusi embert mind addig, míg a testétől, lelkétől oly idegen világ megemészti azt is, amije van s ráadásul kivánja a legdrágába értékeket: a családot, hitvest, gyermekeket. A Tóth István családját Brazilia sírba viszi Utolsó gyermeke is halott. Nincs miért koporsót vennie. Elmegy hát a fényes vigadóba a rongyos magyar s kikönyörgi a koporsóra való filléreket. Adnak, de nagy árért. Korbácsütések alatt irja a levelet a szomszédjának haza, hogy adjanak el mindent s jőjjenek Amerikába, mert ott van ám „csak jó élet, meg boldogság." Azt irta, amit neki irtak. Talán oly szomorú sem lenne, ha a Tóth István esetével véget ért volna ez az átkozott magyar sors, de folytatódik tovább s mindaddig tartani fog, amig egy magyar lesz. Magunkban hordjuk végzetünket. Lelkésztársaink figyelmébe, kivándorló népünk számára melegen ajánljuk. Kapható a Bethlen könyvkereskedésben, Budapest.

* **Az elerőtlenedett és idegen hatások** alatt eredeti jellegéből kiforgatott keresztelési szertartás reformját és egyben ref. anyaszentegyházunk újjászületését szolgálja az a keresztelési beszédgyüjtemény, melyben 30 kiváló magyar ref. lelkész irt egy-egy beszédet. A munka március havában jelenik meg. A megrendelési nyomtatványok mostanában mennek szét minden ref. lelkipásztorhoz. Olvasóink figyelmébe ajánlják ezt az igéretesnek látszó vállalkozást.

* **Az Orsz. Ref. Tanáregyesület évkönyve** az 1927—28. évről megjelent Dr. Papp Ferenc szerkesztésében. A füzet élén áll Dr Rácz Lajos alapos tanulmánya: Irodalmunk „nemzetietlen korának" okairól Jegyzőkönyv is van az évkönyvben. Bizonyára nem azért, mert sok pénze volna a tanáregyesületnek. Kár ezekre a jegyzőkönyvekre a drága pénz.

* **Nyáry Pál konfirmációi kátéja:** Református ker hitünk címmel 3-ik kiadásban megjelent. Ára 90 fillér. Nagyobb megrendelésnél lényeges árkedvezmény.

— **Műsoros estély.** A „Szikszói Református Nőegylet" és a „Szikszói Járási Kálvinszövetség" március hó 2-án Szikszón gazdag műsoros estélyt rendez.

EGYHÁZI ÉLET.

Tiszadorogmán, mint az elmúlt években, úgy ez évben is az okt. 31 én tartott ünnepéllyel kezdődött meg a téli gyülekezeti munka. Szerdán esténként ifjúsági estét, csütörtök esténként vallásos estét szokott tartani a lelkész a tanító segitségével. Az ifjúsági estéknek inkább nevelő a vallásos estéknek inkább tanító célzata van. Bibliamagyarázatok, énekszámok, szavalatok, felolvasások és szabadelőadások teszik teljessé az összejövetelek műsorát s időnként a rádió szabad egyetemi alkalmas előadásait is végig hallgatják a jelenlevők az iskolába esténként átszerelt hangszórós berendezés segélyével. Advent első vasárnapjától minden reggel istentisztelet van predikációval újévig. Újévtől húsvétig azonban csak csütörtökön reggelenként tartható ez meg A tél folyamán több izben tartatott vasárnap istentisztelet után tanitás az ifjúságnak és tartatott egy eredményeiben gazdag szülői értekezlet is. A lelkész felesége ingyenes kézimunka oktatással van segitségül az ifjúság nevelésében minden tavasszal. A tanító és tanitónő pedig a műkedvelő előadások, karácsonyfa ünnepélyek rendezésében buzgólkodnak szép sikerrel. Múlt évi adatok: lélekszám 1180, született 43, meghalt 18, házasságot kötött 17 pár, konf. 8, urv. 1234, templomban volt 21100 lélek. Istentisztelet tartatott 157; templomban és templomon kivül predikáció tartatott 190 alkalommal. Legtöbben voltak templomban húsvét másodnapján 444-en. Presbiterek teljes számmal voltak egy alkalommal az istentiszteleten. Teli Ujság jár 41 példányban.

Adókedvezmény a többgyermekes családoknak. A hejőpapi ref. egyház presbiteriuma határozatot hozott, mely szerint a többgyermekes egyháztagokat adókedvezményben részesiti a következő arány szerint: Három 16 éven aluli ref. gyermek után 10%, négy után 50%, öt, vagy több gyermek után 80% adókedvezményt ad.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Adomány.** *Farkasfalvi Farkas Géza,* a sárospataki ref. főiskola megválasztott világi gondnoka a theologiai internátusra újabb 200 pengőt adományozott.

— **Tanácskozások főiskolánkban az internátusok ügyében.** Az épitendő főiskolai internátusok dolga lépésről lépésre előrehalad. Február hó 28 án Budapestről megjelentek főiskolánkban B. *Nagy* Károly műegyetemi tanár, valamint *Münich* Aladár és *Schulek* János műépitészek, akiket a főiskolai internátusi bizottság felhivott az eszmei tervpályázatban való részvételre s az internátusi bizottság tagjaival hosszas megbeszélést folytattak, amelyben közelebbi tájékozódást szereztek a főiskolának az internátusokkal szemben ápolt közelebbi intencióiról.

— **Szabadegyetem** *Marczélly Kornél* tanítóképezdei tanár fogja tartani a sárospataki főiskola március hó 3-án délutáni szabadegyetemi előadását. Előadásának cime: *A szerves vegyületek kialakulása; a mindennapi kenyerünk.* Rajta kivül előadást fog még tartani *Bencze* András vármegyei népmivelési titkár *Az iskolánkivüli népoktatásról.* A programmon szerepelni fog még a gimn. zenekar és Nagy Barna II. é. hittanhallgató, aki *Juhász* Gyulától fog költeményeket szavalni. Hiszszük, hogy ez érdekes és tartalmas műsor sokakat fog vonzani.

A főiskola febr. hó 24 iki szabadegyetemi délutánján dr. *Trócsányi* József theol. tanár tartott nagyszabású, minden részében tudományos, a problema minden vonatkozását szételemző előadást *A drágaságról.* A nagy tetszést kiváltó előadás keretéül a gimnáziumi vegyeskar egy egy énekszáma és *Técsy* Béla hittanhallgató szavalata szolgált.

— **Az erdélyi egyházkerület életéből.** Az erdélyi egyházkerület életéből itt-ott *forradalmi tüneteket* jeleznek. A legutóbbi romániai választások nyomán ütköztek ezek ki. Főbb motivumaiul az egész országra kiterjedő korrupciót és a gazdasági nyomort emlitik. Ennek következtében az erdélyi egyházkerület vezetősége mindig öntudatosabban dolgozza ki sociális programmját és mindig nagyobb felelősséggel fordul a falu népe felé. — Mint különösen jellemző, az erdélyi egyházkerület vallási életének erejét és sociális érzékét jelezzük azt is itt hogy nagy erők mozdultak meg ott, hogy egy *református kórházat* létesitsenek.

— **Pótlásul** közöljük a 9 ik számban megjelent *Felhivás*“ hoz: „Mindazon egyházközségek, amelyeknek javára a politikai község képviselőtestülete határozatilag megszavazza a tanitói nyugdij fenntartói járuléknak megfelelő összeget. a képviselőtestület jegyzőkönyvébe ez az összeg ne nyugdij fenntartói járulék cimén. hanem segély gyanánt legyen felvéve.“

— **Uj tanitónő.** A miskolci ref. egyház presbiteriuma 9 palyazó közül *Szekeres Ilonát* választotta meg tanitónőnek.

— **Laky Zsigmondné** Magyarországon. Laky Zsigmondné youngstooni ref. lelkész neje, ki néhány évvel ezelőtt hazánkban járt missziói körúton és Erdélyben áldásos tevékenységet fejtett ki, február végén hazánkba érkezik. Tudomásunk szerint szándéka több itthoni gyülekezetet meglátogatni és különösen a jugoszláviai magyar munkának segitségére lenni. Amerikában amerikai legkülönbözőbb körökben tart állandóan a magyarságról és jelenlegi helyzetéről előadásokat. Az ő itthoni munkája is egy igen jelentős kapcsolatot jelent a magyarság szerteszakadt részei között. Felkérjük azokat a lelkészeket, akik az ő látogatását igénybe óhajtják venni. összejövetelre, szeretetvendégségre. nők között való forgolódásra stb., hogy ezt sziveskedjenek akár a Fecske szerkesztőjénél id. Victor Jánosnál, akár nálam bejelenteni. *Muraközy Gyula* ref. lelkész, *Kecskemét.*

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. evfolyam. 11. szám. Sarospatak, 1929 március 10.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Mátyás Ernő*: Új feladataink szolgálata internátusaink által. (Folyt. és vége.) *Makláry Károly*: A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslala a lelkészválasztási törvény revíziója tárgyában. (Folyt köv.) — Theol. tanárok országos konferenciája. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Új feladataink szolgálata internátusaink által.

(Folyt. és vége.)

Annyian és oly sokszor rámutattak már sárospataki főiskolánknak a múltban végzett kulturális és nemzeti öntudatot formáló tevékenységére, hogy felesleges most ezt újra igazolni akarni. E tekintetben is hű akar lenni Alma Materünk tradicióihoz s e munka végzéséhez is fel akarja használni a régi kipróbált eszközöket; de úgy érzi, hogy e tekintetben is csak úgy lehet méltó dicső, nagy multjához, hogyha e munka végzésében is figyelemmel tud lenni *az új idők új követelményeire* s ezért e részben is új eszközökre van szüksége. Tudjuk, hogy főiskolánk kulturális hivatása teljesítése szempontjából a tanítói munkának van döntő jelentősége, amelyet főiskolánk mai berendezkedése mellett is teljesíthet, mégis az a meggyőződésünk, hogy e tekintetben is nélkülözhetetlen kiegészítője az iskolai munkának az ifjuság közös munkája és internátusi élete. A mai időben is fontos az iskola ismeretközlő, azután elmét kipallérozó munkája, mégis ma, a világnézetek gigászi harcának idején különösen az kell, hogy legyen a feladata főiskolánknak, hogy magasságok felé vezéreljen, megmutasson széles távlatokat, hogy egyetemes pillantásra segítsen, szóval, hogy világnézetre neveljen. De ez a világnézet segítsen helyes állásfoglalásra a világgal szemben, növelje meg a készségeket, a tevékeny energiákat a világ átformálására. Ma minden gondolatnak sarkaló ereje kell hogy legyen, ma nem azért van szükségünk világnézetre, hogy csendesen szemlélődjünk a világ felett, hanem azért, hogy az képessé tudjon tenni minket az új világ teremtésére. Mérhetetlenül sokat tehet az iskola e célra tanítói munkájával, de bizonyosak vagyunk afelől, hogy épen a legfőbb gondolatok tekintetében az elhintett magvak az internátusi életben, a gondolatok kölcsönös kicserélődésének alkalmaiban teremhetnek dús gyümölcsöket.

Főiskolánk *nemzeti öntudatot formáló tevékenysége* szempontjából is új feladatok előtt áll. Őszinte hálával gondolunk e tekintetben Gr. *Klebelsberg* Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak új programm kitűzésére, a neonacionalizmusra Olyan nagy horderejűnek tartjuk a nemzeti öntudat ujjáteremtése szempontjából ezt a gondolatot, hogy hitünk szerint e gondolatra tekintettel újra kellene értékelnünk, esetleg újra kiválogatnunk mindazt a gazdag gondolatanyagot, amit a középiskola a nemzeti öntudat ápolása szempontjából felhasznál. Bizonyosak vagyunk, hogy más nagy aktuális gondolatok is vannak, amelyek a nemzetnevelés szempontjából helyet kivánnak az iskolában s tudjuk, hogy e tekintetben is az iskolai tanítás vegzi a munka oroszlánrészét. De itt is csak magvetés a tanítás munkája, s az elhintett magvaknak az érlelője itt is az internátus. Mostoha külső viszonyok mellett a legjobb gondolatok is elkallódhatnak, de csirába, kalászba szökkennek az internátusi élet termékeny talaján. Ifjú lelkeknek eszményekben való közös élete, ez a legmagasabb rendű szociális közösség. áldott, gazdag magvetés a nemzeti egység forrón óhajtott javának kitermelésére.

Főiskolánk megszentelt tradicióit követjük akkor is, amikor felséges célunk szolgálatára nemzeti életünk keretein kivül is keresünk eszközöket. Oly felséges. de annyira akadályok által körülövezett az a hivatás, amelyet végeznünk kell, hogy úgy érezzük, minden lehetséges égi és földi erőt igénybe kell vennünk Isten uralmának a mi népünk felett való előkészítése céljából Épen azért, amikor e cél szolgálatára erőket keresünk, szivesen tekintünk nemzeti életünk határain túl is s annál szivesebben fürdetjük meg lelkünket a modern világáramlatban, mert tudjuk, hogy sok megújító erő pezseg a világ nagy népeinek az életében. Amikor pedig azt láttuk, hogy magyar reformátusságunk a növekedő évek folyásában egyre sürübben fűzi az intenziv kapcsolatokat az angol-amerikai protestantizmussal, amikor egyre nagyobb örömmel figyeltünk rá arra, hogy e kapcsolatok ápolása miképen rejt egyre több igéretet nemzeti életünk számára, akkor—

különösen theologus ifjúságunk révén — magunk is egyre szélesebb körüvé akartuk tenni ezeket a kapcsolatokat. Már az előbbi években tervek forrtak a lelkünkben, hogy angol typusu intézmények létesítése útján fogjuk kiépíteni ezeket a kapcsolatokat. Amikor pedig az elmúlt iskolai év folyamán Gr. *Klebelsberg* Kunó vallás- és közoktatás ügyi miniszter úr magas röptü koncepciójával megcsillogtatta előttünk sárospataki főiskolánk javára ápolt kedvenc gondolatát az angol-amerikai college typusu internátus és egy reálgimnáziumi tagozat tervét az angol szellem ápolására, újjongó öröm töltötte el lelkünket, mert vágyaink teljessé géből szólott. Minél közelebb jutunk e vágyaink megvalósulásához, annál boldogítóbb öröm tölt el annak a tudatában, hogy Patak újra hegyen épí tett várossá lesz. Bármennyire életkérdés is református egyházunk számára az, hogy a magasabb társadalmi osztályu ifjakat átitassuk az angol-amerikai evangélomi lélek hatása nyomán is megújhodó református szellemünkkel, s hogy majdan mint acélos kálvinista szellemek álljanak majd egyházi közéletünk fórumán, mé is más gondolatok is emelik lelkünket. Boldogító örömmel tölti el keblünket az a tudat, hogy sárospataki főiskolánk lesz az angol-magyar iskolai kapcsolatok ápolásának egyik exponense. El-elterveljük, hogy az angol nyelv, esetleg bizonyos tárgyaknak angol tanítása révén miképen fog egyre nagyobb tért foglalni nálunk az angol irodalom, az angol tudomány, egyszóval az angol szellem, amelyről magam is vallom, hogy különösen megfelel a praktikus hajlamu magyar lelkünknek. Elképzeljük, hogy milyen pompás találkozóhelye lesz a rokon angol és magyar lélek ölelkezésére az angol-amerikai college typusu internátus, amelybe átültethető mindaz, ami a magyar lelket helyzetének, természetének megfelelően növelheti, erősítheti. S meg vagyunk győződve arról, hogy nincs hely e hazában, amely alkalmasabb volna az angol szellemnek a magyar lelkekhez való formálására, mint épen Sáros patak. Közel négyszázéves főiskolánk nemcsak a mult emlékeiből él, hanem annyira erőteljes hordozója a mult megszentelő és megújító szellemének, hogy aki megfürdik abban, sohasem tud megszabadulni annak várázsától. A pataki iskola szelleme élő és egyre újjáéledő szellem. Azután hadd említsem meg azt is, hogy itt az iskola környezetében is minden egy dicsőséges a szenvedésektől megszentelt mult emlékeit leheli. A kövek, a hegyek, az ezredéves falak itt mind mind lelket lehelnek, magyar lélekkel, a szabadsághősök, a Rákócziak lelkével ölelnek. Nincsen hely ez országban, amelyik alkalmasabb volna épen a nemes tradiciójú ifjak internátusa számára. Egy ilyen ifjúság az ő lelke számára legalkalmasabb légkört szívhatja itt magába, azután pedig tovább érlelheti azt, az angol szellemnek legnemesebb hatásaival kitágíthatja, termékenyítheti.

Sok érvvel igazolhatnám még az internátusok nélkülözhetetlenségét. Elmondhatnám másokkal azt is, hogy az egészség szempontjából époly nagy szüksége van azokra, mint a levegőre és a világosságra A jövő új és nagy feladatai testileg is különös mértékben felfokozott erejü, ép idegzetü ifjúságot kívánnak. Patakon pedig e tekintetben a városi diáklakásokban olyan primitivek az állapotok, hogy még az egészség legelemibb követelményeit sem elégítik ki.

Az új világban új feladatok előtt áll főiskolánk, ezeknek végzésére nélkülözhetetlen eszközök az internátusok. Nagy öröm tölti el lelkünket, hogy már megindul a munka. Örvendünk, hogy angol internátus épül első helyen De nemkevésbbé fontosnak tart uk, hogy *minden* kis és nagy diákunk internátusban lakhasson. S minél fontosabbnak tartjuk theologus ifjúságunk evangéliomi nevelését, annál *sürgősebb* szükségességünek látszik a theologus internátus.

Főiskolánk élete megújhodott erőktől duzzad, falaink között egyre pezsgőbb az élet, egyre dúsabban sarjadzanak az ifjú tetterők. Minél inkább tágul a tetterős nemes gyökerekből sarjadzó lelki élet, annál inkább örvendezünk afölött, hogy még ez évben megindul az internátusok építése, ahol főiskolánk ifjúsága lelkének friss hajtásait termő gyümölcsökké érlelhetjük. *Dr. Mátyás Ernő.*

A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény reviziója tárgyában.

(Folytatás.)

2. A *békésbánáti* egyházmegye lelkészegyesülete a hivatalos törvényjavaslat elvetésével a jelenlegi törvény revizióját a következő korrektivumok mellett tartja kivánatosnak:

a) A próbaszónoklat kellő ellenőrzés mellett engedélyezendő.

b) Bizonyos kiemelkedőbb lelkészi állásoknál megfelelő szolgálati idő elvelte bizonyítandó. Egyházi közérdekből szabályozandó az ideiglenes nyugdijaztatás lehetősége közigazgatási és nem fegyelmi uton.

c) A választói névjegyzékből hihagyandók azok, kik az I. tc. 109. §-a a—d. pontjaiban előírt kötelességeiket nem teljesítik.

3. A *beregi* egyházmegye csupán annyit jelent, hogy a hivatalos törvénytervezetet jelenlegi formájában nem tartja elfogadhatónak.

4. A *bihar-érmelléki* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet tárgyalás alapjául sem tartja alkalmasnak és az érvényben levó törvény fenntartását kivánja a következő kiegészítésekkel:

a) Minden lelkész jellegű egyénről a püspöki hivatalok által törzskönyv vezetendő.

b) Egyházkerületenként „lelkészátcserélő bizottság“ választandó, az egyházkerületek 2, 2, az egyházmegyék 3, 3 tagjának és illetékes egyházmegye esperesének bevonásával a püspök elnöklete alatt. Az átcserélés vagy az érdekelt lelkészek írásban bejelentett kérésére, vagy szolgálati érdekből a bizottság rendelkezése alapján történnék. Átcserélhető volna az a lelkész, kinek működése szolgálati helyén a bizottság megállapítása szerint a gyülekezet szempontjából nem kivánatos, vagy ellene olyan panasz tétetett, mely bár súlyos fegyelmi vétséget képez, de mégsem olyan nagymérvű, hogy állása elvesztését vonhatná maga után és más

gyülekezetben való munkálkodása még építő és áldásos lehet. A bizottság határozata ellen az e.-m. és e.-ker bírósághoz lehetne felebbezni.

c) A meghívás útján történő választást, úgy kívánja módosítani, hogy az esperes a lelkészátcserélő bizottság 1 tagjával az üresedésben levő gyülekezetbe kiszáll és már előzetesen közgyűlésre összehívott gyülekezeti választókat nyilatkozatra hívja fel az iránt, hogy a lelkészi állást meghívás útján kívánják-e betölteni, amely esetre a meghívási eljárást azonnal megejtik.

d) Pályázat esetére úgy a presbiterium, mint a lelkészátcserélő bizottság 2—2 pályázót jelölne ki meghallgatásra és ajánlaná a megválasztásra. A kijelöltek megfelelő ellenőrzés mellett a gyülekezetnek bemutatkoznak.

e) Kívánja a választási visszaélések szigorú megtorlását s amennyiben a választó gyülekezet tagjai választói jogukkal vétkesen visszaélnek, a gyülekezet elveszti választási jogát és az üresedésben levő állást a pályázók közül az e.-m. közgyűlés tölti be. A vétkes egyházi hivatalnokok és választók fegyelmileg a legszigorúbban büntetendők.

5. A *debreceni* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet elvetéssel teljes egészében fenntartani kívánja az érvényben levő lelkészválasztási törvényt azzal a hozzáadással, hogy a pályázó lelkészek a presbiterium meghívására kellő ellenőrzés mellett bemutatkozó istenitiszteletet tarthassanak.

6. A *fe'sőszabolcsi* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet tárgyalás alapjául nem tartja alkalmasnak. A ma érvényes törvények alapulvételemellett kívánja az eddig bevált meghívási rendszer további fenntartását azzal a pótlással, hogy már a meghívást megelőzőleg is 3—4 lelkésznek kellő felügyelet melletti próbaszónoklatát megengedni óhajtja.

(Folyt. köv.) *Makláry Károly.*

Theol. tanárok országos konferenciája.

(Folyt. és vége.)

Ha tekintetbe vesszük, hogy a mai theologusnak a harmadik évfolyam végéig 73 (hetvenhárom) kollokviumot kell tennie (közben még szerencsétlenségek is előfordulhatnak, a legjobb családok gyermekeinél is!), nem feltűnő, hogy a theol. tanári konferencia nem kitörő örömmel fogadta a vallás- és közoktatásügyi miniszterium legújabb leiratát, amely az I—IV. osztályból különbözeti vizsgát, az V. osztályból osztályvizsgálatot és tanítóképesítő vizsgálatot kíván a tanítói oklevelet megszerezni kívánó theologustól. Érthető ezek után, hogy az oklevél megszerzését nem is kívánja kötelezővé tenni minden theologusra nézve. Hadd szerezzék meg azok, akik akarják. És hadd szerezzék meg azok, akiknek — esetleges lelkész tanítóvá választásuk esetén — erre az oklevélre szükségük lesz.

A theol. tanári konferencia aztán aziránt tesz javaslatot az egyetemes konvent elé, hogy a jogakadémiáknál működött jogtudományi, illetőleg államtudományi államvizsgálat összeállításának módja szerint szerveztessenek egyházkerületenként tanítóképesítő bizottságok.

Az egyetemes konventnek tavaszi ülése dönt ezekben a fontos kérdésekben.

Szerintünk különben inkább több lelkészi és tanítói állást kellene szervezni és felállítani és egyet sem megszüntetni. A tanítás és nevelés ma már annyira specializálódott, hogy az iskola terméketlenségét csakis úgy lehet megszüntetni, ha lesz ideje a tanítónak, hogy egyénileg is foglalkozzék növendékeivel. Nemcsak 30, hanem még 10 gyermekkel is mennyire érdemes foglalkozni! A ma nemzedékének minőségileg kell kiprodukálni a 30 millió magyart.

Fontos előterjesztéét tesz a konferencia az egyetemes konventhez a *Magyar Theol. Lexikon* kiadása ügyében. Szükséges tennivalók elvégzése után, amelyek a magyar ref. egyház, iskola- és irodalomtörténetének ismeretére vonatkoznak, megkezdhető volna e műhöz az előmunkálatok megindítása. 5—6 olyan kötetre gondol a theol. tanári konferencia, mint aminők a Religion in Geschichte und Gegenwart kötetei. A mű kiadására a Paróchiális Könyvtár lenne a legalkalmasabb. A theol. tanárok külföldi tanulmányügyének tárgyalását és a belföldi cserediákságot említjük még meg, mint jelentékenyebb tárgyalási témát a sok közül.

IRODALOM.

* **Sass Béla emlékezete.** A tiszántúli ref. egyházkerület kegyelete a ref. theologiai fakultással 1928 dec. hó 4-én a kollégiumi díszteremben közösen rendezett ünnepélyen. Tartalmazza Dr. *Baltazár Dezső* püspök Bevezető beszédét, Dr. *Lencz Géza* egyetemi tanár, theol dékán, egyházkerületi tanácsbíró tartalmas tanulmányát e címen: Sass Béla az egyházi közigazgatásban. A füzetre Sass Béla emléke iránt érzett mély kegyelettel hívjuk fel a figyelmet.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Az ORLE küldöttsége Klebelsberg kultuszminiszter előtt az adócsökkentési segély ügyében.** Március 5-én *Baltazár* Dezső püspök, az ORLE elnökének vezetésével nagy küldöttség járt gr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter előtt az *adócsökkentési államsegély* valorizálása érdekében. A püspök hatalmas számadatokkal bizonyította a kis gyülekezetek heroikus teherhordását. A helyzet valódi képe feltárulhatott a kultuszminiszter előtt. Vajha ne csak lelkészek látnák a gyülekezetek vergődését, hanem általában a szélesebbkörű közönség is, főleg a közpénzek felelős kezelői. A miniszter jóindulatu választ adott a küldöttségnek.

— **Zsinati választások.** Egyházkerületünk bizottsága folyó hó 4-én bontotta fel a megürült zsinati tagságokra szóló szavazatokat. Papi rendes tagságra megválasztatott *Pósa Péter* zsinati póttag 138 szavazattal. Ezenkivül Elek József felsőborsodi

esperes kapott 57 szavazatot. A világi póttagságra megválasztatott *Bárczay László* kir. kamarás, borsodi földbirtokos 194 szavazattal.

— **Tagajánlás a Magyar Tudományos Akadémiában.** A Magyar Tudományos Akadémia I. nyelv- és szépiudományi osztályába levelező tagul az ügyrendben előírt módon ajánlották *Dr. Mitrovics Gyula* debreceni egyetemi tanárt, főiskolánk volt gimn. tanárát.

— **Internátusi bizottsági gyűlés.** Az igazgatótanács internátusi bizottsága március hó 10 én Sárospatakon ülést tart

— **Értekezlet.** A Pataki Diákok Szövetsége Budapesten március hó 8-án értekezletet tart, amelyen emlékbeszédet mond b. e. Kovácsy Sándor tanár felett Németh József min. tanácsos.

— **Lelkészválasztás.** A perkupai gyülekezet egyhangú választással a *Fodor György* nyugalombavonulásával megüresedett lelkészi állásra *Oláh István* sárospataki hitoktató-lelkészt választotta. A lelkes, rokonszenves ifjút kövesse áldás a gyülekezeti munkában.

— **Tájékozásúl** A mai nap elrendelt zsinati és kerületi választásokra nézve, többek felkérésére tájékozásúl közöljük, hogy a zsinati papi póttagságra Hubay Kálmán zádorfalvi lelkész, a világi póttagságra dr. Patay Sámuel abaúji tanácsbíró; az egyházkerületi világi tanácsbíróságra pedig dr. Soldos Béla borsod gömöri főispán vannak jelölésbe hozva.

— **A sárospataki főiskolánkban rendezett szabadegyetemi delutánok** mindig szélesebb és szélesebb körben támasztanak érdeklődést s igy mindinkább megérlelődik közöttünk az a tudat, hogy ezeknek a délutánoknak a rendezésével szép és nemes missziót teljesít főiskolánk. Az elmúlt vasárnapi (márc. 3) szabad egyetemi délután központjában *Marcélly* Kornél képezdei tanár előadása állott, *a mindennapi kenyérről*, létrejötte feltételeiről Á mély tudással, vallásos motivumokkal megalkotott tanulmány szemléletes előadása igen nagy tetszést váltott ki. Nagy tetszést váltott ki a lelkesedéstől izzó és költői motivumokkal teljes előadása *Bencze* András vármegyei népmívelési titkárnak is *az iskolánkivüli népoktatásról*. Pompás volt *Nagy* Barna szavalata, valamint a *Boda* Béla, *Szathmáry* Lajos és *Nyitray* Béla, azután pedig az ifjusági zenekar által előadott zenedarabok

Különösen bájos előadásra, illetve délutánra van kilátás *f. március hó 10 én*. Ez alkalommal *Boda* Béla főgimnáziumi tanár fog előadást tartani *Schubert*ről. Ugyancsak ő fog ez alkalommal feleségének zongorakisérete mellett *Schubert* darabokat előadni hegedűn. A gimnáziumi vegyeskar pedig *Schubert*től kardalokat fog előadni.

— **Templomi hangverseny Bodroghalászon.** A főiskolai énekkar tagjai magas szinvonalú és épitő hatású előadásokkal, szavalatokkal és énekszámokkal gyönyörködtették a b. halászi gyülekezetet a márc. 3-ának délutánján tartott templomi hangversenyen. Úgy a szóló, mint a karénekdarabok, valamint az előadások és vallásos költemények, termékenyítő harmatként szálltak a vallás áldása után szomjuhozó lelkekre. A program ügyes összeállítása és az énekkar művészi precizitással előadott szebbnél-szebb darabjai a legteljesebb elismerés hangjait váltották ki a hívekből. A kezdeményezés és rendezés munkájáért Gáthy Lajos és Hörcsik Béla theológus ifjak felé száll a gyülekezet hálás köszönete és elismerése.

HIVATALOS RÉSZ.

247/1929. **Püspöki körlevél.**

I.

Szavazás elrendelése.

Az egyházkerületi szavazatbontó bizottság folyó hó 4 én tartott ülésében szavazást rendelt el:

1. a Pósa Péter zsinati póttag rendes taggá választása következtében egy zsinati papi póttagságra,

2. a Dobozy István halálával megüresedett zsinati világi póttagságra,

3. ugyancsak a Dobozy István halálával megüresedett egyházkerületi világi tanácsbíróságra.

A háromféle szavazat *egy félíven* kiállítható. Előfordult esetek miatt megjegyzem, hogy jegyzőkönyvi kivonat alakjában a szavazólapot kiállítani nem lehet, hanem azt a lelkész, gondnok és két presbiter aláírásával és a lelkészi hivatal pecsétjével kell ellátni.

A szavazatok folyó évi *április hó 15 ig (tizenötödikéig)* küldendők be a püspöki hivatalba. Elmaradt, elkésett vagy hiányosan kiállított szavazatok miatt húsz (20) pengő bírság jár.

Miskolc, 1929 március 5.

Dr Révész Kálmán
püspök.

II.

Alsózempléniek figyelmébe! Felkérem a kebelbeli lelkészi hivatalokat, hogy a tavaszi egyházmegyei közgyűlésen tárgyalandó ügyiratokat március 25 ig küldjék be az esperesi hivatalba.

Továbbá felhívom Alsóberecki, Bodroghalom, Hernádkak, Karcsa, Kenézlő, Láca, Tállya egyházközségeket, hogy a folyó évi költségvetést most már haladéktalanul terjesszék be felülvizsgálás végett Sátoraljaujhely, 1929 márc. 7. *Kiss Ernő* esperes.

III.

Lelkészértekezleti pályatételek. Az abaúji egyházmegye egyetemes lelkészértekezlete az 1929. évre a következő pályatételeket tűzi ki: 1. *Értekezésre: Farczády Jenő, Matolcsy Miklós, Simándy Pál* (Igazi kálvinista lelkipásztori typusok-e ezek? Hasznos vállalkozás volt-e a megrajzolásuk?) 2. *Egyházi beszéd* írandó *Máté XVI 24—25.* alapján.

Az idegen kézzel leírt pályaművek jeligés levéllel ellátva, 1929 június 15-ig küldendők be az elnökséghez Szászfára (U p. Krasznikvajda) *Frenczel Bertalan*, értekezleti elnök.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. K. A. Ó—d. Megkaptam. Köszönöm.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. evfolyam. 12. szám Sárospatak, 1929 március 17.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr Komjáthy Aladár:* Induljunk el már! — *Makláry Károly:* A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törveny reviziója tárgyában. (Folyt és vége.) *Janka Károly:* Felhivás a Kalvin-Szovetségbe való tömörülésre. — *—y —r:* Egyházkerületi leánykonferencia Miskolcon. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész — Szerkesztői üzenetek.

Induljunk el már!

Annyi teendő vár megoldásra a kerületi „Kálvin-Szövetség“ részéről, hogy egyszerre hirtelen fel sem lehetne sorakoztatni egy rövid cikk keretében. Református anyaszentegyházunk az egész ország területén azt várja a Kálvin-Szövetségtől, hogy tegye járhatóvá az egyházi élet mezején az összes utakat szántsa s törje az ugart, hogy minden magyar református ember nyereség legyen a nemzeti és egyházi élet számára. Az utóbbi években kerületünk volt az, amelyik a Kálvin Szövetségnek több mint negyedszázados törekvéseit, programmját felújítva, arra törekedett, hogy mindenik gyülekezetében az egyháztársadalmi szervezkedés által új életet, lüktető elevenséget vigyen bele. Szépen, simán ment eddigelé a munka és tagadhatatlan egyik-másik gyülekezetünk életében már eddig is láthatjuk jótékony hatását a Kálvin-Szövetség munkájának.

Azonban ennek az egyháztársadalmi szervezetnek nemcsak járási székhelyekre, vagy megyei gócpontokra kell kiterjedni, hanem minden egyes gyülekezetre. Szerintem nagyon jó hatást tenne egyházközségeinkre az, ha a tavasszal, valamelyik vasárnap Miskolcon az összes helyi szervezetek összejönnének egy kerületi „Kálvin Szövetség“ gyülésére. Ha még nem alakult volna meg egyes helyeken a helyi szervezet, egy ilyen népes összejövetelen való részvétel után feltétlenül megalakulna, azért meg kellene hivni összes egyházközségeink tagjait. Micsoda öröm volna látni egy hatalmas tömegben az ősi tiszáninneni egyházkerület férfiait és asszonyait?! Hát még annak a hatalmas seregnek éneklését hallani, közös buzgólkodásában résztvenni?! Azt hiszem: minden református ember számára igen nagy nyereség lenne és felejthetetlen napot jelentene.

A programmnak rövidnek, de annál inkább életbevágónak kellene lenni. Nem volna szabad akadémiai színvonalú előadásokat tartani, hanem gyakorlati irányú kérdéseket tárgyalni úgy, hogy azt mindenki megértse, abból mindenkinek jusson valami. Ha a gyülekezetek vezetői aktivitásba lépnének egy ilyen kerületi összejövetel érdekében, én hiszem, hogy a tiszáninneni egyházkerület református emberei összejönnének annyian, mint a Második Református Nagygyűlésre Csonkaországunk területéről. Ha azután itt az egész fronton sikerül a reformátusságot a „Kálvin-Szövetség“-be állítani, a munkának folytatódni kell a többi egyházkerületek területén. Merem állítani, hogyha a Kálvin Szövetség, mint az egész országot behálózó hatalmas egyháztársadalmi szervezet fog majd működni, akkor a református emberek özöne miatt a Református Nagygyűléseket nem egy helyen, hanem több helyen kell majd tartani Budapesten. Nem akarok én senkivel vitázni, de nem találja azt furcsának ma egy református ember, hogy csipcsup egyesületek akarják megmozditani a magyar református anyaszentegyházat, vagy új, friss erővel megtölteni egy nagyon is régi minden területet megmivelő, hatalmas szövetség helyett?

Híveink megszervezése volna tehát az első feladat a kerületben, a többi teendő azután más és más természetű. Nem jó lenne-e egy kerületi árvaházat létesiteni, vagy egy szegényházat, vagy menhelyet? Hiszen annyi a nélkülöző, a segitséget kérő református ember és valljuk meg őszintén, olyan kevés a segitő kéz. Hányszor kell szégyenkeznünk amiatt, mert érdemes református embereken nem tudunk segiteni, nincstelenségünk és tehetetlenségünk következtében. Ma sajnos már nincsenek dúsgazdag birtokosaink, egyre kevesebb azon lelkeknek a száma is, akik végrendeletükben egyházukat nevezik meg kizárólagos örökösüknek, de egy mégis tudna tenni, egy erő mégis csak tudna alkotni, a tiszáninneni református híveknek egyháztársadalmi szervezettsége. Az utóbbi évtizedek nagyszerű egyházi szociális intézményeit is fillérekből épitették fel miért ne tudnánk ezt mi is megtenni a tiszáninneni egyházkerületben? A lelkészek egyesülése következtében állott elő a Fiú- és Leánykálvineumunk nagyszerű intézménye,

azután tanítóink megmozdulásából a balatonalmádi üdülőház, arról beszélni is fölösleges, hogy a Kálvin Szövetség ilyen maradandó alkotásokat nem tudna létrehozni kerületi viszonylatban. Úgy gondolom, ezt a nézetet mindenki osztja velem.

Milyen áldást jelentő lenne még egy ilyen kerületi összejövetel gyülekezeteink valláserkölcsi életére nézve is, azt nem tudom eléggé hangsulyozni. A restebbek hallanák a törekvőket, a közönyösek a határozottakat, a szűkkeblűek az áldozatkészeket. Egyszóval a jó példának módjában volna hatni úgy az egyes református ember életére, mint egyházközségeinkre.

Minden habozás kár ezen a téren. A „Kálvin-Szövetség" kerületi vezetősége beszélje meg egy tavaszi összejövetel részleteit. Mi a közkatonák majd akcióba lépünk s a nagy horderejű református összejövetelt propagálni fogjuk híveink körében és minden erőnkkel toborozni fogunk. Óriási szükség van szervezettségünkre, hogy előálljon kálvinista szolidaritásunk és akaró, cselekvő erőnk. De másrészt szükéges ilyen demonstráció kifelé is, hadd lássák a túloldalon, hogy a tiszáninneni kálvinistaság nem közönyös, szunnyadó tömeg, hanem energiaforrás, amelyből alkotó erő fakad Csak az első lépés nehéz, a többi jönni fog utána. Induljunk el minél hamarább!

Dr. Komjáthy Aladár.

A magyarországi református egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény reviziója tárgyában.

(Folyt. és vége.)

a) Pályázat esetére egy vegyes bizottság által 3 egyénnek kijelölését kívánja.

b) Újszerű a javaslatnak az a tervezete, hogy mivel egyetemes egyházunkban sok olyan u. n. *exponált* hely van. ahol egy esetleg elhibázott választás helyre nem hozható kárt eredményezhet: ezek az exponált helyek egyházmegyénként nyilvántartandók s ezekben a lelkészi állás csak bizonyos szolgálati év eltöltése után, esetleg a felsőbb hatóság jelölése mellett volna elnyerhető.

c) A választási eljárás megrövidítését, a pap-hallgató küldöttségek kiküszöbölését, a választási bizottság elnökségének panaszjogát, végül a választásnak, mint törvénytelennek megsemmisítését kívánja még abban az esetben is, ha nem maga a lelkész, hanem érdekében más követi el a visszaélést.

7. A *hevesnagykunsági* egyházmegye a hivatalos törvénytervezet elvetésével a mai törvényekben biztosított korlátlan választási jog további fenntartását és ezen kivül a próbaszónoklat megfelelő ellenőrzés melletti engedélyezését, valamint azt kívánja, hogy szabálytalan választás esetére ne csak a megválasztott, hanem a visszaélést elkövető bármelyik pályázó is fegyelmi felelősség alá vonassék.

8. A *középszabolcsi* egyházmegye általános irányelvek alapján foglalkozik a lelkészek áthelyezése, meghívása, a lelkészi állásokra vonatkozó pályázat és jelölés, a szorosan vett lelkészválasztás s végül a pályázó lelkésznek a választó gyülekezetben való megjelenésének kérdésével.

a) A lelkeszek athelyezését, amennyiben azt a gyülekezeti közérdek, vagy a lelkésznek jogos magánerdeke kivánja: helyesnek tartja. Az áthelyezésre vonatkozó kérelmet, vagy az áthelyezést kerő lelkészek maguk, vagy a kanonika vizitació jelentésére támaszkodva az e.-m. elnökség terjeszthetné elő Az áthelyezést az egyházkerület elnöksége eszközölné oly módon, hogy a közerdekből áthelyezett lelkész javadalmi csonkulást ne szenvedjen.

b) Az áthelyezést, mint fegyelmi büntetést is kivánatosnak tartja, de ebben az esetben az áthelyezés az esetleg beálló javadalomveszteségre tekintet nélkül hajtandó végre.

c) Meghivás esetére a mai törvényes rendelkezések további fenntartását kivánja.

d) Pályázat útján való választás esetére beleszólási jogot kiván biztosítani az egyházi felsőbb hatóság részére úgy a jelölésnél, mint magánál a választásnál.

A pályázók közül egy bizottság, mely felerészben az egyház presbiteriumának küldötteiből, másik felerészben az e.-m. tanácsbirák képviseletéből az egyházkerület egy kiküldöttjének elnöklete alatt maga ejti meg a választást.

e) A presbiterium meghívására a próbaszónoklat engedélyezését kivánja megfelelő ellenőrzés mellett.

9. A *nagykárolyi* egyházmegye a hivatalos törvénytervezet első 15 §-át azzal a változtatással fogadja el, hogy az a. m. lelkészelhelyező bizottság, melyet az esperes az üresedésről nyert értesítés vétele után 8 napra összehív, a gyülekezet helyi szükségleteinek kellő mérlegelésével az egyházmegye lelkészei közül az oda leginkább megfelelő egyént kijelöli, aki ily módon az a. m. lelkészelhelyező bizottság hivatalos jelöltjévé lesz.

A meghivás sikertelensége esetén a lelkészi állás pályázat útján töltendő be, amely esetre az egyházmegye az érvényben levő törvények alkalmazását kivánja azzal a változtatással, hogy az e. m. lelkészelhelyező bizottság a pályázók közül hármat kijelöl, akik közül a gyülekezet választani köteles. A kijelölt pályázók kellő ellenőrzés mellett a választó gyülekezetben bemutatkozó szolgálatra megjelenhetnek.

10. A *nagyszalontai* egyházmegye a lelkészválasztás jogát akár meghivás, akár pályázat esetére a választó gyülekezet presbiteriumára kivánja bízni. Szükségesnek tartja azonban, hogy az E. T. I. t.-c. 27., 28. és 31. § ai oly módon változtassanak meg, hogy a presbiterium tagjainak csak fele essék választás alá. A választott presbiterek hivatali tiszte 6 évre szól, fele (tehát a presbiterium 1/4 e) 3 évenként sorsoltatik ki. A harmadik negyed rész a legtöbb egyházi adót fizetőket foglalja magában (virilitás), kiket évről évre az egyházi adófőkönyv alapján összeállított sorrend szerint a presbiterium elnöksége hív be. A negyedik negyedrész a legbuzgóbb, legáldozatkészebb és leghivatottabb egyháztagok közül, a helyi viszonyok alapos mérlegelésével, lelkész javaslatára esperesi (nagyobb egyházakban esetleg püspöki) kinevezéssel

hívassék be 3 évi megbizatással. Ezen kívül, mint szamfeletti tag, hivatalból legyen tagja a presbiteriumnak minden olyan az egyházmegye területén lakó egyén, aki magasabb egyházi tisztséget visel.

A lelkészi állás betölthető *a)* meghívás utján akkor, ha a presbiterium összes tagjainak általános többsége ebben állapodik meg s jelöltjét megnevezi. Ez esetben az esperes a jelölt okmányait bekéri és a II. t.-c. 10. §-ában előírt bizottság elé terjeszti, amely bizottságnak az okmányok felülvizsgálásán kívül joga van még egy jelöltet megnevezni, akiknek okmányai nyomban át is vizsgáltatnak. Ugyanakkor a jelölt (jelöltek) részére a próbaszónoklat tartására időt tűz ki, amikor is a bizottság a hely színen megjelenik és a választást a presbiteriumban nyomban megejteti, s annak eredményét a hiveknek a szószékből kihirdeti.

b) Választás útján akkor, ha a presbiterium az állást záros határidőn belül meghívás útján betölteni nem tudja, vagy ha a pályázat kiírását kéri. A pályázók névsorát az esperes a fenti bizottság elé terjeszti, amely a presbiterium kiküldötteinek meghallgásával kijelöli azokat, kik közül a választás megejthető. A presbiterium által esetleg kért jelölt a jelöltek közül csak akkor hagyható ki, ha minősítése nem megfelelő. A jelöltek az esperes által kitűzött időben próbaszónoklatra megjelenhetnek. Ennek megtörténte után az esperes a jelölő bizottsággal a választó gyülekezetbe kiszáll és a választást a presbiterium által titkos szavazással megejtheti.

c) Csere útján a II. t.-c. 5. §-ában aláírt módon,

d) áthelyezés útján kizárólag a felettes egyházi hatóságok kezdeményezésére az illetékes presbiteriumok beleegyezésével.

11. A *szatmári* egyházmegye a hivatalos törvénytervezetet komoly és nagy jóakaratu munkálat eredményének minősíti, azonban azt hibái és fogyatkozásai miatt tárgyalási alapul elfogadhatónak nem tartja.

Elvi szempontok alapján azt tartaná kivánatosnak, hogy a lelkészt kizárólag meghívás útján 15 napi határidőn belül a felsőbbség jóváhagyásával válassza meg a gyülekezet. Pályázat útján azonban a választást egy felsőbb hatósági szerv ejtse meg megfelelő biztosítékok mellett. Mivel azonban nem reméli hogy egy ilyen általános elvi rendelkezésnek a Zsinaton ez időszerint többsége lenne, azért az érvényben levő törvények további fenntartását javasolja a következő pótlásokkal:

a) Az u. n. paphallgató küldöttséget végképen megszüntetendők, ellenben megengedendő a pályázóknak kellő ellenőrzés mellett a választó gyülekezetben szónoklat tartása.

b) A választási eljárás, történjék az meghívás, vagy pályázat útján, a legrövidebb idő alatt, minden esetre azonban 30 napon belül történjék.

c) A választás szabálytalansága ellen ne csak a választók csekély hányadának, hanem az e.-m. és a választási elnökségnek is felebbezési jog biztosíttassék.

d) A visszaélések súlyos szigorral büntetendők, egészen a választói és választhatósági jognak több évre leendő elvonásáig. Törlendő a jelen törvény azon szakasza, mely feltételezi, hogy a jelölt esetleg nem tudja, hogy miféle visszaélések történtek megválasztása érdekében.

e) A cserére vonatkozólag a lelkészek kezdeményezését a felsőbb hatósági jóváhagyásától feltételezetten kivánja engedélyezni.

A *tiszántúli egyházkerület* hangsulyozottan kiemeli, hogy a hivatalos törvénytervezetet igen alapos historiai tudással, nagy körültekintéssel, a választások körül sürün jelentkező visszaélések éles ismeretével, különös gonddal és mindenek felett egyetemes egyházunk iránti nagy szeretettel készült jóakaratu és igen értékes munkálatnak minősíti. Épen ezért nem azonosítja magát azzal a kiméletlen bírálattal, mely azt egyes gyülekezetek és egyházmegyék kialakult véleménye szerint még arra sem tartja méltónak, hogy vele az Országos Zsinat érdemben foglalkozzék.

A javaslatnak, mint minden emberi alkotásnak kétségkívül vannak hibái, fogyatkozásai, melyeket részletesen felsorolt és ezek miatt, valmint az egyházmegyék egyhangulag megnyilvánult óhajtására nem javasolja, hogy az Országos Zsinat a hivatalos törvénytervezetet tárgyalási alap gyanánt elfogadja.

Javasolja, hogy tárgyalási alapul a most érvényben álló lelkészválasztási törvények tartassanak meg és azokon eszközöltessenek azok a módosítások, melyeket a kialakult egyházi közvélemény a következő alapelvek épségben tartása mellett szükségesnek itélt:

a) A lelkészválasztásnál a gyülekezet választó tagjainak akaratnyilvánítása törvény útján biztosítandó.

b) Fenntartandó a jelenlegi törvénynek a presbiterium által kezdeményezhető *meghívásra* vonatkozó rendelkezése, mely a gyülekezet szabad lelkészválasztását biztosítja.

c) A gyülekezet közvetlen választási joga pályázat esetére is biztosítassék.

d) Az egyetemlegesen megnyilvánuló közóhaj szerint az u. n. paphallgató küldöttségek megszüntetendők, ellenben biztosítandó a pályázó lelkészeknek a presbiterium meghívására kellő felügyelet és ellenőrzés melletti bemutatkozó szolgálata.

e) A visszaélések lehető kiküszöbölésére és szigoru megtorlására fordítson az Országos Zsinat különös nagy gondot.

f) A felsőbb egyházi hatóságok (egyházmegyék és egyházkerületek) irányító befolyása alkalmas formában, legalább is arra az esetre, ha a választó közönségnek több pályázó között kell orientálódnia, biztosítandó.

g) Felhívja az Országos Zsinat figyelmét a bihar-érmelléki és középszabolcsi egyházmegyéknek a lelkészek csere utjáni áthelyezése tárgyában felvetett figyelemre méltó gondolataira, melyeket ha az egyházmegyék által megkonstruált javaslatok szövegezésében elfogadhatóknak nem minősíti is, de a gondolatot mindenesetre méltónak itéli arra, hogy azzal az Országos Zsinat érdemben foglalkozzék.

h) Végül tisztelettel felkéri az Orsz. Zsinatot,

méltóztassék az egyházhatósági jogosultság újra rendezését, amelyre vonatkozólag a zsinatelőkészítő belmissziói, illetőleg egyházfegyelmi munkálatokban is javaslatok találhatók, beható figyelmébe venni, mert ez a kérdés egyetemes rendezést igényel és sürget és azt tisztán csak egy részletkérdésnek, mint a lelkészválasztás reformjának kapcsán rendezni és megoldani nem lehet.

Egybevetve a beérkezett véleményes javaslatokat megállapítható, hogy

1. a zsinatelőkészítő bizottság által szerkesztett hivatalos törvénytervezetet egészében egyetlen egyházmegye és egyházkerület sem teszi magáévá.

Nagy elismerés hangján szól róla a pesti egyházmegye, mely ha elvetését javasolja is, de kiváló gonddal való készültségét nagy elismeréssel honorálja. A belsősomogyi egyházmegye csak igen lényeges átalakítások mellett tartaná alkalmasnak tárgyalás alapjául való megtartásra. Az őrségi egyházmegye jelentős módosításokkal tárgyalási alapul elfogadja. A nagykárolyi egyházmegye a javaslat első 15 §-át némi módosítással magáévá teszi. A tiszántúli egyházkerület nyomatékosan emeli ki a javaslat gondos megszerkesztésének kiváló érdemeit.

Ezek szerint a hivatalos törvénytervezetet a 4 egyházkerület és 30 egyházmegye közül jelentős módosítások mellett is csak a belsősomogyi, őrségi és nagykárolyi egyházmegyék, tehát mindössze 3 egyházmegye tartja tárgyalás alapjául elfogadhatónak.

2. A jelenleg érvényben levő 1904. évi II. tc. által biztosított szabad lelkészválasztás további korlátozásának fenntartása mellett nyilatkozik a vértesaljai, veszprémi, debreceni és hevesnagykunsági egyházmegye. Tehát összesen 4 egyházmegye.

3. Az egyházmegyék és egyházkerületek túlnyomó többsége az érvényben levő lelkészválasztási törvények alapulvétele mellett a lelkészválasztás jogának több kevesebb korlátozását és az egyházi felsőbbség befolyásának biztosítását kívánja.

Kijelölő bizottság alakítását és ennek jelölő jogosultsággal vagy legalább is sorrendi ajánlási joggal való felruházását kívánja a kecskeméti, külsősomogyi pesti, solti, tolnai, mezőföldi, pápai, tatai, abauji, alsóborsodi, alsózempléni, felsőborsodi, gömörtornai, biharérmelléki, felsőszabolcsi, közép szabolcsi, nagykárolyi és nagyszalontai egyházmegye.

Az egyházak osztályba sorozásával, illetőleg a lelkészek minősítésével kapcsolatosan kívánják a választói jog korlátozását a drégelypalánki, mezőföldi pápai alsószabolcs-hajduvidéki és felsőszabolcsi egyházmegyék.

4. Egyes egyházmegyék, mint a tatai és nagyszalontai, a választás jogát a presbiteriumra kívánják ruházni, mások, mint az őrségi, tolnai külsősomogyi, szatmári egyházmegyék, bizonyos esetekre az egyházi felsőbbség általi kinevezés jogát óhajtják az egyházi törvényekbe belefoglalni.

5. A bemutatkozó szolgálat (próbaszónoklás) engedélyezését csaknem valamenyi egyházmegye és egyházkerület kifejezetten kívánja. Több egyházmegye és egyházkerület állást foglal a lelkészi fizetéseknek az állami tisztviselőket megillető osztályok szerint leendő rendezése mellett.

6. Az áthelyezést, vagy kényszercserét nem ugyan a presbiterium iniciativájára, hanem az e. m. elnökség, vagy a kanonika vizitáció kezdeményezésére, főként pedig fegyelmi bírósági ítélet következményeképen elvileg helyesnek minősítik a külsősomogyi, pesti, solti, belsősomogyi, őrségi, pápai, abauji, alsóborsodi, felsőborsodi biharérmelléki, felsőszabolcsi, középszabolcsi és nagykárolyi egyházmegyék.

7. A választási visszaélések szigorú megtorlását, az elévülési határidő meghosszabítását, az összes egyházmegyék és kerületek kivétel nélkül kívánatosnak tartják.

8. Elvi magaslaton álló szép indoklást terjesztet be a pesti egyházmegye s vele egyetértően több egyházmegye és egyházkerület az egyháztagság és ezzel kapcsolatban az egyháztagsági választói jog gondos megállapítása és törvénybe iktatása érdekében.

Általánosságban megállapítható, hogy az egyházi közvélemény sem a hivatalos törvénytervezet intézkedéseit, sem az érvényben álló törvények által biztosított korlátlan választói jog további fenntartását nem kívánja, hanem a jelenlegi törvények alapulvétele mellett, főként a pályázat útján történő választás esetére, a választói jogosultságnak az egyházi felsőbb hatóság irányítása mellett végbemenő korlátozását tartja kívánatosnak.

Makláry Károly.

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H Kiss Géza.*

Felhivás a Kálvin Szövetségbe való tömörülésre.

Egyházkerületi Kálvin-Szövetségünk ügyrendjét az országos központ jóváhagyta. Nincs tehát többé akadálya annak, hogy teljes erővel munkába álljunk.

Ehez a munkához azonban egyházkerületünk minden tényezőjének összefogása, tömörülése és cselekvő részvéte szükséges; egy a legalsó fokig kiépített, öntudatos, tetterős és cselekvő egyháztársadalmi szervezet.

Jól tudom hogy falusi gyülekezeteink az egyesületi élettel együttjáró tehervállalástól és anyagi áldozatoktól mennyire idegenkednek. Minden fokán jól ismerem az e ponton szervezkedésünk elé tornyosuló nehézségeket, amelyeket a mai súlyos gazdasági helyzetben leküzdeni csak szívóssággal, nagy kitartással és odaadással mindenek felett a meggyőzés minden eszközének mozgásba hozatalával lehet.

A követelmények elől azonban ki nem térhetünk. A szomorú magyar élet megosztására irányuló pokoli törekvések olyan formákat öltöttek, amelyek a megfontoláson és elhatározáson túl provokálják a cselekvéseket.

Ha valamikor voltak, — mert voltak — komoly kétségeink afelől, hogy az egyháztársadalmi egyesületeknek van-e létjogosúltságuk még

abban az esetben is, ha az egyházért, az egyházzal és nem azzal párhuzamosan tevékenykednek, minden kétséget elhallgattatnak ezek az egyre nagyobb területre kiható törekvések, amelyek a közélet minden vonalán hátravetettetésünket céltudatos visszaszorittatásunkat munkálják s egy be nem vallott de tervszerüen átgondolt rekatholizációt kivánnak gondosan előkészíteni. Ennek a tervnek ott vannak már mindenütt a látható előőrsei és kibontakozó körvonalai.

A forradalmak pusztításait és megfélemlítő borzalmait a reakció sötét lovagjai ügyesen kihasználták, hogy a felekezetek közötti békességnek különben sem szilárd alapjait meggyöngítsék és minden pontján aláássák.

Nyomon lehet kísérni ennek a munkának minden fázisát.

A felocsúdás első időszakában még a keresztény-keresztyén egységet tolták előtérbe, hangosan hirdetve, hogy ennek a letiport nemzetnek a keresztyén nagy összefogásra van szüksége és csak a zsidókat érte a Haller-féle bot vége. Távolról sem az irántunk való nagy szeretemből tették ezt, pusztán taktikából, hogy céljaikhoz bennünk is találjanak támaszt s a magunk megerőtlenítéséhez mi is nyújtsunk segítséget.

Protestáns egyházaink éles szemű főpásztorai Dr. Ravasz L. és Dr Raffay S. püspökök — nem is említve Dr. Baltazárt, ki az első perctől tisztán látta ezt a fonák helyzetet, — elég idejekorán észrevették, hogy ez a fegyverbarátság amolyan oroszlánfőség alatti vadászszövetség, amelynek minden zsákmányát a hatalmasabb fél viszi el. Fel is emelték tiltakozó szavukat az összefogás ilyen egyoldalu értelmezése ellen, de az idő a másik félnek kedvezett, jól kiszámította, hogy mi áldozatok árán is őrizni fogjuk a békességet. Ez alatt előbbre tolta hadállásait és szaporította az előőrsöket. Az idegenből kisorolt különféle szerzetrendek szép csendben letelepedtek s nem csak otthonra hanem hatalmas támogatásra találtak. Aztán már nem is taktikáztak, hanem azzal kezdték a mesét, hogy sokallta a sas a pacsirta erejét. Egy pár magas állásban levő vezető egyéniség protestáns volta a közudatba ügyesen beledobva magasan szította a féltékenység mesterségesen gyújtott tüzét. Azóta már a számarányos lárma egészen a velőkig hasit.

A számaránynak a rátermettség, kiválóság és érdemesség rovására menő ez a célzatos feszegetése már nem csak a magyar békességet, de türelmünket is kezdi kikezdeni.

Szomorúság tölti el lelkünket a magyar sors felől, midőn azt tapasztaljuk, hogy a prot. történelmi levegőtől áthatott kulturközpontokon is már vallási alapon történik a kath egyház védszárnyai alatt a nem vallásos jellegű társadalmi egyesületek szervezése s közéleti állások betöltésénél vakmerően lép nyilt szintérre nem a szóban forgó egyének minősítése, hanem vallási hovátartozásuk kérdése.

Volt ebben a szellemben elég élelmesség és rosszhiszeműség arra, hogy a forradalmak likvidálásánál a mi evangyéliomi szabadságunkból táplálkozó demokráciánkat protestáns előkelőink lelkében diszkreditálni próbálja, mellékvágányokról tolva oda a mi liberálizmusunkat a forradalmak vágányára. Ha jól figyeltük meg az eseményeket, ki ne érezte volna egy bizonyos időben, hogy némely prot előkelő köröknek a prot. ügyekkel szemben a magatartása milyen hüvössé és tartózkodóvá lett, mintha bizony a mi Sionunkból ömlöttek volna ki a forradalmak pusztító szelei és akartak volna nekik ártani. Az éjszakai kezek által tiszta vetésünk közé elhintett mérges gyommagvak csirái aztán — Istennek hála — a tiszta napfényben hamar elfonnyadtak.

Erkölcsi értékeink devalválásához új eszközökhöz fordúltak. Az egyke révén a nemzeti elerőtlenedés okául bennünk kerestek és találtak bűnbakot. Kiélezték az egykés vidékek kálvinista voltát, de ugyanakkor nem vonták meg a francia elnéptelenedéssel a kinálkozó és letagadhatatlan párhuzamot.

Történelmi nagy értékeink sem maradnak mentek ettől a szellemtől. A prot. nagy vezéregyéniségeket új mérték alá állítják s bizony még kisütik róluk, hogy azoknak „Isten, haza és szabadság" szeretete sem volt egyéb, mint gyarlóság.

Ilyen körülmények között mi sem természetesebb, hogy az ellenünk indított hadjárat ellen védekezni kell, még pedig a társadalmilag összefogott kálvinista erőkkel Ezen a ponton az egyesülés nem lehet vitás. Meg kell állítanunk önérzetes fellépésünkkel ezt a folyamatot, mert az idő átgázol rajtunk, ha csak sopánkodunk és jajgatunk. A mi fájdalmunk a színmagyarság szívén nyilalt át és átérzi a nemzeti meghasonlás minden borzalmát Ezt a meghasonlást idejekorán való szervezkedésünkkel védjük ki a leghathatósabban. Ezzel tesszük meg a komoly keresztyénségnek is a legnagyobb szolgálatot ha az erkölcsi erő fegyverzetében az ellenkezés ördögének ajtót mutatunk. Ám a zsinat bölcsessége döntse el, hogy meddig és mily terjedelemben tudja összeegyeztetni az egyház isteni rendeltetésével az egyháztársadalmi szervezetek és egyesületek munkáját, de ebben a munkában addig sem lehet szünet, vagy további megállapodás. Az idők komolyak, a jelek intenek; akkora erőt, mint aminőt a Kálvin Szövetség jelent, kihasználatlanul parlagon hagyni nem lehet. A lelkek békéjét, a társadalom látszólagos nyugalmát a nyomor marcona katonái is egyre ostromolják. Nekünk le kell szerelnünk ezt a ma még láthatatlan sereget, mert ez ha egyszer táborba száll, a küzdelem élet s halálra megy.

Sem a felekezeti meghasonlás szakadékába, sem az osztálygyűlölet égő poklába nem szabad beletaszíttatni hagyni a nemzetet. Gátat kell emelni a nemzetbontás őrvénylő, dagadó árja ellen.

Ilyen védgátat kivánunk kiépíteni a Kálvin-Szövetségben, hogy annak öntudatos és méltóságos ereje a Sionunkat fenyegető hullámcsapásokat felfogja, visszaverje, egyidejüleg a szociális segítés olajával csillapittassék a nyomor háborgó tengere.

Egyházépítő, honmentő és társadalmat egyesitő munka a jelszavunk. Szúró töviseken, melyek-

kel sebezni akarnak, fenn nem akadunk, de a kardvágás elébe pajzsot tartunk.

Hisszük, hogy ebben a munkánkban támogatni fog minket a nagy, józan és higgadt kath. társadalom is, amelyről még csak feltételeznünk sem szabad, hogy arra volna birható, hogy meggondolatlan uszításokra magyar bántsa a magyart.

Kálvin Szövetségünk így látó szeme, halló füle, gyors lába és munkás karja kiván lenni nemcsak a ref anyaszentegyháznak, hanem ami ránk nézve egyjelentőségű, a magyar hazának.

Erre a munkára szólítunk mindenkit, hogy abban velünk egyesüljenek. Kérjük egyházkerületünk lelkészeit, tanárait, tanítóit, világi vezéreit és egyházi tanácsosait, hogy szervezetünk kiépítésére nyújtsanak segédkezet. Alakítsák meg minden gyülekezetben a Kálvin-Szövetség fiókját. A fiókok járási szövetségbe tömörüljenek s ezek alkossák meg az egyházmegyei szövetségeket Szövetségünk szervezőbizottságának lelkes elnökei meghívásra készek kiszállani és a szervezést előmozdítani. Munkájuk gyorsaságával egy nagy és szent találkozó alkalmát hozzák közelebb, amikor mint egy szív dobbanhat össze a nagy célban az egész egyházkerület. Munkájukat az örök kegyelmű Isten gazdag gyömölcsözéssel áldja meg!

Az egyházkerületi „Kálvin-Szövetség“
elnöki értekezlete nevében és megbízásából:

Janka Károly
lelkészi elnök.

Egyházkerületi leánykonferencia Miskolcon.

Már a harmadik ilyenfajta gyülekezés folyt le március 7-ikén Miskolcon, a vármegyeháza nagytermében. Nem mondhatjuk most sem, hogy minden kerületünkbeli leányegylet megértette és megfogadta a konferenciára szóló meghivást, de boldogan mondhatjuk, hogy sokan és sok helyről voltak jelen. Bodrogkeresztúr 2 Bükkaranyos 2, Gesztely 6, Harsány 1, Hejőcsaba 12, Hejőpapi 2, Hernádnémeti 7, Mezőnyék 5, Miskolc 30, Ond 5, Ózd 12, Sajókeresztúr 10 Szirma 6 képviselőt, illetve leányegyleti tagot és vezetőt küldött. Megjelent és élénk részt vett a konferenciai eszmecserékben Farkas István miskolci lelkész-esperes, továbbá Berecz József, Eötvös Ferenc, Nagy József, Szabó Dániel lelkészek. Az előadók között szerepelt Mándoky Erzsébet, a nemzeti szövetség református ágának országos titkára, a résztvevők tekintélyes számát emelte az érdeklődő közönség.

A konferenciát áhitat vezette be, amelynek keretében Dr. Enyedy Andor miskolci lelkész mondott bibliamagyarázatot az okos és balga szüzekről, majd imában kérte a gyülekezésre Isten áldását. Dr. Enyedy Andorné a konferenciát rendező miskolci leányegylet nevében vázolta a konferencia célját felvetette ujólag egy egyházkerületi leányegyleti központi szerv létesitésének tervét, üdvözölte a megjelenteket és a tanácskozást megnyitotta. Napirend előtt Eötvös Ferenc nyékládházai lelkész javasolta egy leányegyleti vezetőképző tanfolyam rendezését Miskolcon, hogy arra az egyházkerület minden részéből eljuthassanak az érdeklődők A javaslat egyhangú elfogadásra talált; Mándoky Erzsébet pedig a központ részéről megigerte a tanfolyam előkészítését és levezetését.

A konferencia első előadója Kun Zoltánné gesztelyi lelkészné volt, aki A református leány szolgálatáról a családban“ mondott a példás családanya tapasztalataiból leszűrt igen szép tanulságokat. A református leány egyházi szolgálatáról Bede Márta miskolci diakonissza testvér beszélt mély át ondolással. A társadalmi szolgálatról szóló, Forgács Gyuláné sárospataki lelkészné által irt igen értékes előadást Komjáthy Aladárné ózdi lelkészné olvasta fel.

Az előadásokat hozzászólások követték. A rövid közös ebéd által megszakitott konferenciát délután bemutatók töltötték ki s tették érdekessé és tanulságossá. A vasárnapi iskola jelentőségéről Szabó Dániel hejőcsabai lelkész szólt; mintatanitást tartott Ábrahám próbájáról csabai gyerekeknek Szepessy Etelka A bibliaórát Mándoky Erzsébet vezette nagy biztossággal, ihletett elmélyitéssel. A leánykőri óra bemutató Gárdonyi élete és költészete körül forgott Pónus Ilonka, Erdélyi Ilonka és Kosztolányi Margit miskolci leányegyleti tagok közreműködésével, illetve irányitásával. Záradékul egy gesztelyi kiküldött szavalta el „A festő és cigányleány“ című vallásos költeményt meglepő kifejező erővel. Áldásos magvetés és erőgyűjtés volt ez a testvéri találkozás. *yr.*

IRODALOM.

* **Dr. Makkai Sándor püspöki jelentése** az erdélyi református egyházkerület 1928 nov. 24 iki közgyűlésén.

A magyar református egyház mindenkor egy test volt, fokozottabban érezzük azonban az egységet azóta, amióta lelkileg is szét akarják szakítani azt. Épen ezért fokozott az érdeklődés az elszakított részek egyházi élete iránt. Ez az érdeklődés különösen nagy események hatása nyomán ébred fel s ilyen nagy eseménynek mondható az erdélyi egyházkerű et életében Makkai Sándor püspöki jelentése.

Mi minden látható meg ebből a püspöki jelentésből? Ami legelőbb meglep abban, az adatok rengeteg halmaza s azokban a teljes igazságra való törekvés. Azután arra figyelünk rá, hogy az egyház élete mindenféle vonatkozásban maradék nélkül fel van tárva abban Majd mélyebbre hatol tekintetünk és akkor valósággal magával ragad a lázas, lüktető, sokszor ellentétekben, de mindég nehéz küzdelmekben feszülő élet. Végül aztán kidomborodik az ifjú főpásztor grandiozus munkája, hatalmas, mindeneket átfogó személyisége, aki maga csinálja most ott a történetet. s aki egész lelkével benne ég az erdélyi egyházkerület viharos életében.

Az egyházkerület statisztikai képe. Személyi változások. Egyházmegyék. Vizitációk. Iskola-ügy. Belmisszió. Külföldi kapcsolatok. Igazgató tanács. Egyetemes református ügyek Ezek azok a fejezetek, amelyekben feltárul előttünk az egyházkerület

élete. Lejegyzünk belőlük egy pár adatot. Az egyházkerület lélekszáma 498 354. Anyagi teherhordozása (rendes, rendkivüli adó, adomány, szorg. jövedelem, alapitvány) az 1927. évben 37.221.322 53 lei (kb. 1 302.11 P). Az épitkezésekre forditott összeg 16,600.932·70 lei (kb. 581 349 P). Az iskolák, tanerőik és növendékeik száma egyre apad. Az elemi iskolák száma 370; 22 761 növendékkel és 529 tanerővel. Örvendetesebb képet mutat a belmisszió állapota. Van ott 109 vasárnapi iskola 5000 gyermekkel, 63 bibliakör 710 résztvevővel.

A nagyszabásu jelentést, — amelyet olvasni, forgatni kellene, hogy kellő kép legyen nyerhető az ottani egyházkerület életéről, — Makkai püspök a következő szavakkal végezi be: „Röviden és egyszerű szavakban foglaltam össze a történteket, de lelkemen átviharzott az egyszerű szavak mögött újra megelevenedő kép az egyik legnehezebb és leggyötrelmesebb időszakról, amit valaha átéltem s átélt Anyaszentegyházunk. Azt a kevés örömöt, reménységet, ami a sötét és szivszorító távlatból kicsillog, az irgalmas Isten azért ajándékozta, hogy végképen el ne csüggedjünk és kétségbe ne essünk s ne feledjük, hogy Ő, az Úr hadakozik Egyházáért a bizonyos győzelem jegyében. Térj hát magadhoz drága Sion, Erdélyi Református Anyaszentegyház, Krisztus szenvedő menyasszonya, liliom a tövisek között — küzdelmed, sebeid, könnyhullatásod nem hiábavaló: ne félj csak higyj. Minden lehetséges a hivőnek a Krisztus által. Én pedig — mikor jelentésem tudomásulvételét és elfogadását tisztelettel kérem, egyúttal újra folyamodom annak a bizalomnak és támogatásnak megadásáért, mely nélkül küldetésem terhét el nem hordozhatom.“ — Csakis minden körülmények között mindnyájan *együtt*, életünknél is ezerszer drágább Anyaszentegyházunkért, Krisztus királyságáért, Isten dicsőségére!

* **Theologiai tanulmányok** összefoglaló címmel öt kiváló értekezés jelent meg *Csikesz Sándor* egyetemi tanár szerkesztésében s az Országos Református Lelkész-Egyesület kiadásában. A tanulmányok megjelenési sorrendben. *1. sz. Bányay Lajos: Hiszek egy, közönséges keresztyén anyaszentegyházat.* Dogmatikai tanulmány. Ára 2 80 P. *2. sz. Enyedy Andor: Magyar református kátéirodalom.* Valláspedagógiai tanulmány. Ára 2 30 P. *3. Dr. Révész Imre: „Krisztus és Antikrisztus.“* Ozorai Imre és műve. Tanulmány a magyar protestáns theologiai gondolkozás kezdeteiből. Ára 1 50 P. *4 sz. Gaudy László: A bibliai történetek valláspedagógiai módszertana.* Ára 2 30 P. *5. sz. A „Mortalium animos“ című pápai encyklika ügye. Csikesz Sándor:* Előszó. *Marton János:* Történeti előzmények és háttér. *A „Mortalium animos“ szövege és magyar fordítása.* (Rábold Gusztáv ford. Revideália Cs. S.) *Vasady Béla*: Az encyklika tartalma, lényege és feleletünk. *Baltazár Dezső* nyilatkozata a „Mortalium animos ügyről. Az Orsz. Ref. Lelkész-Egyesület határozata. Ára 1·50 P. *A Theologiai tanulmányok* főbizományosa, ahol a füzetek a pénz előzetes beküldése, vagy utánvét mellett megrendelhetők: *Sylvester* Irodalmi és Nyomdai Intézet Rt. könyvosztálya, Budapest VI. Hermina út 37. Portóra az összeg 10% a csatolandó.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Március 15-én** nagyszabású ünnepélyekkel hódolt főiskolank tanári kara és tanuló ifjúsága e nap emlékének.

— **Az egyetemes tanügyi bizottság** Budapesten marc. 12—13-án ülésezett. Tudósitást a jövő számban adunk.

— **Főiskolánk köréből.** Utolsó szabadegyetemi délutánját rendezte március hó 10 én főiskolánk s úgy az előadás, mint az azt kisérő művészi ének- és zeneszámok méltó befejezései voltak annak a gazdag programmnak, amely vasárnapról vasárnapra nagy tömegeket vonzott főiskolánkba. Ez alkalommal az előadast *Boda* Béla főgimnáziumi tanár tartotta *Schubert jelentőségéről.* A nagy tárgyszeretettel és szakértelemmel megírt előadást szemléltette az egész programm, amelynek nagyrészét szintén *Boda* B. töltötte be, aki *Schubert* darabokat adott elő hegedűn elsőrendű művészettel. A hegedűjátékhoz a pompás zongorakiséretet B. *Szűcs* Ferencné szolgáltatta. Igen nagy tetszést váltott ki a gimnáziumi vegyeskar által előadott két *Schubert* dal, amelyeket B. *Szűcs* Ferenc főiskolai ének- és zenetanár vezetett. (Az egész délutánon mindig fokozottabban nyilt meg előttünk a nagy művésznek, Schubertnek művészete és lelke.)

Visszatekintve főiskolánknak ez alkalommal lezáruló munkájára, nagy örömmel kell megállapitanunk, hogy szép missziót végzett e szabad egyetemi délutánok rendezésével, mert amikor egyfelől ez alkalmakkor is önzetlenül hintette a tudásnak és a művészetnek magvait, amig ápolta a hazafiság szellemét, másfelől mindig barátságosabbá tette főiskolánk körül a légkört és fokozta a főiskolánk iránti szeretetet.

— **A diósgyőri egyház** vasgyári egyházrészében marc. 11 én a Nőegylet nagyszámú közönség részvételével szeretetvendégséget rendezett, amelyen *Csikesz Sándor* debreceni egyetemi tanár nagy lelkihatású bibliamagyarázatot tartott

— **Bodroghalászon** is megindult a konfirmált leányoknak továbbképzésére és vallásos nevelésére irányuló leányegyleti munka, a lelkész nejének vezetésével. A presbitérium az évek óta szokásos vallásos és ismeretterjesztő estélyek és szini előadások tartása mellett ugyancsak már évekkel ezelőtt behozta a 15 éves korban való konfirmációt és a szombati s vasárnapi lakodalmak tilalmát. Mindkét reform a gyakorlat által szentesítve, törvényerővel bir a kálvini fegyelemhez szoktatott gyülekezet előtt.

— **A tiszaladányi** református egyház most újittatta meg nyolc szóló változatú orgonáját s a világháborúba elvitt sipokat újakkal pótoltatta 600 P. költséggel. A megújitott orgonát Sipos József sátoraljaújhelyi karnagy szakértő vette át Farkas Kálmán orgonaépitő mestertől. Helyettes lelkész alkalmi istentisztelet keretében adta át magasztos

hivatásának a megújított orgonát. — Ugyancsak a tiszaladányi egyházban február közepén megalakult a „Konfirmált Leányok Bibliaköre," melynek célja: a konfirmáció idején tanúltak felelevenítése, egyszerűbb kézimunkák tanítása, hasznos ismeretek terjesztése s a templom körül levő virágos kert fenntartása és gondozása. Vezetője: Major Gyuláné, h. lelkész felesége.

HIVATALOS RÉSZ.

271/1929. **Püspöki körlevél.**

I.

Az összes iskolák igazgatóihoz.

Minthogy a hazaszeretetre való nevelés nemzeti fennmaradásunknak és boldogulásunknak legfőbb szilárd alapja s ennek a nevelésnek egyik legerősebb tényezője a nemzeti zászló kultusza, a nemzeti zászló tiszteletének az ifjúság lelkébe való nevelését elsőrangú feladatnak tekintem, ennélfogva elrendelem, hogy az egyházkerület összes elemi és középiskoláiban, a tanítás közben kínálkozó alkalmakon kívül, évenkint egyszer — legmegfelelőbbnek mutatkozik az évmegnyitó ünnepély, — az iskola igazgatója vagy valamely tanára (tanítója) hazafias beszéd keretében hívja fel az ifjúság figyelmét a nemzeti zászlónak a nemzet életében való jelentőségére. Ugyanez alkalommal az egész ifjúság tisztelgő menetben vonuljon el a nemzeti zászló előtt.

Meg vagyok győződve, hogy a tanár- és tanítótestületek minden tagja át van hatva a hazafias nevelés fontosságától és mindent elkövet, hogy a zászlókultuszt az ifjúság lelkébe, már a legszen gébb kortól kezdve, céltudatosan belenevelje.

II.

A lelkész urak figyelmébe.

A szerencsi és ondi lelkészi hivatalok, valami félreértés folytán, a püspöki hivatalhoz küldték be a zsinati napló és jegyzőkönyvek árát. Ez összegeket (8 pengő) kénytelen voltam az illetőknek visszaküldeni, mert a püspöki hivatal pénzt nem gyűjt össze és nem kezel. A Nagytiszteletű Esperes urak bizonyosan helyes utasítást adnak vagy adnak a pénz rendeltetési helyére.

Miskolc, 1929 március 11.

Dr Révész Kálmán
püspök.

II.

Alsóborsodiak figyelmébe! Bár még nagyon messze vagyunk a tavaszi egyházmegyei gyűlestől, mégis szükségesnek tartom, hogy egyet és mást jelen körlevél útján közöljek jövendő munkáinkról lelkésztestvéreim- és a gyülekezetekkel. *Az idei tavaszi közgyűlés* ideje *valószínüleg június 5 körül leend.* A husvét és pünkösti közötti időre esik az országos zsinat megtartásának ideje s mivel egyházmegyei tanácsbíráink közül oda is hivatalosak, ezért tartom szükségesnek jóelőre felhívni lelkésztársaim figyelmét arra, hogy körülbelül milyen időben történhetnek meg az ez év tavaszi egyházlátogatások. *Én* valószínüleg *április 11-én* indulok járásomba. Többi egyházlátogató-bizottság számára nem jelölöm meg az időt, hogy mikor induljanak, csupán azt kérem, hogy úgy intézze dolgait minden tanácsbíró testvérem *hogy a husvét és áldozócsütörtök közötti idő alatt feltétlenül befejezze mindenki egyházlátogató munkáját* Kik a zsinaton vesznek részt, azok már most jóelőre határozzák el indulásuk idejét, hogy mindkét kü detésnél tudjanak az idővel is gazdálkodni. Az egyházlátogatáshoz szükséges iratokat a jövő héten mindenki megkapja De attól függetlenül, már előre mindenki intézkedhetik. 2 *Az egyházmegyei Kálvin-Szövetségeket körönként* kérem a szokásos évi összejövetel megtartására. Egyházmegyei gyűlés előtti napon ez évben is megtartjuk az egyházmegyei nagy kálvin-szövetségi gyülést is. 3. Három lelkész és három egyház van még, kiktől az egyházmegyei pénztárhoz nem érkezett meg a rájuk kivetett évi járulék. Ha soká késnek, az új kivetés ott találja a régit. Érthetetlen, hogy némelyek nem akarják megérteni, hogy ami kell, az kell! A késedelmi kamatok felszámításával kérem a hátralékok azonnali beküldését, mert kénytelen vagyok a végrehajtást elrendelni. 4. A tűzbiztosítás, néhány nagy egyháznál a konventi jegyzőköny, több helyről az egyházkerületi jegyzőköny pótlólag kért ára, a paróchiális könyvtár évi járuléka a visitátió útján leend beszedve. Kérem a lelkésztestvéreket, hogy a pénz mindenütt készen legyen. 5. *A kerületi özv. árva tárra most tavasszal nem szedünk, mert erre egyenes utasítást nem kaptam.* Egyebekben a szokott munkákhoz Isten áldó kegyelmét kérve, vagyok: Miskolc, 1929 március 2. Atyafiui szeretettel, *Farkas István* esperes.

III.

Alsózemplénieknek figyelmébe! Az egyházlátogató uraknak azt az utasítást adtam, hogy a tűzbiztosítási díjakat és jegyzőkönyvek árát az *egyházmegyei pénztárba* küldessék. Most egyik jelentésből azt olvasom, hogy a jegyzőkönyv árát az egyházkerületi pénztárba küldette, a Fonciere pedig közli, hogy néhány egyház a díjat közvetlenül hozzá küldte, az egyházlátogatók utasítására hivatkozva. Felhivom azokat, akik a zsinati és konventi jegyzőkönyvek árát az egyházkerületi pénztárba küldték, hogy erről az egyházmegyei pénztárost azonnal értesítsék. Akik a Foncierétől a küldött díjat visszakapják, azok postafordultával továbbítsák azt az egyházmegyei pénztárba. A még útonlevő egyházlátogató urakat pedig kérem, hogy utasításomat még egyszer figyelmesen olvassák el és aszerint szíveskedjenek eljárni. Sátoraljaújhely, 1929 márc. 12. *Kiss Ernő* esperes.

Szerkesztői üzenetek.

S. K. T.—c Jön. — H. M. O—i Sorát ejtjük. — E. A. M—c Friss hireket minél nagyobb számban.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 13. szám Sárospatak, 1929 március 24.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. Internátusok napja Sárospatakon. (Folyt. köv.) — *Győry Kálmán:* Bőjt. (Költemény.) — Egyetemes tanügyi-bizottsági gyűlés. — A harmadik református nagygyűlés. — Halálozás. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Internátusok napja Sárospatakon.

Március 22.-e az internátusok napja lett sárospataki főiskolánkban. A főiskola falai közt megjelent e napon gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter, a magyar oktatásügy évszázados programmot vállalt, az alkotások nagyszerű lázától hajtott, a nemzet megrendült életét megingathatatlan fundámentumokra építeni vágyó pecsétőre, kitűnő munkatársaival a finom s az ügyek szivébe azonnal belátó Tóth István és a dústapasztalatú Schwáb Gyula államtitkárokkal. És kerek öt órán át fáradhatatlan figyelemmel s megfeszített lélekkel merültek el az internátusok építésének ezer ága-bogu részleteibe az egyházkerület internátusi-bizottságával együtt. A főiskola nagy tanácstermének történeti arcképei, Pálóczy Horváth Máriáék, Szombathiék, Pálkövyék, Szinyey Endréék és ahányan csak ott élik művészkéz nyújtotta életüket, csodálkozva nézték a serény, szorgos, az új falak felvonására nekilendült munkát.

Ez a nap a gróf Klebelsberg miniszter napja volt.

Felbecsülhetetlen szolgálatot tett nemcsak gazdag invenciójának életet sürgető árasztásával, hanem főleg az elvi alapok olyan megvilágításával, amelyek a legszélesebb körü nyilvánosság elé valók és nemcsak aggodalmak eloszlatására alkalmasak, hanem a legmagasabb foku lelkesedés felkeltésére is. A miniszter úr lebilincselő, megejtő programm körvonalait húzta meg a részletek tárgyalása előtt.

Igyekezni fogunk a nagyszabású fejtegetésekből néhány gondolatot kiragadni.

Itt van az angol collegiummal szemben a könnyen felmerülhető észrevétel, a külföldieskedés látszata. A miniszter úr ezen a ponton a legerősebb.

„Szeretnék — mondotta — egy kérdést megvilágítani, ami összefügg az egész koncepcióval és az angol internátus kérdésével

Az első pillanatra úgy látszik, mintha külföldieskednénk, a külföldieskedés pedig seholsem olyan idegen, mint Sárospatakon. Ebben *független szellemi törekvés van*, mert kis nemzeteknek okvetlenül keresniök kell a kapcsolatot a nagy nemzetek kulturájával. Kis nemzetekre végtelen veszélyes lenne, ha egyoldalú kultura befolyása alá jutnának Minket az Ausztriával való 400 éves együttélésünk az osztrák-német kulturával hozott közelebbi kapcsolatba. Eklektikusok akarunk lenni, elmenni mindenhová és elhozni mindenünnen, ami a legjobb. Ezzel biztositjuk magunkat az ellen is, hogy egyoldalú befolyás alá kerüljünk.

Azt hiszem, midőn erre az útra lépünk, *tradicionális útra* lépünk. Aki ismeri a magyar művelődéstörténetet a XVI. és XVII. században, az jól tudja, hogy az iskolaügy virágzásának kezdő lépéseit a német, holland, skót egyetemekre kijáró s onnan ismét hazajövő ifjaknak köszönhetjük, akiknek tudása, itthon egy nagy magyar pedagógiai iskolának lett az alapja Ha mi ezen az úton járunk, akkor tradicionális úton járunk. Egyesitjük az idegen, nyugateurópai szellemet a tősgyökeres magyar szellemmel. Én az egész akciót miniszterségem első évei óta próbáltam előkészíteni. Addig nem célszerű belemenni, mig nincsenek meg az előfeltételek.

Szükséges e célra protestáns emberek nevelése, mert mesterkélt lenne, ha ezek idegenek, nem magyarok és nem protestánsok lennének.

Kiválasztottam prot. ifjakat, akiket elküldtem az aberdeeni prot. jellegű skót egyetemre, akik ott most már végeztek és haza is jöttek. Ezek 3—4 év alatt doktorátust vagy egyéb fokozatot nyertek az angol nyelv- és irodalomból. Ezek közül eljöhetnek annyian, ahányan szükségesek. Sülyt kell azonban helyezni arra, hogy ne az én parancsom szavára, hanem az önök hivására jöjjenek, kötelelességérzésből, egyházuk iránti szeretetből. Nekik, mint a magyar és kálvinista gondolat hordozóinak kötelességük, hogy áldozatokkal szerzett tudásukkal az egyház és a régi iskolák munkájába álljanak. Meg vagyok győződve, hogy ez a terv beválna és kérem, hogy ezeket a gondolatokat kapcsolják be további kulturprogrammjukba.

Ennek a nagy háborunak az európai hatalmak, akár mint győzők, akár mint legyőzöttek, vesztesei voltak. Ennek csak az Egyesült Államok voltak a nyertesei. Nem is szólva az angol, t. i. az európai angol kapcsolatok lehetőségéről, nekünk fokozott mértékben számolni kell azzal, hogy a következő évtizedekben, a jövő generációnál igen erős lesz az amerikai kultura tulsulya. A dollár brutális ereje is teszi ezt. Kis nemzeteknek számolni kell azzal, hogy közgazdasági, mezőgazdasági, kereskedelmi, technikai, orvosi tanulmányokra ifjakat küldjenek Amerikába. Ehez nyelvismeret kell, arra nem adhatjuk a dollárokat, hogy ott a drága pénzen sajátitsák el a nyelvet, kell tehát Magyarországon oly intézetnek lenni, amely itthon szakszerüen előkészit az angolra. Az amerikai nagykövet oly kedves volt, hogy nekem megigérte, hogy a mi érettségineket ott is elfogadják.

Ugy képzelem, hogy a parallel osztályokat ugy kell kiépiteni, hogy az angolt az I. osztályban kezdjék és a németet a II.-ban. A felső osztályokban esetleg egyes más tárgyakat, — pl. természettudományt, technikát, közgazdasági studiumokat, egyetemes történelmet — angolul tanitanának.

Ezzel lehetővé tennénk, hogy angol egyetemeken egyenesen továbbképezhetők lennének. A tanári kar segitő munkája, tősgyökeres nemzeti szelleme és Pataknak egész lelki beállitása biztositják, hogy ezek az ifjak magyarnak maradnak, visszajönnek és közgazdasági téren is praktikus szellemben ujitják meg a magyar életet. Ugy kell őket kibocsátani, hogy nemzetiek és magyarok maradjanak.

Óvakodni kell attól, hogy az uj internátus osztályinternátus legyen. Nem úri internátus ez, hanem angol.

Ugy képzelem, hogy az internátusba be lesz állitva 1—2 prefektus, akik részben magyarul, részben angolul tanitanak. Megengedek a sablontól való oly eltérést, — amennyiben kivánják az autonomiánál fogva — mint pl. német helyébe angolt, azután bizonyos tárgyakat esetleg angol nyelven tanitsanak. (Egyetemes történet, fizika, ahol különös suly helyezendő egyik-másik természettudományi ág fejlődésére.) De ez csak későbbi fejlődés eredménye lesz. Természetesen csak nyolc év mulva fog ez keresztülmenni, hacsak annyi jelentkező nem lenne, hogy az I. és V. osztályban egyszerre lehetne az uj rendszert bevezetni. Ami a dolog létrehozását illeti, bele kell kapcsolódni Sárospatak tradiciójába. Históriai alapon menjen a dolog. Mellette vagyok, hogy az épitkezés keretében Lorántffy Zsuzsánna vagy I. Rákóczy György szobra is felállittassék, hogy a gyerekek jobban érezzék a genius locit, s ha idegen látogatók jönnek, s remélem, hogy a kapcsolatok kiépültével sokan fognak jönni, lássák, hogy reális gyökerei vannak itt a tradiciónak. Tehát bele kell kapcsolni koncepciónkba azt az erőt adó tradiciót, amiből a nagyérdemü tanári kar is élt a küzdelmes és nehéz időkben. Ezt ajánlom majd további megfontolás tárgyául is.

(Folyt. köv.)

Bőjt.

Mikor én bőjtölök,
Nem öltözöm gyászba,
Daróc feketébe . . .
Kedvtelésből csupán
Nem járok az utcán,
Rongyosan megtépve.

Mikor én bőjtölök,
Szívet tépő imát
Nem sikolt az ajkam;
Hogy piaci néptől
Sok hitvány beszédtől
Felmagasztaltassam.

Mikor én bőjtölök,
Nem rútítom orcám
Ijesztő komorrá.
Lengő fürteimre
Nincsen hamu hintve
És port nem szórok rá.

Hanem az én ruhám
Ünnepet hirdető,
Ékes mennyegzői.
Mikor én bőjtölök,
Száz színes örömök
Szoktak teleszőni.

Úgyhogy akik látnak
S külsőleg ítélnek,
Mondják, jól van dolgom.
Pedig bent a fájó
Szív s lélek megrázó
Nagy harcot harcolom.

Mert nem embereknek
Akarok tetszeni;
Isten lássa bőjtöm!
Ő tudja s más senki,
Mennyit kell szenvedni,
Mig magam legyőzőm!!

Győry Kálmán.

Egyetemes tanügyi bizottsági gyülés.

Az egyetemes tanügyi bizottság március hó 12—13-án tartotta Budapesten ülését dr. Baltazár Dezső püspök elnöklete alatt. Két napi munkával letárgyalta 129 pontból álló tárgysorozatát. Ennek a nagy munkának az elvégzése főleg annak tulajdonitható, hogy a jelentések nyomtatásban előre megjelentek egy 88 lapos füzetben. Közülük egyik-másik alapos tanulmány számba mehet.

A gyülést Baltazár püspök nyitotta meg. Rámutatott arra, hogy mennyire elsőrangu tényezője volt a magyar nemzeti kulturának a református iskola munkája. Most, amikor ezt az érdemét bizonyos oldalról szeretnék elhomályositani, annál nagyobb szükség van az önzetlen. mély, komoly, áldásos munkára. Igazságunk megáll mindenha, minden gonosszal szemben. Résen kell lenni Okossággal, bölcseséggel, éber lélekkel védeni iskoláink

ügyét. Az egyetemes konvent ezt a munkát az egyetemes tanügyi bizottság kezébe tette le. A bizottság végezze teljes lélekkel feladatát.

A tanügyi bizottság három éves ciklusra megalakult. Elnökeit, jegyzőjét, előadóit megválasztotta Ezek mindannyian a régiek lettek. Csak a népiskolai ügyek nyertek uj előadót Bodor Lajos személyében.

A jelentések gazdag anyagát majd hozza az egyetemes konvent jegyzőkönyve.

A theologiai ügyek közt legfontosabb a lelkésztanitóság szervezése. Annak a kimondása, hogy a jövő évtől kezdve a theologiára iratkozó hallgató köteles a tanitói oklevelet is megszerezni. Dr. Antal Géza püspök régóta huzódó ügyet juttatott ezzel tető alá. Szivós és kitartó munkával érte el célját. Sajnáljuk, hogy fáradozását nem méltányolhattuk kellőleg. Neki nehéz tárgyalásokat kellett a vallás- és közoktatásügyi miniszteriummal folytatni. Nem rajta mult, hogy kevesebb vizsgatétellel juthatott volna a theologus a tanitói oklevél birtokába. A 3 vizsga bizony elég sok munkát fog róni a theologus vállaira.

Mi szerettük volna, hogy a lelkésztanitó javadalmazásában érvényesül annak a tekintetbe vétele is, hogy tanitóink fizetési osztályokban automatice lépnek elő és meglehetősen magas fizetési osztályokból lépnek nyugdijba mig a mostani elterválés szerint a lelkésztanitó nyugdija egyszerü lelkészi nyugdij lesz. Azonban ennek a gondolatnak nem sikerült érvényt szerezni. A jövő majd megmutatja a hiányokat és a jó oldalakat is.

A lelkésztanitóság visszaállitása hatalmas lépés. Lelkészeink egy nagy része, névtelen hősként, megint leszáll a kicsinyek közé és végzi oktatásuk, lélek- és jellemformálásuk mindennapi munkáját. Vállalniok kell a mai nehéz anyagi viszonyok közt ezt a nemzetmentő munkát. S hisszük, hogy hittel, reménységgel, munkaszeretettel áldott nemzedék lesz az, amely kezük alól kikerül.

A lelkésztanitósággal, a tanitói oklevél megszerzésének kimondásával szükségessé vált a theol. tanterv reform. A theol. tanárok konferenciáját bizzák meg ennek előkészitésével. Revizióra szorul a vallástanári vizsgálati szabályzat is. Az egyes jelentések gondosan tárták fel a különböző typusu iskolák ügyeit és megfelelő javaslatokat terjesztenek egyetemes konventünk elé.

A harmadik református nagygyűlés.

A Hit és Szolgálat Mozgalma harmadik nagygyűlésének megtartására határozta el magát. Reformátusaink ezreit akarja ismét Budapestre összetoborozni, hogy az ország színe előtt tegyenek vallást hitükről és hangoztassák szentséges igazainkat.

Mi ugyan annak vagyunk a hivei, hogy nagy ébresztő gyűlések után az otthoni komoly, mindennapi munkának van helye. Annak, hogy a gyülekezetben mutassuk ki élő hitünket és sugároztassuk egyházszeretetünket.

De ha a Hit és Szolgálat Mozgalma jónak látta, hogy a harmadik nagygyűlést is összehivja, mi lelkesedéssel ajánljuk református nagyközönségünk figyelmébe a gyűlést.

Az összejövetelnek sikerülnie kell. Hatalmas, nagy, életbevágó témákat akar megbeszélni.

A nagygyűlés témáját és idejét a Hit és Szolgálat Mozgalma a konventi elnökség jóváhagyásával állapitotta meg.

Ideje: *június hó 8—9. napja.*

HALÁLOZÁS.

Néhai Kerekes József, volt poroszlói lelkész özvegye, *Kiss Erzsébet* — Kiss Gyula, volt tiszaszederkényi lelkész leánya —, hosszas szenvedés után 64 éves korában, f. hó 8 án befejezte áldásos életét. Neve, munkássága sokak előtt ismeretes volt 26 évi özvegysége alatt mindig alázatos hűséggel és teljes odaadással szolgálta Krisztusának és anyaszentegyházának ügyét, mint a belmissziónak lelkes női harcosa. Sok örömeken, de még több megpróbáltatásokon keresztül hordozta őt Isten végzése, kivált az utolsó másfél éven át. Panasz, békétlenség nélkül, sőt alázatos megnyugvással hordozta keresztjét. Lelke gyermekkorától kezdve tele volt szeretettel, gyöngédséggel, finom érzésekkel, nemes eszményekkel S mikor eszményének valóságát megtalálta a Krisztusban, szive állandó örömmel telt meg, hogy Vele közösségbe jutott. E közösség és annak áldott hatása kisérte és irányította őt élete végéig. Temetése 9-én volt Poroszlón, felekezeti különbség nélkül megnyilvánult nagy részvét mellett. Koporsója mellett Gaál Ferenc poroszlói lelkész tartott beszédet a LXXIII. zsoltár 23—26 versei alapján, vázolva lelkivilágát és életének munkáját. Dizseri Sándor, pécsi hitoktató imádkozott, Sallai István, budapesti bethániai lelkész pedig a sírnál búcsúztatta. Legyen áldott emléke!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gróf Klebelsberg vallás- és közoktatásügyi miniszter Sárospatakon.** Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter március 22-én Sárospatakra érkezett. Az internátusok ügyében folytatott nagyfontosságú tanácskozást. A főiskolát ünnepi örömmel töltötte be a miniszter jövetele. Bár a miniszter úr letiltotta a hatóságok szélesebb körű üdvözletét, a főiskola minden lehetőt megtett, hogy minden üres külsőség mellőzésével, tiszteletének és hódolatának jeleivel tüntesse ki a nagy vendéget. Az állomáson az egyházkerületi internátusi-bizottság élén Janka Károly és Farkasfalvi Farkas Géza gondnokokkal fogadta a minisztert. A szives Isten-hozott szavát Janka gondnok tolmácsolta. A miniszter a cserkészek és bajtársak diszfala közt hagyta el az állomás területét. A főiskolában rövid, de meleg üdvözlés fogadta a minisztert. Janka gondnok lelkes szavai után Elekes Imre helyettes közigazgató tolmácsolta a megjelenésben akadályozott Dókus Ernő főiskolai és egyházkerületi főgondnok üdvözletét, majd a

főiskolai tanári kar és tanulóifjúság hódolatát formás és tartalmas beszédben. Az üdvözlés után a miniszter úr nyomban megindította a tárgyalást. Megjelent a bizottság az internátusi telken is és a helyszinén tervelte el a papiron már annyiszor kiteregetett programmot. A miniszter és szakértői nagy hálára kötelezték le a pataki internátusi-bizottságot bölcs tapasztalataik közlésével és irányító megjegyzéseikkel.

— **A Szikszói Ref. Nőegylet** karöltve a Szikszói Járási Kálvin-Szövetséggel március 9-én tartotta igen szép sikerü müsoros estélyét Szikszón a városháza nagytermében, a helybeli és vidéki közönség felekezeti különbség nélküli általános érdeklődése mellett. A szereplők kiválasztása is a felekezeti összetartás és keresztyén egyetértés jegyében toborozta össze a város és vidék református és róm kath. erőit, akik tehetségük legjavát szállitották nagy lelkesedéssel a közös szent cél: a magyar nemzeti kultura ápolása és a közönség valláserkölcsi épitése szolgálatába. Az estélyt a miskolci mandolinzenekar nyitotta meg két olasz zenedarab élvezetes interpretálásával, majd Miklóssy Andorné és Tóth Jenő kántortanitó duett énekszáma gyönyörködtette a hallgatóságot a *„Mester, a bősz vihar dühöng“* kezdetü klasszikus ének müvészi előadása által. Ugyancsak Miklóssy Andorné énekelte a tőle megszokott müvészettel Lavotta Rudolf *„Rég volt“* c. darabját, Lilike leányának zongorakisérete mellett. Szász Károlynak *„A hitetlen“* c. gyönyörü költeményét Felméry Albert aszalói lelkész szavalta, mely után Gobby Jenő és Jedovszky Jenő játszotta hegedün Erkeltől *Hunyady László nagy ábrándját* Ádám Rózsika zongorakisérete mellett igazi müélvezetet szerezve a lelkesen figyelő és hálásan tapsoló közönségnek. Villányi Andor *Szeptember* c. humoros jelenete Tóth Klárika és dr. Ruttkay György könnyed és közvetlen modoru eljátszása mellett szerzett az estélyen résztvevőknek a sok komoly szám között tiszta vidámságu, kellemes perceket, Miklóssy Lilike igazán bájos, gyermekiesen szolid *Virágballetjével* együtt. Hanke Pigi három gyönyörü müdal elénekléséve aratta a legtöbb tapsot, Ábrányi Emil *Mi a haza* c. melodrámáját pedig dr. Idrányi Béla szavalta el Szilvássy Ilonka müvészi zongorakisérete mellett, a legnemesebb veretü, komoly irredentizmus hangulatát keltve a hallgatóság lelkében. Az estélyt az első számot szolgáltató zenekar fejezte be magyar dalok előadásával. Az estély sikere dr. Lehoczky Béláné nőegyleti elnöknő és dr. Ruttkay György minden elismerésre és hálára érdemes fáradozásának az eredménye, hasonlóképen a nőegyletet illető kb. 300 P tiszta anyagi haszon is

— **Adomány.** Poroszlón Dienes János és neje Halász Zsuzsánna egy értékes aranyhimzésü, kék bársony úrasztali és egy nagypénteki és más gyászesetre szolgáló, fekete, szószéki és úrasztali terítőt, egy alpacca ezüst, kenyértartó tálcát, hozzávaló himzett kendőt ajándékoztak a poroszlói egyháznak.

— **Bodrogolaszban** bensőséges érzésekkel ünnepelte meg a ref. egyház márc. 15-ét. A délelőtti istentisztelet után Kertész Sándor tanító tartott lelkes beszédet. Este az iskolában volt irredenta ünnepély. Ünnepi beszédet mondott: Halmy Miklós lelkész. Szavalatok és énekszámok gyönyörködteték a közönséget.

— **A gömör-tornai egyházmegye** április hó 16-án tartja tavaszi közgyűlését. Előző nap lelkészegyesületi értekezlet lesz nem kevesebb, mint 18 tárgygyal, amelyek mind nagyon érdekesek és aktuálisak, mint pl. A Vatikán és a Quirinál kibékülése, Az integritás s az elszakított területek, Lelkészcsere, áthelyezés, VIII osztályú népiskola, Theologusaink tanitóképző-int. különbözeti vizsgái stb. stb.

HIVATALOS RÉSZ.

I.

Alsózempléniek figyelmébe! Egyházmegyénk közgyűlését április 4-ik napjának 9 órájára Sárospatakra, a főiskola tanácstermébe összehívjuk. Április 3 án d. u. 4 órakor ugyanott a pénzügyi bizottság ülésezik, melynek tagjai az ülésre ezúton meghivatnak. Sátoraljaujhely, 1929 márc. 19. Az egyházmegye elnöksége.

II.

Az alsóborsodi lelkészértekezlet pályatételei a következők: 1. „A magyar ref. egyház feladata és kötelességei a misszióval szemben.“ 2 Egyházi beszéd Máté 14. rész 25—27. v. alapján. — Pályamunkák szokott módon *április 15-ig* küldendők alulirotthoz. Cserépfalu, 1929 március 16. *Pósa Péter,* lelk.-ért. elnök.

III.

Gömör-Torna-i lelkészek figyelmébe! Hogy a tavaszi e. megyei gyűlésnek be tudjunk számolni, kérem lelkésztársaimat, hogy az esperesi hivatal címére szíveskedjenek forduló póstával gyülekezetükről rövid belmissziói tájékoztatást küldeni a következő kérdések figyelembevételével: 1. Hogyan áll a vasárnapi iskola ügye, történt-e valami annak előbbrevitelére? 2. Hogyan áll az ifjúsági lelki gondozás ügye, történt-e valamilyen lépés, vagy fejlődés az utóbbi időben? 3. Hogyan áll a vasárnap megszentelésének ügye? 4. Történt-e valami az árvák, özvegyek és elhagyatottak segítésének és lelkigondozásának előbbrevitelére? 5. Általában történt e valami említésre méltó kezdés, vagy előrehaladás a belmisszió mezején? *Dr. Páhy József* belmissziói előadó.

Pályázat.

A sajószentpéteri ref. egyház pályázatot hirdet III. tanítói állásra. Javadalom: államsegély, egy szobás lakás, az alapfizetés 30%-a az egyháztól. Kötelessége: első vegyes osztály tanítása, esetleg más beosztás miatt még egy osztály tanítása; minden harmadik héten templomi kántori teendők, temetéseken soros, (amiért természetesen stólát kap), belmisszióban lelkésznek segédkezik. Orgonapróba, személyes megjelenés előnyben. — Pályázati határidő: április hó 6. Kérvények Ref. Lelkészi Hivatalhoz, Sajószentpéter (Borsod m.) küldendők.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 14. szám. Sárospatak, 1929 március 31.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Andrássy Kálmán*: Életünk értelme a husvéti sír fényében. — A Kerületi Kálvin-Szövetség Szervező-Bizottságának tájékoztató felhivása — Internátusok napja Sárospatakon. — *Dr. Gulyás József:* Milyen legyen a pataki gimnázium iskolatipusa? — Irodalom. — —*y* - *r:* A miskolci leányegylet irodalmi ünnepélye. — Egyházi élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész — Szerkesztői üzenetek.

Életünk értelme a húsvéti sír fényében.

— Irta: *Andrássy Kálmán.* —

„Menének Jézushoz a Sadduceusok, kik a feltámadást tagadják, mondván: Mester, Mózes azt mondotta: ha valaki magzatok nélkül hal meg, annak testvére vegye el annak feleségét és támasszon magot testvérének. Vala pedig minálunk 7 testvér és az első feleséget vevén, meghala; mivel pedig nem vala magzata, feleségét testvérére hagyta. Hasonlóképen a második is, harmadik is, mind hetedíglen. Legutójára pedig meghalt az asszony is. A feltámadáskor azért, kié lesz az asszony a 7 közzül? Mert hát mindeniké vala

Jézus pedig felelvén monda: tévelyegtek, mivelhogy nem ismeritek sem az irásokat, sem az Istennek hatalmát Mert a feltámadaskor sem nem házasodnak, sem férjhez nem mennek, hanem olyanok lesznek, mint Isten angyalai mennyben.“ Máté 22: 23—30.

Az életébresztő tavaszi sugár kikényszeritett már engem is téli barlangomból, honnan csak ablaküvegen át szemléltem a téli fergeteget. Olyan kellemes hangulatba élesztett ez a csodálatos valami, amit csak nevezünk tavaszi napsugárnak, de lényegében csak hatóerő. A föld még hordozta téli tarka rongyait; itt-ott hó fehérlett, helyenként piszkos-szürke jégkéreg dísztelenkedett, de általában inkább vidító volt már ez a szemlélet. Mintha valami gyötrő ellenség utolsó hörgése volna. Szinte diadalkocsiján robogott a támadó élet.

Szemlélődtem, gondolkodtam. A fagyott hópihék lassan rogyadoztak, a jégburkon is megmegcsillant az olvadás, aztán kis pocsolyák, kis erecskék indúltak, csillogtak, eltüntek. Honnan?... Hova?... Miért?... S megakadt tekintetem itt ott egy-egy fagyból is kitörő tulipánlevélkén, a kis százszorszép álmos virágocskája is hunyorgatta szemét, az orgonán is bontakoztak a rügyek. Szóval, — indult az élet. S az a hóolvadás, jégolvadás is, mintha az élet szolgálatát vitte volna a magvak és gyökerek felköltésére. Arcomat kellemesen simogatta a meleg sugár s szemem lehunyva, valami erő messze vitt, messze, időben és térben: — a Krisztus húsvéti sírja mellé. Onnan is tavaszi életsugár tört elő. Új embervilág, új útak, új célok, új értékek. És kezd kibontakozni látó lelkem előtt a rejtélyek világa. S hirtelen kellemes zene hullámai ringanak körültem, nézem a kezemben levő lap Rádió-jelentését s Berlinben jelzi a zenét. Aztán másutt is, mintha mellém telepedett volna az egész zenekar. És igy, a Végtelenség ringatja, a rég letünt események mozgását és zaját S hol járnak most Attila hunjai, vagy Caesar légiói és a többiek mind... mind... Hova tüntek?... A nagy életbe élnek, mozognak. S lehet, hogy ott már tökéletesebbek a szemlélet eszközei s most mutatják, mint e jelen élő eseményét. Hát ugyan mik ezek? Vagy ezek a betük, melyek elindulnak tollam hegyéről s behatolnak az olvasók szemléletébe, ott életrekelnek, hatásokat éltetnek s igy tovább. És megy, szágúld szanaszét, időben és térben, a hatások és eredmények életmozgása. Sírból támadt életerők, új hatások, új eredmények torlódása És most, mintha élővé domborodnék ki lelkem előtt az elől közlött bibliai kép, a gunyvigyorgó Saduceusok lelkiségével. S az egyszerü, nyugalmas, lesujtó válasz: *tévelyegtek!*... Igen, a tévelygés!... A látásra még nem tisztult lélek ködében tévelygünk, sokan, sokan. És nekünk csak az van, csak úgy van, amint ködös homályunkban feltünik. Óh mennyi könny, mennyi vér, mennyi kín vonaglik az emberi élet útján, látásai hályogja miatt! A nagy szavak, a szent szavak, tartalmi hazugságai miatt! Tévelyegtek!... Mert nem ismeritek az irásokat, sem pedig Istennek hatalmát. Holott előttük volt az irás, előttük volt Istennek hatalma!... Minő élesztő csodákon vezette őket!... És honnan vették azt, hogy a feltámadás után is olyan földi viszonyok ismétlődnek, mint a házasság és férjhezmenetel?... Hiszen földi ember is azon igyekszik, hogy helyzetét lehetőleg fejlessze, tökéletesitse. Önmagát is, dolgait is. Micsoda haladás az ipari téren! Hát amit emberről elvárunk,

félteszünk, a minden tökéletesség és bölcsesség Urától szinte megvonnánk?... Krisztusunk tanítása telve van, az apostolok, főleg Pál apostol levelei telve vannak a legvilágosabb utalásokkal, oktatásokkal, az Istenhez jutott lelkek dicsőségével. És a meggyőződés oly ereje, tisztasága, világossága hatja át az Irásokat s Isten hatalmának oly szemléletes bizonyságai halmozódnak életútunkba, hogy aki nem látja az életfejlődés ezer bizonyságait, az bizonyára csak — tévelyeg! S főként emberi életünk, lelkiségünk haladása, fejlődése!

Sokszor átolvastam, nagy lelkek látó fényében is, Krisztus feltámadásának leírt történeteit. Igyekeztem az evangélium életmozgását egyetemes képbe tömöríteni, megérteni az akkori szavak, kifejezések, gondolatok, képek, hasonlatok, mai jelentését és jelentőségét s így állítani lelkem elé azt a minta-életet, mely Jézusban egykor *„szerte járt, mindenfele jót tevén; aki önmagát adta miérettünk, hogy megváltson minket minden hamisságtól és tisztítson önmagának kiváltképpen való népet, jócselekedetekre igyekezőt.“* (Csel. 10: 38; Tit. 2: 14) És így, szabadon és menten minden ködös és önös okoskodásoktól, — amint maga figyelmeztette többször környezetét, hogy ha szavainak nem hisznek, nézzék tényeit s ezek után ítéljék meg igazságát — igyekeztem így áttekinteni bölcsőjétől a keresztfán át sziklasírjába s abból kivezető útján, elszéledő tanítványait, összeszedő megjelenéseit, hatásait — szóval a sirjába vezető s abból kivezető életét. S mint üveglapon a vasreszelékek villanyáram hatására csodás összhangzó alakká sorakoznak, úgy látta lelkem a húsvéti sír fényében, az *Út, Igazság, Élet* Istenhez vezető alakját.

Óh bizony, az Irások és Isten hatalmának meglátása: — ez az egyenes út, az egyedüli igaz út, melyen emberi életünk tiszta értelméhez juthatunk, a húsvéti sír fényében.

A nagy feltámadás... az örök feltámadás! Ez a legmagasabb életvalóság! Mindenütt, bennünk és kivülünk. Isten nem holtaknak, hanem élőknek Istene. Látva és látatlanúl, a parányok világában, a csillagvilágok körében. S ami előttünk halál, az már egy, vagy ezer újélet csirája. Csak a *cifra koporsók* büzös hullája ne fátyolozza szemünket, könnyel vagy iszonyattal, sőt éppen ez gyújtsa fel ama tiszta mennyei fényt, mely mellett megláthatjuk tiszta *értelmét, értékét* és *célját* földi életünknek, mint isteni megbizást, ez üzenettel: *„Légy hű mindhalálig és neked adom az élet koronáját!“*

A Kerületi Kálvin-Szövetség Szervező Bizottságának tájékoztató felhivása.

A Magyar Kálvin-Szövetségnek a megállapitott tervek szerint fokozatosan haladó kialakulása, — közelebbről pedig a Sárospataki Ref. Lapok március 17. számában a Kerületi Kálvin-Szövetség ügyével kapcsolatban megjelent két cikk: „Induljunk el már“ és „Felhivás a Kálvin Szövetségbe való tömörülésre“, — kötelességévé teszi a Kerületi Szervező Bizottságnak, hogy mindkét cikk intenciójának megfelelően haladéktalanul munkába álljon s megkezdje — jobban mondva folytassa a Kerületi Kálvin-Szövetségnek valamennyi kerületbeli egyházközség helyi szervezete s a járási és egyházmegyei szövetségeknek megszervezése által való mielőbbi kiépitését s ezáltal a kerületi reformátusság tnttekre vágyó, tettekre és alkotásokra képes egyháztársadalmi szervezetének megteremtését.

A Kerületi Szervező Bizottság kezdettől fogva átérezte azt, hogy a mi szorongatott helyzetünkben valóban „minden habozás kár“ — sőt bün, mégis kénytelen volt a szervezés megkezdett s szépen megindult munkájával „kitartani“, — mig egyrészről valamennyi egyházkerület kifejezetten nyilatkozik arra nézve, hogy *szükségesnek* tartja a Kálvin-Szövetségnek, mint országos egyháztársadalmi szervezetnek a megteremtését.

Másrészt pedig mig az Egyetemes Konvent és Kálvin-Szövetség meg nem állapodnak egy — a közös nagy célt szolgáló — oly munkaprogrammban, mely jórészt külön területeken ugyan, de kölcsönös megállapodások alapján, tehát remélhetőleg a legteljesebb összhangban s egymást mindenben, mindenütt támogatva és kiegészitve folyik majd Isten dicsőségére, hazánk, egyházunk s a magyar kálvinizmus erősitésére, boldogulására.

A legutóbbi időkig beérkezett *valamennyi egyházkerület* helyeslő átirata, — de különben az 1928. nov. 27-én Budapesten tartott országos kerületközi értekezlet (l. Sárospataki Ref. Lapok 1929. évi 8. számát) egyhangulag elismerte egyrészt, hogy a Kálvin-Szövetségnek országos megszervezése feltétlenül szükséges,

másrészt az Egyetemes Konvent és Kálvin-Szövetség részéről egy közös bizottság kiküldését határozta el, mely a közös munkaprogrammot stb. megállapitja.

Leérkezett a Kerületi Kálvin-Szövetség jóváhagyott „Ügyrendje“ is — és megjelent a kerületi elnökségnek a szervezkedésre szóló „Felhivása“ is.

Nem lehet tehát most már semmi elvi akadálya annak, hogy a Kálvin-Szövetség — mint helyi szövetség — legalább is az alapszabályokban előirt 20—20 taggal s függetlenül a missziói szervezetektől — mint *egyháztársadalmi szervezet* — az egyházközségek területén meg ne alakuljanak.

A kerületi Szervező Bizottság tehát — teljesen áthatva attól a meggyőződéstől, hogy a Kálvin-Szövetség országos megszervezése a magyar reformátusság elodázhatatlan, életbevágó egyetemes nagy érdeke: tényleg azonnal munkába kezd s felhivja a kerületi egyházközségek lelkészi és világi vezetőségeinek figyelmét arra, hogy a szervezés nagy és nehéz munkáját továbbra is a nagy célokhoz méltó teljes odaadással vállalja ugyan, *de csak azon föltétel mellett*, ha nz egyházközségi helyi szövetségek *mindenütt*, — ahol leküzdhetetlen akadály nincs — mielőbb megalakulnak s ezzel megteremtik az alapot és lehetőséget arra, hogy a Kerületi Szervező Bizottság ezen helyi szövetségekből fokozatosan megszervezze a járási és egy-

házmegyei szövetségeket s ezzel befejezze a Kerületi Kálvin-Szövetség teljes megszervezését, mely szervezet 200.000 magyar kálvinistának adja meg a módot és lehetőséget arra, hogy egyházunk, hazánk s hittestvéreink érdekében kívánságait minden adott esetben kifejezze s akaratát egyesült erővel érvényesitse.

Mindaddig mig ezek a kisebb helyi szövetségek meg nem alakulnak, nem alakulhat meg *véglegesen* és teljes egészében a Kerületi Kálvin-Szövetség sem, mert hiszen pl. ennek a tisztikara, választmánya, bizottságai csakis a *már megalakult* helyi szövetségekből választhatók, illetve alakithatók, — ami más szóval azt is jelenti, hogy a Kerületi Kálvin Szövetség csakis a helyi szövetségek teljes megszervezésével válik munkaképessé.

Az idő és helyzetünk a haladéktalan, a tétovázás és csüggedés nélküli, kitartó cselekvésre, *szervezkedésre* int! Ezt az intelmet minden kálvinistának meg kell érteni és szivlelni!

Felkérjük ezért az egyházkerületben levő valamennyi lelkészi és világi vezető s egyéb hittestvéreinket, hogy első lépésként:

a) egyháztanácsi határozat alapján alakitsák meg mielőbb s ideiglenesen az egyházközségek területén legalább 20 taggal a helyi Kálvin-Szövetséget, — azaz —

b) válasszák meg a helyi viszonyok szerint a tisztikart, nevezetesen 1—1 lelkészi és 1—1 világi elnököt és alelnököt, titkárt (ez a lelke a szervezetnek!) pénztárnokot, ellenőrt; — a helyi viszonyok szerint szükséges bizottságokat (pl. rendező, jóléti stb.) Ahol csak lehet alakittassék meg egy munkával a nő- és leányegylet is, — vagy legalább is alakittassék a helyi szövetségek keretében egy női bizottság.

A Kerületi Szervező Bizottság — meg lévén győződve arról, hogy erős akarattal s kevés fáradsággal mindez lehetséges — *megvárja ezen felhivás eredményét*, — azért szeretettel kéri a megalakuló helyiszövetségek elnökségeit, hogy a megalakulásról szóló értesitést a tagok számával és a tisztikar névsorával a szervező bizottság elnökéhez (Miskolc, Horváth-u. 8.) *legkésőbb május hó végéig* beküldeni sziveskedjenek.

A helyi szövetségek *végleges* megalakulása és a szövetségi munkákra vonatkozó további tájékoztató utasitásokat a Kerületi Szervező Bizottság a helyi szövetségek ideiglenes megalakulása után a kiadandó Ügyrend-del fogja megadni.

A Kerületi Szervező Bizottságnak a szervezésre vonatkozó további terve az, hogy:

a) a helyi szövetségekből megalakitja a járási és egyházmegyei szövetségeket,

b) ezekből pedig *véglegesen* megalakitja a Kerületi Kálvin-Szövetség tisztikarát, választmányát, bizottságait stb. s e célból Miskolcra összehivatja az elnökség által a választmányi ülést s ezzel kapcsolatban ugyanazon napra a kerületi szövetségi közgyülést is, — előre megállapitott terv és reális programm alapján s ott egyuttal megadja az irányitást is a szövetségi munkák megkezdésére, illetve folytatására.

Itt csak röviden jelezzük, hogy a kerületi szövetség munkatervébe fel van véve az évi rendes közgyülésekkel kapcsolatban s lehetőleg más-más egyházmegye területén tartandó *kerületi szövetségi ref. nagygyülés is.* A f. évben ez az Orle miskolci országos értekezletével kapcsolatban van tervezve s erre nézve az Orle elnökségével elvi megállapodás van. Ezen hatalmasnak igérkező kálvinista kerületi megmozdulás azonban csak ugy válhat valóra, ha a helyi szövetségek május végéig tényleg és valóban megalakulnak, hogy a járási stb. szövetségeket is kellő időben megalakithatjuk.

A Kerületi Kálvin-Szövetség munkatervébe fel van véve: a Kerületi Kálvin ház létesitése, — felvehető a kerületi árvaház, üdülőház, internátusok ügye; a vegyes házasság és reverzális kérdés közmegnyugvásra való megoldása; a munkások bekapcsolása s azok érdekeinek védelme, támogatása; bekapcsolódás a kálvinista világszövetségbe; az egyház missziói stb. munkájának támogatása: állásfoglalás a revizió kérdésében stb. stb. — Mind oly életbevágó nagy kérdéseink, melyeknek megoldásáról csakis egységes nagy szervezet megalkotásával lehet szó.

A Kerületi Szervező Bizottság megtett s ezután is megtesz a maga részéről mindent, hogy a Kerületi Kálvin-Szövetségek megszervezésével megteremtse a magyar kálvinizmus minden ellentörekvésekkel és ellenhatásokkal dacolni tudó s alkotásokra képes egységes frontját, — a „Magyar Kálvin Szövetséget."

Egyházközségeink, lelkészi és világi hittestvéreink elhatározásától, akaratától, hitbuzgalmától, és cselekvő erejétől függ, hogy ez a nagy terv, mely négy évszázad mulasztásait pótolni és a magyar kálvinizmus biztos jövőjét kialakitani van hivatva, — tényleg megvalósuljon.

Kezdjük meg tehát a szervezkedést az egész vonalon teljes erővel; — folytassuk rendithetetlen hittel s bizonvára győzelemmel fejezzük be.

Hittestvéri üdvözlettel a Kerületi Szervező-Bizottság:

Miskolc, 1929. április 1.

vitéz Sáfrán Géza
elnök.

vitéz Hevessy Zoltán *dr. Enyedy Andor*
dr. Horváth Zoltán

Nagy lelkesedéssel közöljük — soron kivül —, sok megjelenésre váró cikket félretéve, — ezt a hatalmas felhivást.

Tudjuk ugyan, hogy a tavasz megnyiltával a mezei munka megindulása a legtöbb gyülekezetünkben meglassitja az egyházi munka ütemét, sőt egészen megváltoztatja annak kereteit.

De éppen ezzel kapcsolatban szeretnénk tenni egy megjegyzést.

Egyházi életünk megváltozásának ez a ténye, amellyel számolni kell, azért ne akadályozza meg most a szervezkedés végrehajtását. Ezt még tegyük meg. Erre szakitsunk alkalmat.

Istenünk megérlelte már egyházkerületünkben a Kálvin-Szövetség ügyét. A lényege megértésére már nincs sok szóra szükség. Itt igazán csak külső megszervezkedésről van szó és a nagyobb keretek közé való beilleszkedésről. Csináljuk meg a sorozást, hogy ott lehessünk a seregszemlén. Isten dicsőségének ügye katonái közé szólit mindenkit.

Meg kell azért csinálni frissen, lelkesedéssel, bízó hittel a külső szervezkedést, hogy ősszel majd az intenziv egyházi élet megkezdésének idején, ne tervezgetéssel teljék el az idő, hanem öntudatos munkával. *Szerkesztő.*

Internátusok napja Sárospatakon

a március 22-ike azért is, mert a kultuszminiszter ur elgörditett egy mozdithatatlannak látszó, nehéz követ az internátusokról.

Értem a kölcsönök felvételének lehetőségét.

A miniszter ur ugyanis elvi jelentőségü nyilatkozatot tett.

Ugy állt a helyzet, hogy az állam kilátásba helyezte az annuitásos összegeket, de a pénzintézetek erre az igéretre nem folyósitottak hitelt. Szeretnénk csak jót mondani a Prot. Hitelszövetkezetre; de még ez is felfüggesztette a már elintézettnek vett kölcsönünk folyósitását és ingatlanokra kétszeres biztositékkal első helyen betáblázást kért.

Az utolsó rögig a főiskola még az internátusokért sem zálogosithatta volna el magát. Itt kellett ujra a miniszter ur segitsége.

Gr. Klebelsberg miniszter ur kijelentette, hogy készül a törvényjavaslat, amelyben az állam az annuitásokért készfizető kezességet vállal.

Ily módon a kölcsönök felvétele az annuitások terhére lehetővé válik.

Az állam segitsége csakis igy lesz reális segitség. Az intézetek általában nem rendelkeznek magas összegek felvételére leköthető fedezettel.

Megállapitotta azután a miniszter ur, hogy a nyujtott összegek 3 internátusi pavillon, a két gimnáziumi és a theol. internátusi épület felvonására használhatók fel. mint amelyek megépitése közszükség az angol rendszer, a humanisztikus tagozat és a lelkészképzés szempontjából.

Érdekesen fejtegette, hogy mennyire termé szetes, hogy kath. intézetek (Gödöllő, Kalocsa, Pécs) helyett megfelelő ref. intézetekben helyezkedjenek el ref. tanulóink.

Az épületek elhelyezésére nézve is megindult a tanácskozás. A bizottság Gr. Klebelsberg miniszter vezetésével kiszállt az internátusi telekre. Az iskola gyönyörü kertje a legtermészetesebben menne át az internátus parkja kiegészitésére. Köztetszésre talált a miniszter urnak az a tanácsa, hogy középen helyeztessék el kétemeletes épületben a theol. internátus s mellette épüljön egy-egy emeletesnek — be az iskolakert felé a 2 gimn. pavillon. S még vétessék programmba két internátusi pavillon további épitése.

A miniszter ur az internátusokon és a gimn. typuskérdésen kivül gondos aprólékossággal és nagy szeretettel merült el a főiskola összes tanulmányi ügyeinek közvetlen megismerésébe.

Milyen legyen a pataki gimnázium iskolatípusa?*

Nagym. Klebelsberg Kunó vk. miniszter úr látogatásával végleges stádiumba fog jutni a pataki internátus ügye. Az angol internátussal kapcsolatban dönteni kell afölött, hogy milyen átalakulással fog ez járni a pataki gimnáziumra. Erre nézve a tanári karnak már van javaslata. Mivel ez több irányú, nem veheti senki tőlem rossz néven, ha e nagyfontosságú kérdésben, melyre még sokáig el lehet mondani az „adhuc sub iudice lis est" elvét, én is elmondom a szerény véleményemet.

A pataki főiskolában theologia van, érthető tehát, ha a görög nyelv tanitását eminens értéknek tekinti az iskola. Szó volt más iskoláknál arról, hogy a görög tanitását az egyetem vegye át, de a hallgatóság felfogása, órákra nem járása miatt ez szerintem (saját tapasztalatom igazolja) nem biztat kellő sikerrel. A görögöt a gimnáziumban kell tanitani.

Már eddig is tapasztaltuk, hogy a görög tanulására kényszeritett tanulók kedvetlensége, nehéz felfogása, a nagy osztalylétszám hátrányos és lenyügöző hatású a tanárra és a jó tanulókra nézve. Ezektől célszerű volna megszabaditani a görögöket. Viszont az élet sürgetően követeli a modern nyelvek ismeretét. Quot linquos calles, tot homines vales, mondja a latin közmondás. Ha elhagyjuk hazánk szük határait, a mi nyelvünkkel nem tudunk boldogulni. Német, francia, olasz, angol nyelv ismerete elengedhetetlen künt. Most az a kérdés, ezek közül melyik a fontosabb.

Mindenesetre első helyen a német nyelv áll. A százados érdekközösség a német kulturával ezt javasolja. Tehát ennek a tanitásánál mostani pozicióját meg kell tartanunk.

Az olasz nyelvet a politikai relációk új irányzata ajánlja Tekintettel azonban arra hogy iskolánk a protestáns egyházé s az olasz protestantizmussal nincs kapcsolatunk, ezt mi most elmellőzhetjük.

Maradna a francia és az angol. A művelődésben a francia szélesebb körü nyelv, de a francia protestantizmus jelenleg nem bir ránk nézve olyan fontossággal, mint az angol. A két nyelv közül tehát, ha választani kell, az angolt választanám, tekintettel azokra is, amelyeket Trócsányi Dezső értekezése is ajánl, és véve az amerikai kivándorlás egyre nagyobb jelentőségét. A franciát, mint egy nagy művelt nemzet világnyelvét. ezután is taníthatnók, ha másként nem, rendkivüli tárgyként.

* Készséggel közzéadjuk illustris munkatársunk, Dr. Gulyás József főgimn. tanár, egyetemi magántanár úrnak e cikkét, de világosan hangoztatjuk mi is, — amint a cikk is teszi, hogy a kérdés tárgyalás alatt van. Annak idején mi is kifejtjük a magunk álláspontját, amely azonban nem egyezik meg e cikk gondolataival. *Szerkesztő.*

Tehát a görögnek meg kellene maradni, a németnek szintén. Ezekhez jönne még az angol nyelv. De hol helyezzük el?

Szerintem, ha már a kormánynak joga van törvényhozásilag eltérni a megszabott tipusoktól, ahelyett, hogy külön angol párhuzamos gimnáziumot nyitna itt, amelyben az angolt a II tól, egyes tárgyakat pedig feljebb angolul taníttatná, egy könnyebb, olcsóbb, egyszerűbb, kevesebb tantermet, tanerőt, taneszközt igénylő módot ajánlunk az illetékes tényezők figyelmébe. Ez volna a görögpótló visszaállitása. De nem a régi formában, irodalmi s rajzoktatással, hanem az angolnak az V. osztálytól való bevezetésében. Aki nem akar görögöt tanulni, az válassza az angolt. Igy tehermentesülne a görögöt tanulók serege. S a kerület másik középiskolájába is biztosítva volna az átlépés.

Ennek ugyan lenne egy baja, az, hogy a görögöt tanulók (a theologiai pályára készülők) is szeretnének jövő boldogulásuk és előhaladásuk érdekében angolul tanulni Ezekkel szemben azonban azt lehet felhozni, hogy theologiai tanulásuk alatt is foglalkozhatnak az angollal (mivel ma is tanítják nálunk) s a 4 év alatt eléggé meg lehet tanulni úgy, hogy amikor kimegyen az ifjú az angol vagy skót egyetemre, ott akadály nélkül folytathatja tanulmányait.

Akik pedig a gimnáziumban görög helyett angolt választottak, azok úgyis praktikus s nem egyházi pályára lépés céljából döntöttek így az angol mellett.

Egy angol tanárnak igy 18 (5 + 5 + 4 + 4) óraszámmal való beállítása államsegélyben való részesítése a többi tanárokkal együtt s azok sorában, az államháztartást sem terhelné meg.

Nem akar ez a kis cikk sem birálat lenni az eddigi alapokra, sem útmutatás a jövőre, csak egy szerény hozzászólás a nagy kérdéshez.

Gulyás József.

IRODALOM.

* **Az Istennek angyalai.** Bibliai tanulmány. Irta: *Vincze Károly* ref. lelkész. Carteret. N. J. U S. A.

Manapság amikor oly sok, korunkat jellemző, romboló hatású könyv lát napvilágot s annyi lélek törik össze olvasásukkor, a címe után itélve is, oly jól esett kezünkbe venni főiskolánk idegenbe szakadt, volt tanítványának bibliai tanulmányát.

Az előszó és ajánlás, mik bevezetésül is szolgálnak, felmutatják a könyv iratásának célját, mely szerint „az angyalokra vonatkozó református felfogást viszi vissza a köztudatba.“ Ezt tekintve tehát inkább gyakorlati, mint tudományos; helyesebben a meglevő hittani igazságok concordancia-jellegü ismertetése az Irás, Kálvin nagy munkája: az Institutio és a Confessio H. posterior alapján, több hasznos tanulmány (Szikszay Gy.: Természeti vallás és a ker. vallás, Crawford Howel Toy: Judaism and Cristianity, T. Timpson: The Angels of God, W. A. Matson: The Adversory stb.) s exegetikai felfogás figyelemvételével. Tartalma szerint 10 főfejezetre oszlik, számos kisebb tagozattal. Az ajánlás után egy határozottan positív jellegü fejtegetés következik ezzel a végső conclusióval: Vannak angyalok. *Az angyalok elnevezéseiben* (II.) a különböző neveket etymologikusan adja. A nehezen érthető kifejezéseket más bibliai helyek értelmével világítja meg, (ez jellemző egész munkájára) sőt a héber költészet sajátos formája: a parallelismus membrorum révén is megpróbál eredményhez jutni. *Az angyalok osztályozása és az egyes nevezetesebb angyalok* c. alatt a Dániel proféciájával kapcsolatban megpendíti azt a hangot, amelynek könyvében a primet kellett volna vinni, amikor azt mondja: „ez túlságosan messze vinne a tárgyaktól, el a perzsa és babiloniai vallásos képzeletek világába.“ Ez a messzemenés adná meg munkájának igazi értékét. Rá kellett volna mutatnia a különböző korok annyira jellegzetes lelkületére, mely kivánatossá tette és egyszersmind alkalmas volt arra, hogy Isten az Ő angyalai által juttassa el akaratát éppen annak a kornak élő nemzedékéhez. Nem „alulról magyarázó vallástörténeti oknyomozás“ ez, hanem „felülről a kijelentés világánál való rendszerezés.“ Irónk maga is érzi ennek kivánatos voltát, amikor bizonyos kor történetéből egy-egy darabot ad, (80—81. old.) s annak alapján világítja meg a kijelentés módját és eszközlőjét. Más a Jákóbbal társalkodó angyal, mint Malakiás hirnöke; az Esaiás szeráfja különbözik a Jelenések angyalaitól, mert más a kor, a felfogás, a vallásos képzet, a hitnek a lényege és tartalma, a kultusz és minden, amiben a vallás megjelenik. S mi hisszük, hogy ez is az Isten akarata szerint van.

Ez a megjegyzésünk a bukott angyalokkal kapcsolatban. (V.) A Sátán, Ördög, Belzebub, Kigyó, Sárkány, Gonosz, Kisértő, Ellenség, Pusztító elnevezések szinte az ellentétes világnézetű korok mellőzésével s azok ellenére csoportosulnak. Pedig Baálzebul amiből Belzebub = dominus stercoris lett és az Apolion két egymástól nagyon távol eső világ felfogását hordozza. Az angyalok teremtését (IV.) ill. jellemzését (VI) az Istenhez való viszonyok tárgyalása követi. (VII.) Függési viszonyuk az Isten absolut akaratának teljesitése által nyilvánvaló A könyv épitő jellege itt már emelkedőben van, hogy az emberek irányában való sokféle tevékenységük femutatása által (VIII.) elérje azt a célt, amit az iró maga elé tűzött. A IX és X. fejezetekben összefoglalja mindazt, a tanulságot, amit az angyalokról szóló református tanítás eredményezhet. A függelékben Clara Erskine Clement: A Handbook of Legendary and Mythological Art és Smith—Chectham: Dictionary of Christian Antiquities c. munkája nyomán az angyalok szimbolikus ábrázolásáról szól.

A képek elmaradása nem csökkentette volna a munka értékét, amiről különben megállapíthatjuk, hogy komoly, a hit által Isten Kijelentéséből táplálkozó lélek munkája. Folytatásképpen szívesen várjuk a „más alkalomra fenntartott, rossz angyalokról valz írást.“

—

Külön felhívjuk a figyelmet erre a nagyjelentőségű hiradásra:

* **Bibliai Lexikon** kiadását határozta el a Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet. A Lexikon, a kiadó értesítése szerint, feladatának tekinti, hogy tiszta evangéliumi alapon, lexikális rövidséggel és tárgyilagossággal betűrendben és szabatosan magyarázza mindazokat a kérdéseket, amelyek a Biblia tanulmányozása közben felmerülnek. Hatalmas kötetben, 800 oldalon, kb. 8000 címszóban nyújtani fogja mindazt a nemzeti és világtörténeti, művelődéstörténeti, vallás- és irodalomtörténeti anyagot, a Szentírás magyarázati tudománynak mindazon komoly eredményeit, amelyeknek ismerete elkerülhetetlenül szükséges ahhoz, hogy az olvasó a Szentírásban elénk táruló isteni kijelentésről helyes képet alkothasson, feldolgozza a Bibliával kapcsolatos theologiai alapfogalmakat, megfelelő tájékoztatást nyújt a bibliai földrajzban és természetrajzban s részletesen ismerteti a Biblia többezer néven megnevezett szereplő személyiségének élettörténetét.

A Lexikon a a magyar vallásos irodalomnak régi és sokszor érzett hiányát lesz hivatva pótolni, s nélkülözhetetlen segédkönyve lesz lelkészeknek, hitoktatóknak, tanítóknak, vasárnapi iskolai és bibliakörvezetőknek *és mindazoknak, akik hitünk egyetlen forrásához, a Szentíráshoz, komoly érdeklődéssel közelednek.*

A Lexikon szerkesztői tisztét *Czeglédy Sándor* ceglédi lelkész és *Hamar István* budapesti theologiai tanár töltik be. Mindketten évek óta foglalkoznak a Lexikon anyaggyűjtésével s e két nagynevű tudósunk neve biztosíték arra, hogy a könyv úgy tudományos, mint gyakorlati szempontból elsőrangút fog nyújtani.

A Lexikon bolti árát kiadó 45·— pengőben állapította meg, akik azonban a műre előjegyeznek, 35·— pengőért, tíz havi részletre kapják. A *Bibliai Lexikonról bő ismertetést bárkinek postafordulattal küld s a Lexikonra előjegyzéseket elfogad* (pénz küldését egyelőre mellőzni kéri) Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet Rt Budapest VI., Hermina út 37.

A francia protestánsoknál rövid idővel ezelőtt jelent meg ilyenféle felhivás. Szorongások közt adták ki az anyagi aggodalmak miatt. És március 1-re 4000 előfizetés érkezett be a műre. Ebben természetesen nagy része van a francia nyelv internacionális jellegének is.

A miskolci leányegylet irodalmi ünnepélye.

A miskolci leányegylet eddig követett, jól bevált programmja szerint minden éven megszólaltat Miskolcon legalább egy irodalmi kiválóságot, hogy ezáltal az irókat eszméikkel, az elméjük kincseivel, a lelkük tartalmával együtt közelebb hozza a nagy közönséghez. Ez év folyamán Móricz Zsigmondot sikerült az egylet elnökségének felolvasásra megnyerni. A felolvasás díszes műsor keretében folyt le március 24-én, a városi zeneiskola hangversenytermében. Bevezetésül Erdélyi Ilonka leányegyleti tag szavalta el a Sassy Csaba által szerzett szellemes prológot, amelyben az egyesület által építendő leányüdülő támogatására hívta fel a közönség lelkes tagjait. A szavalat hatása alatt mindenki önkéntelenül a zsebéhez nyult, azonban a rendezőség nem aknázta ki a jelentkező adakozási készséget; időt és alkalmat ad annak jövőben remélt megnyilvánulására. Gyönyörű zenequartett következett ezután, amelynek művészi élvezetével a Gránát csoport tagjai ajándékozták meg az egyesületet és a közönséget. Kosztolányi Margit az igazi átélés megrázó erejével szavalta el Móra Ferenc „Kenyérszegéskor" cimü költeményét. Záhony János Istenadta énekművészetével adott elő három hazafias dalt. Móricz Zsigmond felolvasása következett ezután. Azt mutatta fel megfigyelő készsége és művészi kifejező ereje nagyszerü eszközeivel, hogy hogy érlelte meg a kisebbségi helyzet a megszállt területek ifjúságát? Hogyan lett ez az ifjúság józan és hideg, számító és bátor, félelmesen feltörő új magyar elem; szemben az öregekkel, akiket a hirtelen változás gyermekekké tört. Reménységgel néz a nehéz helyzetben megedzett magyar ifjúság erőtől duzzadó életfájára és bizalommal várja ennek a fának jövendőbeli gyümölcseit. A hálás tapssal jutalmazott előadás után, Miskolczi Simon Pálma nagyszerű zongorajátékának közbejöttével, még egy regényének részletét olvasta fel a kiváló iró, a mindentudó Szücs bácsiról, állandó derültségben tartva a figyelő hallgatóságot.

Az ünnepély erkölcsileg fényesen sikerült és még valámennyi anyagi hasznot is hozott a leányegylet épitendő üdülőháza javára. —*y* —*r.*

EGYHÁZI ÉLET.

A gönci ref. egyházban a belmissziói az elmult év október hó 31-én vette kezdetét. Minden kedden este 6 órai kezdettel a leányok számára volt biblia óra, szerdán az ifjak részére és csütörtökön a felnőttek részére. Minden egyes összejövetel alkalmával ének, imádság, irásmagyarázat, ismeretterjesztő előadás, vallásos vagy közművelődési tárgyú film, szavalatok, és a gyülekezeti élet intenzivebbé tételére vonatkozó megbeszélések képezték a nagy érdeklődést keltő programmot. Az advent második vasárnapján és virágvasárnap tartottt nagyszabásu vallásos est jövedelméből 40 iskolás gyermeket ruházott fel az egyház előljárósága és fedezte a biblia órákkal kapcsolatosan felmerült kiadásokat (világítás, filmek, diapózitivek kölcsöndíja). A ref. egyházi férfikar és vegyeskar Gera Sándor és Lénárd Domokos tanítók vezetése mellett, fáradságot nem ismerve szolgálta a lelkész által vezetett biblia órák és vallásos estélyek szép és feledhetetlen sikerét. Kiss József belmissziói előadó, hejcei lelkész és Frenczel Béla, göncruszkai lelkész az adventi vallásos estély erkölcsi és anyagi eredményéhez járultak hozzá szolgálatukkal. Husvét másodnapján a szomszéd göncruszkai vilmányi, hernádszurdoki és telkibányai református egyházi énekkarok testvéries találkozója lesz Göncön az a barátságos dalos est,

melyre a gönci ref. férfikar és vegyeskar hívta meg a testvér énekkarokat, hogy ezáltal is szorosabbá tegye legalább az egymással közvetlen szomszédságban levő gyülekezetek közötti viszonyt. Ismerjék meg egymást legalább azoknak a gyülekezeteknek tagjai, amely gyülekezetek eddig teljesen külön, egymással mitsem törődve, egymás terveit, törekvéseit nem ismerve, a magukra hagyatottság leverő érzésével küzdöttek belső és külső ellenséggel egyaránt. Ismerkedjenek meg az egyháztagok közvetlen közelről azokkal a munkaágakkal, melyek melyek a saját egyházukban szintén sikerrel végezhetők, lássák a más gyülekezetek egyházépitő küzdelmeit és a maguk egyházáért való tehervíselésre buzduljanak, a megkezdett munkához kitartást szerezzenek.

Poroszlón október utolsó hetében — évek sora óta —, egy héten át, nagy érdeklődés mellett (néha 350—400-an is vannak), sorozatos előadásokat tartanak esténkint a templomban. Pl. az utolsó évben ezek voltak a tárgyak: a Tízparancsolat, a Miatyánk, az Apostoli hitforma, utoljára: a református vallás igazságai és tanításai. Van Ifjúsági és Leány Kör, vasárnapi iskola, hetenként bibliaóra és dec. 1 től márciusig vallásos estélyek. A mult évben áttértek 5 en, az idén 3 hó alatt 4, kitérő nem volt és eddig nincs, pedig minden évben látogatást tesz két missziós szerzetes, éppen most is próbálnak működni. Reverzálisokban is miénk a nyereség.

Iskolán kivüli népmüvelési tanfolyam volt most másodizben Sárospatakon Hécén a *Katonateremben* a ref. egyház védelme és Főző László s. lelkész vezetése alatt 1928. nov. 12-től 1829. márc. 23 ig heti 2 alkalommal. Különböző tárgykörökből előadói voltak a tanfolyamnak Benkő Béla gimn. tanár, Darányi Lajos szenior, Forgács Gyula lelkész, Főző László s lelkész, dr. Gulyás József gimn. tanár, Hodossy Béla ny. tan. képző intézeti igazgató, dr. Izsó Bertalan ügyvéd, dr Mátyás Ernő theol. és közig., Oláh István hitok tató, Palumby Béla ref. tanitó, Szabó Zoltán th. tanár, Szathmáry Dezső jogh., Szathmáry Ferenc ig.-tan., Szathmáry Lajos és Urbán Barnabás gimn. tanár, Komáromy Sándor theologus, Tóth Lajos diakonus. A szép munkát végző tanfolyam 1929. március 23-án fejeződött be záróünnepéllyel, me lyen jelen voltak Petrecky Jenő Zemplén vármegye kir. tanfelügyelője és Bence András népmüvelési titkár. A tanfolyam résztvevői azt kivánták, hogy az előadó esték énekléssel és imádkozással kezdődjenek és bibliaolvasással végződjenek. Csodálatos megérzése annak, hogy a tudomány Isten ajándéka és azért a neki megfelelő keretben kivánta azt hallgatni a tudnivágyó lélek. *F. L.*

— **Miskolcon** ápr. 14 én kulturestet rendeznek a Kálvin-ház javára. Előadást tart Dr. Zehery Lajos egyet. m. tanár, miniszteri r. tanácsos „A lányok pályaválasztása“ cimen.

— **Sátoraljaujhelyben** nagyszerü lendülettel vette néhány buzgó lélek kezébe az Olvasókör ügyét. Uj házat vásároltak s azt márc. 3-án ünnepi keretek közt adták át egyházépitő rendeltetésének. Az Ur oltalma fedezze be az uj hajlékot.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Hezser Emil. Mennyei Urához elköltözött márc. 23-án magas korban, élete 74 ik évében *Hézser Emil* nyug. tállyai lelkész. Izmos tehetségekkel indult el Krisztus szolgálatára. A régi zempléni egyházmegyének volt nagyszabású egyénisége. Több tisztségben igénybe vette munkaerejet a közbizalom. Kora előrehaladtával, hanyatló egészsége leszoritotta a munkamezőről, de lelke mindvégig lelkesedessel szállongott egyháza ügyeinek előrevitelén. Temetése nagy részvét mellett márc. 25 én folyt le.

Özv. Ölbey Jánosne szül. Szepsy Jeanette március 27-én Sárospatakon hunyta le faradt szemeit a halál álmára. Elköltözése meg egyszer megeleveníti előttünk b. e. férjének, Ölbey Jánosnak hatalmas magyar alakját. E nagy tevékenységü pap gondos, hü, munkás felesége volt a megboldogult, aki odaadással szolgálta férje munkáját, amig ő élt s emlékét, amikor sírba hanyatlott. Legyen áldott emlékezetük!

— **A Keresztyen Ifjúsági Egyesület** március 4—9-i vezetőképző tanfolyama Budapesten 117 résztvevővel mintaszerü rendezésben, nagy lelki sikerrel folyt le s eredményeképen a Kie munkák hatalmas fellendülése várható. A kurzus előadói közt volt több külföldi, kerületünkből Forgács Gyula „A bibliás ifjusági munka fontossága Magyarországon“. Szabó Zoltán „A levente és a Kie“ cimmel tartottak előadásokat. A nemrégiben alakult sárospataki Kie csoport három resztvevőt küldött a tanfolyamra, melynek évenkénti megismétlése egész egyházi életünk szempontjából kivánatos.

— **Tízórai tejivás a miskolci ref. elemi iskolákban.** Péter Jozsef igazgató-tanító kezdeményezésére f. év február hó 11-én a miskolci ref. elemi iskolákban megkezdődött a gyermekek között való tízórai tejivás. 12 fillérért kapják a gyermekek fejenként a 2 dl. tejet és 1 drb zsemlét. A tej a város tejgazdaságából szállittatik, tehát ellenőrzés alatt áll és tiszta, kifogástalan minőségü. Eleinte csak 90—100-an vették igénybe a tejtízórázást, ma már ott tartunk, hogy 300-on is felül vannak a tejivók. Ez is azt mutatja, hogy a szülők is helyeslik a megkezdett akciót. Igen sok gyermek van olyan, aki otthon meg nem itta volna a tejet, az iskolában pedig egymás kedvéért szinte versenyeznek a tejivásban. Gyermeknek legegészségesebb eledel a tej, éppen délelőtt, igy ennek hasznát most egyelőre még fel sem lehet becsülni. A forralás a fiúiskola konyháján történik az arra önként vállalkozó szülők által naponta — felváltva, a kiosztást maguk a tanitónők és tanitók végzik s szinte hihetetlenül hangzik, de való, hogy az egész kiosztás alig tart 5 percig, tehát nem vesz el a tanitási időből semmit. Ápril hó közepétől kezdve már külön külön kap minden gyermek 2 dl. üvegben pasteurizált tejet egy szivó készülékkel. De nemcsak a fizetők isznak tejet, hanem — az esetleges haszonból — naponta körülbelül 15 en a nagyon szegény gyermekek is részesülnek „in-

gyen" tejivásban. Lehet, hogy jövőre azt is meg lehet oldani, hogy mindenki részesüljön tízórai tejivásban. A mozgalom megindult, csak a kezdet nehéz, a többi — Isten segítségével — majd jönni fog! A kezdeményező a ref. elemi iskola volt: példáját ma már követik a többi iskolák is.

— **Marcius 15-et** sárospataki gyülekezetünk Ifj. Egyesülete is bensőséges összejövetellel ünnepelte meg. A vallásos estéllyel összekapcsolt ünnepély programmja a következő volt: a Himnusz eléneklése után Petőfi Nemzeti dalát szavalta Pásztor László, emlékbeszédet Palumby Béla e. alelnök mondott, Mauks László Marcius idusán c. versét Rácz István e. titkár adta elő szép kidolgozásban; Tompa Mihály Pusztán c. költeményéből énekelt az egylet vegyeskara; imádkozott s a 121. zsolt. 3—5. verse alapján irást magyarázott Zsiros József. Végül Szathmáry Ferenc igazgató-tanító megható szavakkal buzdította az ifjuságot kitartásra. — Itt emlékezünk meg arról is, hogy Gönczi Pál megszállott területi lelkész 50 szokolt, Tarnay Endre peceli főgonnok pedig, aki az ünnepélyen jelen volt 5 P-t ajándékozott az Ifjusági Egyesület javara. — *A Sárospataki Hittanhallgatók Egylete* március 15-iki ünnepélyét marcius 18-án tartotta meg, minthogy 15-ét az egyetemes ifjuság ünnepélye töltötte ki. Az egylet ünnepélyén központi gondolat volt, hogy a márciusi magyar lelkesedésnek is, mint minden megmozdulásnak a nemzetben, a Krisztusra kell támaszkodni. — Belőle meriteni eszményeit. Az ünnepélyen imádkozott Hörcsik Béla, irást Bacsó Gyula magyarázott, ünnepi beszédet Gergely János mondott, Kocsis János szavalt, Samu István szólót énekelt Horkay Barna kisérete mellett, Soltész Kálmán pedig egy hegedüszólóval gazdagitotta a szép programmot.

— **Az abaujszántói ref. nőegylet** a gyülekezeti élet terén buzgó és áldásos munkát végez. Marcius 15-én szépen sikerült magas nivóju, müsoros hazafias estét rendezett. A helybeli ref. énekkar három énekszáma, az elhangzott szavalatok és az estély középpontjában álló szépen félépitett, helyes megitélésből eredt ünnepi beszéd, (tartotta Cziáky Endre esperes) mélto keretül szolgáltak a magyar szabadság ünnepe jelentőségének kiemeléséhez. A komoly hazafiság és igaz magyar ideálok szolgálatát igyekezett az estély a fényes közönség lelkében gyökeressé és állandóvá tenni. — Nőegyletünk a szegénygondozás terén is igyekszik hivatásának megfelelő munkát végezni Felkeresi azokat a gyülekezeti tagokat, akiknek a segitő szeretetre nagy szükségük van. A husvéti ünnep alkalmával 5 szegény tagot lát el ruhával, élelemmel és pénzbeli segéllyel. Kisérje az Ur áldása minden munkájában.

— **Rövid hirek.** Kiss Ernő esperes április közepén néhány hónapi tanulmányutra megy Amerikába. — *Tájékoztató* cimen az Amerikai Magyar Református Egyházak küzdelmeiről és jövő feladatairól egyetemes konventünkhöz memorandumot intézett az Amerikai Magyar Ref. Lelkészegyesület. Visszatérünk reá. — *Sárospatakon* az Ifjusági Egylet husvét első napján hajnali istentiszteletet tart. Most első izben. — *Csikesz Sándor* debreceni egyetemi tanár egy német társasággal a Szentföldre utazott.

HIVATALOS RÉSZ.

328/1929. **Püspöki körlevél.**

I.

Dr. Révész Imre debreceni lelkész és egyházkerületi főjegyző „Öntudatos hit" cimn el egy kátét irt a református egyházba belépni óhajtók számára, valamint a gyülekezeti hitvédelem céljaira. Ebben a kátéban a ref. hitvallás egész rendszerének népszerű feltüntetése mellett, a kálvinizmus tiszta bibliai álláspontja szembe van állitva az összes többi, Magyarországon lévő keresztyén egyházak és szekták tanitásaival, sőt még a spiritizmus, a theozofia és a mai zsidó vallás is megfelelő figyelemben részesül. Nemcsak lelkészeknek, tanitóknak és presbitereknek, hanem minden vallását és egyházát szerető ref. embernek nagy lelki hasznára szolgál ez a kis könyv. Megrendelhető Debrecen sz. kir. város és a tiszántúli ref. egyházkerület könyvnyomdavállalatánál példányonként 60 fillérért; 100 példány megrendelése után 10% engedmény jár. Ezt az apologetikó-polemikus népszerű kátét szívesen ajánlom minden ref. egyháztag figyelmébe.

Miskolc, 1929 március 25.

Dr Révész Kálmán
püspök.

II.

Értesítés. Abaúji lelkésztársaimat értesitem, hogy az egyházlátogatás működését köteles minden járásban május 1-ig befejezni s az összes iratokat május 8-ig az esperesi hivatalba beküldent. Evégből arra kérem lelkésztársaimat, hogy az egyházlátogatás elé tartozó összes ügyekkel legyenek készen és április 8-tól várják az egyházlátogatást, az általa megjelölendő napra. *Cziáky Endre*, esperes.

III.

Felhivás lelkész és tanitó testvéreinkhez. „*Megnyilt Szemek*" cimen református énekvezerek és gyülekezetek használatára kiválóan alkalmas Halotti Énekeskönyvét adta ki az alsóborsodi egyházmegye ajánlata és védelme alatt: a költői jóhirnevéről is ismert Takács Mihály felsőábrányi lelkész atyánkfia. A szivben született igaz fájdalom lecsendesitésére, igaz imádság módjára is kiválóan alkalmasak ezek a szép énekek. A legmelegebb szeretettel ajánlom e szép munkát, melynek darabonként 1 pengő 50 fillér az ára, testvéreink pártfogó szeretetébe. Megrendelhetők a szerzőnél Felsőábrányban. Miskolc, 1929 március hó. *Farkas István*, esperes.

Szerkesztői üzenetek.

A—y K—n B. Igéretnek vesszük kedves nyilatkozatát és kérjük minél előbb annak beteljesitését. — **M. L.** Költeménye gazdag lelekre mutat, de tartalma miatt nem a mi lapunkba való. — **E. A. M—c.** Megérkezett. — **Cz. E. A—ó** Gondoltunk erre az évfordulóra. Rövidesen válaszolok.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 15. szám. Sárospatak, 1929 április 7.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési díja egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Üdvözöljük Püspök Urunkat. — *Dr. Trócsányi József:* A jugoszláviai reformátusság egyházszervezete. — *Dr. Panka Károly:* Diákszövetségi összejövetel. — Uti programm. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Üdvözöljük Püspök Urunkat!

Üdvözöljük *Dr. Révész Kálmán* Püspök Urunkat!

Negyvenedik évfordulója van, hogy a Magyar Prot. Irodalmi Társaság tagjai sorába választotta. S úgy olvassuk, hogy a Társaság nem tudott elmenni szó nélkül ez évforduló mellett. Ünnepi formában küldötte el megemlékezését Püspök Urunkhoz, mint a Társaság egyik legrégibb s egyik legértékesebb tagjához.

Nekünk kedves örömünk telik benne, ha néhány szóval csatlakozhatunk a tisztességtevőkhöz.

Hadd emeljünk ki egy gondolatot.

Mostanában sűrűn járja a történelmi kálvinizmus emlegetése. Folyik róla a szó, a fejtegetés, sőt a vita is. Mintha itt-ott némi kisajátítás is érezhető volna. Neveket említenek Személyeket hoznak fel. Lapokra mutatnak rá. Úgy látszik, hogy a legértékesebb tartalom és munka fémjelzőjéül nőtt meg ez a drága fogalom: történelmi kálvinizmus. Mintha jelentené az elszakíthatatlan kapcsolatot a dicsőséges, hősi multtal; jelentené világot megrendítő, élő, nagy igazságainkat, amint folynak az örök evangéliumból és magában foglalná az elkötelezést ez igazságok győzelmeért a munkára és küzdelemre.

Nem tudjuk, hogy hányszor használta Püspök Urunk ezt a kifejezést, vagy használta e egyáltalában?

Egyre megy.

Előttünk a magyar történelmi kálvinizmusnak egyik törzsökös alakja. Testi-lelki képe magán viseli ennek nemes bélyegét.

Ezért a magyar történelmi kálvinizmusért folyt a históriai harc, — alig csitultak el annak magasba torlódott hullámai, — amikor életre pattant szeme a *Pátens* kemény bajvívójának, a nagy Révész Imrének házában. A gyorsan tudóssá nőtt ifjú a magyar kálvinizmus életét, jogát, nagy személyiségeit és küzdelmeit tanulmányozta a forrástanulmányozás, az eredeti, önálló látás útján akár a budai zsinat törvényalkotásáról, akár az első hazai presbiteriumokról, akár a Gyöngyösi Árva Pálok és Czeglédi Istvánok hitvalló életéről volt szó. Nem látszott munkáján a sietés. Önálló könyveket ugyan csak időnként ad, de készett, teljeset, jól kidolgozottat nyújt — mintegy: unum sed leonem. De cikkei bő számuak és folyton a szög fejét találják.

S amikor a tanári s tudós munka helyébe az egyházkormányzás sűrű gondja lépett, a történelem muzsájának egyre ritkább óra jutott, bár ez folyton kíséri választottját, az egyházkormányzás folyt a kálvinizmus egyenes, friss, kemény lépteivel, évszázadok kialakította módján, a mi kálvinizmusunk nemes patinájával. Az atyák törvényei s a statutumok a kézben, s az Ige szava az ajkon.

Az egyházkormányzás ugyan már nem irodalom, ez már más mezőre tartozik, de ezt a munkát is átfutja, mint márványt az erezet, a tudós biztossága, összezavart és homályossá tett kérdések megoldásánál a csomót játszva vágó, a szemlélőt sokszor elgyönyörködtető lucidus értelem.

De nem akarjuk a negyven év tartalmát méregetni. Lelki örömmel emeltünk ki egy fővonást.

Mert negyven év multán csak a földi porsátor változott, de a jelleg és lélek nem. Az ma is friss, eleven és éles. S ha ünnepi érzésekkel gondol a Magyar Prot. Irodalmi Társaság a mi Püspökünkre, mi is hódolattal kívánjuk — az ő rövidségével: Ad multos annos! Ad majorem Dei gloriam!

A jugoszláviai reformátusság egyházszervezete.

A körülmények kényszerítő hatása alatt a Jugoszláviába szakadt reformátusság külön, önálló egyházmegyévé szervezkedett. Lényegileg ma is az 1907. évben hozott Egyházi Törvények hatálya alatt áll, azonban több ideiglenes szervezeti változtatást is léptetett életbe, mivel az Egyházi Törvényekben letett egyházszervezet sokkal nagyobb szabásu, sem minthogy azt a kis lélekszámu jugoszláviai ref. egyházra minden változtatás nélkül

lehetett volna alkalmazni. A több egyházmegyei gyűlésen kimondott változtatások s felforgatások meglehetősen összezavarták az egyházi szervezeti szabályokat, úgy hogy most a támadt zavarok elkerülése céljából összeállították ideiglenes egyházalkotmányuk tervezetét, amelyet az egyházmegyei közgyűlés lesz hivatva sanctionálni.

Két tervezet is készült. Az I.-t Szalay Antal egyházmegyei lelkészi főjegyző készítette s ez a tervezet jórészt csak a ma is érvényes szabályoknak az összefoglaló feldolgozása. A II. tervezetet Weimann Péter egyházmegyei bíró készítette s ez a II. tervezet a mai állapottól és az I tervezettől eltérőleg, lényegileg egyházkerületi szervezetet óhajt adni a jugoszláviai reformátusságnak.

Ismertetjük főbb vonásaiban, inkább csak a mi ref. egyházi törvényeinktől való eltéréseiben a „Szerb-Horvát-Szlavon királysági református egyházmegye" mai ideiglenes alkotmányát az I. összeállítás alapján s aztán a II. terv. reformjavaslatát.

Önkormányzatuk „az állam felügyelete és védelme" alatt áll s „szükség esetén igénybe veszi az állami hatóságok segítségét."

Fiókegyházközség nincs, leányegyházak azok, melyek saját presbiteriummal valamely szomszédos anyaegyház gondozása alatt állanak (az iskolafenntartás nem kritérium).

Lelkészül csak olyat lehet alkalmazni, aki S. H. S. királysági állampolgár s az egyházmegyei tanácstól kapott (rendes theol. képzettség alapján) lelkészi oklevelet vagy a különbözeti vizsgát letette. A megválasztott lelkészt hivatalába iktatásakor az esperes felszenteli.

A tanítók és énekvezérek kötelesek a hittant tanítani s a lelkész akadályoztatása esetében a templomi szószékben helyettesíteni.

Az S. H. S. ref. egyházmegye a betöltetlen lelkészi állások ideiglenes ellátására, továbbá lelkész hiányában vagy akadályoztatása esetén a hitoktatás végzésére lévitákat, illetve hitoktatókat alkalmaz. A léviták és hitoktatók egyházmegyei bizottság előtt szerzik képesítésüket. Vizsgára érettségi bizonyítvánnyal, tanítói (ovónői) oklevéllel vagy okmányilag igazolt belmissziói képzettséggel bíró egyének bocsáttatnak. A lévita kinevezési helyén az összes lelkészi functiókat végzi. Amig a lelkészek életfogytiglan választatnak, a léviták megbízása csak visszavonásig szól.

Az S. H. S. egyházmegye törvényalkotó testülete a Zsinat, amely ezen ideiglenes egyházalkotmány-tervezet szerint csak szervezés alatt áll s ezután fogja a végleges egyházalkotmányt kiépíteni.

Az S. H. S. egyházmegye többet jelent a mi egyházmegyénknél, mert magában foglalja a jugoszláviai összes reformátusokat s így a jugoszláv egyházmegye jelent egyszerre egyházmegyét, kerületet és egyetemes egyházat. Ügyeit intézik az egyházmegyei tisztviselők, az egyházmegyei tanács és az e.-m.-i közgyűlés. E.-m.-i tisztviselők: esperes, főgondnok, alesperesek, közpénztárnok, számvevő, tanácsbírák, előadó, jegyzők, ügyész, alügyész, belmisszionárius, a Crno Brd i árvaházi igazgató.

(Vége köv.) *Dr. Trócsányi József.*

Diákszövetségi összejövetel.

A *Pataki Diákok Budapesti Szövetsége* márc. 8-án tartotta második összejövetelét, amelyen jelen volta: Farkasfalvi Farkas Géza orszgy. képviselő, a sárospataki főiskola gondnoka, Rácz Gábor altábornagy, Rácz Lajos curiai tanácselnök, Gaál Endre orszgy. képviselő, Finkey Ferenc koronaügyészhelyettes, Görgey Sándor kuriai bíró, Német József miniszteri tanácsos, Benda Gyula ezredes, Komjáthy Sándor tanár, Mászáros Károly és Pálóczi Horváth Bertalan ügyvédek, Forgon Lajos postaigazgató, Kohányi Gyula tanfelügyelő, Zsoldos Benő táblabíró, Köröskönyi István ref. lelkész, Rásonyi Papp Gedeon földbirtokos, Rásonyi Papp Pál ügyvéd, Bona Lajos p.-ü.-főtanácsos, Szűcs Ernő gyógyszerész, vitéz Somody János ügyészs. alelnök, Trócsányi György orszgy. főkönytárnok, vitéz Vass Lajos és Nikita Elemér bírák, Hézser Zoltán a M. T. I. főtitkára és még sokan.

Panka Károly javaslatára elhatározták, hogy áprilisban Kazinczy Ferenc emlék-estélyt rendeznek, melyen az ünnepi szónok Mitrovics Gyula egyetemi tanár lesz. Ugyanakkor Kazinczynak Sárospatakon felállítandó szobra javára közrebocsátják Mitrovics Gyulának „Kazinczy esztétikai törekvései" című munkáját. Egyben elhatározták, hogy Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszternek a pataki főiskola irányában tanusított jóindulatáért hálás köszönetüket nyilvánítják.

Ezután Németh József min. tanácsos Kovácsy Sándor gimn. tanárról tartott emlékbeszédet, — amelyben kegyeletes szavakkal mondotta —:

„Előttem van közepesnél valamivel alacsonyabb, de arányos termete, szabályos, finom, rövid szakállas arca, értelmességtől ragyogó szeme. Övé mindig a napnak első órája. Pár perccel nyolc után felmegy a katedrára, kérdez vagy magyaráz. Megjelenése gondosan tiszta, rendes. Meg fogja nekem bocsájtani az elhunyt, ha most mégis arra utalok, hogy ebben kétségtelenül része volt hűséges, gondos, csak a házi kötelességeinek élő hitvestársának. Kovácsy Sándor külső megjelenésében minden tanítványára erősen ható példája volt a művelt, komoly embernek. De egyben a férfias szerénységnek és keresztyéni alázatosságnak.

Oktatási módja lelkiismeretes, átgondolt szellemi munkának volt az eredménye. Mikor a konfirmációra való előkészítéskor a sarkalatos hitelveket magyarázta, éppen olyan világos, egyszerű, meggyőző volt a beszédében, mint amikor az egyháztörténet hatalmas eseményeit vagy az erkölcstan sokszor elvont, komplikált tételeit világította meg. Egész tanítása mindig az igazi protestáns alapelven, a szabad vizsgálódáson épült fel. A szabad vizsgálódás nála meggyőződéses hitet szült s ezt át tudta ültetni tanítványaiba azokban az években is, amikor a szabadelvűség lelki áramlata az ifjúság között az Istentagadást, a vallás és egyház semmibevételét terjesztette.

A fontosabb tárgyaknál nem használta a hivatalos tankönyveket. Még most is emlékemben van, milyen pompás a suhanckori elme szintájához alkalmazott kis essay-t adott elő Luther Mártonról, a

a rettenthetetlen hitújítóról, aki bátran ment előre veszedelmes útján, mint akinek „Erős vára az Isten“. És emlékszem azokra a komoran fenséges vonásokra, amikkel Calvin Jánost, a lángoló buzgalmu, nagytudásu, szigoru erkölcsü reformátort és példátlan energiáju városkormány férfiút jellemezte. Szabadon vizsgálódó, tudományos meggyőződésen nem siklott át méltó kritika nélkül a on, hogy egyházunk megalapitója milyen magatartást tanusitott az eltérő irányban ható Servet Mihállyal szemben. Sőt ezt a körülményt annak az igazságnak megokolására használta fel, hogy minden ember hitélete szentély, amelybe erőszakosan beleavatkozni nem szabad. Ez az ő tanitása gyökereztette meg tanitványaiban a más vallásfelekezetek iránti tiszteletet és türelmet. De azt a meggyőződést is, hogy mindenféle vallásos meggyőződés vagy felfogás és egyházi tiszteletreméltó, szép és nemes, de mégis csak legtiszteletreméltóbb, legszebb, legnemesebb — *az enyém*. Az ő tanitványaiban, akik őt megértették, éltük fogytáig együtt él a vallásos türelem és a kálvinista egyházhoz való ragaszkodás.“

Az emlékezés kegyeletes szavaiért a megboldogult családja nevében Finkey Ferenc mondott köszönetet.

Végül Finkey Ferenc és Panka Károly üdvözlő szavai után meleg ünneplésben részesitették Farkasfalvi Farkas Géza főiskolai gondnokot, a főiskolai internátusok ügyének sikerre vezetése, vala mint Gaál Endrét a szathmári egyházmegye gondnokává történt megválasztása alkalmából; majd Pálóczi Horváth Zoltán fölszólalása kapcsán 45 P-t adtak össze Kókai Kun Dániel kiadandó munkájára. *Dr. Panka Károly.*

Úti programm.

A speyeri birodalmi gyűlés emlékezetére rendezendő jubiláris ünnepségek iránt, melyeken a magyar evangéliumi egyházakat a multban tanusitott vértanuságig érő hithűségükért és a jövendőben rájuk váró nehéz feladatokért különös megtiszteltetésben részesitik, országszerte, sőt a határokon túli magyarok között is, páratlanul nagy az érdeklődés. A két evangéliumi egyházból az Országos Református Lelkészegyesület (ORLE) és a Magyarhoni Evangélikus Lelkészek Egyesülete (MELE) hatalmas küldöttséggel képviselteti magát. A küldöttség és a csatlakozó jelentkezők *május 16-án* (csütörtök) reggel 7 20-kor indulnak a budapesti Keleti pályaudvarról. ***Bécsbe*** érkeznek délelőtt 11·53-kor az Ostbahnhofra. Autón megtekintik a volt császárvárost és a Westbahnhofról 13·40 kor indulnak tovább. ***München be*** érkeznek este 21·45-kor, ahol megszállanak. *Május 17-én* (pénteken) délelőtt a város megtekintése után tovább indulnak déli 12-kor, ***Stuttgartba*** érkeznek d. u. 16·22-kor. A város megtekintése után este 22-kor indulnak és ***Heidelbergbe*** érkeznek éjfél után 13 perckor. Megszállás. *18-án* (szombaton) Heidelberg megtekintése. Indulás tovább d. u. 15·11-kor. Érkezés ***Ludwigshafenen*** át, (melyet szintén megtekintenek) ***Speyerbe*** este 18·36-kor. Megszállás. *Május 19—21-én a protestáció négyszáz esztendős emlékezetének megünneplése.* Az emlékezet templomában a főistentiszteletet *Baltazár* Dezső ref. püspök vezeti pünkösd első napján. Ugyancsak ő üdvözli a világprotestantizmus közgyülését is. (Részletes műsort a speyeri ünnepségekről csak később fogunk kapni és közölni.) Indulás Speyerből *május 21-én* 14·26-kor Ludwigshafenen keresztül ***Mainzba***. Érkezés 17·07-kor. A város megtekintése után indulás tovább 22·04 kor, érkezés a Maina melletti ***Frankfurtba*** 22·45 kor. Megszállás. *22 én* (szerdán) a város megtekintése után indulás este 18·09 kor ***Nürnbergbe,*** érkezés 22·48 kor. Megszállás. *23-án* (csütörtökön) a város megtekintése után indulás 10·55-kor és érkezés ***Lipcsébe*** 17·50 kor. A város megtekintése után indulás 20 55 kor és érkezés ***Drezdába*** 22·55-kor. Megszállás. *24-én* (pénteken) a város megtekintése után indulás d. u. 16 44 kor és Prágán át, megállás nélkül, érkezés ***Budapestre*** a Nyugati pályaudvarra *26-án* reggel 8 52 kor.

A tiz napig tartó utazás alatt, melyen az ORLE és MELE elnökein és főtitkárain kivül részt vesznek a küldöttségben a debreceni és soproni theologiai fakultás egy-egy professzora, Farkas István, Juhász László esperes, Hetessy Kálmán dr. kecskeméti, Incze Gábor, Kuthy Dezső és Szabó Imre lelkészek, Futó András püspöki titkár és a hozzájuk csatlakozó jelentkezők, meglátják a német protestantizmus nagy városait. A vasúti költsége az útnak a magyar határállomástól (Hegyeshalomtól) a magyar határállomásig 172 pengő 80 fillér. Az utazást Budapesttől Bécsig és Drezdától Budapestig gyorsvonat II. osztályon, az út többi részét gyorsvonat III. osztályon tesszük meg. A vasúti költségen kivül a szállás, ellátás, Rundfahrtok stb. összköltségét később fogjuk közölni, mihelyt megkapjuk az egyes városokból kért költségvetéseket. Az útra való jelentkezés határideje *április huszadika*. Az utazási költséget 172 pengő 80 fillért május elsejéig be kell küldeni, az összeg rendeltetésének megnevezésével a debreceni ref. püspöki hivatalba. Az útlevelet el kell készittetni és német, cseh, osztrák vizum megszerzésére el kell küldeni május 1-ig (úgy a jelentkezőknek mint a hivatalos kiküldötteknek) a szervező titkár Incze Gábor ref. lelkész címére (Budapest II., Margit körút 54.) ajánlott levélben. Jelentkezéseket vagy a debreceni püspöki hivatalba, vagy Incze Gáborhoz kell küldeni. (Az útiprogrammhoz erőnkhöz mérten ragaszkodunk, azonban esetleges változtatások jogát fenntartjuk magunknak.) A pünkösdi Lélek megáldotta az apostolokat, de nemcsak őket, hanem apostolaivá tette Krisztus Urunknak és áldott evangéliumának a protestantizmust is. Azokért az áldásokért, melyeket Isten rajta keresztül hintett ránk magyarokra is, pünkösdkor adjunk hálát Istennek akár itthon, akár úgy, hogy csatlakozunk a küldöttséghez és megjelenünk Speyerben, hogy tanui lehessünk annak, mint változik át egy gunynév: *protestáns* a Krisztus mellett megállás nemes levelévé: *hitvalló*.

A speyeri út előkészitő-bizottsága.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Halálozás. Lapunk zártakor vesszük a megrendítő hirt, hogy *Baksy István* szikszói lelkésztestvérünket április hó 3-án, élete 52-ik évében elszólította e földi hazából Isten szent akarata. A kedves, hű, megbizható lélek eltávozása nagy űrt hagy maga után nemcsak családja körében, hanem szélesebb területen is. Gyülekezete tevékeny, munkás pásztorát veszítette el benne, városa a közügy tiszteletövezte harcosát, sok hasznos, derék munka önzetlen támogatóját. Temetését április 6-ra jelzik

— **Az egyetemes konvent** a jövő héten ülésezik. Az egyetemes tanügyi bizottság jegyzőkönyvét már két formában is szétküldte. Szeretnénk már a kezünkben tartani a lelkészválasztási és missziói törvényjavaslatokat is átdolgozott formájukban.

— **Internátusi bizottsági gyűlés.** Április 2-án ülést tartott a főiskolai internátusi bizottság *Bernáth Aladár* ig.-tanácsos elnöklete alatt Sárospatakon. Az internátusi eszmei tervpályázat feltételeinek megváltoztatásáról volt szó, amelyek szükségképen következtek be, amennyiben Gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter úr látogatása után márc. 26-án tanácskozás folyt le a kultuszminiszteriumban a miniszterium építészeti szaktanácsosa és a főiskola által az internátusi eszmei tervpályázatra felkért műépitészek, B. Nagy Károly, Münnich Aladár és Schulek János közt. Az internátusi bizottság nem volt abban a helyzetben, hogy a tervpályázati feltételekre nézve véglegesen dönthetett volna.

— **Lelkészi beiktatás.** Márc. 24-én iktatta be fényes ünnepség keretében enyingi lelkészi állásába *Dr. Vass Vince* volt pápai tanárt Medgyaszszay Vince mezőföldi esperes. A kiváló tanár lelkipásztori működése elé nagy reménységgel tekintenek.

— **Diákszövetségi összejövetelt** tart a *Pataki Diákok Szövetsége* ápr. 9-én Budapesten, amelyen előadást tart *Dr. Mitrovics Gyula* egyetemi tanár e címen: A nagy pataki diák: Kazinczy Ferenc.

— **Adomány.** Dr. Rácz Lajos főiskolai tanár a mádi ifjúsági munka támogatására 50 P. összeget adományozott.

— **A Nemzetközi Keresztyén Sajtóakció** (Berlin—Steglitz 1929 március 27., Beymestrasse 8) közli:

1. A stockholmi konferencia bizottságot alakított, hogy az egyház és a munkáskérdés viszonyával foglalkozzék. Ez a bizottság első ülését *április hó 9-én Genfben* tartja. Elnök lesz dr. Elie *Gounelle* (Franciaország). A tárgyalások középpontjában a munkaprogramm megállapítása van. Arról a kérdésről lesz szó, hogy miképen lehetne összeköttetést létesiteni egyrészről az egyházak, másrészről a munkások és munkaadók között. Próba indul meg arra, hogy megismertessék a munkásságot a *Stockholmi Mozgalommal*, különösen annak szociális kezdeményezésével s valamint az egyház mai szociális programmjával. Nagyobb figyelem fordítandó a népszövetség és nemzetközi munkaügyi hivatal munkájára, továbbá arra a viszonyra, amely van az egyházak, valamint a munkások és munkaadók sajtója között stb., stb.

2. ***Az egyház szociális kutató munkája.*** *Dr. Titius* (Berlin) elnöklete alatt *április hó 9. és 10-én* Genfben ülést tart a társadalomtudományi kutató intézet bizottsága. Foglalkozik a prágai gyűlés határozataival. Tárgyal annak a szakkonferenciának az előkészítésével, amely a társadalmi kutató intézetnek a tulajdonképeni kutatásnál szakszerű tanácsadással szolgálna. Nagy számu tárgyat terjesztettek már elő tárgyalásra, pl. a munkanélküliség, szénkérdés, női munka védelme stb. A szociális munka szakembereinek konferenciájához kell csatlakozni az egyházak szociális munkája felett tartandó internacionalis kurzusnak,

— **Cserkész táborzáró estélyt** tartott március 21 én a sárospataki ref. gimn. Hegyaljai Erő Cserkészcsapata ritka szép sikerrel. Tanáraink közül Boda Béla, Szathmáry Lajos, Szabó Károly és B. Szűcs Ferenc járultak hozzá az est sikeréhez, a cserkészek közül egész sor: Dávid Zoltán, Harsányi Zénó, Halász László, Várady Sándor, Zsuffa Tibor, Marton János, Vajda Géza, Fodor Lajos, Palumby Gyula, Bakó Károly stb. A gimn. leánytanulói közül Herczeg Ferenc: Baba Hu! darabjában ügyesen szerepeltek: Deák Ica és Trócsányi Lilla.

— **A szlovenszkói és kárpátaljai egyházkerület beretkei szeretet házára** az adományok szépen gyűlnek, — bizonyságául elszakitott ref. testvéreink lelkes hitbuzgóságának.

HIVATALOS RÉSZ.

Értesítés és meghivó. Farkas Géza egyházmegyei gondnok úr nevében is értesítem az abaúji ref. egyházmegye lelkészeit, tanítóit és gyülekezeteit, hogy folyó évi tavaszi egyházmegyei közgyűlésünket június hó 4. napján fogjuk megtartani Szikszón, a község tanácstermében. Délelőtt $^1/_2$9 órakor istentisztelet, melyen imádkozni fog Kocsis Sándor nyíri lelkész, Szentírásmagyarázatot tart Kádár József telkibányai lelkész. Istentisztelet után kezdődik a közgyűlés. Meghivjuk erre egyházmegyénk összes lelkészeit, tanítóit, az egyházmegye tisztviselőit és a gyülekezetek megbizó-levéllel ellátott képviselőit. A gyűlés elé terjesztendő ügyiratokat szíveskedjenek az érdekelt felek május hó 9 ig az esperesi hivatalba beküldeni. A később érkező ügyek nem lesznek tárgyalva. A gyűlést megelőző napon d. u. 3 órától bírósági ülés, amelyre a rendes bíróság összes tagjait, valamint az ügyész urakat is meghivjuk. Bírósági ülés után a belmissziói bizottság tartja ülését. A bíróság tagjai elszállásolás és a közgyűlési tagok étkezés végett május 26-ig Lengyel István lelkész úrnál szíveskedjenek jelentkezni. A jegyző urakat olyan gondos készületre kérem föl, hogy a jegyzőkönyvhitelesítést még Szikszón megtarthassuk. Amely egyházak a hivatalos közlöny árával hátrálékosak, forduló postával küldjék be a kiadóhivatalának. — Atyafiúi szeretettel maradtam Abaújszántón, 1929 április hó 3. *Cziáky Endre*, esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 16. szám. Sárospatak, 1929 április 14.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Elekes Imre:* A pataki gimnázium új ágának tipusa. — *Dr. Trócsányi József:* A jugoszláviai reformátusság egyházszervezete. (Folyt. és vége.) — *Szabó Andor:* Az alsózempléni egyházmegye tavaszi közgyűlése. — *Szabó Zoltán:* Egyházunk szociális feladatai és a Kálvin-Szövetség. — Könyvismertetés. *Dr Gulyás József:* Dr. Rácz Lajos: Rousseau élete és művei. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

A pataki gimnázium új ágának tipusa.

Gulyás József kartársunk időszerűnek tartotta e lap 14. számában „Milyen legyen a pataki gimnázium iskolatipusa?“ cimen álláspontjáról tájékoztatni a közvéleményt. Amilyen kivánatos, nélkülözhetetlen az, hogy az iskola kérdései iránt a nagyközönség, a *szülők társadalma*, érdeklődést tanusítson, épen olyan kivánatosnak tartom, hogy ennek lehetővé tétele végett a kérdés tisztán és világosan álljon és ahoz füződjenek a véleménynyilvánítások.

E szempontból a kérdést nem tudom szerencsésnek tartani. Hiszen a pataki gimnázium iskolatipusa kérdésében álláspontot foglalt el és döntött a főtiszt. Egyházkerület, amikor annak *klasszikus* jellegét továbbra is fentartani rendelte. Már maga a miniszteri tervezet is, amely előzetes tervezetben az autonom gimnáziumokat is beosztotta a klasszikus gimn., reálgimn. és reáliskola három tipusába, — a sárospatakit a klasszikus gimnáziumok csoportjába illesztette. Erről tehát most nincsen szó. Ennek a változtatása nehéz kérdés volna. E tekintetben tehát teljesen nyugodt lehet a főtiszt. egyházkerület közönsége, hogy erről nem folyik tárgyalás. Az államtitkár úrnak őszi látogatása alkalmával az államtitkár úr Ő méltósága részéről, mint törvényekkel megegyező, legkönnyebb megoldás, a reálgimn. tipusra való áttérés gondolata felmerült ugyan, de a főiskola részéről egyöntetü és kétséget fenn nem hagyó módon jutott kifejezésre egyházkerületünk álláspontja.

Ellenben már akkor, midőn az illetékes testületek tárgyalták a tipuskérdést, az ig. tanács határozatában kifejezést nyert az az óhajtás, hogy legcélszerűbb volna olyan gimn.-nál, ahol felette lelkészképzés is folyik, két tipusu iskolát engedélyezni: legyen a négy alsó osztály azonos tantervü, a négy felsőben két ágazat legyen, u. m. klasszikus és modern nyelvet tanitó, tehát reálgimnázium. E megoldás elől azonban az akkori tanügyi hatóságok mereven elzárkóztak.

Az internátusokkal kapcsolatban, most már a Miniszter úr Önagyméltósága részéről, ujból felmerült a kétágu, u. n. bifurkativ gimnázium kérdése, ahol a most meglevő klasszikus gimn. ág mellett *egy **másik** gimn. ág **is** legyen,* ahol a modern nyelvek intenziv tanitása történik. Most tehát arról van szó, hogy milyen legyen gimnáziumunk *új ágának tipusa?* Természetesen az autonomia teljes tisztelete mellett, minden végleges elhatározást az illetékes egyházi főhatóságok hozhatnak. Miután azonban az internátusokhoz a pénzt a kultuszkormány útján kapjuk s miután az új tipus létesitése a törvény novelláris módositása mellett történhetik, ami ujból csak a kultuszkormány akaratából lehetséges, természetes, hogy a miniszter úr álláspontjának ismerete nem lehet mellékes a kérdésben döntő tényezők előtt.

Nagyon helyesen mondja Gulyás kartársam, hogy e kérdés „adhuc sub judice est.“ Hogy ki az igazi *biró*, nem lehet vitás. A szakemberek, tanárok kezdeményező, javasló feladata, szerepe magától értetődő. Ott forrnak, tisztulnak a kérdések; hivatalos és magánbeszélgetésekben merülnek fel eszmék, megoldások. A taníttató szülők kötelessége, hogy értesülve ezekről, kifejezésre juttassák a maguk gondolatát, vágyait: a ma iskolájától mit várnak? Végül az egyházi hatóságok döntenek, a mult hagyományainak, a jelen eszmevilágának s a jövendő szükségleteinek gondos egybevetése után.

De, mint már említettük, elképzelhetetlen az adott helyzetben, hogy a kultuszkormány álláspontját is ne ismerjük és a legnagyobb tisztelettel fogadva, magunkévá ne tegyük. Hiszen az egész nagyszerű elgondolás és célkitűzés a *Miniszter úr ő nagyméltóságától ered*!

Ami eddig e kérdésben történt, csak annyi, hogy a gimn. tanártestület mélyreható megbeszélés tárgyává tette az új typus lehetőségét, a módozatokat s annak következményeit. E tekintetben el

kellett készülnie arra, hogy úgy az ig. tanács, mint a nmélt. Miniszter úr kérdésére, hogy a tanári kar hogyan gondolkozik, készen álljon. Épen ezért az igazgatónak szóbeli előterjesztéseit magáévá tette és megbízta, hogy foglalja írásba. Ennek egy példányát vette magához a Miniszter úr márciusi látogatásakor, midőn az együttes tárgyaláson csakugyan szóba került a bifurkáció kérdése. De sem a tanári testület, sem a Miniszter úr őméltósága, sem internátusi bizottság stb. e kérdésben még végleges álláspontot nem foglalt el. Szerény felfogásom szerint most az ideje, hogy a tanári testületnek a megoldások lehetőségéről készített elgondolása a nyilvánosság elé kerüljön s így alkalmat adjon arra, hogy a legelső sorban illetékes: tanittató szülők hozzászóljanak.

Ezt vagyok bátor lehetővé tenni elgondolásaink nyilvánosságra hozatalával, azoknak az érveknek vázlatos közlésével, melyek a megoldási lehetőségek mellett vagy ellen szólnak. Igen hálás lesz a ref. tanügy minden igaz barátja, hogy ha e döntő fontosságu kérdésben a szülők álláspontja kifejezésre jut, ismeretessé válik.

Most még csak két megjegyzést legyen szabad előre bocsátanom. Az egész bifurkáció gondolata abból eredt, hogy a *modern nyelvek intenziv* tanulásának lehetőségét biztosítsuk azoknak, akik főleg erre kivánják a sulyt helyezni és bármely okból nem barátai a görög-latin nyelvü iskoláztatás azon célkitűzésének, amelyek klasszikus gimnáziumaink létjogosultságát kivánják igazolni. Hogy itt épen *angol*ról és *német*ről van szó, annak bővebb magyarázatát minden érdeklődő ismeri az eddigi közleményekből. Hogy *angol internátusunk* a hozzáfűzött magasabb *egyházi* és *társadalmi*, de ezen felül még: *nemzeti missziójá*t is teljesithesse, ahoz elengedhetetlenül szükséges az új tipus létesítése. E nélkül biztos kudarc vár az egész elgondolásra. Még így is temérdek nehézséget, kicsinyhitűséget, pesszimizmust, jelszót és aggodalmat kell eloszlatni, legyőzni. De bízunk a jóságos Isten kegyelmében és a főiskola történetének azon tanulságában, hogy 400 éves folyama alatt sohasem maradt el korától, sőt előre világított.

Egy jelentéktelen megjegyzésem arra kíván rámutatni, hogy Gulyás kartársam 18 görög óráról szól, én meg ugyanazon (3. sz.) megoldásnál 22 ről. A különbség oka abban a tévedésben van, hogy Gulyás kartársam a *régi* tanterv görög óraszámát veszi. A jövő alakulásáról beszélünk és igy csak az új tanterv görög óraszámáról beszélhetünk. A már régebben készített tervezetünk a következő:

Bifurkációs-vázlatok az angol-ágazat megvalósítására.

1.	I. latin II. angol V. német.	3.	I. latin II. német V. angol.
2.	I. angol II. német V. latin.	4.	I. német II. angol V. latin.

A római számok azt jelölik, hogy az utána következő tárgy tanitása melyik *osztályban* kezdődhetik?

Megjegyzések és magyarázatok.

Ad 1. A II. oszt. angol óraszáma a német helyett volna, úgyszintén a III. és IV.-ben is, tehát 3, 3, 4; így az angol nyelv tanítására az alsó tagozatban 10, a felső tagozatban a görög helyett megfelelő 22 óra, összesen 7 év alatt *32* angol óra volna hetenként. Ha az otthoni angol nyelvi (beszélő) gyakorló órákat is figyelembe vesszük, ez az óraszám normális képességű ifjúnál is elégnek tartható a cél elérésére. Nehézsége az, hogy a *német* óraszám kicsi és felső tagozatában is csak 10 óra marad, ami kevés az *irodalmi* tanulmányok elvégzésére, még ha rövidre vesszük is a *nyelvtani* tanitást. Csak azon feltétel mellett gondolható így a megoldás, ha az angol ágazatba beiratkozó tanulók hazulról német nyelvi beszédkészséget hoznak. Szükséglet: *tanárban* 2 angol és 1 német; teremben 1—1, hogy a német, ill. görög órákkal egyidejüleg legyen tartható az angol óra. A német tanárra azért volna szükség, mert párhuzamosan kellene a németet tanulniok azokkal, akik a II. oszt.-tól tanulják, de céljuknak megfelelő külön órákon. Lehetetlenségnek látszik a már 10 órát tanultakhoz csatolni a ujonnan kezdőket.

Ad 2. Ez az elgondolás tulajdonképen egy kis módosítása annak, ami a leánygimnáziumokban idáig volt, ahol I. német, III. francia, V. latin tanítása folyt. Igy az angol óraszám az I—IV.-ben a latinét (24), az V—VIII.-ban a görögét (22) venné át és összesen heti *46* volna. Kétségtelen, hogy az angol nyelvi készség elsajátítására, az internátusi gyakorló órákkal együtt, még több garanciát nyújtana. A német változatlanul maradna. A latin-eredmény a leánygimnáziumokban nem bizonyult kielégítőnek 4 osztályban, az újabb tanterv szerint már a III.-ban kezdik. Ez nehézsége a tervnek. Ha azonban arra gondolunk, hogy esetleg az angol óraszámból (mely a görögtől átvett 22) valamennyit, mondjuk4-et elveszünk, még mindig 42 marad, aminek az az előnye is van, hogy két tanár (óratöbblettel) is végezhetné. A latin megnövekedett száma az eredményt fokozná. A tanárszükségletet ez magában nem növelné, mert az V.-től a latint (21+4) úgyis külön kellene tanítani azoktól, akik az I.-től tanulják. Szükséglet: *tanárban* 2 angol, 1 latin; teremben: 2—3.

Ad 3. Ez a változat a régi görögpótló beosztását mutatja, azzal a különbséggel, hogy óraszáma teljesen a görögé (22) volna. Ez esetben a szükséglet a legkevesebb: egy angol tanár heti 22 órával. Teremben: 1; a tanterven is a legkisebb volna a változás, mert csak némi módosítása a reálgimnázium tantervének, ahol az angol (francia, olasz) heti 18 órát örökölt a régibb tanterv görög óraszámát. Viszont a legkevesebb a lehetőség és reménység arra, hogy az angol nelvi készség tekintetében kitűzött célt megközelítsük, még az internátusi gyakorló órák figyelembevételével is.

Ad 4. Két modern nyelv előtérbe vétele nagyon tetszetős. A német a társadalmi szükséglet szem-

pontjából, az angol a kitűzött célok miatt. Az I-IV. osztályban megosztozhatnának a latin és német óraszám: I. 6 (mint német); II.-ban: 6+3=9, melyből angol 6, német 3; III.-ban: 6+3=9, melyből angol 6, német 3; IV.-ben: 6+4=10, melyből angol 6, német 4. A felső osztályokban az angol a görög helyét venné át (22), a német a saját óraszámát folytatná (10). Igy az angol összes óraszám volna hetenként: 6+6+6+6+6+5+5=*40;* a németé 26. — Az angolból az V—VIII. ban itt is el lehetne a latinhoz venni, mondjuk 3 órát (latin V—VIII. á 6=24) az eredmény fokozására. E a legnagyobb változtatással jár, mert tanárban 2 angol, 1 német, 1 latin, (mivel ezt a többi V—VIII. latintól külön kellene tanítani). Igy aztán teremben is 3—4 többlet. Tehát legtetszetősebb, de legdrágább.

Elekes Imre
ref. gimn. igazgató.

A jugoszláviai reformátusság egyházszervezete.

(Folyt. és vége.)

A tisztviselők hatáskörét jellemzi, hogy sok olyan ügy, amely az E. T. szerint gyűlések hatáskörébe van utalva, a tisztviselők ügykörébe utaltatik. Ok valószinüleg az ügyek menetelének gyorsítása, a gyűlések tehermentesítése, ritkább tartása s ezzel az adminisztráció olcsóbbá tétele. Az esperes és főgondnok hatásköre nagyjában ugyanaz, mint a püspöké és egyházkerületi főgondnoké. Az esperes tulajdonképen az ő püspökük (lelkészszentelést végzi), bár nem nevezik annak.

Miután az ottani reformátusság nagy területen elszórtan él, az egyházmegyét 4 egyházvidékre osztották (Bácska, Bánát, Baranya, Horvát-Szlavonország) s mindeniknek az élére az egyházmegyei közgyűlés egy-egy alesperest választott. Egyházvidéki gondnok azonban nincs, sem egyházvidéki testületi hatóság. Az alesperesek hatásköre körülbelül megfelel a mi esperesünk hatáskörének, de ezen felül még sok olyan ügyet intéz elsőfokulag, ami nálunk a gyülés határkörébe tartozik.

Az e.-m. közpénztárnokot az e.-m. közgyűlés választja a rendes lelkészek közül. Kezel minden e.-m. közvagyont, költségvetést, számadást készit el.

Az e.-m. számvevőt a presbitériumok választják. Hatásköre: az egyházközségek, az egyházmegye költségvetéseinek számadásainak ellenőrzése, jóváhagyása. Intézkedéseit az e.-m. tanácshoz lehet megfelebbezni.

Az előadókat az e.-m. közgyűlés, a jegyzőket a presbitériumok választják.

Az e.-m. belmisszionáriust az esperes nevezi ki.

Egészen új szerv az e.-m. tanács. Tagjai: esperes, a tanácsbirák (7 lelkészi és 7 világi összesen) jegyzők, körpénztáros, ügyészek. Az e.-m. tanács hatásköre kb. megfelel a mi e.-m. közgyűgyűléseink hatáskörének, de az összetétele, mint látjuk, sokkal szükebb. Viszont, mert kisebb testület, az ügyek gyorsabb ellátását biztosítja.

Az egyházmegyei közgyűlés összetétele teljesen megfelel a mi e.-m. közgyűléseinknek, de hivatása és rangja magasabb, hiszen a Zsinattól eltekintve, ez a legmagasabb egyházi szerv s mint ilyen, egyházkerületi közgyűlést és Konventet pótol. Ennek megfelelőleg van hatásköre is megállapítva (az e.-m. egyetemét érdeklő ügyekben felterjesztések az állam kormányához, törvényalkotó zsinat előkészítése stb.)

Egészen eltérően alakult az egyházi birás-kodás, mert hiszen több felebbezési fórumról kellett egyetlen egyházmegyén belől gondoskodni. A biróságok: egyházközségi biróság, e.-m. itélőbiró, e.-m. itélőtanács, e.-m. biróság.

Az egyházközségi biróság csak mint fegyelmi biróság jár el, büntetésül az eddigi büntetési nemeken kivül alkalmazhatja a rendes gyülekezeti tagokból való kizárást, úrvacsorától eltiltást. A határozatot az e.-m. itélőbiróhoz lehet megfelebbezni, akit a presbiteriumok választanak a rendes lelkészek közül. Mint egyes biró itélkezik elsőfokon minden közigazgatási ügyben s minden olyan fegyelmi ügyben, amelyet a szabályzat magasabb birósághoz nem utal s itélkezik másodfokulag az egyházközségi biróságtól felebbezett ügyekben. Az egyházszervezet összezsugorodásának s a nyomasztó szükségnek a jele, hogy ref. egyházszervezetben egyes biró itélkezzék nemcsak elsőfokon, hanem még másodfokon is.

Az e.-m. itélőtanács három tagból áll, u. m. az elnökből, akit a presbitériumok választanak a rendes lelkészek közül s egy lelkészi és egy világi tanácsbiróból.

Az e.-m. biróság elnöke az e.-m. főgondnok. Tagjai az e.-m. összes tanácsbirái.

A II. Tervezet túlmegy a ma érvényben levő ideiglenes szervezeti szabályok összefoglalásán s a ma úgyszólván korcs-szervezetű egyházvidékeket kiépiti tulajdonképen a mi egyházmegyéinknek megfelelő szervekké. Hat egyházvidék lenne (baranyai, bácskai magyar, bácskai német, bánáti, horvát-szlavon és szlavoniai német) felette az egyházmegyével. Igazában azonban ez hat egyházmegye lenne s felette egyházkerületi szervezet. Fontos s úgy látszik kényes vagyonjogi kérdések miatt nem nevezi a tervezet mégsem az egyházvidéket egyházmegyének, sem az egyházmegyét egyházkerületnek s ugyanilyen okból mellőzik az egyházmegyei „közgyűlés“ és egyházkerületi „közgyűlés“ elnevezést, hanem ehelyett e II. tervezet a mi e. m. közgyűlésünknek megfelelő szervet „egyházvidéki tanácsnak,“ az egyházkerületi közgyűlésünknek s egyúttal a konventnek is megfelelő szervet „egyházmegyei tanács“-nak nevezi. Az esperesnek is tulajdonképen főpásztori, superintendens szerepe van, mégsem nevezik püspöknek.

Az egyházvidéki tanács összetétele és hatásköre körülbelül ugyanaz lenne, mint a mi e.-m. közgyülésünké. Élén a presbiteriumok által választott alesperes és gondnok állanak. Egyházvidéki időszaki tanácsról is provideál a birósági időszaki tanácsok analogiájára a II. tervezet sürgős ügyek elintézésére (két elnök, két tanácsbiró, két jegyző), amelyekről jelentés teendő a rendes tanácsnak.

Az egyházmegyei tanács összetétele szűkebb, mint a mi egyházkerületi közgyűlésünké (csak elnökökből, tanácsbirákból s jegyzőkből áll), hatásköre azonban szélesebb, mert hiszen ez a szerv van hivatva pótolni a mi konventünket is. A közigazgatási ügyek gyorsabb elintézésére van az egyházvidéki időszaki tanács analogiájára egyházmegyei időszaki tanács is.

Az egyházi bíróságok szervezése tekintetében a II. T. közelebb van a mi e.-m. bírósági szervezetünkhöz. Van: egyházközségi bíróság, egyházvidéki bíróság, (megfelel a mi e.-m. bíróságunknak) egyházmegyei bíróság (megfelel a mi egyházkerületi bíróságunknak) s e.-m. rendkivüli bíróság, (megfelel a mi konventi bíróságunknak).

Amint e vázlatos ismertetésből kitünik, a jugoszláviai egyházszervezet alapelveiben ma is az 1907. évi Egyházi Törvényeinken nyugszik s a jogfolytonosság szelleme, hatja át lényegtelen, a helyi viszonyok és mostoha körülmények parancsolta módositásokkal. Mindenesetre sikerültebbnek kell tartani a II. Tervezetet, mert az igen nagy területen eloszló hivőknek a helyi viszonyait és érdekeit erősebben, teljesebben kiépitett szervezettel igyekszik ápolni s arra is alkalmas, hogy ily módon minél több hivőt vonjon be az egyház szent ügyének szolgálatába.

Dr. Trócsányi József.

Az alsózempléni egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Odakint a természeti világban a végtelennek látszó és reményeket hervasztó kegyetlen hosszú tél több fokos fagygyal köszönti április 4-ikét. A sárospataki ősi főiskola barátságos meleget árasztó nagy tanácstermében ezen nap reggelén gyűlésre sereglettek össze az alsózempléni egyházmegye hivatalosai, nemkülönben számos érdeklődő. Egyházmegyénk tartotta meg tavaszi rendes közgyűlését. Pontban 9 órakor felzeng a XC. Zsoltár égig szárnyaló dallama. Majd *Kiss Ernő* esperes lélekből fakadó buzgó imádságban kérte Isten segedelmét az anyaszentegyház érdekében végzendő minden jó munkára, nagyokra és kicsinyekre, egyházra, hazára az Úrnak áldását. — A megjelenésben akadályozott, tisztelettel övezett érdemes gondnokunk *Meczner Béla* helyett esperes nyitotta meg a közgyűlést s felkérte *Sebeő Gyula* legidősebb világi tanácsbirót a társelnöki szék elfoglalására. — Az alakulás megtörténte és a szavazatbontó bizottság jelentése után általános szavazattöbbséggel egyházmegyei világi aljegyzővé megválasztott *dr. Varga Lajos* tokaji ügyvéd és egyházmegyei tanitóképviselővé választott *Kocsár István* gesztelyi tanító letették a hivatali esküt és tisztségükbe a közgyűlés, — áldáskivánással — beiktatta őket. — Ujonnan választott tanítók és tanítónők beerősítése után szeretettel fogadta közgyűlés a cseh megszállott területről hazatért, volt kiskövesdi lelkészt, *Vitkay Bertalant*, akit jó reménységgel erősített be bodroghalmi új lelkészi állásába.

A közgyűlés központjában állott esperesünk nagyvonalú, pompás megfigyelő készségről tanuskodó, s minden jelentősebb mozzanatot megörökitő évi jelentése. E jelentés kapcsán mély megilletődéssel, állva hallgatta közgyűlés azokat a kegyeletes szavakat, amelyekkel esperes úr egyházmegyénk kiváló gondnokát ért nagy csapás, felesége elhunyta alkalmából az eszményi hitves, édesanya és nagyasszony emlékének adózott. — Kidőlt sorainkból egyházmegyénk fényes tollú, nagy képességekkel megáldott egykori főjegyzője, *Hézser Emil* nyug. tállyai lelkész is, aki erejének teljében hoszú éveken át vezéregyénisége volt egyházmegyénk életének. Többek elköltözéséről emlékezett meg az esperesi jelentés, olyanokról, akik életükben kapcsolatban állottak az alsózempléni egyházmegyével. Legyen siri álmuk csendes, emléküket őrizze kegyelet! Beszámolt ezután a jelentés egyházmegyénk hitéleti, kormányzati, anyagi ügyeiről, bőséges adatok felsorakoztatásával. A helyzetkép általában megnyugtató, némely helyen egyenesen örvendetes. Elismeréssel említi *Kun Zoltánné*, gesztelyi lelkészné fáradhatatlan belmissziói tevékenységét az egyesületi munka, vasárnapi iskola érdekében. Hiveink vallásos buzgósága, áldozatkészsége, népünk értékes jó tulajdonságai megbecsülést, tiszteletet érdemelnek. — Új parókiák, iskolák, tanitói lakások épültek. Kiemelkedik közülük a megyaszói tornyos, modern parókia, mely 30 ezer pengő költséggel épült meg s *Tantó János* lelkész ügybuzgalmát, szakértelmét dicséri. — Esperesi jelentés alapján megbízza egyházmegyei közgyűlés *Éles István* tarcali lelkész, egyházmegyei tanácsbirót, hogy az egyházi vagyonleltárak egyöntetű módon leendő összeállíthatása céljából vagyonleltári-tájékoztatót készitsen az őszi egyházmegyei gyűlésre.

Ezután esperesünk szabadság iránti kérvényét tárgyalta közgyűlés. F. év április közepétől szeptember végéig terjedő időre amerikai tanulmányútra szándékozván menni, — ez irányu kérelméhez megnyerte már egyházközsége s Püspök úr jóváhagyását. Egyházmegyei közgyűlés készséggel járult hozzá a kért szabadságidő megadásához. Az esperest távolléte alatt *Máthé Gyula* karcsai lelkész, mint legidősebb tanácsbíró fogja helyettesíteni. — Megindító jelenet volt, midőn a nagy útra induló esperes szeretteit az egyházmegye pártfogásába, gondjaiba ajánlotta. Mire e sorokat olvassák, egyházmegyénk kormányosának hajója talán már „a zúgó tengeren remélve, küzdve jár...“ Kisérje mindnyájunk buzgó imádsága. A körünkből eltávozott vezért pedig az Ég őrködő tekintete vezérelje útján; tegye értékes tapasztalatokban gazdaggá messze idegenben járását-kelését s az isteni gondviselés hozza vissza friss erőben, egészségben szülőhazájába családja, gyülekezete, egyházmegyéje élére.

Díjlevelek, adásvételi szerződések bőven szerepeltek közgyűlésünk tárgysorozatán. Részben megerősítést nyertek, részben pedig hiánypótlás végett az érdekelteknek visszaadattak. Élénk vitára adott alkalmat a bodroghalászi díjlevélváltoztatás ügye, valamint a beteg csobaji kántortanító helyettesítése körül keletkezett bonyodalom. — Az

ORLE hódmezővásárhelyi kongresszusának átíratai a lelkészi kar régen hangoztatott sérelmeinek, nemkülönben kívánságainak megoldása tekintetében meleg rokonszenvvel találkoztak. Országgyűlési képviselőink felkéretnek e nagy horderejű kérdéseknek az országházában alkalmas módon leendő előterjesztésére. — Az Országos Ref. Jóléti Társulat által kezdeményezett népjóléti akciók lelkes és buzgó felkarolását lelkészeink figyelmébe ajánlja közgyűlés. — Több kisebb jelentőségü ügy tárgyalása után áttért közgyűlés az utolsó s egyetlen bírósági ügynek, a tállyai egyház Várady—Szabó-féle alapítványi ügyének letárgyalására. Ezen komplikáltnak látszó alapítványi ügy, kellő előkészítés után most már, — remélhetőleg — megnyugtató elintézést is nyert.

A déli órákban az elnökség éltetésével ért véget a mindvégig élénk érdeklődéssel kisért közgyűlés.

Szabó Andor.
e.-m. jegyző.

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Egyházunk szociális feladatai és a Kálvin-Szövetség.

Megszoktuk, hogy megoldatlan kérdéseket, sürgető feladatokat, tornyosuló akadályokat általában problémáknak nevezzünk. Ennek megvan az a kísértése, hogy sürgős életkérdéseket is olykor csak szó- és papirosviták anyagának tekintünk, az eszmefelvetők, hozzászólók és vitatkozók magánügyének, melyhez egyházunk nagy egészének, sem vezetőiben, sem tömegeiben nincs semmi különös köze. Lehet, hogy nem egy „problémának" megérdemelt sorsa az ilyen szellemi villamosszékbe kerülés, hol gyors halált okoz a nagy feszültségű részvétlenség. Ám vannak másrészről olyan „problémák" is, melynek megoldásától és eldöntésétől nemcsak olyan dolgok függenek, mint hasznosság, célszerűség, életrevalóság, hanem a lét és nemlét. Nem germanizmusból, hanem komoly jellemzésül, az ilyen vitális problámákat nem annyira simplex teóriának, hanem a német „Not" mintájára a „szükség," vagy „veszély," sőt a végszükség és végveszély eseteinek és tényének tekintjük.

Ide tartozik a *szociális* kérdés is, amely sajtóban és köztudatban egyre hangsulyozottabb problémává válik, jeléül annak, hogy a tapasztalati helyzet: egyre akutabb *szükség*. Konferenciáink lassan szürkülő tárgysorozataiban egyre nagyobb érdeklődés fordul a szociális jellegű témák felé; a Keeble-Incze könyv („A Szentírás szociális tanításai") sikere, a tiszántúli egyházkerületi gyűlés ama határozata, (452. sz.) mely óhajtja, hogy az Országos zsinat a missziói törvény *keretében* a szociális törvényalkotást is oldja meg: mindezek bizonyságai, hogy a szociális kérdés *egyházi életünkben is* mennyire homloktérbe került.

Ez helyesen is van igy, mert meggyőződésünk szerint a vallás, közelebbről egyházunk élete és a konstruktiv szociálizmus nemcsak egye ne arányban vannak egymással, hanem mint egymásra folyton visszaható ok és okozat, egységben is vannak. A közel jövőben hazánkban is azé az egyházé lesz a döntő szó nemzetünk sorsának alakulásában, mely a szociális kérdés ideális megoldásához a legmegfelelőbben tud hozzányulni.

Mennyire sajnálatos dolog e szempontból látni, hogy a Kálvin Szövetség sok-sok igérettel induló munkája mintha veszitett volna hevéből és tüzéből. Részünkről kerületi Kálvin Szövetségünk munkáját és programmját ugy tekintjük, hogy kerületünk ezen keresztül hallotta meg a *szociális egyházi munka* parancsszavát! A Kálvin-Szövetséggel kapcsolatban lehet szó annak módositásáról, kiegészítéséről, továbbfejlesztéséről, de semmiképen sem annak feladásáról. Ez a munka akkor sem válik feleslegessé, ha a zsinat valamely formában megoldja az egyház szociális törvényhozását, sőt ez esetben még hangsulyozottabbá válnék a Kálvin-Szövetség tevékenysége.

Amit *Viczencz* Árpád dr. hittestvérünk „A protestantizmus szociális reformációja" c. cikkében (Dunántúli Prot. Lap 2. sz.) kiván, hogy alakuljon egyházmegyei szociális bizottság, s vegye az munkába azt a programmot, melynek széleskörű célkitüzései kell, hogy bele legyenek kapcsolva egész egyházunk szociális feladatainak komplexumába, — azt szélesebb alapokon, pozitiv munkában évek óta csinálja a „Kálvin-Szövetség, s épen *Viczencz* Árpád dr. testvérünk szép cikke bizonyítja azt, mennyire szükség lenne ugyane munkára a dunántúli egyházkerületben is.

Az 1908-ban alakult Szövetség célja: „hogy a magyar kálvinista egyház hiveit a szociális érzés fejlesztése és a vallásosság megerősítése által, a társadalmi bajok felderítése, megelőzése és orvoslása által egyesítse." A következő évben a Kálvin-Szövetség szervezte és vitte a genfi Kálvin-jubileumra egyházunk 200-as monstre küldöttségét, mely a külfölddel szinte ekkor fedeztette fel a magyar kálvinizmust. Megindultak a Szövetség hasznos kiadványai s ez rendezte 1916-ig. megelőzve az ORLE-t a lelkészkonferenciákat és sok áldott egyházépítő munkának volt forrása. Tevékenységét a forradalmak zavarai szüntették meg, s mire ájultságából felocsúdott, tagjainak, sőt vezetőinek is nagy részét más szervezetek nyelték el. De ez a megrázkódtatás talán hasznára is vált. Azelőtt inkább egyházunk magasabb társadalmi rétegződésü tagjainak, főleg a középosztálynak mozgalma volt. Háború után, különösen kerületünkben való szervezkedésében egyrészt a legszélesebb alapokon nyugvó *gyülekezet- és népmozgalom* lett, másrészt vagy ép ezáltal a történelmi egyházhoz is a lehető legnagyobb egységbe jutott. Különösen fontosnak tartjuk azt a célkitűzését, hogy az egyházi és egyháztársadalmi munkáktól leginkább félrehúzódó *férfiakat* akarja szorosan belevonni a maga szociális munkájába. (Sp. Ref. Lapok 1928. évf. 5. sz.)

Nem látjuk nehézségnek azt, hogy a „hivatalos" egyházi munka és a „Kálvin-Szövetségi" munka külön választassék, csak theoretikus problémának tekinthetjük azt is, hogy a „Kálvin-Szö-

vetség“ végezhet-é belmissziót is, vagy *csak* szoros értelemben vett *saját* munkát. Ezek a gyakorlatban megoldódnak. Amint felesleges a levegőn osztozkodni, úgy felesleges egy egészen az egyházból lelkedzett és egyházért és egyházban élő *nép*mozgalomnak az egyházzal a munkatéren osztozni. Az egyházi élet oxigénje a Lélek, s ez kell mindenfajta egyházi munkához, így a Kálvin-Szövetség munkamódszerei is akár direkte akár indirekte misszióiak. Mennyi gazdátlan kérdés van aztán, ami a leghamarább kinyújtott legerősebb kezet várja! A munkáskérdés, evangéliumi munkásmozgalom!

Egyházunknak nemcsak világi, de lelkészi tagjaiból is csaknem kiveszett az apologetikus készség, pedig nemcsak defenzivára, hanem nemes offenzivára is szükség van. Szakértőit kell kitermelni tömegszámra a szociális kérdésnek, akiknek sulyos szavuk és tömegekben álló hátvédjük kell, hogy legyen. Mennyire kell ide egy Kálvin-Szövetség, nem egyház az egyházban, hanem az egyház természeteseu munkára tömörülő tagjainak, főképen férfiainak egyesülése és összetartása formájában.

Közvéleményünk egész levegője mindinkább megtelik szociális gondolatokkal. *Vass* József népjóléti miniszter, kiváló szociálpolitikusunk január 8.-i győri beszédében a *szolidarizmus*ban jelölte meg a társadalmi bajok megoldásának útját. Ez a fogalom eltolódott egyensulyi helyzeteinek harmónikus kiegyensulyozását jelenti, s magának, a miniszternek meghatározásában jelenti azt, hogy „senki a termelésben részt venni tudó, vagy a saját hibáján kivül részt venni nem tudó ki ne semmiztessék a termelt javakban való részesedés ama minimális értékéből, amely a XX. században az evangélium szerint az Isten lelkes teremtményét. az embert megilleti.“ A mult év októberében tartott kath. nagygyűlésen a miniszter hangot adott annak is, hogy „új átértékelés szükséges a vagyon és a vagyon birtokosának lelkiismeretét megillető felelősség szempontjából.“ A szociális probléma tehát *vallási* probléma *is*.

Klebelsberg Kunó gróf jan. 9.-i beszédében hangsulyozta azt a gondolatot, hogy „a kultura és szegénység nem zárja ki egymást.“ Ennek a tételnek élő illusztrációja szinte egész egyháztörténelmünk s nem utolsó sorban iskolaügyünk. Szociális eredő a magyarság lelki kulturája, s ennek kialakításában mindig szerepe volt és van a magyar kálvinizmusnak. Isten segítségével és a magunk erejéből lesz is. Méltatlanok lennénk multunkra és jövőnkre, ha egyházunknak nem lenne szava és munkája ma a szociális szükség mi reánk váró munkáinak vállalására és megoldására.

A Magyarországon járó angol megbámulta a falusi házak madzagkilincses, „kinyithatatlan“ ajtaját, s „szerkezetét“ gondosan felvázolta útikönyvébe. Az új idők új áldást rejtő szociális gondolatai közel sem tudnak addig jutni a megvalósításhoz, mig a vezetők meg nem tanulják kinyitni a spárgakilincset, hogy nemzetmozdító eszmék a nemzet széles ősrétegeihez jussanak el. Erre, hitünk szerint, áldott eszköz, s minden komoly támogatásra és követésre méltó munka: a *Kálvin-Szövetség*. *Szabó Zoltán.*

Választmányi gyűlés. A Magyar Kálvin-Szövetség választmánya a napokban tartotta ülését Bernát István elnöklete alatt, ki rámutatott arra, hogy a szövetségnek a könnyelmű elválások ellen másfél évtizede óta folytatott akciója kezdi megteremni a gyümölcsét. A napilapokból is olvashatjuk, hogy a kir. Kuria néhány hete szigorubb álláspontot foglal el, egyben pedig a kir. Törvényszékek is az u. n. hűtlen elhagyásos perekben nem mondják ki a válást azonnal, mint eddig, hanem egy komolyabb békéltetési és beható előkészítő eljárást rendelnek el. Ez az újítás nyilvánvalóan gondolkodóba fogja ejteni azokat, akik a házasság intézményével könnyelmű játékot űznek. A szövetség elhatározta, hogy még erősebben folytatja akcióját ez irányban és memorandumot terjeszt az új igazságügyi miniszter, dr. Zsitvay Tibor elé és átirattal fordul a Lorántffy Zsuzsánna egyesülethez is.

A választmány foglalkozott a meggyőződés nélküli áttérések és a neophitáknak az egyházi tisztségekre való választásának problémáival és e kérdésekben a Konventhez fordul előterjesztéssel.

A szövetség Szabó Imre lelkész előadása, Benedek Sándor, dr. Halász Lajos, dr. Torzsay-Biber Gyula és mások felszólalása után nagyfontosságu határozatot hozott, midőn az intelligenciának vallásos elmélyítése érdekében akciót indít és ezt sorozatos előadások megtartásával kezdi meg. A bevezető előadás megtartására dr. Ravasz László püspökünket sikerült megnyerni.

Végül a szövetség dr. Porcs István előadásában foglalkozott azzal a nagyfontosságú értekezlettel, melyet az összes egyházkerületek 6—6 illusztris vezetőjével tartott meg a szövetség abból a célból, hogy a zsinat előtt tárgyalás alatt álló missziói törvényjavaslat helyesen oldja meg a hivatalos egyháznak és az egyháztársadalmi egyesületeknek, különösen a Magyar Kálvin Szövetségnek egymáshoz való viszonyát.

A közgyűlés előkészítésével, nagy reményekkel eltelve, lelkes hangulatban ért véget e nevezetes ülés. *T. M.*

KÖNYVISMERTETÉS.

Rousseau élete és művei. Irta *Dr. Rácz Lajos*. Bpest, 1929. A Magy. Tud. Akadémia kiadása. I—II. 590 l.

Technikai okból két kötetre osztva, de a szerző által egy kötetnek tervezve, a legfőbb magyar tudományos testület kiadásában, pár évi várakozás után megjelent fősikolánk nagynevü tanárának: Rácz Lajosnak Rousseau-életrajza, csaknem 600 oldalnyi terjedelemben. Méltó betetőzése e mű szerző Rousseau kutasásainak s méltán sorakozik az Akadémia könyvkiadó vállalatainak többi kötetéhez. Könnyű modorban, élvezetesen adja elő e munka a nagy francia forradalmat előkészítő bölcsész élet- és jellemrajzát, megraj-

zolja arcképét, műveiből kimutatja azokat az eszméket, amelyek által ő a következő korok zászlóvivője lett. Az egész mű 4 szakaszra, ebben 20 fejezetre oszlik. Szerző rövid Előszót ír a munka elé, melyben számot ad legfontosabb forrásairól (ezek közt legelső sorban a Vallomásokat s levelezését nevezi meg), de felhasználja az egész Rousseau-irodalom anyagát is. (Tudunk arról, hogy bizony sokszor nagy nehézséggel, anyagi és időbeli áldozatokkal kellett a forrásokhoz hozzáférnie.) A gazdag irodalom felhasználásáról tanuskodnak az egyes kötetek végén lévő jegyzetei is.

Az I. szakaszban pl. gyermek- és ifjúkorát tárgyalja (1712—42.) Küzdelmes idők voltak ezek, melyek magyarázatát adják sokszor Rousseau elvei s eszméi fejlődésének. Inas, titkár, másoló, nevelő és még több foglalkozás közt hányódva, nem találja meg önmagát. Közben vallását is változtatja, hogy később újra visszatérjen a ref. egyház kebelébe. Érdekelte a zene.

Következő kor a forrongás és kialakulás kora volt életében (1742—56.) Zenei felfedezése az Akadémia elé kerül, de bírálói nem fogadják elismeréssel. Közben Velencében követségi titkár volt, ahonnan Párizsba tér vissza. A VI. fejezet Irodalmi tanoncévek címet visel s okszerűen fejtegeti nagyobb kisérleteit: operáját, vígjátékait, verseit. Itt említi Terézzel való életét, ki 33 évig hűséges gondozója volt. Érdekes és sokak előtt feltünő ténye Rousseaunak, hogy gyermekeit sorsuk érdekében, Platon elvei szerint, lelencházba adta. Eszméi az I és II. Értekezésében alakultak ki. Az I. Értekezését a dijoni Akadémia pályakérdésére írta s a kulturáról nagyon lesujtólag nyilatkozott. A pályadíjat megnyerte vele. A II. Értekezésben az egyenlőtlenség okait vizsgálta s azokat a tulajdonban találta meg: ezek idézik elő a szerencsétlenségek kifejlődését. Vissza kell tehát térni a természethez, mely az embert jónak teremtette. A társadalom pedig gonosszá tette. Ezzel nem nyert díjat. A mű hatása nagy volt. Párizsból Genfbe megy, majd újra Párizsba tér. Politikai tudományos művön dolgozik, de a hely nem fogja. Végre megtalálja az Eremitaget s ide vonul, hogy nagy alkotásaihoz hozzáfogjon. Itt és Montmorencyban 6 évet tölt (1756—62.) s ez alatt születnek az Új Heloise, Emil s a Társadalmi szerződés c. nagy munkái. 1761. márc. 6-án meglátogatja őt Teleki József, aki erről Naplójában is megemlékezik. Megjelenvén művei igen nagy feltünést, néhol felzudulást okoztak. Émil birói eljárást is idézett elő ellene, meg is égették Párizsban, szerzője ellen elfogató parancsot adtak ki, úgy, hogy menekülnie kellett Yverdunbe.

A II. kötet első fejezetei a három főmieü társadalmi, esztétikai s filozófiai jellemzését foglalják magukban. Rámutatnak arra, amiben Rousseau új volt: az érzés, a szív jogára, a szép lélekre, a természet szeretetére, a szentimentálizmusra, romanticizmusára, s rámutatnak a hibákra is. Emilben a nevelés két főtényezője a természet és szabadság. Az 5 könyvből álló mű a gyermekpscyhologia terén úttörő volt. Itt is rámutatott szerzőnk a mű hibáira s utánzataira. Állambölcseleti szempontból legfontosabb műve a Társ. Szerződés, melyben a népfenség alapjait rakja le: minden hatalom a néptől való, a királyok, államfők a nép tisztviselői, bármilyen kormányformában. E művében sok elődjének nézeteit s saját tapasztalatait s gondolatait olvasztotta össze. Lapunkat nagyon érdekli a következő fejezet, mely a vallásos s erkölcsi felfogását ismerteti (főleg az általa lefordított Szavojai vikárius hitvallása alapján). Rousseau szerint az erkölcsi lelkiismeret biztosítja a vallásos hitet. A Hegyi levelekben eljut a természetes vallás alaptételeihez: (Isten, lélek, szabadság, halhatatlanság). De más műveiben is vannak vallásos nyilatkozatai a nagy bölcsésznek.

A negyedik szakasz a szenvedések korát öleli fel (1762—1778). E kor tényleg sok szenvedéssel, nyugtalansággal, bolyongással, betegséggel van tele. Olykor az elmebetegség s üldözési mánia is meglepi. Bolyong Franciaországban, Angliában. Olykor része van egy kis ideig tartó irodalmi sikerben is (Pygmalion); a botanizálás is vigasztalja, a zene is. Befejezi a zenei szótárt, megkezdi híres Vallomásai írását, melyek felolvasását betiltja a rendőrség. Igy éri a halál utól Ermenonvilleben.

Szerző hátrahagyott műveinek ismertetése után összefoglalja hőse főjellemvonásait: az érzés és képzelet uralmát, a függetlenség és igazság szeretetét stb, jellemzi stilusát, boncolja nagy hatását Franciaország, Német és Magyarország íróira, kiemeli történeti s filozofiai jelentőségét. Nagy érdeme a munkának, hogy a magyar vonatkozásokat is mindig megemlíti (Hadi foglyok, Teleki József, Sautersheim, magyar írók) Névmutatója jó kalauz a kutató számára. Az élvezetesen megírt s az általa is bevallott szerény szempontok (nem a minden áron újat mondani akarás szerint) szerkesztett mű megérdemli mindenkinek az érdeklődését.

Gulyás J.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A közös prot. bizottság** f. évi április hó 5-én d. u. 4 órakor ülésezett Dr. Geduly Henrik ág. hitv. ev. püspök és Dókus Ernő főgondnok elnöklete alatt. Dókus Ernő ismertette tömör szabatossággal a Dr. Révész Imre által készitett ama memorándum előzményeit, amely a tudományos védekezés eszközeit és módjait foglalta rendszerbe és kivánja intézményessé tenni a prot. egyházakat érő, napról-napra megújúló támadások ellenében. A gyöngélkedése miatt meg nem jelenhetett Dr. Révész Imre helyett Dr. Ravasz László püspök nagy melegséggel és lenyügöző, meggyőző erővel mutatta be a tervezetet. A bizottság ev. tagjai közül egymásután emelkedtek szólásra Kapi, Gedulyi és dr. Raffay püspökök, báró Radvánszky egyetemes felügyelő és tettek elismerő nyilatkozatot a memorándum mellett, amely rövidesen meg fogja járni a két prot. egyház hivatalos fórumait, hogy a prot. tudományos irodalom számára hozzon az abban lefektetett elvek gyakorlati megvalósúlása friss tavaszt, erőt és lendületet. Sok ve-

szendő érték megmentését is remélik és várják a felszólalók a memorándum hatásától. Ostffy I. máris kivánatosnak itélte, hogy a Prot. Irod. Társaság egy irodalmi kataszter készitésével végezzen előkészitő munkálatot. Mély hatást tett Balogh Jenő felszólalása, ki a legnagyobb szeretet melegségével szállt lélekben a memorándum készitőjének betegszobája felé, de a memorándum sötét látásainak szürke fátyolát megszaggatva, a gondviselésben vetett nagy és csüggedetlen hitét hangoztatta, hogy az a prot. egyház, amelyik a 18. és 19. században a tudósoknak egész csillagtáborát vonúltatta fel a nemzet egére, ezután is ott fog ragyogni a maga tündöklő fényében, mert ki fogja termelni magából a nagy tehetségeket. E részben — úgymond — pesszimizmusnak helye nem lehet. A szelidség, szeretet, nyugalom és bölcsesség lelke lebegett a tanácskozó bizottság felett. Ezzel a lélekkel nézi szomorúan a folyton ismétlődő támadásokat, de az ellenakció megszervezésére az időt nem látja még elérkezettnek, mert mindenek felett való a nemzet, amelyet megosztani vétkezés nélkül nem lehet. Várja, hogy magukba szálljanak azok, akik felelőtlenül hordják szét a viharban a tüzeket. Nekünk ezt a tüzet csak oltani, de szítani nem lehet. Dókus Ernő világi elnök a teljes egységet és egyetértést boldog örömmel állapitotta meg, érintve a további teendőket, a jelenvoltak meleg ünneplése közben zárta be a bizottság ülését.

— **Komáromi János művei németül.** Berlin egyik legelőkelőbb kiadócége, a Büchergilde Gutemberg, megkezdte Komáromi János munkái németnyelvű kiadását. Elsőnek a „Zúg a fenyves“ című regénye jelent meg „Teri“ címen (a regény fő női alakjáról, Mayer Teriről nevezve el) 15.000 példányban s ez a kiadás végleg elfogott harmadfél hét alatt s már második kiadása jön legközelebb. A fordítást Sacher-Masoch Sándor fiatal osztrák költő végezte, a lelkes előszót pedig, amelyben bő dicséret jut osztályrészül a pataki kollégiumnak is, Fülöp-Müller René, magyar származásu bécsi iró irta. A nagynémet ujságok valóságos diadallal irnak a műről. Legközelebb a „Hé, kozákok!“ című regény kerül sorra.

— **KIE hirek.** A nyáron középiskolás világszövetségi konferencia lesz Hollandiában augusztus 12—20. között. A magyar ref. középiskolás munka is képviselteti magát ezen a konferencián. Jelentkezések a Középiskolai missziói-bizottság titkáránál, *Pap Géza* úrnál, Budapest IX, Vámház-tér 3., II. 6. Részvételi költség 160—170 P. — Az *Ébresztő* áprilisi száma ismert gazdag tartalommal jelent meg. — *Dobos* Károly Genfbe utazott a világszövetség áprilisi vezetőképző tanfolyamára.

— **Megragadó cikkben** ir Szabó Imre budapest-fasori lelkész a készülő III-ik ref. nagygyűlésről. Azt irja: „Az első nagygyűlés vezérgondolata a *szolgálat*, a másodiké az *újjászületés* volt, a harmadikon a *jövendő* felé fordítja arcát a reformátusság.“ Kérjük is már minél előbb a tájékoztatót a programmról — legalább nagy általánosságban a *Hit és Szolgálat* vezetőitől.

— **Református óvoda** nyilik meg Sárospatakon Hécén a Dr. Katona Mihály féle házban ápr. 15-től. A beiratkozások folyamatban vannak.

— **Szétküldötte a konventi iroda** a napokban az átdolgozott lelkészválasztói és missziói törvényjavaslatokat.

— **Apró hirek.** 1930 nov. 6-án száz éves lesz a Gusztáv Adolf Egyesület. Ekkorra kis filléres adományokból kerek egy millió márkát akar összegyűjteni, 60 ezer nemsokára kibocsátásra kerülő gyűjtőkönyvecskével. — Csak Poroszország az elmult hét évben 4.695 millió márkát költött alkoholra. — Berlinben most épittetette meg a kath. egyház az első kath. mozit, melyben csak kath. filmeket mutatnak be. — 400 leány lépett sztrájkba egy newyorki gyárban a velük együtt dolgozó férfiak káromkodó és mosdatlan beszéde miatt. — A canterburi anglikán tartományi zsinat egyhangulag elfogadta azt a javaslatot, hogy állandósitsák a husvéti ünnepet ápr. második szombatjára következő vasárnapra.

HIVATALOS RÉSZ.

A lelkész és tanító urak figyelmébe!

Az egyet. konvent 260/1928. számú határozatával egyetemlegesen rendezte az egyházi vallás- és énektanitást. Az erre vonatkozó Tantervet és Utasitást a püspöki hivatal megküldötte minden iskola, illetve tanító számára. A lelkészeknek, mint iskolaszéki elnököknek azonban ez Utasitást szintén ismerniök kell, hogy az iskolák feletti felügyeletet lelkiismeretesen gyakorolhassák.

A konvent a lelkészek (hitoktatók, állami iskolai tanitók, akik ref. vallást is tanitanak) részére egy füzetben adta ki és küldte meg a püspöki hivataloknak. A kerületi pénztárnak több mint 100 pengőt kellett érte kifizetnie. Már három hónapja itt hevernek és még eddig csak öt példányt kértek hivatalunktól. Felhivom ismételten a lelkész és tanító urak figyelmét erre a Tanterv és Utasitásra, ára portóval együtt 43 fillér, bélyegben is beküldhető a püspöki hivatalba. *Püspöki titkár.*

—

Értesités. Az alsózempléni esperesi hivatal Karcsára helyeztetett. Kérem az esperest érdeklő iratokat Máthé Gyula h. esperes úrhoz (Karcsa, u. p Pácin) küldeni a további intézkedésig. *Kiss Ernő*, esperes.

—

Felsőborsodiak figyelmébe! Addig is, még tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk határidejét az elnökség kitűzné, felkérem lelkésztársaimat s az érdekelt feleket, hogy tárgyalandó ügydarabjaikat az esperesi hivatalba május hó 5-ig okvetlenül küldjék be, mert a később érkezettek tárgyalása elmarad. Atyafiúi szeretettel vagyok, Sajóbábony, 1929 április 7. *Elek József*, felsőborsodi esperes.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. K—y A—r. Megérkezett. Jön. — S—r J—f. Levelet irok.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 17. szám. Sárospatak, 1929 április 21.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Román Ernő:* Megjegyzések az egységes liturgia kérdéséhez. (Vége köv.) — *Dr. Komjáthy Aladár:* Szegény gyülekezetek megsegítése. — *—ly:* Konventi gyülésünk. (Folyt. köv.) — Genfi lap a lateráni egyezményekről — *Dr. Panka Károly:* A Pataki Diákok Budapesti Szövetsége. — Kálvin-Szövetség. *T. M.:* A Mezőkövesdi Járási Kálvin-Szövetség közgyülése. — Speyer. — Vegyes közlemények. — Pályázati hirdetés — Szerkesztői üzenetek.

Megjegyzések az egységes liturgia kérdéséhez.

— Irta: *Román Ernő.* —

A zsinat közelesen foglalkozni fog az egységes liturgia kérdésével, amely kérdést az ágendás könyv előszava szerint egy jó negyedszázad alatt sok kiváló elme küzdelmes tusakodása sem tudott teljesen megoldani, de azért az eddig összegyűjtött munkálat is „óriási lépéssel viszi közelebb a magyar ref. egyház liturgiáját az egység, tisztaság, vallásos mélység, konfesszionális igazság és művészi szépség eszménye felé." Az ágendáskönyv nagyérdemü összeállitójának s részben szerzőjének, Ravasz L. püspök úrnak e megállapitását helyeslőleg elfogadjuk és aláirjuk. De azért ez nem zárja ki ama mi másik megállapitásunkat, hogy az ágendás könyvben lefektetett elvi részek esetleges törvényhozási elfogadása mellett egységesebb lesz ugyan a magyar ref. egyház liturgiája az eddiginél, de hiányozni fognak belőle valamik: amiknek pedig véleményünk szerint benne kellene lenniök; és megfordítva, benne lesznek valamik: amiknek hiányozni kellene belőle.

Első hiány, hogy a megáldási szertartások közé nincs bevéve, ez eddig is nagy kárunkra, mostohán kezelt egyházkelés szertartása. Pedig ez horderejét, kihatását tekintve, minden más megáldási szertartásunkkal vetekszik, őszinteség tekintetében pedig egy sem múlja felül, mert minden másnak az igénybe vételénél indithatja az illetőt a szokás hatalma vagy külső ráhatás, de a gyermekágyból felkelt édesanya gyakran még ingadozó lépéseit egyedül a hálás szív kicsordulni akaró érzése irányitja az Isten háza felé. Ha valaha, úgy ilyenkor vágyakozik úgy az érzések súlya alatt szinte roskadozó lélek az Istenhez, mint a szomjúhozó szarvas a vízhez, a hideg kútfőhöz. Ezt az Istenhez való vágyakozást korlátozni, megakadályozni nagy hiba lenne olyan helyeken, ahol az eddig is ősi szokás volt; sőt ellenkezőleg, kívánatos lenne szokásba hozni, s bizony mondom, felsőbb hatósági támogatás mellett nem kerülne sok fáradságba a közhangulatot ez irányba terelni még olyan helyeken sem, ahol eddig ez nem volt szokásban. Az én egyh.-községemben pl. köznap reggeli istentiszteletre igen ritkán vetődik gyülekezeti tag. Egy külön cikk kellene annak a részletezésére, hogy ma már miért nem prosperál ez sem itt, sem másutt. De a gyermekágyból felkelt anyák eljönnek, még a r. katholikusok közül is gyakran akad, mivel más községben levő saját templomába elgyalogolni még nem bir, fuvarra pedig nem telik neki; Istenhez vágyó szive elhozza hát hozzánk, s én igen szivesen támogatom az Örökkévaló felé való buzgó törekvésében.

Szinte csodálkozásra késztető állapot az, hogy amikor közfelfogás szerint a legkivánatosabb s az egyház nagy érdekeit eminenter érintő és szolgáló dolog az édesanyák lelki életével minden lehető alkalkalommal foglalkoznunk, amikor amerikai jó példaadás nyomán, amint olvastam, sokfelé igen-igen bölcs elgondolással, anyák vasárnapját kezdenek évente tartani, mert hiszen köztudat szerint az anyák lelki világa formálja a körülötte növekedő sarjakét is: akkor mi ezzel ellenkezőleg, fel akarunk hagyni e sok helyen bevált, áldásos hatásúnak bizonyult, sok családnak szivéhez nőtt eme szertartásunkról is! Vajjon nem ismertek volna még az ágendáskönyv szerkesztői olyan ref. családokat, amelyekben áthághatatlan, bevett, szép öröklött szokás, hogy a gyermekágyból felkelt asszony első útja mindig a templomba vezet? Tudjuk ezt valami mással, jobbal, megfelelőbbel pótolni, helyettesiteni? Hát van még egy hasonló helyzet, amikor az édesanyák lelke fogékonyabb a vallási ráhatások iránt, mint ez? S bizony, ha mi nem fogjuk ezt az Istenhez való vágyakozást kielégiteni: ott fogják az anyák keresni, ahol megtalálják: a kath. és ev. templomokban, mint amely felekezetek ezt következetesen gyakorolják.

Nehézményezem, hogy a rendtartás közölt

istentiszteleti sorrendjéből hiányzik a bibliaolvasás. (77. l.)

Ugyancsak hiánynak minősítem, hogy a textus előtti vagy igehirdetés utáni alkalmi énekvers éneklését a rendtartás eme szavakkal kiséri: „Utána, ahol szokásban van, ott a gyülekezet egy énekverset énekel.' Vagy: „Utána a gyülekezet esetleg egy énekverset énekel fennállva." (77. l.) Jellemző, hogy ugyane tárgyban a 43-ik lapon meg ez vagyon írva: „Rendtartásunk nem követeli, de igen célszerű lenne, ha az igehirdetés után a gyülekezet szintén énekelne valamely tárgy és alkalomszerű énekverset." Helyes, én is erősítem, hogy igen célszerű lenne! De akkor ne vagylagozzunk, ne esetlegezzünk, hanem állítsuk be kötelező alkatrész gyanánt. Követeljük meg mindenütt, nemcsak ahol eddig szokásban volt, mert a magyar ref. ember énekelni szerető ember, ebben csordul ki a szíve. Még ha nem valami művésziesen énekelnek is mindenütt: az sem baj, az abban való gyakorlatlanság még nem bűn s még mindig lélekemelőbb, mint a templomi közös énekléstől való félrehuzódásnak divatba jönni kezdő, előkelőnek gondolt szokása. Tudvalevőleg Kálvin is végtelenül nagy fontosságunak tartotta a minél gyakoribb és lélekemelőbb éneklést.

Végül elértem a rendtartásnak, hogy úgy mondjam, a derekas hiányához, mely az én szempontomból abban nyilvánul, hogy az úrvacsorai szertartásból hiányzik az úrvacsorai jegyeknek a megáldása. Derekas hiánynak nevezem pedig azért, mert a mi úrvacsorai szertartásunk nemcsak az én, hanem előkelő és nagyműveltségü r. kath. úriember megállapítása szerint, a világ legfenségesebb szertartása, amelyen ő, ha csak beteg nem volt, minden évben, minden alkalommal részt vett, s állítása szerint ez reá minden alkalommal nagyobb hatással volt, mint a római Péter-templomban látott fényes szertartás. S e megbecsülését külsőképen is dokumentálta, midőn r. kath. létére egyházunknál 300 ar. kor. és alapítványt tett azzal a rendeltetéssel, hogy minden husvétkor annak a kamatából szereztessenek be az úrvacsorai jegyek, továbbá egy ezüst úrasztali kancsót és egy értékes szószék feletti koronát készíttetett s mindezt ama varázsos hatás folytán, amit gyakorolt reá amaz egyűgyű vendégség, mint régi énekeskönyvünk az úrvacsorát nevezi. Mindezt nem épen eme szertartásunk magasztalása végett hoztam én fel, mert hisz erről velem egyezőleg más is így érez és gondolkozik, hanem azért, hogy annál szembetűnőbbé tegyem azt a kérdést: lehet-é, szabad-é e fenséges szertartásból valamit elvenni, leoperálni, elhagyni az egésznek a sérelme nélkül? S felfogásom szerint ez a sérelem bekövetkezett akkor, amikor a rendtartásnak úgy az úrvacsoraosztási sorrendjében (80. l.), mint a gyakorlati rész példányágendáiban mindenütt mellőztetik a jegyek megáldása.

Tudom, az mondatik erre az ellengondolkodásuak részéről, hogy ez csak tiszáninneni specialitás a magyar ref. egyházban. Amire meg én azt felelem, hogyha nemcsak a magyar ref. egyházban, de az egész világon egyedülálló specialitás volna: még akkor is a tiszteletben tartását kivánnám, egyfelől, mert nagy idők ódon patinája vonja be és nemesiti meg, másfelől — s mindenek felett ez a fő, — szellem szerint is, szószerint is egyaránt bibliai és krisztusi, hiszen azt mondja róla Pál: „Én az Urtól vettem ... stb." A szereztetési igék szerint, amelyek fontosságát a rendtartás ugy emeli ki, hogy azok ellenmondása nélkül „nincs sákramentom", azt mondta Jézus: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!" S vajjon mit kell ez utasitás értelmében cselekednünk? Kétségkivül azt, ami a szereztetési igékben irva van. Tehát: vette Jézus a kenyeret? Vegyük mi is. Megtörte azt? Törjük meg mi is. Adta azt az ő tanitványainak? Adjuk mi is. S ezeket mind szükségesnek és betüszerint betartandónak mondja a rendtartás is, sőt az 54. lapon még aprólékosan el is magyarázza ezeknek a kiviteli módozatát, mikéntjét is. Dehát a szereztetési igékben ez is benne van: „És hálákat adván ..." Hát akkor ez hogy és miért maradt ki a rendtartási szertartásból?

(Vége köv.)

Szegény gyülekezetek megsegítése.

Hiába tartoznak egybe gyülekezeteink és összefüggésük folytán egyházalkotmányunk szerint alkotnak egyházmegyét, majd egyházkerületet, mégis igen sokszor nem tudjuk eléggé kihasználni ezt a szoros kapcsolatot és összefüggő egészet anyaszentegyházunk előnyére, javára, külső és belső izmosodására. Valahogyan jobban bele kellene nevelni minden református emberbe azt az érzést, hogy ne csupán azt a csapást fájlalja, ami saját gyülekezetét érte, hanem azt is, ami az ország másik részében fekvő egyházközséget érte, akár az egyik, akár a másik oldalról. Minden józan református embernek úgy kell gondolkodni, hogy bizony nagyon fájdalmas hallani, ha egy iskolánkat kell bezárni gyermekhiány miatt, akár az egykés Somogyban, vagy Baranyában, akár pedig a megszállott területek valamelyikén, mondjuk az államsegély megvonása miatt. A magyar református egyház egy test, amely négy évszázad alatt formálódott, kiépült és kifejlődött; annak lehetnek választó vonalai, határoltságai, de elszakítani, a test tagjait egymástól messzire elválasztani nem lehet, mert a szellemiségnek hatalmas kapcsai tartják össze. A mostani földrajzi választóvonalak felett kell lenni szellemi, kulturális és több másféle összekötő kapocsnak, amelyeket semmiféle békediktatumoknak megsemmisíteni nem lehet.

Az volna igazi szolidáritás a magyar református egyházban, ha a sérelmeket, a bajokat minden gyülekezetben megéreznék. Sokszor kapunk arculcsapásokat nem csnpán magánemberektől, de hivatalos személyektől is. Milyen nagyszerű megmozdulása volna a gyülekezeteknek, ha egy vezényszóra valamennyien követelnék a sérelem megtorlását, az illető hivatalos személytől a teljes elégtétel megadását. Milyen kinos dolog azután az olyasmi, amikor egy gyülekezetnek kell hadakozni a maga igaza mellett, nem érezve háta mögött sem testvériséget, de még szolidáritást sem.

A legteljesebb szolidáritásnak kellene megnyilvánulni anyagi téren is. Vannak gyülekezetek egyházkerületünkben is, amelyek évre-évre megérdemelnék a többi gyülekezet testvéri jobbját. Nem arra kell-e a tiszáninneni kerület minden református sának törekedni, hogy exponált helyeken levő gyülekezeteink jobban megerősödjenek? Csekélységem azon a véleményen van, hogy az egyházlátogatóságnak az egyházkerületi közgyűlés által megállapitott gyülekezetek részére minden évben segélyt lenne szükséges szedni. Csak egy néhány példát mondok, én hiszem, hogy minden ember elfogadja javaslatomat. Ott van az egri missziói egyház. Milyen küzdelmes életet folytat. Temploma, amit olyan régi idő óta készül megépiteni, még most sincs meg. Pedig egy ilyen exponált missziói központban még a szegénység is rengeteg embert eltántorit az egyházától. Az a hatás, amit egyházunk ki tud fejteni, nem elégséges mindenkor és minden egyháztaggal szemben, annál sokszor jobban érvényesül a tömeghatás. Mihelyt több ember szájából hallja ugyanazt a gunyolódást, lekicsinylő szavakat, készpénznek veszi és odasodródik a nagyobb, a gazdagabb egyházhoz, hogy az emberek szemébe ne legyen szálka. Nem mondom, hogy az ilyen ember jó református volt, hanem csak azt mondom, hogy veszteség számunkra, még ha ilyen alacsony indoknál fogva hagyja is el egyházunkat. Az egész kerületünknek érdeke, hogy Egerben a református egyház külsőleg is értéket jelentsen. Azután itt van a bánrévei fiókegyház. Néhány vasutas, mezőgazdasági cseléd és hivatalnok alkotja ezt a kis egyházat. Csoda az, ami ott történt nehány év alatt a kitünő szervező Fölföldy Ottmár főgondnok kitartó munkája folytán. Valahányszor erről a kis gyülekezetről beszélek, mindig az jut eszembe, hogy minden egyházban igy kellene tenni, nem beszélni, hanem cselekedni. Fölföldy Ottmár főgondnok nem sokat tervelt, hanem Isten segitségével bátran nekiment a bizonytalan jövőnek és megépült a trianoni határ mentén a kálvinista templom. Összehozta a lelkeket ez az erős akaratú, aktiv református ember, hogy a rendes gyülekezetben lángoljon a hit, a krisztusi világosság. Bánrévének az épitkezésből maradt egy kis adóssága, amit maga letörleszteni nem tud. Nem jó volna-e az egész testnek megmozdulni egy vergődő tagért?! Ne engedjük, hogy szegény gyülekezeteink elpusztuljanak az anyagiak miatt, hanem istápoljuk őket, amennyire csak lehet filléreinkkel. Milyen jó volna minden esztendőben 4—500 P.-t kapni egy szegény gyülekezetnek, amit a többi egyházközségek adnának össze nemes adományképen. Amit buzgó lelkek egymagukban megépitettek szivós munkával, kitartással, azt mi sokan nem engedhetjük összedőlni, elpusztulni. Felelősek vagyunk nem csupán a magunk gyülekezetéért, hanem az egész magyar református anyaszentegyháznak őrhelyéért. Mennyi segitséget nyújtunk olyan irányban, mihez tulajdonképen semmi közünk nincsen és megtesszük, mert úgy érezzük, hogy segiteni keresztyén erény. Tegyük meg szegény gyülekezeteinkkel szemben is, hogy legyen meg a református szolidáritás.

Dr. Komjáthy Aladár.

— **A Főiskolai Kórus** nagy lelkiismeretességgel készül a Debrecenben tartandó Országos Dalosversenyre. A versenykar 35 tagból áll, akik között szénior tagok is vannak. A kezdő csoportban, ahol a Kórus is versenyez, 44 énekkar küzd az elsőségért. Május elején fogja bemutatni a Kórus a Dalosversenyen előadandó összkari darabokat egy hangverseny keretében. A Dalosverseny kiadásait adományok útján gyűjti össze, mely kiadások fedezésére adományokat hálás köszönettel fogad és hirlapilag nyugtáz a Kórus Elnöksége. Május 11-ére a debreceni Kollégiumi Kántus hívta meg a Kórust a kétévenkénti szokásos találkozóra.

Konventi gyűlésünk.

Abonyi-úti székházunkat a közelmúlt napokban eleven élet töltötte be. Már az előzetes tanácskozások, bizottsági tárgyalások, nagy horderejű értekezletek, beköltöztették az elevenséget a komoly, a csendes falak közzé, ahol egyébkor nyugodtan és simán folyik a pedáns és példás épitő munka, ahol minden őrálló úgy végzi a maga tisztét, mintha számadásra a rábízottakról minden pillanatban az Örökkévaló színe elé kellene állnia. Ebben a pontosságban is első a gazda, egyetemes egyházunk világi főgondnoka. Ezekben az időkben nem múlik el nap, amely futásában ott ne találná őt íróasztalánál kora reggel, — sőt úgy beszélik a tájékozottak, hogy megjelenik napjában kétszer is friss, rugalmas léptekkel és az anyaszentegyház szerelmétől égő lélekkel. Meg is látszik tanácskozásainkon, hogy az elnökség milyen elbűvölő fölényességgel uralkodik a tárgyalásra kerülő ügyeken.

Egyetemes konventünk is csakis igy végezhette el aránylag rövid idő alatt áldásos munkáját, midőn az április 9. napjára kitűzött ülésének a harmadik nap déli 12 órájára érdembelileg letárgyalta 339 pontból álló tárgysorozatát. Az ügyek alapos, gondos előkészítése, az elnökség tökéletes tárgyismerete, a konventi iroda ügybuzgalma és példás lelkiismeretessége együvé hatva és összevetve lehetővé tette, hogy egy fényes súgárkéve világítson bele a tegnap lezárt múltba és a jelenből kibontakozó közel jövőnkbe.

Nem hiába kérte dr. Baltazár Dezső lelkészi elnök annyi áhitattal, annyi bensőséggel és a lelkeket annyira Istenhez emelő erővel tanácskozásainkra az onnan felülről kiáradó kegyelmet, ezzel a kegyelemmel csordultig megteltek a lelkek. Ilyen csordúltig telt lelkekből ömlött ki a békesség olaja, mikor dr. Ravasz László püspök és Balogh Jenő egyházkerületi főgondnok napirend előtt óvó intelemmel szóltak, hogy az egyetemek elfelekezetiesítésével a vall.- és közokt.-ügyi miniszter úr a világnézeti szempontok által való elkülönítést ne oltsa be az ifjak lelkébe és ne vigye bele az egyetemi katedrákba, mert a tudomány felekezeteken felül áll; tudományos kutatást a theologián kivül felekezeti alapon művelni nem lehet. Az ország egysége és haladása megkívánja, hogy ej-

tessék el a világnézeti tanszékek tervbe vett párhuzamositása. Ezekkel a napirend előtti felszólalásokkal nem csak az egyetemes konvent azonosította magát osztatlan egységgel, hanem a napi sajtó nagy része is foglalkozott azokkal komoly részletességgel.

Ezek az általános figyelmet keltett felszólalások sem gyöngitették az érdeklődést a konvent világi elnökének gyűlést megnyitó, lebilincselő erejű beszéde iránt. A konventi tanácsos úr kedves figyelmességéből felszolgált tiz órainál világi elnökünknek ez az egyházi életünket átfogó szelleme, szőnyegen levő kis és nagy kérdéseinkbe elevenekig behatoló lelke, üdeséggel végzett nagy teljesítménye általános megbeszélés tárgyát képezte. E sorok irójának jól esett hallani a sok-sok bizonyságtételt, mint aki már akkor boldog és szerencsés volt láthatni a Dókus Ernő Istentől vett nagy elhivatását, amikor negyedfél évtizeddel ezelőtt annyi meleg szeretettel végezte a felsőzemplén egyházmegye gondnoki székében kis gyülekezeteinek ezer meg ezer ügyes-bajos dolgát. A pálmát az örök bölcsességű Isten ebben a nagyon kis egyházmegyében ültette el, hogy a gyönyörűséges teher alatt e nehéz idők vezérévé nőjjön fel.

Az elnöki megnyitóhoz fűzötten vitéz Horthy István tiszántúli főgondnok nagy melegséggel üdvözöltetett; nagy halottaink: Dókus Gyula, Takács József, Fejes Áron és a testvér ág. hitv. ev. egyház elhunyt egyetemes felügyelői; Báró Solymossy Lajos és dr. Zsigmondy Jenő emléke pedig kegyelettel jegyzőkönyveztetett. Haló poraikban is áldottak legyenek!

A különböző bizottságokban megüresedett tagsági helyek betöltésénél egyházkerületünket közelebbről érdekli, hogy a konvent külügyi bizottságába egyházkerületünkből dr. Révész Kálmán püspök, dr. Puky Endre és Dr. Rácz Lajos, az ifjúsági könyvtári bizottságba pedig a lemondott Csiky Béla helyére Tóth István szerencsi derék tanító választatott be.

A Magyar Tudományos Akadémia által a Szász Károly 100.-os emlékére junius hó 2.-án tartandó ülésre szóló meghivást egyetemes konventünk köszönettel és a tagokhoz intézett ama felhivással fogadta el, hogy a konvent tagjai minél számosabban vegyenek részt a kegyeletes ülésen.

A liturgiaügyi bizottság javaslata alapján nem járult hozzá konventünk az országos jellegű gyászistenitiszteletek eltörléséhez, mivel ezek az istentiszteletek egyként közel állanak úgy az anyaszentegyház, mint a magyar haza érző és fájó szivéhez.

Felhivatnak az egyházkerületek az iránti rendelkezés tételére, hogy a pünkösti utáni első vasárnapon az igehirdetés minden egyházközségünkben Krisztus egyetemes egyháza szent egységéről szóljon.

Dr. Ravasz L. püspök gyönyörüen megindokolt javaslatára nem látja a konvent szükségesnek, hogy templomainkra symbolikus jelvényül feltétesse a keresztet, mivel azt az üldöző róm. kath. egyház a maga kizárólagos jelvényévé tette és a kereszt hiánya nálunk történelmi hagyományá lett. Különben is mi szivünkben hordjuk a keresztet.

A missziói ügyeket Forgács Gyula előadó terjesztette elő nagy felkészültséggel és meleg szeretettel. Módunkban lesz erre lapunk más helyén részletesen is kitérni. — A „Soli Deo Gloria" Diákszövetség közalapi kölcsöne meghosszabbittatott. — Megindulnak az előmunkálatok a lelkészi nyugdíjintézet reformja érdekében. Kétségtelen, hogy a nyugdíjintézet helyreállítása egyesekre nagy terhet ró, de még nagyobb teher az a tépő bizonytalanság, amelybe jutnak a nyugdíjasok. Nem tartható fenn sokáig ez az ég és föld között lebegő állapot. A nyugdíjvégrehajtó bizottságnak több rendbeli előterjesztése az országos zsinathoz tétetett át. Az özvegyi évjáradékoknak és a lelkészek nyugdíjintézeti járulékainak havonkénti utalása nagy munkatöbbletet jelentene s ezért nem honoráltatott a dunamelléki egyházkerületnek és az ORLE nek e tárgyban tett előterjekztése. — Az énekeskönyvügyi és tankönyvügyi bizottságoknak az 1928/29. évi működésükről szóló jelentései tudomásúl vétettek. — A Mocsáry László népiskolai szakelőadó lemondása folytán megüresedett tisztségre Bodor Lajos kisújszállási igazgató-tanító megválasztatott.

A külömböző fokozatú iskolák állapotáról szóló jelentések abban a formában nyertek elintézést, amint azok az egyetemes tanügyi bizottság f. évi márc. hó 12. és 13. napjain tartott gyűléséről szóló, nyomtatásban már megjelent s igy a nyilvánosság előtt többé kevésbbé már ismert jegyzőkönyvben foglaltatnak.

(Folyt. köv.) —*ly.*

Genfi lap a laterani egyezményekről.

(Semaine religieuse.)

Dacára annak a derüs optimizmusnak, melylyel az olasz kormány feje az olasz államnak a Szentszékkel kötött egyezményét nézi, mi nem igen vagyunk a mi olasz ev. protestáns testvéreink jövője felől megnyugtatva és a parlament előtt tett kijelentéseiben több állitás van, mely minket aggaszt.

Igy például úgy látszik, *„a Cavour liberális elve — a szabad Egyház a szabad Államban — a gyakorlatban az Egyház tanításával ellentétesnek... s az Állam szuverénitására és tekintélyére nézve veszélyesnek mutatkozott."* Hogy az Egyház az Állammal való egyesüléséből és ama tényből eredő kiváltságos helyzetéhez, hogy az még megfelelni látszik a nemzet többsége szükségleteinek, ragaszkodik, az nem az egyházi tanitásnak, hanem az egyházi politikának kérdése. Ezt megértjük, de hogy az Egyház függetlensége veszélyezteti az Állam szuverénitását és tekintélyét, ez nagyon lesujtó vallomás, amely hizelgőbb az Egyházra, mint az Államra nézve. Egyébiránt ez nekünk petitio principii nek tetszik.

„Hála a fascizmusnak, teszi hozzá az olasz kormányelnök, *az Állam ujra megerősitette (1929 előtt) lényegében véve katholikus állam jellegét.* Következéskép a konkordátum első cikkelye kimondja azt az elvet, hogy *„a kath. Egyház a*

kath. Államban jogilag kiválóan kedvező helyzetet tartozik élvezni." Ez nyilván azt jelenti, hogy 1929. február 11-én az Egyház különválasztásának elvét, mint azt a liberális tan fogalmazta, elejtették.

Kívánjuk, hogy az olasz államnak ne legyen oka megbánni azt, a „kiválóan kedvező helyzetet", melyet az Egyháznak juttat, de nem birjuk utját állani annak a gondolatnak, hogy a nem „római katholikus" felekezetnek majd lakolniok fog kelleni az ő nagy „testvérök" e kiváltságáért. Valóban félreismeri az az Egyház százados gyakorlatát és annak gyökeres abszolutizmusát, aki föltételezi, hogy az respektálni fogja azt, ami nem hajlik meg az ő tekintélye előtt. Mi csak mélyen sajnálhatjuk a többi hitvallások hiveit, akik hajdan számítottak az Állam részrehajlatlanságára, hogy az respektáltatni fogja az ő jogaikat és akiknek ezentúl az Egyház „kiválóan kedvező helyzetéről" kell meggyőződniök. Az Állam, az ő elveinél fogva, szabadságot ad az Egyháznak, de az Egyház, az ő elveinél fogva, meg fogja a szabadságot a többi felekezetektől tagadni. Ezt nevezte Mussolini „*az Egyház szellemi hatalma szabad gyakorlásának*" és így „*annak a ténynek alapján, hogy a kath. vallás az Állam hivatalos vallása, különös prestige-ü poziciót*" adományoz neki.

De ez az olasz Állam szemében még nem elegendő és Mussolini hozzáfűzi: „*A papok és szerzetesek úgy tekintetnek, mint az Államot érdeklő misszióval felruházott egyének, s következésképen különös tekintetben részesülnek.*" Ez azt teszi, hogy ő „állami funkcionáriusokat" szeretne belőlük csinálni, s mi fölötte csodálkozunk rajta, hogy a pápa elfogadta ezt a félig-meddig függő helyzetet az általa irányított papok számára. Ha csak azzal a gondolattal nem fogadja el ezt az ő hatalmi körébe benyulás-félét, hogy gyakorlatilag a papság, ezzel a hivatalos tekintéllyel felruházva, nem fog többé akadályt ismerni, hogy üldözze és Olaszországot megszabadítsa minden nem „igaz hivőtől."

Egy más állítása is bámulatra indít és nyugtalanít bennünket: „*A polgári hatalom és a vallásos hatalom közötti közreműködés arra kényszeríti ezeket, hogy minden területen teljes összhangban munkálkodjanak. Következésképen az a pap, aki visszataszítva érzi magát amaz Egyház által, melynek fegyelmét elfogadta, nem szolgálhatja az Államot.*" Más szavakkal szólva, az a pap, aki bárminő indító-okból, elvesztette hitét, vagy nem érzi magát többé képesnek arra, hogy a „római szertartásnak" magát alávesse, minden állami funkcióból kizárva fogja magát látni, habár lelkiismeretének engedelmeskedett és becsületes emberként cselekedett, mikor a többség Egyházát elhagyta.

Ezen kivül, „*az Állam elismeri hogy a papok jogosítva vannak minden birtokvásárlásra, amit eszközölni akarnak és feljogosíthatók, hogy az egyszerű adminisztráció keretein kivül cselekedjenek.*" Nem ismerjük ama jogok horderejét, melyeket ez a cikkely a kérdéses papoknak adományoz, de kérdezzük, hogy e cikkely nagylelkűsége folytán mennyi ügylet lesz végezhető, például a holt-kéz javait, vagy az örökség-hajhászatot illetőleg!

Ami a házasságot illeti, „*az olasz Állam elismeri a kánonjógi alapon végzett házassági „szentségnek" minden polgári hatályát. A házasság ritusának egységesítése midőn egyfelől hódolatot jelent a házasságnak mint „szentségnek" felfogása előtt, másfelől el fogja kerülni az államrendre és a polgári erkölcsre káros viszályokat és kettősséget.*" Föltéve, hogy ez a fegyver nem kétélű és a klérus az olvasni nem tudó és tudatlan köznépnél nem úgy él vele, hogy gyökeresebben állítsa, mint a múltban, hogy egyedül a plébános által megáldott házasság érvényes, minden más házasság pedig csak törvénytelen egyesülés és ágyasság.

„*Ami a könyveket illeti, amelyeknek az iskolákban a vallásoktatás céljaira kell szolgálniok, azokat az egyházi hatóság jelöli ki.*" ez magától értetődik, de kár, hogy az Állam nem érdeklődik az iránt, ami e könyvekben „a történet tanítására" vonatkozik. Azt hisszük, e téren, hol a tendenciózus és részrehajló ferdítések száma légió, üdvös reformra volna szükség.

Összefoglalva a mondottakat, úgy látjuk, hogy az olasz Állam rettenetes naivitásról tesz bizonyságot, midőn aláírja a szóban forgó konkordátumot és anélkül, hogy próféták akarnánk lenni, attól félünk, hogy a többé-kevésbbé közeli jövőben ez nagyon súlyos következményeket fog maga után vonni az összes hitfelekezetek számára, amelyek megtagadják a „Szentszéknek" való engedelmességet.

A Pataki Diákok Budapesti Szövetsége

a minap tartotta ez évben harmadik összejövetelét, amelyet a nagy pataki diák Kazinczy Ferenc emlékének szentelt. Az estélyen jelenvoltak: Rácz Gábor altábornagy, Mitrovics Gyula debreceni egyetemi tanár, Finkey Ferenc koronaügyészhelyettes, Mauritz Árpád ref. lelkész, Trócsányi József sárospataki főiskolai tanár, Mészáros Károly ügyvéd, Okruczky Árpád Máv főfelügyelő, Forgon Lajos postaigazgató, Kontz Endre min. tanácsos, Bodolay István igazgató, Sz. Lukács Pál szfv. számtanácsos, Szinyey Géza jogtanácsos, Kohányi Gyula tanfelügyelő, Rásonyi Papp Gedeon földbirtokos, Rásonyi Papp Pál városi ügyész, Szüts Ernő gyógyszerész, Székely Gyula ügyvészségi alelnök, Arday J. Barna tvszéki biró, Bóna Lajos pü. főtanácsos, Tassonyi Ernő bányahat tanácsos, Polányi Géza festőművész, Komáromi János iró, Ragályi Géza városi tanácsnok, Tóth Endre ügyvéd, Haury József Máv felügyelő, Moskovits Mór ügyvéd, Tatár Sándor postafelügyelő, Katona Endre Máv mérnök, Trócsányi György országgy. főkönyvtárnok, Kussbach Ferenc ügyvéd, vitéz Becske Kálmán mérnök, Szalóczy Pál Máv tiszt, Bagossy Géza tanitó, Vitányi László dohánybevált. tiszt.

Panka Károly, a Szövetség alelnöke üdvözölte a megjelenteket s kegyeletes szavakkal emlékezett meg a márc. 23-án elhunyt Hézser Emil ny. ref. lelkészről. Majd jelentette hogy Komáromi Jánosnak nemrég jelent meg *Zug a fenyves* c. müve németül Teri cimen, valamint Süveges Elek

pü. tanácsosnak *Vénusz vagy Éva* c. munkája. Ugyancsak jelentette, hogy Kazinczy Ferencnek a sárospataki főiskola kertjében felállitandó szobra alapja javára kiadták Mitrovics Gyulának „Kazinczy esztétikai törekvései“ cimü munkáját, melynek megvásárlására ezuton is felhivja a volt pataki diákok szíves figyelmét. Végül jelentette, hogy a Szövetség nevében köszönetét fejezte ki gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter előtt a pataki főiskola irányában tanusitott jóindulatáért. Ezután Mitrovics Gyula tartotta meg előadását *A nagy pataki diák: Kazinczy Ferenc* cimen, majd utána Bodolay István elszavalta Hegyaljai Kiss Gézának ez alkalomra irt Kazinczy cimü ódáját. A nagy hatást keltő előadásért és szavalatért Mészáros Károly és Panka Károly fejezték ki a Szövetség köszönetét. *Dr. Panka Károly.*

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

A Mezőkövesdi Járási Kálvin-Szövetség közgyűlése.

Április hó 4 én élénk érdeklődés mellett folyt le a Mezőkövesdi Járási K.-Sz. tavaszi közgyűlése Mezőkövesden, Pósa Péter e.-ker. tanácsbiró és Fazekas János járásbirósági elnök elnöklete mellett. A helybeli tagok közül mintegy 30 an voltak jelen, mig a többi 11 egyházközség nem egészen ilyen számmal jelent meg a közgyülésen. Öt egyház — azonban — egyáltalában nem képviseltette magát.

Közének s Vajda Sándor szervező biz. elnök megragadó imádsága és bibliamagyarázata után Pósa Péter egyházi elnök tartott hatalmas megnyitó beszédet, melyben a magyar K.-Sz. történetét ismertette negyedszázados kezdetétől a mai napig s vázolta a K.-Sz. célját s történelmi szükségességét. Majd Takács Mihály járási titkár tartott érdekes beszámolót egy év munkásságáról és küzdelmeiről. Egy év előtt még a 12 gyülekezetből 146 volt az összes tagok száma, öt gyülekezetben egyáltalában nem volt megalakulva a K.-Sz., ma már ez a szám megkétszereződött s az egy Noszvaj kivételével mindenütt működik a Szövetség. Vallásos estét mindenütt tartottak, iratterjesztés több-kevesebb sikerrel mindenütt folyt, több helyen az ifjusági munka és a szeretet munka is. A járásban vezet *Cserépfalu*, amelyben minden irányú belmisszió munka harmónikusan halad előre s az iratterjesztés és adakozás terén különösen szép eredményeket mutathat föl, *Bükkzsérc* az iratterjesztés, *Egerlövő* az adakozás, *Felsőábrány* a szegénygondozás terén mutatott fel szép eredményeket, mig *Tibolddaróc* vezet hatalmas taglétszámával (60) és szeretetmunkáival. A kis hegyközi gyülekezet karácsonykor 65 szegényt látott el különböző ruhanemüvel s mikor egy ízben egy szegény embernek elhullott egyetlen tehene: közadakozásból 265 P-ért egy másik tehenet vettek neki. Az évi adakozás 900 P volt. Nagyszerű példája annak, hogyan kell bekapcsolódnia egyházunknak a szociális munkába és gyakorlati szeretetmunkába.

Várady Pál K.-Sz. jegyző tartott ezután köztetszéssel fogadott előadást erről a témáról: *Mit tehet a Kálvin-Szöv. a reformátusság nemzeti érvényesülése tekintetében?* Előadása olyan sikert vivott ki, hogy közhatározatból még egy előadást tart jövőre ugyane tárgyról. Majd Takács Mihály titkár beszélt: *a Kálvin-Szöv. és a felekezeti békéről*, azt a gondolatot hangsulyozva, hogy nekünk kötelességünk másfelekezetü testvéreinkkel a megértést és összetartást keresnünk, de viszonosság és egyenlő elbánás alapján s nem a magunk megalázása és pusztulása révén is.

Végül határozatba ment, hogy a Járási Szövetség évenként két gyűlést tart; egy közös gyűlést Mezőkövesden v. M. keresztesen, minden tavasszal és ősszel körzeti gyűléseket felváltva a vidéki gyülekezetekben. Hymnusz eléneklésével záródott az értekezlet. *T. M.*

SPEYER.

A speyeri ünnepségek.

Jubiláris emlékünnepélyt tart a speyeri tiltakozás emlékére a magyarországi ref. és ev. egyház Budapesten, április hó 21-ik napján déli 12 órakor. A jubiláris emlékünnepélyen megnyitó beszédet mond *Dókus Ernő*, tiszáninneni egyházkerületi főgondnok, és az egyetemes konvent v. elnöke. Az ünnepi beszédet dr. Kovács Sándor egyetemi tanár és dr. Antal Géza dunántúli püspök tartja.

—

Budapesti speyeri emlékünnep programmja. A Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetsége április 21-én, vasárnap este fél 6 órai kezdettel, Ráday ucca 28. szám alatti dísztermében a következő nagyszabásu programmal tartja ünnepélyét a speyeri birodalmi gyülés és az országos zsinat új ülésszakának megnyitása alkalmából: 1. XXXV. zsoltár első verse, énekli a közönség. 2. Imádkozik és Bibliát olvas Janka Károly, a tiszáninneni egyházkerület főjegyzője. 3. Elnöki megnyitót mond Dr. Kováts J. István theol. tanár, a dunamelléki egyházkerület főjegyzője. 4. Énekel: Sz. Szent-Istvány Juliska énekművésznő, Nosz Margit zongoraművésznő zongorakiséretével. 5. Ünnepi beszédet mond: dr. Szentpétery Kun Béla, debreceni egyetemi tanár, a Felsőház tagja. 6 Énekel a Goudimel énekkar dr. Lajta László vezényletével. 7. Felolvas Bibó Lajos, iró. 8. Hegedül Szathmáry Margit hegedűművésznő. 9. Költeményeiből felolvas Boross Sándor, iró. 10. A Református Theologia Akadémia Zenekara Losonczy Lajos zeneszerző vezetésével. 11. Záróbeszédet mond: Megyaszay Vince esperes, a dunántúli egyházkerület főjegyzője. 12. LXXXIX. zsoltár első verse, énekli a közönség. Műsor megváltás kötelező. Műsor ára 1 pengő.

—

Németország *evángélikus rendjei* Speyerben történt tiltakozásuknak négyszáz éves emlékünnepét most pünkösdkor fogja megünnepelni az evangéliumi keresztyénség, melyre hazánkból is na-

gyobb küldöttség megy ki a ref. egyház és az ev. egyház. kebeléből. A jubiláris ünnepségek sorrendje a következő; *Pünkösd első napján* (május 19.-én) Pfalz templomaiban 15 lelkész az Evang Szövetség, 15 pedig a Gusztáv Adolf Egylet keretéből tart ünnepi istentiszteletet. A speyeri Protestáció Emléktemplomban *Baltazár Dezső dr.*, tiszántúli püspök prédikál. Délután ünnepi történeti szinjátékot mutatnak be. *Pünkösd másodnapján* d. e. két ünnepi istentisztelet lesz, melyeken Rendtorf, Hesselbacher, Richter és Stöckl lelkészek szolgálnak. Délután háromkor a dísztéren *az evangéliumi lelkiismeret* kinyilvánítása: 1. *Wittenberg:* Az evangéliumi lelkiismeret megszületése. (Ismerteti: Fahrenhorst berlini tanár) 2 *Worms:* Az evangéliumi lelkiismeret tusája. (Ismerteti: Geissler, lipcsei lelkész.) 3. *Speyer:* Az evangéliumi lelkiismeret diadala. (Ismerteti: Lindt, speyeri lelkész) — Kiséretként harsonák és énekkarok és élőképek: „Luther kiszegezi tételeit," „Luther Wormsban," „A speyeri birodalmi gyűlés." Este üdvözlések, majd a történeti szindarab megismétlése. *Pünkösd harmadnapján* (kedden) ünnepi közgyűlés az emlékezet-templomában. Hivatalos üdvözlések, a Protestantismust Védő Nemzetközi Szövetség nevében egyetlen szónok Baltazár Dezső püspök. Az 1529-es eseményeket ismerteti Zscharnak königsbergi tanár. Délután kirándulás Dürcke fürdőbe és a limburgi várromhoz.

A magyar küldöttség május 16.-án indul és 25.-én érkezik vissza Budapestre. Jelentkezőket a küldöttséghez csatlakozókul április 25.-ig felveszünk. (Jelentkezni lehet a debreceni pkspöki hivatalban.) Utazási költség a magyar határtól a magyar határig 172 pengő 80 fillér. Ehhez jön még az étkezés, szállás és Rundfahrtok költsége, melyet később hozunk a jelentkezők tudomására, ha kezünkben lesz a pontos költségvetés.

A speyeri út előkészítő bizottsága.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A zsinat új ülésszaka.** A zsinat a jövő héten nyitja meg új ülésszakát. A *Lelkészegyesület* hiradása szerint 10—12 nap alatt elvégzi jól előkészített munkáját. Bárcsak úgy lenne! A zsinatot minden különösebb solennitás mellőzésével Dr. Baltazár Dezső püspök lelkészi elnök imádsága nyitja meg.

— **Dr. Révész Kálmán püspök válasza a M. Prot. Irodalmi Társaság üdvözlésére.** Amint lapunkban is írtuk, *Dr. Révész Kálmán* püspököt a Magyar Prot. Irodalmi Társaság nevében táviratilag üdvözölte Dr. Ravasz László püspök, a Társaság elnöke azokkal együtt, akik negyven éve tagjai a Társaságnak. Az üdvözlésre Püspök urunk a következő sorokat intézte Dr. Ravasz Lászlóhoz: „Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr! Mint a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság alapításában részt vett választmányi tagok utolsó mohikánja, mély megindulással vettem a Társaságnak a 40. évforduló alkalmával hozzám intézett meleg üdvözlését. Egyik, talán utolsó fénysugár ez életem mindjobban beboruló egén. Igen köszönöm Méltóságodnak kegyes megemlékezését s a M. P. I. T. jelentegi vezetőire, tagjaira s a Társaság egész működésére Istennek gazdag áldását kérem. Fogadja Méltóságos Elnök úr kiváló tiszteletem nyilvánítását. Miskolc, 1929 márc. 25. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

Ugyancsak M. P. I. T.-i jubileumi ünnepségével kapcsolatban említi Püspök urunk a lapunkhoz intézett levélben, hogy az ifj. Révész Imre által szerkesztett *Hit- és Élet*-ben közölt visszaemlékezéseiben sok érdekes dolgot irt a M. P. I. T. megalakulásának küzdelmeiből.

Irja azt is, hogy kassai lelkészsége 25 éves jubileumára 1917-ben ki akarta adni egy kötetben a kassai egyház történetére vonatkozó dolgozatait, de a beállott nagy nyomdai drágaság nem engedte meg terve kivitelét.

Lapunknak az a megjegyzése, hogy egy ilyen mű kiadására a magyar ref. egyháznak a föld alól is elő kellene keríteni a pénzt!

— **Dókus Gyula emlékünnepély.** Ugy értesülünk, hogy a sárospataki ref főiskola június hó 16-án, az évzáró ünnepély napján, elhunyt világi gondnoka, b. e. Dókus Gyula iránti hálás kegyelete kifejezésére emlékünnepélyt tart.

— **Külföldi kapcsok építgetése.** Ősszel lesz a két skót egyház egyesülésének ünnepélye, amelyre Dr. Baltazár Dezső püspököt várják ref. egyházunk képviseletében. A tavaszi zsinatra pedig Forgács Gyula sárospataki lelkészt küldte ki egyetemes konventünk.

— **Hivatalos látogatások a sárospataki gimnáziumban.** A múlt héten *Domby László* egyházkerületi középiskolai előadó tett hivatalos látogatást gimnáziumunkban, ezen a héten pedig *Ady Lajos* tankerületi főigazgató. Ady Lajost hivatali működése 10-ik évfordulója alkalmából meleg ünneplésben részesítette a főiskola egész tanári kara, teljes elismeréssel méltányolva azokat a szolgálatokat, amelyeket az illusztris főigazgató gimnáziumunk érdekében e nehéz 10 esztendő alatt tett.

— **A sárospataki gimnáziumi internátus** eszmei tervpályázatának kiirására nézve a mult héten a miniszterium szakembereivel tárgyalást folytatott Budapesten Janka Károly főiskolai lelkészi és Farkasfalvi Farkas Géza főiskolai vil. gondnok, Azt hisszük, hogy amikor gróf *Klebelsberg Kunó* miniszter úr iniciativája friss lendületet vitt a főiskolai ügyekbe és pompás magaslatra emelte azokat, az internátusi bizottság megtalálja a módját annak is, hogy a theologiai internátus is a megindulló építkezésekkel egyszerre épüljön meg. A gimn. internátus ügyében ápr. 23-án Budapesten bizottsági gyűlés lesz. Az eszmei tervpályázat feltételeinek pontos és végleges megállapításáról lesz szó.

— **Fontos értesítés a gömöri, felső- és középborsodi református egyházak, lelkészek és tanitók figyelmébe.** A Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetsége a putnoki Református Ifjúsági Egyesületekkel karöltve, május 12-én egynapos kerületi konferenciát rendez. A konferencia d. e. 10 órakor kezdődik és este 6-kor végződik. Bemutatásra kerül

az amerikai ifjúsági munkáról felvett négyfelvonásos film is. Részvételi díj, melyben a közös ebéd és költség benfoglaltatik, 2 pengő. Jelentkezések Németh Károly hitoktató-lelkész címére küldendők Putnokra.

-- **Lelkészi jubileum.** Szép ünnepélyt rendezett Vasmegyer lelkészének, *Melkó Istvánnak*, lelkészsége 25 éves fordulójára. Az ünnepelt lelkész sárospataki theol. akadémiánknak volt kiváló, lelkes hallgatója. Éveihez meleg érzésekkel kívánunk újabb áldott éveket.

— **Uj lelkészek.** *Zsurky József* beregszászi hitoktató-lelkeszt Nagypalád választotta meg lelkészévé. *Erdélyi Zoltánt* pedig márc. 24-én iktatta be magyarizsépi lelkészi állásába édesapja, Erdélyi András, kolbásai lelkész.

— **Egyházkerületi világi tanácsbiróvá** választotta az elszakított tiszáninneni egyházkerület *Dr. Sutka István* nagykaposi ügyvédet. A jól megérdemelt kitüntetéshez gratulálunk.

Pályázati hirdetés.

A református egyetemes Konvent tanügyi bizottsága pályázatot hirdet a Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda vállalatával kötött szerződése alapján az alant felsorolt református népiskolai tankönyvekre. A kiadandó tankönyveket az ország összes református népiskoláiban használni fogják. A pályázat nyilt s azon részt vehet minden református tankönyvíró. Pályázni lehet már nyomtatásban is megjelent művel is. A tankönyvek és vezérkönyvek a református világnézetet hirdessék, a református szellemű vallásos nevelés eszközei legyenek s a legújabb egyházi, illetve állami tantervek alapján, az újabb paedagógiai, didaktikai és methódikai eredmények felhasználásával készüljenek. A pályázni kivánók figyelmét felhivjuk az egyetemes Konvent 260/1928. sz. határozatával megállapitott és életbeléptetett népiskolai vallástani tantervnek a népiskolai olvasókönyvekre vonatkozó rendelkezéseire. Ugyancsak felhivjuk a figyelmét azon pályázóknak, akiknek az osztott iskolák számára irott tankönyvét a bizottság már elfogadta és kiadatta, hogy az osztatlan iskolák részére új tankönyveik megszerkesztésénél a most használatban levők ellen a tanitóság köréből felmerült és a birálatvezető dr. Kőrös Endre pápai református tanitóképzőintézeti igazgató által — kérésre — velük közlendő jogos kifogásokat vegyék figyelembe.

A pályaművek beadásának határideje 1929 november 30.

A pályadijnyertes mű Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda vállalata tulajdonába megy át. A díjnyertes mű szerzője a tankönyvek után nyomtatott ivenként 54·40 pengő díjazásban részesül. A tankönyvekből egy kiadás I—III. osztályig 20,000 példány, IV—VI osztályig 10,000 példány. A vezérkönyvekből egy kiadás 3000 példány. Pályadijnyertes szerző az első kiadásból a teljes ivenkénti összeget, a további kiadásokból, mig a mű forgalomba marad, minden kiadásnál az ivenkénti díj 50%-át kapja tiszteletdijként. Ha a mű átdolgozását rendelné el a konventi tankönyvügyi bizottság, úgy az eredeti ivenkénti irói díj 75%-a illeti meg a szerzőt.

Népiskolai tankönyvek. *Osztatlan iskolák számára.* 1. Magyar olvasókönyv a II—III. osztály számára. 2. Magyar olvasókönyv a IV—VI. osztály számára. 3. Nyelvtan a III—VI. osztály számára. 4. Számtan a III—VI. osztály számára. 5. Földrajz az V—VI. osztály számára. 6. Történelem és alkotmánytan, polgári jogok és kötelességek (együtt) V—VI. osztály számára.

E tankönyvek az érvényben levő állami tanterv alapján, az V. és VI. osztályban A) és B) év szerinti beosztással szerkesztendők.

Osztott iskolák számára. 1. Bibliai történetek (Ószövetség) a III. osztály számára. 2. Bibliai történetek (Újszövetség) a IV. osztály számára. 3. Keresztyén hittan és erkölcstan a VI. osztály számára.

Osztatlan iskolák számára. 1. Bibliai történek (Ó- és Újszövetség) a III—IV. osztály számára. 2. A keresztyén egyház története, hittan és erkölcstana az V—VI. osztály számára.

Tanyai iskolák számára. 1. Hittani kézikönyv a III—IV. osztály számára.

Ismétlő iskolások számára. Hittani kézikönyv az I—III. évfolyam számára.

Vezérkönyvek (a vallástanításhoz). *Osztott iskolák számara.* Az I—II. osztály számára (egy kötetben). A III. osztály számára. A IV. osztály számára. A VI. osztály számára.

Osztatlan iskolák számára. Az I—II. osztály számára. A III—IV. osztály számára. Az V—VI. osztály számára.

Tanyai iskolák számára. Az I—VI. osztály számára (egy kötetben).

Ismétlő iskolások számára. Az I—III. évfolyam számára (egy kötetben).

Olvasó- és tankönyv. *Általános továbbképző- és gazdasági népiskolák számára.* I. osztály: Olvasó- és tankönyv. II. osztály: Olvasó- és tankönyv. III. osztály: Olvasó- és tankönyv.

Az olvasó- és tankönyv minden osztálynál úgy szerkesztendő, hogy azt fiúk és leányok közösen használhassák.

Az I., II., III. olvasó- és tankönyvhöz együttes tájékoztató és tanrend is szerkesztendő.

Fentjelzett tankönyveknél egy kiadás 3000 példány.

Budapest, 1928 november hó 9.

A Református Egyetemes Konvent Tankönyvbizottsága:

Dókus Ernő, főgondnok, világi elnök. *Dr. Baltazár Dezső,* püspök, lelkészi elnök.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. K. A. Legközelebb jön. — **Dr. P. K. B.-t.** Köszönöm a szives soraidat. Ujra foglak kérni egy közérdekü dologra.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 18. szám. Sárospatak, 1929 április 28.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dókus Ernő*: Megnyitó beszéd az Országos Zsinat második ülésszakán. — *Marton János*: Országos zsinatunk második ülésszaka. — *Román Ernő*: Megjegyzések az egységes liturgia kérdéséhez. (Folyt. és vége.) — *Dr. Komjáthy Aladár*: Orvoslást kérünk. — *J . . . a*: A magyar protestántizmus nagy ünnepe. — *—ly*: Konventi gyűlésünk. (Folyt. és vége.) — *Gulyás József*: Hol van Keresztesi József énekeinek kézirata? — Könyvismertetés. — Egyházi élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Megnyitó beszéd az Országos Zsinat második ülésszakán.

Tartotta: *Dókus Ernő*, zsinati világi elnök.

Főtiszteletü és Méltóságos Országos Zsinat!

Mult évi május 16-án 256. szám alatt hozott határozatában a Főtiszteletü és Méltóságos Zsinat akként méltóztatott intézkedni, hogy második ülésszaka 1929. évi április hó második felére hivassék össze. A zsinat elnöksége ennek a határozatnak tett eleget, amikor tagjait a második ülésszakra, a mai napra hivta egybe.

Országos zsinatunk tagjai sorában az első ülésszak berekesztése óta letelt tizenegy hónap alatt több változás állott be.

Elvesztettük Dókus Gyulát, zsinatunk régi, buzgó és életkorra talán legidősebb tagját, kinek emlékét országos zsinatunk bizonyára kegyes lesz jegyzőkönyvében megörökiteni. Lemondás folytán megszüntek tagjai lenni zsinatunknak dr. Komoróczy István és Szücs László, — nyugdijazás folytán Fodor György és Szabó Lajos, elhalálozás következtében Dobozy István póttag, kiknek érdemeit méltóztatnak jegyzőkönyvünk lapjain megörökiteni.

Más egyházkerület kötelékébe választatván lelkésszé, távozott körünkből Czeglédy Sándor zsinati tag, akinek nagy érdemeit, amikor elismerjük, tesszük ezt abban a reményben, hogy nagy tudását, kipróbált nagy munkaerejét és munkaképességét, nem fog kelleni törvényhozó zsinatunknak hosszu ideig nélkülözni. A megüresedett helyek betöltéséről a zsinat elnöksége fog részletes jelentést tenni. Legyen szabad azonban ezek közül is kiemelnem nagybányai vitéz Horthy István főgondnok ur őexcellenciáját, akit a tiszántuli egyházkerület időközben főgondnokává megválasztván, ezen uj minőségében először van alkalmunk törvényhozó zsinatunkon tisztelhetni, kinek müködéséhez nagy reményeket füzünk és arra Istennek áldó kegyelmét kérjük.

Kedves kötelességet vélek tejlesiteni azzal, hogy e helyről is megemlékezzem arról a lélekemelő ünnepélyről, mely a tegnapi napon nagy és diszes közönség jelenlétében lefolyt és amelynek keretében ünnepelte meg a magyarországi két protestáns egyház 400 éves évfordulóját annak az emlékezetes nagy napnak, amikor a reformációhoz szitó rendek, a német—római birodalom gyülésén, tiltakoztak a lelkiismereti szabadság elnyomása ellen és bizonyságot tettek a krisztusi evangélium mellett.

Főtiszteletü és Méltóságos Országos Zsinat! A Főtiszteletü és Méltóságos országos zsinat az eléje tüzött számos és nem könnyü feladat közül már első ülésszakán megoldott kettőt: a közoktatásról és köznevelésről szóló törvényjavaslatot — mint tudni méltóztatik — teljesen letárgyaltuk és tető alá hoztuk az egyházi törvénykezésről beterjesztett javaslatot.

Figyelemmel kisérvén az első ülésszakot követő egyházi gyüléseink megnyilatkozását, valamint egyházi sajtónk beszámolóit, azt állapithattam meg, hogy törvényalkotásaink közmegnyugvással és helyesléssel találkoztak. Ami apró egyenetlenség a két törvényben benne maradhatott, azt bizonyára ki fogja gyomlálni, harmadik olvasásuk során az előadók ébersége.

A második ülésszakra három kész törvényjavaslatot mutatunk be. Az egyetemes konvent előterjesztette dr. Kun Béla tagtársunk gondos munkával és tudományos felkészültséggel készült javaslatát az egyházalkotmányról, melynek ujitása főkép rendszerének tökéletesitésében áll. Régi kipróbált intézményeink bevált alapjai érintetlenül jönnek át az uj törvénybe, de természetesen ujitást is találunk számos részletkérdésnél is, olyanokat, melyeket a változott idők, változott viszonyai sürgetnek és parancsolnak.

Az elnökség nem gondol arra, hogy az egyházalkotmányról és kormányzatról szóló javaslatot a Főtiszteletü és Méltóságos Zsinat már ez ülésszakán érdemi tárgyalás alá vegye. Ennek a javaslatnak is át kell mennie az egyházi közvéle-

mény és sajtó birálatán s hozzá kell hogy szóljanak maguk a presbiteriumok is, hisz a javaslat gerince éppen az egyházközségek életének, mükődésének szabályozása.

Két törvényjavaslat azonban, az elnökség igénytelen megitélése szerint, megérett az érdemi tárgyalásra.

Előttünk fekszik a lelkészválasztásról szóló javaslat, Ha méltóztatnak összehasonlitani az egyetemes konvent által elibénk terjesztett s hozzászólás végett az alsóbb egyházi hatóságokhoz letett javaslattal, ugy megállapitható, hogy a lelkészválasztási bizottságnak javaslata — uj javaslat. Mégsem ujszerü előttünk, mert rendelkezései közel állanak a mostani törvény rendelkezéseihez. Az egyetemes konvent javaslata azoknak a reformtörekvéseknek volt hü tükre, melyek két évtizeden át ostromolták a törvény hiányait, a bizottság javaslatában viszont a lehiggadt, megfontolt hivatalos egyházhatósági vélemények érvényesülnek.

A javaslat lényegileg a régi törvény elvi alapján, a szabadválasztás alapján áll, lenyesegetve annak vad hajtásait, biztositván a lelkészválasztásra a felsőbb hatóságok mérsékelt irányitó befolyását s a választási visszaélések megelőzésének és megtorlásának hatékonyabb eszközeit.

Mostani tárgyalásainknak ez a javaslat lesz a főtárgya. De nem kevésbbé fontos egyházunk jövendője szempontjából, lelki megujhodása szempontjából az a másik javaslat, melyet egyházunk missziói munkájáról terjeszt elénk a zsinat missziói bizottsága.

A mult évben az egyházkerületekre és egyházmegyékre letett javaslat erős támadásoknak volt kitéve, mégis a megkérdezett egyházi önkormányzati testületek tulnyomó része a javaslatot, annak elvi alapjait elfogadandónak itélte, csak a részletekben tett kifogásokat. A bizottság a javaslatot gondosan átdolgozta, s kihagyta belőle mindazt, ami jogos kifogás tárgya lehetett. A Főtiszteletü és Méltóságos zsinat bölcsessége fogja eldönteni, hogy a javaslatot uj alakjában olyannak itéli-e, mely alkalmas Isten országának továbbépitésére.

E két törvényjavaslaton felül országos zsinatunk előtt fekszik a liturgiaügyi bizottság szövegezésében, az egységes istentiszteleti rendtartás szabályzata, közel két évtizedes előkészület és munka eredményeként. Ha e munkát helyi, partikularis szempontokon felülemelkedve fogjuk birálni, bizonyosan Isennek tetsző, áldott munkával fogjuk előrevinni az Ő ügyét.

Nem kevésbbé fontosak azok a javaslatok, melyekkel tudományügyi bizottságunk járul elénk, egyrészt a magyar protestantizmus tudományos szervezkedése, másrészt az egyházi mükincsek és történelmi emlékek megóvása ügyében. Ha az első helyen emlitett javaslatokhoz megnyerjük evangelikus testvéreink hozzájárulását, amire biztató reményünk van, a protestáns világnézleti irodalom ujjászületésének rakjuk le alapjait.

A második javaslat egyelőre szerény magvetés. De ha becsületesen és lelkiismeretesen fogjuk fel e részbeni kötelességeinket, nem kétlem, hogy az elvetett kis magból terebélyes fa fog kisarjadni: a magyar reformátusok országos egyháztörténeti muzeuma és levéltára.

Ezekben óhajtottam tájékoztatni a Főtiszteletü és Méltóságos Zsinat tagjait legközvetlenebb feladatainkról.

Egy pillantást kell még vetnem távolabbi célkitüzéseinkre is.

Egyházi adózási viszonyaink rendezése a legkomplexebb kérdések egyike, amely a zsinat bölcseségének próbaköve lesz A feladat nehézségéből nem az következik, hogy halasszuk a vele való foglalkozást ülésszakról-ülésszakra, hanem, hogy mielőbb kezünkbe vegyük a nehéz problémát. Az adóügyi bizottság nagy látókörü, alapos elméleti tudással és gazdag tapasztalattal rendelkező elnökétől és jól megválasztott munkatársától, a bizottság előadójától, méltán várunk a feladat komolyságához méltó munkát.

Előttünk van még az országos közalap helyreállitásának feladata is, ami annál sulyosabb probléma, mivel az alap legyengült erejével szemben áll az uj követelének egész sora: a belmisszió támogatása, a tudományos irodalmi munka megszervezése és támogatása, hogy csak a legfontosabbakat emlitsem.

Jövő ülésszakunkat kell foglalkoztatnia a lelkészi nyugdijtörvény reformjának is. A Főtiszteletü és Méltóságos Zsinat mult évi utasitása alapján egyetemes konventünk már megindította az előkészitő munkát. Tisztában kell lennünk azonban azzal, hogy a kérdés megoldását a legjobban, legkörültekintőbb módon megszerkesztett törvény sem hozza meg az egyházközségek és a lelkészi kar vállvetett áldozatkészsége nélkül.

De van egyházunknak egy olyan feladata is, melyről keveset kellene beszélnünk, de mindig gondolnunk kellene reá, amely nem törvényhozási feladat s kivül esik a legfőbb intézkedési jog keretén is: ez kapcsolataink ápolása tőlünk elszakitott testvéreinkkel. — A közénk emelt szellemi khinai falak fölött szálljanak a gondolatok, eszmék, érzések finom selyemszálai. Egy selyemszálat a szellő fuvalata is eltép, de millió selyemszál olyan kötelékké sodródik, melyet a tomboló vihar sem téphet ketté, ha azon bocsátjuk le az Isteni Gondviselés talajába, egységünk reményének horgonyát.

Megnyitó szavaim végére jutottam. Elnöktársammal együtt mély tisztelettel, igaz szeretettel üdvözlöm országos zsinatunk megjelent tagjait és a zsinat második ülésszakának a mai napra összehivott első ülését megnyitom.

Országos zsinatunk második ülésszaka.

Április hó 22-én kezdte meg Budapesten Abonyi-utcai székházában országos zsinatunk második ülésszakát.

Mikor ezeket a sorokat irjuk, már a zsinat üléséből három nap eltelt és az a benyomásunk, főleg a következő napok nehéz tárgyaira (lelkészválasztási törvényjavaslat, missziói törvényjavaslat stb.) gondolva, hogy amit a zsinat eddig végzett, az a szép munka volt; ezután jön a nehéz munka.

Eddig három névhez fűződnek az esemé-

nyek. A Baltazár Dezső püspök elnökéhez, aki imádságával úgy kezdte meg a zsinat üléskezését, hogy férfias imádsága zsinatunk egy magas ténye lett. Alázattal kérte az atyák és testvérek Isten elé boruló közössége az ő ajkával a világosságotés bölcsességet Attól, akitől száll alá minden világosság.

A másik esemény a Dókus Ernő világi elnök megnyitó beszéde, amely átölelte az összes felmerülő kérdéseket. Feszült figyelem kísérte a beszéd minden mondatát. Örvendünk, hogy lapunk hasábjain egész terjedelmében hozhatjuk.

A két további nap a Ravasz Lászlóé lett, aki a liturgiai javaslat előadója volt. Hosszas előmunkálat előzte meg a Ravasz előterjesztését, de ami fény és láng az egész munkálatban ég az a tárgyalás folyamán állandóan fel-felcsillant, nagy gyönyörűséget okozva. A liturgiai javaslat tárgyalásának első napján még nem volt telt a karzat, de a második napra már szinte zsufolásig megtelt. Egyházi irodalmi életünk és a vallási megújhodás több ismert munkásait is ott láttuk. Valami balog választási rendszer ezeket nem tudta behozni a zsinat alkotó tagjai közé.

Ravasz László hossabb beszédben ajánlja a liturgiai bizottság javaslatát elfogadásra. A liturgia jelentőségét fejtegette. Azt mondotta, hogy az egyház örökkévaló javakat visz kultuszában hiveinek. A református vallás, mint gyökeresen megtisztitott vallás, a kultuszában is jellegzetes. A Lélek árad itt ki az emberekre. Ami viszi, hordja az csak eszköz, a szertartás csak edény. A fő az a láng. amely a gyertyatartóban ég. Helytelen volna az a következtetés, hogy mivel hitünk szerint Isten lélek és akik őt imádják lélekben és imádságban imádják — vallásunkban a liturgia lényegtelen volna. Istennek drága instrumentuma lesz az, amelyen az Ő gondolatai áradnak a lélekbe. A magyar népet nem érti meg, aki nem hallotta zsoltárt énekelni; aki nem látta fehérfalu templomainkban mélységes alázattal járulni az Ur asztalához. A forma azért lesz fontos, hogy annak elhanyagolásával a Lélek kárt ne szenvedjen. A symbolizmus és formalizmus liturgiánkban éppen azon a ponton állt meg, amelyen tul már a tartalmat fenyegeti veszély. Kultuszunk középpontjában, mint mindenik kultuszében az áldozat áll. De egyedül a református kultusz az, amely a Róm. levél 12_{1-2} v. alapján hangsulyozza, hogy a hivő önmagát adja élő, szent és igaz áldozatul. Istentiszteleteinken folyik a nagy megáldoztatás, az óember megöldöklése, és nő az uj ember. Krisztus nő a gyülekezet lelkében, életében. Ezt a munkát végzi a Szent Lélek Isten. Ő a főtényezője, agense és faktora a mi kultuszunknak. Minden más csak eszköz, szerszám, amelyeken keresztül felséges tavasz áradása folyik. Minden imádkozó lélek ettől ujul meg és kap láthatatlan erőt. Ezt nem a cselekmény végzi, hanem a Lélek, az Ige, az Isten gondolata. Azért istentiszteletünkben le kell játszódnia az ordo salutionak, annak ami végbement az Ur élete, halála és feltámadásában.

Áttekintette istentiszteletünk lélektani menetét és megvetette az első alapokat, amelyeken a részletek nyugodtak.

A zsinaton elvi harcok még nem igen indultak meg. Az elvi ellentéteket is lebirta az előadó fényes elméleti készültsége és fényes dialektikája,

Bizonyos, hogy az istentiszteleti rend helyenkint fenyegetett az uniformizálás veszélyével, de higgadt, bölcs óvatosság azt is kikerülte. Az urvacsorai liturgia megállapitásánál az előadó engedményt tett. Tiszáninneni százados rendünk is megtartható maradt. Semmi kényszer — főleg a lelkiismeretre — a liturgiai rendbe be nem foglaltatott. Ennyi összefoglalás és irányitás pedig már szükséges is volt. Azonban nyilvánvaló, hogy az uj istentiszteleti rendtartás nemcsak egységet hoz, hanem uj alkatrészeket is olyan terjedelemben, amely ellen felmerül a szertartásbeli puritanizmus. Tiszáninneni részről ezt már éreztük. S a jövő fejlődés utja ebben az irányban haladhat. Ritualizmusról, amelynek módja felmerült, nem lehet szó.

A zsinaton dr. Révész Kálmán püspökünk gyöngélkedése miatt nem jelenhetett meg. Cziáky Endre abauji esperes van jelen az ő képviseletében.

Uj tagok igazolásán, kisebb ügyek elintézésén kivül a munka dereka eddig ez volt.

(Folyt. köv.) *M. J.*

Megjegyzések az egységes liturgia kérdéséhez.

— Irta: *Román Ernő.* —

(Folyt. és vége.)

Pedig, hogy ez a tiszáninneni szertartás nem valami kuriozum vagy különcködés, hanem a szereztetési igéknek helyes, sőt talán igy is formulázhatnám: egyedül helyes magyarázata, azt részint a multból, részint a jelenből vett gyakorlati példákkal bizonyitom, mely adatokat Nánássy Lajos: „A ker. liturgia fejlődésének s mai formájának rövid áttekintése“ és S. Szabó József: „Kálvin liturgiája“ c. munkákból vettem. A régi magyar liturgiák szerint a „Liturgia Sacrae Coenae“ (1658) menete ez: 1. Szertartási beszéd. 2. Confessionális (gyónó) imádság. 3. A 3 kérdés. 4. Absolutio. 5. *Hálaadás a. kenyér felvételekor.* (Közölve az imádság szövege is.) 6. Kommunio a kenyér nyujtásával. *1. Hálaadás a bor felvételekor.* 8. Kommunio a bor nyujtásával. Stb.

A Zoványi György által készitett „Liturgia Ecclesiastica“ (1773) szerinti sorrend a következő: 1. Szertartási beszéd. 2. Gyónó imádság és Hiszekegy. 3. A 3 kérdés. 4. Megbiztatás. 5. Szereztetési szavak. 6. *Ima a jegyek vétele előtt s* kommunio.

A Kármán József „Ekklésiai Agendájának“ (1787) menete: 1. Invocatio. 2. Gyónás és vallomás. 3. Mi Atyánk. 4. Három kérdés. 5. Feloldás. 6. Szereztetési szavak. 7. *Hálaadás az elemek felett.* 8. Kommunio.

Még egy érvre szabad legyen hivatkoznom a multból: Kálvinnak egy 1558-ban kelt utasitó levelében a sákramentumok kiszolgáltatására vonatkozólag ezeket olvassuk: „A mystériumoknál, amelyeket sácramentumoknak hivunk, szigoruan

kell ügyelni, hogy az égi mesternek tiszta és valódi rendelkezését az emberek találmányai meg ne rontsák; különösen ahol szabad a választás, semmi sem helyesebb, mint egyszerüen megtartani a Krisztustól megszabott formát, ugy amint az korunkig eljutott." Hát épen az ő és a fentiekben érintett mult nyomán csak ezt kérem én is: *megtartani a Krisztustól megszabott formát, ugy, mint az korunkig eljutott.* Mert azt csak nem fogja senki kérdésessé tenni vagy vitatni, hogy a páli szereztetesi igék Krisztustól megszabott formának tekinthetők é vagy nem? Hiszen ha nem igy irta volna meg Pál a szereztetési igéket; ha esetleg kihagyta volna belőle a „hálákat adván" részletet: én pl. akkor sem tudnám másként elképzelni az utolsó vacsorát. Óh, az Ur Jézus az Istennek minden testi-lelki áldásáért végtelen hálás tudott lenni. Az ő hálás lelkületének kiábrázolója ez a páli intés: „Minden dolgokban hálákat adjatok, mert ez az Isten akarata tihozzátok!" Tehát még az előttünk jelentéktelennek látszókért is! Mennyivel inkább nem mellőzhető hát ez az urvacsorai jegyekben velünk közlött legfelségesebb istenáldásért?

A jelenből felsorolom a hövetkező példákat: A holland ref. egyházban a megáldás igy van összesüritve: Communio: „A kenyeret megtörve a lelkész igy szól: A kenyér, amit megtörünk, a Krisztus testével való egyesülés. A bornál igy szól; Az áldás pohara, *amit megáldunk,* a Krisztus vérével való közösség." Ugyanigy történik a francia nyelvü svájci és a franciaországi ref. egyházban. Az amerikai presbitériánus, az amerikai német ref. és anglikán egyházak enemü szertartásaiban külön sorszám alatt ez áll: *„Hálaadó imádság az elemek felett. Ima az elemek megáldásáért."* A felsoroltak egybevetése alapján Nánássy Lajos a hazai és külföldi ref. urvacsoraosztási agendák között a közös jellemző vonásokat 3 pontban foglalja össze, melyek közül a második igy szól: A második részben a szereztetési szavakat, *hálaadó imádságot,* (vagy a váltság munkájáért, mint Melotainál, vagy a *kenyér és bor megáldásáért*) s a meghivást találjuk. Stb.

Valami ilyet érez a rendtartás készítője is, amikor a 36-ik lapon ezeket mondja: „Absolutió után jó a consecratio: a kenyérnek és bornak a szereztetési igék kiséretében való megszegése és felmutatása, ami *rövid imádságban végződik."* Bámulj világ és láss csodát: hisz ez az, amit én keresek! Hát ha elméletben a rendtartás készítője is igy vélekedik: hogyan és hová kallódott hát ez a *rövid imádság* a gyakorlatban? Csak ilyen rövidet kérek én is, nem lapokra terjedőt, mert ismerem és tartom is a mesteri figyelmeztetést: „Mikor imádkoztok: ne legyetek sok beszédüek!" stb. Egy fő azonban ugyanegy tárgyról 2 félképen nem gondolkozhatván, csak úgy tudom megmagyarázni a gyakorlat és elmélet közötti emez eltérést, hogy az egyiket egyik, a másikat másik fő gondolta és alkotta, nem figyelve arra, hogy a kettő keresztezi egymást.

A néphit azt tartja, — lehet, hogy megfigyelés alapján, — hogy a gyik farka, ha Sz.-György nap előtt szakasztatik le: rövidesen ismét kinő, de később már nem. Ezzel analóg a magyar ref. egyház bármely szertartásán könnyebben ejthetünk változtatást: újra simává lesz az. De ha ahoz nyúlunk, mely krisztusi szavakon áll és épül fel, melyből minden ige be van idegződve a lelkünkbe, s hirtelenkedve lecsippentünk belőle valamit, lehet, hogy az ejtett seb sohasem fog többé beforrni és kisimulni! Azért atyánkfiai! ne akarjátok kitörni e mi fenséges szertartásunk 2 legszebb gyöngyszemét, mert szándékotoknak ellene mond a krisztusi eredet, a múlt megszentelt hagyománya s a jelen gyakorlata egyaránt! Meg aztán vajjon mit tudtok adni helyette cserébe?*

* A cikk további fejtegetéseit lapunk szűk terjedelme miatt nem adhatjuk. *Szerk.*

Orvoslást kérünk!

Baráti körben nagyon sokszor folyt már arról komoly beszélgetés, hogy mit kellene tenni felsőborsodi egyházmegyei gyűléseink elnéptelenedése ellen? A helyzet ugyanis az, hogy tractualis gyűléseink úgy tavasszal, mint ősszel az alkotmányos éra óta mindig Miskolcon tartatnak s a gyűlés kezdetén mondjuk egy óra hosszáig még együtt vannak az egyházmegye alkotó tagjai és azután az egyik kéz ujjain is megszámlálható kevesektől eltekintve, széjjel megy a sokaság. Nem marad ott jóformán senki a zöld asztalnál ülőkön kivül, az elnökség, a tanácsbirói kar, ügyészek, jegyzők stb. azok, akik a tárgysorozatnak minden egyes pontját végig tárgyalják. A többieket mintha nem érdekelné az egész gyűlésből semmi. Ott vannak a megnyitásnál és „hősiesen" kitartanak 3, vagy 4 pont letárgyalásáig, azután eltünnek, hogy nem látja többé őket senki. Ilyen apatikusan nem lehet viselkedni az egyházmegyei gyűlések megtartásával szemben. Mennyi panasz, zugolódás hangzik el közöttünk egy és más dolog ellen, de az elégedetlenségnek rendesen nincsen gazdája azon a helyen, ahol azt ki is lehetne fejezni és az ellen orvoslást sürgetni. Az újabb időben valahogyan kezdünk megbarátkozni mi kálvinisták is azzal az általános emberi szokással, hogy birálatunkat, érzéseinket sokkal jobban el tudjuk mondani egymásnak, mint a fórum előtt. Addig rendet ne várjunk egyházi életünkben, amig egymást jobban féltjük, mint református anyaszentegyházunkat. Mindaddig, mig az emberi érdekeket alá nem rendeljük egyházunk érdekeinek, addig jelenlétünk csak ennyi: „A helyzet változatlan."

Mondanom sem kell, hogy a felsőborsodi egyházmegyei gyűlések is azért néptelenek, mert az emberek — föltétlen tisztelet a csekély kivételnek — jobban érdeklődnek saját dolgaik után, mint az egyházmegyei gyűlésen tárgyalásra kerülő dolgok után. Tractualis gyűlések alkalmával intézznek el „egyúttal" mindent az alkotó tagok és rendesen a gyűlés rovására. Két úrnak még senki szolgálni egyszerre nem tudott még ha felsőborsodi lelkipásztor volt is. Ilyen a helyzet, amit idáig sem lett volna szabad annyira jóindulatulag kezelni, hanem egy radikális reformmal rajta segíteni és ezt a néptelenséget megakadályozni.

Az orvosság többeknek egybehangzó véleménye szerint, de meg csekélységem szerint is, hogy az egyházmegyei gyűlések helyéül ne Miskolcot jelölje meg az egymázmegyei elnökség, hanem Sajószentpétert. A tavaszi gyűlést minden alkalommal megtarthatnánk itten, mert az őszi ettől az évtől kezdve — ha ugyan valóra válik — már vándorgyűlés lesz. Ez utóbbi helyen — Sajószentpéteren — mindenki a gyűlésen maradna, mert ott a rendeléseket, privát ügyeket úgy sem lehetne elintézni a hely kicsinysége miatt.

A megközelíthetőség, ellátás kérdése szintén nem jöhet szóba, mert. a forradalomig minden gyűlés Sajószentpéteren folyt le és mindnyájan meg voltunk mindennel elégedve, nem is szólva a legfontosabb dologról, hogy az egyházmegyei gyűlés elejétől kezdve az utolsó birósági, vagy közigazgatási ügy letárgyalásáig mindig együtt volt. Ott mindig tömve volt a terem, nem ment onnan el senki, nem úgy, mint Miskolcon.

Én nem is tudom, miért is kell nekünk felsőborsodiaknak idegenben tanácskoznunk? Akkor még volt értelme a forradalom után néhány évig, szóval mig a normális idők visszatérhettek, de most már nem látom indokoltnak a miskolci gyűlése zéseket. Ellátás Sajószentpéteren is lesz, több szükség meg amúgy sincsen.

A miskolci gyűléseknek a baját azután még nem csupán abban állapíthatjuk meg, hogy érdeklődés nincs, hogy alig tartja valaki szigorú kötelességének a gyűlésen ott maradni, hanem abban is, hogy fejlődik az egyházmegye lelkészi és tanitói karában a szolidaritás. Valamire való ember mind örül az ilyen összejöveteleknek, mert ott találkozik a saját fajtájával. Örömtől dobog a szívem, ki hónapokon keresztül nem láthatok kálvinista papot ezen az absolut kath. lakosságú területen, ahol Isten a munkateremet megjelölte, ha az egyházmegye pásztorait és tanitóit ünnepi feketébe öltözve láthatom egyházmegyei gyűlések alkalmával. De nem sokáig tudok bennük gyönyörködni, közöttük lenni, mert a város elnyeli, felszívja valamennyit. Úgy tudom, de állíthatom is, hogy vannak lelkipásztorok a felsőborsodi egyházmegyében, akik látták és még sem ismerik egymást. A tanító testvérekről nem is beszélek, mert náluk már más a helyzet, miután nincsenek ott mindig mindnyájan és nagyon gyakran változnak. Hát helyes az, ha már annyira vagyunk, hogy egyik református lelkipásztor nem is ismeri a másikat? Ha egymás iránt nincs érdeklődés, vonzalom bennünk, lehet e akkor, mikor nem „belső emberek"-ről van szó, hanem más foglalkozásuról?! Én nehezen tudom elhinni.

Azután a miskolci gyűlések tartása ellen beszélnek végül a szellemi tornák, amelyek a közebéden folytak az egyházmegyei gyűlések alkotó tagjai között. Hol vannak az ékesen szóló kálvinista emberek, akik egymás után állottak fel és fejtették ki zengzetes felszólalásban gondolataikat, érzéseiket? De hol vannak a humoristák, akik szellemes köszöntőkkel fűszerezték a közebédet és tették derüssé az arcokat? Ez mind hiányzik, ezt mind megölte Miskolc. Menjünk mi vissza régi pátriánkba Sajószentpéterre, ott fogjuk mi igazán otthon találni magunkat és a falu csöndjében egymást megismerni és megszeretni.

Ennek a régi állapotnak visszaállítása érdekében kopogtatunk az egyházmegye elnökségénél és kérelmezünk tiszteletteljesen. Ne engedjük gyűléseinket elnéptelenedni. Ha a helycsere nem használna, akkor jöjjenek a szigorú birságok, van elég szegény intézményünk ahová a büntetéspénzeket be lehet fizettetni, a hanyagokkal, a mást akarókkal, az egyházhatóság intézkedéseit eléggé nem respektálókkal. Minden pályán megtorolnak minden csekély mulasztást, egyedül az egyházi élet az, ahol óriási még mindig a szabadság. Ha egyházunk munkásai nem veszik észre, hogy az anyaszentegyházzal szemben mi kötelezi őket, akkor az ilyeneket észre kell téríteni még szigorú rendszabályok árán is. Legyen vége az olyan viselkedésnek, hogy minden haszontalan dologért elmegyünk Miskolcon mindenüvé, csak épen az egyházmegyei gyűlésre nem, ami a legfőbb kötelesség.

Megvallom, olyan régen és olyan sokat volt beszélgetés erről baráti körben, hogy én személyekre absolute nem emlékezem. De hiszem, hogy lesznek a felsőborsodi egyházmegyében többen olyanok, akik velem együtt osztják a fentieket és anyaszentegyházunk érdekében illetékes helyen orvoslást kérnek. *Dr. Komjáthy Aladár.*

A magyar protestantizmus nagy ünnepe.

A speyeri birodalmi gyűlés 400-ados évfordulója megünneplése.

A két prot. egyház közös emlékünnepélye a mindkét prot. egyház templomában lefolyt alkalmi istenitiszteletek áhitatot gerjesztő bevezetése mellett f. évi április hó 21 én déli 12 órai kezdettel ment végbe a megállapított programm szerint Budapest székesfőváros új városházi dísztermében A hatalmas terem egészen megtelt előkelő közönséggel. A ref. és ev. egyházak vezéregyéniségei méltó módon áldoztak a nagy évforduló emlékének. Kormányzó Úr Őfőméltósága képviseletében Horthy István egyházkerületi főgondnok jelent meg. Gróf Bethlen István miniszterelnököt Darányi Kálmán min.-elnökségi államtitkár képviselte. Nagyon jól esett az ünneplő közönségnek dr. Wlassics Gyula felsőházi elnök jelenléte, valamint az országgyűlés mindkét házának tagjai sorából a bátor szinvallók megjelenése. A képviselőházat dr. Puky Endre alelnök képviselte. Dr. Makkay Sándor erdélyi püspök felé osztatlanul fordult a nagy közönség érdeklődése. A komoly ünnepélyességnek szép számmal felvonult érdeklődő nők adtak díszes keretet. Az elnöki emelvényen pontban ¼1 órakor Dókus Ernő egyetemes konventi világi elnök, Báró Radvánszky Albert, az ág. h. ev. egyház egyetemes felügyelője és tőlük jobbra és balra dr. Baltazár Dezső és dr. Ravasz László ref., Geduly Henrik és dr. Raffay Sándor ev. püspökök foglaltak helyet, míg alattuk, az előadói emelvényen dr. Antal Géza ref. püspök és dr. Kovács Sándor egyetemi tanár ültek. Elhelyezkedésük után fel-

hangzott az „Erős várunk nékünk az Úr Isten“ kezdetű lutheri ének. A második vers elhangzása után Geduly Henrik püspök imádkozott. Egyaránt megragadó volt az ima tartalmi szépsége és áhitatos bensősége. Dókus Ernő konventi világi elnök általános figyelem között emelkedett fel ezután és a következő lebilincselő erejű beszéddel nyitotta meg az ünnepélyt:

Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

E pillanatban megújul szemünk előtt az a gigászi küzdelem, amelyet a születő protestantizmus vív a régi világgal szemben a XVI. század első felében Valóban egy második Nibelung-ének tárgya lehetne az a birkózás, amelyben egyik oldalon egy Ágoston-rendű barát, vele szemben a világ két leghatalmasabb szuverénje, a római császár és a római pápa vesz részt. Izgatóan érdekes figyelni a történelmi okoknak csodálatos egybejátszását, amely egyik pillanatban a legtökéletesebb mechanizmus, másik pillanatban a legcsodálatosabb isteni beavatkozások képét mutatja és mind világosabban magyarázza azt az — egyébként emberi értelem szerint — szinte hihetetlen tényt, hogy e nagy birkózásban a két szuverénnel szemben, az egyszerű barát maradt győztes. Ebből a győzelméből származott az új világ sok nagyszerű kulturális eredménye, bámulatos erkölcsi fejlődése, egy új valláserkölcsi typusnak hódító és történelemformáló kialakulása.

Minket most a speyeri birodalmi gyűlés érdekel, amelyről protestánsoknak neveztetünk. A speyeri gyűlés az új vallásos mozgalomnak keresztelő szertartása volt. Sok balga hiedelem és sok gonosz suttogás vette körül a speyeri névadást, s éppen ezért ma nem ünnepelhetünk helyesebben, mintha újra meggondoljuk, *mit jelent a protestáns jelző és mit nem?*

A protestáns jelző a keresztyénségnek egy új formáját, módszerét jelenti, amelyet azért követnek hivei, mert ezt tartják a helyesebb, az igazabb, a reájuk nézve egyedül igaz keresztyénségnek. Tiltakoznunk kell tehát az ellen, mintha a reformációban új vallást alapitottak volna, s mintha a mi eredetünk Krisztus Urunk születése után 1500 esztendővel kezdődött volna. A protestantizmus mint keresztyénség Jézus Krisztustól ered és Jézus Krisztuson keresztül, az örökkévalóságból. Mindaz, ami Luther és Kalvin előtt volt, épp úgy történelmi előzménye az evangéliumi protestantizmusnak, mint ahogy Pál apostolnak, Szent Ágostonnak történelmi folytatása és zavartalan kivirágzása a Luther és Kálvin keresztyénsége. Különösen tiltakoznunk kell nekünk magyaroknak az ellen a felfogás ellen, hogy mi csak 400 év óta vagyunk otthon e hazában. Szent István, Szent László, IV. Béla és Mátyás, épúgy a mienk is, mint ahogy a katholikus magyarság, velünk együtt, törzsének és elődjének vallja Árpádot és a hét vezért. A nyugati keresztyénség törzse a reformációban két sudárra oszlott. Mind a két sudár magát joggal tartja a törzs folytatásának, s méltatlan és lehetetlen beszéd volna az egyiktől, ha a másikat ki akarná tagadni az egy törzs és egy gyökér egységéből.

A protestantizmusnak sokszor szemére vetették, még nagyon emelkedett szellemek is, hogy tulajdonképpen nincs pozitiv tartalma. Ezek szerint a szó *protestálás* és maga az alkalom, a speyeri határozat, csak negativ dolgot jelent: tiltakozni egy akarat, törvény és tartalom ellen, anélkül, hogy azzal szembe más törvényt, akaratot és tartalmat állitanánk.

A speyeri ünnep alkalmas arra, hogy ezt a nagy tévedést, az ország szine előtt megcáfoljuk. A protestálásban nemcsak tiltakozás, valamely dolognak a visszautasítása van, hanem van benne *pozitiv hitvallás* is. De ha csak tiltakozás volna, emiatt még mindig lehetne pozitivumoktól duzzadó erő, mert tiltakozni a rossz, a bűn, a sátán ellen, az emberi méltóságnak teljes és pozitiv szolgálata.

De a speyeri protestáció nemcsak tiltakozás volt. Akkor kezdődött meg a lelkiismeretnek reformátori magatartása: *bizonyságot tenni egy igazság mellett.* „Pro-testor“ annyit jelent, mint „testis sum pro aliquo“: tanubizonyságot teszek valami mellett. A tanubizonyságtételt a görög *martyrium* szó fejezi ki és a protestantizmus hitvallóinak, nagy bizonyságtevőinek véres és könnyes martyriuma igazolja azt, hogy a protestálás nem tagadás, hanem *hitvallás*, bizonyságtétel egy olyan nagy igazság mellett, amelyikért édes meghalni is.

A speyeri protestációnak harmadik nagy tanitása az, hogy a hatalomnál erősebb a lelkiismeret. Vannak dolgok, amelyeket nem lehet elintézni hatalmi szóval, akár egy szuverén, akár egy parlamentáris többség akarja. Sőt lényünknek épen azok az érdekei esnek tul a hatalom kényszeritésén amelyek a legértékesebbek s amelyekért érdemes élni. Óriási mértföldmutató az emberi méltóság fejlődéstörténetében Speyer: a renaisance szelleme, mely Machiavellivel a hatalmat a sikerben imádta, a középkori theokrácia, mely a hatalmat az atyáskodó omnipotenciában gyakorolta, Speyerben ütődött bele az *egyéniség* örök jogaiba.

Az élet legnagyobb javait: belső emberünk értékét nem mérheti a siker, nem adhatja és nem veheti el a vitág: csak a lelkiismeret méri és a tiszta öntudat tartja meg.

A speyeri birodalmi gyülés 400 éves évfordulójának ünnepe tehát tanit minket arra, hogy történelmünket nemcsak a reformátorokig, hanem rajtuk keresztül az Ur Jézus Krisztusig, egyházunk láthatatlan fejéhez, az Alfa és Omegához, a föld királyainak Fejedelméhez vigyük fel. Tanit minket arra, hogy az evangeliumi protestantizmusnak bátran hangsulyozva a lelkiismeret parancsából származó minden *tiltakozását: bizonyságtevő* tartalmát igyekezzünk minél teljesebben kifejleszteni. Legyen a protestantizmus hősies és áldozatos bizonyságtétel a keresztyénség tiszta igazsága és Jézus Krisztus isteni dicsősége mellett.

Jól esik megállapitanom azt, hogy ez ünnepi pillanatban, a két nagy történelmi egyház, az evangélikus és református, tökéletes lelki egységben, minden hivőnek emelkedett közösségében együtt ünnepel s alázatosan, de boldogan érzi mindazt, amit a protestantizmus hősei a multban Magyarországért, nemzeti müvelődésünkért tettek

és érzi mindazt, amivel ennek a nagy ügynek ez a nemzedék tartozik.

Szivből köszöntvə a megjelenteket, a gyülést megnyitom.

A megnyitó beszéd során ujra meg újra felhangzott a tetszés megélénkülő zaja, annak végeztével pedig hatalmas tapsban tört ki az ünneplő közönség nagy, meleg sympathiája.

Még az elnöki megnyitó felséges hangulata alatt állott az ünneplő közönség, mikor dr. Kovács Sándor egyetemi tanár megkezdette ünnepi beszédét. Finom érzékeléssel választotta meg a speyeri birodalmi gyűlés nagy, felemelő tényéhez a történeti bevezetést, hogy se többet, sem kevesebbet ne adjon abból, mint amennyit éppen megkivánt, kimért idő szerint az ünnepélyes alkalom. Nemes méltósággal mutatta be az események hátterét és domborította ki a protestáció kettős lényegét, hogy az tiltakozás és bizonyságtétel volt egyetlen nemes lendületben. A tudós történelmi áttekintése és az eseményekbe való filozófiai elmélyülése egyaránt mély hatást tettek a lelkekre. E történelmi alapra festette meg aztán a ragyogó következtetéseket dr. Antal Géza püspök, kinek végső konkluziói, hogy nem csak a két prot. egyháznak van szüksége a benső érzelmi egységre, hanem a viszonyok mellett egyetemes ker. követelmény az, mely szerint protestálni kell ma is mindaz ellen, ami a történelem keresztyénségeit alapjaiban kivánja megtámadni és megingatni, — osztatlan helyeslésre találtak, amihez a krisztusi keresztyénségnek a hitetlenségtől való féltése mellett a mi sajátos magyar helyzetünk a kézenfekvő magyarázat. Ezzel a szónok nem csak ünnepi beszédéhez választott hálás témát magának, de szolgálatot tett vele izzó magyarságának is.

Báró Radvánszky Albert egyetemes felügyelő mondott kedves meleg hangú záróbeszédet, annak folyamán a megjelenteknek hálás köszönetet. Dr. Ravasz László püspök által mondott áldás és a Hymnusz, mint záróének rekesztette be a felemelő, lelki gazdagodást nyújtó jubileumi ünnepélyt.

A speyeri birodalmi gyűlés évfordulójával függött össze a ref. diákok Soli Deo Gloria Szövetségének a Ráday utcai theol. internátus dísztermében ugyancsak ápr. 21 én este ½6 órára kitűzött vallásos ünnepélye. Előkelő, díszes közönség töltötte meg a termet. A XXXV. Zsolt. mint közének után Janka Károly cigándi lelkész imádkozott és bibliát olvasott. Kovács J. István a tőle megszokott lendülettel, lelkes alkalmi ismertetéssel nyitotta meg az ünnepélyt. Sz. Szent-Istványi Juliska énekművésznő Nosz Margit zongoraművésznő kisérete mellett nagy hatással magyar dalokat énekelt. Dr. Szentpéteri Kun Béla egyetemi tanár gondolatokban gazdag, formai szépségekben bővölkedő beszéde aposztrofálása volt az ifjúságnak, hogy a jövőhöz való jogát és ezzel a nemzet jövőjét mindaz elleni protestálással védje meg, ami lecsúszást, lealacsonyodást, eszménytelenséget jelent. A hálás hallgatóság és soraiban az ifjúság szűnni nem akaró tapssal felelt, hogy az elvetett jó mag jó földbe esett. Tíz perces szünet után a ref. egyház Goudimel énekkara szerzett szabatos énekszámaival sok tapsot és nagy gyönyörűséget, amelyből bőven kijutott a rész Dr. Lajtha László énekvezérnek. Szathmáry Margit hegedűművésznő számai, akit zongorán dr. Lajtha László kisért, a műsortól eltérőleg, valósággal lázba ejtették a közönséget. Ismételt kihívásra ismételnie kellett, ami a dobogón nem bukást, de dicsőséget jelent. Hasonló nagy sikert ért el az internátusi zenekar preciz szereplésével. Megyasszay Vince dunántúli egyházkerületi főjegyző mondott hol derűt keltő, hol komoly elgondolásokba ejtő, mindvégig eszméltető záróbeszédet, melynek végén igen meleg szeretettel üdvözölte a megjelent és állhatatosan kitartó közönséget. Az ünnepély a LXXXIX. Zsolt. 1. versének eléneklésével ért véget. A Soli Deo Gloria Diákszövetség a múltnak az ünnepély megrendezésével méltóképen tett tisztességet.

J . . . a.

Konventi ülésünk.

(Folytatás és vége)

A közjogi bizottság előterjesztései során dr. Kun Béla gondos előadásában aránylag nagyon rövid idő alatt a tárgysorozaton levő ügyekből 54 nyert elintézést. Az E. T. I. t.-c. reviziójáról készült törvényjavaslat-tervezet a zsinat elé terjesztetett. Bizonyára módjuk és alkalmuk lesz az egyházkerületeknek arra, hogy a törvénytervezet felől véleményt mondjanak, mivel a törvénytervezet az egyházalkotmány és kormányzat kérdésében nemcsak alapos rendszerbefoglalást tartalmaz, hanem többrendbeli uj helyzetre vonatkozó jogszabályozást is felölel. Igy szabályozni kivánja az egyházi és vallásos, valamint egyházi tisztviselőkből álló egyesületek felügyeletét, továbbá a püspöki titkár és a püspöki u. n. másodlelkész joghelyzetét, valamint magában foglalja a nagy egyházközségeknek külön egyházmegyévé alakulására vonatkozó rendelkezéseket stb. A beregi egyházmegyének ugyancsak az I. t.-c. módositását célzó javaslatát a konvent szintén a zsinathoz tette át. Ugyanez lett a sorsa a nagyszalontai egyházmegye azon javaslatának is, mely az I. t.-c.-ben aziránt kiván intézkedést tétetni, hogy az egyházközség ama tagjai, kik egyházmegyei vagy egyházkerületi tisztséget viselnek, ezen minőségükben a helyi presbiteriumnak hivatalból tagjai legyenek. Zsinati tárgygyá tétettek az évi 5000 P-n alul maradó lelkészi állások kérdésbe tételére, a nagykoru férjes nők szavazati joggal való felruházására, a vallástanitó lelkészek képesitésére vonatkozó javaslatok. A püspöki javadalmak kezelése tekintetében alkotandó, lehetőleg az ág. hitv. ev. testvérekkel is közös szabályzat, véleményezés céljából az egyházkerületekhez letétetik. A presbiteri világszövetség bostoni nagygyülésén egyetemes egyházunk négy taggal képviselteti magát. A küldöttség tagjai megbizattak, hogy az amerikai magyar reformátusok különböző egyházi dominátióinak képviselőivel megbeszéléseket folytassanak, az ellentétek megszüntetésére törekedjenek és szerzendő tapasztalataikról jelentést tegyenek. A magyarországi birtokaik alapján egyházi adóval megrótt amerikai

egyháztagok egyházi adófizetéstől való mentesitésének kérdése a zsinathoz áttétetett.

A belügyminiszter által a hitközségi és iskolai adók, párbértermészetü szolgáltatások kivetése, kezelése és behajtása tárgyában kiadni szándékolt körrendelet-tervezet sérelmes és egyházi önkormányzatunkba ütköző rendelkezései ellen tiltakozását jelentve be a konvent, egyidejüleg felkérte Benedek Sándor konventi tagot, hogy az egyházkerületek idevonatkozólag felterjesztett véleményét foglalja össze. Egyházkerületünknek a tanfelügyelőségeknél és ref. elemi iskoláknál a hiányzó ref. vallásu tisztviselők alkalmazása tárgyában tett felterjesztése a panaszolt hiányok orvoslása érdekében a VK miniszterhez megküldetett. Egyetemes Konventünk ujból lépéseket kiván tétetni az elnökség utján aziránt, hogy a lelkészek a köztisztviselőket megillető kedvezményekben részesittessenek. A Szent István nap külső megünneplése körüli téves értelmezések ismét kisértettek. Még az is megtörtént már, hogy a csendőrség előzetesen kidoboltatta, hogy a mezei munkától tartózkodni kell. Ugy látszik, hogy hiábavaló a Kir. Kuria többrendbeli itélete is, az állampolgárok szabadságát korlátozó ilyetén törvénytelen rendelkezések még mindig felmerülnek.

Élénk megbeszélés tárgyát képezte a vallás- és közokt. miniszter azon leirata, amelyben véleményt kér a meg nem keresztelt tankötelesek hittani osztályzatának biztositási módjára nézve. Egyetemes Konventünk nemcsak a vall. és közokt. miniszterhez, de a vallástanitókkal leendő közlés céljából az egyházkerületekhez is megküldi e kérdésben elfoglalt álláspontjáról szóló ama határozatát, melynél fogva semmi akadályát nem látja annak, hogy a szülők hanyagsága, vagy makacssága miatt meg nem keresztelt, de egyházunkba tartozó tanulók hittanból osztályoztassanak feltéve ha előmenetelük megfelelő s igy felsőbb osztályba lépésüknek e részben sincs semmi akadálya.

A szombati és vasárnapi házasságkötések kiküszöbölése iránti felterjesztés áttétetett a zsinathoz. Az áttéréseknél észlelt szabálytalanságok s az ebből származó vallássérelmi esetek a VK miniszterhez felterjesztettek.

Egyetemes Konvent a missziói bizottság jelentéséből sajnálattal értesült arról, hogy bár a misszlói tevékenység az előző évhez képest fejlőpést mutat, 1022 gyülekezetünk közül még a fele sem karolta fel a gyermekpásztorációt és csak egynegyed részük foglalkozik a konfirmáció eredményesebbé tételével. A missziói bizottság javaslatára egyetemes konvent elhatározta, hogy az idén is kiadja a Belmissziói Utmutatót, kiad továbbá egy külön füzetet a vasárnapi iskolák számára, egy füzetet a keresztszülők számára. Elrendelte a diaspora misszió adatainak összegyüjtését; Kovács Péter tanyai ifjusági titkár részére havi 50 P segélyt szavazott meg; az egyházkerületek missziói segélyét 4000 P-vel 20.000 P-re emelte; szociális albizottságot szervezett *Balogh* Jenő dunántuli főgondnok elnöklete alatt és elrendelte, hogy az egyházmegyei missziói előadók egyelőre a Kanonika vizitáció alkalmával, az esperesek mellett tegyenek missziói szolgálatot a gyülekezetekben a konvent általános programmja végrehajtása érdekében.

Záhony egyházközség egyházkerületünk kötelékéből a tiszántuli egyházkerület felsőszabolcsi egyházmegyéjéhez csatoltatott. Örömmel vétetett tudomásul a pataki öreg diákok 1000 P-s alapitványa.

A „Hit és Szolgálat Mozgalma" alapszabályai jóváhagyásra meleg ajánlással felterjesztettek.

A ref. lelkésznék országos szövetségének felterjesztett szeretetház alapitványa elfogadása alkalmából dr. Kováts J. Istvánné urnőnek, nemkülönben az alapitványt adományaikkal gyarapitó jóltevőknek, közöttük Rothermere lordnak, konventünk hálás köszönetét nyilvánitotta.

A közigazgatási bizottság előterjesztéseit Török Imre referálta. Jóváhagyatott a konventi elnökségnek az 1848. évi XX. t.-c. 3. §-a alapján folyósitott államsegélyről szóló jelentése.

Az 1928/29. évre kiutalt államsegély összege 863.100 P, tehát 149 458 P vel több a megelőző évinél, ami 20·94% emelkedést jelent, de országos viszonylatban az 1914/15. évi államsegélynek még mindig csak 23·28%-át képezi; csonkaországi viszonyunkra átszámitva is az 1919/20. évi államsegélynek mindössze 31·06%-át teszi ki.

Az egyetemes adóalapnak az államsegélyből való részesedési arányszáma, — mivel az egész államsegélytöbblet az adóalap javára fordittatott, — csak 3.93%-al kisebb a békebeli megosztás arányszámánál, ugy hogy az egyházak adósegélye 42.83%-ra volt valorizálható a megelőző évi 31.03 % os valorizációval szemben. Kétségtelenül javult helyzet ez, de még mindég olyan, amely általános megnyugvást nem kelthet és nem is fog kelteni mindaddig, mig teljes értékükben nem kapják meg egyházaink régi adósegélyeiket, amelyekre sokszorosan reászolgáltak megnövekedett terheik mellett amelyek alatt maholnap végképen összeroskadnak.

A különféle alapok állásáról szóló elnöki jelentések jóváhagyólag tudomásúl vétettek s a közig. alap 1929. évi költségelőirányzata elfogadtatott.

Dr. Kiss József konventi titkárnak a VII. fiz. o 3. fokozatába történt előléptetése jóváhagyólag és helyesléssel vétetett tudomásúl, mint az elnökségnek olyan ténykedése, mely a kiváló konventi tisztviselő értékes munkáját méltányolta.

Dr. Benedek Zsolt konventi tanácsos a prot. egyházi térkép kiadására vonatkozó kérdéseknek az ev. egyház megbizottjával leendő megbeszéléssel megbizatott.

Egyházkerületünknek az államsegélyek teljes valorizálása tárgyában tett előterjesztése a tiszántúli egyházkerületnek és az ORLÉ nek azonos természetű kivánságával a VK. miniszterhez felterjesztetik. Ugyancsak szorgalmaztatni fog egyházkerületünk sürgetésére a tandijpótló államsegélyek teljes valorizálása, a tanitói nyugdijjárulékoknak áthárítása a polgári községekre, az illetékegyenértékek mérséklése, a gyermekeiket házon kivül tanittató lelkészek neveltetési segélyben való részesitése.

1930. évtől kezdve megnyilik az egyházak tőkesegélyezése. 1930 január hó 31-ig kell beterjeszteni az építkező, vagy már lefolytatott építkezéseik miatt sulyos terhek alatt görnyedő egyházainknak tőkesegély iránti kérvényeiket. A tőkesegély-nyerésre lehetőség aztán legalább öt évig nem lesz, úgy, hogy ajánlatos, hogy egyházaink ezirányú kérelmeikkel idejében elkészüljenek. Mintegy 30.000 P. annuitásra szól a fedezet, amely összeg tőkében hozzávetőleg 300.000 P.-nek felel meg. Ezzel egyetemes konventünk a konszolidáció felé egy hatalmas lépést tett, amellyel bizonyára sok üggyel-bajjal küzdő kis egyházunknak fog szerezni örömet és reménységet.

Egyházkerületünk gyülekezetei közül Aggtelek az állandó káplántartó helyek sorába felvétetett.

Távol legyen tőlem az a balhiedelem, mintha az itt közöltekkel a három napos gyűlés anyaghalmazát csak megközelítőleg is kimerítettem volna. Homályos tükör ez, amelyen itt ott így is rajta van a csorba. Egy hatalmas kötet lesz az a jegyző könyv, amely hű tükre lesz az egész ülésnek, de színről színre az sem maga az élet, csak vetülete nehéz küzdéseinknek, amelyeket napról-napra vívunk a szegénységgel, itt-ott a meg nem értéssel, a fokozódó igényekkel és követelményekkel szemben, amelyek között tépődő gondjainkat nem látja tisztán senki más, mint a mindentudó Isten. Ő hozzá bocsátotta fel dr. Baltazár Dezső lelkészi elnök ebbeli hálánkat is a záró ülésen, amelyről azzal oszoltunk szét és egymástól azzal búcsúztunk el, hogy a legközelebbi viszontlátásig az emeleten! — *Iy.*

Hol van Keresztesi József énekeinek kézirata?

Tudjuk, hogy Keresztesitől a régi énekeskönyvben 37 ének foglaltatik. Köztük nehány igen szép van. (2. 164 178. 186. 229. sz.) De többet írt, azonban énekeinek kézirata elkallódott. 1892-ben Szabó György váradi szemorvos birtokában volt az a kéziratos füzet, amelyben ezek fel voltak jegyezve. Az ő örököseitől 1918. év június 7 én az Erdélyi Múzeum könyvtárába került vétel útján, egyéb kéziratokkal együtt. Énekes és daloskönyvek ezek közül a következők:

(20.) Keresztesi József: Templomban énekelhető énekek 1806. 8°.

(34) Dalok kéziratban. (Nép- és műdalok gyűjteménye.) Tokody Ágoston gyűjt. 191. sz.

(38.) Dalok füzére. Tokody Ágoston gyűjteménye.

(58.) Új énekeknek a szerzőji, vagy némely régieknek megigazítói.

Minket a 20. és 58. számú kéziratok érdekelnek.

A 20. címe ez:

Templomban énekeltethető
ÚJJ ÉNEKEK
mellyek
Három Szakaszokra osztattak.
Az Elsőben
vagynak: Vasárnap, Hét-köz-nap
Penitentzialis és UR-Vacsorájakor
A MÁSODIKbann
Innepekenn
Az HARMADIKbann
Bizonyos Alkalmatosságokban
mondathatók
KERESZTESI JÓSEF
Szalacsi Prédikátor készitette
1806 Máius Hónapban.

8° kézirat. 80 számozott oldal. Ehez járul „Énekek mutatótáblája" 1 sztlan levél. Tóldalék. | IV. szakasz | melyben vagynak | Katékizmusi tanításokra Dominikák szerint való | Ujj | Énekek, melyek készittettek 1806 ik Esztendőben a Szalacsi Szüreten | Keresztesi Jósef Préd. által. 16 sztlan levél.

E kötetlen, sajátkezű írású füzet száma Kelemen L. értesítése szerint 2454.

A két első levele megőrizte azt a két levelet, amellyel felszólította őt a Consistorium énekek írására 1804-ben s 1806-ban.

Itt 34 + 19 = 53 ének szövege van.

Tehát 37 elfogadott éneken kivűl még 16!

Keresztesinek még egyéb kéziratai is vannak. Igy a Ráday-könyvtár is őriz tőle kéziratot, valamint a Nemz. Muzeum is. (Quart. Hung. 1043. III—IV.: levelek. Ezzel az adattal kibővíthetjük a Theol. Szemle III. 356—365. l. 17. és 25. sz. jegyzetét.) Egy versét Horányi is kiadta. (Nova Memoria). Csikesz Sándor prof. birtokában sok könyve s írása van. 1. Szathmári P. István előadásainak jegyzései: 1. Catalogus bibliothecae theolog. (1772—1774.) 2. Cura pastoralis (1774—1775.) 3. Methodus homileticae (1775—1776.) Könyveiből: Institutiones religionis. Erasmus (ed. princeps) Könyvjegyzék. A Muz. 1043. sz. kézirata Lengyel Józsefre vonatkozólag is sok érdekes kéziratot őriz.

Énekeskönyvünk derék alkotói minden figyelmet megérdemelnek az utódoktól. *Gulyás J.*

KÖNYVISMERTETÉS.

A lélek rejtelmes világa. Irta: *Dr. Muzsnai László.* Pszichometafizikai és pszicho-analitikai tanulmány. 122 o. Szerző kiadása.

A legutóbbi évek egyházi életének ébredésszerű mozgalmai, melyek a vallásos élet elmélyítésére és a keresztyénség realizálására irányúlnak, feltárták azt a mély lelki szakadékot, amely a lelki vezetők és vezetettek, a lelkipásztorok és gyülekezeti tagok között van. A lelkész adminisztrátor és liturgus, természetbeni javadalmainak ispánja, s a lehető legkevesebb mértékben, vagy egyáltalában nem lelki vezetője a lelkiekben valóban szakértővezetésre szorultaknak. Pedig ez utóbbiak nagy segélyreszorultsága egyre nyilvánvalóbb

s sorsdöntő problémáikkal mindenüvé fordulnak, csak az arra leghivatottabbhoz, a lelkipásztorhoz nem. Szinházi- és napilapok rovataiban, idegorvosok rendelőiben, ügyvédi irodákban folyik ma a lelkigondozás, létkérdéseket intéznek el dilettáns lappáliákkal, — amelyekben a legszomorúbb, hogy mégsem „intéznek el“ semmit — mig sok paróchia küszöbét, ha keresztlevélkikérések és egyházi adó nem lennének, benőhetné a fű. A magyar református lelkész egy száz évvel ezelőtt még szinte marxista értelemben „bizalmi“-ja volt a maga gyülekezetének, akinek tanácsát kicsiny és nagy dolgokban kikérték, perpatvarokat elsimított, válásokat megakadályozott, balvéleményeket megigazított és helyes közvéleményt formált. Papságunknak ma sincsen sürgetőbb feladata, mint visszafoglalni ezt az elvesztett pozíciót, ilyen, sőt a réginél még magasabb értelemben újra lelkivezetővé válni. Missziói és minden egyházépitő munkának is ez a priusza. Hiszen az előbbiek is ilyen kifogásokon siklanak el: „nem veszi be a nép,“ „huncut a falu“ stb. Nyilvánvaló, hogy a lélek ismeretében, az emberekkel való „bánás“-ban, képzett művésznek kell lenni minden lelkésznek, hogy lélekformálója s modern „lélekidomárja“ lehessen a rábizottaknak, aki fölényes lélekismerettel tudja elháritani akár egyesekben, akár tömegekben az ige diadalmas érvényesülésének útját álló akadályokat. Erre pedig csak kisebb százalékban segit a tapasztalat, mert hiába „tapasztal“ valaki 50 éven át, ha szempontjai rosszak, következtetései tévesek, s lelkülete defetista, ideáltalan, vagy hamis ideológiáju. Ezért kell a *helyes* élet és lelkiismeret, az emberi lélek lehető teljesen és világosan látása, kezelni tudása a szellemi élet minden eddig rejtett rugójának, emeltyűjének és billentyűjének.

Ezeket a gondolatokat el kellett mondani a fenti könyv ismertetése előtt, sőt ismertetéséül. Épen ezek teszik ezt a munkát vonzóvá, értékessé s nem egy tekintetben nélkülözhetetlenné. Új világot tár az elé az olvasó elé, aki hasonló kérdésekkel még nem foglalkozott s kiviláglik, hogy épen ez a világ elsősorban a *mi* világunk, a lélek munkásaié.

A könyv kritikai megjegyzései meggyőzők, ismertetései tömörek, tárgykörét helyes mérlegeléssel választotta meg, igy mondanivalói sokfélesége mellett sem nélkülözzük az egység arányosságát.

Stilusa folyékony és tiszta, bár a könyvben felmerülő uj, s minden olvasóközönség előtt nagyrészben még ismeretlen fogalmakat ha nemis világosabban, de részletesebben kellett volna magyarázni. Bibliográfiája szorul még alapos kiegészitésre főleg a németeket (Österreich, Wunderle, Heiler, Pfisler, Wobbermin, *Girgensohn*, Spranger, Gruehn Jung, Schnairer stb.) nélkülözzük, akiknek hiánya a tartalom megállapitásainak pár egyoldalusságánál is szembetünő néhol. Minden lelki munkával foglalkozónak, lelkésznek pedagógusnak szeretettel ajánljuk ezt a könyvet, amelynek folytatását is örömmel várjuk. *Sz. Z.*

—

„Megnyilt szemek“ . . . Halotti énekek ref. énekvezérek és gyülekezetek használatára.

Közhasznú füzetet bocsátott közre *Takács Mihály* felsőábrányi lelkésztársunk a fenti cím alatt. Poétai képességét egy nagyon gyakorlati irányban hasznositja e munkája által. Mig meg nem jelent e füzet, észre sem vettük, hogy szükség van rá; azonban most látjuk, hogy hiányt pótol vele. Ezen a téren ugyanis kevés használható gyűjtemény van egyházunkban, pedig gyülekezetünk tagjai örülnek, ha a már eddig használtak mellett újakat énekelhet a sokszor már nagyon is ismert szövegek helyett. Enemű munkáknál ma már sokkal nagyobb igényekkel lépünk fel, mint régebben; nemcsak költészetünk fejlődése, hanem a gyülekezet izlésének finomodása kivánja, hogy a régi, sokszor izléstelenségig menő búcsúztató versek rimkergető sorai helyett a hit és vallás magasztosabb hangjai szólaljanak meg megfelelő poétai készséggel. Takács Mihály füzete ez igényeket teljes mértékben kielégíti. Különösen érdeme hangjának nemes egyszerűsége. Költői rutinja arra készteti, hogy szinte pedáns pontossággal kerüljön minden kirivó jelzőt, vagy túlzó kifejezést, melyekkel rontaná az érzések és a poétai izlés nemes tónusát. Nem jajgat álpáthosszal, nem a könnyzacskókra pályázik hatásvadászóan; minden frázist gondosan kerül; akár a veszteséget ecseteli, akár a fájdalom nagyságát rajzolja, akár a hit erejével vigasztal: egyszerű, nemes, megnyugtató. Nem annyira költő akar lenni, mint inkább igehirdető; nem a poézis szines, csinált virágait szórja a koporsóra, hanem Isten akaratát, nagyságát és szeretetét: a *hitnek fáklyáját* gyújtja meg s hordozza körül. Ezért tartjuk nyereségnek e kis füzetet halotti ének-irodalmunkban. Darabjai általános és sok különleges alkalomra irottak, a gyülekezetek által mindenütt ismerős zsoltárok és dicséretek dallamára szerzettek. Melegen ajánljuk énekvezéreink, gyülekezeti tagjaink figyelmébe. *tj.*

EGYHÁZI ÉLET.

Egyházi élet Tiszalúcon. A tiszalúci egyházi életről a következőkben adhatunk számot. Kevéssel az iskolai év megnyilta után megkezdődött az I—III. osztálybeliek vasárnapi iskolai oktatása. A gyermekek által nagy szeretettel látogatott és hetenként egyszer tartott vasárnapi iskolát a lelkész, Sélley Győző és Bokor Jenő tanítók vezették és vezetik. A IV—VI. osztályú növendékek a templomba télen át is naponként felvezettettek az istenitiszteletre, tavasz jöttével pedig a kisebbek is felvezettetnek Az ismétlőiskolásokat hetenként egyszer a lelkész részesíti vallásos oktatásban. A Ref. Nőegylet, mely 1927-ben alakult és a Ref. Ifjúsági Egyesület hetenként felváltva tartotta összejöveteleit. Utóbbi egész télen át tartott gondos előkészítés után f. é. február 23 án mondotta ki megalakulását, egyelőre 25 taggal a párizsi alapon. Az összejöveteleken úgy a nők, mint az ifjak szemmel láthatóan lelki örömmel vettek részt. Igyekeztünk őket öntevéknnységre szoktatni s épen

azért a programm minden egyes pontját az ő szereplésük töltötte ki. Minden egyes alkalommal volt közös éneklés, bibliaolvasás, imádság, a felolvasott bibliai részhez fűzött elmélkedésnek a felolvasása az Ébresztőből, új énekek gyakorlása, szavalatok, építő tárgyú felolvasás, a levont tanulságok összegezése, ártatlan játékok az Ébresztő nyomán. A szerepek mindig jó előre ki lettek osztva s azokat a tagok köszönettel vállalták. Nem mindig ugyanazok a tagok szerepeltek, lehetőleg minden tagot igyekeztünk bekapcsolni az aktív ifjúsági munkába. — Minden héten kedden este 6 órakor esteli istenitiszteletet, csütörtökön este vallásos-estélyt tartottunk a gyülekezet számára egy harangszóra a kivilágított templomban, nagy hidegben a nagy iskolában. Kedden este bibliaolvasás, csütörtök este egyházi beszéd is tartatott. Utóbbi alkalommal hol egyik, hol másik tanító tartott építő tartalmú felolvasást leginkább dr. Révész Imrének „Akikre nem volt méltó e világ" című könyvéből. Egy alkalommal ifj Danyi János földmíves, presbiter is szerepelt egy felolvasással. Minden egyes vallásos estélyen volt egy pár szép szavalat mindkét nembeli ifjúság részéről. Ezek az összejövetelek az új énekek gyakorlására is jó alkalmúl szolgáltak és igen nagy látogatottságnak örvendettek. — A férfiközönség részére nyolc különböző tárgyú ismeretterjesztő előadást tartottunk a tél folyamán, elismerésre méltó érdeklődés mellett. — Hétköznap minden reggel, bűnbánati héten pedig délután is tartunk istentiszteletet. Ezeken a résztvevők száma általában csekély. Szokásban van a vasárnap délutánonkénti kátémagyarázat és az ifjak bennmarasztása is. — Vasárnaponként jó időben tömegesen vesznek részt a hívek az istenitiszteleten. Az őrvacsorával élők száma főleg sátoros ünnepeken igen nagy. Egyházunkban két vendégszónok szerepelt a télen. Egyik vallásos-estélyen Veress Imre taktaharkányi lelkész tartott építő tartalmú prédikációt, egy másikon Halász Gábor poroszlói földmíves ifjú, a st. andrái diakonus képzőintézetben 3 évi tanulás után felavatott diakonus tartott bizonyságtévő beszédet. Ugyanő szép számmal adott el vallásos iratokat, könyveket és egy ondi földmíves ifjú iratterjesztő is több ízben adott el különböző vallásos iratokat. A Bartha Ernő-alapból több száz traktátust ingyen osztottunk ki a híveknek. A Ker. Család 30 példányban jár. A Friss Ujságot — sajnos — nem tudja kiszorítani. A Református Napilapra 32 egyháztag írta alá a kötelező megrendelést. Vegyes házasság a múlt évben 10 esetben köttetett. Ebből 9 pár a mi templomunkban esküdött és 5 pár a mi javunkra adott reverzálist, a többi négy megegyezést nem kötött. Egy ref. egyháztag kath. templomban esküdött és ellenünk adott reverzálist. (Vége köv.)

— **Bodrogolaszi.** Élénk érdeklődés mellett tartott több vallásos estélyt. Halmi Miklós lelkész irásmagyarázatai után január 24-én és febr. 7-én felolvasást tartott Kertész Sándor tanító. Márc. 6-án Veres Imre taktaharkányi lelkész magyarázta az Irást és Janka Péter nagyrozvágyi lelkész szabadelőadása termékenyítette meg a jelenvoltak lelkét. A vegyeskar több ízben szép énekeket adott elő. A gyülekezet ifjai közül számosan szavaltak és szólóénekkel működtek közre.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A prot. sajtószövetség megalakulása.** A központi vezetést nélkülöző s egységes front kialakitására nehezen képes sajtóügyünk bizonyára jelentős lépéshez érkezett el ápr. 21-én, amikor Budapesten megalakult a Prot. Sajtószövetség, első tisztikarának élén *Baltazár* Dezső dr. elnökkel. A szövetséghez nemcsak az evangelikusok, hanem az unitáriusok is hozzátartoznak. Lelkesen jelentették be csatlakozásukat a ref. és ev. tanáregyesületek is. A protestáns irók nevében *Harsányi* Zsolt köszöntötte örömmel az uj alakulást. Szeretnők, ha ez a szövetség előbbre vinné a napilap szunnyadó ügyét is. A kath. sajtó máris erőteljes tömörülésre szólitja fel hiveit a prot. sajtószövetség megalakulásával kapcsolatban.

— **A harmadik református nagygyűlés proggrammja.** Június 8-án, szombaton a Városligeti Iparcsarnokban d. e. fél 9—9-ig istentisztelet; 9-től fél 10 ig megnyitóbeszéd; 10-től fél 1-ig „Református egyházunk és a magyar jövendő" összefoglaló cím alatt négy előadás: Egyházunk a nemzet testében, A magyar falu égető sebei, A református egyház új társadalmi tagozódása, Viszonyunk a reviziós mozgalomhoz. *Délután 5—7-ig négy helyen vallásos ünnepélyek. A)* Kálvintéri, fasori templomokban és a régi képviselőházban a a következő előadások: A református mult szépségei; A jelen aggodalmai és küzdelmei; A református jövendő igéretei; *B)* A József városi templomban: Ifjúsági gyűlés. *Június 9-én, vasárnap.* Fél 9 órakor: Gülekezés az ország zászlójánál a Szabadság-téren. Koszorú elhelyezés és rövid hazafias ünnepély. Felvonulás a városligeti Iparcsarnokba. A református nagygyűlés ünnepi ülésének programmja: 11 órakor istentisztelet. Az ünnepi ülés megnyitása. A nagygyűlés üdvözlése: kormány, főváros, ev. egyház, külföldi vendégek. A nagygyűlés határozatainak előterjesztése. Ünnepi beszéd. Himnusz. *Vasárnap délután* a Kálvin-téri templomban a Lorántffy Zsuzsánna Egyesület diakonissza munkájának 25 éves jubileumi ünnepélye.

— **Internátusi bizottsági gyűlés.** Főiskolánk internátusi bizottsága április hó 23-án Budapesten az Egyetemes Konvent székházában internátusi bizottsági gyűlést tartott, amely alkalommal újra előre haladt egy nagy lépéssel főiskolánk ügye.

— **Főiskolánk köréből.** A főiskolai kórus a f. iskolai évben a szokottnál fokozottabb tevékenységet fejt ki és intenzivebb életet él. A nagy nyilvánosság előtt való szereplésével mindig több elismerést vív ki magának. Május hó 5-én rendezi f. évi második hangversenyét a tápintézeti helyiségben. Május hó 11-én pedig Debrecenbe megy, hogy az ottani Kántussal a két évenként ismétlődni szokott versenyét tartsa meg. — Június hó végén pedig szintén Debrecenben országos dalosversenyen fog részt venni. — 25-én *Faragó* Ede, a cserkészek országos vezető tisztje látogatta meg a

Cserkészszövetség képviseletében cserkészeinket s résztvett egy bensőséges fogadalomtételi ünnepélyen is. 26 án *Karácsony* Sándor, az „Erő“ szerkesztője jön főiskolánkba, akit ifjuságunk époly szeretettel fogad, amily szeretettel viseltetik a neves ifjusági evangelizator Alma Materünk iránt.

— **Elfelejtett nagyságok** Ez is lehetne a cime annak a kegyeletes hangu emlékezésnek, amelyet a feledhetetlen munkásságu b. e. Zsoldos Benő fia, Zsoldos Benő ir a *Sárospatak* c. lapban *Egy régi pataki tanár végtisztességtétele* cimen, régi irások nyomán előadva a Vályi Nagy Ferenc temetését. Azt irja Zsoldos Benő, hogy csaknem szokás által szentesitett mulasztása lesz az már a főiskolának, hogy régi nagynevü professzorainak emlékét egy-egy kiemelkadóbb születési vagy halálozási évforduló alkalmából nem igyekszik legalább a saját körében felelevenitení. Panaszolja, hogy ismeretlenekké válnak a nagyok sirjai s elköltözött alakjuk képét a mai nemzedék nem rajzolgatja meg a fogékonylelkü ifjuságnak példányképül. Nekünk rokonszenves ez a panasz és szivünkig talál feddő hangja. Azonban már azon az uton vagyunk, hogy ezen a ponton is az utóbbi idők nagy pusztitásai után gyógyulásról beszélhetünk. A tanársirok gondozásáról régebben tanácskozott a tanári kar. Az emlékbeszédeket mindazok felett megtartjuk, akik az utóbbi időkben elköltöztek az örökkévalóságba s emlékbeszéd felettük még nem tartatott. A tanári kar kegyeletes szivvel vezeti a temetőbe azokat, akik találkozóra visszajőve, tanárjaikat már nem találják az élők közt. Megható jelenetek folynak le a csendes temetőben a hallgatag sirok közt. Nagyon soknak voltunk már tanui. A Pataki Diákszövetség is felvette programmjába a régi jó tanárok emlékének megőrzését és megrajzolását. Terv van bőven. Az érzületben nincs hiány. Törekedünk a mulasztásokat pótolni. Különben nálunk, a főiskolában most az a tendencia, hogy minden emlékezés a mult egész kultusza a jövőt szolgálja. Már szinte évek óta készülünk az 1931-ik évi négyszázados évfordulóra is. De nem visszafelé akarunk pusztán pillantani. A mi szivünket megdobogtatja az, hogy Patak jövője olyan fényes, áldott legyen, mint amilyen volt a dicsőséges multja.

— **Ifjusági egyesületi konferencia Putnokon.** A borsodi és gömöri ref. ifjuság számára május 12-én Putnokon rendez összejövetelt a kerületünkben is egyre erősödő ifjusági munka. A tartalmas programmban Juhász László esperes, Komjáthy Aladár dr, Páhy József dr., Szigethy Ferenc, Tóth János, Németh Károly lelkészek és Töltéssy Zoltán Kie titkár szerepelnek beszédekkel, bibliamagyarázatokkal és előadásokkal.

— **Felhivás a vallástudományi társaságba való belépésre.** Még 1914-ben, közvetlenül a háború kitörése előtt alakult meg a „Vallástudományi Társaság“ Nürnbergben. Kimondott célja az, hogy felülemelkedve mindenféle felekezeti érdekeken, a vallásnak, mint pszichikai valóságnak elfogulatlan tudományos vizsgálatát minden tekintetben előmozditsa. E vallástudományi társaság most új lendülethez jutva, az egész világra kiterjeszti munkásságát s megindította újra hivatalos orgánumát: az „Archiv für Religionspsychologie und Seelenführung“-ot, mely évente 350 lapnyi terjedelemben jelenik meg. A vallástudományi társaságnak a világ legtöbb kulturnemzeténél megvan a maga hivatalos képviselője, aki azután a tagok gyűjtésének munkálatait végzi. A vallástudományi társaság vezetői és az „Archiv“ legjelentősebb főmunkatársai valamennyien kiváló képviselői szakcsoportjuknak, illetve tudományáguknak: a pszichológiának, theológiának, avagy éppen az orvostudománynak. Magyarországon a „Vallástudományi Társaság“ hivatalos képviseletére e sorok iróját kérték fel s egyszersmind megtisztelték azzal is, hogy az „Archiv“ főmunkatársai közé beválasztották. E sorok irója tehát, mint a „Vallástudományi Társaság“ hivatalos magyar képviselője, ezúton hiv fel mindenkit, aki csak a vallástudomány iránt érdeklődik, a „Vallástudományi Társaság“ tagjai közé való belépésre. A társaság tagjai lehetnek nem csak egyének, de intézetek, szövetségek, szemináriumok és könyvtárak is. Ha megfelelő számú jelentkező akad, úgy alkalom adódik arra is, hogy megalakithassuk a „Vallástudományi Társaság“ önálló magyar ágát is. A társaság tagjai alulirottnak évente 15 márkát (21 pengőt) fizetnek tagsági díj fejében. Ezért az évi díjért bőségesen kárpótolni fogják őket az „Archiv“ vaskos kötetei, amelyek közül a negyedik rövidesen meg fog jelenni. A Vallástudományi Társaságra vonatkozólag részletesebb felvilágositásokat s az „Archiv“-ról szóló német prospektusokat kivánatra szivesen küld a társaság hivatalos magyarországi képviselője: *dr. Vasady Béla* theol. akad. tanár. Sárospatak

— **Határokon túlról.** Az erdélyi és a Királyhágómelléki református egyházkerületek f. évi jún. hó 9-én nyitják meg első zsinati ülésüket. Az ülésnek tárgyai a következők: 1. Megalakulás. 2. Elnökség, zsinati jegyzők, zsinati gazda megválasztása. 3. Tanácskozási szabályzat és ügyrend megállapitása. 4. Zsinati bizottságok választása A zsinati meghivó aláirói: Dr. Makkai Sándor és Sulyok István püspökök. Ugron István és Domahidy Elemér főgondnokok.

HIVATALOS RÉSZ.

— **Szavazatbontás.** Az egyházkerületi bizottság folyó hó 18-án bontotta fel a beérkezett szavazatokat. Zsinati lelkészi pótképviselő lett . Hubay Kálmán, gömörtornai tanácsbiró 162 szavazattal; világi pótképviselő báji Patay Sámuel, abaúji tanácsbiró 183 szavazattal; egyházkerületi tanácsbiró dr. Soldos Béla, főispán 181 szavazattal. Némelyik szavazat szomorú bizonyságot nyújtott a lelkészek nemtörődömségéről; voltak olyanok, és pedig nagy számmal, akik a zsinati póttagságnál már megválasztott pót-, sőt rendes zsinati képviselőkre adták szavazatukat. Nem lenne kár az ilyeneket is megbirságolni, éppen úgy, mint akik nem szavaztak. Annyit már el lehetne várni a lelkész uraktól, hogy mikor a saját fejök szerint szavaznak, legalább néznék meg az egyházkerületi Névkönyvet.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 19. szám. Sárospatak, 1929 május 5.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. J.*: Országos zsinatunk második ülésszaka. (Folyt.) — *D—ő*: A gömör-tornai ref egyházmegye tavaszi közgyűlése. — Kálvin-Szövetség. Felhivás az alsóborsodi egyházmegye Kálvin-Szövetségéhez. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Országos zsinatunk második ülésszaka.

Éppen egy hete folyik a lelkészválasztásról szóló törvénycikk reviziója. Illetőleg már nem csak a lelkészválasztásról van szó. Tárgyalás közben kibővült a kérdés. Szükséges volt, hogy a lelkészválasztással kapcsolatban átnézessenek a törvény mindazon cikkei, amelyek általában a lelkészekre vonatkoznak. Igy külön törvénycikk lesz általában a lelkészekről és az ő választásukról. A gondolat, amely a tárgyalásoknak szárnyat ad, az, hogy egyházunk aggódó gonddal és éber felelősségérzettel tekint arra, hogy szolgálatában a legfelségesebb missziót végzők hogy is állanak a mi nehéz jelen viszonyaink közt? Mindenki valami nagyot, szentet és örökkévalót vár egyházunktól s ezt főleg a lelkipásztorok működése nyomán várja. Minden figyelmet és minden aggodalmat megérdemel azért e kérdés és valóban széleskörű hullámokat vert fel a vita s még egy hét leforgása után se jutott nyugovóra. Az általános vita teljes két napon át tartott. Átmentünk egy nagy tapasztalaton is Azon, hogy senki a felelősséget magától ezekben a kérdésekben lerázni nem tudja. Megkérdeztettek az egyházmegyék, majd az egyházkerületek is. Be is érkeztek a munkálatok. A zsinati tárgyalás előtt az u. n. hivatalos törvényjavaslat joggal-e, vagy nem, ma már igazán kérdéses, le is vétetett szinte a tárgyalás asztaláról, a tárgyalás alapjául nem fogadtatott el. Azután kemény, alapos és kimerítő munkát végeztek a bizottságban. Két irat is került a zsinat elé a tárgyalásra teljesen készen. Azt hitték, hogy most már széles körben megnyilvánulván az egyházi közvélemény, annak követelményei eléggé tekintetbe vétettek, könnyen megy a zsinaton az ügy.

Nagy csalódás volt.

Hatalmas, elvi alapokon nyugvó vita indult meg. A zsinat lelke mélyéig megrendülve kényszerült a nagy elvi alapok mérlegelésére. Olykor már-már bajok fenyegettek. Nagy, mély szakadék őrvénye nyilt meg a törvényhozók lelkében Az egyik rész félt a modern jelszavak uralmától. politikai és társadalmi tulzó elvek becsuszamlásától. A másik fél rettenve gondolt isteni jogu szabadsága, világszerte dicsőséget szerzett örnkormányzata gondolatának megrendülésére. Félt, hogy valami, egyházunk szellemével össze nem férő félénk lélek, atyáskodó gondolkodásmód nő be egyházunkba.

A választás szabadsága és az u. n. kandidálás körül csaptak fel a legmagasabbra a szenvedély hullámai. A mai generáció még ismeri, a saját testén tapasztalta ki a régi kandidálás viszszaéléseit. Kemény szavakat hallottunk. Vérző sebek fakadtak fel még ma is, annyi idő után egyesekben. Egy nagy értékű lelkipásztor személyiségünk mondotta: A mai emberekre nem alludálok. Nem beszélek, hogy mik történtek. 1882-től nepotizmus uralkodott, értéktelen emberek felfuvása. Magam is végig véreztem. 9 éven át vertek. Kegyencrendszer büzlött. Talpnyalók voltak a hivatalos jelöltek. Előre ki voltak jelölve. Még védekezni se lehetett. A gyülekezet gyakran aztán dacból választott. A következmény szomorú és áldatlan lett. Isten útjait nem lehetett — jelöléssel — kormányozni.

M. J.

(Folyt. köv.)

A gömör-tornai ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Április hó 16-án tartotta egyházmegyénk f. évi tavaszi közgyűlését Ragályon. Reggel ½9 órakor templomi istentisztelet volt, melyen Oláh István ifjú lelkésztársunk buzgó imádsággal emelte lelkünket a mindenható Isten szine elé s szivbemarkoló bibliamagyarázattal mozgatta meg a szép számú gyülekezet szivét, lelkét.

Istentisztelet után az elemi iskola tantermébe vonultunk. Közéneklés után Juhász László esperes magasan szárnyaló imádságban kérte tanácskozásainkra Isten megsegítő és megáldó kegyelmét; majd Báró Ragályi-Balassa Ferenc e. m. gondnok szivből jövő szavakkal nyitotta meg a gyűlést. Megalakulás után Oláh István erősittetett be a nyugalomba vonult Fodor György örökébe, Perkupára, Héjjas György és Szilágyi József kántor-

tanítók pedig eskütétel után Perkupára, illetve Kánóra. Az egyházkerületi gyűlésre képviselőkül kiküldettek: Háger Miklós, Tókos Károly, Király István lelkészi; továbbá Dr. Soldos Béla, Lukács Béla és Dr. Seress István világi részről. Egy megüresedett e.-m.-i lelkészi tanácsbírói és egy világi aljegyzői állásra a szavazás jun. 15.-i határidővel elrendeltetett. Az iskolai körlátogatók beosztása után esperesünk terjesztette elő egyházmegyénk életét a legapróbb részletekig visszatükröztető jelentését. Mint mindig, úgy most is közgyűlésünknek kétségkivül legkiemelkedőbb és legmegragadóbb pontja volt ez a jelentés. Ragyogó tollú esperesünk ez alkalommal is gazdagította eggyel valósággal irodalmi esemény számba menő esperesi jelentéseit. Az esperesi jelentés kapcsán közgyűlésünk szivesen köszönti Révész Kálmán püspök urunkat a Prot. Irodalmi Társaságban eltöltött 40 évi működése alkalmából s kéri reá és munkájára Istennek áldó kegyelmét. A belmissziói-, számvevőszéki-, nyugdíjintézeti-, közalapi bizottságok jelentései után Becskeháza, Kánó, Varbóc, Komjáti, Zubogy, Hidvégardó, Aggtelek építkezési ügyei, illetve kölcsönei, a héti- és szini énekkar alapszabályai s több kisebb ügy nyertek elintézést, illetve megerősítést. Közben — a közgyűlés megszakításával — négy közigazgatási és egy fegyelmi bírósági ügy adtak munkát a bíróságnak.

Ez alkalommal gondnokunk, báró Ragályi-Balassa Ferenc és felesége adták újabb fényes tanujelét áldozatkészségüknek és vendégszeretetüknek, ősi kastélyukban gazdag és fényes ebéddel vendégelvén meg egyházmegyénk jelen lévő tagjait. Illesse őket nemesszivüségükért erről a helyről is köszönet és hála. Az ebéden egymást érték a szebbnél-szebb pohárköszöntők.

Közgyűlésünket megelőző napon, délután lelkészértekezletünk és belmissziói bizottságunk tartott gyűlést. Ez alkalommal Almássy Bertalan, Simon Ernő, Dózsa Jenő és Dr. Páhy József előadásai kapcsán, a belmissziói vándor prédikátorok, cserepredikálás, egyházunk és a hazafiság, a nyolc osztályú népiskola kérdései és belmissziói problémák képezték élénk vita tárgyait, szolgáltattak bő anyagot hasznos eszmecserékre.

Megjelent közöttünk jóléti társulatunk agilis igazgatója Egerházy Lajos is, ki jóléti ügyekről, fontos gazdasági kérdésekről tartott nagy érdeklődést keltő és tettekre sarkalló előadást. Értekezletünk hálás köszönettel adózott nagy értékü előadásaért és fáradságot nem ismerő jóléti munkásságáért. Este a ragályi egyháznak voltunk szivesen látott vendégei. — Itt kell megjegyeznünk, hogy értekezletünkön részt vett a minden egyházi ügyünk iránt melegen érdeklődő e.-m. gondnokunk, báró Ragályi-Balassa Ferenc is.

Szívben, lélekben meggazdagodva, hitünkben megerősödve s egyházunk, hazánk jobb, szebb jövőjébe vetett tántoríthatatlan hittel távoztunk a másfél napig tartó gyűlésekről. *D—ő.*

— **A IV. budapesti zsinatunk második ülésszakát** május hó 2 án, csütörtökön délután befejezte. (Tudósítás van az I. cikkben.)

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Felhivás

az Alsóborsodi Egyházmegyei Kálvin-Szövetséghez.

Elnökségünk megbízásából jelentem, hogy Egyházmegyei Kálvin-Szövetségünk *junius 5-én, délután 4 órakor* tartja közgyűlését a református főgimnázium tornatermében, több kitünő előadással, szép és vonzó tárgysorral. Kérem azért az összes kebelbeli járási és helyi Kálvin-Szövetségeket, hogy az 1928. évi tavaszi gyűlés óta folytatott munkásságukról az adatokat akár kéziratban, akár lapokból kivágott tudósítások alakjában május 31-ig okvetlenül küldjék meg cimemre, hogy előadói jelentésembe felvehessem. — Nyomatékosan felhivom minden kebelbeli lelkésztestvérem figyelmét a Kerületi Kálvin-Szövetségünk által indított szervező munkára, a *Sárospataki Ref. Lapok* március 17.-i számában közölt 2 cikkre: *Induljunk el már!* és *Felhivás tömörülésre!* s a szervező elnökségnek a március 31.-i számban közölt *tájékoztató felhivására. E szerint a helyi Kálvin-Szövetség mindenütt megalakítandó, ideiglenesen legalább 20 taggal,* s a tisztikar megválasztandó és az eredmény *vitéz Sáfrán Géza* elnökhöz legkésőbb május végéig bejelentendő (Miskolc, Horváth-u. 8.) Egyházmegyénk mult évi kiadványa: *Mit akar a Kálvin-Szövetség?* a miskolci ref. egyház iratterjesztésénél 20 fillérért még kapható. Testvéri köszöntéssel:

Belsőbőcs (Berzék), 1929 IV. 27.

Dr. Hegyaljai Kiss Géza
alsóborsodi szervező-előadó.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Országos zsinatunk üdvözlete Dr. Révész Kálmán püspökhöz és Meczner Béla alsózempléni egyházmegyénk gondnokához.** Ismeretes, hogy Dr. Révész Kálmán püspök urunk gyöngélkedése miatt nem jelent meg országos zsinatunk most folyó második ülésszakán. A zsinat tagjai kedves formát találtak rá, hogy távollevő püspökünk iránt tiszteletük, ragaszkodásuk és szeretetük érzését kifejezésre juttassák. A zsinat összes tagjainak aláírásával üdvözlő iratot küldöttek hozzá. A megtisztelő figyelmet Püspök urunk gyönyörű sorokkal köszönte meg, amelyeket napirend előtt olvasott fel Dr. Baltazár Dezső zsinati elnök a zsinatnak. Püspök urunkat a válasz felolvasásakor újra meleg óvációban részesitették.

Ugyancsak a zsinat tagjainak névaláírásával ellátott iratban üdvözölte a zsinat Meczner Béla alsózempléni egyházmegyei gondnokot, aki nagy lelkesedéssel utazott fel a zsinatra, de Budapesten sulyosan megbetegedett. Agyvérzést kapott. A zsinat részvéte megkapó erővel fordult a beteg egyházmegyei gondnok felé. Örömmel közölhetjük, hogy állapotában nagyfoku javulás állt be.

— **Zsinati napidíj a theologiai internátus javára.** *Farkasfalvi Farkas Géza*, megválasztott főiskolai gondnok zsinati napidíját a theol. internátus javára adta. Hálás köszönetünket fejezzük ki a nemes szívű adományozásért.

— **A Pataki Diákok Országos Szövetségének** elnöksége főiskolánk vezetőségével egyetértőleg f. évi junius 9.-re újra nagy találkozót rendez. Ekkorra tervezi a P. D. O. Sz. évi összejövetelét s ez összejövetellel egyidőben tervezi a 10, 20, 25, 30, 40 évvel ezelőtt érettségizett öregdiákok találkozóját. Hisszük, hogy e nagy találkozó nemcsak a résztvevők számára lesz drága értékek kicserélődésére alkalom, hanem, hogy abból főiskolánkra is nagy áldások fognak származni.

— **Főiskolánk köréből.** Sárospataki főiskolánk magas művészi nivót képviselő *kórusa* újabb meghivást kapott és május hó 4-én, szombaton d. u. Sátoraljaujhelyen templomi hangversenyen vett részt. — Főiskolánk vezetősége folyó május hó 6.-ától kezdődőleg az iskolai év bezárásáig, junius hó 16.-ig növendékeink zavartalan tanulásának biztosítása érdekéből bezáratta az iskolakertet.

— **A Pataki Diákok Budapesti Szövetsége** május hó 3-án, pénteken, az Országház alsó étermében vacsorával egybekötött értekezletet tartott. 1. *Panka* Károly dr. elnöki beszámolója után 2. *Rácz* Gábor altábornagy emlékbeszédet mondott Hézser Emil ref. lelkész felett. 3. *Kazinczy* Gábor, az Országos Szövetség elnöke: Adatok Kazinczy Lajos honvéd-tábornok vértanuságához címen közölt érdekes adatokat Kazinczy Lajos tábornokról.

— **Lelkészválasztás.** A varbói gyülekezet *Kun József* nyugdíjazásával üresedésbe jött lelkészi állásra április 28-án meghivás útján egyhangulag *Molnár Béla* sajószentpéteri segédlelkészt választotta meg. Istennek gazdag áldása kisérje az új lelkész működését.

— **Lelkészbeiktatás.** A rásony—szárazberencsi ref. egyház április 14-én iktatta be hivatalába új lelkipásztorát Pásztor Istvánt, ki ezelőtt 22 éve mondott búcsút mostani gyülekezetének s azóta a bárcai gyülekezetben hirdette az igét. A beiktatást Görgei János e.-m. tanácsbiró, egyházlátogató végezte s ezután a beiktatott lelkész mondott a megszállás szenvedései által megerősített, megnemesített hitének mélyéről fakadó imát s rajzolta beszédében mély meggyőződéssel a lelkipásztori hivatás nehéz, de gyönyörűséges voltát, mit a templomot zsufolásig megtöltő hivek nagy lelki örömmel hallgattak.

— **A Pápa uj nemzetközi jogi helyzetéről** tartott előadást a Magy. Jogászegylet nemzetközi jogi szakosztályának felkérésére *Buza László* szegedi egyet. tanár, lapunk volt kiváló főmunkatársa, április 26-ikán Budapesten. Kifejtette, hogy a lateráni egyezmény nemzetközi jogi jelentősége az, hogy a Pápa szuverénitás alatt új államot kreál: a Citta del Vaticanot. Ez az új állam az állam szokásos tipusától különbözik ugyan, mert már területének kicsinysége miatt sem végzi mindazokat a functiókat, melyeket az állam rendszerint végezni szokott, de szuverén állam s Olaszországtól minden tekintetben független. A Pápának a régi Egyházi Állam megszüntetése óta csak azokhoz az államokhoz való viszonyában volt nemzetközi jogalanyisága, melyek ezt elismerték s vele diplomáciai érintkezést tartottak fenn, ezután a Citta del Vaticano államisága alapján szükségképeni alanya lesz a nemzetközi jognak s ilyenként való elismerését minden államtól igényelheti. Nemzetközi jogcselekvési képessége azonban korlátozott: 1. állandóan semlegesitett állam s mint ilyen nem viselhet háborút s nem támadható meg, 2. távol tartja magát az egyes államok között felmerülő viszályoktól, ha csak kifejezetten békeközvetitését nem kérik.

— **Értelemzavaró sajtóhiba.** Lapunk mult számában a 111. oldal II. hasábjának 18. sorában értelemzavaró sajtóhiba csúszott be. A helyes szöveg ez: Ritualizmusról, amelynek vádja felmerült, nem lehet szó.

— **Fontos értesítés a tanitói nyugdíjjáruléki ügyben.** Illetékes helyről vettük a következő értesülést: Ahol az egyházközségek által fenntartott iskolák részére a politikai község a tanitói nyugdíjjárulékot részben vagy egészben átvállalta, ne tanitói nyugdíjjárulék segély címen, hanem egyszerűen mint *a felekezeti iskolának* adott segély állittassék be az a politikai község költségvetésébe, hogy a miniszterközi bizottság tárgyalásain már ekként szerepeljen.

— **Zsinatok esztendeje** az 1929. év. Múlt számunkban adtunk hirt arról, hogy az erdélyi és királyhágómelléki egyházkerületek reformátusai junius hó első napjaira zsinatot hivtak össze. Most arról adunk hirt, hogy a *jugoszláviai* reformátusok is zsinatra készülnek. Az egyházmegye nevében *Ágoston* Sándor főesperes és *Kurcz* Henrik főgondnok kéréssel fordultak a kormányzó hatalomhoz, hogy engedélyezze a zsinat összehivását.

— **A református nagygyűlést** a rendkivül nehéz gazdasági helyzetre, az ország csaknem minden vidékén csapássá lett hideg időjárás miatt elmaradt mezőgazdasági munkákra való tekintettel a tervbevett junius 8—9-ről *ez év őszére*, valószinűen október hó közepére halasztották el.

— **Segélyakció a közeli Kelet számára.** Az amerikai „Segélyakció a közeli Kelet számára", mely mozgalom az utóbbi években amerikai és görög gyermekek és szerencsétlenek segélyezésére mintegy 570 millió svájci frankot fordított s még a legutolsó évben is mintegy 25.000 gyermekről gondoskodott, ez év junius 30-val befejezi tevékenységét. A munkát tovább a „Golden Rule" mozgalom folytatja, sokat igérő programmal. Jelenleg egy amerikai küldöttség készül Keletre, hogy biztos képet nyerve a helyzetről, megkapja az alapot az új szervezet munkájához Egy másik ily küldöttség érkezik vissza most Keletről Genfbe, hogy ott tanácskozást folytasson az egyházi segélyakció európai központjával.

Egyházi élet Tiszalúcon. (Folyt. és vége.) A belmissziói bizottság körzetekre osztotta be a falut és a vegyes házasságok ellenőrzésével, a készülő vegyes házasságoknak, a betegeknek és a segélyre szorult szegényeknek a lelkészi hivatalban való

bejelentésével egyes hitbuzgó tagokat bizott meg. A Nőegylet pénztárából 12 szegénysorsú özvegyet és iskolásgyermeket ruháztunk fel karácsonyra. Egy esetben ingyen tüzelőanyagot eszközölt ki a Nőegylet a községnél egy szegény özvegy nő számára. A tél folyamán 2 műkedvelői előadást és egy műsoros estélyt rendezett. Ezek jövedelméből végzi a jótét munkáit. Most még az iskolában tartja a Nőegylet ezeket a jótékonycélú műkedvelői előadásokat, de már tető alatt van a gyönyörű Népház, mely az efféle összejöveteleknek otthonúl fog szolgálni. Hisszük, hogy ez hatalmas eszközévé fog válni Tiszaluc kulturális emelkedésének. A tanyán is tartottunk istenitiszteletet és osztottunk ingyen iratokat. Ha még megemlitjük, hogy Takács László és Bokor Jenő tanitók buzgólkodásából megalakúlt a tél folyamán a Vegyes Énekkar és a Leány énekkar is, amelyek több ízben gyönyörködtették a közönséget, akkor elég bizonyságát szolgáltattuk annak, hogy a téli napokat nem tékozoltuk el hiábavaló módon, hanem munkába vettük népünk minden rétegének lelki életét és az unalmas téli napokat és estéket igyekeztünk népünkre nézve átváltoztatni léleképítő és szívnemesítő szórakozások áldott idejévé. Soli Deo Gloria!

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe! Egyházmegyénk tavaszi közgyűlését *Miskolcra, 1929. év június hó 6-án, csütörtök délelőtt fél kilenc órára,* a ref. fiú reálgimnázium tornacsarnokába jelen meghívó útján hivjuk össze. E gyűlésre az egyházmegye minden hivatalosát s alkotó tagját, úgyszintén az érdeklődőket is szeretettel hívjuk meg.

Gyűlési tárgyakat *május hó 20 ig fogad el az esperesi hivatal.* Később beküldött ügyeket tavaszi közgyűlésünk tárgysorozatába nem tudunk felvenni. Miskolc—Tibolddaróc, 1929 április hó 28. *Az egyházmegye elnöksége.*

2. Egyházmegyei Kálvin-Szövetségi gyűlésünket *az egyházmegyei közgyűlést megelőző napra,* tehát *június hó 5-én délután 4 órára* — fent megjelölt helyre — hívjuk össze. Minden egyház lelkészét, tanítóját s az egyház legalább 2 küldöttét e gyűlésre elvárjuk.

Lelkészek és tanítók csak indokolt igazolás esetén mentesíttetnek *a 20 pengő bírságtól.* E gyűlés tárgysorozatába közérdekü, a mai időben nagyon fontos kérdések lesznek felvéve. A jelenlétel éppen ezért is felette kívánatos.

3. A választók névjegyzékének megkészítéséhez szükséges nyomtatványokat azon gyülekezeteknek, amelyeknél nincsenek üres nyomtatványok, kérésre azonnal küld az esperesi hivatal. Testvéri szeretettel: *Farkas István*, esperes.

—

Felsőborsodiak figyelmébe! Egyházmegyénk ez évi tavaszi közgyűlése *május hó 23-án (csütörtök)* fog megtartatni *Miskolcon* a leánygimnáziumi tornaterem helyiségében, melyre a gyűlés alkotó tagjait az Elnökség tisztelettel meghivja.

Felkérem lelkész és tanító társaimat, hogy a közgyűlésen teljes számban sziveskedjenek megjelenni és mindvégig résztvenni. *A közgyűlés pontosan* d. e. ½9 *órakor kezdődik.* Délután 3 órától az e.-m.-i bíróság fog ülésezni.

Atyafiúi szeretettel vagyok Sajóbábonyon 1929 április hó 30-án, *Elek József*, felsőborsodi esperes.

—

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe! Meghívó. A felsőborsodi egyházmegye lelkészi értekezlete f. évi május hó 16-án (tizenhatodikán) d. e. 9 órakor a miskolci leánygimnázium tornatermében értekezleti közgyűlést tart, melyre lelkésztestvéreimet szeretettel meghívom. Tárgysorozat: 1. Imádkozik Veress Károly. 2. Elnök az ülést megnyitja és előterjeszti Bartha Gyula elnök lemondását. 3. Emlékbeszéd néhai Bodolay Miklós nagyvisnyói lelkész felett: Joó Miklós. 4. Emlékbeszéd néhai Vádászy Pál sajószentpéteri lelkész felett: Szigethy Ferenc. 5. Az eszményi református lelkipásztor: Dr. Komjáthy Aladár. 6. Belmisszió és Isten országa: Hubay Mihály. 7. Aktuális kérdések: Lenkey Gyula. 8. Jelentések. 9. Esetleges indítványok. Szilvásvárad, 1929 április 27-én. *Hubay Mihály*, ért. alelnök.

—

448/1929. sz. **Felhivás!** Felhivom az abaúji ref. egyházmegye lelkészeit, sziveskedjenek az 1928-ik évre vonatkozó belmissziói adatokat egyházaikból a belmissziói előadó, Kis József hejcei lelkészhez május hó 15 ig megküldeni, a következő kérdésekre adva feleletet: Minő tartalommal végeztetett az istentisztelet d. e. és d. u.? Minő tartalommal hétköznapokon; van e bibliaolvasás, vagy magyarázat, vagy csak ima? Hányan vettek úrvacsorát összesen 6 alkalommal? Hány példányban járt a Téli Ujság, a Keresztyén Család? Minő egyházias jellegű egylet van a gyülekezetben és hány taggal? Tartatott-e vallásos este, hányszor és minő témákról? Volt-e gyermekistentisztelet és hányszor? Volt-e bibliaóra gyermekek számára? Volt-e vasárnapi iskola? Van-e beteglátogatás? Meg van-e szervezve a gyülekezeti belmissziói bizottság? Gyermekpasztorálás történt e s minő módon? Az anya- és csecsemővédelem ügyében történt-e valami intézkedés? A vallástanítást ki végzi? Van-e iratterjesztés? A megküldött iratok ingyen vagy pénzért osztatott-e szét? Van-e lelkészi napló? Volt-e esti istentisztelet? Volt-e házi istentisztelet? Van-e rendszeres szegénygondozás? Minő különleges belmissziói esetek fordultak elő? *Cziáky Endre* esperes.

Pályázati hirdetmény.

A *pányoki* ref. előkönyörgő kántor tanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalom: lakás kerttel, 6 k. hold föld a hívek által megmunkálva, kb. 6 q. búza és 10 q. rozs párbér, 20 m³ hasábfa, 16 P személypénz, alapfizetés 10%-je, összesen 31 értékegység és államsegély. Kötelességei díjlevél szerint. Pályázati határidő május 25.

Matusz János ref. lelkész, iskolaszéki elnök. Abaujvár.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. evfolyam. 20. szám. Sárospatak, 1929 május 12.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JANOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Kazinczy Gábor:* Kazinczy Lajos, aradi vértanu. — *M. J.:* Országos zsinatunk második ülésszaka. (Folyt. és vége.) — Vegyes közlemények.

Kazinczy Lajos, aradi vértanu.

Kazinczy Gábornak, a pataki diákszövetség elnökének Budapesten, a szövetség budapesti fiókjának 1929. évi május 3-án lefolyt ülésében tartott beszéde.

Nagybátyámat, Kazinczy Lajost, Kazinczy Ferenc és gróf Török Zsófia legfiatalabb gyermekét nem ismertem. Az ő halála és az én születésem között közel 8 év telt el. De atyámtól Kazinczy Bálinttól, aki mint veres sipkás százados a szabadságharcot végig küzdötte, továbbá fiatal éveimben az ő kortársaitól sokat hallottam nagybátyámnak, Kazinczy Lajosnak vitézségéről, rettenhetlen bátorságáról és 29 éves korában történt megdicsőüléséről.

Nagybátyám 1820 október 19.-én született Széphalmon abban a házban, amelyik a mostani mausoleum helyén állott. Tanulmányait a szülei házban kezdte meg, majd 14 éves koráig Patakon a collégiumban folytatta s édesatyja 1829 szeptember 7.-én nagy megelégedéssel irja, „hogy Bálint és Lajos fiai már tudják a conjugációkat s Lajosnak jó feje van.“ Kazinczy Lajos innen 14 éves korában a tullni császári utász iskolába került s Bécsben közte, valamint Görgey Arthur és Klapka György között életfogytig tartó barátság fonódott; Görgey 1891. évi április 20.-án irt és a széphalmi mausoleumban őrzött levelében igy emlékezik meg róla: „Mindnyájan szerettük Kazinczy Lajost, mint komoly törekvésü iskolatársat és derék jó pajtást.“ Majd a 9. számu huszárezredbe lépett, ott lett 1841. évben hadnagy, később főhadnagy. De úgy neki, mint a legtöbb magyar fiúnak, az osztrák ármádiában nehéz volt a sorsa, bizonytalan volt az előmenetele s ez volt az oka annak, hogy 1847 ben ő is kilépett az osztrák hadseregből.

Az 1848. i szabadságharc azonban őt is, mint minden jó magyar embert a Haza védői sorába szólitotta és 1848. junius havában mint főhadnagy lépett be a 18. honvéd zászlóaljba, honnan rövid idő alatt az 1. sz. utász-ezredhez rendeltetett ki századossá s ettől kezdve a magyar hadseregben tüneményes pályát futott meg. Alig 11 hónap alatt lett őrnagy, alezredes, ezredes, majd tábornok, mely legutóbbi rangjáról csak a magyar hadsereg felbomlása után értesült; és amint Görgey irja: „Kazinczy Lajos magas katonai rangját minden protekció nélkül nyerte el. ami kétségen kivül az ő kiváló vezéri tehetsége és az ő megáldott vitézi katonai volta mellett bizonyit.“ Kortársai elnevezik magyar Alcibiádesznek, aki impozáns alakjával s emelkedett honfi lelkesültségével seregére mindig lelkesitő befolyást tud gyakorolni, kortársa: Jókai Mór is azt irja róla: „Eszes és hős volt, ha szuronyszegezésre került a dolog, mindig elöl volt.“ Klapka György testvéremhez, Kazinczy Ferenchez 1891. junius 4-én küldött levelében irja: „Boldogult nagybátyja is egyike elfelejthetetlen martyrjainknak, már a szabadságharc előtt barátom és bajtársam volt, mert együtt szolgáltunk, ő a 9. huszárezrednél, én pedig a magyar testőrségnél Bécsben. Sokszor találkoztunk társaságokban és az udvarnál is, mig az 1848.-i események mindkettőnket haza nem hivtak. Mindketten beléptünk a magyar honvédségbe, de mindegyikünk más harctéren működve, nem találkoztunk 1849 január végéig, amidőn őt, mint alezredest a parancsnokságom alatt álló Tokaj és környékén táborozó I. hadtestbe beosztották. Ezen időtől kezdve együtt harcoltunk, ő mint hadosztály-, én mint hadtest-parancsnok, Tokajtól kezdve egészen az áprilisi hadjárat végéig, Komárom várának hadseregünk által történt felszabaditásáig. E dicső hadjárat alatt Kazinczy Lajos kitüntette magát bátorsága és vezéri tehetsége által a kápolnai, isaszegi, főleg a nagysarlói és komáromi döntő csatákban, aminek következtében érdemei elismeréséül a kormány őt kinevezte az újonnan felállitott Északkeleti hadtest parancsnokává. Ő megfelelt a beléhelyezett bizalomnak és már julius havában egy 12 000 emberből álló tökéletesen felszerelt és igen jól organizált hadtesttel elhagyván Máramaros és Szatmár vidékét, Bem segitségére Erdélybe sietett, de Déésre érkezve, itt vette a hirt a világosi katasztrófáról és az egész erdélyi magyar seregnek felbomlásáról. Összeköttetéseiben mind el lévén vágva és még Komáromba sem menekülhetvén. szomorú sorsa itt érte el. Zsibón, augusztus 25-én, tehát a magyar hadseregben legutoljára Grottemhjelm orosz

tábornok előtt letette a fegyverét. Innen Aradra vitetett s október 25.-én, vértanu társainál 19 nap pal később, főbelövetett, és a várságcok között temettetett el. A 8 Órai Ujság, mely Kazinczy Lajosnak hőstetteit s halála körülményeit részletesen ismerteti, folyó évi 88. számában tévesen írja, hogy hamvai szülőföldjén nyugosznak; ez, sajnos, nem felel meg a valóságnak. Klapka György, Salacz Gyula aradi polgármester és dr. Barabás Béla és mi nem találtuk fel Aradon sírját. De hogyan is irja Petőfi: „Elvittük volna őket a Dicsőség templomába, de hol keressék, hol lelik meg őket, rég elhamvadtak a bitófa mellett." Hamvai valahol Aradon nyugosznak jeltelen he lyen. És a szabadságharc leverése után a vértanuk emléke felett elszállt az idő, piros csizmájuk nyo mát hóval fedte be a tél. És akkor kezdett ujra virradni felettünk, amikor a Nemzet áldozatkészsége az aradi vértanuk szobrát Aradon elhelyeztette. De Kazinczy Lajos itt is méltatlanságot szenvedett. Salacz Gyula Arad város polgármestere 1891 szeptember 22-én írja, hogy „Kazinczy Lajos iránt nagy részvéttel volt eltelve, amit főleg azzal tanusitott, hogy midőn a 13 ak szobrának tervezetéről volt szó, a szoborbizottságban indítványozta, hogy 14 arcképérem alkalmaztassék a szobor talapzatára s a 14-ik Kazinczy Lajosé legyen, aki azért, hogy néhány nappal később halt meg Hazánk szabadságáért, éppen olyan vértanúja a Nemzetnek, mint a többi. Indítványa azonban nem fogadtatott el, szabadságharcunk e rokonszenves alakjának ifjú arca hiányzik azon szoborról, melyen valóban helye méltóan lett volna." Salacz Gyulának ezen indítványa a 13 as számhoz kötött emlék miatt nem fogadtatott el és Kazinczy Lajosnak emléke, neve továbbra is eltemetve maradt. Ezt a mulasztást igyekeztem helyrehozni és Kazinczy Lajosnak emlékét a Nemzet előtt feleleveníteni azzal, hogy szobrát Széphalmon, születése helyén felállittattam és most apa és fiú egymással újra találkoztak és együtt vannak a hal hatatlanságban. Ennek a szobornak a leleplezése a Hőshöz méltó keretek között folyt le. Gyönyörűen beszélt ott, gyönyörűen leplezte le a szobrot Szirmay István, Zemplénvármegyének főügyésze. Beszédéből idézem: „Hogy is mondja a költő? „Ne gyalázd a bitófát, máshol szégyen jele, de nálunk szent symbolummá lett az, akár a feszület; s a késő kor, ha ereklyét keres, az akasztófa tövében talál. A szabadság pedig vérben csirázik. Az érte vivott csata az elveszhet, de nem vész el egy csepp az ontott vérből. Erjed, forrong, termékennyé lesz a föld és kinő a magyar szabadság fája. Kazinczy Lajos a Te kiontott véredtől gazdagabb lett a szabadságnak magyar vértől áztatott talaja... Szent és dicső a Te kimulásod és mi elkésett unokák háládatos szívvel borulunk le a Te dicső emléked előtt."

Kazinczy Lajos életéből mint érdekes jelenséget ismertetem a következő jellemvonást, amelyet évekkel ezelőtt Lenchés János volt nagyváradi kanonoktól hallottam beszélni. Ő 14 éves korában szökött meg az ungvári iskolából és beállott Zsibón a Kazinczy Lajos hadtestébe, ahol őt Kazinczy Lajos a katonai irodában, mint irnokot alkalmazta. Elbeszélte, hogy a hadtest az erőltetett hegyi meneteltetésekben igen sokat szenvedett és a hadjárat viselt szegény vidék már élelmet adni is csak nehezen tudott. Kazinczy Lajos sorsát a katonákéval teljesen megosztotta, kedvezést senkitől sem fogadott el, sőt tiszti fizetését s ruhapénzét is mind a katonák között szétosztott élelmiszerek beszerzésére fordította. S ebben a nemes lelkű áldozatkészségben teljesen hasonló volt dicső atyjához, aki mint Négyesy László kevés szóval, de oly tartalmasan megírja, „Petőfi szavaival szólva, fél századig tartá a vállán mint Atlas az eget, a nemzetiség szent ügyét. Aki ifjú korában úri fényben élt, kedvére hódolhatott művészi és irodalmi kedvteléseinek, 7 évi politikai fogsága után irodalmi életet teremtett, minden vagyonát, amit rabsága és rokonainak kapzsisága el nem ragadott tőle, a magyar művelődésre áldozta fel "

Mélyen tisztelt Szövetség! Őseim több mint 300 éve a pataki kollégiumban tanultak s a pataki iskola mindnyájukra rányomta 400 éves bélyegét; s mint „a folyóvizen átal a Nap képe" éppen úgy világlik Kazinczy Ferenc és Kazinczy Lajosnak életén, annak minden cselekedetén át a régi pataki szellem, a forró hazaszeretet, a puritán becsületesség, a kötelességtudás, áldozatkészség és az ősi emlékekhez való tántoríthatlan ragaszkodás.

Johnson azt írja testamentumában: Felebarátom, ha részedet ki akarod venni az örökkévalóságból, teljesítsd kötelességedet. Kazinczy Ferenc és Kazinczy Lajos ezt tették, kövessük mi is példájukat, úgy lesz részünk, valódi részünk Magyarország feltámadásában.

Országos zsinatunk második ülésszaka.

(Folyt és vége.)

A lelkészválasztási törvényjavaslat tárgyalásánál a felszólalások egész sora indult meg a candidatio rendszere ellen. Felszólaltak a kijelölés ellen: *Kálmán* Jenő dr. dunamelléki egyházmegyei gondnok, *Varga* Sándor vértesaljai esperes, *Janka* Károly tiszáninneni egyházkerületi főjegyző, *Medgyaszay* Vince mezőföldi esperes, *Szabó* Aladár budapesti lelkész. (rendkivül széles távlatú, lebilincselő közvetlenségű beszédben), *Antal* Géza dunántúli püspök, *Bartha* László alsószabolcsi esperes, *Enyedy* Andor miskolci lelkész stb. De az első és alapvető megvilágítását ellenzéki oldalról a törvényjavaslatnak Dr. *Kováts* J. István budapesti tanár nyújtotta olyan hozzáértéssel, hogy az ő érvelése elől elzárkózni nem lehetett s tulajdonképen már az ő felszólalása eldöntötte a javaslat sorsát.

Mert felszólalt ugyan a benyújtott törvényjavaslat mellett *Kún* Béla dr. egyetemi tanár, harcba vive fölényes tudását, ragyogó dialektikáját és azt, ami a legfőbb, vallásos mélységekből táplálkozó elvi álláspontját s megerősitette a törvényjavaslatot védőknek már-már szinte érvek nélkül maradt, de meglehetősen nagyszámú csoportját. (Az esperesek hatalomkezelése ellen felhangzó tulzó

állításokat *Farkas* István esperes cáfolta meg nagy lendülettel.)

Azonban mindenki érezte, hogy a kérdés szavazással nem dönthető el. Szükségletnek mutatkozott az érdemleges törvényalkotás szempontjából a két álláspont helytálló elveinek érvényesítése a törvényben.

Nagy örömmel kell feljegyeznünk, hogy az ellentétek kiegyenlítésénél nevezetes szerepet játszottak egyházkerületünk képviselői. Közöttük főleg Farkasfalvi Farkas Géza. Az ő kezdeményezésére alakult a zsinat különböző felfogású tagjaiból az az ad hoc bizottság, amely honorálta mindkét álláspont helytálló érveit s így tulajdonképen létrehozta a megegyezést az alapelvekben. Ezek közé az alapelvek közé tartozik a lelkészválasztásnál a meghívás favorizálása. Itt érvényesülhet majd a gyülekezet szabad választási joga Meghívás több ízben kisérelhető meg. Ha a meghívás általi választás nem sikerült, akkor merül fel a felsőbb hatóságok irányító befolyása. A meghívni nem tudó gyülekezetek szinte úgy tekintetnek, mint amelyek nem tudnak lelkészválasztási jogukkal élni. Az ilyeneknél jön a jelölés. Viszont a jelölés a lehetőségig kizárja a klikk és protectio érvényesülését. A jelölést indokolni kell. Tekintettel kell lenni a pályázók oklevelének minőségére, szolgálati éveire, külföldi egyetemi tanulmányaira, tudományos és más egyházi vonatkozású irodalmi munkásságára, egyéb képesítésére, a lelkipásztori szolgálatban tanusitott buzgóságára és e munkásságának eredményességére stb. A jelölés ellen felebbezési jog is van az egyházkerületi közgyűlés által évenként választott egy lelkészi és egy világi tanácsbiróból s ugyanennyi póttagból álló bizottsághoz. A jelölés e körülirása az illetéktelen érdek kizárását célozza.

A zsinat elfogadta az ad hoc bizottság megállapodását. *Kováts* J. István dr. is visszavonta a törvényjavaslatot elvető indítványát s mindkét irány legjobb tudása szerint vett részt a törvény elkészítésében.

Farkasfalvi Farkas Géza egyházmegyei gondnok is felszólalt az általános vitánál, amely a megegyezés alapjai körül megindult. Hangsulyozta, hogy akik a demokratikus elvet féltették, megnyugodhatnak, mert érvényesítheti azt a gyülekezet a meghívásnál. Az irányítás pedig — a meghívás meghiusulása esetén — igazolt, hogy lehetőleg minden hely megkapja a maga emberét. (— A mi Nagy Bélánknak ez a kitétele számtalanszor fordult meg az ajkakon!) s az őrhelyekre igazi pásztorok kerüljenek. Igy egyházi érdek fog vezetni s nem diszkreditált jelszavak fognak érvényesülni.

A megegyezés után az elvi harcok elültek s a részletekben — gondos tárgyalással — döntött a többség a javaslatok belső értéke szerint.

Makláry Károly előadó aztán mindenkinél keményebb munkát végzett. Nagy elismeréssel kell róla megemlékeznünk.

A lelkészválasztási törvényjavaslat tárgyalásánál volt még egy izgalmat keltő mozzanat. Gr. *Ráday* Gedeon volt belügyminiszter, egyházmegyei gondnok benyújtotta a következő indítványt:

„Képviselőjelöltséget lelkipásztor, segédlelkész és vallásoktató csakis az egyházkerületi elnökség engedélyével fogadhat el.“

Még növelte az izgalmat az is, hogy a bizottság elé utalt indítványt a bizottság megtoldotta a következőképen:

„Ez a rendelkezés a tanárokra, tanítókra és más egyházi alkalmazottakra is megfelelően alkalmazandó.

Ha a fent elsorolt egyházi alkalmazottak országgyűlési képviselővé választatnak s ebből kifolyólag egyházi hivatalos állásukban helyettes munkaerő alkalmazása válik szükségessé, ennek az alkalmazásnak költségei az országgyűlési képviselővé megválasztott egyházi alkalmazottat terhelik.“

Szerencsére a tárgyalás előtt ez a kényes ügy letétetett véleményadás végett az egyházmegyékhez és egyházkerületekhez.

Igy az izgalmas tárgyalás elmaradt. Református egyházi közvéleményünknek lesz alkalma higgadtan megnyilatkozni ebben a kérdésben. Reméljük, hogy egyházunk semmiféle sötét reakciót nem fog szolgálni s ebben a kérdésben is elvi álláspontón fog dönteni és nem némelyek pillanatnyi ötlete vagy érdeke szerint. Lapunk a legteljesebb mértékben ki akarja venni a maga részét ennek a kérdésnek a tisztázásából

M. J.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Özv. Trócsányi Bertalanné,
szül. Radácsy Juliánna.

A főiskola udvarának várnégyszögéből, ahonnan mostanában temetni szoktuk halottainkat, bocsátottuk máj. hó 9-én, áldozócsütörtök délutánján utolsó földi útjára özv. *Trócsányi Bertalannét*. 76 év volt már mögötte. A régi Patak kedves, derűs társaséletének egy drága darabja hullt enyészetbe az ő eltávozásával is. Ez a világ már régebben eltűnőben van. Fénykorában ennek a világnak volt a megboldogult kedves szerete reméltóságával egyik középpontja. Arcán ott ragyogott a jó édesanyák mosolya, szeméből sugárzott a meleg érzés, a teli lélek, a nagy testvér, a Radácsy György álmodó lelkének finom női mása. Mennyi könny hullt ki e szelid, kifejezésteli, álmodó szemekből, amikor 33 évvel ezelőtt a virágzó család köréből kiesett a családfenntartó férj s az esztendők során a legidősebb, a tehetséges, az ismeretet és tudást szomjuhozó fiú, Bertalan, lassan elégett azon az oltáron, melyre áldozatul kellett lépnie kisebb testvéreiért s házuk fennmaradásáért. S milyen könnyeket ismert, mikor a legkisebbik leány, Mária, az istenáldotta tanítónő kénytelen kimaradni az iskolából s hosszú esztendőkön át, az ifjúság jogán remélve várja a gyógyulást. A család gyászjelentése „küzdelmes és munkás özvegységének“ 33 évéről beszél. Mert a derék fiúk megnőttek, de szárnyra keltek, magyar közéletünk jelentékeny és ismert munkásai lettek s az özvegynek magának kellett vinni egy tevékeny és munkás életnek tömérdek

gondját, a józan takarékosság ezer figyelmével, a háziasság, igénytelenség, munkaszeretet ritkulni kezdő erényeivel. Az öt fiút szinte csak most láttuk együtt a koporsó mellett. A búcsúzó szeretet testőreiként álltak körül még egyszer a távozót, aki valamennyiökre szívdobogással vigyázott, az övékénél több, mert mindeniket egyformán átölelő szeretettel.

A gyászoló család előtt a főiskolai tanári kar nevében, a tanártestület élén, Dr. Mátyás Ernő főiskolai közigazgató tolmácsolta a tanári kar részvétét A gyászszertartást Forgács Gyula lelkész végezte I. Thess. 4. r. 13—18. v. alapján.

— **Harsányi István sírjánál** május hó 10 én, a b. e. pataki tanár halálának évfordulóján a theol. ifjúság megjelent és kegyeletes érzések közt koszorút helyezett arra.

— **Adomány főiskolai internátusaink javára.** Bárczay László földbirtokos, kir. kamarás főiskolai internátusaink javára 500 P összeget adományozott. A nemeslelkü adományért ezúton is hálás köszönetet mond a főiskola vezetősége.

— **Akadémiai rendes tagság.** Dr. *Finkey Ferencet,* az Akadémia lev. tagját, jogakadémiánk volt tanárát a Magyar Tudományos Akadémia II. osztálya rendes tagságra ajánlotta a 99-ik nagygyűlésnek.

— **Gönczy Pál előadása.** Gönczy Pál, elszakitott területi lelkész a theologiai egylet május hó 4-ikén tartott ülésén megkapó előadást tartott ezen a címen: „A theologus, mint leendő lelkipásztor." Az ifjú lelkész eddig tett lelkipásztori tapasztala tairól számolt be. Az előadást az ifjúság nagy megértéssel fogadta.

— **Változik a pataki diákszövetség évi közgyűlésének dátuma.** Lapunk múlt számában ezt a közgyűlést június hó 9-re jeleztük. A jövő héten ülésező választmány a közgyűlés idejét újabb megfontolás tárgyává teszi.

— **A Főiskolai Énekkar** máj. hó 4-én Sátoraljaújhelyben, máj. hó 5 én Sárospatakon tartott jól sikerült ünnepélyt. Az énekkart Boda Béla és Szathmáry Lajos gimnáziumi tanárok hegedűjátékaikkal segítették.

Búcsúünnepélyt tartott gimnáziumunk 43 fiú és 2 leány VIII. osztályú tanulója utolsó tanórájuk előtt máj. 8-án a következő programmal: 1. Te benned bíztunk eleitől fogva. 2. Búcsúbeszéd. Tartotta Harsányi György VIII. oszt. tan., Önképzőköri elnök. 3 Válásra int immár az óra. 4. Bódy Endre I. Rákóczy György-egyleti elnök beszéde és felhívása a Pataki Diákok Országos Szövetségébe leendő belépésre. 5. Fogadalomtétel erre. 6. Elballagás a Ballag már a vén diák hangjai mellett.

— **A pataki diákok budapesti szövetsége** május 3-iki összejöveteléről tudósítást a jövő számunkban adunk.

— **Konfirmációi ünnepély.** Áldozó csütörtökön bensőséges konfirmációi ünnepély folyt le a tanári kar és számos szülő jelenlétében főiskolánkban. A növendékeket Bódy Dénes vallástanár konfirmálta.

— **Lelkészbeiktatás.** Lélekemelő ünnepély folyt le az elszakított *szepsi-i* ref. egyházban. Most iktatták be hivatalába a nagynevű, köztiszteletben álló, néhai *Kováts Béla* tb. esperes lelkészi örökébe *Csáji Pált,* aki egész iskoláztatását Patakon végezte. Csak mint beiktatott lelkész készül egy esztendőt valamelyik angol egyetemen tölteni. A beiktató lelkész: *Lengyel József* e.-m.-i főjegyző volt, aki az 1922-ben ízlésesen restaurált templom népes gyülekezete előtt megható és felemelő szavakkal vázolta a ref. lelkészek tisztének jelentőségét. Szívekbe markoló szavakkal utalt a kétségbeejtően szomorú helyzetre, amelyből, a bűn országából, szabadulásért kell könyörögni és óvni a rábizottakat, hogy egy is közülük el ne vesszen. Majd az ifjú lelkész mondott szép beszédet arról, hogy nem beszédben áll az Isten országa, hanem cselekedetben. Az istentiszteletet 130 személyes közebéd követte, amely felekezeti különbség nélkül a magyarság csöndes örömévé lett, de kisírni magát még ott sem lehetett, mert ott ültek a cseh vezetők közül is többen. A járási főnök magyar beszédében fel is köszöntötte az ifjú papot. Megjelentek: Béky Zoltán zsarnói, Koncsol János lánci, Kőszegi Gábor görgői, Vajthó Lajos csányi lelkészek, Kádár István e.-m.-i világi főjegyző és még többen. Főiskolánk köréből a gimn. igazgató vett részt s ez alkalmul szolgált, hogy a főiskolához való rendületlen ragaszkodásuknak több felszólalásban kifejezést adjanak. És a főiskolán keresztül a szabadság, az élet a levegő integer országa felé szállt a keserűségtől, megaláztatástól elgyötört lelkek sóhaja.

— **Rövid hirek.** Gr. Klebelsberg Kunó miniszter *400 új tanítói állás* szervezését vette tervbe. — A *miskolci könyvhéten* a régi magyar könyvek és ex librisek közt kiállítja könyveit Dr. Révész Kálmán püspök. — A *Kazinczy Gábor és neje Várady Szabó Anna* alapítványávak f. évi kamatait (400 pengő) a Magyar Tudományos Akadémia *Kozma* Béla írónak adta ki egy görög tárgyú lirai verses regényért.

— **Konferencia egyházi segélyakciókra.** „Az egyházi segélyakció európai központja" nak nemzetközi végrehajtó bizottsága ez év augusztus havában egy konferencia egybehivását tervezi. Nemcsak az szól e konferencia szükségessége mellett, hogy új és irányt adó áttekintést nyujt az európai egyházak helyzetéről, hanem az a sok, fontos kérdés is, mi megvitatásra vár s az egyetemes protestantizmusra érdekkel bír. Mindenek előtt a központ új munkaprogrammja, közös munka a stockholmi konferenciával, segélyre és védelemre szoruló intézetek támogatása céljából hitelszövetkezetek alapítása képezik a megbeszélések targyát. Ezekhez járul még egy fontos feladat, közelebbi érintkezés keresése a Kelet evangeliumi mozgalmaival s az orthodox egyházakkal, hogy nagyobb lehetőség legyen a munkaközösségre, melyhez ők eddig csak Stockholmon keresztül juthattak.

— **Theologiai akadémiánk** két hallgatója nyárra lelkész mellé ajánlkozik kisegítőül. A derék ifjakat, akik minden támogatásra érdemesek, melegen ajánljuk lelkésztársaink figyelmébe. Címüket közli a kiadóhivatal.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 21. szám. Sárospatak, 1929 május 19.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkas István:* Pünkösti üzenet. — *Puky Endre dr.:* A legnagyobb aktualitás. — *Vargha Gyula:* Egy református lelkész temetése. (Költemény.) — *Dr. Gulyás József:* Magyar protestáns könyvtárpolitika. — *Panka Károly dr.:* A Pataki Diákok Budapesti Szövetsége. — A Főiskolai Énekkar Debrecenben. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — A gömör-tornai egyházmegye 1929. évi április hó 16-án Ragályon tartott tavaszi rendes közgyűlésének jegyzőkönyve. — Szerkesztői üzenet.

Pünkösti üzenet.

Olvasandó: Ap. Csel. 2. R. 3. v.

Az első pünkösd a hivő, az Istenfiak küldetésére ráeszmélt emberlelkek: örökszép forradalma! Hőse: az Ember!...

Bizonyságtevés ez ünnep az isteni üdvakarat igazai mellett!

Nem egy nap története! Benne él, benne munkál mindvégig lelkesítve, harcokra tüzelve, — az első keresztyénség eget is megvívó küzdelmeinek minden öröme, győzelme, gyásza és keserve. Eredményeit kitermelte, életre hívta a Szentlélek Isten gyámolító kegyelme mellett, — az emberlelkek bátor, kemény nagy akarása!

Csodálatos idők!... Megtépett ruháju, senki fiainak tartott, a világ kivetettjei közzé sorozott ismeretlen emberek állanak az élre!... Kacaj a tömegtől, lesajnálás, megvettetés a hatalmasoktól, — első csatáik kisérő társai! De lassan-lassan csodák történnek körülöttük.

A romlott, panasszal és átokkal teli világ, — megszépül általuk. Tüzek járnak velük, szivet melengető, elméket megejtő, igézetbe tartó tisztító tüzek! Az Ige hatalmával, egész lényükön szerte áradó szeretet munkáival, a Golgotai kereszt hősével való állhatatos és állandó lelki közösség fenntartásával s az erről való bátor bizonyságtevő, tiszta szép életükkel, nap mint nap hódítanak. Erősödik a Tábor! Félelmet nem ismerő bátorsággal hordozzák minden tájon a kibontott zászlót, melyre a Golgotán meghalt, de feltámadott Krisztus neve íratott. Szakítva régi bűnös életükkel, a tűz és lélek által megkeresztelt kiválasztottak bizonyságtételével törnek előre, hogy a Krisztus nevére minden térd meghajoljon!...

Vérpadok, emberszívekből fakadott vérrózsák is jelzik az utakat, amerre járnak. Örömmel vállalt megáldoztatás számukra minden szenvedés. A kereszt alul elindult sereg tudja, bizonykodja, boldog örömmel hirdeti: hogy szenvedés nélkül igaz Eszmények nem élnek meg s hogy mártyromság nélkül nem születhetik meg a régóta epedve sóvárgott szebb és jobb világ.

„Minden idő, minden korszak olyan, aminők a benne élő emberek!"

„A holnapoknak a ma veti meg az ágyat!" S hogy a pogányság által igába tört, a bálványimádó vallások által sötétségben tartott embermilliók lassan-lassan felszabadultak a lelkekre rakott béklyók alul s hogy minden nyomorúsága, búja, baja mellett is szebbé lett ez a földi élet...

A pünkösti hősöké ezért az érdem, kik nem tanácskoztak testtel és vérrel, hanem a Megváltó által kijelentett Isteni üdvakarat megismerői, átélői lettek. Tettek, mertek, akartak s hivek maradtak Mesterükhöz mindhalálig.

Tenni, merni, Isten igazait akarni, ez volna ma is a mi pünkösti feladatunk! Mint az első pünkösti üzenet belemarkolt a szivekbe, úgy kellene átjárni egész valónkat az apostoli bátorításnak: *Térjetek meg és keresztelkedjetek meg mindnyájan, a Jézus Krisztus nevében a bünök bocsánatjára és veszitek a Szentlélek ajándékait!*

Újjá, jobbá, mássá, egészen a Krisztusévá lett keresztyén magyarokra volna itt mi nálunk ma nagyon is szükség!

Mert a ma keresztyén magyarsága, nem ez!

Bálvány-Istenek előtt hajlong a ma embere. Keresztyénsége szép szavakban, igéretekben él az ajkán, de szivében távol áll a Krisztus Eszméinyeitől. Szemünk előtt vajudik a világ. Várja a világot ujból megváltó Szabadítót. Feledi, hogy új Szabadítóra nincsen többé szükség! Mert aki egyszer adatott, elég arra, hogy meggyőzze a bűnt és nyomorúságot s menyországunkká formálja földi életünket.

A nyomorúság, a szenvedésünk szinte az égig ér. Lassan lassan ugyan emelkedik ujra felfelé a zászló, s ott ragyog rajta az irás, hogy csak az evangéliumból táplálkozó keresztyénség, csak a mult örök értékeit megbecsülni tudó, a

nemzeti ideálokat szivébe záró népeké lehet az igazi boldogság, — de csak kevesen élik át, értik meg ez igazság belső tartalmát.

A krisztusi szeretet helyett gyűlölködés, pártoskodás, pusztító tüzek gyujtása mindenfelé. Népek népek ellen, társadalmi osztályok társadalmi osztályok ellen, felekezetek felekezetek ellen.

A helyett, hogy kéz a kézben, szív a szíven, a nagy Isten dicsőségére volna odaállítva temérdek szenvedéssel megkoronázott mi magyar életünk, tépjük, szaggatjuk egymást, mi magunk készítgetjük a számunkra megásott sír felett a magyar szemfedőt.

Mássá, jobbá, új életet élővé, tűzzel és Szentlélekkel megkereszteltté, Krisztus eszményeit életünkben megvalósítani merőkké kell lennünk, nekünk Testvéreim!

Ennek a béke idején kalácsot bőven osztogató szegény országnak kivánatos földdé kell lennie újra! S mikor a közelgő Nyár idején is annyi itt a munkát kereső és éhező, hogy ezek láttára a szemünk könnybe lábad s a szivünk fájón megremeg, rá kell eszmélnünk magyar kálvinista keresztyénségünkben, nekünk kegyelemből adatott megbizatásunk, küldetésünk nagyszerű feladataira s prófétákká, apostolokká kell lennünk, kik tesznek, mernek, akarnak, ha kell, meghalnak amaz igazság hirdetésért, hogy itt minden hazáját igazán szerető magyarnak joga van az élethez!

Igenis, a pünkösd történetével itt van velünk, itt sóhajt köröttünk a regősök keserve, a kurucz tárogatók könnyet facsaró fájdalmas éneke, a honvédő hősök tettre kész elszántsága, a láncaikat csörgető gályarabok bízó hite, csodás bátorsága, s mind, mind egyet kér tőlünk: Magyarok, Keresztyének, szeressétek egymást! Testvérként éljetek! Térjetek meg és keresztelkedjetek meg a Krisztus nevében, s a Lélek segedelmével kezdjetek új életet és veszitek a Szentlélek ajándékát!

Lelkeket megmenteni, bűnöst hazavezetni, a Krisztus járta utakat felkeresni, nyomozni, követni, szenvedéseinket elhallgatni, tűrni, várni, dolgozni, sokat imádkozni, még többet áldozni, nyomort enyhíteni, egymással törődni, a gazdagok szive ajtaját kérő szóval segítésre megnyitni, a közönyösöket ébresztgetni, hősök nemzetévé válni újra! Keblünkről leszakadt véreinket szép testvéri életünkkel a hazajövetelük felől megbiztatni, ezek a mi pünkösti feladataink!

Igy! Igy! Előre, bátran!

Farkas István.

A legnagyobb aktualitás.

Ma a szociális eszmék uralkodnak a világ felett. Tévedések megelőzése végett sietek kijelenteni, hogy a következőkben szociálizmus alatt nem a köznapi értelemben vett politikai szociálizmust értem, hanem azt a szociálizmust, amely: az egyesek szeretetteljes felkarolása azért, hogy rájuk nézve a társadalmi élet minél kevesebb testi, lelki, erkölcsi és gazdasági veszedelmet és csapást jelentsen, egyszóval a társas együttélésnek minél boldogabbá tétele és ezzel a társadalmi osztály ellentétek lehető enyhítése.

Azt hiszem, ilyen értelemben minden jó érzésű ember és minden vallásos ember szociálista.

A szociális gondolatok világszerte érvényesülésre törekednek a politikai és a gazdasági életben és — ha jól itélem meg korunk eszmeáramlatát — *követelnek mindnagyobb érvényesülést az egyházi életben is.* Az egyháznak nemcsak hivatása, hanem jól felfogott érdeke is, hogy ezeket az eszméket Krisztus tanításai szerint, egészséges intézményekben megvalósítsa. Az emberszeretet parancsa krisztusi parancs és ezeknek megvalósítása a keresztyénségnek egyik alapprincipiuma. Csak akkor tölti be az egyház a maga hivatását, *ha a Szentírás dús szociális tanítását az élet minden vonatkozásában megvalósítja*, ha beleviszi az élet mindennapi vérkeringésébe.

Prédikátoraink kitünőek voltak és vannak. Majdnem azt mondhatnám, a mi vallásunk prédikáló-vallás. Eddig egyházi életünkben a retorikai elem domborodott ki s a cselekvés háttérbe szorult. Sűrűbb volt a szó, mint a tett. Ez azért van igy, mert a mi egyházunk múlt évszázainak munkáját és erejét igénybe vette a hitterjesztés és nagyon sokszor a hadakozás; védekeznie kellett a külső akadályozások ellen hitigazságaink terjesztése érdekében. Ezért nálunk *a polemika és az apologetika fejlődött ki leginkább. Majdnem megfeledkeztünk a Szentírás szociális tanításáról, különösen pedig a szociális munkáról.* Azért ért bennünket az a vád, hogy a protestantizmus negativumokban éli ki magát, hogy a protestantizmus nem alkotó vallás.

Kell, hogy végre már a szociális szeretetmunka, *a belmissziói tevékenység szociális vonatkozású nagy feladatai nyomuljanak előtérbe, ezekre essék a sulypontja az egész egyházi tevékenységnek.* Ezt a belmissziói munkát a hivők egyházi társadalma — talán vallásunk megvédésének vágyától megihletve, vagy még inkább a szociális igazságok lelkétől sarkalva itt-ott már nagyszerű buzgósággal átértette és végzi. Ma még a missziói munka — legalább jelentékeny részben — nem a hivatalos egyházak, hanem az egyes egyháztársadalmi szervezetek kezében van.

Ezeknek a munkáit összefogni, rendszeresíteni, a munkát beosztani és központosítani az egyháznak sürgős és fontos hivatása. Hiszen oly mérhetetlenül sok a tenni való!* E tekintetben más egyházak imponáló erőt mutatnak fel. Kétségtelen, hogy elmaradottságunknak gazdasági oka is van. Mi egy-egy felekezeti jellegű szociális intézmény megvalósításánál nem gondolhatunk dús egyházi vagyonokra, hanem úgyszólván kizárólag a hivők társadalmi áldozatkészségére vagyunk utalva.

Örömmel állapithatjuk meg azonban, hogy a hivatalos egyházat is mindjobban áthatja már annak tudata, hogy nagy szükség van az ilyen belmissziói munkára, hiszen a *zsinat törvényben akarja*

* E kérdéssel ismételten foglalkoztam részletesen a Sp. R L. hasábjain 1924. V/25. és 1925. IV/12.

szabályozni ezt a kérdést. Sajnálom, nagyon sajnálom, hogy a zsinat ebben az ülésszakban nem rendezte ezt a legaktuálisabb kérdést, mert attól tartok, hogy a következő ülésig eltelő félév is sulyos veszteséget jelenthet. Mert ha nem sietünk kipótolni azt a késedelmet, amit elvett tőlünk a hadakozás és hitvédelem ideje, *lemaradunk a felekezetek versenyében. A lelkeket az az egyház hódítja magához, amelyik a vallás szociális tanításait intézményesen minél több oldalról, minél nagyobb megértéssel és hozzásimulással siet megvalósítani!*

És még egyet.

Ne feledjük el, hogy a magyar lelkek szörnyű fájdalmai közt és a Trianon-okozta gazdasági bajainkban ma százszor sürgősebb és százszor jelentősebb — mint valaha volt — embertársaink lelki és anyagi bajainak és a társadalmi élet sebeinek vallásunk parancsai szerint való enyhitése és ezzel *a társadalmi renddel való megbékítése!*

* * *

Amikor az első pünkösti napján a tanítványok összejöttek Jeruzsálemben és aggódva tanácskoztak azon, hogy elvész az egyház és elszéled a türelmetlenkedő sokaság: megjelent az Istennek Szent Lelke kettős tüzes nyelvek alakjában és megszállotta a tanítványok lelkét s azok elkezdtek beszélni olyan nyelven, hogy minden nyelvű nép megérté őket. Vajha hozná egyakaratra ez a mai pünkösti az aggódó magyar protestáns lelkeket a szeretetmunkára való nagyobb elszánásban!

Puky Endre.

Egy református lelkész temetése.

Szilágyi Benő gyömrői ref. lelkész temetésére 1893. év február 16-án.

Szép februári nap volt, odafenn
Tavaszi kéken ragyogott a menny:
Csupán legalján elmosódva, távol
Borongott ködből halványszürke sávoly.

Köröskörül fehéren állt a táj,
Egészen összefolyt domb és lapály;
De sötét volt a temető a gyásztól,
Sírjába most tér a jó lelkipásztor.

Könny minden arcon, könny és áhitat,
A szárnyaló ének magasra hat,
Az elszállt lelket mintha még elérve
Kísérni vágynék föl az Úr elébe.

A távolból harangszó csendül át,
Egy ősz pap mondja buzgón az imát,
S hallik az özvegy, s árvák zokogása
S a sírba hulló hantok zuhogása.

Óh, aki most e bús üregbe szállt
Palástosan, nyilt sírnál hányszor állt,
Ajkán az Úr engesztelő igéje,
Melytől a sírnak meghajnallik éje.

S mig folyt a tiszta, balzsamos beszéd,
Ki látta küzdő szivét és eszét?
Mert hallgatott a kétség, mélyre zárva,
Csupán a hit röppen fel ajakára.

De, melyet görcsösen ölelt, a hit,
Nem csalta-é meg lelke álmait?
S ki úgy esengett fényért a homályban,
Ott áll e most az örök fény honában?

Vagy mindenestől rejti őt a hant,
Nem tud, nem ért, nnm érez ott alant,
Felejtve mindent... Majd őt is felejtik,
Most még siratják, de ki tudja meddig?

A széles út a temetőn kivül
Olyan, mint össze nagy vásár ha gyül,
Nincs szeri-száma szánnak és szekérnek,
Nyers tréfaszót folytatnak a legények.

A sorban egy-egy csillogó fogat,
Toporzékolnak a tüzes lovak,
A dombról meg vig gyermekek csoportja
Szánkázik a fényes havon, sikongva.

Itt nem törődik véle senki már,
Mosolyg az ég, nevet a napsugár;
Szegény halott, mit is törődne véled
A büszke, boldog, diadalmas élet?!

Vargha Gyula.

Magyar protestáns könyvtárpolitika.

Ilyen címen figyelemre méltó cikket irt a Prot. Szemle márciusi számába Varga Zsigmond debr. egyetemi tanár, a hires debreceni kollegiumi könyvtár igazgatója. Sok hasznos dolgot felemlít benne. Én egy kissé más irányban gondolom a haladást a tökéletesség felé.

Mindenek előtt rendet kell teremteni a könyvtárakban. A kintlevőségeket drákói szigorral be kell hajtani. Mikor a pataki könyvtár kezelését átvettem, átnéztem az összes kiviteli naplókat, kicéduláztam a kintlévő könyveket s nagyon-nagyon régi tartozásokra jöttem rá. Az emberek nagyon szeretnek könyveket kivinni, de nem igen sietnek a visszahozásukkal. Aztán meg az érdekes könyvek kézről-kézre járnak, és sokszor a kivevő sem tudja visszakapni azokat, nemcsak a könyvtár. Találtam olyan, egyébként kifogás nélküli könyvkölcsönzőket, akik pl. a pataki főiskoláért élnek-halnak, arra áldoznak, azt nagyon szeretik, de a könyvek visszaadását évek, sőt évtizedek óta halogatják. És ez azért is kár, mert az értékesebb könyvekhez a kutatók nem tudnak mindig hozzájutni ilyen esetekben.

A másik baj a könyvtárakban van. Mert vannak bőséggel olyanok is, akik a főiskola iránt való szeretetből és hálából könyveket, kéziratokat adnak, sőt halomszámra adnak a könyvtárnak, de azok éveken, esetleg évtizedeken át ott hevernek feldolgozatlanul: nincs hely, ahová tegyék, nincs munkaerő, amely feldolgozza őket. Itt, nálunk pl. a Szentpéteri-, Fejes-, Szinnyei-, Dókus- stb. kézi-

ratok évek óta feldolgozásra várnak s valószinüleg még évekig fognak várni, mert a két egyénből álló könyvtári személyzetnek csak mellékfoglalkozás a könyvtárosság. (Az egyik gimn. tanár, a másik szenior is s mint ilyenek élik ki magukat első sorban.)

Technikai fogyatkozások is vannak: nincs hely, a nagyterem télen nem fűthető, nem világítható. A duplumtárak megszervezése, publikálása, értékesítése is nagy probléma, amelyhez szintén munkaerő és idő kell.

Harmadik dolog a pénz hiánya. A pataki 70.000 kötetes könyvtár évi költségvetése csekély összeg, amelynek nagy részét az adminisztráció emészti fel. Az államsegély 250 P lenne (ha lenne!) Itt a pénzforrások felkutatása is fontos teendő, mert különben elmaradunk a világtól. Ugyanis a forgalom nagy. Szinnyei Gerzson idejében az évi kivétel összesen 300 drb volt, most csak a tanulóság által kivett könyvek száma a 3000 felé jár. Tanulói olvasószobáról, scribákról, kötésről (pedig a diákság kezén a könyv szertezüllik) nem is álmodhatunk. — A magyar irodalom tanítását sem zárhatjuk le Jókainál. A mai ifjúság ismerni akarja Pálffynét, Surányit is (főleg a szépirodalom iránt nagy az érdeklődés). A tanári kar is lépést akar tartani a tudomány fejlődésével. (Csak folyóiratra 500 P. megy el.) Az ajándékozás még nem tervszerű könyvtárfejlesztés.

Addig is, mig itt valamit tehetünk, meg kell állapitani a könyvtárak értékeit. De ehhez meg az szükséges, hogy a Szabó Károly óta előkerült s folyóiratokban szétszórtan megjelent adatok együvé legyenek foglalva. (A Sztripszky pótlásait is fel kell venni.) További dolgom volt a pataki könyvtár régi magyar könyveinek összeszedése. Bámulatos eredmény jött ki. A Szabó Károlyban említettek közt 240 van olyan, amelynek Patakon is meglétéről Szabó Károly nem tud. A katalogizálás sok helyen hibás (colligatumokból többször csak az első van beirva.) Ezt is ki kell egészíteni. Igy összesen régi magyar könyvünk 1188 van; ha az elkönyvelt duplumokat is beszámítjuk, 1361. Ezeken kivül el nem könyvelt régi magyar duplumunk van 132. Van olyan köztük, amelyben 51 magyar értekezése van (de egynek vettem) s Szabó Károly Patakon nem említi. Vannak olyanok, amelyek másutt unicumok, pedig itt is megvannak. A Szabó Károlyban említettek közül csak 20-at nem találtam meg (hiszem, ennek a hiányos katalógizálás az oka). Unicumu van 194 (egyben 75, de ezt is egynek számítom). Ősnyomtatványunk van 28. Van egy csomó ritka könyvünk is. Jó volna, ha a többi protestáns könyvtár is megcsinálná ezt (ha szükszavúan is) s a Rockefeller-alapból ezek jegyzékének kiadására is telne pénz, de telne a könyvtárak protestáns szempontú fejlesztésére is.

Szakkatalógusokra szerintem nincs égető szükség. A főbb műveket úgyis megszerzik a könyvtárak. Hanem egy kézikönyvtár szervezése, elsősorban szépirodalmi művekből, elengedhetetlen volna.

Azután sorba lehetne járni a falusi paplakokat, összegyűjteni a padláson heverő régi irásokat, könyveket, amelyek pusztulásnak vannak kitéve. Már ilyenre példát is láttunk több ref. könyvtárnál.

Szóval volna itt teendő, mert sok a munka, de az arató kevés. *Gulyás József.*

A Pataki Diákok Budapesti Szövetsége

a minap tartotta ez évben negyedik összejövetelét, amelyet két pataki diák, Hézser Emil ref. lelkész és a vértanú halált halt Kazinczy Lajos honvédtábornok emlékének szentelt.

Az estélyen jelen voltak: Kazinczy Gábor, az Országos Szövetség elnöke, Rácz Gábor altábornagy, Rácz Lajos kuriai tanácselnök, Átányi József és Finkey Ferenc koronaügyészhelyettesek, Görgey Sándor kuriai biró, Kérészy Zoltán egyetemi tanár, Mészáros Károly és Pálóczi-Horváth Zoltán ügyvédek, Okruczky Árpád és Andó László Máv. főfelügyelők, Forgon Lajos postaigazgató, Bodolay István igazgató, Galló Gyula ezredes, Makláry Sándor Máv. főfelügyelő, Kohányi Gyula tanfelügyelő, Zsoldos Benő táblabiró, Bóna Lajos p. ü. főtanácsos, Veress Győző postatakarékp. főfelügyelő, Hézser Aurél egyetemi magántanár, Hézser Zoltár M. T. I. főtitkára, Hézser László orvos, Rásonyi Papp Gedeon földbirtokos, Faragó Sámuel postaigazgató, Szűts Ernő gyógyszerész, Tassonyi Ernő bányahat. tanácsos, Okruczky Tamás Máv. felügyelő, vitéz Somody János ügyészségi alelnök, Kerekes Miklós, Gecsey Mihály és Mikita Elemér járásbirák, Barabás Arnold és Phillipp Ernő orvosok, Tatár Sándor postafelügyelő, Moskovits Mór ügyvéd, Magyar Kálmán és Juhász Lajos mérnökök, Kirner A. Bertalan ref. lelkész, Kovácsy Pál titkár, Szűcs Lajos városi fogalmazó. Rehó Pál postatakp. tisztviselő, Szalóczy Pál Máv. tiszt, Vitányi László dohánybeváltó tiszt és még sokan.

Panka Károly országgyűlési könyvtárigazgató, a Szövetség alelnöke üdvözölte a megjelenteket s kegyeletes szavakkal emlékezett meg a múlt hó 14-én elhunyt Tóth Kálmán postafőigazgatóról. Majd jelentette, hogy Rácz Lajos akadémiai tanárt 65-ik születésnapjának évfordulója alkalmából a Szövetség nevében üdvözölte. Ugyancsak jelentette, hogy a Budapesti Szövetség tagjai közül ez év folyamán is többen igyekeztek különböző lapokban és folyóiratokban irt cikkeikkel támogatni a pataki főiskolát abban a heroikus küzdelmében, amelyet a gyászos trianoni béke által teremtett helyzete miatt már évek óta folytat. Ezek a cikkek nemcsak előmozdították azt, hogy a kormány magáévá tette a főiskola ügyét, hanem támogatói voltak a kultuszminiszternek is abban a törekvésében, hogy a főiskolát 400 éves múltjára való tekintettel az őt megillető magaslatra emelhesse. Reméli, hogy 1931-ben, a főiskola 400 éves évfordulóján már állani fognak a „Magyar Cambridge“ új épületei. A cikkek időrendben igy jelentek meg: Az első cikket a Református Figyelőben, a másodikat a Budapesti Hirlapban Panka Károly irta, a harmadikat Trócsányi Zoltán az Új Barázdában, a negyediket Komáromi János a

Magyarságban, az ötödiket Zsoldos Benő a Pesti Hirlap mellékletén és a hatodikat Trócsányi Zoltán a Magyar Szemlében. Javaslatára elhatározták, hogy ezeket a cikkeket szintén felveszik a *Pataki Krónikába*. Ezután Rácz Gábor altábornagy kegyeletes szavakkal emlékezett meg Hézser Emilről, majd utána Kazinczy Gábor tartotta meg emlékbeszédét: „Adatok Kazinczy Lajos honvédtábornok vértanúságahoz" címen, melyben sok eddig ismeretlen adatot hozott nyilvánosságra. E nagy hatást keltő emlékbeszédért Panka Károly és Finkey Ferenc fejezték ki a Szövetség köszönetét, egyben elhatározták, hogy a főiskola kertjében felállittatják Kazinczy Lajos mellszobrát is. És hogy ezeket a beszédeket szintén felveszik a *Pataki Krónikába*. Végül felszólaltak még Rásonyi Papp Gedeon, Tatár Balázs, Tassonyi Ernő, akik beszédükben az Országos Szövetség és a Budapesti Szövetség együttműködését hangoztatták.

Dr. Panka Károly.

A Főiskolai Énekkar Debrecenben.

Május 11-én Debrecenben volt főiskolánk Énekkara. A debreceniek most kétévi látogatását adta vissza. Az egyetem Kántusával közös hangversenyt adtak, amelyről szines tudósítást nyújt a Debreceni Független Ujság e cimen: Nagyszerű művészi hangversenyben találkozott a pataki Kórus és a debreceni Kántus. Közöljük ezt a tudósítást:

„Ma délben Debrecenbe érkezett a sárospataki főiskola Kórusa, a daloskulturának épen olyan letéteményese a pataki főiskolán, mint a debrecenin a Kántus. — Körülbelül két éve, hogy Debrecenben találkozott a két énekkar — a mult évben Sárospatak volt a vendéglátó — s a patakiak már akkor olyan erős értékekeket csillogtattak meg Debrecenben, hogy a mostani hangversenyüket eseménynek lehetett számítani. Az állomáson a debreceni Kántus kiküldöttei fogadták a sárospatakiakat, akik a kölcsönös üdvözlések után a Kollégiumban szállottak meg.

Az Arany Bika dísztermében, előkelő közönség előtt tartotta meg a két énekkar közös hangversenyét dr. Sz. Kun Béla felsőházi tag remek megnyitó beszéde után. Érdekes és tanulságos volt ez a páros mérkőzés, közvetlenül a debreceni dalosverseny előtt. As iskolai énekkaroknak az a nagy bajuk van, hogy a legnagyobb mértékben függenek a pillanatnyi szerencsétől. Rossz évjárat egész csomó jó hangot visz el az énekkarból, jó évjárat kitünő anyagot hoz. Épen ezért nem lehet rossz néven vennie a díszes, nagy multu debreceni Kántusnak, ha lokálpátriotizmusunk ellenére is megállapitjuk: e pillanatban a patakiak vannak előnyben. Nagy erényük remek basszusuk — kár, hogy nem alkalmazkodnak a darabok kiválasztásánál ehez, holott kaphatnának olyan darabokat, amelyek ennek a szines, meleg, technikailag is kifogástalanul elbocsátott fac-nak minden értékét érvényesitenék. Emellett azonban nem szabad megtagadni a kitünő fegyelmet, a kifogástalan betanitást sem a pataki kórustól, ami már a B. Szücs Ferenc énektanár érdeme. Ritkán hallottunk énekkart, amely olyan egyenletes fokozásokra, kitünő erőhatásokra, finom pianókra képes, mint a Kórus. Ezek az erények ugyan többé-kevébbé megvannak a Kántusban is, de — az átmenetek nem mindig jól kidolgozottak s amellett van egy-két olyan hangszin minden fac-ban, amely üti a többi hangot. Néhány hangot szelektálni kellene innenonnan, ami pedig a dolog technikai részét illeti, néhány próbával szép eredményt lehetne elérni.

A Kórus értékeit már első számuk, a meglepően finoman kidolgozott Palmgreen-darab kimutatta. A Jakab—Révfy: Vadászdal talán több finomságot hozott, mig a magyar dalok igen szép erőhatásokat mutattak. A Nemo opera kórusa ezeket az értékeket körülbelül egyesítette.

Sok finomság és erő volt a Kántus Goldmark-darabjában, mig Szigethy Gyula énektanár nemcsak mint dirigens, hanem mint szerző is megérdemelt, szép sikert aratott Nemere szél cimű darabjával, amely határozottan szép, invenciózus, erőteljes munka. Legnagyobb szabásu dirigensi munkája kétségkivül az Aida-kórus, amelynek vegyeskarát nemcsak gonddal, hanem a Verdi-muzsika iránt meglepően sok érzéssel tanította be.

Nagy sikere volt Vargha Ferenc lelkésznek, aki szines, meleg lirai tenorjának minden szépségét megcsillogtatta a dalaival Nagygyörgy Sándor kollégiumi szénior szintén nagy sikert aratott. — Hangja szép és énektudása is jó.

Buchwald Béla és Solymossy József ügyes, formás szavalatai tarkitották a műsort, amelyen kitünő kisérőnek bizonyult B. Szücs Ferencné.

Este a nagyerdei vigadóban pompás mulatságot tartott a két kollégium diáksága."

IRODALOM.

* **The School of Religion** at Athens, Greece 1928—29. Egy olyan iskolának az értesitője, amilyen jelenleg kevés van. Jelentősége azonban a keleti keresztyénséggel felvett kapcsolata által a protestáns misszió és egységretörekvés szempontjából annál számottevőbb. Kiképző iskola (training school) „ama férfiak és nők számára, akik akár mint lelkipásztorok, akár mint az ifjúsági munka szervezői, vasárnapi-iskola vezetők, vagy tanítók és általában egyházi munkások, a Jézus Krisztus tanitásai, tehát a Szentirás alapján akarnak a Közelkeleten (in the near East) munkálkodni. Dr. C. Hamlin alapította 1839-ben, aki később a konstantinápolyi Robert Kollégium fundátora is lett. Az amerikai Congregationalis egyház felügyelete és az „American Board" vezetése alatt áll, melynek tagjai Bulgáriából, Görögországból, Syriából és Törökországból kerülnek ki. A kiképzés hármas csoportban történik. 1. Theologiai oktatást nyernek azok, akik lelkipásztori munkára készülnek. 2. A „Vallásos nevelés" (religions education) tanítói, s -lelkészi, vasárnapi iskola vezetői képesitést ad. 3. Az egyház sociális szolgálatára (social service) a tanulók külön kiképzésben részesülnek, ezek lesznek a Y. M. C. A. és Y. W. C. A. (ifjúsági egyletek) titkárai. Tanrendjében meglepő az az

anyag, amit egy esztendőre előír. Örvendetes, hogy hallgatói jobbára Törökországból kerülnek ki, mert ez a ker.-ség térhódítását jelenti. Előadási nyelve az angol. Jellegét tekintve, internacionális és interconfessionális, ami a nemkeresztyének krisztianizálódását s a már keresztyén népeknek a confessionális egyházakkal való egyesülését nagy mértékben elősegíti.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Vargha Gyula, ami nagy poétánk elhunytakor kegyeletes szívvel adjuk ki egy még eddig nyomtatásban meg nem jelent nemesveretű költeményét. A ref. lelkész, akinek temetése megihlette lantjának húrjait, Szilágyi Benő sárospataki főiskolai tanár édesatyja volt.

— **Zsinati napidíj a theol. internátus javára.** *Báró Bottlik István* alsóborsodi egyházmegyei gondnok zsinati napidíját, 300 P-t a theologiai internátus javára adta. Mélységes hálával adunk hírt e nemesszívű jótéteményről.

— **Bizottsági ülés.** A főiskolai köziskolai szék egy bizottsága május hó 16 án behatóan foglalkozott a főiskola négyszázados évfordulója megünneplésének terveivel. A bizottsági gyűlés tanácskozásait május 17-én tovább folytatta. Határozatba ment, hogy ezentúl a nagy anyagra való tekintettel, negyedévenként legalább egy ülést tart a bizottság.

— **A Napkelet-ben** Dr. *Rácz Lajos* Rousseau-járól *Eckhardt Sándor* nagyon melegen ír. Rácz Lajos — írja — ritka typus irodalmunkban: „Ő Rousseau, tehát egy külföldi író tanulmányozására szánta jóformán egész élete munkásságát és tömérdek cikkben, tanulmányban ismertette magyar nyelven a Rousseau nevéhez fűződő külföldi kutatásokat és problémákat és megfordítva: francia nyelven a genfi Societé Jean-Jacques Rousseau évkönyveiben a Rousseaura vonatkozó magyar kutatásokat. Hogy milyen becses az ilyen természetű külföldi ismertetés, csak az tudja megérteni, aki látja, mily erőfeszítéseket tesz ma minden tudományos társaság, hogy a magyar tudományos irodalmat a külföldön ismertebbé tegye.

— **A Pataki Diákok Országos Szövetsége választmányi** ülést tartott máj. hó 15-én és 16-án Sárospatakon *Kazinczy Gábor* nyug. kuriai bíró, diákszövetségi elnök vezetése mellett. Elhatározta, hogy *junius hó 16 án,* a főiskolai évzáró ünnepélyen a diákszövetség összejövetelt tart (közgyűlést még nem hívhat össze, mert az alapszabályok megerősítve nincsenek!) — Felhivja a különböző évfolyamú találkozókat, hogy találkozó ünnepélyüket lehetőleg ezen a napon tartsák. A főiskola a találkozóknak a Mudrány-teremben egy közös étkezést tud biztosítani. Egy teriték ára 4 (négy) pengő. A közös étkezésre junius 16.-a előtt legalább egy héttel előbb kell jelentkezni. Későbbi jelentkezést a tápintézet vezetősége — nagy sajnálatára — most, amikor új tápintézeti gondnoknő vezeti a tápintézetet, nem vehet figyelembe. Más étkezést a junius hó 16-iki déli közebéden kivül a tápintézet ezúttal nem tud nyújtani Elszállásolásról a találkozók maguk, saját rendezőségük útján gondoskodnak.

— **A gimn. internátus építésének** ügye egy lépéssel újra előrehaladt, amennyiben hosszas tárgyalás után a Kisbirtokosok Országos Hitelszövetkezete folyósított az állami annuitások és egyéb biztosítékok terhére 500.000 pengőt. Most az eszmei tervpályázat kiírható. Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter az internátus építésének valamennyi fázisát a leglelkesebb érdeklődéssel és lekötelező szivességü szeretettel kíséri és irányitja. Az eszmei tervpályázat a theol. internátusra is elkészíttetik. Felfogásunk szerint a theol. internátusnak is a többi internátusi pavillonok építésével egy időben kell történni. Egyházkerületünk tavaszi közgyűlésének bölcsesége bizonyára megtalálja a fedezetet ennek a pavillonnak a megépíthetésére is.

— **Kapuzárás után** címmel erőteljes szavakban nyújtja a *Lelkészegyesület* 19. sz. a zsinat lefolyt ülésszakának mérlegét. Kiemeljük a cikkből a következőket: „Ha ki akarnók emelni a leggyönyörködtetőbb mozzanatokat, ezek közt is a legmagasabban kellene értékelnünk azt a tényt, amelyből megállapíthatták még ellenségeink is, hogy a magyar református egyházban a királyi papság krisztusi programmja nem pusztán hangoztatott elv, hanem komoly valóság. Világi nagyjaink egyikének-másikának beszédét, ha a személyekkel ismeretlen valaki hallotta volna, minden bizonnyal püspöknek gondolta volna az illetőt.

Dókus Ernő zsinati világi elnök megnyitó beszéde adta meg ehhez a megállapításhoz a nyitányt s a bizonyságtételt a királyi papság valósága mellett Dr. Kun Béla emelte a legmagasabbra abban a beszédében, amit a lelkészválasztási vita során az egyházak és lelkészek életének, viszonyának szent lelkiségéről mondott. Az Isten országa egyetemes papságának palástjába volt öltöztetve minden mondata s a mondatokban csordultig ott volt az örök evangéliom szin méze.“

— **Könyv-hét.** *Sárospatak.* Az egész ország megmozdult a magyar könyv propagálása érdekében. Iskolavárosunk gimnáziuma szintén szükségesnek tartotta, hogy hitet tegyen a magyar könyv szeretetéről. A ref. iskolák élete a könyvek-könyvén, a *biblián* épült: hogyan maradhatott volna el, ha senki nem rendeli, nem sürgeti is? Délelőtt minden tanár a tanteremben magyarázta a könyv-hét jelentőségét. 14.-én délután 4 órakor az egész gimnázium ifjúsága és tanári testülete kivonult az iskolakertbe s Tompa és Erdélyi szobránál rögtönzött ünnepély keretében lelkesített és lelkesedett. A himnusz eléneklése után Tóth M. maturandus Tompától szavalt. A gimn. igazgató a magyar könyv sorsáról, jelentőségéről, a magyar írók heroikus küzdelmeiről s a magyar olvasó és könyvvásárló közönség megteremtéséről beszélt. Ezzel kapcsolatban Tompa, Erdélyi, a pataki könyvszerzők, tudományos írók és szépirodalmi költők munkájáról, könyveiről szólt. A gimnázium ifjú-

sága nevében a leánynövendékek maguk készítette szép koszorúkkal hódoltak Tompa és Erdélyi emlékének. Majoros I. maturandus Erdélyi J. egyik szép versét olvasta fel. Végül a gimn. vegyeskar Szücs F. ének- és zenetanárnak egyik szép műdalát adta elő pompás tudással; ez volt a bemutatója a dalosversenyen résztvevő karnak. Azután ékes rendben felvonult az egész gimn. ifjúság a Kossuth-emléktáblához, ahol Fidler I. VII. o. szavalata után Dr. Gulyás J. beszélt Kossutról, mint íróról és szónokról s arról a hatásról, amit nagy nemzeteknél tett. Az emléktábla megkoszorúzása és a Szózat eléneklése után visszatért a menet az iskola udvarára. — A főisk. könyvkereskedés kirakatában csak pataki szerzők magyar könyvei voltak e héten kitéve, hogy a propaganda helyi jelentősége is kidomborodjék.

Miskolcon szintén élénk részt vettek iskoláink a könyv-hét munkájában. Kosztolányi Zoltán, ref. főgimn. tanár Miskolc könyvkincsei címen tartott előadást. Miskolcon a közkönyvtárakban 85—90.000 kötet könyv van. A leánygimnázium növendékei leleplezték a Lévay József, a ref. fiú főgimnázium tanulói a Szemere Bertalan emléktábláját. A Lévay Kör tagjai kegyelettel helyeztek koszorút a László Sándor költő-pap sírjára a tetemvári temetőben.

— **A népiskolai tankönyvek drágasága.** A konventi tankönyvbizottsághoz a tankönyvek drágasága miatt beérkezett felszólalások folytán a bizottság összeállitotta a különböző tankönyvkiadók által kiadott népiskolai tankönyvek árainak összehasonlító táblázatát, amiből április 11-én tartott ülésében megállapitotta a bizottság, hogy az alsó 4 osztály számára kiadott egységes népiskolai tankönyveink ára valamivel magasabb, más kiadók könyveinek áránál, viszont az V—VI. osztályú tankönyvek árai valamivel alacsonyabbak. A debreceni kiadó a tankönyvek árát nem tartja leszállithatónak, sőt arra való hivatkozással, hogy a nyomópapir 40%-kal, a munkabér pedig 17%-kal drágult, a tankönyvek árának 10%-kal való felemelését kérte. A bizottság a tankönyvek árának mérséklését tartva szükségesnek, Antal Géza püspök vezetése alatt albizottságot küldött ki abból a célból, hogy a tankönyvek előállitási költségeire vonatkozó számadásokat vizsgálja felül. Az albizottság azt a felhivást is nyerte, hogy az esetben, ha a már kiadott egyes tankönyvek ára azok nagy terjedelme miatt nem volna leszállítható, ezek helyett újabb, rövidebb tankönyvek készítése csak oly módon történhetik, hogy az új tankönyvek mellett, mint parallel tankönyvek a régiek is forgalomban maradjanak. A debreceni kiadó ez ülésben is sérelmezte, hogy a tanitóság a felsőbb egyházhatósági rendelkezések negligálásával más kiadók könyveit használja s emiatt félannyi ref. kiadású tankönyv sem fogy el, mint amennyinek fogyni kellene, ha a tanitóság alkalmazkodnék a ref. kiadású tankönyvek kötelező használatára vonatkozó rendelkezésekhez. Ez mindenesetre sajnálatos tünet, főleg egyházfegyelmi szempontból, de azért is, mert ez az eljárás a tankönyvek kellő fogyása hiányában nem is szolgálhatja a tankönyvek ára leszállításának a közszükségletét.

— **Rövid hirek.** A *Reviziós Liga* junius 29-iki gyűlésén Debrecenben az ünnepi beszédet *Puky Endre dr.*, főiskolánk igazgató-tanácsosa, az országgyűlés alelnöke fogja tartani. — *A speyeri ünnepélyre Baltazár Dezső* püspök titkára, Futó András és Csikesz Sándor, Kállay Kálmán egyetemi tanárok stb. kiséretében elutazott. Lapunknak *Farkas* István esperes, aki az ünnepségeken részt vesz, igért tudósitást. — A *Debreceni Diákok Országos Szövetsége* 3000 tagra számit. A Pataki Diákok Országos Szövetsége még messze van ettől a számtól. Nem lenne a debreceni diákok nagy száma nekünk, patakiaknak is ösztönzőnk az erőteljesebb tömörülésre? — A *debreceni Dalosversenyre* (jun. 29.) 21 ezer pengőért szereztek be szalmazsákokat. — Fájó részvéttel olvastunk a *megyaszói* tűzvészről, amely ötvennél több házat elhamvasztott.

— **A mezőcsáti ref. egyház köréből.** A mezőcsáti ref. egyház kebelében alakult Kálvin-Szövetség, amelynek különösen női ága, áldásos és szép munkát végzett Szalóczy Pálné ref. lelkészné agilis vezetése mellett, most vasárnap délután istentisztelet után tartotta meg utolsó szeretetvendégségét ebben az idényben, amelyen Nádházy Bertalan vasgyári ref. lelkész is tartott előadást „A református csodák“ cím alatt. — A lefolyt téli és tavaszi hónapok csendes munkája sok áldást és nagy megmozdulást eredményezett magának az egyházi életnek a keretén belül is. Amig volt idő rá, hogy úrvacsorai jegyeket nem ajánlott fel senki, most már az ujbori urvacsoraosztásra is történt előre megajánlás. A szombat esti áhitatos hangulatu vallásos estélyek még május hóban is tömegestől hozták egybe a hivek seregét s a leányegyesület beiratkozott 109 tagja közül kb. hetvenen állandóan látogatták az egyesületi és bibliai órákat. — Az ifjúsági egyesület megszervezése őszre marad, azonban az iparos tanonciskola kebelében működő és jelenleg már leigazoltatás alatt álló cserkészcsapat most is végzi a maga jellemfejlesztő és bibliás, de sajnos anyagiakban nagyon szegény munkáját. Valami megható s az Isten ujját mutató nagy dolog és igéret a jövendőre, ahogyan ezek a kopott ruhájú, reggeltől késő estig dolgozó fiúk 20 fillérenként szolgáltatják be a „borravalót“ cserkészkönyvre, meg kis bibliára . . . — A nyári szünet után újult erővel és Istenben bízó, szent várakozással akar neki fogni az egyház vezetősége az Istenországáért folytatott, gyülekezeti munkának.

HIVATALOS RÉSZ.

487/1929. **Püspöki körlevél.**

A lelkész urak figyelmébe.

I.

A gyülekezet tagjainak gazdasági jóléte az egyházi teherbiróképesség megnövekedését is jelenti. A falusi lelkészekre e tekintetben háruló felelősség és kötelesség nem lekicsinylendő tevékenységet jelent. Az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat, amelynek az ORLE-tel

kapcsolatos jótékony tevékenysége jól ismert a lelkészi kar előtt, segítséget ajánl a lelkészeknek a gyülekezet szociális és gazdasági helyzetének megjavítása és emelése érdekében kifejtendő munkájukhoz.

A hozzám intézett levélben arról értesít, hogy összeköttetést létesített és tart fönn a Földmívelésügyi Miniszterium egyes szerveivel, a gazdakamarákkal, tevékeny propagandát fejt ki a több- és versenytermelés érdekében és készségesen nyújt felvilágosítást az ehez vezető lehetőségekre és eszközökre. Ismertetést nyújt arról, hogy miként lehet kedvező feltételek mellett nemesített vetőmagokhoz, gazdasági gépekhez, műtrágyához, tenyészállatokhoz, szakkönyvekhez és iratokhoz, gyümölcsoltványok és mintagyümölcsösök létesítéséhez, kerti és virágmagvak termesztéséhez stb. jutni.

Az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat (Budapest, IX. Kálvin-tér 10.) akciójára azzal hivom fel a falusi gyülekezetek lelkészeinek a figyelmét, hogy azt az összeférhetőség határain belül hiveik érdekében bölcs belátásuk szerint vegyék igénybe.

II.

Felkérem a lelkésztársakat, hogy a fővárosi gyermekek nyaraltatását a legmesszebbmenő támogatásban részesítsék és az iskolatermeket, amennyiben a helyi viszonyok megengedik, készséggel bocsássák a nagy szociális és nemzeti célt szolgáló nyaraltatási akció rendelkezésére.

III.

Az elemi iskolában használt tankönyveknek az egyes iskolák részéről beküldött jegyzékéből kitünt, hogy még sok helyen ma is nem engedélyezett tankönyveket használnak. Kérem a lelkész urakat erre a tárgyra nagy gondot fordítani és a tanító uraknak tudomására adni, hogy nem engedélyezett tankönyvek használata fegyelmi esetet képez.

Az esperes urak figyelmébe.

Felkérem az esperes urakat, hogy a legközelebb kihirdetett pályázatra beérkezett elemi iskolai tankönyvek megbirálására, minden szakra (nyelvtan, földrajz, természetrajz, számtan, történelem) hozzanak nálam javaslatba, folyó május hó 31-ig egyházmegyéjökből egy-egy tanítót, megjelölve a szakot is, amelyre ajánlatba hozzák az illetőt.

Miskolc, 1929 máj. 12.

Dr Révész Kálmán
püspök.

A gömör-tornai református egyházmegye 1929. évi április hó 16-án Ragályon tartott tavaszi rendes közgyűlésének jegyzőkönyve.

1. Jelen vannak: Juhász László esperes lelkészi, — báró Ragályi-Balassa Ferenc egyházmegyei gondnok, világi elnök;

Hubay Kálmán, Tókos Károly, Király István, Dózsa Jenő, Berey Ferenc, Háger Miklós lelkészi; Dr. Soldos Béla, Dr. Székely József, Dr. Seress István, Lukács Béla, Horváth Elemér világi tanácsbirák;

Ablonczy László lelkészi fő,- Doktor Dezső, Cseh István lelkészi aljegyzők; Lukács Endre világi fő,- Ragályi Ferenc világi aljegyzők;

Dr. Molnár József, Dr. vitéz Gőőz Lajos egyházmegyei ügyészek;

Lipták István egyházmegyei pénztáros;

Almássy Bertalan, Fodor Géza, Nehéz István, Oláh István, Simon Ernő lelkészek;

Ablonczy László, Szállóssy Bertalan, Bartha József, Lovász Bertalan, Mészáros Károly tanítói képviselők.

Az egyházak képviseletében: Ablonczy László gondnok az alsószuhai, Tóth Mihály gondnok a héti, Báthori István a zubogyi, Porcs Gyula a szöllősardói, Falucskai János a perkupai, Almássi Dániel az imolai, Illés István a zádorfalvai, Makra Józsa István a szinpetrii, Bak Sándor gondnok a jósvafői egyház részéről.

2. Távolmaradásukat kimentették: farkasfalvi Farkas Géza világi tanácsbiró, Thuróczy Endre világi tanácsbiró betegségével, Tóth Kálmán konyári lelkész a 37 km. távolsággal és előrehaladott korával, Dr. Páhy József héti lelkész másnemű, el nem kerülhető elfoglaltságával.

A közgyűlés a távolmaradásokat igazoltnak tekinti.

3. A közgyűlés reggel 1/2 9 órakor a templomban istenitisztelettel kezdődött, melyen Oláh István perkupai lelkész hirdette az Igét.

A szép számmal egybegyült közönség az istenitisztelet után az iskolába vonult, hol éneklés, bibliaolvasás és Juhász László esperes buzgó és áhitatos imája után báró Ragályi-Balassa Ferenc e.-m. gondnok a gyűlést megnyitotta.

4 Oláh István — Fodor György helyére megválasztott — perkupai lelkészt a közgyűlés állásába beerősíti és az egyházmegyébe bekebelezi.

5. Szilágyi József kánói tanító állásába beerősíttetik

Héjjas György perkupai tanító állásába azzal a feltétellel erősíttetik be, hogy köteles lesz az énekvezéri oklevelet egy év alatt megszerezni.

A hivatalos esküt mindketten letették.

6. Közgyűlés tudomásúl veszi, hogy Berke János bódvaszilasi kántor-tanító az esperes előtt Komjátiban a hivatalos esküt letette.

7. A közgyűlés egy lelkészi tanácsbirói és egy világi aljegyzői tisztségre f. é. június 15-iki határidővel szavazást rendel el.

8. Az 1929. évi tavaszi egyházkerületi gyűlésre képviselőkül kiküldetnek: Háger Miklós, Tókos Károly, Király István lelkészi, — Dr. Soldos Béla, Lukács Béla és Dr. Seress István világi tanácsbirák.

9. Az 1929. évi iskolalátogatás elvégzésére kiküldetnek: a putnoki körbe: Király István és Mészáros Károly; a szárazvölgyi körbe: Ablonczy László és Szállóssy Bertalan; a perkupai körbe: Simon Ernő és Bartha József; a színi körbe: Berey Ferenc és Lovász Bertalan iskolai körlátogatók. Örvendetes tudomásúl vétetik.

10. Juhász László esperesi jelentését olvassa föl:

11. Minden egyház köteles új vagyonleltárt készíteni, új vagyonleltári íveken 2 egyenlő példányban.

12. Az egyházak kötelesek összes ingatlanaik telekkönyvezését revideálni és az iskolai és más ingatlanságokat az egyház nevére telekkönyveztetni.

12/a. A közgyűlés a főtiszt. egyházkerület és a Konvent útján kéri a V. K. Miniszter urat, hogy az adósegélyeket teljes értékig valorizáltan utalja ki az egyházak részére.

12/b. Közgyűlésünk az aggteleki egyház részére 15000 pengő iskolaépítési segély kieszközléséért és kiutalásáért hálás köszönetet nyilvánít Dr. Soldos Béla világi tbiró és vmegyei főispán úrnak.

13. A közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet szavaz báró Ragályi Balassa Ferenc e.-m gondnok úrnak, hogy a közgyűlést ősi kastélyában vendégül látta.

14. A putnoki egyház házbérével hátralékban maradt összeg behajtását a közgyűlés az e.-m. ügyész figyelmébe ajánlja, mert az egyház maga is anyagi nehézségekkel küzd.

15. Doktor Dezsőnek a lelkészegyesületi gyűlés meghívásáért a közgyűlés köszönetet szavaz.

16. Az esperesnek a kért 4 heti szabadságot a közgyűlés megadja s ez idő alatt az esperesi teendők ellátásával Hubay Kálmán legidősebb lelkészi tanácsbirót bizta meg.

17. A közgyűlés főtiszteletű és méltóságos Révész Kálmán püspök urat prot. irodalmi 40 éves tagsága alkalmából igaz tisztelettel és szeretettel üdvözli, s áldásos életéhez számos évet kiván a Mindenek Urától.

18. Dókus Ernő egyetemes konventi világi elnök urat conventi és zsinati elnökké választatása alkalmából az e.-m. közönsége egyhangú lelkesedéssel üdvözli, legmélyebb hálájáról biztosítja és az Ég áldását kéri munkáira s egész életére.

19. Közgyűlésünk az ősi gömöri egyházmegye elhunyt esperesének — Buzi Márton volt kövecsesi lelkésznek halála felett a legmélyebb részvétét nyilvánítja, emlékét jegyzőkönyvében megörökíti, s részvétéről a vesztes özvegyet és egyházmegyét jegyzőkönyvi kivonat alakjában értesíteni kívánja.

20. A szlovenszkói gömöri egyházmegye új esperesét, Dusza János pelsőci lelkészt a közgyűlés meleg szeretettel üdvözli.

21. Báró Ragályi Balassa Ferenc e.-m. gondnoknak a kért 4 heti szabadságot a közgyűlés megadja, s helyetteséül jelen jegyzőkönyv hitelesítésére Dr. Seress István tanácsbirót s a többi elnöki teendő ellátásával farkasfalvi Farkas Géza legidősebb világi tanácsbirót bizza meg.

22. Az e.-m. közgyűlés nyomatékosan utasítja a lelkészeket a belmisszió ügyének minél melegebb felkarolására, a már megállapitott munka minél pontosabb elvégzésére nemcsak azért, mert minden munkaév végén aug. 31-én felettes hatóságuknak be kell számolniok és mert a készülő zsinati törvény a missziói munkát törvényesen szabályozott feladatai közé iktatja, hanem azért is, hogy a ref. anyaszentegyház megújhodását minél intenzivebben előmozdithassuk.

22/a. Közgyűlésünk utasítja és felhatalmazza a belmissziói bizottságot, hogy májusban, vagy júniusban egy kisebb belmissziói konferenciát rendezzen, melyen elméleti és gyakorlati eszközökkel főleg azokat a mezőket világítsa meg, melyeknek belmissziói megművelése eddig nehéznek tünt fel a lelkészek többsége előtt.

22/b. A közgyűlés üdvözli a putnoki gyülekezetet és vezetőit, hogy a május 12-én Putnokon tartandó ifjusági konferencia rendezésének nagy munkáját magukra vállalták. E nagy munkához a közgyűlés támogatását nyújtja.

23. Számvevőszék kéri az egyházmegyét, mondja ki határozatilag, hogy ha valamelyik egyház a készpénzét nem takarékban, vagy bankban helyezi el, minden esetben kérje ki az egyházmegye jóváhagyását, mert ellenkező esetben a gondnok, vagy a határozatban résztvevő presbiterek lesznek felelősek az esetleges károsodásért a teljes összeg erejéig A közgyűlés a javaslatot határozati erőre emeli.

25. Számvevőszék kéri a közgyűlést, forduljon a főtiszt. egyházkerülethez azzal a kéréssel, hogy *egységes számadási és költségvetési* mintákat készittessen, mert csak ezek által lehet tiszta képet nyerni az egyes egyházak anyagi helyzetéről. A közgyűlés a javaslatot elfogadja s az egységes számadási és költségvetési minták készittetésére mély tisztelettel felkéri a főtiszt. egyházkerületet.

26. Számvevőszék javasolja, hogy azok az egyházak, melyek a háború kezdetén a tőkesegélyt vagy nem vették fel, vagy takarékba helyezték, hol értékét elvesztette, szólittassanak fel arra, hogy kérjék az egyházkerület útján a tőkesegély összegének teljes törlését, hogy az érdekelt egyházak az összeg törlesztése által tetemes kárt ne szenvedjenek. — A közgyűlés a javaslatot elfogadja s ebben az értelemben felszólítja az egyházakat, hogy az elértéktelenedett tőkesegély összegeknek törlését kérjék a főtiszt. e.-ker. útján.

27. Számvevőszék kéri az e.-m. pénzkezelő felhatalmazását arra, hogy a papi özv. és árvatár 1926—27. és 28. évekre kivetett összegét az adósegélyből levonhassa s abból fizethesse ki. — Az e.-m. közgyűlés a felhatalmazást megadja.

28. Számvevőszék kéri a közgyűlést, hogy a jövő évtől kezdve minden egyház és iskolalátogatási díj, egyéb kiszállási díjakkal együtt az adócsökkentési segélyből levonható legyen, s mindezt az e.-m. pénztáros fizesse ki, — A közgyűlés a javaslatot elfogadja s határozatra emeli.

29. Olvastatott a számvevőszék 1929 márc. 7-én tartott gyűlésének jegyzőkönyve, mely szerint a közig. pénztár bevétele volt 3519 P. 12 fill., kiadása 2494 P. 43 fill. Utasitani kéri a pénztárost, hogy az 1024 P. 09 fill. maradványból az e.-ker. által leendő közlés után a kulturadót fizesse ki, a Leánykálvineumra 126 P-t, a Sárospataki Lapokra 28 P-t utalványozzon. — A közgyűlés Lipták István e.-m. pénztárosnak a felmentvényt megadja (a pénztári maradvány kivételével) s az emlitett tartozások kifizetésére utasitja.

30. Számvevőszék jelenti, hogy Juhász László esperes számadásait átvizsgálta. Bevétel 1709 P. 88 fill., kiadás 1642 P. 33 fill., pénztári maradvány 66 P. 95 fill. A számadás elfogadását ajánlja. A közgyűlés Juhász László esperes számadását elfogadja.

31. Számvevőszék kéri utasítani az imolai egyház gondnokát, hogy a kölcsön adott 474 P. 40 fill. összegről kötelezvényt állíttasson ki, s azt terjessze az e.-m. közgyűlés elé. — A közgyűlés a számvevőszék javaslatát elfogadja, s határozati erőre emeli.

32. Aggtelek gondnoki számadását és költségvetését a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

33. Alsószuha gondnoki számadását a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti. Költségvetését jóváhagyja azzal, hogy a mutatkozó hiány kikü szöböléséről a presbitérium gondoskodjék.

34. Bódvalenke gondnoki számadását a közgyűlés jóváhagyja és megerősiti. A költségvetést jóváhagyja azzal, hogy a presbitérium a mutatkozó hiány kiküszöböléséről gondoskodjék.

35. Becskeháza gondnoki számadását a közgyűlés jóváhagyja, azonban utasítja gondnokot, hogy a templomépítésről külön számadást terjesszen fel. — A költségvetést jóváhagyja azzal, hogy a presbitérium a mutatkozó hiány kiküszöböléséről gondoskodjék.

36. Égerszög tetemes adósságára nézve közgyűlés arra utasítja a presbitériumot, hogy a kintlevőségeket és követeléseket szigorúan hajtsa be, s a lelkészi fizetés kiszolgáltatását lelkiismeretesen teljesítse. — A költségvetést a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

37. Bánó gondnoki számadását és költségvetését a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

38. Hét gondnoki számadásában a feltüntetett 22 P. alkotmányos költséget a közgyűlés sokalja. Utasítja gondnokot, hogy a boltosnak kifizetett 17 P. 50 fillérről, valamint a kovácsnak apró dolgokért kiutalt 47 P. 10 f.-ről tételenkénti nyugtákat szerezzen be. — Költségvetését a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

39. Hídvégardó gondnoka utasíttatik, hogy az iskolai nyomtatványokat a jövőben a községi előljáróság útján díjtalanul szerezze be. A közgyűlés utasítja gondnokot, hogy világosabb magtári számadást készitsen. — A költségvetésre nézve a közgyűlés utasítja gondnokot, hogy a bevételi tételek közé a hiánynak megfelelő egyházi adó, vagy más bevételi címlet állítandó be.

40. Imola gondnoki számadásában a közgyűlés az egyházi és iskolai látogatások alkalmával elszámolt bormennyiséget soknak találja. Az iktatókönyvért kiadott 24 P. 40 f. árat túlmagasnak ítéli. Gondnokot a közgyűlés nagyobb takarékosságra utasítja. — A költségvetést a közgyűlés jóváhagyja és megerősiti.

41. Jósvafő gondnoki számadásában feltüntetett úrasztali szokásos kiadások, váltók és postadíjak, fakivágás, fahúzgálás, szögek, festék, meszelő stb. ára, templomtető állítása stb. címletekre nézve a közgyűlés utasítja gondnokot, hogy mind e kiadásokat részletes nyugtával igazolja. Az 1342 P. 72 f. földbérlet hátralék haladéktalanul behajtandó. — A költségvetésben feltüntetett 3504 P 77 fill. hiány kiküszöbölésére a közgyűlés a presbitériumot a legszigorúbban utasítja.

42. Komjáti gondnoki számadását a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti A költségvetésben mutatkozó hiány kiküszöbölésére a közgyűlés a presbitériumot szigorúan utasítja.

43. Bódvaszilas gondnoki számadását és költségvetését a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

44. Tornanádaska gondnoki számadását és költségvetését a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

45. Perkupa gondnoki számadását és költségvetését a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

46. Varbóc gondnoki számadását és költségvetését a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

47. Putnok gondnoki, énekkari, Bethlen Gábor ifj. köri számadásait a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti azzal, hogy alapítványokból kölcsönvett összegeket a lehetőség szerint a presbitérium fizesse vissza. — Költségvetését a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

48. Dubicsány gondnoki számadását és költségvetését a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

49. Ragály gondnoki számadásában 1 m^3 fa 1 P 30 f-be (?) kerül. A tételenkénti összeget nem viszi át a túlsó oldalra. A terményt hibásan számolja el. A mérlegben a Kor. és a Pengő össze van keverve. Összeadása hibás. A közgyűlés gondnokot sokkal nagyobb pontosságra utasítja. A költségvetést a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

50. Trizs gondnoki számadásában 20 m^3 fa is, meg 24 m^3 fa is 50 Pengővel van feltüntetve. — Költségvetésében a termények össze vannak zavarva. E hibák kiküszöbölésére való utasítással a közgyűlés a számadást és költségvetést jóváhagyja.

51. Szin gondnoki számadását a közgyűlés azzal hagyja jóvá, hogy a cimletek és a tételek elrendezésére nagyobb gond fordíttassék. — A költségvetést a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

52. Szinpetri gondnoki számadásának készítésére nagyobb gond fordítandó. A harang-alap 429 pengőjének hova való elhelyezéséről nem tesz említést. — A költségvetést és a számadást a fenti kifogás figyelembe vételével a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

52/a. *Szögliget* gondnoki számadásában a vagyonnál az ingatlanság is beirandó a mérlegbe. Ezzel a megjegyzéssel a gondnoki számadást és költségvetést a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

53. Szöllősardó gondnoki számadásában különösen a társegyházakkal való közös kiadásokra nézve a közgyűlés nagyobb pontosságra utasítja a gondnokot. A számadást jóváhagyja. — A költségvetést a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti azzal, hogy a presbitérium a mutatkozó hiányok kiküszöböléséről gondoskodjék.

54. Teresztenye gondnoki számadásában a közgyűlés a 33. P. 28 f. „erdőrendészeti kihágás“ címen kifizetett összeget nem érti. Felvilágosításra utasítja a gondnokot. — A költségvetést jóváhagyja és megerősíti.

55. Tornakápolna gondnoki számadását és költségvetését a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

56. Szuhafő gondnoki számadásában a közgyűlés gondnokot arra utasítja, hogy nagyobb pontosságot tanusítson, mert az egyik csoport nincsen összegezve, a másik meg két helyen is előfordul. A szövetkezetnek adott kölcsönre nézve gondnok utasíttatik, hogy a jövőben még a szövetkezetnek is csak kötelezvény ellenében adható kölcsön. A számadást a közgyűlés ezzel jóváhagyja. — A költségvetést a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti, azzal, hogy a presbitérium a hiány kiküszöböléséről gondoskodjék.

57. Zádorfalva gondnoki számadásában fel tüntetett 7952 P. tartozásra nézve közgyűlés utasítja presbitériumot, hogy e tartozás mielőbbi kifizetéséről gondoskodjék. A számadást ezzel jóváhagyja. — A költségvetést a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti, azzal, hogy a presbitérium a hiány kiküszöböléséről gondoskodjék.

58. Zubogy gondnoki számadását a közgyűlés azzal hagyja jóvá, hogy a jövőben az úrasztali kenyér és bor is vétessék fel a számadásba. — A költségvetést a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti azzal, hogy a presbitérium a hiány kiküszöböléséről gondoskodjék.

59. Bánréve gondnoki számadását és költségvetését a közgyűlés jóváhagyja és megerősíti.

60. Számvevőszék jelenti, hogy az aggteleki egyház az 1927. évi számadásra megnyugtató felvilágosítást adott, melyet a közgyűlés tudomásul vesz.

61. A kelemér- és gömörszőllősi be nem adott számadások beadására a közgyűlés 30 napi határidőt tűz ki.

62. Az e.-m. a kebelbeli tanító-egyesület felterjesztésére kimondja, hogy az e.-m.-ből eltávozó tanítóknak csak abban az esetben adható ki az elbocsátó levél, ha igazolják, hogy tanító-egyesületi fizetéskötelezettségünek teljesen eleget tettek.

63. Tárgyaltatott az e.-m. nyugdíjbizottság ülésének jegyzőkönyve, mely szerint 1928. év végén a hátralék 6198 P 92 fill., a tényleges hátralék azonban csak 1616 P 18 fill. Nyugdíjint. pénztáros felmutatja iktatókönyvét, melyből kitűnik, hogy a kellő összeget 1928 dec. 23-án felküldte, ellenben a Földhitelintézet ezt csak 1929 január 5-én vezette át. — A közgyűlés a nyugdíjintézeti számvevőszék jelentését jóváhagyólag tudomásul veszi.

64. Olvastatott a közalapi bizottság ülésének jegyzőkönyve. E szerint az e.-m. 1924. évi közalapi tartozása volt 863 P. 40 fill. Befolyt 781 P. 84 fill. közalapi járulék. 24 P közalapi perselypénz és 23 P 80 fill. a Gusztáv Adolf-Egylet részére. Az összes bevétel tehát 829 P. 64 f., mely összeget a pénzkezelő a Földhitelintézetnek folyószámlája javára beküldte. — A közgyűlés a felülvizsgált számadást, a közalapi bizottság jelentését tudomásúl veszi és a pénzkezelőnek fáradságos munkájáért köszönetet mond.

65. Az e.-m. közgyűlés az egyházkerületnek lelkészi özvegy és árvagyámintézetének megerősítése tárgyában hozott határozatát tudomásúl veszi.

66. A közgyűlés a jótéteményes hittanhallgatók kötelező segédlelkészi szolgálata tárgyában hozott egyházkerületi határozatot tudomásúl veszi.

67. A közgyűlés az egyházkerületnek a kulturadó pénzben való kivetése tárgyában hozott határozatát örvendetes tudomásúl veszi.

68. Berey Ferenc égerszögi lelkész jelentése alapján a közgyűlés becskeházai ref. templom munkálatainak átvizsgálását tudomásúl és egyházmegyeileg átveszi.

69. Dózsa Jenő színpetrii lelkész jelentése alapján a kánói templom berendezésének felülvizsgálatát s az ehez füződő javaslatát a közgyűlés tudomásúl veszi és jóváhagyja.

70. A közgyűlés a varbói ref. templom tornyának befedési munkálatainak elvégzését tudomásúl veszi.

71. Tárgyaltatott a komjáti-i ref. egyház kérelme, mely szerint temploma tetőzetének kijavítására 1000 (egyezer) Pengő hosszú lejáratú amortizációs kölcsönt venne fel a Prot. Közp. Hitelintézettől. — A közgyűlés támaszkodva arra, hogy a telekkönyvek a megszállt területről megérkeztek, így a telekkönyvi bekebelezésnek akadálya nincs, s a garancia vállalása tárgytalanná lett — a komjáti-i egyház kérelmét pártolólag terjeszti a főtiszt. egyházkerület elé.

72. Tárgyaltatott a zubogyi egyház kérelme, mely szerint ősrégi templomának renoválása érdekében rendkivüli adót kiván kivetni és 2000 (kettőezer) Pengő kölcsönt — hosszúlejáratú, amortizációs — óhajt fölvenni a Prot. Közp. Hitelintézettől. — A közgyűlés a bemutatott rendkivüli kulcsot jóváhagyja, azzal, hogy az ez alapon befolyt összeg csupán a templom renoválására fordittassék. A kölcsönfelvételhez hozzájárul azzal, hogy az annuitás fedezéséről évről-évre gondoskodjék.

73. A perkupai egyház engedélyt kér iskolaépítési célra 3000 P. kölcsön felvételére. A közgyűlés a kölcsön felvételét engedélyezi azzal, hogy a visszafizetésre az egyénenkénti kivetést a presbitérium a legrövidebb idő alatt mutassa be az e.-m.-i elnökségnek.

74. Tárgyaltatott az aggteleki ref. egyháznak 15000 P. államsegéllyel történő iskolaépítési kérelme, továbbá, hogy ez a II. iskola és tanítói lakás — esetleg más telek hiányában a lelkészi javadalmat illető gyümölcsösben állittassék fel. — Az építéshez a közgyűlés elvben hozzájárul s a felhasznált lelkészi gyümölcsösért a lelkész kártalanításáról az e.-m. akkor fog határozni, ha az épitkezés valóban a lelkészi gyümölcsös felhasználásával történik. Az építkezés ellenőrzésével Hubay Kálmán és Dr. Soldos Béla tanácsbírák bizatnak meg.

75. Az alsószuhai egyház jelenti, hogy a II. tanítói állás szervezésére nézve a V. K. M. 50%-os hozzájárulást állapit meg. A közgyűlés e feltétel teljesítését lehetetlennek véli, s felkéri e.-m. Gondnok urat a V. K. M. úrnál való olyan közbenjárásra, hogy a helyi hozzájárulás 12%-nál magasabb ne legyen.

76. Kóródy Andor hidvégardói lelkész jelenti,

hogy egészségtelen iskolájának ujjáépítésére 9000 (kilencezer) P államsegélyt nyert, melyből az iskola az egyház hozzájárulása nélkül ujjáépíthető. A közgyűlés a jelentést örvendetes tudomásul veszi s jóvá is hagyja.

77. Tárgyaltatott az égerszögi templom és torony építkezése tovább folytatására nézve 6000 pengős rendkivüli adókivetés kulcsa, mely szerint ez összeg felerészben családfőkre, felerészben állami egyenes adók arányában vettetnék ki a rendkivüli adó. A közgyűlés a közig. bíróságnak e tárgyban hozott ítéletére támaszkodva, a rendkivüli adókulcsot jóváhagyja és megerősíti.

78. A jósvafői egyház és Jósvafő község közötti telekcsere-szerződést a közgyűlés jóváhagyja azzal, hogy az új iskola fölépítéséig a tanítás folytonossága biztosíttassék.

79. Tárgyaltatott az anyagi bajokkal küzdő zádorfalvai egyháznak erdőkitermelés iránti kérvénye. — A közgyűlés az előlegezett esperesi engedélyt a maga részéről is megadja, az esperesi rendelkezést jóváhagyólag tudomásul veszi.

80. A hidvégardói egyház kéri, hogy a háború előtt kiutalt, de ki nem fizetett 7000 kor. tőkesegély törlesztésre az e.-ker. pénztár által levont 40 P. 60 fill. neki visszaadassék, s a további törlesztés alól felmentessék. A közgyűlés a kérelmet teljesen jogosultnak tartván, ebben az értelemben fordul kérelemmel a főtiszt. E. kerülethez.

81. A bánrévei fiókegyház a putnoki anyaegyházhoz való csatoltatását kéri. — A közgyűlés a kérelmet nem teljesíti Felhívja a kérelmező fiókegyházat, hogy a héti lelkésszel igyekezzék a lelkészi szolgálat ellátására nézve egyességet kötni, aminek anyagi keresztülvitelét a földreform által juttatott ingatlan, illetve annak anyagi haszna nagyon megkönnyíti.

82. A közgyűlés a felterjesztett héti ref. énekkar alapszabályait „Elnök az egyház lelkésze“ kibővítéssel jóváhagyja és megerősíti.

83. A közgyűlés a felterjesztett színi énekkar alapszabályait „Elnök hivatalból mindig az egyház lelkésze“ módosítással jóváhagyja és megerősíti.

84. A közgyűlés a ragályi egyháznak a közgyűlés tagjainak fogadása körül tanusított fáradozásáért s áldozatkészségéért jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánítja.

85. Az őszi egyházmegyei közgyűlés helyéül Miskolc állapittatik meg.

86. A közgyűlés jegyzőkönyvét a kiküldött bizottság 1929. május 6-án Putnokon, az esperesi hivatalban hitelesíti.

87. Több tárgy nem lévén, világi elnök megköszöni a gyűlésben résztvevők fáradságát, — ének és buzgó imádság után a gyűlést bezárja.

—

A gömör-tornai ref. egyházmegye 1929. évi április 16.-án Ragályon tartott közigazgatási bírósági gyűlésének jegyzőkönyve.

1. Az időszaki tanács tagjaiul a bíróság egy évre a következőket választotta meg: Az I. sz. tanácsba: Hubay Kálmánt, Király Istvánt, Tókos Károlyt, farkasfalvi Farkas Gézát, Dr. Soldos Bélát és Horváth Elemért; a II sz. tanácsba: Dózsa Jenőt, Berey Ferencet, Háger Miklóst, Thuróczy Endrét, Dr. Székely Józsefet és Dr. Seress Istvánt.

2. Tárgyaltatott Szőllősardó, Teresztenye és Tornakápolna 3-as egyháznak a szőllősardói parochia felépítési költsége körül felmerült quotaügye. A quotát a mult e.-m.-i közgyűlés helybenhagyta, de ezt a főtiszt. E.-ker. előtt Tornakápolna megfelebbezte. A kerület az e.-m.-i ítéletet jóváhagyta. Ez ellen élt most perújítással Tornakápolna, de ezt a perújítást az e. m.-i közig. bíróság elutasította, mert Tornakápolna új adatot felhozni nem tudott.

3. Tárgyaltatott Perkupa contra Varbóc lelkészi szolgálatot illető quota ügye, mely szerint Perkupának az a kivánsága, hogy a lelkész a fizetés arányában teljesítsen Varbócon szolgálatot. A közig. bíróság a perkupai egyházat kérésével elutasítja és kijelenti, hogy a régi joggyakorlat tovább is fenntartandó, mert ez felel meg az eddigi gyakorlatnak és a százados jogszokásnak. Ez ellen az ítélet ellen a perkupai gondnok felebbezést jelentett be.

4. Tárgyaltatott az imolai presbitérium contra Baloghné Lenner Irén imolai tanítónő fegyelmi ügye. A presbitérium szerint tanítónő a kántori fizetéshez is igényt tart, holott sem maga nem végzi a kántori teendőket, sem kántortanítóról nem gondoskodik. — Mivel az ügy teljes tisztázása a helyszini vizsgálattól remélhető, — ez ügynek tárgyalását a fegyelmi bíróságnak el kellett halasztani.

5. Tárgyaltatott a jósvafői székper. Eszerint a Dely család ragaszkodik régi székjogához. — Az egyházmegyei közig. bíróság a Dely család templomi székjogát megállapítja, ezt azonban a 2 első férfi és 2 első női székre korlátozza. Azért kellett így határozni, mert a rendelkezésre álló bizonyítékokból kétségtelenül meglehetett állapitani, hogy a Dely család hosszú évtizedeken át háborítatlanúl használta a kérdéses széket. Igy dönt a jogszokás is.

6. Tárgyaltatott az égerszögi új adókulcs, mely szerint a templom és torony tovább építésére 6000 (hatezer) pengő szükségeltetik. A rendkivüli adókivetés családfők szerint és állami egyenes adó arányában történnék. — Tóth István és társai megfelebbezték az égerszögi egyházközség közgyűlési határozatát. A felebbezésre az e.-m. közig. bíróság úgy ítélkezett, hogy a felebbezőket felebbezésükkel elutasítja, mert a rendkivüli adókulcs szerinti kivetés az égerszögi egyháztagok többségének határozata, s az egyházi törvények szellemének is ez felel meg.

7. Fleiszer Ferenc volt szöllősardói, jelenleg szabadszállási tanító követelése ügyében békés kiegyezésre utasíttatott.

Összeállította: *Orosz László*
s.-lelkész, esperesi titkár.

Szerkesztői üzenetek.

S. J. V—a. Versét térszűke miatt nem közölhetjük.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 22. szám. Sárospatak, 1929 május 26.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Román Ernő:* Embert keresünk! (Vége köv) — *Kövér Pál:* A felsőborsodi egyházmegye lelkészértekezletének gyűlése. — Ref. Tanáregyesületi közgyűlés. — Egyházi élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Embert keresünk!

Mert nem én keresem csupán, de többen, sokan, nagyon sokan. S embert, igazi embert, fő fő világi ref. embert, olyat, aki a szivét a homlokán hordja, aki a szivén keresztül gondolkozik, akiben a bölcseség a jósággal ölelkezik. Mégha kontrasztnak látszik is: egy szociálista nagyurat. A szociálista jelzőt természetesen nem arra értem, hogy az illető szakszervezeti tag legyen: hanem arra, hogy a szociális igazságokkal telitett krisztusi tanokat ismerje is, de ez ismerésen túl legyen lelki ereje arra is, hogy azokat a közéletbe átvinni, azok gyakorlati megvalósítását elősegíteni törekedjék. Specialiter gondolok itt egyházi adórendszerünk átépitésére, mert mai adórendszerünk nemcsak kegyetlenül súlyos, mint arra Janka K. Mérleg c. közleményében rámutatott, hanem ami még ennél is rosszabb: immorálisan aránytalan.

Súlyos jelző, magam is érzem, mikor az immorális kifejezést leirtam, pedig szándékosan tettem. Mert az én egyszerű észjárásom szerint ami a krisztusi tanokkal ellenkezik, az immorális, mégha az apostoloktól származnék is. Már pedig az „egymás terhét hordozzátok és úgy töltsétek be a Krisztus törvényét“ bibliai elvvel állhat-é valami szögesebb ellentétben, mint a magyar ref. egyház párbérrendszere?

A párbérrendszer már a nevében magával hordja a betegségét: a bántó aránytalanságot, a kiáltó méltánytalanságot, amikor az 1 vagy 10 telkes gazda is annyi párbért fizet, mint a nincstelen földnélküli János. Pár, hát pár! Egyik is 2 fülével hallgatja a papot: a másik is! De elsikkad benne a krisztusi parancs: „Akinek több adatott: több is kivántatik attól!“ Nem is oly rég sokszor hangoztatott, be is tartott jelszó volt: „noblesse oblige = a nemesség kötelez!“ Hát a vagyon. gazdagság, nagy jövedelem nem kötelez?!

Mindenféle intézménynek kialakulási indokait fellelhetjük azon kornak a viszonyiban, amelyben az keletkezett, előállott s igy a párbérrendszerét is. S a régi időkben a párbér a kor viszonyainak teljesen megfelelő intézmény volt. T. i. akkor az egyháztagok jó részben 2 kategóriába voltak sorozhatók, u. m. a szekeres és a 2 kezes jobbágyokéba. A szekeres jobbágy igavonójával szántva, vetve, hordva, keresett évente annyi terményt, amennyi az ő házi szükségletének fedezésére, s ebben az egyházi szolgák kielégítésére is elegendő volt. Jóval többet, tehát felesleget nem is igyekezett termelni, mert az akkori primitív közlekedési viszonyok mellett a felesleg csak teher volt, amelyet értékesiteni alig lehetett. De még hely sem volt a felesleg befogadására, mert se köz-, se magánraktárak nem voltak még, hanem csak a szükséges mennyiség befogadására alkalmas méretű vermek. A 2 kezes jobbágy viszont nyáron át aratott sarlójával, télen csépelt kézi csépjével és 2 keze munkájával szintén bőven kikereste az évi kenyérmag szükségletét s benne a belső emberekét is. Igy terményjövedelem tekintetében mindkét kategória egyforma fizetőképességgel birván: egyáltalán nem ellenkezett a méltányossággal a pár szerinti egyforma megadóztatás. Még én is ismertem egy öreg csőszt, aki boldogan emlékezett vissza a régi jó jobbágyvilágra, amikor télen az uraság csűrjében csépelve, mindennap megkeresett egy félvéka rozst és egy kéve zsúpot s kenyérmag dolgában, ha a föld meg nem tagadta a termést, nem látott szűk időt egyetlen falusi hajlék sem. A jobbágyság felszabadítása után azonban a szekeres jobbágyból úrbéres gazda, a 2 kezes jobbágyból pedig csak ágrólszakadt zsellér lett. S mig amaz a vasúti közlekedés fejlődésével fölös terményeit is értékesithette s igy évről évre gyarapodott: addig emez a mezőgazdasági gépek beállításával s mind nagyobb térfoglalásával mindinkább nélkülözhetővé s mindig nagyobb tömegekben munkanélkülivé vált, lassan, de biztosan mindig lejjebb-lejjebb csúszott s utóvégre már a maga és családja megélhetésére szükséges életneműt sem tudta s ma sem tudja megszerezni. Számára a régi világból csak egy megkövesedett emlék maradt meg, de ez aztán „kiséri hiven, s nem mint az árny az útazót csak jó időben“: a

párbér! Azonban abból, hogy itt maradt ez ellenszenves örökség, nem következik, hogy örökké itt is kell maradnia. Orcapirulással kell látnunk, hogy az állam, mely elvégre nem valláserkölcsi, se nem szociálista alakulat: már rég megelőzte a szociális adózás terén a mindig demokratikusnak tartott ref egyházat, amikor szakított a gyűlöletes fejadóval s föld-, ház-, jövedelem- és keresetadóval operál.

(Vége köv.) *Román Ernő.*

A felsőborsodi egyházmegye lelkészértekezletének gyűlése.

A felsőborsodi egyházmegye lelkészértekezlete május 16.-án Miskolcon, a református leánygimnázium tornatermében tartotta meg ez évi gyűlését.

Veress Károly balajti lelkész buzgó imádságával kezdődött meg a gyűlés, majd a lemondott Bartha Gyula elnök — ki közmegelégedésre, a tagok szeretetétől övezve végezte elnöki tisztét — és tisztviselőtársai helyére megválasztották elnökül: Hubay Mihályt, eddigi alelnököt, alelnökül Tóth Jánost, jegyzőkül Kövér Pált és Gyülvészi Istvánt.

Az új elnök székfoglaló beszéde után kimondotta az értekezlet, hogy megújítja ama régebbi határozatát, mely szerint minden kebelbeli lelkész tartozik belépni az O. R. L. E. tagjai sorába s az évi 40 f.-es díj befizetésével az O. R. J. Ó. tagjai közé is. Megválasztották a köri O. R. L. E. (s egyben az O. R. J. Ó) megbizottakat is.

Joó Miklós nagyvisnyói lelkész „Emlékbeszéd néhai Bodolay Miklós nagyvisnyói lelkész felett" cimen tartott felolvasást. Meleg szeretettel, pragmatikus hűséggel tárta az értekezlet tagjai elé a vidám kedélyű, de a sok testi-lelki csapáson átment s ezek miatt később összetört lelkipásztor életét.

Szigethy Ferenc sajószentpéteri lelkész: „Emlékbeszéd néhai Vadászy Pál sajószentpéteri lelkész felett" cimen hangulatos, költői szárnyalásu felolvasást tartott. Rámutatott Vadászy Pál jellemvonásaira, meghitt családi életére, közegyházi téren megfutott díszes pályájára. Különösen kiemelte pásztori küldetése mellett sziporkázó humorát és lelkének aranyderüjét.

Dr. Komjáthy Aladár ózdi lelkész: „Az eszményi református lelkipásztor" cimen tartott szabadelőadást. Hangsulyozta, hogy a mi református gyülekezeteinkben a lelkipásztor személyiségétől függ a gyülekezet élete. Mert még hiveink is a lelkipásztoron keresztül nézik és értékelik egyházukat. A református egyház multja — mondotta — gyönyörű példákat szolgáltat arra nézve, hogy milyen volt az eszményi református lelkipásztor. Nem hiába illeték atyáinkat a „tiszteletes és tudós" névvel, mert szegénységgel küzdve, világtól félreeső falucskák csöndjébe elzárva is a külföld előtt is elismert tudósokként tündököltek, azonkivül, hogy a lelkipásztori tisztüknek is hűségesen megfeleltek. Ilyeneknek kell lenniök a jelen református lelkipásztorainak is. A tudományos munkálkodást gyakorlati tevékenységgel kell párosítaniok. Az Isten igéjének hirdetése mellett a gyakorlati élet mezejének is, a nép iránti meleg szeretettől indittatva hiveink segitségére kell jönniök. Vigyázzanak társalkodásuk erkölcsi szinvonalának megőrzésére. Ne legyenek pártoknak papjai. Ne húzódjanak el a kérges tenyerü földmivestől és munkástól. Ne legyenek magukkal megelégedettek. Legyenek alázatosak s főleg erkölcsi életükben feddhetetlenek.

A lendületesen előadott, iránytadó beszéd elhangzása után Hubay Mihály szilvásváradi lelkész, értekezleti elnök: „Belmisszió és Isten országa" cimen tartott értékes felolvasást. A belmisszió célja szerinte nem lehet más, mint Isten országának, Isten dicsőségének terjesztése. Isten országának területén, ez ország erőinek felhasználásával folyik ez a munka. A hivő ember számol ezekkel az erőkkel és épen ezért nem csügged el. Hangsulyoznunk kell azonban — mondotta az előadó — hogy bűnismeret, bűntudat nélkül nem szabad munkába fognunk.

Lelkészértekezlet felkérte mind a négy előadót emlékbeszédeiknek, illetve előadásaiknak az egyházi sajtóban való megjelentetésére.

Lenkey Gyula bánhorváti lelkész előadásában tárgyalta még a lelkészértekezlet napjainak fájdalmas aktuális kérdéseit s ezekről szóló indítványokat egyházmegyénkhez, illetve fokozatos hatóságaink útján az illetékes fórumokhoz felterjeszteni határozta. (A vasárnaprontó földmivelésügyi miniszteri rendelet ellen. A Nagypéntek és reformációi emléknap piros betűvel nyomtatása. Szombatnapi és bűnbánatheti esketések eltiltása, úgy egyházi, mint állami téren. A reformációnak október 31-én történő megünneplése. A konfirmációi előkészitésnek a lelkész által, huzamosabb időn át, érettebb korban történő végzése. Vegyes házasoknak csak javunkra adott reverzális esetén való esketése. Keresztszülőkül csak református vallású egyének elfogadtatása. A magyar könyvhéttel kapcsolatban a belhivatalnokok által és útján református irók értékes munkáinak beszerzése.)

Megjelent körünkben Egerházy Lajos O. R. J. Ó. igazgató is, ki lelkes beszédben az O. R. J Ó. támogatására hivta fel a lelkészeket, tekintettel annak református intézményeinket támogató tevékenységére. A támogatást az értekezlet tagjai örömmel igérték meg.

Lőkös Sándor értekezleti pénztárnok számadásának beterjesztésével és elfogadásával véget ért a népes, tartalmas előadásokban és irányító hatásokban gazdag lelkészértekezleti gyűlés.

Kövér Pál,
lelkészértekezleti jegyző.

Ref. tanáregyesületi közgyűlés.

Az Országos Ref. Tanáregyesület május hó 21—22-én *H.-Böszörményben* tartotta f. évi közgyűlését a tagok élénk részvétele mellett. A 21-én d. u. nagy számmal érkező tagok szives üdvözlése és a város vendégszerető polgárainál való elszállásolása után a gyűlési tárgyalások d. u. 4 órakor kezdődtek a *szakosztályok* értekezleteivel. Öt szakosztály körében igyekeztek a közgyűlés

tagjai a ref. középiskolai oktatás aktuális problémáit megvitatni s azok megoldása tárgyában határozati javaslatot előterjeszteni; közülök legnépesebb volt a nyelvtörténeti szakosztály, mely a túlterhelés elhárításának kérdését tárgyalta a nyelvi, irodalmi és történeti oktatás körében. 7—8 óráig a választmányi gyűlés hallgatta meg a központi igazgatóságnak a lefolyt év folyamán kifejtett működéséről szóló jelentését, a főjegyző és pénztárnok jelentését, megvizsgálta az egyes szakosztályok határozati javaslatait s határozott egyes aktuális kérdések tárgyában; igy a többek közt elhatározta, hogy a *Prot. Tanügyi Szemle* további fentarthatása végett az évi tagsági díjat 4 pengőről 6 pengőre fogja fölemelni. Este 8 órakor a böszörményi gyülekezet látta vendégeiül a Tisza-Ház dísztermében a közgyűlés tagjait. — Május 22-én d. e. 9 órakor vendégek és vendégfogadók a Bocskay-téri templomban tartott istentiszteleten vettek részt, amelyen Almássy vallástanár imája és a M. A. N. Sz. vegyeskarának remek éneke emelte lelkünket a magasba. A templomból kijövé, a Tanáregyesület nevében dr. Rácz Lajos alelnök lelkes beszéd kíséretében megkoszorúzta Bocskay István fejedelemnek, a hajdúság letelepítőjének a főtéren álló művészi alkotásu szobrát. A városháza zsufolásig megtelt termében dr. Dóczi Imre elnök mondott mélyenszántó megnyitó beszédet, melyben gr. Klebelsberg közoktatási miniszter egyik nem régiben tett nyilatkozatával polemizálva, a középiskola gyakorlati irányú működése helyett az ideális kulturértékek művelése, a lelki tehetségek minden oldalú kifejtése mellett szállott, a közgyűlés zajos helyeslésétől kísérve, síkra. Dr. Bessenyei Lajos debreceni gimn. tanár, alelnök „Óraterv“ cím alatt tartott, rendkivül érdekes felolvasásában az egyes tanórák tervszerű felosztását, felhasználását, a változatosság, érdekkeltés és foglalkoztatás módszereit adta elő; vitéz Kőszeghy Frigyes böszörményi tanár, a Kálvineum igazgatója, a Kálvineum nevelési módszerét, a valláserkölcsi alapon nyugvó nevelés elveit és eljárási módjait ismertette, a közgyűlés érdeklődését mindvégig lekötő, eleven és szabatos szabad-előadásban; mind a két előadás, mások és mindnyájunk okulására, majd az *Évkönyv*ben olvasható lesz. A választmány jelentéseinek, a szakosztályok határozati javaslatainak előterjesztése és elfogadása után, az elnök meleg köszönetet mondva a városnak és egyháznak szives vendéglátásáért (a közgyűlés után tartott közebéden a város vendégei voltunk), az előadóknak magvas és a közgyűlés szinvonalát emelő előadásaikért, d. u. 2 órakor a közgyűlést, a tagok lelkes éljenzései közt, berekesztette. A délutánra tervezett kirándulást, sajnos, elmosta az eső, de a közgyülés tagjai igy is fölemelő érzések közt távoztak el Böszörményből.

EGYHÁZI ÉLET.

Titkári jelentés. Részletes titkári jelentésben számolt be a Sárospataki Ref. Ifjúsági Egyesület 1928/29 ik évi működéséről *Rácz István* egyesületi titkár egyesületök évzáró ünnepélyén. Kiemeljük a jelentésből a következőket: Az ifjúsági egyesület hivatalosan megalakult 1928 nov. 11-én 35 taggal. Előbb már 3 éven át tartott összejöveteleket 5—6 tag jelenlétében, megfordult országos konferenciákon, törte az ugart, készítette a talajt. A megalakulás és szervezési munka fűződik a Forgács Gyula lelkész, Zsiros József theol. h. tanár, Palumby Béla tanító, Baksy István elnök és Rácz István titkár nevéhez. Az éven volt 32 összejövetele. Díszgyűlést tartott márc. 15-én, hajnali istentiszteletet húsvét első napján. Könyvtára megalakulóban. Készpénzbevétele volt 139 P. Pénztárimaradvány 49 pengő.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Özv. Ragályi Gézáné
szül. Osváth Ottilia.

Szerető szivek könnyes gyásza adja hirül, hogy *özvegy Ragályi Gézáné*, a b. e. volt tornai esperes jóságos özvegye Karácsond községben, ahol egyik fiánál tartózkodott, május hó 18-án, pünkösd előestéjén hirtelen és váratlanúl elhúnyt. A melegszívű nagytiszteletű asszony 10 gyermeket, 15 unokát és dédunokát hagyott hátra. Gyászoló övéi utolsó óhajtása szerint a bódvalenkei temetőben helyezték örök nyugalomra porrészeit előtte elköltözött drága kedvesei közé. Temetése május hó 21-én ment végbe. A templomban felállított ravatalnál Tóth Kálmán komjátii lelkész imádkozott, a sírnál Cseh István bódvalenkei lelkész beszélt és az énekkar gyászdalokat énekelt. Legyen áldott a jó édesanya emlékezete!

— **Évzáró ünnepély ideje a sárospataki főiskolában.** Június hó 16-án lesz a sárospataki főiskola évzáró ünnepélye a hagyományos módon, istentisztelettel, közigazgatói beszámolóval, délutáni ifjúsági ének-, zeneelőadással, tornaversennyel. Ugy értesülünk, hogy a főiskola ezen a napon tartja a Dókus Gyula emlékünnepélyt is.

— **Riasztó hír.** A speyeri ünnepélyen református egyházunk küldöttsége Dr. Baltazár Dezső püspök vezetésével megjelent. Az ünnepi predikációt egyetemes konventünk lelk.-elnöke mondotta. Napilapjainkat bejárta az a hir, hogy a németek sértő mellőzésben részesitették a magyarokat.

— **Sárospataki Diákok találkozója.** A *Pataki Diákok Orsz. Szövetsége* meghívja mindazokat, akik hosszabb vagy rövidebb ideig a Rákóczyak és Lorántffiak főiskolájának növendékei voltak és hálás érzésekkel viseltetnek az ősi Alma Mater iránt, f. évi *június 16-án* d. e. 8 órakor a főiskolai imateremben tartandó értekezletre. Ezt fogja követni a Régi Diákok *találkozója*, amelyen ezúttal az 1919-ben, 1909-ben, 1904-ben, 1889-ben és 1879-ben érettségi vizsgálatot tett vagy akadémiai tanulmányaikat befejezett régi diákok fogják még életben levő tanáraikat és az igazgatóságot üdvözölni. Kívánatos, hogy mindenik találkozó évjárat előre külön-külön szervezkedjék, megválassza szónokát, esetleg ünnepi poétáját. A megjelenést, a közebédre való

tekintettel, jun. 9-ig be kell jelenteni vagy alólirottnál vagy az igazgatóságnál. Sárospatak, 1929 május 24. *Dr. Rácz Lajos*, a P. D. O. Sz. ügyv. alelnöke.

— **Adomány.** A prügyi ref. egyház orgonaépítési akciójába belekapcsolódott adományával a község szülötte, Dr. Szabó Sándor ny. főispán, orsz. képviselő is, ki a nemes és szent célra 1200 P., azaz Egyezerkettőszáz Pengőt adományozott; illesse Őt tettéért e helyen is elismerés s adományáért hálás köszönet. *A prügyi ref. egyház presbiteriuma.*

— **Vallásos est Szerencsen.** A szerencsi két protestáns egyház pünkösd másodnapjának estéjén lelkes és melegsikerű estét tartott a speyeri protestáció négyszázados évfordulójának emlékére olyan nagyszámú intelligens közönség jelenlétében, amely Szerencsnél nagyobb városnak is dícséretére válnék. Az est műsora a következő volt: 1. Veracini: Sonata e-moll. Hegedűn játszotta: K. Sándy Tamás. 2. a) Mozart: Ária a „Figaró Házasságá„-ból. b) Grieg: „Szeretlek.“ Énekelte Kostyál Sarolta. 3. Előadás. Tartotta: Marton János theol. akad. tanár. 4. a) Strauss R.: „Morgen.“ b) Tarnay Alajos: „Haydi.“ Énekelte: Kostyál Sarolta. 5. a) C. Saint Saens: „Le cygue.“ b) Cäsar Cuy: „Orientale.“ c) Saraçate: „Zigeunerweisen.“ Hegedűn játszotta: K. Sándy Tamás.

— **Az Alsóborsodi Egyházmegyei Kálvinszövetség** az egyházmegyei közgyűlést megelőző napon, *június 5-én délután 4 órakor* tartja ezidei közgyűlését Miskolcon, a főgimnázium tornatermében, Farkas István esperes és báró Bottlik István elnöklésével. Esperesi üdvözlés és megnyitó beszéd után Illosvay Ferenc vallástanító lelkész magyaráz bibliát, dr. Hegyaljai Kiss Géza számol be a Szövetség múlt évi életéről, Nádházy Bertalan tart előadást a reverzális-ügyről, Kérészy István a nyolc osztályú iskola és a falu címen értekezik. A műsort gyülekezeti kezdő és végének, a miskolci vegyeskar énekszámai élénkitik. Minden lelkész és tanító testvért, gondnokokat és presbitereket, szövetségi tagokat, családtagjaikkal együtt és minden érdeklődőt szívesen meghív az elnökség.

— **Gramofon-lemezek a magyar nyelv védelmében.** Gramofon-lemezek beszerzését javasolja a középiskolai igazgatók miskolci értekezlete (máj. 22) a kultuszminisztériumnak a középiskolák számára, amelyek bemutatnák kiváló művészek előadása alapján a régi magyar dalokat és *a magyar remekírók egyes műveit.* Olyan lendületes ez a technikai haladás, hogy ma-holnap a lelkes, élő tanár is felesleges lesz!!

Szerkesztői üzenetek.

K—s P—l P—gy. Nemcsak szívesen közöljük, hanem mulasztásnak vesszük a hasonló természetű hiradások elmaradását. — **R—n E—ő A—a.** Most került k. leveled a kezembe. A cikk többi részeit légy jó máshol megjelentetni. Theologiai felfogásod miatt lesz ez kivánatos, amely viták sorozatát fogja kiváltani.

HIVATALOS RÉSZ.

515/1929. **Püspöki körlevél.**

I.

Egyházkerületi közgyűlési meghívó.

Főgondnok úr Őméltóságával egyetértőleg egyházkerületi rendes közgyűlésünket folyó évi *július 16-ra, (kedd) reggel 9 (kilenc)* órára hívjuk össze a miskolci ref. leánygimnázium tornatermébe.

A közgyűlés tárgyai lesznek: püspöki jelentés, elnöki előterjesztések, szavazatbontó bizottsági jegyzőkönyvek, az egyházkerületi pénztár 1928. évi számadása, az 1929. évi költségvetés, az egyházkerületi papi özvegy árvatár ügye, konventi rendes, esetleg póttagválasztás, általában az összes idejében beküldött ügyiratok.

A közgyűlés napjának délutánján az egyházkerületi bíróság ülésezik. Az esperesi jelentések és statisztikai táblázatok, valamint a felebbezett bírósági ügyiratok legkésőbb *június 12-ig (tizenkettedikéig)*, a közgyűlésen tárgyalandó ügyiratok pedig *június 22-ig (huszonkettedikéig)* a püspöki hivatalba küldendők be. Később érkezett beadványok tárgyalás alá nem vétetnek.

A közgyűlést megelőző napon, *július 15-én (tizenötödikén)* délután négy órától az egyházkerületi belmissziói bizottság ülésezik a ref. leánygimnázium tanácstermében.

II.

A Társadalmi Egyesületek Szövetsége megkeresett, rendeljem el, hogy a gyászos trianoni béke évfordulója alkalmából, *1929 június 4-én* szólaljanak meg egyházunk összes harangjai és szálljanak a Magasságban Lakozónak trónja elé mintegy élő tiltakozásúl az igazságtalan, gyászos és gyilkos béke ellen.

Felhívom azért lelkésztársaimat, intézkedjenek arról, hogy a nevezett napon (június 4, kedd) délután négy órától fél öt óráig egyházkerületünk templomainak összes harangja megszólaljanak, nemcsak az anya-, de a társ-, leány- és fiókegyházakban is. Az előző vasárnap (június 2.) délelőtt tartandó istentiszteleten pedig kihirdetendő és megmagyarázandó lesz a kedden délutáni harangozás; az utóimádságban pedig könyörögni kell szeretett hazánk épségének (integritás) mielőbbi visszaállásáért.

Miskolc, 1929 máj. 25.

Dr Révész Kálmán
püspök.

— **Felhivás.** Felhívom azon abaúji lelkésztársaimat, akik a Sp. Ref. Lapok május 5-én megjelent 19. számában közölt belmisszió-ügyi kérdésekre az adatokat ezideig nem küldötték be az egyházmegyei belmissziói előadó, Kiss József hejcei lelkész úrhoz, hogy ezirányú kötelességüknek forduló postával tegyenek eleget. *Cziáky Endre* esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 23. szám. Sárospatak, 1929 junius 2.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkas István:* Speyer ünnepe. — *Román Ernő:* Embert keresünk! (Vége köv.) — *Szigethy Ferenc:* Emlékbeszéd Vadászy Pál felett. (Vége köv.) — *Szentmártoni Dániel:* A felsőborsodi egyházmegyei közgyűlésről. — Andrássy Kálmán jubileuma. — Vegyes közlemények. — Pályázati hirdetés. — Hivatalos rész.

Speyer ünnepe.

Ha idejében, még a mult héten küldhettem volna e pár sor irást, másképen lett volna megirva. Több lett volna benne a szin — az ünnep méltóságából megmaradott hatás is. De mert a tanulmányutunk többi napjairól is be akartam számolni, — egyszerre, hazajövetelünk utánra hagytam a tudósitás megirását. Jobb is igy!

A nyilvánosság elé került tudósitások némelyike, bizonyos lehangoltság, fájó mellőztetés, sőt — magyarságunkban való megbántatásunk érzéseivel ad számot a speyeri ünnepnapok élményeiről. Nem akarnám, hogy az én meglátásaim e felfogással mereven ellenkező bizonyságtevések legyenek. De valójában nyiltan megmondom, nem olyan sötét és bántó meglátások az enyéim.

Igyekezem röviden, az én egyéni megfigyeléseim nyomán elmondani egyet és mást. Minden más tudósitástól függetlenül, csak a saját lelkiismeretemmel tanácskozva, szivemszerinti igaz érzésekkel irom, amit irok.

Mindenek előtt egy kérdéssel kell tisztában lennünk.

Tény, hogy elindulásunk előtt mindnyájan azt gondoltuk, hogy a speyeri nagygyülés, az egész világ protestánsainak egységesen bizonyságtevő, uj protestálást kijelentő ünnepi összejövetele lesz. Azt is szerettük hinni, hogy a mi szeretve tisztelt Baltazár püspökünk, ma már mindenek által olvasható beszédei, — ezek a tipykusan az ő tőle megszokott kemény, bátor, veszélytől nem félő, Krisztus szerelmétől szinte lángoló erejü beszédei — a speyeri ünnepségeken központi helyet foglalhatnak el. De odaérve, a kezdet kezdetén látnunk kellett, hogy ez az ünnep még csak nem is az egész német nép, hanem csak a speyeri tiltakozásban résztvett német választófejedelemségek mai lakosságának a bizonyságtevő ünnepe. A kezünkbe adott ünnepi programmból nyilván kitetszett, hogy bár idegen országok küldöttei is számba vannak véve, *de az egész ünnepet ők mégis maguknak szánták.*

Idegen nemzetek küldöttei, figyelmet érdemlő képviselettel rajtunk kivül nem is voltak ott.

Az kétségtelen igaz, hogy egy olyan impozáns nagyszámu küldöttséget, mint a mienk, a mi, mindig és mindenben talán tul gavalléros elbirálásunk és szokásaink szerint, illő lett volna több, felénkhajló szeretettel, melegséggel, ünnepélyesebb külső formák keretében várni, de mint küldöttséget, senkit, egyetlen egy nép fiait sem ünnepelték ott. A német nép, ugy látom, nem szerfelenkedik az ünneplésben sem. Nem, különösen az idegenek ünneplésében! Azokat az ünnepi lakomákat, felvonulásokat a fogadásnál, a tulzásokat az ellátásban, melyeket mi különösen az idegenekkel szemben, sokszor pazar tékozlással rendezgetünk, ők mellőzik. Azonban az is igaz, hogy megérkezésünk után azok, pld. én is, kik el voltunk szállásolva magánházaknál, feledhetetlenül kedves és meleg szeretettel lettünk fogadva és ellátva.

Amit a speyeri ünnepnapok belső tartalomban adtak, azok soha el nem feledhető értékek! Beszédek, felvonulások, ünnepi játékok, kiállitás, a résztvevők el sem képzelt nagy sokasága, csak a legnagyobb tisztelet és elismerésre érdemesek!

Lehetnek mások az egyéni megfigyelések, én azonban meggyőződéssel állitom ezt: — a speyeri ünnepnapok tulajdonképen csendes, de annál hatalmasabb tiltakozás is akart lenni, a francia megszállás ellen.

A Rajna balpartján fekszik Speyer. Lakosainak száma 50—55 000, ugy emlékezem. Lőcse és Igló házaira emlékeztető lakóházakban csendes, dolgos munkáséletet él a város lakossága. Minden utcáján szinte elénk áll a mult megbecsült dicsősége. A méreteiben elképzelhetetlenül nagy r. katholikus dóm, mely 1030 körül épült, a város nyugati végén elterülve, a belépőt bámulatra ragadja. Bennt a városban a szebbnél szebb protestáns templomok, középületek, a lakóházak, a sürgő forgó nép, minden de minden roppantul érdekes.

E város már belekerült a határszéli, a franciák által megszállva tartott zónába. Pár óra já-

rásra közel fekszik kelet felé Worms. Közelben áldott virágos, kalászba szökkenni kezdő gazdag mezők áldásai, jóletről, szorgalomról, sok munkáról beszélve, mind majdnem tiszta protestáns német községek birtokai. A szegénységnek, a kétségbeesésnek, a munkanélküliségnek nincs itt nyoma sem. Lehet, hogy az ünnepi órák láttatták igy velem! De amerre később jártunk, ugyanezt láttuk mindenfelé. Nem kesereg, nem jajjong ez a nép, a mult veszteségeit emlegetve, — hanem dolgozva, imádkozva, élniakarva előre tör. Boldogság tanyájává vágyódik átformálni országát. Szociális érzéssel az emberhez illő élet megteremtésén munkál itt minden tényező. Királyok, császárok, fejedelmek fényes palotáiban a kultura munkásai s gyüjteményei, a nincstelenség, az öregség megrokkantjai, a háboru koldussátettjei, árvái, özvegyei, nyomorultjai találtak édes otthont . . . Szóval Speyert egy igen boldog, igen kedves kis városnak ismertem meg. De ott él, ott jár felkel tükben és lefektükben velük a nemzeti bánat, hogy egyidőre francia katonák váltanak őrséget és tartanak rendet városukban. Nem beszélnek erről a nagy megaláztatásukról, de annál inkább látszik minden szólásukon, minden munkájukon, hogy minden német tudja azt, hogy ez a megalázás csak ideig-óráig tartó.

És ebből a kis városból Pünkösti ünnepére meghivás ment szerte mindenfelé, ahol német szivek dobognak! S csodák történtek. Nem kevesebb, mint 120.000 emberre becsülték azoknak a számát, kik felzarándokoltak pünkösti ünnepén a bizonyságtétel ünnepére.

Hiába, a német nép résen áll. Hivó szóra, egytől-egyig, ha kell, halni kész! . . .

Ünnep első napja délelőttjét még otthon töltik. De még e nap délutánján megindulnak a falvak s városok lakói a nagy találkozóra. Szakadatlan meneteléstől nyüzsög a város minden utcája. Nők, férfiak, ifjak, öregek, munkások, hivatalnokok nálunk el sem képzelhető fegyelmezetten jönnek befelé.

Speyer zászlódiszben állva, ünnepi öltözetben várja vendégeit. A felvonuló csapatok élén zászlók lobognak. Utánuk s velük ének, dal csendül az ajkakról. Négyes sorokba beállva menetel együtt ifju és öreg. Legtöbb csoport élén a házi ének- vagy zenekar halad. És zsong és zug az ének éjjel-nappal a térségeken. Dübörög a föld kemény lépteik alatt. Lángol a szemük, a szivük dobogása szinte behallatszik hozzánk a házakba. Könnyhullatást kitermelő jelenetek! A csoportok megérkezése után a várost körülvevő népligetek pázsitjain pihennek meg. Aztán minden sereg egy-egy templomba tér be. Speyer 7 templomában Németország legkitünőbb szónokai hirdetik a pünkösti eseményeit s a speyeri események 400 esztendős történetének örök értékeit. Bármelyik templomba akarsz bejutni, szinte lehetetlen a vállalkozásod. Már órákkal a kapunyitás előtt minden templom előtt ezrek és ezrek, állnak és várnak csöndesen.

Micsoda nép ez, mely egy hivó szóval, ilyen nagy tábort tud egybegyüjteni — az imádság házaiba is! . . .

Én ugy láttam, hogy az ünnepi napok központjába, a tömeg számára megkészitett *Historischer Festzug* volt beállitva.

Korhü jelmezekben gyönyörü lovasok és lovak igénybevételével a 400 éves multat hivogatták ide vissza egy délutánra.

Pontban d. u. 2 órakor az utcáknak járdára eső összes téreit elfoglaló tengernyi nép szemeláttára az utcák közepén megindul a festői szép menet. Gyalogos és lovas apródok, szolgák, heroldoktól kisérve, a 400 év előtti felvonulások játszódnak le.

Hessen, Sachsen, Brandenburg, Lüneburg, Anhalt, a protestáló 14 város s végül: Reichstadt Speyer mit 2 Bürgermeistern . . . akkori hőseinek megszemélyesitői vonulnak el a város minden utcájára betérve a tömeg előtt. Ragyogó öltözet, diadalmas kürtölés, táncoló paripák, a lovat nagyszerüen megülő kemény legények, a lelkesitení betérő 400 éves mult, minden emlékével, diadalmas felvonulását tartja itt.

A Rajnától alig 300 lépésre egy terjedelmes nagy népliget a végcél, hova a menet tart. Ott 10 és 10 ezrek várnak, néznek, hallgatnak, figyelnek. Wittenberg, Worms, Speyer nagy dolgait adják elő nyilt téren, a végső helyen lovagi játékok beszédek kiséretében, a Festzugok tagjai. Közben hangszórók viszik négyfelé is a tömeg közé a beszédeket. Heroldok kürtje zeng, hatalmas szónokok biztató beszédei szállanak át a Rajnán, meg a szivekbe, s aztán jön valami, aminek hallatára csak sirni lehet. Közel 150.000 ember egyszere énekli: Ein feste Burg ist unser Gott. És reszket a közelben az ég felé meredező dóm! és visszhangoznak a Rajna tulsó partjáról a diadalmas ének hangjai!

Estvére ünnepi játék a városháza termében; „Am Glauben und Gewissen“ cimmel, ugyancsak korhü jelmezekben a nagy nap emlékét dicsőitő egy nagyon szép alkalmi darabbal.

Hatalmas kiállitás áll rendelkezésre mindeneknek, a nagy ügyességgel megszervezett protestáns emlékeket egybegyüjtő muzeumi teremben. Látnunk kellett a tömegek lelkét igézetbe ejtő nagy dolgokat! . . .

A többi, ami a templomokban történt, a szokásos ünnepségek voltak.

Megérkezésünkkor a helyi rendezőbizottság világi elnöke keresetlen, pár egyszerü szóval fogadta Baltazár és Geduli püspök urakat a vasuti állomáson. Azután autókon vonultunk be a városba. Némelyek szállókban, többek magánházaknál nyertek elszállásolást.

Ezek történtek ünnep szombatján estve. Másnap reggel mi mind a 28-an ünnepi ruházatban elkisértük *az Emlékezet templomába* Baltazár Dezső püspök urat. A helybeli egyik ev. lelkész segitségével végezte az istentiszteletet. A kötött részt a helyi lelkész — az Igehirdetést maga a püspök ur végezte. Mint habokból kiálló, veszélytől nem félő sziklacsucs, ugy állott a német katedrán a mi dicsekedésünk. Az általa német nyelven, hatalmas erő-

vel és lendülettel elmondott gyönyörü ünnepi beszéde a nagytemplomot szinültig megtöltő hallgatóságra láthatóan jó hatást tett. Mi boldog dicsekedessel hallgattuk nagyszerü bizonyságtevését a Lélek és a Krisztus munkáiról. Másnap a már előbb emlitett ünnepi Igehirdetés és ünnepi játékok, felvonulások voltak a nap eseményei. E nap estvéjén. egy óriási méretü csarnokban, sok ezrek előtt tartott előadásokat, Berlin és Erlangen két kiváló szónoka. Ez estvén tartott szivesen hallgatott, ugyancsak német előadást Geduli püspök ur is. Ismertette a magyar protestáns egyházak sok és nagy szenvedéssel teljes, dicsőséges multját és jelenbeli harcait, célkitüzéseit.

Ünnep harmadnapján volt megtartva az *Emlékezet templomában* a nagy tiltakozást érdemben méltató emlékezés ünnepe. Ünnepi beszédet D. Zscharnack-Königsberg *„Die Protestation von Speyer in ihrer geschichtlichen Bedeutung"* címen tartott. Nagy figyelemmel hallgatták mindenek. Majd nehány doktorrá avató okmányt adott át az erlangeni egyetem rektora, s aztán jöttek az üdvözlések, miután előbb dr. Fleischmann, helyi Kirchenpräsident köszöntötte a megjelenteket. Igaz, hogy itt minket magyarokat nem említett külön, hanem csak afélét mondott, hogy az őket szerető szomszédos országok küldötteit is köszönti, de az én megitélésem szerint ezt azért is nem tette, mert az ünnepély nem volt az egész világ számára rendezett ünnepség. Az üdvözlésre külön válaszul adott viszont üdvözlések hangzottak el. Itt Baltazár püspök úr, mint előbb, most is német üdvözlő beszéddel tolmácsolta megkapó erővel és méltósággal a 42 ország protestánsainak meleg köszöntését. És véget értek a speyeri ünneplések, miután közben-közben gyönyörködtünk a német nép nagyszerű énekében és a tökéletességig szépséges szép vegyes karok angyali karának többszöri énekében is.

A küldöttség 21 még ott maradt tagjai aztán a következő egész hetet a német nagyobb városok megtekintésére forditottuk. München, Heidelberg, Stuttgart, Worms, Mannheim, Ludvigshafen, Frankfurt, Nürnberg, Leipzig, Dresda, mind egy-egy hatalmas állomás, hol az összehasonlitások nyomán, a mi részünkre fájdalmas csalódás — a hátramaradásunkban, a részükre sok és méltó nagy dicsekedés mindenért, mindenben, amit alkottak, amit teremtenek ma is! . . .

Szebbnél-szebb városok. Fejlődő élet, a művészet és tudomány nagyszerű csarnokai mindenütt. Paloták. emlékezésül állitott csodaszép alkotások mindenfelé. E nép a dicsőséges feltámadásának kiáltó bizonyságait adja mindenben, midenütt.

Ezt a népet nem szabad félteni!

Farkas István.

— **Dalos ünnepély Pesten.** Főgimnáziumunk 41 tanulója vett részt május hó 26-án a budapesti *Dalos ünnepélyen* B. Szűts Ferenc ének- és zenetanár, Szabó Károly és Szathmáry Lajos tanár vezetése alatt. A versenyen jól megállták a helyüket. A verseny eredményének kihirdetése júniusban lesz.

Embert keresünk!

(Folytatás.)

A magyar ref. egyháznak ez öröklött terheltségét akarta, ha nem is gyökeresen meggyógyitani, de elviselhetőbbé tenni a gr. Tisza István korszakos alkotása: az adósegély. Ez a gigászi méretü szellem már évtizedekkel ezelőtt mélyrelátó prófétai szemmel felismerte, hogy igen nagy baj van a mi egyházi adózásunk terén. De gyakorlati bölcseséggel azt is látta, hogy hirteleni ugrással esetleg végzetesen veszélyes volna átugrani az ellenkező végletre: a progresszív adózásra. Azért, mint ahogy pl. a kiéhezett ember csak lassú, fokozatos étrenddel térhet vissza a rendes étkezésre, hogy az ártalmára ne legyen, vagy mint aki soká volt sötét oduban rekesztve, csak fokozatosan szoktatható az erős napfényhez látóképességének a veszélyeztetése nélkül: úgy ő is bizonyos mérvü fokozatos, tehát nem progresszív, csak arányositott adórendszer bevezetését követelte meg az adósegélyt igénybevenni kivánó egyházaktól. Jól is indult és működött ez az alkotás a béke éveiben, de a mindent felforgató háború ezt is felborította, mérhetetlen anyagi és erkölcsi kárára az egyházaknak s bizonyára kibeszélhetetlen fájdalmára az alkotónak, ki úgy hozzá volt nőve, forrva ez intézményhez, hogy annak teljes irányitását maga végezte s hiszem, hogy ha a végzet el nem ragadja tőlünk: már teljes mértékben valorizálva volna ez elsőrendű szükségletünk.

A felfordulás után aztán maradtak vagy párbérnélküli, s igy e tekintetben elégedett egyháztagokkal rendelkező belhivatalnokok, de jómaguk koldusszegényen. Vagy párbérrel dotált, s igy tisztességes megélhetéssel birók, de zugolódó, elégedetlenkedő s az egyházi teher alatt roskadozó egyháztagokkal. Ez utóbbi aztán az előidézője, bárha valamennyire a ridegség és közönyösség is hozzájárul, a párbérhátrálékkal való folytonos küzdelemnek is. Hogy kapcsolat van a kettő között, azt abból kombinálom, hogy egyházamban az adósegélyes éra alatt, amikor a valódi szegény ember csak 2 kor. egyházi adót fizetett 3 véka rozs párbér helyett, az adóhátrálék 4% volt, pedig a közigazgatás segélyét sem vettük igénybe a beszedésnél. Ám visszatérve a párbérrendszerre, 30%-ot is meghalad az évi hátrálék, pedig ezen kivül 20%-ot a belhivatalnokok is elengednek.

Fentebbiekben már jeleztem, hogy új adórendszerünket illetőleg nem teljes progresszivitásra, csak némi fokozatosságra, arányositásra gondolok. S még itt sem a földesurainkra, vagy általában nagy jövedelmű egyháztagjainkra, mert ezek a törvény kényszerítése nélkül is csekély kivétellel átérzik, hogy a vagyon is kötelez. Pl. az én egyházamban minden közrendű házaspár fizet papnak és kántornak évente 3 véka rozsot, ugyanakkor a két földbirtokos a különböző naturálékot rozsra átszámitva fizet 120—120 véka rozsot. Ugyebár az ő részükről a legmesszebbmenőleg be van tartva az arányosság kivánalma, de nincs a kisgazdák részéről, kik közül a 80 holdas is csak annyit fizet, mint a házatlan zsellér. S ennek a társadalmi

rétegnek a gondolkozásmódja csak úgy ráhatás, tisztes kapacitáció útján nem könnyen formálható át. Példával is tudom illusztrálni. Ezelőtt 6 évvel úgy én, mint a tanítóm a sokféle emberi nyomoruság láttára elhatároztuk, hogy a földnélküli egyháztagok párbérének a felét évről évre elengedjük a saját zsebünk terhére mindaddig, míg a valorizálni remélt adósegély olyan összegben nem folyósittatik, mely ezt az évi leírást fedezni lesz képes. Ez nálam 30, a kántornál 15 köböl rozs veszteséget jelent évente. Továbbmenőleg pedig arra kérlem a kisgazda egyháztagokat, hogy ők meg vállaljanak magukra annyi teherkülönbözetet, hogy a 3 véka rozs helyett vállaljanak 3 véka búza párbért, s ez esetben mi a földnélküli egyháztagok párbére megmaradt felének a felét, tehát 15 + 7·5 köb. rozsot ismét leengedünk, mert ezért a veszteségért kárpótolni fog minket a rozs és búza ára közötti különbözet. A felelet egyhangú visszautasitás lőn a következő általános jellemző indokolással: „Tisztelendő urék a saját zsebükre tehetnek, ami jól esik. De a mi zsebünkhöz nem engedünk nyúlni. Mi megfizettük eddig is, meg fogjuk ezután is, amire a díjlevél kötelez: de másnak a terhét nem vállaljuk magunkra, viselje mindenki a magáét.“ Pedig az én egyháztagjaim még, — ezt nem a magam érdeméül hozom fel, — általában megértő, jóérzelmű emberek. Hiszen épen ez eset alkalmával ment végbe az addigi pénzbeli adózás helyett a terményfizetésre való visszatérés, s nemcsak hogy egy ellenzője sem volt, mint sok renitenskedő gyülekezetben az időben, de sőt ők már egy évvel előbb kérték s én halasztottam, ameddig lehetett, mert láttam, hogy a sok föld nélküli ember, ki maga is a boltból veszi a kenyeret, nem képes terményfizetésre. Lehet, hogy még abba is belementek volna a kisgazdák, hogy általában mindenkinek emeljük fel a terményadóját. Mert ha muszáj: hát muszáj s ha mindenki benne van, abba a gazdaember belenyugszik. De hogy egyik osztályét kevesbbítsük, a másikét viszont ennek a rovására emeljük, ezt nem engedi, — tisztelet a kivételeknek, — a szűkkeblűsége és antiszociális érzéketlensége. Mert ezt a lelkületet nem írhatom csupán a gazdaemberrel veleszületett józan takarékosság számlájára, ami mindent megbocsátó, becsülésre méltó jellemvonás volna, amennyiben ezzel szemben a fényűzésnek, az oktalan divathajhászásnak olyan halmazával találkozunk már közöttük is, aminek egy csekély töredéke is elég volna az egyházi adónak keresztyéni szellemben való méltányos rendezésére.

(Vége köv.) *Román Ernő.*

Emlékbeszéd Vadászy Pál felett.

A Felsőborsodi Református Egyházmegye tiszteletének és áldozatos emlékezetének minden fényessége most fókuszpontba gyűl és egyetlenegy nagy névre esik rá, hogy az mindenki előtt kitetsző legyen s hogy az látván láttassék: a néhai Főtiszteletű Vadászy Pál szép és nagy nevére! De sőt ez a név magából is fényt sugároz s e kettős fényesség sugárkoszorú lesz, hogy a Vadászy Pál emléke sokak előtt ragyogó példa maradjon!

Nekem pedig, az emlékbeszédírónak, még közelebb kell hajolni ehez a névhez és fel kell fogni minden fényességét. de valahogy nem úgy, mint a napot szoktuk tükörrel felfogni, hanem amint a pásztortüzet körülüljük s fénye a szemünkön tükröződik, melegsége a kiterjesztett tenyerünket, sőt egész valónkat felmelegíti. Igen, talán ez a hasonlat felel meg legjobban a Vadászy Pál lelkének, ha én azt pásztortűznek vallom, de olyan pásztortűznek, amelyet magasan lobogó lángú eszmék és gondolatok kemény fája fűtött s mindig ellátszott nem csak a Sajóvölgyön, a Pitypalattyvölgyön s a Bán patak határin, hanem túl azon, sokszor egy egész egyházkerület, olykor az egész magyar református egyház széles nagy mezőjén.

Sőt így bevezetésképpen nekem legjobb most egy pillanatra az ősi ház eresze alá ülni, nem a parasznyai paróchia: a szülötte hajlék, még csak nem is a sajószentpéteri paplak, hanem a Lévay-ház eresze alá és ott gyönyörű aranykötésü könyveket, meg elsárgult öreg verskéziratokat s megsárgult papírosu predikációkat forgatva: mesét mondani. Hiszen a magyar irodalomtörténet égboltjának az a szerény csillaga: Lévay József, a sajószentpéteri Lévay ház egykori öreg tulajdonosa, vérrokon a derűs társaságot maga köré gyűjtő pásztortűzzel: Vadászy Pállal, mindakettő nagyon sokáig világít, mindakettő patriarchává lesz s a mesét, amit az egyik öregről olvas az ember, olyan jól esik a másik öregről is elmondani.

Lévay Józsefnek, a Vadászy Pál nagynevű rokonának költői életéről maradt fent a többek közt egy „Emlékkönyv“ az ő Kisfaludy-társasági tagságának ötven éves évfordulójára; ebbe irt egy kedves és felejthetetlen mesét Lévay Józsefről Gárdonyi Géza. — Az emberi lelkek megszületése van ebben a mesében megírva: Az Isten égi trónusának alján égett egy nagy fehérfényű gyertya s az angyalkák erről gyertyákat gyújtogattak. Minden meggyújtott kicsi gyertyafény egy-egy emberlélek volt s minden gyertyának az aljába egy-egy pici szerszám volt elrejtve, némelybe gyalú, másikba kalapács, legtöbbe eke s mikor tíz-húsz megtelt így égve az angyalok kezében, ledobták azt a földre s mind a leszállott gyertyaláng egy-egy akkor született gyermek lelke lett s a gyermekből olyan foglalkozású vált, amilyen kis szerszám volt elrejtve a gyertya aljában. — Már minden égő gyertyácska le volt dobva a földre, csak egy égett még az egyik angyal kezében, — ennek aljába irótoll volt elrejtve, arany irótoll. Már ezt is majd ledobta az angyal, csak épp az utolsó szót íntézte Istenhez még a gyertya útját illetőleg:

— Palotába?

— Kunyhóba — felelte az Úr s amint már dobta volna az angyal, intett az Isten, elkérte az angyaltól az égő gyertyácskát, a szivéhez értette s az egyszerre nagyobb és égőbb lángra lobbant tőle . . . „És szállt a láng és szállt. És végre leszállott . . . Sajószentpéteren . . .“ — Ez a láng volt a Lévay József lelke!

. . . És hogyha pedig így születik a lélek, így született mindnyájunk lelke, így a Vadászy

Pálé is. Csak az ő születése is abban különbözött sokakétól, hogy az ő lelke lángját is hozzáértette egy picikét a szivéhez az Isten, a lelke lángját tápláló gyertya aljában pedig el volt rejtve egy parányi imakönyv s vele együtt egy parányi szentirás: célja és zálogaképpen a Vadászy Pál később kifejlődő papi életének. És még egy volt, amit ritka örökségképpen kapott a Vadászy Pál lelke odafent az égben: mikor az a láng született, minden angyalarc jókedvűen mosolygott éppen s ez a jókedv, ez az áldott vidámság beleitatódott az angyalarcokról a lángba s a Vadászy Pál lelke egy életen keresztül maga volt itt lent a szipor-kázó humor, az örökké csillogó aranyderű.

(Vége köv.) * *Szigethy Ferenc.*

A felsőborsodi egyházmegyei közgyülésről.

Egyházmegyénk tavaszi közgyülése május hó 23-án tartatott meg Miskolcon, a kerületi felsőbb leányiskolában. Ugy a tisztikar tagjai, mint az egyházak képviselői ezuttal a szokottnál is nagyobb számban jelentek meg. Lőkös Sándor papi tanácsbiró szép alkalmi imádsága és tartalmas bibliamagyarázata volt a gyülésnek méltó bevezetése. Majd Zsóry György em. gondnoknak a hivatásos vezér éberségéről és nagy egyházszeretetéről tanuskodó megnyitó beszéde után Elek József esperes terjesztette elő gazdag tartalmu és nagyhatásu esperesi jelentését, melyben megkapóan hü képét rajzolta meg egyházmegyénk mult évi beléletének s a rajtunk kivülálló fontosabb eseményeknek is.

Találóan jellemezte az esperesi jelentés a trianoni igazságtalanság folytán beállott s egyházi életünkben is sajnosan tapasztalható szomoru állapotokat, amelyek nemcsak a jelen minden szenvedésének, de a jövő sikertelenségének és boldogtalanságának csiráját is magukban hordozzák. Nekünk, — mondja a jelentés — akik egyházmegyénk szellemi és anyagi ügyeinek intézésére jöttünk össze, seregszemlét kell tartanunk s a Krisztus szemein át bele kell nézni a világba! Észre kell vennünk minden fájó mozzanatot s meg kell keresnünk azokat a támpontokat, amelyekről elindulva, megmenthetjük a helyzetet s a kitartó munka árán szebb és jobb viszonyokat teremthetünk. Ezek a támpontok nem lehetnek mások, mint azon ébredési mozzanatok, melyek evangéliumi egyházainkban főleg a belmissziói munkálkodás keretében észlelhetők. Az evangéliumi lélekkel telitett vallásos estélyek, különböző ifjusági munkák, vasárnapi iskolák, Kálvin Szövetségben való tömörülések stb. nagyon sok áldásos eredményt értek el már idáig is. S bár sokat kell még küzdenünk, mig a Krisztus evangéliumának fénye áthatja ezt a sötétben élő s megbomlott erkölcsü világot, de küzdelmünk nem reménytelen, mert velünk van Istennek lelke, amely nemcsak közöttünk, hanem a többi evangeliumi egyházak kebelében is hathatósan munkálkodik. Ennek eredménye az a megindult hatalmas mozgalom, mely a keresztyénség egyesitését célozza, valamint az a nagy demonstráció, mely a közelmult napokban Speyerben játszódott le.

Nagy elismeréssel adózott esperesünk Rothermere lordnak az özvegy lelkésznék otthonára tett fejedelmi adományáért s behatóan ismertette és méltatta a már-már megnyiló őrszentmiklósi szeretetház felséges hivatását. Szépen elparentálta elhunyt nagy hazánkfiát Rákosi Jenőt. Kiemelte Dókus Ernő egyházker. főgondnok ur őméltóságának főiskolánk érdekében az illetékes miniszteriumoknál tett hathatós és sikeres közbenjárását. Illő babérkoszoruval övezte szeretett Főpásztorunkat, mint a Magyar Prot. Irodalmi Társaságnak 40 év óta hüséges és nagyérdemü választmányi tagját. Rámutatott az államkormány szükkeblüsége folytán bennünket érzékenyen érintő anyagi nehézségeinkre s egyházaink teherbiróképességének aggasztó gyengülésére. A mult évi adakozások összegét 30 ezer, az épitkezésekét 134 ezer pengőben tüntette fel a nagy gonddal összeállitott s élénk figyelemmel hallgatott esperesi jelentés, melynek volt még egy olyan részlete is, amire szinte előre is számitottunk s ami valóban jóleső érzést váltott ki mindannyiunk lelkéből. Ugyanis kitért az esperesi jelentés a Sárospataki Ref. Lapok f. évi 18. számában megjelent „Orvoslást kérünk" c. cikkre is, melyben egy lelkésztársunk a mi egyházmegyei gyüléseinket meglehetősen lekritizálta a nagy nyilvánosság előtt. A kérdéses cikkre vonatkozólag igy szólt az esperesi jelentés: „Én Nagytiszt. Egyhm. Közgyülés az ellenkezőt állitom, t. i. azt, hogy Felsőborsodban az egyházmegyei gyüléseken az érdeklődés elég nagy, a fontos és közérdekü dolgok letárgyalását a jelenlevők megvárják s csak akkor távozik el egyikmásik, amidőn személyes érdekü, avagy némely egyházat érdeklő lényegtelen ügyek kerülnek tárgyalásra. A kivánt orvoslásra tehát, egyáltalában nincs szükség!" Ismétlem, hogy jólesett mindnyájunknak ez a legilletékesebb helyről elhangzott enunciáció, mint komoly bizonyságtétel arról, hogy a mi traktuális gyüléseink sem maradnak alul az átlagos szinvonalon s egyáltalában nincs okunk a szégyenkezésre!

A gyülés főbb tárgyairól a következőkben számolhatok be:

Uj lelkészekül: Kondóra Sápy Dezső, Varbóra Molnár Béla, Balajtra Veress Károly, — *tanitókul* Sajóvámosra Országh Sándor, Sajókazincra Göőz Béla, Mályinkára Kovács Andor, Sajólászlófalvára Ferenc Albert, Balajtra Zádory Károly, Edelénybe Bálint Endre, Hangácsra Katócs Géza jóreménységgel beerősitettek.

Egyházkerületi képviselőkül az elnökségen kivül papi részről Svingor Jenő, Lengyel Gyula, Szentmártoni Dániel, világi részről Bónis Aladár, Szathmáry K. Pál és Makláry Dezső küldettek ki.

A nyugalomba vonult Svingor József vadnai, Balogh István edelényi és Kun József varbói lelkésztestvéreinktől, kik nemcsak saját gyülekezeteikben, de különböző tisztségeikben is hü és értékes munkaerőknek bizonyultak egyházmegyénk szolgálatában, továbbá Balogh Jenő hangácsi, Baksy Andor sajókazinci, Bakos János abodi és Erdős Károly sajószentpéteri volt tanitóktól, kik más egyházmegyébe költöztek s egyházmegyei tanügyünknek valamennyien derék munkásai voltak,

érdemeik jegyzőkönyvi megörökitésével vettünk bucsut.

A Balogh Jenő lemondásával megüresedett egyhm.-i tanitó képviselői tisztségre a szavazás aug. 1-i határidővel elrendeltetett.

Az egyházlátogatási számvevőszék javaslata alapján valamennyi egyház gondnoki számadása megerősittetett; a bánfalvai presbiterium azon példaszerünek mondható határozata, amely szerint lelkészük számára 300 pengő évi gyermeknevelési segélyt szavazott meg, elismerőleg jóváhagyatott; a Borsodon elhunyt Szekrényessy Berta róm. kath. vallásu urnőnek az ottani ref. egyház számára végrendeletileg hagyományozott 1000 pengő adománya az elhunyt iránti hálás kegyelettel vétetett tudomásul.

A lelkészértekezleti gyülésnek, a szombatnapi és bünbánatheti esketések eltiltására, a reformációnak okt. 31-én leendő megünneplésére, a konfirmációnak huzamosabb időn át s az érettebb korban való végzésére és a reverzálisokkal szemben követendő eljárásra vonatkozó javaslatait pártolólag terjesztjük fel a főt. egyházkerületi közgyülésre

A vasárnapi munkaszünet ismételt feloldására vonatkozó s a hitélet szempontjából minket oly sérelmesen érintő miniszteri rendelettel szemben, illetve az arról folytatott tanácskozás folyamán általános örömmel vettük tudomásul világi tanácsbirói karunk egyik kiválóságának: Bónis Aladár vármegyei alispánnak azon megnyugtató kijelentését, hogy az ilyen irányu rendeletek alkalmazásánál jövőben nagy körültekintéssel s egyházi érdekeink kellő figyelembevételével fog eljárni.

A belmissziói előadó, tanügyi bizottsági elnök közalapi és nyugdijintézeti pénzkezelő egyházmegyei pénztárnok és segélyosztó bizottság jelentései jóváhagyólag tudomául vétettek.

Kimondottuk az Orsz. Ref. Jóléti és Gazdasági Társulat erkölcsi és anyagi támogatását.

A sajószentpéteri egyház műemlékszámba menő öreg templomának és tornyának átrenoválására vonatkozó egyházközségi határozat, valamint az e célból eszközölt 17.200 pengős rendkivüli adókivetés jóváhagyatott.

Őszi gyülésünk helyéül — a presbitérium szives meghivására — Boldva tűzetett ki.

Az eléggé bőséges közgyűlési tárgy mellett 6 közigazgatási- s egy fegyelmi bírósági ügy is ugyanám próbára tette munkaerőnket. De hála a jó Istennek, Ő a maga erejét most is megdicsőitette erőtlenségünkön s azzal a jóleső tudattal hagytuk el egybegyülekezésünk megszokott, kedves helyét, hogy tőlünk telhető hasznos munkát végeztünk szeretett egyházmegyénk javára s Istennek dicsőségére.

Szentmártoni Dániel
e.-m.-i főjegyző.

— **Ismételt ajánlkozás.** Theologiai akadémiánk két hallgatója nyárra lelkész mellé ajánlkozik kisegitőül. A derék ifjakat, akik minden támogatásra érdemesek, melegen ajánljuk lelkésztársaink figyelmébe. Címüket közli a kiadóhivatal.

Andrássy Kálmán jubileuma.

A *buji* ref. egyház, Pünkösd másodnapján délelőtt istentisztelet keretében, mintegy családi keretben rendezett megemlékezést lelkészének 50 évet betöltött munkája eredményéről. Az egyháztanács ugyan emlékünnepélyt óhajtott, megfelelő szélesebb alapon, lelkész azonban, tekintve a mai sulyos anyagi viszonyokat is, nem volt rávehető, csak az egyszerű megemlékezés formájára.

Istentisztelet végeztével közgyűléssé alakult a templomi közönség, midőn is Erdélyi Antal főgondnok megnyitván a közgyűlést, az egyh.-tanács vonatkozó határozatát olvassa fel Benkő György egyh. jegyző, főpontjaként kiemelvén, hogy egyh.-tanács azzal óhajtja jövőre nézve maradandóvá tenni e napot, hogy a reformáció 400 éves emlékére gyűjtött „Bethesda" betegápoló alapot, mely mely a háború alatt már több ezer K. értékű volt, de a nagy világégés ezt is ágyúfüstté változtatta, most lelkésze nevére egyezer pengő átutalásával, mintegy új életre hozza s kamatoztatja. Ezt a határozatot a közgyűlés egyhangulag elfogadta.

Főgondnok a presbiteri határozat indokolását is előterjesztvén, ebből a következő részletet helyénvaló lesz itt szóról-szóra leközölni: „Vajha minket is, mindnyájunkat megszállt volna az Istennek Szentlelke, hogy méltóképpen tudnánk kifejezésre juttatni szeretetünket a mi szeretett nagytiszteletű lelkipásztorunk iránt, azért az érettünk s egyházunkért annyi sok viszontagság között, 50 éves önfeláldozó munkásságáért, melyről azokon a lelkijavakon kivül, melyek pénzértékben és számokban ki nem fejezhetők, igen sok szemmel látható és kézzel fogható eredmény tanuskodik, amelyek itt részletesen fel sem sorolhatók. Hanem azért egy pár nagyobb összegeket, eredményt jónak látok itt megösmertetni, különösen azokkal, akiknek nem állott módjukban arról közelebbről meggyőződést szerezni, vagy ezen időt a kezdettől nem is élték át.

50 évvel ezelőtt a Nagytiszteletű úr idejövetelekor egyházunknak a korhadt, fazsindely tetővel fedett torony és templomon kivül volt egy igazán ósdi, rozoga lelkészlakása és egy rozoga istálló; itt a templomkert helyén pedig egy ósdi tanitói lakás az akkor még egy iskolával és istállóval egy fedél alatt szintén volt egy rozoga harangozó lakás és a tehénnek egy földalatti burgyé. Ennyiből állottak az összes egyházi épületek.

Ezen 50 év alatt pedig ujjonnan épült a torony és templomtető, nagyobb mérvű renoválással és berendezéssel együtt, új lelkészlakás és melléképületei, két tanitói lakás melléképületekkel, két tantermü iskola, berendezéssel együtt, harangozó lakás és istálló, egy csordás ház és apaállat istálló, tanyasi kettős lakás, melléképületekkel, „Szeretet-ház" létesült szegények részére, új orgona.

Ingatlan szerzések, a lelkészi hivatal részére 42 hold, egyházi használatra 220 hold szántó és legelő s mindezen épitkezések és földvételek anélkül, hogy akár az egyház, akár a hivek ehez egy fillérrel is járultak volna az épitkezési fuvarokon kivül."

A főgondnok üdvözlő beszédéből érdemes közölni a következőket:

„Most virágvasárnapján múlt 50 éve annak, hogy itt ezen a helyen mondta el első beköszönő beszédét, melynek alapigéje ez volt: „Nem szégyenlem a Krisztus evangéliumát, mert Istennek ereje az.“ Tehát már akkor, mintegy élete céljául tűzte ki maga elé, hogy Krisztussal fog élni és munkálkodni. Hogy ez úgy is volt, azt már előző beszédemben kis részben ösmertettem is, mert a mai élő emberek közül talán mondhatom, hogy nekem adatott meg az, hogy ezen idő alatt előbb 20 évig kissé távolról, majd azután a mai napig 30 éven át közelről, napirenden volt módomban megfigyelni, hogy olyan kitartó, önzetlen, áldozatkész és lelkiismeretes munkálkodáshoz bizony isteni erő kellett, mert anélkül, az ösmert nehéz viszonyok között, olyan eredményeket, aminőkkel egyházunk dicsekedhet ugyan, de soha meg nem hálálhat, elérni nem is lehetett volna.

És szintén csak isteni erő kellett ahhoz is, hogy azért, mert egyházi életünkön kívül is, mint a községi óvóda és szövetkezeteknek is nemcsak hogy megteremtője, de annak mindig, mig az a szerencsétlen kommun korszak be nem következett, fáradhatatlan áldozatkész munkása is volt. És mégis mindezekért még a golgotha útját is kellett járnia, bizony mindezekhez isteni erő kellett.

Én pedig, mint aki azt a példaadó, önzetlen és lelkiismeretes munkásságát igyekeztem tőlem telhetőleg valami részben elsajátitani, nyugodt lelkiismerettel mondhatom ezt: Nem szégyenlem, hogy Andrássy Kálmán tanítványa vagyok, mert amit tőle tanultam, nyugodt lelkiismeretet és boldogságot ad. Én ezt hiszem és vallom is.“

A főgondnoki előadás után a 16 pontban egybeállított sorozatból kiemelendő a tantestület igen szíves üdvözlete, a népnevelés érdekében, lelkész által kezdettől kifejtett igen eredményes munkájáért, mely nevelésügyünket szinte országosan mintaszerüvé emelte Aztán főgondnok tudtán kivül Benkő György üdvözölte főgondnokot 25 éves főgondnoki, igazán odaadó, mintaszerű szorgalmáért, hűségéért, ritka buzgalmáért, mely szerint mindig a lelkészi akarattal egy vonalon haladva munkálta az egyház előhaladását.

Igen kedves volt még egy ifjú leány, Géczy Borbála megható köszönete egy szép cserepes virág kiséretében és egy kis népiskolás leány hasonló üdvözlete megfelelő virágcsokorral, kifejezésre juttatva, mennyire szerette mindig lelkész a virágokat és a gyermekeket.

Általában az egész ünnepség egyszerüségében mélyen megható, igazán családias, meleg szeretetben egybeolvadó volt s akik átélték, azokra nézve bizonyára áldó hatású is volt.

*

A bujiak küldték be a fenti tudósitást. Az ő ünneplő gyülekezetükhöz meleg érzésekkel csatlakozik lapunk is és — hiszem — csatlakozik a magyar földön mindenki, aki ismeri az ANDRÁSSY KÁLMÁN nevét. A magyar lélek sajátos szépségében és eredetiségében szolgáltatta vele mennyei Atyánk az ő szent fia evangéliumát. E munka 50-ik évfordulóján csak hála élhet szivünkben és az az óhajtás, hogy az Úr kegyelme nyugodjék meg továbbra is az ő hű szolgáján s őrizze, tartsa meg őt minekünk még sokáig nyereségül és áldásul!

Szerkesztő.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Ujabb épitkezési tervek Sárospatakon** A kultuszminisztérium két hivatalos épitészszakembere az elmúlt héten Sárospatakon járt. Klebelsberg Kunó gróf kultusztuszminiszter úr a sárospataki kezdeményezéseket ki akarja emelni a tervezgetések köréből és alkotásokban realizálni. Az alkotások megindításának hire a főiskola körében nagy lelkesedést keltett. A tervek szakbizottságok elé utaltattak.

— **Értesités.** Az 1929—30. iskolai évre szóló tápintézeti kedvezményekért a Nt és Tek. Igazgató-tanácshoz címzett folyamodványok, a szülők anyagi helyzetét feltüntető okmányokkal felszerelve f. év június hó 9 ig hozzám nyújtandók be. Sárospatak, 1929 május hó. *Szilágyi Benő* főgimn. tanár, tápintézeti felügyelő.

— **Kazinczy-ünnepély.** Főiskolánk évi Kazinczy-ünnepélye Széphalmon, a mauzoleum előtt június 1-én volt. A diákkirándulást vezette Halász Dénes főgimn. tanár.

Pályázati hirdetés.

A Kálvineum ideiglenesen Nyiregyházán elhelyezett református tanítónőképző-intézetének igazgatósága pályázatot hirdet egy mathematika-fizika szakos *helyettes* tanári állásra.

Pályázhatnak középiskolai képesitésü okleveles vagy szakvizsgát tett református vallású tanárok, illetve tanárjelöltek is, azonban természetes, hogy az intézet igazgatótanácsa elsősorban azok pályázatát veszi figyelembe, kiknek képesitése tanító-, illetve tanítónőképzőkre szól.

A törvényszerű óraszámmal és illetményekkel járó állás 1929. évi szept. 1-én foglalandó el. A kellően felszerelt pályázati kérvények június 20-ig *Kiss Ferenc* egyetemi tanár, a Kálvineum elnöke címére (Debrecen, Kálvin-tér 5. sz.) küldendők.

Igazgatóság.

HIVATALOS RÉSZ.

558/1929. **Püspöki körlevél.**

I.

A hitoktatási kimutatásokról.

A vallástanitás ellenőrzésére szolgáló Kimutatásokat szétküldöttem. Ahol nem a lelkész a hitoktató, ott mint hitoktatási felügyelő irja alá az ivet. ahol pedig maga a lelkész végzi a hitoktatást, a Kimutatást az esperes úrhoz küldi be és ő irja alá azokat, mint hitoktatási felügyelő. A gondosan és pontosan kitöltendő Kimutatások folyó évi *június*

30-ig küldendők be a püspöki hivatalba. Ha valamely iskolában nem volt református vallású növendék és hitoktatás, a nemleges jelentés a Kimutatásra szintén rávezetendő és a Kimutatás mindkét aláírással ellátandó.

II.

A Nt. Esperes urakhoz.

A nem református iskolákban a vallásoktatást végző lelkészek, segédlelkészek, tanítók névjegyzékét, az illető iskola és heti óraszám feltüntetésével, legyenek szívesek hozzám *június hó 25-ig* beterjeszteni.

III.

A tanító urak figyelmébe.

A nm. m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól május 31-én 883—05/22. VIII/d. szám alatt a következő intézményt kaptam:

A tanítóság pedagógiai érdeklődésének ébrentartására kiválóan alkalmas elemi iskolai igazgatók, illetve tanítók számára az új népiskolai tanterv szellemének alapos megismertetése, rendelkezéseinek pontos végrehajtása és az újabb módszeres eljárások elsajátítása és terjesztése céljából folyó évi július hó 1—6-ig terjedő időben Budapesten, az I. ker. állami tanítóképző-intézetben továbbképző tanfolyamot rendezek azzal a szándékkal, hogy ezen tanfolyamon a 883—05. 11—1929. VIII/d. szám alatt kiadott rendeletemmel szervezett tanítói szemináriumok részére megfelelő előadókat képeztessek ki.

A tanfolyam vezetésével dr. Frank Antal budapesti I. ker. állami tanítóképző-intézeti h.-igazgatót bízom meg, az előadói teendők ellátását pedig Drozdy Gyula tanítóképző-intézeti gyakorló-iskolai tanítóra és Stolmár László székesfővárosi gyakorló-iskolai tanítóra bízom.

Az előadók a következő tárgyakkal foglalkoznak: 1. Beszéd- és értelemgyakorlatok, 2. Olvasmány- és költeménytárgyalás, 3. Fogalmazás, 4. Helyesírás és nyelvi magyarázatok, 5. Számolás-mérés, 6. Földrajz, 7. Természeti és gazdasági ismeretek.

Dr. Frank Antal igazgató neveléstani, — Drozdy Gyula gyak. isk. tanító módszertani előadásokat tart, ezenkivül utóbbi, valamint Stolmár László gyak. isk. tanító mintatanításokkal világítják meg az elméleti fejtegetéseket.

Az előadások d. e. 8—12 ig, d. u. 3—5-ig tartatnak. A délelőtti órák elméleti előadásokra és mintatanításokra, valamint ezek megbeszélésére, a délutáni órák pedig pedagógiai megbeszélésekre fordittatnak, ezenfelül a hallgatók megfelelő előkészités után szintén próbatanitást tartanak.

A tanfolyamra 60 elemi népiskolai igazgató, illetve tanító vehető fel.

A felvett hallgatók közül a férfiak az I. ker. állami tanítóképző intézetben, a nők pedig a II. ker. tanítóképző-intézetben ingyen lakást és élelmezést kapnak, utiköltségüket megtérítem.

Ágyneműt (vánkos, takaró, lepedő) és evőeszközt a hallgatóknak kell magukkal hozni.

Felvétel iránt előterjesztett folyamodások *az illetékes kir. tanfelügyelőséghez* terjesztendők be.

Felhivom a fentiek alapján Címet szólítsa fel a saját megállapítása szerint erre *kiválóan alkalmas* tanerőket, hogy vonatkozó kérelmüket *haladéktalanul* terjesszék elő. A beérkező kérvények alapján készítsen a folyamodókról névjegyzéket és azt legkésőbb *folyó évi junius hó 15-ig* terjessze fel.

A névjegyzék rovatai a következők legyenek: 1. sorszám, 2. név, 3. állás, 4. fiz. osztály, 5. működési helye, 6. az iskola jellege, 7. folyamodó alkalmasságának foka, 8. véleményezés, 9. jegyzet.

Az egyházi főhatóságokat egyidejüleg felkértem, hassanak oda, hogy egyházmegyéjük legkiválóbb tanerői pályázatukat benyújtsák.

A felvett és az érdekelt két intézetben elhelyezendő és élelmezendő hallgatók névjegyzékét Címnek kellő időben meg fogom küldeni.

Budapest, 1929. évi május hó 16 án.

A miniszter helyett:
Petri Pál s. k.
államtitkár.

Miskolc, 1929 máj. 31.

Dr Révész Kálmán
— püspök.

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe! Felkérem lelkésztársaimat, hogy az 1929/30. évre szóló választók névjegyzékét két egyenlő példányban, szabályszerüen elkészítve hozzám *június 15-ig* minden sürgetés bevárása nélkül, okvetlenül küldjék be. Sajóbábony, 1929 május 27. Atyafiúi szeretettel *Elek József*, felsőborsodi esperes.

Alsóborsodiak figyelmébe! Mindazok a tanítók és tanítónők, kik egyházmegyénkben megválasztásuk óta az egyh.-megyei gyűlés szine előtt esküt nem tettek, a június 6-iki egyházmegyei gyűlésen fegyelmi alatt kötelesek eskütételre megjelenni. Szeretettel: *Farkas István* esperes.

Ösztöndíjra pályázati felhívás az 1929/30. iskolai évre. A sárospataki ref. főiskola pályázatot hirdet az itteni gimnáziumba vagy theologiára beiratkozó ref. tanulók részére a következő alapítványi helyekre:

1. *Pálóczi Horváth Mária és Simon alapítványra* (két 463·40 pengős vagy négy 231·70 pengős hely), melyekre rokonok pályázhatnak, ilyenek hiányában ungi és szabolcsi származásu nemes ifjak. P. Horváth rokonok közül olyanok is pályázhatnak, akik a gimnaziumot Sárospatakon végezték s főiskolai tanulmányaikat (a theologiát kivéve) nem Sárospatakon óhajták folytatni.

2. *Kazinczy Gábor és Váradi Szabó Anna alapítványra* (évi kamat 166 kgr. búza és 614 kgr. rozs értéke), melyre Kazinczy Ferenc és neje gróf Török Zzófiától vagy dr. Váradi Szabó Jánostól leszármazók pályázhatnak, ilyenek hiányában a régi magyar nemesi középosztály jól tanuló, segélyre szorult sarjai.

A pályázati kérvények dr. Trócsányi József ösztöndíjelőadóhoz Sárospatakra június 10-ig nyújtandók be.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 24. szám. Sárospatak, 1929 junius 9.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Román Ernő:* Embert keresünk! (Vége.) — *Szigethy Ferenc:* Emlékbeszéd Vadászy Pál felett. (Vége köv.) — *Dr. Komjáthy Aladár:* Jogos bírálat-e, vagy lekritizálás? — Halottaink. — Vegyes közlemények. — Felvételi hirdetmény a Kálvineumokba. — Szerkesztői üzenetek.

Embert keresünk!

(Folytatás és vége.)

Nos eljutottam a végső konkluzióra: a ref. egyház adórendszere, mint mai alakjában immorális és a korszellemmel többé összeegyeztethetetlen, a törvényhozó zsinat által a legsürgősebben rendezendő az arányositás elve alapján. Azt mondhatja erre bárki, hogy ez szükségtelen, hiszen benne van ez az E. T. III. t.-c. 11-ik §-ában, mely szerint „amennyiben az egyházmegyei közgyűlés arról győződnék meg, hogy valamely egyházközségben a fennálló adókulcs szerinti kivetés a hívek vagyoni erejének tekinteten kivül hagyása miatt feltünő aránytalanságot mutat, azt az egyházközséget az egyházmegyei közgyűlés az érvényben levő adókulcs megfelelő módositására utasitja.“ Hát valóban ebben benne van minden, ami adórendszerünk visszásságainak orvoslására szükséges. Csak az a baj, hogy e §. igy kezdődik: „amennyiben az egyházmegyei közgyűlés arról győződnék meg.“ Ami úgy is értelmezhető és értelmeztetik is, hogy ha nem győződik meg, vagyis nem jut tudomására: akkor nem is szükséges semmi változást rendelni az egyházi adózás terén. Ami azon opportunus szempont által vezéreltetve, hogy ameddig nem muszáj: ne bolygassuk a régi gyepűt, mert esetleg kigyók, békák csúsznak elő belőle, gyakoroltatott is. De meg jelenlegi törvényeink életbelépte után az egyházak $^3/_4$-ed része adósegélyt vevén igénybe, azzal parallel automatice rálépett az arányositott egyházi adózás útjára. Az ezen kivül maradt kis hányad pedig hallgatott, vagy esetleg nem is volt szüksége az arányositásra, mert már addig is meg volt. Ma már azonban ismét a régi helyzetben vagyunk, mert az adósegélyes egyházak is hol békésen, hol perrel visszatértek a régi párbérrendszerre, mely állapot, ha a háború utáni chaotikus viszonyok közt szükségből jó volt is kivezető útnak, de nem jelenthet ez állapotban való örökös megkövesedést. E tekintetben hát csupán annyi reparáció igényeltetik a törvényhozó zsinattól, hogy a III. t.-c. 11-ik §-a a jelenlegi szöveg helyett ilyenformán módosittassék: „Az egyházmegyei közgyülés köteles meggyőződést szerezni arról... stb.“ S a törvény életbeléptetésétől számitott 2 év alatt ez mindenütt keresztül viendő.

Félnünk nincs mit a következményektől. Mert ez a kérdés már úgy is a levegőben lóg, vajúdik és sokkal jobb, ha mi segítjük életre, belkörüleg, szép szerével, mint esetleg rajtunk kivül álló erők nyomása alatt kényszerhelyzetben. Különben is ajánlatos lassan, fokozatosan készülnünk arra a magas helyekről is sokszor kilátásba helyezett időre, mikor az állam mentesiteni fogja magát minden egyházi jellegü teher alól, s egyszerüen a saját erőnkre utal bennünket. Milyen szerencse lenne, ha az az idő már egy demokratikusan kiépitett adórendszerrel felszerelten találna bennünket s nem akkor kellene kapkodni az életmentő elixir után.

Nem hallgathatom el ama meggyőződésemet sem, hogy igehirdetői és belmissziói munkánk eredményének is egyik kerékkötője a mai adózási rendszer, mert hiszen ez egyenesen megcsúfolása, karrikaturája az általunk hirdetett eszményi elveknek A ma embere nemcsak hallgat, hanem mérlegel, egybevet, következtet, s ami adózási viszonyainkból kénytelen azt a sajnálatos következtetést levonni, hogy a ref. anyaszentegyháznak kétféle a morálja: az egyiket hirdetteti, a másikat gyakorolja. Az egyik az ünnepi köntös, a ragyogó díszmagyar, mely azonban köznapi viselésre nem alkalmas, csak hatáskeltésre. A másik a köznapi ruha, melyet a mindennapi élet élése közben visel az ember. S ha valaki azt vetné ez ellen, hogy épenezért kell fokozottabb működést kifejtenünk a belmissziói munka terén, hogy ily módon az embereket megértőbbekké, a szociális életfelfogás iránt fogékonyabbakká neveljük s majd akkor magától megérik az arányos közteher viselés gondolata: hát erre azt felelem, hogy elméletileg ez helyes felfogás. Gyakorlatilag azonban erre legalább is egy generáció átnevelése szükséges, erre pedig Mózesnek is 40 esztendő kellett. S mivel mi ez átnevelés terén még igen a kezdet kezdetén ál-

lunk: bajos dolog lesz álmokat álmodva és látásokat látva, várnunk annak a végét, mert az élet a maga nagy kérdéseivel mind erősebben zörget az ajtónk előtt. Az alsóborsodi esperesnek múlt évi jelentéséből citálom a következőket, aki pedig nem a felszinen szokott járni, hanem akar is, szeret is a dolgok mélyére pillantani: „Egy bajt látnunk kell kétségtelen: az adózás, az újabb terhek állandó fokozása miatt munkánk sikere veszélyben forog. *Mint az idők jelét jelentem be, hogy egy év alatt 26 egyházunk nagymérvű egyházi adó és párbérhátrálékának behajtását kellett kérnem a világi hatóságok igénybevételével. Pedig azt is meg kell mondanom nyiltan, hogy a lélekébresztő belmissziói munkák maguk nem tarthatják fel egyházainkat, mert az élet az anyagiakkal, a földiekkel, gazdasági problémákkal is összeköttetésben áll.*“

Még csak azt érintem röviden, hogy miért keresünk világi főembert e kérdés megoldására? Azért, mert ha a papi rendből indulna ki: könnyen azzal a szemrehányással találkozik: Könnyű a papoknak a más bőrére adóreformokat fundálni ki, mikor az ő zseböket nem terheli! Pedig az esetleges törvényvégrehajtás alkalmával úgyis a mi nyakunkba szakad ennek minden ódiuma! Hanem ha egy főfő világi ember azonosítja magát ez üggyel s büszkén a mellére ütve szól: Levonom e kérdésnek a pénzügyi konzekvenciáját, viselem annak esetleg jelentkező terheit is készséggel, hűséggel, mert csak így látom keresztyén szellemmel átitatottnak egyházi adórendszerünket: akkor elnémúl a szemrehányás. Mert valamennyire a szó s a beszéd is, de legfőképen a tett, a példa az, mely meggyőz, vonz, hódit, magával ragad. Jól esik hinnem nekem is, sokunknak is, kik erre embert keresünk, hogy találunk is! Hogy a mi világi uraink tisztes, nemes galériájában többen is lesznek, mind olyanok lesznek, kik büszkén lépnek a legújabb kor legnagyobb világi magyar ref. főemberének, gr. Tisza Istvánnak megkezdett, de sorsdöntő események által félbeszakitott útjára, hogy azt az ő prófétai lelkének látása szerint újra kiépitsék! *Román Ernő.*

Emlékbeszéd Vadászy Pál felett.

(Folytatás.)

Vadászy Pál 1846-ban született Parasznyán, édesatyja Vadászy István ottani református lelkész, édesanyja Horváth Zsuzsánna. A népiskolát Parasznyán végezte Göőz Ferenc, a ma is élő Göőz Ferenc nyugdíjazott volt sajókazinci kiváló tanító kiváló édesatyjánál, annak szakavatott és tapintatos vezetése mellett. Az elemi iskolai tantárgyak alapos és kitünő átvétele közben a latin nyelv alapelemeibe is elég mélyen bevezette Vadászy Pált az ő theológiát végzett derék és kiváló tanítója. Ilyen felkészülés után a miskolci református főgimnázium első osztályába kerül a kis Pál diák. Azonban a gimnáziumi első napokban egy kis keserűség támadhatott szivében vagy a sok tanulni való, vagy a messzire maradt szülei ház miatt, mert egy szomorú órában csak kimegy a hetivásártérre, egy gyümölcsöt áruló parasznyai szekérre felkéredzkedik s haza is megy Parasznyára a szülei házhoz, mintha mégegyszer az édesanyai két ölelő kar melegségébe, a gondtalan gyermekkor napsütéses aranyidejébe akarna hazarepülni. Hazaérkeztén azonban nem lágyulnak el a szülői szivek, de sőt a kis Pál diák az ő kedves tanítójának vezetése mellett másnap már vissza is megy Miskolcra, még pedig a parasznyai hegyeken át gyalogszerrel. Az úton való beszélgetésből két kérdése sokáig fentmaradt emlékezésben a családnál a kis diáknak, az egyik ez volt: „úgy-e, ha meghalna a tanár úr, visszajönnék tanulni a tanitóbácsihoz?!“ — a másik ez: „úgy-e, ha leégne a nagy iskola, hazaeresztenék a tanulókat?!“ — (Hányszor viccelt ő ki nagy világtól és tanároktól remegő tanulókat, visszaemlékezvén e nem irigylendő kis diákkori lelkiállapotára!) Az első gimnáziumi osztályt azonban kitünően végezte el és Vadászy Pál boldog örömök közt osztotta meg szivét, lelkét a tudományok világa és a szülői ház között s kitünő tanulója maradt mind a nyolc éven keresztül a miskolci református főgimnáziumnak.

Az érettségi vizsga letétele után Sárospatakra megy theológusnak Vadászy Pal, hogy a papfiú szellemiekben tovább folytathassa apja nemes és szép munkáját, istenországa terjesztését. Gondolom e nemes elhatározására nagy befolyással lehetett az otthoni szülőháznál sokszor megfordult lelkes triásznak: édesatyjának Vadászy Istvánnak, Svingor József alacskai- s Némedy József vadnai volt derék és kiváló lelkészeknek együttes társalgása, hiv igaz barátsága s a kezük nyomán viruló három gyülekezetnek virágozása.

Hogy pedig a pataki diákok közt is kiváló diák volt Vadászy Pál, azt a késői feljegyző is megtalálja abból, hogy mint legátus mindig az osztály elején választott, így a IV-ed éven Putnok—Átány—Kemecse volt egyszer egyszer legációja. — A komoly tudományok mellett azonban a pataki diákélet vidáman ragyogó napjainak is osztályrészese volt a theológus Vadászy Pál száz és száz boldog fiatal társával együtt, amint az a visszaemlékezés szálaiból kibogozható.

Ha elérkezett a várvavárt szünidő estéje, megjött a tengelyvégeken elhelyezett 4—5 csilingelő-csattogó-pengő karikákkal felszerelt „pitypalatty-völgyi hármas fogat,“ amikor is minden mendikáns tudta, hogy itt van a borsodi szekér! Büszke is volt a vígkedélyü Úti Józsi bácsi, hallva a fáradhatatlan pejkó, kesej és csillag dícséretét! (Igaz, hogy Józsi bácsi jót pihent és nagyot abrakolt Patak alatt a Pityergő-dombnál, hogy a csikók jobban nézzenek ki, dehát ez csak zárójelben mondatik.) Volt is ajánlkozó útitárs, de a „stabil“ tagok semmi pénzért nem engedték át helyöket. Hajnalban nem kellett költögetni senkit, sorban megérkeztek: Bódog Tamás, Bogárdy Dániel híres prímisták, Svingor József kellemes discánt, Czövek János, Vadászy Pál dörgő basszisták s két fiatal gimnázista. Senkinek eszébe sem jutott a reggeli, mert egészen bizonyos volt, hogy Pákász bácsi Szegilongon, Stern Matyi Szerencsen úgy is megálmodták, hogy jönnek a víg pataki diákok

s amott a páratlan ízes lúdmáj, emitt a kiváló borjúpörkölt s mindkét helyen a régi jó hegyaljai kóser bor minden szegényes pataki-diák reggelinél pompásabb lakomával várták a hazautazókat. Természetesen a legújabb pataki nóták leadattak, melyet már előre vártak szinte faluként a dalra sóvárgó fiatalok. De régen is hallott a Harangod olyan kellemes és lelkes összhangot, mint akkor, hiszen a hanghullámok egész Gesztelyig elszárnyaltak! — Utazás alatt minden tekintetben példás rend és fegyelem volt s aki el-, vagy kiszólta magát, esetleg gixert, vagy fals hangot adott, arra a szigorú bírói ítélet kimondatott s a gesztelyi vámon folyósíttatott, vagy post festa felíratott. Mindezeket pedig a páratlan és felejthetetlen vídám lelkületű Vadászy Pál intézte!

(Vége köv.) *Szigethy Ferenc.*

Jogos birálat-e, vagy lekritizálás?

Nem tudom megérteni, hogy a felsőborsodi egyházmegye egyik-másik funkcionáriusa miért foglalkozik annyira azzal a cikkemmel, amit az egyházmegyei gyűlés látogatottsága érdekében írtam a Sárospataki Ref Lapok ez évi 18 ik számában? Egyszer már kijelentettem, hogy én nem személyeket akartam bántani, hanem az egyházmegyei gyűlést megsokasítani. Dacára azonban védekezésemnek, úgy látom, nem hisznek szavaimnak, mert úgy az esperesi jelentésben, valamint a gyűlésről szóló referádában az egyházi érdeket szem előtt tartó írásomért egy-egy könnyebb leckét kaptam.

Az egyházmegyei gyűlésen nem szólaltam fel, nem gyáva meghunyászkodásból, hanem azért, mert az egyházmegyét alkotó tagok közül többen kifejezték előttem azon véleményüket, hogy teljes mértékben egyetértenek velem, szóval nemcsak helyénvalónak, de jogos birálatnak is mondták cikkemet.

Azonban tovább nem hallgathatok, mert úgy látom, se vége, se hossza nem lesz a leckéztetésnek, a fölösleges érzékenykedésnek.

Bátorkodom azért a következő indítványt tenni. Tereljék a dolgot hivatalos útra s állapítsa meg az egyházmegyei bíróság, hogy kinek van igaza, nekem-e, vagy a cikkem ellen tiltakozó funkcionáriusoknak? Mert dacára a hivatalos helyről jövő tiltakozásnak, kérdéses cikkemet minden kertelés nélkül szóról szóra fentartom és érette a felelősséget kálvinista becsülettel vállalom.

A további írásokra — bárki részéről jönnének is — nem reflektálok. Egy dolgon azonban végtelenül csodálkozom. Ha egy ilyen, nagy általánosságban mozgó írásra ennyire felszisszennek vezető egyházi emberek, amivel kizárólagosan csakis az egyházmegyei gyűlés számbeliségét akartam előmozdítani, nem pedig hánya-veti modorban azt lekritizálni, mit fognak majd tenni akkor, majd ha olyan cikkek jönnek, amelyek a helynek és személynek megnevezésével, a legnagyobb őszinteséggel tárják fel a bajokat, sürgetve az egyházmegyei gyűléstől azokra orvoslást?!

Dr. Komjáthy Aladár.

HALOTTAINK.

Ráczkövy János, a cseh megszállt területen levő ungmegyei Palágy református lelkésze, hosszú, kínos szenvedés után, egy héttel ezelőtt meghalt. Azok közé tartozott, akik — különösen odaát — kincseket érnek; személye mindig egységet jelentett. Az ungmegyei pap-, tanítóénekkarnak több évig volt lelkes, összetartó elnöke. — Halálát közelebbről fiatal özvegye és leánya gyászolják.

Verebélyi Barnáné szül. fáji Fáy Mártha életének 35-ik, boldog házasságának 13-ik évében hosszas betegeskedés után Budapesten 1929 május 29 én elhunyt. Ősi kálvinista család bibliás hitével indult el az élet küzdelmeibe. A Máriák lelkével töltötte be a Márthák mindennapi hivatását. Az édesanyai gondok mellett férjének a gyülekezeti életben is áldott munkatársa. Mint igazi papné, Isten akaratán megnyugodva, jó szívvel, nemes lélekkel viselte a szenvedéseket. Élete a szeretet élete volt. 8 esztendős kis leányának hirtelen elköltözése után lassan hervadni kezdett. Édes reménységeket vitt el magával. Emlékezete legyen áldott! Férjének s kicsiny fiának adjon vigasztalást az Úr-Isten az Ő Szt. Fia által.

Özv. szolnoki Jármy Lászlóné szül. csicseri Ormós Erzsébet. Elhunyt jún. hó 3-án Budapesten, ahová gyógyulást keresni ment. Főiskolánk halottai közt és áldva említjük nevét. Az édesanyák gyöngéd, hű és önfeláldozó lelkével, a szeretet mindenre kiterjedő gondosságával állt a főiskolai tápintézet élén, mint annak gondnoknője. Bámulatos hozzáértéssel végezte munkáját, gazdag tapasztalatait, életét sem kímélve, tékozolta. Boldog volt a szolgálatban, a tápintézet jó hire emelésében. A szivével csüggött annak legapróbb ügyén is. A feledhetetlen és el nem gyászolható Maller Sándor és Batta István s a szintén nagy érdemeket szerzett Gulyás József és Szilágyi Benő tápintézeti felügyelők oldalán valósággal hozzánőtt ez intézményünkhöz; élete erejét, maga által észre sem véve, át is adta nehéz szolgálatának. A főiskola vezetőségének nagy aggodalmat okozott, amikor a múlt év végével, egészsége megrendülése miatt, megvált lelke egész szeretetével körülölelt munkájától. A pihenés nem adta vissza erejét, Isten magához szólította. Rajongásig szerető gyermekei Sárospatakra szállították koporsóját és június 5-én a főiskola és a város közönségének mély részvéte mellett a főiskola udvaráról temették el. A gyászszertartást a család felkérésére a megboldogult többször kifejezett óhajtása szerint Marton János theol. tanár végezte. Emlékezete legyen Istentől áldott!

— **Ondon** az Ifjúsági-Egyesületek ápr. 21-én a templomban bibliaismereti versenyt rendeztek, a három legtöbbet tudó jutalomban részesült. Május 5-én pedig az anyák napját ünnepelték meg, amikor szép ünnepély keretében a temetőben megkoszorúzták az elhunyt ismeretlen édes anyák sírját.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dókus Gyula emlékünnepély.** Junius hó 16.-án d. e. 11 órakor a sárospataki főiskola igazgató-tanácsa és tanári kara *Dókus Gyula* elhunyt főiskolai gondnok emlékezetére gyászünnepélyt tart. Emlékbeszédet olvas fel *Janka Károly* főiskolai lelkészi gondnok.

— **Kérészy István emlékezete.** Junius hó 9.-én a sárospataki főiskola előljárósága, tanári kara és tanulóifjúsága emlékbeszédtartással áldoz b. e. *Kérészy István* volt gimn. tanár és igazgató emlékének. Az emlékbeszédet tartja *Elekes Imre* gimn. igazgató.

— **Díszdoktorok.** Ref. közéletünk két jelesét, *Dr. Baltazár Dezső* püspököt és *Dr. Balogh Jenő* egyházkerületi főgondnokot a Tisza István tudományegyetem bölcsészeti kara tiszteletbeli doktorátussal tüntette ki.

— **Uj egyetemi tanár.** *Dr. Erdős Károlyt* a debreceni Lelkészképző-intézet igazgatóját a Kormányzó a Tisza István tudományegyetemen theol. tanárrá nevezte ki az újszöv. tanszékre. Az édesapja örökébe lépő tudós tanár előléptetése felett örömünknek adunk kifejezést.

— **Enek- és zenevizsga.** Theol. akadémiánk ifjúsága jun. 6. án nyilvános vizsgálaton mutatta be egyházi ének- és zenetudását. A vizsgálaton nyilvánvalóan kitünt, hogy az eddigi rendszerhez és annak eredményéhez képest milyen kemény feladat elé állítja theologusainkat a tanítói vizsgálat letétele erről az oldalról.

— **Rajzkiállítást** rendez tanítványaival gimnáziumunkban *Bálint József* tanár, *Deák Geyza* betegszabadságos tanár ez évi helyettesítője.

— **Lelkészválasztás.** Június 2-án volt *Edelényben* a lelkészválasztás s a gyülekezet egyhangú meghivással *Gyülvészy István* ládbessenyői lelkészt választotta meg. Örömünket fejezzük ki a választás felett s az új lelkész munkájára áldást kivánunk.

— **Iskolaavatás.** A kistokaji ref. egyházközség pünkösti másodnapján avatta föl s adta át rendeltetésének újonnan épült második iskoláját. A kultuszminisztérium magas intenciói alapján, de meg a szükséghez képest is szükségessé vált a második tanítói állás szervezése és új iskolának építése. A közigazgatás hatóságok jóindulatú támogatása mellett sikerült megszervezni a tanítói állást. A teljesen modern tantói lakás, tanterem és berendezés építéséhez a kultuszminisztérium 17.000 P és a község 7.200 P-vel járult hozzá. — Gombos Imre lelkész alkalmi beszédén és fölavató imádságán kivül iskolás gyermekek szavalatai tették vonzóvá az ünneplést a szép számmal összegyűlt közönség számára. Különösen kedves és hatásos volt Pósa Jolán tanítónő gondos betanításában a gyermekek irredenta élőképcsoportja. A közönség boldog örvendezése s ünneplése a Hymnus eléneklésével ért véget.

— **A Sárospataki Ifjúsági Egyesületek** áldozó csütörtökön az új konfirmandusok számára (3 fiú és 18 leány) nagy közönség jelenlétében az elemi iskola udvarán szépen rendezett szeretetvendégséget tartottak. A szeretetvendégséget a CV. zsolt. és Főző László imádsága nyitotta meg. A Ref. Énekkar két számmal szerepelt. Szathmáry Ferenc ig. tan. az önfeláldozó szeretetről tartott közvetlen s tanulságos előadást. Dóka Etelka III. é. h. h. Reményik S. Kegyelem c. költeményét szavalta. A Leány-Egylet tagjai közül Gergely Mária énekszámmal, Nádaskay Jolán monológgal, a Leány-Egylet több tagja egy páros jelenettel gyönyörködtette a közönséget. Az Ifj. Egyletből szavaltak: Egry László, Móré József, Rozgonyi Béla, Szkircsák Ferenc, többen pedig egy bohózatot mutattak be. A kedves összejövetelt Forgács Gyula lelkész a Thess. levél V. részéből felolvasott néhány verssel és hálaadó imádsággal rekesztette be.

— **Rövid hirek.** *A szikszói* ref. elemi iskola emeletes szép épülete elkészült, ünnepélyes felavatását és megnyitását szept.-re tervezik. — *Belgiumban* 200.000 prot. van, akik intenziv, módszereiben és eredményeiben a katholikusok által is irigyelt egyházi életet élnek. — *Hamburg* számára Bugenhagen reformátor dolgozta s 1529. május 23-án hirdette ki az új egyházi rendet s ettől kezdve lett prot. város Hamburg. A 400 éves jubileumi ünnepségek kapcsán a hamburgi reformáció öt kiváló személyiségének szobrát leplezik le, ezenkivül színészek és világiak nagy serege egy Lutherről készült szindarabot fog előadni egy héten keresztül. — *A herrnhutiak* theologiai szemináriuma 175 éves. — *A porosz kultuszminiszter* megengedte, hogy latin és görög nélkül is beiratkozhatnak a theologiai fakultásra, azonban a latin nyelvből két, a görög nyelvből négy szemeszter alatt meg kell szerezni az érdemjegyet. — *Tubingában* az első nő, letéve a vizsgálatokat, elvégezte a római katholikus theologiát. — *Szilva István* lelkész elnöklete alatt jún. 3-án tartotta az abaúji ref. tanítóegyesület évi közgyűlését.

— **Felvételi hirdetmény a Kálvineumokba.** A Hajduböszörményi Bocskay főgymnáziummal kapcsolatos fiuinternátusba 40 lelkészárva fiú és 80 fizetéses tag, a nyiregyházai Leánykálvineumba 30 lelkészi leányárva és 100 fizetéses tag, az ugyanottani ref. polgári leányiskolába évfolyamonként 40, a két éves továbbképző tanfolyamra évenként 20, a ref. tanítónőképző-intézetbe az I-sö évre 35 növendék, a budapesti főiskolás Kálvineumba (Molnár-u. 19.) 12 egyetemi hallgató vétetik fel. Az árvák ingyenes helyet élveznek, a fizetéses tagok a fiú- és Leánykálvineumban 800, lelkészek, tanárok, tanítók gyermekei 600 pengő évi díjat, a főiskolás Kálvineum lakói havi 25 pengőt fizetnek. Felvilágosításokat az illető intézetek igazgatói adnak. Felvételért julius 1-ig kell kérvényezni.

Szerkesztői üzenetek.

E. J. B—ny. A hiradást köszönöm. A polemiába szerkesztőségünk nem avatkozik be. A lap arra való, hogy véleményeket közöljenek benne. Az egyházmegye pedig konkrét kérdésekben dönt, vagy döntött. Személyeskedéstől nem kell tartani, mert azt a szerkesztői ollő már csirájában lecsippenti. — **Dr. K. G. B—cs.** Jön. — **Sz. F.** A két címre megy a kért számokból.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 25. szám. Sárospatak, 1929 junius 16.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 14 Pengő.
Fél évre ... ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Farkasfalvi Farkas Géza beszéde. — Főiskolai épitkezéseink ügye. — *Szigethy Ferenc:* Emlékbeszéd Vadászy Pál felett. (Folyt. és vége.) — *Forgács Gyula:* A két legnagyobb skót református egyház egyesülése. — *Kovács István:* Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyülése. (Vége köv.) — Rajzkiállítás. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

Farkasfalvi Farkas Géza beszéde.

Tartotta a képviselőházban a kultusztárca költségvetése tárgyalásakor, 1929 június 10-én.

. . . Én főkép református ügyekkel kivánok foglalkozni, mert mint egyházmegyei gondnok, ezeket ismerem leginkább, de meggyőződésem, hogy a viszonyok úgyszólván ugyanazok a többi vallásfelekezeteknél is, különösen a tanügyi kérdéseket illetőleg.

Barthos Andor t. barátom nagy tárgyilagossággal mutatott rá ezekre a kérdésekre és én igazán nagy megnyugvással hallottam egy katholikus képviselő szájából ezt a tárgyilagosságot, ezt a megértést, mert meggyőződésem az, hogy Magyarország jövője, de a krisztusi szeretet is megköveteli azt, hogy a felekezetek egymás ellen soha, hanem mindig egymás mellett, vállvetve egymásért is dolgozzanak. *(Élénk helyeslés és taps!)*

Vannak egyházközségek, amelyekben a hivek 100, 200, sőt 300%-os egyházi pótadót is fizetnek, 300%-át is fizetik az állami adónak és a helyzet mindig rosszabb lesz, mert a háborúban és a háború után bekövetkezett gazdasági válságban az egyházi épületek nem lettek kijavítva, úgy, hogy a javítás immár halaszthatatlanná vált. Az 1848: XX. t.-c. úgy rendelkezik, hogy az egyházak egyházi és iskolai szükségletei az állam által rendezendők. Mindazonáltal, hogy a dologi államsegélyt most 37%-ról 40%-ra felemelték, ez még mindig nagyon kevés.

T. Ház! A másik ok, amely miatt egyházaink annyira el vannak adósodva az, hogy több mint hat és félszeresére emeltetett fel a tanítói nyugdíjjárulék. Barthos Andor t. barátom is rámutatott arra, hogy ezt most ráháritották az iskolafentartó egyházakra. Ez a törvény szellemével nem egyezik meg és óriási igazságtalanság is. Ezt szebben, igazán bölcsebben nem is tudnám leírni, mintahogy a múlt évben a miniszter úr kifejtette. A miniszter úr erre nézve a következőket mondotta: *(olvassa)* „Én már két évvel ezelőtt tárgyalásokat kezdtem a belügyminiszteriummal és a pénzügyminiszteriummal azért, hogy ezeket a járulékokat a polgári község viselje. Ez a kivánság mindenesetre jogos, mert hiszen a mi népoktatási törvényünk szerint a felekezet csak fakultativ iskolafentartó, iskolafentartásra nem kényszeríthető és bár a felekezetek szerencsére ragaszkodnak iskoláikhoz, elvileg azonban elképzelhető az az eset, hogy a felekezet azt mondja: kérem, én ennek eleget tettem, de jövőben nem vagyok hajlandó, mert ha adófizetőim nem képesek fizetni, feladom az iskolát. Milyen helyzet áll elő akkor? Akkor előáll az 1868: XXXVIII. t.-c. alapján a polgári községeknek az a kötelezettsége, hogy iskolát állitson fel, tekintet nélkül arra, hogy 50%-nál nagyobb e a pótadó, vagy sem?“

Kifejtette azután a miniszter úr azt is, hogy ő tárgyalásokat folytat a másik két tárcával, amelynek keretébe ez a kérdés tartozik, a belügyivel és a pénzügyivel, hogy végleges elvi megállapodás jöjjön létre. Sajnos, ez az elvi és végleges megállapodás még a mai napig *sem sikerült,* csak itt-ott, némely vidéken sikerült egy-egy momentán megoldás, ami azonban nagyon kevés. Lehetetlenség pedig az, T. Képviselőház, hogy mondjuk, egy községben van egy felekezeti iskola és van egy nagybirtok, egy házbirtok vagy iparvállalat, amelynek alkalmazottai mind ebbe az iskolába járnak annak ellenére, hogy az iskolát más felekezet tartja fenn, mint melyhez a tulajdonos tartozik, ennek ellenére ő semmivel sem járul hozzá az iskolafentartáshoz. Megtörténhetik pedig, hogy esetleg még az ő saját gyermekei is abba az iskolába járnak, még is semmivel sem köteles hozzájárulni, mert a törvény értelmében tandijat szedni nem szabad. Ez a kérdés megérett arra, hogy mulhatatlanul megoldjuk és én nagyon kérem a miniszter urat, hogy kifejtett intenciója értelmében minél előbb vigye dülőre ezt a kérdést.

T. Ház! A törpe felekezeti iskoláknál egyes helyeken különös, káros, visszás és az államra sulyos terhet jelentő gyakorlat kezd kialakulni. Ha ugyanis egy községben egy felekezeti iskola van

és a tankötelesek egy része nem ahhoz a felekezethez tartozik, ezeket a gyermekeket saját felekezetük igen sokszor arra kényszeríti, hogy ne abba az iskolába járjanak, hanem egy szomszédos, távolfekvő községbe járjanak iskolába, amely sokszor 5—6 kilométer távolságra fekszik és ott az ő felekezetüknek megfelelő iskola van. Azt hiszem, nem kell bizonyítgatni azt, hogy mit jelent ez a megerőltető, naponta sokszor 8—10 kilométeres gyaloglás hóban, fagyban, hőségben, hózivatarban a gyermekek egészségére, testi és lelki fejlődésére, azonkivül mit jelent tanügyi szempontból. Más oldalról pedig azzal a következménnyel jár, hogy a *felekezeti iskola az egyik községben elnéptelenedik,* a másikban túlzsufolt lesz. A túlzsufolt iskolák a kormányhoz fordulnak és kérnek államsegélyt új tanterem építésére, új tanítói állás szervezésére. Nem keresem, amint hogy nem is szabad keresnem, hogy ki a hibás, mert az egyik esetben az egyik felekezet a hibás, a másik esetben a másik felekezet, azt hiszem azonban, a miniszter úr bölcsesége meg fogja találni a módot arra, hogy tisztán rosszul felfogott vallásfelekezeti érdekből ne járassanak gyermeket egyik községből a másikba, az ott lévő iskolába. A vallásoktatás történjék mindenkinek saját felekezete szerint. Tessék a lelkész uraknak, még ha ez több munkával jár is, vállalni ezt a vallásoktatást. *(Helyeslés.)* Nagyon kérem a miniszter urat, semmi esetre se adjon ilyen esetben államsegélyt, amikor új állás, vagy új tanterem építése céljára tisztán felekezeti szempontból kérik azt. Nagyon bölcsnek találom a kultuszminiszteriumnak azt a tervét, hogy ha egy községben két vallásfelekezet tart fenn iskolát és az egyik túlzsufolt s a másikban a létszám nagyon kicsiny, ebben az esetben nem ad az új tanítói állás szervezéséhez engedélyt; de ne adjon új tanterem építéséhez se államsegélyt, hanem egyenlítsék ki a két felekezeti iskola között a létszámot. Eddig a pontig teljesen egyetértek a miniszter úr intencióival. Aggodalmaim vannak azonban a miniszterium ezen tervének végrehajtása körül. Úgy tudom ugyanis, azt tervezik, hogy ebben az esetben mind a két iskola felekezeti jellegét megszüntetnék és községi iskolává szerveznék át. Az egyházaknak mindössze annyi garanciát adnának meg, hogy a tanítóknak vallásfelekezet szerinti megoszlása a régi alapon történnék.

Már beszédem elején rámutattam arra, milyen különösen nagy súlyt helyezek a vallás-erkölcsi alapon való nevelésre és hogy itt mennyire fontosnak tartom az egyházak szerepét. Ennélfogva nekem az a tiszteletteljes kérésem a miniszter úrhoz, hogy méltóztassék ezt a tervet föltétlenül végrehajtani, de meghagyni mind a két felekezeti iskolának felekezeti jellegét és így kiegyenlíteni a létszámot, mert tapasztalatból mondhatom, hogy mihelyt a túlzsufolt iskola vezetősége vagy fönntartója látni fogja azt, hogy nem kap államsegélyt új állás szervezésére, vagy pedig iskola építésére, szivesen fogja átadni a fölös számú tankötelesek a másik iskolának. Természetesen itt is, — mint említettem — a vallásoktatás magától értetődően, minden egyháznak kebelében megmaradna. Technikailag is nagyon nehéz volna az előbbi tervet keresztülvinni, ugyanis az egyik egyháznak, az egyik iskolának vagyona van, a másiknak nincs.

Még egy nagy nehézség van. Az egyik felekezet ugyanis esetleg nem régiben építette újra iskoláját. Tudok olyat, amely épen most van építés alatt. Sokszor 20—25 kilométerről szállítják óriási anyagi megterheltetéssel, fáradsággal, áldozattal a követ, faanyagot, téglát, homokot, csak azért, hogy felekezeti iskolájuk megmaradjon, míg a másik teljesen vagyontalan felekezet iskolája düledező. Az már most óriási elégületlenséget szülne, ha ettől az iskolától, amelyet ennyi költség árán újra építettek, elvonnák a felekezeti jelleget. De mint mondottam, meg kell jegyeznem, hogy valamilyen úton-módon ez is feltétlenül végrehajtható, mint ahogy végre is hajtani.

Az 1913. évi XXXVIII. t. c. (mint Barthos Andor t. barátom is rámutatott) a lelkészeknek 5 évenként bizonyos korpótlékot biztosít, ez azonban ma már csak 50%-ig terjed és függővé van téve a helyi javadalom nagyságától. Különösen a protestáns lelkészek igen szegény emberek, vidéken laknak, sok gyermekük van majdnem mindegyiknek, iskoláztatni gyermekeiket a városba kell adniok. Erre képtelenek abban az esetben, ha rosszul vannak dotálva. Ugyancsak nagy igazságtalanság — amint Kray István t. képviselőtársam rámutatott — a kántortanítósággal szemben az, hogy két munkáért egy javadalmazást kapnak, mert a kántori javadalmuk be lett tudva a fizetéskiegészítésbe. Az új tanítói állások szervezésénél a kormány jelenleg nem adja azt a teljes összeget, amit eddig adott, s csak erősen csökkentett összegbens a törvény előirja azt is, hogy ha új gyülekezetek alakulnak és azok a 800-as létszámot elérik, akkor a kongruát megkapják. A gyakorlatban ez újabban nincsen igy. Nagyon kérem a mélyen tisztelt kultuszminiszter urat, hogy ezeket a kérdéseket megoldani kegyeskedjék, hiszen a felekezetek gyengítése nagyon megbosszulná magát.

Arra is kérem a mélyen tisztelt miniszter urat, hogy megkezdett nagyszabású iskolaépítési programmjánál ne álljon meg, hiszen ez a leggyümölcsözőbb és legdemokratikusabb befektetés. Sajnos, az utolsó esztendőben ebben stagnálást kellett látnunk.

T. Ház! Nem mulaszthatom el, hogy hálás köszönetemet ne fejezzem ki a kultuszminiszter úrnak azért, hogy megadta a módot arra, hogy a sárospataki főiskola 400 éves fennállásának küszöbén bizakodva nézhessen a jövőbe, abba a jövőbe, amely kell, hogy méltó legyen ahhoz a dicsőséges multhoz, amely múlt össze van forrva minden mozzanatával, minden szenvedésével és diadalmas küzdelmével, a magyar nemzet 400 éves történelmével! *(Úgy van! Úgy van!)* Ez a főiskola nem egy felekezeté, nemcsak a reformátusoké, hanem igenis, kulturális közkincse az egész magyar nemzetnek. *(Úgy van! Úgy van!)* Ez a főiskola megőrzője, hűséges védője a tradicióknak s előharcosa a haladásnak. Erős vára a hajthatatlan magyar hazafiságnak, a soha meg nem al-

kuvó hazaszeretetnek és a valláserkölcsnek. Ezt a főiskolát mentette meg a lassú elsorvadástól a t. kultuszminiszter úr *(Élénk éljenzés a jobboldalon és a középen)*, akkor, amikor lehetővé tette azt, hogy annak mohos falai között a nemzeti tradició párosulva a legintenzívebb nyugati tudással, együtt szolgálja a nemzeti feltámadás nagy eszméjét. *(Taps a jobboldalon és a középen.)*

T. Képviselőház! Mivel a kultusztárca irányítása egy nagy célért küzdő, nagyon messze előrelátó, nagy koncepciójú férfiú kezében van, a kultusztárca költségvetését általánosságban, nagy örömmel és megnyugvással, a részletes tárgyalás alapjául elfogadom. *(Élénk éljenzés és taps a jobboldalon és a középen. A szónokot számosan üdvözlik.)*

Főiskolai építkezéseink ügye

ismét előrehaladt egy lépéssel azon a tanácskozáson, amelyet az internátusi bizottság junius hó 11-én tartott Budapesten. A tanácskozásokat maga Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter úr vezette. Meglepő volt a miniszter úr nagy tájékozottsága, minden hálára érdemes lekötelező szivességű gondossága és az a szeretetteljes lelkesedés, amellyel csügg a nagyvonalú és hatalmas concepcióju terve megvalósításán. Sajnos, a miniszter úr elgondolását, amelyet a főiskolai ó-épület teljes, célszerű és takarékos kihasználására nézve elterveztetett, pénzügyi okok miatt egyelőre megvalósítani nem lehet. A terveket, amelyekhez főiskolánk előljárósága és egyházkerületünk elnöksége előre hozzájárult, a miniszter úr megbízásából Jakabfy Zoltán miniszteri tanácsos készítette el. Realizálásuknak egyelőre útját állja az, hogy előbb a gimnázium számára szükséges tantermek biztosítása látszott előbbrevalónak. Most az a terv, hogy a gimnázium újabb tagozatai (párhuzamos osztályok, angol rendszerű gimnázium stb.) számára épülnek megfelelő helyiségek. A főiskolai új épület egy emeletére egy második emeletet vonnak, egyúttal a keleti részen egy toldalékkal látják el. Ez az építkezés a nyáron megtörténik. A jövő tavasszal épülne az internátusi telken egy kétemeletes gimn. internátusi pavillon. Ez az angol internátus volna, azonban az angol rendszerű gimn. tagozat megnyiltáig és annak fokozatos benépesüléseig kielégítené a másféle gimn. internátusi igényeket is. A második gimn. internátusi pavillon építése később vétetnék munkába.

Némelyeknél nagy aggodalmat ébresztett, hogy a tervek ilyen alakulása esetleg nem kivánt módon kitolná a theol. tnternátus ügyének megoldását. Pedig theol. internátusra Patakon olyan szükség van, mint a mindennapi kenyérre.

A felelősséget e tekintetben azonban mindenki érzi és mélyen sajnálatos, hogy azonnal nem mozdulhat a vakoló kanál és a gyalu ennek a kérdésnek a kultuszminiszter úr pompás elgondolásu terve szerinti megvalósítására.

A reményt azonban e tekintetben sem adjuk fel. A főiskola vezetősége egész lelkével küzd a lehető legjobb megoldásért.

Emlékbeszéd Vadászy Pál felett.

(Folytatás és vége.)

Mikor pedig a diákvidámságok ideje is letelt s komoly fekete palást borult a szép és nagy reményű ifjúra, egy nagyon kevés ideig a szülői háznál maradva, rövidesen Sajószentpéterre kerül segédlelkésznek Vadászy Pál, hogy ott aztán egymásután következő 56 esztendőn keresztül, négyig mint segéd-, 52-ig mint rendes lelkész lassankint minden legyen mindenekben és több egymásután jövő nemzedéknek legyen bölcs lelki atyja, jóltevő pásztora.

Már rövid pár esztendő alatt egészen belenő Sajószentpéter életébe, különösen mikor a nagy Lévay József családja rokonsága köréből választ magának élettársat az áldott és jóságos szivű sajószentpéteri születésü Benedikty Irma személyében. Ezzel a hű és igaz feleséggel, ahogy ő mondotta mindig „lelke galambjával“ sok mindenfajta öröm és boldogság beköltözködik a sajószentpéteri paróchiára. Bár az ifjú pásztornak lebilincselő modora, páratlan emberbánása predestinálja őt napról-napra az ő szép és nagy gyülekezetével való együttélésre s szép és nagy eredmények véghezvitelére, de az ő jóságos felesége még efelett is aranyláncszem lesz a lelkipásztor és a gyülekezet között s csakugyan áldott békesség, keresztyéni édes örömök tanyája lesz a sajószentpéteri gyülekezet belélete. De meg a Lévay József személye hoz sok boldog és kitüntető nagy örömöt a rokon Vadászy Pálnak. Hányszor együtt örül a Vadászy Pál lelke a Lévay József Sajószentpéterre sokszor ellátogató országos hirü nagy barátjainak magas röptű, felejthetetlen szárnyalású lelkével. Milyen felejthetetlen napok és órák azok neki, mikor Lévay József, Gyulay Pál, Görgey Arthur, később Kozma Andor és még többen mások is megfordulnak őnála s rakják le gazdag és csodálatos nagy értékü lelkeikből az ő lelkében is az emlékeket! Vadászy Pál később kútforrásává is válik ez irodalomtörténeti, különösen a Lévay Józsefet jelentő emlékeknek s valóban az ő életében annyi szint, sőt emelkedést jelentenek ezek a hazánk nagyjaival való érintkezései, hogy nekem, az emlékbeszédírónak, okvetlenül meg kell említenem.

A kitűnő pataki diák pedig, hogy ismét az ő papi életét folytassam tovább, kitűnő lelkipásztorrá lesz s rövidesen egyházmegyéje sokrabecsülő szeme is megakad rajta. Lelkésztársai lassankint nemcsak a kedves és vidám barátot, hanem a mindinkább nagyobb és nagyobb értékeket magából megmutató lelkipásztort is becsülni kezdik benne Először egyházmegyéjének lelkészi aljegyzője, később értekezleti elnöke, tanácsbírája, majd lelkészi főjegyzője lesz, lassankint pedig olyan nagyok lesznek az ő lelkének érdemei, hogy egész egyházmegyéje vállára emeli és esperesévé választja. Ez időtől kezdve azután az ő lelke világossága mind messzebb kezd fényleni, az ő bölcs tudásából már nemcsak a sajószentpéteri gyülekezet merít, hanem a gyülekezetek egész sora: a Felsőborsodi Református Egyházmegye. Nála az espe-

resnek is az a jellemvonása, ami az embernek: a bölcs önmérséklet, az alapos meggondolás, a természetes józanság. A becsületes és nem nagyra vágyó és szerény, a komoly és szorgalmas embert segíti, támogatja ameddig csak a szívével és a kezével eléri. Minden igaz ügyet lelkében szorongat, igazságos körömszakadtig s az elesettet nem szűnik meg felemelni. Ítéletében nagy és szívből fakadó humanitással mérlegel. Tud szigorú lenni, erélyes és kemény, feddő szava a különben is dörgő mély hangján még most is visszhangzik a múltból, akiket ért. Úgy, hogyha mindent összeveszünk: a komoly egyházkormányzót, az alapos törvénytudót, az ékes szavú szónokot, az életben mérhetetlen sokat tapasztalt embert, a dicsekedés és a boldog református öröm hangján jelenthetjük ki, hogy Vadászy Pál szép tekintélye és egész ország szélességében ellátszó fényessége volt a magyar református egyháznak. Konventi tag, zsinati atya, a Sárospataki Főiskolának igazgató tanácsosa, Fejes István és Tüdős István halálakor a Tiszáninneni Egyházkerületnek két ízben püspökhelyettese — mindezek olyan magas tisztességek, hogy a Vadászy Pál neve, mint elől fényeskedő, mint alkotó, mint törvényhozó név a lélek tüzével van beleégetve a magyar református egyház épületébe.

A komoly és nagy papnál, az egyházmegyei kormányzást erősen és lelkiismeretesen kezében tartó bölcs vezérnél talán csak az ember volt benne nagyobb, baráti összejövetelek, fehér asztali felüdítő órák örökké tréfás vidám embere. S ez a lelki tulajdonság nemcsak úgy volt meg nála, mint sokaknál, akik szeretik a humor éltető sóját, hanem ő ezen a téren is szinte tehetség volt. Annyi elmésség sziporkázott egy-egy talpraesett közbeszólásában, rímbe perdülő kádenciájában, hogy hetekig, sőt esztendőkig emlegette a kitünően sikerült találó szavát a társaság, a család, sokszor az ő egész nagy családja az egyházmegye is. Sajószentpéteren 36 esztendő alatt alig maradt ember, akinek a nevével, vagy tettével kapcsolatosan ma is ne élne közszájon egy rímes kádencia, amelyet egyszer ő mondott egy vidám percében. S hány parochián őriznek az ő elmés, humoros, találó, de sohasem sértő szavából egy gyöngyszemet, melyet egyszer ő ott vidám szívéből elejtett. Bizony mondom nem végezne hiábavaló szolgálatot, aki legalább kéziratban összegyűjtené a Vadászy Pál aranymondásait!

Igen: Vadászy Pál száz felé tudta osztani a szívét egyházmegyéje, gyülekezete, baráti köre között s akárki fordult hozzá, tanács nélkül, segítség nélkül senkit nem bocsátott el s még ezek mellett az ő legközetebbi szeretteinek: családjának is tudott magából sokat, sokat adni. Az Isten két szép fiúgyermekkel áldotta meg őt, akiket szárnyukra bocsátott s akiknek olyan sokáig nézte repülésüket, hogy meglátta még naggyá növekedett unokáit is. Házas élete a hosszú-hosszú évek során át az egymást megértés, a boldog szeretet, a megújúló jóság és a gyöngéd figyelem meleg fészke volt. Ő ebben is ragyogó példa volt az ő gyülekezete előtt s lelkük, mint két fehér galamb csókolgatta egymást közel egy fél századéven át, míg az egyik: a feleség jóságos szíve hirtelen, egy nehéz éjszakán megszakadt s utána egy rövid fél esztendő mulva megszakadt a másik szív is: Főtiszteletű Vadászy Pál élete 82 ik évében 1927 július 3-án meghalt.

... A nemsokára két esztendős sírra pedig a Felsőborsodi Egyházmegye lelkészeinek emlékező, imádságos ajkú seregében elhelyezem azt a koszorút, amely hervadhatatlan, amely az ő gazdag, munkás élete babérjaiból van fonva s haláláig való szellemes vígkedve piros virágaiból!

Szigethy Ferenc.

A két legnagyobb skót református egyház egyesülése.

Huszonkét évi komoly előkészület, imádság, tanácskozás, tervezgetés előzte meg azt a történelmi mozzanatot, amely a Skót Egyesült Szabad Egyház ez évi nagygyűlésén, május 24.-én Edinburghban ment végbe s aminek konventi elnökségünk megbízásából boldog tanuja lehettem. Ez alkalommal mondta ki a nagygyűlés óriási szótöbbséggel, hogy egyesül a Skót (állami) Egyházzal és az egyesülést f. évi október 16-án életbelépteti az új egyháznak, a *Skót Egyháznak* első nagygyűlésén, vagy ahogy mi mondanánk: zsinatán.

A nyugoti országok keresztyén világában nem ritkaság az ilyen unio. Általában megállapítható, hogy ott most egy hatalmas integrálódási folyamat indult meg. A Hit és Szervezet (Faith and Order) mozgalma, amely az amerikai episzkopális egyházból indult ki s amely Lausanne-ba tudta gyűjteni a világ összes keresztyén egyházainak képviselőit a róm. kath. egyház kivételével, a krisztusi egyházak hitelvi és szervezeti különbözőségei felett keres egy olyan pontot, melyben a sokoldalu csonka piramis vonalai találkoznának; az Élet és Munka (Life and Work) mozgalom, a gyakorlati szociális téren keresi és munkálja az egységet és hatalmas stockholmi világgyűlésével provokálta a „mortalium animos“ kezdetü encyklikát; a kanadai presbiteri egyházaknak az ottani hatalmas methodista egyházzal ezelőtt hat évvel létesült uniója, melynek jelentései csodálatos sikerekről adnak számot; a svájci református egyházak egységes szervezetbe tömörülése; a német református szövetség, melynek legutóbbi gyűléséről a „Lelkészegyesület“-ben olvashattunk érdekes beszámolót; — hangosan hirdetik, hogy a modern nyugati egyházak a széttagoltság, az erők elszigeteltségének hátrányait felismerve, mintegy előkészületképpen a közel jövőben jelentkező nagy feladatok megoldására — egységes, hatalmas seregben óhajtanak síkra szállni Isten országa szent ügyéért.

A két skót egyház egyesülése egyfelöl olyan természetesnek tűnik fel, hogy tisztán szervezeti összefogásnak tűnhetik fel a távolról szemlélők előtt és szinte kérdésbe tehető, hogy miért kellett ezen 22 évig tanácskozni? Hiszen a régi sérelmek feloldódtak a modern idők demokratikus fejlődé-

sében, a patronus nem erőszakolja a maga kedvenc jelöltjét a gyülekezetre, szabad lelkészválasztás van már régen az államegyházban is. Ma már a bátor Chalmers Tamások levegőeget vagdosnának a maguk „szabadság" keresésével. A két egyház hitvallása azonos, munkája buzgó, példás, sőt az állami egyház szinte gyakorlatibb, szemben az elvek iskolázott tudásaiban bővölködő Egyesült Szabadegyházzal. A régi történelmi különbségek elkopása kétségkivül hozzájárult az unió létrejöveteléhez. Ez azonban egymagában kevés lett volna.

Ha ugyanis közelebbről vizsgáljuk meg a két egyház között még két évtizeddel előbb is fennálló különbséget, el kell ismernünk, hogy ez egyesülési gondolat akkor szinte képtelennek s megvalósítása emberi számítás szerint kivihetetlennek látszott. A derék skótok előtt azonban ott állott a történelmi példa a maga elevenségével az 1900-ban létrejött egyesülésben, mikor a Presbiteri Egyház egyesült a Szabad Egyházzal és létrejött az Egyesült Szabad Egyház. Hozzáfogtak tehát az egyesülés előkészítéséhez olyan hittel, amilyennel Ábrahám indult el Babiloniából, nem tudván hová vezeti Isten, de abban a bizonyos meggyőződésben, hogy Isten vezeti.

A tárgyalások az egyesülés praktikus előnyeinek mérlegelésén elindulva, hamarosan eljuttottak azokhoz az akadályokhoz, melyek előtt egyelőre tehetetlenül kellett megállaniok. Az Egyesült Szabad Egyház elveivel merőben ellenkezett a Skót Egyház alkotmányának az a pontja, mely szerint az államtól kiváltságokat és segélyeket élvezett. Ellenkezett az a gyakorlat is, hogy a Skót Egyház egyházi adókat és párbérféle járandóságokat szedett. A Skót Egyháznak el kellett ismernie, hogy az államtól való függetlenség és az egyház anyagi életének a tagok önkéntes adományaira való alapozása sokkal inkább megfelel úgy a bibliai, mint a presbiteri elveknek. De mit tegyen? Az államsegélyt nem dobhatja el magától anélkül, hogy intézményes munkáinak egy jó részéről is le ne mondjon. Ily módon csak csonkabonkán tudott volna belemenni az egyesült új egyházba, ami a Szabad Egyházra nézve óriási megterheltetést jelentett volna. Az egyházi adózási rendszer kérdésében a Szabad Egyház talált volna megnyugtató és elfogadható megoldást, hiszen ez csak módszer kérdése, de az előbbi kérdésben megakadt mind a két fél. Jött a háború, amely szintén megakasztotta a munkálatokat s volt idő, amikor az optimisták is kételkedve néztek az unio sorsa elé.

A háború után azonban újra előtérbe lépett az egyesülés gondolata. Nem lehetett e gondolatot elűzni, mert annak rúgója az Isten akaratának felismerése volt és az már szent reménységgé erősödött mindkét egyház közvéleményében. Ilyen körülmények között nincs legyőzhetetlen akadály. A Skót Egyház a parlamenthez fordult az akadályok elmozdítása végett. A parlament megértő volt. 1921-ben törvényt hozott, melyben elismerte, hogy azok az alapok, amelyek kamataiból a Skót Egyházat segélyezte, mind egyházi célt szolgáló alapok voltak s ezért a Skót Egyháznak szabad rendelkezési jogot biztosított ez alapok felett a kötött rendeltetés keretein belül és ez alapokból létesített intézményeket, az egyház vagyonának ismerte el. Ezzel a legnagyobb akadály eltolódott az egyesülés útjából és megindulhattak újból a tárgyalások, melyeknek eredménye a közös bizottság által szerkesztett „Basis of Union" (az egyesülés alapokmánya), amely mindkét egyház hagyományainak épségben tartásával egy új törvénykönyv tervezetét foglalja magában. Ez a hatalmas munka minden részletre kiterjedőleg megalapozza az új egyesült egyház alkotmányát. Ezt fogadta most el a nagygyűlés.

E terjedelmes dolgozat ismertetésére lapunkban nem lévén hely, csak arra szorítkozom, hogy az első mondatot közöljem, jellemzéséül ez egyesülés komolyságának. Ez a mondat így hangzik: „A Skót Egyház és a Skót Egyesült Szabad Egyház, mint a Szent katholikus azaz egyetemes egyház ágai, abban a hitben, hogy az az Úr akarata, hogy minden Ő tanítványai egyek legyenek, — elismerik, hogy a látható közönséges egyház és annak tagjait alkotó rész-egyházak bizonyságtételét az Úrról a széttagoltság, valamint az elkülönülés elhomályosítja és akadályozza az Úr munkáját (ezután jön az indokolások elősorolása) . . . és ezentúl egy egyházat fognak alakítani és az egyesült egyház neve „*Church of Scotland*" lesz."

Nem az egyesülés teremtette meg azt a lelkületet, amely e mondatból is előtünik, hanem ez a lelkület és hit teremtette meg az egyesülést.

Forgács Gyula.

Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Folyó hó 4-ik napján Szikszón, a községháza tanácstermében tartotta egyházmegyénk tavaszi rendes közgyűlését, csaknem valamennyi lelkész, sok tanító, az egyházak kiküldötteinek és sok érdeklődő vendégnek jelenlétében. A gyűlést templomi istenitisztelet előzte meg, amelyben két ifjú lelkésztestvérünk, Kocsis Sándor nyirii, szép imádsággal, Kádár József telkibányai lelkész pedig a szomorú emlékü trianoni békekötésről megemlékezve, alkalomszerű bibliamagyarázattal mutatkozott be az egyházmegye közönsége előtt.

A közgyűlést nagy szeretettel körülvett, lelkes, tevékeny gondnokunk, farkasfalvi Farkas Géza a következő hatalmas beszéddel nyitotta meg:

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Két fájó üres hely tátong soraink között: az egyik a Dobozy István vil. tanácsbíró helye, *Dobozy Istváné,* ki 35 évig szolgálta hűséggel, önzetlenül, páratlan kötelességérzettel, se jobbra, se balra nem tekintő, meg nem alkuvó egyenességgel egyházmegyénket. A másik üres hely Baksy István szikszói lelkészé, a galambszívű, puritán lelkületű lelkipásztoré, ki mindég csak csöndben, észrevétlenül kívánt dolgozni, ki irtózott a feltünéstől, ki a szinte túlságba vitt szerénység megszemélyesítője volt! Méltóan esperes elnöktársam fog róluk jelentésében megemlékezni.

Mérhetetlen nagy a mi veszteségünk, ami egyházmegyénket e két kiváló munkásának elhunyta által érte; áldott legyen emlékezetük! Indítványozom, hogy emléküket örökítsük meg jegyzőkönyvünkben és jegyzőkönyvi kivonatban *fejezzük ki családjaiknak részvétünkei.*

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés! Országos zsinatunk második ülésszakának *legfontosabb munkája volt a lelkészi állások betöltéséről szóló új törvény megalkotása.* E rendkívüli nagy horderejű kérdésben *két ellentétes elvi álláspont állott szemben egymással* és ütközött össze a törvényjavaslat vitájában. Az ellentétes felfogás különösen a jelölés bevezetése vagy mellőzése kérdésében kulminált.

A zsinat tagjainak egy tekintélyes része súlyos aggodalmakat táplált és a ref. *egyház hagyományos demokratikus szellemét féltette a jelölésnek a lelkészválasztásnál való érvényesítésétől.* Viszont a zsinati képviselők másik része, — melyhez csekélységem is tartozott, — a *jelölésnek ultima racionként való bevezetése nélkül nem látta lehetőnek a mai beteg lelkészválasztási állapotok orvoslását.*

Az egyházmegyék, — amint a törvényjavaslat előadója kimutatta, — túlnyomó nagy többségben a *jelölés mellett foglaltak állást* és a törvényjavaslat azon pontjai, melyek a jelölést csak a 2000 lélekszámon felül levő és az illetékes egyházkerületi közgyűlések által ezen kategoriába sorolt gyülekezetekre nézve kívánták kötelezőnek kimondani — és a többi gyülekezetekre csak az ajánlást kontemplálta: csupán egy kompromissum eredményei voltak.

Már pedig, ha szükséges — mint ahogy meggyőződésem szerint *föltétlen szükséges*, — a kandidálás a 2000 lélekszámmal bíró egyházakban, ahol több az intelligentia s így nagyobb a mérlegelési képesség, *fokozottan szükséges a kis, kevésbbé intelligens, magukra hagyott* és így a demagógia érvényesülésének jobban kitett *egyházakban.*

A zsinat felfogása ezen divergálásának kiküszöbölésére egy szűkkörű értekezlet hivatott össze az ellentétes felfogásúak vezetőiből és itt sikerült az ellentéteket összeegyeztetni. Egy közös plattformot találtunk, melyet a zsinat bölcsesége el is fogadott.

Ezen megállapodás lényege az, hogy a *meghívást kell a lelkészválasztási eljárás tengelyévé tenni,* amely egyedül felel meg a lelkészi hivatás magasztosságának és a gyülekezet méltóságának is. *Itt semmiféle korlát nincs szabva a gyülekezet szabad akaratának megnyilvánulása elé.* A meghívás annyiszor kisérlendő meg, mig ennek sikertelensége nyilván dokumentálja azt, hogy a gyülekezetben nagy bajok vannak és hogy ott a legtöbb esetben az izgatás, demagogia, korteskedés, a magánérdekek érvényesülésének fertője áradt el és bontotta meg az egyetértést. Csak ha már ez az eléggé el sem itélhető helyzet bekövetkezett, tehát világos, hogy a gyülekezet nem képes *akaratát szabadon nyilvánítani* és mikor az ajánlás már csak falrahányt borsó volna: akkor következzék a pályázat útján való választás és pedig kandidációval. — A kandidációs eljárás a legerősebb biztositékokkal van körülbástyázva, az előfordulható *igazságtalanságok és önkénykedésekkel szemben.* — A kijelölő bizottság kötött marsrutát kap arra nézve, hogy mily szempontokat kell a jelölésnél szem előtt tartania; határozatait indokolnia kell, határozatai felebbezhetők.

Lehetetlen, hogy a felsőbbség ennyi befolyást se gyakorolhasson a lelkészválasztásra, hiszen talán *sehol széles e világon sincs a református nyáj oly szorongatott helyzetben, mint épen minálunk;* talán sehol sem kell annyira védelmi szempontból küzdelmet folytatni, mint itten; ezért szükséges — és ezt a körülményt legtöbbször a gyülekezet nem, csak a felsőbbség tudja mérlegelni, — hogy minden helyen a legodavalóbb pásztor álljon az őrhelyen.

Nem lehet ezen intézkedésektől a ref. egyház *demokratikus szellemét félteni.* Nem tartalmaznak ezek reakciót, szabadságkorlátozást, hanem a szabadosság, a demagógia, az izgatás méregfogát kívánják kivenni.

Meggyőződésem, hogy ha a zsinat nem is alkotott tökéleteset — hiszen emberi mű — ezen törvény nagy előhaladást jelent egyházi életünkben!

A törvény többi szakaszai nagyrészben egyházmegyénk által adott véleménnyel megegyezők s úgyszintén az egységes liturgia szabályozása és a zsinat többi alkotása is megnyugvást kelthet.

A missziói törvénytervezet tárgyalása a következő zsinati ülésszakra maradt.

Szivem egész melegével hivom fel egyházközségeinket a *kerületi Kálvin-Szövetség szervezőbizottságának 1929 április 1-én kelt tájékoztató felhivására.* E felhivásban foglaltak megszivlelésére és végrehajtására.

Csak egy nagy, egységes, az egész magyar ref. társadalom céltudatos összefogásával, erős szervezésével tudunk nagy kérdéseinkben eredményeket elérni.

Nem másfelekezetű ker. magyarok ellen szervezkedünk mi, — örülünk, ha azok boldogulnak — de *jogos érdekeinkért* teljes erőnkből küzdenünk kell, és ha egyházunkat, egyházi érdekeinket támadás éri vagy fenyegeti, meg nem alkuvó erővel, összefogva ott kell állanunk annak védelmére.

Küzdenünk kell *nehéz anyagi helyzetünk megjavításáért is. Dologi államsegélyünk* 37%-ról a mostani költségvetésben 40%-ra emeltetett, ennek 100%-os valorizációja halaszthatatlan. Küzdenünk kell a *lelkészi korpótlék* eredeti kiszabásáért; ez még mindig csak 50%-os; kivánnunk kell, hogy az újonnan alakuló gyülekezeteink is, ha a törvényben előírt 800 as lélekszámot elérik, kongruát kapjanak, és hogy az új tanítói állások szervezésénél a folyósított segélyek a régen gyakorlatban volt százalék alapján adassanak. — Nyomatékosan kell folytonosan követelnünk a békebelinek több, mint 6-szorosára emelt és az egyházakra hárított *tanítói nyugdíjjárulékok rendezését.* Ezekre nézve *ugyan egy ideiglenes megoldást sikerült létesítenünk;* hivatalos lapunkban ezt a megoldást közé is tettük, de ezt a kérdést véglegesen múlhatatlanul meg kell oldani; mert dacára a kultuszminiszter

úrnak 1928 februárban ez irányban tett interpellációmra adott válaszának, s hozzátehetem: *az ő legjobb akaratának*, — mivel itt három minisztérium van érdekelve, — még mindig nem sikerült különböző tárcák között a megegyezés alapját megtalálni.

A *kántortanítókkal* szemben nagy igazságtalanság az, hogy két szolgálatért egy fizetést kapnak.

Mindezen és *számtalan más jogos érdekeinkért* nemcsak a hivatalos egyházaknak, de az *egész ref. társadalomnak erős lélekkel összefogva dolgoznia kell.* Különösen kötelességük *ez a törvényhozás református tagjainak.*

Kovács István
egyházmegyei főjegyző

(Vége köv.)

Rajzkiállitás.

Június hó 9-én nyilt meg diákjaink rajzkiállitása. Megyünk megnézni mindjárt a Kérészy István emlékünnepély után. De már kicsi ez a régen olyan óriásnak gondolt rajzterem. Alig tudunk mozogni. Nemcsak a kis nebulók érdeklődnek zajosan a maguk és kis pajtásaik művészkedése után s töltik be a termet, hanem szűk is lett az szinte magától a sok asztal miatt, amely hátán hordja az év terméseit, illetőleg, ami ebből a nyilvánosság elé jutott. 10,000 rajz kezd itt beszélni a munkáról. Kezdődnek a kézügyességi és ecsetgyakorlatok, majd következik a festés ecsettel rajzolás nélkül s természet után virágmotivumok alapján az önálló tervezés, továbbá a figurális arcok, kezek rajzolása, fák, épületek képies kialakítása. S itt már nincs is osztálybeli haladás. A fejlődő tehetség titokzatos útja nincs kötve osztályhoz. Előre röppen az. Kinéz az ablakon és messze száll. A kis Szaszák József még I. osztályos, de olyan rajzot cselekszik az édesapjáról, hogy az arc csontját lehet látni s a Pesti Hirlap képe után, bár inti Bálint József tanár úr. hogy ne másoljanak, úgy utánképezi Rákosi Jenő képét és a Rothermere lordét, hogy a kis diák köszönő levelet kap a kollégiumba a két óriástól. A Dókus Gyula arcképét ugyan másolja valahonnan, de a háziasszonya képét természet után rajzolja s a kis cimborájáét is, a Glósz Tiborét (I. oszt.), aki szintén neki tudja ereszteni a fantáziáját, mert ő a Léghajók harca a tengeri hajókkal című piktura alá irja a nevét. Asztalos András cyriát, szivvirágot fest természet után üde, mosolygó szinekkel. Csada Imre (I. oszt.) az ingaóra lengését lesi le; egy másik utcát ad a falujából, Alsófügödről. Kispatak több rajzon feltünik. Balogh István (I. oszt.) már próbálja rajta a szárnyát, Bodnár József (VI. oszt.) pedig már olajba festi meg a festői kis szögletet a nagy híd mellett a gátnál. Zólyomi Endre, Csáky László, Márky György jól rajzolnak. Ágoston József, Lénárd Juliánna, Trócsányi Lilly és Szirmay Mátyás ügyesen tervel. Deák Ica, a Deák Géza tanár leánya, édes apja rajztudását mutatja, stilizált pasztelljei mellett a Somogyi Éva arcképét is jól eltalálta. De arckép dolgában és fejlettségben Bánó Dezső VII. osztályos a legelső. Ő szinte versenyen kivül áll. Bálint József tanár úr sok gyönyörüséggel jártál a szines papirok, álmok, kézmozdulások és szinek közt. A repülést ő tanitotta.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Kapuzárás.** A kapuzárás előtti izgalmas órákat éli főiskolánk. Készül a vasárnapi nagy eseményekre. Ekkor lesz az évzáró ünnepély, a Dókus Gyula emlékünnepély, a Pataki Országos Diákszövetség összejövetele, több diák találkozó és a délutáni ifjusági ének- és zeneünnepély. A főiskola elmult évéről jelentést olvas fel Dr. Mátyás Ernő közigazgató, az istentiszteleten prédikál Dr. Vasady Béla theol. tanár, Dókus Gyula felett az emlékbeszédet tartja Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok. Június 17-én, hétfőn az igazgatótanács ülésezik.

— **Felhivás.** A főiskola igazgatósága szeretettel kéri az iskola minden volt diákját, jóakaróját, a tanittató szülőket, hogy a főiskola *gyűjteményeit* (könyvtár, szépművészeti és régészeti múzeum, éremgyűjtemény) *könyvek, régi pénzek, antikvitások, háborús emlékek, kéziratok adományozásával gyarapitani segédkezzenek.* Dicsekedésünket képező gyűjteményeink létrejövetelének és gyarapodásának legbővebb tápláló forrása mindig az Alma Matert szerető lelkek áldozatkészsége volt, ennek felbuzdulását reméljük és kérjük a jövőben is.

— **Kérészy István-emlékünnepély.** Kegyeletes érzésekkel hódolt főiskolánk tanári kara és tanuló ifjúsága június hó 9-én régi híres tanára, b. e. *Kérészy István* emlékének. Az emlékünneyélyen megjelentek a család részéről a megboldogult fiai: Zoltán egyetemi tanár, Gyula sátoraljaujhelyi városi mérnök, Árpád és Sándor ügyvédek. A kegyelet szavának tolmácsa Elekes Imre gimn. igazgató volt, aki a rendelkezésére álló adatok és a máig élő hagyomány alapján vonzóan rajzolta meg a Kérészy István képét és tanulságosan állította az ő életét a főiskola akkori kis és nagy eseményei, küzdelmei és törekvései közé. Végül a főiskolai énekkar egy szép éneket énekelt.

— **Lelkészválasztás.** A *Svingor József* lelkész nyugalombavonulásával üresedésbe jött *vadnai lelkészi* állásra a gyülekezet egyhangú meghivás útján *Orosz László putnoki segédlelkészt választotta meg folyó hó 9-én.* Örömmel állapitható meg, hogy 2 év alatt, 1928 és 1929-ben Felsőborsodban *12 egyhangú* meghivás útjáni lelkészválasztás volt. Azt halljuk hogy a sikernek a titka abban van, hogy a választást mindenütt *személyesen* az esperes vezette s az esperesi állás tekintélye és az esperesnek a hívekhez intézett meggyőző beszéde nagy befolyással volt a választó gyülekezetekre és a választás eredményére nézve.

— **Diósgyőri hir.** A diósgyőri egyház vasgyári egyházrésze május 29-én zárta belmissziói munkáit egy nagy szeretetvendégség keretében. Mintegy 600 lélek jelent meg erre az alkalomra a virágos asztalok mellett. Ének, imádság, bibliamagyarázat után Dr. Szabó Aladár tartott előadást,

az első keresztyének szeretetmunkáiról. Igen szépen énekelt a miskolci ref. vegyeskar vitéz Littkey Gy. vezetése mellett. Littkey B. csellójátékát Bihary Mici kisérte. Hatalmas bizonyságtétel hangzott el Mogyorós István gödöllői koronauradalmi mérnök ajakáról, aki elmondotta, hogyan él új életet, amióta a Krisztust megtalálta. A bibliakörök és vasárnapi iskolások Raffáel: Az aranyborjú imádásá-t élőképen mutatták be. A gyári zenekar, imádság, zsoltárének zárták a nagyarányú szeretetvendégséget.

— **Adomány.** A *Hegyközi Lelkészi Kör* (Abaúj m.) a Sárospataki Ref. Lapok javára 13 P. 50 f. összeget küldött. Hálás köszönettel vesszük a kedves adományt és arra kérjük a lelkésztársakat, hogy inkább előfizetőket (olvasókat) gyűjtsenek. Annyit, hogy hetenként 8 oldalon jelenhessünk meg és a mostani papírunkat kicserélhessük egy másféle papírral. Egy félév alatt segítsenek ezt a munkát elvégezni.

— **A Miskolcjárási Kálvin-Szövetség** május 28-án tartotta évi közgyűlését a diósgyőrvasgyári templomban. Az istenitiszteleten Szabó Dániel hejőcsabai lelkész prédikált, a vegyeskar és Rhuz Pál tenorista énekelt. A közgyűlésen Román Ernő alsózsolcai lelkész, járási lelkész-elnök és a távollevő Lukács Béla helyett dr. Munk István földbirtokos, járási alelnök elnökölt. Román Ernő elnöki megnyitója után dr. Hegyaljai Kiss Géza lelkész olvasott fel: Protestáns erők a magyar irodalomban címen. Román Ernő, dr. Enyedy Andor, Mauricz Árpád, vitéz Sáfrán Géza altábor nagy felszólalása után a közgyűlés kimondotta, hogy felterjeszti az egyházmegyei és egyházkerületi Kálvin-Szövetséghez előadónak azt az indítványát, hogy készíttessék el a Magyar Protestáns Irók Albuma az írók képével, kis életrajzával és műveikből való szemelvényekkel és a Kálvin-Szövetség tudatosan állítsa be munkakörébe az irodalmi művek valláserkölcsi nevelő hatását. Ezután Eötvös Ferenc nyékládházi lelkész tartott bevezető előadást a párbér-kérdés rendezéséről. Komjáthy József, dr. Enyedy Andor, Sáfrán Géza, Román Ernő hozzászólása után az a vélemény alakult ki, hogy ajánljuk illetékes felsőbb köreink figyelmébe ezt a fontos kérdést értekezleteken, egyházi lapokban való vitatásra; ne mint lelkészi javadalmi kérdés, de mint egyházi szociális kérdés állittassék előtérbe s kellő előkészítés után kerüljön tárgyalásra a zsinat 1931. évi ülésszakán; ne az egyes egyházak próbálkozzanak a kérdés rendezésével, de az egyházi törvényhozó és végrehajtó felsőbbség tegye kötelezővé az arányos egyházi adózás behozatalát. Vitéz Sáfrán Géza országos szervező bizottsági elnök előterjesztése az évi munkáról az Alsóborsodi Egyházmegyei Kálvin-Szövetség közgyűlésére halasztatott, mely junius 5.-én d. u. 4 órakor lesz a miskolci ref. főgimnázium tornatermében, külön is közölt, gazdag műsorral. — Közgyűlés után a vasgyári vendéglő kerthelyiségében közebéd volt a gyűlés vendégeinek kedélyes hangulatu részvételével.

— **Bodrogkereszturon** június 1 én és 2-án volt Laky Zsigmodné, amerikai lelkészné. Június 1-én este a gyülekezeti teremben tartott gyönyörű szép előadást az amerikai református nő életéről, másnap, június 2-án, vasárnap a templomban tartott előadást az amerikai magyar református egyházi életről. A hívek örömmel hallgatták meg a nt. asszonynak kedves, szívből jövő előadásait.

— **Főiskolás leánykonferencia Faddon.** Június 24—29 között a Duna partján fekvő faddi gyülekezetben főiskolás református leányok részére igen gazdag programmal konferencia lesz, amelynek részvételi díja mindössze 9 pengő. A jelentkezők továbbá féláru jeggyel utaznak úgy vonaton Budapestig, mint a hajón Faddig. A konferencia programmja a következő: Reggeli Bibliatanulmányozás, Az Úrvacsora, A hitetlenség életfilozófiája, Református nők életművészete a multban, A nő képe a modern irodalomban, A kálvinista életfilozófia, A dolgozó nő társadalmi problémái, A református nő nemzeti hivatása, A református nő szociális missziója. Az esti tábortüzeknél áhitatok: Evezz a mélyre, Szakadozik a háló, A kútnál. Az előadók neveit a következő alkalommal közöljük. Résztvehet minden főiskolás leány és a középiskolák utolsó évfolyamának növendékei. Jelentkezni lehet június 15-ig e címre: Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetsége, Budapest, IX., Kálvin tér 7. II. 17.

— **Uj orgona Noszvajon.** Június hó 2-án vette át Noszvaj új orgonáját, amelyet 7.000 pengőn felüli összegben *özv. Lakatos Józsefné* adományozott a gyülekezetnek. Az orgona Várady Miklós rákospalotai orgonaépítő készítménye. Mint szakértő, átvette az orgonát Demeter József egri orgonista-énekvezér.

— **A református földmíves ifjúsági munkára** az Egyetemes Konvent a maga részéről 600 pengő támogatást szavazott meg. Továbbá kb. 200 persely van már kézben, a földmíves ifjúsági munka javára buzgón gyűjtve országszerte.

HIVATALOS RÉSZ.

Az alsóborsodi lelkészek nyári értekezletüket július hó 2-án Hejőcsabán tartják, amire minden kebelbeli rendes, helyettes és segéd-, valamint vallástanító-lelkészt — családjával együtt — tisztelettel meghív az elnökség. Az értekezlet $^1/_2$9 órakor istentisztelettel kezdődik, amit Horváth József lelkésztársunk végez. Utána nh. Csiszár Béla és nh. Sólyom Lajos lelkészek felett tartandó emlékbeszéd s néhány előadás következik. Ebéd Görömböly-Tapolcán lesz, amire e hó 28-ig jelentkezzenek a résztvevők Szabó Dániel h.-csabai lelkésznél. Igazolatlanul elmaradottak 10 P bírságot fizetnek a Kálvineum javára. Atyafiúi szeretettel: Tibolddaróc—Cserépfalu, 1929 június hó 11. *Br. Bottlik István* és *Pósa Péter.*

Szerkesztői üzenetek.

B—a J—s B—r. Nagyon köszönöm a lev.-lapokat. Régen gyűjtök már ilyeneket. — K—y I—n T—a. Hamarosan sorát ejtjük a közlésnek. — K—s A—t. Á—ő. Megérkezett. Jön. — N—y B—n. D—r. Nagyon illetékes toll írta a referádát. A bővebb értesítést köszönöm. — F—y J—s. Megkaptuk. Sorra kerül.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 26. szám. Sárospatak, 1929 junius 23.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Mátyás Ernő:* Közigazgatói jelentés az 1928—29-ik iskolai évről. (Vége köv.) — *Kovács István:* Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlése. (Vége köv.) — *Andrássy Kálmán:* Falusi levelek. — *K. A.:* Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése. — *M. J.:* A főiskolai igazgató-tanács ülése. — *Szabó Zoltán:* Az öregdiákok gyülése és találkozói. — Felvételek a tápintézeti és internátusi jótéteményekre a sárospataki főiskolában. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Közigazgatói jelentés
az 1928—29-ik iskolai évről.

(Részletek.)

Örömteljes dolog hegycsucson járni. Ott megszűnik a leverő érzés, ami a hegyszakadékok között eltölti a lelket. Már maga az a körülmény felszabadítólag hat az emberre, hogy kemény erőfeszítések, talán veszélyek között jutott oda. Azután a hegycsúcsokról messzibb is ellátunk, széles távlatokat nyerünk. Ilyen hegycsucs a mi évzáró ünnepélyünk is. Verejtékes munkával jutottunk ide. Ezért az áhitatnak, a hálának emelkedett érzései járnak át minket.

Hegycsucson járunk most, de onnan előre kell néznünk messzire. Főiskolánk életének e határkövénél is meg kell látnunk céljainkat. Nem évenként vagy koronként változó feladatainkat, hanem az egek magasságában örökké tündöklő csillagainkat. Különösen most, amikor nagy rohanással gördül az idő kereke főiskolánk négyszázados évfordulójához, most kell azt keresnünk, ami örök, mert már maga a négyszáz esztendő is az örökkévalóságra figyelmeztet.

Mi volt az az eszmény, amely oly varázslatosan vonzóvá tette iskolánkat a multban? Azt szokták az iskolák hiányául sokszor felhozni, hogy a jövő számára bezárt kapuk, s hogy ezért a haladásnak korlátjai. A mi iskolánkra az a jellemző, hogy a haladás zászlóját mindig fennen lobogtatta, hogy sokszor századokkal megelőzte korát a bekövetkező nagy gondolatok hirdetésében. Mérhetetlen értékü főiskolánknak ez a drága öröksége. Bárcsak sohasem lennénk méltatlanok erre! A reformáció szülte e jellegét. Mondják, hogy a tudomány szabadsága, a vallás, a lelkiismeret szabadsága volt mindig zászlójára írva. A jövő szolgálatára, vezércsillagainak kitüzésére csak szabad lelkek képesek.

De mégis azért csüggött olykor főiskolánkon egy egész nemzet szeme, azért özönlött egy egész nemzet ifjúságának szine-java falaink közé, mert századokon keresztül a nemzeti gondolatnak volt bátor hirdetője, jól megépített vára. Hősök születtek e falak között, akik viharral teljes időkben harcos katonákká lettek. A *„Hazáért és szabadságért“* a haza szabadságáért fiakat nevelni, ez volt talán az, ami főiskolánkról a legmélyebben belevésődött a nemzet öntudatába. Ez az talán, ami ma is a legélénkebben izzik itt az ifjú lelkekben. Drága hagyomány! Felette szükség van rá. Talán sohasem volt nagyobb szükség erre. Börtönbe zárva, bilincsekbe verve, Trianon rabságában, olykor a kétségbeeséshez közel vergődik nemzetünk. Sorsunk a régi: az ellenségekkel való örök viaskodás. Emberfeletti a feladat, ami éppen a jövő nemzedékre vár.

De a Rákócziak földjén a Rákócziak egész jelmondata kell hogy eszünkbe jusson: *„Pro Deo, pro Patria et pro libertate!“* Úgy gondolom, hogy főiskolánknak sem lehet különb jelszava ennél. És ennek első tagja „Pro Deo“ nem lehet üres szó, mert Isten nélkül a szabadság szabadossággá, a liberálizmus libertinizmussá lesz, a hazaszeretet pedig üres frázissá vagy féktelen demagógiává. Főiskolánk akkor élte fénykorát, jelentősége, nevelő hatása akkor volt igazán országos, amikor e jelszó fennen lobogott zászlóján. Főiskolánk ma is ezzel a jelszóval lehet igazán naggyá. De le is járt már ma a liberálizmusnak a korszaka. Olyan időket élünk, amikor az élet számára féket, korlátokat állítanak fel. Örök törvények alá kell rendelnünk az életet. „Pro Deo!“ Istenért, az Ő ügyéért harcoló katonákra van szükségünk, az Isten uralma alatt meghajló nemzedékre, férfias jellemekre, mert ez alatt az uralom alatt duzzad meg az igazi jellemerő. Az Istenért való szolgálatban leg-

teljesebb a szabadság. Itt érik meg a lélek nagy feladatokra. Itt fokozódnak fel a kötelességek. Itt nő a nemzetért való felelősség. Itt fejlik ki az a bizonyos lelki militarizmus, amelyről Ravasz László beszél. Meggyőződéssel vallom, hogy csak az Isten uralma alatt engedelmesen meghajló magyarok lesznek képesek összetörni Trianon bilincseit! Nemzetünk minden heroikus erőfeszítése azért olyan meddő, mert nem akarja magát alávetni ennek az uralomnak. Semmi sem fontosabb ifjúságunkra, minthogy magát odaszentelje Isten örök céljainak szolgálatára.

Megfürdettük lelkünket eszméink azurtiszta légkörében, most fordítsuk tekintetünket lefelé és nézzük meg, milyen mértékben vitt bennünket ez a lezáruló esztendő céljaink felé. Lefelé néző tekintetünk előtt kibontakozik egy gyorsütemű, sűrítettmunkáju, eseménydús esztendő. Felette sokszor megjelentek a gyász sötét fellegei, meg a kétség, olykor a keserűség borulata, de igen sokszor kisütöttek felettünk az örömnek, a reménységnek, a bizalomnak napsugarai. Úgy robog el lelki szemeink előtt az elmult esztendő, mint egy megáradt, partjait szaggató, medréből kiöntő folyó. Folyása nem egészen tiszta, fölötte még köd borong, de hisszük, hogy a ködben Isten lakik, érezzük, hogy az Ő Lelke munkál közöttünk, s visz minket nagy lépésekkel örök céljaink felé.

Valamikor főiskolánk az államkormánytól független életet élt. Az elmult évszázadokban sokszor szilárd bástya volt a kormányhatalom elnyomó törekvéseivel szemben. Ma már nem élhet a kormánytól független életet. Különösen nem az olyan kormánytól, amelynek oly nagy koncepcióju, friss életet árasztó, alkotó szellemű kultuszminisztere van, mint gr. *Klebelsberg* Kunó. Az ő vele való intenziv kapcsolat nemcsak anyagi nyereséget jelent számunkra, hatalmas szelleme ösztönzőleg hat reánk, hogy ujra kitűzzük céljainkat, ujra értékeljük értékeinket.

Főiskolánknak a magas kormánnyal való érintkezése első momentuma dr. *Kornis* Gyula államtitkárnak 1928. évi szeptember 27.-én történt látogatása volt. Szivünk őszinte bizalmával, különös ünnepélyességgel fogadtuk a széles távlatu, főiskolánk kulturjelentőségét jól ismerő és nagyraértékelő tudós államtitkárt. A diákságnak a főiskola udvarán levő tisztelgő sorai előtt *Janka* Károly főiskolai lelkészi gondnok köszöntötte őt, majd az imaterem megszentelt falai között *Dókus* Ernő egyh.-kerületi főgondnok az egyházkerület, utána a közigazgató és szénior a tanári kar és az ifjúság nevében, amely köszöntésekre *Kornis* államtitkár bizonyságtételszerű gondolatokban tett hitet főiskolánk örök értékei mellett. Szép reményektől duzzadott a lelkünk, amikor nehéz tanácskozás után bucsut vett főiskolánktól.

Főiskolánk ez évi történetének további fontos dátuma 1929 január 24-ike. Pillanatnyilag mélységbe zuhanni látszott főiskolánknak felfelé vivő útja. Ezért az egyházkerület, a főiskola és a P. D. O. Sz. részéről egy monstre küldöttségben járultunk a magas kormány szine elé. A küldöttség vezetői és szónokai *Dókus* Ernő konventi elnök, egyh.-kerületi főgondnok, *Janka* Károly főisk. lelk. gondnok, *Kazinczy* Gábor és *Finkey* Ferenc a P. D. O. Sz. elnökei voltak. A küldöttség soraiban ott láttuk az egyházkerület és a főiskola részéről *Farkasfalvi Farkas* Géza főiskolai vil. gondnokot, *Bernáth* Aladár és *Puky* Endre igazgató-tanácsosokat, *Ragályi-Balassa* Ferenc egyházmegyei gondnokot, az egész esperesi kart, a P. D. O. Sz. részéről br. *Perényi* Zsigmond fővédnököt, a Nemzeti Szövetség elnökét, ott voltak még dr. *Bessenyey* Zénó, dr. *Szabó* Zoltán, dr. *Szabó* Sándor, *Kálnoki Bedö* Sándor, *Erdőhegyi* Lajos, *Maillot* Sándor, *Fekete* Lajos és pataki főiskolánknak még sok barátja. Sorban jelent meg a küldöttség gr. *Klebelsberg* Kunó közoktatásügyi miniszter, a gr. *Bethlen* István miniszterelnököt képviselő *Darányi* Kálmán miniszterelnökségi államtitkár, *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter előtt. A velük való eszmecserék arról győztek meg minket, hogy a mi Patakunk ügye nem a politika ügye, nem is csupán csak nagy multunk miatt szimpathikus ügy, úgy láttuk, hogy szívügye ez a kormánynak, s hogy ezért is diadalmas ügy.

A kormánnyal való érintkezésnek további nevezetes dátuma 1929 március hó 23-ika, gr. *Klebelsberg* Kunó sárospataki látogatásának időpontja. Már az a körülmény, hogy rövid 9 hónap alatt másodszor látogatta meg főiskolánkat, mutatja, hogy lelkéhez nőtt ügy főiskolánk fejlesztése. Egyszerű, de annál szivélyesebb fogadtatásban részesítettük őt, aki *Tóth* István államtitkár és *Sváb* Gyula miniszteri tanácsos kiséretében jött el ez alkalommal hozzánk. A nagy tanácsteremben fogadtuk, ahol *Janka* Károly főisk. lelk. gondnok az előljáróság, a közigazgató akadályoztatása miatt *Elekes* Imre h.-közigazgató a tanári kar és az ifjúság nevében köszöntötték őt szívből jövő hálás köszöntéssel. A miniszter úr ez alkalommal is lenyügözte lelkünket, főiskolánkért ápolt magasan szárnyaló szép terveivel. Ekkor is megláttuk, hogy széles ivelésü kulturpolitikájának egyik fontos feladatát éppen a mi kedves Patakunknak szánta.

Főiskolánknak a kormánnyal való kapcsolata fontos dátumául végül meg kell említenem f. junius hó 11.-ét, amikor az internátusi bizottság fontos tárgyalásokat folytatott Budapesten a parlament épületében a kultuszminiszter úrral.

Melyek voltak azok a kérdések, amelyek a Kultuszminisztériummal való tárgyalások anyagát képezték?

1. A legfőbb tanácskozások tárgya az internátusi államsegély biztosítása, illetve in-

ternátusok létesítése volt. Az államkormány már az 1927—28. évi költségvetésekben biztosított a gimn. internátusok számára 35 éven át 30.000 P. annuitást. Az 1928—29. évi költségvetésben pedig 5.000 P. annuitást a theol. internátus céljára. A f. évi tárgyalásokon sikerült még a sárospataki főiskolai internátusok céljára az 1929—30-iki állami költségvetésben 40.000 P. annuitást biztosítani. Irásbeli igéretünk van arra nézve, hogy az 1930—31-iki költségvetés útján 240.000 P. tőkesegélyben fogja részesíteni az állam főiskolánkat. — E fedezetre nehéz és hosszas tárgyalások után sikerült már felvenni a főiskolánknak 500.000 P. kölcsönt, amelyből egyelőre az u. n. angol internátus fog épülni. Itt kell megemlítenem, hogy a Kultuszminiszter úr újabb látogatása alkalmával azt a meggyőződést szerezte, hogy az építendő modern új internátusok és a régi épület jelenlegi állapota között bizonyos kiáltó ellentét állana fenn. Ezért azt az óhajtását fejezte ki, hogy még mielőtt az internátus-építkezések megindulnának, a régi épület renováltassék át s abban helyeztessék el a theol. internátus. Az az elgondolása itt a Kultuszminiszter úrnak, hogy ebben az épületben, amelynek minden zuga tradicióktól megszentelt lelket lehell, növekedjék a lelkésznemzedék. A f. junius hó 11-iki tanácskozások azonban arról győztek meg, hogy e terv nem valósítható meg anélkül, hogy a régi épületből kikerülő gimnáziumi helyiségek, szertárak, gyűjtemények részére előbb építkezések ne történnének. Ezért első építkezési feladatul a főiskola új szárnyának II. emelet huzással való kiépítését határoztuk el.

(Vége köv.) *Dr. Mátyás Ernő.*

Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlése.

(Folytatás.)

Elemi és középiskoláink, theologiánk fejlesztése, kell, hogy főgondunkat képezze. Egyházmegyénkben a *szikszói, selyebi, szalai, bereti és felsőmérai elemi iskoláink* tekintélyes állami segéllyel épülnek újra. Erős törekvésünket képezi, hogy a legközelebbi időben a *kovácsvágási és felsődobszai* iskoláink immár halaszthatatlan újjáépítéséhez az államsegélyt kieszközöljük.

Ezen költségvetési évben azonban *igen nagy nehézséggel jár* a legszükségesebb építési államsegély elnyerése is, mert a kultusztárca költségvetését, — tekintettel az ország sulyos gazdasági helyzetére, — az új pénzügyminiszter úr nagyon megszorította.

Nagy vonalakban sikerült közös erővel előbbre vinni, — büszkeségünk, hagyományaink letéteményese, kulturánk gócpontja, a sárospataki főiskola — fejlődését.

35 éven át 75,000 pengő annuitásos államsegélyt Költségvetésileg biztosít és egyszersmindenkorra szóló 250,000 pengő államsegélyt ád a nagy koncepciójú, a jövőbe messze céltudatosan előre néző kultuszminiszterünk. Gimnáziumunk tervbevett bifurkációja segítségével az *angol nyelv elsajátítása s ez által az angol-szász nemzetekkel a kapcsolat megteremtésének lehetővététele*: a miniszter úr nagyszerű elgondolása.

A rendszeres, összes kívánalmaknak megfelelő *theologiai internátus fölállítása által elérjük azt a rég óhajtott célunkat*, hogy leendő lelkészeinket a szó legmesszebb menő értelmében nevelhessük oly irányban, mint azt a mai idők föltétlenül megkövetelik.

Itt azonban az egyházkerület áldozatkészségének is meg kell nyilvánulnia; nem kételkedem benne, hogy ez nem is marad el, mivel ez jövőnk egyik alapvető kérdése.

A *sárospataki tanítóképző-intézet* átvételének ügye szintén a közeli megvalósulás útján van. Megvan a reményem arra, *hogy a jövő tanévben már főiskolánknak egyik tagozatát fogja képezni* a tanítóképző-intézet s örökre vissza fog térni egyházunk kebelébe.

Miután mindezen gondolatokat, eseményeket és terveket összefoglalva a Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés elé tártam; Nagytiszeletű elnök-társammal együtt tisztelettel és szeretettel üdvözlöm a közgyűlés megjelent alkotó tagjait és az érdeklődőket, a mai napra összehívott közgyűlésünket megnyitom.

*

A jelenvoltak serege nagy lelki gyönyörűséggel hallgatta a mélyen szántó, mélyen járó, gazdag tartalmu beszédet, amely anyaszentegyházunk és egyházmegyénk mélységes szeretetéről és bölcs kormányzatáról győzött meg bennünket; jól esett kiéreznünk a keresetlen szavakból, hogy miként a pálma a ránehezedő terhek alatt mindig hatalmasabb erővel tör a magasba, úgy a mi Gondnokunk is, az iránta mindenfelől megnyilatkozó bizalom, megtiszteltetések és megbízatások által reá váró nagy kötelességek terheit könnyedén hordozva, mindszélesebb körben érdemli ki köz- és egyháztársadalmi életünkben az őszinte szeretetet, a megbecsültetést és megtiszteltetést. Áldás életére, fény nevére!

Kovács István

(Vége köv.) egyházmegyei főjegyző.

Falusi levelek.

I.

Tisztelt Szerkesztő Uram!

Ilyen formában próbálom megrögziteni falusi lelkészkedésem nyomait, napomszállta előtt, ha az életemmel rendelkező Fővalóság, — Krisztus lelkével mennyei édes Atyánk! — helybehagyja. Nem csinálok semmi nagyképüsködést, hiszen ilyenkor, már úgyis levetkezés előtt révedez az eddig talán mutogatásra hajló délibáb emberélet Némi rámutatások inkább ezek a sorok, oly dolgokra, melyek ugyan minden társam előtt fel-feltünnek, de mégis a látóképesség szerint, különböző eredménnyel.

Azon kezdem, hogy — *„Van, a Van!“*

Sekszpirtől tanultam e fontos élettörvény-megállapitást, „János király“-ban használja mentségül egy királyi „fattyu.“

E megállapitás visszautal arra, amiből a *Van* lett. Sőt előre is útmutató affelé, amivé *Lesz*, mert lennie kell. Igy aztán a *Volt, Van, Lesz*, emberi életünk hármas határdombja, melyekről áttekintést nyerhetünk mintegy arról a széles, vagy keskeny útról, mely a széles, vagy szoros kapun át, Krisztus példázata szerint, emberi életünk értékét jelzi.

Úgy gondoltam, leghelyesebb lesz innen kiindulnom, midőn a tisztelt Szerkesztőség felbiztatására, ilyen levelekben 50 éves lelkészi működésemből némi nyomokat mutatok fel.

Tehát: — *Van a Van.*

Ez az eredmény. Ezt igy legkönnyebb bemutatni. Részben be is volt már mutatva e lap 23-ik számában az a bemutatás, mint a főgondnok előadásának egy részlete, némi kiegészitésre szorul, a való tények szempontjából.

Tény, hogy egyházunk anyagi, szellemi és erkölcsi ügyei lehetőleg rendben vannak — emberi meglátások szerint. Egyházunk lélekszáma 1000 körül, négy felekezet közt. Legszámosabb a gör. kath., ezeren felül, a rómaiak és mi körülbelül egyformán, a zsidóság lefogyott, 100 körül, de most növekedőben. A két kath. egyház anyagi dolgai, épületei szintén rendben, nagymérvű államsegélyekkel. A mi egyházunk is részesült némi államsegélyben háború előtt, a tanítói fizetések kiegészítésében, de a pénz értékcsökkenésének kezdetén, földvételekre vett tetemes törlesztéses kölcsöneinktől megszabadulva, államsegélyünk megszünt, nem is kértünk s ez oldalról függetlenek vagyunk. Épületeink: — templom-torony, belső felszerelés orgonával, lelkészlakás melléképületekkel, tanítólakások szintén, köztük az iskola két tanteremmel, irodával, lehető felszerelésekkel, harangozólakás, csordáslakás, apaállatok melléképületeivel, — a torony és templom falán kivül mind új épitkezés kőalapra, fehérpléh-tetővel, egy Szeretetház, megfelelő kerttel, kettős lakószobával, érdemes szegények befogadására, egy tagos birtokon levő kettős lakóház és melléküpületek, szintén újabb épitkezések. Érdemesnek tartom a megemlítésre, hogy iskolaépületünk egyik tantermében egy hatszárnyú ugynevezett spalétajtó nyilik az irodaszobába, mely kitárva, megfelelő teremmé alakítható estveli előadásokra és gyermekelőadásokra szinpaddá. S fel is használjuk elég gyakran. Az is nagy előny, hogy nyiregyháza-vidéki kisvasútunk egyik megállóhelye éppen az iskola és tanítói kertek alatt van, kitéglázott gyaloglejáróval.

Ezek az épületek. Ez a *Van.*

S a földszerzések? A *Van*? . . .

Különböző időben és alkalmakkor, 3 tagban és darabokban, együtt 220 magyar hold, melyből 100 h. legelő, a gazdasági megélhetés lélegzőszerve, amennyiben az 1859-ben kezdett tagosítás alkalmával legelőre nem is goldoltak az elődök, nemcsak az úri tagosok, hanem a két külön darabban kiadott nemes és úrbéres kisgazdák részeinél sem, úgy gondolván, hogy a 3 forgóban használt szántó egy forgója lesz a legelőjök s ez elég lesz igy. A népszaporulat s egyéb okok közrehatása folytán azonban, a legelőhiány miatt, a mi nemes és egyéb kisgazdáink, a szó betűszerinti értelmében, marhatartás lehetősége nélkül a gazdasági csőd legszélére jutottak s szinte isteni közbelépésként jött egy megfelelő legelővétel lehetősége, közvetlen a falu alatt. Ez a 100 h. A többi jóminőségű szántó. Előnyös vételi ár összesen, a 100.000 P-t valamivel meghaladja.

Ez a *Van*, a földszerzéseknél. Tisztán, tehermentesen. Lelkészi javadalmúl, a tagosításkor, egyházi adómegváltásként is kiadott 120 m. hold szántó, kaszáló, legelő, posvány címen kiadott földhöz jött vételszaporulat 45 hold, szintén vegyes. Tanítóhivatal javadalmaként, hasonló módon kiadatott, hasonló minőségű tagosbirtok volt 60 hold, melyet az egyház magához váltott, mindkét tanító részére az állami fizetést adván s ezen felül kellő mennyiségű föld és tüzelőfa, hogy a konyhaszükségleteket kitermelhessék.

Az anyagiaknál ez a *Van.*

Szives üdvözlettel

Andrássy Kálmán.

Az alsóborsodi egyházmegye közgyülése.

E hó 6-án tartottuk. Nem messze a kerületi gyülés napjától, melynek tárgysorozatát úgysem sokkal bővitjük. Egy pár jóváhagyást igénylő ügy mellett, néhány javaslat és a hevesi vallássérelmi ügy kerül a kerület zöld asztalára. Hevesen az a sérelem, hogy az „Orsolya-rend“ zárdájában hittanból a ref. vallásu növendéknek hitoktatónk mellőzése mellett és tiltakozása ellenére, tanjegyet osztogatnak. Hadd menjen fokozatosan fel a miniszter ur elé! Hadd lássák, hogy nem mi vagyunk sehol a békességrontók, törvénytiprók, nem vagyunk lázadozók, sőt a gyalázkodók és csóvavetők sem mi vagyunk, hanem a magát erősebbnek hitt, elbizakodott testvér. Ez csak egy eset — még pedig oly gyakran és következetesen ismétlődő eset, — a sok közül. Nem találunk már ez ellen soha orvoslást? Mégis: ők „öt millió ökölle1 fenyegetőznek.“

Birósági ügyünk ismét nem volt. Az esperes mindenütt azt mondja: „nincs szebb dolog mint az atyafiaknak egyeségben való lakásuk.“ És hallgatnak rá. Ha nem akarnának ráhallgatni, a Lélek szavának erejével megköveteli. És van csendesség, — a csendesség után megujulás, mint pihentető álom után a betegnél.

Különben azt jelenti Farkas István esperes, hogy egyházmegyénkben nincsen egyetlen egy olyan egyház és gyülekezet sem, hol legalább csak egyszer is meg ne fordult volna és ahol az Isten üzenetét ne hirdette volna. Ahol eképen forgolódik a vezér, ott csakugyan rendnek kell lenni és nem csoda, hogy szeliden kérő és intő szava parancs. Példaadó, akit követnek.

Közgyülésünk melegen és nagy tiszteletadással üdvözölte a jubiláló Püspök urat; fény nevén és áldás életén!

Ragaszkodását fejezte ki vitéz Sáfrán Géza ökegyelmessége iránt is, nemcsak a több megértésre méltó, de oly sok közönnyel kisért Kálvin szövetségi munkálkodásáért, melybe belevitte lelke nemes lángolását s nem az ő hibája, ha nem éb-

redeztek a tüzek, — hanem látjuk benne azt a puritán kálvinista épitő hitet, mely lépten-nyomon megnyilvánul életében, melyben vajha, minél több követőre találna!

Uj tanitóképviselő Fövenyessy Jénos lett.

Lelkészváltozás csak Szirmán volt, hova Derencsényi István beerősittetett.

Az egyházmegye sok-sok gyülekezetéből jött a jelentés, hogy államsegélyes uj iskolájukat megépitették, még több helyen pedig ez évben rakták le az alapokat. Noszvaj templomot épitett s ehez készül a miskolci martintelepi és a lutheránusokkal egyesült, nehéz viszonyok között élő egri gyülekezet is, ahol ez egyesülés symbolumaként felkerül a templom oromfalára a kereszt.

A gyülésen megjelent Egerházy Lajos is, aki az ORLE házépitési akcióját ismertette. Jó, ha e felett gondolkozva állunk meg.[1]) *K. A.*

[1]) S azután nem halogatjuk a cselekvést, mert ez családunkkal szemben elengedhetetlen kötelességünk. Papné testvéreink legyenek nagyon vigyázók!! A hajléktalanság őket fenyegeti leginkább és — férjeik szeme lehunytán árvává lett gyermekeiket. *Szerkesztő.*

A főiskolai igazgató-tanács ülése.

Junius hó 17-én tertotta a főiskolai igazgatótanács ezévi második nagy ülését Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok és Meczner Béla legidősebb igazgató-tanácsos, majd az ő akadályoztatása után Farkasfalvi Farkas Géza megválasztott főiskolai v. gondnok elnöklete alatt. Jelen voltak az ülésen Juhász László, Farkas István, Pósa Péter, Enyedy Andor, Bernáth Aladár, Téglássy Andor, dr. Mátyás Ernő, Elekes Imre, Marton János, Szilágyi Benő, dr. Trócsányi József és Harsányi Gyula. Cziáky Endre és dr. Puky Endre hivatalos elfoglaltságukkal kimentették elmaradásukat. Az igazgató-tanács kegyeletes érzésekkel hódolt az elhunyt tanárok és a főiskola életéhez hozzátartozó, Istenhez elköltözöttek emléke előtt. A köziskolai szék néhány javaslatát, amelyet a főiskola 1931-ben tartandó négyszázados emlékünnepélyére vonatkozólag terjesztett elő, elfogadta. Ujakkal is megtoldotta s abban a reményben van, hogy egyházkerületünk magáévá teszi az ünnepség vezetésének ügyét és hogy a Pataki Diákok Országos Szövetsége is hasznosan kapcsolódik bele az ünnep sikerének minél erőteljesebb biztositásának munkájába. Sokfelé fog megnyugvást okozni, hogy a köziskolai szék az igazgató-tanács útján a főtiszteletü egyházkerülethez előterjesztést tesz, a legációk specifikációját eltiltó egyházkerületi határozat módositása iránt. Az a gondolat érvényesülne a módositásban, hogy bizonyos időközökben alkalmuk nyilna a gyülekezeteknek specifikációra. Az orthodox felfogás itt az, hogy specifikálni egyáltalán ne lehessen. Viszont specifikációk mégis előfordultak. A jövőre tehát ne protekcióképen és rendszabályellenesen történjenek ezek, hanem világos egyházkerületi határozat alapján. A tápintézeti jelentéssel kapcsolatban tudomásul vette az igazgató-tanács Szilágyi Benő tápintézeti felügyelő lemondását. Utóbb 3 éven át vitte nagy pedantériával és éber gonddal ezt a munkát. Az igazgató-tanács elfogadta a lemondást s az 1829—30. évre helyettes tápintézeti felügyelőül Boda Béla gimn. tanárt választotta meg, akit sárospataki rövid egy évi müködése alatt ügyes, mozgékony, nevelni és vezetni tudó egyénnek ismertünk meg. A tápintézeti felügyelő évi tiszteletdija 600 pengőben nyert megállapitást. A tápintézeti dijat 240 P-ről 250 P-re emelte fel az igazgató tanács. Igy is valószinüleg ez a tápintézet legolcsóbb Magyarországon. De az emelés ellenében a reggeli megváltozik. Az, hacsak leküzdhetetlen nehézségbe nem ütközik, mindig tej lesz. A főiskolai orvos jelentése megnyugvást keltett. A főiskolai orvosnak azt a javaslatát, amellyel a betegsegélyző egyleti dijat 8 P-ről 10 P-re akarta felemeltetni, az igazgató-tanács a tanári kar véleményezése alapján, amely szerint a mostani nehéz gazdasági viszonyok közt a tanittató szülöket minden uj tehertől lehetőleg meg kell kimélni, nem fogadta el.

(Vége köv.) *M. J.*

Az öreg diákok gyülése és találkozói.

Egy iskolai év egyetlen napja sem lehet eseménytelen, hiszen a lélekfejlődés nagy történései folynak itt mindig. Alma Materünk ezévi története különösen eseménydus volt. Ez az erőssodru év aztán valósággal kulmlnált az évzáró napjának süritett programmjában.

Reggel 8 órakor már egybegyült a Pataki Diákok Országos Szövetségének serege. Sok deresedő, vagy már galambősz fej, de frisseségük, lelkesedésük s főleg arcuk tüzében, szavaikban megáradó nagy szeretetük a főiskola iránt örökké ifju. Mikor kedves alakjaik megtöltik az imaterem öreg padjait, olyan, mintha az élő Alma Mater tüdeje vett volna velük egy nagy felfrissitő, erőtadó lélegzetet

A találkozó csoportokban felsoroltakon kivül itt vannak, Kazinczy Gábor a szeretetreméltó elnök, a budapesti csoport képviseletében Rácz Gábor altábornagy, Janka Károly, Farkasfalvi Farkas Géza főiskolai gondnokok, Bernáth Aladár, gróf Hoyos Viktor, Dr. Kun Zoltán főisk. orvos, Makláry Papp Miklós, dr. Szabó Sándor, dr. Szántó Gyula ny. tanárok, dr. Rácz Lajos a szövetség alelnöke, dr. Mátyás Ernő közigazgató, Elekes Imre gimn. igazgató, Biró Lajos, Sebő Gyula, dr. Vitányi Miklós, Kirner Bertalan, Győry Kálmán, Nagy Sándor, Tomory Dezső, dr. Izsó Bertalan, Ujj Lajos, Glosz Nándor, dr. Siska István, a gimnázium és theologia összes tanárai és még sokan mások.

A Himnusz eléneklése után *Kazinczy* Gábor mondott lélektől sugallt, meleg szeretettel telt elnöki megnyitó beszédet. Ezután Novák Sándor főtitkár tartotta meg a szövetség ezévi munkájáról számotadó, valóban tartalmas beszámolóját. A szövetségnek eddig 320 nál több rendes tagja van, s remélhető, hogy ez a szám a közeljövőben hatalmas arányokban fog még növekedni. Ösztöndijakra már most is 20 P-t adott a szövetség, a 400 éves jubileum megünnepléséből is nagy mér-

tékben kiakarja venni a részét. Nagy tetszéssel találkozott a jelentésnek az a része, mely szerint szövetségünk a debreceni kollégium szövetségével a legszorosabb összeköttetést akarja létesiteni s a legtestvériesebb együttmüködést biztositani. Általában az öreg diákok testülete a megalakulás óta nagy, sőt nem egyszer a kollégium életére döntően fontos munkát végzett. A főtitkár beszámolóját és egész évi nagy munkáját Kazinczy Gábor elnök köszönte meg a szövetség nevében.

Ezután a közös találkozók feledhetetlen hangulatu, lélekfürösző ünnepsége következett

A 60 évvel ezelőtt érettségizettek közül Gonda Béla miniszteri tanácsos levélben tett bizonyságot arról, hogy életében és munkájában ereje, segitsége és büszkesége volt az, hogy pataki diák lehetett.

Az 50 évvel ezelőtt kikerültek közül dr. Perjéssy Mihály itélőtáblai tanácselnök és dr. Friedmann Ernő hozták vissza a félszázad alatt egyre növő, folyton erősödő ragaszkodásukat az Alma Materhez. Perjéssy Mihály beszélt kettejük közül, beszéde hitvallás volt a kollégium eszményei mellett.

A négy évtizedes életharcból megtérők nevében Petsár Gyula pápai kamarás hozta vissza azt a pajzsot, amellyel az iskolaanya negyven évvel ezelőtt a magyar életbe küldte őket. Beszédéből mindnyájunk büszkeségére fényesen kitetszett, hogy a pataki iskola neve olyan zászló, amelyre ma is sokan néznek, amely után ma is sokan indulnak. Egykoru tanulótársai közül Barthus Tivadar, Keresztury Sándor, Kérészy Gyula, Korláth György, Mitrovics Gyula és Sallay Gyula voltak jelen.

A 35 évvel ezelőtt maturáltak érzelmeinek Szabó Zoltán országgy. képv. adott szivből jövő, szivesen hallgatott és szivreható kifejezést. Evfolyamtársainak diszes seregéből itt voltak: Gönczy József, Harsányi Gyula dr. Jászter Kálmán, Köröskényi Tamás, Lehocky Béla, Molnár Gyula, Kallós Pál Ignác feleségével, Kallós Sándor, Rásonyi Papp Pál, ifj. Szabó Zoltán, Szinnyey Endre, Telegdy Bertalan.

A 25 éve érettek szószólója Farkas Elek ref. lelkész volt. Beszéde csak fokozta a hallgatóság élménnyé váló tapasztalatát arról, hogy a pataki diákság élethosszig tartó s a nemes eszmények szolgálatára kötelező bélyeget üt mindenkire, aki a pataki iskola falai közt járt. Tanulótársai közül jelen voltak: dr. Deák István, Kun Dániel, Bálint József, Iczkovics Vilmos, Nagymáté József és felesége, és Reho Gyula.

A 20 éves találkozók vallástevője Nagy Miklós ref. lelkész volt. Ő sem tudott más szavakkal se egyebet mondani, mint azt a mindenki által mondott egyet: Szeretjük az iskolát, a tápláló, növekedésre segitő édesanyát. De van-e más, amit a jelenlevők ennél szivesebben hallgattak volna. Bajtársai közül itt voltak: Csabay István, Fehér Ernő, Katona Endre, Kussbach Károly, Pálóczy Barna, Szánthó Ferenc és dr. Erőss János.

A 10 évvel ezelőtt érett „fiatalok“ szónoka Balázs János ref. lelk. mondoft a szavaknál sokkal többet mondó szeretet szép szimbolumaiban meleg üdvözletet a „a rég nem látott anyához“, akihez nem panaszkodni vagy dicsekedni, hanem uj erőt nyerni jő vissza a fiu. A „fiuk“ közül vele itt voltak Hutka József és Szathmáry Lajos feleségeikkel, Kovács Andor, Gérec Tibor, Csontos Géza, Nagy Ernő, Szilva Endre dr., Tóth Pál dr., és Kerekes Dezső.

Az örökegy iskola mostani előljárósága nevében *Mátyás Ernő* közigazgató mondott feleletet, mely csordultig töltötte az iskola szeretetében felbuzdult szivek amugy is telt kelyhét. Bizonyságot tett Patak lélekformáló, szivetnemesitő szent erőiről, vallás és hazaszeretetet konzerváló, átszármaztató szent tradicióiról. Meleg beszéde és az ünnepséget bezáró Szózat éneklése méltó fináléja volt a minden jelenlevő számára örökre emlékezetes találkozónak.

Felvételek a tápintézeti és internátusi jótéteményekre a sárospataki főiskolán.

Tápintézeti kedvezményt kaptak az **1929/30. iskolai évre** *Theologusok:* $^3/_4$ kedvezményt: Simon Béla II. é.; $^1/_2$ kedvezményt: Faragó György, Hubay Lajos III. é, Benke Imre, Horkay Barna, Samu István II. é., Egressy Lajos, Simon József, Tóth Ferenc, Tóth Lajos és Tóth Kálmán I. évesek; $^1/_4$ kedvezményt: Erőss Sándor és Szabó Lajos III. é., Kiséry Béla II. é., Demeter József, Medgyaszay Pál, Pósa Dezső, Szilva Sándor, Szomolnoky Lajos I. évesek; Lövey Dániel III. é. 60 P, Sípos István III. é. 90 P, Soltész Kálmán III. é. 64·62 P, Kutass Imre II. é. 72·92 P és Martin Miklós II. é. 80 P. — *Gimn. tanulók*: $^3/_4$ kedvezményt: Hegyi József VII., Berzeviczy László VI., Gyenes István IV. o.; $^1/_2$ kedvezményt: Horkay István VII., Zsuffa Tibor VI., Kárász István V., Ablonczy Dániel, Ablonczy György, Batáry Kálmán, Meleg József, Ördögh László, Sóhajda Mihály IV. osztályosok; Fancsik András, Frenczel Béla, Ruszkay Endre, Szaniszló András III. o.-sok; Pongó István II. o.; $^1/_4$ kedvezményt: Fidler István, Janka Béla, Kolláth Károly, Kovács Zoltán VII. o.; Baski István, Hunyor István, Kiss Péter, Ragályi Zoltán, Sütő Sándor VI. o.; Fodor Sándor, Ködöböcz József, Miskolczy József V. o.; Abaházy Árpád, Kovács Pál, Mercz Dávid, Várady Sándor IV. o.; Hazay Mihály, Kóris Lajos III. o.; Técsy János II. o.; Baranyi András, Csőri István, Joó Károly I. osztályosok; $^1/_8$ kedvezményt: Kárász Imre és Szilágyi Jenő VII. o.; Gutper István, Halász Gyula, Tóth Pál VI. o.; Gutper Imre, Nagy Sándor, Nagy Zoltán, Szabó Sándor, Szaniszló Gyula, Urbán László és Zsiros László IV. o.-sok; Bihari Béla, Szalay György III. o.; Czimbalmos András I. o.; Kőrössy Zoltán VII. o. 36 P, Palumby Gyula VII. o. $^1/_4$ + 19 38 P, Veres Imre VII. o. 36 P, Sütő Károly VI. o. 75·60 P, Szűcs István VI. o. 18 P, Péter János V. o. 18 P, Keresztyén László IV. o. $^1/_2$ + 18·78 P, Soltész József IV. o. 27 P, Danyi Márton III. o. 35·10 P, Kondy László III. o. 30·72 P, Kulcsár Dániel III. o. $^1/_4$ + 18 P, Marsalkó József III. o. 44·58 P, Kovács Dániel II.

o. 27 P, Lukács János II. o. 1/8 + 18 P, Lukács József II. o. 36 P, Medgyasszay András II. oszt. 37·80 P, Balla István II. o. 24 P, Karászy Benő II. o. 18 P.

Theol. internátusi kedvezményt kaptak a következő iskolai évre. *Theologusok*: 3/4 kedvezményt: Simon József és Simon Béla. 1/2 kedvezményt: Martin Miklós, Samu István, Demeter József, Tóth Lajos, Tóth Ferenc és Egressy Lajos. 1/4 kedvezményt: Erőss Sándor, Lövey Dávid, Sipos István, Szabó Lajos, Nagy Bertalan, Andrássy Ferenc, Kiséry Béla, Kutass Imre, Szilva Sándor, Jeney József, Medgyasszay Pál, Szomolnoky Lajos, Pósa Dezső, Fodor Nagy Béla, Fejér István, Nagy András és Tóth Kálmán. — Ingyenesek: a könyvtárszobában: Hubay Lajos, Faragó György és Benke Imre, a gimnáziumi internátusban Botos Ferenc és Horkay Barna. — Teljes díjjal felvétettek: Soltész Kálmán, Halász Károly és Técsy Béla.

A leendő I. évesek kérvényei mind a tápintézetnél, mind az internátusnál ősszel intéztetnek el.

A gimn. internátusba az 1929—30. iskolai évre felvétettek: ingyenes helyre, mint szobafelügyelő: Hegyi József VII. o. t. (a másik két szobában theol. akad. hallgató a szobafelügyelő) — 3/4 kedvezményre: Pongó István II., Ruszkay Endre III., Ablonczy Dániel, Ablonczy György, Batáry Kálmán, Gyenes István, Keresztyén László, Melegh József, Sóhajda Mihály IV. a), Zsuffa Tibor VI., Horkay István VII. o. tanulók. 1/2 kedvezményre: Fancsik András III., Miskolczy József V., Berzeviczy László VI. o. tanulók. 1/4 kedvezményre: Joó Károly I. b), Kórizs Lajos, Szaniszló András III., Gutper Imre, Szabó Sándor, Vigváry Ferenc IV. a), Kovács Pál, Ördögh László IV. b), Ködöböcz József V. o. tanulók. Teljes díjas helyre: Sólyom Kálmán leendő I., Keiner Károly I. a), Baranyi András I. b), Balla István II., Hazay Mihály, Janka György III., Fodor Sándor V., Gutper István VI. o. tanulók. Továbbá tervbe van véve egy új szoba berendezése, aminek megvalósulása esetén további felvételek lesznek.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Istentisztelet a Kormányzó születésnapján.** Junius 18.-án *Horthy Miklós* kormányzó úr őfőméltóságának születésnapján sok helyen ünnepi istentiszteletet tartottak gyülekezeteink.

— **Főiskolai évzáró és Dókus Gyula-emlékünnepély.** A főiskola évzáró ünnepélye általában gazdag tartalmu. A mostani, amely vasárnap, junius 16.-án zajlott le, a megszokottnál is gazdagabb, tartalomdúsabb és feledhetetlenebb lett. Az öregdiákok évi összejövetele és a találkozók forró vallomásainak meghallgatása után (külön tudósítást ad róla lapunk!) 10 órakor a templomba vonult a főiskola megsokasodott népe. Boldog örömmel láttuk Dókus Ernő főgondnokunk oldalán a zsinat ülésekor sulyosan megbetegedett legidősebb igazgató-tanácsosunknak, Meczner Bélának a rokonszenves alakját is s templomunkban vallás-különbség nélkül az összes találkozókat. Isten igéjét Dr. Vasady Béla, ez éven új theol. tanár hirdette II. Kor. 3: 15. alapján: „Minden ti éretteték van, hogy a kegyelem sokasodva, sokak által a hálaadást bőségessé tegye az Isten dicsőségére.“ A fiatal tanár a templomi szószéken is a systhematikusan képzett fő, aki ismeretei és tudása arzenáljából alkotja rendszeres egésszé beszédét és a jól eltervelt tartalom szilárd vázához csatolja a lelkeket a nagy alkalom beszédes tanulságaihoz mérten építeni vágyó exhortációit. Az istentisztelet után a Dókus Gyula-emlékünnepély vette kezdetét a főiskolai imateremben. A főiskolának az örökkévalóságba költözött világi gondnokáról Janka Károly lelkészi gondnok festett képet széles ecsetkezeléssel, de meleg szinekkel, áradozó érzésekkel mutatva be a megboldogultat nemcsak főiskolai és egyházi vonatkozásban, hanem az ő sokoldalu tevékenysége egész változatosságában, hogy hódolata adóját teljes szívvel lerakhassa az elköltözött emléke előtt s a követendő példát beégesse a lelkekbe. A hálás kegyelet ünnepi megnyilvánulásáért Dókus Ernő főgondnok, a megboldogult testvére megható szavakkal mondott köszönetet. Az mindenesetre kár, hogy szerencsésebb elrendezés nem tudott külön alkalmat biztosítani e megemlékezés számára. Nyomban az emlékbeszéd után következett Dr. Mátyás Ernő akad.- és közigazgató magas elvi szempontok alatt összeállítoti évi jelentése, amelyet az idő előrehaladta miatt, nagy sajnálatunkra, nem olvasott fel egész terjedelmében. Az Értesítő bizonyára közölni fogja mind a Dókus Gyula felett tartott emlékbeszédet, mind a közigazgató évi jelentését, amelyből lapunk mai száma is közöl egy részletet. Az igazgatói jelentést követte a pálya- és szorgalomdíjak, jutalmak kiosztása. — Az ünnepi ebéd után, amelyen a régi diákok, tanári kar és főiskolai előljáróság a fehér asztalnál találkozott, délután ifjúsági záró-ünnepély és az új helyettes tornatanárt, Szabó Károlyt rendkivül előnyösen bemutató tornavizsga volt.

— **Végre.** Úgy értesültünk, hogy a tanítóképző-intézet visszavételét illetőleg annyi küzdelem után, végre a szerződés aláírásánál jár főiskolai előljáróságunk, Farkasfalvi Farkas Géza főiskolai v. gondnoknak még az utolsó időben is a félreértések és akadályok hihetetlen nehézségeivel kellett küzdenie.

— **Egy áldott szívü pataki diák.** Most legújabban a Prot. Orsz. Árvaegylet évi közgyűlése tett emlékezést róla. Ennek az egyletnek 1915 óta 238.000 pengőt adott segélyül. Szoboszlay Gyula san-franciscói orvos ez. A nevét Patakon is beírta a szivekbe.

— **Elismerés az érdemnek.** A tiszántúli egyházkerületnek május 29 én tartott közgyűlésén búcsúzott el a kerülettől, 35 évi tanári szolgálata után, *S. Szabó József* főgimn. igazgató. A búcsúlevélre dr. Baltazár Dezső püspök kijelentette, hogy a kerület viszont hálaadással búcsúzik S. Szabó Józseftől és ennek a hálának az az alapja, hogy ezt a derék, kiváló férfiút adta az Isten az

egyháznak, a kálvinista kultura dicsőségére és emelésére. A *Debreceni Prot. Lap* ebből az alkalomból nagyon szépen méltatta az eltávozó tanár és igazgató működését: „Debrecenből elköltözése nagy vesztesége a város egész kulturális életének... Dísze, büszkesége, kincse volt ő a kollégiumnak. Mint vallástanár, utolérhetetlen; mint igazgató, a nagy elődök méltó utóda; mint ember, a szelídség, szeretet, jóság megtestesülése. Utódának nagyon nehéz feladata lesz, hogy azt a megbecsülést és rokonszenvet, melyet Szabó J. személye s azon át a kollégium iránt a társadalom minden része érzett, érintetlenül fenntartani és gyümölcsöztetni tudja."

— **A miskolci ref. leánygimnázium** június hó 19-én tartotta évzáró ünnepélyét.

— **Érdekes iskolai versenyt** tartott énekből, játékból és gyermeksportból a varbói és parasznyai ref. iskola a Bükk tövében.

— **Felvétel a karcagi m. kir. földmívesiskolába a f. évi október 1-én kezdődő tanfolyamra.** Felvétetnek elsősorban gazdák és bérlők fiai, akik a 16 ik életévöket betöltötték és legalább elemi képzettséggel bírnak. A felvett tanulók tandíj és teljes ellátásért (élelmezés, fűtés, világítás, mosás) fizetnek évente 300 (háromszáz) pengőt. A felvételért folyamodvány nyujtandó be az iskola igazgatóságához, mely egyszersmind készségesen ad bővebb felvilágosítást minden érdeklődőnek. *Karcagi M. Kir Földmívesiskola Igazgatósága.*

Az ORLE Budapesti Kálvineumát IV., Molnár u. 19. a főváros közepén a nyár folyamán felajánlja szállásul a Budapestre jövő ORLE tagok részére. Napi szállásdíj 2 pengő és takarításért 20 fillér. Csak egy kis fejpárna és 2 lepedő hozandó. Lakás teljesen tiszta. Budapestet világhíres fürdői, klinikái stb. legalkalmasabbá és legolcsóbban hozzáférhetővé teszik a gyógyulást keresők részére. Érdeklődések és jelentkezések: Főiskolai Kálvineum Budapest, Molnár u. 19. sz. alá küldendők.

HIVATALOS RÉSZ.

657/1929. **Püspöki körlevél.**

I.

A Nagytiszteletű Esperes uraknak.

Az egyetemes konvent ez évi 66-ik számú határozatában kimondta, hogy a tőkekamat segélyezést ismét megindítja. Az ehhez szükséges nyomtatott kérvényeket az esperes urakhoz már szétküldte.

Mivel a kérő iveket az egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlések határozatával az egyetemes konventre 1930. január 31-ig fel kell terjeszteni, felhivom a Nt. Esperes urakat, hogy az őszi egyházmegyei közgyűlést f. é. szeptember hó végéig minden esetre megtartsák és a záradékolt kérvényeket folyó évi október 10 ig a püspöki hivatalhoz beterjesszék.

II.

Az elemi és középiskolák igazgatóságainak.

Felhivom az igazgató urak figyelmét az iskolai kötelező oktató filmelőadások tárgyában, a Hivatalos Közlöny f. é. 11-ik számában 57. szám alatt közölt miniszteri rendeletre és az abban foglaltak teljesitését elrendelem.

III.

Értesités az egyházkerületi bíróság üléséről.

Értesitem mindazon érdekelteket, kiknek felebbezett ügyeik vannak, hogy az egyházkerületi bíróság Miskolcon, a ref. leánygimnázium tornatermében f. é. július 16 (tizenhatodikán) délután fél három órától ülésezik. A felek a bíróság ülésein jelen lehetnek, de fel nem szólalhatnak.

Miskolc, 1929 jún. 17.

Dr Révész Kálmán
— püspök.

Alsóborsodiak figyelmébe. Felkérem lelkésztestvéreimet, hogy az egyetemes konvent 66/1929. számu határozatának 5. pontja értelmében elkészített s a közalapi tőkekamat-segély engedélyezése iránti kérelmek céljaira szolgáló nyomtatványokból néhány példány nálam kapható. *A hivatkozott konventi határozat rendelkezéseinek megfelelhető* gyülekezetek lelkészei kérjenek tőlem nyomtatványt s készitsék meg kérvényeiket még az őszi egyházmegyei gyűlés előtt. 2. Választók névjegyzéke még sok helyről hiányzik. 3. Nyugdíj és egyébb járulékok ez évi befizetésével kapcsolatban már jóelőre közölnöm kell, hogy julius 1 től 4%, november 1-től pedig 8% kézedelmi kamat szigorú beszedésére kaptam parancsot. De azt is kérem tudomásul venni, hogy feljogosittattunk arra is, hogy a második féléví adósegélyből és szükség, esetén a kongruából is eszközölhetjük a lefogásokat. Akármilyen nehéz idők következnek reánk' ezekről ne feledkezzünk el. Nem én rendelkezem hanem nekem parancsolnak. Atyafiúi szeretettel: *Farkas István*, esperes.

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe! Tavaszi közgyülésünk az üresedésben levő egyik egyházmegyei tanitói tisztségre szavazatot rendelt et. Fel kérem lelkésztársaimat, hogy egyházuk szavazatát hozzám legkésőbb *augusztus 1-ig* küldjék be. — Sajóbábony, 1929. junius 16. Atyafiui szeretettel: *Elek József* esperes.

A sajószentpéteri ref. egyház pályázatot hirdet III. tanitói állásra. Javadalom: államsegély, egyszobás lakás, tiz magyar hold föld az egyháztól, mely 30% hozzájárulásnak számittatik be. Kötelessége: az első vegyes oszlály tanitása, minden harmadik héten kántori templomi teendők, temetéseken soros, egy vasárnapi iskolai csoportot vezet s lelkésznek belmisszióban segédkezik. Orgonapróba július 19 én. Okleveles férfi tanitók pályázhatnak. Pályázati határidő július 14. Pályázati kérvények Ref. Lelkésszi Hivatalhoz küldendők Sajószentpéterre.

Szerkesztői üzenetek.

A—y K—n, B—j. Örömmel várjuk a folytatásokat.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. évfolyam. 27. szám. Sárospatak, 1929 junius 30.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Mátyás Ernő:* Közigazgatói jelentés az 1928—29-ik iskolai évről. (Vége köv.) — *M. J.:* A főiskolai igazgató-tanács ülése. — *Kovács István:* Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyülése. (Folyt. és vége.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Közigazgatói jelentés
az 1928—29-ik iskolai évről.

(Részletek.)

2. Másik fontos kérdés a főiskola gimnáziumi tagozatának bifurkációja kérdése volt, illetve egy új gimnáziumi tagozatnak a létesítése, az angol nyelvnek intenziv tanításával. A Kultuszminiszter úr szabadon szárnyaló és messzenéző kulturpolitikájának egy szép terve ez. Csatornát akar létesíteni ebben az angol-amerikai szellem számára, hogy azon beáradjon egyfelöl a prot. angolszász lélek, azután pedig az újvilág elevenebb, életrevalóságtól duzzadó levegője. Ezzel a szellemmel akarja átformálni a lelkeket a Miniszter úr a magyar feltámadás munkájára. E tervének keresztülvitelében pedig nem ismer korlátot, arra is kész, hogy teljesen új, hazánkban páratlanul álló iskolatypus útján valósítsa meg tervét. Minden reménységünk megvan hozzá, hogy az angol internátus felépültével egyidőben munkába lép ez az angol gimnázium is.

3. Végül a tanítóképezde visszavételének a kérdése képezte fontos tárgyalások anyagát. Nincs kálvinista népnevelés kálvinista pap és tanítóképzés nélkül. A kálvinista népnevelés pedig nemzeti életkérdés számunkra. Ezért évről évre fokozódott az a meggyőződésünk, hogy alig van fontosabb kérdés, mint a tanítóképző-intézetnek a visszavétele. Évek óta folytak már a tárgyalások ebben a kérdésben az egyház és az állam közötti differenciák kiküszöbölésére. A Kultuszminiszter úr a f. iskolai évben egy nemes gesztussal elimitálta a nehézségeket. Sárospatakból ref. központot, ref. iskolavárost akar. A visszavétel akadályai elhárultak a pénzügyminisztérium részéről is s a legjobb reménységekkel vagyunk eltelve afelől, hogy a sárospataki állami tanítóképző még a jövő iskolai évben átjön ref. egyházunk kezelésébe.

Mekkora a bőkezűség mindezekben a kérdésekben az államkormány részéről! Mi az a varázslatos ereje főiskolánknak, amely annyira megragadta azt és a Kultuszminiszter urat? Nagy értéke főiskolánknak közel 400 éves multja, történelmi levegője. Ennél drágább az a sajátos pataki szellem, ami főiskolánkat évszázadokon keresztül táplálta és megtartotta. S azért olyan varázslatos ennek ereje, mert különösen értékes elemekből szövődik össze. Ez a szellem az, amelynek hatása alól nem tud megszabadulni a diák, aki egyszer belépett ez öreg falak közé. Ez az, amelyik népszerűvé teszi Patakunkat egy egész nemzet közvéleményében. Ez az, amit a kormány is értékel, mert a nemzet számára származik abból a legfőbb nyereség. Ne is legyünk soha hűtelenek ehez a megtartó, puritán szellemhez! A létesítendő új alkotásoknál mindig gondosan kell őrködnünk azon, hogy a tradició alapkövén építsünk tovább, hogy egyenes vonalu legyen főiskolánknak e fundamentumon való növekedése, mert az új alkotások létesítésénél kisértések is rejlenek.

Hatalmasan ivel főiskolánk felfelé. Úgy érezzük, hogy a mindenható Isten karja emeli útjában. Mégis nem tehetjük, hogy e helyen meg ne emlékezzünk azokról a férfiakról, akiket Isten különösképen kiválasztott eszközökül e munkában. Először is *Dókus* Ernő egyházkerületi főgondnok úrról, aki budapesti küldöttségjárásunk alkalmával nemcsak tekintélyének egész sulyát, hanem egész ragyogó szellemét is latba vetette főiskolánk érdekében. Meg vagyunk győződve arról, hogy az ő számukra oly becses személye az, ami ügyünket a hatalom képviselőinek szivébe lopta. Itt kell megemlékeznünk nagy alkotásokra termett világi gondnokunknak *Farkasfalvi Farkas* Gézának az egész iskolai évre kiterjedő szokatlanul önzetlen és szivós munkájáról. Ő volt az, aki erős és biztos kézzel megragadta főiskolánk hajójának kormányát akkor, amikor az pillanatnyilag sülyedni látszott. Hétről-hétre

tárgyalt, ágitált. Ő volt a kormánnyal való tárgyalásoknak motorikus ereje. Méltó társa a buzgóságban a fáradságot nem ismerő munkában, az áldozathozatalban gondnoktársa: *Janka* Károly. S amint a főiskoláért való munkában általában mindig előljár *dr. Trócsányi* József gazd. vál. elnök, úgy ezekben a kerdésekben is övé volt a munka oroszlánrésze, amelyet ő azzal a puritán lelkülettel végzett, ami őt oly különös módon jellemzi.

(Vége köv.) *Dr. Mátyás Ernő.*

A főiskolai igazgató-tanács ülése.

(Folytatás és vége.)

A főkönyvtárnok jelentése a főkönyvtár rendezéséről örvendetes tudomásul szolgált. Főkönyvtárnokul megválasztásra dr. Gulyás Józsefet ajánlja a tanári kar felterjesztése alapján az igazgató-tanács. A hires főkönyvtárnokok méltó utóda már eddigi munkájával is dr. Gulyás József. A theol. kar a theol. internátus ügyében fordult ismét az igazgató-tanácshoz, felterjesztést sürgetvén az egyházkerületi közgyülés elé. Olyan sullyal nehezedett mindenkire e kérdés megoldása, hogy főleg ennek előbbvitele érdekében jul. 15-én. az egyházkerületi közgyülés előtti napon igazgató-tanácsi ülés lesz Miskolcon. A most folyó főiskolai épithezésekkel együtt a theol. internátus elhelyezése is megoldandó. Amikor az állam tetemes áldozattal jön a főiskola céljai segélyezésére, egyházkerületünk áldozatkészsége is — teherbirása mértéke szerint — bizonyára megnyilik. Dr. Rácz Lajos nyugalomba vonulása érdemeinek elismerése mellett tudomásul szolgál. Zsiros József h. theologiai tanár megbizatása nemcsak meghosszabbittatik. hanem azzal a javaslattal járul az igazgató-tanács az egyházkerületi közgyülés elé, hogy egy évi kiváló tanári munkája után, amely komoly munkabirást, erős kötelességteljesitést, hálás iskolaszeretetet és mély hitet mutatott, végleg esitse Zsiros Józsefet egyházkerületünk ugy, hogy theol. doktorátusának megszerzése után automatice lépjen elő rendkivüli és egyetemi magántanári vizsgálatának letétele után rendes tanárrá.

Örömmel vette tudomásul az igazgató-tanács a theol. kar jelentését a theol. ifjuság gyakorlati munkájáról, amelyet Szabó Zoltán theol. tanár vezet nagy hozzáértéssel és ifjui lelkesedéssel. Az igazgató tanácsnak is gondot okoz a theologusok kötelezetése a tanitói oklevél megszerzésére és az V. évfolyam esetleges bevezetése.

A gimnázium köréből szintén bő számban jöttek az ügyek. Jelentést tett Elekes Imre igazgató a párhuzamos osztály felállitásáról s Boda Béla h. tanárul való alkalmazásáról. Deák Geyza szabadságolásáról és nyugdijazásának ügyéről. Szabó Károly gimn. h. tanár fiz. kiegészitő államsegélye megérkezéséről, az iskolai korcsolyapálya és iskolai mozi felállitásáról, az ének- és zenevizsgálat és a rajzkiállitás örvendetes sikeréről. Jelentést mutatott be a gimn. I. félévi munkájáról; beterjesztette Ady Lajos miniszteri biztos és Domby László egyházkerületi előadó látogatásáról a jelentést, amely gimnáziumunk munkája fölött magasan értékelő kijelentéseket tartalmaz. A jövő évre rendes tanárságra javaslatba jön: Boda Béla, helyettes tanárságra: Szathmáry Lajos, Szabó Károly és Bálint József.

A gazdasági választmánynak ezuttal fontosabb ügyei kevés számmal voltak. A választmány ré széről küldetett be az igazgató-tanácsba Harsányi Gyula nyug. táblabiró, takarékpénztári vezérigazgató, akit gazdasági és pénzügyi tájékozottsága, iskolaszeretete nagyon rokonszenvesen ajánl a b e. Kovácsy Sándor helyére, mig ugyancsak az ő helyére a gazdasági választmányba Csontos Józsefet ajánlja a választmány a főtiszt. egyházkerületnek megválasztásra. Ez a jelölés szintén bizonyára sokfelé kelt indokolt örömet. Volt jogtanáraink közül a dr Szabó Sándor és dr. Gerőcz Kálmán kérvényei szintén bizonyára megnyugtató elintézést fog nyerni.

A közös gyülés odaitélte a tápintézeti és internátusi jótéteményeket. A nagy szegénység miatt, amelynek komor árnyai kikelnek a kérvényekből, nyilván látható, hogy ujabb Maecenásokra van szükség. A sziveknek meg kell nyilniok. Áldott jóltevők egész sorára van szükség, hogy a ránkbizottakat megtarthassuk, hogy közülük egy is el ne vesszen. A haza reményeinek támogatásáról van szó. Arról, hogy pataki iskolánk misszióját ezen a téren is végezhesse. *M. J.*

Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlése.

(Folyt. és vége.)

Az esperesi jelentést, amely egyik klasszikus remeke Cziáky Endre esperesi jelentéseinek, mint sok örvendetes eseményt tartalmazó jelentést, szivünk tiszta örömével élveztük és hallgattuk. Örülünk, hogy esperesünk teljes testi és lelki erővel — minden várakozást kielégitve — biztos kezekkel kormányozza egyházmegyénk élethajóját. Tett intézkedéseit helyeseknek nyilvánítjuk, őt teljes bizalmunkról, ragaszkodásunkról biztositjuk, esperesi fáradságos munkálkodásáért hálás elismerésünket nyilvánítjuk és további sikeres működéséhez neki Istentől erőt és egészséget kivánunk!

A 60 éve szünetelő nagykinizsi lelkészi állást Kukoró Ferenc felsődobszai, az abaújszemereit Takács Imre csenyétei, a rásonyit Pásztor István bárcai lelkésszel töltötték be a nevezett egyházak. Örvendetes dolog, hogy a választások teljes egyhangúsággal történtek Isten áldása legyen választókon és választottakon!

Szathmári Gábor szikszói, Nagy Lajos abaújszántói, B. Nagy Lajos, Hörcsik Lajos szurdoki, Bodnár János abaújszemerei segédlelkészeket szeretettel fogadjuk körünkben s őket egyházmegyénkbe bekebelezzük.

Pásztor István bereti, Földesi László alsófelsőcécei, Bácsmegi Károly felsőnovaji tanítók és Kádár Sarolta telkibányai tanítónőt megerősítette a közgyűlés.

A folyó évi egyházkerületi közgyűlésekre mint rendes tagok, kiküldetnek az elnökség mellett:

Papp József, Görgei János, Hörcsik Lajos, dr. Patay Sámuel, gróf Vay Arthur tanácsbirák, dr. Idrányi Béla világi aljegyző.

Egyházmegyénk halottainak: Dobozy István világi tanácsbírónak, Baksy István szikszói, Kőszeghy Dániel szurdoki lelkésznek emlékezetét jegyzőkönyvünk lapjain örökítjük meg.

A Dobozy István halálával megüresedett világi tanácsbírói állásra közgyűlés elrendelte a szavazást s felhívja az egyházakat, hogy szavazataikat augusztus 15.-ig adják be az esperesi hivatalhoz.

Az esperesi jelentésből kifolyólag nagy lelkesedéssel kimondotta közgyűlésünk, hogy a nagy bibliafordító, Károli Gáspár volt gönci lelkész születésének 400-ik évfordulóját nagyobb szabásu, méltó ünnepélylyel örökíti meg. Ez alkalomból őszi közgyűlését Göncön fogja tartani s az ezzel kapcsolatos *Károli Gáspár-ünnep* előkészítésére egy bizottságot választ, amely bizottság a sárospataki főiskolai tanári kar képviseletét is magábafoglalva készíti el az ünnepély programmját. A bizottság tagjai: az elnökségen kivül Farkas Elek, Medgyaszay András, Téglássy András, dr. Patay Sámuel.

Ugyancsak az esperesi jelentés alapján felterjesztést intéztünk az egyházkerületi közgyűlés útján az Egyetemes Konventhez, hogy — amennyiben a „levente"-oktatást a felekezeti tanítók teljesítik, — kéressék fel a m. kir. Belügyminiszter úr, mint a leventeintézmény legfőbb hatósága, miszerint rendelje el, hogy az ekörüli eljárásba, illetve a leventeoktatók kijelölésénél a vezetőség keressen érintkezést egyházainkkal, hallgassa meg mindenkor azoknak véleményét abban a tekintetben, hogy — amennyiben a leventeoktatásra református tanítóink is igénybe vétetnek, — ezeknek alkalmazása megfelel a cél sikerének. Egyházaink s azoknak előljárói mindenkor a legkészségesebben nyújtanak segítő kezet a nemzetmentő munka minél sikeresebbé tételében és sok esetben felvilágosítást is tudnak adni, hogy egyes helyeken nem volna-e helyesebb a leventeoktatást más útonmódon, szakszerűen képzett oktatók útján eszközölni?

Feszült figyelem és osztatlan elismerés kísérte egyházi irodalmunkban mind nagyobb buzgósággal résztvevő világi tanácsbíránknak, Téglássy Andrásnak előadását és indítványát, népszerű, magyarázattal ellátott biblia készíttetése és kiadása iránt. Az indítványt közgyűlés — elismerésének nyilvánításával — egyhangú lelkesedéssel fogadta el s azt, miután kéziratban is hozzánk érkezik, az egyházkerületi közgyűlés útján az egyetemes konvent elé terjesztjük.

Szeretettel üdvözöltük a közöttünk megjelent Egerházy Lajost, az „ORJÓ" igazgatóját, aki lelkes előadásban ismertette az „ORJÓ" vezérelveit, eddigi eredményes munkálkodását, kitűzött nemes céljait, amelyekkel hiveinknek és egyházainknak anyagi jólétét növeli s lelkészeinket egy közös táborba összehozza. Az előadás után közgyűlésünk határozatilag kimondotta, hogy az egyházmegye lelkészi kara egyetemlegesen belép az Orsz. Református Jóléti Társulatba.

A szikszói egyház a halálozás folytán megüresedett egyik lelkészi állást, a presbitérium és egyházi közgyűlés egyhangu határozatával megszüntetni óhajtja s a határozatok megerősítését kéri. A főjegyző által előterjesztett megszüntető javaslatot az egyházmegye közgyűlése is egyhangulag elfogadta, mert az 1841 lélekszámu egyházat egy lelkész egy kisegítő segédlelkésszel könnyen elláthatja, egységes irányitással vezetheti; mert az állás megszüntetését úgy a presbitérium, mint a közgyűlés egyező akarattal óhajtja; mert a szikszói egyház a megüresedett lelkészi állás jövedelmét kulturális célokra — református jellegű gazdasági iskola, vagy polgári iskola tervezésére, amely régi virágzó algimnáziumát volna hivatva pótolni; továbbá a régi két iskolai teremből, a virágzó egyletek, gyűlések és összejövetelek számára kulturházat akar épiteni. Útasítja azért közgyűlés a szikszói egyház előljáróságát, hogy az őszi közgyűlés elé terjesszen be egy kimutatást, amelyben fel legyen tüntetve, hogy mennyi a megüresedett lelkészi állás várható jövedelme? mennyi fordítható ebből a tervbevett intézmények céljaira? mennyi a szükséglet, amelyet azok igényelnek?

Az egyház állandó káplántartás iránti kérvényét pártolólag terjesztjük fel az egyházkerületi közgyűlésre.

Felsődobsza kérelmét, hogy lelkésze eltávozása után az állás három évig ne töltessék be, nem teljesítette a közgyűlés; Hernádszurdokon pedig a választás a kegyeleti idő alatt betöltendő. Telkibánya a harmadik tanítói állás szervezéséről tesz jelentést. Felsőméra rendkivüli adókivetése, valamint a baktai földcsere-szerződés jóváhagyással terjesztetett fel az egyházkerületi közgyűlésre.

Több helyi érdekü ügy elintézése után a közgyűlés a déli órákban véget ért.

Előző napon délután három fegyelmi és két közigazgatási birósági ügyben ítélkezett az egyházmegyei biróság, amelyről jegyzőkönyvünk ad számot az egyházmegye közönségének és az érdeklődőknek.

Kovács István
egyházmegyei főjegyző.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozás.** Bizáki *Puky László* okl. kohómérnök, diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyári felügyelő, 53 éves korában 1929 junius hó 25. én hosszas szenvedés után hazatért mennyei hazájába. — Halála fájdalmas veszteségünk, mert Benne a diósgyőri egyháznak buzgó presbitere, az alsóborsodi ref egyházmegyének bölcs tanácsbírája, egész református egyházunknak mély hitü tagja dőlt ki az élők sorából. Megboldogult testvéröccse volt dr. *Puky* Endre képviselőházi alelnök, főiskolánk igazgató-tanácsosának, kinek mély gyászában ezúton is igaz részvétünket fejezzük ki.

— **Öreg diákok találkozója.** Volt diákjaink közül, az 1899-ben érettségizetteknek új lelkes csapata a mult vasárnap, junius 23-án jelent meg találkozóra főiskolánk falai közt és mélyen benső-

séges érzések közt mutatta be hódolatát a főikola tanári karának, volt tanáraiknak és a jelenlegi professzoroknak s a szivekből kitörölhetetlen drága Alma Maternek. Az imateremben Molnár István mihályi lelkész könnyes szavú imádsága és Dr. Kiss László gyulai árvaszéki ülnök megrázó erejű bizonyságtétele a főiskola örök eszményei mellett, juttatta megindult érzéseiket megható kifejezésre. A találkozók üdvözlésére a főiskolai tanári kar nevében Dr. Mátyás Ernő közigazgató felelt szives és szeretetteljes szavakkal. A temetőben a találkozók a 25 éves találkozó óta elhunyt Kovácsy Sándor sírjára tették le hálájuk koszoruját. Itt Kőrössy Sámuel zsadányi lelkész idézte fel a megboldogult emlékét kegyeletes szavakkal. Jelen voltak a találkozón: Dudinszky Mihály főjegyző (Pap, Szabolcsm.), Egri Ferenc nyug. pénzügyigazgatóhelyettes (Kecskemét), Katona Géza járásbiró (Sárospatak), Kiss László árvaszéki ülnök (Gyula), Kozlik István telekkönyvvezető (Nyiregyháza), Korláth Endre ügyvéd, képviselő (Ungvár), Kőrössy Sámuel lelkész (Hernádzsadány), Marton János tanár (Sárospatak), Mészáros Bálint pénzügyi fő tanácsos (Sárospatak), Molnár István lelkész (Mihályi), Szász Tihamér lelkész (Uszka), Vajthó László lelkész (Hernádcsány). A találkozók különösen melegen ünnepelték még életben levő tanáraikat: Makláry Papp Miklós, Kiss Elek, Dr. Rácz Lajos és Csontos József tanárokat.

— **Érettségi vizsgálat.** A sárospataki főgimnáziumban június 19—22. napjain folyt le a szóbeli érettségi vizsgálat dr. Rácz Lajos akad. tanár elnöklete alatt, Faragó János pápai főgimn. igazgató, kormányképviselő részvételével. Vizsgálatra jelentkezett 43 tanuló (köztük 2 leány magántanuló s 1 theologus, aki honositó vizsgálatot tett), akik a következő eredménnyel vizsgáztak: jelesen érett lett 8 tanuló (u. m. Bakos Zoltán, Benkő Ferenc, Bertók Erzsébet, Bódy Endre, Deák Mihály, Harsányi György, Héthy Lajos, Majoros István), jól érett 4 s a honositó vizsgálatot tevő, egyszerűen érett 21, egy tárgyból javító vizsgálatra utasittatott 9; végül két, tavalyról elmaradt ifjú javító vizsgálatot tett. A tanári karnak a vizsgálaton felmutatott szép eredményért, dr. Rácz L. elnök meleg köszönetet mondott; ugyanő, az eredmény kihirdetése után, lelkes beszédet intézett az ifjusághoz. A vizsgázók nevében Bódy Endre köszönte meg a tanári karnak 8 éven át irántok tanusitott szeretetteljes fáradozását.

— **Móricz Zsigmond Tiszacsécse díszpolgára.** Moricz Zsigmondot, a saját útjait járó magyar írót Tiszacsécse község, az író szülőhelye — díszpolgárává választotta. Móricz Zsigmond gimn. tanulmányai nagyobb részét Sárospatakon végezte.

— **A vámosujfalusi gyülekezet** orgonaépítő akciójára nemrégiben 500 pengős adomány érkezett Amerikából *G. Sipos Józseftől*. A nagylelkü adakozó 35 évvel ezelőtt vándorolt ki Vámosujfalubúl Amerikába, de egyháza és hazája iránti szeretetét megtartotta. Erről szép bizonyságot tett adományával. — A vámosujfalusi gyülekezet most iktatta be hivatalába új gondnokát: *Bénó Lajost*. Az új gondnok tisztségében *Koscsó Pál* utóda lesz, aki 12 esztendeig viselte a gondnoki tisztséget mintaszerü hűséggel s 30 év óta mint presbiter szolgálja gyülekezetét. Az egyházközségi közgyűlés Koscsó Pál érdemeit jegyzőkönyvben örökítette meg.

— **A Vasárnapi Iskolai Szövetség** ez évi *nyári konferenciáját* ismét Tahiban, július 17—30. napjaiban rendezi. Gazdag programm, hitmélyitő, gyakorlati és elméleti előadások várják a résztvevőket. A tiszta erdei levegőben, rokon lelkekkel való baráti találkozás testi és lelki üdülést jelent. Jó ellátásról gondoskodás történik. Rendezési díj 2 pengő. Ellátási díj naponként 2 pengő. Jelentkezési határidő július 5. De akik vasuti kedvezményt óhajtanak, sziveskedjenek ezt július 1-ig bejelenteni. Részletes felviágositást készségesen ad a Vasárnapi Iskolai Szövetség titkára: Budapest, I., Somlói út 70.

— **Felvétel a Főiskolai Kálvineumba** az ORLE, Budapesten Molnár u. 19. sz. alatt megnyilt Kálvineumába, korlátolt számban, felvesz református egyetemi és főiskolai hallgatókat. Internátusi szállásdíj, egy évre kötelezetten, 220 pengő, mi negyedévi, indokolt esetben havi részletekben is fizethető. Felvételi díj 20 pengő. Az internátus ad ágyat, matrácokat, ágyterítőt, butorokat, fűtést, világitást. A felvételi kérvényekbe beleirandó a tanuló neve, születési helye és ideje, tanulmányi szaka, szüleinek neve és állása. Ebédkoszt, kedvező díj mellett, a Bethlen menzán kapható. A kérvények, válaszbélyeggel ellátva, augusztus 15 ig küldendők be: Egerházy Lajos gondnok címére, Budapest, IX., Kálvin tér 10. sz.

HIVATALOS RÉSZ.

— **Az alsózempléniek figyelmébe.** 1. Értesitem lelkésztársaimat, hogy az Egyetemes Konvent 66/1929. számú határozatának 5. pontja értelmében elkészitett s a közalapi tőkekamatsegély engedélyezése iránti kérelmek céljaira szolgáló nyomtatványokból a h. esperesi hivatalnál kaphatók a példányok. A hivatkozott konventi határozat rendelkezéseinek megfelelhető gyülekezetek lelkészei kérjenek tőlem nyomtatványt s készitsék meg kérvényeiket még az őszi egyházmegyei gyűlés előtt. 2. Választók névjegyzéke még sok helyről hiányzik. 3. Nyugdíj és egyéb járulékok ez évi befizetésével kapcsolatban jóelőre közlöm, hogy július 1-től 4% és november 1-től pedig 8% késedelmi kamat jár. — Tudomásul adom, hogy feljogositttattunk arra, hogy a második félévi adósegélyből és szükség esetén a kongruából is eszközölhetjük a lefogásokat. Igy rendeli a törvény. Atyafiságos szeretettel: *Máthé Gyula* h. esperes.

Szerkesztői üzenetek.

J—a K—ly C—d. Nagy sajnálatomra csak június 23-án, vasárnap kaptam a leveledet s annak mellékletét. Úgy gondoljuk, hogy ezt az Értesitőben kell adni. Sajnáljuk, hogy lapunk múlt számából, — melynek tartalmát értékesen egészitette volna ki, elkésett. — **F—r Gy—gy M—c.** Megkaptam a küldeményt. Nagyon becses darabok vannak benne. — **T—y A—r K—t.** Egyházkerületi közgyülés előtt megjelenik.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XIV. evfolyam. 28. szám. Sárospatak, 1929 julius 7.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 14 Pengő.
Fél évre ... ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Téglássy András:* Embert keresünk! — *Dr. Mátyás Ernő:* Közigazgatói jelentés az 1928—29-ik iskolai évről. — *Andrássy Kálmán:* Falusi levelek. II. — Kálvin-Szövetség: Járási értekezlet. — *Sz. Z.:* A Főiskolai Kórus a Debreceni XXII-ik Országos Dalosversenyen. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetés. — Szerkesztői üzenetek.

Embert keresünk!

Irta: *Téglássy András* egyh.-ker. vil. tanácsbíró.

E lapok 22, 23 és 24-ik számaiban Román Ernő Nagytiszteletű úrnak igazságot szomjúhozó, szociális érzékkel átitatott lelke feljajdul az egyházi adózásunk, igy a párbér fizetése terén itt-ott tapasztalt igazságtalanságok láttán és keresi azt az embert, aki felrázza híveinknek lethargiás álomba merült lelkiismeretét, hogy magukba szállva belássák azt, hogy a vagyon nemcsak jogokkal, hanem kötelességekkel is jár s hogy a jó Isten nem azért juttatott egyeseknek többet a világi javakból, hogy azzal kizárólag egyéni kényelmüket, élvezeteiket szolgálják, hanem, hogy ez által alkalom adassék nekik arra, hogy annál fokozottabb mértékben járuljanak hozzá Isten dicsőségének alázatos szolgálatához, mert: „Valakinek sokat adtak, sokat követelnek tőle s akire sokat biztak, többet kívánnak tőle."

A legteljesebb mértékben azonositom magamat Román Ernő lelkész úr álláspontjával s nem kétlem, hogy az igazság ösvényén járok, midőn én is ama meggyőződésemnek adok kifejezést, hogy nagyon sokan átérezzük annak visszásságát hogy a párbér fizetés terén itt-ott még mindig „Mindenki a két fülével hallgatja a papot" elv érvényesülhet.

Szerény nézetem szerint ez az állapot, a mai demokratikus világnézet mind hatalmasabb és többé fel nem tartóztatható térhódítása mellett tovább fenn nem tartható, különösen nem a mi, a már s kezdetek-kezdetétől legdemokratikusabb alapokon felépült, kálvinista egyházszervezetünkben.

Elérkezett tehát a cselekvés órája és ott, ahol ez az igazságtalan és antidemokratikus állapot még fennáll, erélyes kézzel belenyulva, végét kell annak szakítanunk, mert ezt irja elő nekünk az isteni kijelentés, de mert ezt követeli meg a kálvista egyházszervezett, a kálvinista egyház hagyománya és becsülete!

Feltéve, ha ezúttal nem az egész egyházi adórendszerünk átépitésére, központosítására — mert ez már nagyon is nehéz kérdés, melynek megoldásához Isteni ihlettel mngáldott férfiak egész sokaságára lesz szükség — hanem csak a párbér fizetésének arányosítására gondolunk, úgy szerény nézetem szerint, ehhez nincs szükség az érvényben levő, vonatkozó törvényszakaszunknak a módosítására vagy kiegészítésére, mert az a mai formájában is módot ad arra.

Nincs egyébre szükség, mint az egyházmegyei közgyülés elé terjesztendő ezirányu javaslatra és én hiszem, hogy annak bölcsessége sem opportunismus, sem maradiság, vagy kényelemszeretet által nem vezéreltetve, ellenben átlátva eme rendszer igazságtalan és ennél fogva már tovább fenn nem tartható voltát, egyöntetüen és készséggel kifogjá határozatilag mondani, miszerint mindazon egyházközségekben, ahol eddig még az arányosítás keresztülvive nem lett, ezentúl úgy a párbér, mint az egyház közénséges szükségleteit szolgáló adó vagyon arányában, az állam egyenes adó alapján fizetendő. Nem kételkedem, hogy minden ilyen határozatot az Egyházkerület is, a legnagyobb örömmel fog jóváhagyni.

Miután eme ügynek ily formában való elintézése akadályba ütközni nem fog, hiszem, hogy Román Ernő nagytisztetü úr könnyen meg fogja találni a keresett emberét, talán még a saját egyházközségében is és meg lehet arról győződve — felhatalmazásom nincs ugyan ennek a kijelentésére, de azért enélkül is meg merem igérni, — hogy mi világiák a legnagyobb és legmelegebb átérzéssel sietünk majd támogatására, sőt köszönetünknek már ezuttal kifejezést adunk a kérdés felvetéséért és hogy ezt az igazságtalan, az egyházi szervezetünkbe semmiképp bele nem illő és idejétmult fattyúhajtást tőben lemetszeni igyekezik.

Lelkem hurját rezdítette meg Román Ernő lelkész úr, midőn cikkében feljajdul: „Embert keresünk! Mert nem én keresem csupán, de többen sokan, nagyon sokan stb!"

Tényleg sokan keresünk embert, én is keresek, vagy helyesebben kifejezve, várom az embert

vagy embereket, akit vagy akiket kiválaszt a mi mennyei Atyánk arra a szerepre, hogy a Szentlélek minden akadályt legyőző támogatása mellett fennen fogja, vagy fogják lobogtatni azt a fáklyát, melynek a lelkekbe ható világossága mellett mindannyian meg fogjuk látni, hogy nem Isten parancsai és nem a mi Megváltónk tanításai szerint élünk és cselekszünk!

Várom azt a férfiút, aki felemeli szavát, hogy az egyházi szertartásainknál a vagyon szerinti megkülönböztetés ellenkezik a Szentírás tanításaival, ami nálunk annyival inkább visszás, mert mi kálvinisták azzal szeretünk dicsekedni, hogy a legtisztább bibliai alapon állunk.

Várom azt az embert, aki tiltakozni fog ama szokás ellen is, hogy a temetésnél a lelkiekben különben érdemtelen megkülömböztetett tisztességadásban részesülhessen csak azért, mert a hátramaradott hozzátartozói, gyarló emberi hiuságból hajlandók magasabb összegü stóladíjat lefizetni.

Hol az a férfiú, aki eme szokás ellen felemeli szavát és tiltakozva rámutatua Jakab apostol ama tanítására: „Ne legyen személyválogatás a ti hitetekben, amely van a dicsőség Urában, a mi Jézus Krisztusunkban. Mert ha ti gyülekezetetekbe bemegy egy arangyűrűs férfiú fényes ruhában, bemegy pedig egy szegény szennyes ruhában és rátekinttek arra, akin a fényes ruha van és azt mondjátok neki: Te ülj ide szépen és a szegénynek azt montjátok: Te állj ott, vagy ülj ide az én zsámolyom mellé. Nem mondtatok-é ellent magatoknak és nem lettetek-é gonosz gondolkozásu birákká?“

Várom azt a férfiú, aki a Szentlélek által megihletve, fel fogja világositani a kálvinista elmé ket arról, hogyha mi az egyházunkat csak administráljuk és anyagi erőink (amiben amugy is nagy szükséget látunk) legjavát administrátióra, nem pedig a lelkek építésére, nem a kálvinista öntudatnak a maximumra való fokozására fordít juk, úgy hitéletünk házát fövényre épitjük amit aztán a minden anyagi erőnket igénybe vevő administrátióval hiába vakolgatunk, tapaszgatunk, mert: „És ömlött az eső és eljött az árvíz és fujtek a szelek és beleütköztek abba a házba és összeomtott és nagy lett annak a romlása.“

Várom azokat a férfiakat, akik szívvel és lélekkel magukévá fogják tenni az Abauji Egyházmegye által már elfogadott ama javaslatomat, miszerint az Egyetemes Konvent gondoskodjék egy olcsó kiadásu, tehát a szerényebb anyagi viszonyok között élő híveink által is könnyen meg szerezhető magyarázatos Újszövetségnek a kiadásáról.

Ha azt a nem akarjuk, hogy hitéletünk házának fundamentumát fövény képezze, melyet könnyűszerrel alámoshat egy, a közelmultihoz hasonló alattomos és szennyes áradat, úgy kősziklával kell azt alátámasztanunk, ami pedig nem lehet más, mint a Szentírás ismeretén alapuló, meggyőződéses kálvinista öntudat.

Várom azokat a férfiakat, akik a magyarázatos Újszövetségnek az ismert argumentum „a fedezet hiánya“ miatti elhalasztása ellen, — ha arra szükség lenne — lelkük egész melegével és lelkesedésükkel tiltakozni fognak, mert erre a célra meg kell keresnünk elő kell teremtenünk a fedezetet, ha azt nem akarjuk, hogy egyházunk felett megkonduljon a lélekharang.

Azt talán felesleges is hangoztatnom, hogy nem elég csupán magának a magyarázatos Újszövetségnek a kiadásáról gondoskodnunk, de ha már meglesz, úgy annak a legszélesebb körben való terjesztéséről sem szabad megfeledkeznünk s minden alkalmat meg kell ragadnunk arra vonatkozólag, hogy annak olvasását híveink legszélesebb tömegeinek is életszükségletükké tegyük, amint azt a külföldi protestáns testvéreinknél láthatjuk.

Kötelezővé kell tennünk minden confirmálandónál, vagy minden először beiratkozó tankötelesnél annak megszerzését, továbbá el kell rendelnünk minden rendü és rangu iskolánkban a napi legalább félórán át való Biblia olvasást.

Ez lenne szerintem az igazi egyházépítő munka! A mi egyházunk a Biblia szikláján épült fel, ennélfogva ne csak a felépítményt tatarozzuk, de első sorban is az alapot, a fundamentumot képező sziklára fordítsuk figyelmünket, hogy szét ne porladjék, hogy elmondhassuk a mi Urunkkal, Jézus Krisztussal: „És ömlött az eső és eljött az árvíz és fujtak a szelek és beleütköztek abba a házba, de nem dőlt össze, mert kősziklára építtetett.“

Közigazgatói jelentés
az 1928—29-ik iskolai évről.

(Részletek.)

Mélyen Tisztelt Közönség! Egy iskola sohasem szakíthatja el magát a mozgó, zajló élettől. Minél elevenebb kontaktusban van a nemzet társadalmának széles rétegeivel, annál mélyebbre bocsátja léte gyökereit, annál dúsabb életnedveket szív fel magába. Az utóbbi évtizedekben talán kissé elszigetelődött, bezárkózott főiskolánk. A letünt iskolai évben ujra kitárta kapuit, hogy sokakat fogadjon be anyai szeretetébe. Fontos dátuma főiskolánknak 1828 október 6.

— — — — — — — — — — —

Ekkor alakult meg a P. D. O. Sz. s e szövetség megalakulását tartjuk mi a főiskola szélesebb társadalmi munkája szempontjából nagyjelentőségünek. Százakra menő régi pataki diák gyűlt össze e napon s amikor az öreg diákok százai nyüzsögtek szerte, minden derüsebb szinbe öltözött. Barátságosabban bólogattak az iskolakert öreg fái. Derültebben mosolygott az öreg főiskola s még az ég is fényesebben ragyogott felettünk. A szövetség alakuló közgyűlése letárgyalta alapszabályait, megválasztotta tisztikarát. Az ünnepség főbb pontjai: a megválasztott elnöknek, *Kazinczy* Gábornak Patak szeretetétől izzó elnöki székfoglalója, egy öreg diáknak: *Pálóczy Horváth* Zoltánnak a főiskola diákjaihoz intézett bizonyságtételszerű beszéde és *Marton* Jánosnak főiskolánk aktuális kérdéseiről tartott szuggesztiv

erejü elmefuttatása. Az örömnek és a hálának az érzése oly magas fokra emelkedett ez ünnepen, aminél magasabbra már nem is emelkedhetett.

A P. D. O. Sz. nem lehet, nem is akar lenni pusztán a régi emlékeken való merengés puha párnája, vagy pusztán baráti kapcsolatok ápolója. A P. D. O. Sz. minden erejével bele akar kapcsolódni a főiskola örök céljainak szolgálatába. Alig hogy megalakult, máris jótékonyan éreztette ebben az irányban hatását. Amikor a mult év vége táján pillanatnyira megingott a főiskola felfele törésében, az Öreg Pataki Diákok voltak azok, akik megfújták a Sp. Ref. Lapok után a vészriadót. Ők voltak azok, akik vállukkal támogatták az ingadozó főiskolát. A folyó évi január 24-iki miniszteri küldöttségi járásunkon az ő személyük volt az, amelyik szimpatikus légkört támasztott körülöttünk. Kezükbe vették a sajtó hatalmas fegyvereit s mindig ékesebb tollal írták be Patak szeretetét az egész nemzeti közvéleménybe. S hogy az öreg főiskola támogatásával mindig magasabbra emelje fejét, mindig új és új tervekkel szövődik bele a Szövetség annak életébe. Tanácskozik, agitál, egyre új barátokat szerez, méltó módon akarja kivenni részét a főiskola 400-ados jubileumának előkészítéséből. Tervbe vette *Kazinczy* Ferenc és *Kazinczy* Lajos szobrainak az iskolakertben való felállítását. Friss élet pezsdül mindenütt kezdése nyomán s lehetetlen fel nem ismernünk, hogy mind e friss tavaszt árasztó kezdések mögött a szövetség buzgó elnökének *Kazinczy* Gábornak szive dobog. Az ő fényes eszményeken csüggő lelke, derűtől, jóságtól sugárzó örök ifjúsága az alapja ennek a szövetségnek. Áldja meg Isten mind a két kezével! Főiskolánk szeretetében a szövetség céljainak szolgálatában méltó társa *Panka* Károly, a Pataki Diákok Szövetségének alelnöke.

Nem mehetünk tovább anélkül, hogy e diákszövetségnek jelentőségéről ne szóljunk még egy pár szót. Tanítványi szivek szeretetét, háláját, örömét gyűjti össze az ország minden részéről s alig van valami amiből földi viszonylatokban inkább táplálkozhatnék ez iskola falai között folyó munka, mint ezekből a javakból. Minél inkább körülárasztja főiskolánkat széles rétegek megértése, szeretete, annál forróbbak a tantermekben a bizonyságtételek, annál fenköltebbek a gondolatok, szárnyalóbbak a látások, annál igazabb szeretetben dobbannak össze tanári és tanítványi szivek.

— — — — — — — — — — —

Előljáróságunk élete látszólag eseménytelen volt. Az iskolai év folyamán mindössze három igazgató-tanácsi gyűlést tartottunk, mégis itt is eseményektől terhes volt az esztendő. Nemcsak azért, mert úgyszólván az egész év alatt lázasan folyt a bizottsági munka, hanem azért mindenekfelett, mert a gyász sötét fellegei és az örömnek fényhullámai követték egymást igazgató-tanácsunk életében is.

1928 október 12.-én sötét lapot nyitottunk főiskolánk történetében s arra ráírtuk 43 éven át nagy gondnokunknak: *Dókus* Gyulának nevét. Nemes arisztokratikus alakja mélyebben íródott bele e napon lelkünkbe, mert ekkor láttuk meg igazán, hogy a szellemnek, a szivnek volt arisztokratája. Nemszak személyisége egész gazdagságának kibontakozását láttuk meg e napon, hanem fel is vettük önmagunkba annak teljesen felszabadult nemes tartalmát. A legavatottabb kéz rajzolta meg a mai napon emberi nagyságát, főiskolánk életében való jelentőségét. Hadd említsek meg csak annyit róla, hogy egy nemzeti szempontból szintelen, jellem szempontjából erőtelen korban erős tartó oszlopa volt főiskolánk nemes hagyományainak. Nem dőlt ki az erős oszlop, beépült mindenestől főiskolánk életébe.

Az 1928 október 23-iki egyházkerületi közgyülés, az évi december 31-iki határidővel elrendelte a szavazást főiskolánk megüresedett gondnoki tisztének a betöltésére. A legtöbb szavazatot *Farkasfalvi Farkas* Géza országgyűlési képviselő, egyházmegyei gondnok, főiskolai igazgató-tanácsos nyerte el. Világi gondnokká való választása egyházkerületszerte őszinte örömöt okozott. Mi egyenesen gondviselésszerünek tartjuk az ő megválasztását. Eddigi munkássága is azt bizonyitja, hogy főiskolánk azt a férfiút nyerte el benne, akire a legnagyobb szüksége volt. A legnagyobbaknak méltó utóda ő. Nemcsak a főiskola iránti hűség, nemcsak intézményeihez, munkásaihoz való vonzalom jellemzik őt. Benne a mult puritán tradicióí öltöttek testet. Egy alkotásra rendelt korban az elsők között is a legelső az alkotásban. Azok közé az egyéniségek közé tartozik, akik magukat mindenestül odaszentelik egy ügynek, ő magát mindenestül főiskolánk ügyének szenteli oda. Kisérje minden alkotó munkásságát Istennek bőséges áldása!

— — — — — — — — — — —

Végére értem jelentésemnek. E változatos és sok szinnel felrajzolt kép is azt mutatja, hogy növekedőben van itt minden. Az élet jelei ütköznek ki mindenütt. Reménységtől és örömtől sugárzik a lelkünk, amikor azt látjuk, hogy miképen terjeszkedik főiskolánk külső intézmények építésében. Nemes büszkesèggel gondolunk arra, hogy főiskolánk kebelében új misszióra hivatott intézeti ágak létesülnek. Ha ezeken kivül itt is, ott is új és friss hajtások sarjadását látjuk, ez mind reménységünket növeli főiskolánk szebb jövője, virulóbb élete iránti reménységünket. De ez az élet még nem letisztult élet. Többet látunk a külső keretekből, kevesebbet a belső szellemből. Pedig egy iskolát igazán csak belső szellemi tartalom tehet naggyá. Minél erőteljesebb és határozottabb lelki irányzatra akar nevelni egy iskola, annál inkább egyet-

len-egy gondolatnak kell összefognia minden más gondolatot. Nem látjuk felfelé növekvő iskolánkban ennek az egységes gondolatnak az uralmát. Ha a mi iskolánk kálvinista iskola, itt minden gondolatnak, minden munkának *az Isten dicsőségének szolgálata kell hogy megszabja irányát.* Nem látjuk főiskolánkban ennek a gondolatnak elég erős képviseletét. Isten dicsőségének szolgálata elsősorban evangéliumi munkával történhetik. Nem látjuk ennek kellő méltánylását, érvényesülését. Magasabbra kell kitűznünk Isten ügyének zászlóját főiskolánk homlokzatán s azután meg kell szerveznünk ennek a munkának harcos csapatait. Ezen az uton tehetjük igazán naggyá főiskolánkat. Annak története hirdeti ezt.

Ámde iskolánk története mindenek felett az isteni Gondviselés csodálatos munkájáról tesz bizonyságot. Ő tartotta meg Alma Materünket közel 400 év viharában. Az Ő Lelke volt a teremtő erő ez évben is. Ez a Lélek erősitette meg az alkotó munkára Előljáróságunk karját. Ez tette izzóvá a tanári ajkakon a bizonyságtétel szavát, ez munkálta termékeny talajjá a fogékony ifjúi lelkeket. Istennek adunk szivünk mélyéről hálát a multért, Ő benne reménykedünk szebb jövőnk felől. Az Ő atyai jóságába ajánlva a tanuló ifjúságot, tanári kart, Előljáróságot, a mi drága Alma Materünket, az 1928—29-iki iskolai évet *bezárom!* *Dr. Mátyás Ernő.*

Falusi levelek.

II.

Tisztelt Szerkesztő Uram!

Az anyagi nyomok után a szellem erkölcsi nyomok következnek.

Itt is: — *Van* a *Van!*

Hanem itt előre is — egy csalfaságot kénytelen vagyok elkövetni. A *Vant* határcövekül a nagyhősi birkozás 2-ik évére verem le. A mi e határon innen van, az már nem tartozik a rendes vérkeringéshez. Ez már igazán telítve van vérrel és vérbajjal. Itt már csak Isten szabhat életrendet. Ámbár a mi méltán szeretett és nagyra becsült magyarvérbeli kormányzónk legközelebb megjelent *napiparancsa* szemszögéből, megmaradt hős honvédének, mint fundamentom és pillér, vannak csonka hazánk rongált falainak támogatására, épitésére, de bizony ez a szemszög egy faluban még zavarja a szögnélküli szem tiszta látását. Vagyis ma még nincs tiszta látásunk a *Van* feltüntetésére, a szellemi és erkölcsi értékekre nézve, annak az 50 esztendőnek eredményeként s előbbre kell menni pár évvel, legalább a háború közepéig.

Szellemi és erkölcsi tekintetben azon életuyilvánulások és létesítmények jöhetnek számba, melyek az egyház falain belül „hatnak, alkotnak, gyarapítanak," melyek nyomán „a Haza fényre derül." Ilyenek, tiszta meglátásban, az embernevelést elősegítő eszközök, aztán a templom és belőle áramló hatások, a közszellem, közjótékonyság s általában a Krisztus nagy hagyatékán — „Békesség — nyugvó kölcsönösség megértése, gyakorlása, a *Szolgálatkészség* nagy isteni parancsa Ezekben láttam és ismertem fel a földi ember, földi életének irányát, fölfelé, mindig fölfelé.

A nevelés az óvodán, helyesebben: — a bölcsőnél, sőt már a bölcső előtt is kezdődik. Miként az aratás a magot befogadó föld kellő elékészitésén kezdődik, úgy van ez az ember életénél is Ezt már a görögök is tudták párezer évvel ezelőtt. Fájdalom, megelégedtek a tudással! . . . Krisztus még világosabban magyarázgatja s — erre kellene nagy sulyt helyezni a dogmás szőrszálhasogatások helyett! . . . Dehát kezdjük csak az óvodánál legalább.

Óvoda — *Van.*

Tekintettel a vegyes lakosságra, községi jellegü. Mikor és hogyan állott elő? . . . — Az nem ide tartozik. Itt elég annyi, hogy — *Van.*

Iskolánk, gyakorlati életneveléshez felszerelve, — mint az épületeknél már említve volt, megértő két tanító-nevelővel, jóhírüek egész a minisztériumig. A testi-, szellemi- és erkölcsi fejlesztés, erősödés lehető eszközeit okosan felhasználva, alapoznak istenországa épitésénél, azt a népiskolás 6 évet a gyermeki élet örömteljes időszakává alakítani, — még későbbi emlékében is. Már bölcs Salamon is a maga bölcs intelmében: „tanítsd a gyermeket. az ő útjának módja szerint" erre helyezi intelmének sulyát: *„az ő útjának modja szerint!"* Mert minden fejlődésnek saját útja-módja van, egyénileg A botos és szekunkás rendszer a várva-várt aratás jégverése.

Templomunkban és templomunkból kiáramló szellemi és erkölcsi hatások, az ifjúkoron keresztül fel, — a 15 évesek 3 évi előkészítéssel, Bibliából vezetett konfirmációi nevelés útján, az Isten által engedett végh határig, a Krisztus életpályája és tanítása nyomán, munkálnak, közös „Mi atyánknak" testvéri érzületéhez s ez érzületből fakadó jóakaratához.

Ilyen úton aztán, a másik két torony egyes és kettős keresztje, sőt a harmadik imaház egymásbafonódó háromszöge sem alkot elválasztó mesgyét, sem a vezetőknél, sem a rájok hallgatóknál s az életfolyamat tápláló harmatot és nem villámontó felleget hordoz.

A fejlődés és termelés útja eszköze, mely a *Vant* szülte — ez már nem olyan népszerü és tetszetős megállapítás. Dehát Uramisten! ha a szobrász felállít műtermében egy durva keménytömböt, mennyi forgács, mennyi szilánk, mennyi kőpor és egyéb pattog, hatol szemébe, arcába, tüdőjébe, míg végre előtte áll eszményi szerelme a kívánatos kifejező életalakban. A fő, hogy legyen lelkében arravalóság, bibliai nyelven isteni megbízás, — a többi mind mellékes, hajtja a lélek.

Hova hajtott volna, hova juttatott volna minket, ha derékban ketté nem tör ez a világörület, melyben — sekszpir nyelven szólva: — az emberiség rágta önmagát! . . .

Hát azért álltam meg én is *Van*-ommal a háború közepén, amikor már az „istenek elhallgattak." . . .

Tisztelő híve

Andrássy Kálmán.

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Járási értekezlet. Az „Alsóborsodi ref. tanítóegyesület" miskolci járásköre 1929 jún. 8 án Alsózsolcán tartotta meg a szokásos évi értekezletét. A szép és impozáns gyűlésen Péter József miskolci ref. igazgató elnöklete alatt jelen voltak az összes tagok; a környékről nagyszámu vendégsereg; többek között Kolumbán Lajos vármegyei kir. tanfelügyelő, Farkas István esperes Pósa Péter és Román Ernő egyh. megyei tanácsbírók, Tóth József helybeli főjegyző, dr. Sztankovics Károly népművelési titkár, számos lelkész, nyug. tanító, egyházi és világi férfi, sok úri nő stb, kik jelenlétökkel most is tanujelét adták a tanügy és a tanitóság iránt érzett meleg szeretetüknek. Az értekezlet a ref. templomban istentisztelettel kezdődött, melyen Román Ernő helybeli lelkész szívből fakadó imádságban kérte a tanítóság munkájára Isten áldását; a „Ref Énekkar" pedig Szabó András tanító preciz vezetésével gyönyörü énekével vitte a lelkeket az Úr zsámolyához. Majd a ref. iskola egyik tantermében Péter József elnök tartalmas, értékes beszéddel nyitotta meg a gyűlést s üdvözölte a kedves vendégeket. Elnök üdvözlő szavaira Kolumbán Lajos kir. tanfelügyelő, Farkas István esperes és Román Ernő tanácsbíró meleg szavakkal válaszoltak. Ezek után énektanitást mutatott be — mint vendég — Rémán János aszalói ref. tanító kiváló módszeres eljárással a III. osztályban. Néhai Budai Elemér volt hejőcsabai ref. kartársról szép és megható emlékbeszédet olvasott fel utódja T. Nagy Kálmán; majd Szabó András növendékeivel 3 szólamban szakavatott vezetéssel, szép szinezéssel kuruc és székely dalokat adott elő. Utána Tóth Miklós ónodi tanító értekezett pedagógiai tudással az el. isk. rajztanításról; ezt követte Pósa Jolán kistokaji tanítónő kedves és szép hanggal előadott énekszólója. A gyönyörködtető ének után Skultéthy Endre kisgyőri ref tanító a helybeli gyermekekkel helyes és módszeres eljárással kedves játék- és tornagyakorlatokat végeztetett. Szünet után bájos előadással, átérzéssel Pósa Erzsébet helybeli tanítónő szavalt „A tanítónő"-ről. Majd Nagy János miskolci tanító figyelemreméltó, értékes szabadelőadással „Hogyan lehet a szülőket közelebb hozni az iskolához s a gyermekek egyéniségét megismerni?" címen vitatételt vezetett be. A vitában résztvettek: Kőszeghy István ny. tanító, ki a megfigyelő lapok bevezetését — bár előadó is hangsulyozta — ajánlja; Fövenyessy János sajókereszturi ref. tanító a szülei értekezletek gyakori tartását tartja eredménythozónak; Péter József a szülők jelenlétében alkalmi ünnepélyek tartását is célravezetőnek tartja; Kolumbán Lajos kir. tanfelügyelő mindezek helyeslése mellett a szülei ház meglátogatását, a gyermekeknek a bálok s más mulatságokból való kitiltását teszi nagyon szükségessé. Elnök indítványára az értekezlet a gyűlés folyamán elhangzott szép tanításokért, előadásokért s hozzászólásokért előadóknak, szereplőknek hálás köszönetét fejezi ki; elismerésképen azokat jegyzőkönyvben örökíti meg. Több indítvány elfogadása után tisztújítás következett. Értekezlet lelkesedéssel s egyhangú felkiáltással elnöknek ismét Péter Józsefet, jegyzőnek újból Fövenyessy Jánost választotta meg, egyben köszönetet szavaz a vezetőknek, hogy ily tartalmas, változatos, mindenkire nézve élvezetes tárgysorozatról gondoskodtak e jelen gyűlés alkalmával is. Ezek után elnök szép beszéd kíséretében megköszönvén a bizalmat; megköszönvén a tagok és kedves vendégek szives figyelmét, Isten áldása s a „Hymnusz" eléneklése után az ülést berekeszti. Gyűlés után bankett volt, melyen a tagok s vendégek az egyház vendégszeretetét élvezték, hol számos felköszöntő hangzott el, fűszerezve a helybeli „Ref. Énekkar" által gyönyörüen előadott szép dalokkal. Dícséret és hála a vezetőségnek ez úton is! Bankett után feledhetetlen meglepetésben volt része a jelenlevőknek: a helybeli olvasókör helyiségében a ref. iskola növendékei könnyeket fakasztó, szívbe markoló irr. szindarabot adtak elő szépen, kedvesen betanítva, mindezekért a helybeli tanítói kart: Szabó Andrást, Baksa Ilonát és Pósa Erzsébetet illeti a köszönet és elismerés. Jelen levők Alsózsolcáról drága, a szívekből kitörölhetetlen emlékekkel távoztak el!

A Főiskolai Kórus a Debreceni XXII ik Országos Dalosversenyen.

A Főiskolai Kórus értékes szerepléséről kell számot adnunk. A XXII-ik Debreceni Országos Dalosversenyre a Kórus is benevezett. A kezdő és a kormányzó-díjas csoportban vett részt s 34 taggal indult el június hó 28 án A városban a közönség tüntető lelkesedéssel fogadta a Kórust. A koszorus lány Baltazár Iza úrleány volt. Este a Kórus szerenádot adott a koszorús lány ablaka előtt, melyet nagy közönség hallgatott végig. Az igazi verseny szombat délelőtt volt. A kezdő csoportban az *első b) díjat*, egy értékes ezüst serleget nyert a Kórus. A kormányzó díjas darabban a csoportból első helyezett lett s ez által bekerült a bemutató döntőbe. A „Csokonai" Szinházban folyt le és minden csoportból az első, tehát összesen 6 dalárda vett részt. A dolog természeténél fogva a *„Kezdő"* Kórus nem nyerhetett a magasabb csoportban levők előtt helyezést. A közönség és a hozzáértők véleménye szerint is a „Maroknyi Kórus" egy szinvonalon állott a 100—130 tagból álló mammuth karokkal. Az első díjat az Egri Dalárda vitte 823 egységgel, a Kórus 651 egységgel lett a hatodik. Örömmel kell megállapitanunk, hogy a Kórus nagyon szép teljesítményt nyújtott akkor, amikor az ország 204 versenyző dalárdája közül a hatodik helyezést nyerte. Öregbült a Kórus jó hirneve egyéb szereplése által is. Szombaton reggel az *„Ispotályi"* templomban, vasárnap délelőtt

pedig a „*Kistemplom*"-ban szerepelt. Kiemelkedő esemény volt vasárnap délelőtt a gályarabok emlékoszlopának megkoszoruzása. A Dalosszövetség megbizásából a Kórus tartotta az ünnepélyt, melyen a Kórus gyönyörű szereplése méltó keretül szolgált Szabó Zoltán theol. tanár beszédéhez. Megkapó szinekkel ecsetelte, hogy miért drága nekünk, pataki diákoknak azoknak emléke, akiknek jelentős része pataki diák volt. A közönség lelkes óvációban részesitette a tartalmas beszédért. A sárospataki főiskola jó hirneve öregbült; ez az ifjuság lelkes munkája mellett B. Szűcs Ferenc ének- és zenetanár nagy érdeme. Szivünk egész melegével együtt ünneplünk a főiskolával és osztozunk abban az örömben amely nemcsak a főiskola, hanem az egész egyházkerület öröme. A verseny után a Kórus szerény bankett körében felavatta a nyert két serleget s a főiskolai könyvkereskedésben állitotta ki. *Sz. Z.*

IRODALOM.

Praeludiumok, Modulatiók és Melodiosus Interludiumok. Irta: *Füleki Kovács Mihály* debreceni református orgonista-kántor. Szerző kiadása.

Nem hiába tekintettünk várakozással a ref. orgonista-kántori kar egyik kiváló tagja, néhai id. Szotyori Nagy Károly kitünő tanítványa felé, diszes kiállitású könyvében közre adhatta vallásos lelkének oly sok szép termékét. Bár theologiát végzett, zenei hajlamát követve, az orgona mellé ült, hogy egész lelkével szolgálhasson Istennek. Találóan választotta könyve jeligéül a szép dicséret-verset: „Uram! mind azt kedveljed, amivel téged tisztelünk . . ."

Füleki Kovács Mihály a magyar Genfnek közismert és kedvelt orgonistája. Szerzeményeiben nemcsak szakértelméről, zeneszerzői tehetségéről, hanem mélységes vallásos érzelmeiről is bizonyságot tesz. A művet kiváló szakemberek a legnagyobb elismeréssel fogadták. Tóth Árpád, a Nemzeti Zenede v. szakfelügyelője a szerző nagy zenei tudásáról tanuskodik. Brestyánszky I. okl. zeneszerző legbensőbb igaz érzései művészi kifejezéseit látja benne. Sugár Viktor, a Nemzeti Zenede orgonafőtanszakának rendes tanára bájos dallamosságát emeli ki különösen. Mindezeknél van még egy nagyobb értéke. Én, aki annyiszor szolgáltam vele a debreceni templomban, bizonyságot tehetek szerzeményeinek a gyülekezeti istentisztelet áhitatára és bensőségére gyakorlott hatásáról. Praeludiumai valóban azok, amiknek szánta: imádságok, a földi porember Istent kereső lelkének magasba szárnyalásai. A modulátiók kitünően sikerült megoldások. Az átmenetek biztos tudással vannak kidolgozva, simán, minden zökkenő nélkül térnek át egy-egy más hangnembe. Nem egy thémája van, amely alkalmas volna nagyobb zenemű megalkotásához.

Az interludiumok körül pro és contra most folyik a nagy harc. Itt is, mint általában történni szokott, a végletek ütköznek. A túlzott közbejátékok épügy ártalmára voltak az éneklés szépségének és áhitatának, mint a nyugtalan, szinte lélegzet és átmenet nélküli gyors ének. Füleki a interludiumok szépségét bizonyító röpiratban kelt álláspontja védelmére. Interludiumait vele egy felfogású kartársai, mint kipróbált, kiváló alkotásokat, áldásosan használhatják.

Ezt a szívvel-lélekkel irt művet jó lélekkel ajánljuk gyülekezeteink templomi használatára és az igazi értéket kedvelő orgonista kántoraink szives figyelmébe. *G. N. B.*

—

* **Népszerű ismeretterjesztő értekezések. Dr. Kun Zoltán** e. ü. főtanácsos, a mell-, torok-, orr- és fülbetegségek szakorvosa, Sárospatakon. Ilyen munkát is csak ő végezhet, a mi hatalmas öregünk. 82 éves. De naponként órapontossággal megjelen magateremtette kis ifjúsági kórházában s végzi a munkát. A falusi kocsik is gyakran hordják közel- távolra. S ha nézzük életsugárzó okos szemeit, halljuk folyton tervező agyának kezdeményezéseit, csak csodáljuk azt a hatalmas energiát, az ember- és tudásszeretetnek azt a mély forrását, amely Dr. Kun Zoltánban buzog. Menynyire a lelkén viseli a közegészség ügyét, hadd jelezzük azoknak az értekezéseknek a címe közlésével, amelyeket ő ingyen küld az érdeklődőknek ma, amikor féktelen materializmussal mindenfelé egyet sóvarognak: a pénzt. Ezek az értekezések a következők: 1. A fülbántalmak okairól s befolyásáról a beteg foglalkozására és szellemi fejlődésére. 2. Az idült genyes fülfolyásról s annak veszélyes következményeiről. 3. A torokbántalmak jelentőségéről, különösen a gyermekeknél. 4. A tuberkulózis elleni védekezésről. 5. A népiskolai növendékek egészségügyi vizsgálatainak fontosságáról. 6. A villamos hő és ultraviola fénysugárzás bámulatos hatásáról a női ivarszerv bántalmainál. 7. A bronchiális asthma (tüdőlégdag) kezelése, a villamos hő és ultraviola fény besugárzásával. 8. Az orr- és tüdővérzések okairól és következményeiről. 9. A fertőzött vér vizsgálatáról Dr. Máyer és Bienrast eljárása szerint. (Új szenzációs vizsgálati módszer.) 10. A nátháról s annak káros utókövetkezményeiről a szagló-, halló- és légzőszerveinkre nézve. 11. A gümőkór kezeléséről a dr. Friedmann féle ojtásmóddal. 12. A légzés vitális lefolyásáról testszervezetünk egészségére nézve. 13. A tüdőlégdag lényegéről s előidéző okairól. 14. A nagyothallás, fülzúgás és siketség okairól.

— *M. J.*

* **A Bibliai Lexikon előjegyzésének sikere.** Alig telt el több idő két hónapnál azóta, hogy a *Czeglédy Sándor* és *Hamar István* által szerkesztett nagyszabású Bibliai Lexikon első előjegyzési felhivása megjelent s már most örömmel jelenthetjük, hogy az előjegyzési felhivás *teljes sikerrel járt.* Ezernél többen küldték be előjegyzésüket a a páratlan jelentőségű műre, úgy, hogy annak nyomdai munkája is megkezdődött. A kiadó, az előjegyzések számára való tekintettel, a szerkesztőkkel egyetértésben elhatározta a Lexikonnak illusztrációs anyaggal, képekkel való kibővítését s azt, hogy az előjegyzésben igért vászonkötés helyett erős félbőrkötést ad a Lexikonhoz. A kép-

anyag elkészítése némi időt vett igénybe s az első füzet ezért néhány nappal később jelent meg a tervbevett terminusnál. Lapunk olvasóit ezúton értesítjük, hogy a műre *kedvezményes előjegyzést a kiadó még egyideig elfogad.* Előjegyzési árban a mű csupán 35 P a 45 pengős bolti ár helyett. Ezt a 35 pengőt is 10 havi részletben lehet befizetni. Előjegyzésül elég ennyit írni: „Alulirott előjegyzem a Sylvester Bibliai Lexikonát kedvezményes 35 pengős áron. Ezt az árat 10 havi részletben fizetem be. Az első részletet kérem az első füzet megküldésével utánvételezni." (Név. Pontos cím.) *Az előjegyzést Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet Rt. Budapest, VI, Hermina-út 37. sz. címre kell küldeni.*

* **Aranyhárfa** cimen, az Országos Református Lelkészegyesület kiadásában hagyta el a sajtót a magyar vallásos költemények gyűjteménye. Az anthologiát dr. Halmi János szerkesztette s Csikesz Sándor nézte át és látta el előszóval. A hatalmas, 400 oldalt meghaladó kötet díszes kiállításban, félbörkötésben jelent meg. Mintegy 612 verset tartalmazó gazdag és gondosan megválogatott tartalma nagy mértékben hozzá fog járulni a vallásos érzés ébresztéséhez és mélyitéséhez. De különösen nagy nyereség lesz a könyv vallásos estélyek, ünnepélyek rendezésénél, bőséges anyagot nyújtva szavalatokhoz, felolvasásokhoz. A mű bolti ára 15 pengő, terjedelméhez és kiállításához képest szokatlanul olcsó. Terjesztésével a Sylvester-nyomda könyvosztálya bizatott meg, ahol (Budapest, VI., Hermina út 37.) a megrendelés eszközölhető.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** A kecskeméti ref. jogakadémia előljárósága és tanári kara mély fájdalommal jelenti, hogy *dr. Meczner Sándor* nyilv. rendes tanár, munkás életének 60-ik, jogtanári működésének 34-ik évében, súlyos szenvedés után elhunyt. Temetése július 1-én d. u. 4 órakor a Tisza István-kollégium előtti térről ment végbe. — Dr. Meczner S. halála a sárospataki főiskolának is gyásza, elvesztése a mi veszteségünk is, mert dr. Meczner S. a sárospataki főiskolában kezdette meg tanári működését s értékes szellemi munkásságának $^1/_3$-adát a sárospataki jogakadémián fejtette ki. Sárospatakra az 1895 szept. 17 én tartott egyház kerületi közgyűlésen választatott meg, a Debrecenbe eltávozott dr. Bartha Béla utódjául a magyar és osztrák magánjog s a bányajog rendes tanárának; tanári székfoglaló értekezését 1896 szept. 19 én „Az életbiztositásról" tartotta; az 1899—1900 ik iskolai évben ügyvédi képesitést szerzett, 1900—1901 ben a jog és államtudományi kar dékánja volt; 1901—1902 ben adta ki „A tévedésből alkotott jogügyletek" című nagyobb tanulmányát; az 1902—1903. iskolai évben a magyar magánjogból magántanári képesitést nyert a kolozsvári egyetemen; az 1905—1906-ik iskolai évben a tanári kar bizalma az akadémiai és közigazgatói tisztségre emelte s ő ennek az állásnak oly kiváló eredménnyel felelt meg, hogy a tanári kar a következő (1906—1907.) iskolai évre újra megtisztelte bizalmával. Ő el is fogadta a közigazgatói tisztséget, de aztán 1906 okt. 1-én lemondott arról s az iskolai év hátralevő részében csak mint egyszerű tanár működött. Ez iskolai évvel sárospataki tanári működése véget is ért, mert a nyár folyamán a kecskeméti jogakadémia tanárává választatván, 1907 szept. 1-én, 12 évi tanári működés után, megvált a főiskolától. A sárospataki főiskola nagy műveltségű, finom uri modorú, egyedül tanári munkásságának élő s e téren kiváló hivatottsággal forgolódó, jeles zenei tehetségű tanárát tisztelte 1895-től 1907-ig dr. Meczner Sándorban, aki mindenki tiszteletét és szeretetét vitte magával, midőn innen eltávozott. Legyen a hű munkás emlékezete áldott!

— **Személyi hir.** Alsózempléni egyházmegyénk derék esperese *Kiss* Ernő köztudomás szerint hosszabb szabadságot nyert, amelyet arra használ fel, hogy meglátogatja amerikai rokonait. Kiss Ernő e látogatását felhasználja arra is, hogy becses szolgálatokat végezzen ottani református magyar véreink körében s hogy ezzel szolgálja egyetemes reformátusságunk és magyarságunk nagy céljait is. Ottani amerikai útjában meleg hangú levélben kereste fel szeretett sátoraljaujhelyi gyülekezetét, elmondva, hogy kedves gyülekezete képét a nagyvilág zajában is mindig szivében hordja. Levelében azt is elmondja, hogy istentiszteleteket végez az ottani magyar gyülekezetekben. Egyik amerikai lap egy bridgeporti igehirdetéséről a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik és a legszebb reménységeket fűzi az ő ottani munkájához. A legteljesebb örömmel vesszük ezeket a hireket *Kiss* Ernő értékes munkájáról s az ő további hűséges munkájához kivánjuk Istennek bőséges áldását.

— **Adományok a főiskolai könyvtárnak.** Dr. *Végh* Elemér beregszászi táblabiró, a nagy misszionárius cseh—magyar papnak az unokája több könyvet és kéziratot adott a főisk. könyvtárnak. Ugyanitt említjük meg, hogy Dr. *Kun* Zoltán főisk. orvos 66 kötet orvosi könyvből álló könyvtárát szintén a főiskolának adományozta. Hálás köszönetet mondunk a nagylelkű adakozóknak.

— **Főiskolánk tanári kara** a jövő iskolai évre *Gergely* János jelesen absolvált theologust választotta meg széniornak, aki a június 17-iki közös gyűlés előtt le is tette a szokásos esküt. Hiszszük, hogy a buzgó és szorgalmas ifjú szép munkát fog végezni munkakörében. — *Darányi* Lajos, a múlt iskolai évi kiváló tehetségű és hűséges széniorunk, a jövő iskolai évre Sweizba vagy Németországba megy tanulmányútra. Számára főiskolánk ig.-tanácsa is megszavazott 200 pengő utisegélyt.

— **Főiskolánk igazgató-tanácsa** június hó 17-én tartott gyűlésében az özv. *Pogány* Istvánné-féle tanári ösztöndij alapitvány egyik megüresedett helyét *Szabó* Gyula végzett theologusnak itélte meg, aki az elmult iskolai évben Edinburgban folytatott angol nyelvü theologiai és filozofiai ta-

nulmányokat. *Szabó* Gyula a jövő iskolai évre a budapesti egyetemre fog beiratkozni az angol nyelvi és történeti szakra. Hisszük, hogy ez ösztöndíj megítélésével termékeny befektetést eszközölt főiskolánk. Reménységgel tekintünk a tehetséges és derék ifjú jövő tanulmányai felé.

— **Református theologiáink ifjusága** a folyó iskolai évben Fóton tartotta meg szokásos évi konferenciáját. Theologiai akadémiánkról négy ifjú vett részt azon. A gazdag tartalmú konferencia termékeny hatásokat hintett el a minden theologiáról összegyűlt ifjak lelkében.

— **A román megszállott területi** két (az erdélyi és királyhágómelléki) református egyházkerület június hó 9 i kezdettel tartotta országos zsinatát Kolozsvárt. A zsinatot megnyitó *Ugron* István, annak egyik világi elnöke nagyszabású beszédben mutatott rá azokra a sulyos szenvedésekre, amelyeket a két egyházkerület a zsinat megnyitásáig átélt, azután azokra a mérhetetlen feladatokra, amelyek a zsinat előtt állanak. Hangsulyozta, hogy bár az új helyzet új törvényalkotásokra készteti a zsinatot, annak nem lehet főbb feladata, mint a sokszázados autonom jogoknak megalapozása s hogy az új törvénykönyv megszerkesztésénél alapul csakis a régi s nálunk ma is érvényben levő törvénykönyv szolgálhat. Az ez alkalommal összeülő zsinat ezután megalkotta a különböző bizottságokat, kimondotta, hogy az összes egyházakban kegyelettel ünnepli meg még *még a f. évben* a nagy biblia fordítónak *Károlyi* Gáspárnak emlékezetét, kivánatosnak mondotta ki egy *Károlyi-Társaság* létesítését a biblia terjesztése és a vallásos épitő irodalom fejlesztése érdekében. További üléseit jövő évi febr. első felére halasztotta.

— **Theologiai akadémiánk hallgatói** az elmult iskolai évben is buzgólkodtak a tudományos önmivelés terén és a következő pályatételeket dolgozták ki az alant emlitett ifjak: A reformációi emlékbeszédet irt Gal. 5 : 13. alapján s azzal 7 P 50 f. pályadijat nyert *Gergely* János IV. é. h. h. *A János evangélioma Krisztus képe* c. pályatételt kidolgozta s azzal 40 P pályadijat nyert *Bacsó* Gyula III. é. h. h. *Az ellentétes és rokon vonások Spinóza és Leibniz rendszerében* c. pályatételt kidol gozta s azzal 40 P pályadijat nyert *Nagy* Barna II. é. h. h. *A Zempléni Árpad költészete és a magyar turánizmus* c. pályatételt kidolgozta s ezzel 40 P pályadijat nyert *Szabó* Lajos III. é. h. h.

— **Pályatételek a theologiai akadémián az 1929—30. évre.** 1. Áldozócsütörtöki egyhazi beszéd irandó Ján. 16 : 28. alapján. Jutalma az özv. *Pogány* Istvánné alap kamataiból 15 P. 2. Pál apostol vallásos személyisége. Pályadija az özv. *Pogány* Istvánné-alap kamataiból 40 P. 3. A sárospataki főiskola és a Rákóczi család. Pályadija az özv. *Pogány* Istvánné-alap kamataiból 40 P. 4. Kant, mint a felvilágosodás képviselője, majd legyőzője. Pályadija az özv. *Pogány* Istvánné alap kamataiból 40 P. 5. Kazinczy lelkivilága. Pályadija a *M. Tud. Akadémia* adományából 40 P. 6. Az egyház fogalma. Pályadija az özv. *Pogány* Istvánné-alap kamataiból 40 P. A pályaművek tisztán, idegen kézzel irandók le. *Beadási határidő 1929 május 1.*

HIVATALOS RÉSZ

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe! I. Az orsz. lelk. nyugdijintézeti végrehajtó bizottság 2287/1929. számu körlevele alapján felhivom lelkesztársaim figyelmét a rendelet köv. pontjaira: 1. A főtiszt. Konvent 73/1929. sz. határozatával az ügyrend 82. §-át következőleg módositja: „A julius hó 1-ső napja után fizetett járulékok után a kirovás évének julius hava 1. napjától a befizetés hónapjának utolsó napjáig késedelmi kamat jár éspedig ha a késedelem nem több 6 hónapnál, évi 4%; ha több, a késedelem egész idejére 8%. 2. A nyugdijint. járulékra mint szolgálati viszonyból származó tartozásra az érdekelt lelkész járandóságának 20%-a vagyis 1/5 öd része a törvény értelmében lefoglalható. 3. Felhivja az espereseket, hogy azokat, kik fizetési kötelezettségeiknek többszöri felszólitásra sem tesznek eleget, igyekezzenek fizetésre szorítani. II. Felhivom továbbá lelkésztársaim figyelmét a főt. Konvent 66/1929. sz. határozatának 5-ik pontjára, mely szerint amely egyház újonnan akar épitkezni, kérhet erre a célra I-ső helyen közalapi *tőkekamatsegélyt* az előirt okmányok csatolásával. Úgyszinte kérhető közalapi tőkekamatsegély II-ik helyen, meglevő adósságok konvertálására is. Hivatalos kérvény-nyomtatvány korlátolt mennyiségben kapható az esperesi hivatalnál s az helyesen kitöltve és kellően felszerelve *szeptember hó 1-ig* hozzám beterjesztendő. Sajóbábony, 1929 junius 30. Atyafiui szeretettel: *Elek József* f. borsodi esperes.

Pályázati hirdetés.

A sárospataki ref. gimnáziumnál 1929 szept. 1-én betöltendő 1. *történelem földrajz* szakos rendes, esetleg helyettes tanári, 2. *mennyiségtan-, természettan* helyettes tanári állásra a szabályszerű illetményekkel pályázat hirdettetik.

Pályázhatnak ref. vallású okleveles tanárjelöltek, vagy már állásban levő tanárok, akik a történelemből és földrajzból, illetve a mennyiségtanból és természettanból középiskolai tanári képesitést nyertek. Pályázók a Nagytiszteletű és Tekintetes Igazgatótanácshoz intézett kérvényüket, amelyben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, magyar állampolgárságuk, hazafias érzésük és megbizhatóságuk, végzett tanulmányaik, tanári képesitésük, nyelvismereteik, egészségi állapotuk és esetleges eddigi szolgálatuk okmányokkal igazolandók, f. évi július 10-ig a sárospataki ref. gimnázium Igazgatóságához küldjék be. Személyes bemutatkozás ajánlatos

Sárospatak 1929 június hó.

Elekes Imre
gimn. igazgató.

Szerkesztői üzenetek.

G. N. B. P—n. A S. R. L.-ok elküldött 10 példányáért 3 P-őt kérünk.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929

XXIV. evfolyam. 29. szám. Sárospatak, 1929 julius 14.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. E.:* Theologiai internátusunkért. — Kálvin-Szövetség: *Szendrey László:* Alsóborsodi lelkészértekezlet. — A magyarországi református egyház nagy napjai. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetések.

Theologiai internátusunkért.

Rég óta vajudó kérdése már egyházkerületünknek a theol. internátusunk ügye. Az elmult iskolai évben is alig volt dolog, ami több töprengést, gondot, vívódást okozott volna főiskolánk vezetőségének, mint ez a kérdés. Vannak talán olyanok, akik nem látják ennek a kérdésnek egész horderejét. Mi meg vagyunk győződve arról, hogy Istennek magyar népünk feletti uralmát s ebben nemzetünk jobb jövőjét, föltámadását elsősorban kipróbált, erős jellemü és mély hitü lelkipásztorok készíthetik elő. Éppen azért semmi sincsen, amit egyházkerületünk inkább szivén kell hogy hordozzon, amit fontosabbnak kell hogy tartson a lelkészképzés ügyénél. Igaz, a lelkészképzés több tényező összehatásától függ s ezek között első helyen a nevelő tanárok személyisége áll. De évről évre szilárdabbá válik az a meggyőződséünk, hogy emellett fontosságban, jelentőségben hasonló sulyos szerepe van az internátusnak. Hiábavaló a legtermékenyebb magvetés, ha nincs meg a szigorú fegyelmet s az atyai szeretetet biztositó zárt családias internátus, ahol ezek az elhintett magvak megérlelődjenek.

Bármennyire is látjuk e feladat megvalósításának fontosságát, mégis alig volt dolog, amely elé nagyobb akadályok gördültek volna, mint éppen a theol. internátus elé. Még az elmult évben is volt idő, amikor teljesen kilátástalannak látszott a helyzet e kérdésben. Főiskolánk vezetősége azonban szívós és kitartó munkával az állam oldaláról mindinkább elhárította a nehézségeket. A Kultuszminiszter úr még az előbbi 1928—29. költségvetési évben egy kisebb, évi 5000 pengős 35 éven át folyósitandó járadékot juttatott a theol. internátus céljára. A f. iskolai évben ezen felül is kifejezésre juttatta készségét, támogatását e dologban. Még fokozottobban elhárultak a theol. internátus megvalósítása elől a nehézségek azóta, hogy az a terv vétetett programmba, hogy a régi épületnek az átalakitásával oldassék meg a theol. internátusnak az ügye. A Kultuszminiszter úr azonban sohasem fogja vállalni azt, hogy teljesen állami költségen létesitse a theol. internátust. De ettől eltekintve is úgy áll a dolog, hogy a programmban levő épitkezések költségei mellett nincs teljes fedezet a theol. internátus létesitésére. Különben is annak megvalósítása elsősorban speciális egyházi érdek. S ha alig van fontosabb érdek ennek létesítésénél, az egyháznak szinte becsületbeli kérdése ennek az ügynek a támogatása.

Főiskolánk igazg.-tanácsa jun. 17-iki gyűlésében rendkivül sulyos tárgyalásokat folytatott e kérdésben s abban általánossá lett az a felfogás, hogy egyházkerületünknek meg kell hoznia áldozatát ez ügyben. Mi annál inkább hiszünk ennek meghozatalában, miután meg vagyunk győződve arról, hogy alig van ügy, amely rokonszenvesebb volna az egyházkerület széleskörü közvéleményében ennél. S ezt annál is inkább remélhetjük, miután az államnak nagyobb arányu hozzájárulása folytán most sokkal kevesebb az az összeg, amit a főiskola igényel az egyházkerülettől, mint amit 1927. év őszén kért. Akkor kb. 125.000 P összegre volt szükségünk a theol. internátus céljára. Ma számításunk szerint kb. 40.000 P az az összeg, amit kérünk egyházkerületünktől. Ennek az esperesi tervezetnek (Megjelent a S. R. L. ok 1927. évi 39-ik számában) egyik alapvető gondolata az, hogy a theol. internátus létesitéséhez szükséges összeg a lelkészek és világiak spontán önmegadóztatása útján legyen biztositva.

Jól tudjuk, hogy a fokozódó gazdasági krizisnél fogva lelkipásztor testvéreink egyre nehezebb anyagi gondokkal küzdenek. De nem hisszük, hogy ennek az ügynek a javára ne tudnának áldozatot hozni. Legtöbbjük élvezte az Alma Mater anyagi támogatását. Mindnyájan lelki javaiból táplálkoztak. Nem hisszük, hogy mikor a nyujtott javaknak egy csekély százalékát kéri vissza a főiskola, ne volna meg a teljes készség annak támogatására.

Jól tudjuk, hogy vezető világi férfiaink, patrónusaink, jótevőink, hálás szivü diákjaink is érzik a nehéz gazdasági idő terhét, de tudjuk, hogy főiskolánk iránt ápolt hálás érzület is, a jobb

jövőért érzett felelősségérzet is ösztönözni fogja őket arra, hogy a nehéz időkben is meghozzák áldozatukat.

Hisszük, hogy a közeli egyházkerületi közgyűlésen a theol. internátus létesítésének minden akadályai el fognak hárulni. *M. E.*

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Alsóborsodi lelkészértekezlet.

Julius 2-án tartották meg szokott évi értekezletüket az alsóborsodi ref. egyházmegye lelkészei a vendégszerető hejőcsabai gyülekezet körében Pósa Péter ért. elnök elnöklete alatt. Az értekezletet istentisztelet vezette be, melyen Horváth József tiszakeszi i lelkész hirdette az Igét belsőséges igaz érzéssel az Ez. 33. 7—9 alapján. Beszéd előtt és után a helybeli vegyeskar adott elő üdítő ének számokat Tokaji Nagy Kálmán énekvezér vezetése mellett. Istentisztelet után Pósa Péter elnök megnyitotta az értekezletet s nagy betekintést adó elnöki megnyitójában hármas irányú helyzet jelentést adott, beszélve az állammal, a felekezetekkel és önmagunkkal szemben való viszonyunkról. A hallgatóság élénk helyeslése között mondott kritikát a Kultuszminiszter filó katholikus kulturpolitikájáról, mely különösen a szegedi egyetemi tanszékek világnézeti okok miatt való paralellizálásában sért bennünket érzékenyen. Őszinte fájdalom hangján emlékezett meg az ötmillió katholikus ökölről, amely nem akar kézfogásra nyilni, velünk közös nemzetmentő, testvéri munkába lendülni, hanem Halas után Mezőkövesden is ellenségesen igyekezett megmutatkozni, a kulturharc szörnyű rémét keltegetve. A továbbiak során elparentálta az elnök Sólyom Lajos, Csiszár Béla elhalt lelkészeket s az értekezlet nevében üdvözölte Derencsényi István újonnan választott lelkészt, valamint Enyedy Andor lelkészt is, abból az alkalomból, hogy doktori címet szerzett egyházmegyénk igaz örömére. Hegyaljai Kiss Géza és Takács Mihály lelkészek irodalmi munkásságukért kapták meg az elismerés babérját. Üdvözölte az elnök Egerházy Lajost az ORJO kiküldöttjét, megköszönte a hejőcsabai gyülekezet szíves vendégbarátságát s végül megemlékezett arról a családias jellegü ünnepi alkalomról, mely jövő évben az által éri az értekezlet tagjait, hogy Farkas István esperes elérkezik szolgálatának 25-ik évéhez.

Értekezlet elnök megnyitó beszédét, mely az érzelmek változatos sorát váltotta ki, nagy elismeréssel nyugtázta. Határozatban fejezte ki tiltakozását a Kultuszminiszter sérelmes ténykedésével szemben és ünnepélyesen protestált az ellen a kultuszkormányzati irány ellen, mely egyetemes nemzeti érdekeinket felekezeti elfogultság alá igyekszik rendelni.

Farkas István esperes közelgő jubileumi évével kapcsolatosan nagy lelkesedéssel ünnepelte a távollevő esperest s határozatban mondotta ki, hogy ez alkalommal majd bensőséges őszinte örömének kifejezést akar adni. Gondot okozott az értekezletnek, hogy az ünneplésnek olyan formáját találja meg, mely Farkas István puritán, nemes érzésvilágát nem sertené, s végre is abban állapodott meg, hogy felkéri Farkas Istvánt, hogy nemes, magyar veretü egyházi beszédeiből, amelyeket könnyek és lángolások között hallgattak az egyházmegye gyülekezetei, engedjen át egy kötetre valót kiadás végett az értekezletnek.

Az elnöki megnyitó és annak letárgyalása után Gyarmathy Béla tiszaoszlári lelkész tartott emlékbeszédet Csiszár Béla elhalt lelkész felett. Utána Tóth Sándor hejőbábai lelkész emlékezett Sólyom Lajosról meglepő költői erővel, s oly szinesen, szépen zengő, szárnyaló irodalmi nyelven, hogy őszinte elismerést s még külön köszönetet is kapott érte.

Mindkét emlékbeszédnek az érdemkönyvben való megörökítésére kérte fel az értekezlet a szerzőket.

Ezután Szendrey László tiszadorogmai lelkész olvasta fel Saul c. drámai költeményét, majd egy óra szünet, a szünetben szeretet vendégség s ez alatt Egerházy Lajos ORJO igazgató előadása építette a jelenlevőket, majd az újból megnyitott értekezlet Hegyaljai Kiss Géza dr. tudós kalauzolása mellett elhalt alsóborsodi 32 ref. író sírját kereste fel lélekben megemlékezve róluk. mint értékeikről és dicsekedéseikről. Szabó Dániel és Takács Mihály a pályaműveket bíráló bizottság nevében tettek ezután jelentést a pályázatok eredményéről s javaslatukra mindkét pályatételt újból kitűzte az értekezlet.

Majd Szabó Dániel lelkész ajánlott fel 50 pengőt speciális gyülekezeti munkaterv készítéséré pályadíjul. Ezek után Pósa Péter ért. elnök záró-szavaiban köszönetet mondott a résztvevőknek, előadóknak, vendéglátóknak. Szabó Dániel imádkozott s az értekezlet véget ért.

Délután kirándulás volt Görömböly – Tapolca fürdőre, hol a családias baráti körben eltöltött órák szereztek üdülést a jól végzett munka után.

Szendrey László
ref. lelkész.

A magyarországi református egyház nagy napjai.

Évről évre nagyobbszabásúak lesznek azok az összejövetelek, amelyeket az Országos Presbiteri Értekezlet és az ORLE. vezetősége rendez nyaranként. Valósággal lenyügöz azonban az a terv, amelyet a folyó évi augusztus hó 22—27-ig Miskolcon rendezendő események magukban foglalnak. Egymásután lesznek e napokon az ORLE konferenciája, az Országos Presbiteri Szövetség nagygyűlése, az ORLE nagy kálvineumi ünnepélye és országos közgyűlése, az Országos Református Jóléti Társulat közgyűlése. Délutánonként pedig kirándulások Diósgyőrre, Vasgyártelepre, Lillafüredre, Putnokra, Aggtelekre.

Az ORLE konferenciának három napja van. Sorrendje a következő: Reggeli istentisztelet. Előadások az összes tagok részére. Csoportos elő-

adások lelkészek és világiak részére; református vallástanítás lelkészek részére és református nők részére. D. u. kirándulás. Utána 5 órakor előadás. Este 6 órától evangelizációs istentisztelet. A roppant számu előadásból s problemából ami e napokon fel fog vonulni a hallgatóság előtt, csak egy párat említünk meg. Ezek: A református társadalom megszervezése. Református gazdasági szervezkedés. Református lelkészi munka az önvizsgálat tükörében. A magyar református éneküggy fejlesztése falun és városon. Az imádkozó élet. Egyházi megújulás nemzeti megújulás.

Különös nagy jelentősége lesz ez alkalommal az Országos Presbiteri Értekezletnek. Dr. *Baltazár* Dezső püspök meghivójában rámutat arra, hogy milyen nevezetes református egyházunk életében az 1929. esztendő. Ez az év a 400 éves fordulója a *speyeri birodalmi gyűlésnek*, ahonnan protestáns nevünket örököltük, ez az esztendő 400 éves fordulója nagy bibliafordítónk, *Károlyi* Gáspár születésének, végül mert ez az év 3 szá zados fordulója *Bethlen* Gábor halálának. E nagy eseményekre való emlékezés mind hangot fog találni az Országos Presbiteri Értekezleten. Az ezekre az eseményekre irányuló, ünnepi beszéden és deklaráción kivül az Értekezleten megnyitó beszédet mond *Baltazár* Dezső püspök annak egyházi elnöke, berekesztő beszédet mond *Dókus* Ernő az Egyetemes Konvent és a Presbiteri Értekezlet világi elnöke. A programm szerint az Értekezleten még lesz szó a többek között: A magyar ref. egyház sajgó sebei és kivánságairól. A magyar református iskolapolitikáról. A presbiteri összetartás és együttmunkálkodás eszményéről. A nagygyűlés helye a vasgyártelepi munkás-kaszinó csarnoka. — Aug. 25.-én d. u. lesz az ORLE választmányi gyűlése.

Augusztus 26.-án lesz az ORLE közgyűlése a városi vigadóban, amelynek legkiemelkedőbb pontja dr. *Baltazár* Dezső püspök elnöki megnyitó beszéde. A közgyűlés további tárgyait a különféle jelentések képezik. — Ugyanaz nap d. u. lesz az Országos Református Jóléti Társulat ülése a miskolci presbiteri tanácsteremben, amelynek főtárgyai az 1928. évi zárszámadás s az 1929. évi költségvetés tárgyalása.

A gyűlésekre, konferenciákra való utazás céljából féljegyigazolványokról gondoskodva van. Jelentkezési díj az összes gyűlésekre 8 P. csak az Orsz. Presb Nagygyűlésre 3 P. Kirándulási részvételi díj 10 P, amelyben benne foglaltatnak a diósgyőri, vasgyári, lilafüredi, putnok—aggteleki kirándulások költségei ellátási díj 6 P. Az összes díjak aug. 5-ig küldendők be Miskolcra: Az Országos Református Lelkész-Egyesület Gyűlési Irodája címre. Ugyanitt közelebbi tájékozás is nyerhető.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** A halál aratása során egy dús szemekkel telt kalász hullt a földre. *Id. Sebeő Gyula* tarcali földbirtokos meghalt. Életének 64-ik, házasságának 22-ik évében elköltözött tőlünk. A megboldogultat mindnyájan, mint derék, talpig magyar úriembert ismertük, aki a közéletben is tevékeny részt vett: vármegyei és közigazgatási bizottsági tag volt, az abaújszántói takarékpénztár igazgatósági tagja s az alsózempléni egyházmegye tanácsbirája volt. Mint egyháztag nagyon buzgó, áldozatos fia volt egyházának, mint tanácsbíró, bölcsességével szerzett tiszteletet személye iránt. Mint a főiskola szerető barátja, kereste és folyton fenntartotta, ápolta azokat a meleg érzéseket, amelyek őt a főiskolához a multban s jelenben fűzték. Több fia itt tanult s tanul ma is a főiskolában. 1929 jul. 7.-én hunyta le szemét örök álomra. Temetése 10.-én 4 órakor volt Tarcalon. Legyen áldott a jó egyháztag s a melegszivü magyar ember emléke!

— **Adományok a theologiai internátus javára.** Az elmúlt iskolai évben theologiai internátusunk javára, a következő adományok érkeztek: *Farkasfalvi Farkas* Gézától 500 P. Br. *Bottlik* Istvántól 300 P. *Bárczay* Lászlónétól 250 P. Br. *Ragályi-Balassa* Ferenctől 200 P. A theologiai akadémia tanáraitól 240 P. *Kovács* Dánieltől 40 P. *Biró* Lajostól 25 P, *Enyedy* Andortól 7 P. Az alsózempléni egyházmegyétől 114 P 59 f. A IV. éves theologusoktól 31 P — Az adományok végösszege 1709 P 59 f.

— **Megindulnak a főiskolai épitkezések.** Amint már más helyen jelentettük a folyó év nyarán megkezdődnek a főiskolai épitkezések és ez évben a főiskola új gimnáziumi szárnya II-ik emelettel lesz ellátva. A főiskolai épitkezésnek ezt a részét maga a kultuszminiszterium eszközli s a legujabban vett értesülésünk szerint ezek az épitkezések pár nap alatt megindulnak.

— **A gimnáziumban** (Sárospatak) az eltávozni, vagy érettségizni óhajtók javító vizsgája augusztus 30—31. lesz. A 2 elégtelennel javitani óhajtók jul. 31.-ig adhatják be kérvényüket. A javító érettségi most Sárospatakon lesz; az egyházi főhatóság hozzájárulása esetén; irásbeli szept. 5, 6, 7., szóbeli: szept. 9. től. — Érettségire (teljes-, javító-, különbözeti) a kérvényt júl. 25-ig kell beadni. Válaszbélyeges kérdésekre felvilágositást ad az *igazgatóság*.

— **Theologiai akadémiánkon** az évvégi *alapvizsgálatra* jún. 22—24 én három ifjú állott elő, akik közül *Simon* Béla *jeles* eredménnyel, *Horkay* Barna és *Kocsis* János *jó* eredménnyel tették le azt.

— **Belmissziói értekezlet.** Igen nagyfontosságu belmissziói értekezlet folyt le folyó julius hó 2—4-én az Egyetemes Konvent intézkedéséből Budapesten. Az értekezletet *Forgács* Gyula sárospataki lelkész, az Egy. Konvent előadója hivta össze. Azon részt vettek az egyházkerületek, az egyházmegyék belmissziói előadói, valamint az együttműködésre jelentkezett szabadegyesületek vezetői. Az értekezletet julius 2-án istentisztelettel kezdették meg, amelyen *Enyedy* Andor, a mi egyházkerületünk előadója hirdette az igét. Biztositani akarták az összes tanácskozásoknak vallásos légkörét, ezért a résztvevők reggel bibliakörbe tömörültek, esténkint pedig áhitatot tartottak. Különös

sok áldását látjuk az ilyen egyetemes belmissziói értekezletek tartásának. Az is igen becses gyümölcse az ilyen munkának, hogy mindig világosabbá teszi a nagy célokat, hogy egységesíti az egész egyházban végzendő munkák programmját, s hogy az egyes belmissziói munkaágak végzésében is mindig egyöntetübb lesz az eljárás, de különösen az a fontos, hogy egységessé lesz a lélek is, mert az ilyen alkalmak azok, amelyekben ugyanazon egy Lélekben találnak egymásra és erősödnek meg a résztvevők.

— **A leszakított részek egyházi életéből.** Az *erdélyi reformátusok* életének ma is, mint már 10 esztendő óta legfőbb problemája az iskola-probléma. Egymás után változnak ott a kormányok, egy dologban azonban részükről sincs változás: a magyar felekezeti, református iskolázás elnyomásában. Az erdélyi reformátusok mindig új formában veszik fel a harcot iskoláik védelmében. — A *jugoszláviai reformátusok* felől még fájdalmasabban hangzik a vészkiáltás. Ott a paphiány a legégetőbb sebe az egyháznak. A paphiánynak legfőbb oka pedig az elviselhetetlen nyomor, amiben ott a lelkipásztorok élnek. A jugoszláviai egyházmegye közlése szerint az ottani 54 egyház közül csak 5 van olyan, ahol a lelkész anyagi gondok nélkül megélhet; 10 van olyan, ahol tisztes szegénységben kijöhet fizetéséből, a többi 39 gyülekezetben pedig a legnagyobb nyomorban tengődik, mig bele un a keserves küzdelembe és elmenekül. — A *szlovenszkói és ruszinszkói reformátusoknak* is van bajuk elég. Nehézzé teszi helyzetüket az állammal szemben fennálló bizonytalan viszonyuk, amelyhez újabb veszedelemképen társul az egyre nagyobb erővel fellépő szekta veszedelem, amelyik papjaink és egyházunk ellen idézett erős támadások után akarja hatalmába keríteni hiveinket. — Számtalan sebtől vérzik a mi magyarországi református egyházunk is, mégis mennyivel sulyosabbak a leszakitott területeken élő véreink szenvedései!

HIVATALOS RÉSZ.

732/1929. **Püspöki körlevél.**

I.

A nagytiszteletü esperes uraknak.

Országos zsinatunk az egyházalkotmányról és kormányzatról szóló törvényjavaslatokat hozzászólás és tárgyalás végett letette az egyházmegyékre; úgy ezekre, mint az Egyetemes Konvent az országos nyugdíjintézeti reform alapelveire, valamint a tagok megterhelésének szélső határára nézve kívánja ösmerni az egyházmegyék véleményét.

Felkérem a nagytiszteletü esperes urakat, hogy e kérdéseket az egyházmegyei őszi közgyűlés tárgysorozatába felvegyék és az egyházmegyék véleményét folyó évi október 10-ig (tizedikéig) a püspöki hivatalba felterjesszék.

II.

A középiskolák igazgatóságainak.

A „Hivatalos Közlöny“ 13-ik számában, a 64. szám alatti rendeletre és abban a hadirokkantak gyermekei és a hadiárvák részére hirdetett ösztöndíjakra felhívom a középiskolai igazgató urak figyelmét.

Miskolc, 1929 július 8.

Dr Révész Kálmán
— püspök.

Felhívás az abaúji egyházmegye lelkipásztoraihoz. Felhívom abaúji lelkésztársaimat, hogy a folyó évi nyugdíjintézeti járulékot, valamint az egyházak által fizetendő fenntartói járulékot igyekezzék minden lelkész és minden egyház minél előbb Kádár pénztárnok úrhoz beküldeni, mert az esperesek szigorúan utasítva vannak, hogy késedelmes fizetés esetén végrehajtás útján is szedessék be e járulékot, hogy a nyugdíjintézet feladatát teljesíteni képes legyen. — Felhívom továbbá azon egyházakat, amelyek újonnan vagy tetemesebb költséggel építkezéseket végeztek; másodsorban, amelyek súlyos adósággal vannak terhelve, hogy tőke-kamatsegély iránti kérvényüket augusztus 1-ig küldjék be az esperesi hivatalba. A szükséges nyomtatvány az esperesi hivatalnál megszerezhető. A világi tanácsbírói hivatalra a szavavatokat augusztus 18 ig sziveskedjenek az esperesi hivatalba beküldeni. Atyafiúi szeretettel, Abaújszántó, 1929 július 8. *Cziáky Endre* esperes.

Pályázati hirdetés.

A bánhorváti ref. egyház kántor tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 3 szobás lakás nagy kerttel, föld, fa, termény, pénzfizetés, államsegély (43 egység). Kötelessége: I—VI. osztály, ismétlő, levente tanítás. Kántori teendő, énekkarvezetés, belmissziói segédkezés. Szelid, józan életü pályázók, szigorúan vallásosak, felszerelt kérvényeiket lelkészi hivatalba küldjék. Határidő július 20. Orgona-, ének- és tanitáspróbára megjelenni kötelesek a később meghatározott időben, saját költségükön. A választási idő előre tudatva lesz. Előbbi megjelenés kizárást eredményez.

Pályázati hirdetés.

A ládházai ref. egyház pályázatot hirdet a II-ik tanítói állásra. Javadalom: 90% államsegély, egyelőre egy szobás lakás, 10% fizetéskiegészítés a községtől. Törvényes kertilletmény. Kötelessége: Az iskolaszéki lelkész-elnök által kijelölt vegyesosztályok tanítása. Lelkészt, kántort akadályoztatás, betegség esetén helyettesiteni és az énekkart, vegyeskart, esetleg zenekart vezetni s lelkésznek belmisszióban segédkezni, presbiteri, közgyűlési jegyzőkönyveket vezetni köteles. Orgonapróba aug. 2-án. Okleveles férfitanítók pályázhatnak. Pályázati határidő augusztus 1. Pályázati kérvények Ref. Lelkészi Hivatalhoz küldendők Ládházára, u. p. Mezőnyék. Borsod vm.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1929.

XXIV. evfolyam. 30. szám. Sárospatak, 1929 julius 21.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Révész Kálmán:* pöspöki jelentés. (Vége köv.) — *Dókus Ernő:* Egyházkerületi gyűlést megnyitó beszéd. (Vége köv.) — *M. J.:* Egyházkerületi közgyűlés. (Vége köv.) — *M. J.:* A főiskolai igazgatótanács ülése. — *Dr. Kun Zoltán—Gergely János:* Kérelem a Sárospataki Öregdiákok Szövetségének t. tagjaihoz! — Vegyes közlemények. — Pályázati hirdetés.

Püspöki jelentés.

Tartotta: dr. *Révész Kálmán* püspök 1929 júl. 16-án.

Egyházkerületi közgyűléseink mind jobban eltolódnak julius közepe felé. Az idén még indokolva volt ez a kései hosszú és kemény tél által, mely az egyházlátogatásokat s egyházmegyei közgyűléseket késleltette, de jövőre sok tekintetben célszerűbbnek tartanám a régi gyakorlathoz visszatérni, t. i. tavaszi közgyűléseinket május hó második felében tartani. Ennek természetes előfeltétele az, hogy az egyházmegyei gyűlések március végén, vagy áprilisban meg legyenek. Nem akarok most e tárgyban határozatot provokálni, de kérem az egyházmegyéket, hogy őszi közgyűléseikben tegyék megfontolás tárgyává a kérdést s véleményüket terjesszék fel az őszi egyházkerületi közgyűlésre.

Az elmult egyházi év legnevezetesebb eseménye a zsinat második ülésszaka volt, melyen betegségem miatt, fájdalom már nem vehettem részt. Elnöktársam Ő Méltósága ismét a szokott éberséggel és fáradhatatlansággal elnökölt a zsinati üléseken, míg az utolsó napokban őt is elérte egy meghülés, melynek következményeitől, Istennek hála, mihamar megszabadult. A második ülésszak legfőbb tárgya a lelkészválasztási törvény megalkotása volt, mely mostani alakjában reményt nyujt sok visszaélés megszüntetésére. Ezenkivül az egységes liturgia ügye is tető alá jutott s a miszszió ügyében is történtek egyes intézkedések.

A speyeri protestáció 400 éves jubileumát méltó módon megtartotta a magyar protestáns egyház budapesti közös ünnepélyén, hol szintén Főgondnok úr tartott megnyitó beszédet; a Speyerben tartott nagy jubileumon pedig Baltazár Dezső konventi és zsinati elnök prédikált, kit ez alkalommal több magyar református lelkésztársunk kisért el, köztük Farkas István és Juhász László esperesek. Ravasz László és Antal Géza püspökeink pedig a mult hónapban Bostonban vettek részt a Presbiteri Világszövetség konferenciáján. A két legnagyobb skót református egyház egyesülését kimondó Edinbourghban tartott ülésen pedig Konventünk megbizásából Forgács Gyula lelkésztársunk vett részt. Ennyit a külföldi vonatkozásokról.

Hazánkban a felekezetközi viszonyok egyre rosszabbodnak. Nagy többségben levő római katholikus testvéreink (tisztelet a kevés kivételeknek), erősen hangoztatják a majoritás jogait s már olyan vitéz is volt közöttük, aki öt millió ököl lecsapásával fenyegetőzött. Ne feledjük azonban, hogy a kereszlyénség nem többség, de kisebbség a világon s nem mindig a pars majoré, de a pars sanioré a vezetés.

Nagy vivmánynak számit közöttünk a Ref. Lelkészözvegyek Szeretetháza, mely Őrszentmiklóson ez év őszén megnyilik. Legyenek áldottak, akik kezdeményezték, legyenek áldottak, akik létesülni segitették, mert ez által egyháztársadalmunk egy régi fájó sebe lett orvosolva.

Ezenkívül fájdalom több nagy sebünk marad gyógyitatlanul. Legelső az anyagi szegénység, melynek fájó voltát az idei csapásos esztendőben még inkább érezzük. Ez a szegénység indította több egyházunkat, hogy az u. n. dollárkölcsönök felvételével eladósítsák magukat. A közvetitésre vállalkozott Protestáns Központi Hiteliroda azonban nem minden tekintetben felelt meg a jogos várakozásnak.

(Vége köv.)

Egyházkerületi gyűlést megnyitó beszéd.

Tartotta: *Dókus Ernő* egyh.-ker. főgondnok 1929 júl. 16-án.

Tanácskozásaink megkezdése előtt, méltóztassanak nekem megengedni, hogy mai közgyülésünket, egy kedves megemlékezéssel vezessem be, amely szivélyes megemlékezésben osztozik, részesedést kér nemcsak közgyülésünk és egyházkerületünk minden tagja, hanem merem állitani, hogy a tőlünk részben elszakitott. de lelkileg velünk összeforrt, régi Nagymagyarország területén lakó minden hivünk is.

Az emlékezés szárnyain tiz év előtti időkre szállok vissza, amikor a tiszáninneni egyházkerület

üressé lett püspöki székét, egyező akarattal *dr. Révész Kálmán* Kassa nagytudományu papjával, az abauji egyházmegye érdemekben gazdag, vezéri képességeit évek hosszu során keresztül be bizonyitott esperesével töltötte be 1918. évi december 19. napján.

Élénk emlékezetében van még bizonyára mindnyájunknak, hogy az akkori nehéz viszonyok folytán mennyi küzdelmébe, mennyi önfeláldozásába került, az akkor már cseh megszállás alatt állott székhelyének elhagyása, miként teljesitette az első időkben főpapi kötelességeit, valósággal életveszélyek között járva át a határon püspöki hivatalába, hogy ez pontosan funkcionáljon, hogy egyházkerülete és ennek ügyvitele, semmiben rövidséget ne szenvedjen és hogy miként kellett a katonai főparancsnok ellentmondást nem türő parancsát igénybevennünk, hogy főpásztori hajlékát elfoglalhassa, ahová éjt-napot összetéve, testi épségét, egészségét kockára téve volt képes eljutni. De nem volt előtte legyőzhetetlen akadály, hogy teljesithesse az Ur által előirt, megszabott, hivei bizalma, szeretete által előkészitett, megalapozott, vezetői, főpapi feladatát.

És amilyen viharos volt e magasztos hivatás kezdete, éppen olyan volt folytatása is mind e mai napig, soha meg nem állva, nyugvó pontra soha nem jutva, hanem mindig hullámzó talaj tetejéről intézve hiveinek lelki ügyeit, magas állásából kifolyólag vezetve anyaszentegyházunkat, egyházkerületünket.

Ha most tiz évi müködésének ezen határkövéről visszatekintünk, elfogulatlan, tiszta lelkiismerettel állapithatjuk meg, hogy habár némelykor, testi szenvedések által befolyásolva, ezek felett is diadalt aratott, ezeket is legyőzte és vezette egyházkerületünket, egyházunk egyetemét egy szebb, egy jobb, egy dicsőbb jövő felé, mely ha eljövend, hálával eltelten fog reá, mint egyik hatalmas munkására, oszlopára tekinteni és róla hálás szivvel megemlékezni.

Amikor főtiszteletü és méltóságos Püspök Urunkat püspökségének tizéves évfordulója alkalmából nemcsak egyházkerületi közgyülésünk és egyházkerületünk, de bizvást állithatom, hogy Magyarország minden református hive nevében is, mély tisztelettel, igaz szeretettel üdvözlöm és hálát adok a Mindenhatónak, hogy őt nekünk adta, és mind e mai napig megtartotta. esdve kérem a minden kegyelem Atyját, hogy tartsa őt meg ez után is, több évtizeden keresztül, testi és szellemi ereje teljében, hogy legyen továbbra is a mi világitó fáklyánk, vezérünk, atyánk, megérnie engedve, hogy régi egyházkerülete határai ujra visszaállitassanak s hogy legyen ő ennek ujból vezető főpásztora, mint volt tiz év előtt, és vezesse azt még sokáig, nagyon sokáig.

Főtiszteletü Egyházkerületi Közgyülés!

Ismét szives elnézésüket kell kérnem elnök társammal együtt, hogy tavaszi közgyülésünk határidejét ilyen későre kellett kitüznünk, mikor alkotó tagjai közül sokan már pihenésöket, nyári üdülésöket kivánják megkezdeni vagy gazdaságuk körül kivánnak foglalkozni, de szolgáljon mentségünkül részint az, hogy egyes egyházmegyék, bizonyára az országos zsinat tárgyalásai miatt is, tavaszi gyüléseiket a szokottnál szintén későbbi időpontban tartották meg, emiatt az általuk felterjesztett anyag hamarabb feldolgozható és tárgyalásra alkalmas alakba előkészithető nem volt, — részint, mert a sárospataki tanitóképző intézet visszavételének ügye csak a közeli napokban nyert végleges elintézést és befejezést, amelyre vonatkozólag kötött szerződést, a jelen egyházkerületi közgyülés elhatározása alá kivántuk terjeszteni, hogy a szükséges munkálatok még a nyár folyamán megkezdhetők legyenek.

Egyházkerületünk egy évi történetének részletes ismertetésével foglalkozni nem kivánok, már a rendelkezésünkre álló idő rövidsége miatt, de azért sem, mert ezt sokkal pontosabban, sokkal részletesebben fogja megtenni az a jelentés, melyet főtiszteletü Püspök Urunk fog egyházkerületi közgyülésünk elé terjeszteni, — csak általánosságban konstatálom, akinek kezeimbe folynak össze Magyarország összes egyházainak, egyházmegyéinek, egyházkerületeinek adminisztrativ és más természetü ügyei, hogy egyházkerületünk adminisztrációja rendes, pontos, kifogástalan, amely kivánnivalót nem hagy hátra, és amelynek nincs oka pirulnia, fiatalabb erők által vezetett egyházkerületek előtt.

Nem kivánok foglalkozni a sárospataki tanitóképző intézet visszavételének és a Sárospatakon létesitendő internátusok kérdésével se, megfogják ezt tenni a főiskola gondnokai, akik a főtiszteletü egyházkerületi közgyülés bizalmából a tárgyalásokat vezették, én csak kifejezést akarok adni afeletti örömömnek, hogy egyházkerületünk hiveinek a a tanitóképző intézet visszavételére vonatkozó régi vágya, teljesedésbe fog menni és főiskolánk fennmaradásának sine qua nonja, az internátusok felállitásának ügye, szintén a megvalósulás közelébe jutott. Örömömhöz azon kivánságomat füzve, hogy ezen alkotások létesitése és fenntartása tul ne szárnyalja hiveink teherbiró képességét és meg ne renditse főiskolánk már most is sulyos anyagi helyzetét.

Veszteségeink az elmult évben is jelentékenyek voltak, elvesztettük sok kiváló, derék lelkipásztorunkat, tanitónkat, egyháztagunkat, kikről szintén a püspöki jelentés fog részletesen megemlékezni Én itt, haló poraik előtt, csupán hálámmal kivánok kifejezést adni fáradozásukért, önzetlen, közhasznu eredményes munkálkodásukért és a Mindenható áldó kegyelmét kérem emlékezetükre.

Egyházkerületünket ért nagy veszteségeink mellett, örömmel kell megemlékeznem arról a kellőleg alig mérlegelhető nagy nyereségről, amely egyházkerületünket közelebbről pedig szemünk fényét, sárospataki főiskolánkat érte, gyülekezeteink egyező akarata farkasfalvi Farkas Gézát az abauji egyházmegye gondnokát, a főiskola igazgató tanácsosát ültetvén a sárospataki főiskola megüresedett világi gondnoki székébe. Főiskolánk gondnoka uj, de nem uj az ő tevékenysége régiek az ő érdemei és nagyok az ő általa eddig elert eredmények. Egyházkerületünk nemcsak a jövő reményében

tisztelte meg őt bizalmával, de jutalmazni kívánta azokat a nagy szolgálatokat is, melyeket mint egyházmegyei és egyházkerületi tanácsbiró, mint egyházmegyei gondnok és mint a főiskola igazgató-tanácsának tagja, egyházkerületünk megbizottja évek során keresztül tett egyházmegvéjének, egyházkerületünknek, főiskolánknak, anyaszentegyházunknak, akinek megválasztása után első teendője volt az első tüzvonalba állani, ott küzdeni minden erejével, befolyásával, fáradtságot nem ismerve és nagy eredményeket érve el.

Amidőn őméltóságát magas állásában egyházkerületünk nevében mély tisztelettel és a magam részéről meleg szeretettel üdvözlöm, kérem a Mindenhatót adjon neki erőt, időt, kitartást, hogy egy hosszu életen keresztül legyen oszlopa anyaszent egyházunknak, vezetője forrón szeretett Alma Materünknek.

Külön kell azonban megemlékeznem arról a sulyos veszteségről, amely ágostai hitvallást követő evangelikus testvéreinket érte, elveszitvén egyházuk egyik hatalmas oszlopát, bölcs és munkás vezérférfiát Zsigmondy Jenőt, a bányai egyházkerület felügyelőjét, akinek egyéniségét, müködését alkalmam volt félszázadnál hosszabb ideig megfigyelni és igy tanubizonyságot tehetek arról, hogy a megboldogult különböző bizalmi, hivatali állásokban, nemcsak a saját egyházának tett megmérhetetlen nagy szolgálatokat, hanem mint a báró Baldácsy alapot kezelő bizottság tagja, később mint felügyelő bizottságának elnöke, nagy buzgalommal ügyszeretettel és szép eredménnyel intézte ezen közös intézményünk ügyeit, aki egy hosszu életen keresztül nyilegyenesen haladt, soha nem hajolva sem jobbra, sem balra, de dolgozva, fáradva kitartással, önzetlenül a közérdekekért, aki mindenütt jelen volt ahol tenni, alkotni kellett, de soha nem volt található ott, ahol a jutalmakat osztogatják, akinek egyénisége jelleme idegen volt a jelenkor történetének fáradtság nélküli érvényesülési vágyától. — Amikor a kiváló férfiu emlékére helyezem egyházkerületünk elismerésének, kegyeletének tiszteletének örökzöld koszoruját és javaslom, hogy emlékét jegyzőkönyvünk lapjain megörökitsük, kérem a Mindenhatót, hogy állitson evangelikus testvéreink élére, a két protestáns egyház boldogitására az elhunythoz hasonló kiváló férfiakat.

Utódjává a bányai egyházkerület Pesthy Pál egyházmegyei gondnok, volt igazságügyminisztert választotta, kinek müködéséhez nagy reményeket füzünk és akit egyházkerületünk nevében mély tisztelettel, igaz szeretettel üdvözlök, müködésére Istennek áldó kegyelmét, segedelmét kérve.

Evangelikus testvéreinkkel való lelki szoros összeköttetésünk folyománya volt, hogy f. évi április hó 21-én Budapesten, nagy lelki buzgóság és lelkesedés mellett és fényes külsőségek között, nagyszámu, különféle vallásfelekezetekhez tartozó közönség jelenlétében, közös ünnepély keretében ünnepeltük meg annak a négyszáz év előtti nagy napnak évfordulóját, amikor a reformációhoz szitó rendek, a német-római birodalom speyeri gyülésén tiltakoztak a lelkiismereti szabadság elnyomása ellen és bizonyságot tettek a Krisztusi evangelium mellett. Ugyanezt az évfordulót jubiláris világünnepély keretében és a világ minden tájáról összesereglett protestáns hiveink jelenlétében Speyerben is megünnepelte a két protestáns egyház, melyen egyházkerületünknek is több tagja részt vett s ahol az ünnepi szónokok egyike a tiszántuli egyházkerület tudós püspöke volt.

(Vége köv.)

Egyházkerületi közgyűlés.

Egyházkerületünk július hó 16-án tartotta Miskolcon ugynevezett tavaszi közgyűlését Dr. Révész Kálmán püspök és Dókus Ernő főgondnok elnöklete alatt. Ez idén sok közbejött körülmény miatt meglehetősen későn gyült össze a közgyűlés s az elnöki székből hallottunk megnyugtató nyilatkozatokat arra nézve, hogy ezek a gyűlések a szokott időtájban fognak a jövőben megtartatni, sőt határozatot is hozott a közgyűlés, felhiva az egyházmegyéket tavaszi közgyűléseiknek lehetőleg korábban való megtartására. Egyébként nem lehetne azt mondani, hogy a gyűlésen megjelentek létszámán feltünőbben lehetett volna látni a késői üléskezést.

Az ülés tárgysorozata ezuttal is oly gazdag volt, hogy az elnökség legbölcsebb vezetése és a jegyzői kar leggondosabb előkészitése mellett is, a nagyfontosságu ügyek beható tárgyalását az idő rövidsége fenyegette Az ülés tárgysorozata ugyan — a birósági ügyeket nem számitva, 39 volt, de ezek közt a konventi ügydarabok 64 és a sárospataki főiskolai igazgató tanács felterjesztéseinek 22 száma csak egy numerussal szerepel. És a közgyűlés legfontosabb ügyének tárgyalásánál, a főiskolai internátusok ügyénél — a rövidség miatt — főiskolai ig. tanácsos kivánt — a számadatokat illetőleg kimeritőbb előterjesztést, amit a főiskolai lelkészi gondnok a délutáni ülésen irásban be is terjesztett s ez az egyházkerület jegyzőkönyvében egyetemes tájékoztatásul egész terjedelmében meg fog jelenni. A közgyűlésen ez a tény a tárgy ünnepi jellegének rovására ment. Ahhoz vagyunk szokva, hogy amikor az egyházkerület nagy áldozatok hozatalát mondja ki, az a résztvevők egyhangu lelkesedésével történik. Ez szükséges is, mert a megvalósitás terheinek elhordozására a sziveknek a nagy célok melletti megdobbanása a szükséges garancia. Hisszük azonban, hogy amennyiben mindenképen megérett tervek keresztülviteléről van szó, az esetleges félreértésnek muló árnyéka se kiséri a közgyűlési határozatot.

A közgyűlés reggel 9 órakor vette kezdetét Dr. Révész Kálmán buzgó imádságával. A főgondnoki megnyitó és a püspöki jelentés ismert nagyvonalu és biztos kézzel vezetett rajzát adták egyházi életünknek egyházkerületünk közelebbi viszonyait és közegyházi helyzetünk egyetemesebb képét illetőleg. Nagy figyelem és osztatlan tetszés követte mindkét előadást. Lapunkban közöljük e nagyértékü megnyilatkozásokat.

A főgondnoki előterjesztés kapcsán a közgyűlés spontán erővel kitörő meleg ünneplésben részesitette Dr. Révész Kálmán püspököt, püspöki

szolgálata tizedik évfordulója alkalmából. Ugyancsak nagy lelkesedéssel vette körül Farkasfalvi Farkas Géza megválasztott főiskolai világi gondnokot is, aki a közgyűlés szine előtt az esküt letette. Az új gondnokról alig lehet klasszikusabban megemlékezni, mint ahogy az egyházkerületi főgondnok úr szavai szóltak. Valóban igaz: az új főiskolai gondnoknak — „megválasztása után első teendője volt az első tüzvonalba állni, ott küzdeni minden erejével, befolyásával, fáradságot nem ismerve és nagy eredményeket érve el.“ Osztatlan örömmel fogadta egyházkerületünk e választást és az új gondnok személyisége a legmagasabb várakozásokat ébreszti lelkünkben nemcsak az eddig elért és szokatlanul nagy eredményeket illetőleg, hanem a jövőre vonatkozólag is minden nagy ügyünk erélyes, önzetlen és bátor vitelére nézve. A lángoló szivű magyar és a kálvinista lélek üde szinthezisét, töretlen typusát mutatja gondnokunk, akit a magyar élet kiapadhatatlan sodra dobot az események élére, ahol egy talpig férfi világos látásával, szerencsés kézzel áll helyt egyháza és szivéhez nőtt főiskolája mellett anélkül, hogy a felekezeti elfogultság legparányibb érzése töltené el más felekezetek jogos érdekeivel és természetes életműködésével szemben.

Nyugalomba vonulása folytán lemondott egyházkerületi tanácsbirói tisztéről Fodor György. Az egyházkerület jegyzőkönyvben örökiti meg érdemeit s a lelkészi tanácsbiróság betöltésére nézve a szavazást elrendeli. Konventi vil. rendes tagul megválasztatik az eddigi póttag, dr. Puky Endre, póttagul pedig Farkasfalvi Farkas Géza. A szlovenszkói egyházkerület a Baldácsy-alapból részesedést kiván. Az ügy intézése az elnökségre bizatott.

A tanitóképző-intézet visszavételére vonatkozólag Janka Károly főjegyző bemutatja a már aláirt szerződést, amelyet megnyugvással és örömmel vesz tudomásul a közgyűlés és a képezdei bizottságot kiegészitendőnek tartja ujabb tagokkal s e bizottság felhatalmazást nyert az összes teendők végzésére, amelyek az 1929—30-ik iskolai év megnyitásával velejárnak.

Egyetemes érdeklődésre tarthat számot, hogy milyen tervezet alapján állapitotta meg az egyházkerületi közgyűlés a theol. internátus felállitásához szükséges anyagi hozzájárulás módozatait:

Ez összeg előteremtésénél tekintetbe jön:

1. *A lelkészek önmegadóztatása.* Egyházkerületünk minden lelkésze fizet 5 év alatt átlag 50 P.-t, évente 10 P. t. Nem minden lelkésztől szedendő egyenlő összeg. Az egyházmegyére bizatik annak a megállapitása, hogy az egyes lelkészek jövedelme, vagyoni viszonya, családi helyzete, teherbiró képessége szerint állapitsa meg az 5 év alatt egy lelkészre eső kisebb, vagy nagyobb összeget. 220 lelkész után az igy várható összeg: 11.000 P.

2. *Gyülekezeteink megadóztatása.* Itt egy gyülekezetre átlag évi 40 P. jön tekintetbe, az összes egyházmegyékre évi 8000 P. Az egyes egyházmegyékre eső teher a kulturadó felosztási kulcsa szerint alapul. Azaz az alsóborsodi és alsózempléni egyházmegye az összeg 25—25%-át, az abaúji és felsőborsodi a 20—20%-át, a gömörtornai a 10% át viseli. Viszont az egyházmegyék maguk belkörüleg állapitsák meg, hogy az egyházmegyére eső összeg az egyes egyházak közt teherbiró erejükhöz képest igazságosan osztassék meg. Várható összeg 5 év alatt 40.000 P.

3. *A főiskola hozzájárulása.* 1. A pátens árának e célra forditásából; 2. legációnál az u. n. képzelt helyek (4) eladásából; 3. a segédlelkészi és lelkészi vizsgálatot tevők adományából (amazok 5, ezek 10 P. t adnak) és 4 más kisebb cimletekből... évi 1000 P.; öt év alatt összesen 5000 P.

4. *Theol. tanárok önmegadóztatása.* 5 év alatt 1200 P.

5. Minden gyülekezetből a *husvét első napi perselypénz.* 5 év alatt 800 P.

6. *Az egyházkerület évi hozzájárulása* évi 1000 (egyezer) P.; 5 év alatt 5000 P.

Tekintetbe jön még a *Felhivás* utján egybegyüjtendő összeg.

Összesen várható összeg 63.000 P. Ha a jövő tavasszal a pénzügyi helyzet javul, ez az összeg jelzálogi bekebelezéssel is felvehető, hogy a theol. internátus épitése 1930 nyarán befejezhető legyen. *M. J.*

(Vége köv.)

A főiskolai igazgató-tanács ülése.

A június hó 17-iki igazgató-tanácsi ülés szükségesnek mondotta ki, hogy az egyházkerületi közgyűlés előtt — július hó 15 én Miskolcon igazgató-tanácsi gyűlés tartassék. Egyetlen nagyfontosságu ügyet utalt ez elé az ülés elé: a theol. internátus ügyét, amelyet olyan mértékben kellett előkésziteni, hogy az egyházkerületi közgyűléstől indokolt számvetés alapján lehessen kérni az anyagi hozzájárulás mértékét, egyuttal rámutatva a költség előteremtésének módozataira.

A theol. kar a gazdasági választmányi elnök útján nyert költségvetésből megállapitotta, hogy nem számitva azokat az épitkezéseket, amelyek a f. évi nyáron a régi épületben tervbe vannak véve, a theologiai internátusnak a kultuszminisztérium tervei szerinti elkészitésére még 126.000 P. összegre van szükség. Ehhez fedezetül még hiányzik a theol. karnak a gazdasági választmányi elnöktől nyert tájékozódása szerint 43 000 P. Ennek az összegnek az egyházkerület által való fedezetére tett előterjesztést a theol. kar az ig.-tanácsnak. Megjegyzendő itt, hogy a theol. kar az ó-kollégiumi épületnek az átalakitását az 1930. év nyarán teljesen befejezendőnek gondolta. És örömmel vette tudomásul, hogy a kultuszminisztérium tervei szerint már e nyárra nemcsak az emeleti helyiségekbe a vizvezeték bevezetése és vizöblitéses klozettek létesitése van tervbe véve, hanem a földszint egy részének átalakitása is a theol. internátusi felügyelői lakás részére — az internátusi nevelő, felügyelő, pásztori, vezető, irányitó munka lehetővé tételére.

A fedezetre vonatkozólag azt a tervezetet alakitotta át a theol. kar, amelyet az esperesi kar

1927 szept. 27-én nagy lelkesedéssel állitott össze. Ez volt idáig még a legszebb tervezet a theol. internátus ügyében. Ez a nagyszerü cél iránti spontán lelkesedés megnyilatkozása alapján akarta előterjeszteni egyházkerületünk lelkészi karának és gyülekezeteinek önkéntes adományaiból a theol. internátus fedezeti összegét. Ennek a tervezetnek módositott formáját az igazgató-tanács magáévá tette és az egyházkerületi közgyűlés elé terjesztette. Felemelte azonban a nyerendő hozzájárulási összeget 63.000 P.-re.

Az egyházkerületi közgyűlésről adott tudósitásunkban ismertetjük ezt a tervezetet, amely első pillanatra is nyilván mutatja, hogy egyházkerületünk gyülekezeteire jelentékenyebb teher ennek elvállalásából nem járul

Napirend előtti felszólalásban Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok javaslatot tett a gazdasági választmányi elnök tiszteletdíjának újabb megállapitására. Az igazgató-tanács meleg elismeréssel méltányolva a Dr. Trócsányi József gazd. választmányi elnök által végzett nagyfontosságu munkát, egyhangu helyesléssel tette magáévá az elnöki javaslatot és a gazdasági választmányi elnök eddigi tiszteletdíját, amely 20 q. búza és 5 öl fa, még évi 600 P.-vel toldotta meg s útasitotta a gazdasági választmányt, hogy a gazdasági választmányi elnök tiszteletdíját ez összeg felvételével illessze be az új költségvetésbe.

Az igazgató-tanács e főtárgyon kívül tárgyalta még a theol. kar előterjesztését, amelyben az egyházkerülettől engedélyt kér a theol. kar a megindulo épitkezések miatt a theol. előadásoknak okt. 1-én való megnyitására.

A gimn. igazgató jelentést tett Kócza Géza testnevelési szakfelügyelő hivatalos látogatásáról. Helyettes tanárul alkalmazza az igazgató-anács az 1929/30. iskolai évre a gimnáziumban a gimn. szék előterjesztésére a történelem—földrajzi tanszéken vitéz Szabó Lajost, a mathematika—fizikai tanszéken Erdélyi Lászlót.

Az ig. tanács ülésén, a theol. internátus épitése tárgyalásánál felszólalt Elekes Imre gimn. igazgató és kijelentette, hogy ő ahhoz az állásponthoz csatlakozik, amely szerint a theol. internátus minél előbb megépitendő; ő az épitkezést illetőleg a gyors tempó barátja, de bizottság kiküldését kéri annak a megállapitására nézve, hogy az ó-épület egy részének a miniszterium tervei szerint e nyárra tervbe vett átalakitása nem ütközik-e leküzdhetetlen nehézségekbe a gimnáziumi tanulókat illetőleg pedagógiai és egészségügyi szempontból. Ismételte, hogy amennyiben a miniszterium által készitett terveket nem ismeri, nem állitja azt, hogy ezek az akadályok tényleg megvannak e, de felelőssége tudatában, ennek gondos megvizsgálását kéri. Az ig.-tanács helyt adott az indítványnak. Bizottságot küldött ki erre a pontra nézve. Utasította ezt a bizottságot, hogy Sárospatakon az épitkezési szerződés aláirása előtt ülést tartson.

Július hó 18-án ülésezett ez a bizottság és jóllehet, a gimn. igazgató olyan megoldást terjesztett elő, amely szerint a gimnázium részéről a nehézségek elháríthatók s ez oldalról a miniszterium által készített tervezetnek e nyárra szándékolt része leküzdhetetlen akadályokba megállapíthatólag nem ütközik, a bizottság mégis az összes theol. épitkezést a jövő évre halasztotta el. A bizottságnak ez a döntése a theologiai kar körében nagy elkedvetlenedést okozott. E döntéssei:

1. Az internátusi intenzivebb munka végezhetése ismét visszadobatott.

Úgy látszik, még sokáig kell égetni a theol. tanári kar lelkét annak a kifogásnak, amelyet Dr. Baltazár Dezső püspök hivatalos konventi látogatásakor még 1923 ban emelt (l. konventi jkv. 99. sz.) Csodáljuk, hogy a gazd választmányi elnök, akinek erről bizonyára tudomása van, ez iránt a szempont iránt a kellő figyelmet fel nem vonta.

2. Aggályossá lett még a jövő évi épités is — a költségek miatt. A meginduló épitkezések minden jóindulatú számitás dacára, esetleg minden várakozáson felüli összegeket vehetnek igénybe.

Nem vagyunk talán túlságosan pesszimisták e gondolat felvetésekor, hiszen alig tegnap a szakértők azt mondották, hogy a gimn. emeletre húzása 60—80 000 P-re tehető, azután 146.000 re, ma már a 190 000 P-nél járunk. S ki tudja, milyen lesz a végösszeg a kulcsok átadásakor?

Kérnünk is kell lelkünk minden aggodalmával azokat, akik felelősek a theol. internátusi épités megkezdésének elhalasztásáért, hogy vigyázzanak. Erkölcsi lehetetlenség az egyházkerület elé menni többé a hozzájárulási összeg felemeléséért. Mi sürgettük ki az egyházkerületi határozatot azon a cimen, hogy mi már nem tervelni, várni, habozni akarunk, hanem épiteni. És talán csirájában hal meg és nem cseperedik fel rémmé az az eszme, amely a theol. internátusra vonatkozólag megelégszik az ó-épületben egy pár korhadt deszka kicserélésével. Mert a kálvinizmus puritán lelkét kívánjuk ugyan a theol. internátusban, mint minden ref. intézményben, de ragyogó tisztaságot, kifogástalan rendet és hygiéniát is egyúttal. Tisztaságot és nem por és féregfészket, ha már virágot, udvart, fákat és napsugaras otthont nem kaphatunk.

És talán a dollárkölcsön hegyét sem fogjuk tovább emelni s megelégszünk azzal a 87,800 dollár felvételével, amely a mostani épitkezésekkel kapcsolatban főiskolánkat már terheli? Nagy, kiáltó problémának kell nyilvánitanunk, hogy ez a kötelezettség a főiskoláról lehulljon, mert gazdasági és pénzügyi krízis, vagy háború esetén végzetessé válhat.

Az egyházkerület egész vezetőségének erélyére van szükség, hogy ez a kérdés megoldódjék. Gr. Klebelsberg Kunó kultuszminiszter úr nagylelküen ígérte, hogy a pénzügyi kormány felelősséget vállal az állami annuitásokért, amelyekért most egyházi birtokok jelzálogilag lekötve tartatnak. Minden kulturmagyarnak segiteni kell a Miniszter úr Őnagyméltóságát ez igérete teljesithetésében.

Ha Farkasfalvi Farkas Géza, aki az elsők közt emelte fel szavát az egyházak dollárkölcsöne ellen, segit ez ügy dűlőre vitelében, — a főiskoláé mellett, — tömérdek egyház s iskola anyagi bizton-

sága körül szerez elévülhetetlen érdemeket, ahol állami annuitások vannak

3. De fölösleges a jövő összes lehető nehézségeinek felvonultatása és jövendőlgetni.

Mi ugyan roppant távol vagyunk attól, hogy pusztán formai szempontból emeljünk kifogást a bizottság döntése ellen, de arra rámutatunk, hogy a bizottság túllépte megbizatása körét

Nagy építkezéseknél lehetetlenség valamely halaszthatatlan jónak útjába állni, ha annak megtétele magától értetődik, még ha nincs is formális felhatalmazás arra

De itt éppen az ellenkezőről van szó.

Amikor tény az hogy a kérdéses ó épületi részből kivonul a gimn. igazgatói hivatal (ezenkivül itt van az Erdélyi Önképzőkör játékszobája s a fil. szertár. amelyek bizonyára szintén nem maradnak ott) *akkor az a helyzet, hogy a jelzett épületrész felszabadul és más rendeltetésnek fog szolgálni (üresen nem marad!!), ami nincs összeköttetésben a theol. internátussal.*

Engedelmet kérünk, de itt már igazán nem leküzdhetetlen akadályról van szó, hanem a theol. akadémia eminens érdekeinek hátratételéről.

Senki sem adott felhatalmazást a bizottságnak arra. hogy azt mérlegelje, hogy tanácsosabb e 1930-ban építeni, mint most. Hogy állunk meg az egyházkerület szine előtt s annak a határozatával szemben? Ez mégsem éppen olyan jelentéktelen formalitás.

Jól tudja a főisk. gondnok úr, hogy az igazgatótanács ülésén egy magas helyről jött atyai intésről volt szó (általában beszélgettek róla a kerületi közgyülés tagjai, azért hozhatom fel!), amely mérséklést ajánlott a tervek halmozásában indokolt anyagi okok miatt és az ig.-tanács, bár a legmélyebb tisztelettel fogadta a figyelmeztetést, mégis ugy érezte, hogy tennie kell. Az egyházkerületi közgyülés határozatának első szavai éppen ezt a bátor, de nem meggondolatlan, sulyos de kényszeritő lépés megtételének hangulatát tükrözik, kimondva:

„Egyházkerületi közgyülésünk a mai nehéz gazdasági viszonyok közt és Istenbe vetett reménységgel de az ő soha meg nem szünő segedelmébe bizva, a lelkészképzés és nevelés nagy ügye iránti köteles áldozatkészséggel vállalja azt a terhet, a mely reá a főiskolában meginduló nagyszabásu épitkezések során hárul."

Nem volnék theol. tanári hivatásom magaslatán, megfeledkezném tanári eskümről, ha nem tiltakoznám e bizottsági döntés ellen, amely újra számitás, új tervezgetés, új költségvetés és új probléma elé állitja a theol internátust — és nem kivánnám, hogy változtassák meg ezt a döntést.

Még nem veszett el semmi. A theol. internátusra is ki kell adni a munkát teljesen úgy, mint a minisztérium által készitett tervezetben van és ahogy arról jelentést tettünk az egyházkerülethez, amely az állami támogatást is mély hálával vette tudomásul és a maga hozzájárulását a bejelentett adatokhoz irányitotta.

Ismételjük, hogy a theol. akadémiai nem maradhat el.

Nem egyedül presztizs-kérdésről van itt szó, hanem létkérdésről.

Mennyire örülünk. hogy a képezde visszajött. Kezdje meg munkáját, — uj feladattal — a ref. nevelési eszmény szolgálatával kibővülve.

A gimnázium hatalmasan épül. A legnagyobb elragadtatással hódolhatunk az Elekes Imre gimn. igazgató által elért eredmény előtt.

Képtelenség, hogy csak a theologiai akadémia üljön a porban és várja a bizonytalan jövőt. Amennyi pénz van itt, sok, vagy kevés (tudja meg mindenki, hogy kevés, mert az eddigi ösz szegek mind internátusra utaltattak, arra is csak éppen alig elégséges mértékben, és most a gimn. épületet is ebből kell kiállitanunk), az oszoljon meg testvériesen, igazságosan, az egyes intézeti ágak életérdekeinek tekintetbe vétele szerint.

Megfelebbezem a bizottsági döntést nem fórumokhoz, hanem az illető bizottsági tagok lelkiismeretéhez és szeretetet kérek a theologia iránt.

Hajlandó vagyok az összes főiskolai tiszteimet, megbizatásaimat letenni, ha a theologia iránti üres etfogultság vezet.

És százszor inkább odadobom theol. tanári állásomat is, mintsem, hogy szótlanul nézzem, hogy a theol. akadémia is a jogakadémia sorsára jutva, sülyedjen. Évről-évre, gyülésről-gyülésre nem lehet hiábavaló reménykedések örökös gyötrődése közt élni. A theol. tanárt ki kell hagyni az iskolafenntartói politika harcaiból. Hadd élhessen hivatásának. Itt kétségtelen e.-ker. közgyűlési határozatról van szó, amit végre kell hajtani. Eleget küzdöttünk érte.

Nem kell azt gondolni, hogy olyan nagyot érünk el.

Mi a theol főiskolák versenyében élünk.

A közeli debreceni egyetem és a székesfőváros Budapest régen régen mintaszerüen kinálja azt, amiért nekünk a lelkünket kell kiadni.

Annyi legalább megteendő e nyáron, mint amennyit az egyházkerületnek bejelentettünk. Annyi, minden levonás nélkül Lesz a jövő nyárnak is gondja és baja. Csak tudjunk vele megbirkózni.

Marton János.

Kérelem a Sárospataki Öregdiákok Szövetségének t. Tagjaihoz!

Kegyes Jóltevők! A beteg tanuló ifjak érdekében kopogtatunk az ajtóitokon, nyissátok meg! Főiskolánk ifjúságának „Betegsegélyző Egylete" tartja fenn a főiskolai kórházat, mely otthont nyújt a beteg tanulónak, szeretettel ápolgatja, anyai gondossággal dajkálgatja, ha itt, távol a szülei hajléktól s az édesanya szerető kebelétől betegség vesz rajta erőt. Most azonban érzi egyletünk, hogy nem tud tovább birkózni a drágasággal, sem elegendő menhelyet nyújtani tömeges járványos megbetegedések esetén, a tanuló szálláson pedig a többiek veszélyére ne feküdhet. Nemes szivetekhez fordul tehát s kér benneteket, hogy támogassátok filléreitekkel nemes munkájában, hogy tovább is ápolhassa. védhesse a nemzet virágait, a magyar anyák legféltettebb kincseit, szeretett gyermekeit. Hisz most, amikor a halál oly dús aratást tartott közöttünk a harctéren, mikor

fel kell építenünk azokat a romokat, amelyek e szenvedő világban éktelenkednek, mikor enyhítenünk kell a sebeket, melyek ez igen megpróbált nemzet testén, lelkén sajognak, oly drága minden ifjú élet s gondoljátok meg, hogy minden filléretekkel, melyet e nemes célra adtok, egy-egy szenvedő gyermek egészségét adjátok vissza, egy egy anyai szívet menthettek meg attól a végtelen fájdalomtól, mit gyermeke halála felett érezne. Bízva a jószívű lelkek áldozatkészségében, azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulunk az Almamáter volt diákjaihoz, hogy tegyék lehetővé áldozatkészségükkel egy 6—8 ágyas betegszoba felépítését és felszerelését s esetleg a Sárospatakon tanuló növendékek szüleiknek a körében is terjesszék e nemes és hazafias ügy pártfogását. A begyülendő összeget kérjük szeptemberig beküldeni s kijelentjük, hogy az építendő kórszobát *a Sárospataki Öregdiákok alapítása* címén fogjuk kezelni. Maradtunk

Sárospatak, 1929. évi junius havában.

A Sárospataki Főiskolai Betegsegélyző Egylet nevében:

Gergely János főisk. szénior. *Dr. Kun Zoltán* elnök.

*

Dr. Kun Zoltán főiskolai orvos úrnak a felhívását melegen ajánljuk minden öreg pataki diák, főiskolánk ifjúságának egészségi ügyét szívén hordozó minden református magyar testvérünknek a figyelmébe. *Szerk.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Pálóczi Czinke István** megrongált egészségi állapotára tekintettel, lemondott püspöki méltóságáról. A kiváltságos lelki adományokkal megáldott püspök egész hosszú életén át, de mindenekfelett a felvidék megszállása óta nagy szolgálatokat végzett a magyar nemzeti öntudat és a kálvinizmus érdekében. Igy püspöki tisztéről való lemondása magyarságunkra és egyházunkra egyaránt nagy veszteség.

— **Adományok a theologiai internátus javára.** Örömmel adjuk közzé, hogy a theologiai internátus iránt egyre nagyobb az érdeklődés és az áldozatkészség. Nagy örömmel közöljük, hogy az áldozathozatalban dr. *Révész* Kálmán püspök urunk jár elől jó példával, aki a napokban 1000 P. összeget bocsátott a nemes cél javára rendelkezésünkre. Ezen az adományon kivül 500 P. érkezett a Rimamurányi Vasművek Részvénytársaságtól, Dr. *Bessenyey* Zénó orsz.-gyül. képviselő közbenjárására, felerészben a theol., felerészben a gimn. internátus részére. — *Zsóry* György egyházmegyei gondnoktól 20 P. (részlet), *Regéczy* József től 10 P Isten áldja meg a jókedvű adakozókat azzal is, hogy példaadásuk nyomán mindig bőségesebben buzogjanak fel az áldozatkészség forrásai.

A Presbiteri Világszövetség, amelyik gyülését négy évenként szokta tartani, f. évben *Bostonban* tartotta meg zsinatát jun. 19-től 26 ig. A világ minden részéből összegyült presbiteri alapon nyugvó reformátusok képviselői nemcsak létproblemáikat beszélik meg az ilyen gyüléseken ujra meg ujra, hanem ezeken rendkivül nagy mértékben ápolják a lelki összetartozandóság, a lelki egység feladatait is. Ezeken a gyüléseken mindenkor fokozott a figyelem a nagy Világszövetség szenvedő tagjai s igy a mi magyar református egyházunk sorsa iránt is. A Bostonban lefolyt gyülésen is mély megértésre találtak a mi egyetemes reformátusságunk szenvedései, de erős segitő készségek is ébredtek itt református magyarságunk érdekében. Magyar református egyházunk képviseletében a következők vettek részt azon: dr. *Ravasz* László és dr. *Antal* Géza püspökök, dr. *Kovács* J. István theol. tanár, egyházker. főjegyző, az erdélyi reformátusok képviseletében *Maksay* Albert kolozsvári theol. tanár, a jugoszláviai reformátusok képviseletében *Ágoston* Sándor főesperes. A szlovenszkói ref. egyházat senki sem képviselte, miután a cseh kormány a kiutazni szándékozó *Sörös* Béla theol. igazgató, losonci lelkész számára nem engedélyezte a vizumot.

— **Az O. R. L. E. konferenciáról** s az azzal kapcsolatos gyülesekről, ünnepségekről mult heti számunkban megjelent cikkhez pótlólag közöljük, hogy az Országos Presbiteri Értekezlet Diósgyőrben lesz augusztus 25. én az ottani vasgyártelepi munkáskaszinó csarnokában.

— **Bethlen Gábor halálának háromszázéves fordulóját** nagy ünnepélyek keretében ünnepelte meg a nagyenyedi Bethlen-Kollégium. Nagyszabású irodalmi és képkiállitást rendezett ez alkalommal az iskola vezetősége, amelyen kiállitották a nagyenyedi kollégiumból kikerült irók és festőművészek alkotásait. Az ünnepély egy másik fontos momentuma egy pompás hangverseny volt, amelyen előadták dr. *Makkai* Sándor püspöknek a „Fejedelem rózsái" cimü novellájából átdolgozott egy felvonásos történelmi szinképet. A nagy ünnepségen, részt vett az erdélyi egyhazkerület vezetősége is, élén dr. *Makkai* Sándor püspökkel.

— **Marburg.** Szeptember hóban fogják Marburgban a 400 év előtt lefolyt *vallási vita* emlékezetét megünnepelni Ez volt az első, történelmileg jelentős kisérlet a Németországban és Svájcban önállóan kinőtt protestáns egyházak egyesitésére. A kisérlet nem sikerült, az úrvacsoráról szóló eltérő felfogások miatt a német és a svájci reformáció ezentúl külön utakon haladt. Az emlek ünnep középpontjában „A protestantizmus egysége és különfélesége az ő felekezeteiben" cimü előadás fog állani, amelyhez a német és külföldi prot. egyházak számos képviselője hozzá fog szólani. A 400 év előtti vitát ünnepi játék keretében is be fogják mutatni.

— **Az angol parlamenti választások,** amelyek május 30-án zajlottak le, vallási tekintetben is fölötte figyelemreméltók. Régebben a nonkonformisták vagyis a szabad egyházak (kongregácionalisták, baptisták, presbytériánok, methódisták, wesleyanusok stb.) hivei csaknem kivétel nélkül a liberális parthoz tartoztak, míg az anglikánusok a konzervativok mellé sorakoztak. A május 30 iki

választásnál ez a helyzet kissé megváltozott; a liberálisok a szabad egyházi táborból most is kaptak mintegy 4 millió szavazatot, ellenben a többi 3—4 millió szavazat a nonkonformisták köréből részben a konzervativ, részben a muukáspárthoz pártoltak át. De kétségtelen, hogy a munkáspárt az arisztokratikus államegyház tagjai részéről is kapott szavazatokat, és pedig nemcsak ennek balszárnya részéről, amely Prayer Book katholizáló revizióját ellenezte, hanem az anglokatholikusok részéről is; nemcsak az angol egyház primása, hanem Temple érsek is a labour part mellett volt. Angliában masként all a dolog, mint a kontinensen; ott nemcsak egyházellenes szociáldemokrácia, hanem egyházilag közömbös liberálizmus sincs; Ramsay Mac Donald, a labour párt vezére erős meggyőződésü keresztyén és a Prayer Book revizíójának főellenzője, aki e javaslatot elbuktatta, a munkás-párt egy másik vezére volt. Az egyik új miniszter eddig baptista prédikátor volt.

— **Francia ref. iskolák.** A XVI. században a francia ref. egyhazaknak virágzó iskoláik voltak, amelyek egész a vallásháborúig fennállottak. A XIX. században újra feltámadtak s 1882-ben már 1535 volt. De a francia egyházak, nagyon bízva az államban, egy csapással átadták őket a laikus államnak. Ez végzetes tévedés volt, amelynek most érzik gyászos következményeit. Most a család és egyház körében folyó lelki gondozói munkán kívül főként internátusok állításával igyekeznek az ifjúság vallásos neveléséről gondoskodni.

— **Tájékoztató a theol. akadémiáról a jövő iskolai évre.** Az akadémia igazgatója dr. *Mátyás* Ernő. A theologiai akadémiára vonatkozó megkeresések a theologia igazgatósága címére intézendők (Sárospatak, Főiskola); a konviktusra vonatkozó megkeresések pedig ennek felügyelőjéhez: *Boda* Béla főgimn. tanárhoz (Sárospatak, Ref. Kollégium.) A theol. akadémiára rendes hallgatóknak gimn. érettségi bizonyítvánnyal bírók vehetők fel. Aki görög nyelvet nem tanult, mindaddig, mig görög nyelvből érettségi érdemjegyet nem szerez, csak rendkivüli hallgató lehet. A görög tanjegy egy év alatt megszerzendő. A felvételt kérő folyamodványhoz melléklendők: *a)* érettségi bizonyítvány, *b)* rövid életrajz, melyben a folyamodó felemliti eddigi esetleges részvételét az egyháztársadalmi munkákban, különösen pedig, hogy mi ösztönzi a theologiai pályára? *c)* folyamodó vallástanárának, illetékes lelkészének tájékoztató irásai és bizonyítványai, akik a folyamodó egyéniségét ismerik, *d)* testi épségét igazoló orvosi bizonyítvány, különös tekintettel a beszélőszervekre, *e)* zenei hallást igazoló bizonyítvány. Ez okmányokkal felszerelt kérvények aug. 20-ig nyújtandók be. A II—IV. évfolyamokra beiratkozók kötelesek lelkészök bizonyítványával igazolni, hogy gyülekezetük egyházi munkáiban az aratási szünidő alatt segédkeztek. Az *iskolai év kezdetére, felvételek, beirások, az iskolai év ünnepélyes megnyitása, a tanitások megkezdése időpontjaira* vonatkozó tudósitás később fog közöltetni a Sárospataki Református Lapokban, a Sárospatak és Zemplén c. heti, valamint a Magyar Jövő c. napilapokban. De már most is jelezhetjük, hogy körülbelül október első napjaiban kezdődik az iskolai év. A javító és pótkollokviumok ideje szept. 24—26; (folyamodványok az elmaradt kollokviumok letételéért aug. 20-ig nyújandók be.) Az irásbeli alapvizsga ideje szept. 28, a szóbelié szept. 30; irásbeli vizsgálat az I. lelk.-képesitő vizsgálatot tevők részére szept. 26 án, szóbeli szept 27-én: II. lelk.-képesitő vizsgálatot tevők részére szept. 27-én irásbeli, 28-án szóbeli vizsgálat. A beiratási díj egyszersmindenkorra 6 P. Tandíj egész évre 24 P. Minden h. h. fizeti az állami nyugdijjárulékot, melynek egész évi összege 28 P. Egyleti dijak: Betegsegélyző-Egyletbe 8 P, Ifjúsági-Egyletbe 2 P, Ifj. Olvasó-Egyletbe 4 P, Internátusi díj 95 P. A folyamodványok jótéteményekért, melyek a nagytiszt. és tek. Igazgató-tanácshoz intézendők, aug. 20-ig adandók be a theol. igazgatói hivatalba.

— **Vonatok közlekedése Budapest—Sárospatak, Sárospatak—Budapest, Sárospatak—Sátoraljaujhely, Sátoraljaujhely—Sárospatak között:**

Budapestről—Sárospatakra:

Gyorsvonat ind.	érk.	Személyvonat ind.	érk.
7·00	11·25	9·20	18·44
14·05	19·10	22·20	7·27
		23·40	9·39

Sárospatakról—Budapestre:

Gyorsvonat ind.	érk.	Személyvonat ind	érk.	Vegyesvonat ind	érk
11·09	16·18	20·27	5·20	14·51	—·—
17·10	22·10	5·33	11·07		
		7·21	17·20		
		11·25	19·21		

Sárospatakról—Sátoraljaujhelybe:

Gyorsvonat ind	érk.	Személyvonat ind.	érk.
11·25	11·35	18·44	18·56
19·10	19·21	22·45	22·56
		7·27	7·39
		9·39	9·51

Sátoraljaujhelyből—Sárospatakra:

Gyorsvonat ind.	érk	Személyvonat ind.	érk	Vegyesvonat ind.	érk.
10·55	11·09	20·10	20·27	7·05	7·21
16·58	17·10	5·20	5·33	14·30	14·51
		11·10	11·25		

Pályázati hirdetés.

Az *átányi* ref. egyház pályázatot hirdet az újonnan szervezett IV. tanítói állásra. Javadalma: 2 szobás lakás, 25 P kertilletmény s a tanítói kezdő fizetés 20%-a az egyháztól, a többi államsegély. Kötelessége: az iskolaszék által kijelölt osztályok tanítása, belmissziói segédkezés s esetleg templomi helyettesítés. Pályázni lehet aug. 10 ig bezárólag. Személyes megjelenés előnyös lehet.

Ref. lelkészi hivatal.
Átány, Heves vm.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1920. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. évfolyam. 31. szám. Sárospatak, 1929 julius 28.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Révész Kálmán:* Püspöki jelentés. (Folyt. és vége.) — *Dókus Ernő:* Egyházkerületi gyűlést megnyitó beszéd. (Folyt. és vége.) — *Nádházy Bertalan:* A hazatérő ember. — *M. J.:* Egyházkerületi közgyűlés. (Folyt. és vége.) — *Ig.-tanács kiküldött bizottsága:* Helyreigazitás. — *Andrássy Kálmán:* Falusi levelek. III. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Püspöki jelentés.

Tartotta: dr. *Révész Kálmán* püspök 1929 júl. 16-án.

(Folyt. és vége.)

Egyházkerületünk és Főiskolánk történetében az 1928—29. év örökre emlékezetes marad, mert ennek folyamán gróf Klebersberg Kunó miniszter úrnak közbejöttével, sőt személyes irányitása mellett a közel jövőben Sárospatakon 3 internátus felemelése van tervbe véve, u. m. a theologiai internátus, a régi épület nagymérvű átalakításával, az angol internátus és egy másik gimnáziumi internátus. Ez év januárjában úgy látszott, hogy a Pénzügyminiszter úr tagadó álláspontja miatt nagyrészben elesnek azok az államsegélyek, melyeket a Kulltuszminiszter úr kilátásba helyezett; azonban az a tekintélyes és nagy küldöttség, mely a Főgondnok Úr vezetése alatt a nevezett két miniszter és a miniszterelnökségi államtitkár urat felkereste kedvező eredménnyel járt és az összes kilátásba helyezett segélyek folyósitása megtörtént. E kedvező eredményt a miniszter urak nagybecsü jóindulatán kívül Főgondnok úr és a két főiskolai gondnok úr lankadatlan buzgalmának, erélyének és fáradozásának köszönhetjük, kiknek oldalán mindig ott állott a gazdasági választmányi elnök úr, szakszerü számításaival és nagy jogi tudásával.

A sárospataki állami tanitóképezde átvételével is végre célt értünk. Hét évvel ezelőtt merült fel az a gondolat, hogy a megszüntetett jogakadémia helyett, mintegy kárpótlásul megkapjuk a tanitóképző intézetet. Hét esztendő fáradozása, kisérletezése és egyezkedése után végre eljött az idő teljessége. A junius 30-án aláirt szerződés szerint miénk lett ötven évre a tanitóképezde, oly kedvező feltételek mellett, amelyek elérését magunk sem mertük remélni. Az érdem oroszlánrésze, a két érdekelt miniszter úr kiváló jóindulaté mellett ugyanazoké a férfiaké, akiknek nevét az internátusoknál kapcsolatban előbb nagy hálával említettem. Én pedig sokszorosan boldognak érzem magamat, hogy tizedik püspöki jelentésemben ilyen örvendetes tényeket regisztrálhatok s felsóhajthatok az agg Simeonnal: „Mostan bocsásd el Uram a te szolgádat a te beszéded szerint, békességben.“

Ami közelebbről az egyházi életet illeti, ide vonatkozólag tavaly tett örvendetes jelentésemet csak megismételhetem. Azonban a súlyos anyagi viszonyok hatása a hivek adakozásán nagyon meglátszik, amint azt alább érinteni fogom.

Az államsegélyek az elmult évben is növekedtek, de nem minden téren és nem a kivánatos mértékben. Igy például a miskolci főgimnázium fenntartási államsegélye fél évre 8 pengő 40 fillér, a sárospatakié 6 pengő. Ezzel szemben hálával kell elismerni, hogy templom, iskola épitésére és a lelkészek rendkívüli segélyezésére ebben az egyházi évben 364,840 pengő érkezett, 108.680 pengővel több mint az előző évben.

Az esperesi jelentések alapján a következőkben adhatok számot egyházkerületünk 1928. évi anyagi állapotáról. (Az első oszlop az 1928., a második az 1927. évi eredmény.)

Adakozás ...	109.357·74 P.	227,256 80 P.
Épitkezés ...	1,038.869·16 „	539 506 71 „

Az adakozás 117.899 P.-vel kevesebb, mint 1927-ben volt, viszont az épitkezés fél millió P.-vel több. Az épitkezés terén kimagaslik az alsóborsodi egyházmegye az egész összeg több, mint 50%-val.

Bevétel ...	2,054.562·27 P.	1,682.221·— P.
Kiadás ...	1,908.450·25 „	1,164.539·— „
Maradvány ...	146.112·02 F.	517.682·— P.

Az idők jele, hogy a pénztármaradvány majd 400.000 P.-vel kevesebb, mint tavaly volt.

Az egyházközségi vagyonleltárak összesitését 1928 dec. 31-én a következő eredmény mutatja:

Épületek	25,935.294·21 P.
Földek	11,587.504·84 „
Ingóságok	1,662 327·32 „
Tőkék és alapok	252.019·54 „
Alapítványok	104.376·20 „
Hasznos jogok	149.822·60 „
Összes vagyon	39,691.344·71 P.
Teher	692.144·48 P.
Tiszta vagyon	38,999.200·23 P.

Megjegyzem, hogy az 1927. és 1928. évi vagyonleltárak végösszegei közt, több helyen, meg nem indokolva, erős eltérések vannak. *Az egyházlátogató urak ezentúl fordítsanak rá nagy gondot, hogy ilyenek elő ne forduljanak. A két legutóbbi év adatait pontosan hasonlítsák össze s ha szembetünő eltérések vannak, indokolják meg, vagy javítsák ki az eltérő adatokat.* Szomorú adat, hogy az egyházközségek terhe az 1928-ik évben 336.113 P.-vel szaporodott, különféle kölcsönfelvételek miatt.

A takarékmagtárakról nem jött minden egyházmegyéből jelentés, azért azok összesitését nem adhatom.

A népmozgalmi adatok a következők:

Lélekszám	191.928	192.967	—1039
Született	5.805	5.399	+406
Törvényes	5.362	5.135	+227
Törvénytelen	443	264	+179
Meghalt	3.693	3.805	—112
Tiszta házasság	1.223	1.219	+4
Vegyes házasság	557	407	—150
Reverz. javunkra	262	232	+30
„ kárunkra	158	130	+28
Áttért hozzánk	236	162	+74
Kitért tőlünk	117	115	+2
Konfirmált	2,247	3.112	—865

A lélekszám apadása, a születések emelkedése és a halottak számának fogyása mellett indokolatlan. Azt hiszem a tavalyi kimutatásba csúszott be valami hiba, mert az 1928-as lélekszám igen közel áll az 1926-ihoz (191, 410). A születések száma örvendetesen emelkedett, azonban a törvénytelen születések száma aggasztóan emelkedett. A házasságkötések száma is 154 el emelkedett, ebből azonban csak 4-el több tiszta házasság, mig a 150 plus a vegyes házasságokra esik. Régen hirdetem, hogy a másik egyház elleni védekezés legmegbizhatóbb módja a vegyes házasságoknak a minimumra csökkentése. Ne azt mondjuk ki tehát, hogy a református pap is csak nekünk kedvező reverzális mellett áldja meg a házasságokat, mert ez rosszabb orvosság lenne a betegségnél, hanem folyton azt hirdessük hiveinknek, templomban és templomon kivül, hogy a vegyes házasságoktól óvakodjanak. Igaz, hogy az 1928. évi reverzális statisztika tetemes többletet (104) mutat javunkra, de azt se hallgassuk el, hogy a reverzálisok száma is növekedett. Az át és kitéréseknél 119 nyereségünk van. A konfirmáltak száma azonban, az előző évihez képest 865-el apadt. A zsinat harmadik ülésszaka, azt hiszem a konfirmáció ügyét is végleg rendezni fogja.

Theologiai akadémiánkon a teljes tanári létszám mellett 73 növendék van. Három főgimnáziumunkban az érettségi vizsgálatok szép sikerrel meg voltak Farkas István, dr. gróf Haller József és dr. Rácz Lajos urak elnöklete alatt; kormánykéviselők dr. Mitrovics Gyula, dr. Tóth Géza és Faragó János urak voltak.

A lelkészek és tanárok ez idén is dicséretesen munkálkodtak, külföldön tanulmányozó theologusaink száma is szaporodott. Kiss Ernő esperes folyó évi ápril. óta északamerikai tanulmányuton van; Enyedy Andor, ki a debreceni egyetemen theologiai doktori fokozatot nyert, állami segéllyel angol tanulmányutra megy. Szilágyi Benő, Hallgató Sándor és Jakob Károly sárospataki főgimnáziumi tanárok, külföldi tanulmányutra szintén államsegélyt kaptak.

A püspöki iroda ügyforgalma a következő volt: kibocsátottam 19 körlevelet, iktatókönyvem 1452 számot tartalmaz, a hivatalos levelek száma 1593.

A halál az idén is sürü rendet vágott sorainkból. Baksy István, Erőss Lajos, Kőszeghy Dániel lelkésztársaink, Hézser Emil, Thóbiás Gyula, Sólyom Lajos nyugalmazott lelkészek, Fodor Géza helyettes lelkész költöztek el tőlünk jobb hazába. Mindannyian hű munkásai voltak az Úr szőlőjének. Buzy Márton esperest Trianon elszakitotta tőlünk, de mi is meggyászoltuk. A sárospataki főiskola a sok érdemü Kovácsy Sándor nyugalmazott, Székely György akadémiai és Zelles Lajos gimnáziumi tanárt gyászolja velünk együtt.

Dobozy István abauji, Puky László alsóborsodi és Sebeő Gyula alsózempléni tanácsbirákat éltük javakorában ragadta el tőlünk a halál. Mindhárman erős oszlopai voltak egyházmegyéjüknek. Dobozy István igazi benső örömmel vette egyházkerületi tanácsbíróvá történt megválasztását, de helyét már el nem foglalhatta. Meglátta az igéret földét, de oda már be nem mehetett. Késő aggkorában halt meg Vladár Ervin, ki évtizedeken át volt a felsőborsodi egyházmegye buzgó tanácsbirája. Elment Csernátoni Végh János is, a sajószentpéteri egyház tevékeny főgondnoka, valamint Kurdi István nyugalmazott tanító. Legyen nyugalmuk csendes, emlékezetük áldott!

Ezzel végére jutottam jelentésemnek s ajánlom magamat továbbra is a Főtiszteletü Egyházkerületi Közgyülés mindég tapasztalt jóindulatába.

Egyházkerületi gyülést megnyitó beszéd.

Tartotta: *Dókus Ernő* egyh.-ker. főgondnok 1929 júl. 16-án.

(Folyt. és vége.)

Főtiszteletü Egyházkerületi közgyülés! Örömmel kell megállapitanom ezen alkalommal is, hogy az a mozgás, tevékenység alkotásutáni vágy, épitési, alkotó munka, amely egyházi életünket az utóbbi pár évben jellemezte, és amely pótolni igyekezett az elmult szomorú évek stagnátióját, mulasztásait, az elmult évben sem hanyatlott, sőt intenzivitásában még fokozódott. Híveink örömmel,

sőt lelkesedéssel foglalkoznak egyházunk ügyeivel. készséggel ajánlják fel nehezen megszerzett és a különféle csapások, súlyos megélhetési viszonyok következtében nagyon lassan csörgedező filléreiket egyházunk oltárára, ami templomok, iskolák, egyházi épületek emelése, javítása, harangok, orgonák, kegyszerek beszerzése, adományozása, misszió és caritativ tevékenységben nyilvánul meg.

Sajnos, hogy működésünk tekintélyes részét leköti és paralisálni igyekszik az a túlbuzgóság, mohóság, türelmetlenség, melyet ellenfelleinknél tapasztalunk, amely nem enyhül, de évről-évre fokozódik, amely mindenüvé befészkeli magát, mindent a saját javára kíván megszerezni, minden teret elfoglalni, minden hivatali állást saját híveivel betölteni. Én nem hirdetek se türelmetlenséget, se retorsiót, se felekezeti harcot, mert ezt tartanám megcsonkitott, megnyomorított magyar hazánk legnagyobb szerencsétlenségének jelenlegi nehéz helyzetünkben, amikor még a természet is ellenünk látszik esküdni, én nem fenyegetőzöm, az én hátam megett nem állanak a fegyverek milliói, hanem csupán egy lelkes sereg, telve hittel, bizalommal, kezükben a szent Bibliával, akiket én arra kérek, hogy ne engedjék magukat felizgatni a provokálók által, hanem tartsanak össze, nyugodtan, kitartással, határozottsággal, de türelemmel, önzetlenséggel, áldozatkészseggel, teljesítse mindenki a kötelességét, azon a téren, ahová a Mindenható bölcsessége állította és akkor hiszem, hogy semmiféle aknamunka nem fog rajtunk diadalmaskodni.

Utolsó közgyűlésünk óta lefolyt idő legfontosabb eseménye kétségkivül, törvényhozó Zsinatunknak f. évi április hó 22-ikén megnyilt második ülésszaka volt, mely ismét fényes eredményeket mutatott fel és tette gazdagabbá törvénytárunkat. Erről megemlékezve és a Zsinat magas, elfogulatlanságot követelő elnöki székéből leszállva, talán nem követek el tapintatlanságot, ha örömmel és büszkeséggel állapitom meg, hogy egyházkerületünk zsinati képviselői ezúttal is derekasan teljesítették kötelességöket, magas szinvonalu felszólalásaikkal, bölcs javaslataikkal, a gyakorlati életből merített és nagy tudáson átszürt indítványaikkal lényegesen hozzájárultak a törvényjavaslatok jobbá, megfelelőbbé tételéhez és bár működésükkel nevöket törvénytárunkba, zsinati naplóinkba és jegyzőkönyveibe kitörülhetetlenül belé jegyezték, megörökítették, legyen nekem megengedve, hogy e helyről is kifejezhessem Egyházkerületünk hálaját, amelyhez fűzöm egyéni forró köszönetemet.

Három alkotás az, amelyet országos Zsinatunk második ülésszaka létesített: A magyar református egyház istenitiszteletének rendje, — a tudományügyre vonatkozó intézkedések — és a lelkészválasztásra vonatkozó törvény.

Református egyházunk egyik ferde helyzetét, mondhatnám fájó sebét képezte, amit ellenségeink bőségesen ki is használtak ellenünk, hogy az istentisztelet rendje egyházkerületenként és kisebb eltérésekkel majdnem egyházanként, lelkészenként, más és más volt. Évtizedek óta vajudott e kérdés, mig eljutottunk annak felismerésére, hogy nem válik Isten dicsőségére, sem a mi díszünkre, ha Isten tiszteletének külső formáiban nem tudunk egyek lenni.

Az országos Zsinat által véglegesen elfogadott, törvényerőre emelt, és 1931 jan. 1 től életbeléptetni rendelt ez a korszakalkotó munka, Dr. Ravasz László püspöknek, püspöktársai által revideált hatalmas műve, mellyel magának egyházunk történetében örök emléket állított s a beszéd, amellyel remekművét bemutatta és elfogadásra ajánlotta, minden érdemet püspöktársaira hárítva, a szónoklat remeke, mely úgy forma, mint tartalom tekintetében, egy nagy, egy hivő, egy apostoli nemes léleknek klasszikus megnyilatkozása, mely mindenek emlékezetében fog élni időtlen időkig, és amely megérdemelné, hogy márványban örökíttessék meg.

Az istenitisztelet rendje a Zsinat által megállapított formájában, alig változtat az eddigi gyakorlaton, jórészt az eddiginek fenntartása és egységes keretbe foglalása, mely bizonyára rövid idő mulva, teljesen át fog menni hiveink vérébe. — Esdve kérem ezért Egyházkerületünk lelkészeit, gyülekezeteit, tegyék magukévá egész terjedelmében az istenitiszteletnek ezen egységesen megállapított rendjét, hogy legyen az egyenlő, csonka kis országunk területén, hogy ne legyünk többé gúny tárgyai azok előtt, akik velünk szemben büszkén mutatnak rá, hogy az ő istentiszteletök rendje ugyanaz Rómában, mint a föld sarkainak legszélsőbb pontjain.

A második intézkedés vonatkozik a magyar protestantismus tudományos szervezkedésére, s az egyházi műkincsek és történelmi emlékek megóvására. Mindkettőt ágostai evangelikus testvéreinkkel együttesen kivánjuk megoldani, és én remélem, hogy mig egyrészt ezzel fogjuk alapjait lerakni a protestáns világnézeti irodalomnak, másrészt hiszem, hogy ebből fog egyszer kisarjadni a magyar reformátusok országos egyháztörténeti muzeuma és levéltára.

Harmadik és legmélyebbre ható alkotása törvényhozó Zsinatunk második ülésszakának a lelkészválasztásról szóló II-ik törvénycikk revisiójára vonatkozik.

Amint emlékezni méltóztatnak, az idevonatkozó első javaslat nem találkozott a Zsinat tagjainak meggyőződésével s ezért az „áttanulmányozás és hozzászólás végett“ letétetett az egyházkerületek, illetőleg egyházmegyékhez, — s hogy milyen bölcs volt a Zsinatnak ez az intézkedése, mutatja az, hogy egyházmegyéink és egykerületeink egyhangulag az első javaslat ellen nyilatkoztak és hasoló egyhanguasággal kivánták az eddigi törvény alapul vétele mellett, annak a tapasztalatokon átszűrt, a viszonyok és körülményeknek megfelelőleg átdolgozott módosítását, javítását, változtatását.

A főbb változtatások, a Zsinat által véglegesen megállapított és elfogadott szövegben, három irányban jutnak kifejezésre: *a)* a hivek önkormányzati jogának épségben tartása mellett bizonyos befolyást enged az egyházi felsőbbségnek is; *b)* bizonyos körülmények között az egyház magasabb érdekeinek szempontjából lehetővé teszi a lelkészek áthelyezését; *c)* törvénybe iktatja a

lelkészválasztási visszaéléseket, megelőző, megnehezítő, megtorló, az eddiginél szigorúbb intézkedéseket. Túlhaladná bevezető szavaim szűk kereteit, ha részletesen akarnám ismertetni a törvény intézkedéseit, de felelősségem teljes tudatában merem állítani, hogy figyelembe véve a jelen viszonyokat, egyházunk, vallásunk, híveink érdekeit, Zsinatunk ennél jobbat nem alkothatott, és kérve-kérem e helyről lelkészeinket, híveinket, egyházunk vezető tagjait, hogy igyekezzenek a törvényt a maga szellemében és minden intézkedéseiben, lelkiismeretesen végrehajtani, annak hiányait, hézagait bölcsességgel kitölteni, mert a törvény csupán keret, melynek tartalmat a végrehajtó emberi elme ad, melyet az emberi elme jól vagy rosszul alkalmaz, és csak a helyes alkalmazás útján találkozhatik a végrehajtó a törvényhozóval, csak így töltheti be, érheti el azt a célt, amelyet a törvényalkotó elképzelése, szándéka maga elé tüzött. Különösen a választási visszaéléseket, korteskedéseket, megvesztegetéseket igyekezzenek a törvény szigorú alkalmazásának útján, lehetetlenné tenni, megtorolni egyházi életünknek ezt a botránykövét, rákfenéjét kiküszöbölni, kiírtani s akkor meg lesz az összhang a törvényhozás és végrehajtás között, meg lesz a hívek akaratára, tisztességére felépített tiszta választás, amely után mindnyájan vágyakozunk anyaszentegyházunk javára, dicsőségére, boldogulására.

Még csak röviden kívánok rámutatni arra, hogy Zsinatunk a misszió fontos ügyével, harmadik ülésszakán kíván foglalkozni. Hogy az Egyházalkotmányáról és kormányzatáról szóló törvényjavaslat letétetett az egyházkerületek, illetőleg egyházmegyékhez, azzal, hogy idevonatkozó észrevételeiket, javaslataikat, folyó évi december 31-ig tegyék meg és terjesszék fel. Hasonlóan a lelkészek nyugdijügyét a zsinat rendelkezései folytán, az egyetemes konvent, illetőleg annak Végrehajtó Bizottsága előzetes tárgyalás és javaslattétel végett szintén az egyházkerületek elé terjesztette.

Ezek rövid előre bocsátása után Elnöktársammal együtt mély tisztelettel, igaz szeretettel üdvözlöm egyházkerületünk megjelent tagjait s az érdeklődőket, s a mai napra egybehivott közgyűlésünket megnyitom.

A hazatérő ember.

Irta és elmondotta: *Nádházy Bertalan. Bizáki Puky László presbyter, tanácsbiró felett* 1929 junius 27-én, László napján.

Alapige: Jónás, I: 8. 9. „Melyik a te hazád és miféle népből való vagy te?
És monda nékik: héber vagyok én és az Urat, az Egek Istenét félem én, aki a tengert és a szárazat teremtette."

Zúgott a szél. Orditva törtek egymásra a tenger koloszzus hullámai. Imbolygott a hajó. Roppantak az eresztékek. S a küldetéses prófétához odatoppant a kérdés: Melyik a te hazád és miféle népből való vagy te? . . .

Mi is utasok vagyunk. Van küldetésünk is. Hajónk libegve úszik a végtelen idő tengerén, amig partot ér.

Közben, a vihar zokogásából, nagy kiáltásából, vagy egy megérkezett hajóstársunknak komor hajója sötét árbócáról riad szivünkbe a kérdés: *Melyik is a te hazád és miféle népből való is vagy te?* . . .

. . . Puky László fekete hajója partot ért. Kikötött. Utasa *messze* van hozzánk és *közel* van hozzánk. Messze távolból felénk integet, hív, vár . . .

A messzeérkezett után röpitsünk egy sebeszárnyu megértő sóhajt addig is, amig kérdezünk tőle . . .

A közel lévő Puky Lászlónak *mi* tegyük fel a kérdést: Melyik a te hazád és miféle népből való vagy te?

Halkan felel, ahogy beszélni szokott.

Hazája Magyarország. Az egész Nagy-Magyarország. Mert magyar ember volt.

Abból a Puk nemzetségből sarjadt ki, — amelyikről ő sohasem beszélt — amelyik talán Ázsia pusztáin is Álmossal álmodott a Duna Tisza tájról, ahol a kakukfű illatozik, a pacsirta énekel s az erdők csodás meséket mesélnek. Abból a nemzetségből toppant erre a földre, amelyik az aranybulla alkotmányos pecsétjét maga pecsételte meg, amelyik 88 birtokát s vére tömérdekét tékozlón áldozta hazájáért

A magyar haza volt a hazája. És hazája volt a magyar haza.

A magyar nép volt a népe. Azért is volt olyan szerény. Neki nem kellett hangosan bizonykodnia magyar törzsből való fakadás felett. Rózsának, ibolyának nincs szüksége arra, hogy kiabáló reklámokkal irják rá, hogy micsoda. Parfőmnek kell a reklám s még igy sem válik se rózsává, se ibolyává . . .

Sejtjeiben élt a magyar mult, minden álmával. minden viharával. Sok millió tiszta magyar szív messze zendülése; Mohi, Mohács, bukott szabadságharcok minden jajja, Esze Tamásnak minden keserüsége zsongott benne. Halkan azért szólt, hogy ne költse fel a magyarok fájdalmát. Az ő népe volt az. A tölgy méltóságteljesen suttog, mikor a nád és sás már kisérteties nótákat fütyül és sir bele a sötét éjszakába. A zsoltárok közül is főként azokat szerette, amelyekből az Isten kijelentése halkan hull a szivekbe. Hegedüje hurjain, a mélységből felfonódó akkordok ölelkeztek szivesen egymással.

Ezeket mondja nekünk Puky László, a közellévő.

A messze levőt, ha kérdezzük, az Ige fénysugarán küldi a választ: héber vagyok. Ami azt jelenti: A túlról jött vagyok. Csak ideiglenes hazám volt a magyar föld.

Szerelmetes volt előtte az Úrnak hajléka, ha a jeruzsálemi, ha a Garizim hegyén épült is. Bibliájából tudta, hogy nem a templom miatt, hanem *lélek és igazságból* Jézus Krisztus által jut az imádság Isten elé. A templomból nézett bele másik hazája gyönyörűségeibe. Talán soha se mondotta, mégis jól tudtuk: mennyire vágyodik arra, hogy felépüljön ez a hajlék. Hányszor láttuk az épülő

falak között s nem egyszer úgy vettem észre, hogy a lelke csodálkozva hajolt ki földi sátorából s ama mennyei Jeruzsálem falait szemlélte.

Odahaza is, mikor imádkozott: az ablak elé állott, hogy túl a fellegeken, túl a kéklő égen, másik hazájába, a mennyekbe nézzen.

Biblia-órákon örömmel vett részt, míg csak a kemény kötelesség vissza nem tartotta. S mikor másik hazájáról, ottani népéről üzenetet vettünk, szent örömmel jegyezte le papirosra is, lelke táblájára is.

Mikor a halál, tornácába fektette testét, a lelke még egyszer, innen nézett az örökkévaló hazába s utolsó földi beszéde egy *prédikáció* volt az Istenről, akit miként a próféta, ő is *félt* s akiről tudta, hogy *a tengert és a szárazt Ő teremtette.*

A mennyei haza már a Puky László hazája. Odatért, hazatért. A megdicsőültek az ő népe: hitéért, Jézusért.

Siratja őt házanépe: méltán siratja. Siratjuk egyháza és egyházmegyéje: lélekből siratjuk. Siratják munkatársai és munkástársai: szívvel siratják. Sirassák mind, akik ismerték.

De van, aki nem siratja. Aki örvendezve fogadta. Keblére ölelte a hazatérő embert: az Atyaúristen. Van, aki a föld porát letörölte róla, aki fájdalmát magára vette: a Fiuúristen. Van, aki a földi haza elvesztéseért megvigasztalja: a Szentlélek Úristeni

Ahová ő hazatért, onnan ide is nagy vigasztalás áramlik alá a hitnek fénylő sugarain.

Abban a hazában, amelyikben ő él, a László név helyett, földi nevenapján, új nevet kapott már: Idvezült . . . Ámen.

Egyházkerületi közgyűlés.

(Folyt. és vége.)

Kegyelettel örökitette meg az egyházkerület a Kovácsy Sándor és Zelles Lajos emlékezetét, a gyászoló családdal szemben részvétét fejezve ki. A főiskola négyszázéves jubileuma előkészitésére és rendezésére bizottságot küldött s a főiskolai ig.-tanács javaslatait elfogadta. A jubileumi ünnepség 1931 őszére van tervbe véve. Az ünnepválasztásnál 4 évenként indokolásra egy ünnep alkalmával az ünnepi követ specifikálása megengedtetik. Szilágyi Benő lemondván a sárospataki főiskolai tápintézet felügyelői tisztéről, érdemei jegyzőkönyvileg ismertetnek el és helyettes tápintézeti felügyelőül az 1929—30-ik évre Boda Béla gimn. tanár alkalmaztatik. Dr. Gulyás Józsefet az ig.-tanács felterjesztésére egyhangulag főiskolai főkönyvtárnoknak választja meg a közgyűlés.

Dr. Rácz Lajos theol. tanár nyugalomba vonulása 1929. szept. 1-től tudomásul szolgál. Zsiros József theol. h. tanárul továbbra is alkalmaztatik ugy, hogy theol. doktorátusa megszerzésével rendkivüli tanárrá lép elő. A gimnázium kebeléből nyugalomba vonult Deák Geyza. Rendes tanárnak választatott meg Boda Béla. A második testnevelői tanári állás szervezése iránt előterjesztés tétetik a kultuszminiszteriumhoz. Bódy Dénes gimn. vallás tanár lelkészi szolgálati éveinek a fizetési fokozatokba és a nyugdijba való beszámitssa ügyében beadott kérvénye intézkedés végett letétetik a főiskolai igazgató tanácshoz.

A kérdés egyetemes rendezésére előterjesztés megy az egyetemes konventhez. A tankönyvváltoztatás ügyében tett előterjesztés tudomásul vétetik. Az iskolai évnek az épitkezések miatt október 1-én történő megkezdése végett előterjesztéssel él egyházkerületünk a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz. A theol. akadémiára az előadások megkezdését okt. 1-re tolja ki. Csontos Józsefet g. választmányi tagul megválasztja. Czakó János hagyatékát tudomásul veszi, valamint a Bernáth Aladárné emlék-alapitványnak 1600 P-re való kiegészitését.

Nem szentelhetett kellő időt közgyülésünk Téglássy Andor azon inditványának, amelyben magyarázatos biblia kiadását sürgeti. De meleg megértéssel fogadta azért e gondolatot és az egyetemes konvent elé terjeszti.

A szikszói egyház egyik lelkészi állásának megszüntetéséhez közgyülés hozzájárult A Kálvin Szövetség négy inditványát elfogadta. A Kántor Ferenc lelkészi vizsgálat iránti kérelmét teljesitette. Adás-vételi és csereügyeket, lelkészi és tanitói dijleveleket jóváhagyott és megerősitett. Dr. Szabó Sándor ny. jogtanár kérvényét reaktiválása iránt nem teljesitette. Délután a bíróság ülésezett és az ujra megnyiló közgyülés a délelőttről elmaradt ügyeket tárgyalta le.

A délutáni ülésen adott át dr. Révész Kálmán püspök a főiskolai lelkészi gondnoknak 1000 (egyezer) P adományt a theol. internátusra. A közgyülés az adományért meleg köszönetet mondott a püspök urnak.

A dr. Szabó Sándor kérvényét az egyházkerület egyszerüen tudomásul véve a közigazgatási bíróság ítéletét ez ügyben, nem teljesitette.

Közgyűlési ügyként ezt a kérdést másként elintézni nem lehetett.

A dr. Szabó Sándor beadványa csak bíróság előtt tárgyalható. Az azonban más kérdés, hogy kell-e még több bíróságot foglalkoztatni ennek a nagyon áldatlan és sajnálatos ügynek.

A kultuszbudget tárgyalásakor a legnagyobb nyilvánosság előtt nyilatkozott a Kultuszminiszter úr a megszüntetni óhajtott intézetek tanárai elhelyezése tárgyában.

Helyezze el már a magyar állam a mi megszünt jogakadémiánk nehéz és lehetetlen helyzetbe jutott tanárait. A tizenkettedik órában is felemeljük szavunkat ez ügyben, méltányosságot kérve.

M. J.

Helyreigazitás.

A Sárospataki Ref. Lapok legközelebbi számában a theol. internátussal kapcsolatban egy közlemény jelent meg, amelyik alkalmas egyfelől a megbizatásában eljárt küldöttség diszkreditálására, másfelől a lap olvasóközönségének és általa főiskolánk barátainak e kérdésben megtévesztésére. Nem a bizottságnak — az helyt áll magáért, —

hanem főiskolánknak eminens érdeke, hogy ilyen fontos kérdésben a közvélemény ne legyen hibásan tájékoztatva.

A bizottságnak az volt az igazgató-tanácstól nyert megbizatása, hogy megvizsgálja a gimn. széknek Elekes Imre gimn. igazgató által tolmácsolt kivánságára, hogy a VK miniszterium müszaki osztálya által a második emelet felhuzásával elgondolt és a kivitelre is már elkészitett végleges tervezetek megfelelnek-e mindazoknak a pedagógiai követelményeknek, amelyeket a gimn. szék a gimn. oktatás érdekében a maga elaborátumában kifejtett, hogy elhelyezhetők-e a megbővülő iskolai épületben mindazok az intézmények, amelyeket mai otthonukból a főépületből ki kell telepiteni, hogy a főépületet a nagykönytár és levéltár otthagyásával theol. internátussá lehessen átalakitani s végül azt is meg kellett állapitani, hogy a theol. internátusnak az a részletkérdése, hogy a felügyelő tanár számára a kiszemelt helyiségek már most átalakittasanak a nyári szünet alatti épitkezéssel egyidejüleg, *nem ütközik-e leküzdhetetlen nehézségbe?!* Ezt az aláhuzott mondatot, mint az igazgató-tanács jegyzője, szóról-szóra maga a cikkiró szövegezte. Ennélfogva emlékezete hagyta cserbe, mikor azt állitja cikkében, hogy: „Senki sem adott felhatalmazást a bizottságnak arra, hogy azt mérlegelje, hogy tanácsosabb-e 1930-ban épiteni, mint most." A bizottságnak igen is az is feladata volt, hogy megállapitsa, hogy a főépületben végzendő átalakitás nem ütközik-e leküzdhetetlen nehézségbe és a bizottság tárgyilagosan járt el minden tekintetben s mert a bizottságnak számolnia kellelt a való élettel, az adott helyzettel: épen ugy megnyirbálta a gimn. szék ideális eltervelésének merészebb röptü szárnyait, mint ahogy honorálta a tervezet gondos áttekintése után Elekes Imre gimn. igazgatónak kifejezett abbeli aggyodalmait, hogy a főépület földszintjén most végzendő átalakitások nem keltenek e zavart, nem okoznak-e az ottani intézmenyek kihelyezése tekintetében tulságos nehéz séget?!

A bizottság ugy itélkezett, hogy a theol. felügyelő tanár számára a bennlakásnak ilyen, az épitkezéssel egyidejü mostani biztositása s az ebből háramló nyereség nem áll arányban azokkal a nehézségekkel, amelyek a párhuzamos kivitel során okvetlenül jelentkezni fognak. Teljes bizonytalanságban állott a bizottság előtt az a kialakuló helyzet, hogy vajjon vesz-e olyan fejlődést az emelet ráépités, a vizvezetékre, központi fütésre való berendezés, hogy a gimn. igazgatói hivatalt, a filologiai szertárakat és az Erdélyi Önképzőkört a maga idejében és a maga helyére ki lehet-e telepiteni?

Az iskolai helyiségek számbavétele után a bizottsági ülésen éppen ezek voltak Elekes gimn. igazgató urnak a még mindig fennmaradt aggodalmai, amiket a cikkiró urnak elfelejtett az informátora megmondani. Ezek az aggodalmak többek között arra utaltak, hogy a gimn. igazgatói hivatalt nem lehet kitenni időközi, időben ki sem számitható mozgósitásnak, a levegőben lógó bizonytalanságnak, kétszeri helyváltozásnak, mert a javitó és pótvizsgákat a tanév elhalasztott megnyitása mellett is részben meg kell tartani. Nem lehetett bizonytalanná tenni a filologiai szertárak és az Erdélyi Önképzőkör elhelyezését sem.

Aztán nagyon komoly formában szóvátétetett, hogy az idejglenes gimn internátus céljaira használhatók lesznek-e a ráépités során előálló helyiségek?! A friss épületrészben egyáltalán elhelyezhetők e az internátusi növendékek? Egészen természetesen lehet, sőt kell gondolni arra is, hogy épen a theol. int. felügyelő tanár lakásául szánt helyiségeket a jövő iskolai évben fel kell használni a gimn. internátusi tanulók bennlakási céljára, a mire módot nyujt e helyiségek változtatása nélküli a tanév megnyitása előtti utolsó napokban is elvégezhető kitisztitása, mikor azokból kitelepithetők a maguk helyére az ottlevő intézmények.

A bizottság gyakorlati szempontból nézte és itélte meg ezeket a kérdéseket, mert látta és tudta mindazokat a nehézségeket, amelyeket le kell küzdeni, el kell háritani, hogy okt. 1-én megkezdhessük az uj iskolai évet. Ezt az évmegnyitást kockáztatni még oly tiszteletreméltó szempontok érdekében sem lehetett, mint aminők a cikkiró ur szemei előtt lebegnek, mert mi is komolyan érezzük és hordozzuk a felelősséget annak teljes sulyával.

Roppant elfogultság az a felfogás, amelyik azt képzeli, hogy a theol internátusnak, sőt pláne az egész theol. akadémiának a sorsa, fennállása, vagy bukása azon fordulna meg, hogy a theol. internátusi felügyelői lakás egy évvel hamarabb vagy később létesittetik.

Hogy egy isk. évben a theol. int. felügyelő tanár urnak még nem lesz bennlakása, hisszük, hogy nem lesz a theol. nevelésnek olyan hátrányára, ami a bizottság szeme előtt lebegő nehézségekkel és bizonytalansággal szemben az erőpróbát kiállja. Annál is inkább állithatjuk ezt, hiszen a főépületen kivüli internátusban lakó theol. ifjaink épen a felelős szerkesztő urral egy fedél alatt élnek, tehát a legjobb helyen: kitéve a felelős szerkesztő ur ellenőrző szemének. A főépületben bennlakók felől sincsenek aggodalmaink, rajtok pedig épen a küldöttségi szálláson lakó theol. és közigazgató ur éber lelke pihen meg. Módjukban áll tehát ebben a tagoltságukban is kiterjeszteni theol. ifjainkra a jótékony atyai fegyelmet és felügyeletet a szintén bennlakó egyik theol. helyettes tanár urnak komoly számbavétele mellett.

Ami pedig azt a kérdést illeti, hogy a felügyelői lakás létesitésének az egész theol. internátussal egyidőben való természetes eltolódása az egész internátusi kérdést döntené dugába, arranézve megnyugtathatjuk a felelős szerkesztő urat, mert annak megvalósitása a jövő nyári szünetről el nem maradhat és el nem marad. Fel sem lehet tenni a főiskola vezetőségéről és felelős tényezőiről, hogy azok az összegek, amelyek a theol. internátus céljára már eddig rendelkezésre állanak és az egyházkerület részéről rendelkezésre bocsátatni fognak, más célra fordittatnának, mint rendeltetésükre. Csak ne okozzanak elkedvetlenedést és szükségtelen zavart az ilyen kellőleg át nem gondolt, az élettel nem számoló aggodalmak

Legalább is egyek akarunk lenni a főiskola szeretetében, csak megőrizzen az Isten a Zakariás panaszától a kékek viselésében.

Az ig.-tanács kiküldött bizottsága.

Falusi levelek.

III.

Tisztelt Szerkesztő Uram!

Ezuttal a *Van*-hoz vezető, a maga idejében *Lesz*-re változó eszközöket szándékom tanukként felsorakoztatni. Bizony ezek már változatos sorozatot formálnak a változatos körülmények szerint, ható erejük és idejük szerint.

Megértés és értékeléshez szükséges az akkori *Vant* bemutatni, különböző oldalról.

Első egy lehető rövid helyzetkép, személyi és tárgyi vonatkozásban. 1879. évből indulunk. Az általános nemzeti ébredés, szabadabb mozgás korszaka. Gondolatban, értékben, törekvésben, mozgató erő a politika. E tengely körül forog minden törekvés. Három évenként választások minden vonalon. Egyik választástól másikig tart a hazafias eszem-iszom s több féle nemzeti ható-erők. Barátság és gyűlölség ez alapon küzd, támad s ez érzés köti le még a létfenntartási aka ratot is. Kisebb-nagyobb birtokok bérletbe jutnak, a mindennél szentebb hazafiság nem enged elég időt a kenyérmunkára, a hazafias bölcsekről pedig gondoskodik a bérlő zsidóság, még pedig szabadkamat mellett. A pénz is olyan árú, mint a termény, vagy ipar: — szabad alku tárgya. Ilyen okok eredménye aztán az a pünkösdelsőnapi felbuzdulás, melyet az én. két gondnokom, mint kortesvezérek előkészítése mellett szerveztek már istentisztelet előtt egy presbiter udvarán, kortes zene mellett ünnepi táncra lendülvén. Midőn pedig én emiatt szent felindulással kérdőre vontam a két gondnokot, ők kedélyes mosoly mellett jegyezték meg, hogy most legalább elválik, hogy melyikünk tud jobb lakomát készíteni! Azonnal megjegyzem, hogy ezen megjegyzés nem valami frivol vallásellenes érzésből fakadt, hanem abban az időben általában ilyen nemzeti hangulat volt uralkodó. Ilyen okok eredménye aztán az a helyzetkép, melyet főgondnokunk az emléknapi közgyűlésen csak röviden jelzett a meglevő összes épületekről s azok állapotáról.

Az egyházi ingatlanok átlagára nézve nagyfontosságú megállapodás történt az 1863. évben végrehajtott tagosítás alkalmával, midőn az egyházi adók és közmunkák miatt állandóan zavarkodó helyzetnek véget vetendő, a meglevő egyházi, lelkészi és tanítói ingatlanok kiegészítéséül, az egyházi adót mindig kamatnak véve, megváltási tőkeként a birtokosok egyszersmindenkorra föladalapítványban rótták le egyházi adójukat. Igy lett kiadva egyházfenntartási alapul egy tagban 41 kishold szántó-kaszáló-legelő posvány; — hasonló minőségben lelkész javadalmi alapul 120 hishold; — tanítói javadalomként 60 kishold. Ez alapítványföldek minden nemü adóját haszon élvezők viselik, mely adók némi kis segítőül az akkori úgynevezett regálejog évi jövedelme adatott.

Az egyházfenntartási terhek tehát arra a 41 kishold földre utaltattak, melynek évi összes haszonbére az én ide jövetelemkor 370 frt. volt s ebből levonva az adóterheket, maradt 274 frt., az összes romok eltakarítására s szükséges építkezésekre. Volt ugyan készpénz is — gondnoki számadásban — 550 forint; különböző követelésekbe 976 forint; alapítványokban 719 forint; magtári gabona 226 véka. Azonban ezen készletnek jelzett ingó vagyonból azonnal törölni kellett elévülés, behajthatatlanság címén: pénzből 887 forintot, gabonából 184 vékát. Mert hát olyan jó bizalmasan ment a kezelés, hogy az évi kamatokat egyszerűen a tőkéhez írták, ha aztán az adós elszegényedett, törölték. Igy ment a községi kezelés is. Szinte kedélyes leszámolásnak voltam tanuja a faluházánál, midőn többévi elmaradt számadások vizsgálatára a vármegye kiküldötte megjelent s ott is egyszerűen törölték a hátrány követeléseket, — elszegényedés, elhalás s több ily féle címeken. A kiküldött úr mosolyogva jegyezte meg: „Be boldog község ez a Buj, itt még nem ismerik a pénzt!“

A szellemi és erkölcsi élet alkotóképességére vonatkozólag hasonlóképen keveset lehet mondani. Az iskola inkább idővesztegető hely, kevés leckefecsegésben felhigítva. Kényszerű eljárás, fenyegetések, büntetések mellett. Ez így ment általában. Vallásos élet, vagy inkább templomba járás vasárnap a szokásos tartalommal, délután egy imádság, hétköznap hetenként háromszor reggel, ha jött valaki. Amint Krisztus jellemzi a Laodiceabeli gyülekezetet: „sem hideg, sem hév!“ És ez így ment, kevés kivétellel mindenfelé. Csupa szabadelvűség dobzódott mindenfelé, minden téren és ez a szabadelvűség abban tetőződött, hogy a közterhektől, közszolgálattól szabaduljon az egyén s éljen ki-ki a maga tetszése szerint. Hát így volt ez a mi falunkban is.

A legnagyobb aratási, hordási munkaidőben is összeverődött a faluházban a szokásos társaság, délután kuglizás folyt a faluház udvarán s barátságos beszélgetés, nem a falu, vagy egyház dolga, hanem az országos politika bírálgatása felett. Magán házaknál is elég gyakran. Persze kivételek is voltak, nem nagy számmal ugyan, pár úri familia, komoly élettartalommal; — a nemes kisgazdák közt alig. Csak a zsidóság emelkedett számban, vagyonban, műveltségben, összetartásban.

Ime, tisztelt Szerkesztő Úr, ily szürke ködben virradt rám szent szolgálatom kezdő reggele!

Tisztelő híve

Andrássy Kálmán.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Marton János** lapunk felelős szerkesztője nagyvakációját Sárospataktól távol tölti. Helyette a lapot annak főmunkatársa *dr. Mátyás* Ernő szerkeszti.

— **Laky Zsigmondné** amerikai lelkészné, magyarországi missziói körútjában f. julius hó 28.-án

Sárospatakra érkezik, ahol a református templomban a délelőtti istenitisztelet után előadást fog tartani az amerikai magyar református egyházak életéről.

— **Főiskolai építkezések.** Főiskolánkban a f. év nyarára tervezett építkezések f. hó 22.-én nagy munkaerővel indultak meg annak új szárnyában, ahol a második emelet huzás van tervbe véve.

— **A javító-érettségi** vizsgálat ideje változást szenvedett, mert az egyházfőhatóságilag nyert megállapítás szerint az *érettségi írásbeli* vizsgálat szeptember hó 2., 3., 4., a *szóbeli* (teljes, javító, kiegészítő) érettségi vizsgálat szeptember hó 6. és 7.-én lesz Sárospatakon. *Igazgatóság.*

— **Hirek a főisk. könyvtárból.** A főiskolai könyvtárban 3 felfogadott diák segéderővel, a fő- és alkönyvtáros vezetésével (8—1-ig naponta) intenziven folyik a munka. Tekintettel arra, hogy a nagyterem télen nem fűthető és nem világítható, a rendezési munkálatokat most kell elvégezni. Rendezés alá kerülnek az évek óta — hely hiányában — halomban heverő könyvek, ujságok, folyóiratok s kéziratok, amelyek hatalmas anyaggal növelik a könyvtár állagát. — A könyvtárban dolgozott Vladislaw *Ruzicska* pozsonyi cseh tanár is egy hétig, aki Ladivér Illés kéziratait tanulmányozta. A főiskola, tekintet nélkül arra, hogy a csehek a hidasnémeti esetből kifolyólag magyar állampolgárok, sőt Apponyi letartóztatását is követelik, nemcsak megengedte neki a kutatást, hanem még szállással is ellátta, a könyvtárnok pedig a délutáni szabadságát is feláldozta, hogy nevezett cseh tanár dolgozhassék. — A gimn. igazgatói hivataltól a könyvtár 130 értesítőt kapott. — A könyvtár állandóan nagy látogatottságnak örvend az érdeklődők részéről.

— **Theologus ifjuságunk cserkészcsapatának** a *Thimotheus* öregcserkészcsapatnak 9 tagja, *Szabó* Zoltán theol. h. tanár, parancsnoknak a vezetésével e hó 3-tól kezdődőleg 3 hétig nagy viziutat és táborozást rendezett a Bodrogon és a Tiszán egész Szegedig. Résztvevők sok gazdag tapasztalatot szereztek utjuk alatt. De lelkiekben is gyarapodtak a lelki közösségben, a mindennapi áhitatokban és az isteni tiszteletek végzésében, amelyeket vasárnaponkint végeztek az egyes gyülekezetekben, ahol megszállottak.

— **Csikesz Sándor** debreceni egyetemi tanár nagyértékü előadássorozatot tartott Debrecenben az ottani Nyári-egyetemen jul. 8—10. napjain: „Jézus nyomai a Szent-földön“ cimmel.

— **Magas nivóju volt** a Soli Deo Glória Református Főiskolás konferencia, amely a napokban zajlott le Balatonszárszón. Közel 100 ref. főiskolás ifju vett rajta részt. Az előadók közt szerepelt Puky Endre a képviselőház alelnöke. Két napot töltött együtt a fiukkal s 100 pengő értékü téglajegyet vett a SDG üdülőtelep javára. Tavaszy Sándor kolozsvári református teologiai tanár, akinek az előadása az ősszel meg fog jelenni a Soli Deo Gloria Kiskönyvtárban. Bogdán Gyula wekerletelepi lelkész s mások. Amerikai vendége is volt a konferenciának Mr. J. Black amerikai Kie titkár.

— **A komjáti-i reformátusok nagy ünnepe.** Szép ünnepségben volt része a kies Bódva völgyén fekvő komjáti i reformátusoknak jul. 21.-én. A hivek által közadakozásból vásárolt 140 ½ kg. harang, 18.000 P államsegélyből épített iskola és tanítói lakás fölszentelése történt meg ekkor. 10 órakor kezdődött a harangszentelés. A XC. zsoltár eléneklése után *Juhász* László esperes áldotta meg az új harangot, majd *Dózsa* Jenő szinpetri-i lelkész szép alkalmi költeményt szavalt. Az istenitiszteleten Dózsa Jenő imát mondott, majd Juhász László esperes gyönyörü magasszárnyalásu beszédjével vezette a lelkeket Isten trónusa elé. *Tóth* Kálmán helybeli lelkész a harang és iskolaépítés történetét olvasta fel. A templomból kirekedteknek *Cseh* István bódvalenkei lelkész predikált. Istenitisztelet végeztével az egész gyülekezet az iskola udvarára vonult, ahol Juhász László esperes iskolát felavató imát, Cseh István pedig beszédet mondott Délután *Kántor* Ferenc szalai s.-lelkész végezte az istenitiszteletet. — Az ünnepély az egész környék ünnepe volt felekezeti különbség nélkül. Szép ünnepünket a fiatalság által rendezett táncmulatság zárta be.

— **Határokon tulról.** Az erdélyi és a Királyhágómelléki református egyházkerületek vezetősége 1929 szept. 11.-étől kezdődőleg *Károli* Gáspár 400 éves születési évfordulója emlékének megünneplésére *Nagykároly*ban, a nagy bibliafordító szülővárosában, nagy ünnepségeket rendez. Bibliaórák, tudományos előadások, konferenciák, templomi ünnepélyek, közös lelkészi, presbiteri, tanítói konferencia és egy nagy nyilvános Károli-ünnepély díszüléssel e nagy napoknak főmozzanatai. A diszüléssel kapcsolatos nyilvános Károli ünnepélyen leleplezik a Károli-emléktáblát. Természetes, hogy az összes események központjában *Károli* Gáspár személye és műve fog állani.

HIVATALOS RÉSZ.

Az alsóborsodi egyházmegye lelkészeihez!

Szives tudomásulvétel végett közöljük, hogy 750, azaz Hétszázötven pengő összeget, mint a Sárospataki Református Lapoknak az alsóborsodi egyházmegye egyházközségeitől járó, alant részletezett előfizetési díjait *Farkas* István esperes úrtól átvettünk.

Hejőbába 28, Hejőpapi 28, Nemesbikk 28, Tiszaoszlár 14, Tiszapalkonya 14, Ábrány 21, Poroszló 14, Tiszavalk 14, Egerlövő 28, Hejőszalonta 7, Emőd 14, Bükkaranyos 14, Borsodharsány 14, Kisgyőr 14, Vatta 14, Bükkzsérc 28, Noszvaj 42, Eger 28, Maklár 21, Mezőnagymihály 14, Gelej 42, Borsodgeszt 28, Sály 8, Tiboldaróc 14, Alsózsolca 14, Bőcs 14, Ónod 14, Ládháza 14, Igrici 28, Tiszatarján 7, Ároktő 28, Tiszakeszi 28, Tiszadorogma 28, Miskolc 28, Diósgyőr 28, Hejőcsaba 28 P.; összesen 750 pengő.

A Sárospataki Református Lapok szerkesztősége.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. évfolyam. 32. szám. Sárospatak, 1929 augusztus 4.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Marton János:* Válasz a Helyreigazitásra. — *Dr. Mátyás Ernő:* Megjegyzések a theol. internátus vitás kérdése tisztázásához. — *Dr. Komjáthy Aladár:* A lelkipásztori cimről. — Könyvismertetés. — Egyházi élet. — Iskoláink. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Válasz a Helyreigazításra.

E lapok 30. számában lelkem minden aggodalmával, majdnem a kétségbeesés érzésével igyekeztem a theologiai internátus ügyét úgy feltárni, hogy cikkem után az igazgató-tanács bizottságának halasztást kimondó állásfoglalása megváltoztassék és a theol. internátusra vonatkozólag annyi építkezés, mint amennyi a vallás- és közoktatásügyi miniszterium műszaki osztálya által erre az évre elterveztetett és amennyit az igazgató-tanács előterjesztésében a főtiszteletü egyházkerületi közgyűlésnek bejelentettünk, ezen a nyáron keresztül menjen.

(Fenntartva természetesen azt, amit én is magától értetődőnek vallottam, hogy ennek az építkezésnek el kell maradni, ha az a gimnázium részéről *leküzdhetetlen nehézségbe ütközik.)*

A *Helyreigazitás* után, amelyet a bizottság részéről, — amint a stilusból következtetem Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok irt, látható, hogy felszólalásom nem érte el célját. A kérdéses építkezés ezen a nyáron nem lesz meg.

Igy — felfogásom szerint — a kérdés hirlapi tárgyalásának további értelme nincs. Ennek tárgyalását a magam részéről tovább folytatni — egyelőre — nem szándékozom. Válaszom is csak a legszükségesebbre szoritkozik. (Esetleges érkező cikkeknek, amelyekről a Szerkesztő úr értesit, gyakorlati szempontból különösebb jelentőségük már nincs. A helyzetet nem változtatják meg.)

Cikkem a jövőre nézve egyszerü *dokumentum* lesz főleg abból a szempontból, hogy ki gondolta át mélyebben ezt a kérdést; vajjon „kellően át nem gondolt s az élettel nem számoló aggodalmak" vezettek e; kinek volt annyira a szivéhez nőve a kérdés, hogy még egy tekintélyes bizottsággal szemben is, amelynek minden egyes tagjához a tisztelet, vagy hosszú esztendők régi, meghitt baráti érzése fűz, ellentétes véleményének — még ha reá nézve kissé kényesnek is látszott, — hangot adott; ki ismeri jobban az épitkezések lélektanát (az elszámításokat és előre nem látott kiadásokat) és a pénznek azt a természetét, hogy ha elköltöttük, nézhetünk utána.

Mindezekre *egy rövid év* nagyon kemény és könyörtelen feleletet fog adni.

Pénzügyi nehézségek fognak előállni a theol. internátusra nézve — mindenkinek a teljes jóhiszemüsége, kétségbevonhatatlan buzgalma és a legéberebb felelősségérzete dacára.

Mert köszönöm a bizottságnak, hogy a theol. internátusra vonatkozólag ezt a nyilatkozatot tette:

„annak megvalósítása a jövő évről el nem marad s el nem maradhat."

Lenyomattuk ezt kövér betükkel is és befejezhetnénk e sorokat ennek örömmel való tudomásul vételével.

De éppen az a nyugtalanító érzés adta a kezembe a multkor a tollat, hogy a jövő évi épitkezéseket illetőleg a pénzügyi nehézségek teljesen megvilágosodtak előttem.

Csodálom, hogy Dr. Mátyás Ernő közigazg. és theol. tanár, akivel ötvenszer is átszámitgattuk a költségeket, még egy szerény szerkesztői megjegyzés erejéig sem jelzi, hogy a pénzügyi nehézségeket ő is osztja s azokra nézve velem teljesen egy véleményen van, amint azt előttem szóbelileg kinyilatkoztatta. (Nekem különben informátorra olyan nagy szükségem nem volt, mert az épitkezési számadatokat, mint az épitkezési bizottság tagja — nagyjából — fejből is tudom.)

Mert nem arról van szó és ezt senki sem állitotta, hogy: „azok az összegek, amelyek eddig theol. internátus céljára már eddig rendelkezésre állanak és az egyházkerület által rendelkezésre fognak bocsáttatni, más célra fordittatnának, mint rendeltetésükre."

Erre a képtelenségre senki sem gondol. Hanem az az aggodalmam tárgya, hogy az állami segitségből, amelyből rendelkezésre áll ez évben a kölcsön gyanánt felvett 500.000 P. és a jövő évre nyerendő 240.000 P. épitkezési segélyből, tehát ebből a 740.000 P. összegből nem jut majd a theologiára az az összeg, amelyre a minisz-

tériumi tervek szerint ezen az éven és a jövő éven szüksége van és amelyből már ezen az éven felhasználhatott volna jelentékeny summát.

A Helyreigazítás adós maradt a pénzügyi megnyugtatással. Erre a hiányára rámutatok.

És elő állhat, — nem állítom teljes biztossággal, — hogy amennyiben az államtól nem fényes, de mégis jelentékeny segélye után *újabb* hozzájárulást egyelőre, pl. a jövő évben — nem remélhetünk, egyházközségeinknek és lelkészeinknek kellene újabb áldozatkészségét kérnünk jóllehet azzal a 63.000 P. összeggel, amelyet egyházkerületünk tavaszi közgyűlése megállapított, az ő teherbíró erejüket igénybe vettük.

(Megjegyzendő, hogy igazi pénzzé ez a 63.000 P. is csak 5 év mulva lesz. Erről az oldalról tekintve is tanácsos lett volna felhasználni ezen a nyáron azt a pénzt, ami van.)

Pedig Farkasfalvi Farkas Géza főiskolai világi gondnok úr a koronatanu arra, hogy menynyi nehézségbe és küzdelembe került a fenti összegnek biztosítása a főiskolai internátusok számára.

Teljesen akkor nyugtatna meg a főiskolai lelkészi gondnok úr, ha elrendelné, hogy a theol. internátusra ez évre tervbe vett összeg és a jövő évben is az az összeg, amely szükséges, hogy a főiskola főépülete a miniszterium tervei szerint, a theol. internátus céljára átalakíttassék, félretétessék és külön betéti könyvön kezeltessék. Az adatok itt, amennyiben a miniszterium költségvetése ezt készítette el legelőbb, ismeretesek. 240.000 P. ez. Ebből levonandó az egyházkerületi hozzájárulás: 63.000 P.; az 5.000 P. annuitásnak megfelelő összeg, az idei építkezés és theol. internátus eddig gyült tőkéje.

Ez volna a jövő évi építést illetőleg teljesen megnyugtató.

Hiszen a theol. kar az ig.-tanács elnökségéhez intézett memorandumában nyomatékosan kifejtette, hogy szükségből csak ugy járulhat hozzá a főépület theol. internátussá való átalakításához. ha ez az átalakitás a miniszterium tervei szerint történik meg. Eldöntötte elvi állásfoglalását az, hogy ezzel a tervvel a theol. internátus sürgős megoldást nyer.

De ha félretétetnék is a pénz, — ami nem igen vihető ki — még akkor is fáj és ezt ujra nyiltan megirom, hogy főiskolánkban a theologiai akadémia, amely egyházkerületünk szemefénye, másodranguan kezeltetik és kezeltetni fog majd ugy, — falsus utinam profeta sim —, ahogy a nagyon szükös és mostoha viszonyok megengedik. A jogakadémia elvesztése után ebbe nem vagyunk hajlandók belenyugodni. Mi mondhatnánk azt is, hogy a sárospataki főiskolában mindenek előtt legfőbb a theologia. De nem ezt kivántuk érvényesiteni. A másik intézeti ággal a gimnáziummal egyszerre akartunk haladni. Most amikor jelentkezett, hogy a theol. akadémia ügye hátraszorult, óvást emeltünk és tartunk a további sajnálatos következményektől is. Nekünk a gimnázium minden megmozdulása, még az angol tagozat is, csak akkor bir értékkel, ha a református szellem győzelmét viszi előre. Gr. Klebelsberg miniszter urtól is azt hallottuk, hogy épen a protestantizmus révén óhajtja az angol-amerikai összeköttetéseket iskolánk utján ápolni.

Ne méltóztassék azért kiélezni, hogy egy felügyelői lakásépités eltolódásáról lenne szó.

Talán nincs közöttünk valami fatális félreértés?!

Az én meggyőződésem, tudásom, hitem számitásom szerint az internátusi felügyelői lakás ez évi megépitésével és ami ezzel összefügg, (központi fütés, vizvezeték) s azzal, ami az emeleten terveztetik, megvan a theol. internátus cca 70%-a. Ez a 70%talán nem egyedül a felügyelői lakás?!

Pénzben is ugy hallottuk, hogy a főépületnek a miniszterium tervei szerinti átalakitásához még a hiányzó összeg: 63.000 P. Ennyit kértünk az egyházkerülettől. Főleg ezt óhajtottuk a jövő nyáron beépiteni. Igy is körülbelül 70% pénznek kellene állni a theol. internátus rendelkezésére. Ez a 70% pénzösszeg biztositása az én cikkem hajtóereje.

Továbbá az, hogy ami megvan, az megvan. A theol. internátus megépitésére nézve az e nyári épitkezés jelentett volna 90% nyi biztonságérzetet. A saját várunkból vezettük volna annak a lelkesedésnek a felkeltését, amelyre szükség van, hogy a még hiányzó 30%-nyi épitkezés is a jövő nyáron meglegyen. Ennek a nyárnak kitolt vakációja is alkalmas lett volna az épitkezésre.

Ha valami célzás akarna lenni a felügyelői lakás kiemelése reám, — az önzés, haszonlesés, és szerénytelenség, mely eddig életemhez a főiskolánál és máshol tapad, elbirja ezt a vádat. Akik a jellememet ismerik, azok előtt tisztán állok. Akik nem ismernek, azoknak leközlök egy adatot ezzel kapcsolatban. 1918-ban mint internátusi felügyelő lakást nyertem a Zsindely féle házban — jelentékenyen kedvezményes lakbérrel. (Azt én még fel sem hoztam, hogy akkortájt egy fiatal tanártársam az internátusi felügyelői állásért ingyen lakást és teljes ellátást igényelt!) A lakáskedvezmény azonban az én és a theol. kar megkérdezése nélkül teljesen megszünt. *Internátusi felügyelőként lakást kapok a teljes lakbérem ellenében* s ez az a legnagyobb összeg, melyet tanár a főiskolának fizet, noha nekem se kutam, se talpalatnyi kertem, se két — városban szokásos melléképületeim nincsenek. Utólagosan én ezt mindig kifogásolgattam szóbelileg nem annyira magamért, mint a theol. internátusi felügyelői állásért, de nem volt szó teljes internátusról azért halogattam a dolgot.

Megállapitottak azután a lakás (és az igért, de soha igénybe nem vett világitás) kikapcsolásával évi 160 P tiszteletdijat, amennyit a gimn. internátusi felügyelőnek is számitottak, noha a gimn. internátus felügyelete 3 jó felügyelő diák alkalmazásával még évi 540 P-t (á 180 P) jelent számbelileg.

Nyugodtan veszem igy azt a félszeg helyzetet, amelybe némelyek előtt kerülhettem — a felügyelői lakásnak is a forszirozásával.

Ezek után — sajnálatomra — nem lehetek abban a helyzetben, hogy a *Helyreigazitást* megnyugvással fogadhatnám.

A gimn. részről *leküzdhetetlen nehézségbe nem ütközött* a főépületben tervezett átalakitás. I. Elekes Imre gimn. igazgató jul. 18-án olyan megoldást terjesztett elő, amely szerint a gimn. részéről a nehézségek elháríthatók a gimn. internátus bemehetett volna a Zsindely féle házba. 2. *A bizottság Helyreigazitása* is tartalmazza, hogy a nevezett épületrész kiürül és más rendeltetésnek fog helyt adni. 3. Alkalmatlanságok pedig (mint a gimn. ig. hivatal kétszeri költözkédése; halaszthatátlan vizsgák felvételére több helyiséget tudnánk azonnal megjelölni stb.) az épitkezéssel kapcsolatban kikerülhetetlenek Igy egyáltalán nem értem, hogy miért hagyott cserbe az emlékezetem?!

A bizottság másféle aggodalma után a fórum az internátusi épitési bizottság lett volna. (Utólagosan könnyü belátni, hogy az igazgató-tanácsnak is ez elé a bizottság elé kellett volna utalni, mint illetékes fórum elé ezt a kérdést) Sajnálom, hogy a bizottság az ő „diszkreditálásáról" beszél.

Ez távol áll tőlem. Ellenkező véleményemnek voltam bátor hangot adni. Ott a servilizmusnak van becse, ahol még véleményt se lehetne nyilvánitani.

A bizottság „kékek viseléséről" is ir. Ezt szintén sajnálom. Reá vonatkozólag csak annyit mondhatok, hogy e lapok tömérdek sora és soksok adag jegyzőkönyv a tanuság arra, hogy e sorok irója bőven ontotta az elismerés fényét azokra, akik a mi szegény iskolánkért bármit is tettek. Az ellen a megjegyzés ellen, hogy cikkem „félrevezetésre" alkalmas, a bizottság iránti teljes tisztelettel, de nagyon határozottan tiltakozom. Megokolt véleménye még egy bizottsággal szemben is lehet valakinek. Hogyan lehetne akkor szó szabad véleménynyilvánitásról, ha az ellenkező véleményt „diszkreditálás", „félrevezetés" cime alatt terror alá vetjük?!

Az ügy válságos helyzetében természetesen a sulyos pillanat befolyásolta cikkem hangját, de az nem személyeskedő, nem személyeket támad. Ügyért küzd. Szól ugyan: fortiter in rem —, amint teljes jóhiszemüséggel irni tudtam. mások jóhiszemüségét nem érintve, annál kevésbbé diszkreditálva.

Nem is részletkérdés tartott elfoglalva, bármennyire ugy tünteti azt fel a *Helyreigazitás*.

Mindent az egésszel való összefüggésben nézek és érzek a theologián. Sose szoktak ezek a részletek az egészre való hatásukban azonnal látszani. Én itt vagyok benne, életem hozzá nőtt. Nekem ez nem lakásügy, nem kormányzati objectum, nem tárgyilagos elbirálási ügy. Nekem minden mozzanat a theologia élete emelkedésének vagy szomorú stagnálásának tünete. És ha életét bármely részében veszélyeztetve látom, szólnom kell. A lelki és anyagi viszonyok, amelyek közt theologiai akadémiánk él, kényszerítettek. Ebben a szellemben élnek és éreznek theologiai tanártársaim. A megújhódás és restaurálás nagy munkájáért viselik a felelősséget. Igy nyilatkoztak előttem számtalanszor. Veszélyt látunk minden késedelemben. Életünk, hivatásunk ügye szólalt meg bennem. Igazságtalan, aki ezt félre érti és nem méltányolja.

Távol áll tőlem, hogy az eddig elért eredménnyel meg kellene elégedni. Kemény munkát látunk magunk előtt.

A cikkem talán mégis jó volt arra, hogy ébresztőleg hat és beláttatja, hogy mennyi nagy áldozat megtétele vár még azokra, akiknek drága a mi főiskolánk és annak theologiai akadémiája.

A vitát pedig eldönti a jövő év. Ne adja Isten, hogy igazam legyen!! Ne kelljen egyszer megirnom, hogy a theologiai internátust illetőleg hány ezer pengő erejéig volt igazam.

Mert ez a kérdés. *Marton János.*

Megjegyzések a theol. internátus vitás kérdése tisztázásához.

Bármennyire meddőnek, nem kivánatosnak és nem építőnek tartom a magam részéről is is ebben a stádiumában már ezt a vitát, bármennyire nem könnyü is nekem ebben a kérdésben nyilatkozni, (magam is tagja voltam ugyanis az Ig.-tanács azon bizottságának, amely úgy határozott, hogy a kérdéses internátusi felügyelői lakás átalakitás elhalasztassék), mégis kénytelen vagyok nyilatkozni és pedig nagyrészben az *Ig.-tanács kiküldött bizottságától, Helyreigazitás c. alatt megjelent véleménnyel szemben* s igy a bizottság határozatától is eltérő véleményen. Nem elsősorban azért, mert két oldalról is indítást kaptam erre (egyik oldalról csaknem felszólítást), *hanem magáért az igazságért.* Feljogosítva érzem magam erre, mert a bizottsági tárgyalás alatt is kifejezést adtam a többségtől eltérő nézetemnek s annak döntését nem vettem megnyugvással. Nem foglalkozom az e kérdésben felmerült összes kérdésekkel, csupán a dolog lényegére igyekszem rávilágitani s azt akarom elmondani, hogy *megbizatása szerint, tárgyilagosan, a körülmények mindenoldalu mérlegelésével járt-e el a bizottság amikor a kérdéses lakásátalakitást elhalasztotta?*

Mielőtt erre rátérnék, először is kijelentem, hogy én voltam a *Marton* János informátora ebben a kérdésben Úgy is mint theol. tanártársamat, úgy is, mint theologiai internátusi felügyelőt, úgy is mint olyan egyént, aki több mint egy évtizede folytat kemény harcot a theol. internátusért, informálnom kellett. Információm azonban csakis a kérdéses bizottsági tárgyalás lényeges mozzanataira és nem minden részletére terjedt ki. Információmat nem szántam sajtóközlemény alapjául szolgáló információnak.

Ezek után a magam részéről a következőket állapitom meg:

1. A főiskola illetékes tényezőinek intézkedése alapján tervbe vétetett a f. év (1929) nyarára a gimn. új szárnyának második emelettel való ellátása mellett, a régi épületnek vizmosásos klozettel, fürdőszobákkal és mosdókkal való ellátása s abban *internátusi felügyelői lakás létesitése.*

2. A jul. 15-iki ig. tanácsi gyűlésen *Elekes* Imre gimn. igazgató egy bizottság kiküldését kérte annak megállapitására, hogy *„az ó-épület földszintje egy részének a miniszteriumi tervezet szerinti e nyári átalakitása, internátusi felügyelői lakás*

megépítése a gimn. tanulók pedagógiai és egészségi érdekei szempontjából nem ütközik-e leküzdhetetlen nehézségekbe . . .?" (Az ig.-tanácsi gyűlés jegyzőkönyve szavait idézem.)

3. A kiküldött bizottság jul. 18. án tartotta meg tanácskozásait. Két kérdéssel foglalkozott: *a)* Elsősorban a gimn. igazgató, illetve a gimn. szék javaslatára a miniszterium műszaki ügyosztálya által létesített terveken ejtett lényegtelen módosításokat. S ennek kapcsán foglalkozott a régi épületből kikerülő intézmények, szertárak elhelyezésével, a könyvtárt és levéltárt nem számítva. (Elismerem, a dolog természete szerint, foglalkoznia kellett e kérdéssel, bár erre formai megbizatása nem volt.) *b)* Másodszor foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a theol. internátusi felügyelői lakás létesíthető e a főiskola régi épületének jobb szárnyában a gimn. tanulók pedagógiai és egészségi érdekei veszélyeztetése nélkül.

4. Meg kell állapítanom, hogy bár a kérdéses épületrész átalakításának voltak akadályai, (Nagy átalakulások tényleg nem eszközölhetők nehézségek nélkül), a nehézségek nem voltak leküzdhetetlenek. E tekintetben a főbb nehézséget a bizottságban az Ig.-tanács által a gimn. internátusban a jövő évre felvett 32 növendék elhelyezése képezte. A *Helyreigazítás* c. cikk szerzője iránti minden tiszteletem mellett is kénytelen vagyok kijelenteni, hogy *Elekes Imre volt az, aki javaslatot tett a nehézségek elhárítására, bár egyébként azzal nem látta teljesen eloszlatottnak az akadályokat.* T. i. ő azt javasolta, hogy a gimn. internátusba felvett ifjak részben a *Marton* János felszabaduló lakásában (Zsindely-féle ház), ami tudtommal régebben is szolgált internátus céljára, egy része a háznak ma is azt szolgálja — részben egy a gimnázium épületszárnyában rendelkezésre álló tanteremben helyeztessenek el. Szerény véleményem szerint e javaslattal a gimn. internátus kérdése megoldható lett volna. Az átalakításra tervbe vett ezidőszerinti helyiségek: gimn. ig. hivatal, Erdélyi önképzőkör, filologiai szertár elhelyezéséről, s az ezekkel kapcsolatos nehézségekről ebben a vonatkozásban a *bizottságban* kevés szó esett. Véleményem szerint, ezeknek a helyiségeknek az elhelyezése nem volt sulyos feladat. Mindenesetre a gimn. tanulók pedagógiai és egészségi szempontjából nem voltak leküzdhetetlen akadályok. A diákoknak nem kellett volna újonnan épített (II. emeleti) helyiségekben sem lakniok, sem tanításban részesülniök. Az Erdélyi Önképzőkör elhelyezése lett volna az egyetlen probléma. Erre bőven lett volna hely a főiskola régi részében, nem kellett volna az új épületszárny második emeletére költöznie, ahová az elfogadott terv szerint ez az egyesületi helyiség kerülni fog.

5. Meg kell állapítanom, hogy a szóban forgó kérdésnek azt a megoldását, hogy t. i. a theol. internátusi lakás létesítése halasztassék el a jövő nyárra, a bizottságban felmerült egy olyan javaslat juttatta döntésre, amelynek az volt a lényege, hogy miután nehézségei vannak az internátusi felügyelői lakás létesítésének, *halasztassék el az a jövő évre, amikor a kérdés sokkal könnyebben megoldható.* A bizottságnak tényleg nem volt megbizatása arra, hogy *ezzel* az indokolással halassza el a kérdéses lakás átalakítását. Hiszen a legtermészetesebb az, hogy jövőre könnyebb a kérdés megoldása (a gimnáziumi tanulók érdeke tekintetéből t. t.) Mindezek alapján a bizottság minden tagja iránti mély tiszteletem hangsulyozásával újra ki kell jelentenem, hogy a *kérdéses lakásátalakításnak nem voltak leküzdhetetlen akadályai s hogy az megvalósítható lett volna a gimn. tanulók pedagógiai és egészségi érdekeinek veszélyeztetése nélkül.*

6. Ezek után legyen szabad a vitás kérdéshez még egy pár futólagos megjegyzést tennem. Egyszer meg kell állapítanom, hogy a lakás létesítésének f. évi elhalasztása a theol. ifjúságnak internátusi nevelése szempontjából nem jelent nagy veszteséget, hogy az nem döntő az egész theol. internátus sorsára nézve, hogy az egész kérdés tényleg csak részletkérdés De magamnak is az a meggyőződésem, hogy amennyiben ezen részletmunka megoldatott volna a f. év nyarán, *több bizonyossággal létesült volna a theol. internátus a maga egészében a jövő év nyarán*, amelynek sürgős létesítését magam is fontosnak tartom. Azután az egész helyzet megértéséhez tudni kell azt, hogy a theol. internátus ügye igen-igen nehéz küzdelmek és akadályok között halad előre egy-egy lépéssel s ezért egy ilyen részletmunkának elhalasztása is méltán kelt elkedvetlenedést. Az egész ügy pénzügyi oldaláról nem óhajtok szólani, miután ez nem képezte a bizottság tárgyalásának anyagát s nem is tartom *speciell ezzel a lakásátalakítása elhalasztása kérdésével* kapcsolatos lényeges kérdésnek.

7. Végül ki kell jelentenem, hogy az Igazgató-tanács kiküldött bizottsága a theol. internátust érdeklő kérdésben teljes jóhiszeműséggel járt el s egyáltalában nem vezette a theol. internátus ügye háttérbe szoritásának szándéka.

Dr. Mátyás Ernő
akad. és közigazgató,
az ig.-tanács kiküldött bizottságának tagja.

A lelkipásztori címről.

Mai világunkban bőkezűen látjuk osztogatni a különbnél-különbféle címeket. Sok ember örömmel fogadja, sőt vágyakozik utána, kogy minél magasabb címmel illessék, mert a régit sohasem találja megfelelőnek, társadalmi poziciójához előkelőnek. Hiába, olyan világot élünk ma, amikor még igen sokat számít a külsőség, még a belső értékkel szemben is. Egy előkelő címmel jobban meg lehet fogni az emberek százait, mint belső tartalommal, mondjuk szellemi vagy erkölcsi értékkel. Természetesen ez csak nagy általánosságban van igy és nem vonatkozik mindenkire. A felszinen mozogni szerető emberek tömegei mellett vannak igazán tekintélyes számmal olyanok is, akik szeretnek mélyebbre nézni és nem a ruhán kezdik meg az ember egyéni értékének megvizsgálását, hanem lelki berendezettségén. Addig még sok idő fog eltelni, amig e téren is a krisztusi demokrácia

útjára találnak az emberek s megértik a bibliai mondást: „Mit ér az ember, ha az egész világot megnyeri is, de lelkében kárt vall". Messze, talán igen messze vagyunk attól az időtől, amikor a címzéseknél is haladásról beszélhetünk, mert most nem annyira előre, de hátrafelé megyünk. A régi tekintetes címűek ma méltóságosakká léptek elő, pedig még Erdély fejedelmei is megelégedtek a nagyságos címzéssel a rendi alkotmány idején.

Sajnos azonban az, hogy nemcsak a világi címeknél látunk bőkezűséget vagy kóros tünetet, de egyházi életünkben is. Én nem tudom megérteni, hogy miért kopott ki a divatból a lelkipásztornak kijáró tiszteletes megszólítás? Különösen meg itt, a tiszáninneni kerületben! Manapság már csak a segédlelkészeket titulálják ezzel az igazán szép és megtisztelő címmel, mert a rendes lelkészeket nagytiszteletűnek hívják. Sehogyan sem tudom megmagyarázni, hogy miért nem maradtunk meg mi, lelkipásztorok is annál, ami bennünket igazán megillet? Csak a tiszteletes címzésnek tudjunk becsülettel megfelelni, életünkkel, munkáinkkal csak annak tudjunk fényt adni, akkor mi, kálvinista lelkipásztorok boldognak mondhatjuk magunkat. Senki ne vegye szerénytelenségnek, ha magamról beszélek, de én nem szeretem, ha a tiszteletes címen kívül mással szólítanak meg. Híveimet is arra oktatom, hogy a magyar református pap, akár öreg, akár fiatal, akár parokhus, akár segédlelkész, az mindig tiszteletes marad. A pásztor felesége pedig sohasem nagyságos, de nem is nagytiszteletű, hanem mindenkor tiszteletes asszony. Néhány évtizeddel ezelőtt csak az egyházmegye seniorát, tehát az esperest és a theologiai professzorokat hívták nagytiszteletűeknek, ma pedig általánosan már így szólítanak bennünket és nekünk semmi szavunk nincsen, ha egyháztagjaink vagy hittestvéreink új titulusokkal illetnek. Félő, ha ilyen tempóban megyünk mi is e tekintetben és ezzel szemben nem tiltakozunk elég erélyesen, akkor könnyen megérhetjük, hogy még főtiszteleliűeknek fognak mindnyájunkat ismerni.

Jól tudom én azt, hogy nem az ilyen apróságokon fordul meg a református anyaszentegyház sorsa, de azt soha nem szabad elfelejteni, hogy nekünk az egyházalkományunk a legteljeseb demokratia, hol mindannyian teljesen egyenlőek vagyunk, ahol minden magasabb szervezetnek funktionáriusa csak első az egyenlők között, ahol nincsen rangkülönbség az emberek között, mindössze e három címben van eltérés most már: főtiszteletü, nagytiszteletü és tiszteletes. Ez is csak a gyakorlatban formálódott ki, mert kezdetben, vagy talán jó hosszú ideig is csak egy fajta címzés volt úgy püspöknél, esperesnél, valamint a pásztoroknál, még pedig a tiszteletes. A régi magyar református prédikátorokat így szólították akár melyik hivatalt viselték is.

A tiszáninneni kerületben, no meg a dunántuliban, hogy türték el azt református lelkipásztorok, hogy őket az egyházi életünktől távol álló „tisztelendő" megszóllítással illessék?

Ha jól emlékszem valakitől hallottam, hogy Pápán szokásban volt régebben már a theologusokat is tisztelendőnek címezni. Hát ezt az idegen szót, ha e két kerületben meggyökeresedett is, tépjük ki. Valahogyan ez nagyon idegenül hangzik a magyar kálvinista lelkipásztor fülének. Más felekezetek papjainak megszólítása ez, mondjuk meg mindenkinek — mi tiszteletesek vagyunk — udvariasan, de a legnagyobb komolysággal. Vannak az alföldön helyek, ahol sértés számba megy, ha a kálvinista papot nem szólítják tiszteletesnek. Itt nálunk is ilyen atmoszférát kell teremtenünk. Milyen rosszul áll a mi gömöri, borsodi stb. híveinknek, amikor szólnak a papjukhoz és azzal kezdik a beszédet, hogy tisztelendő.

Nagyon helytelen azután az is, ha valakit legmagasabb helyről kitüntetés ér s e kitüntetés után egyházi címét világi embernek járó címmel cseréli fel, vagy engedi felcseréltetni.

Minden gondolkodó embernek tudnia kell annyit, hogy soha sem a cím teszi a becsültté az embert, még ha lelkipásztor is, hanem az egyénisége, munkája, szóval az erkölcsi súlya. Ha már mostan egyházi ember létére valaki jobban szereti, ha kitüntetése után nagyságosnak, vagy méltóságosnak hívják, nagyon csalódik, ha a világi cimzésben több tiszteletet gondol rejtőzködni maga iránt, mint az egyszerü tiszteletes megszólításban.

Végül megemlítem azt a ferde társadami szokást is, hogy a doktori címmel rendelkező lelkipásztorokat egyházi címük helyett itt-ott le „doktor urazzák." Ezt nem szabad engedni hagyni, mert semmiféle egyetemnek nincs módja olyan címet adni — bármennyire értékeljük is a tudósi címeket, — mint amilyen református anyaszentegyházunké, a kizárólagosan lelkipásztornak szóló tiszteletes megszólítás.

A magyar irodalom gyöngyszemében, a magyar hazáért és evangeliumi hitért elégő Simándy Pál tiszteletes volt. Benne látta az író az eszményi református papot s bizonyára vigyázott rá a regényében, mikor írta, hogy mindig tiszteletes maradjon s valahogyan másnak senki ne szólítsa. Ha ezt a címet egy művész lélek olyan féltékenyen őrizte, mennyivel féltékenyebben kell nekünk őriznünk, akik, ha nem is a vallásszabadság klasszikus földjén — Erdély hegyei között, — de mindenesetre Simándy Pál utódainak tudhatjuk magunkat, tiszteletes lelkipásztoroknak. *Dr. Komjáthy Aladár.*

KÖNYVISMERTETÉS.

Dr. Vasady Béla: **Girgensohn Károly élete és munkássága.** 8⁰ 94 l. Theologiai Tanulmányok. (Szerkeszti: Csikesz Sándor) 7. száma. Debrecen, 1929.

Dr. *Vasady* Béla sárospataki theologiai akadémiánk professzora termékeny, munkás életének értékes gyümölcse e könyv. Sokoldalról tanulságos és érdemes ezzel a könyvvel foglalkozni. Egyik érdekessége abban áll, hogy abban felvonulnak előttünk a jelenkori theologia legégetőbb problémái. Megtaláljuk benne a valláspszichologia alapkérdéseinek tárgyalását, felvonulnak abban az úgynevezett élmény és dialektikai theologia problémái, majd a Szentírás magyarázatának, a tör-

ténetkritikai és a pneumatikus exegesisnek modern problémái. Korunk theologiájának minden friss szellemi megmozdulása érezteti hatását ebben a munkában és pedig azért, mert Girgensohn Károly különös fogékonysággal bírt arra, hogy a theologiai legfrisebb hatásokat felvegye magába.

Így e könyv mindenekfelett azért jellemző, mert abból egy nagyon sajátos tudós és vallásos személyiség bontakozik ki. Érdekes abban annak a leírása is, hogy milyen lelki és világnézeti válságokban bontakozik ki a tárgyalt theologus lelkiélete, hogy minő hatások gyakorolnak döntő befolyást életére. De mindenek felett a teljesen kibontakozott theologus lelke és álláspontja jellemző e könyvben. Valóban éles analizáló elme, aki a lelkiélet legfinomabb megmozdulásait is meg képes figyelni, de még jellemzőbb rá, hogy szisztetikus elme, aki a nagy összefüggéseket keresi, aki minden theologiai tudományszaknak pontosan ki akarja mérni a határát, aki mindent a nagy egészben akar látni. Olyan theologus Girgensohn, aki a theologiai tudományban egyaránt akarja biztosítani a szerepet a tényeknek és értékeknek, aki biztosítani akarja a hitnek és a tudománynak a harmóniáját. *Girgensohn* Károly nemcsak theologus, bizonyságtevő vallásos személyiség is volt, a személyes hittapasztalásból és az Igéből egyaránt táplálkozott lelki élete s annak e két forrásból való tápálálkozása határozza meg egész theologiai felfogását.

Dr. *Vasady* Béla Girgensohn Károlyról írott e munkáját nagy forrástanulmánnyal, elmélyedéssel tárgyszeretettel írta meg. Olvasása közben az ő lelkivilágába, theologiai álláspontjába is beletekinthetünk. Melegen ajánljuk könyvét a theologia problémái iránt érdeklődő olvasóink figyelmébe. *M. E.*

---

* **Keresztelési beszédek.** Szerkesztette és kiadta *Incze Gábor*. 64 l. Budapest 1929. Ára 3 P „A magyar ref. anyaszentegyháznak védekeznie kell a beszivárgó (keresztségre vonatkozó) hamis tanitások ellen, a keresztséget a gyülekezeti istentiszteletbe szerves részként kell beiktatnunk.“ A szerkesztő előszavának ezt a mondatát huzzuk különösen alá s a felvett 30 beszédet is ugy tekintjük, mint a fenti célok szolgálatára alkalmas anyagot. Eléggé ideje lenne már, hogy megszünjenek a lelkészi irodában, vagy presbitériumi tanácskozó szobában gyülekezet nélkül tartott „zug“keresztelések. Dogmatikumban a beszédgyüjtemény értékeset ad, talán az tehető jelentősebb kifogás tárgyává, hogy a beszédek egy jó részéből hiányzik a missziói parancs (Máté 28: 19—20.) Az agendaegységesités küszöbén honorálni kellett volna még a beszédeknek azt a törekvést, hogy a keresztszüléseget uj tartalommal megtölteni, elmélyiteni feladata a keresztelési szertartásnak, tehát a keresztelési beszédnek is. E tekintetben 4—5 (pl. Halmi J., Galambos F.) beszéden kivül hiányokat látunk. Egy beszédhez (Harsányi Pálé) imádság is van füzve, ami a többieknél is csak előnyös lett volna. Érdekes Bogdán Gyulának az a megjegyzése, hogy ajánlatos, „hogy a lelkipásztor a keresztelés után csókolja homlokon a gyermeket“ Vitatható, hogy „ez az őskeresztyén szokás“ menynyiben „ajánlatos“. A 30 szerző közt kerületünket *Enyedy* Andor és *Nádházy* Bertalan képviselik egy-egy szép beszéddel. Az értékes könyv megszerzését szeretettel ajánljuk lelkipásztortestvéreink figyelmébe. *Sz. Z.*

EGYHÁZI ÉLET.

A ricsei egyház nagy ünnepe. A ricsei ref. egyház július 28 án tartotta gyönyörüen kirenovált temploma, újonnan épitett két tantermes és egy tanitói lakásos iskola és újonnan beszerzett templomi harmoniumának ünnepélyes felavatását. A zsúfolásig megtelt templomban a harmonium kiséret mellett elhangzott alkalmi ének után Bernáth István vissi ref. lelkész ment fel a szószékre s megható imája után szép gondolatokban bővölködő avató egyházi beszédét mondotta el. Majd ennek megtörténte után Janka Károly, ref. egyházkerületi papi főjegyző lépett az úrasztalához, kinek mélyen átérzett, bensőséges, könnyekig megható, mindenekre áldást kérő imájával ért véget az ünnepélyes istentisztelet. A délutáni istentiszteletet Janka Géza ref. segédlelkész végezte a gyülekezet nagy megelégedésére. Szép ünnepünket a fiatalság táncmulatsága zárta be.

Orgonaavatás Prügyön. A prügyi ref. egyház dr. Szabó Sándor országgy. képviselő anyagi támogatásával orgonát állittatott templomába, melynek felavatása f. é. július 28-én ment végbe. Az avató beszédet Kun Zoltán gesztelyi lelkész mondotta, az orgona felállításának történetét Kiss Pál, helybeli lelkész ismertette. Az új orgonát B. Tóth István, szerencsi orgonista-kántor szólaltata meg a hivek előtt kiváló jártassággal. Az orgona Várady Miklós, rákospalotai orgonaépitő műve. A szakértő felülbirálatot, mely július 27-én történt, Hodossy Béla és B. Tóth István végezték.

KIE-nap Tiszalucon. Kedves és épületes ifjúsági ünnepély volt Tiszalucon f. év julius 7-én. Ez alkalomból megjelent a gyülekezetben Dobos Károly, a Ker. Ifjúsági Egyeseletek református ágának a titkára és Kovács Péter földmíves ifjú, jövendő református földmíves ifjúsági titkár, aki jelenleg a második évet végzi a st.-andrái bibliai iskolában. Az ünnepély 3 részből állott. A délelőtti és délutáni istentiszteleten Dobos Károly hirdette az igét, keresetlen szavakkal, meggyőző erővel mutatva rá a református ker. szellemben végzendő ifjúsági munka szükségességére és fontosságára, amelynek célja az, hogy „Teremtsük újjá az ifjúságon keresztül a református anyaszentegyegyházat!“ A délutáni istentisztelet keretében Kovács Péter is szólott a gyülekezethez, lelkes, bizonyságtévő beszédben buzdítva az ifjakat a Krisztus zászlaja alatt való tömörülésre, a bibliás ref. keresztyén ifjúsági munkában való részvételre. Kovács Péternek ez az első szereplése a legszebb reményekre jogosít abban a tekintben, hogy méltó és hivatott munkása lesz a ref. ifjúsági munkának. Az ünnepély második része a „Füzes“-

ben folyt le. A délutáni istentisztelet után a templomot zsufolásig megtöltött gyülekezet a leventeifjúság vezetése alatt kivonult a Füzesbe, magával ragadva azokat is, akik a templomba nem voltak és velük együtt a más vallásuakat is. A négyszögbe felállított hatalmas gyülekezet előtt programmszerüleg ment végbe az ünnepély második része. Gyülekezeti ének, lelkész részéről a vendégek üdvözlése, Dobos Károly köszönő válasza, szólóének, biblia olvasás, ima, szavalatok, beszámoló a Nőegylet, utána az Ifjúsági Egyesület eddigi működéséről, — utóbbiak mind részint az ifjak, részint a leányok közreműködésével tették lélekemelővé a füzesi ünnepélyt, amely egy gyülekezeti énekkel végződött. Utána ugyancsak a Füzesben néhány szórakoztató játékot játszottak a fiatalok Dobos Károly vezetése alatt. Vacsora után, este 8 óra után tábortűz mellett kezdődött és folyt le az ünnepély harmadik része a vásártéren, ahol mondhatni az egész község rang és vallásfelekezeti különbség nélkül megjelent. A Leánykar énekei, ifjak és leányok szavalatai, a Gyermekkar éneke, a dr. Nagy András helybeli nyug. ezredes, volt parádi diák által írt és Bathó János által megzenésített „Róna, róna, taranyodi róna, itt térek majd örök nyugovóra“ kezdetü mélabús dallamu „Tiszaluci nóta“ együttes eléneklése, zsoltárénekek zengedezése, Dobos Károly bibliamagyarázása és imádsága, közös Miatyánk, egy ifjú, majd a lelkész köszönő és záróbeszéde tették feledhetetlenné az esteli ünnepélyt, mely este 11 órakor végződött. A tiszalúci KIE nap sokáig emlékezetes marad mindazok előtt, akik azon részt vettek. A Taktaharkányból és Tiszadobról részt vett, mintegy negyven ifjú sem bánta meg, hogy azon, előbbi a lelkészével együtt megjelent. Vajha hatásai maradandó nyomokat hagynának úgy az ifjúság, mint a gyülekezet életében!

ISKOLÁINK.

— **Sárospataki főiskola 1928—29. évi értesitője.** Megjelent a sárospataki főiskola 1928—29. iskolai évi értesitője és pedig a theol. akadémiáé Mátyás Ernő dr., a gimn részé Elekes Imre szerkesztésében. A szokásos részek közül kiemelhető a közigazgatói jelentés, mely különösen a folyamatban levő nagy kérdések (épitkezés, internátus ügy, képző visszavétel, 400 éves ünnep előkészitése) történetéről nyujt áttekinthető képet. Az iskolai év sok mozzanatáról örömmel veszünk itt értesülést. Igy az énekkar sikeréről, a diáktalálkozókról, a kegyeletes emlékünnepségekről, a jutalmazásokról, az elnyert pályadijakról, az iskolai jótéteményekről, melyeknek végösszege a gimnázium nál 29855 82 P-t tesz ki. A tanulók létszáma 446 + 38, a hittanhallgatóké 69 volt. A Függelékben olvashatjuk Janka Károly emlékbeszédjét Dókus Gyuláról, Elekes Imre megemlékezését Kérészy Istvánról, Urbán Barna székfoglalóját A modern fizika főbb problémáiról és Szücs Ferenctől „Müvészet és dilettantizmus a zenében“ cimmel. Az Értesitő 170 oldalra terjed.

— **A miskolci leánygimnáziumnak és a vele kapcsplatos internátusnak 1928—29. évi Értesitője** virágzó és fejlődő életről ad számot. Pontos és világos képet nyerünk ez értesitőből az iskola, a tanári testület, az ifjúság munkájáról. Az ifjúság lelki, egyházias és iskolánkivüli kulturális neveléséről, egészségi állapotáról, jutalmazásáról szintén kellő tájékoztatást nyújt az Értesitő. — Tanárok létszáma 22. A vizsgázott növendékek száma 515. (Ebből rendes tanuló 493, magán 22.) Közülök 238 a református növendék. A növendékek a f. iskolai évben 12950 P 80 f jótéteményben részesültek.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Farkasfalvi Farkas Géza** orsz.-gyül. képviselőt, főiskolánk nagy világi gondnokát Szikszó nagyközség képviselőtestülete diszpolgárrá választotta. Gondnokunk a vármegyei kórház megteremtése s a szikszói iskolák államsegélyének megszerzése által végzett olyan munkát, amit a község diszpolgársággal honorál. A magunk részéről is őszinte szivvel gratulálunk szeretett gondnokunk diszpolgárságához.

— **Zsiros Józseffel,** theol. akadémiánk h.-tanárával kapcsolatban egyházi lapjainkat bejárta az a hir, hogy őt az amerikai cartereti gyülekezet meghivta lelkésznek. E hirrel kapcsolatban közzéadni kivánjuk, hogy megfelel ugyan ez a valóságnak, de Zsiros József a meghivást nem fogadta el, mert semmiért sem válna meg sárospataki főiskolánk szolgálatától.

— **Laky Zsigmondné előadása.** Nagyon élvezetes, egyben lélekemelő és szivbemarkoló előadásnak voltunk tanui a mult vasárnapi templomi istenitisztelet után. Laky Zsigmond amerikai lelkész neje látogatta meg egyházközségünket s hozta az amerikai s megszállt területi magyarság üdvözletét. Jött erőt meriteni a további küzdelmekhez az itteni gyülekezetekben. Elmondta megszállt területi tapasztalatait, beszélt arról a sok szenvedésről, amelyben megszállt területen van részük hittestvéreinknek. Elmondta azt is, hogy milyen jól érzik magukat Amerikában a magyar templomokban, mikor kiszakithatják magukat a tömeg lármájából s édes anyanyelvükön imádkozhatnak az Istenhez.

— **Főiskolánk tanárai külföldi tanulmányuton.** Főiskolánk élénk szellemi életét, előretörését, a világ szellembe való belekapcsolódását jelzi az a körülmény, hogy évről-évre mindig többen mennek külföldi tanulmányutra. Főiskolánk tanárai közül ezidőszerint dr. *Vasady* Béla theol. tanár Lipcsében, *Zsiros* József pedig Grazban tartózkodnak. Előbbi vallástlélektani, utóbbi ószövetségi irodalomtörténeti tanulmányokat végez. A főgimnázium részéről *Hallgató* Sándor Franciaországban (Grenoble), dr. *Jakob* Károly pedig Németországban folytatnak tanulmányokat. Külföldi tanulmányutra készülnek még a f. nyáron *Elekes* Imre főgimn. igazgató Németországba és *Marton* János theol. tanár Angliába.

— **Cserkészeink Angliában.** 800 tagból álló magyar cserkészseregünk a lapok tudósításai szerint megérkezett már Angliába, ahol a rendezőség nagy szeretettel fogadta azt. A cserkésztáborozás a Londontól 300 km. távolságra fekvő Birkenhead mellett az ír tengerparton lesz 48,000 főt számláló cserkészsereggel. Cserkészeink munkáját mindig a legteljesebb szeretettel és reménységgel kísérjük. Egy szebb magyar jövő úttörői ők. Hiszszük, hogy amint 1924-ben a kopenhágai táborozáson, úgy most is meglobogtatják a nagy világ előtt magyar szineinket és tisztességet szereznek a magyar névnek. Nemcsak mi ápoljuk felőlük ezt a reménységet, a nemzetközi cserkészet legfőbb reprezentánsai is ilyen reménységeket ápolnak magyar fiaink felöl. Örömmel jelenthetjük, hogy sárospataki főiskolánk derék cserkészcsapata is képviselve van ezen a cserkésztáborozáson, 5 cserkészünk vesz részt ezen *Szathmáry* Lajos csapattiszt, gimn. h.-tanár vezetésével.

A Sárospataki Főiskolai Betegsegélyző Egylet által épitendő korteremre eddig a következők adakoztak: Doczi Imre Debrecen, Kirner Bertalan Alag, D. Barnabás Arnold Pesterzsébet, Rácz Lajos Bp., Dr. Várady Sándor Debrecen, V. Kossuth Ferenc Bp., Osváth József Tálya, Kudár János, Hartvogel Ferenc Tokaj, Dávid József Hangács, Berah József Sajókercs, Fodor Gábor Bp., Dr. Nemes Bertalan. Dr. Nagy Péter Veszprén, Eördögh Béla Geszt, Dr. Nagymáté József Nyiregyháza, Baksa Lajos Alsó-Zsolca, V. Vitányi Dezső Miskolc, Dr. Mokcsay Zoltán Hódmv., Ragályi Géza Kispest, Jahal János Szalád, Zsóry György Tiszakeszi, Kocsis József Ponhádi, Nagy Lajos ref. lelkész, Keresy István, Német László, Dr. Terhes Tivadar, Kósa Sándor, Beinn Andor. A nemes szívű adakozóknak ez úton is köszönetet mond dr. *Kun* Zoltán főorvos úr. De egy úttal újabb adományokat is vár és kér, miután még csak kevés része gyűlt össze annak az összegnek, amelyre szükség van az építkezéshez.

— **Lelkitársaság.** Egyházi lapjaink már régebben hirt adtak arról, hogy a budapesti egyházközség vezető emberei egy lelkitársaságot szerveznek abból a célból, hogy abban intelligens református hiveink a személyes közösség ápolása, református egyházi életünk problemáinak megbeszélése, világnézeti problemák fejtegetése, főképen a Szentírással való foglalkozás révén alkalmat találjanak hitük erősítésére. A *Kálvinista Szemle* legújabb számában is foglalkozik ezzel a kérdéssel s azt javasolja, hogy az egyetemes egyház oldja meg ezt a kérdést egy *Calvineum* felállításával a fővárosban. Minden formájában nagyon üdvösnek tartjuk e kérdéssel való foglalkozást, mert hisszük, hogy az ilyen lelki szomjúságtól indíttatott közösségek azok, amelyekben Isten lelke hatalmasan működik. Bizonyosak vagyunk azért, hogy új élet forrásai lennének ezek a lelkitársaságok.

— **Nemzetközi ifjúsági tábor.** A balatonszárszói itjúsági táborban augusztus 16—22 között a Keresztyén Ifjusági Egyesületek Világszövetsége Délkelet Európai tábort rendez, amelyen az eddigi jelek szerint 8 ország lesz képviselve. A táborban részt vehetnek olyan diákok és nem diákok, akik valamilyen evangéliumi jellegű ifjúsági szervezetnek a tagjai. Részvételi díj 27 pengő, melyben bent van 6 napi (naponként négyszeri étkezés) kiszolgálás, szállás és a vasuti igazolványok ára. A tábor nyelve német, angol, francia, magyar és egy szláv nyelv. Jelentkezni lehet: Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetségében Budapest, I. Üllői út 29. II. augusztus 6-án délig. Előre befizetendő a részvételi díj első részlete, 10 pengő.

— **Magyarország a genfi világparlamentben.** A Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Világbizottsága aug. 3—9 között tartja Genfben ülését, amelyen Magyarországot dr. Tóth Miklós kir. kuriai bíró, dr. Scholtz Oszkár jogügyi főtanácsos, dr. Karácsonyi Sándor gimnáziumi tanár, dr. Victor János theologiai tanár, Laky László és Töltéssy Zoltán titkárok képviselik. E gyűlés, mely 2 évenként szokott tartatni, 1925-ben Budapesten zajlott le, 1927-ben Helsinkforsban, Finnország fővárosában és ez évben Genfben, a Világbizottság székhelyén megy végbe, rajta 53 nemzet képviselete jelenik meg.

— **Felvétel a Főiskolai Kálvineumba.** Az Orle Budapesten Molnár u. 19. sz. a. megnyilt Kálvineumába korlátolt számban felvesz református egyetemi és főiskolai hallgatókat. Internátusi szállásdij egy évre kötelezetten 220 pengő, ami negyedévi, indokolt esetben havi részletekben is fizethető. Felvételi dij 20 pengő. Az internátus ad ágyat, matrácokat, ágyteritőt, butorokat, fütést, világitást. A felvételi kérvénybe beirandó a tanuló neve, születési helye és ideje, tanulmányi szaka, szüleinek neve és állása. Ebédkoszt kedvező dij mellett a Bethlen menzán kapható. A kérvények válaszbélyeggel ellátva augusztus 15-ig küldendők be: Egerházy Lajos gondnok cimén, Budapest IX., Kálvin-tér 10.

HIVATALOS RÉSZ.

792/1929. **Püspöki körlevél.**

Egyházkerületi közgyűlésünk határozatából szavazást rendelek el:

1. egyházkerületi lelkészi tanácsbíróra;
2. a theologiai akadémia egyházkerületi rendes képviselőjére;
3. a theologiai akadémia zsinati pótképviselőjére.

A szavazatok egy félíven kiállíthatók, a boríték címoldalán jelezni kell, hogy „*szavazatok*". A szavazólapok folyó augusztus hó 31-ig (harmincegyedikéig) küldendők be a püspöki hivatalba.

Megjegyzem, hogy a theol. akadémia legidősebb tanára Nt. Marton János úr, az egyházkerületi közgyűlésnek és a zsinatnak rendes tagja, ő reá szavazni tehát nem lehet.

Miskolc, 1929 augusztus 1.

Dr Révész Kálmán
püspök.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. évfolyam. 33. szám. Sárospatak, 1929 augusztus 11.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MÁRTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Főpásztorunknak, dr. Révész Kálmánnak ünneplése egyházkerületi közgyűlésünk alkalmával. — *Dávid Zoltán:* Tényállás és indokok. — *Dr. Mátyás Ernő:* Reflexio. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetések. — Szerkesztői üzenetek.

Főpásztorunknak, dr. Révész Kálmánnak ünneplése egyházkerületi közgyűlésünk alkalmával.

(Kivonat az egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvéből.)

Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok a közgyűlés tagjainak és a közgyűlésen résztvevőknek szive érzéséből szólva, úgy a lebilincselő beszéd benső és külső szépsége, mint a püspök urunk iránti osztatlan szeretet által keltett nagy érdeklődés és általános figyelem gyönyörü méltatásban emlékezik meg egyházkerületünk főpásztorának 10 évi áldásos működéséről.

Egyházkerületi közgyűlés imádságos lélekkel és mélységes hálával eltelten borul le az örökkévaló Isten szine előtt, hogy az Ő választottjának, a mi szeretett főpásztorunknak adott időt és erőt arra, hogy Szent Fiának vérrel felszentelt anyaszentegyházát szeretettel és bölcsességgel immár 10 éve kormányozza. Ezt a kormányzást Isten különös kegyelméből valónak és áldásosnak vallja egyházkerületünk.

Felocsudások, megindulások és új kezdet korszaka volt ez az évtized; éppen olyan, mint amikor a lábbadozó beteg járni kezd. Erős és gyöngéd kéz fogta és vezette a mi betegünket, főpásztorunk keze. Az ő erős hitét az átélt próba meg nem rendítette. A próba alatt is tudta, vallotta és hirdette, hogy ha: „Emberektől van e tanács, vagy e dolog semmivé lesz, ha pedig Istentől van, ti fel nem bonthatjátok azt, nehogy esetleg Isten ellen harcolóknak is találtassatok.“

Mikor az a veres fenevadon ülő, a kénkővel égő tóba vettetett és a sátán zsarnoksága alól felszabadultak a lelkek, akkor lett úrrá gyülekezeteink felett főpásztorunk nagy lelki ereje: a bölcsesség és szeretet. Mindenekelőtt a szétszórt csontokat szedegette össze s azokat az Úr lelkével megelevenítette. Táborba gyűjtötte és felkente az Úr szolgálatára a lelkipásztorokat. 58 új palást védő szárnya borult rá akkor az anyaszentegyházra. Ez volt akkor egyházi életünknek első hajnalsugara. Majd a gyönge szervezetet a körültekintő orvos elővigyázatosságával táplálta, hogy az lábra állva, kész és alkalmatos legyen az istenországi nagy és szent munkára.

A mutatkozó utó lázak őt nem nyugtalanitották; a próféta látnoki lelkével látta, hogy az erőtlenségekre, mint aminők a belső meghasonlások, a muló egyetlenségek, az ezekből kisarjadzott, tul-szaporodott birósági ügyek csak járulékai a betegségnek, amelyekre az idő és a türelem a legjobb orvosság. A gyöngeségeket nem itélte el, a töredezett nádszálat mindig kötözgette a szánalom és a megtartás lelkével. Még a bűnös is atyát talált benne, csak a megátalkodott számára nem volt irgalma, kegyelme. A nagy romlás után az apostolok átvett üres erszényében a bölcs sáfár takarékosságával gyűjtögette a filléreket, hogy azokból itt romokat épitsen, amott töröljön velük özvegy és árva könnyeket. Jó maga a könnyekből bő részét vette ki, mert megteltek kezében a keserűségek poharai. Szivét sújtó villámok, családi veszteségek hasogatták, lelkében rendítve meg benne az atyát és nagyatyát. Hitét és bizodalmát azonban azok is érintetlenül hagyták, mint a testébe adatott szúró tövisek, melyek otthonához rekeszthetik bár testileg, de tevékenységében meg nem gyöngíthetik azt a jótékony szellemet, mely mint példaadó pontosság, ügy- és rendszeretet ott lebeg, ott él és ott munkálkodik egyházkerületünk gyülekezetei felett. Ez előtt a munkás meg nem fáradó, eredményeiben épitő és áldást hozó szellem előtt hajtja meg most egyházkerületünk a tisztelet, elismerés és szeretet zászlaját és kéri a mindenható Istent, hogy lobogtassa gyülekezeteink előtt újabb évtizedeken át ennek a szellemnek vezérlő tűzoszlopát! Imádságos lélekkel esdjük szeretet főpásztorunkra, személyére s munkájára, tisztelet, szeretet, rokonszenv és részvét övezte kedves családjára a kegyelem Istenének elfogyhatatlan lelki és testi minden áldását.

Tényállás és indokok.

Aki a theológiai internátusi felügyelői lakás elkészítésének elhalasztásával foglalkozó cikkeket elolvasta, nem lehet egészen tisztában azzal, hogy tulajdonképen mennyi építésnek az elhalasztásáról van szó és hogy a halasztás micsoda okok alapján történt. Csak az az általanos benyomása marad, hogy nagy dolog elhalasztása történt meg kis okok miatt. Éppen azért cikkemmel az a célom, hogy rámutassak, minek az elhalasztásáról van szó és micsoda okok miatt. Nem annyira a vitatkozás tehát a célom, mint az ismertetés.

A gimnáziumi szárny II. emeletre vonásával kapcsolatban egyidejű kivitelre tervbe volt véve az egész épülettömböt (gimn. szárny + főépület), tehát a theol. internátust is ellátó központi fűtés (fűtőház, kazánok) elkészítése, az egész épülettömböt, tehát a theol. internátust is ellátó vízvezeték elkészítése, a theol. internátushoz tartozó vízöblítéses illemhelyek, a theol. internátus mosdószobáinak, a theol. internátus fürdőszobáinak, végül a theol. internátusi felügyelői lakás elkészítése, tehát a theol. internátus 6 kelléke.

Nem az egész terv, hanem csak annak utolsó pontjában említett része: a felügyelői lakás mostani létesítése iránt merült fel aggodalom, hogy t. i. most nagy zavarokat okozva, lehetetlen helyzeteket teremtene, leküzdhetetlen nehézségek állanának elő. Ennek az aggodalomnak a megvizsgálására küldte ki az Igazgató-tanács a szóban forgó bizottságot, mely az ügy tüzetes megvizsgálása után a halasztás mellett döntött, azzal a gondolattal, hogy a felügyelői lakás majd a jövő nyáron létesül, amikor készülnek a theol. internátus diákszobái is. Az említett többi öt kellék elhalasztásáról soha szó sem volt, azok már most létesülnek mind.

Most azt nézzük, hova van tervezve ez a felügyelői lakás, hány helyiséget foglal el, mire szolgáltak azok eddig, mostani kiürítésük micsoda következményekkel járna. Mert ezekben a dolgokban találjuk meg a halasztás indokait.

A felügyelői lakás a főépület északi szárnyának a földszintjén levő nyolc szobába van tervezve. Ez a 8 szoba most a következő 4 célt szolgálja: a gimn. igazgatói iroda van 3 szobában, a filologiai szertár 2 szobában, a gimn. Erdélyi Önképzőkör könyvtár- és játékterme 2 szobában, Boda Béla gimn. helyettes tanár lakik 1 szobában. Ezen kivül most vakációra még a filologiai szertárba van zsúfolva az osztálykönyvtárak egy része s az Önképzőkör helyiségeibe vannak szorítva Boda Béla bútorai, minthogy neki előbbi helyén, a megszállt Ipolyságon fel kellett a háztartását oszlatni, itt Patakon pedig lakást nem talált.

Most már azok az indokok, amelyek ebből a helyzetből folynak, a következők:

1. A felügyelői lakás mostani létesítése esetén kétszer kellett volna mindent költöztetni, először most valami ideiglenes helyre, majd onnan okt. 1-én a végleges helyre. S ha igaz az a mondás, hogy minden hurcolkodás egy leégés, épen elég azoknak a bútoroknak, taneszközöknek, szertári anyagnak az egyszeri leégés. A második leégéstől meg kell óvni. Nem is számítva a kétszeri hurcolkodáshoz szükséges fizikai és felügyeleti munkában lévő többletet. De hova helyeztük volna el? Lássuk.

2. A gimn. igazgatói hivatal ideiglenesen a déli szárny 2 első szobájába volt tervezve. Az egyik épen megürült Benkő Béla gimn. tanár kiköltözésével, de a másikban ott lakott Dr. Jakob Károly gimn. tanár. Joga is volt a szobához, ki is fizette érte a lakbért. Őt ennek ellenére ki kellett volna lakoltatni.

3. A filológiai szertárt és az ott levő osztálykönyvtári anyagot a következő két szobába gondoltuk. De az egyikben ott lakott Urbán Barna gimn. tanár, a másikban Szabó Zoltán theol. tanár. Őket is ki kellett volna telepíteni.

4. Az Erdélyi Önképzőkör anyagának, Boda ott elhelyezett bútorainak, Boda lakószobájának a kiürítését már nem is tudtuk hova tervezni, mert a még üres helyiségek közül fenn kell tartani a szükségeseket az aug 30—31-én lefolyó javító-, pótló- és magánvizsgálatokra s a szept. 2—4. és 6—7-én lefolyó s írásbeli és szóbeli részből álló érettségi vizsgálatokra. Ezek pedig meglehetős tágas helyet igényelnek, mert a miskolci diákok is hozzánk jönnek érettségizni. Azonkivül arra is kellett gondolni, hogy az épülő gimn. szárnyból még mindig kell valamit áthurcolni a főépületbe. Ez már eddig is bekövetkezett, mert tényleg le kellett szedni az összes ablakokat, amelyek aztán az u. n. Gutemberg teremben nyertek elhelyezést. Igy aztán tele van már a főépületnek, amint meg lehet szemlélni, még a folyosója is. Még esetleg a Szathmáry Lajos gimn. h.-tanár szobájáról lehetett volna szó, őt kellett volna kilakoltatni az emeleten lévő szobájából.

5. Okt. 1-én kezdődött volna a hurcolkodás a végleges helyre. De mert mindenféle hurcolkodás ekkor lesz az elkészített épületbe, erőltetett ütemben kellett volna azt végezni, ami már dupla leégést jelent. No de ekkor sült volna ki, hogy az Erdélyi Önképzőkör játéktermét nem lehet hová vinni, mert az új épületben, amig a gimn. internátusi szobák ottlesznek, nincs a számára hely, a régi helyén meg már a felügyelői lakás lett volna. Az Önkénzőkör játéktermét tehát egy évig szüneteltetni lettünk volna kénytelenek.

6. Minthogy az igazgatói irodának stb. átköltöztetése csak okt. 1. után, az új épület átadása után kezdődhetett volna meg, az októberi javító-, pótló- és magánvizsgák csak később kezdődhettek volna s igy az iskolai év megkezdése is jelentékenyen kitolódott volna. Ez pedig kell, hogy a legnagyobb aggodalommal töltse el a pedagógus lelkét. A gimn. ifjúságnak már eddig is meglévő kényszerű három és fél hónapos vakációja (jun. 17-től okt. 4-ig) pedagógus szemmel nézve aggodalmas, VIII. osztályunknál pedig a viszonyok ismerője előtt egyenesen kétségbeejtő és úgy a tanárra, mint a tanulóra nézve katasztrófális. Erős és különös állítás, de a beavatottak tudják, hogy igy van. Annak a lehetőségnek a nyújtása, hogy

a szorgalomszak megkezdése tovább halasztassék, pedagógus számára erkölcsi lehetetlenség.

7. A gimn. internátusba felvett tanulók elhelyezése azon a javasolt módon, hogy egy részük a Marton János megürülő lakásában helyeztetett volna el, tényleg megoldást nyerhetett volna, de ez a megoldás amiatt, hogy a kétfajta ifjúság közvetlen tanári felügyelet nélkül került volna egymás mellé, nem kivánatos.

8. A felügyelői lakás mostani megépítése esetén okvetlenül be kellett volna költözködnie új helyére, a most épülő II. emeletre, a természettani szertárnak, természettani előadóteremnek, Erdélyi Önképző-körnek, Rákóczi-Egyesületnek. Már pedig meg kell gondolni, hogy az építkezés augusztus és szeptember hónapban, tehát későn folyik s az új helyiségek a falakban végbemenő kémiai folyamatok folytán nedvesek lesznek. Ez a nedvesség olyan mérvet ölthet, hogy a természettani szertárnak különösen finomabb eszközeit, esetleg egész anyagát veszélyezteti, az ott tartózkodó tanuló-ifjúság egészségét pedig megtámadja. S ha ez ok miatt csak egy pár fiúnk veszítené el az egészségét, vagy pláne egyetlen egy az életét, ugyan hogyan állhatnánk meg lelkiismeretünk ítélőszéke előtt? Vajjon felérne-e ezzel a szörnyű árral az az előny, hogy a theol. internátusi felügyelői lakás egy évvel előbb készül el és lesz beköltözhető? Álljon elő, aki azt meri mondani, hogy: igen, mert csak az dobhatja a halasztás kimondásáért a bizottságra a helytelenítés sujtó kövét!

Ha most már az 1—8. pontokban elmondottakat megfontoljuk, csak stilizálás dolga, hogy azt mondom-e: el kell halasztani az építkezést, mert jövőre „könnyebben megoldható," vagy azt: el kell halasztani, mert „leküzdhetetlen akadályai" vannak. A lényeg az, hogy fennforgó sulyos okok miatt el kellett halasztani.

Mindezt részint azért mondtam el, mert a szóbanforgó bizottságnak én is tagja voltam, másrészt és főként azért, mert a szabadságon lévő gimn. igazgatót ezúttal hivatalában én helyettesítem és igy a távollevő helyett nekem kellett szólnom.

A vita során felmerült egyéb kérdésekhez, legalább ezútial, nem kivánok hozzászólani.

Dávid Zoltán
gimn. tanár.

—

Reflexio.

Könnyen szétoszlathatnám *Dávid* Zoltán kartársamnak a vitás kérdésben csaknem mesterségesen összehordott nehézség halmazát, nagyon könnyen leegyszerűsíthetném az olyan rendkivül komplikáltnak feltüntetett vitás dolgot. Újra hangsulyozom, hogy *a kérdéses lakásátalakítás miatt lényegében csakis* az Erdélyi Önképzőkör ideiglenes elhelyezése lett volna problema. A főiskola kb. kilencven — az újonnan épülőkre nem gondolva — helyisége közül csak akadt volna számára egy. Különben is a kérdéses lakásátalakítás esetén a Marton János ezidőszerinti lakásának a gimnázium részére tervbe vett igénybevételével ugyanannyi helyiséggel rendelkezett volna a gimnázium, mint amennyivel ma rendelkezik, *az épülő II. emeleti helyiségeket nem számítva.* Igy nem kellett volna a növendékeknek újonnan épített helyiségekben egészségüket, életüket kockáztatniok. Rendíthetetlen vagyok lapunk mult heti számában kifejezésre juttatott meggyőződésemben. A magam részéről azonban több szempontból nem óhajtom folytatni ezt a vitát. Egyszer azért nem, mert alig jutnánk hamar a végére a pro és contra érvek felsorakoztatásának. S e lapok hasábjait talán már eddig is tulságosan igénybe vette ez az ügy. Azután azért sem, mert a vitában forgó *speciális* kérdést nem tartom olyan nagyfontosságunak, hogy azért érdemes volna késhegyig menő polémiát folytatni. Legfőképen pedig azért nem folytatom azt, mert nem tartom főiskolánk érdekében valónak annak tovább vitelét. Ezzel a magam részéről — s hiszem, hogy általában is — a vitát lezárom.

Dr. Mátyás Ernő.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Püspökjelölés.** A megszállott területi tiszán-inneni egyházkerület júl. 23-án tartott közgyűlésén olvasták fel *Pálóczi Czinke* István püspök lemondó levelét, amelyet az egyházkerület megrendült lélekkel hallgatott végig. Nemcsak a lemondó püspök szellemi nagysága villant meg a közgyűlés előtt ez alkalommal, de annak résztvevői közösen átélték a megszállás alatt eltöltött évek szenvedéseit is. A közgyűlés jegyzőkönyvben örökítette meg a lemondott püspök kiváló érdemeit. Értesülésünk szerint az egyházkerületi közgyűlés egyhangulag *Péter* Mihály gálszécsi lelkészt, egyházi életünk régi közismert, tevékeny munkását és főiskolánk lelkes barátját jelölte a megüresedett püspöki méltóságra. A jelöléssel az egyetértés lelkét akarták erősiteni nehéz helyzetben levő elszakadt testvéreink s *Idrányi* Barna nagyszalánci, Dr. *Magda* Sándor csicseri lelkész a nyilvánosság előtt nyilatkoztak, hogy *Péter* Mihály jelöltségével szemben jelöltséget nem vállalnak.

— **Személyi hir.** *Kiss* Ernő sátoraljaújhelyi esperes amerikai körútjában legutóbb a Keresztyén Ifjak konferenciáján Toledóban tartott értékes előadást. Ebből az alkalomból az „Amerikai Magyar Reformátusok Lapja" f. évi 29-ik számában a következő meleg hangú emlékezésben méltatja esperesünk szép munkáját: „Pár hónap óta kedves vendége az amerikai magyar reformátusságnak, Magyarország legfiatalabb ref. esperese, Nt. Kiss Ernő sátoraljaújhelyi lelkész. Csendes, szerény, alázatos vándorként jön-megy. Kézből-kézbe adják egymásnak a lelkészek és gyülekezetek. Észrevétlenül lopja be magát az amerikai reformátusság lelkébe, aztán ott fúr, farag, kalapácsol. Tatarozza, építgeti mesteri módon a magyar haza, a magyar faj iránti ragaszkodást és szeretetet. Ahol megjelenik, körülötte derű, jókedv, vidámság támad. Komoly céljai elérésében sokszor eszközül használja kifogyhatatlan humorát, finom élceit. Le tudja bilincselni a gyülekezetet, a társaságot s közben

szorgalmas méh módjára raktározza el tapasztalatait, hogy azokat otthon, mint értékes kincseket helyezze el és kamatoztassa a magyar lelkek építésében. Tipikus kálvinista alakját igazán itt láttuk meg a toledói ifj. konferencián, ahol 27-én magyar és református érzésekkel telített előadásával ragadta magához az ifjúságot." Őszinte érzésekkel örvendezünk *Kiss* Ernő egyházunkért és hazánkért végzett derék munkája fölött. Többek érdeklődésére közöljük címét: Rev. Ernest ***Kiss*** 306. Pine Str. Bridgeport Coun. U. S. A.

— **B. Szücs Ferencet,** sárospataki főiskolánk szép képzettségü ének- és zenetanárát a debreceni *Dóczy*-intézet tanárává választotta. B. *Szücs* Ferenc szép sikereket ért el a főiskolai Kórus kiváló vezetése által, valamint az Előljáróság legteljesebb elismerését érdemelte ki a gimnáziumban pompás pedagógiai készséggel végzett ének- és zenetanításával. Szeptember 1-én távozik Sárospatakról. Távozása érzékeny vesztesége főiskolánknak.

— **Szilágyi András,** a bodroghalászi egyház kántortanítója, f. év szept. 1-től nyugalomba vonul 26 évi tanítói működés után.

— **Értesítés.** A miskolci ref. egyház az egyházkerületi tanácsbiróságra Szentmártony Dániel borsodi lelkészre, az egyházkerületi és zsinati theologiai pótképviselőre Dr. Mátyás Ernő igazgatóra adta szavazatát. (Beküldetett.)

— **Ifjúsági konferencia.** Győrben tartja a magyar ifjúsági C. E. mozgalom ezidei országos konferenciáját augusztus 17-én estétől 20. estéig.

HIVATALOS RÉSZ.

824/1929. **Püspöki körlevél.**

Az esperes és lelkész urakhoz.

Egyidejüleg minden anyaegyház fog kapni belmisszió jelentő íveket, még pedig mindegyik négy példányt, ezenkivül minden olyan anyaegyház, melynek leány-, fiókegyháza vagy szórványa van, fog kapni egy szórvány jelentő ívet.

Felhívom a lelkész urakat, hogy e jelentő íveket pontosan kitöltsék és az íveket folyó aug. hó 31-ig az esperesi hivatalhoz visszaküldjék.

Az esperes urak a beérkezett íveket adják át a belmissziói előadói uraknak, kik azokról összesített jelentést készítsenek, melyet az őszi egyházmegyei közgyűtések tárgyaljanak s azután az esperes urak az összes íveket a jelentéssel és az egyházmegyei határozattal együtt küldjék be az egyházkerületi előadó úrhoz (dr. Enyedy Andor Miskolc). A beküldés határideje folyó évi szept. 30.

Miskolc, 1929 augusztus 8.

Dr Révész Kálmán
püspök.

Pályázat ének- és zenetanári állásra.

A sárospataki ref. főiskolában az ének- és zenetanári állásra pályázat hirdettetik. *Kötelessége* a megválasztandó ének- és zenetanárnak: tanítani *a)* a főgimnáziumban az egyházi és műéneket a konventi tanterv szerint heti 12 órán; *b)* az akadémián az egyházi éneket és harmóniumot heti 5 órán; *c)* vezetni a főiskolai énekkart heti 2 órán; *d)* a főiskolai zenekart heti 2 órán, összesen tehát heti 21 órán. Köteles továbbá zeneórát adni az önként vállalkozó tanulóknak az előljáróság által megállapitott méltányos díjért. *Fizetése,* ha zeneművészeti főiskolát végzett s tanitóképző-intézeti *zenetanári* oklevéllel biró egyén választatik meg: a rendes gimn. tanári fizetés; ha középiskolai *énektanítói* oklevéllel biró egyén választatik meg: a mindenkori gimn. tanári fizetésnél egy fizetési fokkal kisebb fizetés. Csak ref. vallású tanárok pályázhatnak. Nyugdíja rendezve lesz. Állását 1929. október 10-én tartozik elfoglalni. Pályázók életkorukról, végzett tanulmányaikról, katonai szolgálatukról, a forradalmak alatt tanusitott magaviseletükről, egészségi állapotukról és eddigi működésükről szóló okmányaikkal fölszerelt kérvényeiket szept. hó 1 ig nyújtsák be alólírt igazgatósághoz.

Sárospatak, 1929 aug. 8.

A főiskolai igazgatóság.

Pályázati hirdetés.

A bodroghalászi ref. egyház kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 3 szobás lakás kerttel, föld, fa, termény, pénzfizetés, államsegély. (33 egység.) Kötelessége I—VI. osztály, ismétlősök tanítása, kántori teendők végzése, énekkar vezetés, belmissziói segédkezés, kanonikus órákon s akadályoztatás esetén helyettesítés. Pályázati határidő e hirdetménynek a Néptanítók Lapjában megjelenésétől számított 14 nap. Pályázók orgona-, ének- és tanítás-próbára megjelenni kötelesek a később meghatározott időben, saját költségükön. Előd által ültetett gyümölcsfák kötelező megváltási díja 20 pengő. Állás szeptember 1-én, illetve a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. A szabályszerüen felszerelt kérvények a bodroghalászi ref. lelkészi hivatalhoz küldendők, u. p. Sárospatak.

Szerkesztői üzenetek.

M. D. E—e. Sorai bizonyságtevő erejüek. Még azok előtt is meglepőek volnának, akik a tényleges helyzetet ismerik. Való igaz, hogy a „lelki igények kielégítés után epednek" s új eszközöket kell teremtenünk. Azonban ne vegye rossz néven, ha most nem használjuk fel nyilatkozatait. Az oka ennek az, hogy a főiskola körében nincs senki, aki ne látná szükségesnek és ne akarná a theol. internátust. A véleményeltérés az idői egymásutánra nézve volt. Tíz év óta sok kedvező alkalmat szalasztottunk el, most a kevés haladék is soknak tünt fel. Főleg, mert nem láttuk a theologia ügyét az őt megillető helyen. De ma már az internátusok — az állami annuitásos összegek és az egyházkerületi évi hozzájárulás által — úgy szólván — megvannak s jó reménységgel kell lennünk, hogy végül mindenek ékesen és szép rendben lesznek. — **É. I. T—I.** Hálásan köszönöm theol. internátusunk ügyében irt becses levelét. Érdeklődő többi lelkésztestvérünknek is köszönöm, hogy szivén hordják theologiai akadémiánk ez égető kérdését. Nagy erősségünk ez nagy céljaink szolgálatában. De valóban úgy van, hogy nem tartom kivánatosnak a kérdéses üggyel való további hirlapi foglalkozást. Nehézségek, akadályok tényleg vannak, de ujra hangsulyozom, hogy előljáróságunk a vitás kérdésben teljes jóhiszeműséggel járt el s hangsulyozom, hogy theol. internátusunk ügye *főiskolánk vezetőségénél a legjobb kezekben van.*

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. evfolyam. 34. szám. Sárospatak, 1929 augusztus 18.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Román Ernő:* Embert keresünk! II. (Vége köv.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. Szerkesztői üzenetek.

Embert keresünk!

II.

Az alábbi tárgyhoz már nemcsak világi, de lelkészi jellegü főembereket is. Általános tudott dolog, hogy a magyar ref. egyházközségek egy jó része az elmult évben hosszú lejáratú, amerikai dollára szóló kölcsönt vett igénybe. És pedig nem is produktiv célra, hanem a legközelebbi 15 év alatt lerongyolódott egyházi épületeik rendbehozására. A kölcsönnek finánciális szempontból előnyös vagy hátrányos voltával én nem foglalkozom, meg lett az széles körben eléggé hányva vetve. Legfeljebb annyit szögezek le, hogy talán a mesebeti sárkány által őrzött kincshez is könnyebben és gyorsabban juthat az ember, mint ehhez, mert egy félév kellett hozzá, míg az utolsó részletét is megkaphatták, amikor is már — kérem ne nevessenek! — e részletből a közeledő második félévi annuitást is levonhatta az intézet. S ezt is nem az intézet elleni szemrehányásként említem én fel, csak mint jellegzetes jelenséget arra, hogy micsoda türelempróbára és alázatra van szüksége a kölcsönre szorult egyénnek vagy testületnek! A tőketörlesztéses kamat, mint tudva vagyon, 8·94%, költségekkel együtt azonban nyugodtak kikerekithetjük 9%-ra. Ez alapon tehát 35 év alatt pl. 1000 pengőért visszafizetünk 3150 pengőt, tehát kamatos kamatot számításban sem véve: a tőkének bő 3-szorosát. Biz ez elég sok, de hát aki sokallja ne vegye igénybe, nem erőszak a tánc! Hát hiszen nem is meddő sopánkodás okából hozom én ezt fel, hanem mivel junktimba szeretném hozni egy másik közüggyel. T. i. az 1928 tavaszi konventi jegyzőkönyben s azóta is az elnöki tanács jelentéséből olvasom, hogy a főtiszt. konvent külöuféle módozatokkal foglalkozik a lelkészi nyugdijintézet lassan gyűlő, de azért már jelentékeny összegre rúgó vagyonának mikénti legbiztosabb elhelyezésére nézve. Hogy külföldi nemes valutára szóló papirokban helyeztessék-e az el, amit már meg is kezdettek, vagy városi ingatlanokba, pl. jobb budapesti bérházakban is fektessenek belőle. Itt az az érintkezési pont, ahol én junktimot szeretnék találni és köttetni.

A főtiszt. konvent a nyugdijintézeti vagyon számára a lehetőségig biztos tőkekihelyezési alkalmat keres: ezzel szemben pedig a magyar ref. egyházközségek minden földi jussuk jelzálogi lekötése mellett idegen tőkét kénytelenek kunyerálni s igénybe venni, hogy viharvert külsejüket egy kissé kitatarozhassák! Hát nem Kolumbus tojása lenne-e e két dolgot egymással kapcsolatba hozni? Vagyis a nyugdijintézet vagyonát a kölcsönt kereső egyházközségeknél helyezni ki?! Meg érdemli a kérdés, hogy sine ira et studio, egyedül a közérdek szempontjából foglalkozzunk vele. Megpróbálom röviden részletezni ez akció mellett és ellen felsorakoztatható érveket.

Először is kérdésbe teszem: lehet e biztosabb tőkekihelyezési bázist keresni és találni a magyar ref. egyházközségeknél? Ha mi magunk nem biznánk is saját magunkban: megtanít a bizalomra az a bizonyos amerikai tőkeérdekeltség, amelyik valószinüleg nem csupán hittestvéri szimpáthiából, hanem a reális üzlet biztos tudatában hozta hozzánk az Óceánon túli pénzt. Nem mondom én, hogy e bizalom ébresztésben nincs valamelyes része az egyházi összeköttetésnek is, de méltóztassék megbocsátani: ami üzlet, az üzlet, azért kellett az egyházi pecsét mellőzésével még az aláirásunkat is közjegyzőileg hitelesittetni. Nos ha egy ilyen minuciózus gonddal dolgozó tőkeérdekeltség részére tőkekihelyezés szempontjából jók a magyar ref. egyházközségek: akkor a magunk számára még inkább jóknak kell lennünk.

Igen ám, de az dollár alapon adta a kölcsönt és jelzálogos biztosítás mellett!? Hát tessék a főtiszt. konventnek is igy adni. Reánk nézve teljesen mindegy, hogy kivel szemben vállaljuk a dollár és pengő árfolyam közötti esetleges eltolódás rizikóját. Ami különben a valóságban nem is rizikó. Mert ha én a felvett kölcsönből pl. 100 kvadrát méter eternit vagy cinkpléh fedő anyagot szereztem be: jogos és igazságos, hogy annyi értéket adjak vissza is, ha az akkor névleg esetleg milliókba kerül is. Mert 1000 arany korona

helyett 8 fillért fizetni vissza: ez jó és előnyös helyzet, de nem morális. S én rendületlenül hiszem és nyugodtan állítom, hogy a nyugdíjintézet háború előtti vagyona, ha nem a Földhitelintézetnél, vagy bármely más pénzintézetnél, hanem a ref. egyházközségeknél lett volna elhelyezve: a vagyona 50 százalékban nem devalválódott volna, hanem ma is megvolna. T. i. ez esetben az országos összeomlás után az egyetemes konventnek vagy a törvényhozó zsinatnak csak ennyit kellett volna mondani: ti egyházközségek azt a pénzt, amelyet én nektek arany koronában kölcsön adtam, épületbe, földbe, szőlőbe stb., szóval valami értékálló objektumba fektettétek, s az a vagyontöbbletetek, melyet ily módon az általam adott pénzen szereztetek, ma is meg van, azért elvárom, sőt megkövetelem, hogy ha az állami törvények mentesítenek is titeket a valorizált visszafizetés alól, ti ezzel a joggal velem szemben nem éltek, hanem mint a jó gyermek az anyával szemben: a jog helyett az igazság, méltányosság s a lelkiismeret szavára hallgattok, s csupán magát a tőkét kamat nélkül mondjuk 10 évre elosztott részletekben visszafizetitek. Én feltétlen hiszem, — mert e hitnek hiánya az egyházközségek lelkületének a demoralizáltságával volna egy jelentőségü, — hogy ez elkötelezést mindenütt gyermeki megértő jóindulattal fogadva, az anyagi jog és igazság helyett az erkölcsi jog és igazság álláspontjára helyezkedtek volna. Az 50 százalékot az elszakított területekre eső részként ütöttem le. S kérdem: mikor leszünk mi ott, hogy az elvesztett több millió arany koronás vagyont ismét összerakosgathassuk.

De hát mi a mi jelenleg mozgósítható tőkénk ahhoz a több millió pengőhöz képest, amit az amerikai tőkeérkeltség hozzánk átömlesztett? Hát az igaz, hogy olyan, mint a törpe birtok a jómódu gazdag emberéhez képest. De azért a törpe birtokon is lehet valamit produkálni, sőt meg is él belőle a jóravaló szegény ember. Nekem a nyugdijintézeti vagyont illetőleg a konventi jegyzőkönyvből még csak az 1928 évi költségvetés adatai állanak rendelkezésemre, de ha a közalap megtakarított tőkéjét is hozzávesszük, ma már 1,000.000 pengő körül lehet a kihelyezést váró tőke, szóval olyan összeg, amelyről már érdemes beszélni, s amely ezután már évről-évre szaporodik, hiszen még nagyon rövid ideje, hogy ráléptünk a teljes valorizált befizetés útjára. Már az 1,000.000 pengőből is 100 egyháznak 10.000, 200 egyháznak 5000 pengő kölcsönt lehet nyujtani. A konventi jegyzőkönyből a $_0/^0$ ot, melyet a konvent akár a Földhitelintézettől, akár a postatakarékpénztártól kap, nem tudom megállapitani. De abból, hogy a Baldácsy alapnak 6%-ra adott a nyugdijintézet tőkéjéből 160.000 pengőt ideiglenesen kölcsön: azt kombinálom, hogy az előbb említett intézetek is ilyen formá kamatot fizetnek. Ezzel szemben mi az amerikai tőkének 9-et fizetünk, ami csak 1 000.000 pengőnél is évi 30.000 pengő különbözetet jelent melyet a mi nyugdijintézeti vagyonunk növelésénél nem lehet egy könnyed gesztussal figyelmen kivül hagyni, pláne mikor az minden különösebb munka és rizikó nélkül önként kinálkozik a számunkra. Mert ami munka és költségtöbblet jelentkeznék ennek a lebonyolításánál, azt egy segéderőnek a központi irodában való beállításával mondjuk évi 2000 pengővel urasan meg lehet oldani úgy, hogy az az erő még más munkát is végezhet. Vatamilyen munkatöbblet különben a bérház vagy házak kezelése esetén is jelentkezik. A jövedelmet illetőleg pedig, bár sajnos, nem vagyok házíúr s igy közvetlen tapasztalataim e téren nincsenek, de még mindig nem gondolom a házbéreket olyan magasaknak, hogy azok a rezsi leütése mellett 9 százalékot kiadjanak.

(Vége köv.) *Román Ernő.*

IRODALOM.

Makkai Sándor: **A mi útunk**. Elmélkedések, beszédek, előadások, temetési beszédek, cikkek. 8° 300 l. Az Ifjú Erdély kiadása. Clúj—Kolozsvár, 1929.

E szép könyv minden egyes darabjának olvasása közben elsősorban a cimére kell figyelemmel lennünk, mert az erdélyi református magyarok útját találhatjuk meg annak minden egyes lapján. Szerző ezeket mondja könyve előszavában: „Talán tükröznek valamit... annak a világnak arculatából, amelyhez az evangeliom általam is küldetett és abból az evangeliomból, amely Istennek hatalma minden hivőnek üdvösségére.“ Milyen tövises, göröngyös, mennyi akadállyal eltorlaszolt ez az út! Csak azok tudják, akik járják azt. Mégis egyenes, világos, biztonságos az Makkai Sándor minden oldalról prófétai erővel hirdeti azt a gondolatot, hogy az erdélyi magyarság egyedül *önerején*, belső szellemi erején állhat meg és végezheti történeti hivatását. S mégis ez az erő kölcsönzött erő, mert az evangeliom az. Igen, az erdélyi magyarok útja az Ige, Ő aki ezt mondatta Magáról: „*Én vagyok az út...*“

A könyv tartalma három részből áll. Az első predikációkat tartalmaz. Ezeknek egyike-másika lenyügöző erővel hat (Szegény magyarok karácsonya, A templom) vagy könnyedségével és mégis gazdagságával kap meg (A nagy ajándék), némelyike költői szépséggel és megrázó erővel teljes (A Seregek Urának Követe). Mindenikét eredeti felfogás, fennszárnyaló lélek, világosság, egyszerüség, az Ige tartalmának kristályos feltárása jellemzi.

A második részben nagy alkalmakkor mondott predikációk, előadások találhatók. Ha az előbbi részben az Ige világában jártunk inkább, itt közelebb jutunk Szerző lelki világához (Beszéd a püspökválasztó egyházkerületi közgyűléshez). Egyenesen monumentális benyomása van *A mi útunk* c. darabnak. Az erdélyi magyarság forrongó, vajudó problémáiba leginkább *A mult értéke* és a *Közönség és az irodalom* c. darabok világítanak rá. Magasabb szempontok szerint alig tüzhetné ki valaki az erdélyi magyarság feladatait, mint Makkai ezekben az irásokban.

A harmadik részben összegyüjtött temetési beszédeket nyújt Szerző. Klasszikusan adja itt a Kijelentés tükörében azoknak alakját, akik felett az Igét hirdette (Nagy Károly püspök, Péter Károly, Fejes Áron stb. felett.)

Makkai Sándor kiváltságos képességeit már régóta elismerte az egész magyar ref. egyházzal együtt a magyar irodalom is. E könyvével kapcsolatban csak azt kell megjegyeznünk, hogy szép képességei még mindig fejlődésben vannak. Egyre tisztább lesz művészete, kristályosabb, sulyosabb mondanivalóinak igazsága.. Igen, mert mindig teljesebb odaadással hallgatja Annak beszédét, Akinek oltáránál áldoz erős lánggal lobogó áldozattal. *M. E.*

---

* **Megjelent a Bibliai Lexikon első két füzete.** A Czeglédy Sándor és Hamar István szerkesztésében megjelenő páratlan jelentőségű nagy mű előjegyzése, mint megirtuk, — várakozáson felül sikerült s a Lexikon első két füzete — 160 oldal terjedelemben — már el is hagyta a sajtót és az előjegyzőknek megküldetett. Az előjegyzés nagy sikerére tekintettel a kiadó képekkel, műmellékletekkel s az igért vászonkötés helyett félbőrkötésben jelenteti meg a művet, amelyre kedvezményes előjegyzést, 35 pengős, tiz hónap alatt fizetendő áron még e hónapban elfogad. Az új előjegyzőknek a megjelent két füzetet az első két részlet utánvételezésével azonnal megküldi. Előjegyzést: Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet Rt. Budapest, VI. Hermina-út 37. sz. címre kell küldeni.

* **Rothermere Lord cikke a Keresztyén Család Naptárában.** A hatodik évfolyamába lépő Keresztyén Család Naptára szerkesztőségének kérésére hazánk nagy barátja cikket küldött a naptár számára s ebben a cikkben az egész magyar reformátusságnak szóló üzenet foglaltatik. Egyházi kiválóságaink s neves iróink irásai mellett ez a Rothermere üzenet lesz egyik legnagyobb ékessége a Keresztyén Család Naptára 1930. évi nagy kötetének.

* **Temetési beszédek** címen gyűjtemény jelenik meg a közel jövőben 30 ref. lelkipásztor tollából. Gondolatokban gazdag, rövid bizonyságtevések ezek temetési alkalmakra. A kötet aranyozott nyomásu, egész vászonkötésben jelenik meg. Előjegyzési ára augusztus hó végéig 2 P. Előjegyezni levelezőlapon lehet a kötet szerkesztőjénél, Incze Gábornál Budapest, II., Margit-körút 54. szám.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozás.** *Palcsó* Sándor sajókazai ny. ref. kántortanitó f. aug. hó 12-én elhunyt. A megboldogult, aki 42 évet töltött a tanitói pályán, nemasak egyházának volt hű munkása, hanem derék harcosa volt minden közügynek is.

— **Kormányzói elismerés.** A Kormányzó ur *Jákóy* Pál hajmáskéri ref. lelkészt egyházi és közéleti tevékenységével szerzett érdemeiért elismerésében részesitette.

— **Dr. Ravasz László amerikai körútja.** Magyar életünknek egyre erősödő tendenciája a szétszórt magyarok egységre hozatala. Egyik legfőbb törekvés ez a csonka haza határain belül is, de talán épen mostanában még erősebben érvényesül ez a törekvés szűk határainkon kivül. Mérhetetlen hordereje van ennek a munkának a magyar feltámadás szempontjából. Egyebek mellett ilyen szempontból lehet értékelni dr. *Ravasz* László püspöknek amerikai körútját is, amelyet júl. 21-én kezdett meg. „*Az amerikai magyar reformátusok lapja*“ ebből az alkalomból izzó szeretettel mutatja be őt az amerikai gyülekezetnek. „A legújabb idők egyik legnagyobb világító fényforrása jár közöttünk — irja — nemcsak a magyar református Sionnak, hanem az egész világ reformátusságának egyik legméltóbb büszkesége és legdrágább kincse... Isten lelkétől megáldott próféta, a magyar nyelvnek is egyik legnagvobb élő mestere . . .“ Könyörgéseinkkel kisérjük a távoli világban profétáló nagy püspökünket.

— **Az Europäische Zentralstelle** für kirchliche Hilfsaktionen baseli ülésére (aug. 23—24.) egyetemes konventünk elnöksége egyházunk képviseletében *Marton* János theol. tanárt, lapunk felelős szerkesztőjét küldte ki.

— **Főiskolánk köréből.** Főiskolánk tanári kara egyre fokozottabb gondot fordit előljárói, elhalt tanártársai emlékének ápolására. A jövőre programmba vette emlékbeszédek tartását (az elmult isk. évben két emlékünnepély volt) az elhalt tanárok sirjainak megállapitását, emléktáblákkal való ellátását, időnkénti megkoszoruzását.

— **„Magyar vasárnap.“** *Muraközy* Gyula a „*Református Figyelő*“ 32-ik számában, *Ravasz* L. amerikai körútjával kapcsolatban megemlíti, hogy az amerikai magyarok könnyes szemmel fogadták azt a tervet, hogy minden évben legyen egyszer külön „magyar vasárnap“, amikor a predikáció a távol levő véreinkről szóljon. Ezzel kapcsolatban hangsulyozza, hogy az egyházaknak nem az egyházpolitika a legnagyobb ereje, hanem az evangeliom. Javasolja, hogy legyen „*Amerikában és a csonka földön, sőt északon, délen és keleten egy vasárnap — amikor — a szétszakitott magyarság közös imádságban és emlékezésben találkoznék egymással.*“ A magunk részéről újjongó örömmel köszöntjük ez eszmét, s meg vagyunk győződve arról, hogy semmi sem hozhatja inkább igazi egységre a szétszórt magyarságot, mint az ige és az imádság.

— **A magyarok világkongresszusa.** Az egész világon szétszoródott magyaroknak f. aug. havi 22. 23. és 24-én tartandó kongresszusa iránt egyre fokozódik az érdeklődés. A magyar nemzeti öntudat megizmosodása, a magyar szolidáritás erősbödése szempontjából igen nagy jelentősége lesz ezeknek a napoknak.

— **Patakiak találkozója Szekszárdon.** Egy baráti kör tagjai, egy régi osztály tanuló társai, akik több évtized óta hol egyik hol másik társuknál szoktak a régi baráti érzések felújítására ösz-

szegyülekezni (igy pl. 1926-ban, akadémiai pályavégzésük 40-ik évfordulója alkalmával Sárospatakon, 1927-ben Debrecenben S. Szabó J. debreceni főgimn. igazgatónál, 1928-ban Lánczy I. beregi esperesnél találkoztak), ez éven aug 4 re *Bodnár* István szekszárdi iró és költő, a tolnai egyházmegye és a dunamelléki egyházkerület tanácsbirájának vendégszerető házához kaptak meghivót baráti találkozóra. A találkozóra — részint a nagy távolság, részint egyéb gátló körülmények miatt — csak ketten tudtak ezuttal megjelenni, u. m. *S. Szabó* József nyug. debreceni fógimn. igazgató és *Rácz* Lajos sárospataki akad. tanár. A vendégek két teljes napot töltöttek rég nem látott barájuknál; megtekintették a várost, a templomokat, a gazdag, szépen berendezett régészeti és néprajzi múzeumot, a szép nagy kerttel ellátott úri kaszinót, de emellett idejük javarészét Bodnár I. szép családi körében (fia, B. Dezső a Nemzeti Szinház művésze, leánya gr. Holub József pécsi egyet. tanár felesége) a régi pataki visszaemlékezéseknek, az ifjúkor rég elmult szép napjai visszaidézésének szentelték. A vendégek aug. 6-án, szivükben meleg érzésekkel mondtak búcsút Bodnár Istvánnak, a szekszárdi irodalmi élet vezérférfiának s kedves családi körének. A régi barátok, ha Isten is úgy akarja, a főiskola 400 éves ünnepélyén is szeretnének együtt ünnepelni.

— **Választási hirek.** A *ládbesenyői* gyülekezet (Felsőborsod) a Gyülvészy István eltávozásával üresedésbe jött lelkészi állásra egyhangu meghivás útján *Demeter Béla* átányi segédlelkészt választotta meg. — A *csenyetei* gyülekezet egyhangulag meghivta lelkészéül *Kóródy* Andor bódvavendég—hidvégardói lelkészt.

— **Adomány.** *Laky* Zsigmondné a Sárospataki Ref. Lapok részére 5 P. t adományozott.

HIVATALOS RÉSZ.

830/1929. **Püspöki körlevél.**

Az esperes és lelkész urakhoz.

I.

A belmissziói iveket szétküldtem. A *Bm. I.* jelzésű ivekből négy példányt, melyből egy példányt a lelkészi hivatal megőrzés végett visszatart, a többi három példányt pedig az esperes úrhoz küldi.

A diaspora missziójról *Dpm.* jelzésű ivből csak egy példányt küldhettem, mert a püspöki hivatalhoz küldött ivekből több nem telt. Utánpótlást kérni már nem akartam, mert az idő igy is nagyon előre haladt. Ez a *Dpm.* jelzésű iv is nagy gonddal töltendő ki, kitöltés után a lelkész úr vegyen róla megőrzés végett másolatot, a nyomtatott ivet pedig küldje be az esperes úrhoz.

II.

Az egyházkerületi pénzügyi választmány az u. n. kultur búza váltságát ez évre 24 (huszonnégy) pengőben állapította meg.

III.

A hitoktatási jelentőivekről.

Bár a jelentőiveket június 30-ig kellett volna beküldeni, a következő lelkészi hivataloktól még nem jöttek be: Abaujszántó, Diósgyőr, Gönc, Mezőcsát, Mezőkeresztes, Mezőkövesd, Ózd, Sajószentpéter, Sárospatak, Tokaj.

Az iveket kérem haladéktalanul kiállitani és beküldeni. Aki folyó hó 31-ig be nem küldi, 10 pengő birság alá esik.

Miskolc, 1929 augusztus 12.

Dr Révész Kálmán
— püspök.

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe! Miután az üresedésben lévő egyik egyh.-megyei tanítóképviselői tisztségre elrendelt szavazásnál absolut többséget senki sem kapott, a két legtöbb szavazatot nyert *Erdős Károly* szalonnai és *Gaal György* sajóecsegi tanítók között bizottság újabb szavazást rendelt el *szeptember hó 6. határidővel*. Felkérem lelkésztársaimat, hogy egyházuk szavazatát minden sürgetés bevárása nélkül — a jelzett időig hozzám küldjék be. Sajóbábony, 1929 aug. 12. Atyafiúi szeretettel: *Elek József,* felsőborsodi esperes.

Szerkesztői üzenetek.

S. I. R—n. Nyári tartózkodásom távolából nem foglalkozom már tovább az üggyel. Amint M. D.-nek üzentem, a nézeteltérés az építkezési sorrend felett folyt. A döntés után további tintapocsékolásnak nincs értelme. Most már mindent ki kell várni. Végre minden meglesz. Legyen is ékesen és szép rendben! Az ellenkezőre gondolni se volna jó. Különben a kérdés világos. Az építkezés e nyári programmját a főiskola illetékes vezetősége állapította meg, közelebbről a főiskolai gondnokság. Illesse érte a legteljesebb hála és elismerés! A nagyon szerencsés terv, — elhalasztása után is annak kell mondani —, az én tudásom szerint, főleg a v. gondnok úr elgondolása és az összes érdekek (lelki, nevelési, intézeti ági, pénzügyi, időbeosztási stb.) ügyes kezü megragadása volt, — egyetértésben a kultuszminiszterium köszönettel említendő, páratlan előzékenységgel készített munkálataival. Ez a terv tolódott el — részben — a kivitelt illetőleg — a bizottság másféle döntése által. Nagyon illetékes nyilatkozatot hallottunk róla, hogy csak eltolódásról van szó. Ebben a bizottságban a főiskolai v. gondnok úr nem vett részt. Ő már ekkor fürdőn tartózkodott. Azonban a theologia szándékos mellőzéséről beszélni tényleg nem lehet Ilyen képtelenségre bizottság nem vállalkozhatik Ellenben hátratétel, mint eredmény, szándékosságon kivül is történhetik. — *A tényállás és indokok* irójának megköszönhetem, hogy érveit bokrétába kötve, végre a lehető legteljesebb felsorolással mutatta be, hogy mennyire nem leküzdhetetlen nehézségekről volt szó. Sajnálom, de a gimn. internátus gondos vezetője most és ezúttal a kérdés lényege mérlegelésének száz mértfölddel alatta maradt. Cikke benső bajokban is szenved. A *theol. internátus 6 kellékére nézve* az igazi tényállás az, amit első cikkemtől kezdve a lehetőségig világosan irtam és amint azt Dr. M. E. pontosan előadta. A többi egy más nézőpont beállítása — fényes igazolásául annak, hogy a pedagogia milyen keservessé teheti a theologia ügyét, ha tudjuk, hogy ezek a felvonultatott elefántok csak közönséges szunyogok. Egyébként bizonyos konzekvenciákat természetesen levonok. Ezek azonban nem gyógyítanak meg sem engem, se az ügyet, amelynek felszakadt mélységei felett kimondhatatlan fájdalommal járok.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. evfolyam. 35. szám. Sárospatak, 1929 augusztus 25.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Román Ernő:* Embert keresünk! II. (Folyt. és vége) — *Andrássy Kálmán:* Falusi levelek. IV. — Egyházi élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetmény.

Embert keresünk!

II.

(Folyt. és vége.)

De hát a várható sok kellemetlenség, surlódás a kamatok késedelmes fizetése miatt, s erélyes eljárás esetén neheztelés, duzzogás a felsőbb egyházi hatóság iránt?! Erre azt felelem, hogy az idegen tőkével szemben is csak szükség van a rendes és pontos fizetésre, miért éppen a saját hatóságunkkal szemben lennénk hanyagok vagy pontatlanok? Csak egy kis erélyes kezelés, a presbyterium törvény szerinti anyagi felelősségére való ráutalása, sohse lesz hátralék.

Különben is mint kölcsön, úgy ez is csak az egyházmegyék és kerületek vagy ezek elnökségeinek jóváhagyasával lévén felvehető, amit ezek jóváhagynak ott meg lesz az elégtételre a képesség is, az akarat is; mert csak feltételezhető, hogy ezek a magas egyházi funkcionáriusok is féltő szemmel őrködnek az egyházi közvagyon felett s nem engedik azt Csáki szalmájaként kezelni.

S talán nem kell erősen hangsúlyoznom, bizonyítgatnom, hogy a felsőbb hatóság eme hitelakciójának nemcsak anyagi, hanem morális haszna is lenne. T. i. ebből az egyes egyházközségek s annak a vezetői azt látnák, hogy ime az ő felsőbb hatóságaik nem mindig csak kérnek, hanem amikor s amiben tehetik, segítségükre is sietnek anyagilag is. Hogy nemcsak lelki, de testi szükségleteik is érdeklik azokat, amint a Főt, az Urat is érdekelte a környezetének a testi szükséglete is, kiszen imádságában is megemlékezett a mindennapi kenyérről is. A pogánynál is alábbvalónak mondja az írás azt, aki az övéire gondot nem visel! S bizony e gondoskodásnak ki kell terjedni a testi bajokra is, mert hiába kész a lélek, ha a test erőtelen!

Ezeket én már körülbelül 20 évvel ezelőtt megírtam a Lelkészegyesületbe. De a mezei hadak egy szerény tagjának a halk szava valószínüleg el sem jutott abba a magasba, ahol ezeket az ügyeket intézik. Másfelől a Földhitelintézettel való ikerkapcsolat abban az időben még oly egyedül idvezítőnek látszott, hogy annak lazítására vagy megbontására abban az időben gondolni is non sens volt. Ma azonban, — legalább is a konvent kezdeményézéséből az látszik, — bizonyára a közelmult idők hatalmas figyelmeztetéseinek a hatása folytán ez a szoros kapcsolat is enged a maga elválaszthatatlanságából, a boldogulás útja másfelé is kereshető, azért láttam időszerűnek a régi eszme felszinre hozását s feltenni a kérdést: vajjon a minden tőkéjét elveszített magyar ref. egyház megengedheti-e magának azt a luxust, hogy egy könnyed kézlegyintéssel el engedjen magától repülni, — csak egymillió pengő tőkét véve is számítási alapul, — évi 30.000 pengő kamatkülönbözetet, tehát egy olyan összeget, mely pl. a tekintélyes alsóborsodi egyházmegye összes lelkészei és egyházai évi nyugdijjárulékának közel 3-szorosát jelenti, s amelynek a megfogásához semmi a világon nem kell, csak akarat s egy kis mozgékonyság. Annak az évi kamatkülönbözetnek pedig hej de sok helye volna elszámlálhatatlanul sokfelé kiabáló szükségeink között! Azért embert vagy embereket keresünk, lelkészieket és világiakat egyaránt e hitelakciónak az illetékes körök előtt való propagálására. *Román Ernő.*

Falusi levelek.

IV.

Tisztelt Szerkesztő Uram!

Lelkemből ajánlom minden lelkésztársamnak, hogy amint beteszi lábát egyházába, legelső gondja legyen népe multjával s ebben lelkiségével megismerkedni, azon hatóerőket vizsgálni, melyekre támaszkodhatik, — ha t. i. érez magában vágyat és erőt, majd azon kövekre is hivatkozni, mikre szent Mesterünk hivatkozott, feleletül a *hozsánnázók* mentségére.

Tehát én elővettem a található jegyző- és egyéb könyveket, irásokat, bizalmas beszélgetésbe bocsátkozva velük s általuk azokkal, kik száz esztendő óta itt hangoskodtak. És bizony szomorú dolgokról suttogtak a régi betük, — arról az élet-

telen életről, mellyel tengődtek, egy-két Jeremiáslélek biztatása, fenyegetése, testi-lelki emésztődése mellett is.

Általában a krisztusi vallásos életnek némi nyoma is alig látható az egyháztagok életében, — általában mindenik felekezetnél. Akár a gondolkodást, akár az érzést, akár az akaratot nézzük az egyéneknél, vagy együttesben, legjobb esetben is valami megszokott külső formaságot látunk. A magyar naturában székelő nyugtalan hajlamok ki-kitörnek, keresett és talált okra, vagy éppen oknélkül s ezek szomorú példái számos alkalommal vannak örökítve jkönyveink lapjain, még közvetlen elődöm idejében is, aki pedig úgy kiváló képzettsége, mint szelid, türelmes jelleme folytán is, a papi prudencia minden eszközét alkalmazta s szabadabban is mozoghatott már, az elődeit fojtogató marasztási rendszer békóitól szabadulva.

A sokat emlegetett „régi jó időből" nem árt némely adat jegyzőkönyvi ráhivatkozással, — érzelgős leírások helyett.

Először is az építkezésekről. A régi időben a mocsárvilág legmagasabb helyén, a faluvégen épült s levedlett templom lekerülvén a község közepére, ennek építése a 18-ik század végén elkezdődött s több kevesebb megszakítással átment a 19-ik századba s a toronytesttel együtt, eltartott a megépítés a század első negyedén túl. Közben egyéb épületek is elavulván, azokat is javítani, vagy ujraépíteni kellett — volna. De hát se pénz, se anyag, se akarat. Említettem már, hogy a falut végelláthatatlan nádas vette körül, azonban hijába volt a Consistorium határozata, hogy „minden gazda adjon 50 kéve nádat, vagy annak árát," (1825. évi gyűlések) hijába volt az építési egyezség is a mesterekkel, mely szerint végeztetett, hogy „a háznak, a marha ólnak és a tyúk—sertés ólnak befedéséért fizet az Ekkla 30 frt. készpénzt, 8 itce pálinkát, ezen kívül, mikor az épületek tetejét lebontják, mig a nádat lebocsátgatják, egy meszely pálinkát napjában." A lebocsátgatás a pálinka erejénél fogva megtörtént, de a felrakás több évig húzódott. Határozatokban, fenyegetésekben nem volt hiány, (1825 junius 25.) azonban még az 1830 márc. 12-én tartott Consistóriális gyűlésen is így határoznak a 3 ik pontban: „a Predicator istállójához megkivántató, minden néven nevezendő szükséges eszközöknek megszerzésekre a Főkurátor meghatalmaztatik." Hogy aztán mi sikere lett ennek? ime egy bizonyíték: a Predicator panaszolja, hogy a háza elibe épített tornác még most sincs letapasztva! Vizitátor urak az iskolát látogatják, „ahol is az iskolában kevés számból álló gyermekekre nézve azon okát adta a tanitó, hogy az iskolaház kidülőfélben vagyon, fűtőről az Ekla nem gondoskodik." — Egy másik: „A Predikátori kvártély szintúgy sok hijával lévén, erre nézve is — számtalan izben tett határozat után — meghagyatott, hogy minden defectusokat helyre kell hozni. (1831 gyül.) A „defektusok helyrehozása azonban b. c. elődöm halálát is bevárta, sőt az én új építkezésemet is.

Aztán a lelkészi és tanitói fizetések, földmunkálások elhanyagolása miatt is mennyi sürgetés, bajlódás, fenyegetés! A vizitáció a polgári törvényszékkel is fenyegetőzik. Nem igen ijednek meg ettől sem! 1836 jul. 17-iki jegyzőkönyv szerint: Tapasztaltatván (tehát nem egy eset!), hogy a Predikátornak sokszor igen hitvány, apró, kaszált és csaknem egészen kicsépelt kevés életet hoznak, Predikátor nagy kárára és az Eklának is gyalázatára, tehát most meghatározztatott stb." És mennyi „*most*" határozatalról van szó ezután is! Egy erélyes alkurátort még tettleg is bántalmaznak. (1842 nov. jkv.)

Aztán az éveken, sőt évtizedeken át húzódó székperek, deputációk s ezek miatt a templomi botrányok. Aztán a közterhek igazságtalan megállapítása, főként az urak és kisnemesek előnyére, kik tulságosan érzékenyek „az előlülések és piacokon való köszöntések stb." irányában, annál kevésbé a terhek emelése iránt.

S mikor az egyház jövőjének anyagi biztosítása s az adózásból eredő folytonos zaklatástól szabadulás céljából az 1863. évben végrehajtott tagosítás alkalmával, a birtokosok által felajánlott és el is rendezett *Földalapítvány* útján, mintegy új életet, nyugodt fejlődést reméltek és vártak a jobbgondolkozásu egyháztagok: — vajon minő képet mutatnak a jegyzőkönyvi felvételek? Hiszen most már nincs semmiféle cimen egyházi adó. Lelkész, tanitó, minden egyházi közszükséglet, megtalálja közvetlenül anyagi kielégítését azon földbirtokokból, melyek nevükre, használatukra telekkönyvezve, belátásuk szerint hasznosíthatók!

És mégis az egyházi élet folyik a maga megszokott zavaros hullámzásában. Lelkész és tanitó nem tud hozzájutni régóta elmaradozott hátrányaihoz. Kötvényeket is vesznek és adnak; egyházi deputációval is fenyegetőznek, — sőt jönnek is. Ezek is fenyegetőznek. S igy tovább. Aztán a bevégzett alapítványi díjlevelek után is kérdések támadnak, a mennyiség iránt is, az elhelyezés iránt is, az adózás iránt is. És a többi. A bomladozó épületek is maradnak. Azaz hogy — dehogy maradnak! Sülyednek, csepegnek-csorognak. Jómagunk is fazékkal, teknővel forgolódunk a templompadon, ha dörgést hallunk nyugat felől. Mindössze 1876-ban deszkázzák, székezik a templom belsejét s egy kart, szószéket is állítanak, de már a kimeszelés — elmaradt

Ime, — „a régi jó idő!"

Tisztelő híve

Andrássy Kálmán.

EGYHÁZI ÉLET.

Templomszentelés Tarcalon.

Örömünnepe volt a tarcali ref. gyülekezetnek aug. 18-ika. Ekkor volt megújitott templomának felszentelése. D. e. 9 órakor magyar ruhás leányok, cserkészek, lovas legények és nagy közönségtől kisérve vonultak be a fungens lelkészek és feleségeik a lelkészlakra. A vasúti állomáson a főgondnok leánya üdvözölte Janka Károly egyházkerületi főjegyző, püspökhelyettes urat és a kisérő lelkészeket, a lelkészlak kapujánál pedig Gombos

Lajos főgondnok mondott Isten hozottat. Mindkét üdvözletért Janka Károly mondott szép szavakkal köszönetet. Pontosan 10 órakor volt az indulás a szépen megújitott templomba. Boldogan énekeltük az úton „Óh seregeknek Istene“ cimű szép éneket. A templom ajtajánál Gombos Lajos főgondnok átadta a templom kulcsát Janka Károlynak, aki az Atya, Fiú és Szentlélek Isten nevében a templomot megnyitotta. A templom nehány perc alatt zsúfolásig megtelt. Felhangzottak az Istent dicsérő gyönyörű szép énekek. Majd Batta János bodrogkeresztúri lelkész bibliát olvasott és imádkozott. Az igét a fáradhatatlan Janka Károly hirdette a Róm. lev. X: 10—17-ig terjedő versei alapján, hivő lélekkel kiemelve azt, hogy milyen drága kincse a ref. keresztyénnek a templom. Az igehirdetés után a tarcali kiváló dalárda szerepelt Károlyi János kitünő karvezér vezetése mellett. Majd Janka Károly elmondta klasszikus szépségű felszentelő imádságát, az imádság végén megemlékezve a nemrég hazaköltözött b. e. Sebeő Gyuláról, aki egyházának kiváló főgondnoka, presbitere volt, aki még a klinikán is arról kérdezősködött, hogy miként megy a templomépitkezés, akinek ravatalánál Éles István az ő gyászbeszédjében azt mondotta, hogy Sebeő Gyulára az ő életében azt mondották, hogy takarékos volt, de nem volt takarékos mikor egyházáról volt szó, továbbá azt, hogy a tarcali gyülekezetben nem volt ember, aki nálánál jobban szerette volna az Ur hajlékát. A felszentelő imádság után Major Gyula tiszaladányi h. lelkész szólóéneke következett, ami nagyon szép volt. Ezután Batta János keresztelt még 3 kis csecsemőt, Makó Dezső esketett meg egy házaspárt. Ezután egy bűnbánati énekkel készitgettük lelkünket a szent jegyek elvételére. Éles István ágendázott és osztotta ki az úrvacsorát a többi lelkészek segédkezése mellett. Fél 2 volt, mikor kijöttünk a templomból. Ezután ebéd következett, amely alkalomból egy pár felköszöntő is hangzott el, éltetve Janka Károlyt, a helybeli lelkészt, feleségét, Károlyi Jánost stb., vagyis jobban mondva az Istent dicsőitve, hogy őket az Isten nekünk adta. Délután nem volt istenitisztelet, hanem ehelyett este 7-kor a villannyal gyönyörűen kivilágitott templomban volt az istenitisztelet. Batta János bibliát olvasott és imádkozott. Major Gyula prédikált. Makó Dezső lelkész szólóban énekelt, Molnár Ferenc tanító szépen szavalt Muraközy Gyulától. Feledhetetlen szép nap volt ez a gyülekezet életében, a tarcali gyülekezet nagy áldozatot hozott, mikor megrenováltatta templomát, az igaz, hogy ezt el is vártuk tőle, hiszen a Hegyaljának egyik legjobb módu gyülekezete. De ne feledjük, hogy ugyanekkor van Tarcalon egy róm. kath. egyház is, amely egyháznak ott az állam a kegyura. Az állam a tarcali róm. kath. egyházat ellátja minden földi jóval, a hiveik itt nem fizetnek egyházi adót, a reformátusok pedig roskadoznak a teher alatt. Erre igazán el lehet mondani, hogy a középkor sötét, dohos maradványa, amint Dr. Baltazár Dezső püspök ur mondja és itt dörömbölni kell előbb-utóbb a felvilágosodás szellemének.

Batta János.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Benedek Elek. Egy gazdag élet fáklyája lobbant utolsót az elrabolt Székelyföld éjszakájában; egy, Nagy-Magyarország nappali fényében is messzevilágitó fáklya fényes fénye aludt ki: Benedek Elek örök álomra hunyta le szemét a kisbaconi nemesi kurián. Gyermekkorunk sok kedves emléke füződik nevéhez: a magyar mese- és mondavilág bűvös tollú összegyűjtője, a Jó Pajtás s a Kis könyvtár lelkünkbe suhanó közleményeinek irója, a Kisfaludy Társaság tagja s a Petőfi-Társaság jutalmazottja búcsút vesz székelykapus házától, búcsút az erdélyi magyar iróktól, akik között ő is igen becses munkát végzett, hogy ne engedjék elnémulni a rab Székelyföldön az édes magyar szót. Irói működése általánosan ismert úgy itthon, mint a külföldön is. (Testamentuma több nyelven is megjelent.) Halálát a ref. egyház is mélyen gyászolja. Az elhunyt iró rokoni összeköttetésben volt dr. Rácz Lajos theol. tanártársunk családjával.

— **Comenius sirjának** a felkutatására már régóta megindult mozgalom, értesülünk szerint sikerre vezetett. Hollandia egy városában Neardenben egy régi vallon templom falai alól ástak ki egy csontvázat s most az azonosságot próbálják megállapitani.

— **A buji lelkészi-kör** aug. 9-én Szabolcson értekezletet és gazdag programmú református napot tartott. A délelőtti istentiszteleten *Tomory* Pál lelkész imádkozott és *Porzsolt* István esperes hirdette az igét.

— **Theologiai akadémiánk első évére** a tanári kar 24 ifjút vett fel. Jóreménységgel tekintünk a jókészültségű ifjak munkája elé.

— **A debreceni nagytemplomról** dr. *Kőrössy* József szobrászművész szobrot készitett, amelyet a debreceni Kálvinisták Templomegyesülete sokszorositat és árusit. A befolyó jövedelem egy részét a Debrecenben felállitandó Kálvineum céljaira fordítják.

— **A felvidéki ref. egyház életéből.** A rimaszombati gyülekezetben *Pálóczi Czinke* István távozásával tervbe volt véve egyik lelkészi állás megszüntetése. Ujabb megállapodás szerint fenntartják mindkét állást s az egyikre a kerület megválasztandó püspökét fogja meghivni az egyházközség. — Árvaházat készülnek felállitani a felvidéki reformátusok *Beretkén* s annak céljaira már meg is indult az erőteljes akció dr. Magda Sándor gyülekezetében Csicseren.

— **Az erdélyi egyházkerület életéből.** Abban a heroikus küzdelemben, amit az *erdélyi református egyházkerület* iskoláiért végez évről-évre, sulyos vereségekben van osztályrésze. Egy szomorú statisztikát olvastunk arról, hogy az 1922—23. isk. évtől kezdődőleg az elmúlt iskolai év végéig 6043 ról 2681-re csökkent a ref. középiskolákba beiratkozott növendékek száma. A cikk irója egyenesen vészkiáltást hallat ebből az ügyből kifolyólag és hangsulyozza, hogy egészen új alapra kell fektetni a középiskolai oktatást, ha nem akarják

bevárni, hogy az összes iskolák bezárják kapuikat. — E szomorú hirekkel szemben jóleső érzésekkel regisztráljuk azt a tényt, hogy a román kormány a sepsiszentgyörgyi tanitónőképző-intézetnek megadta a *nyilvánossági jogot.* — Minél nehezebb sorsban szenvednek az erdélyi iskolák, annál nagyobb gondot fordit az erdélyi egyházkerület vezetősége arra, hogy más úton pótolja a veszteségeket. Különösen nagy erőt fejt ki azért, hogy a szászvárosi régi kollégiumban létesitett *árvaházba* lehelljen minél erősebb életet.

— **A Gusztáv Adolf-Egylet** három év mulva 1932 ben ünnepli fennállása 100 éves jubileumát. Erre az ünnepre az egylet egy millió márka jubileumi adományt akar összegyűjteni egy nagy szórvány munka támogatására. A Gusztáv Adolf-Egylet ezidőszerint igen becses anyagi támogatást nyújt theologusaink külföldi tanulmányútja céljaira. A jövő iskolai évre sárospataki theol. akadémiánkról 2 ifjú részesül támogatásában.

— **A vasárnap eltörlésére** készül a bolseviki Oroszország. Ezzel is a népnek a ker. vallással való kapcsolatait akarja szétszakitani. Minél hevesebb támadásokat intéznek azonban a kommunisták Oroszországban a keresztyénség ellen, annál elevenebb és mélyebb forrásból táplálkozó hitélet támad azok nyomában.

HIVATALOS RÉSZ.

834/1929. **Püspöki körlevél.**

Az egyházkerületi összes református középfoku iskolák (gimn., reálgimn., tanitóképző) igazgatóihoz és vallástanáraihoz, valamint a nem-ref. középfoku és polgári fiú- és leányiskolák vallástanitó lelkészeihez és őrálló hitoktatóihoz.

Egyetemes konventünk a középfoku iskolákban folyó vallásos nevelés elősegitése hivatalos eszközének tekinti a Középfoku Iskolák Országos Református Missziói Bizottságát, amelynek feladata: „hivatalosan irányitani az ország összes középfoku és polgári iskolába járó református tanulóknak a hitoktatáson kivüli vallásos nevelését (Egyet. konv. 1929. évi jkvének 59. sz. pontja és 1. sz. melléklete). Amidőn ezt Cimeddel hivatalosan közlöm, egyszersmind felhivom figyelmét a jelzett Bizottság munkájába bekapcsolódásra. Ennélfogva felkérem a következőkre:

1. Vallásos egyletek s bibliakörök munkájánál vegye igénybe a M. Bizottság közreműködését. Tudatom, hogy a f. év junius havában meg is jelent a középiskolás bibliakörök vezérfonala „Jézus Krisztus foglya“ c. alatt Rácz Kálmán tollából s ajánlom ennek tanitványai között terjesztését. (Ára 80 fillér, kapható a Missziói Bizottság központi irodájában Budapest, IV., Fővám tér 3., II., 6)

2. A Missziói Bizottság évente sorba látogatja mindazokat a tanintézeteket, amelyekben ref. növendékek tanulnak, hogy személyes érintkezéseivel segitsen az ifjúság vallásos nevelésében s magukkal a növendékekkel is megbeszélhesse az ő fontos kérdéseiket. Felkérem, hogy készitse elő esetről-esetre a Bizottság tagjainak e célból intézetükben megjelenését s buzdítsa tanítványait a kinálkozó alkalmak megragadására.

3. A M. Bizottság gondoskodik ifjúsági irodalomról is és evégett a tanév elején Református Diák összefoglaló cim alatt oly füzetek kibocsátását kezdi meg, amelyek a diákság legfontosabb kérdéseit a diák nyelvén, könnyed modorban fogják megtárgyalni. Ezzel ki akarja szorítani növendékeink köréből az efemer értékü, sőt erkölcsi szempontból sokszor egyenesen veszedelmes olvasmányokat s azok helyébe vallásos és erkölcsi jellem nevelésére alkalmas művekkel óhajtja kielégiteni a diákság olvasási vágyát. E nagy hiánypótló vállalkozásnak teljes erővel felkarolására s a Református Diák füzeteinek tanítványai között minél eredményesebb terjesztésére különös nyomatékkal felkérem.

4. A M. Bizottság rá akarja nevelni az ország ref. tanuló seregét az áldozatkészségre is és tervbe vette diákszociális intézmények szolgálatát a diákság persely filléreiből. Mint az istentisztelet kiegészitő részét minden tanuló hetenként két-két fillért ad át perselypénz gyanánt annak a társának, akit azok elfogadásával megbiz a vallástanár, illetőleg hitoktató. A perselyezés mult évi decemberben indult meg olyan eredménnyel, hogy a nyári konferenciákra a M. Bizottság már 1000 pengőnél nagyobb összeget oszthatott ki részvételi segélyül a szegényebb sorsuak között, aztán fedezte az 1. pontban említett bibliaköri vezérfonal kiadást, finanszírozza a Református Diák füzeteinek kiadását, sőt tervbe vette s a megvalósitáshoz közel juttatta egy diák-üdülő megszerzését is. E nemes célokat s az azokhoz vezető eszközt a magam részéről is felkarolásra méltóknak találván, felkérem Címedet is az u. n. 2 filléres persely-akciónak hathatós támogatására.

5. A tanulók evangelizálásával kapcsolatos minden egyéb kérdésben is forduljon a Missziói Bizottságnak fentebb is jelzett központi irodájához.

Istennek Lelke ihlesse tanuló ifjúságunk lelki vezetőit, hogy tudjanak cselekedni nagy dolgokat az Úrnak nevében, Istennek dicsőségére.

Miskolc, 1929 augusztus 15.

Dr Révész Kálmán
püspök.

Pályázati hirdetmény.

Tiszakeszi ref. egyház pályázatot hirdet II. orgonista kántortanitói állásra. Javadalom: 9148 □ öl szántó, 6979 □-öl rét, részben szántó, 4 hold legelő, 1903 □-öl füzeserdő, 21 köböl rozs az egyháztól, stóla és természetbeni lakás. Földek adóját egyház fizeti. Mindez 30 értékegységet képvisel, a többi államsegély.

Kötelessége az isk. szék által kijelölt osztályok vezetése, kántori teendők végzése, énekkar vezetés, belmissziói munkában segédkezés. Kántorpróba szeptember 8 án. Költséget egyház meg nem térit. Pályázati határidő szeptember 7. Pályázatok ref. lelkészi hivatal címére Tiszakeszi, küldendők.

Horváth József
isk. széki elnök.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. évfolyam. 36. szám. Sárospatak, 1929 szeptember 1.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési díja egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. E.*: Nagy összefogás. — *Jelenvolt*: Az Országos Református Lelkész-Egyesület konferenciája, közgyűlése és kirándulásai. — *Kérészy István*: A 8 osztályú népiskola és a falu. (Vége köv.) — A Zentralstelle bázeli gyülése. (Folyt. köv.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetés.

Nagy összefogás.

A III. országos presbiteri értekezlet.

Sok szempontból volt megragadó és nagy horderejű a f. augusztus 25-én Diósgyőr-Vasgyáron tartott III. országos presbiteri értekezlet. Felemelő látvány volt a harmadfélezernyi tömeg végeláthatatlan sorban való felvonulása a vasgyártelepi munkáskaszinó hatalmas csarnokába. Valósággal lenyügözött egyetemes református egyházunk méltóságának, nagyvonaluságának, grandiózus benyomásának a tapasztalása. Református öntudatunkat különösen megnövelő, egyenesen fascináló hatású volt az erőteljesebbnél erőteljesebb bizonyságtételek zuhatagja. Magyar jellemünket, minden vonatkozásban magyar világunkat aligha láttuk valaha tisztábban és duzzadóbb erőben megnyilatkozni, mint ezen a nagygyűlésen. Felemelő érzés volt látni azt, hogy a nagygyülés nemcsak bizonyságtételeknek, hanem azoknak nyomán *tetteknek* is volt szintere. Ezek között a különösen felemelő benyomások között pedig igen-igen nagy öröm volt feltekinteni vezéreikre: dr. *Baltazár* Dezső püspök és *Dókus* Ernő egyházkerületi főgondnokra, a konvent és zsinat elnökeire, mert az ő nagy alakjuk valósággal kimetszett bélyege mindazoknak a kiváló szellemi tulajdonoknak, amelyeknek oly nagy bősége áramlott a nagygyűlés közösségében. Mégis semmi sem töltötte meg boldogítóbb örömmel szivünket, mint az a tapasztalás, hogy Isten az *Ő újjáteremtő lelkével hatalmasan munkál közöttünk* s hogy az Ő teremtő lelke lehelletének hatása alatt összedobbantak az ezrekre menő szivek, a minden oldalról fenyegető viharban összefogództak a lelkek. A diadalbizonyosság érzése, a bizonyos reménység előrevivő lendülete izzott a lelkünkben e napon, de csak azért, mert lenyügöző erővel bontakozott ki bennünk a tapasztalás, hogy velünk az Isten.

Az első megrázó benyomást *Csikesz* Sándornak a Ján. ev. 13. r. 34—35 v.-e alapján tartott igehirdetése nyomán nyertük. Hatása alatt kibontakozott előttünk az az izzó vulkánikus talaj, amelyen magyar református egyházunk mégis biztonságosan áll. Mélyen meggyőződtünk arról, hogy a délről felvonuló fekete és a keletről felénk hullámzó vörös áramlat között a martiromságig a Krisztus fundamentumán kell megállanunk, mert csakis az egymás szeretetében állhatunk meg.

A nagygyűlés igen felemelő benyomásait nyújtották az üdvözlések. Tiszáninneni egyházkerületünk nevében az értekezletet köszöntő *Janka* Károly egyházker. főjegyző hangsulyozta, hogy a nagygyülés nem tüntető felvonulás, nem demonstrácio, *hanem lélek*ben, *cselekvés*ben *való testvéri összedobbanás*, ezerkétszáz gyülekezetnek lelki megújhodásra való összefogása akar lenni, nemcsak az egyház felvirágzása céljából, hanem a nemzet javára is. — Br. *Bottlik* István egyházmegyei gondnok, aki az alsóborsodi egyházmegye nevében köszöntötte az értekezletet, hangsulyozta, hogy mi dolgozni akarunk, de nem mások ellen, hanem ker. vallásunk megerősítésére. Ezért kívánja a felekezetekkel való egyenlő elbánást, de nemcsak formában, hanem *lélekben*, *fenntartás és utógondolat nélkül*. — *Geduly* Henrik püspök az egyetemes evangelikus egyház nevében köszöntötte az értekezletet. Különös alkalomnak tartja e napot az üdvözlésre, mert a speyeri birodalmi gyülésre emlékezve, az erőszakkal való közös küzdelmeik emlékét újitják fel. Károli Gáspárra gondolva, hálásan emlegeti, hogy munkájából millió és millió evangelikus hivő is nyert hitet és vígasztalást, Bethlen Gáborra gondolva, a saját vallás szabadsághősüket is ünneplik. — Borsod- és Gömör vármegyék közönsége és lakossága nevében *Bónis* Aladár szólott lelkes szavakat az értekezlethez. — Felejthetetlen benyomást keltett *Gyarmati* Béla munkás presbiternek különösen gazdag bizonyságtevése, aki a diósgyőri egyház nevében köszöntötte a gyülést. Új földet egyedül a Krisztus által remélhetünk — mondotta. — Munkástoborzó ez a gyülés, de ebben a munkások nem béresek,

hanem örökösök, akik a Krisztus ügyéért készek tűrni, keresztet hordozni. Gyarmati Béla bizonyságtétele nem pusztában elhangzó szó, *cselekedet* volt az. Úgy érezzük, hogy abban a küzdelemben, amelyet egyházunk a munkásságnak a Kr. számára való megnyeréséért folytat, igen nagy értéke van. — Az Orsz. Ref. Tanító-Egyesület nevében *Csiky* Béla, a gyártelep nevében, mint házigazda *Zsoldos* István gyárfőnök, főgondnok köszöntötte az értekezletet. Az ev. szeretetében és a nemzethez való hűségben való egységes megnyilatkozásokért *Baltazár* Dezső püspök elnök mondott köszönetet. — Táviratban üdvözölték még az értekezletet többek között *Puky* E., a képviselőház alelnöke és Br. *Radvánszky* Albert az ág. ev. egyetemes egyház főfelügyelője.

A nagygyűlés programmjának a legkiemelkedőbb része dr. *Baltazár* Dezső püspök elnök beszéde volt. E beszéd hallása nyomán is valósággal lenyügözött főpásztorunk emberi nagysága és hihetetlen szuggesztiv ereje.

„Mindazok a bajok, — úgymond — *amelyeknek Trianon a közös forrása, itatják velünk magyar kálvinistákkal is a keserüség közös poharát. Sőt ez a pohár még telibb és keserübb a mi kezünkben, mert mi nem tartottuk hazafiságunkkal összeegyeztethetőnek, hogy az országromlás romjai között egyoldalu felekezeti előnyöket keressünk a magunk számára.*

A bennünk élő tiszta magyar lélek csak a nemzet java szempontjából néz és mérlegel mindent . . . Mert az egyház nem cél, hanem eszköz. Eszköz egyfelől arra, hogy az evangélium hitigazságaival . . . az Úr Jézusnak tanítványaivá neveljen, másfelől eszköz arra, hogy a lelki világosság nyomában fakadt tudománnyal, tiszta erkölccsel: mint építő és győzhetetlen erőkkel a nemzeti állam határain belül szabaddá és boldoggá tegye az emberek társaságát . . .

A mi álláspontunk tiszta az egyház irányában is, az állam irányában is.

Az állam érdekét elsőnek tartjuk. Az egyház érdekét annak alá rendeljük . . . Elég szomorú tehát, hogy a magyar haza előnyeinek tárháza még sem mi előttünk van két szárnyára nyitva. Ott szivesen látott vendégek vagyunk, ahol áldozni kell, de ha az elismerés anyagi és erkölcsi kimérésére kerül a sor, ott másokat szólítanak az első sorokba . . . ha mérlegre vetjük azokat az áldozatokat, amelyeket a Bécs és Róma nemzetietlenítő, alkotmányellenes törekvései útjába vérrel megöntözve halmoztunk az égig, akkor senki sem róhatná fel, ha legalább a szellemi foglalkozások ágazatában a kinevezéseknél megnyerné a kálvinista egyház a számarányt.

Szerénytelenek nem akarunk lenni, de nem leszünk álszeréremből az ügyefogyottság szemérmesei sem. Történelmi érdemeink beszélnek igényjogosultságunk mellett. Az 1848. évi XX. t.-c. elismerte és törvénybe iktatta ezt az igényjogosultságunkat. Magunk iránti kötelességünk megszegése, a törvénytisztelet félreállítása lenne, ha a viszonosság és egyenlőség érvényesítése iránti küzdelmeinket abba hagynánk. Nem hagyjuk abba, sőt fokozzuk; fokozzuk még azért is, mert az 1848. évi XX. t.-cikkben a demokratikus magyar nemzeti állam kanaánja felé nyiló kapu kulcsa is benne van. Ezért nincsen még végrehajtva s épen ezért kell végrehajtani . . .“

Dr. *Baltazár* Dezső megnyitó beszédét, mint a magyar ref. közvélemény klasszikus kifejezését a gyűlés jegyzőkönyvébe foglalta és elhatározta, hogy minden egyházközségnek megküldi.

E megnyitó beszéd után az értekezlet táviratilag üdvözölte Őfőméltósága *Horthy* Miklós kormányzó urat, a Konvent elnökségét, a csonka-magyarországi négy egyházkerület püspökét.

Csikesz Sándor egyetemi professzornak főtitkári jelentése nyomán arról szereztünk igen szép bizonyságokat, hogy milyen becses munkát végez az Országos Presbiteri Szövetség, igazságainknak a külföldi közvéleményben való megismertetése által. Főtitkári jelentés legfőbb javaslataképen előterjesztetett, hogy a Hit és Szolgálat, valamint az Országos Presbiteri Szövetség által tartani szokott nagygyűlések évenként felváltva tartassanak. E főtitkári jelentés kapcsán a nagygyűlés méltán mondott köszönetet az azt szervező *Csikesz* Sándor főtitkárnak és *Nádházy* Bertalan diósgyőri lelkésznek.

Isten teremtő lelkének megáradását éreztük *Czeglédy* Sándor, az ORLE alelnöke *ünnepi beszéde,* valamint a *Speyeri birodalmi* gyűlésről, *Károli* Gáspár és *Bethlen* Gábor emlékezetéről tartott *deklarációja* minden egyes szavából. Magyar református egyházunk jelen életére tekintettel megállapitja azt a kétségtelen igazságot, hogy egyházunk legnagyobb jelentőségű munkája a presbiterek talpraállítása és Isten előtti nagy felelősségének felébresztése. — A protestántizmus nagy eseményére és nagy alakjaira emlékezve három nagy igazságot állapit meg, amelynek egységes alapja a protestántizmus nagy ténye. A Speyeri birodalmi gyűlés nagy tanulságaképen azt az igazságot emeli ki, hogy *Isten a maga ügyét sohase hagyja el.* Klasszikus volt, amint ezzel kapcsolatban megállapitotta, hogy küldelmünk nem sakkjáték amelyben emberi tényezők állanak emberi tényezőkkel szemben, amit hangsulyozta, hogy Isten igazsága mellett egy maroknyi ember, egy ember és mindig többség, mert Isten örök erejében áll. — *Károli* Gáspár életében a magyar protestántizmus hőstörténetének egyik legszebb fejezetét látja s jelentőségét abban emeli ki, hogy ő *saját nemében és eszmeköréből eszközt teremtett* a Krisztus evangelioma számára. — *Bethlen* Gábor lelke még mindig homályba burkolt mély titkát kutatva, meggyőzően mutat rá arra, hogy ő az *ő ortodoxa reformációjának megfelelő államot akart alapitani Európa szivében* s ezzel kapcsolatban kiemeli, hogy ma is akkor tölthetjük be igazán hivatásunkat, ha államformáló erővé lehetünk.

Csikesz Sándornak *a magyar ref. egyház sajgó sebei és kivánságai*-ról tartott nagy beszédében először azt hangsulyozta, hogy nincs elegendő emberünk és eszközünk a munkára. Ehhez legfontosabbnak tartja a presbiterek nevelését. E célból a legsürgősebb a *presbiterek lapjának* a megindítása, aminek megteremtését az értekezlet ki is mondotta. — Sajgó sebeink közül felemlí-

tette *református elemi iskoláink bezárását*, ami ellen az egész értekezlet határozott tiltakozását fejezte ki. — Hogy középiskoláinkban református szellemű munka folyjon, sürgette egy *református tanárképző-intézet* felállítását Debrecenben. — Az ifjusági egyleti munkára, a szekták elleni küzdelemre, iratterjesztésre sürgősen szükségesnek tartja a *diakonusok* képzését, amit az értekezlet szintén határozattá emelt. Kivánatosnak mondotta, hogy református betegeinket református apolónők ápolják, ecélból szükségesnek tartja a *diakonissza képzést*. Az értekezlet elhatározta, hogy teljes odaadással támogatja egy ref. diakonissza anyaháznak Debrecenben való létesítését. — Nagyszabású beszédét azzal a bizonyossággal zárta be, hogy küzdelmünk feltétlenül diadalomra vezet és pedig annál inkább, minél inkább sikerülni fog a földmíves osztály, a munkásság és tisztviselőtársadalom összefogását biztosítani. „Szenvedő egyház voltunk, diadalmas egyház is akarunk lenni“ — mondotta.

Nem lett volna teljes egész e felejthetetlen nap gazdag tartalma, ha nem esett volna szó abban egyik legégetőbb problémánkról, az adakozásról. Bizonyos nemes büszkeséggel vettük, hogy erről a nagyfontosságú kérdésről épen főiskolánk világi- és az abaúji egyházmegye gondnoka, *Farkasfasfalvi Farkas* Géza országgyülési képviselő tartott előadást. Alig is tehetett volna református egyházunkhoz méltóbb előterjesztést, mint azt, hogy egyetemes egyházunk jövő két esztendei adakozásának legfőbb tárgya egy kálvineumi árvaház legyen, hadi- lelkészi- és tanítói árvák részére.

Igen nemesveretű előadást tartott utána a *presbiteri összetartás és együttmunkálkodás eszményéről* dr. *Szászy* Béla államtitkár, a budapesti egyház gondnoka.

Nemes méltóság sugárzott szeretett főgondnokunknak, *Dókus* Ernő, az Egyetemes Konvent és az értekezlet világi elnöke berekesztő beszédének minden egyes szavából. Végére mehetetlenek küzdelmeink — mondotta. — De a nehéz akadályokkal való küzdelemben ne veszitsük el türelmünket, őrizzük meg nyugodt méltóságunkat. Kezet kézben tartva, vállat vállnak vetve végezzük munkánkat abban a bizonyosságban, hogy el fog jönni az idő, amikor méltánylásban fog részesülni munkánk.

Az apostoli hitvallás elmondása és a Himnusz éneklése után oszlott szét az ezrekre menő lelkes tömeg s minket bizonyos boldog öröm töltött el afölött, hogy épen a mi egyházkerületünk területén zajlottak le a nagy nap eseményei.

M. E.

Az Országos Református Lelkész-Egyesület konferenciája, közgyűlése és kirándulásai.

Valóban seregszemle volt. Egyszersmind impresszió-rajzás, Elannyira, hogy az egyik impresszió majdnem elnyomta a másikat. Már maga a programm egészének összeállítása és lepergetése bámulatra keltő volt. Nem is tudjuk hirtelen, hogy mely mozzanatait emeljük első sorban ki. Mert a konferencia, a közgyűlés és a kirándulások valamennyi fordulata megérdemelné a részletes ismertetést. Erre azonban hosszú hasábokra volna szükségünk. Igy tehát kénytelenek vagyunk teljesen önkényesen csupán egyes részleteket kiragadni az Országos Református Lelkész-Egyesület Miskolcon és környékén augusztus hó 21—27. napjain lefolyt gyűlésezéseiből.

Mindenekelőtt az üdvözlő beszédekről kell röviden megemlékeznünk. Nem is csak egyszer, de többször adódott alkalom arra, hogy az egyházkerületünkben gyülésező lelkészek táborát a legmelegebb és legőrvendezőbb hangon üdvözölhessék *Janka Károly* egyházkerületi főjegyző és *Farkas István* esperes. Bensőségesen ünnepelte a konferencia *Dókus Ernőt*, kerületünk szeretett főgondnokát, aki több alkalommal megjelent a konferencián és akiről oly találóan jegyezte meg *Szabó Imre* fasori lelkész vasárnapi felköszöntőjében, hogy e mi világi papunk igazi papi lelkületével megóv bennünket papokat attól, hogy elvilágiasodjunk.

Az előadások változatosak, sokszinűek, lebilincselők és tartalmasak voltak. *Miklós Ödön* tárgyalta ez alkalommal az aktuális dátumokat, megemlékezvén *Károli Gáspárról, Bethlen Gáborról* és a *speyeri protestációról*. Határozati javaslatait úgy az ORLE konferenciája, mint közgyűlése elfogadták s így emléktáblát fognak felállítani a speyeri protestáció megörökítésére, egy lelkészekből álló társaság a konferencia után ellátogatott Göncre, hogy ott megkoszorúzza Károli Gáspár szobrát, s pályázatot hirdettek egy Bethlen Gábor életrajz megirására. — *Csikesz Sándor* ORLE főtitkár több alkalommal tartott előadást. Miskolcon a református társadalom megszervezéséről, a gula természetes helyzetével illusztrálva a református egyház és a kálvini gondolat társadalomformáló erejét. A presbiterek lapjára vonatkozó határozati javaslatát az Országos Presbiteri Értekezlet elé utalták, amely annak megindítását szükségesnek jelentette ki és szerkesztésével *Szabó Imre* fasori lelkészt bizta meg. — *Csikesz Sándor* másik érdeklődést keltő előadása szentföldi útjáról szólott. Szines képekben jelenítette meg hallgatói előtt szentföldi útjának különböző tanúlságos részleteit. Remélhetőleg sikerülni fog a jövő évben egy nagyobb magyar református lelkész-társaságnak is megtenni ugyanazt az utat, amelyről oly lebilincselő előadást volt alkalmunk hallani. — *Dr. Ferenczy Károly* leánykálvineumi igazgató-lelkész „Gyülekezeti diakonisszák és diakonusok“ címmel tartott előadást. Határozati javaslata, amelyet azután a konferencia és a közgyűlés egyaránt elfogadott, a legjelentősebb mozzanata volt a miskolci napoknak. A határozati javaslat szerint kimondotta az ORLE közgyűlése a diakonisszaképző-intézet felállításának szükséges voltát s egyben felkéri a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy a katholikus ápoló- és tanítónői szerzetesrendek és miszsziós testvérek munkájával nemzeti, vallásos és kulturális tekintetben egyenrangu és ugyanilyen munkát végző református diakonisszák képzését segítse erőteljesebbé tenni azáltal, hogy a debreceni Tisza István Tudományegyetem klinikai tele-

pén építtesse fel a református diakonisszaképző anyaházat, annyival inkább, mert a szegedi Ferenc József Tudományegyetem klinikáival kapcsolatban a róm. kath. apácarendek számára hasonló anyaházak építése a kultuszminiszter kijelentése szerint már megtörtént. — A Ferenczy Károly előadásához fűződő felszólalások alkalmával örömmel értesült a konferencia *Farkas István* esperestől azon önkéntes szeretet-munkáról, amelyet a miskolci egyház tagjai végeznek. Még kedvesebben hatott özv. *báji Patay Gyuláné* bejelentése, aki a miskolci diakonisszaképző anyaház céljaira egy telket ajánlott fel. — Fölöttébb építően hatottak a lelkészi konferencia tagjaira azok az előadások, amelyeket a református lelkészi munkáról tartottak: *Szabó Imre*, *Dr. Szász Imre* és *Molnár Zoltán*. — *Bereczky Albert* előadása az imádkozó életről pedig az Isten fenséges közelségébe emelt valamennyiünket. — Természetesen a református lelkészeket érintő anyagi kérdések tárgyalására ez alkalommal is sor került, s az előadást követő felszólalások hosszú sora mutatta, hogy ezen a téren még nagyon sok tenni és követelni valónk van. — A lelkészek konferenciájával párhuzamosan folytak le a vallástanító lelkészek és a református nők (papnék) konferenciái, amelyeken szintén nagyon sok értékes, építő és meggazdagító előadás hangzott el.

A miskolci, diósgyőri és diósgyőr-vasgyári gyülekezetek szives vendéglátó szeretetét az evangélizációs istentiszteletekkel próbálták viszonozni az ORLE konferencia tagjai. Mindennap este, valamint a közbeeső vasárnap délelőtt és délután állandóan hét különböző helyen hirdették az Igét a különböző vidékekről egybesereglett lelkipásztorok. A Miskolcon, Diósgyőrött és Diósgyőr-vasgyáron tartott vallásos-estélyek ugyanezt a nemes célt szolgálták.

A 26-án tartott ORLE közgyűlés kimagasló eseménye ez alkalommal is *Balthazár Dezső* püspök, az ORLE elnökének klasszikus megnyitó beszéde volt. Rámutatott arra, hogy a felekezeti viszály szításában soha sem mi voltunk a kezdeményezők, hanem mindig a támadottak. A „Mortalium Animos“ pápai enciklikára mult évben adott válaszunk is csak elkerülhetetlen „válasz“ volt. A pápai szék volt a sértő, nem pedig mi. Nekünk viszont kötelességünk minden egyes alkalommal megadni a feleletet, „de mindig az evangélium igazságainak vágva is gyógyító, sebezve is éltető fegyverével.“ A felekezeti sérelmekről ez alkalommal az igazán szelid lelkületéről ismert *Kiss Ferenc* egyetemi tanár szólott. Megrendülve értesült a közgyűlés arról, hogy mennyire egyoldalu kulturpolitika folyik a magyar kultuszminisztérium részéről a római egyház javára. Határozati javaslata alapján kimondotta a közgyűlés, hogy megkeresi az országos zsinatot, hogy vizsgálja meg az egyházunkat ért sérelmeket, amelyek mind e részrehajló kulturpolitika következményei.

A fárasztó konferenciázások és gyűlésezések között üdítőleg és felfrissítőleg hatottak a kirándulások. Egy alkalommal a diósgyőri várromhoz, majd pedig a diósgyőri vasgyárba rándult ki a konferencia. Egy egész délután jutott Lillafüred szépségeinek megtekintésére Az utolsó napot pedig Putnokon és Aggteleken töltötték a magyar ref. lelkipásztorok. Az előbbi helyen *Juhász László* esperes és a putnoki gyülekezet, az utóbbi helyen pedig *Tókos Károly* helybeli lelkész és az aggteleki gyülekezet üdvözölték és vendégelték meg a lelkészi kiránduló társaságot Még most is látjuk magunk előtt a szerpentin utakon felfelé kapaszkodó 12 autóbuszt s az aggteleki cseppkőbarlang hatalmas ürjei talán még most is visszhangozzák a lelkészi ajkakról elhangzott református zsoltárokat.

A miskolci ORLE konferencia újabb jelentős esemény volt az ORLE életében. Aligha van Magyarországon még egy egyesület, amelyikre annyira szükség volna és amely annyira életképes lenne, mint éppen az ORLE. Az ORLE vezetősége Istentől gazdagon megáldott munkát végez e konferenciák megrendezése által. Segítségére siet minden egyes alkalommal a helyi rendezőség is. Ez alkalommal az egész miskolci, diósgyőri és diósgyőr-vasgyári református lelkészi kar és egyházak, élükön *Farkas István* esperessel. A konferencia minden egyes résztvevője hálás volt azért a fáradhatatlan rendezői munkáért, melyet valamennyien a konferencia teljes sikere érdekében kifejtettek. A jövő évi ORLE konferencia előreláthatólag a Balaton partján lesz. *Jelenvolt.*

A 8 osztályú népiskola és a falu.

Sok út és mód kinálkozik a falu kulturájának emelésére, de mégis az általánosan kötelező, ingyenes népoktatás a legalkalmasabb és legcélravezetőbb. A népműveltség majdnem egészen a népoktatás milyenségétől függ.

Ezen megismerésből kötelez Eötvös József báró 1868. évi népoktatási törvénye minden szülőt, hogy gyermekét 6—12 évig mindennapi, 13—15 évig pedig ismétlő iskolába járassa.

A kötelező népoktatást Magyarország iktatta először törvénybe, ezen korszakalkotó jelentőségű törvény által, melynek révén a szomszédos országok feletti közművelődési elsőséget mindenkor biztosította, dacára, hogy a törvény mai napig sincs teljesen végrehajtva, melyben igen nagy része van falusi népünk életviszonyainak, a reánk szakadt világháborúnak, de nem kevesebb része Nagymagyarország kormányainak, melyek nemzetiségi politikájuktól vezéreltetve, hogy nem magyar ajkú honfitársaink az állam nyelvét megtanúljak; az elszakitott részek lakosságát látták el népiskolákkal: az alföldi, szintiszta magyar vidéket, — tehát a mai Csonkamagyarországot — elhanyagolva.

Igy jutott a népoktatás megcsonkitottságunk után abba a helyzetbe, hogy — mint a kultúrstatisztikai adatok is megállapitották — 8000 objektum, (egy objektum alatt 1 tanterem, vagy egy tanitói lakást értve) s 2000 tanító beállítása szükséges az 1868. évi népiskolai törvény keresztülviteléhez, a tankötelesek 100%-os beiskolázásához.

Ha törvényszabta kötelesség a gyermekek

iskolai neveltetése, sőt az attól való elvonás büntetést von maga után; iskolák, tanítói lakások építése, munkások beállítása által, legelsőrendű állami feladat módot nyújtani ezen kötelezettség teljesítésére.

Erre adott lehetőséget, elismerésreméltó cselekvő akarattal, a legutóbbi évek alatt emelt kb. 5000, s a közel jövőben megépíteni szándékolt 3000 objektum létesítésével s 2000 tanítói állás szervezésével a kultuszminisztérium, ami elvitathatatlanúl óriási teljesítmény.

A magyar közoktatásügy azonban, rövid pihenőt sem tartva, mint mondja: a körülöttünk levő államok iskolapolitikája által kényszerítve, 8 osztályúvá kívánja fejleszteni a népiskolát, mely 1930—35-ig fakultativ, 1935—40-ig már felállítása és látogatása kötelező, de a közoktatásügyi miniszter egyes községeknek indokolt kérelmére még felmentést adhat, azonban 1940-től egyetemlegesen kötelező. Tehát 10 évi átmeneti idő alatt mindedütt megvalósítandó, vagyis minden gyermek 15 éves koráig mindennapi iskolaköteles s azután átlép a 2 évre terjedő továbbképzőbe, mezőgazdasági népességü községben, az önálló mezőgazdasági népiskolába, mely a 120 taukötelessel bíró községekben mindenütt felállíttatik, szaktanító vezetésével.

Mérföldes lépéseket, óriási áldozatot, rengeteg pénzt, egyes társadalmi rétegektől nagy önmegtagadást igénylő, szinte káprázatos tervezet, különösen ha elgondoljuk hogy a 6 osztályú népiskola teljes kiépítésére még 3000 objektumra s 2000 tanítóra van szükség, a 6 éven felüli analfabétánk több mint 1,000 000, noha az általános tankötelezettség 60 éves multra s egy életképes, anyagilag szilárd, gazdaságilag erős Nagy-Magyarországra tekinthet vissza; míg az új alkotások életfeltételeitől megfosztott, vérszegény, anyagi és erkölcsi tönk szélén vergődő társadalom erőfeszítéseit igénylik és követelik.

* * *

A javaslat szerint az államkincstár viselné úgy a mindennapi, mint az önálló gazdasági iskolai épületek, *első* felszerelések költségeit és a tanszemélyzet fizetését, tekintet nélkül az iskola jellegére; de a telek, kézi és igás napszám, az összes dologi kiadások (fűtés, világítás, takarítás, karbantartás stb.) gyakorlóterület, az iskola fenntartó terhét képeznék.

Dehát, hogy csak magunkról beszéljek, sok-sok ref. egyház, mint iskolafenntartó mentesítve lesz is az épületek emelésétől, az oktatók fizetésétől, anyagiak hiányában hogyan szerzi meg a telket, gyakorlóterületet, honnan veszi a pénzt fűtésre, tatarozásra, hogyan pótolja a majdan pusztuló felszereléseket?

Hogyan lesz képes megfelelni az egész bizonyosan reá háramló nyugdíjjáruléki kötelezettségének, mely alól a jelenben is hiába kérjük, könyörögjük mentesítésünket, felmutatva híveink túladóztatását, mely sok helyen, épen az iskolai terhek miatt, az állami adók 150—200%-a.

Az állam pénzügyi okokra hivatkozva, elvonta egyházi és iskolai segélyeinket, megsokszorozta a tanítói nyugdíjjárulékot, takarékossági szempontból megszünteti a kevés számu növendékkel bíró tanítói állásokat, úgy, hogy kényszerhelyzetünkben a lelkésztanítóság gondolatával kell foglalkoznunk, a maga javára eszközölt értékelésel csökkenti a tanítói fizetéseket s mégis a terhek alatt roskadozó, adósságban fuldokló iskolafenntartó egyházainktól újabb terhek vállalását kívánja, tanítóitól pedig 8 osztály lelkiismeretes tanítását, mert, mint a javaslat mondja, „a tanítószükséglet nem az osztályok számától, hanem a tanulók összlétszámától függ.“ Én ugyan el sem tudom képzelni, hogy egy tanító, vagy lelkésztanító 8 osztályt eredményesen taníthasson!

Ki kell mondanunk bátran, nem szégyenelve szegénységünket: iskolafenntartó egyházaink semmiféle iskolai teher vállalására és viselésére nem képesek.

* * *

A kötelező népoktatás idejének meghosszabbítása a falu mezőgazdasági néprétegét meg sem ítélhető nehéz helyzet elé állítja. Az 1868. évi népiskolai törvény életbeléptetése óta 60 év múlt el s meglevő iskoláink 10%-a még ma sincs 6 osztályúvá fejlesztve, hiszem, nemcsak az anyagiak hiánya, hanem a földmüvelő nép életviszonyai miatt is, mert a szükség törvényt ront!

Az élet ma minden társadalmi rétegnél, a háborús konjunktúra szerencséseit és hiénáit kivéve, nagyon nehéz, s az alsóbb néposztályokra is olyan ólomsulylyal nehezedik a létfenntartás gondja, hogy az a mai oktatási eredményt is hátrányosan befolyásolja, sőt annak igen sok helyen gátat is vet.

Nem csodálkozhatunk, ha a nélkülözések közt élő szülő, gyermekét az iskolából elvonva, legalább saját élelmének és ruházatának megszerzése végett könnyebb munkába állítja. Az iskolaszéki elnökökhöz hány meg hány ember jön kérelmével: „a fiamat ha ki tetszene adni az iskolából!“ S kiadjuk, hogy segítsenek valamit a sürgős munkában s gyenge gyermeki erejükkel könnyitsék a mindennapi élet terhét; mert bármennyire szükséges és kivánatos is az ismeretek elsajátitás s az iskolai képzés és nevelés, előbbre való a mindennapi kenyér!

És hogy ez a kényszer helyzet milyen diktátori hatalmat követel magának, mutatja a tanévnek igen sok községben, a népiskolai törvény őrének, a miniszternek engedélye alapján, a rendesnél jóval korábban való befejezése, ami elismerése azon szomorú igazságnak, hogy falún a 12—13 éves gyermek munkaerőnek, a 14—15 éves kenyérkeresőnek számít s az év bizonyos szakában szinte nélkülözhetetlen.

A kötelező népoktatás idejének meghosszabbítása még 14 éves korban mindennapi, 16 éves korban gazdasági iskolába kényszeríti a gyermeket, mely körülmény már nagy munkaerőt von el a családtól, gazdasági munkától s nagy kérdés, hogy a mezőgazdasági munkát 16 éves korában kezdő ifjú meg fogja-e azt kedvelni, lesz-é belőle

földjét szerető, hajnaltól éjszakáig nagy erőfeszítéssel dolgozó magyar épen úgy, mintha 12 éves korától fokozatosan mintegy bele nő, bele izmosodik ezen foglalkozási ág sokszor igen nehéz munkájába? Félős, hogy a fiatalon nem hajlított test, a munkától idegenkedve, tétlenségbe merül.

Elpuhult nemzedék pedig csak meghalni tud, feltámadni soha!

Ha a kulturától függne minden, akkor ma nem csonka Magyarország, hanem egy igen-igen nagy Magyarország volna, magában foglalva mindazokat a népeket, melyek alacsonyabb műveltségük dacára, jobb sorsra érdemes véreink felett uralkodnak a kulturfölény nagyobb dicsőségére!

Nagy munka idején, hetenként 2 napon sem képes a törvény szigora még ma sem beszorítani a 12—15 éves növendékeket a továbbképző iskolába s még kevésbé fogja tudni a mindennapiba, mert hiába hirdeti a kultuszkormány, hogy az állami hatalom erejével, az általános tankötelezettség nyomasával szorítandók be a növendékek, ha a megélhetés más törvényt szab, ha a büntetéspénzt a szülé nem képes megfizetni, legfeljebb leülni, ami a tanítók, hatóságok meggyűlöltetésére vezet s a családfőt munkaidejétől fosztja meg.

Hiába hangoztatják, hogy a szegénység nem akadálya a kulturának. A lehető legnagyobb akadálya, mert míg a jobbmódútól joggal elvárhatjuk gyermeke pontos iskoláztatását, a cipő- s ruhahiányban szenvedőt lehet é erre kényszeríteni?

Hoover amerikai elnök azt mondta a kongresszusnak, hogy a mezőgazdaság kérdését tekinti Amerika legnagyobb problémájának, mert csak megelégedett farmerek mellett lehet nagy az ország. Nálunk is csak gazdasági megerősödés biztosíthatja a magyar jövőt, mely jótékonyan befolyásolja a tanítási eredményt is!

A javaslat törvényerőre emelkedése esetén a földműves nép kereseti és megélhetési viszonyai rosszabbakká lennének s a kétségkivül nagy terhet jelentő iskoláztatási kötelezettség az egyke terjedését is elősegítheti. *Kérészy István.*

(Vége köv.)

A Zentralstelle bázeli gyűlése.

Bázel, 1929 augusztus 25.

Még Bázelben vagyok. Hideg, esős napok után majdnem felhőtlen a vasárnap reggel. Még egy ünnepi istentisztelet a hatalmas Münster csodás harmóniáju ivei alatt — itt van az Erasmus sírja s itt áll az Oecolampadius impozáns szobra — s ezzel bezárul az Europäische Zentralstelle für Kircliche Hilfsakcionen két napos ülésezése, a világ protestáns képviselői, akik 83-an majdnem ennyi egyházat képviseltek, újra szétmennek távoli hazájukba. Athén, Kolozsvár, Dorpát, Riga, Osló, Utrecht, Brüsszel, Páris, London, Edinburg, New-York, Washington, Omaha, hogy csak egy néhány helyet említsek, várja őket.

A gyűlés elért eredményét e pillanatban nem lehet leméri. Itt ismét újabb kezdés indul meg. Mert ismeretes, hogy a Zentralstelle-t két évvel ezelőtt a kiáltó európai nyomor és a megmozduló testvéri szeretet szülte. Kezdeményezőit Koppenhápában ültek össze 1922-ben. Ez az ülésezés a Bethesda-gyűlés nevet kapta. A háboru leterítette Európát keresztyén egyházaival együtt. Ott feküdt a nyomorult a földön kifosztva, összezúzva, sebektől vérezve és nem volt, aki a gyógyitó forrásvízhez vigye. A Zentralstelle vállalkozott erre a feladatra. Dánok, svédek, schweiziak, angolok, amerikaiak kinyujtották karjaikat a beteg felé, felemelték, meghallgatták panaszait. A nyomor és lezüllés ijesztő képe tárult eléjük. Betü szerint igaz volt akkor, amit most is idéztek egyik osztrák kiküldött jelentéséből, hogy voltak lelkész családok, amelyeknél katasztrófát jelentett, ha egy inget kellett venniök. A nyomor mélyebb pontját alig lehetett elképzelni.

Valamikor majd összesítve meghallgatjuk azokat az összegeket, amelyek boldogabb protestáns országokból megindultak a földre sujtottak, egyházak, intézetek és egyének felé. A szeretet felébredt és segített. És 7 éven át folyt a munka.

Erre a gyűlésre annak a feladatnak a megmegállapítása hárult: van-e szükség még a Zentrálstelle további segitő munkájára? Milyen az európai egyházak anyagi helyzete? Mik a feladatai, megoldandó problémái? Nem kell-e a segélyezés helyett más konstruktiv proprammot összeállítani, amelyen vállvetve dolgozzék a világprotetantizmus? A lelki összetartozandóság állandó épitése nem kiván-e olyan szervet, amely anyagilag lehetővé teszi ennek a munkának végzését. Nem érkezett-e el az idő a számító tőke anyagiasságával szemben olyan prot. nemzetközi hitelintézet felállitására, amely kezébe veszi ennek a munkának a pénzügyi részét? Az egyes egyházak jelentésének meghallgatása, tényleges helyzetének ismerete alapján akart a Zentralstelle ebben a kérdésben dönteni.

(Folyt. köv.) *Marton János.*

IRODALOM.

* **Dr. Rácz Lajos: Keleti hatások a görög filozófia kezdeteire.** A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. osztályának kiadványai. IV. kötet. 4. sz. Debrecen, 1929. 8° 40. l. A művelődéstörténet egyik legfontosabb problemája annak a kérdésnek tisztázása, hogy melyek a mi nyugateurópai műveltségünknek az alapjai. Általában a görög, római műveltséget és a zsidó nép vallásos műveltségét szokták ilyen alapoknak tekinteni. De itt mindjárt egy további kérdés is felmerül, az t. i., hogy eredeti kultura-e a görög, vagy pedig kölcsönzött. Különösen a filozófiát illetőleg élénk problémája ez a filozófia történetnek Ezzel a kérdéssel foglalkozik dr. *Rácz* Lajos sárospataki főiskolánk tudós professzora nagy alapossággal és helytálló megállapitásokkal. Megállapítja, hogy a görög műveltség és vallás legrégibb kezdeteitől fogva keleti hatások alatt állott, tehát nemcsak az u. n. hellenisztikus, a Nagy Sándor hódításaival kezdődő kortól. Hangsulyozza, hogy ilyen hatások érvényesültek a görög filozófiára, közelebbről annak *kezdeteire is* és pedig az Egyiptomból és Babilomból támadt matemátikai,

asztronomiai és kronologiai ismeretek révén. Végeredményében azonban mégis azt az álláspontot képviseli tudós szerzőnk, hogy a *görög műveltség is filozófia eredeti*, mert a keletről támadt megtermékenyitő hatásokat a görög szellem abstrahaló, assimiláló erejével átalakitotta, egyénivé. eredetivé tette. *M. E.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Péter Mihály lett a megszállott tiszáninneni egyházkerület püspöke.** A Páloczi Czinke István lemondásával megüresedett püspöki szék betöltésére az illetékes egyházközségek beadták szavazataikat. Rimaszombatban a szavazólapokat felbontván, összesen 131 érvényes szavazatot találtak. Ezek közül 84 *Péter* Mihály gálszécsi ref. lelkész, egyházkerületi főjegyzőre, 46 *Idrányi* Barna szalánci esperesre esett. A püspökké választott *Péter* Mihály a felvidéki magyarságnak bátor harcosa, kitünő szónok, elsőrendű egyházi iró és hűséges pásztor. Nehéz és felelősségteljes tisztének végzéséhez Istennek áldását kivánjuk.

— **Tanitóképző átvétele.** Értesülésünk szerint a főiskola gondnokai a vallás- és közoktatásügyi minisztériummal a tanitóképző-intézet átvételének foganatositása érdekében a napokban tárgyaltak s az átadás és átvétel időpontjára nézve a folyó évi szept. hó 17. és 23-ika közé eső napokban kölcsönösen megállapodtak. A tanintézet a rendes időben zavartalanul megkezdi működését.

— **Adomány a főiskolai könyvtárnak.** Ragályi Balassa Ferenc báró, egyh.-megyei gondnok múlt évi könyvadományát újabb adománnyal tetőzte, több régi könyvet s egy bronzkori régi kardot adott. A nemes tett önmagát dicséri.

— **Sárospataki cserkészek a Jamboreen.** A cserkészvilágnak „Jamboree“ néven közismert nyári angliai találkozóján a főiskola Hegyaljai Erő cserkészcsapatának négy tagja is résztvett s a mintegy ötven nemzetnek ötvenezres létszámú sokadalmában tevékeny tagjai voltak annak a nyolcszázhetven főnyi csapatnak, amely fegyelmezett közszellemével méltán képviselte Magyarországot. A magyar fiúk magatartása, a magyar lelket kifejező művészi bemutatásai, dalos jókedve és lengő árvalányhaja meghódította a hüvös angolok szivét. A jamboree befejezte után mint Lord Rothermere vendégei megtekintették Londont, még előbb Liverpoolt, majd Canterburyt, az angol protestantizmusnak ez ősi fészkét, Oxford hires kollégiumait stb. Kiküldötteink tapasztalatai a főiskola javát szolgálják. *(Sz. L.)*

— **Az Országos Protestáns Sajtószövetség megkezdte működését.** A három evangéliumi egyház: az evangélikusok, reformátusok és unitáriusok egyházi és világi vezetői felismerték, hogy az egyre jobban támadott magyar protestantizmust csak úgy védelmezhetik meg, ha testvéri szeretetben egyesülten épitik ki a modern időknek megfelelő védelmi szervezeteket. A protestantizmus védelmében a legfontosabb szerep a sajtóé. Ezért alapitották meg a magyar protestantizmus vezérei — az élén dr. Balthazár Dezső és dr. Raffay Sándor püspökökkel — az Országos Protestáns Sajtószövetséget, mely most az egész országban megkezdte működését. „Oly hatalmas ez a munkaprogramm, hogy egyetlen egy protestáns lelket sem nélkülözhet“ — irja Kapi Béla püspök a Sajtószövetségről. Mi joggal hisszük, hogy a magyar protestáns társadalom méltó lesz nagy ősei emlékéhez s szegények és gazdagok lelkiismeretükkel számot vetve egyaránt megtaláljak a Prot. Sajtószövetség szolgálatában való elhelyezkedésüket.

— **A miskolci református reálgimnázium értesitője az 1928—29. évről.** Világos és könnyen áttekinthető képet nyújt *Csorba* György igazgató a múlt iskolai évi értesitőben a reálgimnázium életéről. Tömör vázlatban találjuk első helyen az iskola történetét. Azután a fenntartó testület, tanári kar névsora található. Tanárok száma 20. A további fejezetben az iskola munkájáról, a tanári testület munkájáról, az ifjuságéról nyújt az értesitő kimerítő képet. Az ösztöndijak és jutalmazások rovatából megtudjuk, hogy azoknak összege 3683 P. A statisztikai kimutatások rovatából közöljük azt, hogy a reálgimnáziumba beiratkozott összes növendékek száma 545. Közülök református 340. Előmenetel szempontjából jeles általános 5·4%, jó általános 14·6%, elégséges 51·8%, a többi bukott. Elég szép eredménnyel végződött az érettségi vizsga. A 31 jelentkezett közül jelesen érett 7, jól érett 10, egyszerűen érett 8, a többi bukott.

— **A Hit és Szolgálat mozgalma működéséről.** A napokban vettük kézhez a Hit és Szolgálat működéséről szóló *Titkári jelentést* Bereczky Albert főtitkár tollából. A jelentés vázlatos képet nyújt a mozgalom 1926. évben megindult működésétől kezdődőleg egészen a legújabb eseményekig. Felsorolja mindazokat a konferenciákat, amelyeket a mozgalom tartott, azután a rendezett tanfolyamokról és mindenekfelett a rendezett két nagy gyűlésről emlékezik meg. Hangsulyozza ezeknek áldásos hatását, külön kiemelvén az ezekben folyó munka *tiszta evangeliomi és egyházias jellegét.* A napilapakció sikertelensége okaival foglalkozva megállapitja, hogy a szükséges 15.000 előfizető közül csak 5.000-et sikerült összegyűjteni. Megállapitja, hogy a sikertelenség főoka *a nagy gyülekezetek részvétlensége.* Kivánatosnak tartja, hogy egy református szellemű néplap („református friss újság“) létesitésével pótoltassék, illetve készittessék elő egy nagyobb napilap megteremtése. Foglalkozik a titkári jelentés a Hit és Szolgálat mozgalmából való kilépésekkel. Annak jövő feladataival foglalkozva, a munkában való több tervszerűség és következetség biztosítása céljából szükségesnek tartja egy *állandó titkári állás szervezését.*

— **Pápa városa** 60.000 P.-t adományozott az ott épitendő református templom céljaira. Nagy örömmel közöljük e hirt. Szolgáljon a nemes cselekedet buzdító példaadásúl.

— **Károli Gáspár Irodalmi-Társaságot** alapitanak az erdélyi és királyhágómelléki reformátusok f. évi szept. hó 12—16. napjain, Nagykárolyban tartandó nagygyűlésük alkalmával, *Isten igéjének*

és hitvallásos irodalmunknak fejlesztésére, védelmére és terjesztésére. Ugyanakkor *biblia-kiállítást* is rendeznek.

— **A lupényi véres eseményekről** sokat irtak a napilapok. A mi egyházunknak is fájdalmasak a veszteségei a szomorú esetből kifolyólag. Értesülésünk szerint az ottani összeütközésekből öt református özvegy és hat árva gyermek maradt. A lupényi református lelkészt, *Szabó* Zoltánt pedig az áldozatok temetése alkalmával mondott egyházi beszéde miatt elfogták és lázitás miatt vád alá helyezték.

— **A hitoktatói jelentő-ivekről** a Sárospataki Ref. Lapok 34. számában megjelent körlevélben több olyan egyháznak a neve szerepel, akik a jelentő-iveket pontosan beküldötték, de én szabadságon lévén, a helyettesem olyan helyre tette azokat, hogy az összeszámolásnál (mert akkor meg ő volt szabadságon) azok figyelmen kivül maradtak. Tisztelettel kérem mindazokat akiket az én jelentésem alapján a Főtiszteletű Püspök úr mint késedelmeseket felhivott, e tévedésért helyet tesemnek s nekem megbocsátani. *Illyés Bertalan.*

HIVATALOS RÉSZ.

694/1929. sz. **Meghivó**

az abaúji egyházmegye őszi közgyűlésére.

Egyházmegyei gondnok úr Őméltóságával történt megállapodás folytán őszi egyházmegyei közgyülésünket folyó évi szeptember hó 23-án délelőtt 8 órai kezdettel Göncön, a község tanácstermében fogjuk megtartani. Délelőtt 11 órától birósági ülés lesz. Felhivom a lelkész urakat, hogy a gyűlés elé tartozó ügyiratokat szeptember 15 ig be az esperesi hivatalhoz. Később érkezett ügyek nem tárgyaltatnak. 22-én, vasárnap délelőtt 10 órakor nagy bibliafordítónk Károli Gáspár emlékét fogjuk megünnepelni istenitisztelet keretében. Délután pedig 3 órától vallásos délután s azt követőleg lelkészi értekezlet lesz, mely iránt az értekezlet elnöke intézkedik. Meghivom egyházmegyénk lelkészeit, tanitóit, az egyházmegye egyházi és világi tisztviselőit és a gyülekezetek küldötteit Gondnok úr nevében is úgy a közgyűlésre, mint a 22-én tartandó emlékünnepélyre azon kéréssel, hogy ez ünnepélyen való megjelenésre buzdítsák a presbitériumokat és a szószékből való felhivás mellett a gyülekezet tagjait s szeptember 15-ig jelentsék be múlhatatlanúl Farkas Elek lelkész úrnak, hogy a presbitérium, vagy a gyülekezet tagjai közül hányan kivánnak a közebéden részt venni, valamint a lelkész urak azt is jelentsék be, hogy kik igényelnek 22-én éjjeli szállást. Akik e jelentést elmulasztják, azokról nem történik gondoskodás.

Atyafiúi szeretettel: *Cziáky Endre* esperes.

Felhivás. Mivel a belmissziói és a diaspora missziói jelentő iveket ez ideig mindössze 14 lelkész küldötte be, kénytelen vagyok sürgető felhivást intézni lelkész-társaimhoz azon figyelmeztetéssel, hogy ez iveket sziveskedjenek forduló postával mulhatatlanul beküldeni, mert a belmissziói előadó, akire ez ivek adatainak feldolgozása vár, az idő rövidsége miatt nem lesz képes feladatát teljesiteni. Ezért a felelősség a felsőbb hatóságok előtt a mulasztókat fogja terhelni. Atyafiui szeretettel: *Cziáky Endre*, esperes.

Felsőborsodiak figyelmébe! Folyó évi őszi egyházmegyei közgyűlésünk *szeptember hó 26-án* (csütörtök) fog megtartatni *Bóldván*, melyre a gyűlés alkotó tagjait az elnökség tisztelettel meghivja. Kezdete d. e. 9 órakor, délután az e. m. biróság ülésezik. — A közgyűlési közebéd részint a hivek áldozatkészségéből, részint saját költségünkön fog megtartatni. Akik ezen részt óhajtanak venni, jelentkezzenek szept. 20 ig a bóldvai lelkész úrnál. — A közgyűlésen tárgyalandó ügydarabok legkésőbb szeptember 15-ig fogadtatnak el. Sajóbábony, 1929 augusztus 27. Atyafiúi szeretettel *Elek József* felsőborsodi esperes.

Az alsózempléniek figyelmébe! Felkérem a kebelbeli lelkészi hivatalokat, hogy az őszi egyházmegyei közgyűlésen tárgyalandó ügyiratokat legyenek szivesek szept. 12-ig alanírott h. espereshez beküldeni. Később érkező ügyiratok a gyűlésen nem tárgyaltatnak. Harcsa, 1929 évi augusztus 27. *Máthé Gyula*, h. esperes.

Pályázati hirdetés.

Pályázatot hirdetek az abaúji egyházmegyébe bekebelezett hernádszurdoki lelkészi állásra. Javadalom: 4 szobás lakás, 919 □ öl kerttel, 19 kat. h. s 1080 □-öl szántóföld, melynek művelésénél ez idő szerint 20 gazda 40 nap teljesit szántási munkát (minden gazda 2 nap) és kövérítő hordási munkát 30 gazda, egyenként 2—2 szekérrel s minden gazda egy szekér terményt köteles hordáskor beszállitani. Ez a munka kölcsönös megegyezés szerint pénzzel megváltható. Van 1213 □-öl parlag szőlője Minden gazda fizet 1·5 liter must megváltása fejében 80 fillért. A hivektől 7 köből 3 véka búza; 18 köből 2 véka rozs. A leányegyházak hiveitől 2 köből búza, 3 köből rozs, 6 véka zab. 20 ürméter tüzifa, melyet az egyház vesz meg s a hivek beszállitanak. A régi temető fűtermése. Stóla díj: keresztelésért 3 P. Esketés 5 P. Temetés 8 P, imával 4 P. Anyakönyvi kivonat 2 P. Fizetést kiegészitő államsegély 629 a.-kor. 18 f. A földek utáni adót $^1/_3$ részben a lelkész fizeti. Az elöd esetleges befektetését megváltani köteles.

Pályázati határidő: szeptember 21. Az állás 1930 május 1-én elfoglalandó. Pályázatok Cziáky Endre espereshez küldendők Abaújszántóra.

Miskolc, 1929 augusztus *Janka Károly* püspökhelyettes.

— **Eladó harmonium.** Egy kitűnő 10 változatu, 2 térdregiszteres, 5 oktávos, 2 hangsoros, orgonaharmonium kényszerüségből féláron 650 pengőért sürgősen eladó. Megtekinthető a sárospataki főiskolában a szeniornál s tőle, mint megbizottól meg is vehető.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XIV. evfolyam. 37. szám. Sárospatak, 1929 szeptember 8.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Kérészy István:* A 8 osztályú népiskola és a falu. (Vége.) — *Marton János:* A Zentralstelle bázeli gyülése. (Vége.) — *Molnár László:* Szegény egyházak figyelmébe! — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetés. — Szerkesztői üzenet.

A 8 osztályú népiskola és a falu.

(Folyt. és vége.)

Ha pénzügyileg kivihető, a jelenlegi s a jelek szerint a jövőben is megmaradó kétségbeejtő nehéz megélhetési lehetőségek mellett megvalósitható lenne is a 8 osztályu népiskola, a néprétegek műveltségének elég gyors tempóban magasabb szinvonalra emelése káros hatást váltana ki s proletáriátusra is vezetne, mert — nézetem szerint — félmüvelt egyénekkel tömné meg a társadalmat. A félmüvelt embernél pedig sem vallási, sem politikai tekintetben nincs veszedelmesebb. Minden alkalmat felhasznál, hogy tudományát fitoktassa s bár a legtöbb dologról helytelen felfogással bir, téves nézetéről meggyözni lehetetlen.

Önhitt, szerénység nélküli, mindent kicsinyel, mindent ócsárol.

Nem tudván a dolgok mélyére hatolni, csak a kételkedésig jut el s ebből folyó bizalmatlansága önmagában is, embertársaiban is az elégedetlenséget szitja, növeli. A tudatlanság homályából — mondja Paskal — valamikor kivillanhat az igazság fénye, de a félmüveltség sötét zürzavarát sohse tudjuk visszavezetni a világossághoz.

A kevesebb tudású ember nagy türelemre képes, a müvelt müveltségénél fogva meg tud alkudni a mostoha viszonyokkal, de a félmüvelt maga az örök elégedetlenség, aki képzelt jogait erőszakos úton is hajlandó megvalósitani.

A nagyobb kultura a nagyobb igényekkel áll elő s hogy ezek kielégithetők legyenek a nagyobb jövedelem is megkivántatik. Mikor aztán az élet nem váltja valóra a beigért reményeket, fokozott igényeinek kielégitését, elégedetlensége forradalmasitja egész valóját s lelki egyensúlyát vesztve a társadalmi rendbontók s vallásellenes agitátorok szolgálatába szegődik. Az igények pedig — sajnos — különösen a határtalan fényüzés és öltözködési téboly — mert másnak már alig nevezhető — annyira úrrá lettek mindenütt, de népünk alsó rétegében is, hogy azok sem az általános müveltséggel, sem a társadalmi állással, még kevésbbé a kereseti és megélhetési lehetőséggel nincsenek arányban.

Ha a magasabb kiképzéssel ezek az igények még növekedni fognak, — ami nem kétséges — a szegénység teljes nyomorba sülyed, kicsúszik a már is megingott föld a kisbirtokosok lába alól s egy Trianonnál is gyászosabb katasztrófa, a nemzeti vagyon elpusztulása, önnön bünei miatt a maga ásott sirba temeti e csonka hazát, a feltámadás minden reménye nélkül.

* * *

A 8 osztályu népiskola, az iskolafenntartók szándékolt megterhelése mellett, anyagiak hiányában megvalósithatlan; a mezőgazdaságot üző falusi lakosság életviszonyai miatt kivihetetlen; s mert nagyobb igényü s félmüveltsége révén nem kivánatos elmet termel, felállitása nem kivánatos.

Ha nem kimondottan kulturális, de mindenesetre felette kivánatos és áldásos hivatást teljesitene a kultuszkormányzat ha folyósitaná egyházi és iskolai segélyeinket, visszafizetné mai értékben az egyházak, tehát az iskolafenntartók által hazafias áldozatkészségből az államnak kölcsön adott hadikölcsöneinket, mentesitne a tanitói nyugdijjárulékok óriási terhétől, a valóságnak megfelelőleg értékelné a tanitói fizetéseket, orvosolná a kántortanitók sérelmét.

Mig ennyi jogos igény kielégitésre vár, tág tere van a kultuszkormány harcias munkájának. Mig az analfabéták száma felül van az egymillión, mig a felső osztályok látogatottsága gyér, az életviszonyok miatt, ahol az iskolák fele osztatlan, egy tanitós, s 700 iskola nincs 6 osztályúvá fejlesztve, ahol 3000 objektumra s 2000 tanitóra van még mindig szükség a jelenlegi iskolai törvények keresztülvitelére; addig és ott nincs égető szükség a 8 osztályú népiskolára

Ne értsen félre senki! Nem a fokozatos fejlődés és haladás, nem a kultura ellen beszélek!

Kétségtelen, hogy a néprétegeknek fokozatosan többet kell nyújtani. Dehát az 1868. évi törvény kereteinek teljes és szigorú kitöltése, a mai állapothoz képest — nem a statisztikai, hanem a

való élet adatai szerint — nem jelent-e óriási haladást és fejlődést?

Iskolák és törvények teljesebb végrehajtásával kell eszközölni a vidéki népoktatás fejlődését!

Az okszerű mezőgazdasági munkához s gyakorlati foglalkozáshoz megkivánt ismereteket azonban nem adnatja a 6 osztályú népiskola s ezért a régi ismétlő iskolák helyett, az elméleti tárgyak felett gyakorlati ismereteket előnyben részesítő önálló mezőgazdasági iskolák felállitása kivánatos, *melyek kizárólag a földhöz nyujtsanak képesitést*, hogy ne szaporitsák a félértelmiséget, mely származását szégyenlve búcsút int a barázdáknak s más elhelyezkedést keresve, de nem találva növeli az értelmiségi proletáriátus tömegét. Mezőgazdasági iskolákat kérünk, hogy a földműves ifjak a gazdálkodás gyakorlati ismereteit elsajátítva, helyesen műveljék s igy meg is tartsák apáik örökét, az annyi verejtékkel megöntözött magyar földet, amelyen kivül nincsen számunkra hely.

Hiszem, ha ezeket a feladatokat 100 százalékig valóra váltja a kultuszkormány növeli a nemzet életerejét s hatalmas lépéssel viszi előre a népoktatás ügyét s mint eddig. úgy ezután is joggal és emelt fővel állhat meg nemzetünk a kulturnépek előtt.

A futólépés hamar kimeriti az embert, célját el nem érve, erejét pazarolva a félúton leroskad, mig nyugodt léptekkel, kevesebb fáradsággal biztosan célhoz ér!! *Kérészy István.*

A Zentralstelle bázeli ülése.

(Folyt. és vége.)

A Zentralstelle bázeli ülésének két napját főleg az egyes egyházak küldötteinek az az ismertetése töltötte be, amellyel egyházaik helyzetét tárták fel. Bizonyos, hogy e referátumok némelyike a segélynyerés szempontja alatt készült. De az is világosan kiderült, hogy a háború-sújtotta Európa egyházaiban is nyomasztó a helyzet. Később, nyugodtabb helyről leszek bátor röviden ismertetni azt az alapos előterjesztést, amelyet a németországi egyházak nevében olvasott fel A. W. *Schreiber*. Magam azt igyekeztem előadni, hogy ref. egyházunk a restauráció éveit éli s a nyugoti prot. lekötelező érdeklődése mellett nyitotta meg 1928 ban zsinatát is. Kiemeltem, hogy a missziói munkák anyagi fedezésüket még nem találták meg. S mint annyi más egyház kivánatosnak tartottam a theológiai hallgatók, tanárok és lelkészek külföldi tanúlmányútjainak a segélyezését s a nyugdíjasok és lelkészözvegyek s árvák szomorú helyzetének enyhitését.

Sajnos, a prot. nemzetközi hitelintézet megalakitása körül bajok mutatkoztak. A kérdés érlelés végett bizottság elé került. Volt alkalmam illetékes helyről hallani, hogy a hitelintézet mégis meglesz és egyházaknak ad kölcsönt. (Kamat gyanánt 4%-ot, amortizációnál 8%-ot rebesgettek. A kérdés annyira nem haladt előre, hogy még erről is lehetett volna tárgyalni).

Az egyházak jelentése és nagy szükségletei nyomán a Zentralstelle munkáját folytatni fogja. Az anyagi segélyezéssel függött össze a „Golden Rule" („Arany szabály") mozgalmának az ismertetése.

A Zentralstelle hiszi, hogy a világ protestantizmusának jótékony szerve lesz s annak egységes szellemét munkálni fogja.

A prot erősítése a cél az ukrán mozgalom felkarolásával is. Mivel Oroszország a bolsevizmus tüzében ég, a szlávság felé az ukránokon keresztül mutatkozik út s az ő ügyük a világprotestantizmusának védelme alá helyeztetett a gyűlés jóindulatú állásfoglalása által.

Ha beható tárgyalásról nem is lehetett szó az idő rövidsége miatt. az nyilvánvaló, hogy a Zentralstelle körében egységesen mozdul meg a világprotestantizmus.

A Baslerhof fényes szállodájától az Alumneum csendes falai közé tettem át magamat s Wirz urék a Hausvater és kedves segitő társai körében feledhetetlen napokat éltem át. Csak a diákok hiányoztak. De mossák már a szobák fehér függönyeit s készitik a befőtteket s örvendezve gondolok rá, hogy a mi diákkaszárnyáink helyébe is mindenfelé a családias szellemű theológus ott honokat tervelik. *Marton János.*

Szegény egyházak figyelmébe!

Az alsó- és felsőberecki-i ref. társegyházakban az évi rendes egyházi adó: 1800 P., mely összegből $^2/_3$ részt (1200 P.) az alsóberecki-i, $^1/_3$ részt (600 P.) a felsőberecki-i egyháztagok fizetnek be. A társegyházak semmi jövedelmező ingatlannal, vagy tőkével nem rendelkeznek. Az adófizetők száma a társegyházakban 65+35=100, kiknek 60 százaléka nagyon szegény ember. A kivetett egyházi adó az egyenes állami adónak 70 százaléka. Vannak egyháztagok, kik zúgolódó elégedetlenséggel viselik e terhet s e zúgolódást nem egyszer hódító eszköznek használják fel ellenünk a terjedő szekták s a kegyúri támogatásból élő más vallásfelekezetü keresztyének. Adócsökkentési segélyt többszöri kisérletezés után sem kaptunk, holott vannak 18—20 kat. hold jövedelmező ingatlannal biró egyházak, hol egyházi adókivetés évről-évre nincs, de 200—300 P. adócsökkentési segélyt kapnak.

Nem irigykedünk, nem okolunk e méltánytalanság miatt senkit, de keressük az önsegélyezés eszközeit és talán megtaláljuk a következő, más szegény egyházaknak is ajánlatos módon:

Az alsóberecki-i ref. egyház 20 mázsa búzával, a felsőberecki i ref. egyház 10 mázsa búzával magtári tőkét alapit ez éven. A tőkét és kamatait 11 éven át 25 százelékos kamattal gyümölcsözteti és a 12-ik évben már az alsóberecki-i 20 mázsás magtáralap 232 mázsa lesz évi 58 mázsa búza 25 százalékvs kamatjövedelemmel, a felsőberecki 10 mázsas magtáralap pedig 116 mázsa 32 kgr. tőke lesz, 29 mázsa 8 kgr. 25 százalékos évi kamatjövedelemmel. Húsz (20) pengős búzaárt számítva a 12. évben Alsóbereckiben (20×58 q) 1160 P., Felsőbereckiben 580 P. magtári kamatjövedelem lesz, mely csaknem teljesen fedezi az

évi szükségletet és többé magas egyháziadokivetésre szükség nem lesz, csak önkéntes, tetszés szerinti egyházi adóval növeljük évről-évre az egyházfenntartó tartalékalapot, mit építkezés, vagy nagyobb renoválás esetén használna fel a gyülekezet.

Száz, kétszáz mázsa termény majdnem minden község lakosai között kihelyezhető kellő jótállókkal aláírt kötelezvény ellenében és mint az egyháztagok által vállalt teher, a 25 százalék uzsorakamatnak nem minősíthető.

Követendő példának ajánljuk ezt minden ref. egyháznak. A világháboru utáni események, a magyar államnak velünk legmagyarabb keresztyén egyházzal tanusított mostoha viselkedése minden magyar ref. egyházat arra figyelmeztetnek, hogy *gondoskodjunk a jövőről!*

Molnár László
alsóberecki-i ref. lelkész.

IRODALOM.

* **Röck Gyula: Túlvilági mesék.** Kókai Lajos kiadása, 80 oldal. Az élet mélységeit hittel járó emberek számára kedves csemegét jelent e most megjelent kis könyvecske, amelyik 36 bájos kis mesét tartalmaz, nagy gyermekek: az Ur gyermekei számára. A hőse mindeniknek maga az emberi lélek, amint válogat a keresztek közt, vagy alkuszik a Hamisággal, vagy ott áll az Úr trónja előtt felelve azokért, amiket a testben elkövetett. Legtöbb mese fájdalmas felkiáltás az emberek hitetlensége és igényekkel való szertelen megrakottsága ellen, amelyekkel sehogysem tudnak átférni a Menyország szoros kapuján. Igehirdetés közben minden mese jól felhasználható. —*s.*

* **„A prédikátor könyve"** címen fog megjelenni *Muraközy* Gyula kecskeméti lelkész munkáinak első kötete az Első Kecskeméti Hirlapkiadó és Nyomda-Részvénytársaság kiadásában szeptember hó közepén. — A kötet tanulmányokat, előadásokat, predikációkat, temetési beszédeket fog tartalmazni. Muraközy Gyula a szentírás mélységeiben elmerülő, mindent az Ige szempontjai szerint mérlegelő lélek. De egyben Istentől gazdagon megáldott igehirdető és iró is, aki elsőrendű kifejező készségekkel rendelkezik arra, hogy gazdag gondolatvilágát és mély lelkületét kifejezésre is juttassa. Megjelenés előtt levő könyvét melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. — A könyv famentes papiron, tizenhat iv terjedelemben fog megjelenni. Bolti ára 6 P. 40 f. lesz. Előfizetési ára 5 P. 20 f.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Ravasz László** egymásután látogatja meg az amerikai református egyházakat. A gyülekezetekben mindenütt igét hirdet, vagy előadást tart. Mindenfelé úgy fogadják nagy püspökünket, mint „Krisztus követét." Látogatásai során megtekintette a legonieri árvaházat is, s egy árva gyermeknek egy évi fenntartási költségét, 180 dollárt ajánlott fel annak javára.

— **Pálóczi Czinke István** püspök rimaszombati gyülekezetéhez intézett búcsúleveléből közöljük az alábbi sorokat, amelyek igen alkalmasak arra, hogy azokon keresztül betekintsünk egy hű pásztori szív mélységeibe: „Búcsúzom tőletek, Kedves Testvéreim! Nem tőlem függő okok lehetetlenné tették, hogy Isten szent házában, a világ legszebb emelvényéről, a szószékről búcsúzhassam el tőletek, az élő szó melegével és közvetlenségével. Folyamodom hát a hideg papiroshoz. Mert szó nélkül még sem hagyhatlak el benneteket. A gondviselés másfelé vezeti útamat. Ez az út már nem tarthat sokáig, hiszen az én napjaim már meg vannak számlálva. Szemem is, lelkem is már az örökkévalóságot keresi inkább, ahol többé nem fáj semmi . . . Nem tudom, nektek fáj-e ez az elválás, de nekem fáj. Hiszen itt lelkek szakadnak el egymástól, tervek, munkák maradnak félbe, reménységek válnak semmivé, láthatatlan sebek égnek tovább gyógyítatlanul: lehetetlen, hogy attól bennünk valami fájó érzés ne támadjon . . . De hát miért megyek el? Egyetlen szóval megmondhatom: Elfáradtam . . . A lélek most is kész volna bennem a további munkálkodásra, de a test már erőtelen . . . A szívem szakad meg, azt hiszem, hogy el kell hagyni benneteket. Hogy mégis el megyek, van annak egy fájdalmas oka is. Megmondjam? Hiszen ha nem mondom is, tudjátok. Nem bírom tovább a búsulást a babiloni vizek mellett . . . A Tisza mellett születtem, a Tisza mellé vágyom. Oda, ahol az ég végtelen síksággal s a testvérlelkek egymással ölelkeznek össze. Megyek haza . . . meghalni. Gyermekeim ölébe s nemzetem fájó szívére hajtani le megfáradt fejemet, meggyötört szívemet. És a ti meggyötört szívetek? A Krisztussal szólok: *„Én pedig kérem az Atyát és más vígasztalót ád néktek, hogy veletek maradjon mindörökké."* (János 14.)"

— **Főiskolai építkezéseinket** megtekintették *Janka* Károly és *Farkasfalvi Farkas* Géza főiskolai gondnokok. Örömmel jelenthetjük, hogy az építkezések a megállapitott programm szerint folynak minden akadály nélkül.

— **Sárospataki főiskolai internátusunkra** kiírt tervpályázatok megérkeztek. A birálóbizottság szeptember 16 án tartandó ülésében fog a tervpályázat felől dönteni.

— **A theol. internátus javára** újabb becses adományok érkeztek és pedig Br. Ragályi Balassa Ferenctől 300 P., özv. Nagy Ignácnétól 200 P., a Cigándi Ref. Egyháztól 35 P. Erről a helyről is hálásan köszönjük a nemeslelkű adományokat.

— **A Hit és Szeretet** világkonferenciájának fenntartó bizottsága augusztus 27—30. napjain tartotta ülését Engadiveben. A konferencián részt vett dr. Lencz Géza egyetemi tanár is.

— **A debreceni Dóczi-Intézet** igazgatósága a dr. Boer Károly polgári iskolai vallástanár halálozásával megüresedett állásra *Biky* Gábor kiskúnhalasi ref. gimnáziumi vallástanárt választotta meg.

— **Templomavatás Sajószentpéteren.** A sajószentpéteri ref. egyház hivei nagy áldozatok árán

teljesen megújították ősi templomukat s szeptember első vasárnapján folyt le a felavatási ünnepély. A megújult templom ősi falai között az ünnepély kezdetéül felzendült az ezren jóval felül jelenlevő gyülekezet ajakáról az ősi zsoltár: Tebenned bíztunk eleitől fogva! Utána kedves és felemelő látvány volt a Leányegyesület énekkarának megjelenése: 60 egyforma fehér-kék pettyes ruhába öltözött leánykórus énekelte áhítattal, mindenkinek lelkét magával ragadva a: Hajlékodba, templomodba . . . kezdetü éneket Eperjessy Béla igazgatótanító vezetése mellett. Utána Hubay Mihály szilvásváradi lelkész imádkozott mély áhítattal. Majd ismét énekszám következett: az előbb említett leány énekkar és a férfi-kórus, mint vegyeskar énekelték: Mester a bősz vihar dühöng . . . kezdetü éneket kitünő előadásban. Ezután ugyancsak Hubay Mihály tartotta meg gondolatokban és építő hatásban gazdag felavató egyházi beszédét. Beszéd után Szigethy Ferenc helybeli lelkész keresztelt, majd ismét a leány-énekkar énekelt s ezután újra Szigethy Ferenc konfirmált három gyermeket. Gyülekezeti ének következett ezután, melynek végeztével úrvacsoraosztás volt, mely alkalommal dr. Komjáthy Aladár ózdi lelkész mondott aktuális, szép és gazdag beszédet.

— **Tanügyi-bizottsági ülés.** A Gömör tornai egyházmegye tanügyi-bizottsága szeptember hó 9-én Szinpetriben délután 2 órakor tartja ülését.

— **Tanítóválasztás.** *Bartha* József szinpetri-i kiváló kántortanító 22 évi eredményes munkálkodása után állásáról lemondott, miután Debrecenbe választották meg tanítónak. — Bartha József hosszú időn át a Gömör-tornai egyházmegye tanügyi-bizottságának tagja volt, mint iskolalátogató tanító. Isten áldása kisérje új állásába.

— **A Zilahi Vesselényi-Kollégium,** értesülésünk szerint visszanyerte nyilvánossági jogát. Körülbelül 7 évvel ezelőtt fosztotta meg ettől a jogtól a liberális uralom. Maniu Gyula aki ebben az iskolában végezte középiskoláit, most visszaadta annak a nyilvánossági jogot. Az erdélyi magyarok keserüségének tengerében egy csöpp üditő harmat ez.

— **Megjelent a Károli ünnepnapok sorrendje.** A Nagykárolyban f. évi szeptember hó 11—15. napjain tartandó nagyszabású ünnepségek programmjában bibliatanulmányozó és imaórák, tudományos előadások, konferenciák, templomi estélyek szerepelnek. Főbb tudományos előadások: A Szentírás az újabb theológiában (Dr. Tavaszy Sándor). A Szentírás a magyar irodalomban (Dr. Csüry Bálint). A Szentírás az Igehirdetésben (Dr. Gönczy Lajos). A Szentírás tanulmányozásának módszerei, tekintettel különösen a szekták eljárására (Dr. Imre Lajos). — A délutáni konferenciák főbb tárgyai: A lelkipásztor a magánéletben, A lelkipásztor a közéletben, A gyülekezet, mint munkaközösség. — Az ünnepségek csúcspontja a *Károli Gáspár* emlékünnepély lesz szept. 15-én. Az azt kezdő istentiszteleten imádkozik *Sulyok* István püspök, predikál dr. *Makkai* Sándor püspök. Emléktábla leleplezőbeszédet tart dr. *Gönczy* Lajos theol. tanár. Díszgyülésen megnyitó beszédet tart *Domahidy* Elemér egyházker. főgondnok és emlékbeszédet tart dr. *Nagy* Géza theol tanár. Utána megalakul a Károli Gáspár Irodalmi-Társaság.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe! Őszi egyházmegyei gyülésünket (esetleg bíróságunkat is) 1929 szept. 30-ára, délelőtt 9 órai kezdettel, a szokott helyre, Miskolcra a ref. fiu gimnázium torna-csarnokába hivjuk össze. Gyülési tárgyakat szeptember 20 ig fogad el az esperesi hivatal. E gyülesre az egyházhivatalosait és az érdeklődőket szeretettel várjuk. Miskolc—Tibolddaróc 1929. évi szeptember hó 4. *Az egyházmegye Elnöksége.* — 2. A Tanügyi Bizottsági Elnök Úr által mult évi Jelentésében panaszolt mulasztásokat mindenki pótolja. Kérem meg nézni a mult évi őszi egyházmegyei gyülési jegyzőkönyvet és ahonnan bekért adatokat, azokat be kell idejére küldeni; ahonnan pedig változott viszonyok miatt új bejelentések, *tanítói változások vannak vagy voltak az év folyamán,* azok azonnal bejelentendők. És pedig nem én hozzám, de a Gaál Ferenc úr cimére. — 3. *Belmissziói Ivek,* a püspök úr szigoru rendelete dacára még mindig sok helyről hiányoznak. Lehetetlen állapotok ezek. Azonnal kérem ezek beküldését. — 4. Az egyházmegyei dékán úr a napokban már szét küldi a fizetni valók jegyzékét mindenhová. Tudom, hogy nehéz idők jöttek reánk. De amit kell, azt kell! Helyettünk senki sem fog fizetni. Mindent el kell követnünk, hogy az egyházmegyei kimutatás összes fizetni valói idejére rendezve legyenek. Ha kölcsön útján is, de október havában be kell fizetnünk hátralékainkat. *A késön fizetőnktől, ismételten közlöm, hogy felsőbb parancsra késedelmi kamatot kell szednünk.* 5. A téli belmissziói munkákhoz épen ezekben a nehéz időkben még nagyobb hűséggel mint eddig hozzá kell kezdenünk. — 6. *A Kálvin Szövetség minden gyülekezetünkben megalakítandó.* Ez lett tavaszi gyülésünk egyik határozata. November 1-re kérem minden helyről a miként való megalakulásról a jelentést. Atyafiui szeretettel vagyok Miskolc, 1929 szept. 4. *Farkas István* esperes

Pályázati hirdetés.

Az erdőhorváti ref. egyház pályázatot hirdet eltávozás miatt megüresdett kántor-tanítói állásra. Fizetése 3 szobás lakás, kert, gyümölcsös, föld, rét, 12 q vegyes párpér — mindez 12 értékegységben megállapitva s megfelelő államsegély. Kötelessége 6 osztály tanitása és énekkar vezetése. Határidő megjelenéstől számított 10 nap. Személyes megjelenés önköltségen előnyös.

Erdőhorváti (Zemplén m.), 1929. szept. 3.

Győry Kálmán
ref lelkész.

Szerkesztői üzenetek.

F. Gy. M—c. Szives kérdésére közöljük, hogy az egész évi tápintézeti dij 250 P. Hálásan köszönjük theol. internátusunkért végzett becses szolgálatát.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. evfolyam. 38. szam. Sarospatak, 1929 szeptember 15.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETESI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JANOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Komjáthy Aladár:* A templom szentségéről. — *Benke József:* Belmisszió és Kálvin-Szövetség. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A templom szentségéről.

A mai korban, amikor nagyobb lendületet vett a vallásos élet, mintha kezdenék az emberek elfelejteni a régi református keresztyének féltve őrzött mondatát: „A templom az Isten háza.“ Isten házának tekintették atyáink a buzgóság hajlékát és roppant nagy szigorúsággal őrködtek afelett, hogy amig az istentisztelet tart, addig semmi olyan dolog ne történhessen, ami magát az istenitisztelet szent cselekményét megzavarhassa. Talán az úgynevezett nyári vizsgát tartották még az istenitiszteleten kivül régebben a templomban és semmi mást. A gyermekek examenjét is csak azért engedte a szigorú közfelfogás a templomban tartani, mert az egész gyülekezet kivánta hallani a gyermekek bizonyságtevését a református keresztyén hitről, másrészt meg az iskolai esztendőben a többi tantárgyakban való előhaladását is. Az iskola volt mindig az egyház veteményes kertje s bizony a jövendő gyülekezet számára egy alkalommal esztendőként át kellett adni az Isten házát, hogy az egyháztagok lássák meg az utánuk jövő nemzedéknek iskolai munkáját, szellemi és erkölcsi tekintetben való gyarapodását. Ezt elnézte még a legszigorúbb felfogású kálvinista egyháztag is, mert tisztában volt azzal, hogy a templom és iskola szorosan össze vannak forrva s ha különböző célt szolgálnak is, abban mégis csak megegyeznek, hogy mindketten az Isten dicsőitésére tanítanak.

A mostani lázas, sietö világban mintha a református egyháztagok serege is megfeledkezett volna a templom szentségéről. Olyan sok helyen tapasztaltam azt már, hogy az istenitisztelet előtt egészen kedélyesen beszélgetnek az emberek egymással, mintha nem is az Isten házában, hanem otthon volnának. Talán a templommal szemben való tiszteletet lejebb szállitotta az, hogy nemcsak a nyári vizsgálatot tartják már most ottan, hanem a presbiteri és egyházi gyüléseket is, nem gondolva arra, hogy a gyülésen legtöbbször eltérnek egymástól a vélemények, a különböző felfogású emberek azután vitáznak s a vita hevében bizony igen sokan olyan kifejezésekre ragadtatják magukat, amellyel nemcsak a templom méltóságát sértik, de megmaradnak azok a helytelen szavak a hívő ember lelkében és valahányszor az istenitisztelen megjelenik, mindig eszébe jutnak. Micsoda helytelen dolog a templomban gyülésezni! Még ahol felekezeti iskola nincs is, csak valahol a faluban lehet találni egy helyiséget, mondjuk községháza tanácstermét, ahol össze lehet jönni az egyháztagoknak.

A másik dolog, amivel a mai időben kisebbitik a templom szentségét, a vallásos délutánok, vagy estélyek. Én nem tudom miért kell ezt is a templomban tartani. Vagy ha már ott tartják, miért nem beszéli meg a vezetőség, hogy mit lehet a programmba felvenni? Mit, hogyan kell csinálni? Az nem lehet, hogy ilyen összejövetel alkalmával novellákat, költeményeket olvassanak, vagy szavaljanak arról a helyről, ahonnan az Isten igéje hirdettetik. Ismerek református keresztyéneket, akik azért maradtak el a templomból, mert a vallásos összejövetelnek irodalmi matine, vsgy kabaré jelleget adtak. Vallásos meggyőződéseinknek minden szavával tiltakoznunk kell az ilyenfajta szokások és törekvések ellen, mert ezek több műélvezetet nyújthatnak, mint lelki táplálékot s ahelyett, hogy építenék hitünket, egyenesen rombolják azt. Miért nem lehet a vallásos összejöveteleket megtartani a templomon kivül? Vagy ha már ott tartják, miért nem ügyelnek arra, hogy csak olyan számokból álljon a programm, ami még a legkonzervativebb kálvinista ember gondolkodásának is megfelel?! Mondjuk: vallásos énekek, akár szólóban, akár karban előadva, esetleg egy orgonajáték és vallásos, tehát evangéliumi jellegű beszéd. A vallásos összejövetelt imádság nyissa és rövid bibliamagyarázat zárja, nem is beszélve a gyülekezeti éneklésről. Arra is szigorúan kell az ilyen alkalommal ügyelni, hogy a templomi szószékre felmenni nem szabad, hogy az ilyen összejövetel egyszerű emberek szeme előtt ne legyen egyenrangú az istenitisztelettel. Hangsulyozni kivánom cikkemben azt is, hogy minden gyülekezet törekedjék a hiveket oda nevelni, hogy a templomban

mindenkor úgy viselkedjen, mint sehol másutt a világon. Szomszéddal való beszélgetés, feltünő módon távol ülőknek köszöntése, akár csendes, akár mások által is észrevehető nevetés, mind zavarják a templom áhitatát, sértik a templom méltóságát.

A hivő református keresztyén ember Isten igéjét megy hallgatni a templomba, felüdülni lelkében az élet csalódásai és küzdelmei között, nem pedig irodalmi termékeket hallani, még ha azok vallásos irányúak is. Szálljunk már le egyszer az irodalmi szinvonalról, hagyjunk békét úgy a poezisnek, mint a prózának, a kálvinizmusnak sokkal felségesebb és magasabb a hivatása minden irodalmi műfajnál és mi magyar kálvinisták első sorban az élő Isten felségjogaiért küzdünk és csak azután minden másért. A teremtő, az alkotó erő feltétlenül becses előttünk minden téren, így az irodalom terén is, de először mindig Isten igéje van szemünk előtt és csak azután az emberi agy szüleménye. Védjük meg azért a templomot minden oda nem való dologtól, rossz szokásoktól, inkább botránkoztató, mint építő cselekményektől, hagyjuk meg teljesen az istenitiszteletnek, hogy ez a hajlék mindenütt az Isten háza legyen.

Dr. Komjáthy Aladár.

Belmisszió és Kálvin-Szövetség.

Tul vagyunk már — hála Istennek — azon a kérdésen, van-e szükség egyházunknak belmisszióra. Nincsenek már belmisszió pártiak és ellenpártiak, — s ha volnának is, akik még mindig idegenkedéssel nézik ezt a szerintük idegenből beplántált gondolatot. — elnémultak s a legroszszabb esetben is a semlegesség álláspontjára helyezkedtek. A belmisszió eredményeiben igazolta önmagát s az idők sürgető jelei elvitázhatalanná teszik létjogosultságát, szükségességét. Hivatalos gyüléseink tárgysorozatain állandóan ott szerepelnek a belmisszió név alá foglalt egyházépítő, vagy egyházmentő munkák minél intenzivebb kiterjesztése. Hivatalos egyházi szervek alakulnak a munka egységes irányítására. Ha vannak is kétségek, legfeljeljebb aziránt lehetnek: külön választassék e a belmissiói munkák irányítása és végzése a hivatalos meglevő egyházi szervektől, vagy azok végezzék azt? A missziói törvénytervezet tárgyalásával kapcsolatban többek között az alsóborsodi egyházmegye arra a helyes álláspontra helyezkedett, hogy egyházközségekben a presbiteriumnak kell végezni irányítani a munkát. A komoly felelősségérzet felébresztésével, ha nem is egyszerre, de céltudatos munkával erre ránevelni, alkalmassá tenni presbitereinket. Eddig meg volnánk, hisszük, hogy Istennek lelke tovább fog vezetni!

A belmissziói munkák lendületesebb megindulásával egyidejüleg indult meg áldott lelkü világi papunk lelkes fáradozása eredményeképen a Kálvin Szövetség szervezkedése. Óriási fontosságu céllal, — a mngyar reformátusság társadalmi megszervezése. Olyan cél, aminek fontosságáról és szükségességéről felesleges beszélni.

A Kálvin Szövetség első lépéseként megalakult a „Kerületi Kálvin Szövetség“ illusztris egyházi és világi vezetőséggel. Bár néhány kerületbeli egyházmegye örömmel karolta fel a Kálvin Szövetség ügyét a további kiépítés az alsóborsodi egyházmegyére szorítkozott, ahol Sáfrány Géza ny. tábornok úr lelkes propagálásának eredményeképen 1927-ben megalakultak a járási Kálvin Szövetségek, majd az 1927. tavaszi gyülésen az egyházmegyei Kálvin Szövetség is. Következett volna az egyházközségek beszervezése. Itt azonban — bár ezzel venné kezdetét az igazi programmba vett munka, — mintha szélcsend állott volna be. Bár az 1928. tavaszi egyházmegyei közgyülés határozatilag kimondotta, hogy f. év őszén minden kebelbeli egyházközségben kezdődjék meg a K. Sz. munka, s alakittassék meg a helyi szervezet, ez mindeddig nem fejeződött be. De tegyük fel, hogy ez megtörtént egyesek intenciója szerint, akik úgy gondolták a Kálvin Szövetség megakadt szekerét a kátyuból kivinni, hogy ezentul a presbiterium legyen a Kálvin Szövetség helyi intéző szerve, s az egyházközségekben minden már eddig is végzett, a belmisszió név alá foglalt munkák a Kálvin Szövetség égisze alatt végeztessenek, s mint a Kálvin Szövetség munkaeredménye könyveltessék el. Ez igy nagyon egyszerű, sőt a K. Sz. illetőleg Kolumbus tojása, de itt jutunk el oda, hogy nem tudjuk hogy is vagyunk hát? Belmisszió bizottság, vagy Kálvin Szövetség? Felelnünk kell a belmissziói kérdő iveken a helyi, egyházmegyei bizottságok munkájáról, s ugyancsak jelentést kell tenni a helyi, járási, s egyházmegyei K. Szövetségek munkájáról. Ha innen kérdezik, a presbiterium = Kálvin Szövetség, ha meg amonnan, akkor Bnlmissziói Bizottság. Légyegében pedig sem egyik, sem másik, hanem marad a régi mederbe jól beágyazott, mindenbe belenyugvó, de semmiért nem munkálkodó consistorium

S bár az alsóborsodi egyházmegye 1928 év január 5-én tartott gyülés 18. pontjában kimondja, hogy: „. . . tekintettel arra, hogy az egyházmegye közgyülése már előzőleg kimondotta, hogy az egyházmegyében mindenféle belmissziói munkát e Kálvin Szövetség kebelében kell végezni, az egyházmegyei belmissziói előadói és kálvin szövetségi előadói tisztet egy személyben egyesiti . . .“ mégis 1929-ben a K. Sz. előadó mellé külön belmissziói előadót választott. Melyik most az igazi? Mert ha az egyházközségi egyházmegyei belmissziói bizottság ugyanaz, mint ugyanezen szervek K. Sz. bizottsága, minek akkor ennek is, annak is külön előadó, külön munkakör, külön jelentés? stb.

Határozottan zavarban vagyunk! Melyik legyen hát? Kálvin Szöv. intéző bizottság, vagy Belmissz. bizottság? Bár a kettőt egynek venni határozott könnyebbséget jelent, de ha nem akarjuk az Isten ügyét csak aktaszerüleg, felületes lelkiismeretességgel elintézni, ha nem akarjuk, hogy a K. Sz. zászlója, melyet olyan újongó örömmel köszöntöttünk, mikor a hit harcosául szegődött Sáfrán Géza úr felemelte, — ha nem akarjuk, hogy letörjön s az arra irt jelszó üres frázissá váljon, — tisztázni kell a hivatalos belmisszió és a Kálvin-Szövetség egymásközti viszonyát.

Nem a belmissziót féltem én, hanem a K.-Szövetséget! Mert a b.-misszió hovatovább, nevével, fogalmi jelentésével ellentétben nem egyházunk támasza, de felébredő *egyházunk természetes életnyilvánulása lesz!* De a Kálv.-Szöv. egyházunk társadalmi megszervezésének nemes és nagyjelentőségű gondolata könnyen elaludhat. — Hogyan jussunk ki hát fogalmi zavarunkból? Két kérdés előtt állunk. A Kálvin Szöv. csináljon e belmissziót, vagy a belmisszió K-Szövetséget? Tudjuk, hogy a K. Sz. lelkes hivei, s maga az a.-borsodi egyházmegyei is az előbbi elgondolást tette jelszóvá. A legnagyobb tisztelettel legyen mondva, de ez fejetetejére állított gondolat. Mert amig csak mondvacsinált K. Sz. alakulatok vannak, addig nincs K. Sz. Hiába vannak vezérek, ha nincsenek vezetettek hiába van díszes tető, ha nincs falazat. Egy alakuló gyűlésen, — legyen az bármilyen népes és ünnepélyes, — nem lehet K.-Sz.-et csinálni. Lelkesedést kelteni igen, — tüzeket gyújtani is, — de Krisztusnak nem lelkesedés kell, nem is fellobbanó lángok, hanem világító szivek. Ezt pedig csak lassú, céltudatos nevelő munkával érhetjük el. És sok imádsággal. *Az egyház által végzett belmissziói munkával.* Ha hiveink öntudatra ébrednek, ha presbitereink hivatásuk magaslatán fognak állani, akkor lesz Kálvin-Szövetség, de máról holnapra nem tudjuk évtizedek talán' évszázadok mulasztását jóvá tenni. A Kálvin Szövetség tehát önmagát nem szülheti meg. Igy nem lehet, — névleges létével, — a belmissziói munkák végezője sem. — Marad a másik lehetőség: az egyház belmissz. munkájával kell csinálni K.-Szövetséget.

Egyedül csak igy csinálhatunk.

De világért se értsük ezt úgy, hogy csináljuk a belmissziót, s várjuk, mig magától meg lesz a Kálvin Szövetség, addig pedig göngyöljük össze a kibontott zászlót, s tegyük félre jobb időkre. Nem. Igen sok nagy terv elaludt már igy. Egy pillanatra sem szabad most már feladni a Kálvin Szövetség gondolatát. Hiszen a mindjobban erősödő külső támadásokkal szembeni védekezés sürgetően követeli a reformátusság, elsősorban értelmiségünk evangéliumi megszervezését. De meg a magja is el van már vetve, itt-ott ki is nőtt, sőt áldásos gyümölcsöket is érlelt már (Miskolc). Az elvetett magot ápolni, s tovább plántálni kell. Csak a módszeren kell változtatni. Ünnepélyes alakuló, beszámoló gyűlések helyett, rendszeres szervező munka végzése szükséges. A belmissziói bizottság vegye be évi munkaprogrammjába a Kálvin Szövetség megszervezését. Adjon a kezünkbe egy részletes szervezési muukaprogrammot. Nyilvános, művészi értékű, sokszor anyagi eredmények érdekében rendezett ünnepélyek helyett tartassanak komoly, lelkészköri megbeszélések. Mert nagy tervek kiviteléhez nagy összefogás szükséges. Mindenek előtt pedig anyaszentegyházunk, magyar népünk jövője iránti felelősségérzet, merész hit, kitartó munka. A növekedést pedig Isten adja.

Benke József
e.-m. belmissz. előadó, K. Sz. szervező titkár.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Értesítés.** Sárospatakon az építkezés hozzáértők véleménye szerint úgy halad előre, hogy az isk. év *október* elején megkezdődhetik. Okt. 1—3 közt lesznek a gimnáziumba a beiratások, javító és különbözeti-, esetleg magánvizsgálatok. Okt. 4-én megkezdődik a tanítás. — A theol. beiratások okt. 1., 2., 3-án lesznek.

— **Illusztris vendégei** voltak Sárospataknak s a főiskolai könyvtárnak szombaton. Dr. *Balogh* Jenő ny. igazságügyminiszter s az Akadémia főtitkára látogatta meg a könyvtárt, a szépészeti gyűjteményt s a várat. — Ugyanakkor a nyiregyházi kath főgimn. növendékei Néveri igazgató s 7 tanár vezetése alatt nézték meg városunk s főiskolánk nevezetességeit. Több főiskolai tanár kalauzolta őket. A tanítóképző átvételére kiküldött miniszteri bizottság tagjai szintén megtekintették könyvtárunkat.

— **Adomány a főiskolai könyvtárnak.** Kántor Lajos ny. karcsai tanító 96 régi iskolakönyvet adott a főiskolai könyvtárnak.

— **Sárospataki hirek.** A sárospataki ref. elemi iskolába 200-nál több gyermek iratkozott be. A nagy létszám örvendetes tanúbizonyság hiveinknek iskolánkhoz való ragaszkodása mellett. Egyébként Szathmáry Ferenc igazgató-tanító betegségére való tekintettel szabadságot kért s helyettest kell az iskolának alkalmazni. — A főiskolai cserkészek egy csapata jul 1-től 15-ig Abaúj megyében táborozott s a környékre több kirándulást tett. — A tanítóképző átvételére s átadására kiküldött bizottság megkezdte működését. — A gimn. internátus építésére beadott 3 pályázat elbírálására a bizottság 16 án fog ülésezni Sárospatakon.

— **Dr. J. MacDonald Webster,** a skót egyházi élet kiváló vezéralakja, hazank és egyházunk nemesszívű barátja, az elmult napokban egy hétig Budapesten tartózkodott, a Skót Misszió ügyével kapcsolatban, miután az amerikai bostoni gyűlésről visszaérkezve, Baselben az európai egyházakat segélyző központi bizottság vezetőivel értekezett.

— **Móricz Zsigmond írói vallomása.** Móricz Zsigmond új vígjátékáról adott nyilatkozatában többek között ezt az érdekes kijelentést tette: „Valamikor, amikor erős volt Nagy-Magyarország, ostoroztam a hibáit és támadtam a félszegségeit. Ma minden igyekezetemmel a bátorítás eszméjét szolgálom és azt óhajtom, hogy az embereket szebbnek és jobbnak tüntessem fel, mint amilyenek."

— **Családanyák kitüntetése.** Debrecenben kitüntettek hat református sok gyermekes családanyát. A családoknak összesen 68 gyermeke van.

— **A debreceni egyetem** theol. fakultása a létszám felemelését kéri, mert a pápai, pataki s a budapesti theologiákról sokan átmennek a debreceni egyetemre.

— **A Bibliai Lexikon** 3. füzete megjelent s expediálása folyamatban van. Egyidejüleg a kiadóhivatal a 35 pengős kedvezményes előjegyzés határidejét lezárta s a továbbiakban a 45 pengős

bolti árral szemben 40 pengős, 10 hati részletben fizethető kedvezményes előjegyzés eszközölhető.

— **Ifjúsági körzeti konferencia Sárospatakon.** A Sárospataki Református Ifjúsági Egyesület f. évi okt. 13 án egy napos körzeti konferenciát rendez, melyre a meghivókat már szét is küldte a vezetőség.

— **A debreceni új papilakok részére** az építendő új templomok mellett a város közgyűlése három telket helyezett kilátásba. A telkek elfogadása körül bizonyos komplikációk merültek fel, miután a város a telkeket csak használatra akarja az egyháznak adni, hogy a telekkönyvi tulajdonjog továbbra is a város kezén maradjon.

— **Leányegyesületi vezető tanfolyamot** rendez a MKLNSz. reformátussága Miskolcon október 6—12-ig. A tanfolyam tárgyai a leányegyesületi munka köréből vett elméleti és gyakorlati tárgyak lesznek az alábbi csoportosítás szerint. 1. Bibliai ismeretek: Ó- és Újtestamentum, Bibliai földrajz. 2. Egyház: Egyháztörténet. Mit vár az Egyház leányaitól? 3. Leányegyesületi munka elmélete: Módszeres előadások az egyesületi munka minden ágából. Leánylélektan stb. 4. Leányegyesületi munka gyakorlata: Minta és próba leánykör, biblia óra és vasárnapi iskola. Játék, torna óra stb. a hallgatók bevonásával. Előadók az egyház kiváló vezető embereiből és az egyesületi munkák ismert vezetőiből kerülnek ki. A tanfolyam helye az Avas legszebb pontján fekvő turista szálló, amely teljes kényelmet és ellátást nyujt a résztvevőknek. Miskolc gyönyörű vidéke kirándulásokra nyujt bőven alkalmat. A részvétel és teljes ellátás dija az egész időre (7 napra) 30 pengő. Jelentkezések a MKLNSz. központjában küldendők (Budapest, IV., Váci-utca 78—80. I. 5.) szeptember 25-ig. A leányegyesületi munka a gyülekezeti élet nagy erőssége, a leányok segítő kezét ma már egy egyház sem nélkülözheti De leányaink sem nélkülözhetik az egyház vezető, irányító szeretetét, gondoskodását. Ajánljuk a miskolci tanfolyamot mindazok figyelmébe, akik leánykőri munkát végeznek, vagy szeretnének kezdeni, hogy az ott nyert új ismeretekkel annál intenzivebben végezhessék a gyülekezetnek ezt a fontos és szép munkát.

— **A mezőnyéki ref. társegyháznak** Dr Regéczy József és nővérei, édesanyjok és elhalt nővérök emlékére egy 174 kgr.-os harangot vettek, mely egy szép harmóniummal és az új haranglábbal, nagy ünnepség keretében aug. 4-én avattatott fel. A ládházai ref. egyház legkisebb harangját szintén ugyanekkor ajándékozta a nyéki testvérgyülekezetnek. Imádkozott Eötvös Ferenc nyék-ládházai lelkész. Szentelési beszédet mondott Farkas István esperes, mindketten a megszokott mély áhitatot és buzgóságot váltva ki az Igét szomjúhozó, buzgó hivekből. Este műkedvelői előadásból Horonyai Jolán Paxyné tanítónő rendezésével 400 P. tiszta jövedelem folyt be az egyház javára.

— **A gömör-tornai ref. egyházmegye** rendes őszi közgyűlését 1929 szeptember hó 17-én, kedden reggel 1/2 10 órakor tartja Miskolcon a Leánygimnázium tornatermében.

HIVATALOS RÉSZ.

Értesítés. Az abaúji egyházmegye Károli Gáspár születésének 400 éves fordulója alkalmából, 1929. év szeptember 22-én délelőtt 10 órától ünnepi istentiszteletet tart, melynek végeztével Farkasfalvi Farkas Géza, e.-m.-i gondnok úr a Károli szobrára koszorút helyez, Délután pedig istentisztelet végeztével műsoros előadást tart A délelőtti istentisztelet programja: Gyülekező ének. Fennálló ének. Közének. Hörcsik Lajos egyh.-m.-i tanácsbíró imádkozik és bibliát olvas, mely után a gönci énekkar szerepel. Cziáky Endre esperes egyházi beszédet mond. — A délutáni műsoros előadás programja a következő: 1. Frenczel Bertalan e.-m.-i tanácsbíró megnyitó beszédet mond. 2. A gönci egyházi énekkar énekel. 3 Kocsis Sándor nyíri lelkész, Szász Károly: Károli c. költeményét szavalja. 4. Szólóének Feke Kálmán szikszói kántor-tanítótól. 5. Emlékbeszéd Károli Gáspár életéről és működéséről. Tartja Kis József e.-m.-i belmissziói előadó, mely alkalommal bemutatja a birtokában levő eredeti vizsolyi bibliát. 6. Szólóének Hörcsik Béla lelkészjelölttől. 7. Ifj. Hörcsik Lajos szikszói s.-lelkész szavalja Szabolcska Mihály: Nehéz órában c. költeményét. 8 A gönci énekkar énekel Előadás után 5 órától lelkészi értekezlet lesz. — Felhívom lelkésztestvéreimet, hassanak oda, hogy egyházmegyénk minden presbitériuma ez ünnepélyen képviseltesse magát s azonnal jelentsék be a lelkész urak, hogy szombat vagy vasárnap éjszakára vagy mindkettőre kérnek szállást és ellátást. Egyszersmint buzditsák gyülekezetük tagjait, hogy minél nagyobb számmal vegyenek részt e kegyeletes emlékünnepen. A kellő időben való jelentkezésre különösen felkérem a lelkész és tanitó urakat, egyházmegyénk összes tisztviselőit és a résztvenni óhajtókat. — Atyafiúi szeretettel: *Cziáky Endre* esperes.

Alsóborsodiak figyelmébe! *Azonnal kérek értesítést* lelkésztestvéreimtől arra nézve, hogy az Adósegélyből levonassam e az egyházmegyei fizetni valókat? Aki akarja, az is; aki nem akarja, az is tegyen jelentést. Nem akarok ez ügyben önkényesen eljárni. Testvéri szeretettel: *Farkas István* esperes.

Alsózempléniek figyelmébe! A közgyűlésre vonatkozó, részben az egyházmegyei gondnok úrral történt megállapodás után közlöm a következőket: Egyházmegyénk őszi közgyűlése október hó 3-án Sárospatakon, a főiskola tanácstermében 9 órai kezdettel tartatik meg. A gyűlést megelőző napon, október 2-án 9 órai kezdettel lelkészértekezlet lesz. Úgyanezen nap délutánján 3 órától a tanügyi-bizottság, 6 órától pedig a belmissziói-bizottság ülésezik a már megjelölt helyen. A fontos tárgyakkal foglalkozó lelkészértekezlet iránt szokott érdeklődést kérek, a közgyűlésre s bizottsági tárgyalásokra pedig az illetékeseket elnöktársammal egyetértésben atyafiságos szeretettel meghivom. Karcsa, 1929 szept. 11. *Máthé Gyula,* h. esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. evfolyam. 39. szám. Sárospatak, 1929 szeptember 22.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanítók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *T. J.*: A sárospataki állami tanítóképző átvétele. — *M. E.*: Gondolatok a sárospataki tanítóképző-intézet átvétele körül. — *Gulyás József*: A sárospataki főiskolai könyvtár Marosvásárhelyen maradt könyveiről. — Halottaink. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerk. üzenet.

A sárospataki állami tanítóképző átvétele.

Miután az 1929 július 16 iki egyházkerületi közgyűlés által a tanítóképző visszavételére az állammal kötött szerződést augusztus 3-ikán a m. kir. vallás- és közokt. miniszter úr jóváhagyta, az átadás tényleges foganatosítására a miniszter úr Greszler Jenő min. tanacsost, dr. Huszka János min. segédtitkárt, dr. Hom József felsőkereskedelmi iskolai igazgatót, Monszpák János számvevőségi főtanácsost s Nemessányi Gusztáv számellenőrt küldte ki. E miniszteri bizottság szept. 14-ikén kezdte meg az átadást. Az egyházkerület részéről jelen voltak: Janka Károly egyházkerületi főjegyző, dr. Trócsányi József gazd. vál. elnök, Elekes Imre gimn. igazgató s a tanítóképző részéről Kovács Dezső igazgató, Magyary Károly és Tóth Mihály tanárok. Az ünnepélyes, formális átadás már tulajdonképen az első napon megtörtént s a miniszteri bizottság három tagja elutazott, mig Monszpák János számvevőségi főtanácsos és Nemessányi Gusztáv számellenőr a részletes leltár felvétele céljából itt maradtak s körülbelöl szept. 21 ikén fejezik be itteni működésüket.

A tanítóképző tehát szept. 14 ike óta, mint a tiszáninneni ref. egyházkerület tanítóképezdéje működik ideiglenesen a régi igazgató és tanári kar vezetése alatt. A protestáns vallásu tanárok felhivást kaptak, hogy december 1 ig nyilatkozzanak, hajlandók-e egyházi szolgálatba átlépni. Azokat, akik nem hajlandók, úgyszintén a nem protestáns vallássú tanárokat az állam 3 éven belül successive áthelyezi s helyükbe az egyházkerület nyomban helyettes tanárokat alkalmazhat.

A dologi államsegély 1929 július 1-től folyósíttatik s a július, aug. és szept. hóra az állami tanítóképző-igazgató kezeihez érkezett ellátmányok az államsegélyből levonatnak. Bevételek és kiadások szempontjából tehát a tanítóképző visszahatólag julius 1 től mint az egyházkerület tanítóképzője működik.

A növendékek étkezése ebben az évben még külön történik, miután az idő előre haladott volta miatt már nem lehetett az egységes ellátást a főiskolai tápintézetben megszervezni.

Ez új intézeti ág szervezete s a főiskolához való viszonya csak ezután fognak még szabályoztatni.

Kétségtelenül igen sok tenni való van még addig, amig a tanítóképző szervesen illeszkedik be az egyház közoktatási épitményeibe, azonban a legfontosabb lépés már megtörtént s reméljük, hogy rövidesen ref. életünknek és közoktatásunknak egyik hatalmas tényezője lesz: a sárospataki ref. tanítóképezde. *T. J.*

Gondolatok a sárospataki tanítóképző-intézet átvétele körül.

Egyházkerületünk életében igen fontos, egyenesen történelmi jelentőségű dátum 1929 szepiember 14-e. Ezen a napon adta át a magas kormány egyházkerületünk kezelésébe a sárospataki állami tanítóképző-intézetet. Hosszú évekig tartó küzdelem záródott le ezzel, méltó, hogy megálljunk egy kissé e nagy esemény mellett és hogy mérlegeljük ezt s tájékozódjunk azzal kapcsolatos új feladataink felől.

Sokszorosan örvendetes eseménye a tanítóképző-intézet átvétele egyházkerületünk életének. Rendkivül nagy érték került birtokába viszonylag csekély ellenszolgáltatásért. Ha csak az épület külső impozáns képét, belső felszerelését tekintjük is, örömmel duzzad meg a lelkünk. De igen igen nagy értékek vannak felhalmozva abban szellemiekben is, az egész intézet belső élete rendjében, fegyelmezettségében, igen nivós szellemi felkészültségében. Ha közelebbről egyházkerületünk örök missziója szempontjából is tekintjük a dolgot, különösen örvendetes tény az intézet átvétele, mert egyházkerületünk intézményes munkái között a lelkészképzés érdekét szolgáló theol. akadémia mellett nincs fontosabb, mint a tanítóképzés munkája. S hogyha szegénységünk jele volt eddig az, hogy nem volt református tanítóképző-intézetünk, most abban a tényben, hogy a tanítóképző intézetet sikerült átvennünk, egyházkerületünk izmo-

zodását, fejlődését kell látnunk. Egyházi életünk minden irányú fejlődése mellett öntudatunkat, hivatásérzetünket erősítő tényeképen kell tekintenünk a tanítóképző-intézet átvételét.

Mindezeknek az örvendetes tényeknek megállapitása mellett azonban nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy egyházkerületünknek a tanítóképző-intézet átvételével igen-igen fontos feladatai vaunak.

Az intézet átvételével nemhogy befejeződött volna, tulajdonképen csak kezdetét vette annak munkája. Mi egyházunknak legfőbb feladata a tanítóképző intézettel szemben? Mindent egyházunk ébredése, hazánk feltámadása szempontjaból értékelünk. Megvagyunk győződve arról, hogy e tekintetben mérhetetlen szolgálatot végezhetnek tanítóink. Amennyiben a jövő nemzedék nevelése elsősorban tanítóink kezébe van lefektetve, s amennyiben épen egy új nemzedék nevelésétől reméljük úgy egyházunk, mint hazánk jobb jövőjét, a legfőbb missziót végezhetik e tekintetben Bármennyire is nagyra becsüljük az államnak nevelési módszereit és eszközeit, megvagyunk győződve arról, hogy a maga intézményei révén nem tudja úgy végezni ezt a missziójáť, amint azt a haza javára református egyházunk sajátos lelkisége révén végezni akarja. Ámde ez azt jelenti mindenek felett, hogy semmiképen sem elégedhetünk meg azzal a móddal, ahogyan a tanítóképezde eddig végezte munkáját. Ha nem tudunk valami mást, többet adni tanítóképző intézetünk működéséhez, akkor bármilyen előnyös előfeltételek mellett is vettük azt át, kár volt átvenni, s kár érte új terhet róni egyházközségeinkre. Sok feladatunk van tanítóképzőintézetünkkel kapcsolatban, de egyik sem hasonlítható fontosságú lesz ahoz a célhoz, hogy *azt telitenünk kell református szellemünkkel.* Ez az egyetlen érdek, amiért érdemes volt, amiért keltett ezért harcolnunk. Csak akkor várhatunk áldásos munkát, ha eltudjuk látni azt ezzel a szellemmel. Református szellemet pedig elsősorban evangéliomi munkával ápolhatunk. Minél több evangéliomot tudunk elárasztani növendékeinkbe, annál erősebben bontakozik ki a missziói lelkület, annál tisztább az isteni elhivatás érzete s abban a bizonyosságban élünk, hogy ez az elem az, aminél fontosabb nem lehet egy nevelő lelkületében s amit a maga tisztaságában egyedül csak református egyházunk képes adni. *Nem lehet azért fontosabb feladatunk most tanítóképző-intézetünkkel kapcsolatban, minthogy mindenestül azokra az eszközökre vessük tekintetünket, azokat a módokat kutassuk, amelyek által növendékeink lelkében ezt a lelkületet ápolhatjuk.*

Jól tudjuk, hogy egyházkerületünk vezetősége teljesen át van hatva ezek által a célok által, bizonyosak vagyunk afelől, hogy főiskolánk előljárósága is egész lélekkel kész szolgálni ezeket az érdekeket, mégis e tekintetben egyházkerületünk minden tényezőjének a felelősségét ébresztgetjük. Az egész egyházkerületé, minden gyülekezeté az új tanítóképző-intézet, minél inkább kiterjesztik rá felelősségüket, minél inkább felveszik a gyülekezetek gondjaikba, imádságaikba azt, annál fokozottabb lelki készségekkel felszerelten fogja intézetünk végezni működését. Ilyen gondolatok járják át lelkünket tanítóképző-intézetünk átvétele alkalmával s ilyen feladatok meglátása nyomán kivánjuk, hogy kisérje Isten minden áldásával új intézetünk működését. *M. E.*

A sárospataki főiskolai könyvtár Marosvásárhelyen maradt könyveiről.

A spataki főiskola növendékei az 1671-iki Tűzetéskor könyveik egy részét magukkal vitték. eludjuk, hogy e könyvekből több Debrecenben maradt; azt is tudjuk, hogy mintegy 38 darab ma is megvan belőlük a marosvásárhelyi collegium könyvtárában. Érdekes volna megállapitani, milyen könyvek lehettek azok, amelyeket a tanulók magukkal vittek. — Az újhelyi rendházban Visegrádi János 120 darabról bizonyitotta be, hogy azok valamikor a pataki könyvtár tulajdonai voltak. A nagy párisi polyglott bibliának 10 kötete volt, ma a pataki könyvtárban belőlük csak egy, (a III.) őriztetik, a többi állitólag a gyöngyösi franciskánus főnök szobájában van.

Marosvásárhelyen menedéket talált a pataki iskola s mint sárospatak—gyulafehérvár—marosvásárhelyi iskola működött tovább.

Ezeknek a könyveknek s emlékeknek az összegyűjtésére már régebben megindultak a munkálatok, így Koncz József a marosvásárhelyi főtanoda 1876—77. évi értesítőjében, ugyanő a marosvásárhelyi collegium történetében is említést tesz ezekről, azonban még a 38 könyv összeszedve nincs ma sem, még kevésbé van azon könyvek jegyzéke összeállítva, amelyeket Patakról a növendékek magukkal vittek.

Nehányat azonban meg lehet állapitani. Igy pl. ezeket: 1. Hebraica Biblia, latina planeque nova. Basileae 1546. („E Biblioth. Ill.-ris Collegii S P. Albensis" jelzés van rávezetve.) 2. Novum Testamentum Graecum — 1609. 3. Totius Doctrinalis Controversiae de Eucharistia. 1640. Cantabrigiae. 4. Secundus tomus operum Rev. Ori D. Georgii Maioris. Wittenberg 1569. 5. Biblia saera. Lugduni 1545. 6. Biblia utriusque Testamenti 1557. 7. Thesaurus novus Theologico-philologicus 1732. (Ezt később szerezték be.) 8. Novum Testamentum Graecum 1619. 9. Tabulae locorum Communium Theologicorum Philippi Melonchthonis confectae. Basileae 1560. 10. Expositio epistolae S. Pauli ad Colossenses. Cantabrigiae 1630. 11. Enchiridion Controversiarum ubiquitarium. Basileae 1613. 12. Draxus: Extremi iudicii tuba monitoria. Hanoviae 1617. 13. Draxus: Aeternum evangelium. Oppenheim 1614. 14. Biblia sacra. Lugduni 1554. 15. Petri Molinaei vates. Lugduni 1687. 16. Erasmi Rotterdami Epistolae. Lipsiae 1516. Catonis praecepta moralia. Lipsae 1517. Collenctanea adagiorum veterum. Argentorati 1517; Erasmi Rotterdami De ratione studii ac legendi, officium discipulorum, Concio de puero Iesu in schola, expositio Iesu ad mortales, carmina scholaraia. Argentorati 1516. Moria stultitiae laus Argentorati

1517. 17. Eusebius de evangelica praeparatione Venetiis 1501. Lactantii Firmiáni divinorum institutionum libri VII. Venetiis 1487. Reuchlin De verboverifico Iosue 1494. 18. Misekönyv. Florentini 1520.

Ennyiről tudnak a feljegyzések. Pedig az elvesztés előtt a Visegrádi megállapitása szerint 2000. a Harsányi hozzávetőleges számítása szerint 5400 volt a könyvek száma. De ennek csak kis részét vitték magukkal a tanulók; mégis annyira szétzüllött a könyvtár, hogy 1726-ban csak 1314 könyve volt a nagykönyvtárnak. *Gulyás József.*

HALOTTAINK.

Ifj. Farkasfalvi Farkas Géza. Mélyen megrendítő gyász érte főiskolánk és az abaúji egyházmegye gondnokát. *Farkasfalvi Farkas Géza* országgyűlési képviselőt és családját. Folyó hó 15 én váratlanul meghalt 26 éves korában kedves fia, *Géza* Rásonyban. Benne egy nemes, szelíd lélek fénye lobbant ki, aki teljes volt a szeretetnek, a jóságnak, a szívnek és a jellemnek legszebben kibontakozó virágaival s akiben anyaszentegyházunk is méltán táplálta legszebb reményeit. Temetése folyó hó 16-án délután 4 órakor folyt le különösen nagy részvét mellett Rásonyban. Amikor nemcsak a széleskörű rokonságnak, az egész felsőmagyarországi főúri családoknak és intelligenciának, hanem a környékbeli egyszerű nép nagy tömegeinek részvétét is láttuk megnyilatkozni e nagy temetésen; úgy éreztük, hogy a sötét koporsó körül a szeretet viaskodik a gyásszal. — A temetési szertartást *Cziáky* Endre esperes végezte. Főiskolánk igazgató-tanácsának mély fájdalmát *Janka* Károly l.-gondnok, főiskolánk tanári karáét dr. *Mátyás* Ernő közigazgató, *Elekes* Imre gimn. igazgató és *Szabó* Zoltán tanár juttatták kifejezésre a gyászoló család előtt. Lapunk szerkesztősége is a szív egész melegével osztozik a megrendítő csapás feletti fájdalomban. Kérjük a mindenható Istent, hogy szeretett gondnokunkat és családját ugy vezesse át a kereszthordozás kálváriás útján, hogy áldott életük töretlenül s meggyarapodva emelkedjék ki a szenvedések árjából.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Főiskolánknak illusztris vendégei** voltak a napokban az internátusi tervpályázat felülbiráló bizottság tagjai: Jakabffy Zoltán kir. tanácsos s Gerstenberger Ágost, a mérnök-egylet kiküldötte, akik a főisk. könyvtárat és a szépészeti múzeumot is megtekintették.

— **A gimn. internátusra beadott tervpályázatok elbirálása.** F. hó 17.-én folyt le annak a bizottságnak a tárgyalása, amelynek az volt a feladata, hogy elbirálja a gimn. internátusra beadott tervpályázatokat. Ezen az ülésen részt vettek a kultuszkormány részéről *Jakabffy* Zoltán miniszteri tanácsos, a mérnök-egylet részéről *Gerstenberger* Ágost műépitész. A főiskola részéről részt vettek azon *Janka* Károly l. gondnok, a bizottság elnöke, *Murin* Miklós mérnök, mint mérnökszakértő, dr. *Kun* Zoltán főiskolai orvos, mint egészségügyi szakértő, dr. *Mátyás* Ernő közigazgató, *Elekes* Imre gimn. igazgató, dr. *Trócsányi* József gazd. vál. elnök. Amint már jelentettük, a szűkebb körű tervpályázaton hárman vettek részt és pedig B. *Nagy* Károly műépitész, műegyetemi tanár, *Münnich* Aladár és *Schulek* János műépitészek. A bizottsági ülés hosszú és igen beható eszmecsere után mint relative legjobb terv mellett a *Schulek* Jánosé mellett döntött. Hisszük, hogy e terv némi módosításával mindazok az érdekek érvényesülni fognak, amelyeket a főiskola az épitendő internátussal ápol

— **Adomány a főiskolai könyvtárnak.** Özv. Pavletits Gyuláné 28 kötet jogi könyvet adományozott a főisk. nagykönyvtárnak, a Sp. Takarékpénztár pedig eddigi adományát több folyóirat adományozásával tetézte.

— **A budapesti theologiai akadémián** f. hó 21-én volt az évmegnyitó ünnepély, amelyen *Hamar* István theol. tanár prédikált és dr. *Sebestyén* Jenő igazgató mondott megnyitó beszédet Ezzel kapcsolatban nagy örömmel jelentjük, hogy ott az iskolai év rendes munkájának megkezdése előtt tanárok és tanítványok két „csendes napot" szentelnek a komoly elmélyedésnek, a lelkipásztori szolgálatról való komoly megbeszéléseknek. Meg kell említenünk, hogy sárospataki theol. akadémiánkon is felhasználtuk bizonyos formában az ilyen komoly elmélyedések alkalmait s a magunk részéről is a lehető legnagyobb fontosságunak tartjuk ennek minél bensőségesebben való gyakorlását.

— **Választások a tiszántúli egyházkerületben.** A gyülekezetek csaknem teljesen egyhangú szavazatával egyházkerületi lelkészi főjegyzővé. Makláry Károly kunhegyesi lelkész. egyházker. jegyző és tanácsbíró, egyházker. világi tanácsbíróvá gróf Tisza Lajos, zsinati világi rendes képviselővé pedig dr. Gaál Endre ny. államtitkár, szatmári egyházmegyei gondnok választattak meg. Kisérje áldás munkájukat. Közülök Makláry Károlyhoz és dr. Gaál Endréhez, mint főiskolánk volt növendékeihez, a tisztelet és szeretet meleg szálai fűzik egyházkerületünk széles közönségét.

— **Lelkészválasztás.** A felsődobszai ref. egyház egyhangú meghivás útján *Kis István* miskolci s.-lelkészt választotta meg lelkipásztorává.

— **Károli Gáspár.** Több helyen felgyújtják a kegyeletes emlékezés mécsét Károli Gáspár születésének 400-ik évfordulójára. Lapunk is hogyne emlékeznék meg a nagy bibliafordítóról, hiszen egykor b. e. Radácsy György sokat buzgólkodott szobrának felállítása körül. Könyvtárunkban bibliafordításának több példánya van meg. Igy Olchvári György és neje adományából (1860) nagy bibliája, mely 3 részből áll (686, 275, 234 levélből, melyből 2 hiányzik); az egyes részek címlapján képek vannak (magyar cimer két állattal, virág, s nő). E példányon a Széchy Mária ezüst címere van, tehát a Murányi Venuszé volt. A másik

a Rákóczi György bejegyzéseivel ékeskedő uj testamentumi rész, egy harmadik Vadászi Pál esperes ajándékából a teljes (de rongált) biblia, mely 1773-ban a Stephan Benedöké volt. És még apró töredékek is vannak belőle. Egy (úi test.) példányt (M. 27.) még Szinnyei idejében eladott a főiskola e műből. Az S. 828 számut Szombathi 1786 ban 10 forintért vette.

— **A nagyrévi és tiszakürti mérgezésekkel** hetek óta foglalkozik a sajtó. Gr. *Klebelsberg* Kunó kultuszminiszternek egy vezércikke folytán — amelyben a papságot is tetemre hivta, kérdezvén, hogy hol voltak a papok? adtak-e vészjeleket? — belekerült a kérdés az egyházi sajtó érdeklődésének középpontjába is. Református egyházunk részéről anélkül, hogy sulyos ielelősségünket enyhíteni akarnák, többen, de legfőképpen *Okos* Gyula ó-kécskei lelkész, rámutatnak az államnak és a római katholikus egyháznak a felelősségére is. Valóban jó, hogyha efölött a megdöbbentő erkölcsi romlás fölött minden tényező felelőssége fokozódik, mert mindezeknek a tényezőknek az összefogása tudja biztosítani nemzetünk erkölcsi ujjászületését. A magunk részéről mégis mindenek felett azt tartjuk fontosnak, hogy önmagunk felett tartsunk önvizsgálatot, ebben önmagunktól kérdezzük meg, hogy megtettünk e mindent népünk érdekében? hogy önmagunk végezzük-e a fokozottabb evangéliumi munkát népünk körében, amelytől főképen várjuk annak felemelkedését.

— **A Nagy-Károlyban** f. hó 11—15-én tartott, s lapunk által több alkalommal említett *Károli* Gáspár emlékünnepen magyar református egyházunk is képviseltette magát. A küldöttség vezetői *Cziáky* Endre esperes és dr. *Gaál* Endre egyházmegyei gondnok voltak, tagjai pedig *Varga* Sándor esperes, *Pongrácz* József theol. akad. igazgató, *Farkas* Elek gönci lelkész és *Sipos* József esperes.

— **Kérelem a debreceni kollégium volt diákjaihoz.** A debreceni református kollégiumi diákszövetség egyik alapszabályszerű célja a kollégium történetére, külső és belső életére, tanáraira és diákjaira jellemző irott emlékeket, szóbeli hagyományokat összegyűjteni és közrebocsátani. Talán minden volt kollégiumi diáknak van otthon az iróasztalában diákéveire, tanáraira vonatkozó irott emléke, amely az idők folyamán rendszerint elkallódik, vagy avatatlan és érdektelen kezekbe kerülvén, megsemmisül. Mindegyikönknek az emlékében élnek irásba nem foglalt diák- és tanártörténetek, a kollégiumra és a kollégiumi életre vonatkozó jellegzetes adatok, melyek megérdemlik a papírra vetést és az utókor számára való megőrzést. Teljes bizalommal fordulunk a kollégium volt növendékeihez és kérjük őket, hogy a kezeik között levő irásbeli emlékeket, elekciós verseket, más természetü verseket, diákvicclapokat, diákfolyóiratokat, coetus naplókat, egyéb, esetleg nyomtatásban megjelent irásokat, cikkeket, fényképeket engedjék át a szövetségünk u. n. Csitvári krónikája részére, amely a kollégiumi anyakönyvtárban nyer elhelyezést, — ne sajnálják a fáradtságot se irásba foglalni diákéveik kedves emlékeit, visszaemlékezéseket és küldjék be azokat szövetségünknek, a főtitkár vitéz dr. Roncsik Jenő címére (Debrecen, Csapó u. 43.) lehetőleg ajánlott levélben. A kollégium, a diákság és a tanárok életének igazi képe ezekben az emlékekben tükröződik leghivebben vissza. Ne hagyjuk elveszni e kedves emlékeket, maradjunk hű fiai az öreg kollégiumnak, melynek oly sokat köszönhetünk.

HIVATALOS RÉSZ.

955/1929. **Püspöki körlevél.**

Egyházkerületi közgyűlési meghívó.

Egyházkerületünk őszi rendes közgyűlését folyó évi *október 29 (kedd) reggel 9 (kilenc)* órára *Miskolcra*, a leánygimnázium tornatermébe hívjuk össze. Délután az egyházkerületi bíróság ülésezik.

A közgyűlés tárgyai lesznek:

Egyházmegyei jelentések a a tárgyalás végett letett zsinati törvényjavaslatokról.

A főiskolai igazgató tanács, a missziói és tanügyi bizottságok jelentései.

Az egyházmegyékről felterjesztet egyéb ügyek.

A felebbezett bírósági ügyek és a közgyűlési iratok folyó évi *október 10 (tizedikéig)* küldendők be a püspöki hivatalba.

A közgyűlést megelőző napon, *október 28 (hétfőn)* délután félhárom órától a belmissziói bizottság, félöt órától a középiskolai tanügyi bizottság ülésezik a leánygimnázium tanári szobájában. A népiskolai tanügyi bizottságot az elnök úr fogja összehívni.

Sátoraljaújhely—Miskolc, 1929 szept. 16.

Dókus Ernő főgondnok. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

—

Az alsózempléniek figyelmébe. F. évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés 142. sz. határozatával felhivta az egyházmegyéket, hogy a megszünt vagy a megszünés lehetősége alatt álló egyházi hivatali állások javadalmi földjének telekkönyvi állás és általában jogi természete tekintetében a szükséges adatokat gyűjtsék össze és azokat terjesszék az őszi közgyűlés elé. Felhivom azért ez ügyben érdekelt lelkésztársaimat, hogy ide vonatkozó jelentésükei szeptember 28-ig hozzám okvetlenül terjesszék be. Karcsa, 1929 szept. 16. *Máthé Gyula* h. esperes.

Az alsóborsodi egyházmegye tanügyi bizottságának tagjait tisztelettel kérem, hogy szept. 30-án, az e.-m.-i közgyűlést megelőzőleg, reggel pontosan 8 órakor kezdődő bizottsági gyűlésre megjelenni sziveskedjenek. *Gaál Ferenc* tanügyi b. elnök.

Szerkesztői üzenetek.

O. L. V—a. Örömmel olvastuk leveléből, hogy egyházközségükben milyen derék munka folyik Jól esik tudnunk azt, hogy ottani kántor-tanítónk mily tevékeny részt vesz az ifjúság lelki, evangéliomi nevelésében s örvendezünk lelkész és tanító harmonikus munkájának. Az ilyen munkától várjuk mi is anyaszentegyházunk felvirágzását.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. évfolyam. 40. szám. Sárospatak, 1929 szeptember 29.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Szepessy Orbán:* Az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló I. t.-c. revíziójához. (Vége köv.) — *Andrássy Kálmán:* Falusi levelek. (V.) — *Novák Sándor:* Őr az éjszakában. (Költemény.) — *Dr. Mátyás Ernő:* Félreértések. — *Sz. Z.:* Károli-emlékünnepélyek. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetések. — Szerkesztői üzenetek.

Az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló I. t.-c. revíziójához.

Csak az örökkévaló Isten törvényei tökéletesek és változhatatlanok, a gyarló ember alkotta törvény épen olyan gyarló, mint a készitője.

A törvény gyarlósága alkalmazása nyomán ütközik ki. Nincs olyan törvény, amelyben idők multán hibát ne lehetne találni. Ez az egyik oka annak, hogy időnkint minden törvényt revideálni kell. A törvény revíziójának azonban más oka is van és ez a másik ok a már emlitettnél gyakrabban merül fel.

Az emberekre és intézményeikre vonatkozó törvények az élet szabályozói. — Igy a törvénynek szorosan az élethez kell alkalmazkodnia. Az élet azonban folyton változik, ezért, ha a törvény az életnek jó szabályozója kiván lenni, az élet változásaival egybehangzóan neki is változnia kell. A jó törvényhozó állandóan az élet ütőerén tartja a kezét.

Az eredeti gyarlóság és az elavulás az oka minden törvényreviziónak.

Az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló I. t.-c. revízióját a tervezet indokolása szerint nem az a tapasztalat idézte elő, hogy a jelenben érvényes törvény a tartalmát érintő gyarlóságokkal készült, vagy hogy elavult volna. Nem a lényeget érintő tartalmi változás hivta létre a revizió munkáját, hanem a törvény anyagának célszerübb elrendezése. Ezt a tervezet megokolása következőképen fejezi ki: „A külső elrendezésen kivül, ami kétségtelenül magában is elvi jelentőségü, — elvi jelentőségü változtatás nagyon kevés van a tervezetben a mostani joggal szemben.“ A revizió ezek szerint a törvény alaki gyarlóságának kijavitása végett történt.

Müvészi alkotásoknál örök vita marad, hogy mi a fontosabb az alak e, vagy a tartalom. — Törvényalkotásoknál ellenben vitán felül áll az, hogy a lényeg a tartalmon nyugszik. Annyira hanyag törvényalkotás el sem képzelhető, hogy valamely törvényt eredeti alaki gyarlósága miatt kellene revizió alá venni. — Ez áll az egyházi törvényre is. A tervezet nyujtotta átcsoportositás a törvényt sokkal világosabbá, egyszerübben kezelhetőbbé és biztonságosabbá tette. Ha az egy dologra tartozó szabályokat a törvény szétszórtan tartalmazza, ez a törvénykeresőket, de nem ritkán még a törvényalkalmazókat is megtévesztheti, mert megelégszenek csupán annak a törvényfejezetnek áttekintésével, amely a szóbanlevő esetre vonatkozik, holott arra a dologra vonatkozóan a törvénynek még több más helye is tartalmaz szabályokat. A törvénynek ez a gyarlósága szüli a jogbizonytalanságot. A jogbizonytalanság ellen pedig az ilyen esetben az egyetlen orvosság az, ha minden egyes eset elbirálásánál az egész törvényt átböngésszük. Ez pedig bizony időrablő dolog.

El kell tehát ismernünk, hogy a revizió igen hasznos, igen értékes munkát végzett. Mégis az egyházi törvények rendszertelen elrendezése egymagában még nem szolgálhatott okul a törvény ujjáalkotására. Az uj törvényalkotást a tervezet indokolásával ellentétben épen azok a változtatások teszik megokolttá, amelyek a tervezetben az érvényes törvénnyel szemben mint nóvumok jelentkeznek.

Igaz, hogy ami a tervezetben uj, az néhány szakaszos novellában könnyen elfért volna. Azonban a törvénynek novelláris pótlása megint csak szétszórása a joganyagnak, arra pedig már reámutattam, milyen következményekkel jár a joganyag szétszórása.

Ha már egyszer az idők folyása odavezet, hogy a törvényt kiegészíteni, vagy módositani, egyszóval változtatni kell, akkor mindig helyesebb az egész törvényt bevonni az ujjáalakitásba. Ez az ami az egyházi törvény revizió alá vételét teljes mértékben igazolja. Ha azonban a revizió ebből az okból kivánatosnak mutatkozott, akkor a tervezet készitői nagyon helyesen terjesztették ki munkálkodásukat a törvény eredeti gyarlóságának, a helytelen csoportositásnak kiküszöbölésére is.

Teljes munkát azonban a tervezet csak akkor nyujtott volna, ha a törvény szövegezését is revizió alá veszi. A tervezet indokolása is elismeri, hogy „a tervezet nagyon sok helyen megtartotta a mostani törvénynek sokszor száraz, sokszor magyartalan és sokszor nem szabatos stilusát.“ Ez valóban igy is történt, pedig semmi se parancsolja azt, hogy az elismert rossz szövegezéshez ragaszkodjunk.

A tervezet indokolása azt adja elő, hogy azért ragaszkodtak a régi szöveg változatlan megtartásához, mert az már három zsinat törvényhozásán ment át változatlanul, vagy csekély módositással. Ez a megokolás nem fogadható el. A nyelv nem antik butordarab, amelynél az eredeti stilus fenntartása a lényeget érintő kötelesség. A nyelv folyton változik, fejlődik, tökéletesül s ha nem akar avassá, unalmassá, vagy épen érthetetlenné válni, vagy ha nem óhajtjuk, hogy a magyar nyelv müvelése iránti közömbösség vádjával illessenek, akkor alkalmazkodnunk kell a nyelv fejlődéséhez.

Egészen helytelen a tervezet indokolásának az a megállapitása is, hogy: „a tervezet szabatosságra igyekezett, szükség esetén a stilus szépségének rovására is.“ A magyar nyelv lehetővé teszi a helyes magyarsággal párosult szabatos, üde törvényszövegezést. Aki ezt az állitásomat nyelvünk iránti hizelgésnek találja, az olvassa el a közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. törvénycikket. Ez az egyébként tökéletesnek épen nem mondható törvényalkotás a szövegezésében olyant nyujt, aminél többet a gyarló emberi erő től várni szinte nem is lehet.

A magyar nyelv müvelésében egyházunk elévülhetetlen érdemeket szerzett. Törvényhozásunkban is kövessünk el mindent, hogy hazánk szép nyelve iránti közömbösségnek a vádját magunktól elháritsuk.

A törvénytervezet tartalmi anyagára vonatkozó észrevételeimet a következőkben ismertetem.

A tervezet 5. §-ának utolsóelőtti bekezdése az egyházi adók behajtásánál igénybe vehető állami segédkezésekről a következőket tartalmazza:

„Az állam és hatóságai a megjelölt esetekben az eljárást kötelesek az országos törvények korlátai közt teljesiteni; az egyházi határozatok és itéletek érdemi részét nem vizsgálhatják felül, csak abból a szempontból, vajjon az ügy amelyre a határozat vsgy itélet vonatkozik, nem világi hatóság hatáskörébe tartozik-e.“ Minthogy erre az esetre országos törvény is rendelkezik s kétségen felül áll az, hogy az egyháztörvénynek kell az államtörvényhez alkalmazkodnia s nem megforditva: az idézett szöveg helyett megfelelőbb volna egyszerüen azt kimondani, hogy az egyházi hatóságok megkeresésére a közigazgatósági hatóságok az országos törvények értelmében járnak el (ezidőszerint a 600/1917. P. M. hivatalos összeállitás 102. §-a). — Egyházi törvénnyel nem lehet az államot és annak hatóságait semmire sem kötelezni, már pedig az idézett szakasz, ha nem is szándékosan, de szószerint ezt mondja ki. Az 1923. évi VII. törvénycikk helyébe lépő 600/1927. P. M. h. ö. 102. §-a egyébiránt azt mondja ki, hogy az együttes kezelésbe bevont, de nem az államkincstárt, illetőleg helyhatóságot illető közszolgáltatások jogossága és mérve elleni jogorvoslatokra vonatkozólag az ezekre a közszolgáltatásokra nézve fennálló rendelkezések továbbra is érvényben tartatnak azzal a kiegészitéssel azonban, hogy annak a kérdésnek az elbirálása, hogy az arra illetékes hatóság jogérvényesen állapitotta-e meg a követelést, a közigazgatási bizottságnak a hatáskörébe tartozik.

Téves tehát a tervezet 5. §-ának ama megállapitása, hogy a világi hatóságok az egyházi határozatokat csak a hatáskör szempontjából vehetik vizsgálat alá. Ez valamikor valóban igy volt, de ezt az állapotot az 1923. évi VII. t.-c., illetve az ennek helyébe lépő 600/1927. P. M. h. ö. megváltoztatta, anélkül, hogy ez ellen bárhonnan is felszólalás, vagy tiltakozás történt volna.

A felebbviteli jogot s annak szabályait nem külön fejezetbe csoportositott szakaszokkal szabályozza a tervezet, hanem esetenkint mondja ki azt, van e helye jogorvoslatnak s ha igen, hova. Azt például, hogy az egyházkerületi határozatok ellen nincs jogorvoslatnak helye, a tervezet sehol sem mondja ki, ezt a 7. és 12. §§. tartalmának negativumából kell kiolvasni.

A tervezet indokolása a revizió főokául a törvény megfelelőbb elrendeződését jelöli meg, „hogy az összetartozó kérdésekre vonatkozó szabályok lehetőleg egy csomóban legyenek feltalálhatók.“ — Ezt az elhatározást azonban a tervezet sem váltja egészen valóra. Igy az egyházközség feladait, jogait és határozatait a 22. § ismerteti és részletezi, azonban ebből a szakaszból sem tudjuk meg azt, hogy az egyházközség szabályrendeletet is alkothat. Ezt a tervezet általános szabályai közé tartozó 7. § adja tudtunkra.

(Vége köv.) *Szepessy Orbán.*
a ládházai, mályi és mezőnyéki ref. egyház főgondnoka.

Falusi levelek.

V.

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Persze! hogy én mit sem tudhattam arról, mit beszélnek a búji jkönyvek az én leendő gyülekezetem lelkiségéről. Igazán úgy belecseppentem ebbe az eklézsiába, egyszeri látás-hallás után. Ugy történt pedig, hogy elődöm 1878 júniusában elhallván, akkori szokás szerint sorpapolás lett elrendelve a vasárnapi szolgálatra s én is ki lettem rendelve aug. 25-re úrvacsoraosztásra. Az özv. lelkész-családon kívül senkivel sem érülköztem, a távol lakó főgondnokot sem kereshettem fel, igazolás céljából, lévén járhatatlan sár, főkép cipőben, az egész nyári nagy esőzések miatt. Igy aztán csak a novemberi választás folytán értesitettek megválasztásomról. Időközben esperes-főnököm elhalván, Őrben marasztottak jövő áprilisig. Szivesen maradtam s emlékében is áldom azt a lelkészi családot, együtt az egész református községgel, hol egész életemnek igazán nyugodt, boldog idejét,

két és kétharmad évet töltöttem el. Hadd szóljak pár szót erről a kápláni időről, hiszen a káplánság lelkészi hivatalunknak és hivatásunknak sok tekintetben irányítója, mintegy lelki-erkölcsi távlat mutogatója, színek, hangulatok gyűjtögetője, — nem is említve a tisztán elméleti képzés gyakorlati kiegészítését. A felsőszabolcsi lelkészcsaládok közzül többeket már diákkoromban megismertem, így az esperes úr családját is, szuplikáns járásomban (bizony kár volt ezt a hasznos és kedves intézményt beszüntetni!) majdnem az összes szabolcsi egyházakban megfordultam, ma is őrzöm akkori naplójegyzeteimet. Őrben éppen egy korábbi tanulótársam lévén tanító, pár napot időztem is nála s vele meglátogattam az ottani úri családokat is. Igy történt aztán, hogy 1876. év tavaszán az őri káplán állomásra jutván, esperes úr emlékezett reám s felhívott, hogy ha vizsgám után hajlandó volnék hozzá menni, elvárna utánam. Igy jutottam Őrbe, egy igazi papi család atyai és anyai gondja melegébe, amire igazán nagy szükségem is volt, híjával lévén minden szükséges beruházási kellékeknek, amiknek beszerzésében és kikészítésében szívesen segítő műhelyt találtam. Főként az esperesné, az én drága Évi mamám, — félév is alig telt el, már így titulálgattam, Ő pedig engem fiamnak! — 60-on túl levő csupaszív, csupaszorgalom, figyelem, emlékére is ellágyul a szivem, — igaz, hogy korán és hosszan nyakamba szakadt az árvaság nehéz küzdelme, — hát annál édesebb, megnyugtatóbb volt rám nézve ez a szív- és lelki harmónia, mintegy testvéries viszony a család minden tagjával. Hiszen ennek így is kellene lenni. A *segéd*lelkésznek *segítő* erőt kellene vinni, az időben meggyengült és soktekintetben is meggyengült papi családhoz. Egészséges testű, értelmes, belátó lelkű, szívű káplánember, bizonyára bele képes illeszkedni, résztkérő és vevő érzéssel a főnökcsalád anyagi és lelki helyzetébe, különben jobban tenné, ha nem is öltene palástot, — magára nézve is jobban tenné.

Szó sincs róla, az illető főnök-családtól is nagyon sok függ; de mégis csak az az élet törvénye, hogy az ifjú legyen figyelmes, előzékeny, szolgálatkész s alkalmazkodó, az őt, mint idegent, magához fogadó családhoz.

Engem ilyen érzés vezetett s Istennek áldását élveztem jutalmúl; nemcsak az esperesi családnál pedig, hanem általában az egész községben, egyenként és összesen. Ez okból és aztán az akkori egyházkormányzat patriárkális egyszerűségéből folyólag, a 92 eklézsia kormányzati gondja mellett igazán ráértem a kedélyt ápoló szórakozás és értelmi továbbképzés mellett, népies művelődési előadásokra is télen, kertészkedésre, ha bemosolygott a tavaszi napsugár s az én jó mamámmal versenyre keltünk, ő a zöldséges, én a virágos ágyak rendezése és ápolásában. Igy aztán a savanyú vágyakozások, képzelgések nem hosszabbították napjaimat s szinte megütődve vettem tudomásúl, hogy fűtött hajó vár az élet tengerpartján!

Aztán . . . no hisz' úgy volt! . . . Ifjú voltam, ép testtel, tavaszi kedéllyel, miért ne néztem volna kis virágaim mosolygó szemecskéi mellett, — sőt miért ne üzentem volna velök egy nagyobb és melegebben mosolygó szembe, hiszen ez is elsőrendű isteni törvény. És mikor 1879 április elején elhagytam csendes boldogságom tanyáját, leendő anyósom mosolygó titkolózás között egy kis csomagot adott kezembe, azon figyelmeztetéssel, hogy csak otthon bontsam ki. Becsületesen betartottam s estve érkezvén haza, másnap reggel bontottam ki, remélve valamely vőlegényi meglepetést. S rittig! Találok a csomagban — két kis kerti kapát, egyik olyan villás fajta. Igazán eltalálta, természetem alapján is egész jövőm munkaprogrammját! Anyagilag is, szellemileg is, erkölcsileg is. Kertészkedni kell az anyaföldből is, emberi szivekből is, kincseket hozni ki. Tanulmányozni a talajokat, megfelelő magot vetni, gondozni, ápolni, ártó gyomoktól tisztán tartani, földből is, szívből is. Hogy is mondja az Irás? . . . „nevelni népet, jócselekedetre igyekvőt!“ . . .

Hát igen! A munkatér már adva van, az utasítás is adva van, a cél is adva van s ha Isten velük, ki győzhet ellenünk?! Feltekintettem a kis csomagról, aztán köröskörül a girbe-gurba sárfallal körülvett kerítésnélküli kertben (az özvegy tüzelőnek hordatván el holmi nád és csutkaízékből álló kerítését) s dehogyis hangolódtam volna a pusztaság miatt, eszembe jutván egy bölcs buzdítás: „Az erőtlen csügged, az erős megállja!“ Szabad tér, szabad mozgás s így támad az élet!

A hajó felszedte horgonyát, hullámot vertek a hajókerekek! . . .

Tisztelő híve *Andrássy Kálmán.*

Őr az éjszakában.

Villany-Bábel fölött az égbe
Mered föl a torony.
Vidám utcán senki sem érzi,
Csak én, csak én,
Hogy Ő és a Lélek rokon.

Hosszú századok óta áll őrt.
Sok caesári menet
Táncolt alatta temetőkbe . . .
Ő áll, Ő áll
S mindig az ég felé mered.

Ő az „Örök“ mutató-ujja.
Kis percnyi élv kacag
És sápad el köznapi gondon.
De ő, de ő
Egykép néma s komoly marad.

Hej, hogy elmulna a mulatság
S torzulna a mosoly,
Ha ő egyszer ledőlne rájuk,
Ha még, ha még
Ő se lenne szilárd, komoly.

Cikázzatok kis fény-bogárkák:
Ember halál-menet!
Ő nem dől le. Sírok felett is
Őrt áll, őrt áll
S mindig az Éggel fog kezet.

De a Földbe ereszt gyökért. (A
Föld is égben forog.)
Alatta bar, mozi, kenyérharc.
Ő megérti.
Gúnnyal Ő sohsem mosolyog.

Vad ököl nyúl fel néha hozzá
S dühöt kongat vakon.
Ő nem remeg. Fehér falára
Vért csapkod és
Elzajlik a — forradalom.

Ha születik új korszak, addig
Csak, mig Ő mennybe néz.
Ő az „Örök" mutató-ujja,
Ha dől, ha dől,
Vele minden khaosba vész . . .

Bábel fölött őrt áll magasban.
Óh bölcsem, rokonom!
Az utca víg . . . Én megölelve
Hozzád, hozzád
Hajtom szívem s imádkozom.

Novák Sándor.

Félreértések.

Különös nagy örömünk telik abban, hogy e lapok hasábjain évről-évre ugy egyházunknak, mint iskoláinknak, közelebbről sárospataki főiskolánk életének nagy eseményeiről, fejlődéséről adhatunk számot. Az örvendetes eseményekkel kapcsolatban azonban sohasem tudtunk megelégedni a puszta tények konstatálásával, mert mindig a feladatokra tekintünk. Megvagyunk győződve arról, hogy minél tisztábban látjuk feladatainkat, minél magasabbra tudjuk kitüzni céljainkat, annál gyümölcsözőbben végezhetjük szolgálatunkat. Rendkivüli horderejü eseménynek minősitettük ugy főiskolánk, mint egyházkerületünk élete szempontjából a sárospataki állami tanitóképző-intézet átvételét. Természetes, hogy ilyen nagyjelentőségü eseménnyel kapcsolatban sem elégedhettünk meg a puszta tények regisztrálásával, hanem az előállott uj helyzetre tekintettel uj feladatainkat kutattuk és tártuk fel. Ilyen motivumok által indittatva irtuk meg „Gondolatok a sárospataki állami tanitóképző-intézet átvétele körül" cimen cikkünket is. Miközben hangsulyoztuk, hogy „igen-igen nagy értékek vannak felhalmozva abban szellemiekben is, az egész intézet belső élete rendjében, fegyelmezettségében, igen nivós szellemi felkészültségében", többek között a következőket irtuk: „Bármennyire is nagyra becsüljük az államnak nevelési módszereit és eszközeit, meg vagyunk győződve arról, hogy a maga intézményei révén nem tudja ugy végezni ezt a misszióját, amint azt a haza javára református egyházunk sajátos lelkisége révén végezni akarja. Ámde ez azt jelenti mindenek felett, hogy semmiképen sem elégedhetünk meg azzal a móddal, ahogyan a tanitóképezde eddig végezte munkáját. Ha nem tudunk valami mást, többet adni tanitóképző intézetünk müködéséhez, akkor bármilyen előnyös feltételek mellett is vettük azt át, kár volt átvenni, s kár érte uj terhet róni egyházközségeinkre. Sok feladatunk van tanitóképző-intézetünkkel kapcsolatban, de egyik sem hasonlitható fontosságu ahoz a célhoz, hogy *azt telitenünk kell református szellemünkkel.*"

Cikkemnek ez utóbbi részét egyesek félreértették és saját személyük, munkájuk elleni kritikának, támadásnak minősitették. Mindenkor a lehető legtávolabb állott tőlem az, hogy személyek ellen harcoljak. Elvek, célok, ügyek csupán azok, amelyekért kész vagyok síkra szállani. De hogyan harcolhatnék olyan tiszteletreméltó egyénekkel szemben, mint a tanitóképző-intézet jelenlegi és volt munkásai, akiknek munkája, egyháziassága, hazafiassága felől a legteljesebb becsüléssel viseltetem, s akiknek személye iránt nemcsak a legőszintébb tiszteletet, de igen meleg baráti érzéseket és igaz szeretetet ápolok?! De nem is hiszem, hogy akárki, aki tárgyilagosan olvasta végig cikkemet, még csak burkolt élt is fedezhetne fel abban ezek ellen az általam nagyon tisztelt személyek ellen. Még az is a lehető legtávolabb állott tőlem, hogy az állam intézményeinek nevelési eszközei és módszerei fölött gyakoroljak kritikát. Anélkül, hogy a régi intézmény munkásaira a legteljesebb elismerésen kivül egyéb vonatkozásban gondoltam volna — és ez úgy gondolom, ki is olvasható irásomból — a *legmagasabb elvi szempontok vezettek cikkem megirásánál.* S kérdem, hogyha egyházunk az államtól kezelésébe átvesz egy intézményt, nem kell-e, hogy *új* és *más* más feladatokat is szolgáljon általa, mint amit az állam szolgált? Kérdem, lehet-e más feladata, minthogy azt *telitse református szellemünkkel?* Kérdem, nem e más módszerekkel, más eszközökkel is kell, hogy dolgozzék abban, mint az, melyekkel az állam dolgozott? Volt-e értelme a tanitóképző-intézet átvételének, ha *csak* azt tudja nyújtani és *csak* úgy, amint azt az állam tette? Hiszen külső eszközökben még annyit sem tud talán nyújtani, volt-e értelme az intézet átvételének, ha valami tekintetben nem tud *többet* nyújtani? Vagy van erőteljes, átformáló református lelkiségünk, amelynek ha hatáskörébe kerül egy új intézet, azon érezteti hatását, meggyarapitja belső tartalmát, hinnünk kell, hogy emeli nivóját, hogy általa sajátos módon szolgálhatjuk hazánk céljait is, vagy nincs s akkor valóban kár volt küzdenünk a tanitóképző-intézet átvételéért, kár érette áldoznunk.

Nem hátra tekintettem, hanem előre s előre nézve mindig megnövekednek előttem a feladatok. Mert be kell vallanom, hogy nemzetünk, hazánk, egyházunk sorsát annyira válságosnak látom, hogy azokat csakis különösen felfokozott feladatokkal, hogy csak mindig magasabb célkitűzéssel, csakis az evangéliom örök céljainak heroikus szolgálatával végezhetjük reménységgel. Ezt a munkát pedig mégis jobban eltudja végezni az egyház, mint az állam.

Dr. Mátyás Ernő.

— **Tanitóválasztás.** A bodroghalászi ref. egyház a nyugdijbavonulás folytán megüresedett tanitói állásra Ablonczy László alsószuhai tanitót választotta meg.

Károli-emlékünnepélyek.

400 évvel ezelőtt született Károli Gáspár. Csak a jó Isten tudta még akkor, hogy a csecsemő szemek csillogásában ott ragyog annak a külön adott talentumnak a fénye is, amellyel úgy sáfárkodott a gönci esperes, hogy magyarnyelvű biblia lett a forgatásából Ki sejtette volna még akkor, hogy a gyermekajkak beszélnitanuló gügyögése az anyanyelvünkön megszólaló Szentírás patinás, megszentelt szavait adja a magyar népnek, oly tiszta jellegzetességgel, hogy manapság is csak a legnagyobb óvatossággal lehet egy-egy kifejezésén változtatni, vagy azokat másokkal cserélni.

Hogy mi a jelentősége a Károli munkájának, arról a magyar történelemnek, nyelv és irodalomtörténetnek, művelődéstörténetnek, s mindenekfelett a magyar, közelebbről a református vallásos lelkület fejlődéstörténetének is sok mondanivalója lenne. Összehasonlításképpen csak gondoljunk arra, hogy micsoda jelentőséget tulajdonít pl. a német nép — *felekezetkülönbség nélkül — a bibliafordító Luthernek*, s mennyire megbecsüli minden más nép a maga bibliafordítóit. Egy kicsit Károli emlékünnepnek számít minden, az egyén és gyülekezet életében ünnepi alkalom, midőn felnyílik az Ige magyar tolmácsának nehéz fáradságban érlelt munkagyümölcse: a magyar Biblia A mostani Károli-ünnepélyeket viszont az teszi különösen magasztossá és valóban reformátussá, hogy az az *Ige ünnepe is*, a földön legreálisabb isteni támasznak, az irott kijelentésnek emléknapja.

A zsidók frigyládájának drága kincsét, a két kőtáblát Mózes a Sinai-hegy mennydörgései és villámlásai közül hozta népe számára, a hernádvölgyi, csöndes Vizsoly primitiv nyomdájából indult el, a bodzalétintás, lúdpennával írt betűk hosszú ösvényén a magyarul beszélő Isten, hogy a magyar lélek frigyládába belehelyezze legnagyobb földi ajándékát: az életformáló Igét. Áldott legyen az istenes öreg emlékezete!

Az erdélyi és királyhágómelléki reformátusság Károli szülővárosában, Nagykárolyban egy szept. 11 én kezdődő református hét keretében áldozott az Ember és Ige emlékének, azzal az evangéliumi intencióval, hogy a résztvevők ne csak emlékezzenek, hanem hitükben épüljenek és gyarapodjanak is Az ünnepi hét két első napján elhangzott tudományos előadások közül dr. Csüry Bálint „Szentírás a magyar irodalomban“, továbbá Csernák Béla: „Erdély és a Királyhágómellék együttmunkálkodása a történelem folyamán“ címen tartott előadásai a kiemelkedőbbek. A templomi ünnepélyek szónokai Sárközy Lajos és Vásárhelyi Boldizsár voltak. Az ünnepi hét keretében zajlott le a presbiteri konferencia is sok résztvevővel és igen nivós programmal. 15.-e volt a jubileumi nap, melyet a két püspök szereplése, Sulyok István imája, s még inkább dr. Makkay Sándor megrázó erejű igehirdetése emelt különösen magasztossá. Lehetetlen nem idéznünk a Makkay S. beszédéből legalább a következőket: „Az anyanyelv igazán szentté akkor válik, amikor Isten beszél azon a nyelven. Azóta szent a mi anyanyelvünk, amióta a magyar Szentírás által Isten örök gondolatai beleáradtak a nemzeti lélekbe.“ Istentisztelet után történt a templom falába illesztett Károli emléktábla leleplezése. Az ezután következő díszgyűlésen a magyar és cseh megszállt területi református, az erdélyi evangélikusok és unitáriusok is résztvettek, levélbeli üdvözleteket küldtek a baptisták és számos külföldi egyház.

A díszközgyűlés elhatározta egy „Károli Gáspár irodalmi társaság“ megszervezését.

Az ünnepi hét méltó volt ahhoz, akinek emlékére s Akinek nevében rendezték.

Egyházkerületünkben az abauji egyházmegye van a legtöbb szállal füzve a szentirás magyar interpretátorának emlékéhez. Szent kötelességet teljesitett tehát akkor, amidőn szeptember 22-én Göncön, az istenes, hü szolga egykori munkamezején egy az egész egyházmegye tagjain kivül soksok lelkes ünneplőt egybegyüjtő ünnepség keretében ünnepelte meg a 400 éves születési évfordulót.

A délelőtti istentiszteleten id. *Hörcsik* Lajos vilmányi lelkész imádkozott bensőségesen. Utána *Cziáky* Endre, a néhai való jó gönci szénior esperes utódja mondott gondolatokban gazdag klasszikus felépitésü predikációt, a II. Kor. 5:4 és 9:8 alapján, melynek alapgondolata volt: a győzedelmes élet bizonyságai: az isteni kegyelem ereje és a szeretet áldása.

Az istentisztelet keretében Fekete Kálmán, Szikszó uj müvészkántora szólót énekelt.

Istentisztelet után az 1890-ben emelt szép Károli szobor megkoszoruzása következett. Az egyházmegyei lelkészegyesület koszoruját *Téglássy* Andor, az abaujiak ismert munkásságu világi papja helyezte el nagyhatásu beszéd után, a tanitóegyesület koszoruja *Vita* Károly elnök szép szónoklata után került a talapzatra. Az *abaujszántói* nőegylet koszoruját *Kecskés* Juliska helyezte el kedves jelmondat kiséretében.

Lelkes hangulatu bankett után d. u. 3 órakor kezdődött a templomi ünnepély.

Éneklés után *Kádár* József telkibányai lelkész sziveket emelően imádkozott, *Frenczel* Bertalan szászfai lelkész megnyitó beszédében fokozta az ünnepi hangulatot. Nagy elismerést aratott *Kiss* József hejcei lelkész sok eredetiséggel, lebilincselő stilusban megirt beszéde, melyben Károli életét és jelentőségét méltatta és az első vizsolyi bibliát ismertette. Ifj. *Hörcsik* Lajos s. lelkész és *Kocsis* Sándor nyiri lelkész szép szavalatai, *Hörcsik* Béla s. lelkész és Feke Kálmán tetszéssel hallgatott szólóénekei tették változatossá még a programot s emelték szépségét. A Himnusz éneklése zárta be a mindenek lelki gazdagitására szolgáló sikerült ünnepélyt.

A rendezés és vendéglátás jóságáért *Farkas* Elek gönci lelkészé, az egész derék gyülekezeté és községé az elismerés. *Sz. Z.*

— **Halálozás**. Ifj. Nagy Sándor, buzgó munkásságú vallástanító lelkész, a makói „Harangzúgás“ egyházi lap dolgozótársa, szept. 7-én 39 éves korában elhunyt.

IRODALOM.

* **Dr. Antal Géza dunántúli református püspök irodalmi munkássága.** *1881—1928.* A negyvenéves lelkész-tanári jubileumra összeállította: *Pongrácz József* theol. tanár. Pápa, 1929. 29 lap.

Pongrácz József pápai theol. igazgató-professzor kedves szolgálatot tett a nemrégen jubilált püspöknek, Antal Gézának, de egyszersmind az utókornak is, midőn az ő negyvenéves lelkésztanári jubileuma alkalmából összeállította az ő sokoldalú és sokszínű irodalmi munkásságára vonatkozó adatokat. Ha valaki rátekint ez adatokra, úgy azonnal megállapíthatja, hogy Antal püspök irodalmi munkássága legszerencsésebben megtalálta a legéletrevalóbb útat: mindig azzal foglalkozott, amivel való beható megismerkedését életkörülményei ránézve kötelezőleg előírtak. A sokat beszélő adathalmaz ötszörös keret között foglal helyet: 1. Önálló művek (eredetiek és fordítások), 2. Cikkek és értekezések, 3. Képviselőházi beszédek, 4. a püspök szerkesztésében megjelent jegyzőkönyvek, hivatalos irományok, végül 5. azon nagy enciklopédiák, munkák felsorolása, amelyeknek munkatársa, illetve felülvizsgálója volt. Ugyanitt foglal helyet a püspökről szóló irodalom adatszerű felsorolása is.

Fölöttébb tanulságos megpróbálni egyetlen mondatban felsorolását annak, hogy mi mindennel foglalkozott Antal püspök a negyven év alatt! Az összegyűjtött címek és adatok az általuk jelzett könyv, értekezés, cikk, beszéd stb. elolvasása nélkül is bizonyságot tesznek előttünk arról, hogy Antal püspök sokoldalú egyéniségét és enciklopédikus elméjét nem lehet egyetlen művének elolvasása által megismerni. Aki csak a theológust keresi benne, az figyelmen kivül hagyja a nemzetgazdászt és politikust. Aki viszont csak a pénzügyek iránt érdeklődőt látja benne, az nem veszi észre az Antal Gézában megszólaló vallásbölcsészt, irodalom-kedvelőt, sőt — ifjú korában egyenesen lírikust és novellairót Dogmatika, vallásbölcsészet, egyháztörténet, egyházalkotmány, bel- és külpolitika (világi és egyházi egyaránt), irodalom, költészet, művészet, egyetemes vallástörténet és exegézis, állami, közigazgatási és városi költségvetés, közoktatásügyünk és a legújabb pedagógiai problémák, bel- és külmisszió, az adózás és egészségügy, szociálpolitika és nemzeti jólét, igehirdetés és egyházkormányzat, stb. stb. egyaránt foglalkoztatták élete folyamán Antal püspököt. Más országok és nagy nemzetek fiai megengedhetik maguknak az elspecializálódás kétségtelenül szintén hasznos életprogrammját, nekünk azonban mindenekfölött oly sokoldalú emberekre van szükségünk, mint Antal Géza. Nagy embereinkre nézve a sokoldalúság életszükséglet, az egyoldalu specializáltság viszont fényűzés. Ezt a tanulságot meríti az, aki Antal püspök irodalmi munkásságát szemléltető e néhány lapot figyelmes szemmel áttekinti. *V. B.*

* **Vidovszky Kálmán: Imádkozó fiúk.** Imádságok a mindennapi és a cserkészéletben. Protestáns fiuk számára irta Vidovszky Kálmán ev. vallástanár a Magyar Cserkész szerkesztője. 237 l. Budapest 1929.

Hiába sóhajtozunk a Szikszay olvasók megapadásán, nem fognak azok számban sem megnőni addig, mig *gyermekkoruktól* fogva rendszeres imádkozókká nem neveli őket az édesanya — s az ilyesfajta imádságoskönyv, amilyen most régi hiányok áldott pótlásául Vidovszky Kálmán tollából, jobbanmondva ifjuság iránti rajongó szeretetéből és hitéből megjelent. Közölhetjük a fejezetek, részek cimeit: (mindennapi imák, ünnepiek, a mindennapi élet eseményeivel kapcsolatos, iskolai, lelki tusakodások idején, bünbánat . urvacsorakor mondandó imák; betegség, halál imaalkalmai, munkásifju imái, a cserkészélet közös és egyéni imái), de mindezekből nem tünik ki az, ami nyilvánvalóvá lesz a könyv egész tartalmából, hogy ebben a könyvben van valami szenzációsan *uj*. Hogy nemcsak a vizsgától félő, hanem a bukott diáknak a bukás után, a megszidott vagy megdicsért inasgyereknek is kell imádkoznia, azt igen sokan innen kell, hogy először megtanulják és megtanitsák. Dicséret és további részletes ismertetés helyett csak kivételesen komoly figyelmébe ajánljuk e könyv megszerzését minden szülőnek, vallástanárnak, cserkészvezetőnek és ifjusági munkásnak. Az imakönyvet iró Vidovszkyban erős munkatársat nyert mindenki, aki az ifjuság vallásos nevelésével foglalkozik. *Sz. Z.*

* **Böszörményi Jenő: Magyar ég alatt.** Elbeszélések. Szerző kiadása. Szentes, 1929. 8°. 125 l.

Megújuló református egyházunkban mindig erőteljesebben érvényesül az a tendencia, hogy összefogja mindazokat az erőket, amelyekre nagy céljainak szolgálatában számithat. Kevés hangot hallottunk azonban még megszólalni azért, hogy jobb jövőnkért és abban magyar feltámadásunk szolgálatáért gyűjtsük össze református íróinkat. Talán egyik-másik református irónk irásainak olvasása nem is motivál erősen ilyen irányban. A Böszörményi Jenő irásai azonban a leghatározottabban ilyen irányba ösztönöznek minket, mert e könyvének olvasása is arról győzött meg, hogy ilyen irásaival igen-igen nagy szolgálatot tesz ügyünknek.

Nem nagyigényűek ezek az irások, nem túlságosan sokszinüek, nem nagy emóciákat keltők, de mégis van valami bennök, ami különösen értékessé teszi azokat A magyar népnek, az egyszerű, puritán, töretlen magyar léleknek az ismerete, amelyben az iró mindenestül benne él. Ámde azért képes oly tisztán s üdén megszólaltatni a magyar lelket mert különösen élénken lobog szivében annak szeretete. Ez az, ami a könyv minden egyes darabjának olvasása közben megragad, s ami erős motivumokkal ösztönzi az olvasót is magyar népünk fokozottabb szeretetére. Megható jóság, egyszerű, puritán lelkület, könnyező szeretet sugárzik a megrajzolt alakokról, igen, mert szerző a maga világát keresi, találja meg és tükrözi azokon is. Valami különös harmoniát sugárzó benyomása van az egész könyvnek, igen, mert mindent kiegyenlít a harmoniát sugárzó szeretetteljes kedély,

még a megrázó magyar bünök felett is túlnövő mindent kiegyenlítő szeretet. Különösen jól esik látnunk azt, hogy szerző mily nagy szeretettel hajlik le a nép egyszerű gyermekeihez, az elesettekhez, a keresztethordozókhoz, az u. n. Jézusi „kicsinyek"-hez. Mindvégig éreztük, hogy evangéliomi lélektől áthatott lélek írta ezeket az írásokat, mindvégig egyszerű eszközökkel és letisztult művészettel. *M. E.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Lapunk zártakor** olvassuk a rendkivüli feltűnést keltő közleményt a 8 ÓRAI UJSÁG hasábjain, amely **Aranyhid Pannonhalma és Debrecen közt** — cimmel hirt ad arról, hogy a Kálvin-Szövetség köréből mozgalom indult ki az u. n. felekezeti béke megteremtése érdekében. Óvakodunk elhamarkodott ítéletet mondani e kezdeményezésről. Hozza a minden kegyelem Istene minél előbb az órát, amelyen a keresztyénség összes egyházai testvéri egyetértésben működjenek a szegény, megalázott magyar földön. Vajha hasadna már e gyönyörü idő hajnala!! Annyit azonban már most leszögezünk, hogy **igazaink és igazságaink megtagadása és jogaink elárulása árán béke nem lehet.

— **Tiszteletbeli doktorok.** Ravasz László dr., Antal Géza dr., Soltész Elemér püspökeinket a debreceni Tisza István tudományegyetem, Kiss Ferencet, a Kálvineumok atyját, a pécsi Erzsébet tudományegyetem avatták doktorokká *honoris causa*, őszinte örömére mindazoknak, akik ebben az egyéni munka és kiválóság megbecsülésén és méltánylásán kivül a magyar ref. egyháznak vezető férfiain keresztül történő megbecsülését is látják.

— **Sárospataki főiskolánkban** az épitkezés befejezés felé tart. A beiratkozások a gimnáziumban és a theologián egyaránt október hó 1—3 napjain lesznek. A gimnáziumban okt. 1-én a felsőbb, 2 án az alsóbb osztályok javító, különbözeti és magánvizsgálatai lesznek. A theologián október 4-én lesz az indexek aláirása. A tanitás a gimnáziumban október 4-én, a theologián 5 én kezdődnek.

— **Papivizsgák.** F. hó 26—28-án folytak le sárospataki főiskolánkban a papivizsgák. Az első papi vizsgára 10 ifjú jelentkezett, akik közül jelesen képesitetett két ifjú, u. m. *Kovács* József és *Gergely* János, jól képesítettek 4 en, elégségesen 4 en. A vizsga lefolyása után *Cziáky* Endre esperes püspökhelyettes, vizsgáló-bizottsági elnök lelkes bizonyságtétellel bocsátotta ki az ifjakat segédlelkészi szolgálatra. A második papivizsgára 9 s. lelkész jelentkezett, akiknek vizsgája lapunk megjelenése alkalmával még folyik. Az alapvizsgákat f. szeptember hó 28, 30 án és október hó 1-én tartjuk meg.

— **Vincze Károlyt,** főiskolánk volt kitünő növendékét a cartereti gyülekezetből a perthamboyi gyülekezet hívta meg lelkészének. Julius utolsó vasárnapján volt az új lelkész beiktatása előkelő egyházi és világi közönség jelenlétében, melyen az akkor Amerikában tartózkodó *Kováts* J. István dr. is részt vett. Az ünnepi bankettről üdvözlő táviratot küldtek a jelenlévők főiskolánknak is, az egyre nagyobb arányokban kibontakozó képességü lelkészen kivül meg akárván tisztelni azt a főiskolát is, amely ily derék fiakat nevel.

— **Uj templom épül Miskolcon.** 5-én volt a martintelepi egyházrész új templomának alapkőletétele. *Farkas* István esperes, *Enyedy* Andor dr., *Tóth* Lajos, *Illosvay* Ferenc lelkészek szolgáltak az ünnepélyes aktuson, a hívők nagy tömegének jelenlétében. A megható ünnepséget szeretetvendégség követte.

— **A miskolci ref. középiskolák** közül a reálgimnázium szept. 7-én, a Tóth—Pál leánygimnázium szept. 9-én tartotta évnyitó ünnepségét. A reálgimnáziumban 520, a leányiskolában 484, a két intézetben ezernél több a beiratkozottak száma.

— **A cigándi ref. egyház** 3 tantermes új iskoláját f. évi szeptember hó 15-én avatta fel. Az avatási szertartást *Janka* Péter egyházmegyei lelkészi főjegyző végezte rendkivüli épitőhatású beszéddel. Az ezt követő istenitiszteleten *Bernáth* István vissi lelkész hirdette az igét gondolatokban gazdag, megrázó erejű bizonyságtétellel. Az egyház vegyes kara egy szabatos énekszám előadásával gyönyörködtette a templomot megtöltő gyülekezetet.

— **Iskolaavatás Ónodon.** Szept. 22-én avatták fel az ónodi ref. egyházközség államsegéllyel felépített 2 tantermes új elemi népiskoláját, melyhez 3 szobás tanítói lakás, továbbá szertár és tanácskozó szoba is épült. Az avatáson az alsóborsodi egyházmegyét Dr. Enyedy Andor miskolci lelkész képviselte, továbbá jelen voltak: Eötvös Ferenc ládházi és Derencsényi István szirmai lelkészek. Az avató díszközgyülésen Dr. Pápay István helybeli lelkész felolvasta a nagymultú ónodi ref. egyház rövid történetét és az épitkezés főbb mozzanatait. Dr. Enyedy Andor az alsóborsodi egyházmegye nevében átvette az új iskolát, Eötvös Ferenc pedig az ünneplő közönséghez az egyház és iskola iránti szeretetre buzdító adhortációt intézett. Az avatással kapcsolatban a d. e. istentiszteleten Dr. Enyedy Andor, d. u. pedig Derencsényi István predikált, míg Eötvös Ferenc keresztelt.

— **A bereti** ref. egyház szept. első vasárnapján avatta fel renovált templomát és újonnan épült elemi iskoláját *Cziáky* Endre esperes s farkasfalvi *Farkas* Géza e.-m.-i gondnok jelenlétében. Az igét szárnyaló gondolatokkal Cziáky Endre esperes hirdette, *Megyasszay* András hernádszentandrási lelkész pedig úrvacsorát osztott.

— **Kérelem.** A Sárospataki Ref. Ifjúsági Egyesület által okt. 13-án rendezendő nagyszabásu körzeti ifjúsági konferencia jelentkezési határidejét okt. 6-ig bezárólag meghosszabitották. A lelkész és tanító urak hassanak oda, hogy egyházközségükből mennél több ifjú, de legalább 2—3 vegyen részt e gazdag programmu konferenciai nap áldásaiban.

— **A Károli bibliafordítás** későbbi kiadásaiból is gazdag gyűjtemény van könyvtárunkban. Ezek a következők: Pozsony és Pest 1803, 1804, Pest, Budapest 1805, 1817, 1837, 1857, 1859, 1865, 1871, 1872, 1875, 1878, 1883, 1891, 1898, 1901, 1906, 1908, 1911, 1912, 1913, 1921, 1923, Berlin 1859, 1860, Bécs 1865, Utrecht 1797, 1730, 1747, 1765, Amsterdam 1645, 1685, 1687, 1700, Hanau 1608, Offenheim 1612, Várad 1660—1, Kassel 1704, Debrecen 1749, 1821, Basel 1751, 1764, 1770, Lipcse 1776, Pozsony 1793, Patak 1832, 1835, Kőszeg 1840, 1842, 1846, 1848, Lőcse 1644, Bártfa 1607, Képes biblia 1808. — Ellenben *nincs* meg az 1879-ig megjelentek közül: Amsterdam 1676, Lőcse 1714, Lipcse 1717, Boroszló 1725, Utrecht 1730, 1765, Basel 1750, Debrecen 1767, 1789, Kőszeg 1838, 1843, 1850, 1852, Pest 1861, 1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1873, Budapest (Bécs) 1865, 1867, amelyeknek megszerzése egy theologiai főiskolának elsőrendű érdeke. Ha valakinek volna ilyen nélkülözhető kiadása, sziveskedjék a könyvtár gyarapítására a főiskolának ajándékozni.

— **A marburgi református kollokvium** szeptember hó 12—14. napjain tartott ünnepségéről más alkalommal már megemlékeztünk. Magyar ref. egyházunkat ezen dr. *Antal* Géza képviselte. Dr. *Kovács J.* István pedig a Presbiteri Világszövetség képviseletében vett azon részt.

— **A skót szabadegyház s az államegyház nagy egyesülési ünnepe** okt. 1—3. napjain lesz megtartva Edinburghban. Magyar református egyházunkat ezen az ünnepségen dr. *Baltazár* Dezső, dr. *Benedek* Zsolt, dr. *Kovács J.* István és dr. *Szentpéteri Kun* Béla fogják képviselni.

HIVATALOS RÉSZ.

986/1929. **Püspöki körlevél.**

A Biblia vasárnapjáról.

Az egyetemes konvent 206/1926. számu határozatával szeptember utolsó vasárnapját a Biblia vasárnapjának nyilvánította. A Britt és Külföldi Bibliatársulat, 125 éves jubileuma alkalmából, e vasárnapot az idén október 20-ra kéri áttenni. Az egyetemes konvent elnöki tanácsa ezt a kérést méltányosnak találta és teljesítette, ennélfogva felhívom a lelkész urakat, hogy a Biblia vasárnapját *a folyó évben október 20-án* tartsák meg, alkalmi beszédet mondjanak és a perselypénzt a Bibliaterjesztő társaság javára adják.

Miskolc, 1929 szeptember 24.

Dr Révész Kálmán
püspök.

Alsózempléniek figyelmébe! Az október 2 án tartandó lelkészértekezlet tárgysorozata: 1. Bibliamagyarázatot tart: Tantó János megyaszói lelkész. 2. Elnöki megnyitó. Emlékbeszéd Zitás Bertalanról: Kiss Pál. 4. Ráday Gedeon gróf zsinati indítványa: Janka Péter. 5. Nyugdíjintézeti reform: Kun Zoltán. 6. Az ORLE az 1929. évi egyházkerületi jegyzőkönyv 97. pontjában közölt javaslata. Szabó Andor. 7. Az egyházalkotmányról és kormányzatról szóló törvényjavaslat.

Pályázati hirdetés.

A sárospataki református tanítóképző-intézetnél betöltendő egy ének- és zeneszakos, továbbá egy pedagógia szakos, vagy ha ilyen pályázó nem akad, helyette mathematikai-fizika szakos helyettes tanári állásra a szabályszerü illetményekkel ezennel pályázat hirdettetik.

Pályázhatnak olyan okleveles református vallású tanárok, akik az énekből és zenéből, vagy a pedagógiából, vagy a mathematika-fizikából tanítóképző-intézeti tanári képesítést nyertek.

A pályázók a nagytiszteletü és tekintetes igazgató-tanácshoz címzett folyamodványukat, amelyben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, magyar állampolgárságuk, hazafias érzésük és megbízhatóságuk, végzett tanulmányaik, tanári képesítésük nyelvismereteik és esetleg eddigi szolgálatuk okmányokkal igazolandók, folyó évi október hó 15-ig a sárospataki református tanítóképző igazgatóságához küldjék be.

A megválasztandó tanároknak, ha nőtelenek, kilátásuk van arra, hogy a növendékek felügyeletében részt vesznek. E mellékteendőért a helyettes tanári díjazás mellett ingyen lakásban és teljes ellátásban részesülnek. Megválasztás után az állás azonnal elfoglalandó.

Sárospatak, 1929 szeptember 27-én.

Kovács Dezső
ref. tanítóképző-intézeti igazgató.

Pályázati hirdetmény.

A *hernádpetri* ref. leányegyház pályázatot hirdet az eltávozás miatt megüresedett előkönyörgő tanítói állásra. Javadalmazása: I. 2 szoba s konyha, udvar s kertből álló lakóház. II. 5 kat. hold 1384 öl szántóföld. III. Van az egyház híveitől 6 mázsa búza. IV. Van 4 drb legelőilletősége. V. A hívek kötelesek 8 m. fát a hernádpetri erdőből beszállítani. A fa árát azonban a tanító fizeti. VI. A törvényes stólák. Kötöelessége: Az istentisztelet végzése, köznap, vasárnap és ünnepnapokon, a gyermekek vallástanítása. Temetéseknél a törvényes stóláért, úrvacsoraosztásoknál pedig úgy a hernádpetri, valamint a hernádvécsei egyházakban díjmentesen segédkezni. Pályázati határidő megjelenéstő számított 15 nap.

Hernádszurdok, 1929 szept. 20.

B. Nagy Lajos
ref. s.-lelkész.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. I. F—d. Meleghangú verse késve érkezett, amikor lapunk mult heti száma készen volt. Most nem akarjuk ezzel a fájó sebeket újra felszaggatni, azért már nem közölhetjük. — **B. N. L. H—k.** Pályázati hirdetésért díjat nem kérünk.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

LXIV. evfolyam. 41. szám. Sárospatak, 1929 október 6.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETESI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Szepessy Orbán:* Az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló I. t.-c. reviziójához. (Folyt. és vége.) — *Kovács István:* Az abaúji egyházmegye őszi közgyűlése. (Folyt. köv.) — Irodalom. — Gyülekezeti élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetés — Szerkesztői üzenetek.

Az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló I. t.-c. reviziójához.

(Folyt. és vége.)

A 7. §. részben felesleges, részben pedig félreértésekre, sőt hibás következtetésre nyujt alkalmat, épen ezért a tervezetből ki kell hagyni. Azt, hogy az egyházközség és az egyházmegye szabályrendeletet alkothat, a tervezet vonatkozó szakaszai ugyis kimondják, ezt tehát a 7. §-nak felesleges külön is kiemelnie. Ha ellenben a tervezet a szabályrendelet alkotására irányuló jog külön kiemelésére sulyt helyez, — ebben az esetben felsorolása legyen kimerítő. Azt ugyanis nem mondja ki a 7. §. hogy az egyházkerület is alkothat szabályrendeletet. Igaz, hogy ezt a 7. §. első bekezdése alapján meg lehet, sőt meg kell állapitani. Az első bekezdés alapján azonban azt is meg kellene állapitani, hogy az egyházmegyei és az egyházkerületi tanács szintén alkothat szabályrendeletet. mert hiszen ezek is egyházi testületek, pedig ez téves megállapitás volna, mert e testületeket a róluk rendelkező szakaszok a szabályrendelet alkotási jogból kizárják.

A 8. §. kimondja, hogy az egyházi törvény hiteles magyarázása a zsinat joga, de azt nem mondja ki, hogy a zsinat törvénymagyarázása általánosan kötelező erejü-e, mint pl. a kuria döntvényei, vagy csak a konkrét esetekre vonatkozik-e az, mint általában a birói itéletek. A 2. §. a zsinat presbiteri elvét teszi az egyházkormányzat tengelyévé. A presbiterium azonban a reábizott nagy feladatoknak csak abban az esetben fog sikerrel megfelelni, ha intézményesen biztositjuk azt, hogy a presbiterek a reájuk háramló kötelességeket valóban teljesitsék is s e tiszt viselése alól könnyüszerrel ne mentesithessék magukat. Amikor azonban ezeket a szigoru rendszabályokat alkalmazzuk, a törvényben fel kell sorolnunk a presbiteri tiszt viselése alól mentesitő körülményeket.

Ezekhez képest a 45. §. utolsóelőtti bekezdésének a következőképen való módositását javasolom:

Az olyan presbitert, aki a presbiteriumnak gyülésén nem jelenik meg és elmaradását nem igazolja, valamint aki a számára kiosztott lelkigondozási, vagy belmissziói munkát teljesiteni vonakodik, esetről-esetre meg kell birságolni. A birság nem lehet kevesebb, mint a megbirságolt presbiter évi egyházi adójának egytized része, az egy évben kiszabott birságok összege pedig nem haladhatja meg az egyházi adó évi összegét. A birságolások sikertelensége esetén fegyelmi eljárásnak van helye.

A 46. §. első pontjául véleményezem a következő szöveg felvételét:

A presbitereket az egyházközség választásra jogosult tagjai titkos szavazással választják. A 46. §. folytatásaképen javaslom a következő szöveg felvételét:

A presbiteri tiszt viselése alól mentesül az:

1. aki 60-ik életévét betöltötte,
2. a tényleges szolgálatot teljesitő közalkalmazott, beleértve a tényleges haderő tagjait is,
3. aki nem lakik állandóan az egyházközség területén,
4. aki tartós betegsége miatt a presbiteri tiszt betöltésére alkalmatlan.

Aki a presbiteri tiszt viselését a törvényben felsorolt mentesitő okok igazolása nélkül megtagadja, váltság cimén az egyházi adójának évi összegét köteles befizetni.

A birságolást és a váltságot az egyháztanács szabja ki s az ellen az egyházmegyéhez, annak határozata ellen pedig az egyházkerülethez lehet felebbezni. A presbiterek fegyelmezésével vissza is lehet élni, ez ellen megfelelő védelmet kell nyújtani. Ezért javasolom a két foku felebbviteli jogot.

A 79. §. hoz. A gyors ügyintézés a helyes igazgatás egyik alapfeltétele. Ebből a szempontból kivánatos, hogy szükebb körre szoritsuk azokat az eseteket, amelyekben a 79. §. értelmében a presbitérium határozatának hatályosságához az egyházmegyei jóváhagyáson felül az egyházkerület jóváhagyása is szükséges.

Javaslom, hogy a 79. §. utolsó előtti bekezdését a következő szöveggel pótoljuk:

Az a) c) f) és k) pontokban megjelölt ügyekben hozott határozatok érvényéhez az egyházmegyei közgyűlés jóváhagyásán felül az egyházkerület jóváhagyása is szükséges.

A 81. § hoz. A tervezet a zsinatpresbiteri elv alapján állva, a jelenben érvényes törvénynél is élesebben kifejezésre juttatja azt, hogy az egyházközségi közgyűlés nem lényeges szerve az egyházközségnek. — Ez a felfogás odáig megy, hogy ahol az egyházközségi közgyűlést eddig nem szervezték meg, ott azt nem is kell megszervezni.

A presbiteri kormányzás igen értékes intézménye egyházunknak. Eszélyes középút ez a szélsőségek közt. Akkor is helyén volna, ha a népműveltség terén ott állnánk, hogy minden egyház tag méltóan viselhetné a presbiteri tisztet. A népes, nagy testület kormányzása mindig nehézkes, minél nagyobb a testülel, annál inkább fokozódik annak nehézkessége. A kormányzó testület azonban a közület egyetemétől egészen elszakítani, ellenkezik az önkormányzati elvvel.

Bármily közel áll is a presbiterium az egyházközség közönségéhez, mégsem azonos azzal, s ha az egyházigazgatást s az abból folyó jogokat tisztán a presbiterium gyakorolja, az egyházközség egyeteme joggal kisemmizettnek tekintheti magát. Ez az, ami az önkormányzat elvével nem összeegyeztethető. Az önkormányzatot röviden, de megkapó igazsággal Linkoln Ábrahám jellemezte: a népet, a néppel, a népért kormányozni. A presbiteri elv merev alkalmazása az önkormányzat igazi lényegével ellenkezik, sőt alkalmas azt egészen elsorvasztani.

Mindezek figyelembevételével javaslatom az, hogy a 81. §. helyébe a következő szöveg kerüljön:

Az egyházközségi közgyűlés működése minden egyházközségben kötelező.

Az anyagi megterhelést jelentő ügyekben a presbiterium javaslata felett a közgyűlés dönt.

A közgyűlés határozatait az egyházmegyéhez hivatalból fel kell terjeszteni. Az egyházmegyei közgyűlés az egyházközségi közgyűlés határozatát vagy jóváhagyja, vagy megsemmisíti s új határozathozatalt rendel el.

Az egyházmegyei közgyűlés határozata ellen az egyházkerületi közgyűléshez lehet felebbezni, a megsemmisítő végzés ellen felebbvitelnek nincs helye.

113. és 139. §§-okhoz. A tervezet újítása az egyházmegyei s egyházkerületi tanács létesítése. E tanácsokat a tervezet olyan közgyűlést pótló intézményeknek fundálta ki. Nehogy idők folytán odalyukadjunk ki, hogy amint az egyházközségi közgyűlés működését feleslegessé teszi a presbiterium működése, épen úgy feleslegessé váljék a tanácsok működése mellett az egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlések működése is.

Eltekintve ettől az aggodalomtól, az idézett szakaszok akkor se maradhatnak meg mai szövegezésükben, ha a tanácsok felállítása mellett történik is az állásfoglalás. Nincs kimondva például az, hogy a tanács határozatképességéhez hány tag jelenléte szükséges. Az se megnyugtató, hogy e tanácsok határozatai ellen a tervezet semmiféle jogorvoslatot nem biztosít. Amint arra már rámutattam, egyik nagy hiánya a tervezetnek az, hogy a jogorvoslatokról nem egységesen, külön csoportban rendelkezik. A tervezet kétféle felebbviteli határidőt ismer és pedig a 8 napi és a 15 napi határidőt. Helyesebb volna, ha követnők a polgári perrendtartás és legújabban a közigazgatás rendezéséről szóló törvény példáját s általánosan az egységes 15 napos felebbviteli határidőt alkalmaznók. A kétféle határidő csak zavart szül s mindenképen a panaszosok sérelmére szolgál. Igazolási és ujrafelvételi eljárásról a tervezet említést se tesz, pedig ezek a méltányossági intézkedések egyetlen törvénykezési eljárásból se hiányzanak, így nem hiányozhatnak azok az egyházi törvényből sem.

A tervezet a hatóságok határozatainak különböző fajtáit nem ismeri, ez az osztályozás pedig a modern jogszolgáltatás nélkülözhetetlen feltétele.

A tervezet teljessé tétele okvetlen megkívánja, hogy abba ezeket az alaki jogszabályokat hiány nélkül felvegyük. Kevés és lényegtelen módosítással az országos közigazgatási törvényekből átvehetők e rendelkezések.

Szepessy Orbán.
a ládházai, mályi és mezőnyéki ref. egyház főgondnoka.

Az abaúji egyházmegye őszi közgyűlése.

Szeptember hó 23.-án Göncön tartotta abaúji egyházmegyénk őszi közgyűlését, kapcsolatban a Károli-emlékünneppel, hogy jelenlétével is bizonyságát adja a nagy bibliafordító emléke iránt való mélységes hódolatának, születésének 400 éves fordulója alkalmából.

A gönci református egyház egyik iskolatermében folyt le a közgyűlés Cziáky Endre esperes és Téglássy András jelenlevő legidősebb világi tanácsbiró elnöklése mellett. Fájdalmasan nélkülöztük a mi szeretett világi vezérünket, Farkasfalvi Farkas Géza egyházmegyei gondnokot, akinek lelkét leköti a rászakadt gyász, a nagy fájdalom, amelyben egész egyházmegyénk közönsége őszinte részvéttel osztozik s amelynek külön jegyzőkönyvi pontban is kifejezést adunk, arra kérve a Gondviselő Istent, hogy a fájó szivek sebét minél előbb gyógyítsa be, a bánattól levert édesapának lelkét pedig erősítse meg és emelje fel, hogy azokért a nemes, magasztos, szent célokért, eszményekért és közügyekért, amelyekért eddig férfias erővel és bátorsággal szállott síkra, ismét kiállhasson a munka mezejére s hathatós előmozdítója legyen ezután is, úgy az egyesek, mint a köz boldogságának.

Gróf Ráday Gedeon indítványa tárgyában, hogy t. i. papok ne lehessenek országgyűlési képviselők, a debreceni presbitérium álláspontját teszi magáévá a közgyűlés, tiltakozva az indítvány ellen, amely a református egyházra nézve káros hatású lenne, közéletünkbe belevinné a pártoskodás szellemét s erkölcsi erőnk kifejtése elé akadályokat gördítene.

A kerületi gyűlések tartásának idejére nézve közgyűlésünk is óhajtja, hogy tavaszi gyűlések a tavaszi időszakban tartassanak meg, amelyhez — természetesen — az egyházmegyei gyűléseknek is alkalmazkodni kell; emiatt azonban az egyházlátogatásokat nem kell feltétlenül a téli hónapokra tenni — hiszen éppen ennek veszedelmei miatt határozta el az 1921. évi junius hó 6. napján tartott egyházkerületi közgyűlés, hogy az egyházlátogatások április—május hónapokban tartassanak meg — hanem március közepétől április 10-ig ejtetvén meg, az egyházmegyei és kerületi közgyűlések május 1-től junius közepéig — tehát a tavaszi időszakban — kényelmesen megtarthatók.

Az országos lelkészi nyugdíjintézet reformjának alapelveire és a tagok megterhelésének szélső határára nézve véleményünk az, hogy a nyugdíjintézet újjászervezését, az özvegyek és árvák kedvezőbb ellátása szempontjából kívánatosnak és szükségesnek tartjuk, ennek tudatában addig is, míg lelkészi karunk a régóta sürgetett illetményrendezés folytán kedvezőbb anyagi helyzetbe jutva, nagyobb összeggel járulhat a nyugdíjintézet alaptőkéjének gyarapításához, már most azt kívánjuk, hogy a lelkészek hozzájárulása 3½ % ról 5%-ra emeltessék fel, az egyházak eddigi 2% os járandósága azonban változást ne szenvedjen.

Az E. T. I. t.-cikk reviziója tárgyában Lengyel István és Frencel Béla által készített javaslatot, amely lényeges módosítások eszközlését tartja kívánatosnak, felterjesztjük az egyházkerületi közgyűlésre.

(Vége köv.) *Kovács István*
egyházmegyei főjegyző.

IRODALOM.

* **Magyar Kálvinisták Naptára** az 1930. évre. *A vegyesházasságokról*, melyek mint tengerikigyó fonódnak társadalmunkra, ír *Dr. Révész Kálmán* püspökünk a *Magyar Kálvinisták Naptárá*-ban. A finom papíron, művészi formában megjelent naptár eseménye a magyar református egyházi irodalomnak. Csaknem minden nevesebb írónktól van benne cikk, vers vagy elbeszélés. *Dr. Rácz Lajos* Harsányi István emlékezetének szentel meleg sorokat. *A magyar Cambridge* címen Marton János ír a sárospataki kollegiumról. A díszes köntösben és páratlanul gazdag tartalmu naptár ára 1 pengő 60 fillér. Lelkészek, tanárok, tanítók 1 pengő 20 fillérért kapják. Legalább 50 példány rendelésénél bárki számára ez a kedvezményes beszerzési ár. Megrendelések Budapest I., Ménesi út 4. szám alá küldendők Gonda Béla címére.

— **A kupai ref. egyház** átalakittatta és teljesen megrenováltatta templomát, a tornyot újonnan fedette s az egyházi épületeken is nagyobb javítást végeztetett cca 3.000 pengő költséggel, mely a 164 lelkes gyülekezet áldozatkészségéről a legszebben tanuskodik. A felavatás e hó 22-én volt bensőséges ünnepély keretében.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

— **Ifjúsági Egyesület Perkupán.** A 680 lelket számláló perkupai gyülekezet életében jelentős lépés történt szept. 22 én, amikor a sok buzgó imádsággal és komoly megbeszélésekkel előkészített Ifjúsági Egyesület megalakult. Pótolni akarjuk ezzel a már évtizedek óta meglevő vasárnapi „legény fennmarasztást", amely csak a nyári hónapokban történhetett meg, a templom komolysága és szentsége miatt nélkülözte a közvetlenséget és az ifjúságot jogosan megillető keresztyén vidámságot. A régi iskolából átalakított gyülekezeti terem ellenben most alkalmas helye lesz ennek a munkának is. Az Ifj. Egyesület hetenként tart összejövetelt, egyelőre vasárnap este 7 órakor. 45 ifjú tette magáévá az egyesület négyes célját. Az egyesület tisztségeire a következőket választotta meg az alakuló közgyűlés: Ideiglenes elnök: Oláh István lelkipásztor; titkár: Falucskai Lajos; jegyző: Gál Lajos; pénztárnok: Falucskai Sándor; háznagy: Szegő Gyula. A többi tisztségeket egyelőre a megválasztott tisztikar látja el.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Nagy cikk.** Külön is megemlékezünk arról a rendkivüli cikkről, amely az áldott emlékü Petry Elek dunamelléki püspökünk nagyképzettségü fiának *Petri* Pál államtitkárnak tollából *A magyar állam és a református egyház* cimen a *Református Figyelő* hasábjain megjelent. A cikket épen most, amikor az ellenkezők tulzó táborában a lehetetlen hangig (. . . ököl, . . . rendőr! . . . elfogni . . .) jutott a vak felekezeti gyülölet és sorainkban a mélységes elkeseredés érzését kelti hazánkért és szent hitünkért gyötrődő szivünkben, szinte cselekedetnek lehet minősiteni a higgadt látás és a nagyobb megértés szempontjából. Csak az ellenkező tábor tüzes csóvavetői ki ne perzselnék lelkünkből a nyugodt és törhetetlen bizalmat, amellyel akarunk viseltetni felelős állásban levő vezetőink jószándéka, erős akarata és bölcsesége iránt.

— **Évmegnyitó ünnepély és igazgató-tanácsi ülés a sárospataki főiskolában.** Október 4-én megkezdődött főiskolánkon a rendes tanitás. Az utolsó simitás ugyan nincs éppen megtéve a megujhodó falakon, de könnyü belátni, hogy az előrehaladt idő megkövetelte a tanitási munka megkezdését. Ünnepélyes évmegnyitás és igazgató tanácsi ülés okt. 15-én lesz.

— **Választások a tiszáninneni egyházkerületben.** A tiszáninneni egyházkerületben theol. akadémiai képviselővé és theol. akad. zsinati pótképviselővé *Dr. Mátyás Ernő*, lelkészi tanácsbiróvá pedig *Szentmártoni Dániel* borsodi lelkész, egyházmegyei főjegyző választatott meg. A megválasztottakat szivesen üdvözöljük és munkájukra Isten áldó kegyelmét kérjük.

— **Ünnepelt esperes és egyházmegyei gondnok.** Az alsózempléni egyházmegye okt. 3-án Sárospatakon közgyülést tartott, amelyen meleg ün-

neplésben részesitette az amerikai utjáról friss egészségben és bő tapasztalatokkal hazaérkezett esperesét, *Kiss Ernőt*. A közgyülés lelkes örömét napirend előtti felszólalásban Janka Károly tanácsbiró tolmácsolta, melyhez Forgács Gyula és Éles István füztek hozzá általános helyesléssel kisért nyilatkozatokat. Kiss Ernő esperes viszont az egész közgyülés meg-megujuló éljenzése közben Meczner Béla gondnokot üdvözölte, aki sulyos betegségéből, amely a tavaszon érte, felépült és közismert nagy szeretettel viszi ismét egyházi fontos tisztét.

— **Papi vizsga.** A szept. 28-iki *második lelkészképesitő vizsga* kettős örvendetes tapasztalatot hozott. Nemcsak szép elméleti készültséggel álltak elő a vizsgázó segédlelkészek, hanem lelki elhivatottságuknak is bensőséges, komoly bizonyságát szolgáltatták. A 9 vizsgázó közt egy volt elég séges rendü. A többiek jó és jeles eredménnyel tették le a vizsgálatot. Vizsgáztak a következők: Bencs Lajos, Egry László, Főző László, Horkay László, Hörcsik Lajos, Karászy Dezső, Nemcsik Endre, Bagócsy Lajos, Kántor Ferenc.

— **Adomány a theologiai internátus javára.** *Janka* Károly főiskolai lelkészi gondnok 200 P összeget ajánlott fel a theologiai internátus javára, amely összeg első részlete fejében 50 P összeget helyezett a főiskolai pénztárba. A nemeslelkü adomány szolgáljon sokszoros adományok magvetéséül.

— **A taktaszadai** új iskola ünnepélyes felavatása szeptember 29-én volt.

— **Lelkészbeiktatás.** A kispesti református egyház folyó év szeptember hó 29-én iktatta állásába a nem régiben megválasztott lelkészét: *Balázsfalvy Kiss Ernő* volt budapesti (Fasor) segédlelkészt. Nevezett főiskolánk kiváló növendéke volt, mint főgimnáziumi tanuló. Beiktatott lelkész ünnepi beszédében a pataki évek alatt magába szivott törhetetlen hazaszeretet és tiszta református szellem szolgálatára kötelezte el magát. Mint érdekeset jegyezzük itt föl, hogy e fővároskörnyéki nagy munkásvárosban 8 sárospataki volt diákunk működik nagy buzgósággal. *R. G.*

— **Uj theol. tanárok.** A pápai theol. akadémiára dr. *Trócsányi Dezsőt*, pápai gimn. tanárt, főiskolánk volt kiváló diákját a bölcsészeti tanszékre rendes, dr. *Herczeg József* clevelandi lelkészt pedig a gyakorlati theol. tanszékre h. tanárrá választotta a dunamelléki egyházkerületi közgyülés. A magas hivatásba elszólitottak munkáját kisérje Istenünk kegyelme!

— **A Sárospataki Ref. Ifjúsági Egyesület** által Sárospatakon október 13-án rendezendő körzeti ifjúsági konferenciára a vidék minden részéből szép számmal érkeznek jelentkezések. Egyik-másik gyülekezetből tömegesen, 15—20-an is jelentkeztek részvételre. A nagyon gazdag napi programmban többek között a következő előadók szerepelnek: Kiss Ernő esperes, Forgács Gyula, Nagy S. Béla, Batta János lelkészek, Szabó Zoltán theol. tanár, Szathmáry Dezső joghallgató, Dobos Károly, Kovács Péter KIE titkárok stb. A részletes müsort különben minden résztvevőnek megküldték.

HIVATALOS RÉSZ.

1015/1929. **Püspöki körlevél.**

Bethlen Gábor halálának 300 éves fordulója.

F. év november 15-én lesz néhai Bethlen Gábor erdélyi fejedelem halálának 300 éves fordulója.

A magyar haza és a református egyház e felséges történeti alakját méltatni, áldásos működését, a mai időkre is kiható halhatatlan eszméit, alkotásait, a vallásszabadságért folytatott dicsőséges harcait, a tudományok pártolása érdekében végzett küzdelmeit, munkáit és áldozatait felsorolni és méltatni ezúttal szükségtelennek tartom, mert ezeket minden jó magyar és különösen református embernek ösmerni és méltatni kell.

Mindezeknél fogva a Bethlen Gábor halála háromszázados évfordulója alkalmából a következő rendelkezéseket teszem:

1. A lelkésztársak a folyó évi november hó 10-én tartandó istenitisztelet alkalmával emlékezzenek meg azokról az érdemekről, amelyeket Bethlen Gábor, Isten segítségével a haza, egyház és tudomány körül szerzett.

2. A fő-, közép- és elemi iskolák igazgatói, tanárai és tanitói a november 15-iki tanórákon méltóképen emlékezzenek a nagy Bethlen Gábor érdemeiről. A fő- és középiskolák ifjúsága részére esetleg külön emlékünnepély is tartható.

3. Ahol erre alkalmas szereplők és közönség is vannak, az arra hivatottak (presbiterium, Kálvin-Szövetség) rendezzenek november 10—17 között külön Bethlen Gábor-emlékünnepélyt.

Miskolc, 1929 október 1.

Dr Révész Kálmán
püspök.

Alsózempléniek figyelmébe! Éstesitem mindazokat, akiket érdekel, hogy tanulmányútamról hazaérkeztem s az esperesi hivatal vezetését átvettem. Sátoraljaújhely, 1929 okt. 3. *Kiss Ernő* esperes.

Pályázati hirdetés.

A *hevesi* ref. egyház pályázatot hirdet kántortanitói állásra. Javadalom: természetbeni lakás hat vékás kerttel, temetőhasználat, 20 pengő szalmaváltság, huszonnégyhold szántóföld, nyolc csatornájú szőlő. Stóla egyházkerületi szabályrendelet szerint. Helyi javadalom 32 egység és államsegély. Kötelessége: I—VI. elemi osztály tanitása, kántori teendők elvégzése. Pályázati kérvények felszerelve küldendők október 25-ig. Választás november 3-án. Az állás választás után azonnal elfoglalandó. Heves, 1929 október 2. *Kádár Albert* ref. lelkész.

Szerkesztői üzenetek.

R—n E—ő A—a Az egyházkerületi közgyülés előtt feltétlenül jön. — **R—i G—a K—t.** A tudósitást nagyon köszönöm. Az ilyen hirekért fölöttébb hálás a szerkesztőség. — **Sz—y D—l B—d.** Csak a jövő számban jöhet. — **K—r P—r.** Beosztjuk. — **K—y I—n B—a.** Az egyházmegye összetorlódott hírei miatt meg kell rövidíteni a hiradást. Különben köszönet a pontos és gyors hírszolgáltatásért, amely minden más híradást megelőzött. — **M—s Z—n P—ó.** Jön. — **—s I—s.** Mihelyt terünk engedi, hozzuk.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. évfolyam. 42. szám. Sárospatak, 1929 október 13.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Román Ernő*: A lelkészi nyugdíjintézet reformja. — *Kovács István*: Az abaúji egyházmegye őszi közgyűlése. (Vége.) — *D. Z.*: Gimnáziumi épületszárny Sárospatakon. — *Szentmártoni Dániel*: Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban. (Vége köv.) — Tanügyi élet. *Kövér Pál*: A felsőborsodi egyházmegye tanügyi bizottságának gyűlése. — *B. L.*: Tanítóegyesületi gyűlés. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetés — Szerkesztői üzenetek.

A lelkészi nyugdijintézet reformja.

Az 1928. ápr. 17-én tartott konventi gyülés 74. sz. határozatával a lelkészi nyugdijintézet reformja tárgyában jelentést terjesztett az orsz. zsinat elé végleges állásfoglalás céljából. A zsinat 1928. május 16-án foglalkozván a kérdéssel, ugy határozott, hogy *a nyugdijtörvény szerves reformjának ma még nincsenek meg a nélkülözhetetlen előfeltételei.* Minthogy azonban egy nyugdijtörvény előkészitése évekre terjedő munkát jelent: ennélfogva az orsz. zsinat utasitja az egyet. konventet, hogy az előkészitő munkálatokat már most inditsa meg, a reform alapelveire nézve intézzen kérdést az egyházkerületekhez, tájékoztassa magát a tagok megterhelésének még elfogadható szélső határairól s ezen adatok birtokában dolgoztasson ki uj nyugdijtörvényt, készitesse el annak mathematikai mérlegét s az igy elkészitett törvényjavaslatot az orsz. zsinat egy későbbi ülésszakára mutassa be. E határozat következtében a folyó év tavaszán tartott konventi gyülés az alapelvekre nézve véleményt kér az egyházkerületektől, ezek pedig az egyházmegyéktől, igy került most ez az ügy az egyházmegyék zöld asztalára.

Az ügy meritumára térve át, nem tájékoztat ugyan egyik határozat sem bennünket afelől, hogy az emlitett felsőbb hatóságok mit is értenek tulajdonképen a szerves reform nélkülözhetetlen előfeltételei alatt. Azonban valami olyasfélét kell bizonyára gondolnunk, hogy a nyugdijintézet teljesitőképessége 1. az egyházak évi fenntartói, 2. a tagok járulékaitól, 3. az államsegély mérvétől függvén: miután csonka országunk nyomoruságos közgazdasági viszonyai folytán mindhárom forrás gyönge és bizonytalan teljesitőképességü, ezért nincsenek meg ma még a szerves reform nélkülözhetetlen előfeltételei. S ezt, ha csak az eszünkön át gondolkozunk, rideg és száraz következtetéssel nekünk is be kell látnunk és ismernünk. Azonban e szivre apelláló kérdésnél minden egyházi testületnek és egyénnek, de főképen a lelkészeknek a szivükön keresztül is kell gondolkodniok, gondolataikat átszürniök, mert minden, bár a legsulyosabb terheket hordozó ker. léleknek meg kell döbbennie és magába szállania az 1929. évi konventi jkvből vett azon adatokra, hogy átlagban egy lelkészözvegy gyámintézeti jutaléka ma havi 70.—, egy apátlan-anyátlan árváé 15.—, egy apátlan árváé 13.— P. Tehát olyan arcpiritó összegek, melyekre teljesen ráillik az a szellemes megállapitás, hogy a meghalásra sok, a megélhetésre kevés! Hiszen pl. Alsózsolca község egy községi elhagyott szegénynek az eltartásáért havi 24 P-t fizetett, s még ezt is csak azért ily alacsony összegben, mert az illetőt a testvérbátyja tartotta. Hát egy község legelhagyatottabb szegényénél is szabad koldusabb sorsban hagynunk tengődni a ref. lelkészárvákat? Hát lehet-e vádolóbb, élő, járó-kelő szemrehányás a számunkra, mint ez — s én csak a közelről tudok adatokat hozni fel, — mikor az egyik lelkészárva szolgálóleány Miskolcon, a másik örökké hálás az esperesünknek, hogy nagynehezen bejuttatta a miskolci szegények házába, a harmadiknak egy pár tyuk minden földi vagyonkája, s annak a tojáskáiból fedezi szükségletét, meg a jóérzésü falusi asszonyok Isten nevében adott jótéteményeiből, aztán mikor egy elismert nevü iró-lelkész elöregedett özvegye a nagy Isten nevében kénytelen rimánkodni az esperesünknek, hogy könyörüljön rajta s bármilyen forrásból utaljon ki számára 40 P segélyt, mert másnapra nem képes negyedévi lakbérét sehonnan előteremteni, s nemfizetés esetén szegényes holmicskájával együtt kiteszik az utcára? Nem akarom tovább feltakarni ezeket a vérző sebeket, mert ezeknek az emlegetése is fájó és bántó is. Csak azért emlitettem meg ezeket is, hogy szembeállitsam azzal a megállapitással, hogy „a lelkészárvák és özvegyek, ha nem is fényesen, de türhetően, elfogadható módon el vannak ma látva!" Hát ha egy lelkészárvának havi 15 és 13 pengős jutaléka türhető, elfogadható ellátás: vajjon — én Uram Istenem! — milyen lehet a türhetetlen, az elfogadhatatlan? Talán a koldus stand,

vagy a szemétdombon való keresgélés? Mert a szegényházak befogadóképessége nagyon korlátolt, s könnyebb a tevének a tü fokán átbujni, mint ide egy idegennek bejutni s a fentebb emlitett esetet is csak azért kisérte siker, mert az esperesünk a szegényház vezetőségének az elnöke.

Azonban bármennyire sir is a lélek bennünk: végleges reformot és rendezést a fentebb érintett előfeltételek hiánya miatt ma még nem tudunk csinálni, mert ahoz ugy a tagok, mint az egyházak részéről, olyan hatalmas összegü hozzájárulás kivántatnék hogy t. i, necsak az évi szükséglet fedezésére, de tőkésitésre, refundálásra is jusson, amit megközelitőleg sem bir ma egyik fél sem vállalni és viselni. Ez azonban nem azt jelenti, hogy halasszuk hát el teljesen a rendezést jobb időkre, ad graecas calendas, sőt a leghatározottabban állást kell foglalnunk az olyan elodázás ellen, hogy „az orsz. zsinat egy későbbi ülésszakára" halasztassék ez ügy. Ez nem lehet és ne legyen tovább skontró tárgy, mert ez az egyháznak is, a lelkészeknek is becsületügye, ezenkivül az utóbbiakra nézve élet-halál kérdés is. Az egyházmegyék és kerületek véleménye már a tavaszi, sőt lehet, hogy még ez őszi konventi gyülés elé kerül. Az ezek alapján tegyen már a jövő évi zsinati ülésszak elé egy célravezető javaslatot, melynek alapján *a zsinat ne csináljon ugyan szer ves reformot, hanem egy provizórikus, átmeneti intézkedés tételére hatalmazza fel az egyetemes konventet, melynek keresztülvitelére nem lesz szükség évekre terjedő előkészitő munkára, hanem már 1930-ban életbe is léptethető.* Tulbecsülném erőmet is, megbizatásomat is, ha ez ügyben részleteiben is minuciózusan pontos javaslatot akarnék produkálni. Azonban az alábbiakban egy megközelitően pontos tervezetet bátorkodom bemutatni.

Ma az özvegyek gyámintézeti jutaléka átlagban 840 P, a félárváké 159, a teljesen árváké 180 P évente. Emeltessék fel ez az átlag az első kategóriánál 1200-ra, a másodiknál 240-re, a harmadiknál 300-ra. Még ezek sem olyan összegek, a melyek csak a türhető ellátás fogalmát is tulhaladnák, de mégis a javulási különbözet egy özvegynél napi 1 pengőt tenne ki, ami egy szerény özvegy papné háztartásában nagyon sokat jelent. A nyugdijas lelkészek jutalékát legmelegebb velök érzésem mellett is a mai alapon hagyandónak kell javasolnom. Nem azért, mert ezt is elégnek tartanám csak a létminimumra is, hanem azért, mert az előbb emlitett 3 kategoriánál javasolt szerény javitás is 198,420 P-t igényel évente, mely végeredményében egy olyan jelentős összeg, hogy ezzel szemben az 1928-ik évben a lelkészek részéről fizetett évi tagsági dij, meg az egyházak részéről fizetett évi fenntartói járulék csak 172.476 P-t tesz ki együttesen, tehát a javitásra tervbe vett összeg 25.944 P-vel mulja felül a ma fizetett összes évi járulékokat, amelyeknek — zárjel közt legyen mondva —, egy tekintélyes része még be sem folyt, csak előirányoztatott. Ezt nem szemrehányásul emlitem meg, ilyenhez nincs is semmi jogcimem, meg nem is természetem, — csak azért hogy dokumentáljam, hogy miért nem mehetünk neki nagyobb reformnak. Mert az én elgondolásom szerint a ma is tetemes hátraléknak 90%-ban nem az indolencia az oka, hanem a fizetési képtelenség. A fenti számadatok a következőleg állanak elő: 1928. december 31-dn volt 502 lelkészözvegyünk, kiknek a fentebb emlitett 360 pengős jutalék emelése 180.720 P-t igényel. Volt 53 teljes árvánk, kiknek eddigi 180 pengős jutaléka 120 pengőjével 300-ra emelve 6360 P szükségleti többletet jelent s végül volt 140 apátlan árvánk, kiknek 159 pengős jutaléka 81 pengőjével 240-re kiegészitve, 11.340 P-t kivánna. 180.720+6360+11.340=198.420 P.

Most előmered a nagy kérdés: honnan akarom én ezt a mai évi járulékainkat is tetemesen felülmulő összeget előállitani? A feleletem rövid és egyenes: a lelkészek és az egyházak zsebéből. Mindkét tényezőnek elodázhatatlan, szinte kiabáló becsületbeli ügye. Az államtól annak mai nehéz helyzetében e cimen több, legalább is számottevő segélyt nem igen remélhetünk, s ismerjük is be őszintén, hogy kivételesen ennél az egy ügynél el is ment velünk szemben a megbecsülés tisztes határáig, amikor a békebeli 533.332 ar. kor. e cimen adólt segély helyett ma 544.991 P-t folyósit. Bár az egész vonalon igy állanánk a valorizációval. Marad tehát a saját erőnkre támaszkodás: e minden gyengeségünk mellett is a legerősebb és legbiztosabb forrás. S ha a nagy célt akarjuk, — pedig ugy-e egyező lélekkel mindnyájan akarjúk — akkor akarnunk kell a hozzá segitő eszközöket is, bárha terhesek lesznek is.

Ez a teher pedig a következőket jelenti a 2 teherkötelezett tényezőre:

1. A lelkészek mai három és fél %-os évi tagsági dija felemelendő öt %-ra s ez az emelés az 1928. évi járulék összegét véve számitási alapul, jelent 44.929 bevételi többletet. Egyénileg pedig azt jelenti, hogy kiki nyugdijalapjának minden 100 ar. kornnája után ma fizet 3 P 50 f-t, jövőben fizetne 5 P-t. A 4000 ar. koronás nyugdijalappal biró lelkész tehát az eddigi 140 pengős évi járulék helyett tehát fizetne 200 P-t. Tudom én azt, — talán én tudom legjobban —, hogy ma minden pengő kiadási többlet milyen érzékenyen érinti a mi szerény teljesitő képességü büdzsénket, de azért erre az egyre nem szabad azt mondani, hogy sok, nem birjuk. Mert ha mi, az életre-halálra érdekeltek is huzódozunk a teher vállalásától: akkor vajjon kitől várjuk ez ügynek a jobb, kedvezőbb helyzetbe hozását?

2. Az egyházak eddigi 2%-os fenntartói járuléka hasonlóan felemelendő 5%-ra. Ez ugyancsak az 1928 iki befizetési alapon jelentene 101.501 P bevételi többletet, egyházankint pedig másfélszer többet az eddigi járuléknál, tehát pl. 4000 ar. koronás maximális nyugdijalapnál az eddigi 80 P helyett fizetne az egyház 200 P t. Mivel azonban e nyugdij alapok legnagyobb része 2—3000 korona közt mozog, — pl. a mi egyházmegyénk 51 lelkésze közül csak 7-nek van 4000 k.-ás nyugdijalapja: ez az emelés sem jelent végzetes terhet annálinkább, mivel a nagy nyugdijalapok rendszerint a nagyobb teljesitőképességü

nagy egyházaknál vannak, pl. nálunk Miskolcz, Mezőkeresztes, Tiszanána, Átány, Cserépfalu. Megjegyzem különben e pontnál, hogy magas egyházi testületek részéről ennél jóval magasabb %-u hozzájárulások javasoltattak. (L. 1929. konv. jkv. 79. pont.) Pl. az Orsz. Ref. Lelkészegyesület a fenntartói járuléknak 8%-ra való emelése iránt tesz előterjesztést az egyet. konventhez. a tiszántuli egyházkerület közgyülése pedig a fenntartói járuléknak olyan arányu emelését javasolja, aminő arányban azok a nem állami tanszemélyzet orsz. nyugdijintézete részére fizettetnek. Az én tervezetem a régi törvény és az uj javaslatok közt az arany középutat foglalja el. Ajánlom pedig ezt azért, mert az egyházak is roskadoznak a folyton emelkedő terhek és csökkenő bevételek következtében s ha lépten-nyomon hangoztatjuk a ránk nyomott tanitói nyugdijjárulékok elbirhatatlan sulyosságát akkor egy kontraszt lenne a lelkészi nyugdijintézeti járulékoknak is ugyanolyan ugrásszerü felemeléséért zörgetni A szerényen közép uton járó javaslat elé azonban senki sem kivánhat egy kevéske jóindulat mellett akadályt gördíteni.

Ez a két bevételi többlet azonban még mindig csak 146.420 P-t ad ki az általam javasolt jutalék pedig 198.429 P-t igényel, s igy kerek 52.000 P még mindig hiányzik. Errenézve alternativát állitok fel: 1. államsegélyből. Igaz, leszögeztem fentebb, hogy az államtól nem igen várhatunk, legalábbis számottevő összeget nem. De nem is sokról van itt szó, már legalábbis államháztartási viszonylatban, csak e hiányzó 52.000 P ről, sőt legrosszabb esetben a felével is ki tudnánk jönni, mert a másik fele fedezetet találna abban a kamat különbözetben, melyre a Sp. Ref. Lapok aug. havi 2. számában felhivtam a figyelmet ha t. i. a nyugdijintézet tőkéi a Földhitelintézettől és a Postatakarékpénztártól nyert alacsony kamatoztatás helyett az egyházközségeknél helyeztetnének ki 9—10 százalékos kamatra értékálló pénzelszámolási alapon. Nem tudom hinni, hogy ha a kultuszminiszter kellőleg informáltatik afelől, hogy a ref. lelkészi kar és egyházak nyugdijjárulékaik felemelésével milyen erejüket meghaladó terhet vállalnak magukra, tehát elismerésre méltó jelét adják annak, hogy rongyaikból is készek áldozatot hozni s nem mindent az államtól várnak: hogy ennek az erőfeszitésnek a láttára is hajthatatlan maradjon a kultuszminiszter. Ha pedig az alternativa egyik része sem lenne teljesithető az érdekeltségek részéről, ugy maradna ultima ratioként a fenntartói járuléknak ujabb 1%-el, a tagokénak ujabb fél %-al való felemelése. Az előbbi számszerüleg 33.834, az utóbbi 14 978 P többletbevételt eredményez, s a kettő együtt 48807 P-t tevén ki, már csak 3193 P a hiány, mely fedezetet talál a késedelmi kamat növekedésében, mely ha az eddigi alacsonyabb járulékok mellett 1928-ban 4172 P-t tett ki, a kontemplált magasabb járulékok mellett nyugodtan előirányozható annak a duplájára.

Még egy pár, — bár kevés pénzügyi kihatással biró reformra mutatok rá a következőkben: elfogadandónak tartom a karcag—tiszafüredi lelkészi kör ama javaslatát, hogy a gyermektelen (nem a gyermekeiket elvesztett!) lelkészek a rendesnél 1%-el, a 30 évet elért, de családot nem alapitottak pedig 2%-el több járulékot fizessenek.

Végül, hogy a járulékok kamatmentes befizetésének határideje jul. 1-ről nov. 1-re tétessék át, mint a közalapnál van. Indokolás: A legszerencsétlenebb terminus a járulékok befizetésére a jul. 1, mivel ekkor sem az egyházaknak, sem a lelkészeknek nincs bevételök, mert akár terményből, akár egyh. adóból, akár párbérből vagy szőlőtermésből csak szept.—októberben jutnak jövedelemhez s ennélfogva a jul. 1-től esedékes késedelmi kamat a legjobb akaratu lelkészeket és egyházakat is épen ugy sujtja, mint az indolenseket.

Tervezetemet, mint amely a konventi jegyzőkönyvből vett számadatokon nyugszik, s mint a mely az eddiginél jóval előnyösebb helyzetet biztositana az özvegyek és árvák számára, anélkül, hogy a járulékokat elviselhetetlen magasra emelné, tisztelettel ajánlom elfogadásra és a felettes hatóságok elé juttatásra.

Román Ernő
ref. lelkész.

Az abaúji egyházmegye őszi közgyűlése.

(Folyt. és vége.)

Lelki örömmel ünnepeltük közgyűlésünkben egyházmegyénknek legrégibb, legérdemesebb világi tisztviselőjét, krasznyikvajdai *Szent-Imrey Gyulát*, aki éppen 50 évvel ezelőtt a Göncön tartott őszi közgyűlésben, mint világi aljegyző tett esküt és fogadást anyaszentegyházunk hűséges szolgálatára. Mély tisztelettel, igaz szeretettel, a nagyrabecsülés boldog érzelmeivel, hálás elismerésünknek nyilvánításával köszöntjük őt, abból a ritka és szép alkalomból s azt kivánjuk, hogy a gondviselő Isten adjon neki napjaihoz napokat, esztendőihez esztendőket, hogy szerettei körében a Matuzsálemi korban is boldog és elégedett lehessen.

Egyik régi, volt tanácsbíránk, néhai Dobozy Pál elköltözött az élők világából, akinek szép emlékét, nagy érdemeit, önzetlen buzgó munkálkodását tisztelettel örökítjük meg jegyzőkönyvünk lapjain. Áldott legyen emlékezete!

A Dobozy István halálával megüresedett világi tanácsbírói állásra, a gyülekezetek csaknem egyhangú szavazásával Szepessy István világi főjegyző választatott meg. A buzgó munkást, a lelkes református férfiút boldogan üdvözöljük a tanácsbírói karban is. Ad multos annos!

Egyházmegyénk tanítói karának egyik legérdemesebb tagja, Lénárt Domokos gönci tanító vesz búcsút egyházmegyénktől, nyugdíjaztatása alkalmából. Negyven esztendőt töltött el a népnevelés nagy munkájában és a gönci egyházban, nagy hűséggel nevelvén tanítványait a haza- és egyház szeretetében. A tanitóegyesületnek egyházmegyei képviselője volt majdnem két évtizeden át. Kész örömmel és elismeréssel jegyezzük fel érdemeit. Legyen boldog a nyugalom éveiben is.

A felsődobszai egyház Kiss István miskolci segédlelkészt, a csenyétei Kóródy Andor bódvavendégi lelkészt választotta, egyhangú választással lelkészévé. Szeretettel üdvözöljük egyházmegyénkben az ifjú Timótheusokat.

Selyebre Rácz Endre, Sóskutra Feke Kálmán, Göncre Szilágyi László, Kázsmárkra Szendrey László, Pányokra Palágyi Béla, Gagybátorba Béky Miklós, Alsóvadászra Vajda István választatott tanítónak. A választottakat áldáskivánatokkal köszöntjük állásaikban.

Az időszaki bíróság tagjai az 1930-ik polgári évre: az Esperes és Egyházmegyei Gondnok mellett: Görgei János, Medgyaszay András, Hörcsik Lajos papi; dr. Patay Sámuel, Gróf Vay Arthur világi tanácsbirák.

Egyházlátogatók: Papp József és Szilvássy Jenő a hernádvölgyi járásban, Görgei János és Matusz János a szántói járásban Medgyaszay András és Csabai István a gönci járásban, Hörcsik Lajos és Kiss József a hegyközi járásban, Farkas Elek és Frencel Béla a szikszói járásban, Kovács István és Kukoró Ferenc a csereháti járásban.

Más, helyi érdekű ügyek letárgyalása után a bíróság egy lelkésztársunk fegyelmi ügyében hozott elmarasztaló ítéletet, a felek belenyugvására.

A gönci egyház lelkészének, előljáróinak és a vendégeket fogadó családoknak, figyelmes gondoskodásukért hálás köszönetet mondunk.

Kovács István
egyházmegyei főjegyző.

A gimnáziumi épületszárny Sárospatakon.

A tanulóifjuság beiratkozásával, továbbá a papi és tanitói gyülésekkel kapcsolatban sok látogatója volt a formában átváltozott, terjedelmében két emeletessé magasodott gimn. épületszárnynak. Az épitőállványok tömkelegéből fokozatosan kibontakozó épület rendeltetéséről azonban a látogatók nagy része téves hiedelemben van. Majd gimnáziumi, majd meg theologiai internátus helyéül gondolják a most épitett II. emeletet. Iskolánk sok sok érdeklődő barátjának a felvilágositására közöljük tehát, hogy a most épitett II. emelet nem internátus céljára épült. Mert a gimn. internátusi pavilonok az iskolakert mellett elterülő 5 kat. hold terjedelmü u. n. internátusi telken fognak épülni, még pedig az 1. számu 80 személyes, u. n. angol pavilon épitése már kora tavasszal meg fog kezdődni, a theologus internátus pedig a Rákóczy-utcai kétemeletes főépület százados hagyományok és emlékek által megszentelt falai között fog elhelyezést nyerni, még pedig ugy, hogy az épület a hatalmas falak szilárdságában és a hozzájuk füződő százados történelemben rejlő értékeken felül a modern technika által nyujtandó értékekkel is gazdagodni fog. A most kétemeletessé lett szárnyépület teljesen a gimnázium elhelyezésére fog szolgálni. Csupán két helyiség szolgál theol. előadóteremül.[1]) Azért vált szükségessé a II. emelet megépitése, hogy az igy megnagyobbodott szárnyépületben lehessen elhelyezni mindazon gimn. intézményt, mely eddig a főépületben volt, hogy azután a főépület a fentemlitett célra berendezhető legyen. Az uj II. emeleten lesz a természetrajzi és természettani tanszakok birodalma. Amaz a főépület II. emeletéről költözik uj helyére, emez ugyanazon épületben csak emeletet változtat, az I. emeletről kerül épen előbbi helye fölé a II. emeletre. Amaz áll 2 szertári helyiségből, 1 előkészitő szobából, melyben egy kis vegytani konyha is elhelyezést nyer, továbbá 1 nagy előadóteremből. Emez áll 1 nagy szertárteremből, 1 előkészitő teremből és egy különösen nagyra méretezett előadóteremből. Különösen a természetrajzi oktatás nyer nagy lendületet az uj elhelyezés folytán, mert az eddigi szertárhelyiségek nagyon eldugott, nehezen megközelithető helyen voltak, s előadóterem sem tartozott hozzájuk. A szertár egyes anyagát is nehézkesen lehetett felhasználni a tanitásnál, az egész szertárnak a megtekintése pedig a legnagyobb ritkaságszámba mehetett. De a természettani oktatás is nagyot nyer a különös gonddal készitett, emelkedő padsorokkal ellátott, 7 ablakos, világos előadóterem létesitése folytán, amelynek még az a különös érdekessége is megvan, hogy hozzá hasonló szép kilátás nem nyilik a környékre Patak egy épületéből sem, mert északi ablakaiból látható a Sátorhegyek igéző csoportja, a déliekből az égbetörő tokaji Nagyheggyel záródó egész hegyaljai hegylánc, a keletieken pedig az Alsóhatár sik tája, betekintéssel a Nagy Alföld végtelen rónaságába. Itt az uj II. emeleten lesz továbbá a zeneterem, az énekterem, a filológiai szertár, a szépmüvészeti-mürégészeti muzeum, és a 3 ifjusági egyesületnek 1—1 helyisége: az Erdélyi Önképzőköré, a Rákóczy Egyleté és a cserkészcsapaté. Mind a főépületből költözik ide. Nem kis nyereség végre az a csaknem 100 méter hosszú és csaknem 3 méter széles szép folyosó sem, melyet a második emeleten nyertünk, s amely megtöltve a szertári anyagok és szemléltető eszközök nagy sokaságával, hatalmas eszköze lesz az iskola oktatásügyének. Az uj épitkezés tehát amellett, hogy megadja a theologus internátus létesitésének a lehetőségét, kétségkivül nagy lendületet ad a gimnázium oktatásügyének is. *D. Z.*

[1]) Ez teljesen igy van. Azonban természetesen megoldandó feladatul fennmarad, hogy a theologiai akadémia számára is a szükséges tantermek (az V. évfolyam küszöbön van!) és az **összes** szemináriumi helyiségek az ókollégiumi szárny átrenoválásával kapcsolatban biztositva legyenek. Felelős szerkesztő.

Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban.

Egyházmegyénk őszi közgyűlése szeptember 26-án tartatott meg a szép számban egybegyűlt lelkészek, tanítók és világiak jelenlétében Bóldván, illetve ez egyházközségnek az országos műemlékek közé sorozott szép ősrégi templomában.

16 éve már annak, hogy vándor gyűléseinket beszüntetve, Miskolcon gyűléseztünk állandóan. Most azonban beláttuk, hogy ezzel a rendszerrel szakítanunk kell s legalább az őszi gyűlésünket a saját egyházainkban kell megtartanunk; mert nagy szükség van arra. hogy egyik-másik gyülekezetben megjelenve, a közvetlen érintkezés s a lelki ráhatások által itt is, ott is felrázzuk a szunnyadó hitéletet s közös nagy céljaink érdekében tömörítsük s tettekre lelkesítsük a velünk egy hitet vallókat. Nem csupán gyűlésezni akarunk tehát, hanem céltudatos, komoly munkát óhajtunk végezni

egyházközségeinkben a lelkek megmozdulása s egy jobb jövő megalapozása érdekében!

Ezzel a szándékkal kopogtattunk be a közel 1000 lelket számláló boldvai gyülekezetbe is s egy előre kidolgozott programm szerint végeztük. A munkánkat a következőképen.

Reggel 9 órakor a zsufolásig megtelt templomban istenitiszteletet tartottunk, amelyen Lenkey Gyula bánhorváti lelkésztestvérünk mondott szép alkalmi imát s ugyancsak Ő hirdette az Isten igéjét is a gyakorlott szónok közvetlenségével s meggyőző erővel.

Isteni tisztelet után a mi lelkes világi papunk: Zsóry György egyh.-m. gondnok tartott erős kálvinista hitűségről tanuskodó megnyitó beszédet, egyben mindenek előtt megkapóan illusztrálta azon gyermek- és ifjúkori kedves emlékezet s egész életére kiható lelki kapcsolatokat, melyek őt Boldvához, mint szülőföldjéhez fűzik. Majd így folytatta beszédét: „Egy hosszú élet tapasztalataiból leszűrődött hitem és meggyőződésem az, hogy ezzel a mi gyűlésünkkel egy új, virágzó kora kezdődik meg egyházmegyénk életének is, mert az az építő hatás, melyet a komoly jellegű vándor gyűlések az egyes egyházakra gyakorolnak, letagadhatatlan. Bármilyen bizakodó legyen is azonban e részben a hangulatunk, pusztán ettől magától nem lehet várnunk a bajok orvoslását; ehez szükség van elsősorban a tettre kész cselekvésre, az erőknek egyetértéssel párosult teljes kifejtésére, melyből aztán *úgy az egyháziak, mint a világiak teljes odaadással vegyék ki részüket!* Soha sem szabad keresni, kihasználni azt, ami a magyart a magyartól elválasztja, hanem minden erővel — sokszor az egyéni érdekek félretételével is — meg kell találni az együttérzésnek, együvé tartozásnak, egy cél felé való törekvésnek, egyszóval az egyetértésnek azt az egyenes útját, mely elsősorban a magyar haza s benne a mi boldogságunkhoz is elvezet. Ez az egyenes út pedig, mint az egyik nagy hitű világi férfiúnk olyan bölcsen megjelölte, nem lehet más, mint a hivek erős hitélete, szigorú kálvinista kötelességérzete, szilárd erkölcsisége és egyházunk iránt érzett kiolthatatlan meleg szeretete. Ezeknek törhetlen erejében kell biznunk s a Bethlen Gábor, Bocskay és Tisza István síron túl is fényesen világító példájuk nyomán a küzdelmes és dicsőséges multból a jövőre merített törhetlen lelkesedéssel kell a letünőben levő régi kálvinista erényeket: a hitbuzgóságot, purián egyszerűséget, becsületet, az egyházhoz és intézményeihez való hűséget, az élni és halni kész önzetlen haza- és emberszeretetet úgy az egyházi, mint a világi társadalomban új életre kelteni s ha majd ezek diadalmas megvalósulása a mai nemzedék vallásos munkájával elérhető lesz, csak akkor mondhatjuk el, hogy a lelki megújulás 400 éves alapjai örök időkre megerősödtek!“

Az élénk tetszéssel fogadott gondnoki megnyitó után Elek József esperes terjesztette elő a tőle megszokott nagy gonddal összeállított tartalmas jelentését, melyben elismeréssel adózott a zsinat eddigi munkálkodása iránt, majd kiemelte a miskolci nagygyűléseinknek lelkeket egybeforrasztó s egyetemes egyházunk javát szolgáló sok irányú lelkes tevékenységet és áldásos lefolyását. Aztán rámutatott a Dr. Baltazár püspök elleni újabb támadásokra s mindannyiunk élénk helyeslése mellett a kellő értékükre szállítottuk azokat. Továbbá rámutatott arra a katasztrófálisnak mondható gazdasági helyzetre, mely a terményárak leromlásával a legszomorúbb jövő elé állítja az adóterhek alatt különben is roskadozó egyházközségeinket. Végül megható szavakban emlékezett meg arról a nagy veszteségről, mely farkasfalvi Farkas Gézát, egyházkerületünknek ezt a kiváló oszlopos emberét hasonló nevű fiának tragikus halálában érte.

Az élénk figyelemmel hallgatott s egyhangulag tudomásul vett esperesi jelentés kapcsán kimondotta közgyűlésünk, hogy Dr. Baltazár püspököt osztatlan nagyrabecsüléséről és törhetlen ragaszkodásáról biztosítja, farkasfalvi Farkas Gézának pedig legőszintébb részvétét fejezi ki.

Szentmártoni Dániel
e.-m főjegyző.

(Vége köv.)

TANÜGYI ÉLET.

A felsőborsodi egyházmegye tanügyi bizottságának gyűlése.

A felsőborsodi egyházmegye tanügyi bizottsága 1925 szeptember 25 én tartotta gyűlését Sajószentpéteren Pozsga József lelkészi és Makláry Dezső főszolgabíró, világi elnök vezetésével.

A tárgysorozat 1. pontjaként Pozsga József tan. biz.-i elnök terjeszti elő egyházmegyénk tanügyi állapotáról hű képet adó, részletes jelentését. Elbúcsúztatja az egyházmegyéből eltávozott Baksy Andor és Balogh János, üdvözli az ujonnan megválasztott Göőz Béla és Harsányi János tan. biz.-i tagokat. Elparentálja az elhunyt Nagy Sándor ny. körjegyző, tan. biz.-i tagot és Palcsó László ny. sajókazai tanítót. Utasítani kéri a körlátogatókat a statisztikai ívek és jegyzőkönyvek pontos kitöltésére, a szórványok adatainak összegyűjtésére. Az iskolalátogatók jelentései alapján beszámol az iskolák eredményéről, mely a mult évihez képest hanyatlást mutat, minek okát az új minősítés fölemelt számú fokozataiban, a gyakori évközi tanítóváltozásban, gyakorlatlan fiatal erők működésében látja. Elismeréssel emlékezik meg a községi és társulati iskoláknál vallásttanító lelkészekről, s.-lelkészekről, tanítókról. A szokásos statisztikai adatokon kivül dícsérettel említi fel őrgróf Palaviccini Alfonz 160 pengős, Biró Pál országgyűlési képviselő 400 és az alacskai énekkar 100 pengős iskolai célokra tett adományát. Ismerteti a beérkezett indítványokat és panaszt.

Az osztatlan elismeréssel fogadott elnöki jelentés és a vonatkozó határozati javaslatoknak elfogadása és az egyházmegyei közgyűléshez felterjeszteni megrendelése után sorra kerülnek a konvent által kért véleményes javaslatok. Ezek során Gyűlvészi István lelkész felolvasta a tárgysorozat 2. pontjaként: „A református népiskolai

tanterv kiadásának előkészületeire" vonatkozó véleményes javaslatát. Felolvasásában rámutat arra, hogy egy ilyen egyetemes népiskolai tanterv készítésére sürgős szükség van. Annak már az 1930/31. iskolai évben életbe kellene lépni. Erre kötelez multunk, melynek tanulsága szerint a nemzeti kultura ápolásában, iskolák alapításában mindig elől járt egyházunk. Mig mi arról tanácskozunk, hogy van-e szükség egyetemes tantervre, addig a magyarhoni r. kath. egyház már 1905 óta rendelkezik ilyennel. Alig hogy megjelent 1925-ben az új állami tanterv, a Kath. Püspöki Kar megbízta az Orsz. Kath. Tanügyi Tanácsot katholikus szellemű tantervátdolgozással, mely az új állami tanterv anyagát, felosztását, módszerét tekintetbe véve, hamarosan el is készült, mégpedig erős r. kath. szellemben. Igy a reformációt jelentéktelen kulturmozgalommá degradálja, az alkotmány sáncaiba a szegény pór népet bevevő I. Rákóczi Györgyöt meg sem említi, a jobbágyság sorsának enyhülését a kath. hitélet új erőre kapásával magyarázza. A katholizáló törekvések ellensulyozására helyet kell juttatni tantervünkben az egészséges, jellemformáló kálvinista világnézetnek, mely a magyar haza szolgálatát mindenek elé helyezi s melynek magasabbrendűsége minden egyéb hitrendszer vagy világnézet felett nyilvánvaló. Annak a kálvini gondolatnak kell tantervünkben érvényesülni, mely az Isten szuverénitása felséges elvének alárendel minden tudományos rendszert és methódust s elveti az emberi csalatkozhatatlanság ósdi eszméjét s különbséget tesz a láthatatlan és látható egyház között. Az egyház fejéül a senki mással nem helyettesithető, helytartóra nem szoruló Jézus Krisztust ismeri el. Ha alaki és tartalom-anyagi részében el is fogadjuk az állami tantervet, de azt át hell dolgoznunk a tantervben és utasításban is teljesen christocentrikus szempontból, hogy ne csak ismerethalmaz birtokába juttassuk növendékeinket, hanem reáneveljük arra, hogy az univerzumban ismerjék fel rendeltetésüket s életük minden viszonylatában ne emberi szempontok szerint mérlegeljenek, hanem sub specie aeternitatis. Ezt a szempontot minden tárgyban szem előtt tartani és ezekben egyházunk érdekeit érvényesíteni tartozunk. Erre nézve az új tanterv és utasitás kidolgozásához az egyes tantárgyaknál részletes utasításokkal, illusztrációkkal szolgál felolvasó.

Miután tanügyi bizottság a szép stilusú, iránytszabó, mély gondolatokkal telitett felolvasást örömmel teszi magáévá s a kapcsolatos javaslatot egyházmegyei közgyűlés folytán az illetékes forumhoz felterjeszteni rendeli, Harsányi János tanító „a ref. elemi népiskolák egységes szakfelügyelete tárgyában" készített szabályrendeletet ismerteti 3. pontként. A szabályrendeletet örömmel üdvözli a bizottság s egyben kéri az egyházmegyei közgyűlést, hogy az iskolai tananyag feldolgozása zavartalan biztosítására tekintettel a téli egyházlátogatóság kötelező erejüleg meghatározott időben történjék.

A tárgysorozat 4. pontjaként Kövér Pál lelkész olvasta fel „az elemi népiskola VII. és VIII. oszt. vallástanitási tantervére" vonatkozó véleményes javaslatát. Reámutatott a 8 osztályú népiskola életbeléptetését követő változásokra, majd az itt következő határozati javaslataiban összesürített gondolatait terjeszti elő. A javaslatok igy hangzanak: a) Fokozatós hatóságaink útján kerestessék meg a kultuszkormány, hogy a 8 osztályú népiskola felállításához csak azesetben járulhat hozzá egyetemes ref. egyházunk, ha a már kilátásba helyezett épitésen, első felszerelésen, tanitói fizetésen kívül az épületek karbantartási költségeiről, a felszerelés állandó pótlásáról és kiegészítéséről, tanitói nyugdijjárulékok fizetéséről, általában az összes személyi és dologi kiadások fedezetéről az állam gondoskodik. Továbbá falusi iskoláinknál a VII. és VIII. oszt. növendékeinek szorgalmi időszakát 6 hónapnál többre (okt. 15-től ápr. 15-ig) nem állapitja meg a kultuszminisztérium. b) Javasolja tanügyi bizottságunk illetékes egyházi felsőbb hatóságainknak, hogy a 8 osztályú iskola életbeléptetése esetén az I—IV. oszt. anyagának érintetlenül hagyásával az V. oszt. anyaga 2 csoportba osztassék és az egyetemes ker. egyháztörténet bezárólag a külföldi reformációig tárgyaltassék, különös tekintettel Kálvin működésére és könyveinek tartalmi ismertetésére, egyáltalán a megfelelő bővítésekkel ellátva az V. oszt. anyagává tétessék. Viszont a VI. oszt. anyagát a részletesen ismertetett, rövid külföldi vonatkozásokkal átszőtt magyar protestáns egyháztörténet képezze. Az eddig VI. oszt. anyagát alkotó hit- és erkölcstan szintén 2 csoportba osztassék és hitvallásos könyveink, u. m. a II. Helvét Hitvallás és Heidelbergi Káté részletes tartalmi ismertetésével bővíttessék. Javasoljuk e két hivallás segédkönyvül való alkalmazását is.

Az elismeréssel elfogadott és felterjeszteni határozott javaslatokon kivül, bizottsági gyűlésünk kifejezést ad azon aggodalmának, melyet érez az eddigi 6 osztályú iskoláknál is tanitóinknak a tanitás rovására történő mellékes munkákkal való túlterheltetése miatt. Ebben is intézkedést kér.

Végül Szügyi László egyházmegyei tanitótestületi elnök terjeszti elő „a tankönyvek árának mérséklésére" vonatkozó véleményes javaslatát. Kimutatja, hogy az egységes tankönyvkiadás nem váltotta be a hozzá fűzött reményeinket, mert tankönyveink jóval drágábbak, úgy az állami, mint a katholikus tankönyveknél, mint ezt statisztikai táblázattal is igazolja. A Franklin Társulat dicséretes akciójáról megemlékezve (mely szerint, ahol könyvkereskedés nincs, nettó áron küld könyveket s 10 példány után 1-et a szegény tanulóknak ajánl fel) beterjeszti javaslatait. Ezek szerint javasolja rövidebb, egyszerűbb stilusu, gyermekek értelmi képességeit tekintetbe vevő tankönyvek irását. A tankönyvmonopólium helyett a tankönyvkiadók szabad versenyének kiztosítását. Tankönyvirásnál megbizás helyett pályázat bevezetését és a munkálatnak jelige alatt történő beadását. A javaslatokat a felolvasó munkájáért való köszönetnyilvánitás után szintén felterjeszti tan. biz.-i gyűlésünk.

Ezzel a nagyfontosságú kérdésekkel foglalkozó, Isten Lelkétől megáldott tanácskozás véget ért.

Kövér Pál,
tan. biz.-i jegyző.

—

Az alsózempléni ref. egyházmegye tanítóegyesülete okt. hó 2-án tartotta rendes évi közgyűlését, melyen az egyesületi tagok teljes számban megjelentek. A 63. dics. 1. versének eléneklése után Forgács Gyula lelkészelnök bibliaolvasását s imáját követte v. Nyitray Károly magasszárnyalású elnöki megnyitója. Szép számu vendégek közt üdvözölte Petreczky tanfelügyelőt és Kovács Dezső tanitóképző intézeti igazgatót.

Ormós Lajos az ORTE alelnöke az orsz. egyesület támogatására buzdít. Dr. Gulyás József gimn. tanár szépen megszerkesztett emlékezést olvas fel egyházunk elhunyt nagyjáról: Harsányi Istvánról, melyért az egyesület köszönettel adózott.

Kocsár István gesztelyi tanító vitatételt vezetett be a gyermeki jellem fejlesztéséről. Kántor Mihály megállapítja, hogy jellemmel lehet jellemre nevelni. Mindkét részről nagy tehetséget, sokoldalú ismerettudást tapasztaltunk. E tárgyhoz sokan hozzászóltak: Ormós, Rozsonday, B. Tóth I., Forgács Gy., Halmy M.

A pénztár állapotáról B. Tóth István számolt be.

A tanító szeretetéről Sümegi Ilona tartott élvezetes felolvasást.

Tisztviselőújításnál közgyűlés újból egyhangulag a régi elnökséget választotta meg, illetve kérte fel az ügyek vezetésére.

Adjon Isten jövőre is áldásos munkát, a kijelölt úton tovább haladást. *B. L.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Baltazár Dezső püspök kihallgatáson a Kormányzó úr Őfőméltóságánál.** Nagy örömmel adunk hírt róla, hogy Baltazár Dezső püspök október hó 10-én hosszabb kihallgatáson jelent meg *Horthy Miklós* kormányzó úr Őfőméltóságánál.

— **A lelkészözvegyek őrszentmiklósi szeretetházának felavatása** október 23.-án, szerdán délután 3 órakor lesz. Az avató imát Dr. Baltazár Dezső püspök, a Konvent lelkész-elnöke tartja, a Szeretetház történetét özv. dr. Szőts Farkasné, a Szeretetház intéző-bizottságának elnöke ismerteti, a Szeretetházat a ref. Egyetemes Konvent elnöksége nevében Dókus Ernő világi elnök átveszi, Kovácsné Huszár Jolán alkalmi költeményét olvassa fel, Bogdán Gyuláné szólóban énekel, Halka Sándorné a Dunántúli Lelkésznék Szövetségének elnöke az Isten megsegítő kegyelmét megörökítő emléktáblát leleplezi, Novák Olga Bibliát magyaráz, dr. Sikó Zoltán lelkész záróimát mond. A Szeretetház intéző bizottsága ezuton is meghív minden érdeklődőt a lélekemelőnek igérkező avatási ünnepségre. Az ünnepségen résztvevőket nagy autóbuszok viszik a Budapesti Theológia elől délután fél kettőkor Őrszentmiklósra és hozzák is vissza az ünnepség végeztével. Az autóbuszt igénybe venni kivánók szíveskedjenek levelező-lapon jelezni ebbeli szándékukat a Szeretetház intéző bizottságával: Budapest, VII., Abonyi-u. 21. (Konvent).

— **Évnyitó csendes nap a theologián.** Akadémiánkon már az elmult két évben voltak az iskolai év elején a lelkipásztori előkészület és a theologus élet követelményeivel foglalkozó előadások. Ezek okt. 5-én ezidén csendes nappá szélesültek ki. *Szabó* Zoltán által tartott áhitat után *Mátyás* Ernő dr. avatta fel a theologia uj hallgatóit, mélyreható beszédében sok hasznos utravalót adva, az uj munkaévre, biztositotta őket a tanári kar segitő, irányitó szeretetéről, mely azért is komoly és nagy, mert abból a felelősségből is táplálkozik, amelyet a tanári kar a lelkészi pálya fontosságával kapcsolatban érez az uj lelkészgenerációval szemben. *Marton* János a theologus közszellemről tartott épitőerőkkel teljes, odaadó figyelemmel hallgatott előadása bilincselte le aztán a hallgatóságot, midőn különösen azt hangsulyozta, hogy az igazi közszellem a munka- és szeretetközösség lelkével teljes. A délután folyamán még két előadás hangzott el: *Zsiros* Józsefé a „Szolgálat lelkéről“ és dr. *Vasady* Béláé a tudományos előkészület fontosságáról. Hogy ezek is mennyire szükségesek és célbatalálók voltak, mutatja az a termékeny hozzászólás sorozat, amely nyomukban megindult.

— **Aradi vértanúk napja főiskolánkban.** Kellemes meglepetést keltett, hogy alig pár nappal az iskolai év megkezdése után formás, sikerült ünnepéllyel tudott megemlékezni főiskolánk október 6-a hőseiről. Délelőtt a gyülekezeti nagy templomban *Szabó Zoltán* főiskolai helyettes lelkész megragadó igehirdetése láttatta meg a nagy napot az evangélium szempontjai alatt. A délutáni emlékünnepélyen a főiskola imatermében *Gergely János*, az új főiskolai szénior emelte fel lelkes beszéddel hallgatósága lelkét. *Fidler István* gimn. tanuló Ábrányi Emiltől, *Nagy Barna* III. é. theol. nagy kifejező készséggel Reményik Sándortól szavalt egy-egy költeményt. A *Főiskolai Énekkar*, miután az új énektanár még nem foglalta el állását, *Horkay* Barna III. é. theol. ügyes vezetése alatt adott elő 3 szép énekszámot.

— **Félreértések után.** Örülünk, hogy csendesen elültek azok a hullámok, amelyek itt-ott megmozdultak lapunknak a képezde átvételét kommentáló cikke nyomán. Kiderült, hogy a cikk — minden helyi és személyi él nélkül — az elvi felfogás tiszta és üde magasát képviseli. S most a minden félreértést kizáró magyarázgatás után elhárult minden nehézség az elől, hogy ezután a legteljesebb elfogulatlansággal ne kezelhessük azokat a kérdéseket, amelyek a képezdével kapcsolatban az új helyzet folytán, hogy t. i. az felekezeti jellegű lett —, felmerülnek. Ilyenek bőven lesznek. S bizonyára senki sem talál feltűnőt benne, ha természetesnek vesszük, hogy a képezdében minél előbb református vallástanárnak kell lenni, a bejáró hitoktató helyett, hisz a többi vallásfelekezetnek már eddig is állandó hitoktatói voltak. Távolabbról különben nem értették félre lapunk cikkét. A *Kálvinista Szemle* és a *Lelkészegyesület* találó megjegyzései világosan mutatják. Mi a régi képezdét is szerettük. Különben nem is kívántuk volna a magunkénak. Az újról csak szeretetünk ír, amely minél áldottabbá és termékenyitőbbé akar lenni a mi új kincsünkkel szemben.

— **Lelkészi jubileum.** Bensőséges érzések között emlékezett meg Poroszló szeptember 29-én, vasárnap, lelkészének, *Gaál Ferencnek* negyven éves lelkészi munkálkodásáról. Reggel az ünnepi istentisztelet a 39. dics. 7. v. eléneklésével vette kezdetét. Nagyének a CXXXIV. Zsolt. 1, 2, 3. v. volt. Megrázó erővel hirdette az Igét Nádházy Bertalan diósgyőr-vasgyári lelkész a Máté XXI: 18—22. v. alapján. A lelkipásztori tiszt nehéz, felelősségteljes, de áldásos munkássága ragyogott elő az Ige termékenyítően alálhullott szavaiból. A 100. dics. 2-ik versének közéneklése és a vegyeskar sikeresen előadott darabja után a templomi gyülekezet díszpresbiteri és közgyűléssé alakult át, amelyet Nádházy Bertalan lelkész nyitott meg rövid bibliaolvasással, Üdvözölte lelkészt negyven éves szolgálata után s felolvasta az alsóborsodi esperes: *Farkas István*, egyházmegyéje részéről való üdvözlő levelét, aki sokoldalu elfoglaltsága miatt csak levél útján tolmácsolhatta jókívánatait. A meleg, szívből jövő és hazafias érzéstől körülölelt gazdag esperesi üdvözlést könnyezve hallgatta a gyülekezet és presbiteri jegyzőkönyvébe szószerint beveszi. Egyh. község és presbitérium nevében Runyay Károly presbiter emlékezett meg az 1889-ben palástot öltött ifjú lelkész, immár 27 éves poroszlói munkálkodásának áldást árasztó, igehirdetésének gazdagon termékenyítő tevékenységéről. Meghatódottságtól gyakran el elcsukló szavakban válaszolt lelkész, kiemelve, hogy menynyire tudatában van tiszte végtelen fontosságának. A tanító-testület nevében Bertha Kálmán ig.-tanító köszöntötte lelkészét, mint tanügyi-biz. elnökét is, kérvén eddigi fáradhatatlan és megértő munkásságának további részére is Isten áldását. A község, polg. iskola, izr. hitközség, énekkar, ifjúsági egylet, stb., végül az iskolás gyermekeknek üdvözlése után válaszolt ismét a lelkész és a maga és gyülekezet további szeretettel megértő munkájára Isten segítségét, minden jelen- és távollevőre pedig Isten gazdag áldását kérve, megköszöni a kedves és felejthetetlen megemlékezést. A díszpresbiteri- és közgyűlés a Himnusz és a CXXII. Zsolt. 2. versének közéneklésével ért véget. A gyülekezet es egyesületek szeretetük ajándékait meleg szavak kíséretében a lelkészi irodában nyújtották át. A feledhetetlen ünnepséget közebéd követte.

— **A miskolci** ref. egyház okt. 24—31-én református hetet rendez a gyülekezet tagjainak számára.

— **A tanitóképző** ünnepélyes átvétele október 16-án fog megtörténni.

— **Harangszentelési ünnepély Sajóvámoson.** Szept. hó 22-én impozáns ünnepély keretében avatta fel a sajóvámossi ref. egyházközség Szlezák bpesti cégnél rendelt 8 q-ás új harangját. Előtte való pénteken lovas bandériummal hozták haza a miskolci gömöri pályaudvarról a városon keresztül. 22-én reggel 8 órakor kezdődött a templomkertben a harang megáldása, amit Lőkös Sándor e.-m.-i tanácsbíró, sajóecsegi lelkész végzett fenkölt, magasba szárnyaló imában, utána a „Szívemet hozzád emelem“ éneklése közben a magasba emelkedett az új harang, hogy a rendeltetési helyére kerüljön. 1 óra múlva véglegesen el lett helyezve a toronyban s már ez hivogatott istentiszteletre. A közeli s távoli falvakból összesereglett nép valláskülönbség nélkül zsúfolásig megtöltötte a templomot, ahol az „Im bé jöttünk nagy örömmel“ c. ének után a felsőborsodi ref. egyházmegye esperese: Elek József bábonyi lelkész imádkozott, kérve a Gondviselés oltalmát az új harangra. A költői szárnyalásu ima után Szentmártoni Dániel borsodi lelkész tartotta meg széles látókörrel s nagy élettapasztalattal párosult tudásra való ünnepi beszédét. Majd a helybeli lelkész, Várady József ismertette a harang történetét, felolvasván az adakozók névsorát. Az istentisztelet után harangzúgás közepette vonult át a vendégsereg az iskolába, ahol az egyház 50 terítékes bankettet adott a tiszteletükre. Délután Berecz József sajókeresztúri lelkész tartott meggyőző erejű predikációt. A bankett belenyúlt az éjszakába Puy Zoltán uradalmi felügyelő jóvoltából *is*, aki autóján éjszaka fuvarozta haza a vendégeket. A falusi ifjúság részére táncmulatság volt egész reggelig. Az új harang közadakozásból vétetett. Ára 4.830 pengő volt. Hangja „fisz“. a meglévő 350 kgr.-os harang hangja „b“.

HIVATALOS RÉSZ.

Figyelmeztetés! Az adósegély nyugták késedelmes beküldése a konventtel való elszámolást késleltéti. Felhívjuk tehát a lelkészi hivatalokat a nyugták sürgős beküldésére, mert ha valaki folyó hó 20-ig be nem küldi, 20 pengő bírságot fizet az internátus javára. *Püspöki Iroda.*

Pályázati hirdetés.

A sárospataki református tanítóképő intézetnél betöltendő magyar-történelemszakos helyettes tanári állásra pályázat hirdettetik.

Pályázhatnak tanítóképző intézetekre, vagy középiskolákra képesített református vallású tanárok.

A pályázók a nagytiszteletü és tekintetes igazgató tanácshoz címzett folyamodványukat, amelyben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, magyar állampolgárságuk, hazafias érzésük és megbizhatóságuk, végzett tanulmányaik, tanári képesítésük, nyelvismereteik és esetleges eddigi szolgálatuk okmányokkal igaznlandók, folyó évi október 30-ig a sárospataki református tanítóképző-intézet igazgatóságához küldjék be.

A megválasztandó tanárnak kilátása van arra, hogy a növendékek felügyeletében is részt vesz s ezért a mellékteendőért a helyettes tanári díjazáson kivül ingyen lakásban és teljes ellátásban részesül.

Megválasztás után az állás azonnal elfoglalandó.

Sárospatak, 1929 október 8-án.

Kovács Dezső
igazgató

Szerkesztői üzenetek.

B L. Kivánsága szerint jöhetett. — **Többeknek.** Több közgyülési tudósitás várja a megjelenést Jönnek a beérkezés sorrendje szerint.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. évfolyam. 43. szám. Sárospatak, 1929 október 20.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. J.:* A sárospataki nagy napok. — *Szentmártoni Dániel:* Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban. (Folyt. és vége. — *Sz. Z.:* A Ker. Ifjúsági Egyesület sárospataki körzeti konferenciája. — *M. J.:* A sárospataki főiskola igazgazgató-tanácsának ülése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A sárospataki nagy napok.

Ünnepi szépségü napok folytak le Sárospatakon okt. 15-én és 16-án. Az ősi főiskola részben megújuló falai közt végre megnyilhatott a hagyományos keretek közt az új iskolai év. S mellőzve minden üres külsőséget, de megragyogtatva a mély és bensőséges érzések drága színaranyát, iktathatta a főiskola világi gondnoki tisztébe megválasztott és már esküt tett gondnokát, a hódoló tisztelettel és lelkes szeretettel övezett ***Farkasfalvi Farkas Gézát.*** *És okt. 16 án a főtiszteletü tiszáninneni egyházkerület ünnepélyes formák közt átvehette a tanitóképző-intézetet.*

A gyönyörü napok a Lélek teljességét árasztották.

S aki ma gyászban s gondban ül a komor aggodalmak sötét fellegétől árnyalt magyar földön, vegyen jó reménységet afelől, hogy ha az a lélek lesz urrá felettünk, amely itt lebbentgette szárnyait, a pokol kapui se vehetnek rajtunk diadalmat.

A haza és az egyház szolgálatát Isten előtti komoly felelősséggel, egy férfi tettre kész odaadásával és egy lángoló szivü magyar égő lelkesedésével végző Farkas Géza állt oda a vezérek közé.

Isten legyen segitségére!

Nagy elődök díszes sorába lépett, áldott emlékezetüek és feledhetetlenek fényes ármádiájába. Tudjuk, hogy Isten most a szivén fogta meg. S mély megindulásunk halkan imádkozó szava kiséri, ahogy fejét meghajtva, Isten előtti alázattal lép a mi drága fiaink, a pataki kis és nagy diákok szolgálatának útjára — Isten nevében.

A mi érzésünk szerint áldottabb és megszenteltebb nem lehetett volna az elindulása!

Kaptunk egy egész férfit a kálvinista nevelés szolgálatára és kaptunk egy egész intézetet.

I.

A főiskolai évmegnyitó és világi gondnoki beiktató ünnepély okt. 15 én reggel 9 órakor vette kezdetét a főiskola imatermében. Az ünnepélyen csak a legszükebb főiskola: előljárósága, tanári kara és a tanuló ifjúság vett részt. Az egyházkerületi elnökséget Dr. *Révész* Kálmán püspökünk gyöngélkedése miatt, aki levélben üdvözölte az új gondnokot, *Dókus* Ernő egyházkerületi főgondnok képviselte.

Szabó Zoltán főiskolai h. lelkész felemelő imádsága után Dr. *Mátyás* Ernő közigazgató tartotta meg évmegnyitó beszédét:

Az évmegnyitó alkalmai mindenkor jelentős mozzanatai voltak főiskolánk életének. Mai évmegnyitó ünnepélyünk több szempontból egyenesen történelmi jelentőségü. Ujjong a lelkünk, ha azt látjuk, hogy mindazok az események, amelyek ilyenné teszik mai ünnepünket, főiskolánk viruló növekvő életének bizonyitékai.

Éppen azért a mai nap örömünnep számunkra. Először azért, mert öreg Alma Materünk ma öleli ujra keblére tőle évtizedek óta elszakadt kedves gyermekét: a tanitóképző intézetet. Hosszu évek nehéz küzdelmének eredménye az, de én azért ez ünnepélyes órában is azt hirdetem, hogy ez csak kezdet, hogy igazi munkánk csak most indul meg a tanitóképzővel. Itt is bizonyságot teszek arról, hogy kár volt érte a sok nehéz küzdelem, hiábavaló lesz egyházkerületünk minden áldozatkészsége, ha nem tudjuk azt teliteni sajátos, missziói lelkületet árasztó heroikus református szellemünkkel.

Más szempontból is jelentős a mai nap. Kitágultak gimnáziumunk munkájának keretei, modernebbek lesznek eszközei, egységesebb munkatere, megujult falak között kezdi meg munkáját. Uj életet kell teremteni a megujult falak között. Bizonyságot teszek arról, hogy kár volt azokért a sok munka és gond, ha nem tudjuk azok között ujjáteremteni ifjuságunkat.

További jelentősége is van évmegnyitónknak. Bontakoznak már körvonalai az uj gimnáziumi internátusnak. Indul már annak munkája. Minden reménységünk megvan ahhoz is, hogy jövőre theol. akadémiánk is teljesen megalkotott internátussal kezdi meg müködését Ezekben a dolgokban is arra vagyunk hajlamosak, hogy a külsőre, a falakra terelődjék figyelmünk. Holott minél inkább bonta-

koznak ki azok körvonalai, minél inkább tágulnak főiskolánk életének keretei, annál fokozottabb odaadással kell csüggenünk a lelken, amellyel azt be kell töltenünk. Igazi otthonná internátusainkat is csak a lélek, az uj lélek teheti.

Ujjong a lelkünk, ha főiskolánk ily sokoldalu megujhodását látjuk. De fürkésző, kutató öntudattal az uj szellemet kell keresnünk elsősorban. Nemcsak főiskolánknak, de egyházunknak, nemzetünknek léte, sorsa, jövője, feltámadása függ attól, hogy főiskolánk s általában iskoláink által tudunk-e sajátos szellemünk szerint uj ifjuságot nevelni!? Bizonyosak vagyunk afelől, hogy tisztán felfogott és hatalmasan érvényesitett református szellemünk a fundamentuma hazánk fennállásának is.

Az iskolai év kezdetén előre nézünk, a jövőn csügg tekintetünk. Ámde ma magyarságunk mindenestül a jövő felé fordul, adventi időben él. Jelenünk kinban fogantatott a kétségbeesés örvé nyei örvénylenek körül, olykor egész nemzeti létünk pusztulásának rémképei kisértenek. A jövőn csügg ma tekintete mindenkinek, aki ép érzékkel rendelkezik nemzetünk jobb sorsa felől. Uj világot akarunk, az uj világ azonban csakis a jövő felé feszüléssel bontakozhatik ki, dicsőséges multunkra is csak azért vetjük tekintetünket, hogy a jobb jövőt formáljuk annak erői által. Magyar életünk rejtelmes mélységeiből öntudatlanul is nő már egy uj generáció, egy uj rétege a magyarságnak, öntudatosan kell uj generációt nevelnünk. Fürkésznünk, kutatnunk, azután teljes kibontakozásra kell segitenünk a jövő generáció lelkületének diadalomra predestinált elemeit. A jövő titkos mélyeiből félelmes, uj erőket kell elővarázsolnunk, az egész nemzetet ujjáteremtő hatalmakat kell előhivnunk. Öntudatosan uj magyarságot kell formálnunk, fegyelmezettebbet, tisztábban látóbbat, tetterősebbet, harcrakészebbet. Ha a jelen generáció hibájából vagy hibáján kivül ugyszólván minden elveszett, olyan generációt kell nevelnünk, hogy az képes legyen visszaszerezni mindent.

Előre nézünk tehát amikor megujhodó főiskolánkban uj ifjuság formálására készülünk. Milyennek látom én a jövő diadalomra predestinált ifjuságát?

Nem nyugszik bele magyar életünk kinos valóságába, belső életünk romlottságába, elesettségébe, vérző, vonagló külső csonkaságunkba. Nem uszik az árral, nem alkuszik meg a körülményekkel, nem esik rabul a még mindég kisértő renyhe magyar életnek és bünöknek, hanem belső nyughatatlanság feszíti, lobogó tüzek hevitik, mondhatnám forradalmi elégedetlenség üzi, hajtja. Igen, mert mindig egy más világon csügg a tekintete: Istennek világán, amelyik egyre inkább belenyulik a mi világunkba, amelynek itélete alatt vonaglik kinos válságokban életünk, kisért katasztrófákkal sorsunk. Ámde minél élesebb tekintettel látja valóságos életünknek ezzel a másvilággal való áthidalhatatlan ellentétét, feszültségét, világunknak ennek itélete alatt való vonaglását, annál magasabbra szállnak feladatai, annál heroikusabb tetterő születik meg lelkében a mentésre, az alkotásra, az ujjáteremtésre.

Olyan ifjuság lebeg a mi tekintetünk előtt, aki Isten félelmes itéletének világánál nézi a saját életét is, aki naponként félelemmel és rettegéssel áll meg az Ő szine előtt, aki szigoru önvizsgálatot, kemény fegyelmet gyakorol önmaga felett s az önmagával való naponkénti kemény viaskodással készül a harcra. Aki nem lát fontosabb és sürgősebb feladatot annál, hogy először önmagában döntse le a tornyosuló akadályokat, önmagával harcolja meg döntő harcát, hogy önmagából tépje ki a bünöket gyökerestül.

Olyan ifjuságra gondolok, aki nem ringatja magát hiu illuziókban, amelyik éles szemmel tud tájékozódni a világban, aki látja a felemelt torlaszokat s tudja, hogy minden emberi erőt meghaladó akadályok tornyosulnak nemzetünk feltámadása elé. Aki meg tudja látni a saját szivét körülhálózó magyar bünöket is egész félelmességükben. Az az ifjuság azonban, amely szemem előtt lebeg, minden ilyen sötét látásból csak uj erőt merit, akinek számára minden gát csak ujabb motivumul szolgál a tettre, olyan ifjuságra gondolok, aki nem hátra tekint, hanem előre, aki felfokozza tettvágyát, harci készségét, aki kemény daccal, nyakas elszántsággal veti magát bele a küzdelembe s keresztül tör minden akadályon, mert bizonyos a győzelem felől.

Az én lelki szemeim előtt lebegő ifjuság nem botorkál sötétségben, nem „hasonlatos a tenger habjához, amelyet a szél hajt és ide s tova hány", hanem világosan látja a célt, amely felé futnia kell. Tudja, hogy ez a cél nem lehet más, mint Krisztusnak népünk feletti uralma, ebben hazánk feltámadása. Ámde ezt a célt oly felségesnek tartja, hogy érte nem habozik mindenét odaadni. Tudja, hogy kockázat nélkül nincsen győzelem, ézért naponként kész mindenét kockára vetni ezért a célért. Ennek a célnak szempontjából tekinti iskolai munkáját is. Naponkénti kötelességeinek szivós, meg nem lankadó teljesitésével végzi szolgálatát. Tudja, hogy csak élesen kipallérozott értelmi világgal és a tudásnak éles fegyvereivel küzdhet a diadal reménységével, de nem elégszik meg értelmének puszta müvelésével, minden más lelki készségét, egész életét mindenestől kész odaszentelni a Krisztus ügyéért.

Amikor pedig magát mindenestül odaadta ennek a célnak szolgálatára, nem azt kérdezi, hogy mi haszna lesz abból, vagy mit kap viszonzásul, nem mérlegel, nem fontolgat, hanem magáról csaknem megfeledkezve veti magát Isten ügyének szolgálatára, nem is tehet másképen, mert szükség szorongatja, egy magasabb világ, Isten világának kényszerétől sodortatik erre az önzetlen, népünket egyedül megtartani képes életre.

Rendkivüli időket élünk. Ezek rendkivüli feladatokat tüznek szemeink elé. Betöltésükre rendkivüli lelkületet követelnek. Egész mostani magyar életünk átmenet. Kérdés, hogy a dicsőségből a pusztulás felé, vagy pedig a halálból az életre visz az utunk. Magyar népünket egyedül csak a heroizmus szelleme, egy uj heroikus lelkületü ifjuság viheti át diadalmas uj világba. Csakis a kálvinizmus, az evangéliumból táplálkozó

uj magyarság heroikus szelleme. Sok-sok magunkbaszállásra, könyörgésre. az Igében való egyre megujuló életre van szükségünk, hogy ez a heroikus szellem bennünk lendületet vegyen.

Talán sohasem volt gyorsabb ütemü, lüktetőbb vérkeringésü az emberiség élete, ami magyar életünk is, mint ma. Tüzesen kavarog, forrong ma körülöttünk minden. Reng alattunk a föld s nem tudjuk, hogy utórengései-e ezek egy tovatünt nagy katasztrófának, vagy pedig előjelei egy ujnak. Recseg-ropog egy régi világ alkotmánya, egymásután dőlnek ki annak fenntartó oszlopai, de a romok közül uj világ van kibontakozóban. A gyönge embert megremegteti, tetterejét megbénitja a világ katasztrófális átformálódása, lankadtan adja oda magát annak, hogy romjai alá temetkezzék. De annál inkább felemeli a bátrat, a bizakodót. Ha megdöbbentő titkok merednek is feléje a jövőből, azok nem nyügözik le, hanem inkább felfokozzák tetterejét, nemhogy bilincsbe verné a félelem, hanem emelt fővel, kemény akarattal, bátor lendülettel veti bele magát a mai élet, a mai világ forgatagába, hogy annak tüzes kohójában formáljon megtisztult uj életet, hogy a romok között épitsen uj világot.

A bátor jövőbenézés elsősorban az ifjuság sajátja. Ti vagytok elsősorban hivatottak uj világ alkotására, nemes ifjuság, magyar nemzetünk feltámadását is nektek kell elsősorban előkészitenetek. Magunknak nincsen is más feladatunk, mint alkalmassá tenni a ti lelketeket a nagy feladatokra. Ámde csakis Isten által végezhetjük, végezhetitek e felséges munkát. De Ő általa egész bizonyossággal el is végezzük, mert Ő nem a pusztulásnak, hanem az életnek, a bizonyos győzelemnek az Istene. Ennek a mindig ujjáteremtő Istennek kegyelmébe ajánlva főiskolánk kormányzóit, munkásait, ifjuságát, főiskolánk 1929—30. iskolai évét megnyitom.

Az iskolai év ünnepélyes megnyitása után *Janka* Károly főiskolai lelkészi gondnok megnyitotta az ig. tanács díszgyülését.

Az első üdvözlő szavak *Dokus* Ernő egyházkerületi főgondnok ihletett ajkairól hangzottak el:

Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok üdvözlő beszéde.

Méltóságos Főiskolai Gondnok Úr! A Főtiszteletü Egyházkerület nevében és képviseletében jelentem meg, hogy osztályosa legyek annak a lélekemelő ünnepélynek, amikor a sárospataki Főiskola a tisztelet, szeretet, hála és elismerés minden jeleivel elhalmozva, feldiszitve, gondnoki székébe Méltóságodat beiktatja.

Sajnos, hogy ez a képviselet ezuttal sem teljes, mert hiányzik oldalam mellől Egyházkerületünk legmagasabb dignitáriusa, Főiskolánk lelkészi főgondnoka, főtiszteletü Püspök urunk Ő méltósága, aki szive vonzalmát követve, bizonyára közöttünk lenne, s aki lélekben e pillanatban is velünk van, áldólag emelve kezeit beiktatandó Gondnokunk felé.

Főiskolánk felejthetetlen Gondnoka elvesztésekor, kit Mindenható Atyánk jónak látott magához emelni, egy gondolat foglalkoztatott mindnyájunkat, az, hogy ki fog lenni az a választott férfiú a hivatottak közül, akit Egyházkerületünk bizalma ezen díszes helyre méltónak, érdemesnek fog tartani, mert örömmel és büszkeséggel állapithatom meg, hogy Egyházkerületünk nem szűkölködik olyan kiváló tehetségekben, akik e magas állást méltóan tölthetnék be, — és Egyházkerületünk gyülekezeteinek bölcsessége, tapintata ez úttal is beigazolást nyert, mert egyező akarattal, a méltók közül a legméltóbbat tette őrállónak erre a díszes és fontos, de sok fáradsággal és nagy felelősséggel összekötött őrhelyre, melynek mindenkori betöltője, vezető és irányító szereppel bírt eleitől fogva, nemcsak Főiskolánk, de Egyházkerületünk életében is, — akinek működése soha olyan nagy fontossággal nem bírt, mint napjainkban, amikor Főiskolánk fennmaradása, fejlődése, jövője első sorban a Főiskola két gondnokának kezeibe van letéve.

Egyházkerületünk gyülekezeteit a jó szerencse vezérelte Főiskolánk lelkészi Gondnokának megválasztása alkalmával, mert benne olyan férfiút ültettek a társgondnoki székbe, akinél méltóbbat választaniok nem lehetett és akinél méltóbbat egyet se találunk nagynevü elődei díszes sorozatában. — Ugyanezen szerencse volt talismánjuk most, amikor a világi gondnoki székbe Méltóságodat helyezte.

Ez a szerencsés választás azonban nem a véletlen, még kevésbbé az elfogultság vagy protekció műve, hanem több éves tapasztalat leszűrődésének eredménye, mert Méltóságod, mint egyházmegyei és egyházkerületi tanácsbiró, mint egyházmegyei gondnok, mint a sárospataki Főiskola igazgató-tanácsának tagja, mint a sárospataki Főiskola ügyeinek intézésére felhatalmazott egyházkerületi bizalmi férfiú, oly sok jelét adta rátermettségének, buzgalmának, fáradhatatlanságának, erélyének, szivósságának, széles látókörének, hogy egyházkerületünk gyülekezetei mig egyrészt jutalmazni kivánták eddigi szolgálatait, másrészt a jövőbe tekintve, úgy érezték, hogy erre a nagydiszü, de egyszersmind nagyfontosságu állásra mást nem emelhetnek, mint Méltóságodat.

Amikor tehát a Főtiszteletü Egyházkerület nevében mély tisztelettel és igaz szeretettel üdvözlöm Méltóságodat magas állásában, esdve kérem a minden kegyelem Atyját, tegye működését áldásossá, adjon elegendő testi és lelki erőt, hogy anyaszentegyházunkat, közelebbről pedig sárospataki Főiskolánkat annyi buzgalommal szolgálhassa évtizedek hosszú során keresztül, mint tette mostanáig és engedje, hogy majdan, élete alkonyán, működésére visszatekintve, annyi eredményt láthasson, mint amennyi fellobog lelki szemei előtt ebben az ünnepélyes pillanatban, amikor nagynevü elődeinek díszes székét elfoglalja.

A Mindenható áldó és megszentelő kegyelme lebegjen és maradjon mindvégig Méltóságod és közhasznú működése felett!

Dókus főgondnok szavai után *Janka* Károly üdvözölte gondnoktársát:

Janka Károly üdvözlőbeszéde.

Méltóságos Világi Gondnok Ur!

Főiskolánk igazgató-tanácsának nevében fájdalmában is osztozó részvéttel, személye iránti mély tisztelettel és szeretettel, gondnoki elhivatása iránti feltétlen bizalommal, az elhívatás áldásos kihatása felöli, már kész bizonyosságokból táplálkozó, gazdag reménységgel üdvözlöm Méltóságodat főiskolánk világi gondnoki székében, hogy egyházkerületünk gyülekezeteinek, egyházkerületünk közönségének osztatlan bizalma és a mi, még e bizalomnál is több, maradék nélküli szeretete közel egy éve hivta el.

Méltóságod ezt az elhivatást a főiskola lángoló szeretetéből folyó felbecsülhetetlen szolgálataival már eleve megszolgálta, azóta pedig külsőképen szakadatlan éberségével és szüntelen mozgékonyságával, bensőképen pedig egy nagy lélek minden odaadásával, hüségesküjével is megpecsételte.

Legyen áldott az ajak, amelyen a hüség bizonyságául elhangzott az Isten neve! Legyen áldott a sziv, amelyben égő csipkebokorrá lett a főiskola lángoló szeretete! Legyen áldott a pillanat, mely a főiskola királygyürüs szolgájává avatja fel Gondnok Urat! E gyürühöz családi nagy hagyományai adták a színaranyat: őseinek egyház, haza, tudomány és iskolaszeretete, amelyekhez fémjelzésül a mi Urunk Jézus Krisztus evangéliuma van bevésve. Végezze szolgálatát e gyürüvel idvezült őseinek tiszta örömére és a nagy Isten egyedülvaló dicsőségére! Szeretnék többet is mondani de tartózkodásra intenek a Méltóságod eleven fájdalmai, E fájdalmak hatása alatt a szivéhez ezuttal vezető uton, nehéz bánatának sötét kapuján haladva át, arra kérem az élet és örökkévalóság Urát, hogy Méltóságodhoz és a babiloni vizek mellett nagy siralommal kesergő kedveseihez küldje el az ő vigasztalásának angyalát, áldja meg Méltóságodat, buba merült családját és áldja meg főiskolai gondnoki tisztében családja szent hagyományát: Isten és a haza szolgálatát! A magam részéről pedig együttes szolgálatunkhoz kérem megtisztelő bizodalmát.

A főiskolai tanári kar tiszteletének és szeretetének tolmácsa a közigazgató, Dr. *Mátyás* Ernő volt:

Tanárkarunk nevében mély tisztelettel és igaz szeretettel köszöntöm gondnoki tisztébe való ünnepélyes beiktatása alkalmával. Évmegnyitó beszédemben rámutattam a mai napnak többszörös nagy jelentőségére. Hadd állapitsam meg most, hogy Isten után elsősorban Méltóságod becses munkájának gyümölcse mind az, amiért mai évmegnyitó ünnepünk történelmi jelentőssséggel emelkedik ki a többi hasonló napok sorából. Szokatlan, mondhatnám páratlan esemény Méltóságodnak gondnoki tisztébe való beiktatása. Az a természetes, hogy valaki hosszú évtizedekre visszatekintő szolgálat után szemlélődjék alkotásai felett, Méltóságod gondnoki tisztébe való mostani beiktatásakor már olyan alkotásokra tekinthet, hogy ha ezentúl semmit sem alkotna is, főiskolánk legfényesebb nevei közé kerülne neve. Mi azonban a legszebb reménynyekkel tekintünk gondnoki működése elé. A legszárnyalóbb reményeket tápláljuk abban a tekintetben, hogy nevéhez még sok nagy külső alkotás fog fűződni. Képzeletünkben grandiózus arányokban bontakozik ki külső alkotásokban is meggyarapodó Főiskolánk.

De ennél még többet is várunk. Mindenkor bátran hirdettem, hogy főiskolánk nagy jövője belső szellemi, lelki megújhodásától függ. Mi azzal a várakozással tekintünk mindenekfelett a Méltóságos Gondnok Ur munkája felé, hogy működésével főiskolánk szellemi irányát is meg fogja szabni, lelki ábrázatát is újjá fogja formálni. Méltóságod nemes egyéniségének tartalma, egyenes, határozott, kemény férfiassága, szokatlan készsége az alkotásra, mindig a lélekre néző szivélyes, puritán egyénisége, de elsősorban az Isten ügyének mindenekfölé helyezése, az érte való nyilt síkraszállás olyan vonások, amelyek arra predestinálják, hogy irányt szabó lelki vezére és lelki egységének, összekovácsolója legyen. Jólesik elmondanom, hogy mi munkánkban, törekvéseinkben határtalan bizalommal, törhetetlen reménységgel és a legtisztább szeretettel tekintünk Méltóságodra. S most, hogy tudjuk, hogy egy sötét mély völgyből jött ide közénk, fokozottabban ápoljuk e tiszta érzéseket s kérjük, érezze meg azt, hogy valahányszor megfordul ez öreg falak között, melegebben dobog a szívünk, erősebb lesz az akarásunk, érezze meg, hogy most is és mindenkor forrón száll fel a könyörgés szívünkből az egek Urához, hogy áldja meg főiskoláknak és mindnyájunknak áldott életét és munkáját.

Hagyomány és szokás szerint tiszteletét fejezte ki a világi gondnok előtt a gazdasági választmány is. Dr. *Trócsányi* József gazd. választmányi elnök a következő beszédet mondotta:

Méltóságos Gondnok Úr!

A főiskola Kormányzati Szabályzata a szellemieken felül a gondnokok hatáskörébe utalja az anyagiak tekintetében való felügyelet kötelességét is, abból indulva ki, hogy nyugodt szellemi fejlődés biztos anyagi alapok nélkül nem lehetséges. Mindég súlyos gondja volt a főiskolának és elsősorban a gondnokoknak a szellemi fejlődéshez szükséges anyagi eszközöknek az előteremtése. A régi időben, amikor még a protestantizmus és a protestáns főiskolák az államnak a mostoha gyermekei voltak, az államsegélyek megnyitásának a kora előtt a gondnokok tevékenysége nem csupán az ősi alapítók jóvoltából meglevő alapoknak a konzerválásában s kellő jövedelmeztetésében állott, hanem önekik kellett elsősorban a támadó új szükségletekhez az anyagi eszközöket a ref. hívők áldozatkészségének a felrázásával előteremteni, sőt az áldozatkészségben is jópéldával előljárni. Majd a gimn. államsegélyek megnyitásának az ideje után a pataki iskola történetében egy oly korszak következett be, amelyben az iskola vezetői és felelős tényezői az államsegély elyerésének a lehetőségével szemben is elutasító álláspontra helyezkedtek s az addig a ref. alapítóknak kisebb-nagyobb alapítá-

saiból önállóan fenntartott iskolát továbbra is ezen az úton, a ref. áldozatkészség oltárán akarták mindvégig fenntartani, úgy gondolkozván, hogy az államsegély rendszere hovatovább aláásná a pataki iskolának a féltékenyen őrzött függetlenségét. Évtizedes heorikus küzdelem után végre be kellett látni, kogy a fejlődésnek a háboru előtt megnyilt gyors ütemét a főiskola a saját anyagi erejéből nem bírja követni s ezért 1911-ben bekövetkezett a gimn. államsegély-szerződés megkötése, ugyanezen időtájt meghonosult a fizetéskiegészítő államsegélyek rendszere s azóta a főiskola és pedig nagyobb részben a gimnázium, de kisebb részben a theológia is anyagi létének alapját nem tisztán önmagában s régi alapjaiban, hanem az állam segítő erejében bírja. Nem mondható ideálisnak ez az állapot, amikor a Főiskola fél lábbal a saját ősi alapjain áll, fél lábbal pedig az államra támaszkodik, nem ideális ez az állapot azért, mert igy iskolánk a jövőben mindég ki lesz téve az állam változó s előre ki nem számitható iskolapolitikájának, az államsegélyes felekezeti iskolapolitikában beállható végzetes változásoknak. A közel multból a jogakadémiai államsegély megvonása s ezt követőleg a jogakadémia megszüntetése adott keserü izelitőt arra, hogy független létünket mennyire bizonytalan alapra helyezi az államsegélyek rendszere. Akkor, amikor iskolánk anyagi életében egy ilyen korszak nyilott meg, kétszeresen fontos, hogy a főiskola meglevő alapjai, mint jövőnknek minden eshetőségre legbiztosabb záloga, féltékenyen gondoztassanak, sőt lehetőleg növeltessenek, hogy a lehető legrosszabb esetben, egy radikális politikai fordulattal várható államsegélymegvonások esetén is, a sok halálra ítélt ref. iskola mellett a sárospataki ref Főiskola, ha küzködve is, saját lábán járva tudja szolgálni továbbra is a református független iskolapolitika ideálját.

Biztositathatom Méltóságodat, hogy a főiskola gazd választmánya nemcsak hivatalos kötelességéből folyólag, hanem lelke szerint is azon van, hogy hü sáfárként őrizze meg csonkitatlanul az ősök kincsét és azokból minél többet produkáljon az iskolafenntartás és fejlesztés céljaira. Az iskolafejlesztésnek vannak azonban olyan módjai s eszközei is, melyek a gazd. választmány hatáskörét és képességeit meghaladják, hanem amelyhez olyan ihletett lelkü, agilis, hatalmas egyéniségekre van szükség, mint Méltóságod. Az iskolafejlesztés modern s mai viszonyok közt adott módjai és eszközei közül Méltóságod az államsegély elnyerésének és kiharcolásának a tekintetében már megmutatta képességeit és eredményeit s bizonyára megfogja mátatni még a közel jövőben is. De e mellett szabad legyen arra kérnem Méltóságodat, hogy gondnoki müködésében igyekezzen ébren tartani a pataki iskolát megteremtő és fenntartó azt a tradicionális nagy gondolatot is, hogy a főiskola a patrónusok szakadatlan sorának az áldozatkészségén épült fel s hogy ennek a szellemnek nem szabad kialudni soha, mert ez a teljesen független ref. pataki iskola ideáljának a sirját jelentené. Én a gazd. választmány nevében gondnoki müködéséhez az Isten áldását kérem s igérem, hogy minden erőnkből azon leszünk, hogy a pataki iskola érdekében kifejtendő munkásságában és vezérletében hüséges és megbizható katonái legyünk!

Végül bezárta az üdvözlő szónokok sorát *Gergely* János szénior a következő beszéddel:

Méltóságos Gondnok Úr!

A gyermeki léleknek van egy örök szép vonása, hogy szülei iránt érzett rajongó szeretetével átöleli azokat is, akik az ő szülei iránt szeretettel viseltetnek Ez a vonás a mi, a sárospapataki tanulóifjúság lelkületének is drága kincse. Hisz mi is gyermekek vagyunk, egy édesanyának, a mi nevelő iskolánknak a gyermekei. Ez a tudat az, amelyik egymáshoz viszi lelkünket, összedobbantja a szivünket és folyton ösztönöz, hogy odaboruljunk az „édesanya" kebelére, hogy ne tudjunk addig örülni, mig neki bánata van s mi is feledjünk minden bánatot, keservet, amikor látjuk, hogy az öröm szines fátyolába öltözött.

A mi lelkünkhöz „édesanyánkon" keresztül lehet eljutni, és nem túlzó hizelkedés az, amikor azt mondom, hogy Méltóságodat a pataki ifjúság szive legmélyébe zárta. Ha országoshirü dolgokat cselekszik, ha nagy ember, akkor talán megcsodáljuk, de amikor látjuk, hogy a mi drága „édesanyánkat" szereti sőt jobban lángol érte, mint mi, akkor megnyitjuk lelkünket, hogy megtanuljuk igazán és szivből szeretni az iskolát.

„Édesanyánkat" szerető pataki diákok megtestesítője arra kérjük, hogy legyen ebben a szeretetben mindig eszményképünk és ez iskolára áldást imádkozó pataki diák lelkében az iskola képe mellett mindig ott lesz a Farkas Géza képe is s minden pataki diák előtt ott fog lebegni a hű, az „édesanyát" szerető jó fiú áldástól bearanyozott alakja.

Farkasfalvi Farkas Géza keresetlen szavakkal is köszönve az üdvözléseket, a következő beszédet mondotta:

Midőn az ősi főiskola világi gondnoki székét a mindenható Isten rendeléséből és a tiszáninneni ref. egyházkerület gyülekezeteinek érdememen felül megtisztelő bizalmából — legsulyosabb lelki megpróbáltatásom idején — elfoglalom: *sokszorosan érzem azt, mit máskor is,* minden egyházi munkám megkezdésekor érzek, hogy csak Pál apostol azon tanításából meríthetek bizalmat munkám elvégzéséhez, mely szerint „mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megsegít.

Ebben a székben előttem nagytudású, buzgó hittel megáldott férfiak ültek. Első kötelességemnek tartom előttük az emlékezés és a hála zászlaját meghajtani, mindenekfölött felejthetetlen közvetlen elődöm, boldog emlékü Dókus Gyula örökbecsü nagy éreemei előtt, amelyeket lelkészi elnöktársam az elmult tanév záróünnepélyén hervadhatatlan koszorúba font.

Méltóztassanak megengedni, hogy mai lelki állapotomban csak a legrövidebben jelezzem azon elveket, melyek alapján e helyen szolgáni kivánok.

Főiskolánk fennállásának 400 éves évfordulója küszöbére érkezett. Csudálatos, hogy ez az évforduló egybeesik életének egyik legkritikusabb

időpontjával, midőn a lassú, de biztos elsorvadás fenyegeti, ha nem tudjuk neki megadni a lehetőséget a fejlődéshez; ha nem tudjuk megadni a mai idők megkövetelte eszközöket és berendezést és ha nem tudjuk a benne folyó munkát a változott viszonyokhoz alkalmazni, féltékenyen megőrizve e mellett megszentelt hagyományait, múltjában, dicsőségében rejlő pótolhatatlan erősségét.

Oda kell tehát fejlesztenünk főiskolánkat, hogy az bár továbbra is a szegények iskolája maradjon, mégis világi vezető férfiainkat is itt nevelhessük hajthatatlan kálvinista szellemben. — Hogy lelkészképzésünk, illetve lelkésznevelésünk legtökéletesebb legyen, s hogy a főiskola ősi tradiciókkal telt levegőjét kitünő hirnevével a tanítóképzőnkbe is átvigyük és ebben a levegőben tanítónövendékeink lelkét akként vértezhessük fel jövő generációnk nevelésére, hogy ezek a generációk minden támadással és csábítással szemben — jöjjön az a hazát és vallást romboló destruktió, vagy a felekezeti türelmetlenség részéről, — egyaránt megállhassák helyüket. Ezen cél eléréséhez, — hála a kultuszminiszter úr nagy megértésének — a legfontosabb lépés már megtörtént. A sárospataki állami tanítóképző intézet immár református tanítóképző intézet!

Most első sorban fel kell állítanunk a theológiai és gimnáziumi internátusokat, mert nekünk nem csak tanítani, de a szó legszorosabb értelmében nevelnünk is kell.

A gimnáziumi internátusokat illetőleg itt kell hangsulyoznom, hogy nem társadalmi osztályokat elválasztó internátusokat, hanem a gimnázium tervezett bifurkációjának megfelelően egy angol és egy klasszikus irányú nevelő otthont kell berendeznünk. E mellett a legszegényebb tanulónak is meg kell adnunk a lehetőséget, — ha kiválóan tehetséges és különben is kifogástalan, — hogy a legintensivebb tudás előfeltételét ingyen megszerezhesse.

Nagy sulyt kell helyeznünk a modern nyelvek elsajátítására. Nekünk az angol-szász nemzetekkel kell főként az érintkezést fölvennünk, ezeket kell megnyernünk hazánk szent ügyének. Ez a conceptió vitte messze előre néző kultuszminiszterünket arra, hogy nagyarányú morális és anyagi támogatásával lehetővé kívánja tenni azt, hogy oktatásunk egyik tengelye az angol nyelv tanulása legyen, és mint ő kifejezte: „egyesíthessük a nyugati tudást a tősgyökeres magyar gondolkodással."

Kövessük az angolokat abban is, hogy a nevelésben nagy sulyt helyezzünk a jellemképzésre és a testi fejlődésre, és mint ők „mennél több praktikus gondolkozású, ép, egészséges, tisztességes férfiút" adjunk egyházunknak és a magyar közéletnek.

Jól mondja a nagy Széchenyi, hogy csak a kötelesség teljesítése tehet boldoggá.

Kötelességteljesítésre, az élet küzdelmeire, rendíthetlen önfegyelmezésre kell ifjúságunkat ránevelnünk, mert olyan idők következnek, mikor mindenkinek erejét megfeszítve kell dolgoznia.

Itt van igen nagy szerepe a „harmonikus testfejlesztésnek," mely „a harmonikus lélek kifejlődését is nagyban elősegíti." „Ép testben lakik ép lélek." Azért igen nagy gondot fordítsunk a testfejlesztő sportra; itt addig a szélső határig kell mennünk, ameddig az ifjúság érdeklődését a tudomány iránt ez nem csökkenti.

Mégis egész nevelésünkben a bibliát kell erkölcsi törvénykönyvünknek tekinteni, mert az ma is a könyvek könyve. Bibliát olvasó, törhetlen hitű anyaszentegyházunk érdekeit, jogait megvédeni tudó és akaró, önfeláldozóan hazafias férfiakat kell nevelnünk.

Minden oktató, nevelő lépésünkben ez legyen vezetőszempont, természetesen a legnagyobb tiszteletben és megbecsülésben tartva iskolánk másfelekezetű tanulóságának vallását. Az igazi krisztusi szeretet, de szegény, szerencsétlen hazánk érdeke sem engedi meg a vallási türelmetlenséget.

De mindez csak jószándék és törekvés, melyeket anyaszentegyházunk építésére, vágyaink és véges emberi megítélésünk diktálnak. Kérdés azonban: így van-é mindez megírva? Mert a biblia szerint „más fundamentumot senki sem vethet azon kivül, mely vettetett, amely a Jézus Krisztus."

A nagyon emelkedett hangú beigtatás után *Tárczy* Árpád gimn. tanár mutatott be egy részletet nagy figyelemmel hallgatott székfoglalú értekezéséből, amelynek címe: Perényi Péter politikai magatartása, különös tekintettel pártváltoztatásaira.

Janka Károly lelkészi gondnok üdvözölvén a szép készültségü tanárt, általában a tanári kart és szorgalmas munkára intve a tanulóifjúságot, az ünnepélyt bezárta.

II.

A tanítóképző ünnepélyes átvétele.

Október 16-án volt ez a nap. A művészi szépségü képezde dísztermében megjelent a főtiszt. egyházkerület képezdei bizottsága, a képezde tanári kara és ifjúsága, a főiskolai ig.-tanács és tanári kar tagjai s ifjúságának jelentékeny töredéke.

Szabó Zoltán főiskolai h. lelkész buzgó imádsága után *Kovács* Dezső igazgató emelkedett szólásra.

Kovács Dezső tanítóképző-intézeti igazgató beszéde:

Intézetünknek a Tiszáninneni Református Egyházkerület által való ünnepélyes átvétele alkalmából mély tisztelettel üdvözlöm az átvétellel megbizott főtiszteletü tanítóképző-intézeti bizottságot, a nagytiszteletü és tekintetes főiskolai igazgatótanács itt megjelent tagjait, a főiskola közigazgatóját és tanárikarát, a főiskola ifjuságát és a többi kedves vendégeinket.

Mélyen tisztelt Uraim! Ismeretes, hogy intézetünk a sárospataki ref. főiskola kebelében alakult. 1857 november 16-án nyilt meg. Mint református tanitóképző működött 12 évig. 1869 őszén állami s most, 60 év multán ismét református lett.

Az alatt a 60 év alatt, még állami volt, bizony kivül és belül egyaránt nagy változásokon ment át. Még nem is olyan régen iskolaépületünk nyugati szárnya, a mostani internátus volt a tanító-

képző. Szerény, kopottas külsővel. Tornaterem hiján, a tanításra is alig elegendő helyiséggel. Internátusa kezdetleges A telkünk d-nyugati részén álló, bádogtetejü földszintes ház és később a Csajka-féle ház, most adóhivatal, a majorok között szolgált internátusul. Növendékeink tekintélyes része lakott externátusban.

De jött 1907 ben az intézet 50 éves jubileumi ünnepélye. Azon megjelent dr. Neményi Imre kultuszminiszteri osztálytanácsos és bejelentette, egy új a kor követelményeinek mindenben megfelelő intézet megépitését. Az igéretet tett követte s 1912 ben elkészült — Lechner Jenő műegyetemi tanár tervei szerint — az új iskolaépület, torna csarnok, igazgatói lak. Ugy ismerik intézetünket, mint az ország legszebb tanitóképzőjét. Nagy ablakaival, magyaros diszitésével, a Rákóczy-kastélyokra emlékeztető ormózatával valóban elragadó képet nyújt. Jól mondta kultuszminiszterünk, mikor bennünket meglátogatott, hogy itt „művészi környezetben és történelmi háttérben dolgozhatunk."

Nagy változást hozott az intézet belső fejlődésében a 3 osztálynak négyre, majd legutóbb öt osztályra való felemelése. A tanitóképzés kereteinek eme kitágulásával már több általános műveltséget s még több szakképzést nyujthatunk.

Hatvan év alatt — a hitoktatókkal együtt — 110 tanára volt intézetknknek és összesen 1071 okleveles tanitót bocsájtott útjára.

Ime a 60 év eredményei. — Bár sok irányban nagy a változás 1869-től mostanáig, egyben azonban még sem változtunk meg. Nem változott meg az a szellem, melyet ez az intézet a főiskolából hozott magával. S ez a hitnek és a hazának a szeretete. Ezen a két pilléren nyugodott s nyugszik most is nevelésünk.

Könnyü Sárospatakon hazaszeretetre nevelni. Hiszen itt fű, fa, virág s maga a föld is a Rákócziak hazaszeretetét sugározza felénk. Hazaszeretetről tanuskodnak iskolai ünnepélyeink. Ezt hirdeti e márványtábla, melyet hősi halottainknak emeltünk. Hazaszeretetről beszélünk tanítási óráinkon sok esetben akkor is, amikor pedig tudományról kellene szólanunk. Ez a szellem itt él s uralkodik!

A nevelés másik pillérét, a hitet is mindenkor erősitettük. Mint állami intézetben, minden felekezet egyenlő jogon megtalálta azokat az eszközöket, amelyekkel hitbeli szükségletét kielégithette. Erről hitoktatóink tehetnek tanubizonyságot s az a sok felekezeti tanító, akik innen kerültek ki s akik kifogástalan egyháziasságu tanitóknak bizonyultak.

Csak természetes, hogy ezután intézetünkben, mint felekezeti intézetben, a tiszta evangéliumi forrásból táplálkozó református szellem fog gyökeret verni. — Eddig is nyugtatgattam, s most itt, egyházkerületünk képviselői előtt is ujra megnyugtatom 70 nem református növendékünket, hogy ettől a szellemtől nincs mit tartaniok. Nem volnánk hivatásunk magaslatán, ha tanítványainkat felekezeti alapon s nem igazi érdemük szerint akarnánk elbirálni. Ösztöndijaikat, ahogy érdemlik, ezután is megkapják. Kántorképzésüket meghagyjuk. Hitüket ápoljuk, mint eddig. Ennek az intézetnek továbbra is éppen úgy édes gyermekei lesznek, mint református társaik. Kell, hogy a szülei ház édes melegét s tanáraiknak szüleikéhez hasonló szeretetét érezzék Nem volnánk reformátusok, ha nem volnánk türelmesek s ha felejtenénk az irás szavait: „Mindnyájan egyek vagyunk az Ur Jézus Krisztusban."

És most megigérem, hogy ennek az intézetnek én és tanártársaim továbbra is buzgó, lelkiismeretes munkásai akarunk lenni. A főtiszteletü Egyházkerület pedig fogadja szeretetébe intézetünket. Adja Isten, hogy a ránk váró feladatokat minél sikeresebben oldhassuk meg! Adja Isten, hogy a sárospataki református tanitóképző-intézet viruljon, a korral lépést tartson s legyen benne sok sok öröme az új fenntartónak!

Az igazgató szavai után az egyházkerületi bizottság nevében *Janka* Károly elnök vette át az intézetet ezzel a beszéddel:

Méltóságos Elnök Ur! Főtiszteletü Egyházkerületi Bizottság! Nagytiszteletü és Tekintetes Igazgató Tanács! Nélyen tisztelt Tanári Testület! Nemes Tanulóifjuság!

Elnöktársam nevében is hálásan köszönöm azokat a szivélyes szavakat, amelyek az Igazgató Ur üdvözletében szivhez szóltak, mert szivből fakadtak. Meg is találták az utat sziveinkhez, mert mi is sziveinket hoztuk ide és sziveinkben szeretetet a tanitóképző-intézet, mint annak tanári kara és tanulóifjusága iránt. Szükségét éreztük annak, hogy a tanitóképző-intézetnek f. évi szept. 14—19. napjain történt formai átvétele után megrendezzük ezt a bensőséges találkozást, amelyen a fenntartóvá lett egyházkerület kebelére odaöleljük az intézet tanári karát és tanulóifjuságát. Szálljon mindenekelőtt hálafohászunk az örökkévaló Istenhez, aki emberekben és emberek által kegyelmesen munkált, hogy egyházkerületünk fenntartó gondjaiba vehette ezt az emlőjén nőtt, de az időben kebléről leszakadt intézetet.

Már ezuttal is kiragadni kivánom az Igazgató Urnak külső szépségein tul tartalmi gazdagságában nagyértékü beszédéből azt a gondolatot, hogy egyházkerületünk az intézetnek nem prot. vallásu növendékeire megkülönböztetés nélküli szeretettel kivánja kiterjeszteni gondviselő kezét, amit már az átvétel körüli tárgyalások során vivmányul kiküzdeni kivánt, hogy felekezeti különbség nélkül terjeszthesse ki az intézet növendékeire a köztartás intézményének áldását.

Egyházkerületünk ebben az intézetében is, miként főiskolájában, elsősorban a magyar iskolát, növendékeiben a magyar jövőt látja s a tanitóképző-intézetnek egyetlen növendéke sem lehet más, mint édes gyermeke.

Róluk való gondoskodásában, szeretetében csak egy fogja irányitani, vezetni, a tanuló ifju érdemessége.

Sem a tanári kar, sem a tanulóifjuság nem téveszthetik szem elől, hogy ők itt a nehéz sorsot élő magyar nép nevelésügyének szent terheit hordozzák.

Áldott és jövendőnket meggazdagító lesz itt minden munka, ha tanári kar és ifjuság eggyé olvadnak abban a gondolatban, hogy Isten dicsőségére kell élniök a magyar nép értelmi képzését, erkölcsi nemesbbedését és az örökkévalóságra nezelését célzó szolgálatukban. Igy eggyé lesz itt a lelkekben a földi és mennyei haza képe, amelyet a jelen komor burulatán át is ragyogóvá fog tenni az Isten egyedül való dicsősége.

Az Igazgató Urnak történelmi háttérrel megrajzolt, a jelenbe bevilágoló, a jövőnek is iránytszabó beszédére ezekben téve reflexiókat, elnöktársammal egyetértésbe irásba letéve ezekben közöljem további mondanivalónkat, amelyekre nagy sulyt kivánunk helyezni, mert mindkettőnket áthat az a tudat, hogy egyházkerületünk életében történelmi ez a pillanat, mert a tanitóképző-intézet egyházkerületünk és gyülekezeteink között mától fogva egy élő kapcsolat.

Főtiszteletü Egyházkerületi Bizottság! Nagytiszteletü és tekintetes Igazgató Tanács! Nemes tanulóifjuság!

A tiszáninneni református egyházkerületnek 1869. év szept. 26-án tartott közgyülése a szegénység által teremtett kényszerhelyzetben megelőző hosszu tárgyalások után az eddig fenntartásában vezetett sárospataki ref. tanitóképző-intézetet a magyar állam tulajdonába adta át. A tanitóképző intézet azóta 6 évtizeden, tehát szinte két emberöltőn keresztül állami jellegü volt és mint ilyen szolgálta kitünő vezetés alatt a népnevelés szent ügyét. Igazgatói, mint országosan is ismert nevü emberek, pedagógusok és müvészek a sok esetben kiváló, általában szakképzett és értékes tanári karok közremüködésével folytonosan növelték az intézet szinvonalát, maga az állam pedig közvetlenül a háboru kitörése előtt, sőt alatt méltó külső keretet adott a tanintézet belső értékeinek.

Bár tanitóképző-intézetünk és az egyházkerület között külsőképen megszakadt a kapcsolat, az érzelmi és erkölcsi szálak e hosszu időn át is többé-kevésbbé megmaradtak. Azzal pedig, hogy gyülekezeteink tanitóinkat 60—70%-ban innen nyerték, az intézet közvetve növendékei utján elhatározó befolyást gyakorolt népiskoláink közszellemére s általában a népnevelésre. Noha ezt a befolyást megnyugtatónak és kielégitőnek mondhattuk, noha kiváló tanitóink száma egyre szaporodott s évről-évre több és több lett a kitünő iskolánk, egyházkerületünk mégis mindig érezte a tanitóképző-intézet hiányát.

Ami egészen természetes is, az állami képző nem adta meg, mert nem is adhatta meg tanitóink egyházias szellemét. E szellem ápolására magunk is vagy keveset tettünk vagy tehettünk is. Hitoktatóink a folytonosan változó s. lelkészek voltak hosszu időn át, akik épen mert rendszerint kezdők voltak és mindig változtak, sem magára a tanitóképző-intézetre, sem a növendékek szellemére nem gyakorolhattak kellő befolyást. Pedig az időszakilag e téren tett gyökeres megoldás megmutatta az eredményt. A boldogemlékü Harsányi István jótékonyan nevelő szelleme egykori tanitványairól ma is árasztja az evangéliom illatát.

Most tehát, amikor ünnepélyesen megállapithatjuk, hogy a sárospataki tanitóképző-intézetnek a tiszáninneni ref. egyházkerület kezelésébe való átvétele megtörtént és fennhatósága alatt indult meg jóformán és folyik már a jelen iskolai év, épen e tapasztalatra is támaszkodva, de az egyházkerület céljához és törekvéseihez is igazodva, a nevelés vezető irányelvévé kivánjuk tenni az örök isteni kijelentést és annak szembetünő bélyegévé a krisztusi evangélium egyéneket formáló, világot átható szellemét. Sem a tanitóképzés külső eszközeiben, sem a pedagógia kipróbált módszereiben nem lesz itt változás, ennélfogva sem a célban, sem a módban nem lehet itt zökkenés, vagy fennakadás, ami azt jelenti, hogy a fenntartó személyében történt változás, nem zavarhatja meg az intézet nem prot. vallásu növendékeinek az intézethez való eddigi viszonyát.

Hitoktatóik vezetése alatt nemcsak kiélhetik hitéletüket, hanem a felekezetiségen felülálló evangéliomi szellemben, amely emelő szárnya lesz nevelésüknek, a nemzetnevelő nagy ideálok számára kapni fognak egy olyan világnézeti többletet, amely amig nem fogja érinteni hitbeli meggyőződésüket, addig jövendő hivatásuk számára szin, élet és lélek lesz, ami majd nevelői eljárásuk során tanitványaikban is nemcsak szem előtt kivánja tartani, hanem kidomboritani is kivánja a lelkiséget.

A történelmi materializmus csődje, mely a gazdasági világválságban épen most tombolja ki magát és növeli a kuszált társadalmi élet boldogtalanságát és zavarát, int és figyelmeztet, hogy az emberben nem láthatjuk csak a matériát, a muló anyagot, hanem ugy kell kezelni azt, amint Isten megalkotta, figyelemmel földfelettiségére, mert a puszta anyagban elvész isteni finomultságra hivatott élete.

Kell tehát, hogy ugy tanitóképző-intézetünket, mint egész népnevelésünket áthassa e magasabbrendüség ellenálhatatlan érzete, hogy az ezt a porbasujtott nemzetet rendeltetésszerü nagy céljai felé a nemzeti szerencsétlenség és világválságok e szörnyü idején is biztosan vezesse.

Ezzel a gondolattal vonul be a tiszáninneni ref. egyházkerület a tanitóképző-intézetbe. Azt akarja, hogy a világ felett őrködő örök isteni szellemnek legyen itt nyitott őrszeme, hogy az emberben az isteni részt kiemelve, a népnevelés eszményitett munkájából a maga osztályrészét áldozatok árán is kivegye. Isten áldása szálljon erre a munkára, áldása tanitóképző-intézetünkre, áldása a tanári karra és ifjuságra, bennök és általuk a magyar népre, a magyar hazára!

Üdvözölte az intézetet az átvételkor a főiskolai tanári kar nevében Dr. *Mátyás* Ernő közigazgató:

Mélyen tisztelt Tanári Kar!

Nemes Ifjúság!

Főiskolánk tanári kara és ifjúsága nevében őszinte örvendezéssel és meleg szeretettel köszöntöm Önöket abból az alkalomból, hogy intézetük egyházkerületünk kezelésébe, főiskolánk kötelékébe jött át.

Mi eddig is mindig testvérintézetnek tekintettük a tanítóképző-intézetet. Hiszen közösek voltak céljaink, eszményeink, közösek voltak eszközeink, a tudásnak és hitnek fegyverei, közös anya szentegyházunk, amelynek szolgálatára részben itt is ott is lelkeket formáltunk. Mindig fájt, hogy ez a mi viszonyunk nem lehetett bensőségesebb, munkánk összhangzatosabb, egy talajon álló.

Örvendezéssel köszöntöm a tanítóképző-intézet tanári karát és ifjúságát most, hogy immár semmi közbevettetés sem áll fenn közöttünk, hogy a testvéri indulatokban eggyé lehetünk. Mert azt vallom, hogy a mi *intézeteinknek eggyé kell lenniök.* Vihar tombol körülöttünk, mindig sulyosabb ostrom alatt állunk, csak nagy összefogással, testvéri egységben állhatunk meg a viharban, valóban szükségünk van arra, hogy egymásra találjunk. Azonban csak a lelki egység az igazi. Ha ilyen értelemben keressük az egység alapjait, akkor egész bizonyos, hogy egymásra találunk; ha másban, akkor egész bizonyos, hogy még jobban eltávolodunk egymástól. *Igazi lélekközösség pedig csakis eszménnyek által szolgálható,* nagy, átfogó, harmóniát teremtő hatalma csakis az eszményeknek van. Minél magasabb eszmények szolgálatában tudunk egymásnak találkozókat nyújtani, annál bizonyosabban meg is találjuk egymást. Közösségre találhatunk, ha közösen örvendezni, lelkesedni tudunk szent nemzeti javaink birtoklásában, ha zokogni s azután új elszántságokra tudunk jutni szomorú létünk fölött, ha közösen munkát tudunk vállalni nemzeti életünk céljaiból. De igazi és a legteljesebb egységre csakis örökkévaló mennyei javaink birtoklása által juthatunk. Hazánk szeretetében is igazi egységre, a legbensőbb harmóniába az evangéliom hozhat. Ezért fennen hirdetem, hogy nincs fontosabb ifjúságunkra, nincs számunkra nagyobb dolog, mint hogy a Krisztusban való örvendezésben, az Ő szolgálatában jussunk egységre. Ilyen gondolatokkal keresem én testvérintézetünkkel, a tanítóképzővel a közösséget, ez ama kálvinista szellem, amellyel hazánkat és anyaszentegyházunkat együttesen igazán szolgálhatjuk. Ehez kérem a magam részéről is ez ünnepélyes órában Isten megsegítő kegyelmét.

*

A magasztos hangú ünnepélyt a Hymnusz eléneklése zárta be. *M. J.*

Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban.

(Folyt. és vége.)

Mint meghívás útján megválasztott új lelkészek: Gyülvészy István az edelényi, Orosz László a vadnai, Demeter Béla a ládbessenyői; mint új tanítók pedig: Nagy Albert a sajószentpéteri, Kocsis Béla a borsodi, Szalóczy János a disznóshorváti, Tóth Sándor a bánhorváti, Skultéthy Ede a szendrői, Üveges Vilma az alacskai, Szücs Lajos a felsőnyáradi egyházakba — az elnökség üdvözlő szavai után — beerősíttettek.

Szavazatbontó bizottságunk jegyzőkönyve szerint a lemondás folytán megüresedett egyik tanító-képviselői tisztségre Erdős Károly szalonnai tanító választatván meg, ugyancsak beerősíttetett.

Miklós Elemér világi tanácsbíránknak nagymérvű hivatalos elfoglaltatásával indokolt lemondását elfogadtuk s megürült tisztségére a szavazás nov. 1. határidővel elrendeltetett.

Dávid József nyugalomba vonult hangácsi lelkésztestvérünket, ki 49 évi hűséges szolgálat után vált ki sorainkból s aki mint tanácsbíró és lelkészértekezleti elnök is sok éven át nagyon értékes munkát végzett egyházmegyénk szolgálatában, áldáskivánással s érdemeinek jegyzőkönyvi megörökítésével engedtük el a jól megérdemelt nyugalomba.

Az őszi egyh.-kerületi közgyűlésre képviselőkül az elnökségen kivül egyházi részről: Svingor Jenő, Varga Imre, Pozsga József; világi részről: Bónis Aladár, Fekete Pál és Szepessy Gyula küldettek ki.

Lelkészi főjegyző előadása kapcsán behatóan foglalkozott közgyűlésünk az e.-m. zsinatelőkészítő bizottságnak az I. t.-c. tervezetre vonatkozó munkálatával, illetve véleményes javaslatával s azt teljes egészében magáévá tette Szerintünk a tervezet, mely az érvényben levő egyházi törvény több évtizedes tapasztalata által igazolt megállapításait és rendelkezéseit tiszteletben kívánja tartani s a szabályokat a könnyebb áttekinthetőség szempontjából más rendszer szerint és ügyesen csoportosítja, e mellett az egyházalkotmányunk alapját képező zsinat-presbiteri elv minél demokratikusabb irányban való fejlesztésére is sulyt helyez: nagyon értékes munkálat s mint ilyen — indokolásával együtt — általánosságban elfogadható.

A lelkészi nyugdíjtörvény revizióját illetőleg elfogadtuk Lőkös Sándor nyugdíjintézeti pénzkezelő javaslatát, mely szerint a jelenleg érvényben levő nyugdíjtörvény általános keretei a célzott reformnál is alkalmazhatók; természetesen az új törvény szövegezésénél kihagyandók, illetve módosítandók mindazon átmeneti intézkedések, melyek a nyugdíjintézet alapját képező régi özvegyárva gyámintézettel kapcsolatban a mostani törvényben benfoglaltatnak. A nyugdíjigényre vonatkozólag kivánjuk, hogy a nyugdíjellátások kellő szinvonalra, de legalább is a tanítói nyugdíjintézet által nyújtott mértékig emeltessenek. A teherviselésnél azonban csakis az egyházak fentartói járulékának 2% ról legfeljebb 4%-ra emelését tartjuk megengedhetőnek, ellenben a lelkészek járulékát egyáltalában nem kivánjuk emelni, mivel fizetési képességük — különösen a gyermeknevelteléssel küzdő kongrúás lelkészeknek — így is a legszélsőbb határig menő sulyos teherpróbának van alávetve.

A missziói előadó, valamint a tanügyi bizottság jelentéseit megnyugvással vette tudomásúl közgyűlésünk.

Délután 2 óra felé járt az idő, mikor a közgyűlés többi tárgyaival is végezve, ebédhez ültünk. Ifj. Kőrössy István, mint a vendéglátó egyház lelkésze, ezt az alkalmat használta fel arra, hogy egyházmegyénk elnökségét és megjelent tagjait úgy a maga részéről, mint gyülekezete nevében

is melegen üdvözölje. A megkapó üdvözlő szavakra lelkészi főjegyző válaszolt, megköszönve a boldvai egyház szives meghivását s az egyházmegye iránt tanusított sok szép figyelmét.

Ebéd után nyomban a bírósági ügyek letárgyalására került a sor, mert — sajnos — ilyen is volt 6 darab.

Este 6 órakor megszólaltak a harangok s újra az Isten házába mentünk, hogy egy vallásos estély szent áhitatában még egyszer egybeolvadjunk a boldvai kedves hittestvéreinkkel! Szabó Lajos parasznyai lelkész bensőséges imája, Molnár Béla varbói lelkész épületes bibliamagyarázata, a helybeli vegyeskar s 2 szavaló leányka jól sikerült szereplése, végül Svingor Jenő belmissziói előadó nagyhatású szabad előadása tette ezt a kedves templomi órát lélekemelővé s hitünk szerint sokáig emlékezetessé.

Az esti vonatokkal azon jóleső tudattal tértünk meg otthonainkba, hogy az anyaszentegyház érdekei mellett Isten dicsőségét is munkálta e jól sikerült vándorgyűlésünk. Adja Isten, hogy mindig így legyen! *Szentmártoni Dániel*
e.-m. főjegyző.

A Ker. Ifjúsági Egyesület sárospataki körzeti konferenciája.

A konferenciát hosszú és buzgó propaganda előzte meg, amelyben részt vett a helybeli ifjusági egyesület 14 lelkes iparos—földmives tagja is. A mintaszerü megszervezés *Baksy* István elnök, *Rácz* István alelnök, *Palumby* Béla titkár érdeme. Okt. 13-án az egyházmegye 21 községéből 220 fiú és leány résztvevő érkezett Patakra s fél 9 órakor már csoportokba osztva, theol. tanárok, a résztvevőkkel érkezett lelkészek és theologusok vezetése alatt bibliatanulmányozást végeztek a Máté 6 : 25-34. alapján, melyet a csoportok számára *Szabó* Zoltán foglalt össze. A délelőtti igehirdetést *Dobos* Károly KIE. titkár végezte ébresztő erejü bizonyságtétellel. Istentisztelet után *Baksy* István elnök szeretetteljes beszéde kíséretében a helybeli egyesület 34 tagjának szép felavatási ünnepélye következett, mely alkalommal imádkozott *Ujszászy* Kálmán, majd *Szathmáry* Dezső jogszigorló: „A ref. ifjú a KIE-ben és KIE-n kivül", *Zsiros* József theol. tanár: „A hegyaljai ifjúság sorsa Krisztussal és Krisztus nélkül", *Nagy* Sándor Béla vámosujfalusi lelkész: „Hogyan tehet és kell az alsózempléni egyházmegyében az ifjúsági egyesületeket megszervezni" c. előadásai jöttek sorra, utánuk hasznos felszólalásokkal és megbeszélésekkel. *Dobos* Károly záróbeszéde és *Forgács* Gyula imádsága fejezte be a konferencia e részét. A tanitóképzőben és a főiskolai tápintézetben elfogyasztott ebéd után a főiskola és a város nevezetességeit nézték meg a résztvevők. 5 órakor zsufolt templomban kezdődött egy nagyon jól sikerült valásos estély, melynek kiemelkedő pontjai voltak: *Főző* László imája, *Kovács* Péter földműves titkár propagandabeszéde, a cigándi, erdőbényei, sárospataki egyesületek megbizottainak beszámolói s *Vasady* Béla dr. lelkekig ható bibliamagyarázata. *Baksy* István, *Bereczk* Irén szép szavalata, *Boda* Béla gimn. tanár művészi hegedűjátéka és *felesége* orgonakisérete, s ref. énekkar éneke tették még vonzóbbá az ünnepélyt. Utána közvetlen vidám programmu szeretetvendégség ásta be a konferencia kedves emlékét a résztvevők lelkébe. A konferenciát *Forgács* Gyula gyakorlott keze és szíve vezette.

Nem lehet eléggé hangsulyozni egy ilyen gyűlés jelentőségét és áldásait, csak megtapasztalni s hatásai, később bizonnyal bőven termő csümölcsei láttán áldani értök az Istent.

A sárospataki főiskola igazgató-tanácsának ülése.

Október 15-én ülést tartott a sárospataki főiskola igazgató-tanácsa *Janka* Károly főiskolai lelkészi és *Farkasfalvi Farkas* Géza világi gondnok elnöklete alatt, *Cziáky Endre, Juhász László, Farkas István, Kiss Ernő, Pósa Péter, Dr. Enyedy Andor, Dr. Mátyás Ernő, Dr. Trócsányi József, Harsányi Gyula* és *Marton János* igazgató-tanácsosok jelenlétében. Dr. *Puky* Endre és *Bernáth* Aladár ig.-tanácsosokat hivatali elfoglaltságuk (a képviselőház megnyilta; vármegyei gyűlés) akadályozta a megjelenésben.

A köziskolai szék és theol. akadémiai ügyeket Dr. *Mátyás* Ernő theol. akad. és közigazgató, a gimn. székieket *Szilágyi* Benő, mint megbizott h. gimn. igazgató, a gazdasági választmányiakat Dr. *Trócsányi* József adta elő. A köziskolai szék jelentést tett, hogy *Szabó Lajos* és *Erdélyi László* helyettes tanárok állásukat elfoglalták. Az internátusi díj évi 95 P-re emeltetett; a betegsegélyző díj évi 10 P-re. Az éremgyüjteményt átvette *Tárczy* Árpád, új éremgyüjtemény őr. *Csontos* József 32 éven át szerzett nagy érdemeit az éremgyüjtemény fejlesztése és megőrzéseért az ig tanács jegyzőkönyvileg megörökitette. Jelentette a köziskolai szék, hogy az egész főiskolai ifjuság számára minden hétfőn reggel fél 8 órakor áhitat tartása rendszeresittetett. Jelentés terjesztetett elő a 400 éves jubileum programmjának előkészitéséről.

A főiskola okt. 31-én a reformáció emléknapjával kapcsolatban Károli Gáspár emlékünnepélyt tart, majd nov. 17-én Bethlen Gábor ünnepélyt rendez. Uj ének- és zenetanárnak megválasztásra ajánlja *Szabó* Ernő kitünő képesitésü ének- és zenetanárt.

A *theologián* intézkedés történt a tanitói oklevél megszerzésével kapcsolatos tantárgyak ezévi beosztásáról. A theologusok száma: 80. Az igazgató-tanács örömmel vette tudomásul az éveleji csendesnapok tartását. A *gimnáziumi* ügyek közt szerepelt a jelentés az uj helyettes tanárok munkába állásáról, a szeptemberi érettségi vizsgálatról, a javitó-, magán és különbözeti vizsgákról, a tantermekben való elhelyezkedésről, a rendkivüli tárgyak tanitásáról, a tanárok külföldi tanulmányutjáról. A *gazdasági választmány* jelentést tett Györgytarlóról és Bálványosról, előterjesztette az 1928—29. évi zárszámadását és az 1929—30. évi költségvetést, mely a terményárak alacsonysága miatt hiányt mutat, amely azvnban kiküszöbölteték

azzal, hogy a II. félévben minden tanulónak bizonyos összegü fütési dijat kell fizetni. A nehéz gazdasági helyzet, amely sujtja a főiskolát is, — ha időközben valami javulás nem áll be, elkerülhetetlené teszi e dij szedését. Jelentést tett a gazdasági választmányi elnök a gimn. internátusi tervpályázatról és az épités költségekről. Ismeretes, hogy ennek a pavillonnak a megépitése a jövő évre van tervbevéve. Az az ügy különben az egyházkerületi internátusi bizottság hatáskörébe tartozik. Az elnökség egész lélekkel dolgozik, hogy az épitkezések menetében zökkenés ne álljon be.

A tanácskozás a késő esti órákig tartott.

M. J.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Adomány.** Özv. Nagy Ignácné Budapestről egy I. gimn. oszt. tanuló egy évi tápintézeti dijának fedezésére 250 P-t adományozott. Ugyanő korábban a theol. internátusra adományozott nagyobb összeget. Az ilyen gyöngéd és nemes szivre valló adományok a bizonyitékai annak, hogy nem apadtak még ki azok a források, melyek iskoláinkat egykor anyagilag és szellemileg felvirágoztatták

— **Elekes Imre gimn. igazgató külföldi tanulmányutja.** Elekes Imre gimn. igazgató a közép iskolai internátusok tanulmányozására 3 hétre külföldre utazott. Az ig.-tanács ülésén a gimn. ügyeket *Szilágyi* Benő főgimn. tanár, igazgató-tanácsos adta elő.

Uj ének- és zenetanár a sárospataki főiskolában. A főiskolai ének- és zenetanári állásra pályázat utján egy pályázó jelentkezett: *Szabó Ernő.* A pályázó Szabó András székelyudvarhelyi ref. gimn. igazgató fia. 1927-ben végezte az Országos Magyar Kir. Zenemüvészeti Főiskolát és ez éven nyert a tanárképző tanfolyamon kitünő képesitéssel zenetanári oklevelet. A főiskolai tanári kar és igazgató-tanács egyhangulag rendes tanárul való megválasztásra ajánlja az egyházkerületnek.

— **Adomány a főiskolai könyvtárnak.** A Sárospataki Takarékpénztár újabb lapadományokkal követte az eddigieket. Ragályi Balassa Ferenc pedig olyan könyvet küldött a könyvtárnak, mely egykor Otrokocsi Fóris Ferencé volt, aki gályarab volt, majd áttért a kath. vallásra.

— **Meghivó.** Lelkészné testvéreimet szeretettel meghivom a f. évi november hó 6-án, szerdán Miskolcon, a kerületi leánykonferenciával kapcsolatban d. e. fél 12 órakor tartandó értekezletünkre, melynek tárgya a téli munkaprogramm megbeszélése. Nagyon kérem egyházkerületünk lelkésznéit, hogy okvetlenül jöjjenek el ugy a leánykonferenciára, mint erre az értekezletre. Aki bármi okból nem jöhetne, legyen szives értesiteni engem távolmaradásáról egy levelezőlapon, hogy ily módon számon tarthassuk azokat is, akik lélekben velünk lesznek fontos értekezletünkön. Testvéri üdvözlettel Forgács Gyuláné, Sárospatak.

— **Templomavatás.** Boldogkőujfalu filiális gyülekezetének 15 családja a maga erejéből, többszörös önmegadóztatással 5000 P költséggel renoválatta meg templomát. A megujitott templom avatása szept. 29-én volt. Az istentiszteleten *Cziáky* Endre esperes imádkozott, *Medgyaszay* András hernádszentandrási lelkész az igét hirdette, *Kiss* József hejcei lelkész pedig urvacsorát osztott. A testvéri egyetértés szép példájaképen *Varga* Lajos abaujszántói ev. lelkész is résztvett az ünnepségen és urvacsoravételben. A szorgalmas, eleven hitéletü kisgyülekezet sok nagy egyháznak is mintául szolgálhat buzgóságban és áldozatkészségben.

— **Orgonaavatás Martonyiban.** Szeptember 29-én avatták fel a martonyi egyház öt változatú új orgonáját, melyet özv. Hatházy Józsefné ajándékozott és állíttatott 3,000 P értékben a világháborúban hősi halált halt férje emlékére. Az avatási szertartást Lőkös Sándor egyházmegyei tanácsbíró, sajóecsegi lelkész végezte szivből fakadó imádsággal és a templomot zsúfolásig megtöltő gyülekezet lelkét rabul ejtő beszéddel, melyben az ősök hitének megőrzésére, egyházunk áldozatos szeretetére és hazaszeretetre buzdította a híveket. E beszéd után szólaltatta meg az orgonát Becht József miskolci tanitóképezdei tanár, orgonaművész, aki istenáldotta művészetével szivet-lelket megindítóan mutatta be a Gerstenengst József budapesti orgonagyáros által készített orgona minden szépségét, finomságát, erejét. Az igét ifj. Kőrössy István boldvai lelkész, e.-m.-i papi jegyző hirdette hatalmas szónoki erővel előadott, mély gondolatokban gazdag beszéddel. A helybeli énekkar négyszer szerepelt szabatos összetanultsággal, Gönczy Miklós helybeli lelkész és Abaházy Endre tanító vezetése mellett. Felavatásra került az ez alkalomra részben a hívek áldozatkészségéből újrafestett templom és Molnár János és neje sz. Maksa Mária által 300 P értékben a szószékre, papszékre és úrasztalára ajándékozott díszes terítő. Az adományozás történetét a helybeli lelkész ismertette, majd a Himnusz eléneklésével véget ért a feledhetetlenül szép ünnepély.

G. M.

— **Október 6. megünneplése Varbón.** Kegyelettel ünnepelte meg a varbói ref. gyülekezet f. hó 6-án a tizenhárom aradi vértanu gyászos emlékezetét. Délelőtt alkalmi istentisztelet volt a templomban, melyet ugyancsak ott tartott müsoros ünnepély követett. Buzgó imádság, evangélium, megható szavalatok és leánykari énekszámok siratták a nagyemlékü, vitéz honvédtábornokok martirumát. A Hymnusz eléneklésével véget ért a templomi ünnepély. Ezután pegig kivonult a gyülekezet a temetőbe egy idehaza — harctéren szerzett betegsége következtében hősi halált halt katona sirjához. A leventék sorfalat álltak a hantok mellett. Felhangzott az ősi zsoltár: „Tebenned biztunk . . .“, majd a helybeli lelkész, Molnár Béla emlékbeszédet tartott, miközben a leventék koszorut kelyeztek a sirra. A zsoltár 2-ik versének eléneklése után megindult lélekkel, de bizó hittel és reménységgel távozott el a gyülekezet a megható gyászünnepély szomoru helyéről a temetőkertből.

— **Egyházkerületi leánykonferencia Miskolcon.** A Miskolcon október 6—13-ik között tervezett leányegyleti vezetőképző tanfolyam jelentkezők

hiánya miatt elmaradt. Ennek némi pótlásául több oldalról megnyílvánult óhajra, a miskolci leányegylet vezetősége az idén ismét megrendezi a már több éven át igen bevált egy napos egyházkerületi leánykonferenciát. A konferencia november 6 án szerdán reggel 8 órakor kezdődik a vármegyeháza dísztermében. Megnyitó istentisztelet után előadások és megbeszélések lesznek fél 12-ig. Fél tizenkettőkor a papnék gyülése idején, a konferencia tagjai kirándulhatnak Tapolca fürdőre és a miskolci leányegylet üdülőházához. Olcsó és egyszerü gulyáslevesből álló ebédről a rendezőség gondoskodik. Ebéd után leányegyleti óra bemutató és biblia óra lesz. A kirándulásra és az ebédre külön kell jelentkezni. A kirándulás körülbelü 60, az ebéd 50 fillérbe fog kerülni. A konferencia előadói Farkas István esperes, Forgács Gyula, Szabó Dániel, dr. Enyedy Andor lelkészek, Mándoky Erzsébet országos titkár lesznek. Minden helyről elegendő a résztvevők számát bejelenteni. Jelentkezéseket elfogad és minél nagyobb számban kér dr. Enyedy Andórné a miskolci leányegylet elnöke Miskolc, Pálóczy u. 35.

— **Iskolaavatás.** Kedves örömünnepe volt az elmult vasárnap a varbói gyülekezetnek. Ekkor avatták fel ugyanis a 20.000 pengőt megközelítő költséggel felépített második iskolát, melynek felállítását még Kun József nyugalomba vonult lelkész kezdeményezte. Alkalmi istentisztelet után, melyen az Igét Fekete Lajos sajókápolnai lelkész hirdette mély hatást keltően, a gyülekezet átvonult a templomból a gyönyörü hófehér iskolaterembe. Itt a bevezető éneklés után a helybeli lelkész imádkozott — áldást kérve a szent falakra. Majd Svingor Jenő radostyáni lelkész, mint esperesi megbízott, tartott hatalmas, mély szántású avatóbeszédet. A tudomány-, hit és hazaszeretet lángjainak ápolására kötelezte el beszédének meggyőző erejével a hallgatóságot s az iskolát átadta nemes rendeltetése számára. A ref. leányok énekkara s kedves szavalatok tették a műsort változatossá. A Hymnusz s a 232. dicséret utolsó versének elénekelése zárták be az ünnepélyt.

HIVATALOS RÉSZ.

Felhívás az abaúji ref. egyházmegye tanítóihoz.

A Vallás és Közokt. Mintszter úr folyó évi 883—05/11. 8d. sz. a. kelt rendeletével a tanítóság továbbképzése céljából, paedagógiai szemináriumok szervezését rendelte el. Vármegyénk területén a Tanfelügyelőség már a jelen tanévben különböző helyeken, minden közigazgatási járásban megkezdi a szemináriumi előadásokat. Minden szemináriumi nap programmja egy elméleti előadásból, egy gyakorlati tanításból és annak bírálatából fog állani. A tárgykör a jelen tanévben minden szemináriumi napon, a beszéd és értelemgyakorlatoknak az új tanterv szellemének megfelelő tanításokból fog állani.

Az első előadás Szikszón e hó 21-én fog megtartatni, hol Borsod vármegyei tanítók fognak közreműködni s bemutatják az új tanterv szellemének megfelelő elméleti előadást és gyakorlati tanítást, miután ők e téren gyakorlattal és tapasztalatokkal bírnak. Célszerű lesz ez első szemináriumon különösen azoknak megjelenni, akik járásuk terűletén ilyen előadások tartására ki vannak jelölve.

Felkérem a tanító urakat, hogy a Vallás- és Közokt. Miniszter úr tervének a megvalósítását lelkes igyekezettel, megjelenésük által mindnyájan igyekezzenek előmozdítani.

Lelkésztestvéreimet pedig arra kérem, hogy a tanító urakat figyelmeztessék, hogy a járások területén hozzájuk legközelebb eső szemináriumi előadásokon vegyenek részt és a mutatott példákból igyekezzenek elsajátítani azon módszeres eljárást, melyet az új népiskolai tanterv szelleme kíván s amely által munkájukat saját iskoláikban értékesebbé és eredményesebbé tehetik.

A szemináriumok tartásának ideje és helye a következő: Szikszó október 21, Abaújszántó október 28. Encs novemker 11. Gönc november 25. Bodvaszilas december 2. Pálháza december 9. Szikszó január 20. Boldogkőváralja január 27. Garadna február 10. Vilmány február 17. Kisznokvajda március 10. Hegyköz március 17. Szin április 7. Selyeb április 28. Szikszó május 5. Abaújszántó május 12.

Atyafiúi szeretettel, Abaújszántó, 1929 okt. 12.

Cziáky Endre
esperes.

Alsóborsodi lelkészek figyelmébe! Őszi egyházmegyei közgyűlésünk határozata alapján szavazást rendelek el *1 egyházmegyei lelkészi* és *2 egyházmegyei világi tanácsbírói állásra.* A szavazatok beadásának határnapja *1929 december hó 1.* — 2. Egyházmegyei járulékok, nyugdíj, domesztika befizetéseket a legsürgősebben kérem eszközölni. A kamatok számításával a fizetnivalók minden nappal csak szaporodnak. — 3. Költségvetési munkálatok megkezdendők idejére, — év végére minden helyről bevárom. — 4. Biblia-vasárnapi perselypénzek akár hozzám, akár a Bibliaterjesztő Társaság címére beküldendők. Atyafiú szeretettel: *Farkas István* esperes.

Felhívom abaúji lelkésztársaimat, hogy a f. évre kivetett egyházmegyei tartozásokat, a közalapi járulékot, a nyugdíjintézeti, úgy a lelkészek, mint az egyházak által fizetendő évi járulékokat október 25 ig múlhatatlanul küldjék be a dékáni és pénztárnoki hivatalba, mert a konventi végrehajtóbizottság intézkedése értelmében, november 1-én a be nem fizetett összegek végrehajtás céljából a közigazgatási hatóságnak adatnak ki. *Cziáky Endre* esperes.

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe! Egyházmegye őszi közgyűlésünk a Dr. Miklós Elemér lemondásával üresedésbe jött egyházmegyei világi tanácsbírói tisztségre szavazást rendelt el. Felkérem lelkésztársaimat, hogy egyházuk szavazatát — minden sürgetés bevárása nélkül — november hó 15 ig hozzám küldjék be. Sajóbábony, 1929 október 14. Atyafiui szeretettel *Elek József*, felsőborsodi esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. evfolyam. 44. szám. Sárospatak, 1929 október 27.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Mi is az az árva-bélyegakció? — *K. A*: Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése. — *Batta János*: Az alsózempléni egyházmegye őszi közgyűlése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerk. üzenetek.

Mi is az az árvabélyegakció?

Bármennyire szük is lapunk terjedelme — és az év végéig már szük lesz —, nem mulaszthatjuk el, hogy legnagyobb nyomatékkal ne ajánljuk minden olvasónk szeretetébe az árvabélyeg akciót.

Kiss Ferencék szerető lelke inditotta azt; most ők nyugtalankodnak az eredményért. Bizony nem magukért. Bizony a szivükön fekvő ügyért. És ők hozzák emlékezetbe ezt a kérdést.

Tehát ad memoriam: 1928. junius havában az ORLE elnöksége, Horthy István őnagyméltóságának hathatós támogatásával, a református lelkészek, tanárok, tanitók árváinak, általában a ref. vallásu tanuló ifjaknak elősegitésére épitendő Főiskolai Kálvineum érdekében egy körlevelet adott ki, melyben az épitendő Kálvineum javára *bélyegakció* megindítását jelzi, illetve annak pártolását propagálja. Az akció lényege — s annak történelme a következő: kisebb-nagyobb cimletü, a debreceni nagytemplom homlokzati képét viselő bélyegeket nyomattak. Ezeket 1100 egyháznak megküldötték azzal a kéréssel, hogy *minden olyan okmányra, iratra, levélre ragasztassék, amelyek közvetlenül egyházunk tagjainak kezeihez, a lelkészek, tanárok tanitók által szolgáltatnak ki.* Hogy azután hova milyen cimletü bélyeg ragasztassék fel, azt a bélyeg kiszolgáltatójának lelkiismerete szabja meg.

Ez volna nagy vonásokban az „ORLE Kálvineum Bélyegakció" lényege. Szent nagyotakarás, aminél csak a „keveset szorit" a nagyobb . . . A felhivással együtt mintegy 1100 egyház kapta meg a bélyegeket. Ezek közül 250 felbontatlanul visszaküldötte, a maradék 850 egyházból pedig egy év leforgása alatt 98 egyháztól futott be kisebb-nagyobb összeg. Ettől a 98 egyháztól is — még igy is! — 3200 P jött be, ami azt bizonyitja, hogyha minden egyház havonta átlag csak 1—2 pengőt gyüjtene, ugy ez havonta 1100—2200 P-t eredményezne, — ami pedig igazán nem terhelné tul sem az adakozókat, sem az adminisztrálókat.

Elszomoritó az a közönyösség vagy nem is tudjuk, hogy lehetne nevezni, amivel ezt az ügyet egyházi funkcionáriusaink kezelik! Pedig az anyagi siker kizárólag azon fordul meg, hogy nevezettek mily mértékben karolják fel ezt az ügyet, amellyel *elsősorban a saját gyermekeik sorsáról gondoskodnak.*

És hát közömbös lehet nekünk saját gyermekeink sorsa? . . . Ez a „röneszánsz" is csak pusztában elhangzó szó lesz?!

Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése.

A mult ősszel Tiszanánán megtartott, kedves emlékekben is gazdag gyűlés után a nyomasztó gazdasági viszonyok miatt felhagytunk ujból a megkezdett vándorgyűlésezéssel. Hiába itt az „elvi" határozat. Tudjuk bár, hogy sok jó van a vidékre kihelyezett, komoly menetü, az istenes-szolgálatban gyönyörködő hiveknek lelkét is felüdítő, erre a részünkről is sok gondot fordító összejöveteleinkben, de ha mérlegre vetjük azt a megfontolást is: vajjon a gyűlés ellátása nem eredményez-e túlterhelést a terhek alatt ma anélkül is roskadozó egyházaknak . . . engedi-e maradandóvá lenni a nyújtott épitő hatásokat? —: bizony, csak arra a meggondolásra juthatunk, hogy nem kényszerithetjük az egyházakat a gyűléstartásra; maradjunk meg csak a miskolci kollégiumban, hol semmi bajt nem okozunk, hol olyan kényelmes helyünk van, sőt a tornateremből a szép őszi verőfényre kiszorult diákoknak is bizonyára csak örömöt okoztunk. Mégis, nem mindegy az, hogy valamely kebelbeli községben, vagy Miskolcon van-e a tractualis consessus! A sok csengőrázás és elnöki rendreutasitások mutatják ezt. Mert alig történt meg a tagok számbavétele, mint a rajzó méhek, örökös nyugtalanságban, mozgásban van a terem, a hazulról hozott gond, a sok „eljárni való," miket „alkalmilag" el kell intézni, — űzi, hajtja belső embereinket. Nem csoda az elnökség idegessége. — Bizony ez Nánán nem igy volt. Amint reggel egybe ültek s Isten segedelmül hivásával munkához kezdtek, együtt is voltak befejezésig a tagok. Amint irva van: „valának mindnyájan egyakarattal együtt." A tanitványokhoz ez illik ma is!

Pedig ennek a közgyűlésünknek sok fontos,

figyelemre méltó tárgya volt. Pompásan vezette be, munkára ösztönzéssel és nagy lelki felhangolással Farkas István esperes elevenig ható bibliaolvasása és imádsága. Mellette elnöktársának, báró Bottlik Istvánnak arcáról sugárzott a jóra kész akarat, homlokán ott redőzött a felelősségérzet. „Urnak szolgái mindnyájan," vár benneteket a munka, az „alkalmatos idő!"

Rövid esperesi jelentés után, mely a Miskolc—diósgyőri ORLE és nagy presbiteri gyűlést méltatta s a tavaszi gyűlés óta lefolyt pár hónap eseményeiről számolt be: jöttek a fontos véleményes javaslatok. Igazán figyelemre méltó előterjesztések. Egyaránt éles, boncoló elmével, teljes átértéssel és hozzákészültséggel praelegáltak Nádházy Bertalan az I. t.-c. tervezetéről, Román Ernő a nyugdíj reviziójáról. Közgyűlésünk magáévá téve véleményüket, beadványukat az egyházkerület asztalára teszi le. A gróf Ráday-féle indítványt Kiss Albert javaslatára elutasítja a közgyűlés. Benke József nagy tetszés mellett tette meg belmissziói jelentését és javaslatait, bizonyságát adva, hogy a belmisszió ügyét nála a legjobb kézbe helyeztük. Gál Ferenc tanügyi elnök a munkakörében meg nem fáradó, a tapasztalt vezér nekifekvésével, mindent meglátásával és helyes irányba terelésével terjesztette elő jelentését és kapcsolatos indítványait. Több tekintélyt kér a tanügy egyházi vezetőinek; visszás az, hogy felekezeti tanítóink mintha csupán csak az állami hatóságok rendeleteit respektálnák, az egyházi, nem kevésbbé fontos és felelősségükön fekvő felsőbb rendeletekre pedig ügyet sem vetnek, vagy csak ismételt sürgetésekre reagálnak. Javaslatai helyesléssel elfogadtattak. Kell, hogy iskolaügyünkben rend és pontosság legyen. Takács Mihály a kerületnek az egyházlátogatás idejére vonatkozó leadványára ad feleletet, helyesen indokolva meg, hogy az egyházlátogatás végzése miért jobb tavasszal, mint télen és hogy ez akadályt az esperesek és püspök úr gyűlést előkészítő munkájában sem képezhet. Kérészy István az egységes hivatalos lap bevezetése kérdésében nyilvánít véleményt, kifejtve, hogy miért nem pótolhatná ez a teljes egészében megjelent nyomtatott jegyzőkönyvet. Szövegezése elfogadtatott s a kerülethez és konventhez kerül.

4 vallássérelmi eset terjesztetett elő, 3 róm. kath. és 1 baptista részről. Visszatetsző és érthetetlen, hogy a róm. kath. hitoktatók az iskolaügyekben mennyire erőszakosak, törvényt nem tisztelők! Lesz-e már ennek vége, vagy soh'sem jár érte megtorlás és elégtétel? Figyelnünk kell ez ügyekben a Miniszter végzését!

A többi ügyek helyi érdekűek voltak, melyekről majd a nyomtatott jegyzőkönyv referál.

Kedves ünneplésben részesítette közgyűlésünk három vezetőtagját: dr. Lipcsey Péter egyházmegyei tanácsbiró, egri közjegyzőt otthonában 25 éves szolgálatának ünneplése, ugyancsak otthonában, Poroszlón, Gaál Ferenc tanácsbiró, tanügyi elnök 40 éves papi szolgálatának gyönyörű ünnepsége és Kun András földbirtokos, egyházmegyei világi aljegyző kormányfőtanácsossá kinevezése — őszinte üdvözléseket váltott ki.

Halandó voltunk ismerete is előttünk forgott: kegyelettel emlékezve meg a nemrég elhunyt Puky László egyházmegyei világi tanácsbiróról.

Vitéz Sáfrán Géza világi és Kenyeressy Károly lelkészi tanácsbirák megokolt lemondását egyházmegyei közgyűlés elfogadta s a három megürült tanácsbirói tisztségre a szavazást dec. 1. határnappal elrendelte.

Bírósági ügy ismét nem volt, ami ékesen igazolja, hogy nemcsak jelszó, de elv is esperesünknél, melyet átömleszt az egyenetlenkedők lelkébe is: mily igen jó és mily gyönyörűséges dolog az atyafiaknak egyességben való lakások."

(K. A.)

Az alsózempléni egyh.-megye őszi közgyűlése.

Az egyházmegyei közgyűlés előtt az alsózempléni lelkészi kar tartott gazdag programmú értekezletet, amelyen *Tantó János* megyaszói lelkész élénk és eszméltető írásmagyarázata után *Kiss Pál* prügyi lelkész tartott megkapó hangú emlékbeszédet néhai *Zitás Bertalan* volt prügyi lelkészről. A gr. Ráday-féle indítvány tárgyában *Janka Péter* rozvágyi lelkész, a lelkészi nyugdíjintézet tárgyában *Kun Zoltán* gesztelyi lelkész, az egyetemes hivatalos lap tárgyában *Szabó Andor* egyházmegyei aljegyző terjesztett elő javaslatot. Az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló tervezetet pedig *Dr. Filep Gusztáv* értekezleti alelnök mutatta be teljes részletességgel és szakértelemmel.

*

Egyházmegyénk őszi közgyűlését okt. 3-án tartotta Sárospatakon a főiskolai tanácsteremben. Örömmel énekeltük el a XC-ik zsoltár 1. versét. Esperesünk vezetése mellett imádkoztunk. Szeretett gondnokunk, akit Isten nagy betegségéből kegyelmesen meggyógyított, szeretettel üdvözölte a megjelenteket, a gyűlést megnyitotta. Napirend előtt Janka Károly szólalt fel, aki szeretettel mondott Isten hozott-at esperesünknek abból az alkalomból, hogy a kegyelmes Isten őt az amerikai tanulmány útjáról szerencsésen hazavezérelte és mindnyájunk szivéből szólt, mikor azt mondotta, hogy adja a jó Isten, hogy azokat a gazdag lelki tapasztalatokat, melyeket abban a hatalmas országban szerzett, egyházunk és hazánk javára minél gazdagabb mértékben gyümölcsöztethesse. Esperesünk válaszolt, köszöntötte elnöktársát, köszönte a szeretettel teljes üdvözlő szavakat, köszöntötte az egész egyházmegyét; mi pedig örömmel láttuk, hogy egyházmegyénk elnöki székében ül Magyarország legidősebb egyházmegyei gondnoka és legfiatalabb esperese szépen egyetértésben, akik közül az egyik arra int, hogy tekintsünk vissza a dicső multba, a másik pedig arra int, hogy tekintsünk előre. Egyszer csak esperesünk mindnyájunk részére váratlan kijelentést tesz. Azt mondja nevezetesen, hogy alig indult el hazulról a nagy útra, máris rossz hireket hall hazulról. Alaptalan és rosszakaratú hírek keringenek egyházmegyénk határain belül és kivül abban az irányban, hogy ő nem szándékozik többé haza

jönni Magyarországra. Megvallja őszintén, hogy neki ezek a rosszakaratu hiresztelések fájtak és fájnak, annyival is inkább, hogy ő világosan kijelentette azt, hogy ő tanulmányútra megy Amerikába és kérte az egyházmegyét, hogy bocsássa el őt az esperesi székből békességgel és csak akkor vigasztalódott meg valamennyire, mikor látta azt a szeretetteljes ragaszkodást, mellyel egyházmegyéje viseltetik iránta, a szeretetteljes kérésnek engedve ajánlotta fel magát a további szolgálatra.

Ilyen előzmények után fogtunk hozzá Isten segítségével őszi közgyűlésünk tárgysorozatának letárgyalására. Mindenek előtt az új tanitókat beerősitette a közgyűlés, akiket szép szavakkal köszöntött gondnokunk nehéz, de gyönyörüséges pályájok kezdetén. Új tanítókkal beerősittettek: Sárközy Mária Ricsére, Szabó Jolán Cigándra, Ablonczy László Bodroghalászra, ifj. Kiss Miklós Golopra, Makkay József Zemplénagárdra, Kolozsváry László Csobajra. Segédlelkészül bekebeleztetett egyházmegyénkbe Karászy Dezső.

Következtek az elnöki előterjesztések. Szeretett püspökünket mély tisztelettel és nagy szeretettel köszöntötte közgyűlésünk abból az alkalomból, hogy 10 éves püspöki jubileumát megérte. Egész egyházmegye egy szivvel-lélekkel azért esedezik, hogy a jó Isten őt még sokáig éltesse erőben, egészségben mindnyájunk örömére, a nagy Isten dicsőségére, anyaszentegyházunk erősödésére. Hálásan köszönte meg egyházmegyénk Máthé Gyula legidősebb egyházi tanácsbirónak, mint helyettes esperesnek azt a jóságát, amellyel egyházmegyénket kormányozta esperesünk távollétében. Közgyűlésünk áldozott a nem régen hazaköltözött b. e. Sebeő Gyula világi tanácsbiró emlékének. Mindnyájan felálltunk és 1 percig ő érette imádkoztunk a kegyelmes Istenhez. Elhatározta közgyűlésünk, hogy egyházmegyénk jegyzőkönyvei minden évben küldessenek meg az „Amerikai Magyar Református Lelkészegyesületnek“ Ujlaky Ferenc elnök címén Toledoba, Ohio és a „Magyar Reformátusok Lapja“ szerkesztőjének Melegh Gyula címén Me Keesport, Pa.

Örömmel hallottuk esperesünktől, hogy amerikai véreink minden vasárnap imádkoznak értünk, mi is elhatároztuk, hogy minden június 1-sö vasárnapján imádkozni fogunk amerikai véreinkért. Bizonyságot tett esperesünk arról, hogy abban a hatalmas országban, milyen erős a nacionalizmus Hangsulyozva, hogy ne gondoljuk mi, hogy most már mindent, ami Amerikában van, le akarja ő itt kopiázni, mert azt nem is lehet, de megjegyzi, hogy erős nemzeti érzésre nálunk is szükség van, ezért egyházmegyénk az ő javaslatára kimondja, hogy a kebelbeli iskolákra a nemzeti zászló a tanítás ideje alatt minden nap kitűzendő, a tanítás megkezdése előtt és után a tanító vezetése mellett a növendékeknek előtte tisztelegni kell. Ez a határozat az egyházkerületi közgyűlésre is felterjesztetik, kérve azt, hogy rendelje el az egyházkerület ezt a szép szokást a kerület összes iskoláiban.

Az őszi egyházkerületi közgyűlésre kiküldte egyházmegyénk az elnökségen kivül egyházi részről Kun Zoltánt, Éles Istvánt és Janka Pétert rendes, Szabó Andort póttagul; világi részről Hodossy Bélát, dr. Meczner Tibort, dr. Kiss Sándort rendes, dr. Asztalos Kálmánt póttagul.

Egyházkerületi határozatok tudomásul vétettek. A valláspedagógiai tanfolyamra az egyházmegyénknek sajnos fedezete nincs. Egyházmegyénk a gyülések tartására nézve azt az időszakot tartja helyesnek, hogy egyházkerületünk tavaszi közgyülését május havának második felében megtarthassa.

Az egyházalkotmány törvénytervezetről, a nyugdijintézet reformjáról, egyetemes egyházi hivatalos lapról, gróf Ráday Gedeon-féle javaslatról egyházmegyénk elfogadta a lelkészértekezlet javaslatait.

Belmisszió állapotáról Tantó János előadó tett jelentést. Jelentésének vannak szomoru és örvendetes részletei. Sajnos vannak olyan egyházak, melyek a jelentést a belmisszióról nem küldték be. 52 egyház közül 31 egyház nem tett jelentést a gyermekpasztorációról, sokan azzal indokolják ezt, hogy elég, ha a jó Isten tudja azt, hogy ők miként sáfárkodnak. Egyházmegyei diakonusra volna szükség. Közgyülésünk a belmissziói előadónak 60 pengőt szavaz meg utazásai részbeni költségeinek a fedezésére, hogy legalább 10 egyházat személyesen látogathasson meg évenkint. Közgyülésünk a belmissziói bizottság inditványára elhatározza, hogy f. év november havában egyházmegyei presbiteri értekezlet tartassék Sátoraljaujhelyben, melynek előkészitésével az esperest és a missziói előadót megbizza. Különben szivvel-lélekkel várjuk, hogy a missziói ügyet az országos zsinat rendezze.

A tanügyi bizottság jelentését Pataky Sándor terjesztette elő. Jelentésének van sok örvendetes részlete. Szomoruan vettük tudomásul, hogy iskoláink felszerelése hiányos. A VK minisztert fogjuk kérni, hogy legalább részben adjon erre fedezetet. Mindnyájan örülünk annak, hogy egyházkerületünknek van már ismét felekezeti képezdéje. Legyenek áldottak azok, akik eszközök voltak Isten kezében, hogy ez sok fáradság után mégis meglett.

A vagyonleltár egységes minta szerinti elkészitésére bizottság küldetett ki. Tőkesegélyre ajánltattak a következő egyházak: Alsóberecki, Bodrogkeresztur, Bodrogsára és Mezőzombor. Örömmel értesült a gyülés több uj tanitói állás szervezéséről. Dijlevelek megerősitése, adás vételi szerződések ügye elintézést nyert, Tudomásul vette a közgyülés Zsiros Józsefnek az ondi lelkészi állásról való lemondását, aki kiváló gyakorló lelkész volt, azonban theologiai akadémiánkon az ó-szövetségi tárgyak tanárává választatott, egyházmegyénk kebeléből távozott, akiben megvan a reménység, hogy nagy elődeinek Radácsy Györgynek, Harsányi Istvánnak méltó utóda lesz. Több kisebb ügy elintézése után az elnökség éltetésével ért véget a gyülés.

Birósági ügy is volt három. Nagyon érdekes volt egy presbiternek fegyelmi ügye, aki ellen azért inditott az egyház fegyelmit, mivel keresztleányának az esküvőjén mint tanu (násznagy) szerepelt a róm. kath. templomban akkor, mikor a

leány ellenünk adott reverzálist. A bíróság a presbitert állás vesztésre ítélte. *Batta János.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Károlyi Gáspár és Bethlen Gábor emlékünnepély a főiskolában.** Sárospataki főiskolánkban okt. 31-én a reformáció napjával kapcsolatban Károlyi Gáspár —, november 17-én pedig Bethlen Gábor emlékünnepély lesz.

— **Előadás.** Dr. Gulyás József főisk. tanár okt. hó 22-én a debreceni Tisza-Társaságban felolvasott a pataki könyvtárban levő Bessenyei-kéziratokról.

— **Petri Pál dr. államtitkár egy nyilatkozata a tanítóság munkájáról.** Felemelő nyilatkozatot tett az Állami Tanítók Országos Egyesületének közgyűlésén Petri Pál dr. a tanítóság munkájáról: „Járva az országot, azt látom, hogy szent érzés, ideális lelkület hatja át tanítóinkat."

— **A pataki tanulósereg.** Theol. akadémiánknak e félévre 81 beiratkozott hallgatója van. A gimnáziumban 460 nyilvános és 26 magántanuló népesiti be a padsorokat. A ref. tanitóképző rcf. növendékeinek száma 81, a róm. kath. polgári leányiskolában 21 ref. tanuló van. A képezdei gyakorlóiskolában, az áll. elemi iskolában, gazdasági ismétlőben és iparostanonc iskolában összesen 126 a ref. tanulók száma.

HIVATALOS RÉSZ.

Irásbeli tételek az 1930. évi szeptemberi lelkészképesitő vizsgálatokra.

I. lelkészi vizsgálatra:

1. Ószövetségi theologiából: A megváltás gondolata az Ótestamentumban.
2. Újszövetségi theologiából: Pál apostolnak a Filippibeliekhez irott levelének magyarázata.
3. Szisztematikai theologiából: A református dogmatika forrásai.
4. Predikáció: Zsid.: 4: 12—13. (Megtanulandó és a vizsgán elmondandó.)

II. lelkészi vizsgálatra:

1. Magyar prot. egyháztörténelemből: Bethlen Gábor vallásos személyisége.
2. Egyházjogból: A magyar ref. egyház alkotmányának reformja.
3. Gyakorlati theologiából: Természetesség az igehirdetésben. (Különös tekintettel mai predikáció irodalmunkra.)
4. Gyakorlati bibliamagyarázat: Márk: IX. 1—8. (Megtanulandó és a vizsgán elmondandó.)
5. Kátémagyarázat: 28. kérdés és felelet.
6. Egyházi beszéd: I. Péter: V. 6—7.

1090—1929.

Látta és jóváhagyja
Miskolc, 1929. okt. 21.

Dr Révész Kálmán
püspök.

A dolgozatok egy-egy füzetben tisztán, olvashatóan irva, 1930. aug. 1-ig adandók be a theol. igazgatói hivatalba. (E határidőn túl *csak püspöki engedéllyel* lehet dolgozatot beadni.)

Dr. Mátyás Ernő
theol. igazgató.

Alsózempléniek figyelmébe! Őszi egyházmegyei közgyülésünk szavazást rendelt el egy világi tanácsbirói állásra. A szabályszerüen kiállitott szavazólapok 1929 november 30 ig küldendők az esperesi hivatalba. Sátoraljaujhely, 1929. okt. 22. *Kiss Ernő* esperes.

Felhivom abauji lelkésztársaimat, hogy az egyházmegyei világi főjegyzői és a lemondás folytán megüresedett tanitó képviselői állásra a szavazatokat egy lapon, a külső boritékon „szavazat" jelzéssel sziveskedjenek *november 20 ig* az esperesi hivatalba beküldeni. *Cziáky Endre* esperes.

Alsóborsodi lelkész és tanitói testvéreim figyelmébe! Szeretettel hivom fel testvéreim figyelmét amaz, Isten jókedvéből mindnyájunknak adatott áldásra, hogy az 50 év óta nagyszerü magvető munkát végző Téli Ujság főszerkesztői irányitó munkáját Szabolcska Mihály lelkész ur vette át ujólag. Ajánlom a legmesszebbmenő támogatásra, propagálásra ezt a nélkülözhetetlen néplapot. Testvéri szeretettel *Farkas István* esperes.

Pályázati hirdetés.

A cserépfalui ref. egyházközség kántortanitói állásra pályázatot hirdet. Fizetés 9 értékegység mellett törvényes, lakás, stóla. Tanítja az V—VI. osztályt, énekkart, vasárnapi iskolát vezetni s belmissziói munkákban résztvenni köteles. Kántori oklevéllel rendelkező, orgonázásban jártas tanitók okmányaikat e hirdetés megjelenésétől számított 12 napon belől küldjék. Állás választás után azonnal elfoglalandó. Cserépfalu (Borsodm.) 1929. okt 20. *Pósa Péter.*

Pályázati hirdetmény.

A sárospataki református tanítóképző-intézetnél betöltendő pedagógia, vagy ehelyett mathematika-fizika szakos helyettes tanári állásra e lap 40-ik számában közzétett pályázat határideje november 15-ig meghosszabbittatik. Pályázhatnak nemcsak tanítóképző-intézeti, hanem középiskolai képesitésü tanárok is.

Sárospatak, 1929. okt. 23.

Kovács Dezső
igazgató.

Szerkesztői üzenetek.

P. P. Cs—u. Gyülekezetek hirdetéséért nem szoktunk hirdetési dijat szedni. — **Sz. A.** Sajnálom, de erősen meg kellett kurtítanom.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. evfolyam. 45. szám. Sárospatak, 1929 november 3.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dókus Ernő*: Felekezeti béke kérdése. — *yr.*: A régi és a mostani. — *Forgács Gyula*: Egyházkerületünk őszi közgyülése. (Vége. köv.) — Halottaink. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerk. üzenetek.

Felekezeti béke kérdése.

Dókus Ernő egyh. kerületi főgondnok megnyitó beszéde a tiszáninneni egyházkerület okt. 29-iki őszi gyülésén.

Alig pár hónap előtt tartottuk meg egyházkerületünk tavaszi közgyülését, amikor alkalmunk volt behatóbban foglalkozni aktuális kérdéseinkkel, református egyházunk, közelebbről pedig egyházkerületünk külső és belső állapotával, helyzetével. Ez a körülmény és a tárgyalás alá kerülő ügyek nagyobb száma s fontossága felmentenek attól, hogy ezuttal hosszasabb nyilatkozatot tegyek.

Az elmult nyár folyamán azonban egyházkerületünk két oly kimagasló ünnepélynek volt szinhelye, melyekről lehetetlennek tartom néhány rövid szóval meg nem emlékezni. — Ezek egyike az Országos Református Lelkészegyesület nagy gyülése volt, amelyen tagjainak nagy többsége megjelent, napokig tartó szakértekezleteken, behatóan foglalkozva anyaszentegyházunk belső és külső életével, reámutatva bajainkra, feltárva sebeinket, javaslatokat téve a segités, a gyógyitás módja, eszközei tekintetében, egyszersmind alkalmat adva közel és távolról összesereglett hiveinknek, hogy a Mindenhatóhoz emelkedett lélekkel, legkiválóbb lelkipásztoraink ajakáról hallgathassuk Isten igéjének hirdetését.

Másik lélekemelő ünnepélyünk az Országos Presbiteri nagygyülés, amely közel 3000 hitsorsosunk s presbiterünk jelenlétében és részvételével a hivek mély áhitata, bensőséges mély vallásos érzületük mellett tett tanubizonysága, a lélki táplálékok buzgó elfogadása és nagy lelki megerősödés közt folyt le, tanubizonyságot téve azon nagy erőről, mely hittestvéreink vallásos érzületében, összetartásában rejlik és arról, hogy református egyházunk boldogulása, fejlődése első sorban presbitereink vállain nyugszik, amely izmos vállak meg nem rendülő biztossággal tartják református egyházunk hatalmas épületét.

Ott nyert benyomásaim és tolmácsolt kérésem kiegészitéseként, e magas helyről is kérve kérem hittestvéreim mindenik tagját s azok minden rendű és rangú vezetőit, hogy ne lankadjanak a buzgóságban, áldozatkészségben, egyesitsék erejöket, támogassák egymást szeretettel s ha kell, elnézéssel, megbocsátással, mert ez biztositja a sikert. — Ne engedjék magokat befolyásoltatni, se jobbról, se balfelől, ne hallgassanak se a csüggedést, a lemondást hirdetők panaszos sirámaira, se a túlbuzgó lelkesitők és az izgatók szavára, hanem haladjanak az eddig követett nyugodt, békés, áldást, jó eredményt biztositó úton, tartsák fel jó viszonyukat a többi vallásfelekezetek hiveivel, kikkel mostanáig is békében, egyetértésben éltek, magyar hazánk fennmaradásának javára, boldogitására s gondolják meg, hogy kicsinnyé vált, száz sebből vérző hazánknak, a felekezetek közötti harc, egyenetlenkedés a kegyelemdöfést fogná megadni és akkor lennének ugyan esetleg erős nyakú kálvinisták, de szétzüllene, romokba dőlve heverne a magyar haza.

A régi és a mostani.

Az ember, ha önmagánál nagyobb embereket vagy tárgyakat lát, önkéntelenül is összeméri velük magát. Engem és azt hiszem másokat is a reformáció eseményeinél és embereinél is ennek az összemérésnek a láza, vágya, szenvedélye fog el. Vágyom, próbálom összehasonlitani az akkori időket, embereket a mostaniakkal, önmagunkkal. S ebből az összevetésből a tizenhatodik század protestantizmusa és a mai magyar protestantizmus között az én lelkem előtt a következő közbevetetések, különbségek ütköznek ki;

Hiányzik belőlünk a XVI. századbeli ősök elvi tisztasága. Voltak ő közöttük is elvi árnyalatok, eltérések, különbségek, de a reformáció anyagi alapelvében: a hit általi megigazulásban és alaki alapelvében: a szentirás hitszabályozó tekintélyének vallásában mindnyájan egyek voltak. Ezek az alapelvek ütköznek ki mindnyájuk irásaiból, elméleti állásfoglalásából és gyakorlati tevékenységéből. S a reformáció hőseinek ez a nagy elvtisztasága váltja ki szükségképeni visszahatásképen a római katholicizmusnak a tridenti zsinaton történt elvi lealapozását és körülhatárolását.

Hová, milyen ingoványokra siklott ma lábunk

ezekről a sziklaszilárd, rendithetetlen elvi alapokról? Az általánosan és fájdalmasan ismert személyi ellentétek (Kálvinista Szemle, Református Figyelő, Orle, Kálvin Szövetség) mellett milyen nagyok ma a magyar református egyházban az elvi, az alapelvi eltérések is. Azok mellett, akik a tökéletes adminisztrációban, az 1848. XX. t. c. végrehajtásában, államsegélyhez való jogunk tökéletes érvényesülésében, vagy a gazdasági helyzet javulásában keresik, várják egyházi életünk fellendülését; milyen kicsi és milyen hallgatag még azoknak csoportja, akik egyházi életünk lelki oldalán látják és érzik az alapvető hiányokat és minden sebünk, gyengeségünk irmagjául a személyes hitélet erősitését: a hitoktatás, vallásos nevelés, személyes lelkigondozás, igehirdetés reformját kimélyitését kivánják, várják, hangsulyozzák. Hol van a szentirás szerepe, jelentősége, szabályozó tekintélye, szelleme, tápláléka nemcsak egyháztagjaink, de lelkészeink hitéletében? Hol van a készség, a vezérkönyv, a tanács, a módszer a biblia szent és nagy igazságainak a lelkekbe, életbe való átvitelére? Nem inkább szabályozza-e hiveink hitéletét Kant, Nietzsche, Marx, a hagyomány és a szokás, mint a teljes szentirás? Milyen sokszor és sokan mondják a hitéből élő református egyháztagot pietistának, a bibliával komolyan és rendszeresen táplálkozót baptista hajlamunak, nem tudván, hogy az igazi, történelmi kálvinizmusban, protestantizmusban ezek mind benne foglaltatnak.

És hiányzik belőlünk az elvekuek a XVI. században tapasztalt átütő ereje. Érdekes, hogy a reformáció nagy alapelvei hogy ütnek át embereken, emberl intézményeken: egyházon, iskolán, nevelésen, tanitáson, tudományon, müvészeten, politikán, iparon, kereskedelmen, fajon, nemzeteken, ugyszólván az egész müvelt világon. Mintha valami lelki, szellemi egyenruha volna annak a kornak minden árnyalatu, minden foglalkozás, rang és nemzetbeli képviselőin. Látszik, hogy az elvek meghóditották, eltöltötték és átformálták őket és rajtuk keresztül a világot, a kormányformákat, a családot és az egyént. Akkor az elvek voltak fontosak és nagyok, mögöttük szinte eltünnek, elbujnak a személyek. Ma az elveket alig látjuk, mindenütt és mindig a személyek nyomulnak, tolódnak előtérbe. S hogy az elvek mennyire nem tudják áthatni a lelkeket, az életet, a közszellemet, mennyire nem tudják legyőzni a velük ellentétes vonásokat, hajlamokat nézeteket erőket, azt a tiszazugi szomoru botrányon kivül, a sirok kivilágitásán kivül naponként ismétlődő szembeütlő, fájdalmas tünetek bizonyitják. Elveink sokszor még arra sem elég erősek, hogy reányomják bélyegüket istentiszteleti rendtartásainkra, igehirdetésünkre, egyházi tanácskozásainkra; hogy tudnák akkor formáló hatalmukban tartani iskoláztatásunkat, politikánkat, társadalmi életünket, a mindennapok szürke és apró dolgait.

S ha hiányzik elveink átütő, átható ereje befelé, talán még jobban hiányzik az elvekből fakadó, a szent és nagy elvekkel együttjáró, a XVI. században mindenesetre együtt járt missziói hév, szenvedély. A nagy elvek szent tüzénél áthevülni, s ezt a szent tüzet tovább széjjelvinni, ez a reformáció embereinek, még pedig kis és nagy embereinek láza, álma, nyugtalansága, életfeladata. Hol van ma belőlünk ez a nagy misszionáló erő? Hol van belőlünk az a buzgalom, amellyel a mai harcos katholicizmus odairja a maga eszméit, jelszavait pénzekre, bélyegekre, középületekre, ujságpapirra, mindenüvé? A mai magyar reformátusság misszionálók, hittéritők seregéből misszionálni, téritени valók tömegévé vált, öntudatlan zsákmányává üdvhadseregnek, szektáknak, római katholikus lélekhalászatnak, hitetlen áramlatoknak, babonás tévelygéseknek.

El kellene szomorodnunk, csüggednünk, kétségbe kellene esnünk a régieknek a mostanival való összehasonlitásán, egybevetésén, ha nem volna a kettő között a különbségek mellett egy szintén nagyon szembetünő megegyezés is. Amint a XVI. századbeli ősökben és hősökben, ugy a mai magyar protestantizmusban, református egyházunk tagjaiban és egyetemében is megvan a kegyelemreutaltság érzése, tudata. Mint ők várták és kérték, ugy mi is várjuk és kérjük ma a felülről jövő ihletéseket, a Szentlelket, amelynek erejénél fogva mi is uj korszak hőseivé, utódaink rajongó, kegyeletes emlékezetének tárgyaivá, a világkormányzó Isten eszközeivé, elhivatottjaivá és küldöttjeivé lehetünk. *yr.*

Egyházkerületünk őszi közgyűlése.

Október 28 án a bizottságok üléseztek s a következő napon reggel az egyházkerületi közgyűlés tagjai áhitattal követték lélekben szeretett püspökünk bátor hittel hálákat adó és áldást kérő imáját, mely után *Dókus* Ernő főgondnok megnyitó beszéde kötötte le a jelenlévők figyelmét. Megnyitó beszédében rámutatott azokra az áldásokra, amelyek kiáradtak főképp a mi kerületünkre az augusztusi nagy napok alkalmával és mint atya a gyermekeit szeretettel intett mindenkit a *felekezeti békesség* védelmére és ápolására. A megalakulás után a közgyűlés nagy lelkesedéssel járult hozzá főgondnok amaz indítványához, hogy a lelkipásztori, esperesi szolgálatban és általában az egyházi közéleti tevékenységben hosszú éveken át alázatos lélekkel munkálkodó *Cziáky* Endre esperes a „főtiszteletű“ címmel ruháztassék fel. Ünnepélyes mozzanata volt a közgyűlésnek a két új tanácsbíró *Szentmártoni* Dániel lelkész és *Soldos* Béla főispán eskütétele. *Janka* Károly főjegyző gondos összefoglalásban ismertette az egyházmegyék véleményét a zsinat és a Konvent által e célból leküldött javaslataira vonatkozólag.

Figyelemre méltó volt ezek között az egyik egyházmegye ama véleménye, amely szerint a zsinati tagság feltételei közül törlendő lenne a középiskolai végzettség. Ha lehet valaki e végzettség nélkül felsőházi tag, miért ne lehetne zsinati tag? A gróf *Ráday féle* inditvány nem talált tetszésre az egyházmegyék előtt. Csak a polgári jogok megsértését látták benne s nem az inditványnak az egyház belső békéjéért aggódó, nemes intencióját. Az egyetemes hivatalos lap ügyében is a legtöbb

vélemény nem látta a jegyzőkönyvek nélkülözhetetlen kiadását mellőzhetőnek. De vajjon mi köze van egy ilyen lapnak a jegyzőkönyvekhez? A főiskolai igazgató-tanács előterjesztései lendületes elevenségről tettek bizonyságot. A főiskola a reformáció emléknapján *Károlyi Gáspárról*, november 17-én *Bethlen Gáborról* óhajt méltó ünneplés keretében megemlékezni; *Szabó* Ernő uj zenetanárt, aki a legmagasabb zenetanári képesitéssel bir, rendes tanárrá választotta a közgyülés. Hálával fogadta a közgyülés *Vay—Geimüller* és a *Vay—Almássy* alapitványoknak 2028, illetve 844 P-re történt kiegészitését az örökösök által; megengedte a főiskolának, hogy 240.000 pengő erejéig kölcsönt vehessen fel az ugyanilyen összegü államsegély terhére az internátus céljaira; jóváhagyta a főiskola mult évi számadásait és a jövő évi költségvetését méltó elismerését fejezvén ki *dr. Trócsányi* József gazd. vál. elnök iránt szakértő és lelkiismeretes munkájáért. (Vége köv.) *Forgács Gy.*

HALOTTAINK.

Dr. Rácz Lajosne szül. kisbaconi Benedek Ilona. Elköltözött az örökkévalóságba október hó 26-án, életének 64, boldog házasságának 39. évében. Gyásztöltött családja megható szavakban búcsuzik a drága halottól: „Negyvenöt év előtt Kolozsvárról jött Sárospatakra, a törhetetlen kötelességérzetnek, a nem lankadó munkaszeretetnek, az övéiért való el nem fáradó szolgálatnak drága kincseit hozva magával. Nyolc évi tanitónői működése alatt virágok fakadtak keze nyomán, a Sárospataki Ref. Nőegyletnek 10 éven át tevékeny és buzgó elnöknője volt; — de életét elsősorban mégis családjának szentelte, ezért fáradni, dolgozni egész életén át meg nem szünt, minden boldogságát — az Ur szerelmén kivül — övéi boldogitásában kereste és találta. Az Ur megáldotta keze munkáját s övéi áldják a nagy Isten nevét, aki kegyelmét és szeretetét a jóságos feleség és édesanya személyében irántok oly fényesen megbizonyitotta.“ — Haló poraira mi is áldást kivánunk és fáj, hogy nem látjuk többé örökké munkás, folyton kezdeményező személyiségét se otthonában, amelynek éltető lelke, mindene volt, se társadalmi forgolódásában, amelyre kivételes képességekkel rendelkezett. Távozásával nagy ürt hagyott maga után. Temetése a Főiskola udvarán okt. 28 án d. u. 3 órakor nagyszámú közönség részvételével ment végbe. Sok diák szeméből könnyet facsart ki távozása. Alig volt városunkban, aki az ifjú életet többre becsülte, nagyobbra értékelte volna, mint a megboldogult. Családi tűzhelye édesanyai hajlék volt a szegény diákok, különösen a megszállott területek ifjai előtt; fáradságot nem ismerő pártfogásával, bölcs tanácsadásával igyekezett pótolni a távollevő édes anyák gondos szeretetét. Koporsója felett Forgács Gyula helybeli lelkész a Péld. 31. r. 10. és 25. v. alapján mondott a vigasztalás erejével gazdag predikációt. Emlékét kegyelettel őrizzük. A gyászbaborult családon nyugodjék meg az Örökkévaló sebeket gyógyító kegyelme!

Vitányi Miklós dr. ügyvéd, a szerencsi ref. egyház presbitere, Zemplénvármegye törvényhatósági bizottságának volt tagja és tb. ügyésze váratlan hirtelenséggel október hó 28-án életének 50-ik, boldog házasságának 19-ik évében Szerencsen elhunyt. Gyönyörű tradiciók közt nőtt fel. Családjában otthonos volt a szép, a nemes, a felemelő és értékes szeretete, Istennek, egyháznak, hazának buzgó szolgálata. A pataki diákévek megizmositották érzületét s tudatossá tették életfelfogását. Veje lett Radácsy Györgynek. Bármennyire diszkrét, tartózkodó és halkszavú volt, mindig tudtuk, hogy szent hűséggel ápolja szivében a nagy eszményeket s nem tüntetve és sohasem hangoskodva, szivesen hoz érettük áldozatot. Maradjon áldásban emlékezete!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A reformáció emléknapját** országszerte felemelő ünnepélyekkel tartották meg evangéliumi egyházaink.

— **Károlyi Gáspár emlékünnepély Sárospatakon.** Az Ige nagy napját, október 31-ét használta fel sárospataki főiskolánk a tanitóképző-intézettel együtt, hogy a nagy bibliafordítóról, Károlyi Gáspárról, születése négyszázados évfordulója alkalmából kegyeletesen megemlékezzék. A különleges évforduló még ünnepélyesebbé tette okt. 31-ét. A délelőtti istentiszteleten *Szabó Zoltán* főisk. h. lelkész olvasott bibliát és mondott szivből fakadt imádságot. A délutáni ünnepély a következő renddel folyt le: 1. Fichtner: Az Úr az én kősziklám. (XVIII. zsoltár.) Énekelte a Főiskolai Kórus. 2. Baja Mihály: Károlyi Gáspár gönci szobránál. Szavalta Tomán József IV. é. tanitóképezdei növendék. 3. Károlyi Gáspárról emlékbeszédet tartott Marton János theol. professzor. 4. Reményik Sándor: A fordító c. költeményét szavalta Técsy Béla II. é. hh. 5. Felice Dall' Abaco — Concerto da Chiesa. Előadta az ifjúsági zenekar. 6 Szász Károly: Károlyi Gáspár szobra előtt c. költeményét előadta Fidler István VIII. g. o. tanuló. 7. Beethoven: Isten dicsősége. Előadta a Főiskolai Kórus.

— **Tanári bibliakör.** Dr. Mátyás Ernő főiskolai közigazgató okt. 22-én a tanári bibliakör ez évi újabb megalakitására hivta össze a pataki ref. tanárokat. A tanári bibliakör iránt nagy érdeklődés nyilvánult meg. Valamennyi képezdei tanár megjelent a kör munkáját megindító tanácskozáson.

— **Elekes Imre gimn. igazgató** külföldi tanulmányútjáról fiss egészségben hazaérkezett s átvette a gimn. ügyei vezetését.

— **A biblia ünnepe a cigándi egyházban.** Okt. 20-án a népes cigándi egyház nagy ünnepélyességgel ülte meg a Biblia vasárnapját. Délután Janka Károly lelkész, egyh.-ker. főjegyző lendületes beszédben és magas szárnyalásu imában véste a lelkekbe a Biblia iránti szeretetet. Azután Rácz Lajos theol. akad. tanár ment a szószékbe

s széles alapokra épített beszédben vázolta a magyar Biblia történetét, abban is főleg Károlyi Gáspár elévülhetetlen érdemét. Azután szavalat s ének következett, majd Gulyás József főgimn. tanár az úrasztala mellől vázolta a ref. ember másik kedves könyvének, az Énekes-könyvnek életét, mely zsoltárában a Biblia egy része s amelynek dicséretei sok bibliás ember lelkének adtak égi enyhületet. Ezután az ifj. egylet titkárának szavalata, majd egy ének zárta be az emelkedett ünnepet.

— **A miskolci leánykonferenciát** november 6-án nem a vármegyeház nagytermében, hanem a leánygimnázium énektermében tartjuk. *Dr. Enyedy Andorné.*

— **Lelkészválasztás.** A halálozás folytán megüresedett hernádszurdoki lelkészi állásra okt. hó 27-én, 4 pályázó közül közfelkiáltással, egyhangulag Kocsis Sándor nyíri-i lelkész lett megválasztva. Uj munkahelyén is buzgó és eredményes munkálkodást kívánunk neki.

— **Iskolaavatás Selyeben.** Örvendetes dolog, hogy az abaúji egyházmegyében, hol ép oly sok a kis gyülekezet, mint a Dunántúl, nemhogy iskolákat szüntetnének be, hanem egymásután építik és bővítik őket. Selyeb 25.000 P. költséggel készült új iskoláját és háromszobás tanítói lakását okt. 20-án avatták fel a helybeli és környékbeli reformátusok nagy érdeklődése mellett. Az istentiszteletet *Ujj* Lajos felsőkázsmárki lelkész végezte. Selyeb agilis, buzgó lelkésze, Tamáska János keresztelt, az iskolaavatást *Farkas* Dezső bereti lelkész végezte megható imával és beszéddel. Az éneklésben *Szendrey* László kázsmárki, *Pásztor* István bereti és *Rácz* Endre helybeli tanítók szolgáltak. A parokián lefolyt banketten ünnepelték az egész egyházmegyében népszerű faluszülöttét *Ujj* János ny. lelkészt a szép örömünnep résztvevői.

— **Iskolaavatás.** A kondói egyház okt. 20-án avatta fel a mintegy 17,000 P. költséggel felépített új iskoláját. Az istentiszteleten Fekete Lajos sajókápolnai lelkész hirdette az igét meggyőző erővel. Istentisztelet után a felavatási ünnepség zajlott le a zsúfolásig megtelt iskolateremben, hol Svingor Jenő radostyáni lelkész, e.-m. tanácsbiró frappáns beszéd kíséretében adta át az iskolát rendeltetésének. Délután Kövér Pál zilizi lelkész tartott istentiszteletet, beszédével mindvégig lebilincselve a gyülekezetet.

— **Toronyavatás Tornaszentjakabon.** Bensőséges ünnepély keretében adott hálát Istennek okt. 27-én a rakacaszendi anyaegyházhoz tartozó tornaszentjakabi ref. leányegyházközség abból az alkalomból hogy az egybesereglett vidéki résztvevőkkel együtt gyönyörködhetett újonnan épített szép templomtornyában, melyet 2,400 P. költséggel emelt adomány-gyűjtésből s a hivek áldozatkészségéből. Szép adományokkal támogatták ebben a munkában a gyülekezetet br. Solymossy László földbirtokos és Fodor Lajos uradalmi intéző. Az ünnepi istentisztelet komoly, lélekemelő hatást gyakorolt a nagyszámú közönségre. Az énekvezéri tisztséget a gyülekezet volt tanítója *Balázs* Ferenc laki tanító és *Hajzó* Sándor debrétei áll. tanító látták el művészi készséggel. *Almássy* Lajos meszesi lelkész szárnyaló avató imádsága után *Osváth* Zoltán r.-szendi lelkész ismertette az építés történetét, majd a gyülekezet régi lelkipásztora, *Gyülvészi* István edelényi lelkész mondott alkalmi ünnepi beszédet Judás levele 20—21. v. alapján. Ezután Almássy Lajos ágendázott s az úrvacsora kiszolgáltatása után Gyülvészi István egy kis gyermeket keresztelt. Buzgó éneklés zárta be a szép ünnepet és a lelkek imája, mint megannyi fehér galamb szállott az ég felé: „legyen áldott az Isten, aki a gyenge nádszálat el nem töri, a halovány gyertyafényt el nem oltja.“ —*i.*

HIVATALOS RÉSZ.

1110/1929. **Püspöki körlevél.**

A lelkész és tanító urak figyelmébe!

I.

A Gonda Béla szerkesztésében elsőrendű szöveggel és szép képekkel megjelent 1930. évi Magyar Kálvinisták Naptárát (ára: 1 P. 60 fill.; 50—150 példányig 1 P. 20 fill., azon felül 1 P.) Úgy a lelkész, mint a tanító urak s általok a hivek pártoló figyelmébe készséggel ajánlom. (Budapest, I., Ménesi-út, 4)

II.

A magyar református nép kedves barátja, tanítója és szórakoztatója, a „Téli Újság“ ebben az évben 50-ik évfolyamába lép. Főszerkesztője ismét Szabolcska Mihály. Az ötvenéves évforduló alkalmából szivesen ajánlom pártolásra.

III.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 820—6/5—1929. szám alatt kelt rendelete alapján utasítom az elemi iskolák előljáróságát, hogy a tantermek napi tisztogatását nem iskolás gyermekek, hanem mindenkor felnőttek végezzék, a tantermek padlózata a lehetőség szerint olajjal portalanittassék és hogy a fűtésre szolgáló tüzelőanyag az 1868: XXXVIII. t.-c. 11. §-ában megjelölt erőforrások igénybevételével szereztessék be s az iskola megfelelő helyiségében előre elraktároztassék.

IV.

Hallom a pénztárnok úrtól, hogy a Baldácsy-alap osztalékának második részletét és a portóváltságot sokan türelmetlenül sürgetik. Vegye tudomásúl mindenki, hogy a pénztárba még egyik sem érkezett be.

Miskolc, 1929. okt. 28.

Dr Révész Kálmán
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

E—y A—r. Alkalmas időt keresünk a megjelenésre. Nem akarnánk elaprózni. — **K—r P—l Z—z.** Köszönjük. Kaptunk hirt. Munkabeosztást kell az ilyenre is csinálni. **Gy—y I—n E—d.** Lekötelez a szorgalmas ránkemlékezéssel. Ilyenfélét várna a lap mindenünnen, ahol egyházainkban bárminő megmozdulás van.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. evfolyam. 46. szam Sárospatak, 1929 november 10.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Forgács Gyula*: Egyházkerületünk őszi közgyűlése. (Vége.) — Dr. Rácz Lajos ünneplése. Ünnepi tett. — *Batta János*: A szegii áll. elemi iskola felszentelése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Egyházkerületünk őszi közgyűlése.

(Folyt. és vége)

Történelmi mozzanat volt a *tanitóképző átvételéről* szóló jelentés tudomásul vétele. A képzőintézeti bizottság költségvetését a közgyülés elfogadta és jó reménységgel járult hozzá azokhoz az elvi javaslatokhoz, amelyek a tanitóképző szellemi és anyagi függetlenségének épségben tartása mellett a főiskolával való lelki egység és együttmüködés szabályozását célozzák; végül nagy lelkesedéssel választotta meg a közgyülés a tanitóképző igazgatóját *Kovács* Dezső személyében, akinek és elődeinek s tanártársainak nemcsak képzettsége és önfeláldozó munkája, hanem egyházunk iránt táplált közismert buzgósága az egyik biztos alapja az átvételhez füzött reménységeinknek. Erre az alapra lehet és kell tovább épiteni! Nagy érdeklődés kisérte a középiskolai jelentéseket *Domby* László előterjesztésében és a közgyűlés jóleső érzéssel értesült a miskolci intézetek folyton gyarapodó kulturális munkájáról és a fejlődéshez nélkülözhetetlen anyagiak biztositásának kérdését pénzügyi bizottságához utalta. A népiskoiai jelentések *Szilva* István előadó előterjesztésében haladásról, de sok sulyos problémáról is szólva, elemi iskoláink megtartása és fejlesztése terén sok komoly kötelesség elé állitja kerületünket és gyülekezeteinket. A többi, nagyrészt egyes gyülekezeteket érdeklő határozatok közül ki kell emelnünk, hogy a miskolc—martintelepi templomépités és lelkészi állás ügye immár a megvalósulás stádiumába lépett, hogy az alsózempléni egyházmegye javaslatára az amerikai magyar ref. egyházakkal testvéri összeköttetésbe lépünk, jegyzőkönyveinket megküldjük nekik és junius hó első vasárnapján megemlékezünk róluk templomi imádságunkban, — hogy ugyancsak az alsózempléni egyházmegye javaslatára elfogadta az egyházkerület és az előbbi határozattal együtt felterjeszti az egyetemes konventhez országos intézkedés céljából azt az inditványt is, hogy vezettessék be elemi iskoláinkba a nemzeti szinü zászló olyan használata. hogy a növendékek minden nap tisztelegvén e zászló előtt, reáneveltessenek amaz eszmények lelkes szolgálatára, melyeket a magyar nemzeti lobogó jelképez.

F. Gy.

Dr. Rácz Lajos ünneplése. — Ünnepi tett.

Tulajdonképen nem külső ünneplés volt ez nov. 6-án. Csak egy csöndes óra a tanár házában, aki éppen 40 évvel ezelőtt tartotta meg a sárospataki kollégiumban az első óráját s akinek az élete és munkája most egy óra tárgyává lett a tanári hivatással és eszményeivel kapcsolatban azok előtt, akik a tanári kar képviseletében, összeválogatva ugy, hogy a főiskola minden intézeti ága és minden intézménye képviselve legyen, megjelentek az ünnepi órán, hódolva a tanári hivatás eszménye előtt és tisztelettel, szeretettel övezve azt, akinek megadatott az első órálól kezdve negyven évig szinte szakadatlan sorban az órák megtartása és a tanári hivatás hüséges betöltése.

„Nem szántuk zajos ünneplésnek — mondotta dr. Mátyás Ernő főiskolai közipazgató — ez alkalmat. Az isteni gondviselés munkáját akarjuk szemlélni a Professzor Ur élete müvében.“ És bizonyságot tett, hogy a tanári szolgálat áldott foglalkozás, bizonyságtevés igazságokról, szépről, jóról, Isten örökkévaló világáról s e bizonyságtevéssel lelkek nemesitése, formálása, ujjáteremtése. Rámutatott, hogy negyven éven át páratlan kötelességérzettel, pontossággal és hüséggel végezte ezt a munkát dr. Rácz Lajos. 18 éven át volt főgimnáziumi, 22 éven át akad. tanár. Átölelhette munkájával és szeretetével a főiskola mindkét intézeti ágát. 5 éven át mint gimn. igazgató, 2 éven át mint theol. igazgató, 5 éven át mint akad. és közigazgató tartotta a kormányrudat kezében. 22 évig a szépészeti muzeum őre. Volt tagja a gazd. választmánynak és hosszu időn át az igazgató-tanácsnak. Tanári munkáját a kor tudományos törekvéseivel a legszorosabb összefüggésben végezte, gazdag irodalmi tevékenységet folytatva ugy, hogy egyik nagy müve a Magyar Tudományos Akadémia

kitüntető kiadásában jelenik meg. Tudományos munkássága hozzásimul az élethez, a zsurnalisztikai tevékenyzég által. Két évtizednél hosszabb ideig szerkesztette a Sárospataki Ref. Lapokat s külföldi folyóiratok s lapok hasábjain is megszólaltatja a magyar gondolatot, a magyar igazságot. Jó egyháztag és presbiter, figyelmes, szeretetteljes kartárs s igy a negyvenedik évforduló nemcsak a jókivánat, hanem a hálaadás ünnepi alkalma is.

S az ünnepi percekben válaszolt a profeszszor. Megköszöni Istennek, hogy a főiskola elöljáróságának szivét ugy vezérelte, hogy őt — amint mondotta — a reá nézve képzelhető legmagasabb, legszebb állásba: a főiskola tanáraínak sorába elhivta. Egy levelet adott át a tisztelgő küldöttségnek, amelyből ezeket idézzük:

„A tanárrá választásomban nyilvánuló kitüntetést komoly, lelkiismeretes munkával és hüséges odaadással igyekeztem mind a 40 éven át meghálálni. De hálám még többet is követel tőlem. Ugy érzem, hogy nemcsak szellemi, hanem anyagi erőimmel is, bár a legszerényebb módon, hozzá kell járulnom főiskolánk erősitéséhez, fejlesztéséhez, fennmaradásának biztositásához, hozzá kell járulnom különösen nekem, aki már diákkoromban annyi jótéteményét élveztem a főiskolának, s hozzá kell most, amikor a pénzügyi romlás főiskolánk annyi jótékony intézményének teljesitő képességét meggyöngitette. Én, mint szegény papfiu elsősorban a *tápintézetnek* köszönhetem azt, hogy itt kitanulhattam, a tápintézetnek, melynek a felső gimn. osztályban 20 frt. évi dijat fizető tagja voltam (s ha számba veszem, hogy ugyanakkor a *Németh tábornok alapitványból* évi 17 forintot kaptam, tápintézeti összes kiadásom csak 3 frt. volt), az I. évi akadémiai tanfolyam bevégzése után pedig, bár én csak a 20 frt-ot fizetők közt való megtartásomat kérelmeztem, talán arra való tekintettel, hogy atyámat ez évben vesztettem el, az ingyenesek közé vettek föl.

Én tehát azt gondoltam, hogy megpróbálok hozzájárulni a főiskola ez alapvető intézményének támogatásához. Ahhoz gyönge vagyok, hogy egy teljes tápintézeti alapitványt tegyek; teszek tehát egy *részalapitványt*. Ezennel átnyujtok egy tápintézeti alapitvány céljaira 200 (kétszáz) pengőt s igérem, hogy mig az Isten éltet, ennek az alapitványnak növeléséhez minden év november hó 6-án 200 pengőt fogok befizetni. Kivánom, hogy ez az összeg mindaddig kamatoztassék, amig az én, vagy esetleg mások hozzájárulásával, egy fél, esetleg egy egész tápintézeti alapitvány összegére föl nem emelkedik, mely aztán elsősorban jó előmenetelü papfiuk, ilyenek nemlétében más szegénysorsu, szorgalmas és tehetséges növendékek ellátására fordittassék.

Boldogult feleségem másfél évi többé-kevésbbé sulyos betegsége alatt nem egyszer gondolt az Urhoz való költözésre, nem egyszer adott gyermekeinek ezzel kapcsolatos utasitásokat. Igy többek közt azt is meghagyta, hogy ha meghal, a tárcájában található, bölcs takarékossággal összegyüjtögetett pénzét nekem adják át. Gyermekeim át is adták s én velük egyetértésben ugy gondoltam, hogy az elhunyt nemes lélek intencióinak legjobban akkor felelek meg, ha az összeget (300 P) két részre osztva, felét a főiskolának, felét a helybeli egyházközségnek juttatom.

Néhai feleségem boldog volt, hogy Patakra, a Rákóczyak, Lorántfyak és Coméniusok emlékétől megszentelt városba kerülhetett tanitónőnek; boldog volt, hogy utóbb a gondviselő Isten rendelkezéséből, mint egy tanár feleségének, a főiskola adott neki csöndes fészket, boldog otthont, sőt idővel magasabb társadalmi rangot is. A főiskola intézményei közt kiválóan nagyra értékelte a tápintézetet, amely annyi szegény ifju számára teszi lehetővé a megélhetést és a kitanulást; mindig melegen érdeklődött ez iránt s többször buzditott, ösztönzött engem, ha ott bajok mutatkoztak, a hathatós közbelépésre. Igy mint közigazgató 1911-ben jelentős tényező voltam — éppen az ő ösztönzésére — abban, hogy az akkori bérlő vagy vállalkozó a tápintézettől elmozdittatott s a főiskola ez intézményt házi kezelésbe vette. Ugy érzem, egészen az ő szellemében, az ő intenciói szerint járok el, ha hátrahagyott filléreiből 100 (száz) pengőt föntebb előadott tápintézeti alapitványom növelésére ajánlok föl.

Néhai feleségem mindig lelkesen, szorgalmasan résztvett a főiskolai ünnepélyeken. Ezek között is kiválóan kedvelte a *záróünnepélyt*, hol a kicsiny tanulók és nagy diákok a közönség elismerése és tapsai közt kiváló előmenetelükért szorgalomdijban részesültek. Ez a meleg érdeklődése, szeretete a záróünnepélyek iránt, indit arra, hogy hátrahagyott pénzéből 25 pengőt egy akadémiai, s 25 pengőt egy gimnáziumi ifju számára felajánljak, oly formán, hogy ez a folyó iskolai év végén a záróünnepély alkalmával egy nagyon szegény, nagyon szorgalmas akadémiai ifjunak, s egy nagyon szegény, nagyon szorgalmas és tehetséges gimnáziumi tanulónak osztassék ki jutalomdijul!"

A csendes, meghitt üdvözlés egyre ünnepibb jellegü lett s megkoronázta azt az ünnepelt szive mélyéből fakadt ünnepi tette, alapitvány tevése a főiskola egyik legáldottabb intézménye, a tápintézet javára s a megemlékezés azokról a mezőkről, amelyeken b. e. hitvesével, lelke elszakadt felével szeretettel járt.

A szegii áll. elemi iskola felszentelése.

Szegi egy kis község Zemplénvármegyében. A bodrogkeresztúri róm. kath., gör. kath. és ref. egyház szórványa. A sárospataki főiskolának Szegi községben van a hires Mudrány András-féle szőlője. Ebben a községben volt okt. hó 20-án az állami elemi iskolának felszentelése. A tanfelügyelőnek az volt a kivánsága, hogy mind a 3 ker. felekezet lelkésze d. e. végezze a funkcióját. A róm. kath. plebános 1/4 9-kor megkezdte funkcióját, mikor elvégezte a felszentelést, azt mondja, most pedig következik a kápolna felszentelése (t. i. az állami iskolában egy kis róm. kath. kápolna épült; a tanitás ideje alatt el van zárva). Mikor a kápolnát felszenteli, akkor azt mondja, most pedig a gör. kath. lelkész úr fogja felszentelni az iskolát. Mikor

ennek vége volt, azt mondja, most pedig követ kezik a mise. Mise végén eléneklik a Hymnust, azután pedig a róm. kath. h. plebános a gyűjtést beszéli meg a kápolna felszerelésére nézve. Ekkor már 10 óra elmult, nekem még mindig nem lehetett szóhoz jutni. Én látva, hogy a h. plebános én rólam nem akar tudomást szerezni, felálltam és azt mondtam: Magyar Testvéreim! A szegii áll. el. iskola felszentelése megtörtént a róm. és gör. egyház szertartása szerint, tekintettel azonban arra, hogy az idő nagyon előre haladt, a református egyház szertartása szerint d. u. ½4-kor fog az iskola felszenteltetni, ami azután d. u. a tanfelügyelő úr jelenlétében meg is történt. — Ime a róm. kath plebános türelmetlensége. A református lelkésznek d. e. haza kellett jönni és d. u. visszamenni Szegibe, mert a róm. kath. h. plebános olyan türelmetlen, hogy nem akart a ref. lelkészről tudomást szerezni. Engem iskola szentelésre hívnak és akkor szentelik a kápolnát és akkor misézik a plebános, hogy csak nekem ne legyen alkalmam elvégezni a funkciómat. Videant consules!

Batta János, lelkész.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Özv. Péter Károlyné szül. Nágler Matild

Az erdélyi ref. egyházkerület volt nagyhirű titkárának, b. e. Péter Károlynak özvegye okt. 30-án, életének 61-ik évében visszaadta lelkét Teremtőjének Budapesten, a Szent János kórházban, ahová gyermekeinek aggódó szeretete vitte — annyi kisérlet után utolsó próbaként — gyógyulásért. Halála fekete árnyékot vetett sárospataki főiskolánkra is. A megboldogult nem volt pataki nő. Erdélyi asszony volt, akinek szive teljesen odanőtt az elveszett drága, erdélyi földhöz, férje után a kálvinista paróchiák meghitt világához, az erdélyi ref. egyházkerület utolsó évtizedeinek benső eseményeihez. Amikor nagymunkásságu férje halála után, mintegy két évvel ezelőtt Sárospatakra költözött leányához, aki Dr. Mátyás Ernő főiskolai közigazgató felesége, már csak a drága, összeomlott múlt itt maradt emléke volt, akinek ajkán csak ez a mult élt, zengett és sirt, s amely ragyogásával és édes emlékével besúgározta lelkét testének hirtelen rászakadt nagy fájdalmai közt is. Koporsóját szerettei Budapestről Ravasz László püspök imádsága után Kolozsvárra szállitották és a nov. 3-án tartott gyászistentiszteletet után, amelyen Vásárhelyi János kolozsvári lelkész, egyházkerületi főjegyző hirdette az Igét, a házsongárdi temetőben helyezték nyugalomra férje mellé. A kedves, jóságos lélek emlékezete legyen áldott!

Székely István

Egyházkerületünkben sokfelé fog mély részvétet kelteni az a hir, hogy *Székely István* főiskolánknak régi, hű bajorosa nov. 6.-án délután 3 órakor, életének 66-ik évében elhunyt. Négy és fél évtizeden át, 45 évig szolgálta egyszerű állásában a főiskolát és olyan elismerést tudott kivívni munkája iránt, hogy a gazdasági választmány a korával együttjáró gyöngélkedései dacára is, különböző megbizatásokban halála órájáig szolgálatban tartotta, mert hasznosnak, szükségesnek és az ifjú alkalmazottakra nézve példaadónak ítélte az ő szolgálatát. Szorgalmas, hű és megbizható volt. Elköltözésekor áldást kivánunk emlékére s övéi fájdalmára a mi kegyelmes Istenünk vígasztalását kérjük.

— **Dr. Baltazár Dezső püspök** nov. hó második felében, a lapok közlése szerint, Angliába utazik Rothermere lord, hazánk nagy barátjának meglátogatátására.

— **Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter beszéde Tisza Ist ánról,** amelyet okt. 31-én a Tisza-Körben tartott, országos feltűnést keltett. Meglepő adatokat szolgáltatott Tisza István hősi erőfeszitéseihez.

— **A javitó-érettségi** vizsgálat Sárospatakon lesz; *december* hó 5., 6. és 7. napjain *irásbeli; dec.* hó 9 én *szóbeli.* Jelentkezés ideje: *nov. 20.* A Ntiszt és tek. Érettségi Vizsg. Bizottsághoz cimzett kérvények (Folyamodvány, Érettségi bizonyitvány) a gimn. igazgatói hivatalhoz küldendők Sárospatakon.

— **Bethlen Gábor** halálának 300 éves fordulóját nagy ünnep keretében ünnepli meg főiskolánk. Az a törekvésünk, hogy Sárospatak városa lakossága egészének közkincsévé tegyük ezt a nemzeti és vallásos órát, amit Bethlen Gábor emlékének felujitása jelent. Ezért ünnepélyünket városunk összes társanalmi rétegének bevonásával ünnepeljük meg. Megnyitó beszédet tart azon dr. *Bessenyey* Zénó orsz. gyül. képviselő. Az emlékbeszédet vitéz *Szabó Aladár Lajos* főgimn. tanár tartja. A programmon szerepelnek még kórus számok, szavalat, kamarazene.

— **Dr. Kaplernek** a Porosz Consistorium és a Német ev. egyházak Szövetsége elnökének budapesti előadása iránt, amely nov. 16-án d. e. 10 órakor lesz Budapesten, ev. egyházaink nagy érdeklődéssel tekintenek.

— **Uj theologiai akad. magántanárok.** Nov. hó 5-én két kiváló készültségü ifjú tett theol. akadémiai magántanári vizsgát theol. akadémiánkon: Dr. Csekey Sándor budapesti theol. akadémiánkon az egyháztörténet helyettesként alkalmazott tanára és Ujszászy Kálmán sárospataki hitoktató lelkész. Csekey Sándor széleskörü előtanulmányok, sőt tudományos fokok szerzése után állt vizsgálatra. 1920—21-ben Edinburgban tanult a skót szabad egyház stipendiumán, 1921—22-ben ugyancsak Edinburgban a skót egyház támogatásával, 1922—23-ban az amsterdami szabadegyetem hallgatója volt. Doktorátust szerzett a debreceni Tisza István-tudományegyetemen a rendszeres theologiából és theol. akad. magántanári oklevelet nyert az ó-szöv. tudományok köréből a budapesti theol. akadémián. Most az egyháztörténeti szakcsoportból tett vizsgálatot. Irásbeli értekezése *Medgyesi Pál élete és tanitása* cimen egyéb értékei mellett pompás theol. kifejtéssel tisztázta Medgyesi Pál puritánizmusának jellegét. Ujszászy Kálmán sárospataki főiskolánknak volt széniora. Majd 1926—27-ben Glasgow-

ban, 1927—28 ban Baselben folytatott beható rendszeres theologiai és újszövetségi tanulmányokat, 1928—29-ben pedig újszövetségi tanulmányainak mélyitése végett az atheni—phaleroni theol. főiskolán tanult. Theol. m.-tanári dolgozatának címe: „*A IV-ik evangeliom irója.*“ Telve van ez a dolgozat frissességgel, eredeti látással, egy gazdag lélek mély gondolataival, széles területeket átfogó erejével. Nem azt igyekszik igazolni dolgozatában, hogy János, a Jézus tanitványa irta-e az evangeliomot vagy más, *hanem azt a titokzatos személyiséget akarja megrajzolni, aki az evangéliomot irta.* Munkájának megirásánál a filozófia, psychologia, történettudomány, a theologia eszközeit egyaránt felhasználja. Hangsulyozza, hogy János evangelista személyiségének az a titka, hogy *Ő kijelentést nyert.* Dolgozatában mély gondolatfűzések során rámutat szerző arra, hogy minő tényezők készitették elő az evangelista lelkét a kijelentés nyerésére, hogy milyen természetű kijelentést vett s hogy miképen formálta a nyert kijelentés az ő filozofiáját, theologiáját és kegyességét. — Szóbeli vizsgálatuk után a theol. akad. ifjúság előtt tartották meg nagy figyelemmel hallgatott próbaelőadásukat. A vizsgálat elnöki tisztét Cziáky Endre abaúji esperes, püspökhelyettes és Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok töltötték be. Szeretettel és áldáskivánással köszöntjük a sok reményre jogosító theol. m. tanárokat!

— **A radostyáni ifj. egyesület** október 31-én vendégül látta a parasznyai ifjúságot. A reggeli istentisztelet után, amelyen az igét Fekete Lajos kápolnai lelkész hirdette, a gyülekezet levonult az ifj. egyesület helyiségébe, (ez a helyiség pár év előtt korcsmaház volt,) ahol a Ravasz László püspök úr ünnepi beszédével fölavatta az ifj. egyesület újonnan beállított négylámpás rádióját. Megható látvány volt az épületben és épület körül álló gyülekezet, amint kalaplevéve, áhitatos hittel hallgatott s aztán csöndes hangon együtt énekelt a budapesti hivekkel. Ez után ifj. konferencia tartatott az iskolában melynek előadója Molnár Béla varbói lelkész volt. Közös ebéd után, melyet az ifj. egyesület helyiségében a gyülekezet presbiter-családjai adtak és szolgáltak föl, d. u. 3-tól reformációi emlékünnepély volt az iskolában, melynek központjaként Delly Illés parasznyai tanitó tartott előadást Bethlen Gáborról.

— **Iskolaavatás.** A cserépfalui ref. egyházközség e nyár folyamán államsegéllyel épitett 2 új tantermét november 3-án avatta fel egyszerű, bensőséges módon, minden külsőség teljes mellőzésével. A templomi szolgálatot Demes Péter miskolci leánygimn. vallástanár végezte a tőle megszokott, nagy, lelki épitő hatással. Majd a tágas iskolaudvaron összesereglett 1000 főnél is több gyülekezet ajakán felzendült a XC. zsoltár felséges dallama, utána a 232. dicséret boldog örvendezése. Felavató imádságot Pósa Péter, helybeli lelkész, alkalmi beszédet Demes Péter tanár tartott a Kolosszéi levél 3 : 16. alapján, megragadón mutatva rá, hogy templom is, iskola is az emberszív Isten iránt érzett hálájának valósággá épitése: lelki érzet kőbe faragva. A helybeli ref. énekkar szép karéneket adott elő Batta János karvezér vezetésével. 2 iskolás gyermek kedves szavalata után a Himnusz hangjai zárták be a családias ünnepélyt. A pompás uj épület az 1913-ban épült másik iskolaépülettel együtt mintegy 90 méter hosszú uccai frontot alkotva, nagyban emeli a különben is szép, tisza község vonzó szépségét.

— **Rövid hirek.** A *Miskolci Ref. Leány egylet* nov. 3-án kitünően sikerült kulturdélutánt rendezett, amelyen egy számmal Böszörményi Jenő szentesi lelkész is szerepelt. — A *Magyar Jövő* hiradása szerint a miskolci presbitérium nagy lelkesedéssel Farkas István lelkész-esperest küldötte városi képviselővé. — *H. Kiss Géza* bőcsi lelkész szép emlékbeszédet olvasott fel a Gárdonyi-Társaságban Gárdonyi Gézáról.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázati hirdetés.

A nyugdíjazás folytán megüresedett Hangács-Nyomári társegyházak lelkészi állására pályázatot hirdetek. Javadalom: 50 kat. hold föld, rét egy-egy tagban, termény, fa, párbérváltság, mustpénz és 466 a. kor. 91 fillér kongrua. Az adókat a lelkész maga fizeti.

Mind a két társegyházban minden vasárnap egy-egy istentiszteletet köteles végezni s hetenként kétszer köznap a nyomári társegyházban reggeli istentiszteletet is.

Az állás a választás jogerőre emelése után azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények kellően felszerelve 1929 dec. 1-ig Elek József felsőborsodi espereshez küldendők Sajóbábony, u. p. Sajóecseg.

Miskolc, 1929. nov. 4.

Dr Révész Kálmán
püspök.

—

Alsóborsodiak figyelmébe! A pár évvel ezelőtt tömegesen nyomott Költségelőirányzati Ivekből annak idején s évenként pótlólag küldöttem minden lelkészhez. Hivatalomban vagy 30 iv van mindössze küldésre készen. Kérem egy levelező-lapon tudatni velem, hogy ezt a 30 ivet hova s kinek küldjem? Ahol van üres nyomtatvány, oda nem küldök. Ahol nincs, oda küldök. Szeretném, ha a mai nagy nyomdaárak idején ez évben nem kellene nyomtatnom iveket. Atyafiúi szeretettel: *Farkas István* esperes.

Szerkesztői üzenetek.

Gy—y K—n, E—i. Nemes, érző lelkedet látjuk azonnal szép költeményedből; de lapunk nem olyan jellegü, hogy ezt a művedet hozhatnánk. — **S—r J—ő, R—n.** Másféle közleményt is várunk Tőled.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XIV. evfolyam. 47. szám. Sárospatak, 1929 november 17.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Gulyás József*: Szász Károly. — *Szentmártoni Dániel*: Áldott órák. — *Dr. Trócsányi József*: Alantas közegek. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Szász Károly.

Az emlékezésnek mélabús harangját kondítsuk meg most egy nagy írónk születésének századik évfordulójára! Ujítsuk fel a nagy költő, kritikus, esztétikus, irodalomtörténetíró, műfordító püspökünk emlékét lapunk hasábjain! Hiszen ma oly jól esik minden értékünket számbavenni, legyen az a jelené, vagy a múlté! Meggyújtottuk már az emlékezés fáklyáit Tompa, Arany s Petőfi centennáriumára. Meggyújtottuk az emlékezés mécseseit követőik: Gyulai, Lévay emlékének megünneplésekor. Az oltárról vett tűzzel lobbantsuk fel most azt az oltár papjának, Szász Károlynak emlékezetére!

A népi — nemzeti költői iránynak a magyar költészet egén elsőrendűen fénylő három csillaga megtalálta a maga tisztafényű három bolygóját Gyulai, Szász Károly s Lévay személyében. Amit e három óriás a költészet terén kivívott, három követőjük azt igyekezett megőrizni, megtartani, tovább fejleszteni és csorbitatlanúl átadni a következő nemzedéknek. Ha a három nagy költő dicsőségének napfényében jól esett megfürödni e letiport mai nemzedéknek, ép olyan jól esik ma követőik emlékére felgyújtott mécses lángjába nézve a múlton elmerengeni.

Magunk elé idézzük a 48-as államtitkár 18 éves fiát, aki lángoló buzgalmában honvédnak állt, védni a szent ügyet, melyet a zsarnok eltiporni igyekezett. Látjuk bujdosását, majd látjuk a kiváló nagykőrösi tanári karban, ahol Arany János megválaszthatásáért átmegy a mathematikai tanszékre. Látjuk a kecskeméti iskola körében, majd a kézdivásárhelyi, kúnszentmiklósi, szabadszállási templom kathedrájában. Előbb éles fegyverrel, majd a tudomány s az ige fegyverével harcolt népe igazáért. A kiegyező országgyűlésen, mint követ dolgozott a hazáért. Nagy tehetségét előbb Eötvös, majd Trefort közoktatásügyi miniszterek hamarosan felismerték és a magyar oktatásügy szolgálatába állitották. Előbb osztálytanácsos-, majd miniszteri tanácsosként dolgozott a magyar jövőért. Nemsokára ismét az Úr szolgája lett: budapesti papként szolgálván egyházát, 1874-től 1902 ig püspöki munkakörben. Egyházának ügyei mellett a tudomány s az irodalom ügyét viselte szivén, s mint az Akadémia s a Kisfaludy-Társaság vezető egyénisége, rányomta bélyegét e kor arculatára.

Mint költő, a költészet mindhárom nemében működött, különböző sikerrel. Ma is fülünkbe csengenek a Hazámhoz c. versének szülőföldjéhez való meleg ragaszkodásról tanuskodó sorai; megkap a „Szép e róna“ kezdetű költemény hazavágyódása. Igazat adunk neki azért, amit „Távol a hazától de nem édes semmi“ kezdetű költeményében hangoztatott. Belopódzott gyermeki lelkünkbe a „Kicsi fülemüle dalol“ kezdetű versének bölcs intése.

A magyar zene szépségét vele együtt hangsúlyozzuk. A természet varázsa sokszor megkapó hangokat csalt elő lantja húrjairól (Havasi rózsa, Tavasszal jöjjön el halálom). „Az elesettek álmait virrasztom“ c. költeményét ma, a rokonkörülmények idején is meghatódva olvashatjuk. Családi versei gyöngédségükkel hatnak meg (Iduna, A kis Ilonka emlékezete, Drága csontok). Kazinczy, Deák, Csokonai, Szemere, Széchenyi emlékét felújító költeményei, vagy a „Bánfi Dénes csókja“ c. balladája a kor java termése közé tartozik.

Eposzaival többször nyert akadémiai koszorút (Trencséni Csák Álmos, Salamon 1874.) Salamonja az Arany utáni epikus költészet legjelesebb terméke. Drámáiban is a mult embere. Legsikerültebbek a bibliai tárgyúak: Herodes s Bölcs Salamon.

Mint kritikus, nehány igen sikerült birálatot irt (Az ember tragédiája, Emlékbeszédek). Mint irodalomtörténetíró, jeles művet alkotott a világirodalom nagy eposzairól irt tanulmányában.

De legnagyobb érdeme az, hogy a népieskedők túlzásaival szemben a külföldi remekekre mutat rá s azokat, az eredetihez simulás ritka tehetségével ülteti át irodalmunkba. A francia, angol, német, olasz költészet legjelesebb alkotásai az ő tollán át szólaltak meg magyarul, ma is élvezhető szépségben. A legkülönfélébb műfajok s

a legkülönfélébb egyéniségek szerencsés tolmácsa volt ő. A kor nagy szükségének megértője.

Egy egész kis könyvtárt tesz ki, amit írt. Egyházlátogatásairól felvett jegyzetei becses anyagot szolgáltatnak. A biblia revizióját ő vezette. Nem csoda, ha a sok munka kimerítette s 1902-től 1905-ig, haláláig, nyugalomban töltötte életét. Ez a borús hangulat tükröződik abban a kiadatlan levelében is, amelyet Fejes István későbbi püspökhöz írt, mikor az új énekeket kért tőle. (1899.) Volt neki több zsoltár és dicséret is, de elvesztek a szövegek, csak öt zsoltárt tud neki küldeni. Az új énekeskönyvbe már nem tudott éneket küldeni e buzgó lelkü főpap, aki Patakról is megemlékezik a Lorántfi Zsuzsánna szőnyege c. versében s a Perényiek c. elveszett darabjában. Legjobb műfordításai egyikének, Poe Edgár Hollójának sötét hangulata ott borongott éltének utolsó évei felett. De a „Heten vagyunk, Uram, heten" s a Moore: „Mint lent a tenger rejtekén . . ." cimü műfordításai hitének s Istenvágyásának maradandó emlékei lesznek mindig. *Gulyás József*

Áldott órák.

Méltán nevezhetjük igy azt az időt, mit f. hó 6-án az egyházkerületi leánykonferencia alkalmával eltöltöttünk, kik ott a közelről és távolról egybegyültünk. A lelki ráhatásoknak áldott napja volt az! Örvendetes bizonyságtétel arról, hogy több egyházközségünkben megmozdultak immár s komoly munkához láttak a gyülekezet „angyalai", celul tüzve ki az ifju lelkeknek vallásos szellemben való nevelését. A 18 egyházból egybesereglett s közel 100 leány ajkáról elhangzott gyönyörü énekek, szebbnél szebb szavalatok s az a meglepő jártasság, ahogy a magukkal hozott „Kis Bibliájukat" lapozgatták, de meg a szép magaviselet és éber figyelem, mindmegannyi ékes bizonyitékai voltak annak, hogy a mi ifjaink akarnak is tudnak is lelkesülni a szépért, jóért, nemesért s kész örömmel letelepednek és elidőznek a Mester láhainál, ha az arra hivatottak gondoskodása folytán mélyebben megismerték és megszerették a Szent Bibliát.

Egy kedves reggeli áhitat volt a leánykonferencia bevezetése, amelyen Farkas István esperes mondott szép alkalmi imát, majd pedig nagyhatásu bibliamagyarázatával gyönyörködtette a figyelmes hallgatóságot. Utána a belmissziói munkáknak többi kiválóságai tartották meg szabad előadásaikat. Dr. Enyedy Andor az ószövetségről, Svingor Jenő az ujszövetségről, Forgács Gyula a gyermeki lélekről, Szabó Dániel a vasárnapi iskoláról beszélt, mindenik a hivatásos lelkipásztor közvetlen és lebilincselő előadásával. Sok jó magot vetettek az ifju, fogékony lelkekbe s vetésük nyomán kell, hogy áldás fakadjon. Ez előadások után 11—1 óráig a leánysereg autóbusz kirándulást tett a Tapolca fürdő s a miskolci Leány-üdülőház megtekintésére.

Távollétük alatt a papnék konferenciája tartatott meg Farkas Istvánné elnöklete alatt. Hetek óta gyengélkedő kedves neje helyett Forgács Gyula irányitotta a tanácskozást, melynek folyamán általánosan megnyilvánult azon óhajtás, hogy a lelkészek fokozott munkája mellett a papnék is vegyenek részt minden tőlük telhető módon a hitélet fellenditésében a szeretet munkáinak gyakorlásában s kiváltképen az ifju női lelkek megmentésében. A konferencia elhatározta, hogy a tavaszi kerületi konferencián kivül mindenik egyházmegyében ősszel 1—1 külön konferencia tartassék. Kimondotta azt is, hogy az özvegy papnék otthonának hathatósabb anyagi támogatása s a gyorssegély-alap fejlesztése céljából minden lelkésznő járassa a „Ref. Lelkésznék Lapját" s a jótékonysági akció érdekében legyen ki ki a saját gyülekezetében egy egy lelkes propagátor.

Ebéd után előbb egy leányegyleti mintaóra, majd pedig egy biblia óra tartatott Mándoky Erzsébet országos titkár meglepően ügyes vezetése mellett Nagyon tanulságos volt mindkettő.

Hiányos lenne tudósitásom, ha ki nem emelném e helyen is azt a minden elismerésre méltó kedves tényt, hogy e jól sikerült leánykonferencia megszervezése s példás lefolyása valamint a meglepően olcsó közebéd előteremtése főképpen dr. Enyedy Andorné és Kun Zoltánné urnőknek, e két nemeslelkü s egyházunknak, benne az ifjuságnak a jövőjét igazán szivükön viselő lelkipásztornénak köszönhető. Vajha az ő szép példaadásuk minél többeket fellelkesitene a legszentebb szolgálatokra s minél több ily igazi, hivatásos papnéval dicsekedhetne magyar Kálvinista Sionunk!

Szentmártoni Dániel.

Alantas közegek . . .

A gimnáziumi vallástanárok lelkészi szolgálati éveinek a beszámítása tárgyában egyházkerületi közgyűlésünknek ez évi júliusi és októberi határozatát teszi Demes Péter miskolci ref. leánygimnáziumi vallástanár a Református Figyelő 1929. évi 45. számában a Vallástanárokhoz cimü cikkében mellesleg birálat tárgyává s arra az álláspontra helyezkedik, hogy az egyház semmiféleképen nem térhet ki a vallástanárok lelkészi szolgálati éveinek a vallástanári szolgálatba való beszámítása elől „annak a rettenetes következménnyel járó veszedelme nélkül, hogy valahol akadt egyházi vagy iskolai hatóság, amely a vallásos nevelés munkáját alacsonyabb értékünek szabta meg annál a nevelői munkánál, amely például arra képesíti a tanulót, hogy meg tudja mondani, hogy a *canis* nőnemü e, vagy hímnemü szó." De tovább megy s azt mondja, hogy amig a miskolci ref. leánygimnázium teljes megértéssel tette magáévá ez ügyet s a vallástanár lelkészi szolgálati éveinek a teljes beszámítása tekintetében tett javaslatot, addig a pataki iskola gazdasági választmánya csak 700 P. személyi pótlékot szavazott meg, ezzel az anyagi kérdést tulságosan előtérbe állította s a cikkíró attól tart, hogyha ez érvényben marad, akkor „a kerületi közgyűlés határozatának nincs annyi anyagi ereje, hogy azt egy *alantas közeg* meg ne tudná akadályozni a keresztülvitelben."

A cikkben a tények beállítása egyfelől téves,

másfelől sértő, amit nem lehet szó nélkül hagyni. A pataki iskola gazdasági választmánya, vagy annak elnöke egyáltalán nem alantas közeg. Cikkírónak, mint tanárembernek tudnia kellene, hogy alantas közeg elnevezéssel irnokokat, altiszteket, iskolaszolgákat illetnek, nem pedig egy olyan testületet, amelynek a tagjait részint a tanári kar választja tagjai közül, részint az egyházkarület választja tekintélyes világi tagok közül, ugyancsak a kerületi közgyűlés választja meg annak az elnökét, aki egyúttal a kerületi közgyűlésnek is tagja. Kérdem szeretettel, mióta vannak alantas közeg tagjai a kerületi közgyűlésnek, vagy ha a kerületi közgyűlés tagjai alantas közegek, akkor minek fogja minősíteni azokat a tanárokat (akár a vallástanárokat, akár a szerinte csak a canis hímneműsége vagy nőneműsége tanításának magaslatáig emelkedő tanárokat), akik a kerületi közgyűlésnek még csak nem is tagjai? A pataki iskola gazdasági választmánya egy rendkivül felelősségteljes hivatást betöltő testület, amelynek első fokon a legfőbb feladata őrködni a főiskola százados alapjainak a sértetlensége felett, hogy az iskolai vagyon egyensulya fenntartassék, hogy minden szükségletre lehetőleg arányosan osztassanak fel a meglevó jövedelmek s hogy minden anyagi következménnyel járható határozatnál mérlegelje annak jövőbeli várható kihatásait. E szempontok által indíttatva a gazdasági választmány egyenesen arra az álláspontra helyezkedett, hogy a gimn. vallástanár kérelmét nem lehet teljesíteni, mert ha nem számítanak be az itteni theologiai tanároknak a lelkészi szolgálati éveik a fizetési osztályba való sorozás szempontjából, akkor ugyanabban a főiskolában nem lehet megkülönböztetni a gimn. vallástanárt s nála pedig a lelkészi éveket beszámítani, mert különben előállhatna az a képtelen eset, hogy bizonyos számú lelkészi évekkel rendelkező gimn. vallástanár magasabb fizetési osztály sorozatnék be, mint az ugyanakkor theol. akadémiai tanárságra pályázó s ugyanannyi lelkészí szolgálati évekkel rendelkező theol. tanár. A lelkészi éveknek a gimn. vallástanároknál való beszámítása esetében a theol. tanárok az egyenlő elbánás elvére hivatkozva, teljes joggal állhatnának elő hasonló kérelemmel, ami pedig a jövőben kiszámíthatatlan több állandó személyi kiadást jelentene, amit a főiskolai alapok jövedelme semmiképen nem birhatna meg. Az igazgató-tanács méltányosságból a gazd. vál. határozatán túlmenve, a kérdés egyetemleges rendezéséig 600 P. személyi pótlékot szavazott meg s állított be pótlólag a különben is deficites 1929—30. költségvetési évre a vallástanár részére. Ezt a határozatot hagyta jóvá az egyházkerületi közgyűlés s úgy került mégis az ügy az egyházkerület pénzügyi választmánya elé, hogy amikor a miskolci leánygimnázium igazgató-tanácsa a miskolci vallástanár kérelmének a maga teljes egészében való honorálását javasolta az egyházkerület terhére (ettől kért ugyanis külön anyagi fedezetet a kérelem teljesítésére), akkor alulírott épen abban az irányban szólalt fel megint csak az egyenlő elbánás érdekében, hogy nem lehet ugyanazon egy egyházkerületnek egyik iskolájában a vallástanár kérelmét teljes egészében teljesíteni, a másikat pedig csak félig-meddig. Az egyházkerület most már mindkét vallástanár fizetésrendezési ügyét a pénzügyi-bizottság elé utalván, ez kétféle javaslatot tehet s az egyházkerület ennek az alapján kétféle határozatot hozhat: vagy a miskolci vallástanár részére is csak személyi pótlékot szavaz meg, vagy pedig kérelmét egészben teljesíti, de akkor az egyenlő elbánás elvénél fogva, miután a főiskola jövedelmei többet már nem bírnak meg, a pataki vallástanár részére is az egyházkerületi pénztárból utalja a különbözetet.

(Vége köv.) *Dr. Trócsányi József.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Maller Sándorról,** a főiskola 10 évvel ezelőtt tragikus módon elhunyt kiváló, tanítványai és kartársai számára feledhetetlen tanáráról tartott *Benkő* Béla főgimn. tanár nov. 10-én tartalmas, gonddal megírt emlékbeszédet egy kegyeletes emlékünnepély keretében. A beszéd helyes érzékkel rajzolja meg az ideális s tanítványait komolyan szerető tanárt, kiváló pedagógust, tudós tankönyvjavítót és átdolgozót, példás munkáju tápintézeti felügyelőt, szertárrendezőt, szerető férjet és apát. Az emlékbeszédből idézzük: „Hűségesebb és odaadóbb munkása a főiskolának nem lehet senki. Valósággal szenvedélye volt a másokért való munka. Az igazi tanár minden jellemvonása megvolt ő benne. Tanári egyéniségének szép jellemzői azok a hála- és szeretetteljes tisztelet hangján írt levelek, melyeket iskolából kikerült növendékei írtak neki. Alapjellemvonása a Krisztus vallásából merített mélységes emberszeretete volt. Ezen épült fel tiszta erkölcse, lelkiismeretessége, egyenessége és erős akarata.“ A jó tanár neve emlékezetében is áldott közöttünk.

— **A Szász Károly jubileum előkészítése.** 1929 november hó 3-án tartotta a Szász Károly Centenáriumi Bizottsága alakuló ülését a Magyar Tudományos Akadémia helyiségében. Az alakuló ülésen Balogh Jenő, az Akadémia főtitkára távollétében és felkérésére Kozma Andor, a Kisfaludy Társaság másodelnöke elnökölt. Az ülésen a magyar egyházi és közélet kiválóságai vettek részt és felszólaltak Ravasz László püspök, Szabolcska Mihály református lelkész, Voinovich Géza, a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy Társaság tagja, Papp Károly debreceni egyetemi tanár. Ravasz László beszédében rámutatott Szász Károly működésének fontosságára, a fejlődő magyar intelligenciára való hatására, rámutatott arra, hogy ő volt, aki irodalmi munkásságával még az „arany félszázadban“ is kiemelkedett. Az élő magyar értelmiségnek kötelessége háláját és elismerését azzal leróni a százéves pap-literátor előtt, hogy munkáit, melyek ma épp oly frissek, és üdén hatnak, mint megírásukkor, kegyelettel és büszkeséggel olvassa. Voinovich Géza, aki a Szász Károly centenáriumi kiadást Ravasz László és Budai Gergely közreműködésével sajtó alá rendezte, tartott

még tartalmas beszédet, amelyben többek között a következőket mondotta: „Midőn Szász Károly születési évének százados fordulóján az irodalmi társaságok, egyházának vezető férfiai, közművelődésünk vezérei sorra meghajolnak immár majd száz éven át élő és éltető hatása előtt: voltaképen azon emlék előtt tisztelgünk, melyet maga emelt magának, műveiben. Az ember és a lelkipásztor példáján és személyes hatásán felül el nem múló irodalmi művek hirdetik az ő nagyságát. Ő a maga korának, az egész magyar művelődésnek egyik legmunkásabb és leghasznosabb alakja. Fel birt emelkedni az óriáshoz; s mikor a világhódító nagyok sisakjával elfödte arcát, akkor volt a legnagyobb, mint Kemény Simon a Hunyadi János vértjében. Mint életében, munkái ma is bizonyosan megtermékenyítői lesznek a magyar műveltségnek." A bizottsági ülésen elnök kérésére Incze Gábor református lelkész, a Centenáriumi Bizottság titkára felolvasta a Szász Károly Centenáriumi Bizottságának névsorát, amely magában foglalja a társadalmi és egyházi élet kiválóságait.

— **A Bethlen-ünnepély** iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg a város minden rétegében. Az ünnepély sikerének előkészítésén egy 42 tagu bizottság munkálkodik, melynek tagjai között ott találjuk: Fenczik Nikon g. k. esperest, Bodnár József r. k. plébánost, Forgács Gyula ref. lelkészt, Csajka Endrét, gr. Hoyos Viktort, Harsányi Gyulát, Kovács Dezsőt, Klacskó Bélát, Pauliczky Istvánt, Phillip Curtot, Princz Dávidot, Izsó Miklóst, Siska Istvánt, Ujváry Dezsőt stb.

— **Lelkészválasztás.** Az *ondi* gyülekezet nov. 10-én *Benke* Kálmán miskolci s. lelkészt hivta meg a megüresedett lelkészi állásra. A szép képzettségü ifju lelkész munkája elé jó reménységgel tekintünk.

— **Adomány.** Dr. Rácz Lajos theol. tanár a mádi ref. egyháznak, mint szülőegyházának nov. 8-án 50 P adományt küldött azzal a rendeltetéssel, hogy az még a négy éven át ezen a napon általa küldendő 50—50 P-vel együtt mindaddig kamatoztatandó, mig belőle a lelkészi javadalom emelésére egy beépitett szőlő vásárolható.

— **Móricz Zsigmond ünnepély Sárospatakon.** December 8-án az illusztris magyar iró, volt pataki diák tiszteletére és közreműködésével egy gazdag műsorú ünnepélyt rendez a főiskola ifjúsága.

— **Református hét Sárospatakon.** A sárospataki ref. gyülekezet okt. 28.—nov. 3. közé eső időben evangelizációs hetet tartott, amely egyuttal az őszi és téli belmissziói munkák kezdete is volt. Előadásokat tartottak: *Csontos* József Károli Gáspárról, *Palumby* Béla a Britt és külföldi Bibliatársulatról, *Forgács* Gyula a skót egyházak egyesüléséről és református egyházunk jelen állapotáról, *Kiss* Ernő az amerikai magyar reformátusok egyházi életéről. *dr. Izsó* Bertalan a presbiteri országos gyülés határozatairól. Énekszámok, szavalatok és bibliamagyarázat gazdagitották naponként a népes gyülekezetektől hallgatott programmot, melynek lelki hatásai nem maradtak el. — *Vámosujfalu* gyülekezete ugyanezen időben szintén evangélizációs estéket tartott a gyülekezet buzgó részvételével.

— **Gyülekezeti hirek Ládházáról.** *Mészáros* József presbiter az egyháznak egy 5 q-s harangot ajánlott fel, amelynek jövedelméből szegény iskolás gyermekeket kell könyvvel és bibliával ellátni. (Ime, egy jó gyülekezetben nemcsak puszta szó, hogy „fizesse meg a nagyharang." Szerk.) Igy a gyülekezetnek négy harangja van, az ötödiket nyáron Mezőnyéknek ajándékozta. A mult hóban *uj iskolát* avatott *Farkas* István esperes *dr. Pápay* István ónodi és *Eötvös* Ferenc helybeli lelkész. Az egyház *Berecz* Pált választotta meg a megürült tanitói állásra. A presbiterium az egyházmegyei lelkészi tanácsbirói tiszt betöltésénél Kiss Albert ároktői lelkészre, két világi tanácsbirói tisztségnél pedig dr. Regéczy Józsefre és dr. Molnár Gyulára szavazott.

— **A Hit és Szolgálat** mozgalma Baján az ev. és ref. testvérgyülekezetek számára okt. 26—27-én szép sikerü, lelki áldásokat gazdagon termö konferenciát rendezett a mozgalom vezetőinek szolgálatos közreműködésével.

— **Bethlen-reliquiák a sárospataki könyvtárban.** Országszerte most folynak a Bethlen-ünnepélyek. A debreceni ünnepélyek egyikének programmján szerepel a collegiumi könyvtárban lévő Bethlen-reliquiák kiállítása is. A pataki könyvtárban is vannak Bethlen-reliquiák. Ilyenek: Bethlen Gábor fejedelem végrendelete (1629.) Bethlen sajátkezű aláírása 1620 ból. Bethlen-articulusok 1609. Bethlen-canonok 1629. Fedus Ung-Bohemicum 1620. Gründlicher . . . Bericht. És sok oklevél Bethlen idejéből. Róla szóló könyv pedig egész sereg van.

— **Rövid hirek.** A Felsőborsodi Ref. *Tanítóegylet* november 13 án Sajószentpéteren tartotta évi gyülését gazdag programmal. — *A hegyközi ref. tanítók köre* most tartotta alakuló gyülését Pálházán. Díszelnökké *Matusz* János abaujvári lelkészt, tanitói elnökké Fidler Istvánt választották meg. — A *miskolci* Kálvin-Szövetség Leány-egyleteinek új otthona, kézimunkaterme és szövőtelepe nov. 13 án *Enyedy* Andor ünnepi beszédével, gazdag műsoru ünnepéllyel nyilt meg. — 17-én a *Protestáns* Sajtó Szövetség rendez itt magas nivójú egyházi ünnepélyt és műsoros színházi matinét.

HIVATALOS RÉSZ.

Meghivó. *Az alsózempléni egyházmegye* f. hó 25.-én délelőtt ½10 órai kezdettel Sátoraljaújhelyen az egyház tanácstermében *presbiteri értekezletet* tart, melyre a kebelbeli presbitériumok ezennel meghivatnak. — Tárgysorozat: 1. Tantó János: Bibliamagyarázat. 2. Forgács Gyula: Az új liturgia ismertetése. 3. Dr. Filep Gusztáv: A presbiterek kötelességei az új egyházalkotmányi törvénytervezetben. 4. Kiss Ernő esperes: Az amerikai egyházi élet tanulságai. 5. Tantó János: Gyülekezeteink anyagi helyzete. — Sátoraljaujhely, 1929 nov. 9. *Elnökség.*

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. évfolyam. 48. szám. Sárospatak, 1929 november 24.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Bethlen Gábor. — *Szabó Aladár Lajos:* Emlékbeszéd Bethlen Gábor halálának háromszázados évfordulóján. — *Dr. Trócsányi József:* Alantas közegek . . . (Folyt. és vége.) — Az Egyetemes Konvent tankönyvbizottsága. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Bethlen Gábor.

Aki csak igaz magyar kerek e földön, kegyeletének hatalmas fellobbanásával ünnepli e napokban, amikor itt van halála háromszázados évfordulójának ideje, Bethlen Gábort, a dicsőséges fejedelmet, a tüneményes politikai lángelmét, a mi megkoronázatlan királyunkat.

Annál fájóbb, szomorúbb és szörnyűbb volna a ma magyarságára, ha nem ünnepelné, ha elhuzódnék e nagy évforduló elől és engedné, hogy a lelkét érintetlenül hagyja mindaz, ami elmulhatatlan és örök a Bethlen Gábor emlékezetében.

Mert az ő nagyságát mindez nem bántaná. Az ő lelkének magárahagyatottsága ugyan ezzel csak nőne. Szomorú magyar éjszakák fölött annál aggódóbban és kisértetiesebben virrasztana a Bethlen Gábor örök magyar problémákat oldozgató lelke.

De nagy baj volna az mireánk, a ma magyarságára. Mert azt jelentené, hogy máig sem nőttünk fel a Bethlen Gábor lelke magasáig s a magyar nemzeti lélek még ma is végzetesen megosztott s egységes összefogásra meg nem ért s baj van vallási és nemzeti érzésünkben egyaránt.

Ha még ma is elhuzódnának némelyek a Bethlen Gábor nagy lelkétől, mi csak azt tudjuk ismételni, amit Gr. Klebelsberg kultuszminiszter mondott a budapesti emlékünnepélyen: „Nekünk most, háromszáz év után azt kell gondolnunk, hogy nem szabad, hogy legyen magyar ember, aki Bethlen Gábor ellen fordul. Mindnyájan szeressük és becsüljük és ne legyen ellene senki, senki.“

Emlékbeszéd

Bethlen Gábor halálának háromszázados évfordulóján.

(Részlet.)

— — — — — — — — — — —

Bethlen Gábor nemzetalkotó politikájának nincs szüksége mentegetésre vagy védelemre. — A helyzet akkor a következő volt: A nemzet két nagyhatalom malomköve között őrlődött. A török *területében* veszélyeztette az országot, a bécsi udvar pedig *nyelvében, vallásában* és *alkotmányában*. Mindegyik a maga módján, de egyformán, kíméletlenül tört e nemzet megrontására. Bethlen érdeme először az, hogy saját magát és magán keresztül Erdélyt olyan tényezővé tette, hogy bizonyos mértékig függetlenítette magát mindkét hatalomtól, másodszor, hogy a kis országot a virágzás magas fokára emelte és katonai hatalommá tette. — Mikor aztán hatalmát megerősítette, döntenie kellett, hogy melyik ellenség ellen forduljon előbb? Hol nagyobb a veszély s melyikkel való szakitás jár nagyobb kockázattal? És döntése a Habsburg-osztrák nagyhatalom ellen esett. Hogy helyesen döntött, azt a következő tények igazolják: Trónraléptekor a török birodalom már túlhaladt kulminációs pontján. Elérte legnagyobb kiterjedését s többé lényegesebb területtel nem gyarapodott. A bécsi udvar azonban még századok multán is nemzetiségében és önállóságában támadta a magyart s a protestánsokat azonkivül vallásában is; épen azon jogaiban, amelyek az embert kultur- és humánus lényekké teszik és amelynek hiányában a területért való küzdelem merő fikció lett volna. Az imént említett egy esetben megpróbált a Habsburgokkal a török ellen szövetkezni, feltételei ekkor azonban olyanok voltak, amelyek a területvisszaszerzés, mint cél mellett, biztosították volna az ország szabadságjogait is. S ezen biztosítékok között nem utolsó lett volna magának Renata Cecilia főhercegnőnek, Ferdinánd lányának törvényes birtoklása. Bethlen ismerte jól a Habsburgokat s tudta, hogy ilyen biztosítékok nélkül velük szövetkezni fixa idea; minden más esetben a török ellen fordulni pedig egyenlő lett volna Báthory Zsigmond végzetes politikájával.

Kétségtelen ma már, hogy Bethlen Gábor a hadviselésben, de különösen a diplomáciában korának legelső emberei közé tartozott. Hosszú idők multán ő alatta kapcsolódik be még egyszer tevékenyen a magyar nemzet a nagy európai politikába. Ebben az értelemben egy olyan uralkodói

sornak utolsó tagja ő, amely sorban előtte egy I. László, egy Nagy Lajos, egy Mátyás foglalnak helyet, mint a szuverén magyarságnak kifelé is erőt reprezentáló s a nagy európai politikai áramlatokba bekapcsolódó alakjai. Hogy nagyobb sikerei nem voltak a nemzetközi politikában, ez egyrészt korai halálának tulajdonítható, másrészt annak a szerencsétlen körülménynek, hogy mig ő minden felkelésében sikerrel harcolt, addig szövetségesei egymás után vesztették el az ütközeteket.

Bethlen Gábor tetterejét akkor csodálhatjuk igazán, ha látjuk, hogy szakadatlan hadi és diplomáciai elfoglaltsága mellett mennyi békés uton megvalósított alkotása volt. 16 éves uralkodása alatt, mikor az egész középeurópa egy nagy csatatér volt, Erdély földjét ellenséges katona nem tapodta. Amikor Csehországban a Habsburg katholikus reakció véres diadalát ülte, nemcsak Erdélyben, de egész Nagy-Magyarországon minden protestáns szabadon gyakorolta vallását. Amig szerte mindenfelé vér és pusztulás tárul elénk, Erdély békés lakossága nyugodtan müveli földjét. Csak messziről hallják a háborús hireket, de nyugodtak, mert Bethlen erős karja védi őket. A más országból elűzött anabaptisták üzembehelyezik a régóta elhanyagolt bányákat és fellendítik az eddig elhanyagolt ipart is. A görög és zsidó kereskedők külön biztosító levelet kapnak az országban való szabad járás-kelésre és megindul a kereskedelem. 1625-ben Nagybányán és Kassán jó pénzt veret a fejedelem, amely még halála után is sokáig forgalomban volt. Az egészséges gazdasági viszonyok mellett virulnak a magángazdaságok. El sem hinné az ember, hogy két évtizeddel előbb még a Básta uralma alatt pusztulás és romlás képét mutatta itt minden.

A magánegyének jóléte mellett megtelik az államkincstár is és az a Bethlen, aki nemcsak takarékosság, de fösvénység hirében állott mindenfelé, most diszes palotát épittet Gyulafehérváron, bele friss forrásvizet vezettet a közeli hegyekből, ujjá épiti az ottani székesegyházat és a vajdahunyadi várkastélyt. Példájára megindul szerte az országban az épitkezés.

Nem kimélte a pént akkor sem, ha oktatásra, egyházra vagy müvészetekre kellett költeni. Ismeretes, hogy a fejérvári főiskolát ő alapitotta s hogy a külföldi egyetemekkel egy nivóra emelje, drága pénzért hires külföldi tanárokat hozatott. A szegény, de tehetséges gyermekek számára internátust épittetett. Azzal az intézkedésével, hogy a tehetséges jobbágy gyermekek előtt az iskola kapuit megnyitotta, Bethlen magasan kiemelkedett a korabeli rendiség szük látóköréből. A müvészeteket is pártolta Bethlen és müvészeti tárgyakban és alkotásokban gazdag palotája és udvara a renaissance kori uralkodók pompájára emlékeztet. Mindez, ami a szépészetet fejleszti, ami a hitet erősiti s ami az erkölcsi értéket növeli, támogatást talált nála.

Amikor most 300 év eltelte után gondolatban megállunk a nagy fejedelem halottaságyánál, ugy érzem, hogy mi magyarok — katholikusok és protestánsok egyaránt — számadással tartozunk az ő szellemének. Számadással, hogy vajjon tudunk-e ugy lelkesedni a haza és vallás szent eszményeiért, mint ahogy ő lelkesedett? Tudunk-e egy egész életet feláldozni az eszmények szolgálatára és tudunk-e oly kitartóan, éjet-napot egybetéve küzdeni szétdarabolt hazánk integritásáért, mint ő küzdött hazájának akkori megrongyolódott állapotában? Tudunk-e szembeszállni minden olyan ellenséggel vagy áramlattal, mely hazánk és egyházunk ellen tör és tudunk-e másrészről alázatosan meghajolni Isten előtt?

Vajjon 300 év multán békességben élünk-e magyar a magyarral, egyik krisztusi felekezet a másikkal, nem törünk-e sokszor gyülölséggel egymás ellen még mai kifosztott állapotunkban is? Ragaszkodunk-e eléggé hitünkhöz s megbecsüljük-e a másokét, miként ő tette? Meglátjuk-e a más felekezetüeknél is az eszményeket s pártoljuk-e azokat mint ő tette a Káldy György bibliafordításával s a jezsuiták iskolájával? Vajjon olvassuk-e naponkint a bibliát, amint ő tette s ha nem, vajjon nem ez é az oka mindama betegségeknek, amelyek nemzetünk testét mai megcsonkitott állapotunkban is pusztitják? Vajjon tudunk e maradék nélkül keresztyének és magyarok lenni?

— — — — — — — — — — —

Szabó Aladár Lajos.

Alantas közegek . . .

(Vége.)

A pataki iskola gazdasági választmányának és igazgató-tanácsának az előterjesztéseinél rendszerint egészen más a helyzete, mint a miskolci gimnáziumoké. Utóbbiak t. i. ha valamely új szükségletet nem tudnak kielégiteni, bátran fordulhatnak az egyházkerülethez fedezetért, mert hiszen mindig arra hivatkozhatnak, hogy nekik nincs semmi vagyonuk s igy a fenntartó egyházkerület fedezze a hiányokat. Ellenben a pataki iskolával szemben az egyházkerületnek állandóan az az álláspontja, hogy mutasson ki a saját vagyona jövedelméből fedezetet az új szükségletre. S a fedezetnek a megkeresése épen a gazdasági választmány feladata. Sajnos, a gazdasági választmánynak nem áll módjában a búza árát 20 P ről 30 P-re emelni s igy az egyre rosszabbodó gazdasági helyzetben nem mindig tud a keresett fedezetre rámutatni, mint ahogy nem tudna a jelen esetben sem. Ha a fedezet hiánya dacára az egyházkerület mégis jónak látja a felmerülő szükségletnek vagy kérelemnek megfelelően dönteni, akkor azt kétféleképen teheti, t. i. vagy mint fenntartó a saját terhére vállalja a főiskolai alapok jövedelmeiből ki nem kerülő összeget, vagy pedig áthárítja azt a főiskolai alapok jövedelmeinek a terhére. Utóbbi esetben mi történik? A felmerülő új szükséglet, pl. a jelen esetben egy váratlan személyi szükséglet terhe szükségkép maga után vonja egyéb szükségleteknek a megszoritását, nevezetesen le kell szállitani a nagykönyvtár dotációját, a tanügyi kiadásokat, el kell hanyagolni intézményeinek fejlesztését, meglevő komoly hiányoknak a kiküszöbölését (pl. az imatermi orgonát a folytonosan előtérbe nyomult

új szükségletek miatt a háború óta nem tudtuk rendbehozni.) Vagyis a miskolci igazgató-tanács könnyebben nagylelküsködhetik, amikor aztán arra az egyházkerülettől kér fedezetet, ellenben a pataki igazgató tanácsnak jobban meg kell gondolnia a dolgot, mert az egyházkerület az új szükséglet terhét nem igen hajlandó vállalni, hanem visszahárítja azt a főiskolai alapok terhére, ami nagyon könnyen eredményezi egyéb szükségleteknek a háttérbe szorítását. Viszont az igazgató-tanács minden ilyen kényes anyagi természetű ügyben elsősorban a gazdasági választmánytól, mint legbeavatottabb fórumtól kér arra nézve felvilágosítást, hogy milyen anyagi kihatása lesz valamely szándékolt intézkedésnek a főiskola egyéb szükségleteit is figyelembevéve. Ha valaki tehát azt hiszi, hogy a gazdasági választmánynak ez a munkája valami alantas közeg munkájával egyenértékű, az csak azt mutatja, hogy az illetőnek vagy fogalma sincs egy nagy alapítványi vagyontömeg felelősségteljes kezelésének a munkájáról, vagy pedig hogy a saját érdeknek a nyomása háttérbe szorítja nála a közügyekben elengedhetetlen objektivitást s helyet ad egy sajnálatos egyoldalú subjektivismusnak, amely csak a maga érdekét nézi s ennek szolgálatában a más munkájának és érveinek a lekicsinyítésére ragadtatja magát. Utóbbi hibába látszik beleesni Demes Péter vallástanár úr is, amikor a nem vallástanitó tanár munkáját a *canis* hím, vagy nőneműségét tanításnak a nívójára süllyeszti, az anyagi ügyek vitelének sulyos felelősséggel járó munkáját pedig alantas közegek munkájává degradálja. Akkor volna igaza a cikkírónak, ha a vallástanárt rosszabbul fizetnék, mint a többi gimn. tanárt, ez azonban nem áll meg, mert ugyanazon státusban ugyanolyan fizetésben részesülnek. De a gazd. választmány azt sem mondta, hogy a vallástanárt ne fizessék úgy, mint a többi gimn. tanárt, hanem csak azt, hogy a lelkészi éveknek a beszámítása szükségkép maga után vonja ugyanezt a jövőben a theol. tanároknál is, az így a jövőben támadható nagyobb személyi kiadásokat pedig a főiskolai jövedelmek nézetem szerint nem birják meg. Ezt a gazdasági választmánynak s nekem, mint elnöknek kötelességem volt megmondani, minden melléktekintet nélkül fogjuk megmondani a jövőben is, hogy van-e valamire fedezet, vagy nincs. Ez hivatalos és lelkiismereti kötelességünk. Ha másként járnánk el, az alapítványi vagyon hűtlen kezelésének a bűnébe esnénk. Azt azonban a gazdasági választmány semmiképen sem tudja, nem is akarja megakadályozni, hogy az egyházkerület a főiskolai alapok teherbirását meghaladó szükségletek kielégitésének a gondját átvállalja. Szívből óhajtom, hogy az egyházkerület pénzügyi választmánya találjon fedezetet az egyházkerület jövedelmeiben minden az egyházkerületben alkalmazott vallástanár kérelmének teljesitésére.

Az alantas közeggé minősítést pedig ezek után úgy a főiskolai gazdasági választmány, mint a magam nevében felelősségteljes, lelkiismeretesen végzett munkánk tudatában a legteljesebb önérzettel és határozottsággal utasítom vissza.

Dr. Trócsányi József.

Az Egyetemes Konvent tankönyv-bizottsága nov. hó 11-én tartott ülésén folyó ügyeket intézett. Tárgyaltattak a népiskolai tankönyvek elleni panaszok, a dunántuli egyházkerületnek a tankönyvek előállitása, újabb kiadása és forgalombahozatala körüli felterjesztései. A könyvkiadó Debrecen városi nyomda jelentése az osztálykönyvek átdolgozásáról s ahhoz szükség esetén ingyenes felvételi ivek kiszolgáltatásáról, tudomásul vétetett. Az iparos és kereskedő tanonciskolai vallástanitási tankönyv csak 1930. szeptemberre adható ki. Az uj pályázat alapján beérkező tankönyvek birálói kijelöltettek. A konventi elnökség bizatott meg, hogy a szükséghez képest vallástani tankönyveket küldjön a Hollandiában élő magyar gyermekek számára. A Németalföldi Magyar Szövetség kéri ezeket, mivel a 8—10 év óta ott élő gyermekek mármár elfelejtik anyanyelvüket. Tudomásul vette a bizottság, hogy a Ligárt-féle olvasókönyvben a VK. miniszter által sérelmezett hibák, melyek felekezeti érzékenykedésre adhattak alkalmat kijavittattak. Ugyanakkor a bizottság kifejeszte a miniszter beavatkozása feletti aggodalmát. A középiskolai III., VI. és VII. osztályok vallástani kézikönyveinek uj kiadása egy valláspedagógusokból álló szakbizottság elé utaltatott. A protestáns szellemü Neveléstörténet kiadása kérdésében pedig Imre Sándor egyetemi tanár a Molnár-féle könyv részletes birálatára kéretett föl. A nyomda három rendbeli panasza, melyeket az idegen kiadásu tankönyvek használata tárgyában tett, eljárás céljából az illetékes egyházkerületek püspökeihez letétetett.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Református egyházi lapok sajtóértekezlete.** Fontos sajtóértekezletet tartottak nov. 14-én Budapesten, a Fasori egyház tanácstermében *Csikesz* Sándor egyetemi tanár, ORLE főtitkár elnöklete alatt a ref. egyházi sajtó képviselői. Meleg testvéri érzés hatotta át a tanácskozást. Elvi megállapodásra jutottak a *Prot. Sajtószövetség*-hez való viszony kérdésében is s állásfoglalásukat eljuttatták annak elnökségéhez. Hisszük, hogy ez állásfoglalásnak üdvös és nagyjelentőségű következményei lesznek. Ha változások nem következnének be, a ref. egyházi lapok képviselői újabb sajtóérleten tárgyalják a megkezdett ügyet.

— **Ujjáalakulás.** Nov. 8-án a szép sikerrel működő Pataki Diákok Orsz. Szövetségének Budapesti egyesülete ujjáalakult s megválasztotta *elnökké:* Panka Károlyt. *Társelnökök lettek*: Bessenyey Zénó, Pálóczy Czinke István, Finkey Ferenc, Gaál Endre, Gonda Béla, Kérészy Zoltán, Mészáros Károly, Németh József, Pálóczi Horváth Zoltán, Rácz Gábor, Rácz Lajos, Szabó Zoltán. *Alelnökök:* Benda Gyula, Bodolay István, Forgon Lajos, Komáromy János, Kontz Endre, Szüts Ernő, Tassonyi Ernő, Tóth Endre, Zsoldos Benő. *Titkár*: ifj. Rácz Lajos. *Pénztáros:* Reho Pál. *Ellenőr*: Mészáros István. *Választmányi tagok:* Haury József, Hézser István Makláry Sándor, Okruczky Árpád, vitéz

Somody János, Veress Győző. *Számvizsgáló bizottsági tagok:* Katona Endre, Lukács Pál, Törös Andor. A fényes kezdethez hasonló folytatást kívánunk.

— **Bethlen-ünnepély Sárospatakon.** Nagyszabású ünnepéllyel hódolt sárospataki főiskolánk nov. 17-én a Bethlen Gábor emlékének. Az ünnepélyt a főiskola Sárospatak város hazafias közönségével együtt — minden vallásfelekezet és társadalmi osztály bevonásával tartotta a főiskolai Mudrány-teremben. A kórus és a tanítóképző-intézeti énekkar együttes éneke után Dr. *Bessenyey* Zénó országgyűlési képviselő nyitotta meg az ünnepélyt. Minden politikától mentes beszéde megragadó erővel mutatott rá, hogy mennyire szükségünk van ma a Bethlen Gábor élete nagy tanulságaira s hogy mennyire törhetetlen bizalommal kell tekintenünk nemzetünk jövője elé. Kalmár Lajos theologus lelkesedéssel szavalta Áprily Lajos: A fejedelemhez c. költeményét. Bihari: Rekviem fiam halálára c. művét művészi készséggel adta elő Szabó Ernő főiskolai ének és zenetanár, Boda Béla, Kolozs Richárd és Kovács Dezső. Emlékbeszédet tartott Bethlen Gáborról vitéz Szabó Aladár főgimn tanár élénk tetszés mellett. A beszéd egy részletét lapunkban közöljük. Az emelkedett hangú ünnepélyt a főiskolai kórus éneke zárta be.

— **Harangszentelés Hejőcsabán.** Áldott bensőséges ünnepe volt a hejőcsabai ref. egyháznak okt. 31-én. Ekkor adták át új harangjaikat Isten dicsőségének szolgálatára. A harangok közül az egyiket a gyülekezet áldozatkész hívei, a másikat — 2000 pengő értékben —, Mészáros Sándor községi főjegyző és felesége, az áldott emlékű néh. Kovács Béla szepsi lelkész leánya, Kovács Anna adományozták, kik számtalanszor adják bizonyságtevésüket egyházuk iránti szeretetüknek. A gyülekezet mély szeretete és imádsága kíséri ezen buzgó áldozatos szívű főjegyzői családot, kik elhárítva maguktól minden emberi ünnepeltetést, minden dicsőséget megtartó Uruknak adtak. A harangszentelést és igehirdetést Farkas István esperes végezte igazi reformációi lélekkel, majd Nagy István debreceni és Derencsényi István szirmai lelkészek szolgálták az Urat. Nagyban emelték az ünnepély fényét Tokaji Nagy Kálmán kiváló vezetése alatt működő férfi- és vegyeskar kiválóan előadott darabjai.

— **Templom- és harangavatás Barcikán.** A kicsiny, 259 lelket számláló barcikai egyház 1929 október 27-én adta át rendeltetésének szépen kijavított templomát egy új haranggal együtt. Az aaatáson *Elek József* felsőborsodi esperes mondott lélekemelő imát. *Svingor Jenő* radostyáni lelkész nagyhatású ünnepi bzszéde után *Pozsga József* nagybarcai lelkész keresztelt, *Bakó Gyula* helybeli lelkész pedig az egyház és templom építéstörténetét ismertette.

— **Bethlen-ünnepély Poroszlón.** Nov. 17 én, vasárnap délután jól sikerült Bethlen-ünnepélyt tartott a poroszlói egyház, amelyen *Liszkay* K. polgári iskolai igazgató ismertette Bethlen korát és benne Bethlen működését, *Mikes* Zoltán s. lelkész előadta Vályi N. Géza Bethlen ódáját és *Gaál Ferenc* lelkész rajzolta meg hű vonásokkal Bethlen vallásos személyiségét.

— **Az Őrszentmiklósi szeretetház barátaihoz** cimen megjelent az *Első körlevél* (1929. nov.). Tartalmazza a szeretetház felavatásának leirását és az adakozók, fenntartók nevét. Hiveink áldozatos szeretetébe kell ajánlanunk ezt az uj intézményünket.

HIVATALOS RÉSZ.

1193/1929. **Püspöki körlevél.**

az egyházkerület espereseihez, lelkipásztoraihoz, tanítóihoz és a kebelbeli gyülekezetek tagjaihoz.

A Kálvineumok neve alatt ismert árvaotthonok, a református keresztyén életeszményeket a tanítás és nevelés terén szolgáló szeretetintézmények érdekében fordulok Hozzátok teljes bizalommal. Hogy ez Istentől való alkotások rendeltetésüknek minél jobban megfelelhessenek, minél több árva sorsát biztosithassák, a tervbevett és nélkülözhetetlen fejlesztésnek csak az Istenben bízó hit számára lehetséges sikerét a mostani gazdasági válság közepette is remélhessék, a Kálvineumok igazgatótanácsa egy u. n. *Védő-Szövetség* megszervezését és kiépitését határozta el és kezdte meg a folyó év őszén. A *Védő-Szövetség* tagjai évi 1 (egy) pengő megajánlásával és befizetésével segitik elő az árvákat felkaroló, számukra jövőt biztosító s az egyházunk életérdekeit szolgáló Kálvineumok működését és fejlődését. Olyan összeg ez, mit csak az tagadhat meg, ki soha nem költött ennyit sem hiábavalóságra!

Sulyt helyezek arra, hogy a *Kálvineumi Védő-Szövetség* tagjai között az egyházkerületünkhöz tartozó gyülekezetek tagjai is a cél jelentőségéhez s keresztyéni elhivatásukhoz mért arányban legyenek számbavehetők. A kereken ma is másfél milliót számláló magyar református egyházban lenni kell legalább 50.000 olyan egyháztagnak, aki megnyitja szívét akkor, amidőn Krisztus nevében zörgetnek ajtaján s az egyházkerületünkre eső számért mindannyian felelősek vagyunk!

Épen ezért nyomatékosan kérek mindenkit, akit illet, hogy a *Kálvineumi Védő-Szövetség* gondolatának diadalra juttatását a tőle telhető módon segítse elő, a gyülekezetben a tagok toborzására megjelenő s a református híveket házanként felkereső megbizottját a Kálvineumoknak részesítse hathatós támogatásan és fogadja szeretettel. Isten nem fog adós maradni! Az Ő áldása legyen rajtatok!

Miskolc, 1929 november 18.

Dr Révész Kálmán
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

H—y B—a S—sz. Sorát ejtjük. **F—g I—n, M—c.** Megérkezett. Jön. — **K—y A—r.** Kiszedve várja cikke a megjelenést.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XIV. evfolyam. 49. szam. Sarospatak, 1929 december 1.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkas István:* A lelkésztanitóság. — *Domby László:* A miskolci gimnáziumok és a tiszáninneni egyházkerület. — *Dr. Trócsányi József:* Rövid reflexió fenti cikkre. — Felhivás! Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

A lelkésztanitóság.

Az a mindnyájunkra nézve fájdalmas jelenség, hogy szerte az ország különböző helyein egyre jobban fenyegeti a kicsiny gyülekezeteket az államsegélyes tanitói állások megszüntetése s igy a ref. felekezeti iskolának tanitó nélkül maradása, régóta foglalkoztatja illetékes felettes hatóságainkat a helyes megoldás a kivezető ut megkeresése és megtalálása által. Egyetemes Konventünk, mint a kultuszminiszter urral történt végső megállapodást abban találta meg, hogy kötelezővé teteti minden lelkészi pályára készülő ifjura a kettős oklevél megszerzését. Egyelőre még arról van szó, hogy a theologiai évek alatt és végén köteles minden theologus ifju a különbözeti és a képesitő vizsgát letenni. A négy évfolyam alatt az eddigi theologiai tanterv megszükitésével, illetve a közös tantárgyaknak a tanitói tanterv tananyagához való alkalmazásával, egyszerre készül a theologus ifju lelkésznek is, tanitónak is.

Nagyon jól tudom, hogy ma sokkal inkább, mint valaha, egyetemes nemzeti, egyházpedagógiai szempontból még inkább kivánatos a lelkész-tanitói oklevél megszerzése, de azt nem tudom elfogadni, hogy a tanitói oklevél megszerzése akkor is kötelező, mikor a lelkészi pályára lépő ifjuban nincsen semmi arravalóság, inditás, hajlamosság az alapjában a lelkészi munkától mégis csak különböző tanitói lélekmunkák végzéséhez. Nagyon kiváló lelkész lehet valaki ugy, hogy a tanitói pályán sikertelen munkás lenne.

Egy őrtálló hely vár bennünket! *Két urnak* nem lehet szolgálni. Ha pedig két urnak kell szolgálnunk, elég baj az nekünk! . . . Tudom én, hogy ma valóban az a helyzet, hogy a lelkésznek igen sok helyen már ma is a kettős hivatal szolgálatát, a lelkésztanitóságot kell végeznie; azt is tudom, hogy erre a mai helyzet sokakat kényszerit, mert a tanulók csekély száma miatt szükséges, hogy a lelkész legyen mint tanitó a felekezeti iskola megtartója. De én Istenem, azért talán mégsem vagyunk ott, hogy minden lelkésznek tanitónak is kellene lenniе? . . . Az Isten ugy osztja ki a talentumokat az emberek között, hogy aki helyesen ltéli, vizsgálja meg önmagát s a benne élő isteni értékeket, az már az érettségi letétele után, hogy ugy mondjam, megérzi, hogy van-e benne hivatottság arra, hogy neki az élet esetleg olyan helyet juttat őrtálló hely gyanánt, hol neki két urnak kell szolgálnia. És ha ugy érzi, — készülhet a theologiai évek alatt magánuton, rendkivüli órákon ama tárgyakra, amelyekre neki akkor leend szüksége, mikor a második, a tanitói diplomát kell megszereznie. A zene, a gyakorlati oktatás a gyakorlati neveléstan nagy kérdései a theologiai tanulmányok végzése alatt is lehetnek külön tanulmányának tárgyai. De miért kötelezendők pl. a valósággal zenei antitalentum, a gyermek lelkek formálására hivatottságot nem érző ifjak arra, hogy minden áron tanitók is legyenek? . . .

A lelkészképzésnél is az volt a főbajunk, hogy lelki inditások nélkül, csak azért mentek és mennek e pályára sokan, (tisztelet a kivételeknek!) hogy kenyérszerző állás legyen a lelkészi pálya sokak számára. Miért kényszeritjük hát a mai lelkészi pályára készülő ifjuságot arra, hogy napszámos munkát végezzenek? . . . Mert napszámos munkát végez az életben mindenki, ki a kenyérszerzés kényszerének engedve töltí be tisztét.

Azután ne feledjük el azt sem, hogy a theológiáról kikerülő ifjainktól mi gyakorló lelkészek is még többet kivántunk és kivánunk, mint azelőtt. Igen, mert a gyülekezet vezetés munkásai számára az élet — Istennek hála — egészen más lett. Való igaz a theologiai tanárok konferenciájának annak idején való ama megállapitása, hogy: *a theologusok a két eklevél megszerzésének intellektuális munkájával birkózva, nem jutnának el az evangélium erőinek olyan befogadásához, — mint az egy szükséges dologhoz, — mely őket az Ige szolgálatára készekké és képesekké tenné!* . . . Nem szabad szerintem beszoritani a theologiai tantervbe a tanitói tudnivalók anyagát. Mind a két munkára való előkészület, — külön, csak a maga külön küldetésével foglalkozható, anyagába elmélyülő lélek számára

lehet. Nem kivánatos szerintem összezavarni ezt a két, nagyon is szent küldetést. De hát mit tegyünk, ha a lelkésztanitóságok kellenek?

Van megoldási mód. A kérdés szerintem könnyen megoldható.

A két oklevél tervbe vett megszerezhetésének kérdésében előbb vagy utóbb szükséges leend a theologia elvégzésének 4 évről 5 évre való kitolása. A mai időkben ez nem volna szerencsés gondolat. Kevesebben jelentkeznének a theologiákra.

Ellenben, ha megadatik a mód arra, hogy mint az érettségi letétele után a leánygimnáziumot végzett növendékek a tanitóképzőben egy évi kötelezett hallgatás után teszik le a különbözeti vizsgát és szerzik meg az oklevelet, ugy engedtetnék meg, hogy a theologia elvégzése, illetve az első lelkészi vizsga letétele után az 5. évre. pl. Sárospatakon maradhassanak mindazok a segédlelkészek, kik tanitói oklevelet akarnak szerezni. Nagyon természetesen ezek az 5-öd éves theologusok a tápintézetben teljesen ingyenesek s egyéb kedvezményekben — mint legáció stb. — részesülnének. Ez az év a két gyakorlati segédlelkészi évbe betudandó volna. Igy a tanitói oklevél megszerzése egyházpedagógiai szakértelemmel vezetett tanitóságra való nevelés volna s az oklevelet megszerezni valóban vágyódó ifju, igazán lelkésztanitói oklevél birtokosa lehetne.

Tudom én, hogy az Egyetemes Konvent rendelkezései kötelezetten rendelik a két oklevél megszerzését. De mikor még arról beszélnek, hogy a theologiai tantervbe miképen iktassák be a tanitói képesitéshez szükséges tananyagot, azt is tudom, hogy az ezzel az előkészitő munkával foglalkozó szakértők is meg fogják érezni, hogy a ma nagyon is sok munkával elfoglalt theologusok számára teszik elbirhatatlan nehézzé igy a helyzetet. Hiszen még az egyik, a lelkészi oklevél megszerzésére is alig jut ideje a 4 év alatt a nehéz sorsban élő ifjuságnak.

Miért kellene okvetlenül ragaszkodnunk a már határozattá, rendeletté érett utasitáshoz, mikor kézenfekvően egészen tisztán áll mindnyájunk előtt az ügy s az általam javasolt megoldás szakképzett munkásokat, a gyakorlati kiképzést is egészen elsajátitható kész tanitókat és nem napszámosokat állithat a két oklevelet igényelő, ma igazán fontos őrtálló helyekre?

Tudom, hogy e beszédemnek sorsa pusztába kiáltás! De én szóltam!... és azt is érzem, hogy csak a közeli 10 év is majd engem igazolni fog.

Farkas István.

A miskolci gimnáziumok és a tiszáninneni egyházkerület.

Dr. Trócsányi József gazdasági vál. elnök úr „Alantas közegek . . .“ cimű cikkében egy olyan megjegyzés foglaltatik, amelyet lehetetlen szó nélkül hagynom. A következő szavak: „A miskolci gimnáziumok, ha valamely új szükségletet nem tudnak kielégiteni, bátran fordulhatnak az egyházkerülethez fedezetért, mert hiszen mindig arra hivatkozhatnak, hogy nekik nincs semmi vagyonuk s igy a fenntartó egyházkerület fedezze a hiányokat,“ azt a hitet kelthetik az olvasóban, hogy az egyházkerület pénzét a miskolci gimnáziumok foglalják le a maguk új meg új szükségleteinek fedezésére. Hogy ez mennyire téves felfogás, kitűnik a következőkből. Először is a miskolci ref. reálgimnázium az egyházkerülettől, legjobb tudomásom szerint, semminemü más segélyt nem kap, mint pár év óta a kultúradónak a 20%-át, ami pl. az elmult iskolai évben 1745 P t tett ki. De nem is számithat nagyobb segélyre, mert ennek az iskolának az egyházkerület nem fenntartója, hanem csak felügyelő hatósága, éppen úgy, mint a sárospataki főiskolának is,[1]) amelynek 1928/29. évi Értesitője a 46. lapon az egyházkerületet, mint felügyelő hatóságot emliti a következő megjegyzéssel: „Fenntartó-testület maga a Sárospataki Ref. Főiskola.“ Egészen más a helyzete a miskolci ref. leánygimnáziumnak, amelynek *fenntartója* a tiszáninneni ref. egyházkerület. Kapott is fenntartási segely cimen intézetünk, amikor még csak hat osztálya s 8 tanára volt, 30.300 K-t. Ez a segély nem emeltetett akkor sem, mikor az intézetnek 12—13 osztálya és 22—23 tanára lett. Sőt pénzünk elértéktelenedése folytán ez a segély jóformán semmit sem jelentett, mert hiszen ugyanannyi összeget kapott intézetünk 1926/27-ig. Ekkor az intézet segélye 1.360 P-ben áliapittatott meg s ehhez jött a kultúradó 30%-a, de a kettő együtt sem tett ki 4.000 P t. Ennyi segélyt élvez ma is intézetünk az iskolafenntartó egyházkerülettől. Pedig mennyire megnövekedtek kiadásaink: hiszen be kellett rendeznünk 7 új tantermet s fizetnünk kell 22 illetőleg 23 tanárnak az illetményeit és a mi iskolánknak igazán nincsen semminémü vagyona. Meg kell még jegyeznem, hogy mikor 1924-ben a kultuszkormánnyal a tanári fizetéskiegészitő államsegély ügyében közvetlen tárgyalások folytak s kérdés intéztetett hozzánk, mennyi %-kal tud intézetünk hozzájárulni a tanári fizetéshez, én természetesen csak azt jelenthettem, hogy mi nem járulhatunk hozzá egyátalán s csak a jelenlévő egyházkerületi megbizott úr ajánlott fel 5%-ot s biztositott engem arról, hogy az egyházkerület ezt az összeget intézetünknek meg fogja adni. Ezért kaptuk meg aztán a kultúradónak, amely eddig tisztán a sárospataki főiskolának adatott, a 30%-át. De az egyházkerület 1360 P értékü segélye és a kultúradó 30%-a együttesen sem tesz ki annyit, mint a tanári fizetésekhez való 5%-os fenntartói hozzájárulás, amely 4000 P-nél több. Pedig ezt az 5%-os hozzájárulást a minisztérium 1924. évi 72.137/V. sz. rendeletével utólag 8%-ra emelte fel, ami 6000 P-nél

[1]) Az államsegélyek igénybevétele, stb., az egyházkerületi kultúradó és stb. óta csak névleg a saját fenntartója a Főiskola, de tényleg nem az többé. Lehet efölött sajnálkozni, de ez a helyzetet nem változtaja meg. Az különben is képtelenség volna, hogy a főiskola, vagy mondjuk a theológiai akadémia bárminő szükségletének felmerülésekor a legteljesebb bizalommal ne fordulhatna az egyházkerülethez. Meg vagyunk győződve, hogy az egyházkerület minden áldozatra kész a theol. akadémiáért s fenntartói terheket visel és fog is viselni.

Felelős szerkesztő.

is többre rúg. Ez adatokból látható, hogy intézetünk a háborúelőtti fenntartói segélynek csak egyhetedrészét kapja, pedig az osztályok száma kétszeresre, a tanárok száma pedig csaknem háromszorosra emelkedett. Intézetünk új meg új szükségletei fedezésére az egyházkerülethez egyáltalán nem is fordult a fenntartói segély felemelése végett, de a vallástanári fizetéskülönbözetet már a maga erejéből fedezni egyáltalán nem tudta. Ez a valódi helyzete a miskolci két gimnáziumnak egyházkerületünkkel szemben.

Domby László
ref. leánygimn. igazgató.

Rövid reflexio fenti cikkre.

Távol állott tőlem azt a hitet kelteni a cikkemmel, mintha a miskolci gimnáziumok foglalnák le az egyházkerület pénzét. De nem is keltheti senkiben ezt a hitet, hiszen az egyházkerület költségvetése és számadása megjelenik a nyomtatott jegyzőkönyvben s így mindenki meggyőződhetik arról, hogy az egyházkerület mennyit áldoz egyik, vagy másik iskolára. Azt az érdekes, sőt fontos kérdést, hogy az egyházkerület fenntartója e vagy nem a pataki iskolának, egy rövid reflexio keretében nem kívánom kifejteni. Tény, hogy a Kormányzati Rendszabályaink az egyházkerületet a főiskola felügyelő hatóságának nevezik, viszont azonban a VI. E. T. 106. §-a szerint főiskolát csak egyházközségek, egyházmegyék, egyházkerületek és az egyetemes egyház tarthatnak fenn. Ez alapon pedig, miután sem egyházközség, sem egyházmegye, sem az egyetemes egyház nem fenntartója a pataki iskolának, csakis az egyházkerületet lehet annak tekinteni.

dr. Trócsányi József.

Felhívás! ***Mély tisztelettel kérjük a hátralékos előfizetési díj szives beküldését. Ha egy hét leforgása alatt az előfizetési összeget nem kapnánk meg, kénytelenek lennénk az összeget a költséges postai megbízás útján szedetni be.***

A SÁROSPATAKI REF. LAPOK Szerkesztősége.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Az elszakitott tiszáninneni egyházkerület kettős ünnepe.** Nov. 10-én iktatta be az elszakított tiszáninneni ref. egyházkerület püspöki tisztébe *Péter Mihály* megválasztott püspököt és az egyházkerületi főgondnoki székbe *Tornallyai Zoltán* főgondnokot. A felemelő ünnepségekről szines és részletes tudósítást közöl a *Református Egyház és Iskola*. A beiktatott egyházi vezéreket lapunk is mély tisztelettel üdvözli.

— **Egyházkerületünk intéző-bizottsága** nov. hó 21-én ülést tartott, amelyen *Demes* Péter miskolci leánygimnáziumi tanárnak személyi pótlék gyanánt, mindennemü kötelezettség nélkül, addig az ideig, amig az Egyetemes Konvent egyetemlegesen nem rendezi az ügyet az államkormánnyal, évi 800 P összeget szavazott meg. Az intéző-bizottság *Bódy* Dénes sárospataki főgimnáziumi vallástanár ügyében jóváhagyta a főiskolai igazgatótanácsnak azt a határozatát, amely szerint az neki azonos feltételek szerint 600 P személyi pótlékot szavazott meg. Az intéző-bizottság ez ügy intézésével kapcsolatban igy is súlyos aggodalmainak adott kifejezést. — A bizottság gyűlésén megtörténtek *a tőkesegélyre való ajánlások is*. Az első csoportban első helyen *Egert*, második helyen *Szikszót*, harmadikon *Bánrévét*, negyediken *Sárát*, ötödiken *Bánfalvát* ajánlotta segélyben való részesítésre.

— **Ravasz László dr. püspök nyilatkozata a dunamelléki egyházkerület közgyűlésén** (nov. 23.): „Tévednek azok, akik meghasonlást tételeznek fel, vagy akarnak szítani a ref. egyház különböző tényezői közt, mert a módszerbeli különbségek látszata nem jelenti a lényegben való eltérést. De éppen ez a lényegben való egyezés fogja magával hozni a módszer egységét is . . .“

— **Szász Károly-ünnepély a sárospataki főiskolában.** Amint a multban, úgy a folyó iskolai évben is rendez főiskolánk *szabadegyetemi előadásokat* a főiskola ifjúsága és a nagyközönség számára, művészi ének- és zeneszámok, szavalatok keretében. Első ilyen előadásunkat dec. hó 15-én d. u. 4 órától kezdődőleg főiskolánk imatermében a nagy író és költő *Szász* Károly emlékére szenteljük. Az emlékbeszédet *Novák* Sándor főgimnáziumi tanár tartja.

— **Pedagógiai szeminárium.** A vallás és közoktatásügyi miniszter elrendelte a népiskolai pedagógiai szemináriumok vármegyénkénti megszervezését. A sárospataki körzethez beosztott tanítóság november 12-én, a reform. tanítóképző intézetben tartotta első ünnepélyes szemináriumi előadását. Főiskolánk részéről Dr. Mátyás Érnő közigazgató és Elekes Imre gimn igazgatóval az élén több tanár is jelen volt, azonkivül a különböző egyházak és más világi hatóságok képviselői is. Az elnöki megnyitót Petreczky Jenő kir. tanfelügyelő tartotta, mely után Rozsonday István sárospataki áll. el. iskolai igazgató ismertette kimerítő részletességgel az új népiskolai tanterv vezető gondolatait. Tóth Mihály tanítóképző-intézeti gyakorlóiskolai tanító a beszéd- és értelemgyakorlat tanítási módszerét ismertette nagy szakavatottsággal, mely után a népiskola III-ik osztályos tanulóival sikerült gyakorlati tanítást mutatott be „*A pataki várról.*“ A tanítást eszmecsere követte. A következő szemináriumi előadások december 5-én lesznek ugyanott. Mindenkit, de különösen az érdekelt szülőket szivesen látják.

— **Hirek Sajószentpéterről.** A sajószentpéteri egyház kebelében november 24-én folyt le ünnepélyes keretek között a 300 évfordulós Bethlen Gábor emlékünnepély. Az esteli istentisztelettel egybekötött ünnepélyen imádkozott *Bencs* Lajos segédlelkész, predikált *Szigethy* Ferenc helybeli s

emlékbeszédet tartott *Gyülvészi* István edelényi lelkész. Müsoron voltak azonkivül áktuális tartalmu szavalatok. — Sajószentpéteren továbbá megkezdette hetenkénti kézimunka estéit a leányegylet bibliamagyarázatokkal és felolvasásokkal. A felolvasások közötti szüneteket a leányegyesület rádió hallgatásokkal tölti. A kézimunkázás irányitásában a lelkésznő buzgólkodik.

— **Miskolcon** az elmult esztendőben 80 vallásos estélyt tartottak a különböző Kálvin-Szövetségi körzetek. Hetenkint 8 bibliaórát tartottak férfiak és nők, 5 bibliaórát nők részére. A szegények segélyezésének összege 8000 P re tehető. A ref egyház 1200 pengővel segélyezte a cserkész csapatokal, az Egyházi Értesitőre 2200 pengőt, az ORLE naggyülésre 4000 pengőt adott.

HIVATALOS RÉSZ.

1225/1929. **Püspöki körlevél.**

I.

Nincsen olyan evangeliumi lélek, mely ne gondolna büszkeséggel a Petőfi és Arany János századának a nagyok között is kimagasló Szász Károlyara, az áldott emlékű dunamelléki püspökre, akinek munkáiból gyönyörű díszes kiadásban jelent most meg egy ötkötetes gyűjtemény a Révai Irodalmi Intézet kiadásában. Ez a nemzeti közkincsszámba menő munka lelki tápláléka lesz mindenkinek, aki kezébe veszi és kegyelettel gondol a nagy iró lelkipásztorra. Kézzelfogható bizonyitékául szolgál mind az öt kötet annak a rendithetetlen igazságnak, hogy az evangeliumi lelkipásztoroknak minden igehirdető és irodalmi munkája szervesen folyik bele a nemzeti életnek és irodalomnak a nemzet minden gyermekét egyformán tápláló oszthatatlan medencéjébe.

E centennáris díszkiadás megszerzését mindenkinek a legmelegebben ajánlom.

II.

A tanitóképezde és a középiskolák igazgatóihoz.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter 640—5/1381—1929. szám alatt kelt rendelete értelmében tilos, hogy az iskolánkivül álló egyének (szinészek, előadóművészek stb.) az iskolákban előadásokat rendezzenek vagy ilyeneket tartsanak.

III.

Az összes érdekeltek figyelmébe.

Mindenkinek figyelmébe ajánlom a vallás- és közoktatási Miniszter 84000/1928. szám alatt kelt és e Lap múlt évi 46-ik számában közölt rendeletét, mely szerint a családi állapotukban és szolgálati viszonyukban beálló változások minden év december havában bejelentendők és igazolandók.

Miskolc, 1929 nov. 25. *Dr Révész Kálmán* püspök.

Alsóborsodiak figyelmébe! Egyházmegyei, közalapi és nyugdijjárulékokkal igen nagy összeggel hátrálékban vannak egyházak és lelkészek. Bármily nehéz időket élünk — a legsürgősebb rendelkezést kérek a befizetésre. Akik dec. 5 én túl hátrálékban lesznek, azokkal szemben — nagy szomoruságomra — egyénenkénti végrehajtást kell elrendelnem. Kérlek mindeteket, kiméljetek meg engem e rettenetes helyzettől. Testvéri szeretettel: *Farkas* István, esperes.

— —

Kérelem Esperes társaimhoz!

Az a szívünkbe markoló üzenet, melyet a méltóságos Püspök úr e lapok múlt heti számában közölten intézett mindnyájunkhoz, úgy érezem, hogy különösképen gyors cselekvésre kötelez. A *Kálvineumok* megmentése, életképessé tétele, a magyar ref. lelkészi és tanitói kar becsületbeli kötelessége. Abba a szomorú fájó sorsba. amelybe kerül egy-egy özvegyen maradott papnétestvérünk, mi látunk legjobban bele az Esperesek, — akikhez nap mint nap jönnek a kétségbeejtően szomorú levelek — a papiárvákról valamiképen gondoskodást kérve. Sokszor alig birom eltitkolni könnyeimet, sír a lelkem, hogy valóban nincs árvább sors, mint a kálvinista lelkészárvák sorsa! Az a nagyszivű ember, ki sorainkból valóban oly magasra nőtt, mint „*egy zászló*," — a *Kálvineumok megteremtője*, most újra üzent hogy az árvaságunkat enyhiteni hivatott Kálvineumok életben maradása veszélyben van. Anyagiak miatt! Nincs ki segitsen. Panaszunk nem ér fel a gazdagok szivéig. De kell, hogy elérjen a panasz: a *mi szivünkig*! Ha a *Kálvineumok* elpusztulnának. az Isten átka minket sújtana! Tennünk kell. Tüzeket gyújtani a lelkek előtt Megegyeztünk egy áldozatos életű imádsággal teljes szivű Tanárnővel, hogy december elején útra kél. *Bejárja pár hónap alatt a kerület összes gyülekezeteit.* Nagyon világos, hogy egy-egy faluban való megjelenésekor szállást kérünk a számára. A szállás mellé segitséget, utasitást, hogy felkeresse mindenütt a jólelkű embereket Kérni megy, a Védő-szövetség céljaira. Évi 1 Pengőt. Ennyi, amit kérni fog! Valóban meg kell lennie annak, amit a Főpásztorunk üzent, hogy az egyházkerületünkre eső arányszámnak megfelelően, a Védő-szövetség tagjaivá legyenek kerületünkből sok-sok ezerek.

Az útra készen álló tanárnő neve: *Kárászy Ilona*. Ha jelentkezni fog az esperesi irodákban, kérem Esperes testvéreimet, fogadják szivesen s adjanak ajánló, bátorító levelet a számára, hogy minden lelkész házában úgy legyen fogadva, mint aki értünk, talán a mi ma, vagy holnap árván maradó gyermekeinkért fárad. Lelkes, bibliás, belmissziós — képzett munkás a küldöttünk. Szép énekével, szólóénekével ünnepélyek rendezése, vallásos felolvasások tartása alkalmaival nagyszerű segitséget is nyernek benne lelkésztestvéreink. Nagy szeretettel kérem Esperes testvéreimet, hogy minden egyházmegyében jöjjenek segitségünkre e szent ügy diadaláért. Testvéri köszöntéssel: Miskolc, 1929 nov. 25. Atyátok fia: *Farkas István*, esperes.

Szerkesztői üzenetek.

I—ó M—s N—o. Megérkezett, jön. Máskor tényleg rövidebben kérem. — **Sz—y F—c S—r.** Lehet egy lev. lapon is küldeni sűrűn irva.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. evfolyam. 50. szám. Sárospatak, 1929 december 8.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Komjáthy Aladár dr.*: A szórványok gondozásáról. — *Hodossy Béla:* Hallelujah és zsoltár. — *ós:* Hitélet a Bánvölgyén. — *Komáromy Sándor:* Jézus ölében. — Vegyes közlemények. — Szerk. üzenetek.

A szórványok gondozásáról.

Előre bocsátom, nem a diaspora-missziórol akarok egyes dolgokat elmondani, hanem a rendes anyaegyházak szórványaival szemben fennálló követelményeket kifejezésre juttatni. Kerületünkben alig van gyülekezet, amelynek szórványa ne volna. A tiszáninneni gyülekezetek szerencsésebbek, mint az alföldi gyülekezetek, mert a szórvány nem esik tőlük messze, azután amazokéhoz képest nem szétszórtan — tanyarendszer szerint — élnek a hivek, hanem tömörültebben. Mondjuk egy tanyán, vagy egy másfelekezetü községben. Hiába azonban ez a szerencsésebb helyzet, a szórványok hiveinek gondozásával csak nagyon kevés lelkipásztor törődött. Ennek azután meg is lett a következménye, ami végtelen szomorú ránk nézve. Mezőgazdasági cselédeknél, pásztoremberekнél a gyermekek vallására nézve alig van számunkra megegyezés Innen van azután az is, hogy vannak szórványaink, ahol régebben néhány lelket számlálhattunk, most meg már nincsen senki, mert a kárunkra kötött házassági megegyezések három évtized alatt rövidesen elszedték hiveinket.

Pedig a szórványokkal nagyon érdemes foglalkozni. Ha sok fáradsággal is jár egy egy szórványnak a megközelítése, azért a munkát csak el kell abban végezni és a lelkek gondozását nem szabad elhanyagolni. Sok lelkipásztor nem anynyira terhesnek, mint szégyennek tartja a gyalogolást és azért nem keresi meg a szórványát. Szerintem sokkal nagyobb szégyen a lelkeket, egyháztagjainkat gondozatlanul hagyni, mint gyalogosan egy szórványba elsétálni. Milyen hálás a szórvány a hűséges munkáért, azt azok az emberek tudják megmondani, akik ezen a téren is derekasan megfeleltek kötelességüknek. Mennyire várják a lelkipásztort a felnőttek és gyermekek! Micsoda erősítés, micsoda bátoritás annak az egyszerű embernek, ha láthatja a lelkipásztorát megfordulni a szórványban, akár istentisztelet tartása, akár a vallástanitás, akár pedig a hivek látogatása céljából! Nem egy szórványban élő református keresztyéntől hallottam ezt a nyilatkozatot: „Azért engedtem a házassági megegyezésnél mert nem akarom, hogy gyermekeim is a hit világossága nélkül nőjjenek fel, mint ahogyan én felnőttem.“ Az ember épen úgy vallásos lény, mint társas lény, ha tehát református részről nem részesült semmi gondozásban, akkor Ő maga keres olyan megoldást, amilyen számára kinálkozik, nem törődve azzal sem, hogy ha az szöges ellentétben lesz a református egyház érdekeivel. Úgy gondolom, hogy a kitérések statisztikáját is nagy mértékben emelik a szórványokban lakók és rosszúl, vagy sehogyan sem pasztorált hiveink.

Amennyi sok kivánni való van ezen a munka téren, ugyanannyi van az ellenőrzésnél is. A református egyházban még mindig sok minden rá van bizva a lelkipásztor lelkiismeretére. Felteszik a kérdést és arra felelni kell. Természetesen a lelkipásztorok is gyarló emberek és sokszor a hanyagságot tág lelkiismerettel mentik egyesek. Az egyházlátogatóság nem nézhet utána az adatok valódiságának és innen származnak azután a bajok és a kellemetlen meglepetések. Papiroson meg van a siker, de a valóságban messze vagyunk tőle.

Száz szónak is egy a vége. Minden lelkipásztor tartsa elsőrangú feladatának a szórványok gondozását. Az iskolai év folyamán nézze meg, nincsen-e gyermek a szórvány másfelekezetü iskoláiban? Tartani kell a vallásos élet fejlesztésére és a hithűség ápolására háziistenitiszteleteket ott, ahonnan absolute nem járnak be az anyaegyház templomába. Az egyházlátogatóság pedig semmiféle mulasztást ne tűrjön Amelyik lelkipásztor nem járt a szórványában tanítani, hiveit gondozni, hanyagságát kiméletlenül torolja meg. A magyar református egyháznak nem napszámosokra, hanem becsületes munkásokra van szüksége. Érvényesülnie kell annak az elvnek, amely nagyon is keresztyéni: „Aki nem dolgozik, az ne is egyék.“

Szükségünk van az elevenebb életre, egyházi téren is a többtermelésre, különösen meg itt a tiszáninneni kerületben, ahol a református számbeliség úgy is csekély. Vigyázzunk minden egy-

háztagunkra és gondozzuk szórványainkat kálvinista lelkipásztorhoz méltó hűséggel és becsülettel; akkor várhatjuk munkánk után nemcsak a sikert, de az Isten áldását is.

Komjáthy Aladár dr.

Hallelujah és zsoltár.[1])

Az elmult nyáron a Református Figyelőben e cim alatt kétszer is jelent meg közlemény. Engedtessék meg nekem, hogy hozzászólhassak a kérdéshez én is. Annyival inkább kérem ezt, mert az én álláspontom és velem együtt sokaké merőben más, mint ami a fölemlitett cikkekben kifejezésre jutott.

Mikor az alsózempléni egyházmegye közgyülésén (előzőleg lelkészi értekezletén is) és az ORTE szakosztályi gyülésén Kecskeméten és Hajdúböszörményben (bizonyára még másutt is) az uj énekeskönyvbe bejutott Hozsánna énekek fölvételét helytelenitő észrevételek hangzottak el, sőt tanitásuk ellen határozat is hozatott (Kecskemét!), akkor a Hallelujahról nem volt szó, mert a gyülekezetek számára kiadott uj énekeskönyv csak hozsánna-énekeket emlit, holott ez utóbbi énekek egyike-másika tényleg a Hallelujahban is benne van. A most emlitett okból magam sem tértem ki a Hallelujahra, amikor egy a Sárospataki Ref. Lapokban, majd a Zeneközlönyben megjelent cikkben a kérdést érintettem. Nagyon helyes azonban, ha a két kiadvány darabjai együtt kerülnek megitélés alá, hiszen sokban hasonlók.

Előre kell bocsátanom, hogy az e tárgyban megtörtént tiltakozó hozzászólások, amelyekről én tudok, nem „üres jelszavakként" hangzottak el. Nem maradt egy sem kellő indokolás nélkül. Azt is megállapitom, hogy mindazok a felszólalók, akiket én hallottam beszélni, nem „tájékozatlan és indokolatlan előitélettel" vannak ellene az emlitett énekeknek. Aztán „tudnak is, szeretnek is énekelni", hiszen református egyházunknak hü fiai és emellett többen zenei szakemberek is.

A Református Figyelőben és a Debreceni Prot. Lapban Czeglédy Sándorné, illetőleg Révész Imréné: Váró Margit és Révész Imre, most már nemcsak az uj énekeskönyvbe — akár megfontolt kiválasztás utján, akár (mint Révész Imre mondja) „minden terv nélkül, találomra felvett" Hozsánna-énekekről, hanem a Hallelujah és Hozsánna cimü énekgyüjteményekről általában szólanak, lándzsát törve ezek használata és minél inkább kivánatos elterjedése érdekében. Ezt — ugy mondják — vallási szempontok, az egyházi ének anyagában való előhaladás, a valláserkölcsi nevelés szempontjai és belmissziói érdekek kivánják.

Volt módomban a szóban levő két gyüjteményt már megjelenése idején megismerni, de akkor nem láttam szükségét a birálatnak, mert ki merte volna azt gondolni, hogy ezekből énekeskönyvünkbe is bekerülhet néhány darab? Később is csak a Hozsánnából a gyülekezeti énekeskönyvbe bejutott néhány ének ellen emeltünk kifogást, nem gondolva arra, hogy a két gyüjtemény propagandában részesül. Most azonban mindegyik kötetet darabról-darabra ismét átnéztem. Kerestem azt, hogy ezek a *dallamok* (mert a szövegek tartalma ellen kifogást nem hallottam) nemzeti, egyházi (vallási) és zeneesztétikai tekintetben minő értéket képviselnek? Mert nem arról van csak szó: Hallelujah *vagy* zsoltár? Nem is arról, hogy zsoltár *és* Hallelujah? Hanem arról, hogy mindaz amit énekeltetünk vagy énekeltelni akarunk, nyeresége e egyházunknak? Megfelel-e annak a követelménynek, melyet fel kell állitanunk és valóban javára válhatik-e magyar református ifjuságunknak?

A Hallelujah c. gyüjteményben 321 dallam található. Ebből csak 25 az oly magyar dallam, mely az új énekes könyvben nincsen meg. Ha hozzávesszük azt a 30 dallamot is, melyeket régebbi, illetőleg újabb énekes könyvünkben is megtalálunk, akkor a magyar dallamok száma 55, mellyel szemben áll 266 idegen dallam. Meg kell jegyezni még, hogy az összes énekek között 23 drb gyermek-éneknek van feltüntetve, ez pedig egytől-egyig *mind idegen dallam.*

A Hozsánna c. gyüjteményben 255 dallam van, ebből csak 15 magyar. Hozzászámitva itt is a zsoltárokból és dicséretekből átvett 36 dallamot, a magyar dallamok száma 51-re szaporodik. Az 51 magyar dallammal szemben marad 204 idegen.

Czeglédyné ezt a hibát, t. i. „hogy sok az idegen dallam," azzal menti, hogy „Wittenberg és Genf sem a Hortobágyon voltak, mégis boldogan valljuk magunkat protestánsoknak és kálvinistáknak." Ez a védelem azonban nem helytálló, mert ami Wittenbergből és Genfből jött, mindazt, sőt még az Evangéliumot és az egész Bibliát is lefordítottuk jó magyar nyelvre. (A fordítónak most ünneplik jubileumát.) Gondolatokat vettünk át idegenből, de magyar megnyilatkozásban tettük magunkévá. Mig ezek a kifogásolt dallamok a maguk meztelen idegenségükben vétettek át, sőt a két könyv még egynéhány ősi magyar dallamra is — mint majd alább rámutatok — idegen köntöst akar húzni.

A Hallelujah az előszavában igy mentegeti magát: „Sokszor hallani azt a kifogást, hogy a modern énekek legnagyobb része idegen termék, azonban akik ezt a kifogást teszik, elfelejtik, hogy a zsoltárok, amelyeket mindnyájan annyira szeretünk, szintén külföldről kerültek hozzánk." Már csak ezért sem lehet elfogadni ezeket a dallamokat, mert ami megtörténhetett veszedelem nélkül egyszer, nem lehet, nem szabad azt általános szokássá tenni, hogy aztán végre is a magyar zenekultura helyrehozhatatlan vesztesége származzék belőle és magyarságunkon essék csorba.

Zsoltáraink dallamai — ezt tudjuk — valóban külföldről származtak, de megmagyarosodtak. Az átvételre akkor, a reformáció korában sem volt ugyan föltétlen szükség, de abban a korban mégis inkább érthető és inkább megengedhető volt, mint ma. Szenczi M. A. fordítása az irodalomtörténetben is elismert magyar. Minden verssora oly magyar tagozású és ritmusú, hogy a dallamok, mint cantus planus — bár kezdetben szokatlanok le-

[1]) Indokoltnak tartjuk, hogy ebben a kérdésben ilyen vélemény is megjelenjen. Szerkesztő.

hettek — sohasem hangzottak idegenül és igy vallásos dallamkészletünk nagy nyereségei lettek. Mig ezek a „modern" dallamok meg nem magyarosíthatók, mert az őket jellemző vad idegen ritmuson kivül dallamkötésükben is magyartalanok. Dallam nélkül is igen sok ének szöveg ritmusán feltűnik és bántó az idegen lüktetés. A dallamok pedig ezt az idegenszerűséget csak fokozzák.

A két könyvben összesen 470 idegen és csak 40 (illetőleg a zsoltárokkal és dicséretekkel együtt 106) magyar dallam akad. Nagy jóakarat kell azonban ahhoz, hogy a 106 dallamot is mind magyarnak tüntessük fel, mert a zsoltárok és dícséretek részben felütéses (idegen) átírással vannak e könyvekben közölve, nem pedig úgy, amint kellene s mint az új énekes könyv is teszi: magyar ütembeosztással. Sőt az olyan ősi magyar éneket is, mint: *Dicsőült helyeken*, vagy *Adjunk hálát mindnyájan* kezdetűt is (mely utóbbinak a szerzője Dávid Ferenc) idegen, felütéses átírással közli a Hozsánna c. könyv, tehát kivetkőzteti magyarságából. A felütéses kezdéssel az ilyen szavakban és kifejezésekben: *dic*sérje, *an*gyal, *min*den, *Krisz*tus, *menny*ből, *nagy* örömet, *né*kiek, *gyö*nyörű szép stb. aláhuzott szótagoknak hangsulytalanoknak kellene lenniök, ámde igazában hangsulyosak. Az ily átírás tehát megrontása a magyar nyelv ritmusának. Felütéssel kezdi a Hallelujah c. könyv az *Im béjöttünk nagy örömmel, Krisztus Urunknak áldott születésén* stb. kezdetű régi szép magyar énekeket is, de ugyan mi alapon akarja megfosztani ezeket magyarságuktól?

(Vége köv.) *Hodossy Béla.*

Hit-élet a Bánvölgyén.

Még 1927-ben megállapitást nyert az akkori vizitációt végző kiküldöttek által, hogy a hit élet a Bánvölgyén elismerésre méltó. Egyházi lapjaink nem adhattak hírt erről, mert az itteni lelkészek nem tartották szükségesnek, hogy végzett munkájukról s annak áldásos következményeiről tudósítást küldjenek lapjainknak. Az Istentől nyert tehetség szerint a Szentlélek indításából híven teljesitették kötelességeiket azért, mert minden elismerést csak az Úrtól várnak, remélnek. Erről a nagyjelentőségű, külsőleg és belsőleg egyaránt építő munkáról évekre visszamenőleg adhatnánk beszámolót s erősíthetnénk állitásunkat statisztikai adatokkal is. Nem tesszük. Mi most is csak azért vagyunk kénytelenek a nagy nyilvánosság elé járulni, mert szomoruan tapasztaljuk, hogy a jelenvaló világ itélete más rólunk. Szinte a kárhoztatás vádját is halljuk: vannak-e ott reformátusok?!

Vannak! Ez év nov. 20-án a Nagyvisnyón tartott presbiteri értekezlet is fényes tanúbizonysága ennek. Egyszerű hívó szóra 87 presbiter sereglett össze e napon Nagyvisnyón, hogy tanácskozzanak: miként lehetne még eredményesebbé tenni a papi hivatást s az egyetemes papság elvének megvalósitását? És az összegyűltek először felavatták a megújított és 3 ik tanteremmel bővített iskolát. Buzgó imádságban *Bodnár* László dédesi lelkész emelte Istenhez s a kötendő szent egyességre *Demes* Péter miskolci ref. vallástanár predikációja vitte el a lelkeket. Az iskolát felavató istenitisztelet után *Hubay* Mihály szilvásváradi lelkész, presbiteri értekezleti elnök megnyitója mutatott rá arra a nagyfontosságú kérdésre: „Mit köszönhetünk annak, ha a belmisszió az egyház szolgálatába áll?" *Joó* Miklós nagyvisnyói lelkész meleg szeretettel üdvözölte a közel és távol vidékről megjelenteket, külön is kiemelve egyháza nagy szülöttjét: *vitéz Sáfrán* Géza ny. altábornagy urat, ki a lelkek nagy örömére nemcsak a világháború mezején, hanem a hit-élet terén is dicsőségesen vitézkedik. *Királyné dr. Bachmann* Lili úrhölgy pedig a „Hazafiasság és keresztyénség" címen tartott előadásában szabta meg követendő magatartásunk irányát. *Lenkey* Gyula bánhorváti lelkész „A Biblia és keresztyénség" címen tartott előadásával tette még nagyobb közkincscsé a szent könyvet, amely után a népes presbiteri értekezlet a bánvölgyi járás „Kálvin-Szövetsége" közgyülésévé alakult át. Egy szívvel és lélekkel tett a zsufolásig megtelt templom közönsége hitet arról, hogy erre a szövetségre nagyon, de nagyon is szükség van s kivánatosnak tartják ennek azonnali megalakitását. *Vitéz Sáfrán* Géza ny. altábornagy úr lelkünk mélyéig ható beszéde s a nagy szövetség céljainak ismertetése után a járási Kálvin-Szövetség megalakitását, az eszmének testbe öltözését munkálta az összegyűlt hívek serege az által is, hogy a járás részére megválasztotta a tisztikart. Diszelnökké: Szilágyi Miklós, elnökké: Joó Miklós, alelnökké: Lenkey Gyula urakat emelte. Járási nőegyleti elnöknő: Királyné dr. Bachmann Lili, alelnöknő: Kőrössyné Kájel Fánika, alelnöknő: Nagyné Vargha Jolánka lett.

Egy közben Nagy Gyula ig.-tanító által vezetett s preciz vegyeskari szereplés és Ács Irma elismerésre méltó szavalata után közebéd.

A szivek megmozdultak s a cselekvés terére lépve, hisszük, a jövőben még eredményesebben működnek!

Az ünnepies hangulatból még ki sem ejtődtünk, máris mennünk kellett újabb bizonyságtevésre a dédesi egyház társegyházába: Bántapolcsányba. A nagy költséggel renovált templomot és feljebb emelt tornyot adtuk át ott magasztos rendeltetésének. Dicsértessék az Úr neve s illesse érte elismerés a tapolcsányiakat. A vidékről egybesereglett papság és közönség a 90. zs. 1 sö versének éneklése közben vonult az Úr díszes hajlékához, melynek ajtaját az „Atya, Fiú és Szentlélek Isten nevében" megnyitotta *Elek* József felsőborsodi ref. esperes. Bent az „Im bejöttünk nagy örömmel." — „Uram a töredelmes" és „Nagy Isten téged az egeknek" éneklése után *Elek* József esperes buzgóságteljes imádsága és mindent befoglaló áldása, *Hubay* Mihály tanácsbirónak Luk. II. 25—32. versei alapján szépen és alkalomszerűen kidolgozott s meggyőző erővel előadott predikációja és áldása avatták fel és adták át rendeltetésének a hívek erejét meghaladó, nagy anyagi áldozattal 130 év után megújított templomot, amelyben bűneink bevallására, az idvesség reménységének átvételére szólított magához az Úr megteri-

tett szent asztala, hol *Nagy* Lajos tardonai lelkész ágendázása és *Kőrössy* József nekézsenyi lelkész segédkezésével az úri szentvacsora kiszolgáltatott. Közebéd. Majd vallásos estély. Imádkozott *Molnár* Pál mályinkai, predikált *Kőrössy* József nekézsenyi lelkész. Károlyi Gáspárról megemlékezett *Hubayné Kovács* Vilma s a „Református öntudatra ébredés"-ről beszélt *Joó* Miklós nagyvisnyói lelkész.

Vallásos estély után köri lelkészek zártkörű megbeszélést folytattak, melyen a téli munkaprogramm nyert megállapitást. —*ós.*

Jézus ölében.

Máté 11 : 28—30.

Jó néha megpihenni
s hajszás napok bús csatái között
a lelkem terhét könnyedén letenni . . .

Jó néha Hozzá vinni
s az Élet úton kinosan lihegve
fáradt szivemből minden bünt kisírni . . .

Jó néha vállra venni
szelid igáját s könnyű terheit:
ne bántson addig senki, semmi . . .

Jó néha odatenni
űzött fejem Jézusom ölébe:
megfáradt szivvel, súlyos teherrel
jó néha megpihenni! . . .

Hangács. *Komáromy Sándor.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Hálaadó istentisztelet.** Sárospatakon iskoláink a gyülekezettel együtt hálaadó istentiszteletet tartottak dec. 6-án a legelső magyar ember, *Horthy Miklós* kormányzó úr Őfőméltósága névünnepén. Az istentiszteletet végezte Forgács Gyula lelkész.

— **Elmaradt irodalmi délután.** A Sárospatakon dec. 8-ra kitüzött *Móricz Zsigmond irodalmi délután* az iró gyöngélkedése miatt e napról elmaradt dec. 15-re.

— **Értekezlet.** Dec. hó 9-én d. e. 10—12-ig az alsózempléni ref. *lelkésznék* tartják értekezletüket Sátoraljaujhelyben a ref. egyház tanácstermében.

— **Kövy-emlékünnepélyt** tart dec. hó 14 én a Pataki Diákok Budapesti Egyesülete. Emlékbeszédet mond *Finkey Ferenc* dr. koronaügyészhelyettes.

— **A felsőborsodiak és alsózempléniek figyelmébe!** Lapunk mult számához mellékelve kimutattuk az előfizetési hátralékokat. A felsőborsodi és alsózempléni egyházmegye pénztári hivatala most arról értesít, hogy a napokban beküldi a hozzá befizetett előfizetési díjakat. Azokra az egyházakra nézve tehát, amelyek az egyházmegyei pénztárba befizették az előfizetést, felszólításunk tárgytalan.

— **Szavazatbontás.** Az alsózempléni egyházmegyében a világi tanácsbirói tisztségre beadott szavazatokat f. hó 3-án bontotta fel a bizottság és megállapitotta, hogy a szavazatok többségét *Asztalos Gyula* nyerte meg. Szivből üdvözöljük az új tanácsbirót!

— **Edelényben** december 1 én az esteli istentisztelet keretében folyt le a 400 éves Károlyi Gáspár emlékünnepély. Imádkozott *Gyülvészi* István helybeli, predikált *Szigethy* Ferenc sajószentpéteri lelkész. Voltak aktuális szavalatok s egy számmal szerepelt a helybeli énekkar.

— **Kálvin-Szövetségi gyülés Felsőábrányban.** Nov. 26 án szép ünnepély volt Felsőábrányban. Négy gyülekezetből jött össze a Kálvin-Szövetségeknek mintegy 30 kiküldötte. Az ünnepély istentisztelettel kezdődött, melyet Várady Pál b.-geszti lelkész végzett. Utána Takács Mihály helybeli lelkész üdvözölte a vendégeket s tartott előadást: „A lelkipásztor az önvizsgálat tükrében" cimen. Ezt követte Szakács Pál sályi lelkész előadása: „A presbiter az önvizsgálat tükrében", majd Pósa Péter járási Kálvin-Szövetségi elnök előadása: „A gyülekezet az önvizsgálat tükrében." Az előadásokat alkalmi szavalatok élénkitették. Délben a vidéki kiküldöttek a helybeli Kálvin-Szövetség vendégei voltak. Egyébként a mezőkövesdi járási Kálvin-Szövetség másik két körzete is megtartja összejövetelét még dec. havában Cserépfaluban és Egerlövőn s ez összejövetelek központjában e részben más előadóktól fenti előadások fognak szerepelni.

— **Hirek Hangácsról.** A hangács-nyomári ref. egyházban Dávid József lelkész nyugalomba vonulása után Komáromy Sándor h. lelkész az egyház ideiglenes vezetője s a gyülekezeti munka folytatója. A vallásos estélyek nov. 14-én kezdődtek meg a Bethlen Gábor halálának 300 éves évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepéllyel, amelyen a h. lelkész emlékbeszédet mondott, Katócs Géza tanitó vallásos elbeszélést olvasott fel, továbbá jól sikerülten szerepelt a helybeli ref. énekkar énekszámokkal, iskolásgyermekek szavalatokkal, s végül alkalmi bibliamagyarázat fejezte be a szép ünnepélyt, melynek közönsége (felekezeti különbség nélkül) majdnem megtöltötte a ref. templomot. A nov. 28 iki vallásos estély programmjából kiemelendő a Katócs Géza tanitó vezetése alatt működő énekkar szereplése, h. lelkész előadása a belmisszióról és annak falusi munkaalkalmairól. Nagy sikere volt a h. lelkész által saját szerzeményei közül elszavalt költeményeknek. Megindult a bibliaköri munka is.

— **Nagyobb adomány a lelkészözvegyek szeretetháza javára.** Egy magát megnevezni nem akaró belföldi emberbarát tizezer pengőt juttatott a református lelkészözvegyek őrszentmiklósi szeretetháza továbbfejlesztésének céljaira.

Szerkesztői üzenetek.

K—y S. H—cs. Örvendünk a gyülekezeti munka sikerének. Csak ha helyünk lesz, akkor közölhetünk egyet. — B—a Gy—a S—a. Ha leveled előbb jött volna, nem küldtünk volna a gyülekezeteknek felszólitást az előfizetési díj beküldésére.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. evfolyam. 51. szám. Sárospatak, 1929 december 15.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Hodossy Béla:* Hallelujah és zsoltár. (Folyt. és vége.) - Kálvineumi Védő-Szövetség. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Hallelujah és zsoltár.

(Folyt. és vége.)

A zsoltároknak és dicséreteknek ilyen auftaktusos kezelése mellett a szóban levő könyvek többet is ritmikus beosztással közölnek. Holott gyülekezeti énekes könyvünk ezt — helyesen — elkerüli. Hát a gyülekezetben is, meg a vallásos összejövetelen is másként, más ritmusban kell ugyanazt az éneket énekelni? Van erre szükség? Aztán ha ritmizálni akarunk, érteni is kell hozzá. Az elkövetett vétségek közül fölemlítem pl., hogy a Hozsánna 117. és 148. sz. alatt is felveszi a a XXXVIII. zs. dallamát, mind a kétszer másként és mind a kétszer hibásan, így:

117. sz. Hara | godnak nagy vol | tában
Meg | indul | ván
Ne feddj | meg Uram | engem
Busult | gerjedezé | sedben
Rám | tekint | vén
Ne bün | tess meg Is | tenem!

148. sz. Nálad | nélkül, Te E | gyetlen
Oly ki | etlen
Itt e föl | dön éle | tünk stb.

Helyeselhető ez? A vallásos cél mindent megenged?

Az ilyen következetlen és egymással ellenkező, a magyar nyelv ritmusát semmibe vevő eljárás is egyik oka annak, hogy gyülekezeti éneklésünk tempóját majd lassúnak, majd tulságos gyorsnak mondják egyesek. Révészné V. M. azt kivánja, hogy énekeinket a „szöveghez illő gyorsasággal énekeljük.“ Helyes. Csakhogy a *gyors* vagy *lassú* megjelölés még nem egész határozott, hanem csak viszonylagos. Épen ezért másként kell ezen a bajon segiteni. Mellékesen megjegyezve, részemről már (a Reformációban, Zeneközlönyben) évekkel ezelőtt ajánlottam metronommal, vagy ahol ez nincs, másodperchez mért időjelzést, melyet mindenütt irányadónak lehetne elfogadni. Eddig senki sem mondta rá, hogy ajánlatom helyes-e, vagy helytelen?

Hogy a gyülekezetek lehetőleg mindenütt egyöntetű tempóval énekeljenek, ez kivánatos. De épen oly kivánatos, sőt elengedhetetlen, hogy mi, reformátusok, akik szeretjük vallásunkat magyar vallásnak nevezni, éneklésünkben ne fordítsunk hátat annak, ami magyar, ne legyünk az idegen dallamok terjesztői. Kétségbe vonom azt, hogy a jó Istent csak idegen dallamokkal lehetne dicsérni. A Hallelujah és Hozsanna 10—20 százalékos magyarsága aggodalommal töltsön el, óvatosságra intsen és tiltakozásra késztessen minden református magyar embert. A csehek, oláhok és szerbek a megszállott területeken nem engedik a magyar szót és a magyar dalt felhangzani, mi meg itthon önként mondjunk le nemzeti dallamainkról s az idegennek propagandát csináljunk? Erre semmi okunk sincs, sőt ellenkezőleg, minden okunk meg van arra, hogy ref. ifjúságunknak magyar nevelést adjunk még vallásos dalköltészetünk útján is. E téren lehetőleg még jobban. Van-e a világnak még olyan nemzete, mely 23 éneket ad épen gyermekek számára, de abban egyetlen egy sincs nemzeti? Nemzeti zenénk magyar sajátságait ezer éven át sikerült megőriznünk, nem engedhető meg, hogy református vallásos összejöveteleken a magyar ifjúság, a jövő nemzedék jó érzéke idegen szellemü dallamokkal megtévesztessék és meggyengítessék, ami még az osztrák abszolutizmus idején sem történt meg. Magyarország, ha csonkán is, de a miénk. A legelső jogunk és kötelességünk, hogy magyarságunkat elenyészni ne engedjük, hanem még fejlesszük, ami a szóban levő két könytől távol áll. Amint mindenki csak a saját nyelvén ért legjobban, akként érzelmeit, gondolatait is csak a saját nyelvén és hangján tudhatja igazán, érthetőleg és őszintén feltárni.

Bogisich Mihály a magyar tudományos akadémiában tartott felolvasásában (nem mondom, hogy igaza volt) szemünkre vetette, hogy eltértünk egyházi énekeinkben a magyar nemzeti alapról. Hátha még megérhette volna ezeknek az idegen dallamoknak a propagálását?!

No, de talán kárpótol bennünket a két gyűjtemény dallamainak egyháziasságával vagy zenei szépségével?

Sajnos, ez sem állítható, mert azokon az énekeken kivül, melyeket a régi énekes könyvből vettek át, kevés bennük az igazán vallásos, vagy zeneesztétikai tekintetben értékes ének. Révészné Váró Margit helyesen állapítja meg, hogy „némely táncjellegű" Hallelujah és Hozsánna éneket „nem bír bevenni a magyar természet." Bizony, bizony elég nagy az olyan énekek száma, melyek „áhitatos hangulatot, mennyei örömet, tisztaságot (!) és szent vágyódást (?)" éppen nem keltenek. És nem alkalmasak ezek az énekek „az örvendező lélek ujjongásának kifejezésére" sem. De ha nincs bennük ujjongó örvendezés, hol van belőlük az alázatos bűnbánat, a hitnek, az áhitatnak magával ragadó ereje? Csak kevés darabban. A dallamok sokszor nemhogy emelnék, fokoznák a szöveg hatását, hanem gátolják, csökkentik és megsemmisítik azt. Hiába való a vallásos szöveg, ha a dallam táncra, szerelemre csábít; világias, nem egyszer triviális érzelmekre serkent, vagy legalább emlékeztet. Az így származott kontraszt kellemetlenül hat. Még a magyar dallamok közt is aránylag sok a közönséges, mely legfeljebb az érzelmesség gyarló szinezéséig emelkedik. Vallásos nyugalmat, vagy éppen Isten dicsőségét hirdető fenséget nagy számú énekben hiába keresünk. Tartalom és hangulat tekintetében szöveg és dallam között is harmóniának kellene lenni, ami nincs meg. Csak az idegenszerű ritmusban egyeznek, de ez a reánk idegenszerű ritmus — népénekről lévén szó — a szövegek értékéből is sokat levon.

Vannak, akik megelégedéssel említik a dallam szerzői között pl. Tinódyt. Tinódynak van vallásos dallama is (pl. Siess keresztyén . . .), de a „Szulimán császár viadaláról Kászon basával" kezdetű dallama, mely 285. sz. alatt énekeskönyvünkbe is bekerült, primitiv, százaz, elbeszélő dallam, a vallásos érzelmek teljes hijjával.

Azt is hallottam fölemlíttetni, hogy a két könyvben a klasszikusokból is találni énekeket. Mendelssohn „Lieder ohne Worte" hires kötetéből pl. a 4-ik számúnak a dallama ott van a Hallelujah-ban. Bár kissé érzelgős és világias, azért hunyjunk szemet. De már Mozart, ki oly fenséges dallamokat irt, nagyot nézne és maga tiltakoznék ellene, hogy az 55 sz. alatt egyik művéből kiszakított pajzán dallamocskája alá vallásos szöveg került. Találkozunk aztán Beethoven, Händel és Schubert nevével is, de nem vallásos és nem értékesebb szerzeményeikkel.

Megemlítem itt, hogy a Hozsánna az Erkel-féle Himnusz dallamát a hatodik sorban egy szótaggal megtoldja, épen úgy, mint néhol: *Hozz rá víg esztendőt* helyett helytelenül *Hozz reá víg esztendőt* énekelnek. Ennek az eltérésnek nincs indoka. Mint ahogy a Hozsánnában e dallamra adott új szöveg is, Kölcsey fenségesen nagyszerű imádságához képest csak jámbor és gyarló dadogás.

Már ezekből is látszik, hogy a zenei szépet e kötetek nagyobb felében hiába keressük. Az apró (több dallam csupán csak 8—10—12 ütemű) énekekből nem egy igen közönséges motivumokon épült fel. Hogy ezek volnának a „modern" (!) keresztyén énekek, melyek magyar nemzeti, vallási vagy zeneesztétikai tekintetben fejlődést, gazdagodást jelentenének? És hogy ezekre a belmissziónak szüksége volna?

Részemről gyermekemet olyan összejövetelre, hol ilyen énekeket tanítanak, nem engedném el s nagy aggodalommal látnám, ha a magyar ref. ifjúságot általában ilyen énekekre kapatnák.

Az is bántó, mikor templomi vagy vallásos célú beszédekben, vallásos cikkekben idegen írókra hivatkoznak szükség nélkül és olyankor is, mikor magyar íróktól találóbban, hatásosabban idézhetnének. A szó még is elrepül, de a magyar ifjúságot egyházi és esztétikai tekintetben is kevés vagy semmi értékű idegen énekekre tanítani: kész veszedelem. *Hodossy Béla.*

Kálvineumi Védő-Szövetség.

A Kálvineumok neve alatt ismert árvaotthonok (Hajdúböszörményben, Nyiregyházán és Budapesten) alátámasztása érdekében, azért hogy e szeretetintézmények minél több árvára terjeszthessék ki a felkaroló szeretet áldott munkáját, ez Istentől való alkotások igazgató-tanácsa egy védő tábort, u. n *Kálvineumi Védő-Szövetséget* akar a magyar református egyház azon tagjaiból megszervezni, akik szivükön hordják az árvamentés nagy gondolatát és krisztusi parancsát. E célból diakonusokat indított útnak az igazgató tanács, akik az egyes gyülekezetekben személyesen fogják felkeresni a híveket, hogy elvigyék hozzájuk az Jge üzenetét: Krisztus reájuk is számit, mikor az Ő kicsinyeiről van szó. A *Védő-Szövetség* tagjai évi *1 pengőre* szóló fizetési kötelezettséget vállalnak. Olyan összeg, amit csak az tagadjon meg, aki ennyit sem költött soha hiábavalóságra!

Kedves Testvérünk! A Kálvineum diakonusa be fog kopogtatni a Te hajlékod ajtaján is. El fogod küldeni? Meg vagyon irva: „Amennyiben megcselekedtétek eggyel emez én legkisebb atyámfiai közül, én velem cselekedtétek meg." Máté 25: 40. Az Ő kicsinyeiről van szó! Ne maradjon helyed üresen a *Kálvineumi Védő-Szövetség*-ben!

A tiszáninneni egyházkerületben Karászy Ilona okl. tanárnő vállalkozott az istenes gyűjtő munkára.

A legilletékesebb nyilatkozatokat hallottuk már a *Kálvineumi Védő-Szövetség* mellett Nincs már egyéb hátra, mint vállalni azt az áldozatot, amely e nélkülözhetetlen intézménynek fenntartásával jár. — Mi állandóan napirenden tartjuk ezt a kérdést.

— **Meghivó.** A Magyar Kálvin-Szövetség 1929 december 20 án (pénteken) d. u. 5 órakor Budapesten, a Ráday-könyvtárban (IX., Ráday-utca 28. földszint) tartja *közgyűlését.*

IRODALOM.

Előfizetési felhívás.

Megfelelő számú előfizető jelentkezése esetén „*Életforrások*“ cím alatt kiadnám pár év óta összegyüjtött tanúlmányaimat, előadásaimat, különböző sajtóorgánumokban megjelent cikkeimet. A kb. 10 íven, finom, famentes papíron megjelenő kötet a kálvinizmus, a lelkiélet, Isten igéje, az imádság, a nevelés, az ifjúság, a lelkipásztorok jellegzetes problemáival, (lelkipásztorok barátsága, egymásiránti bizalma, lelkipásztorok kisértései stb.) foglalkozó irásokat fog tartalmazni.

A kötet előfizetési ára 3·40 P, mely összegnek előzetes beküldése esetén az azt megrendelők portómentesen kapják, különben utánvéttel fogom azt címükre küldeni.

Sárospatak, 1929 december hó 10.

Dr. Mátyás Ernő.

*

Igaz, hogy dr. Mátyás Ernő e lap egyik főmunkatársa. Ez azonban nem feszélyez bennünket abban, hogy előfizetési felhívására a legmelegebben fel ne hívjuk a figyelmet. Hiszen éppen lapunk hasábjairól ismeretes, hogy amit dr. Mátyás Ernő ír, azt komoly, mély, evangéliumi tartalom és hangúlatos, finom előadásmód jellemez.

* **Rousseau J. J. élete és művei.** Rácz Lajos kartársunk e művével már behatóan foglalkozott lapunk, mégis talán nem lesz érdektelen, ha bemutatjuk, hogyan fogadta el e művet az irodalmi kritika. Az *Irodalomtörténeti Közlemények* (III. füzet, 363—364. l.) ezt írja: „Aki Rousseau életéről és munkásságáról vonzón megírt könyvből tájékozódni kíván, annak jó lélekkel ajánlhatjuk Rácz L két kötetét; a szerzőt azok közzé sorozhatjuk, akik szeretik Rousseaut, de azért nem kevésbé igyekeznek vele szemben igazságosak lenni“. A *Budapesti Szemle* (nov. 307—312. l.) szerint „Rácz L. kitűzött célját: Rousseau életének és műveinek lélektani megvilágítását valóban elérte; nagyszabású munkájában R. élete és munkássága eleven erővel tárúl az olvasó elé. Nagy munkája elmélyedésről s kutatókedvről tanúskodik“. A *Prot. Tanügyi Szemle* novemberi száma két ismertetést is szentel a műnek; a második bírálat ezzel végződik: „Elismeréssel adózunk a szerzőnek ezért a derék, komoly munkáért. Rácz L. műve az újabb magyar tudományos irodalom virágzásának a jele és komoly, érdekes olvasmány a művelt közönség számára (323. l.)“. Végül a *Revue de littérature Comparée* (II. f. 375. l.) ezeket írja: „Rácz L. sárospataki tanár, a kiváló Rousseau-kutató, most bocsátotta közre „Rousseau élete és művei“ c. munkájának első kötetét, mely elegáns, figyelmes és teljes feldolgozása mindannak, ami ez óriási tárgyról megjelent. Érdekkel várjuk a folytatását, kívánva, vajha legalább egyes részei lefordíttatnának e munkának!“

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gr. Klebelsberg Kunó** kultuszminisztert és *Farkasfalvi Farkas Gézát*, főiskolánk gondnokát Szikszó díszpolgáraivá választotta. Az ottani új ref. iskola felavatási ünnepségeiről 15 én délután ½3 órakor főiskolánkba érkezik a miniszter úr Farkasfalvi Farkas Gézával és több képviselővel, hogy megtekintse az eddigi építkezések eredményét, amelyben az ő nagyszerű elgondolásai öltöttek testet, s tárgyalásokat folytasson a további teendőkről. Ugyanezen a napon, még a délelőtti órákban érkeznek hasonló célból *Petry* Pál és *Tóth* István államtitkárok és *Jakabfy* miniszteri tanácsos.

— **Uj tanácsbirák** Az alsóborsodi egyházmegye 3 tanácsbirói állására nagy szótöbbséggel Kiss Albert, Dr. Molnár Gyula és Dr. Regéczy József választattak meg.

— **Adomány a főiskolai könyvtárnak.** Múltkori kérésünk bibliák adományozása iránt nem volt pusztába kiáltó szó. Meghallották kegyes lelkek s két régi bibliát a könyvtárnak adományoztak. Vajda Pál egy utrechti, Oláh Józsefné (Makó Dezső lelkész útján) egy kasseli bibliát adott a könyvtárnak. Fischer Lajos könyvkereskedő régi könyveket adományozott könyvtárunknak.

— **Hősi emlék felavatás** volt Noszvajon dec. 8 án; a nyáron felszentelt új templom főbejárati ajtaja mellett 2 oldalt gyönyörű gránitmárvány lapokon van felírva az 52 hősi halott neve, elsőnek a Lakatos József hadnagyé, aki főiskolánknak volt kiváló növendéke. A felavatást megelőző istentiszteletet a helybeli lelkész: Bodnár Béla végezte, majd az emléktábla előtt Pósa Péter mondott hazafias tüzű ünnepi beszédet Egyházi énekkar Kovács Dániel, levente dalárda Cséke István községi főjegyző vezetése mellett alkalmi dalokat adott elő, szavalatok s koszorúzások tették változatossá és meghatóvá a csendes, szűk körben tartott emlékünnepet.

— **Presbiteri körzeti gyűlés Sajókazincon.** A sajószentpéteri lelkészi körzet tizennégy községének lelkészei és presbiterei jöttek össze presbiteri körzeti gyűlésre december 5-én Sajókazincon. Az áldásteljes testvéri nap istentisztelettel kezdődött a templomban melyen *Szigethy* Ferenc sajószentpéteri lelkész végzett katedrai szolgálatot. Utána *Doktor* Gyula helybeli lelkész, mint a gyülés elnöke nyitotta meg az összejövetelt. Első elő adó Dr. *Komjáthy* Aladár volt a presbiteri ideálról tartván előadást. A második előadást *Tóth* Jánys sajóvelezdi lelkész tartotta a belmisszió mindenek előtt való szükségességéről. Végül *vitéz Sáfrán* Géza altábornagy, országos Kálvin szövetségi szervező lelkes felhívó beszédének hatása alatt megalakult a Sajószentpéteri Lelkészi Körzet Kálvin Szövetsége, mint testület, illetve annak tisztikara. — Délután vallásos és ismeretterjesztő összejövetel volt nagyszámú közönséggel az iskolában, melyen iskolásgyermekek énekkara s a most alakult új énekkar szerepelt *Göőz* Béla tanító ve-

zetése mellett, adventi bibliamagyarázatot tartott *Bakó* Gyula barcikai lelkész s szabadelőadást tartott *Szigethy* Ferenc sajószentpéteri lelkész Egressy Béniről, a Szózat zeneszerzőjéről, Sajókazinc község nagy szülöttjéről.

— **Kálvin-szövetségi gyűlés.** Cserépfaluban dec. 4 én folyt le a körzeti Kálvin-szöv. gyűlés Mezőkövesd és Bükkzsérc kiküldötteinek s a helybeli gyülekezet nagy számban megjelent tagjainak jelenlétében. Szombathy László m.-kövesdi hitoktató lelkész lendületes bibliamagyarázata és imádsága után következett a három, sorozatos előadás: 1. A lelkipásztor az önvizsgálat tükörében: Takács Mihály f. ábrányi; 2. A presbiter az önvizsgálat tükörében: Szakács Pál sályi s 3. A gyülekezet az önvizsgálat tükörében: Pósa Péter helybeli lelkésztől. Az előadások közben ifj. egyesületi tagok s iskolás gyermekek szavaltak. A lélekemelő templomi ünnepség után közebéd volt az iskolában, melyen a helybeli K. Sz tagjai vendégül látták a vidéki előadókat és kiküldötteket.

— **Kézimunka kiállítás.** Az ózdi Kálvin Szövetség Leányegylete december 1-től december 5 ig kézimunka kiállítást rendezett a Munkás Olvasóegyletben. Kiállításra kerültek kézimunkák, babák, mackók, nyuszik, diványpárnák stb. A kiállítás az első naptól kezdve nagy látogatottságnak örvendett. Tiszta nyereségéből a gyülekezeti árva-gyermekek kapnak ruhát, cipőt stb. karácsonyra. Ez a kézimunka kiállítás az ózdi Kálvin-Szövetség munkájának legelső látható eredménye.

— **A jugoszláviai** református egyházmegye november hó 12—13. napjain Zomborban értekezletet tartott, amelyen a belmisszió aktuális kérdéseivel foglalkozott. Két napon át csak négy fontos kérdéssel foglalkozott az értekezlet: A gyermekistentisztelet, az ifjúság közötti munka, az iratterjesztés és a diakonusképzés kérdéseivel. Az első három témát *Forgács* Gyula konventi missziói bizottsági előadó, a negyediket *Phildius* Eberhard, a st-andrái bibliaiskola igazgatója vezette be. A bevezető előadások után beható vita következett, amely nemcsak hozzászólásokból állott, hanem komoly problémák megbeszéléséből s azok megoldásának megvitatásából. Sajnos, e problémák különös súllyal nehezednek ottani szolgatársainkra. Szükségessé vált pl. a vasárnapi iskola elnevezés megszüntetése, mert az „iskola" szó gyanuba keverte a munkát a hatóság előtt. Ezentul „gyermekistentisztelet" lesz a neve a munkának. Az értekezlet záró estélyén nyilvános ünnepély volt, amelyen a szép énekszámok és bibliamagyarázaton kivül *Gachal* János alesperes tartott előadást macedóniai útjáról s az ottan letelepedett református magyarokról; *Háda* Sándor egyházmegyei közpénztáros szólott a létesítendő daruvári otthonról és *Ágoston* Sándor főesperes mondott el egy-egy tanulságos részletet amerikai útjáról. Az értekezlet felemelő és építő hatással volt a résztvevőkre, akik között a gör. keleti egyház néhány vezető embere is részt vett.

HIVATALOS RÉSZ.

1285/1929. **Püspöki körlevél.**

A lelkésztársak figyelmébe.

Egyházkerületünk lelkészi özvegy árva gyámintézete a jövő 1930. év január elsején életbe lép. Az alapszabályok közölve vannak a folyó évi nyári közgyűlés jegyzőkönyvének Függelékében.

Az özvegy árva gyámintézet tagjai: az egyházkerület jelenlegi területén működő, vagy ezután szolgálatba lépő rendes lelkészek, missziói s vallásoktató lelkészek és a püspöki titkár, akik 1930. január 1-én 60-ik életévüket be nem töltötték.

Belépési járulék egyszersmindenkorra 20 pengő, évi járulék 30 pengő. Ez összegek az 1930. év végére befizetendők az egyházkerületi pénztárba. A befizetés idejét és módját a Nt. esperes urak fogják meghatározni.

Többire nézve az alapszabályok nyújtanak felvilágosítást, melyek áttanulmányozását a lelkésztársak figyelmébe ajánlom.

Miskolc. 1929 dec. 9. *Dr. Révész Kálmán* — püspök.

Alsóborsodiak figyelmébe! 1. Kérem azokat a lelkésztestvéreket, akiknek családjában ez évben születés, házasság, vagy halálozás fordult elő, hogy hiteles anyakönyvi kivonatok csatolásával e hó végéig hozzám a változást jelentsék be. *Uj lelkészeket* — a Nyugdíjtörvényben előírt összes iratok beküldésére is ez úton kérem fel. 2. Költségvetések készítése és beküldésének határideje lejár. 3. Fizetni valók *azonnal* beküldendők. Boldog ünneplést kiván szeretettel: *Farkas István* esperes.

Szerkesztői üzenetek.

T—y A—s K—t. Örvendünk a felgyógyulásának. A cikk megérkezett. Jön. — D—s P—r M—c. Amit levélben írtam, itt ujra megismétlem. Sajnálom, hogy sajtótörvényre való hivatkozással akarsz bármit is közöltetni. A lap arra való, hogy higgadt, nyugodt, tárgyilagos hangon irjanak benne minden fontos tárgyról. És nagyon fontos a vallástanárok lelkészi szolgálati éveinek a beszámítása is. De engedelmet kérek, miért kell itt szenvedélyeskedni és sajtótörvényre hivatkozni?! Nincs senki, aki e kérdést ne ismerné világosan. Hosszú idő óta van szőnyegen. De ha Te a sajtótörvényre hivatkozással akarsz *Helyreigazitást* közölni lapunkban, akkor az legyen tényleg *Helyreigazitás*, azaz vagy ténybeli kijelentéseket, vagy tényállitásokra vonatkozó egyszerű cáfolatot tartalmazzon. Megállapitom, hogy Te hosszú, 7 gépirásos negyedoldalra terjedő önálló cikket irtál, amely alkalmas arra, hogy újabb polémiákat váltson ki. Én nem látom az ügyre nézve, amely mellett irsz, kivánatosnak, hogy bárki is animózitással kezelje ezt a kérdést. Nem objektiv hangú cikket ebben az ügyben senkitől se vagyok hajlandó közölni. A vallástanárok lelkészi éveinek beszámitását mindenki méltányosnak tartja. Miért sértegessük iskolai szerveinket, vagy egyházi hatóságainkat jobbra-balra, ha az ügy kivánatos elintézése késedelemmel jár. Eredmény már is van. Legyünk rajta minden fokon, hogy a legteljesebb eredmény meglegyen. Sietni kell az elintézéssel különösen ott, ahol feltünően méltánytalan helyzetbe került, hosszú lelkészi szolgálati idővel rendelkező vallástanárunkról van szó. Hivatalos szerveink foglalkoznak érdemben az üggyel. Azért nem cikk kell már itt, hanem megnyugtató elintézés. A Te részedről pedig elégséges, ha valóban szükségesnek látod, egy rövid *Helyreigazitás*, amelynek, ha az lesz, készséggel helyet adunk.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXIV. évfolyam. 52. szám. Sárospatak, 1929 december 22.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Szabó Zoltán:* Karácsony. — *Dr. Finkey Ferenc:* Kövy Sándor. — Gr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter Sárospatakon. — A debreceni egyetem ünnepe. — *Dr. Panka Károly:* Kövy Sándor emlékünnepély. — *Andrássy Kálmán:* Falusi levél. — Irodalom. — Gyülekezeti élet. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

Karácsony.

Kritikus időket élünk, amit nagyon sokan felismertek már s azzal kezdik — sokszor végzik — életjavító munkájukat, hogy kritizálnak. Soha annyi bírálatot, mint ma. Bírálnak bennünket kis- és nagyántánt, boncoljuk, vádoljuk önmagunkat, bizonyítgatjuk — mint farizeusok a gutaütött nyoszolyája körül — hogy az apák vétkeztek, magunkra olvassuk, hogy bizony a fiak is bűnösek, s nem hallatszik a megváltó szó, hogy „kelj fel és járj". Mert a mai időket a *krízis* teszi kritikusabbá, nem a kritika, a *válság* pedig, amelyben népünk és egyházunk él, *a Krisztus uralmának, érvényesülésének válsága.* Minden, ami hiányzik, azért hiány, mert ez az egy hiányzik — mert ha nincs meg *egészen* — óh különös isteni fizika — az egész hiányzik.

Nem kritizálni akarjuk most sem a „karácsonyunkat", hanem megmutatni, előpanaszkodni, előreménykedni benne a krízis meglátását.

A testté létel — inkarnáció — ünnepe a karácsony, de a Lélek, a Lélekisten igéje lett benne egyszer testté, tehát *nem a test ünnepe, hanem a léleké.* Hogy eltévesztjük ezt az egyszerű tételt.

Kiadós születésnapi ünnepet csinálunk belőle. Több testért vannak az utilitáris ajándékok, a rakott asztal Fizikai szükségért vannak elsősorban a karácsonyi akciók. A karácsonyi „segélyek" indító oka a nehéz anyagi helyzet. *Ezért* folyósítja azokat állam, vármegye, vállalat, nem egyedül és nem elsősorban: *Jézusért.* Azért van válságban a mai karácsony s a mai élet, mert megszünt az emberiségben egyetemes, maradék nélkül való, önmagában is minden másnál erősebb oknak lenni a teremtettség nagy oka: *Jézusért, Jézus nevében!* Pedig az Isten kegyelmének, az Ő emberekhez forduló jókedvének is ez az *egyetlen* oka: Jézusért, Jézus nevében. Mikor fognak egyszer az emberek, kormányok, országok megint tisztán Jézusért *cselekedni* valamit. Mikor fog egyszer az állam és megye nem „*csak*" a nehéz anyagi helyzetre való tekintettel, hanem kifejezetten „*Jézusért*" karácsonyi segélyt adni? Mikor fogjuk egymást karácsonykor egyenesen „Jézusért" megajándékozni? Fogjuk-e egyszer a karácsonyt „a Jézus nevében", Jézusért tehát Jézussal ünnepelni? Amikor Krisztust tényezőnek, alapvetően fontos tényezőnek tartani nemcsak csapos beszéd, s egyházi frazeologia, hanem országházban, népgyűléseken, művészetben, tudományban, a „*világ*"-ban komolyan számontartott és számbavett igazság, akkor megint világos lesz karácsonykor még az éjszaka is, mint egyszer akkor, Betlehemnél. Akkor nem fognak a karácsonyi éjszakák múló ünnepi hangulatán átkisérteni a golgotai éjszaka földrengései, világrázkódásai, kárpithasadásai.

Addig is magyar gyülekezetek, kis templomok, alacsony parókiák, puritán tűzhelyek, földes szobák népe tisztítson magának Jézus nevében ünnepelt, mélységes, lelketgyarapító, életet zsendítő szent karácsonyt, az Istentől megszeretett s önmagában is a szeretet edényévé lett ember áldott ünnepét. Higyjük el, hogy Jézussal és Jézusért nem „csak" üdvözűlni, hanem fűteni, világítani, enni, ruházkodni, barátkozni is lehet.

Karácsonyi ajándékúl nyert hittel és bizonyságtétellel valljuk, hogy népünk és egyházunk reményt nyújt arra, hogy diadalmasan esik át a „Jézus-krízisen" s „Király-Krisztus" lesz a karácsonyi Jézuskából.

A karácsonyban nyilvánvalóvá lett végtelen isteni szeretetben megfényesítjük a régi, kopott, megrongált szavakat s *Jézus nevében* boldog karácsonyt kívánunk nagy szeretettel minden ünneplő magyarnak! *Szabó Zoltán.*

— **A hangács-nyomári lelkészi** állásra kiírt pályázat dec. 1-én lejárt. Eddig a határidőig 17 pályázat érkezett be s az egyházmegyétől kiküldött bizottság Elek József f. borsodi esperes elnöklete alatt valamennyi pályázatot elfogadta és a választás határidejéül 1930 jan. 12-ikét tűzte ki.

Kövy Sándor.

— Emlékezés halálának századik évfordulóján. —

A Sárospataki Ref. Lapok olvasóközönsége előtt nem szükséges fejtegetni, hogy ki volt Kövy Sándor s mi az ő életének és sárospataki tanárságának a jelentősége. Jogtanári működése megkezdésének (1793 nov. 15.) százados évfordulója alkalmából 1893 novemberében a S. R. L. ünnepi számmal (47. sz.) áldozott az ő emlékének, részletesen méltatva az ő működését és elévülhetetlen érdemeit a hazai jogi oktatás s különösen a ref. jogi tanítás terén. Azóta azonban ismét eltelt 36 esztendő s eziden az ő halálának a századik évfordulóját értük meg.

Kövy Sándor mindenesetre megérdemli, hogy ezt az újabb százados évfordulót se engedjük el megemlékezés nélkül. Annál kevésbbé, mert azok, akik akkor az emlékezés fáklyáját meggyujtották az ő emlékére (Szinyei Gerzson, Ballagi Géza, Zsindely István) immár mindnyájan elköltöztek e földi világból, s ha mi, az akkori fiatalok, akik most az öregek sorába kerültünk, még kegyelettel vissza lapozgatunk is erre a szép emlékszámra, de a mai fiatalok előtt már természetszerüen mindjobban elmosódik a régiek képe. Különösen szükségesnek véltem azért hogy Kövy Sándor halalának századik évfordulóján legalább én, egy az immár szintén öreg tanárok közül, áldozati lángot élesszek a legnagyobb pataki jogtanár, az én jogtanári eszményképem jeltelen sirja felett, mert épen a mai időkben, amikor az idők viharos járasa folytán a sárospataki jogakadémiának ismét szünetelnie kell, szent kötelességünk mindnyájunknak, akik még élünk, vissza-visszatérni a mi drága Alma Materünk kiemelkedő nagy alakjaihoz s az ő életük és dicsőséges működésük példáján megnyugvást és a jobb jövőben való új hitet szereznünk.

A Kövy Sándornak 1829 julius 23-án bekövetkezett halála óta lefolyt száz év alatt a magyar magánjog tudománya óriási fejlődést és haladást mutat fel. Az ő hat kiadást ért hires tankönyve, az *Elementa Jurisprudentiae Hungaricae* (I. kiadás 1800, Kassa, VI. 1835, Sárospatak), ami négy évtizeden keresztül legkedveltebb kézkönyve volt a magyar jogászifjúságnak s melynek Fogarassi János által eszközölt magyar nyelvü átdolgozása ugyancsak hat kiadást ért (1839—1847) a mai modern magánjogi kézikönyvek mellett kétségtelenül elavult és csak történeti becsü. Azonban, ha a fejlődés törvénye szerint az utódok a tudomány művelésében túlszárnyalták is a Mestert, ha Kövynek a sárospataki jogakadémia magán jogi tanszékén legkiválóbb utóda, *Emődy Dániel*, az 1848 előtti régi magyar jog egyik legutolsó közvetlen ismerője és classicus patinaju magyarázója, 1892-ben megjelent tankönyvében már kénytelen szakítani a Kövy rendszerével s beosztás, módszer, kidolgozás tekintetében a modern magánjogi tudomány útjaira térni, — s ha az utolsó három évtized magánjogászai, akik már az új magyar magánjogi Törvénytervezet szellemében dolgoznak, csak mint irodalomtörténeti reliquiákat sorolják fel Kövy munkáit, — a magyar jogtörténet mindezek dacára köteles elfogulatlanul megállapitani, hogy Kövy Sándor a régi magyar magánjog legnagyobb Mestereinek egyike volt, akinek emléke előtt mindig a legnagyobb elismeréssel és kegyelettel kell meghajolnunk.

Még szentebb kötelesség ez az elismerés és kegyeletes megemlékezés a magyar prot egyházra és a prot. tanárságra, mert Kövy a protestáns, közelebbről a református jogtanárok egyik legnagyobbja volt s a prot. jogi oktatás egyik legkimagaslóbb alakja marad minden időkre. A prot. oktatásügy története pedig egyik legnagyobb büszkesége gyanánt emlegetheti Kövyt azért is, mert ő nemcsak mint jogi iró örökitette meg nevét, de sajátos előadási és jogtanítási módszerével is.

Kövy nem restelte hirdetni, hogy az ő hivatása nem a szép előadások tartása, (ámbár volt tanítványai cicerói ékesszólását is magasztalják s Ballagi Géza is főként mint előadót dícséri Kövyt) nem a hajszálfínom jogi definitiok kiformálása, hanem *az oktatás, a tanítás és a nevelés.* Az ő 36 évi jogtanári működése nyilegyenesen arra irányult, hogy hallgatóit a jogi tárgyakban kiképezze, vagyis megértesse velök, mik a jogi szabályok a magánjogban, a közjogban, a perjogban s miképen kell ezeket a szabályokat a gyakorlatban alkalmazni. Nem a definitiokat nem a törvényszakaszok részleteit, hanem a törvények, az egész hazai jog szellemét, alaptételeit, a jogtudomány alapigazságait törekedett minden erővel belecsepegtetni s kivétel nélkül minden hallgató jába. Ezeket az alapelveket, a törvények filozofiáját, mint Kossuth Lajos irja, valósággal tölcsérrel töltötte hallgatói fejébe. Fogarassi pedig a hűséges tanítvány szeretetével beszéli el, hogy ha látta, hogy valamely kérdést nehezebben fognak fel, újból, más oldalról kezdte a magyarázatot s addig beszélt, míg a középszerű elméjű vagy figyelmetlenebb hallgatók is megértették.

Bizonyára ismeretes a fiatalabb nemzedékek előtt is Kövy *Páncél vármegyéje* és *kir. Táblája.* Ez az iskola-vármegye és iskolabiróság volt a Kövy jogtanítási sikerének és országos hírnevének egyik kulcsa. Ő nem érte be azzal, hogy hallgatóit a hazai jog szabályaiba és szellemébe bevezette, de ezenfelül céltudatosan igyekezett őket a jövendő életpályájukra is előkészíteni s mintegy játszva belegyakorolni őket a közigazgatási, a bírói, ügyvédi tisztségek teendőinek e titkaiba is. Ezért tartott hallgatóival országgyűléseket, megyei közgyűléseket, tisztújításokat, ezért alakított belőlük kir. itélőtáblát, hogy ott peres ügyeket, mint ügyvédek, bírák tárgyaljanak.

De az ő nevelési programja még ezzel sem merült ki. Egész tanári működésének végső célja és ideálja volt, hogy hallgatóit vallásos és hazafias szellemü, szilárd jellemü honpolgárokká nevelte. Ezt a legfőbb életcélját is teljes mértékben sikerült megvalósítania éspedig a maga egyéniségével, az élő példa vonzó és utánzásra késztető erejével.

Kövy egyénisége prototypusa volt a tudomány és az ifjúság szeretetét, a vallásos és a

hazafias szellemet önmagában egyesítő és hallgatóiba átplántáló protestáns jogtanárnak. Az ő puritán személye, melyet egyesek, így maga Kossuth Lajos is, nevezhettek darabosnak, néha nyersnek, de valójában megtestesülése volt a felekezeti türelmességnek és elfogulatlanságnak s a törhetlen hazafiasságnak. Jó református ember, vastagnyakú kálvinista volt, keményfejű, egyeneslelkű férfiú. Tisztelte, becsülte azonban más vallású honfitársai meggyőződését. Se írásaiban, se magánbeszédben sohasem sértette vagy kicsinyelte mások vallásos érzelmeit.

Ezzel az eleven példaadással mutatta meg hallgatóinak, akik között mindig voltak római és görög katholikusok és görög keletiek is, hogy a vallási különbségnek nem szabad éket verni egy haza fiai közé s éppen a jogásznak, a törvénytudónak kötelessége a különböző felekezetű honpolgárok egyenjogúságát hirdetnie és megkövetelnie. A Kövy féle emelkedett szellemű világi emberek teremtették meg a múlt század 30—40-es éveinek azt az ideális felekezeti békéjét, mely 1844-ben a vegyes házasságok kérdésének liberális törvényhozási megoldását. majd az 1848: XX. t.-c.-ben a bevett vallásfelekezetek közötti egyenlőség és viszonosság kimondását s az ötvenes évek végén a protestánsoknak az autonomiájukat elkobozni készülő pátens elleni nagy küzdelmében a katholikus magyarság testvéri segítségét inspirálta.

Én éppen ebben látom Kövy, az izzig-vérig türelmes és hazafias protestáns jogtanár 36 évi áldásos jogtanári működésének egyik legnagyobb jelentőségét és emlékének ércnél maradandóbb voltát hogy ő úgy könyveivel, mint előadásaival, tanítói, nevelői módszerével és személyes példaadásával a haza javáért mindhalálig buzgón dolgozni akaró s a ha kell, a haza szabadságáért, az ősi alkotmányért vérüket ontani kész generatiokat nevelt a magyar hazának. Ez az őszinte vallásosság s a más felekezetűek iránti elfogulatlan tisztelet és a törhetetlen hazafiasság az utolsó századon át mindig szent traditiója volt a sárospataki főiskolának s jellemvonása a pataki jogásznak.

A magyar jogtudomány és a protestáns tanügy kiváló nagy mesterének a halála századik évfordulóján is emlékezzünk meg azért hálatelt szívvel az ő nagy érdemeiről.

Dr. Finkey Ferenc.

Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter Sárospatakon.

Sárospataki főiskolánkat dec. hó 15-én harmadikszor érte a kitüntető szerencse, hogy megfordult falai közt gróf *Klebelsberg Kunó* vallás- és közoktatásügyi miniszter úr. A főiskola tanári kara és előljárósága hódoló tisztelettel fogadta a nagy vendéget. aki nem a szokványos hivatalos látogatás ünnepi fényében jelent meg az ősi fészekben, hanem az alkotás, a továbbépítés magasztos érzésével. Sárospataki főiskolánkon éppen a magas ívelésű kultuszminiszteri kezdeményezés folytán nagyszerű tervek indúltak meg, amelyek ősi fényébe fogják visszaállítani a kollégiumot s képessé teszik újra százados rendeltetése betöltésére. A sárospatakiakat, s hisszük, mindazokat, akiknek kedves a mi Alma Materünk, boldog örömmel töltötte el Klebelsberg miniszter látogatása. Mert mint arra *Janka Károly* főiskolai gondnok a miniszter urat üdvözlő beszédében joggal rámutatott, a kultuszminiszter látogatása megnyugtatólag hat széles körökre abban az irányban, hogy bármennyire sulyosak e pillanatban a gazdasági viszonyok és bármennyire aggasztó éppen ezek következtében az állam teherbíró ereje, az anyagi romlás még nem oly nagy, hogy a megkezdett pataki építkezési tervek is halasztást szenvednének. Mindenesetre számolni kell a gazdasági helyzettel és igényeinket ahhoz mérsékelni, de mindenképen megnyugtató, hogy zökkenés a tervek kivitelében nem áll be s a miniszter úr szeretetének teljes erejével áll őrt Patak megkezdett fejlesztése mellett. A patakiakat mélyen meghatja Klebelsberg miniszternek ez a céltudatos, kitartó munkája. Nagyon tudják értékelni az ő nagyszerű kulturális elgondolását akkor, amikor meg nem értés folytán egyes helyekről támadások érik a minisztert Mindenki meg lehet győződve, hogy mellőzheteflen nemzeti életérdekek táplálltatnak minden befektetéssel. ami Sárospatakon történik. Egy nemzet, amely dícstelen halál martaléka nem akar lenni, még nehéz körülmények között sem mondhat le olyan elemi kötelezettségek teljesítéséről, amelyek Patakkal szemben fennállanak.

Nemzeti művelődési középpontokért minden lehető áldozatot meg kell hozni. Patak egyelőre csak a legszükségesebb intézményeket kapja meg. És minden hála és elismerés megilleti azt a kultuszminisztert. aki odaáll az ősi tradiciók megszentelt földjére, átmelegíti lelkét a dicső múlt fényes emlékei által és azt akarja, hogy itt necsak múlt, fényes emlékezés legyen, hanem virágzó, tetterős, élő, ható, pezsgő energiákat kibocsátó jelen és gyönyörű reménységgel biztató jövő.

Közelebbről az eddigi építkezések megszemlélésére jött a miniszter úr és az építkezések legközelebbi menetének letárgyalására.

Gróf Klebelsberg miniszter dec. 15-én a délután a háromnegyed 4 órai vonattal érkezett Sárospatakra Farkasfalvi Farkas Géza, a hatalmas agilitású főiskolai világi gondnok és dr. Bessenyei Zénó országgyűlési képviselő kíséretében. Délelőtt a miniszter úr és Farkasfalvi Farkas Géza Szikszó város díszpolgári oklevelét vette át az ünnepi keretek közt tartott közgyűlésen. A sárospataki építkezések ügyével kapcsolatban még délelőtt Sárospatakra érkeztek a miniszter legközelebbi munkatársai: Petry Pál és Tóth István államtitkár és Jakabfi Zoltán miniszteri tanácsos. akik a lefolyt és befejezett építkezéseket, a gimnáziumi szárny kiépítését, az ó kollégium egy részének átalakítását gondosan megvizsgálták. A délután érkező kultuszminiszter úr is ezzel kezdte mindenre kiterjedő figyelmességű munkáját. Sajnos, sűrű, hideg, fázós eső esett. A természet üde bája, amely máskor Patakot annyira vonzóvá teszi, tüskés ködpongyolájába rejtőzött el. A nyári sok fuvarfelszántotta

iskolaudvaron hevenyészve lehetett a sár fölé odaboronálni a rend felé törekvés süppedő szőnyegét. Az udvarrendezés bizony még nincs kész. De a gimnáziumi építkezés szinte befejezettnek mondható. Fűtött folyosókon haladunk. Az új emelet tágas, modern tantermeivel a kifűtés után pompás kerete lehet a legszínvonalasabb tanításnak. És jelentékeny munka ment már végbe az ó-kollégium átalakításánál is a theol. internátus javára.

Klebelsberg gróf kultuszminiszter úr az építkezés megtekintése után a főiskolai tanácsterembe vonúlt, ahol tiszteletére megjelentek a főiskolai igazgató-tanácsosok közül is Meczner Béla főrendiházi tag, Bernáth Aladár Zemplénvármegye alispánja, Harsányi Gyula sárospataki takarékpénztári vezérigazgató, továbbá teljes számmal a főiskolának és Kovács Dezső igazgató vezetésével a ref. tanítóképző intézetnek tanárai s az ifjúság képviseletében Gergely János főiskolai szenior.

A tanácsteremben megjelenő minisztert lelkes ováció köszöntötte. Először *Janka* Károly főiskolai gondnok üdvözölte szárnyaló szavakkal a miniszter urat és fejtette ki meg-megujuló helyeslés közt, hogy mennyire emelő hatásu ügyeink vitelére a miniszter ur mélyen lekötelező személyes érdeklődése és az ügyek intézésében való személyes részvétele. A kishitüeket megszégyenitheti a miniszter ur erős ragaszkodása elgondolásaihoz s a szeretet, mellyel csügg az itteni tervek megvalósitásán. Az épitkezés menetének szerinte olyannak kell lenni, hogy semmit el ne siessünk és semmit el ne mulasszunk.

Dr. Mátyás Ernő főiskolai közigazgató a főiskolai tanári kar és tanuló ifjuság nevében mondott találó szavakat a pataki helyzet jellemzésére Kifejtette, hogy milyen megértéssel követi a tanári kar a miniszter ur terveit, mert látja, hogy itt nemcsak falak épitéséről van szó, hanem a tekintetek magasra emeléséről, tág horizontu lelki munka megindításáról is. Az üdvözlésekre gróf Klebelsberg miniszter rendkivül megkapó szavakkal válaszolt Jól esett neki, — mondotta, — hogy nem tekintik őt más felekezetü embernek. Ma olyan egyének kellenek a nemzetépités élére, akik a nemzeti erőket össze tudják fogni. Van olyan hazafi, hogy félreállna, ha nem tudná, hogy erre a munkára neki van ereje. Mint konzervativ és nacionalista politikus történeti megadottságában szereti Patakot és ebben az erejében akarja fejleszteni Pataknak nemcsak XVII. századbeli virágzása volt, hanem a XIX. sz. szellemtörténetét sem lehet megirni az értékes pataki hatások figyelmen kivül hagyásával. A jogakadémia elvesztésével beállt csonkitást szünteti meg a tanitóképző átadása az egyházkerület főhatósága alá. Most, hogy a gimn. szárny kiépült, jön a sor arra, hogy az ó-épület eredeti rendeltetésének megfelelőleg igazán college, kollégium legyen. Az internátus kisvárosi helyen már a lakásviszonyok miatt is nélkülözhetetlen. És az angol internátus felállitásával megnyilik az uj misszió Patak előtt.

Az üdvözlések elhangzása után dr. Trócsányi József gazdasági választmányi elnök terjesztett elő kimutatást az épitkezéseknél rendelkezésre álló pénzről és Jakabfy Zoltán miniszteri tanácsos az épitkezés egymásutánjáról. Alapos tanácskozás után nyilvánvalóvá lett, hogy a miniszter ur elgondolása és az épitkezéshez szükséges pénzösszeg kezeinkhez jutása természetszerűleg szabja meg az épitkezések menetét. Nevezetesen az 1930. évben tető alá kerül az I. sz. gimn. (angol) internátus, a következő évben az épitkezés befejeztetik s az 1930. év nyarán az ó-épület átalakittatik ugy, hogy a theol. internátus 1930. szeptemberében rendeltetésének átadatik. Mindez, Deo volente, ha Isten kedvező kegyelme megáldja szándékainkat. Egyelőre nincs meg a kellő fedezet a II. sz. gimn.-i internátusra. De az angol tagozat teljes megnyiltáig az I. sz.-ban is elhelyezhetők más gimn. tanulók. És az egyetemes ref. egyház támogatása mellett kilátást nyújtott a miniszter úr más segélyre is.

Tanácskozás folyt még a gimnáziumi angol typusról (itt nagyjelentőségü tárgyalások indultak meg!) azután a tornacsarnok átalakitásáról.

A miniszter ur a tanácskozásokat fáradhatatlan türelemmel vezette, tanácsait, utbaigazitásait, átsütötte kegyes jóindulata. Főiskolánk lángoló buzgalmu gondnokai, igazgató-tanácsosai és tanárai egy termékeny gyümölcsöző, gazdag nap emlékét hordozzák szivükben gr. Klebelsberg miniszter ur harmadik pataki látogatásáról.

A debreceni egyetem ünnepe.

Külső fényben, felemelő belső tartalomban egyaránt szép ünnepe volt a debreceni Tisza István Tudományegyetemnek f. december hó 14-én. Ezen a napon avatta az egyetem dr. *Antal* Géza, dr. *Ravasz* László református püspököket, *Soltész* Elemér protestáns tábori püspököt, *Payr* Sándor és *Stráner* Vilmos egyetemi tanárokat a hittudományi kar, dr. *Baltazár* Dezső református püspököt az államtudományok *honoris causa* doktoraivá, amely ünnepélyes doktorrá avatásra a speyeri birodalmi gyűlés 400 éves fordulója szolgáltatott alkalmat.

Az ünnepélyes közgyűlés keretében lefolyt doktorráavatáson *Csánky* Bénjámin Rector Magnificus jelentése és megnyitó beszéde után dr. *Lencz* Géza prodékán tartotta meg a speyeri birodalmi gyűlés jelentőségéről szóló tartalmas emlékbeszédét. A hittudományi kar részéről dr. *Varga* Zsigmond e.-i. dékán tárta fel a felavatandó doktorok kimagasló személyiségeit, tudományos és nemzet mentő nagy jelentőségüket, a jog és államtudományi kar részéről dr. *Bozóky* Ferenc dékán végezte az avatást. Az ünnepi érzések akkor emelkedtek a legmagasabb fokra, amikor a díszoklevelek átvétele után a felavatott doktorok egymás után tettek bizonyságot a debreceni egyetem céljai mellett Különösen mélyen megragadó hitvallás volt Debrecen mellett a dr. *Ravasz* Lászlóé, aki megnyilatkozásában mély gondolatokban tett bizonyságot a debreceni magyar kálvinizmus és a 400 éves és legnagyobb magyar főiskola történelmi multja és jövendő hivatása mellett, hangsulyozva azt is, hogy a mai Debrecen Bethlen Gábor erdélyi kálvinizmusának és az egész magyar

kálvinizmusnak letéteményese, örököse és fokusza. *Csánky* Bénjámin lelkes zárószavaival és a Himnusz éneklésével zárult a felemelő ünnep.

Kövy Sándor emlékestély.

A Pataki Diákok Orsz. Szövetségének Budapesti Egyesülete f. hó 14-én Kövy Sándor, az országos hirü pataki jogtanár és jogtudós halálának 100 éves évfordulója alkalmából kegyeletes emlékestélyt rendezett. Az estélyen jelen voltak: Pálóczi Czinke István ref. püspök, Rácz Gábor altábornagy, Rácz Lajos curiai tanácselnök, Gaál Endre dr., v. államtitkár, orsz. képviselő, Jablonowszki József dr. kisérletügyi főigazgató, Kérészy Zoltán dr. egyetemi tanár, Kontz Endre dr. min. tanácsos, Forgon Lajos dr. postaigazgató, Pálóczi Horváth Zoltán dr. ügyvéd, Köröskényi István ref. lelkész, Veress Győző postatakp. főtanácsos, Bodolay István igazgató, Komjáty Sándor tanár, Arday J. Barnabás törvényszéki bíró, vitéz Somody János ügyész, alelnök, Pallay Sándor dr., Okruczky Árpád dr.. Makláry Sándor és Andó László dr. MÁV főfelügyelők. Okruczky Tamás MÁV felügyelő, Tassonyi Ernő dr. bányahat. tanácsos, Szücs Ernő gyógyszerész, Phillipp Ernő dr., Bencze Ferenc dr., Tóth Zoltán dr. orvosok. Gesztelyi Nagy László dr. a Duna—Tisza Mezőgazdasági Kamara igazgatója (Kecskemét). Hézser Zoltán a M T. I. főtitkára, Terhes Tivadar dr. járásbíró, Lukács Pál szvf. számtanácsos, Meskó Sándor MÁV intéző, Magyary Béla mérnök, Szüts Lajos dr. szvf fogalmazó. Gesztelyi Nagy Endre dr. magántisztviselő, Szabó Dezső dr. postatakp. fogalmazó Rehó Pál postatakp. tiszt. Mészáros István magántisztviselő és még sokan.

Panka Károly dr. országgyűlési könyvtárigazgató. elnök üdvözölte a megjelenteket s az estélyt megnyitó szavai után vitéz Somody János ügyész, alelnök felolvasta Finkey Ferenc dr. koronaügyészhelyettesnek Kövy Sándorról irt emlékbeszédét miután a szerző gyöngélkedése miatt akadályozva volt a megjelenésben. A nagy hatást keltő emlékbeszédet elnök javaslatára a Pataki Krónikában örökítik meg. Egyben elhatározták, hogy Kövy Sándornak a pataki temetőben levő sírját felkutatni és feltalálása esetén gondoztatni fogják.[1]) A Himnusz eléneklése után jelentette, hogy az Egyesület megalakulása alkalmából üdvözölte a Kormányzó Úr Őfőméltóságát továbbá a miniszterelnök és kultuszminiszter urakat, akik ezért az Egyesületnek köszönetüket fejezték ki. Ugyszintén üdvözölte Dóczi Imre dr. középiskolai felügyelőt 80 éves születésnapja, valamint Rácz Lajos dr. pataki akadémiai tanárt 40 éves tanári jubileuma alkalmából, akik meleghangu levélben köszönték meg az Egyesület figyelmét. Jelentette továbbá, hogy a pataki főiskola elfogadta az egyesület ama határozatát, hogy a 400 éves jubileum alkalmából a főiskola történetének legalább az első kötette adassék ki. Majd Pálóczi Horváth Zoltán dr. indítványára elhatározták, hogy az új theologiai internátusnak Radácsi György nevéről való elnevezése és az internátusban Radácsi György érc reliefjének elhelyezése iránt a főiskola vezetőségénél lépéseket tesznek.

Dr Panka Károly,

[1]) A tanári kar köréből és megbízásából a nyáron alapos kutatást végzett a temetőben Dávid Zoltán gimn. tanár. Kutatásának erdményét alkalmilag közzéadjuk. *Szerk.*

Falusi levelek.

VI.

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Romok... romok... kivül... belől!

Kezdődik az épitkezés. Abizony! Milyen könnyű ezt leírni, sőt talán még elgondolni is. Mintha lángbetűk villannának fel a kétkedés ködén át: „aki kezét az eke szarvára tette s azokra néz, melyek hátamegett vannak, nem méltó énhozzám!“ És aki ezt mondta, már lelke elé sötétlett a Golgota keresztje.

Épitkezés...

Szeretem a szavak megfogható tartalmát keresni és megérteni s így aztán ahoz a tartalomhoz alkalmazni testi és lelki mozgó és mozgató képességemet.

Épitkezés... Ugyan mi ennek a szónak megfogható értéke és tartalma? Azt értem, hogy különböző épületek, házak, mellékhelyiségek összeállítását értik alatta közönségesen. Ritkábban mást is. Azonban ha mélyebben belenézünk és belelátunk a ténybe vagy tárgyba, észre kell vennünk, hogy az élőlények is bizonyos épitkezés útján alakúlnak és fejlődnek. A jómagunk testi, sőt szellemi szervezete is. És itt azonnal megállapitom, hogy úgynevezett nevelésünk folyamata is épitkezés. Anyagilag is a táplálkozás atomjai útján, mint lelkileg, a gondolkodás, érzés, vágyak, akarások stb. általában megfelelő anyagokból, megfelelő épitőmesterek által. A látatlan atomoktól a — Göncölig!

És minden épités csúcspontja: az ember élete. Fundamentuma a Krisztus. Így villant fel a Saul lelkében a damaskusi úton s erre kezdett aztán épitkezni olyan csodálatos tiszta látással.

Így gondolkodom ma, mert így láttam és tanúltam a Nagyépitő világmunkájából. De mikor megérkeztem a buji parókiába estve s másnap reggel széttekintettem magam körül, aztán a községben akkor csak a parókiális és falusi épületeket láttam s ezek bizony legnagyobbrészben nem voltak épületek, inkább csak omladékok. Emlékeztem már egyházi épületeinkről, most tehát az épitkezésekről illik emlékezni.

A mi volt, mind rossz volt, a mi nem volt, még rosszabb volt, mert hát épiteni kellett. Melyiken kezdjem? Eszembe jutott a Krisztus figyelmeztetése: aki épitkezni akar, üljön le és számlálja meg a pénzét. Hát leültem s számlálgattam. Ismétlem: az 1879. évi számadás eredménye, pénzben 551 frt. 97 kr.. követelésekben 976 frt. 23 kr., melyet azonban 887 frt. 35 kr. hijján törölni kellett behajthatatlanság cimén Mert hát egész kedélyesen ment a pénzkezelés, a tartozásoknál. A kamatot egyszerűen a tőkéhez irták, hiszen úgyis

kiadnák! Magtárgabona 226¼ véka, ebből is törölni kellett 148¾ vékát, hasonló okból. Miből építsünk hát parókiát? Ott vannak az egyháztagok, mint *élő tőke!* Bizony! ezt a tőkét is törölni kellett. Akiknek még birtokuk volt, azok leróttak minden egyházi terhet a tagosítási földalapítvánnyal, akiknek pedig nem volt, a régi jobbágymaradékok, taksások, uradalmi cselédek, ezeknek inkább adni kellett — volna. Tehát a jámbor jóakarat is csak azzal biztatott, hogy várjunk, gyüjtsünk, hiszen nem is olyan rossz a parókia, meg is van támogatva, 100 éves is alig múlt ott a hiteles bizonyság a mestergerendán: „épült 1772. évben, Nemes Hécey János hadnagyságában," hány papnak adott nyugvó helyet, főként a boldogúlt „papmarasztás" boldog idejében, elődöm is 36 évet töltött el s mindig meg volt elégedve, a fiatal méginkább várhat, stb. stb. Tehát vártam, Hála Istennek, nem háborgatott — a májam, megedzett az élet böl csőmtől fogva, fiatal házas is voltam, „mit törődjem a világgal, a világnak száz bajával, majd elmúlnak a bajok!" Az összes papi javadalom is bérbe volt, ezzel se kellett bibelődni, a két kis kertikapa se nehéz, a toll még könnyebb, tehát illeszkedtem az úri társaság kedélyes mulatságába, kuglizgattunk, kaszinóztunk a faluházban s — szidtuk a kormányt!

De mégis, — ami sok, hát sok. Tavasztól őszig csak meg voltunk a Nemes Hadnagy épületében, de mikor a téli északi szél az ágyam felett levő vakablakon át elfújta a lámpát, a szemes kisablakok is ugyancsak zakatoltak, 3 év után mégis csak nekimerészkedtem a parókia építésének. Kapóra jött egy urasági csűr leégése, melynek vályogfala és faragott kő fundamentoma eladó volt, használjuk fel az alkalmat! És fel is használtuk. De még hogy! Őszfele megkezdődött a bontás, hordás, nádszedés, oly célból, hogy takarosan összehordva, náddal, szalmával betakarva, kora tavasszal hozzáfogunk s télére be is lehet költözni. Biz úgy a! Össze is lett hordva ősi módon, be is lett takarva, szintén ősi módon, a téli hó legjobban betakarta, az olvadás fenekig áztatta, csak a kővel nem bírt, a többi anyag tönkrement Szerencsére, őszre azért fedél alá sikerült hozni s a következő nyáron be is költözhettünk! Hogy aztán építés közben minő kedélyesen, kuglizás közben, hogy haladt maradt ennek elgondolását, elképzelését, a kedélyes olvasóra bízom.

Így kezdődött az építkezés. Nekem ugyan kevesebb nyugtalanságomra, mint a presbitériumnak, de főként a főgondnok úrnak, kit nem lelkesített az a biztatásom sem, hogy a régi parókia mestergerendája egyik ősét örökíté meg, milyen felemelő lesz rá nézve, sőt az ősre nézve is, hogy ezt az újat egy Hécey utód emeli, szintén nemes és szintén Hadnagy, huszárhadnagy az 1848—1849-iki szabadságharc vitéz katonája! Nőtlen ember is volt, igazi nemes gavallér, hatvan fele járt, de feketére festett hajjal és hegyesre fent bajusszal, bünkös bottal, mellyel aztán temperamentumos viták közben mintegy taktust vert a pádimentumon, gyűléskezésünk alkalmával ellenezvén minden építkezést, mert hát a követelések közt szerepelt az egyház árendája is! Ebből elég ennyi...

Szíves üdvözlettel *Andrássy Kálmán.*

IRODALOM.

* **A hun király.** Huu rege 12 énekben. Irta: Szabó László amerikai ref. lelkész. A Budapesti Hirlap kiadása, Budapest 1929.

A háborús idők természete hozza magával, hogy hazai irodalmunkban, de másutt is, az utolsó két évtized alatt a költészet lyrai ága, a békés évek arányait tekintve, összehasonlíthatatlanul termékenyebb, mint az epikai. Ennek oka nemcsak abban a külső körülményben keresendő, hogy a vérviharzásban, a hosszabblélekzetü dolgoknak sem elgondolására, sem megírására és elolvasására sem volt idő; ez a jelenség elsősorban belső lélektani okokra vihető vissza. Előbb le kell csillapulni az idegek fájó rángásának, hogy meginduljanak a könnyek s a *szenvedő* átkozódva, vagy bűnbánóan, de mindig reménykedve elsirassa azt, amit elvesztett. Csak ezután jön a mérlegelés, az új küzdelmek felé indulás és a szenvedélyes nekilendülés.

Ezen az úton jutott el Szabó László is, az idegenbe szakadt pataki diák első verses kötete: a „Csillárok a sülyedő hajón" és „Irredenták" on keresztül „A hun király" regéjéig. A kor ma is olyan égő várakozásokkal teljes, mint 1852 ben volt, amikor legnagyobb elbeszélőnk: Arany János a hun rege töredékeit, „Csaba királyfit" megalkotta. Háromszor menekül még ehhez a tárgykörhöz az agg költő, (1855—56 a Csaba trilogia első alaprajza, 1863 a Csaba trilogia újabb alaprajza és 1881 utolsó tervvázlat; három nagy részből állónak tervezte) hogy siró lelkét a legendás mult ezerfényü dicsőségében megmutassa. De már ekkor lelkének szárnyalása lassú „és a test is beteg" . . . — S Csaba királyfi töredék maradt. Valami ilyen érzés hajtotta Szabó Lászlót is. Magyar fájdalma nyugtalanná tette keresésre indította, így találta meg, mint „örömapa a *gyermeket* csavargók, tolvajok betyárröhögése közt." Egész lelkét kitárja, amikor ezt mondja az előhang után:

„Nagy idők vihara szétdulta a fészket
Dalnokát kiverte belőle a Végzet...
— — — — — — — — —
Lelkét belenyujta vigaszért a multba."

Méltán nevezi magát „örömapának". A hun rege egész tervrajzát keszen találja Aranynál. 12 énekben szövögeti mondani valóit. 1. Detre királyi temetést kér Budának. 2. Réka és Ildikó. 3. Összetűzés. (Ar. királynék versengése.) 4. A jóslat. 5. Csaba névünnepe 6 A fekete város regéje. (Ar.: Buda halálában: Rege a csodaszarvasról.) 7. Réka halála. (Ar.: IV. fej. utolsó terve szerint VI-ik.) 8. Sirrablók. 9. Intések 10. A katalaoni csata. 11. Látomások. 12. Vérnász. (Arany ezt a Csaba királyfi I. fejezetének szánta.) Attila utolsó nászát nem Mikoltával, hanem keresztyén Honorral tarja. Mikolta az Ete felesége lesz. Szabó László e köl-

temény kidolgozásával kerek egészet alkot s hiányokat pótol. A Krimhilda és környezete megrajzolása nagy lélektani alapozottsággal készült. A pogány germán mythologiát jól ismeri. Az Eddák Odin-ja és Thor ja s csatlósaik: a nornák és valkyrok felvonultatása mesterlélekre vall. Amint minden háború az Odin isten műve, úgy imádói (Krimhilda és Detre) a cselszövések és irigység, harag és sunyi alázat fergetegében gyászt és tragédiát zudítanak a hun nemzetre, melynek rezgő szálai a Buda meggyilkolásához nyúlnak vissza. A hun alakok rajzában s Attila tetteiben a magyar vérmérséklet lüktetését érezzük. Szemlélete plasztikus, eleven. Verselése könnyed, simán gördülő, hangsulyos magyar ritmussal. Nyelvénél ötlik szemünkbe újszerűség, ami sok helyt zavarja a történetek komoly áradását. A „szép maga", „úr maga", „imáz", csapáz", „lövöldi", „kényleti" kifejezések a modern verselők hatására mutatnak. A helyesirási hibák sokasága (mennysátor, istenostor, zeneszerszám, haremez, odaadnám: min denütt külön irva stb.) nyomdahibának tudható be, amit az iró a nagy távolság miatt nem tudott kellőkép ellenőrizni Egyébként bizó reménységgel várjuk az új regét: „Bus Csaba kirá yfit." Addig is tartjuk „Etele haragját" — nem a „zúgó Tisza árban", hanem a lelkünkben, — mert „Hős szelleme mienk s az marad örökké!" *Zs. J.*

* **Zenei szakkönyvtárt** létesített a Magyar Református Énekvezérek Egyesülete. E kántor könyvtár katalogusa is megjelent már nyomtatásban s a tagoknak rendelkezésére áll. Mint a katalogusból kitűnik, ref. kántoraink zenei szakkönyvtára ezidőszerint 234 darabot (kötet, füzet) foglal magában s minlegy 1232 P 84 fillér értéket képvisel. A könyvtárt Debrecenben állitották fel, mert amikor a Zeneközlönyben, a ref. énekvezérek hivatalos lapjában a mozgalom eziránt megindult s kérdésbe jött, hogy a könyvtár melyik egyházkerületben s hol állittassék fel, érdeklődés csupán csak Debrecen részéről történt. Akik a szakkönyvtárt igénybe kivánják venni, forduljanak Szabó Lajos ref. orgonista, egyesületi elnökhöz (Debrecen, Botond-ucca 4).

* **Az Athenaeum kiadásában** megjelent Hodossy Béla és Sarudy Ottó Összhangzattana. Miniszterileg engedélyezett segédkönyv tanitóképző-intézetek számára. Szerzők gazdag tapasztalataik alapján irták meg könyvüket. Számtalan példát közölnek s azokból vonják le az összhangosítás szabályait. Nem a régi zeneiskolákban szokásos generálbasszus szerint tanítanak, hznem az összhangosítandó daliamot kezdettől fogva a szoprán-ba teszik. Ez a mód időmegtakarítást jelent és a tanítóképzők céljainak jobban megfelel.

Sarudy Ottó tanítóképző-intézeti kir. főigazgató, a sárospataki állami tanítóképzőben tanult. Hodossy Béla tanára volt. A tanár és tanítvány sikerült munkáját szivesen ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

* **Nagy szenzációja lesz** az idei karácsonyi könypiácnak „A református diák" most meginduló ifjúsági könyvsorozat első kötete: *Dr. Karácsony Sándor*: „*A tanulás mesterfogásai*" cimü könyve, amely a napokban hagyja el a sajtót. Minden iskolának, nevelőnek, szülőnek és diáknak már most felhivjuk a figyelmét erre az ifjúsági irodalmunkban eddig páratlanul álló könyvre.

Megrendelhető a Református Középiskolai Missziói Bizottság központi irodájában: Budapest, IV., Fővám tér 3. II. 6.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

A cigándi református egyházközség f. évi nov. hó 24-én áldozott a nagy fejedelem Bethlen Gábor emlékének. A délelőtti istentiszteletet Szabó Zoltán theol. tanár végezte. Még diákkoraból kedves ismerőse ő a gyülekezetnek. Bensőséges imája, mint a tenger dagálya emelte és sodorta az örökkévaló partok felé a lelkeket. Az alkalmi vonatkozásokkal átszőtt ige maradandó hatással volt a gyülekezetre. A délutáni templomi ünnepély a szinte meglábolhatatlan sár ellenére is tekintélyes gyülekezet részvétele mellett folyt le. A gyülekezeti lelkész alkalmi imádsága, az ifjusági és leányegyesület egy-egy tagjának kényes igényeket is kielégitő szavalata, a vegyeskarnak finom árnyalásokkal előadott éneke fogták közre az ünnepély fő számát, vitéz Szabó Aladár gimn. tanárnak Bethlen Gáborról tartott mindvégig lebilincselő előadását. Mesteri volt történelmünk e nagy alakjának népszerü megjelenitése. Az ünnepélyt a Hymnusz gyülekezeti eléneklése zárta be. — December 1-én az egyház énekkara rendezett müsoros estélyt az iskolában. A lelkész megnyitó beszédet tartott. Dr. Janka Géza csinos novelláját olvasta fel köztetszés kiséretében. Boros Emil, Terjék Dániel és Filep Erzsébet énekkari tagok jól betanult és pompásan előadott szavalataikkal, az énekkar négy nagyon jól előkészitett énekszámmal gyönyörködtették a közönséget. Ugyancsak az énekkar tagjai közül egy irredenta jelenetet mutattak be lelkes szereplők, sok jelenlevő szemébe csalva a szomoru magyar sors keserves könnyeit. Fodor Béla ügyesen konferált. Az énekkar dec. 22-én fogja rendezni második müsoros estélyét, az ifjásági egyesület pedig a leányegyesülettel karöltve karácsonykor tartja meg teadélutánját. — December 8-án ülésezett a belmissziói bizottság. Elhatározta, hogy a gyülekezet szegényei számára ez éven is állit karacsonyfát. Gyüjtés alakjában serényen folynak az előkészületek.

Presbiteri konferencia Edelényen. Szép és feledhetetlen napja volt dec. 11-e az edelényi gyülekezetnek, midőn a környékbeli lelkész, tanító és presbiter gárda gyűlt össze a járás székhelyén értekezletre. A délelőtt ünnepélyes istentisztelettel kezdődött, melyen a martonyii lelkész, *Gönczy Miklós* hirdette nagy építő erővel az igét. Istentisztelet után átvonult az egybegyűlt nagy sereg az újonnan épült, szép iskolaterembe, hol az „Adjunk hálát mindnyájan" kezdetű dicséret lélekemelő akkordjai után *Gyülvészi István* helybeli lelkész imádkozott *Szentmártoni Dániel*, borsodi lelkész elnöki megnyitóban üdvözölve a megjelenteket, hatalmas ékesszólással tartotta meg előadását az értekezlet első tárgyáról: a ref. presbiter

hivatásáról és határozati javaslatot terjesztett elő, mely szerint az egyes gyülekezetek presbiteri körzetekre osztandók fel s minden presbiter egy ilyen körzet élére állíttassék mint a lelkész munkatársa. *Harsányi Géza* kir. járásbíró szólott azután Istennek, a mi mennyei atyánknak a nagy világmindenségben megnyilatkozó végtelen hatalmáról, mely imádatra ragadja az emberi szívet. Majd ezzel kapcsolatban boldogan tett vallást a mi hitünk lelket megszentelő erejéről, az advent királyának Jézus Krisztusnak a lelkeken való dicsőséges uralmáról. A délelőttöt *Veress Károly* balajti lelkész előadása zárta be „Keresztyénség és felekezetiség" címen. Szólott a protestantizmus eszményi álláspontjáról a többi felekezetekkel szemben s a kálvinizmusnak, mint világnézetnek magasabbrendűségéről, evangéliumi alapjáról. Ez az erőteljes szépen kidolgozott, lendületes beszéd is mély nyomokat hagyott a hallgatóság lelkében. Délben közebéd volt a helybeli Casinóban. Délután vallásos ünnepély tartatott szép számú közönség jelenlétében. Nagyszabású és evangéliumi mélységekben járó egyházi beszédet tartott *Svingor Jenő* belmissziói előadó; hazafias, szép novellját adta elő *Borsodi Lengyel Gyula* szendrőládi lelkész. Voltak szavalatok és egy énekszám is.

Mályinkán december 3-án szépen sikerült vallásos estélyt rendezett a bánvölgyi járás lelkészi köre. Vasárnapi iskolai minta-tanítást mutatott be Bodnár László dédesi lelkész Márk I. r. 4—7. versei alapján. A templomban tartott vallásos estélyen imádkozott Bodnár László dédesi, predikált Joó Miklós nagyvisnyói lelkész. Előadást tartottak Hubay Mihály szilvásváradi lelkész „Ref. öntudat és áldozatkészség", Hubayné Kovács Vilma úrnő: „Biblia és Károlyi Gáspár" címen. A Kálvin-szövetség céljainak ismertetése után a Kálvin-szövetség megalakítására buzdította a hiveket Joó Miklós lelkész, mire a szép számban megjelent közönség a Kálvin-szövetséget egyező akarattal megalakította s kimondotta, hogy magát az egyházat, mint erkölcsi testületet, az Országos Kálvin szövetségbe tagnak beiratja. A helyi Kálvin-szövetség elnökéül Molnár Pál lelkészt, Kis Pál János gondnokot, alelnöknek Mihály f. Lajos egyháztagot, leányegyleti elnöknőül Pozsgai Mária tanitónőt választván meg. A vallásos estélyen a helybeli egyházi énekkar Kovács Andor tanító vezényletével 2 énekszámmal is szerepelt, szavaltak Pál Gergely Eszter és Pál M. Zsigmond. A vallásos estélyt Joó Miklós rövid fohásza és Molnár Pál helybeli lelkésznek a szereplőkhöz intézett köszönő szavai zárták be.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Lapunk munkatársainak és olvasóinak szivünkből kivánjuk. hogy legyen boldog, Istentől áldott karácsonyi ünnepük!!

— **Dr. Puky Endre egyházközségi főgondnok.** Kedves örömünkre szolgál, hogy egyházkerületünk közéletének büszkeségét, abaúji egyházmegyénk volt gondnokát *dr. Puky Endrét* a budai egyház főgondnokává választotta.

— **Szász Károly emlékünnepély.** Magas szinvonalu Szász Károly emlékünepély zajlott le Sárospatakon december hó 14-én a főiskolai imateremben. Az ünnepély középpontjában *Novák Sándor* gimn. tanár előadása állt, aki eredeti szempontok szerint és megkapó fordulatossággal tele szemléletességgel rajzolta meg Szász Károly írói egyéniségét. Szász Károly jellegzetesebb költeményei közül is hallottunk sikerült szavalatokat. A Heten vagyunk c. fordított költeményt Lénárth Juliánna VI. gimn. oszt. tanuló adta elő friss közvetlenséggel.

— **Adomány.** Gecse Albert igrici ref. lelkész 3 drb. Kőrösi Csoma Sándor rokonságára vonatkozó okmányt adományozott a kézirattárnak. Illesse hálás elismerés és meleg köszönet szives adományáért.

— **Tábori beszámolóját** tartotta f. hó 14.-én este a „Hegyaljai Erő" cserkészcsapat, gondosan előkészített, nívós műsor keretében. A csapat vonós zenekara nyitotta meg az estét Schubert Katona-indulójával. Szabó Károly főisk. testnevelő tanár, cserkésparancsnok vetített-képes beszámolója követte ezt; Kodály egyik gyermekkórusát adta elő ezután a gimnázium gyermekkara. Majd a csapat parterre tornája következett, Szabó Károly szakavatott elgondolásában és vezetésével. Az est fénypontja a csapat tagjainak szinielőadása volt: Kodály—Paulini—Harsányi Háry János-ának két jelenetét adták elő ügyes egyéni és pontos összjátékkal, Szathmáry Lajos gimn. tanár kitűnő rendezésében, korhű aláfestéssel, stilusos díszletezéssel. Az egész est magas nivóju összképének elgondoltatására elég annyit mondanunk, hogy a két jelenet közti díszletezés alatti szünetet nem kisebb ember töltötte ki konferánszával, mint Karácsonyi Sándor.

— **Károlyi Gáspár-ünnepélyek.** A hangácsi ref. egyház dec. 12-én a templomban tartott vallásos estély keretében ünnepelte meg a nagy bibliafordító Károlyi Gáspár születésének 400 éves ávfordulóját. Az ünnepélyen Komáromy Sándor h. lelkész tartott előadást Károlyiról. A műsort énekkari számok, szavalatok és végül alkalmi bibliamagyarázat egészítették ki. — A nyomári társegyház dec. 13-án ugyancsak a templomban tartotta meg nagy közönség részvételével Károlyi Gáspár emlékünnepélyét.

Szerkesztői üzenetek.

F-y F—c. Máskor is köszönettel veszünk ilyen irányú megemlékezést. Ez meg éppen adósságunkat törleszti. — **S—ő K—n.** Amint egyes számjainkból látod, a kérdést napirenden tartjuk és cikked is jön a legközelebbi számban. Türelem. — **Gy—y I—n.** Nagyon lekötelezneknek szorgalmas tudósításaikkal. — **G—I F—c P—ó.** Anyagi okok miatt ilyen minőségü a papirunk. Természetesen tudnánk mi finom papírt is rendelni.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1929. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

Sárospataki Református Lapok 1930

TARTALOMMUTATÓ.

I. Vezércikkek és hasonló irányúak.

A hit és hitetlenség psichologiája. Dr. Vasady Béla. 26, 38, 47, 57, 69.
A karácsonyi nagy öröm. Győry Elemér. 289.
A Kálvin Szövetségek megszervezése. Takács Mihály. 237.
A keresztyén gyülekezet. Gaál Ferenc. 137.
Aktualitások. Farkasfalvi Farkas Géza. 133.
A lelkésztanítóság kérdéséhez. Sütő Kálmán. 72.
A lelkipásztorok barátsága. Dr. Mátyás Ernő. 25.
A mi reformációnk. yr. 249.
A protestáns theologia főbb irányainak hatása az újszövetségi tudományok művelésére. Ujszászy Kálmán. 85, 94.
A theologiai tanterv reform. M. J. 33.
Az egyházfegyelem gyakorlásáról. Dr. Komjáthy Aladár 125.
Az ORLE hete. M. J. 221.
A zsinatról. M. J. 105, 113, 121, 126, 134, 140.
Balatoni tüzek. Dr. H. Kiss Géza. 226, 233.
Bizonytalan jövő. M. E. 209.
Dóczi Imre. Dr. Rácz Lajos. 265.
Dókus Ernő. —ly. 277.
Egyházkerületünk hódolata Dókus Ernő főgondnok előtt. 257.
Egységes megmozdulást! Dr. Pápai István. 77.
Előkészületek a pataki kollégium 400 éves ünnepélyéhez. S. Szabó József. 21.
Főiskolánk 400 éves jubileuma. M. E. 177, 185, 189.
Főpásztorunk hetven éves. M. E. 193.
Gondolatok az egyházlátogatás alkalmából. Batta János. 101.
Hála és hűség. Dr. Rácz Lajos. 53.
Kettős ünnep a sárospataki főiskolán. 213.
Komoly helyzetkép a lelkészi nyugdíjintézetről. Janka Károly. 225.
Konvent előtt. M. J. 81.
Magyarázatos biblia. Téglássy Andor. 2.
Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükrében. Dr. Rácz Lajos. 141, 152, 159, 170, 173, 180.
Magyar ref véreink Amerikában. Kiss Ernő. 149.
Megnyitó beszéd a jún. 26-iki egyházkerületi közgyűlésen. Dókus Ernő. 165, 169.
Megújhodásunk alapja. Téglássy András. 281, 285, 290.
Mit várunk a harmincas évektől. —yr. 9.
Nehéz időkben. Farkas István. 13.
Nem lehet takarékoskodnunk. Dr. Komjáthy Aladár. 46.
Nem reménység : bizonyosság. Svingor Jenő. 93.
Püspöki jelentés. Dr. Révész Kálmán. 157.
Ravasz László dr. Sárospatakon. 45.
Református védőszövetség. M. J. 245.
Szabolcska Mihály. G. J. 261.
Szánthó Gyula dr. Dr. Trócsányi József. 41.
Theologiai internátusról. M. E. 205.
Több termelés az egyházi életben. Dr. Komjáthy Aladár. 269.
Új év — új szolgálat. 1.
Van-e szükség Kálvin-Szövetségre. Takács M. 197.

II. Közéletünk.

A Benke-féle tervezet helyes megvilágítása. Szalóczi Pál. 82.
A felsőborsodi egyházmegye lelkészértekezletének gyűlése. 143.
A felsőborsodi egyházmegye közgyűlése. Szentmártoni Dániel. 154, 161.
A felsőborsodi egyházmegye tanügyi bizottságának gyűlése. Kövér Pál. 234.
A felsőborsodi egyházmegye közgyűlése. Szentmártoni Dániel. 238.
A Kálvineumok érdekében. Sütő Kálmán. 2.
A Kálvin-Szövetség újjászervezése. Benke József 14.
A lelkésztanítóság kérdése és a theologiai tantervreform. M. J, 22.
Alsóborsod közgyűlése. —nb. 250.
A mezőkövesdi járási Kálvin-Szövetség gyűlése. Takács Mihály. 89.
A misszió meglátása. —nb. 87.
A parasztokért. Batta János. 3.
A Pataki Diákok Orsz. Szövetségének választmányi gyűlése. —s —f. 258.
A sajóvölgyi járási Kálvin-Szövetség estélye Sajókazán. 66.
A sárospataki főiskola első nyomdája. Dr. Rácz Lajos. 251, 262, 270.
A sárospataki főiskolai és tanítóképző-intézeti igazgató-tanács ülése. M. J. 221, 229.
A theol. tanárok országos konferenciája. M. J. 38.
Az abaúji egyházmegye közgyűlése. Kovács István. 142
Az abaúji egyházmegye lelkészértekezlete. Csabi István. 222.
Az abaúji egyházmegye közgyűlése. Kovács István. 239.
Az alsóborsodi egyházmegye ünnepnapja. sy. 144.
Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése. Takács Mihály. 145.
Az alsózempléni egyházmegye tavaszi közgyűlése. Batta János. 118.
Az alsózempléni egyházmegyei lelkészértekezlet. Szabó Andor. 235.
Az alsózempléni egyházmegye közgyűlése. Batta János. 240.
Az angol internátus a valósítás útján. E. 285.
Az egyetemes Konvent ülése. Janka Károly. 88, 98, 102.
Az egyetemes tanügyi bizottság ülése. M. J. 48.
Az Országos Kálvin-Szövetség értekezlete. 89.
Az Országos Ref. Tanáregyesület közgyűlése. 150.
Az Országos Ref. Lelkészegyesület Református

Védőszövetségének szervezeti szabályzata. 292.
Az új magyar zenéről. Sz. E. 110.
Belmissziói előadói konferencia. Sz. Z. 171.
Comenius pataki emlékirata. Gulyás József. 109, 117, 128.
Darázsfészek. 241, 273
Diákszövetségi segély. Dr. Panka Károly. 292.
Egyházkerületünk közgyűlés. M. E. 160.
Egyházkerületi közgyűlés M. J. 262, 266.
Egyházi tisztviselők fizetésügye az országgyűlésen. Farkasfalvi Farkas Géza. 291.
Emlékbeszéd néhai Kóródi Kerekes János barcikai ref. lelkész felett. Bakó Gyula. 186.
Emődy Dániel emlékestély. 99.
Értesítés a közös prot. bizottság f hó 6-án tartott üléséről. Cziáky Endre. 116.
Falusi levelek. Andrássy Kálmán 54, 179.
Farkas István miskolci esperes-lelkész 25 éves jubileuma. 129.
Főiskolai igazgató-tanács ülése. M. J. 162
Gömör-tornai egyházmegye jegyzőkönyvi kivonata. Szathmáry Gábor. 200.
Gömör vármegye jegyzőkönyvéből. S. Szabó József. 30.
Gyűléseinkről. B. J. 65.
Harc a vallás és Isten ellen Oroszországban. Dr. Rácz Lajos 108, 114.
In hoc signo. vitéz Sáfrán Géza. 45.
Iskolaavatás Bodrogsárán. —s —f. 254.
Iskolaavatás Miskolcon. P. J. 246.
Iskoláink. G. 202.
Ismét az egyházfegyelemről. Kövér Pál. 167.
Javaslat a progressziv egyházi adózás mellett. 277.
Jelentés az alsóborsodi egyházmegyei Kálvin-Szövetség 1929. évi munkájáról. Dr. H. Kiss Géza. 190, 194.
Jubileumi bizottsági ülés. M. J. 282.
Kálvin-Szövetségi körzeti gyülés Noszvajon. 273.
Lelkészértekezlet Alsóborsodban. T—cs. 173.
Lelkipásztoraink öltözetéről. Dr. Komjáthy Aladár. 199.
Levelek a misszióról. yr. 16, 29.
Magyar gyártmányú harangot! 293.
Miskolc—martintelepi ref. templom- és harangszentelés. I. F. 223.
Móricz Zsigmond Sárospatakon. M. E. 122.
Nyugdíjintézeiünk ügyéhez. Mészáros Lajos. 258.
Páncél vármegyéről. Dr. Gulyás József. 206, 210, 228.
Puky Endre gondnoki beiktatása. 9.
Rövid válasz nt. Szalóczy Pál úrnak. 127.
Színek a pesti konferenciáról. Dr. Hegyaljai Kiss Géza. 22, 28.
Szó a szóhoz. Makó Dezső. 42.
Szombathy Csapó János. Borsovai Lengyel Gyula. 178.
Szlovenszkói tiszáninneni egyházkerületi közgyűlés. Exs. 245.
Theol. tanárok országos konferenciája. M. J. 282.
Új istentiszteleti rendtartás életbeléptetéséhez. 286.
Urambátyám levele uramöcsémhez. Úrbátyátok. 61.
Ügyeink mellett a képviselőházban. farkasfalvi Farkas Géza. 138.
Ünnep a Gránicon. 259.

III. Tárca.

A S.-Pataki Ref. Anya Oskola fundamentum köve betevése alkalmatosságával ezen oskola kántorjaitól (kórus) elénekeltetett versek 1808. esztendőben juliusnak 13. napján. G. 206.
Farkas Lajoshoz. Győry Kálmán. 187.
Karácsonykor. Szigethy Ferenc. 290.
Paplak. Győry Kálmán. 258.
Rab március. Gulyás József. 65.

IV. Irodalom.

4. 19. 39. 42. 43. 63 74 111. 162. 182. 187. 219. 231. 253 254. 266. 273. 274 279. 283. 294. oldalon.

V. Könyvismertetés.

A sárospataki főiskolai könyvtár gyászjelentés gyűjteménye. Dr. Gulyás József. 16.
Czeglédy Sándor: A mi Urunk Jézus Krisztusnak Újtestamentuma. M. E. 194.
Doktor István: Izzó falak mögött. —s —f. 293.
Farkas István: Te vagy a Krisztus. áe 122.
Gaál Ferenc: Az élet beszédei. Sz. Z. 146.
Gulyás József: Mozaik darabok M. E. 103.
Dr. Makkay Sándor: Püspöki jelentés dr. Mátyás Ernő. 10.
dr. Mátyás Ernő: Életforrások. 30.
Muraközy Gyula: A prédikátor könyve. Sz. Z. 111.
Panka—Komáromi: A Pataki Diákvilág Anekdotakincse. Rácz Lajos. 230
Rolla Margit: Szép mindenektől messze lenni. M. E. 195.
dr. Sebestyén Jenő: Neonacionalizmus és Kálvinizmus. M. E. 73.
Szabó László: Vándor sirály. —s —f. 129.
Szombathy László: Ha megszólal a trombita. —s —f. 294.
Takaró—Komjáthy—Böszörményi: Emlékkönyv az amerikai magyar ref. egyházmegye 25 éves évfordulójára. 17.
dr. Tavaszi Sándor: A Kálvinizmus világmissziója. Sz. Z. 223.
Vásárhelyi János: Jobban Tiéd, Uram. M. E. 78.

VI. Halottaink.

Bartonick Géza 43. Bálint Dezsőné 83. Béky Tamás 66. Bodor Dénes 131. Domahidy Elemér 191. Farkas Lajos 183. Harnack Adolf 151. Herczegh Károly 224 Keresztesi Samu 66. Kézy András 147. Kiss Elekné szül. Musztalay Gizella 195. Kovács Gábor 219. Regéczy József dr. 242. Szabó András 235. dr. Szánthó Gyula 43. Szilágyi Géza 7. Szele György 103. dr. Szoboszlay Gyula. 123. Szombathy Csapó János 11. Tóth Elek 243. Tóth József 263. Tussay Jánosné 224. dr. Vári Szabó Bertalan 11. dr. Végh Elemér 287. Zeyk Dániel 112. Zsinka Ferenc 119.

VII. Vegyes közlemények.

Minden számban; gyülekezeti élet, iskolai hirek, szerkesztői üzenetek, pályázati hirdetések és hivatalos rész.